КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА І ВИЩА ОСВІТА

Тези доповідей XXIII Міжнародної наукової конференції студентів і молодих учених

Запоріжжя
Класичний приватний університет
2015

Наука і вища освіта : тези доповідей XXIII Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених, м. Запоріжжя, 23 квітня 2015 р. / Класичний приватний університет. – Запоріжжя : КПУ, 2015. – 638 с.

Редакційна колегія:
Огаренко В.М., д. держ. упр., професор (головний редактор)
Покатаєва О.В., д. е. н., д. ю. н., професор
Покатаєв П.С., к. держ. упр., доцент
Монаєнко А.О., д. ю. н., доцент (заст. голов. ред.)
Коваленко Є. О., к. держ. упр., доцент
Кравченко В. М., к. е. н., доцент
Білоусов С. А., к. політ. н., доцент
Мерзляк А. В., д. держ. упр., професор
Денисова Т. А., д. ю. н., професор
Семенов А. Г., д. е. н., професор
Богуславський О. В., д. соц. ком., професор
Ляхова І. М., д. пед. н., професор
Латун Л. М., к. пед. н., доцент
Бессараб А. О., к. соц. ком., доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ
МАТЕМАТИКО-СТАТИСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ КРИЗИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ
НОВА ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ
РОЗВИТОК МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ПОДАТКОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОСТІ
РОЗВИТОК МЕТОДІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОЗНАВЧИХ ПРОБЛЕМ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ГОСПОДАРСЬКОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНОЛОГІЇ, КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОЗНАВСТВА

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ І БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ (ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНІЙ, ДУХОВНІЙ ТА ПЕДАГОГІЧНІЙ СФЕРАХ
ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА: МИНУЛЕ ТА СУЧАСНЕ
РОЛЬ СПІВПРАЦІ ЦЕРКВИ, ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА В МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ЛЮДИНИ
ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМИ ПРОЦЕСАМИ У ВИЩІЙ ТА СЕРЕДНІЙ ШКОЛАХ

АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ ТА СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ
ДЕРЖАВНА ЗЕМЕЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: СТАН І СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА У XXI СТ.: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ
ІНОЗЕМНА МОВА ЯК МОВА СПЕЦІАЛЬНОСТІ

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ
СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ДИЗАЙНУ СЕРЕДОВИЩА
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ: ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПОРТУ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

© Класичний приватний університет, 2015

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Бельбаша Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Жилінська Л. О.

АКТУАЛЬНІСТЬ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Аналіз фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах кризової економіки є найважливішим етапом оцінки його діяльності і фінансово-економічного благополуччя, відображає результати його поточного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також характеризує здатність підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями та нарощувати свій економічний потенціал.

Актуальність дослідження пояснюється тим, що аналіз комплексу показників фінансової стійкості дає змогу визначити фактори, які впливають на неї, що дозволяє вжити певних заходів для покращення фінансового стану підприємства, зменшення його залежності від зовнішніх фінансових ресурсів і забезпечення платоспроможності в довгострокову періоді.

За ринкових умов господарювання змінюється підхід до визначення поняття фінансової стійкості та комплексу показників для її оцінки. Опрацювавши літературу можна визначити фінансову стійкість як якісну характеристику фінансового стану підприємства, що характеризує його здатність залишатися платоспроможним та незалежним від зовнішніх кредиторів у довгостроковому періоді, під впливом змін факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, зберігаючи при цьому оптимальне співвідношення між власним та позиковим капіталом.

Важлива роль приділяється аналізу господарської діяльності підприємств. З його допомогою виробляються стратегія і тактика розвитку підприємства, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їхнім виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, його підрозділів і робітників.

Зважаючи на те, що економіка нашої держави є не стабільною виробники перебувають у складній ситуації. Не кожне підприємство нашої держави має можливість отримати кредит або кошти від інвестора. Визначаючи фінансовій стан підприємства розраховується велика кількість показників, а зокрема показники ліквідності та платоспроможності. При наданні підприємству кредитів, кредитори приділяють велику увагу рівню фінансової стійкості підприємства, а отже також рівню ліквідності активів підприємства і рівню платоспроможності, адже для них на сам перед важливо, щоб підприємство вчасно і в повній мірі повернуло свої борги. Показники ліквідності та платоспроможності характеризують саме здатність підприємства вчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями. Отже якщо підприємство має стабільний рівень показників, і що важливо в динаміці за певний проміжок часу, то це є не аби яким плюсом при вирішенні надавати кредит чи ні. На фінансовий стан підприємства звертають увагу не тільки кредитори, а також інвестори, постачальники, партнери та сам керівник підприємства. Незадовільний фінансовий стан підприємства є своєрідним сигналом для його керівника, бо розібравши в деталях всі показники що впливають на фінансову стійкість підприємства можна виявити фактори, які негативно впливають на підприємство і за допомогою правильних управлінських рішень виправити ситуацію.

Фінансова стабільність підприємства є однією із найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем його залежності від кредиторів та інвесторів. За різних умов, в яких функціонує підприємство, останнє для досягнення фінансової стабільності проходить різні етапи. Так, в умовах кризи підприємство може досягати фінансової стабільності за такими етапами:

1) ліквідація поточної неплатоспроможності підприємства;
2) відновлення фінансової стійкості (фінансової рівноваги у короткостроковому періоді);
3) забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді.

Брусова І. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

ВДОСКОНАЛЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Одним із важливих резервів зростання продуктивності праці в ПАТ "ЗАЗ" є скорочення частки ручної праці на основних видах робіт. Проблему скорочення ручної праці в ПАТ "ЗАЗ" потрібно вирішувати за рахунок удосконалення проектних рішень, підвищення рівня індустріалізації, організації виробництва й праці, упровадження нових технологій ведення робіт, а також повної забезпеченості засобами малої механізації.

З метою забезпечення результативного процесу формування та використання ресурсного потенціалу при його організації необхідно враховувати сукупність факторів, що впливають на нього й водночас визначають його ефективність. Основними такими аспектами є: екологічний, соціальний, економічний, вироб-

ничий та фінансовий, що виступають як невід'ємні елементи системи підвищення ефективності використання потенціалу персоналу для ПАТ "ЗАЗ".

Забезпечити ефективне управління використанням трудових ресурсів у ПАТ "ЗАЗ" доцільно за рахунок формування й використання організаційно-управлінського механізму, що включає стратегію управління трудовими ресурсами та засоби її реалізації. Цей механізм має передбачати:

– мету (досягнення стратегії підприємства);

– завдання (кадрове забезпечення, ефективне й безпечне використання трудових ресурсів підприємства);

– функції управління (визначення цілей, планування та організація взаємодії використання трудових ресурсів підприємства, мотивація й контроль за роботою персоналу);

– засоби функціонування (нормативно-правові, управлінські, економічні, соціальні);

– інструменти їх реалізації (законодавчі й нормативні акти, що стосуються трудових ресурсів, організаційна структура, структура управління підприємством, системи мотивації та оплати праці працівників, баланс трудових ресурсів тощо).

Формування організаційно-управлінського механізму використання трудових ресурсів ПАТ "ЗАЗ" повинно відбуватися на основі програмно-цільового підходу. Побудова блок-схеми алгоритму включає кілька етапів. На першому етапі розробляється концепція механізму, що враховує фактори впливу на попит, пропозицію, ціну і стан конкуренції робочої сили в господарстві та використовується при моделюванні механізму. Наступним етапом є проектування функціональних (підготовка, прийняття й реалізація рішення) та забезпечувальних (інформаційна, програмна, організаційна, технічна) підсистем механізму.

Проект має пройти експертизу й виробничу перевірку (експерименти, імітаційне моделювання) на цілісність, конкурентоспроможність і адаптивність до кон'юнктури ринку праці, до вимог державного регулювання використання трудових ресурсів та соціального захисту працівників.

У разі схвалення механізм рекомендується до освоєння. Після створення функціональних і забезпечувальних підсистем організаційно-управлінського механізму проводиться апробація системи використання трудових ресурсів у ПАТ "ЗАЗ". У випадку визнання механізму ефективним наступним етапом його реалізації має бути створення сприятливих соціально-побутових умов життєдіяльності в місті, забезпечення у ПАТ "ЗАЗ" належного рівня оплати, умов і режиму праці та мотивації, що сприяють зміцненню трудової дисципліни, підбір трудових ресурсів за якістю з урахуванням потреби підприємства тощо.

Заключним етапом є реалізація стратегії і тактики використання трудових ресурсів ПАТ "ЗАЗ", оскільки саме після досягнення цього етапу організаційно-управлінський механізм використання трудових ресурсів у ПАТ "ЗАЗ" документально оформлюється і програмується.

Гоз К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Жилінська Л. О.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ (В ОРГАНІЗАЦІЇ) В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність проблеми зростає на фоні соціально-економічної кризи в країні. В умовах спаду продажів виробництва, скорочення чисельності працівників відбуваються зміни в організації праці та її оплаті. Така ситуація спостерігається на підприємствах різної спеціалізації.

Удосконалення системи організації оплати праці підприємства в контексті створення ефективного мотиваційного механізму повинно базуватися на наступних принципах: дотримання конституційних прав і свобод людини на працю, що дозволить заробітній платі відігравати ту роль, яку вона повинна виконувати в реалізації соціальних прав людини і, перед усім, його права на працю.

Трансформуючи систему оплати праці необхідно викликати довіру співробітників компанії, оскільки будь-яке нововведення завжди викликає настороженість. До нової системи оплати праці слід насамперед закласти таку мотивацію, яка б орієнтувала співробітників на задоволення у клієнтів компанії. При впровадженні нової системи оплати праці необхідно:

– провести навчання керівників підприємства конкретній системи оплати праці, яку підприємство збирається впровадити з метою подальшого пояснення іншим принципів нової системи оплати праці;

– організувати постійну консультаційну підтримку співробітників щодо інтерпретації політики оплати праці;

– визначити адаптаційний термін для переходу на нову систему оплати праці.

Отже, основними проблемами організації оплати праці на сучасних підприємствах є:

– відсутність зв'язку оплати праці із результатами роботи та професійними характеристиками працівників;

– невиконання зарплатою всіх притаманних їй функцій (відтворювальної, мотиваційної, соціальної тощо);

– відсутність чіткості визначення стратегії формування системи оплати праці;

– відсутність на деяких підприємствах нормування праці, що є причиною диспаритету між витратами праці та винагородженням за неї;

– низький рівень оплати праці окремих категорій працівників, що не відповідає реальному прожитковому мінімуму.

Соціально-економічними наслідками нераціональної організації оплати праці є:

– зниження якості життя працівників;

– падіння мотивації праці працівників;

– незадоволеність умовами праці;

– недоотримання прибутку.

З огляду на кризовий характер сучасної економіки України процес реформування та удосконалення організації оплати праці повинен охоплювати всі економічні та інституційні структури, пов'язані зі сферою формування і розподілу доходів. Найважливішим напрямом удосконалення організації оплати праці на мою думку, є підвищення її гнучкості. Розмір заробітної плати працівника має бути тісно пов'язаний з індивідуальними трудовими досягненнями, результатами діяльності підрозділу, підприємства в цілому. Рівень мінімальної заробітної плати необхідно підвищувати до європейського рівня; треба прагнути не лише відповідності прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати, а й перевищення останнього над першим; необхідно чітко визначити мінімальне стійке співвідношення мінімальної заробітної плати та середньої заробітної плати в країні. Для цього необхідно впроваджувати процедури гармонізації оплати праці та грейдування посад за їх цінністю для трудової організації.

Гончар Є. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Жилінська Л. О.

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Управління та організація діяльності підприємств у сучасних умовах не можуть відбуватися без використання логістичного підходу. У світлотехнічній та приладобудівній галузях, які за останні роки починають нарощувати обсяги виробництва, мають перспективи успішного розвитку лише ті підприємства, які формують та впроваджують у свою практичну діяльність відомі за кордоном логістичні системи.

У цьому контексті визначення місця логістичних систем в управлінні вітчизняних підприємств з метою ефективної та раціональної організації матеріальних та інформаційних потоків є вельми актуальним. У сучасних умовах дуже важливим є вивчення ринку постачання ресурсів, контроль матеріалів й готових виробів, удосконалення систем матеріально-технічного та інформаційного забезпечення підприємств на основі логістичного підходу.

Сучасні наукові джерела розглядають діяльність підприємства у контексті формування та використання різноманітних логістичних систем. Ці системи дозволяють підприємству раціонально та ефективно використовувати і керувати матеріальними й інформаційними потоками, забезпечувати найкраще обслуговування клієнтів, вибрати найкращого постачальника та перевізника матеріальних ресурсів. Такими є мікрологістичні системи "JIT", "Kanban", "MRP". Саме впровадження високоефективних внутрішньовиробничих логістичних систем викликало еволюцію змін у всьому ланцюгу товарно-матеріальних потоків в індустріально розвинених країнах світу.

Сьогодні найбільш розповсюдженим є підхід до логістики як науково-практичного напрямку господарювання, що полягає в ефективному управлінні матеріальними та інформаційними потоками у сферах виробництва та обігу, та до систем транспортно-складських операцій. Встановлено, що організації та управлінню матеріальними потоками належить провідна роль у виробничій діяльності підприємств, у своєчасній поставці продукції з метою підвищення ефективності виробництва. У їх межах вирішуються усі питання, що пов'язані із використанням виробничих ресурсів у часі та просторі.

Середовище функціонування вітчизняних підприємств характеризується високим ступенем конкуренції, що стимулює їх працювати у напрямку пошуку нових видів продукції, ринків збуту та зниження витрат, у тому числі логістичних. Однак, на жодному підприємстві не використовуються відомі у міжнародній практиці господарювання системи управління постачанням підрозділів підприємства – "MRP", "just-in-time" і "Kanban". У вітчизняних умовах складність використання цих систем пояснюється нестабільністю зовнішнього середовища функціонування підприємств, а їх використання вимагає стабільності стосунків з постачальниками, посилення їх надійності, забезпечення постачання якісних матеріально-технічних ресурсів тощо. Тому необхідні додаткові дослідження та вивчення можливості використання сучасних систем "живлення" виробничих підрозділів підприємств матеріально-технічними ресурсами.

Створення на підприємствах інформаційної бази даних є надзвичайно доцільним. Розробка спеціальних бізнес-планів – програм інформаційного забезпечення виробництва інфомаційною продукцією веде до ефективного використання науково-технічної інформації, яке може бути досягнуте при комплексному плануванні сумісних робіт. Інформаційно-виробнича програма формує інформаційну фінансово-економічну програму через Фонд розвитку виробництва і направлена на його удосконалення. У цьому контексті варто застосовувати Internet-технології, які надаватимуть всю необхідну конструкторську та технологічну документацію. Ключовим моментом є забезпечення нових виробів фірмовими комплектуючими виробами по цінах фірм-виробників. Internet забезпечує прямі договірні зв'язки з фірмами і гарантує прямі поставки на склад заводу.

Гончаров Г. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Аналізуючи якість продукції, часто звертають увагу лише на технічні фактори, які впливають на якість. Але слід пам'ятати, що якість продукції необхідно аналізувати на всіх рівнях, а саме звертати увагу на організаційні фактори. Ось чому дуже часто добре спроектовані і виготовлені вироби внаслідок поганої організації виробництва, транспортування, експлуатації і ремонту достроково втрачають свою високу якість.

Продукція підприємства в повному обсязі задовольняє потреби споживачів, але було виявлено не високий рівень сервісного обслуговування, що впливає на рівень якості продукції. Тому пропозиції щодо покращення якості продукції направлені саме на покращення сервісного обслуговування.

Сервісне обслуговування товару – це сукупність функцій та видів діяльності підприємства, що забезпечують зв'язок "підприємство–споживач" як матеріальний та комунікативний потоки щодо товару відповідно до вимог ринку.

Метою сервісного обслуговування є безпосереднє задоволення потреб людини – потенційного покупця. Підприємства-виробники для забезпечення певного рівня обслуговування розробляють спеціальні стандарти та правила, які передбачають систематичне навчання та тренінг персоналу, зайнятого у сервісному обслуговуванні покупців товарів цих підприємств, забезпечують ідентичний рівень обслуговування в усій сервісній мережі та є обов'язковими для виконання.

Під стандартом сервісного обслуговування фахівці розуміють правила роботи з обслуговування споживача товару у період здійснення купівлі та після продажного використання. Стандарти сервісного обслуговування – це організаційно-інструктивні, певною мірою методичні документи, які розроблюються спільно системотехніками, спеціалістами сервісу та економістами фірми.

Система всеохоплюючого управління якістю передбачає однаковий рівень сервісу щодо обслуговування споживача як за допомогою товару (а товар – це "послуга в упаковці"), так і за допомогою додаткового продукту, роль якого виконує сервісне обслуговування споживача. Додатковий продукт – це те, що додається споживачеві до товару, чим один виробник товару може відрізнитися від іншого, адже серед значної кількості товарів однакового призначення важко виокремити якийсь один.

Етапами формування сервісного обслуговування є:

1) Сегментація ринку сервісного обслуговування щодо категорії даного товару виробника.

2) Складання профілю кожного сегмента (визначення переліку найбільш значущих для покупця товару послуг).

3) Ранжування послуг, наведених у переліку, з акцентуванням на найбільш значущих для покупця.

4) Визначення стандартів сервісного обслуговування для кожного сегмента ринку перед продажем, у процесі продажу та протягом після продажного періоду використання (споживання) товару.

5) Визначення конкурентоспроможного рівня сервісного обслуговування та встановлення взаємозв'язку між рівнем сервісу та вартістю послуг з сервісного обслуговування.

6) Установлення зворотного зв'язку з покупцями для забезпечення відповідності послуг потребам і можливостям кожного сегмента ринку.

Євченко О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

МЕТОДИ ОПТИМАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ В ВИРОБНИЧИХ СИСТЕМАХ

Управління запасами у виробничих системах базується на ідеї інтегрованого підходу, якому притаманні такі фундаментальні концепти: системна цілісність, яка включає різнорідні складові потокового процесу; багатоланковий і багатошаровий потоковий процес руху матеріальних, трудових, інформаційних і фінансових ресурсів. Задача вирівнювання матеріальних потоків дозволяє регулювати динаміку процесів у часі. Така задача характерна для металургії при синхронізації взаємозв'язаних процесів між ливарним виробництвом, яке створює запас зливків, і листопрокатним станом. Моделювання задачі здійснюється засобами дискретної оптимізації.

Дисбаланс у виробництві та споживанні часто спричиняє таке складне явище, як інфляція. В умовах інфляції дії виробників та споживачів можуть бути протилежними, що негативно відбивається на загальному рівні запасів. Моделі управління запасами з урахуванням інфляційних видатків регулюють динаміку логістичних процесів.

При розгляді витрат виробництва важливе значення надається структурі виробничих витрат підприємства, які включають в себе змінну та постійну складові. Залежно від них розглядається процес оподаткування. Величина змінних витрат завжди залежить від поточного обсягу запасу на складі, а розмір постійних витрат може різнитися в залежності від умов управління запасами. Зменшення цих витрат можна досягнути за рахунок гнучкого управління запасами.

Прагнення до безперебійності виробництва на підприємствах часто призводить до створення значних запасів окремих видів матеріальних ресурсів, що, в свою чергу, створює викривлену картину справжньої потреби у постачальників ресурсів і призводить часто до загального, невиправдано високого рівня запасів у виробничо-економічній системі і дефіциту у низки споживачів. Застосування теорії активних систем до моделювання задачі управління ресурсами при недостовірних даних про попит і споживання дозволяє формувати управлінські дії з метою забезпечення більш достовірної інформації про попит споживачів і виробничі можливості конкуруючих фірм.

У процесі будування моделей управління виробничими запасами виникає необхідність вивчення характеру розподілу випадкових величин: обсягу постачань, добової витрати матеріалу та інтервалу постачання. Оскільки всі ці величини приймають тільки позитивні значення, то характер їх розподілу не може підлягати закону нормального розподілу. Тому у випадку, коли необхідно отримати більш суворі оцінки за вибірковими даними, необхідно розглядати інші види розподілів. Більш придатними з погляду збіжності емпіричних та теоретичних частот можуть бути такі розподіли, як Лапласа-Шарльє, логнормальне і криві Пірсона.

Інтенсивність упровадження елементів маркетингових комунікацій впливає на рівень запасів у логістичній системі. Синергійний ефект маркетингових комунікацій є основним ефектом, і його цілеспрямоване використання і прогнозування має найважливіше значення при реалізації стратегії інтегрованих маркетингових комунікацій.

Фактор невизначеності в слабкоструктурованих задачах управління запасами більшою мірою враховується застосуванням експертних систем, які виконують функції розпізнавання ситуації, що склалася, її аналізу, формування діагнозу та цілей.

Єлькін А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов Г. А.

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Для оцінювання резервів підвищення ефективності основних фондів необхідно, насамперед, знати реальний рівень використання основних фондів й конкретні можливості його підвищення. Поліпшення використання основних фондів може бути забезпечене двома шляхами: інтенсивним та екстенсивним.

Інтенсивний шлях характеризується підвищенням завантаження устаткування та збільшенням рівня використання їхньої потужності. Основними напрямами підвищення інтенсивного завантаження устаткування є:

– удосконалення технологій та організації виконання робіт;
– правильний вибір машин і робочого устаткування;
– упровадження сучасних технологій.

Значний вплив на продуктивність устаткування справляє якість його виготовлення.

Екстенсивний шлях полягає у збільшенні тривалості роботи, скороченні цілозмінних і внутрішньозмінних втрат робочого часу, підвищенні коефіцієнта змінності. Основними шляхами поліпшення екстенсивного використання устаткування є:

– безперебійне постачання підприємствам сировини, матеріалів, палива, електроенергії;
– своєчасне усунення намічених диспропорцій у галузі й на підприємствах, усередині окремих цехів, що дасть змогу запобігти перервам у роботі підприємства;
– усунення причин нерівномірної роботи підприємства, що призводить до невикористання устаткування в цілому, й у часі, тобто до його простоїв.

Значні резерви підвищення ефективності використання основних фондів містяться у збільшенні тривалості роботи машин та механізмів. У цілому сукупність резервів покращення використання основних фондів підприємства може бути поділена на три великих групи:

1. Технічне вдосконалення засобів праці, яке передбачає:
– технічне переозброєння на базі комплексної автоматизації та впровадження гнучких виробничих систем;
– заміну застарілої техніки, модернізацію обладнання;
– ліквідацію вузьких місць і диспропорцій у виробничих потужностях підприємства;
– механізацію допоміжних та обслуговуючих виробництв;
– розвиток винахідництва та раціоналізаторства.
2. Збільшення тривалості роботи машин та обладнання за рахунок:
– ліквідації незадіяного обладнання (здавання його в оренду, лізинг, реалізація тощо);
– скорочення строків ремонту обладнання;
– зниження простоїв: цілозмінних та всередині змін.
3. Покращення організації та управління виробництвом, а саме:
– прискорення досягнення проектної продуктивності введених в експлуатацію основних фондів;
– впровадження наукової організації праці та виробництва;
– покращення забезпечення матеріально-технічними ресурсами;
– вдосконалення управління виробництвом на базі сучасної комп'ютерної техніки;
– розвиток матеріальної зацікавленості працівників, що сприяє підвищенню ефективності виробництва.

Застосування на практиці розроблених заходів у цілому по підприємству дасть змогу збільшити обсяг випуску товарної продукції, підвищити показник фондовіддачі, а також збільшити прибуток від реалізації, а отже, і рентабельність виробничих фондів підприємства.

Живкович Н.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов Г. А.

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МЕХАНІЗМІВ МОТИВАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ

Мотивація займає провідне місце в структурі поведінки особистості і є одним з основних понять, яке використовується для пояснення рушійних сил, діяльності в цілому. Способи мотивації можу бути економічні та неекономічні. Економічні способи мотивації – це способи, в результаті реалізації яких люди отримують певні вигоди, що підвищують їхній добробут. Основною формою економічної мотивації є заробітна плата, яка залежить від займаної посади, кваліфікації, стажу роботи, кількості і якості праці. Інша важлива форма економічної мотивації – система преміювання, яка доповнює основну і є дієвим стимулюючим засобом.

До неекономічним способам мотивації ставляться організаційні та моральні. Організаційні способи мотивації включають мотивацію цілями, мотивацію участю в справах фірми і мотивацію збагаченням роботи. До моральних способів мотивації відноситься визнання приватне і публічне.

В даний час вітчизняним підприємствам для підвищення ефективності управління персоналом слід більш широко використовувати різні способи мотивації працівників. Багато керівників вітчизняних підприємств основну увагу приділяють фінансової та організаційної сторонам підприємницької діяльності. Що ж стосується мотиваційної діяльності, то про неї, як правило, вони забувають або відсувають її на задній план. Слід зазначити, що слабкість мотивації негативно позначається на кінцевих результатах їх діяльності.

Основним напрямком у мотиваційній діяльності керівників є підвищення ефективності виробничої діяльності працівників шляхом збільшення рівня доходів працівників, за допомогою: надбавок; доплат і компенсацій; премій і винагород; оплати за тарифними ставками і посадовими окладами. Ці статті зазвичай розглядаються як складові заробітної плати, основної частини доходу найманого персоналу.

У сучасних умовах підприємство самостійно визначає системи оплати праці та форми її реалізації, виходячи з: особливостей виробничої діяльності; поставлених цілей; впливу зовнішніх факторів на діяльність підприємства. В результаті підприємство може змінювати структуру доходів співробітника, варіюючи статті собівартості і прибутку, за рахунок яких здійснюються основні і додаткові виплати.

Сучасний ефективний менеджер повинен приділяти величезну увагу людським ресурсам, про які керівники згадують в останній момент або не згадувати зовсім. Застосування різноманітних способів винагороди і налагодження ефективних комунікацій зі співробітниками можуть принести набагато більший ефект, ніж це може здатися на перший погляд. Слід зазначити, що на відміну від традиційних підходів управління персоналом керівники сучасних підприємств повинні активізувати інноваційну поведінку персоналу, створювати умови для професійного та творчого розвитку, застосовувати прогресивні підходи до мотивації.

Таким чином, сучасний підхід до формування системи мотивації управлінських кадрів полягає у формуванні комплексної системи мотивації управлінців, розробці комплексу рекомендацій з підвищення їхньої мотивації, послідовна та поетапна реалізація яких у довгостроковій перспективі забезпечить бажані результати. Сприяти впровадженню мотиваційного механізму діяльності управлінських працівників на підприємстві необхідно через проведення внутрішньої діагностики ефективності діяльності персоналу та розробку мотиваційного механізму управління персоналом на підприємстві.

Закаблук Г. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Інноваційна спрямованість сучасного виробництва, необхідність підвищення його ефективності в умовах жорсткої конкуренції на ринку праці визначають необхідність формування нових підходів до управління персоналом підприємства. Персонал виступає тим невичерпним ресурсом, який дозволяє суб'єкту господарювання вижити в складних умовах, забезпечити досягнення конкурентних переваг, підвищити показник трудової діяльності.

Саме тому в сучасних умовах персонал перетворюється на стратегічний ресурс підприємства, а прагнення до його якнайповнішого використання спонукає до пошуку нових ефективних важелів оптимального управління ним. Це визначає необхідність управління персоналом на основі принципів та методів стратегічного управління підприємством. При цьому під об'єктом стратегічного управління доцільно розуміти як наявність у підприємства кваліфікованого персоналу, так і сукупні здібності, можливості та досвід персоналу, необхідні для здійснення дій, які забезпечать підприємству стратегічні конкурентні переваги, тобто кадровий потенціал підприємства.

Кадровий потенціал підприємства відіграє провідну роль у розв'язанні науково-теоретичних, організаційних та економічних завдань господарювання. Тому управління кадровим потенціалом підприємства, на наш погляд, повинне здійснюватися на засадах стратегічного підходу. Це означає використання в практиці управління персоналом прогресивних підходів стратегічного управління, концепції "етичного підприємництва", "організації, що навчається", "управління знаннями" та сучасного інструментарію управління персоналом.

Формування кадрового потенціалу підприємства являє собою складний і довготривалий процес набуття й використання навичок, знань і умінь, який охоплює собою відповідне навчання, набуття практичних навичок і конкретне їх цільове використання в певних умовах. Результативність цього залежить від особистого потенціалу працівника, як сукупності якісних характеристик людини, які визначають можливість й межі участі у трудовій діяльності. Слід зазначити, що в науковій літературі недостатньо приділяється увага питанням систематизації і класифікації факторів, що визначають формування і використання кадрового потенціалу. Основними етапам формування кадрового потенціалу є аналіз факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які впливають на нього.

Наявність потужного кадрового потенціалу для будь-якого підприємства є першочерговою умовою для досягнення своєї стратегічної мети. Віг є тією конкурентною перевагою, яка забезпечує зниження залежності підприємства від факторів зовнішнього середовища. У період кризи системи економічних відносин (це стосується й системи управління персоналом) корегуються кардинально, як на рівні формування кадрового потенціалу, так і на рівні його використання. У сучасних умовах існуюча система управління персоналом надає можливість для розробки нової, більш гнучкої стратегії розвитку кадрового потенціалу підприємства, яка здатна радикально змінити систему управління персоналом в цілому.

Головною метою розвитку кадрового потенціалу є забезпечення функціональних підсистем і виробничих систем підприємства необхідними працівниками в потрібній кількості та потрібної кваліфікації. Дана мета досягається ефективною кадровою роботою з підбору персоналу, оцінки, трудової адаптації, стимулювання й мотивації, навчання, атестації, організації праці й робочого місця, використання персоналу, планування просування по службі, управління кадровим резервом, управління нововведеннями в кадровій роботі, безпеки і здоров'я, вивільнення персоналу.

Головна мета розвитку кадрового потенціалу підприємства визначає підцілі та принципи системи управління персоналом. Останні являють собою правила, основні положення і норми, якими повинні оперувати керівники та фахівці в процесі управління кадрами. Розвиток кадрового потенціалу передбачає реалізацію стратегічних аспектів управління підприємством, такі, наприклад, як розробка і здійснення кадрової політики, в межах якої принципи управління персоналом відображають об'єктивні тенденції, соціальні й економічні закони, враховують наукові рекомендації суспільної психології, теорії менеджменту й організації, тобто увесь арсенал наукового знання, який і визначає можливості ефективного регулювання та координацію людської діяльності.

Кабанов О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов Г. А.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Динамічний розвиток економіки України, високі темпи змін зовнішнього середовища та посилення конкуренції обумовлюють зростання ролі та значення персоналу як фактора підвищення конкурентоспроможності. Для вітчизняних підприємств проблема формування персоналу, який би відповідав сучасним вимогам, був зацікавлений у зростанні продуктивності праці та досягненні цілей, є надзвичайно актуальною.

Під суб'єктом управління персоналом розуміють, по-перше, функціональний апарат, який управляє процесами підготовки, прийому, адаптації, переміщення працівників; по-друге, лінійний управлінський персонал, який здійснює керівництво підлеглими підрозділами і колективами; по-третє, різні працівники, профспілкові та інші суспільні організації, які виконують низку функцій з згуртування колективу, його виховання, розвитку творчої активності його членів, і, насамкінець, сюди повинні бути включенні неформальні лідери, які є у колективі.

Суть управління персоналом виявляється в його меті, яка формується як підвищення ефективності підприємства в цілому системи та її підсистеми "управління персоналом" на основі оптимізації взаємодії її елементів, узгодженості і впорядкованості виробничої діяльності працівників.

Успішно протистояти впливу негативних факторів оточення і поліпшувати ринкове становище дозволяє стратегія розвитку підприємства та взаємопов'язана з нею кадрова стратегія. У зв'язку з цим виникає необхідність формування механізму стратегічного управління персоналом промислових підприємств, адекватного ринковим перетворенням.

Формування організаційно-економічного механізму стратегічного управління персоналом як всебічно обґрунтованої сукупності взаємоузгоджених компонентів засноване на поступовому русі від концепції та принципів управління персоналом до кадрової політики, а від неї – до розробки стратегії управління персоналом. Побудова та реалізація гнучкого механізму стратегічного управління персоналом дозволить більш ефективно використовувати людський потенціал у рамках загальної стратегії розвитку підприємства. Запропоновано стратегію управління персоналом як комплекс довготривалих методів і технологій максимального використання кадрового потенціалу для досягнення стратегічних цілей підприємства та одержання конкурентних переваг.

Формування системи стратегічного управління персоналом припускає внесення суттєвих змін до цілей, функцій та організаційної структури існуючої системи управління персоналом. У зв'язку з цим у дисертаційній роботі пропонується створення групи стратегічного управління персоналом, структурно підпорядкованої вищому керівництву організації. Особливості та можливості формування даного підрозділу визначаються масштабом та характером діяльності підприємства, функціями кадрової служби.

Створення групи стратегічного управління сприяє вирішенню стратегічних планів та має деякі переваги: гнучкість, ефективне використання персоналу та підвищення його професіоналізму, можливість ротації кадрів шляхом залучення фахівців до участі в роботі над кількома проектами, розвиток мотивації та концентрація зусиль на реалізації стратегії.

Необхідно відмітити, що свідченням низької ефективності управління персоналом є: заниження ролі кадрових служб, які виконують лише реєстраційно-облікові функції; відсутність мети в кадровій політиці та стратегії управління персоналом; низький рівень заробітної плати, значна непривабливість праці. Зроблено висновок про те, що підвищити рівень конкурентоспроможності підприємств можливо за умов посилення уваги до проблем у кадровій сфері та переходу до стратегічного управління персоналом.

Кірішун І. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Вивчення особливостей обліку кредиторської заборгованості в сучасних умовах господарювання є актуальним, оскільки раціональна його організація впливає на величину оборотного капіталу підприємства, дозволяє ефективно використовувати залучені кошти та уникає прострочення кредиторської заборгованості. Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми.

У процесі діяльності кожна установа вступає у господарські відносини із постачальниками, працівниками, покупцями та іншими юридичними та фізичними особами. В бухгалтерському обліку виникнення зобов'язань однієї сторони перед іншою відображається після здійснення однією із сторін дій, передбачених у договорі. Виникнення заборгованості пояснюється тим, що майже ніколи не збігаються моменти виконання зустрічних зобов'язань.

Особливістю кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги є одночасність виникнення джерел фінансових ресурсів і напрямків їх розміщення, тобто на відміну від кредиторської заборгованості в грошовій формі одночасно відбуваються такі стадії кругообігу фінансових ресурсів: "розміщення (виробництво продукції, що підприємство повинно відвантажити)" – "формування джерела (вартість отриманої сировини, матеріалів, електроенергії тощо)" – "використанням фінансових ресурсів (використання сировини, матеріалів, електроенергії у виробничому процесі)". Джерело формування і одночасно напрямок розміщення фінансових ресурсів являє собою кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Інші види кредиторської заборгованості в грошовій формі є джерелами фінансових ресурсів за умови виникнення заборгованості через несплату коштів, а не реальну їх відсутність.

Використання вітчизняних методик не дає змоги однозначно оцінити стан кредиторської заборгованості, а також ступінь його впливу на фінансово-господарський стан підприємств. З метою удосконалення обліку кредиторської заборгованості за умов її автоматизації, необхідно здійснити наступні заходи:

– застосувати програмний "конструктор" на базі інтеграції функціонального модуля з підсистемами, що пов'язані з фінансовими та виробничими аспектами управління;

– створити інформаційну базу кредиторської заборгованості учасників розрахунків; – звірити в електронній формі взаємні вимоги та зобов'язання і знайти найбільш раціональні способи погашення взаємної заборгованості;

– провести взаємозаліки, поступово скорочуючи обсяги заборгованості;

– вести облік та звітність проведених взаєморозрахунків.

З кожним роком ситуація покращується і випливають окремі аспекти вирішення тих чи інших питань як в обліку, так в економічному аналізі та аудиті. Проте потрібно вживати ще більше заходів щодо вдосконалення цих надзвичайно важливих аспектів в економічному житті України.

Для вирішення деяких з цих питань необхідно застосовувати такі заходи:

1) розробити та ввести в дію спеціальну державну програму з розвитку бухгалтерського обліку і аудиту в Україні, як це пропонують окремі дослідники;

2) активізувати дослідження не тільки щодо узгодження українських облікових стандартів з міжнародними, а головним чином розв'язувати власні теоретичні і практичні облікові та управлінські проблеми.

Книрік О. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Жилінська Л. О.

РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Рейтингове управління – один з сучасних методів управління ефективністю діяльності підприємств, що ґрунтується на рейтинговому оцінюванні. Рейтингове оцінювання полягає у виведенні узагальненої характеристики господарсько-фінансового стану організації, яка дозволяє ранжувати господарюючі суб'єкти в чіткій послідовності у міру убування даної ознаки або розподілити їх по певних групах.

Рейтинг – це комплексна оцінка діяльності компаній, яка враховує як фінансові показники, так і множину інших факторів, склад та кількість яких визначається окремо, що оцінюються непрямо на основі звітності компанії та додаткових даних.

Слово "rating" у перекладі з англійської означає "оцінка, визначення вартості, віднесення до класу, розряду, рангу". Рейтинг передбачає можливість співвідношення та віднесення до певного класу, категорії на основі попередніх розрахунків.

У діяльності страхових компаній першочергове значення має їхня фінансова надійність, оскільки внесення плати за страхову послугу потребує певних гарантій щодо здатності страхової компанії відповідати за своїми зобов'язаннями перед страхувальниками. Особливо актуальним це питання є під час світової економічної кризи. Інвестори, споживачі страхових послуг, перестрахувальники мають потребу в об'єктивній та незалежній оцінці фінансової стійкості страхової компанії.

Standard & Poor's застосовує методику, засновану на обробці найрізноманітніших кількісних і якісних даних. За своєю природою процес привласнення рейтингу значною мірою об'єктивний, особливо в частині, що стосується кількісних чинників, проте суб'єктивна оцінка також є присутньою.

Рейтингова методика припускає детальний аналіз таких чинників: ризики країни, галузеві ризики, конкурентоспроможність компанії, менеджмент і корпоративна стратегія, корпоративна система ризик-менеджменту, операційна ефективність, інвестиційна діяльність, достатність капіталу (зокрема достатність перестраховки і технічних резервів), ліквідність і фінансова гнучкість.

Методика Fitch Ratings з рейтингування страхових компаній призначена для того, щоб дати уявлення про основні рейтингові чинники, які Fitch розглядає при рейтингуванні компаній цього сектора, а також їх боргових зобов'язань і зобов'язань перед страхувальниками. У глобальній базовій методиці представлені загальні принципи, які належать до усіх рейтингів страхових компаній, що присвоюються Fitch, і вона доповнюється методиками по конкретних секторах. Підчас аналізу страхових компаній Fitch спирається на такі основні чинники: галузева специфіка і операційне середовище; специфіка компанії і управління ризиками; фінансові показники; стратегія менеджменту і корпоративне управління; чинники власності, підтримки і групи. Fitch не використовує заздалегідь встановлену питому вагу по кожному з рейтингових чинників або різних складових у межах кожного чинника, оскільки вважає, що їх питома вага може змінюватися залежно від конкретних обставин. Загалом, коли один з чинників є істотно слабкішим, ніж інші, такий слабкіший елемент має більшу вагу в аналізі.

Рейтинг є відносно новим інструментом у практиці регулювання та здійснення нагляду в Україні. Саме тому пересічний користувач за списками, складеними за одним критерієм, не може реально оцінити рівень надійності страхової компанії. Окрім того, по різних показниках страхова компанія може займати різне місце серед інших страховиків, а отже, говорити про те, що таке ранжування ілюструє фінансове становище страхової компанії, не можна.

Кондратенко Д. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Жилінська Л. О.

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ДО УМОВ РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Фундаментальні засади фінансово-господарської діяльності підприємств на нинішньому етапі розвитку світової та вітчизняної економік зазнають докорінних змін. Домінуючий вплив на трансформацію фінансових відносин на мікрорівні справляють важелі нової "інформаційно-інноваційної економіки" та проце-

си глобалізації. Оскільки рівень різного роду ризиків, яких зазнають суб'єкти господарювання, сьогодні є значно вищим, ніж раніше, характерною рисою сучасного етапу розвитку економічних відносин є стрімке зростання кількості фінансово неспроможних підприємств. Досить часто фінансово-неспроможними стають суб'єкти господарювання, що були лідерами у відповідній галузі.

Якщо підприємство шукає шляхи збільшення прибутку тільки за рахунок зниження витрат виробництва, воно рано чи пізно вибуває з бізнесу. Незабаром керівництво цього підприємства переконається, що при всій уяві, використовуючи усі свої творчі здібності, воно не зможе зменшити рівень виробничих витрат у своїй компанії нижче визначеної межі. Разом з тим якщо керівництво зверне свій погляд в іншу сторону і почне вишукувати шляхи збільшення доходів компанії через збільшення обсягу продажів, то перед ним відкриваються безмежні можливості.

Умови розвитку вимагають від підприємств таких нових якостей, як здатність вижити, гнучкість чи пристосованість до зміни умов середовища. А це – законодавство, податки, кон'юнктура ринку, екологія і т. д. Крім того, перед підприємствами стоїть завдання обов'язкового забезпечення ефективності у виробництві, управлінні, а також реалізації продукції. В результаті це означає забезпечення стабільного та ефективного функціонування і розвитку підприємства. Складними ці завдання є не лише для підприємств промисловості України, але і для будь-якого підприємства, де б воно не знаходилось, особливо на перехідних, нестабільних етапах розвитку економіки. В світовій економіці періоди підйому змінюються застоєм, а деколи і спадами, що відмічають в усіх підручниках політекономії. Але, оскільки ці процеси відбуваються з певною циклічністю і тривалість їх уже більше ста років, то держави, підприємці, суспільство в цілому навчилися залагоджувати негативні процеси, зменшувати застійні явища і навіть протидіяти їм, включаючи можливі спади.

Зміни, які відбуваються у зовнішньому середовищі, здійснюють значний вплив на підприємство, що викликає невідповідність внутрішнього середовища зовнішнім вимогам. Відсутність швидкої реакції на зміни може спричинити кризовий стан господарювання, чим і зумовлений високий ступінь значимості адаптації для будь-якої організації. Отже, зауважимо, що основною метою адаптації є забезпечення високого рівня ефективності діяльності підприємства та його стратегічної стійкості. Як і будь-якому іншому складному соціально-економічному процесу, адаптації властивий механізм її реалізації, що включає мету, завдання, принципи, моделі та інструменти. Таким чином, ефективне застосування адаптації в сучасних умовах потребує досконалого вивчення її складових та особливостей.

Косаревська Л. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ТА РЕЗЕРВІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

У сучасних умовах господарювання витрати виробництва як економічна категорія є одним з критеріїв ефективності операційної діяльності підприємств і організацій. Тому, слід звернути особливу увагу на систему управління витратами на підприємствах, оскільки від ефективності цієї системи залежить прибутковість підприємства.

Підвищення ролі управління витратами в сучасних умовах зумовлене необхідністю досягнення кожним суб'єктом господарювання оптимального рівня затрат на виробництво та реалізацію продукції, від якого залежить успішна діяльність підприємств і організацій. Забезпечення оптимального рівня затрат дасть змогу створити належні умови для росту конкурентноздатності продукції, а також з'явиться підґрунтя для довгострокового і економічного зростання підприємств та організацій.

Управління витратами – це динамічний процес, який включає управлінські дії, мета яких полягає у досягненні високого економічного результату діяльності підприємства. Воно не зводиться лише до зниження витрат, а поширюється на всі елементи управління.

Управління витратами на підприємстві можна визначити як взаємопов'язаний комплекс робіт, які формують коригуючі впливи на процес здійснення витрат під час господарської діяльності підприємства, спрямовані на досягнення оптимального рівня (в межах допустимих відхилень) витрат в усіх підсистемах підприємства за виконання в них будь-яких робіт.

Сутність проблеми управління витратами полягає: по-перше, не у точному визначенні величини собівартості продукції, а у виявленні того, як вона утворилась (сформувалась); по-друге, процес управління витратами повинен бути направлений на формування собівартості у попередньому і поточному режимах та оперативному втручанні у діяльність підприємств (організацій) у разі виявлення відхилень від бажаного стану.

Основні принципи управління витратами вироблені практикою і зводяться до наступного: системний підхід до управління втратами; єдність методів, що практикують на різних рівнях управління витратами; управління витратами на усіх стадіях життєвого циклу виробу – від створення (виготовлення) до утилізації; органічне поєднання зниження витрат з високою якістю продукції (робіт, послуг); недопущення зайвих витрат; широке впровадження ефективних методів зниження затрат; удосконалення інформаційного забезпечення щодо рівня затрат; підвищення зацікавленості виробничих підрозділів підприємства у зниженні затрат.

Метою управління витратами підприємства є підвищення ефективності його роботи на основі застосування заходів, спрямованих на економію всіх видів ресурсів та максимізацію віддачі від них, при умові збереження, або підвищення якості продукції (робіт, послуг).

Управління витратами на підприємстві покликано вирішувати такі основні завдання: виявлення ролі управління витратами як фактора підвищення економічних результатів діяльності; визначення витрат за основними функціями управління; розрахунок витрат за виробничими підрозділами підприємства організації); обчислення необхідних витрат на одиницю продукції (робіт, послуг); підготовка інформаційної бази, що дозволяє оцінювати витрати при виборі і прийнятті господарських рішень; виявлення технічних способів і засобів виміру й контролю витрат; пошук резервів зниження витрат на всіх етапах виробничого процесу і у

всіх виробничих підрозділах підприємства (організації); вибір способів нормування витрат; вибір системи управління витратами, адекватної умовам роботи підприємства (організації).

Котюк В. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Пивоваров М. Г.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Капітал посідає одне з головних місць в системі соціально-економічних та політичних відносин суспільства. Через недосконале управління капіталом як на макро- так і на мікрорівні, економіка України доволі повільно долає кризовий стан. Прискорити процес виходу з кризи можна за допомогою управління, що відповідає сучасним умовам, спирається на досягнення науки та враховує практику. Саме тому проблема управління капіталом набуває особливої актуальності на сучасному етапі розвитку економіки України.

Капітал підприємства представляє відображені в грошовій формі фінансові, матеріальні і не матеріальні ресурси підприємства, що акумулюються ним із різних джерел для забезпечення економічних умов безперервної підприємницької діяльності з метою одержання прибутку і забезпечення зростання добробуту власників і найманого персоналу.

На практиці вітчизняних та зарубіжних підприємств переважає утилітарний, вузько направлений підхід до аналізу капіталу. У той же час необхідно відзначити, що капітал є категорією, що має складну економічну природу, і показники його не відбиваються прямо у фінансовій звітності підприємства. Тому одержання показників капіталу можливо тільки з застосуванням розрахункових і аналітичних методів. Дані обставини, у свою чергу, і визначають гостру необхідність у розробці і використанні при проведенні оцінки й аналізу капіталу системи показників, що найбільше повно характеризують його стан, рух і ефективність використання.

Серед напрямків розвитку механізму управління капіталом підприємства слід виокремити такі:

– оптимізація зовнішніх і внутрішніх, вхідних і вихідних грошових потоків;
– вдосконалення методики оцінювання обсягу і структури капіталу на поточний і перспективний періоди;
– виважена дивідендна політика;
– вдосконалення оцінки фінансових ризиків й їх зниження;
– якісний фінансовий контроль за виконанням завдань щодо розподілу та використання прибутку підприємства;
– раціональне використання нерозподіленого прибутку тощо.

Таким чином підсумовуючи сказане можливо зробити висновок, що ефективне використання капіталу підприємства повинно постійно вдосконалюватися та маневрувати серед зовнішніх та внутрішніх факторів впливу.

Кочев О. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов Г. А.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РАХУНОК РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ

Розвиток ринкових відносин в Україні потребує ефективності підвищення господарювання. Але за роки незалежності показники ефективності в країні значно погіршили: зменшилися обсяги виробництва, знизилась його рентабельність. Усе це є наслідком занедбання економічної роботи на підприємстві. У роки економічної кризи більшість підприємств намагалися досягти збільшення прибутків не з допомогою ретельного економічного розрахунку, зниження собівартості продукції, а постійним підвищенням цін на свою продукцію.

Подоланням кризи в економіці не можливі на відсталій технічній базі, тому що основа ринкових відносин є конкурентна боротьба, і в ній перемагає не той, хто знизить витрати і запропонує нижчі ціни, а той хто випускає якісну продукцію, а цього можна досягти тільки, застосуванням нових технологій.

У реалізації цілей стратегічного плану підприємства особлива роль належить плану технічного і організаційного розвитку – плану підвищення ефективності виробництва. Для того, щоб успішно функціонувати в умовах конкурентної боротьби, підприємство в своїй діяльності повинне орієнтуватися, на потреби ринку (ціни, витрати, кількість продукції, що випускається) і на реалізацію досягнень науково – технічної революції.

Для ефективного здійснення процесу реструктуризації ПАТ “Мотор Січ” можна звичайно скорочувати працівників, шляхом об’єднання структурних підрозділів, що власне на ньому і проводиться. Але на нашу думку найактуальнішою для всіх промислових підприємств України є проблема модернізації обладнання.

Розглянемо на прикладі ефективність введення в експлуатацію нового модернізованого обладнання в механічному цеху № 53 ПАТ “Мотор Січ”.

Отже, якщо в березні 2014 року, при загальному обсязі виробленої продукції у вартісному вираженні на 8804545 грн, вартості основних виробничих фондів на початок року – 2497909 грн та середньосписковій чисельності працівників – 322 чол., ввести в механічному цеху № 53 ПАТ “Мотор Січ” нове модернізоване обладнання вартістю 300000 тис. грн, то отримаємо наступні показники ефективності використання основних виробничих фондів:

$\overline{ОФ}$ = 2497909 + 300000 / 3 *12 = 3697909 грн.
Фвід = 8804545 / 3697909 = 2,38
Фміст = 3697909 / 8804545 = 0,42
Фозбр = 3697909 / 322 = 11484 грн / чол.

Проаналізувавши показники ефективності використання основних виробничих фондів та порівнявши їх з показниками звітного 2013 року, можна сказати, що після введення нового обладнання ефективність використання основних виробничих фондів збільшиться тому, що збільшується показник фондовіддачі на 0,12 (з 2,26 на 2,38); зменшується показник фондомісткості на 0,02 (з 0,44 на 0,42), а також збільшується показник фондоозброєності праці на 3727 грн / чол. (з 7757 грн / чол. на 11484 грн / чол.)

Таким чином, можна зробити висновок, що введення нового модернізованого обладнання в механічному цеху № 53 ПАТ "Мотор Січ" є доцільним та ефективним способом проведення реструктуризації.

Максіменко В. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах українським підприємницьким структурам надано господарську та фінансову самостійність, що призвело до значного ускладнення процесу управління підприємством.

Однією із складових загальної системи управління підприємства є система управління прибутком. До об'єктів системи управління прибутком відносяться:

– управління формуванням прибутку;
– управління розподілом та використанням прибутку.

Знаходячись у затяжній економічній кризі, усі суб'єкти України опинилися в ситуації, коли потрібно вести боротьбу за виживання. А оскільки кращим засобом виживання торгового підприємства є зміцнення його становища на ринку і пожвавлення діяльності, то умовами виходу із кризи є розширення обсягів реалізації товарів, а основною метою – одержання прибутку спроможного його забезпечити.

В умовах активно змінюваної ринкової ситуації, жорстокої конкуренції підприємства повинні не тільки зосереджувати увагу на внутрішньому стані справ, але і виробляти довгострокову стратегію, що дозволяла б адаптуватися до змін, які відбуваються в його оточенні.

Тому у даний час надзвичайно важливим стає здійснення такого управління, що забезпечує адаптацію підприємства до швидко змінюваного навколишнього середовища.

Основною метою функціонування підприємства є забезпечення рентабельної роботи та отримання прибутку. Прибуток – це нагорода, яку одержує підприємство за ризик, що має місце у випадку пропозиції нею продукту для продажу. Звідси проблема управління прибутком підприємства набуває все більшого значення, оскільки саме в прибутку концентрується ефект усієї господарської діяльності торгового підприємства.

В умовах нестабільної економіки важливим для будь-якого підприємства є формування основних завдань управління прибутком, а саме:

– прогнозуванням та плануванням оптимального розміру прибутку;
– систематичним контролем за діяльністю організації;
– виявленням впливу суб'єктивних та об'єктивних факторів на фінансові результати;
– пошуком та використанням резервів збільшення суми прибутку та рентабельності.

Шляхами удосконалення управління прибутком на підприємстві є:

– підвищення ефективності діяльності підприємства зі збуту товарів;
– зниження непродуктивних витрат шляхом їх нормування, планування та аналізу;
– підвищення якості продукції;
– проведення ефективної політики у сфері підготовки персоналу;
– застосування найсучасніших механізованих і автоматизованих засобів для аналізу прибутку і рентабельності;
– впровадження в практику системи оперативного обліку витрат підприємства, що надасть змогу регулювати всі витрати та раціонально використовувати власні ресурси і, як наслідок, безпосередньо управляти прибутком підприємства;
– впровадження державного характеру управління прибутками підприємств у вигляді чіткої та стабільної податкової політики.

Мариненко А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов Г. А.

ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ

Дослідженням побудови та оцінці ефективності системи управління якістю на підприємстві, аналізу її впливу на конкурентоспроможність підприємства присвятили роботи як провідні зарубіжні вчені: Е. Демінг, Дж. Джуран, Г. Тагуті, так і вітчизняні Гольцев Д. Г., Гончаров Є. А., Кабаков Ю. Б., Корешков В. М., Ліфіц І. М. та ін. Але при цьому недостатньо уваги приділено проблемам впровадження таких систем на вітчизняних підприємствах.

Відповідно до визначення Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), якість – це сукупність властивостей і характеристик продукту, які надають йому здатність задовольняти обумовлені або передбачувані потреби. Існує також визначення якості продукції, наведене в Держстандарті 15467-79, згідно з яким "якість продукції – сукупність властивостей продукції, що обумовлюють її придатність задовольняти певні потреби відповідно до її призначення".

Підтримуючи управління системою якості потрібно завжди проводити контроль за показниками якості, тому охарактеризуємо більш детальніше ці показники (рис. 1). Показники якості – це кількісна характеристика однієї або кількох властивостей продукції за певних умов її створення, експлуатації або споживання. У процесі виробництва управління якістю полягає у контролі використовуваних для виготовлення виро-

бів належної якості матеріалів, стану устаткування і технологічного оснащення, дотримання технологічної дисципліни і т. п. Становлення сучасної системи управління якістю продукції на вітчизняних підприємствах пройшло низку послідовних етапів – починаючи від системи бездефектного виготовлення продукції (БВП) і закінчуючи системою комплексного (загального) управління якістю (TQM).

Рис. 1. Система і зміст показників якості продукції

Однак, досліджуючи ефективність систем управління якістю продукції на підприємстві не слід нехтувати такими складовими, як конкурентоздатність та попит на продукцію підприємства, що можуть слугувати індикаторами ефективності функціонування системи управління якістю продукції.

Овсяннікова А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Ярошевська О. В.

ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТУ КОНТРОЛЮ ЗА ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЮ

Для розв'язання сучасних проблем стабілізації національної економіки та підвищення регулюючої функції державного бюджету в забезпеченні соціального розвитку нашого суспільства треба здійснити низку організаційних заходів у плані зміцнення фінансового стану суб'єктів господарювання. Тільки на основі позитивних зрушень індивідуального відтворення можливе безперебійне своєчасне наповнення бюджету і посилення регулюючого впливу держави на визначальні процеси суспільного життя, збільшення платоспроможного попиту населення та піднесення його життєвого рівня. Отже, основним завданням поточного періоду є забезпечення стійкого розвитку підприємств.

Стійкість – одна з найважливіших характеристик поведінки відособленої, автономно функціонуючої системи щодо зовнішніх умов, у яких вона існує В умовах ринку фінансовий стан підприємства розкриває не лише ступінь його життєдіяльності, а й потужність чинників розвитку, яка акумулюється в його стійкості. Очевидно, що найстійкішим є статичний стан, тобто стан спокою. Проте коли йдеться про характеристику стану певного процесу (у нашому випадку фінансово-господарського функціонування), необхідно брати до уваги ту обставину, що будь-який процес – це дія, рух, а рух не може бути статичним – він динамічний у суті свого прояву. Фіксована розмірність руху на певну дату відображає його статику.

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за різними критеріями:

– рівнем покриття матеріальних обігових коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування;

– платоспроможністю підприємства (його потенційною спроможністю покрити термінові зобов'язання мобільними активами);

– часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування.

Нестабільність економіки, законодавства, політичної ситуації всередині країни і за рубежем зумовлена тим, що немає чітко визначеної моделі розвитку України, призводить до переважання на підприємствах діяльності, спрямованої на розв'язання тимчасових завдань виживання, підтримки стійкості. Довгострокові стратегічні рішення відкладаються на невизначений час. Це може призвести підприємство в майбутньому до втрати стійкості, неспроможності, банкрутства та інших негативних наслідків.

Фінансова стійкість передбачає здатність підприємства зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками. Вона може розглядатися як результуюча категорія, що характеризує рівень стійкості роботи підприємства, його здатність забезпечити стабільні техніко-економічні показники й ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому оточенні та внутрішньому середовищі. Рівень фінансової стійкості впливає і на можливості підприємства. Визначення меж фінансової стійкості належить до найбільш важливих економічних проблем, тому що недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства й відсутності засобів для розвитку виробництва, а надлишкова буде перешкоджати розвитку, формуючи на підприємстві зайві запаси і резерви. Фінансова стійкість має характеризуватися таким станом фінансових ресурсів, який відповідає вимогам ринку, а їхній розподіл і використання мають забезпечувати розвиток підприємства на основі зростання прибутку й капіталу при збереженні платоспроможності в умовах допустимого рівня ризику.

Перепадченко Г. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Жилінська Л. О.

ВПЛИВ ФАКТОРІВ СЕРЕДОВИЩА НА СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність проблеми забезпечення ефективності діяльності та стратегічного розвитку підприємств України в умовах ринкової економіки пов'язана з нестабільністю зовнішнього середовища функціонування та кризою, що склалася в галузі та країні в цілому. Це викликає необхідність теоретичного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій стосовно формування стратегії розвитку підприємств з виробництва та реалізації залізорудної сировини. При плануванні та реалізації стратегії важливо враховувати вплив факторів внутрішнього і зовнішнього середовища господарювання, який протягом певного періоду може змінювати свій напрям та вагу, що визначає не тільки основні важелі впливу на результати діяльності комбінатів, але й можливі напрями його зміни.

Гірничо-збагачувальні комбінати (ГЗК) є основним постачальником сировини для підприємств металургійної галузі, що забезпечують значну частину валютних надходжень до бюджету України. В сучасних умовах господарювання перед комбінатами постає низка стратегічних завдань, пов'язаних з подоланням наслідків кризи, що склалась в галузі, та забезпеченням ефективності виробничо-господарської діяльності. Разом з тим, існує низка факторів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, що негативно впливають на результати функціонування комбінатів та стримують їх подальший розвиток. Основним з таких факторів залишається високий рівень зносу основних засобів. Крім того, в умовах обмеженості власного капіталу особливої актуальності набувають питання залучення та використання позикових коштів для реалізації інвестиційних проектів підприємств.

Важливою складовою інвестиційної стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання є оцінка та прогнозування перебігу економічних процесів з метою визначення ймовірних ризиків, пов'язаних з циклічними коливаннями. На сьогоднішній день світова економіка та економіка України перебуває у кризовому стані, що призводить до нестабільності національної валюти та погіршенню інвестиційного клімату. Це, в свою чергу, негативно впливає на результати виробничо-господарської діяльності підприємств, а тому важливим етапом складання даної стратегії є оцінка ступеню та прогнозування ймовірності впливу факторів середовища господарювання, а також визначення можливих наслідків їх негативного впливу з метою обґрунтування напрямів розвитку підприємства.

Одним із основних етапів формування антикризової стратегій розвитку в сучасних умовах господарювання вітчизняних підприємств має бути система моніторингу, спрямована на виявлення ймовірних змін, що відбуваються в середовищі господарювання. Крім того, задачею моніторингу має бути постійний контроль не тільки за рівнем досягнення стратегічних цілей, але й за обраними для цього заходами, наявністю власних та доступністю позикових джерел фінансування та інших видів ресурсів.

Головною задачею інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства є визначення основних напрямів інноваційного розвитку за встановленими стратегічними задачами, обґрунтування методів їх вирішення та строків реалізації. Крім того важливо оцінити конкурентні переваги в технології чи продукції, які забезпечить підприємству реалізація інноваційних проектів, та обґрунтувати вибір джерел фінансування. При цьому доцільно застосовувати основні принципи даного виду стратегії, а саме паралельне та інтегральне розв'язання інноваційних завдань.

Петрикова Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Проведений аналіз стану управління фінансовими ресурсами на підприємстві ПАТ "Запоріжсклофлюс" виявив практичну невідпрацьованість системи управління фінансовими ресурсами, яка базується на старих принципах управління. Наслідком цього є низька ділова активність, незадовільні показники рентабельності діяльності підприємства. За весь аналізований період у підприємства хоча і відбувалось збільшення прибутку, але воно постійно відчуває брак обігових коштів. Зменшення термінів оборотності кредиторської заборгованості свідчить про незначне підвищення ділової активності підприємства, але при цьому спостерігається пониження ліквідності підприємства і зниження його фінансової стійкості в довгостроковій перспективі. Для поліпшення фінансового стану підприємства ПАТ "Запоріжсклофлюс" і раціоналізації управління його фінансовими ресурсами пропонується провести наступні заходи:

1. Розробити фінансову стратегію нарощування власних фінансових ресурсів на основі розробки чіткого алгоритму управління фінансовими ресурсами.
2. В організаційно-управлінській структурі підприємства виділити відділ контролю за дебіторською заборгованістю, розробити положення про відділ і посадові інструкції.
3. Організувати теоретичну перепідготовку кадрів всіх економічних служб, включаючи бухгалтерських працівників по управлінню фінансовими ресурсами підприємства або будь-якій іншій програмі аналогічного змісту.
4. Провести інвентаризацію основних засобів з цілю виявлення технічно непридатного устаткування.
5. Розробити графік планових попереджувальних ремонтів основних засобів. Посилити контроль за їх використанням.
6. Розробити платіжний календар. Контролювати стан розрахунків з постачальниками і замовниками.
7. Ввести в практику на постійній основі проведення економічного аналізу діяльності підприємства. Сформувати інформаційно-аналітичну базу.

8. Розробити амортизаційну політику підприємства, включаючи самостійне визначення термінів використання основних фондів і, відповідно норм амортизаційних відрахувань, вибору методів нарахування амортизації, вибору термінів і методів переоцінки основних фондів відповідно до бухгалтерських стандартів.

9. З метою зниження витрат на зберігання і забезпечення безперервної діяльності підприємства провести інвентаризацію виробничих запасів, виявити неліквідні, зіпсовані, дефіцитні запаси, визначити оптимальний об'єм виробничих запасів. Це забезпечується за допомогою створення центрів відповідальності як підрозділів підприємства, на кожному з яких менеджер центру особисто відповідає за показники функціонування.

10. Здавати виробничі цехи, що простоюють, в оренду.

Система управління фінансовими ресурсами підприємства та дії служби фінансового менеджменту можуть вважатися досить ефективними лише у тому разі, коли вони дають змогу не лише раціонально використовувати наявні ресурси але й забезпечувати активний системний пошук можливостей подальшого розвитку підприємства.

Петровский А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

З розвитком ринкових відносин відбувається становлення і формування конкурентного середовища в національній економіці. Підвищення жорсткості методів та форм проявлення конкуренції, прискорення темпів змін параметрів ринку викликали об'єктивну необхідність розроблення та втілення на українських підприємствах принципово нових підходів до управління конкурентоспроможністю продукції і формування стратегії підприємства.

Під управлінням конкурентоспроможністю підприємства розуміють аспекти виконання загальних функцій управління, які визначають стратегію і політику у сфері створення й реалізації конкурентоспроможних товарів, цілі й відповідальність у даній сфері діяльності суб'єкта господарювання, що реалізуються за допомогою таких засобів, як планування конкурентоспроможності, оперативне управління нею, її забезпечення й підвищення в рамках певної системи конкурентоспроможності.

Управління конкурентоспроможністю підприємства є відкритою системою, що має входи і виходи, а також складається з керівної та керованої систем, що тісно взаємодіють, оскільки є органічно взаємопов'язаними. Керівна система містить ті складові елементи, які забезпечують процес управління. До складу керованої системи входять елементи, які забезпечують безпосередній процес виробничої, господарської, комерційної та інших видів діяльності.

У сучасній теорії і практиці домінує ідея розглядати управління конкурентоспроможністю підприємства як взаємозалежний процес планування, організації, мотивації і контролю, потрібний для досягнення цілей організації. Управління конкурентоспроможністю можна також розглядати як сукупність зазначених елементів.

Елементи управління конкурентоспроможністю підприємства такі:

– планування: розробляння продукції; виробництва; збуту;

– організація: оптимізація організаційної структури; забезпечення ресурсами; НДДКР; стимулювання збуту;

– мотивація: робітників підприємства; контрагентів;

– контроль: якості управлінських рішень; якості продукції; якості ресурсів; реалізації управлінських рішень; відстеження рівня конкурентоспроможності.

Механізм управління конкурентоспроможністю підприємства буде найбільш ефективнішим у тому випадку, коли він посилює мотивацію діяльності людей. При такому механізмі узгодженість інтересів взаємодіючих сторін досягається вибором методів і ресурсів управління відповідно до природи факторів управління, на які здійснюється вплив. При неузгодженості інтересів неможливе здійснення ефективного впливу на внутрішні та зовнішні фактори і досягнення поставленої мети. Вирішальний фактор, що визначає стабільність конкурентоспроможності підприємства – це не просто його здатність виробляти високоякісні товари, а й можливість забезпечити комерційний успіх на ринку. Конкурентоспроможність товару і конкурентоспроможність підприємства – це як частина і ціле.

Проблема конкурентоспроможності має в сучасному світі універсальний характер. Від того, наскільки успішно вона вирішується, залежить рівень економічного та соціального життя в будь-якій країні. Конкурентоспроможність підприємства різнобічно характеризує його існування на ринку, дозволяє оцінити поточний і майбутній стан, відбирати різні варіанти управлінських рішень, які забезпечують перехід з одного стану в інший.

Семенова Г. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Жилінська Л. О.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ШЛЯХОМ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Формування нової структури суспільного виробництва в Україні вимагає серйозних економічних перетворень, які передбачають в першу чергу використання інновацій з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства. Інноваційна активність в умовах жорсткого зовнішнього і внутрішнього середовища стає одним з найважливіших елементів управління підприємством при формуванні стратегії його розвитку. Вироблення нових технологічних рішень, розробка нової продукції, впровадження інноваційних ідей в да-

них умовах спричиняє за собою необхідність вдосконалення системи стратегічного управління підприємством, що більшою мірою визначить успіх підприємницької діяльності, забезпечить виживання і фінансову стабілізацію підприємств та підвищення її ефективності.

При розробці інноваційної стратегії необхідно враховувати, що конкурентоспроможність підприємства визначає його фінансові можливості, фінансову забезпеченість по створенню продукції з оптимальною якістю, ціною, видовою різноманітністю і виявляється в забезпеченні задоволеності споживачів. В зв'язку з цим питання управління фінансовими потоками і операціями по залученню грошових коштів, їх ефективному витрачанню згідно системі планування організації, розробки фінансових стратегій оптимізації фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства, набувають особливої актуальності і затребуваності.

Основною метою промислового підприємства є ефективність його діяльності. Відомі різні класифікації критеріїв ефективності. Наприклад, по тимчасовому аспекту Б. З. Мільнер виділяє критерії ефективності короткострокові – продуктивність, задоволеність; середньострокові – адаптивність, розвиток; довгострокові – виживання. Таким чином, при розробці стратегічних орієнтирів розвитку кондитерського підприємства буде забезпечення виживання в довгостроковій перспективі, для формування стратегії в середньостроковому періоді – вироблення рекомендацій направлених на розширення сфери діяльності, тобто адаптація, а в короткостроковому періоді це може бути зростання задоволеності споживачів вироблюваною продукцією.

Стратегічне управління в рамках збалансованої системи показників, концепція реалізації якої припускає управління підприємством на основі вимірювання і оцінки її ефективності по набору оптимально підібраних показників, що відображають всі аспекти діяльності. У зв'язку з цим виникає поняття збалансованого фінансового менеджменту, під яким слід розуміти систему принципів і методів формування і реалізації управлінських рішень, які пов'язані із створенням найбільш раціональної структури фінансів, перерозподілом і використанням фінансових ресурсів підприємства і із швидкістю оборотності грошових коштів.

В рамках теорії системи збалансованих, яка була розроблена Робертом Капланом і Девідом Нортоном збалансований фінансовий менеджмент заснований на концепції рівноваги по відношенню до трьом складовим: баланс між фінансовими та не фінансовими, такими, що запізнюються і випереджаючими індикаторами, внутрішніми і зовнішніми компонентами.

Для оцінки ефективності розроблених стратегій підприємства необхідна методика, що суміщає розрахунки по критеріях фінансової забезпеченості інноваційного проекту і критерії впливу інноваційного проекту на рівень конкурентоспроможності підприємства. Висока конкуренція на ринку виробництва кондитерських виробів ставить перед їх суб'єктами головне завдання: з метою підвищення конкурентоспроможності, необхідно провести послідовні зміни у фінансовій системі підприємства на основі сучасних методів управління.

Сіряк О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розмір власних оборотних активів, необхідних підприємству для забезпечення нормальної діяльності, установлюється нормуванням.

Запаси відіграють важливу роль у забезпеченні процесу виробництва, але в той же час вони представляють ту частину засобів виробництва, що тимчасово не бере участь у виробничому процесі.

Ефективна організація виробничих запасів є найважливішою умовою підвищення ефективності використання оборотних активів.

Основні шляхи скорочення виробничих запасів зводяться до їхнього раціонального використання; ліквідації наднормативних запасів матеріалів; удосконалюванню нормування; поліпшенню організації постачання, у тому числі шляхом установлення чітких договірних умов поставок і забезпечення їхнього виконання, оптимального вибору постачальників, налагодженої роботи транспорту. Важлива роль належить поліпшенню організації складського господарства.

Варто звернути увагу на те, що останнім часом на підприємствах України нормуванню оборотних активів не приділяють достатньо уваги, хоча закордонний досвід (Німеччина, Франція, Японія) запевняє в необхідності його проведення.

Основним завданням нормування норм виробничих запасів ПАТ "ДСС" є розробка економічно обґрунтованих норм і нормативів власних оборотних коштів, що забезпечують прискорення їхньої оборотності й найбільш ефективне використання матеріальних і фінансових ресурсів.

Нормування оборотних коштів включає розробку й встановлення на підприємстві спеціальних норм по окремих видах матеріальних цінностей, витрат виробництва й т. д. і розрахунок нормативу власних оборотних коштів у грошовому вираженні на кінець року чи кварталу.

На основі норм оборотних коштів, обчислених по складових елементах – транспортному, поточному, страховому, технологічному запасам і запасу, пов'язаному із прийманням матеріальних цінностей – визначимо норматив по видах, групам і в цілому по сировині, основним матеріалам і покупним напівфабрикатам для підприємства ПАТ "Дніпроспецсталь".

На підставі аналізу складемо частку виробничих запасів у структурі:

– транспортний запас – 11,5%;
– час на складування – 7,8%
– технологічний запас – 11,5%;
– поточний запас – 47,9%;
– страховий запас – 21,4%.

Отже, найбільшу частку становить поточний запас – це основний вид запасу необхідний для безперебійної роботи підприємства між двома черговими поставками.

Необхідно помітити, що питання управління на підприємстві оборотними коштами й управління запасами необхідно вирішувати тільки спільно, так вони тісно взаємозалежні. У цей час підприємство без затвердження сукупного нормативу обігових коштів не може затвердити норми запасів доти, поки не будуть проведені всі розрахунки й проаналізовані отримані норми й нормативи обігових коштів, вкладених у запаси, заділи незавершеного виробництва, товари відвантажені й кошти. Справа в тому, що під всі розраховані "чудові" норми запасів і т. п. на підприємстві може просто не вистачати власних оборотних коштів для їхнього формування з високим рівнем надійності.

Зайві матеріали на підприємстві природно вимагають додаткових витрат на підприємстві, що не є позитивним результатом діяльності співробітників відділу матеріально-технічного постачання підприємства, тому необхідно переглянути необхідний рівень запасів, а їхні надлишки можна запропонувати на продаж, що є цілком раціональною пропозицією.

Складанна К. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

На нинішньому етапі трансформації економіки на організацію заробітної плати, рівень та динаміку останньої впливають чинники, які у звичайних, нормальних умовах взагалі не стосуються стану оплати праці. Йдеться про кризу платежів, заборгованість із заробітної плати, "бартеризацію" економіки, значний податковий пресинг взагалі і у частині, що стосується нарахувань на фонд оплати праці зокрема. Проте рано чи пізно закон вартості і ринок усе розставлять на свої місця. В ринковій конкурентній боротьбі виживуть ті підприємства, для яких мотивація трудової поведінки персоналу буде не теоретичною абстракцією, а практичною справою, об'єктом номер один у повсякденних турботах. Тоді нарешті у нас по справжньому буде оцінено зарубіжний досвід країн з розвиненою ринковою економікою. Але попри всі негаразди кожне підприємство має скористатися результатами наукових досліджень, передовим досвідом задля відпрацювання власної, найбільш прийнятної системи матеріального стимулювання для вирішення двоєдиного завдання:

– забезпечити оплату праці кожному працівникові відповідно до кількості, якості і результатів його праці та вартість послуг робочої сили на ринку праці;

– забезпечити роботодавцю досягнення в процесі виробництва такого результату, який дозволив би йому (після реалізації продукції на ринку товарів) відшкодувати витрати, отримати прибуток та закріпити свої позиції на ринку.

З огляду на те, що методи матеріальної мотивації в зарубіжних країнах здебільшого носять інтернаціональний характер, можна виділити найсуттєвіші складові цього досвіду:

– відсутність шаблонного мислення, повна самостійність і простір для експерименту, необмежене право вибору в рамках дозволеного законом. Єдине обмеження – це економічна доцільність, що оцінюється не тільки з позиції сьогодення, а й з погляду у день завтрашній.

– об'єктивна зацікавленість у сприятливій перспективі власника, менеджера, найманого працівника. Кожен остерігається втратити своє джерело доходу, тому ніхто не намагається проїдати все зароблене, навпаки прагнуть більше вкласти в нові технології, у підвищення кваліфікації, в науку. Це одна з причин ефективного функціонування механізму соціального партнерства

– використання тарифної системи як інструменту диференціації оплати праці залежно від складності, умов праці, відповідальності за роботу, що виконується, в різноманітних її модифікаціях. При цьому на тарифну систему одночасно покладається і функція диференціації зарплати залежно від загальноприйнятих загальноутворюючих чинників, і функція відтворення здатності до праці та підвищення її результативності.

Поширення застосування нетрадиційних методів матеріального стимулювання персоналу. Позиції будь-якої фірми на ринку значною мірою залежать від того, як використовується творчий потенціал кожного працівника. Щоб зацікавити робітників і службовців в кінцевих результатах діяльності фірми, власник змушений ділитися з ними частиною прибутку та застосовувати інші, нетрадиційні форми матеріального заохочення. Йдеться про участь найманих працівників у прибутках підприємства, в "успіхах фірми", безоплатну передачу акцій, продаж акцій зі знижкою на певний відсоток від поточного ринкового курсу акцій. Такий напрям розвитку мотивації праці дістав назву "стратегії залучення і партнерства". Вона витісняє стратегію підпорядкування і жорсткого контролю.

За оцінкою фахівців західних фірм, запровадження зазначених форм матеріального стимулювання сприяє формуванню у персоналу підприємницького мислення, зацікавленості у розвитку фірми, залучення до процесу прийняття рішень. Це, в свою чергу, позитивно впливає на підвищення продуктивності праці, зниження витрат фірми, покращення якості продукції.

Смолякова А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Методи оцінки інвестиційної привабливості підприємств можна визначити в межах п'яти основних підходів.

Перший підхід засновано на виявленні головного, основоположного чинника, який однозначно визначає інвестиційну привабливість підприємства. В якості такого фактора може бути динаміка виручки і прибутку, імідж об'єкта інвестування і т. д. Цей підхід відрізняється порівняльною простотою аналізу та розрахунків. У цьому сенсі він універсальний, і його можна використовувати для дослідження інвестиційної привабливості підприємств різного рівня, типу та спрямованості діяльності.

Другий підхід спирається на врахування комплексу чинників, які з погляду свого впливу на інвестиційну привабливість економічних систем вважаються приблизно рівноцінними. При цьому кожен фактор характеризується певним набором показників. Тут прийнято визначати характеристики економічного потенціалу; загальні умови господарювання; розвиненість ринкової інфраструктури; соціально-економічні, фінансові та інші. Перевагою цього підходу є багатостороння оцінка інвестиційної привабливості економічних систем. Цей підхід дозволяє визначити ступінь інвестиційної привабливості багатьох економічних систем, зокрема з використанням статистично оцінюваних показників, що дає можливість обґрунтування достовірності отриманих результатів.

Третій підхід пов'язаний з аналізом на першому етапі широкого спектру факторів, але на другому етапі інвестиційна привабливість підприємства розглядається як агрегований показник, який визначається двома характеристиками: інвестиційним потенціалом і інвестиційним ризи. Такий підхід, з одного боку, збільшує інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а, з іншого – робить більш доступною і зрозумілою для потенційного інвестора як кінцевого споживача інформації про інвестиційну привабливість підприємства.

Четвертий підхід пов'язаний з використанням методу експертних оцінок. Головна його перевага перед іншими методами полягає в тому, що експерт може користуватися не тільки інформацією, заснованою на статистичних тимчасових показниках, а й нерегулярною, разовою, але, водночас, дуже важливою інформацією, хоча, як правило, і суто якісного характеру.

П'ятий підхід базується на кваліметричних оцінках, що являють собою комбінацію методів факторного аналізу та експертних оцінок. Оцінка інвестиційної привабливості є основним етапом роботи при ухваленні рішення про інвестування, виборі відповідного об'єкта тощо. Сам по собі процес розрахунку цього інтегрального значення є непростим, оскільки, з одного боку, необхідно враховувати як можна більше істотних факторів, з іншого – це призводить до труднощів з оперативністю використання методики, а також потреби у введенні вагових коефіцієнтів, що впливають на кінцевий результат. Для вирішення цієї проблеми при розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості необхідно використовувати мінімальний набір показників одного рівня з максимальним охопленням значущих чинників.

Вивчення та аналіз сукупності взаємодіючих факторів та показників оцінки інвестиційної привабливості дасть змогу здійснити аналіз стану інвестиційної привабливості підприємств в Україні, що дозволить максимізувати соціально-економічний ефект функціонування економіки України в цілому.

Соловйов С. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов Г. А.

ПЛАНУВАННЯ ПОТРЕБИ ПІДПРИЄМСТВА В ОБОРОТНОМУ КАПІТАЛІ

За ринкових умов господарювання у підприємницьких структурах незалежно від форм власності й організаційно-правового статусу виникає значна потреба у капіталі для забезпечення нормального процесу фінансування своєї діяльності. Як наслідок, виникає багато питань теоретичного та прикладного характеру щодо оптимізації структури капіталу підприємства як певної сукупності його фінансових ресурсів.

Фінансова стійкість і ефективність акціонерних товариств визначається фінансовими ресурсами, які є в їх розпорядженні, при цьому власний капітал є основним джерелом їх фінансування. Сучасні умови української економіки далекі від ідеальних, і ринкова вартість акцій часто формується досить стихійно. Ефективне функціонування акціонерного товариства (АТ) значною мірою обумовлюється структурою та розміром власного капіталу. Тому дослідження проблем формування, планування й оптимізації структури власного капіталу акціонерних товариств набуває особливої актуальності.

Останнім часом у наукових роботах почали розроблятися та розглядатися нові методи фінансового планування, придатні для сучасних економічних умов. Перш за все це роботи, присвячені теоретичним засадам фінансового планування на підприємстві.

Процес планування оборотного капіталу є складовою частиною фінансового планування, де відбувається визначення майбутнього обсягу формування та використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення безперервного технологічного процесу. Основою планової діяльності виступає фінансовий план. Фінансові плани забезпечують зв'язок доходів і витрат виробництва на основі взаємоузгодження показників розвитку підприємства з його фінансовим забезпеченням.

В теперішніх умовах діють багато факторів, що обмежують фінансове планування на підприємствах. Одна з основних причин – це високий ступінь невизначеності, непередбачуваності на національному економічному ринку, пов'язаний із змінами в усіх сферах суспільного життя та відсутність ефективної нормативно-правової бази вітчизняного підприємництва. Крім того, невеликі фінансові можливості багатьох підприємств зумовили відмову керівників підприємства здійснювати серйозні фінансові розробки та залучати висококваліфікованих спеціалістів.

Досвід багатьох розвинутих компаній промислових країн показує, що за сучасного ринку, з його жорстокою конкуренцією, планування фінансово-господарської діяльності є найважливішою умовою їх виживання, економічного зростання та процвітання. Саме воно дає змогу оптимально пов'язати наявні можливості підприємства щодо випуску продукції з попитом і пропозицією, що склалися на ринку.

Сучасний стан підприємств, де спостерігається розбалансованість їх фінансової системи та в свою чергу неплатоспроможність, можна виправити завдяки плануванню оборотного капіталу. Враховуючи те, що на сучасному етапі розвитку економіки має місце непередбачуваність, то основну увагу при фінансовому плануванні доцільно приділити оперативному та поточному плануванні. Одним із напрямків такого планування є планування ліквідності, платоспроможності, підприємницької структури на основі бюджету руху грошових надходжень та виплат. У вітчизняній практиці такий вид планування реалізується шляхом веден-

ня платіжного календаря, що конкретизує поточний фінансовий план, уточнює його показники, дає змогу використати наявні резерви, дає точніше уявлення про стан платежів та розрахунків.

Тому необхідність визначення оптимального рівня оборотного капіталу є реальною і не викликає сумнівів. Проблема лише полягає в тому, яким чином це необхідно здійснювати.

Струк У. М.
Національний університет "Львівська політехніка"
наук. кер. – к. е. н., доцент Височан О. С.

ПОНЯТТЯ ТА ФОРМИ КОМЕРЦІЙНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ГКУ [1] визначає господарську комерційну діяльність (підприємництво) як самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик господарську діяль-ність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальнихрезультатів та отримання прибутку.

Торговельна діяльність є однією з найпоширеніших форм господарської діяльності в сучасних ринкових відносинах. Торговельне підприємництво є діяльністю, пов'язаною з посередництвом між виробниками продукції та їх безпосередніми покупцями. Оскільки обіг товарів включає такі стадії як заготівельна (підприємство-товаровиробник – оптовий торговець), оптова (оптовий торговець – роздрібний торговець) та роздрібна (роздрібний торговець – споживач), то забезпечують процес функціонування товарообігу відповідно і такі форми торговельної діяльності як оптова та роздрібна торгівля (рис. 1).

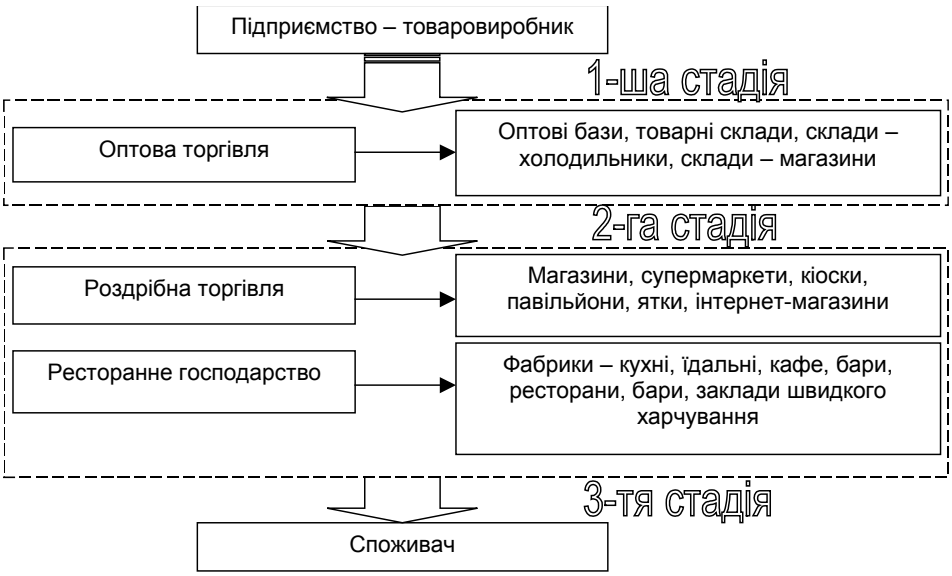

Рис.1. Взаємозв'язок між стадіями товарообігу та суб'єктами комерційної торговельної діяльності

В. Даненбург, Р. Монкріф та В. Тейлор [2] вбачають мету оптової торговельної діяльності у максимальному задоволенні споживчого попиту на товари та послуги у зручний для споживача час, у потрібному асортименті та необхідної якості. Подібну мету переслідують і суб'єкти роздрібної торгівлі.

Згідно з пунктом 3 Порядку [3], торговельна діяльність провадиться суб'єктами господарювання у сфері роздрібної та оптової торгівлі, а також ресторанного господарства.

Визначення оптової, роздрібної торгівлі та ресторанного господарства подані у вітчизняних ДСТУ [4]-[5]. Оптова торгівля є видом економічної діяльності у сфері товарообігу, що охоплює купівлю – продаж товарів за договорами поставки партіями дляподальшого їх продажу кінцевому споживачеві через роздрібну торгівлю абодля виробничого споживання та надавання пов'язаних із цим послуг. Роздрібна торгівля як вид економічної діяльності у сфері товарообігу охоплює купівлю – продаж товарів кінцевому споживачеві та надання йому торговельних послуг. Ресторанне господарство є видом економічної діяльності щодо надання послуг відносно задоволення потреб споживачів у харчуванні з організуваннямдозвілля або без нього. Заклади ресторанного господарства здійснюють виробничо-торговельну діяльність, виробляють і (або) доготовлюють, продають і організують споживання продукції власного виробництва і закупних товарів.

Отже, торгівля є окремим видом господарської комерційної діяльності, яка посідає провідне місце в економічній системі з притаманними їй особливос-тями, які визначають її місце та роль в доведенні товарів до споживача.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс Українивід 16.01.2003 № 436-IV.

2. Даненбург В. Основы оптовой торговли. Практический курс / В. Даненбург, Р. Монкриф, В. Тейлор. – Спб.: Нева-Ладога-Онега, 1993. – 212 с.

3. Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів : Постанова КМУ від 15.06.2006 р. № 833.

4. ДСТУ 4303:2004 "Роздрібна та оптова торгівля. Терміни та визначення понять". – Режим доступу: http://www.dt-kt.com/natsionalniy-standart-ukrayini-dstu-4303-2004-rozdribna-ta-optova-torgivlya/.

5. ДСТУ 4281:2004 "Заклади ресторанного господарства. Класифікація". – Режим доступу: http://golovbukh.ua/regulations/2341/2439/2440/290794/.

Ушаков Д. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов Г. А.

УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах розвитку української економіки та суттєвого впливу на неї глобалізації світової економіки перед машинобудівними підприємствами постають принципово нові завдання щодо забезпечення ефективності функціонування. Це викликає необхідність системного дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища з метою попередження зниження темпів виробництва, забезпечення конкурентоспроможності продукції і досягнення конкурентних переваг.

Управління ресурсним потенціалом машинобудівного підприємства є безперервним процесом прийняття рішень щодо його нарощування з метою забезпечення такої позиції на ринку, яка створює переваги порівняно з конкурентами за рахунок ефективної комбінації ресурсів і застосування способів управління ними та вибору стратегії для одержання достатнього для розвитку прибутку. У запропонованій концепції як однин з основних об'єктів виокремлено рівень ресурсного потенціалу через аналіз і оцінку стану його складових з метою створення відповідних умов та нових можливостей для розвитку підприємства.

Ресурсний потенціал підприємства – це сукупність матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів, включаючи здатність робітників підприємства ефективно використовувати названі ресурси для виконання місії, досягнення поточних та стратегічних цілей підприємства.

Планування ресурсного забезпечення господарської діяльності підприємства здійснюється на стратегічному та поточному рівнях. На стратегічному рівні головним результатом здійснення планового процесу у сфері ресурсного забезпечення стає формування ресурсної стратегії. Головною метою розробки та реалізації стратегії є акумулювання комплексу ресурсів, який за параметрами структури, кількості, якості (з огляду на усі вимоги операційних і функціональних стратегій), відповідав би потребам сталого розвитку. Визначення потреби в стратегічних ресурсах при формуванні ресурсної стратегії обов'язково має також враховувати зміст і характер цілей, які ставить перед собою підприємство, іманентні властивості ресурсів (витрат), а також встановлені терміни досягнення зазначених цілей та вирішення окремих виробничих задач.

Ресурсний потенціал підприємства є узагальнюючою граничною характеристикою ресурсів, які можуть бути використані для досягнення заздалегідь встановлених цілей розвитку, та виступають передумовою розробки та результатом реалізації певної ресурсної стратегії. Ресурсний потенціал підприємства складається з наступних елементів: пріоритетні напрямки використання ресурсів, відповідні та погоджені із стратегічними (реалізація стратегічного потенціалу) та поточними (використання виробничого потенціалу) цілями підприємства; наявні (доступні) обсяги ресурсів підприємства, які можуть бути безперешкодно використані для досягнення його цілей; виробничі можливості підприємства, рівень яких визначає склад специфічних кількісних, якісних та структурних потреб у ресурсному забезпеченні; характеристики інфраструктурних та інституціональних чинників, наявність яких є необхідною умовою для повного й належного використання виробничих можливостей підприємства.

Так, з метою забезпечення результативного процесу формування та використання ресурсного потенціалу, при його організації необхідно враховувати сукупність факторів, що впливають на нього і водночас визначають його ефективність. Основними такими аспектами є: екологічний, соціальний, економічний, виробничий та фінансовий, що виступають як невід'ємні елементи системи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу.

Фоміна О. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Жилінська Л. О.

ОЦІНЮВАННЯ, ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА

Нині підприємства будують свою господарську діяльність не тільки на основі держзамовлення, але й вільних зв'язків між собою, тобто виходять на ринок. А це потребує уміння працювати на ринку. Зараз немає іншої альтернативи, окрім використання менеджменту, для досягнення цього.

Менеджмент – це керування в умовах ринку, тобто організація керування підприємством, організація праці людей, процес прийняття управлінських рішень. Це може бути діяльність, що скерована на розвиток, збалансування, формування попиту та ін.

В умовах переходу України до ринкових відносин, підвищення рівня самостійності підприємств та установ знання теорії та практичних методів менеджменту – досить своєчасна і важлива проблема не тільки для економічної науки, але і для перебудови системи господарювання, повсякденної роботи підприємств. Але для того, щоб успішно застосовувати менеджмент, потрібно визначити насамперед проблемні сфери підприємства. Для цього треба мати навички проведення аналізу діяльності організації, завдяки чому можна скласти повне уявлення не тільки про навколишнє і внутрішньо фірмове середовище, але і сформулювати приоритетні напрями розвитку.

Оцінка конкурентоспроможності ґрунтується на порівнянні характеристик аналізованої продукції з конкретною потребою й виявленні їхньої відповідності один одному. Для об'єктивної оцінки необхідно використати ті ж критерії, якими оперує споживач, вибираючи товар на ринку. Отже, повинна бути вирішена завдання визначення номенклатури параметрів, що підлягають аналізу й істотних з погляду споживача.

Варто відзначити, що на сьогодні при оцінці конкурентоспроможності підприємства використовується цілий ряд методів. кісні методи оцінювання здебільшого мають низький ступінь математичної формалізації, їм властива трудомісткість реалізації та дискретність оцінки. Вони не дають можливості використовувати оцінку конкурентоспроможності підприємства в процесі аналізу та визначення пріоритетних напрямів посилення конкурентних позицій на ринку.

Кількісні методи дають змогу оцінювати реальні шанси суб'єкта господарювання у конкурентній боротьбі за привабливі стратегічні зони господарювання та приймати виважені, з тактичного та стратегічного погляду, управлінські рішення.

Спеціальні методи оцінки – це методи, що дозволяють оцінити конкурентоспроможність підприємства за окремими аспектами його діяльності – виробничим, інноваційним, маркетинговим, фінансовим тощо. Комплексні методи базуються на комплексному підході до оцінки конкурентоспроможності підприємства.

Ефективність діяльності підприємства залежить від багатьох факторів, але головний з них – правильно організований менеджмент. Для цього потрібно проводити комплексні дослідження, на базі яких вже можна приймати рішення щодо подальшої модернізації системи управління. В наш час ситуація ускладнюється тим, що багато підприємств, особливо державних, ще не до кінця усвідомлюють значимість вдалого менеджменту для розвитку та забезпечення ефективної діяльності організації, до того ж не завжди є можливість правильно діагностувати існуючи проблеми.

Отже, на сьогодні як закордонна, так і вітчизняна практика економічного управління виробила цілий ряд методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Кожен з них має як свої переваги, так і недоліки, а тому досить часто необхідним є застосування системи методів для більш повної оцінки конкурентоспроможності того чи іншого підприємства з урахуванням особливостей його господарської діяльності.

Хижняк О. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Пивоваров М. Г.

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ЭЛЕКТРОННИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАЙДАНЧИКІВ ПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Одним з найбільш ефективних інструментів маркетингової діяльності компанії в ринковому середовищі є електронна торговельна платформа, створена для ділового співробітництва між бізнес-спільнотою в Інтернеті[1]. Стисло розкрито поняття "електронної торгівлі" та її напрямки. Наведено аналіз розвитку електронної торгівлі на Україні шляхом порівняння обсягів діяльності електронних торговельних майданчиків. Позначена основна мета і переваги застосування электронних торговельних майданчиків промисловими підприємствами.

Перевагами використання електронних платформ є: скорочення тривалості циклу операцій; зниження витрат на обробку документів; скорочення інвестицій, спрямованих на підтримку товарного запасу; скорочення часу на закупівлю товарів; скорочення запасів; зменшення появи помилок; зменшення витрат на доставку; підвищення рівня обслуговування клієнтів; виключення втрати документів; прискорення грошового потоку; зростання продажів; підвищення ефективності оборотності запасів; підвищення рентабельності; поліпшення партнерських відносин між членами каналу.

В свою чергу, електронна торгівля допомагає проводити будь-які форми закупівель від запиту пропозицій до аукціонів і багатоетапних конкурсів. Застосування механізмів електронної комерції дозволяє істотно підвищити відкритість і прозорість даного процесу, знизити витрати на закупівлю товарів чи просування товарів власного виробництва, зменшити людські ресурси і час.

Разом із впровадженням нових технологій, компанії зможуть краще прогнозувати свій бізнес та ефективно відслідковувати попит. Проте для ведення електронної комерції компанії повинні досягнути певного рівня упорядкованості власних бізнес-процесів.

З огляду на дешевизну, поширеність і можливість обміну інформацією Інтернет надає підприємствам інструмент, що дозволяє повністю вирішити або значно знівелювати гостроту вищеописаних проблем.

Електронні торговельні площадки в Інтернеті – це програмні й інформаційні ресурси, які допомагають учасникам оптимізувати взаємостосунки, не залучаючи при цьому посередника в особі біржі. Інтернет дає таким площадкам величезні можливості, забезпечуючи миттєву передачу інформації на будь-які відстані при невисокому рівні додаткових витрат, завдяки чому інформація не встигає змінюватися й застарівати.

Сучасний ринок інтернет-розрахунків розширюється з дивовижною

швидкістю. Порівняно низькі витрати на організацію процесу торгівлі, постійно зростаюча кількість користувачів мережі та низький рівень конкуренції є реальною запорукою успіху. Крім того, передумов для освоєння або розширення цього напряму в Україні цілком достатньо. Так, за даними досліджень української дослідницької компанії GfK, яка входить у міжнародну дослідницьку мережу GfKGroup, кількість регулярних інтернет-користувачів старше 16 років в Україні зросла в третьому кварталі 2013 року в порівнянні з третім кварталом 2012 року на 22% і становить 24,32 млн осіб [2].

Однак, незважаючи на вище перелічені переваги, електронна комерція має ряд недоліків, що призводять до гальмування її розвитку.

Основними недоліками у сфері електронної комерції є:

– недостатня безпека даних, що передаються через Internet – комп'ютерні підробки і шахрайство та порушення таємниці особистого життя в умовах можливості чіткої фіксації хто, що, коли і в кого купував;

– якість комунікацій (розвиток мережі комунікацій, мала пропускна

– спроможність каналів та низька швидкість передачі інформації), особливо характерна для вітчизняного сегмента електронної комерції;

– мале поширення автоматизованих систем управління виробничою, торговельною, фінансовою діяльністю корпоративного рівня;

– невизначеність реального існування контрагента;

– незнання правил ведення іноземного бізнесу;

– відсутність в окремих випадках універсальних стандартів взаємодії та сумісності при роботі в глобальній мережі;

– невизначеність ряду юридичних та фінансових питань, зокрема захист прав інтелектуальної власності та прав споживачів, вимоги до форми угод, їх юрисдикцію і відповідальність за неналежне виконан-

ня, захист інформації, регулювання криптографії, тарифи на виконання операцій, оподаткування угод та митні тарифи [3].

Однак, як і будь-який новий вид економічної діяльності, створення електронних торговельних площадок стикається з цілим рядом проблем економічного характеру, які потребують негайного вирішення. Важливе значення для розв'язання проблем будь-якого походження є вивчення існуючого досвіду аналізованої сфери діяльності.

Література

1. Джонсон Джеймс, Вуд Дональд, Ф., Вордлоу Дэниел, Л., Мерфи-мл., Поль П. Современная логистика, 7-е издание: Пер. с англ. – М.: Издательский дом "Вильямс", 2002 г. – 624 с.
2. Електронна комерція: за і проти / Л. Л. Філіппова // Вісник НТУ "ХПІ". Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ "ХПІ". – 2013. – № 44 (1017). – С. 58–65.
3. Шалева О.І. Електронна комерція : навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 216 с.

Цибулько А. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Жилінська Л. О.

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У загальному вигляді ефективність виражається через співвідношення між результатами, отриманими в процесі діяльності організації, і витратами праці, які зв'язані з досягненням цих результатів, вона є основою побудови кількісних критеріїв цінності прийнятих рішень формування матеріально-ресурсної, функціональної і системної характеристик господарської діяльності.

На даний час найбільш повне і послідовне дослідження економічної ефективності господарської діяльності надається в теорії комплексного економічного аналізу, де ефективності присвячено розділи перспективного, поточного й оперативного аналізу, на базі яких проводиться оцінка ефективності господарської діяльності, виявляються фактори її зміни, невикористані можливості і резерви підвищення. Аналіз загальної ефективності господарської діяльності підприємства є прерогативою вищого керівництва до прийняття управлінських рішень, зв'язаних з визначенням ціни послуги (продукту), масштабів і напрямку діяльності, заміни устаткування чи використання нової інформаційної технології. Інші рішення також повинні пройти оцінку з погляду загального успіху фірми, характеру її економічного росту й ефективності.

Розрахунок економічної ефективності рекомендується робити шляхом порівняння витрат з економічним ефектом як грошовим вираженням результату. Позитивний економічний ефект – це економія, негативний – збиток. Одним з видів економічного ефекту (при підвищенні якості і надійності наданих послуг) є відвернений збиток, тобто не виниклий негативний економічний ефект (цей ефект іноді помилково називають економією).

Ефективність може досліджуватися з різних сторін з погляду формування витрат, планування обсягу послуг, прибутку, реалізації інвестиційних проектів та ін.

Будь-яке підприємство прагне до підвищення ефективності своєї діяльності, однак тільки розуміння того, від чого залежить ця ефективність, може привести до позитивних результатів. В економічному змісті під ефективністю розуміється максимально оптимальне використання всіх ресурсів підприємства. Правильно обрана стратегія виробництва і належні обсяги випуску продукції забезпечують бажаний обсяг реалізації і відповідні прибутки. Тому виробнича діяльність підприємства жорстко визначається загальною економічною ситуацією, галузевими пропорціями і платоспроможним попитом населення.

Конкурентне ринкове середовище вимагає від підприємства постійного вдосконалення. Для того щоб бути конкурентоспроможним, підприємство повинно мати конкурентні переваги. Основними шляхами їх отримання є такі: стати кращим самому через вживання заходів щодо удосконалення власної діяльності та підвищення її ефективності; безпосередньо послабити конкурентів; змінити ринкове середовище.

Оскільки реалізація останніх двох напрямків потребує значних зусиль, основним засобом отримання конкурентних переваг залишається підвищення ефективності власної діяльності.

Використання ресурсних чинників дасть змогу підприємству розробити програму заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності за рахунок власних можливостей.

Шарій О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов Г. А.

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Для забезпечення фінансової стійкості, надійності, стабільності та ефективної діяльності банку необхідно проводити постійний аналіз всіх чинників, що так чи інакше впливають на кінцевий результат діяльності банку. А також вдосконалення та впровадження нових методів оцінки ефективності діяльності банку та прогнозування основних показників. Тобто одержання високих прибутків вимагає від менеджерів банків прийняття раціональних управлінських рішень, що будуть позитивно впливати на загальний результат роботи банку, тобто його прибуток.

Хотілося б виділити такі основні напрямки підвищення прибутковості банків:

1. Загальне зростання групи активів, що приносять процентний дохід та зростання власного капіталу, насамперед правильне проведення зваженої маркетингової і процентної політики, наслідком цього стане підвищення числа банківських вкладників.

2. Збільшення питомої ваги доходних активів в сукупних активах. Іншими словами банк повинен нарощувати так звані "працюючі" активи, які приносять найбільші доходи банку і скорочувати до можливого мінімуму "непрацюючі".

3. Зміна загального рівня процентної ставки по активних операціях банку. Потрібне дослідження та врахування крім специфічних факторів, що визначають розмір процента по активних операціях також попит на кредитному ринку і ставки конкуруючих банків та інших фінансово-кредитних установ.

4. Зміна структури портфелю доходних активів, тобто підвищення питомої ваги ризикових кредитів в кредитному портфелі банку, наданих під високі проценти. Ризикові операції можуть принести банку значний дохід, якщо він буде правильно ними управляти. Банк повинен правильно дослідити допустимість ризику, розробити проект прийняття негайно практичного рішення, спрямованого або на використання ризикових операцій, або на виробітку системи заходів, що знижують можливість появи витрат банку від проведення тієї чи іншої операції.

5. Забезпечення зростання непроцентних доходів, а саме приділення більшої уваги доходам від надання послуг "небанківського" характеру, оптимізація пасивів, зменшення загально адміністративних витрат, зменшення витрат на створення банківської послуги, що дасть змогу знизити її ціну.

6. Зменшення витрат на створення банківської послуги дає відповідно знизити її ціну. Зниження цін на пропоновані послуги – вагомий аргумент у конкурентній боротьбі, важливий елемент створення позитивного іміджу банківської установи, що великою мірою забезпечує їй прихильність клієнтів. Здешевлення послуг може забезпечити банку вищий, ніж у конкурентів прибуток за рахунок більшого обсягу їх пропозицій. Тому особливого значення слід надавати скороченню витрат при наданні послуг без погіршення їх якості.

7. Правильне управління активами і пасивами банку, а також ризиками.

В сучасних умовах нестабільного зовнішнього середовища управління активами і пасивами банку має забезпечувати:

– розподіл економічного капіталу банку під ризики і підтримку адекватної платоспроможності з урахуванням балансових, ринкових і інших ризиків;

– моніторинг і управління активами і пасивами банку відповідно до поточних, середньо – і довгострокових бізнес-планів банку;

– визначення політики і інструкцій з управління ризиком ліквідності і фондами банку. Визначення процедури антикризового управління у разі виникнення кризи ліквідності (системної кризи або близької до системної);

– управління ринковими ризиками банку, зокрема процентним ризиком, валютним і ціновим ризиками;

– встановлення лімітів по ринкових ризиках і ризику ліквідності.

Завдяки проведенню запропонованих заходів збільшиться доходність банку, підвищиться його стабільність та надійність з точки зору клієнтів.

Шкуренко Є. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

РОЗРОБКА ШЛЯХІВ СТАБІЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний ринок постійно змінюється. Швидкість змін така велика, що саме пристосування до них стає істотною перевагою підприємств у конкурентній боротьбі. У цих умовах підприємства, які прагнуть зміцнити свої конкурентні позиції, повинні орієнтуватися на нові підходи, принципи і методи організації і ведення бізнес процесів, заснованих на удосконаленні саме внутрішнього механізму управління сталим функціонуванням підприємств. Саме тому першочерговою проблемою на сьогоднішньому етапі розвитку всіх українських підприємств, що виробляють товари чи надають послуги, є пошук альтернативних шляхів покращення їх фінансового стану.

Першочерговим етапом у покращенні фінансового стану українських підприємств є пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, який би забезпечив мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу.

Оптимізація ліквідності підприємства реалізується за допомогою оперативного механізму фінансової стабілізації – системи заходів, спрямованих, з одного боку, на зменшення фінансових зобов'язань, а з іншого, на збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання.

Фінансові зобов'язання підприємство може зменшити за рахунок:

– зменшення суми постійних витрат (зокрема витратна утримання управлінського персоналу);

– зменшення рівня умовно-змінних витрат;

– продовження строків кредиторської заборгованості за товарними операціями;

– відтермінування виплат дивідендів та відсотків.

Збільшити суму грошових активів можна за рахунок:

– рефінансування дебіторської заборгованості (шляхом факторингу, врахування та дисконтування векселів, форфейтингу, примусового стягнення);

– прискорення оборотності дебіторської заборгованості (шляхом скорочення термінів надання комерційного кредиту);

– оптимізація запасів товарно-матеріальних цінностей (шляхом встановлення нормативів товарних запасів методом техніко-економічних розрахунків);

– скорочення розмірів страхових, гарантійних та сезонних запасів на період перебування підприємства у фінансовій кризі.

В умовах конкурентного середовища актуальності набуває оптимізація збутової політики підприємства. Підприємству необхідно активізувати політику в галузі маркетингу з метою просування своєї продукції, яка фактично за рахунок високої якості та ціни, нижчої від середньогалузевої є конкурентоспроможною.

Правильний підхід до просування продукції виробників товарів дозволить збільшити реалізацію продукції, що створить реальні передумови для виходу підприємства з фінансово-економічної кризи.

Доцільно також звернути увагу на те, що для покращення свого фінансового становища виробники товарів та послуг повинні реалізовувати всю продукцію, що застоюється на складах. Для розширення ринків збуту підприємство може створити пункти роздрібної торгівлі. Це призведе до збільшення прибутку та збільшення оборотності капіталу. Впровадження цього проекту звичайно ж не вирішує існуючих фінансових проблем, але дозволить скоротити термін реалізації товару та прискорити розрахунки з кредиторами.

Наступним напрямком покращення фінансового стану підприємства може стати виробництво і розробка нових видів продукції, яка зацікавить споживачів, а також отримання ліцензій на виробництво "ходових" товарів, що дасть змогу стабілізувати і покращити фінансовий стан підприємства.

Фінансовий стан підприємства не може бути стійким, якщо воно не отримує прибутку у розмірах, що забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази підприємства та їх соціальної сфери.

Шуст Л. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов Г. А.

ВНУТРІШНІЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

В ринковій економіці життєздатність економічної системи в значній мірі визначається наявністю, спроможністю забезпечувати достатнє надходження та ефективне використання грошових коштів. В умовах поглиблення ринкових реформ в економіці України особливого значення набувають питання забезпечення життєдіяльності підприємств. Процес одержання грошових надходжень і здійснення грошових виплат (формування вхідних і вихідних грошових потоків) є передумовою безперервного та стабільного функціонування підприємства. Ліквідність, тобто спроможність у встановлені терміни виконувати свої фінансові зобов'язання, що становить одну з необхідних умов успішного функціонування підприємства, забезпечується не тільки наявністю, але й поточним надходженням коштів. Тривала неліквідність підприємства викликає його неплатоспроможність, втрату фінансової стійкості та згодом може стати причиною кризового фінансового стану або банкрутства. Ефективне функціонування підприємства в значній мірі обумовлюється станом його грошових потоків, які є відображенням всього комплексу економічних процесів, що протікають на підприємстві.

Сучасний стан економіки України характеризується значними диспропорціями, одним з проявів яких є тотальна криза неплатежів, що охопила підприємства різних галузей економіки, в тому числі і торгівлю. Дефіцит грошових коштів на сьогоднішній день є однією з центральних проблем функціонування вітчизняних підприємств, що обумовлює їх вихід зі стану фінансової рівноваги та стримує економічне зростання.

Практична потреба у впровадженні сучасного механізму управління грошовими потоками не підкріплена відповідними теоретичними дослідженнями, які охоплювали б весь комплекс питань управління ними в торговельних підприємствах з урахуванням галузевих особливостей і 9 сучасного стану економічного середовища.

Проте, незважаючи на широкий спектр досліджень із зазначеної тематики, процес управління грошовими потоками підприємств не отримав достатньої розробки. В економічній літературі учені приділяють увагу проблемі регулювання грошових потоків переважно з позицій управління грошовими коштами, ліквідністю, фінансовою стійкістю. Як самостійний об'єкт аналізу та управління грошові потоки фахівцями практично не розглядаються.

Система управління грошовими потоками знаходиться ще у стані формування. Так, фактично відсутня методика проведення оцінки ризиків, пов'язаних з управлінням грошовими потоками, потребує наукового обґрунтування оптимізація грошових потоків. Необхідним також є вдосконалення методичного забезпечення механізму координації грошових потоків і використання інвестиційних та фінансово-кредитних ресурсів. У зв'язку з цим особливого значення набуває підвищення якості управління грошовими потоками як одним із основних результативних показників діяльності підприємства.

Юсипчук Л. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Із суспільної точки зору ефективність являє собою ступінь досягнення організацією своїх цілей при використанні обмежених ресурсів. Якими б ні були основні чи похідні мети, система управління і її діяльність, організаційні зміни повинні оцінюватися по їхній реальній ефективності. Поряд з цим доцільно використовувати поняття продуктивності, що означає максимізацію прибутків при мінімальній витраті ресурсів. Ефективність і продуктивність взаємозалежні між собою, але разом з тим існують і визначені відмінності.

Таким чином, розгляд ефективності з погляду цілей і ресурсів концентрується на двох умовах: досягнення мети є необхідною умовою продуктивної діяльності організації і продуктивне використання ресурсів є необхідним, але недостатньою умовою для ефективності. Ці два моменти відбивають матеріальну зацікавленість суспільства в результатах діяльності організації.

Першим кроком до того, щоб зробити працю працівника як можна більш продуктивною, є професійна орієнтація і соціальна адаптація в колективі. Якщо керівництво зацікавлене в успіху працівника на новому робочому місці, воно повинне завжди пам'ятати, що організація – це суспільна система, а кожен робітник це особистість. Коли нова людина приходить в організацію, вона приносить із собою раніше придбані досвід і погляди, що можуть вписатися чи не вписатися в нові рамки. Якщо, наприклад, останній керівник нового працівника був людиною владною і хотів спілкуватися тільки шляхом переписування, працівник бу-

де вважати, що йому краще послати папір, чим просто підняти слухавку, хоча новий керівник у дійсності надає перевагу усному спілкуванню.

Якщо керівник не додає активних зусиль для організації адаптації нових підлеглих, останні можуть розчаруватися через нездійсненність своєї надії, можуть порахувати що в поводженні варто керуватися досвідом, придбаному на попередній роботі, чи прийти до інших неправильних висновків про свою роботу. Керівник повинен також пам'ятати про те, що новачки довідаються в ході своєї адаптації, може виявитися для них просто шоком.

ПП "Украинский продукт" має постійну потребу в підвищенні продуктивності праці своїх працівників. Багато організацій при цьому піклуються і про загальну якість трудових ресурсів. Одним зі способів досягнення цієї мети є набір і добір найбільш кваліфікованих і здібних нових працівників. Однак цього недостатньо. Керівництво повинне також проводити програми систематичного навчання і підготовки працівників, допомагаючи повному розкриттю їхніх можливостей в організації.

Значення навчання широко визнане. На жаль, багато керівників не усвідомлюють усіх пов'язаних з цим складностей. Навчання корисне і потрібне в трьох основних випадках. По-перше, коли людина робить в організації. По-друге, коли службовця призначають на нову посаду чи коли йому доручають нову роботу. По-третє, коли перевірка установить, що в людини не вистачає визначених навичок для ефективного виконання своєї роботи.

Навчання – це велика, спеціалізована область. Специфічні методи навчання дуже численні, причому їх потрібно пристосовувати до вимог професії й організації. Деякі основні вимоги, що забезпечують ефективність програм навчання, зводяться до наступного:

1. Для навчання потрібна мотивація. Люди повинні розуміти мету програми, яким чином навчання підвищить їхню продуктивність і, тим самим, їхнє власне задоволення своєю роботою.

2. Керівництво повинне створити клімат, що сприяє навчанню. Це має на увазі заохочення учнів, їхня активна участь у процесі навчання, підтримку з боку викладачів, бажання відповідати на питання. Важливим моментом може виявитися і створення визначеного фізичного середовища. Деякі організації воліють проводити навчання в спеціальних центрах, а не в приміщеннях своєї організації.

3. Якщо навички, що здобуваються за допомогою навчання, є складними, то процес навчання варто розбити на послідовні етапи. Учасник програми повинен мати можливість відробити на практиці навички, придбані на кожнім етапі навчання, і вже тільки потім рухатися далі.

4. Учні повинні відчути зворотний зв'язок стосовно результатів навчання, необхідно забезпечити позитивне закріплення пройденого матеріалу. Це може відбуватися у формі похвали чи визнання успіхів з боку викладача, або, у випадку комп'ютеризованих сучасних систем навчання, у вигляді безпосереднього зворотного зв'язку при правильному рішенні задач, запропонованих програмою.

Якість трудового життя можна підвищити, змінивши будь-які організаційні параметри, що впливають на людей. Це включає децентралізацію влади, участь у питаннях керівництва, навчання, підготовку керівних кадрів, програми керування просуванням по службі, навчання працівників методам більш ефективного спілкування і поводження в колективі. Усі ці міри спрямовані на те, щоб дати людям додаткові можливості для задоволення своїх активних особистих нестатків при одночасному підвищенні ефективності діяльності організації.

Ярошевська О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов Г. А.

МОДЕЛЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Модель оцінки фінансового стану підприємства в статиці на певний момент можна представити в такий спосіб:

$$M(t) = \{U(t), P(t), D(t)\}, t = t_i \quad (1)$$

де $U(t)$ – рівень фінансової стійкості підприємства на певний момент $t = t_i$;

$P(t)$ – рівень платоспроможності підприємства на певний момент $t = t_i$;

$D(t)$ – рівень прибутковості активів підприємства на певний момент $t = t_i$.

Однак слід зазначити, що динаміка якісних характеристик фінансового стану підприємства за певний проміжок часу не завжди може дати його зміні об'єктивну оцінку, тому що не показує спрямованості перебігу процесу у бік погіршення (або поліпшення) фінансової ситуації на підприємстві.

Тому на наступному етапі розраховується узагальнюючий показник фінансового стану підприємства $K^2{}_F$ на певний момент $t = t_i$:

$$K^2{}_F(t) = \frac{\sum_{k=1}^{m} a_k \frac{X_k(t)}{x_k^{\max}(t)}}{\sum_{k=1}^{m} a_k}, t = t_i, \quad (2)$$

де a_k – вага k-*го* часткового показника фінансового стану підприємства;

$X_k(t)$ – фактичне значення k-*го* часткового показника фінансового стану підприємства на певний момент $t = t_i$;

$x_k^{\max}(t)$ – рекомендоване значення k-*го* часткового показника фінансового стану на певний момент $t = t_i$.

За допомогою запропонованого вище узагальнюючого показника будуються траєкторії якісної $f_{K^1_F}(\Delta T)$ та кількісної $f_{K^2_F}(\Delta T)$ зміни фінансового становища підприємства за певний проміжок часу (ΔT).

Моделі траєкторії якісної та кількісної оцінки зміни фінансового стану підприємства за певний проміжок часу (ΔT) поєднуються в одну модель:

$$f_{K_F}(\Delta T) = \left\{\left[K^1_{F_n}(t_1), K^2_F(t_1)\right], \left[K^1_{F_n}(t_2), K^2_F(t_2)\right], ..., \left[K^1_{F_n}(t_i), K^2_F(t_i)\right]\right\}, \ t_i \in \Delta T \quad (3)$$

Запропонована модель дозволяє як у статиці, так і в динаміці оцінювати фінансовий стан підприємства. Цей підхід є узагальнюючим і допускає, якщо буде потреба, у разі формування інтегрального показника доповнення яких-небудь коефіцієнтів; розроблений метод призначений для оцінки виконання плану. Такий підхід дозволяє вчасно прогнозувати кризовий стан підприємства.

МАТЕМАТИКО-СТАТИСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ КРИЗИ

Бабенко Л. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Теряник О. А.

СТАТИСТИЧНИЙ МОНІТОРИНГ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПОСЛУГ

Ринок послуг є одним із найважливіших компонентів товарного ринку. Невід'ємною рисою цивілізованого ринку, свідченням його стабільності й життєздатності є стан суспільного виробництва. Конкретним проявом останнього є рівновага попиту й пропозиції, насичення ринку послугами.

В Україні в останні роки сформувалась стійка тенденція до зростання сфери послуг.

Сфера послуг є однією з найперспективніших галузей економіки.

Послуги, що обертаються на ринку, різноманітні та різнорідні. При всій різноманітності послуг усі вони мають чотири загальні характерні риси:

– невідчутність;
– нерозривність виробництва і споживання;
– мінливість якості;
– нездатність до зберігання.

Останніми десятиліттями моніторинг та оцінювання набули широкого визнання й сьогодні є традиційним інструментом управлінської діяльності в багатьох країнах світу.

Моніторинг базується на комплексності, системності та регулярності використання одних і тих же принципів та інструментів. Це дає змогу здійснювати поточний контроль динаміки змін щодо проблем та своєчасно координувати напрями діяльності, використовувати адекватні методи й засоби.

Для рішення завдань управління визначають два типи моніторингу:

– моніторинг ситуації;
– моніторинг процесу.

Послуги є важливим видом економічної діяльності, що робить вплив на всі сторони життя суспільства. Ступінь задоволення потреб населення в послугах є одним з головних індикаторів рівня та якості життя.

Сфера послуг – це зведена узагальнююча категорія, що включає надання різноманітних видів послуг, яке здійснюється юридичними або фізичними особами.

Дослідження ринку послуг – це безперервний систематичний процес отримання інформації, яка використовується для визначення можливостей ринку, оцінки маркетингових заходів та спостереження за змінами, що відбуваються в діяльності підприємства. Для дослідження ринку послуг широко використовується статистична методологія.

Статистична методологія – це комплекс спеціальних, притаманних лише статистиці методів і прийомів дослідження.

Поряд з підприємствами державного та недержавного сектора економіки, виробництвом послуг в області займалися 26016 фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. За даними Державної податкової адміністрації України, підприємцями – фізичними особами області за 2012 р. було одержано доход від реалізації послуг на 1356,1 млн грн, що відповідає 29,3% доходу, одержаного підприємствами – юридичними особами.

Підприємства малого бізнесу, доходи яких від реалізації послуг за 2012 р. становили 1057,2 млн грн (22,9% обсягу реалізованих послуг області) і збільшились у порівнянні з попереднім роком на 26,9%, в основному надавали послуги підприємствам і організаціям. Доход малих підприємств від реалізації послуг для цієї категорії споживачів склав 761,0 млн грн (72,0%). Населенню та іншим споживачам ними було реалізовано послуг на 266,7 млн грн (25,2%) та 29,5 млн грн (2,8%) відповідно.

Одним з основних завдань ефективного управління розвитком ринку послуг є застосування науково обґрунтованої системи показників.

Батурін О. Ф.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Теряник О. А.

ІНФОРМАЦІЙНО-СТАТИСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ

Процес управління будь-якою економічною системою складається з прийняття рішень та здійснення заходів з їх виконання. Управлінське рішення являє собою кінцевий продукт управлінської діяльності, тобто вибір поставленої мети та способу її досягнення, а також вибір визначеного варіанту дій. Управління будь-якою сферою базується на своєчасній достовірній й якісній інформації.

Ефективне використання інформації, в тому числі й статистичної, яка обертається в системі управління, передбачає її відповідність цілям та функціям управління.

Розглянемо вимоги, яким повинна відповідати інформація, що використовується для стратегічного управління регіоном.

На етапі оцінки поточного стану регіону використовуються данні, які широко застосовуються та можуть використовуватися для співставлення з показниками інших регіонів країни. Це вже існуючі, фактичні показники. На цьому етапі нераціонально використовувати ретроспективу, а основна вимога до даних – повнота, тобто вони повинні забезпечити всебічну характеристику регіону та його стану.

На етапі аналізу доцільно використовувати дані, які дозволять виявити сильні та слабкі сторони регіону, можливості та загрози напрямків розвитку, дослідити динаміку та вплив чинників на розвиток регіону. Ці дані повинні накопичуватися в ретроспективі та бути співставними.

Під час розробки стратегії по "проблемним" сферам та напрямкам необхідний більш глибокий аналіз та деталізація показників, а по сферам, де відзначається стабільний високий рівень розвитку, аналіз згортається. На підставі аналізу визначаються пріоритети розвитку регіону та індикатори моніторингу. Дані, що використовуються на цьому етапі повинні бути актуальними, повними, зрозумілими та економічними в отриманні й обробці.

В процесі впровадження та реалізації стратегії розвитку регіону використовуються дані, що характеризують результати зусиль регіону по просуненню до мети. Ці дані повинні бути простими, доступними та легко інтерпретуватися.

Задля вчасного виявлення та ліквідування можливих недоліків і здійснення коригування на тих етапах стратегічного управління, де це необхідно, здійснюється моніторинг. Основна вимога, що висувається до даних для моніторингу – їх порівнянність з планом та очевидність зв'язку індикаторів з досягненнями за напрямками розвитку.

Відомо, що управління здійснюється як вплив на ресурси та процеси. Таке розуміння передбачає, що управління на базі статистичної інформації пов'язане з ефективністю та економічністю перетворення вхідних ресурсів в кінцевий продукт – статистичний показник.

Використання статистичної інформації для управління розвитком регіону передбачає ряд перетворювань, серед яких найбільш важливими є збір, обробка та передача інформації. Методи збирання та оброблення даних разом з утвореною на їх базі інформацією формують інформаційне забезпечення управління. Тому покращення інформаційного забезпечення сприяє своєчасності та обґрунтованості управлінських рішень.

Виходячи з цього, основним завданням розвитку інформаційно-статистичного забезпечення управління розвитком регіону має бути його відповідність цілям й функціям регіонального управління та максимальне наближення до потреб управління. Для цього необхідно удосконалювати систему статистичних показників та розробити нові технології статистичного аналізу розвитку регіону.

Боровик Д. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Дяченко О. Г.

АКТУАЛЬНІСТЬ МОДЕЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Під виробничим потенціалом підприємства розуміють його можливості щодо виготовлення продукції певного асортименту, номенклатури і якості в потрібній споживачам кількості. Складові елементи, які впливають на успішне використання виробничого потенціалу підприємства поділяють на:

– технічна складова;
– технологічна складова;
– інжинірингова складова;
– менеджмент підприємства;
– ресурсна складова.

Виробничий потенціал має велике значення для підвищення конкурентоспроможності підприємства, тому потребує вирішення питання моделювання динаміки виробничого потенціалу підприємства і його складових, а також розробки практичних механізмів оптимального його використання. В процесі моделювання виробничого потенціалу підприємства виникає необхідність подавати складові виробничого потенціалу, тобто фактори виробництва, в динаміці. Таким чином, описуючи їх динаміку, можна управляти обсягом та структурою ресурсів підприємства для досягнення найкращого ефекту. При цьому часовий інтервал, для якого розраховується динаміка складових виробничого потенціалу, має бути достатньо великим, для того, щоб відповідати питанням стратегічного планування і управління, які вирішуються.

Ресурсний потенціал з точки зору підприємства як господарюючого суб'єкта є важливим чинником, який впливає на ефективність фінансово-господарської діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства. Ресурсний потенціал підприємства характеризують такі показники: реальні можливості підприємств у тій чи іншій сфері економічної діяльності; обсяги ресурсів і резервів як залучених, так і не залучених у виробництво; спроможність менеджерів до використання ресурсів для створення продукції, товарів і послуг з метою отримання максимального прибутку; форма підприємництва і відповідна організаційно-правова структура. Елементами ресурсного потенціалу підприємства є такі види ресурсів: трудові; фінансові; матеріальні, що складаються з основних фондів (засобів) і оборотних активів; нематеріальні; інформаційні.

Під фінансовим потенціалом підприємства розуміють можливості забезпечення діяльності підприємства власними і позиковими фінансовими ресурсами. В існуючих підходах до оцінки і моделювання фінансового потенціалу підприємства можна виділити ряд недоліків: не враховується ієрархічна структура системи фінансового менеджменту, яка забезпечує узгодженість процесів адаптації підприємства до збурень середовища, що дозволяє підтримувати гнучкість у поєднанні зі стійкістю діяльності підприємства; оцінка фінансового потенціалу базується переважно на ресурсному підході, який не дозволяє проаналізувати збалансованість фінансового потенціалу з іншими функціональними потенціалами підприємства, а також оцінити його відповідність цілям розвитку підприємства.

Отже, спектр напрямів дослідження виробничого потенціалу підприємства достатньо великий, що потребує подальшого дослідження у сфері моделювання ресурсного і фінансового потенціалу, а також загального виробничого потенціалу.

Борчевський Д. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н. Діденко А. В.

КОГНІТИВНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНОГО РИНКУ

В даний час розвиток ринку землі в Україні та рівень земельних відносин не відповідає сучасним вимогам господарювання і не створює реальних умов для ефективного використання земельно-ресурсного потенціалу нашої країни.

Однією з основних причин повільного розвитку земельних відносин в Україні є недостатньо розвинена і суперечлива законодавча база, яка регулює права й обов'язки державних органів та учасників земельних відносин.

Метою дослідження є побудова когнітивної моделі розвитку ринку землі в Україні та розробка на її основі стратегій розвитку ринку.

Предметами конфліктів, що виникають між суб'єктами господарювання у сфері землекористування, виступають: податки, штрафи, орендна плата, фінансування заходів з відновлення земельних ресурсів. Такі конфлікти мають як негативні наслідки, так і позитивні – вони слугують рушійною силою розвитку ринку землі. Для прогнозування сценаріїв розвитку ринку землі в Україні була розроблена когнітивна модель у вигляді 11-вершинного знакового орграфу (рис. 1).

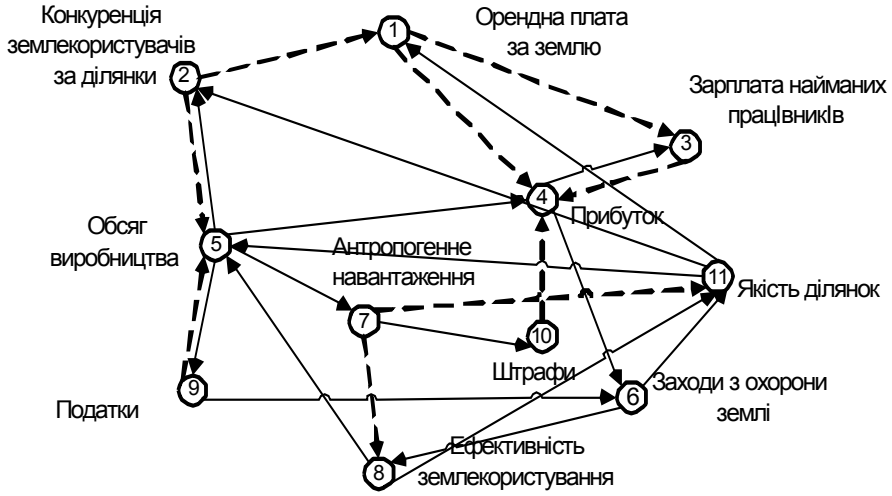

Рис. 1. Когнітивна модель розвитку ринку землі в Україні

Для проведення імітації застосовано метод імпульсних процесів. Цільовою вершиною, що є індикатором розвитку ринку, його життєздатності як соціально-економічної системи, обрано вершину 8 – ефективність землекористування. Надсилаючи окремо незалежні прості імпульси в вершини: 1, 6, 7, 9, 10, 11, – спостерігаємо за динамікою відповідних простих імпульсних процесів в цільовій вершині 8.

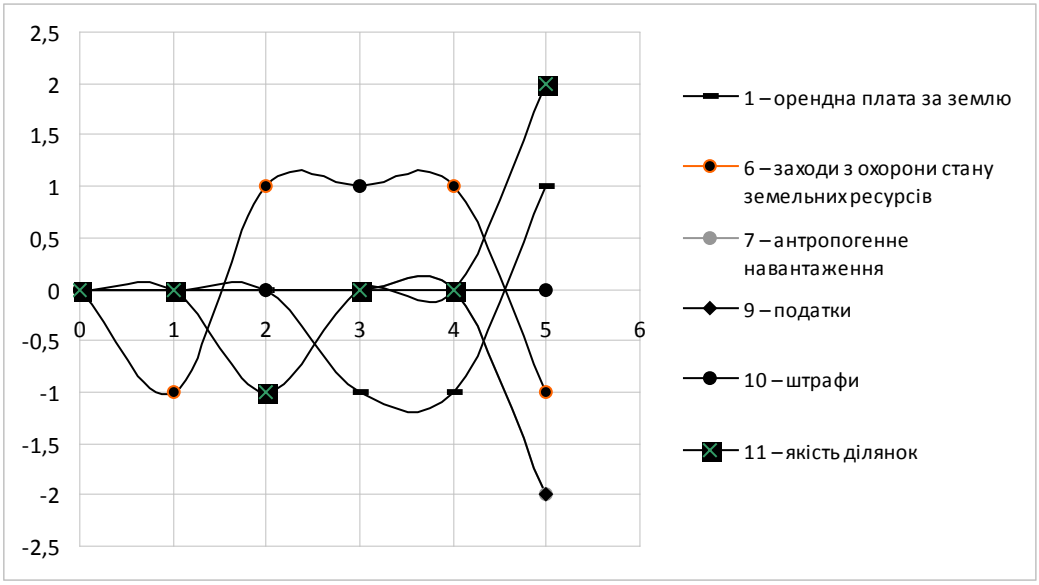

Рис. 2. Динаміка вихідної вершини "ефективність землекористування" за умови незалежної дії факторів, перелічених в легенді

Значні коливання має цільова вершина при впливі на неї такого фактору як заходи з охорони стану земельних ресурсів. Ці показники мають однаковий вплив на цільову вершину: в період часу від 0 до 4 впливу немає, від 4 до 5 – негативний. Штрафи не мають впливу на цільову вершину. Отже, саме ці фактори потребують більшої уваги при розробці стратегічних планів щодо ефективного землевпорядкування та розвитку ринку землі в Україні. Представлена когнітивна модель дозволяє визначати збалансованість досліджуваної соціально-економічної системи та стратегічні напрями її розвитку для вирішення конфліктів у сфері аграрного землекористування. У подальшому планується дослідити вплив конкуренції землевласників за ділянки на розвиток ринку землі.

Власенко М. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Комазов П. В.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

На сучасному етапі економічного розвитку успішне вирішення проблем, пов'язаних із господарською діяльністю, залежить від ефективності існуючої на підприємстві системи управління. Однак динамічні процеси, що відбуваються в ринковій економіці України, впливають на постійне перетворення структури, форм і методів системи управління підприємствами. Об'єктивна зміна змісту основних її елементів фахівцями підприємств не аналізується, повільно змінюються підходи до визначення її сутності та складових частин. Звідси – значні втрати, низький рівень оперативності й гнучкості управлінської діяльності і, як наслідок, значна кількість збиткових підприємств.

Система управління фінансовими потоками є невід'ємною частиною загальної системи управління підприємства та передбачає складну організаційну структуру управління, але з позицій системного підходу будь-яке управління може бути представлене у вигляді сукупності цілей і задач, функцій, принципів, механізму, організаційної структури і кадрів, а також технічних засобів.

Головним завданням управління фінансовими потоками слід вважати підвищення інтенсивності та збалансованості обігу фінансових ресурсів, оптимізацію їх кількісного і вартісного складу і на цій основі отримання максимальних фінансово-економічних результатів Досягнення встановленої мети залежить від принципів управління, під впливом яких формуються методологічні основи будь-якої діяльності.

Адекватна ідентифікація та обґрунтування цілей і завдань планування та прогнозування фінансових потоків є вихідним етапом формування самої моделі управління фінансовими потоками суб'єкта господарювання. Досягнення визначених індивідуальними потребами підприємства цілей управління фінансовими потоками забезпечується їх конкретизацією та визначенням поточних завдань. Модель управління фінансовими потоками суб'єкта господарювання в частині їх прогнозування та планування передбачає, окрім визначення та обґрунтування цілей та завдань управління, використання ряду фінансово-математичних методів, які разом із критеріями прогнозування та планування руху грошових коштів забезпечують методологічну основу такої моделі управління, а саме: нормативний метод; розрахунково-аналітичний метод; метод оптимізації фінансових рішень; фінансово-математичне моделювання.

Таким чином, аналіз фінансових потоків у межах фінансової теорії передбачає цілу низку підходів та моделей відносно реальних фінансових процесів. При цьому відповідні математичні засоби враховують основні елементи аналізу потоку фінансових ресурсів такі як час, вартість, ризик, а також критерії для вибору бажаного й доцільного їх розподілу та перерозподілу. Водночас, розробка й практична реалізація моделей, побудованих на основі взаємодіючих потоків, дозволяє аналітикам проводити відповідні імітаційні експерименти в умовах, занадто складних для застосування математичних методів.

Оцінка ефективності системи управління фінансовими потоками передбачає співвідношення фактичного рівня цільових фінансових показників, що сформувалися в результаті реалізації визначених моделлю механізмів та технологій управління фінансовими потоками підприємства, із плановими або прогнозними величинами. Просте математичне порівняння фактичних та планових величин фінансових потоків має співвідноситися з відповідною системою обґрунтованих критеріїв оцінки ефективності моделі, що дає можливість визначати перспективні напрями розвитку цієї сфери з метою підвищення рівня конкурентоспроможності.

Геда О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Теряник О. А.

СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Життєздатність економіки будь-якої країни чи регіону визначається масштабами та якістю накопичення новацій, а саме: нових ідей, технологій, продуктів, управлінських систем, які є результатом розвитку науки та інноваційної діяльності. Економічна категорія "інновація" означає новацію, що реалізується на ринку (нововведення).

В умовах стрімкого підвищення рівня інформатизації суспільства, швидкого розвитку міжнародних комунікаційних мереж, загострення конкуренції на внутрішніх і зовнішніх ринках для забезпечення конкурентоспроможності, економічної безпеки національної економіки та окремих господарюючих суб'єктів необхідно активізувати інноваційний процес як на рівні країни так і на рівні регіонів.

Висока вартість і ризиковість реалізації інноваційних проектів, їх інтелектуаломісткість є ключовими факторами, які впливають на рішення керівників машинобудівних підприємств щодо започаткування і розвитку інноваційної діяльності. Недостатність досвіду в управлінні інноваціями на підприємствах і низький розвиток ринкової інфраструктури є ключовими проблемами інноваційного розвитку.

Запорізька область входить до числа регіонів України, які складають основу її економічного та інтелектуального потенціалу. В області зосереджені майже всі основні галузі промисловості, серед яких провідне місце посідають електроенергетика, металургія, машинобудування, металообробка та хімічна промисловість.

Слід зазначити, що фінансування наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Запорізькому регіоні є недостатнім, що зумовлює згортання ряду важливих наукових розробок.

Інноваційна діяльність у повному обсязі має комплексний, системний характер і охоплює такі види роботи, як пошук ідей, ліцензій, патентів, кадрів, організацію дослідницької роботи, інженерно-технічну діяльність, яка об'єднує винахідництво, раціоналізацію, конструювання, створення інженерно-технічних об'єктів, інформаційну та маркетингову діяльність. Усе це створює прогресивні умови для підвищення інноваційного потенціалу та активізації інноваційних процесів.

Проведене статистичне оцінювання стану інноваційної діяльності в Запорізькій області дає підставу зробити висновки про зростаючу невідповідність між теперішнім становищем в інноваційній сфері та вимогами часу щодо потреб інноваційного розвитку. За результатами аналізу стан інноваційної діяльності в Запорізькому регіоні можливо визначити як кризовий і такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово розвинених країнах.

Однією з головних проблем, що гальмують розвиток високотехнологічного сектору економіки та зменшує інноваційний потенціал Запорізького регіону, залишається відсутність фінансування та недостатньо ефективна державна інноваційна політика, що призводить до скорочення числа наукових працівників, ускладнює отримання економічної віддачі у вигляді завершених інноваційних пропозицій та їх реалізації у сферах вітчизняної економіки.

Гелдаш І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Теряник О. А.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У процесі становлення ринкових відносин в Україні всі ланки фінансової системи підприємств опинилися у глибокій кризі. І тому необхідним є статистичний аналіз показників прибутковості (рентабельності) діяльності підприємств з метою запобігти його банкрутству і для подальшої успішної діяльності з перспективами виходу на міжнародні ринки, щоб тим самим підвищувати авторитет держави. Виходячи з цього питання статистичний аналіз прибутковості та рентабельності є важливим для забезпечення здійснення роботи в умовах фінансової стабільності, яка розглядається як основа нормального існування і процвітання підприємства.

Багатоканальне значення прибутку посилюється з переходом економіки держави на основи ринкового господарства. Справа в тому, що акціонерне, орендне, приватне або іншої форми власності підприємство, отримавши фінансову самостійність і незалежність вправі вирішувати на які цілі і в яких розмірах спрямовувати прибуток, що залишився після сплати податків до бюджету та інших обов'язкових платежів і відрахувань. Прагнення до одержання прибутку орієнтує товаровиробників на збільшення обсягу виробництва продукції, потрібної споживачеві, зниження витрат на виробництво. При розвинутій конкуренції цим досягається не тільки мета підприємництва, але й задоволення суспільних потреб. Для підприємця прибуток є сигналом, що вказує, де можна домогтися найбільшого приросту вартості, створює стимул для інвестування в ті сфери, де можна домогтися найбільшого приросту вартості. Перш за все в отриманні максимального прибутку зацікавлені самі підприємства: прибуток гарантує підприємцям дохід на вкладені капітали та є джерелом фінансових витрат, пов'язаних з розвитком виробництва та соціальної сфери. Зацікавлена в прибутку і держава, так як він значною мірою вилучається до бюджету для фінансування загальнодержавних витрат. Підвищений інтерес до прибутку підприємств у комерційних банків, різноманітних фінансових інститутів, акціонерів та інших держателів цінних паперів. Зі зростанням прибутку оживлюється фінансовий ринок і збільшується його роль у перерозподілі капіталів, в підвищенні ефективності їхнього використання. Все це засвідчує велике суспільне значення прибутку, яке визначає його велику роль у розвитку ринкової економіки як на мікро -, так й на макрорівні. Абсолютна сума прибутку, отримана підприємством, у тому числі прибуток від основної діяльності, є дуже важливими показниками. Однак вони не можуть характеризувати рівень ефективності господарювання. За інших умов більшу суму прибутку отримає підприємство, яке володіє більшим капіталом, використовує більше живої і матеріалізованої праці, більше виробляє і реалізує продукції (робіт, послуг). Щоб зробити висновок про рівень ефективності роботи підприємства, отриманий прибуток необхідно порівняти зі здійсненими витратами. Отже, проаналізувавши таке поняття як "прибуток", можна зробити висновок, що він є однією з основних категорій товарного виробництва.

Аналізуючи показники прибутку і рентабельності, статистика дає не тільки загальну оцінку їх розміру, а й характеризує їх зміну під впливом окремих факторів.

Факторний аналіз дозволяє врахувати вплив різних чинників на фінансові результати діяльності підприємств. Така оцінка діяльності фірми дає можливість робити прогнози на подальшу перспективу розвитку, а також впливати на ті фактори, які знижують показники прибутку та рентабельності. Чим краще використовуються основні виробничі фонди, тим нижче фондомісткість, вище фондовіддача і як наслідок цього – ріст рентабельності виробництва. При поліпшенні використання матеріальних обігових коштів знижується їхній розмір, що припадає на 1 грн реалізованої продукції. Отже, чинники прискорення оборотності матеріальних оборотних коштів є одночасно чинниками росту рентабельності виробництва.

Дворнік М. О.
Класичний приватний університет
старший викладач

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Україна має значний науково-технологічний та людський потенціал для створення на своїй території високорозвиненої інформаційно-комунікаційної інфраструктури і повноцінної інтеграції у глобальне інформаційне суспільство, але для оцінювання розвитку інформаційного суспільства в Україні потрібна система індикаторів, яка б відповідала вимогам міжнародних стандартів [1].

З розвитком інформаційного суспільства та впровадженням інтерактивних технологій у різні сфери людської життєдіяльності виникла потреба в проведенні оцінювання стану розвитку інформаційного суспільства. Щоб зрозуміти, яка система індикаторів використовується для вимірювання розвитку інформаційного суспільства в Україні, переглянемо спочатку систему індикаторів, яку використовує Росія, та системи інших країн міжнародної спільноти [2].

Загальна структура системи індикаторів Росії має такий вигляд: забезпеченість інфраструктурою інформаційно-комунікаційні технології (далі –ІКТ), серед яких головними показниками є інформація про забезпеченість населення засобами зв'язку та доступом до інформаційної мережі; виробництво ІКТ товарів і послуг; ІКТ в економіці і на робочому місці; ІКТ у повсякденному житті; ІКТ в освіті; ІКТ у суспільному секторі (охорона здоров'я тощо); електронний уряд, електронна торгівля; спеціальні показники, які характеризують успіх тих або інших державних цільових програм у галузі ІКТ.

Аналіз даних щодо представлення розвитку інформаційного суспільства в статистичних збірниках та переліку показників в порівнянні з Росією дає змогу стверджувати, що є багато спільного та й існують відмінності, про що свідчать статистичні збірники, які наочно показують інформацію щодо розвитку інформаційного суспільства в Росії [3].

На зборах світового саміту "велика вісімка" приділяла увагу розробці системи показників, яка б підходила для всіх країн. На їх думку, система показників повинна мати такий вигляд: інфраструктура ІКТ; використання та доступність ІКТ для фізичних осіб та домогосподарств; використання ІКТ у бізнесі; сектор ІКТ торгівлі та галузь виробництва ІКТ товарів; ІКТ у галузі освіти.

Завдяки всебічному вивченню міжнародного досвіду вимірювання розвитку інформаційного суспільства Україна створила Національну систему індикаторів розвитку інформаційного суспільства. При розробці Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства були враховані специфічні для України умови (можливість органів статистики, а також рекомендовані показники міжнародних організацій).

В Україні розглядають таку систему індикаторів [4]: виробництво в галузі ІКТ та інвестиції; освіта в галузі ІКТ; мережева інфраструктура; мережа електронних державних послуг (е-уряд); електронна економіка; використання ІКТ; політика в галузі ІКТ.

Проаналізувавши системи індикаторів, які пропонуються для моніторингу розвитку інформаційного суспільства в Україні, Росії і міжнародними організаціями, ми можемо сказати, що система індикаторів в Україні є недосконалою. Так, у Росії спостерігається більш детальний перелік показників, які дають можливість стежити за розвитком інформаційного суспільства. Найбільшим недоліком у системі спостереження за розвитком інформаційного суспільства в Україні є відсутність механізмів збору та обробки інформації. Адже для проведення досліджень у цій сфері потрібні наочні дані, які можна отримати лише завдяки статистичним спостереженням та розрахункам.

Література

1. Аналіз тенденцій світового досвіду побудови інформаційного суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ecsor.com.ua/files/indicator_r1.pdf. – назва з екрану.
2. Индикаторы информационного общества: Статистический сборник. – М.: ГУ-ВШЭ, 2009. – 304 с.
3. Индикаторы развития информационно-коммуникационных технологий [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://югра. рф/inform/law/koncep1.htm. – назва з екрану.
4. Національна система індикаторів розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ecsor.com.ua/files/indicator_r2.pdf. – назва з екрану.

Єлізарова К. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Дяченко О. Г.

КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ФАКТОР ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

Однією з вирішальних умов подолання кризи української економіки є зростання обсягів інвестицій у різних галузях народного господарства. Активізація інвестиційної діяльності сприяє підйому й подальшому розвитку економіки, за допомогою інвестицій створюються нові підприємства й, відповідно, додаткові робочі місця, розширюються діючі виробництва, забезпечується освоєння та вихід на ринок нових видів товарів і послуг. Тому на сучасному етапі побудови економетричних моделей, доволі актуальним є використання виробничої функції Кобба-Дугласа.

Основними характеристиками інвестиційної привабливості регіону є середня фондовіддача (капіталовіддача) інвестицій, вкладених в основні фонди, гранична фондовіддача (капіталовіддача), фондоємність продукції й фондоозброєність праці.

Застосування виробничої функції для оцінки й аналізу інвестиційної привабливості регіонів на основі вищенаведених характеристик. Пропонується модель, етапи якої описані нижче:

– Аналіз тенденцій розвитку регіонів України. На даному етапі проводиться оцінка й аналіз показників інвестиційної привабливості (валовий регіональний внутрішній продукт (Y), капітальні інвестиції (X_2) і зайнятість населення (X_1)).

– Побудова множинної економетричної моделі Кобба-Дугласа й визначення характеристик моделі.

На даному етапі дослідження будуються виробничі функції й визначаються показники інвестиційної привабливості регіонів. Для побудови пропонується використання виробничої функції Кобба-Дугласа, що має такий вигляд:

$$Y = a_0 * X_1^{a1} * X_2^{a2}, \quad (1)$$

де Y – валовий регіональний продукт (ВВП);

X_1– капітальні інвестиції;

X_2 – зайнятість населення;

a_0, a_1, a_2 – параметри моделі;

a_1 – еластичність випуску продукції за витратами праці;

a_2 – еластичність випуску продукції за обсягом виробничих фондів.

– Аналіз інвестиційної привабливості регіонів. На даному етапі проводиться аналіз основних характеристик інвестиційної привабливості регіонів.

Даний аналіз дозволяє зробити висновок, порівнюючи промислові й сільськогосподарські регіони, що гранична капіталовіддача вище у регіонах з розвинутою сільськогосподарською галуззю, тому що в них одиниця основних фондів приносить більше додаткових одиниць продукції (гранична продуктивність). При чому капітальні інвестиції відіграють вирішальну роль у формуванні інвестиційної привабливості регіону.

Зубов Д. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Бакурова А. В.

МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ІМІДЖУ РЕГІОНУ ЯК СКЛАДОВОЇ ЙОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Формування іміджу регіону спирається на його ресурсний потенціал: природний, культурний, економічний, – і ставить за мету підвищення його інвестиційної привабливості.

Мета роботи полягає у розробці теоретичних і методологічних положень, а також практичних рекомендацій щодо побудови системи моніторингу іміджу регіону на підставі розробки та застосування економіко-математичних моделей. Об'єктом дослідження є рівень сформованості іміджу регіону. Предметом дослідження є економіко-математичні методи та моделі процесів розвитку іміджу регіону як складової його інвестиційного потенціалу.

Одною з проблем оцінювання рівня сформованості іміджу є те, що формується він переважно несвідомо, а прямий аналіз несвідомої компоненти іміджу є неможливим. Саме цей факт зумовив для досліджень вибір методів нечіткої математики та когнітивного моделювання.

З іншого боку, формування іміджу регіону, що добре упізнається, потребує свідомої роботи, що включає в себе проведення сукупності заходів інформаційного, соціального, політичного характеру [1]. Потужним інформаційним засобом формування іміджу туристичного регіону є Інтернет, де розміщується вся інформація про регіон, включаючи обернений зв'язок зі споживачами туристичних послуг, на сторінках якого вони залишають свої емоційні відгуки.

Для формування і управління регіональним іміджем в роботі запропоновано удосконалення моделей структури інформаційних потоків його формування та структури самого іміджу регіону.

Структурна модель інформаційних потоків формування іміджу регіону, в складі якого функціонують та розвиваються різні суб'єкти економічної діяльності, що є основою його інвестиційного потенціалу, має вигляд орграфу. Вершини орграфу позначають: органи влади регіону, суб'єкти економічної діяльності, населення регіону, імідж регіону, вплив зовнішнього середовища та споживачів товарів і послуг регіону. Зв'язки між вершинами вказують на напрями інформаційних потоків, що впливають на формування іміджу регіону. Регіон впливає на споживача опосередковано через символіку іміджу (знак бренду, слоган) та через властивості і якість послуг і товарів. Обернений зв'язок від споживача здійснюється через самоаналіз сформованого іміджу, що несе в собі вплив набутого споживачами досвіду контактів. Вплив зовнішнього середовища включає в себе зміни смаків, напрямів моди, інформаційні потоки конкурентів, екологічний стан регіону.

На основі розробленої структурної моделі інформаційних потоків формування іміджу регіону удосконалено модель оцінювання рівня сформованості іміджу регіону як складової інвестиційного потенціалу розвитку регіону. В роботі запропоновано модель оцінювання рівня сформованості іміджу регіону як складової інвестиційного потенціалу розвитку регіону, яка, на відміну від інших, передбачає формалізацію якісних факторів на основі системи нечіткого логічного виводу [2], закладає основи для побудови системи моніторингу формування позитивного іміджу регіону та залучення більших обсягів інвестицій.

Література

1. Алимова Г. С. Имидж региона в системе оценки его конкурентоспособности [Электронный ресурс] / Г. С. Алимова, Б. Н. Чернышев. – Режим доступа: http://www.orelgiet.ru/monah/71df.pdf.

2. Штовба С. Д. Нечіткі технології в брендинзі / С. Д. Штовба, О. В. Штовба // Нейро-нечіткі технології моделювання в економіці. – 2013. – № 2. – С. 187–202.

Колесникова А. Т.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Комазов П. В.

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах в Україні особливого значення набуває проблема забезпечення фінансової стійкості функціонування підприємств. Найбільш достовірні, переконливі та узагальнюючі результати під час аналізу всіх сфер діяльності підприємства надає діагностика його фінансового стану.

Ринкова економіка визначає конкретні вимоги до системи управління підприємством. Необхідним стає більш швидке реагування підприємців на зміну господарської ситуації з метою підтримки стійкого фінансового стану підприємства. Досягнення стійкого фінансово-економічного стану забезпечується рішеннями управлінців на основі результатів діагностики.

Активного розвитку діагностика як самостійний напрямок набула тільки останнім часом, тому кількість наукових праць, присвячених цій проблемі, є незначною, окремі питання щодо визначення методів, принципів, видів діагностики фінансового стану підприємства вивчені недостатньо і потребують подальшого розвитку.

Стійкий фінансовий стан підприємства формується в процесі всієї виробничо-господарської діяльності. Тому оцінку фінансового стану підприємства можна об'єктивно здійснити не через один, а тільки за допомогою комплексу показників, що детально й усебічно характеризують господарське становище підприємства. Саме за допомогою діагностики можна детально оцінити та спрогнозувати фінансовий стан підприємства.

Можна виділити чотири принципи, що формують особливості і характерні риси діагностики: принцип ієрархічності задач діагностики; принцип регулярності діагностики; принцип нових задач; принцип економічної доцільності.

Діагностика фінансового стану підприємства складається з двох основних етапів: 1) експрес-діагностика; 2) фундаментальна діагностика.

Експрес-діагностика встановляє наступні цілі. 1. За "слабкими сигналами" здійснюється попередня термінова кількісна і якісна оцінки циклу кругообігу капіталу на підприємстві як на визначений момент часу, так і за визначений проміжок часу. 2. Здійснюється оцінка напрямку зміни фінансової хвороби підприємства. 3. Остаточно узагальнюються результати оцінки фінансового стану й стійкості функціонування підприємства.

На етапі фундаментальної діагностики досягаються наступні цілі: 1. Кількісно в статиці і в динаміці оцінюється розмір порушення пропорцій у фазах циклу кругообігу капіталу на підприємстві. 2. Виявляються причини порушення пропорцій у фазах циклу кругообігу капіталу на підприємстві, динаміка зміни їх впливу на перебіг фінансової "хвороби" підприємства.

Діагностика може проводитися також на основі використання даних різних періодів, тому за періодом проведення можна виділити: діагностика минулого фінансового стану; діагностика поточного фінансового стану; діагностика майбутнього фінансового стану (прогнозування).

Повна діагностика фінансового стану має проводитися на підприємстві раз на рік, але її можуть проводити за вимогою зовнішніх або внутрішніх якихось факторів (наприклад, за вимогою банка), тому можна виділити за планом проведення: планову діагностику; непланову діагностику.

Таким чином, діагностика фінансового стану підприємства покликана забезпечувати комплексне виявлення, аналіз, ліквідування та прогнозування проблем підприємств з метою забезпечення прийняття випереджуючих управлінських рішень. Подальшого розвитку заслуговує формування системи діагностики фінансового стану підприємства як практичної частини, яку необхідно впроваджувати для ефективності процесу діагностики.

Куліков В. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Дяченко О. Г.

МОДЕЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У практиці фінансового аналізу добре відомі показники, що характеризують окремі сторони поточного фінансового становища підприємства, а саме показники ліквідності, рентабельності, стійкості, оборотності капіталу, прибутковості й т. д. По ряду показників відомі певні нормативи, що характеризують їх значення позитивно або негативно.

Проте, будь-яка зацікавлена станом підприємства особа не задовольняється простою кількісною оцінкою показників. Для неї важливо знати, чи задовільні отримані значення. Крім того, вона прагне встановити логічний зв'язок кількісних значень показників виділеної групи з якимось комплексним показником, що характеризує фінансовий стан підприємства в цілому. Тобто зацікавлена особа не може бути задоволена бінарною оцінкою "добре – погано", її цікавлять економічна інтерпретація цих значень.

Саме для вирішення цих завдань у фінансовому аналізі використовується спеціальний математичний апарат – теорія нечітких множин. Задачі фінансового аналізу методами нечітких множин можуть бути сформульованими в такий спосіб:

1. Визначення алгоритму, що пов'язує набір показників {X} з комплексним показником V. Тоді, на основі кількісних значень V і на підставі функцій $\{\mu\}$ формується наступне твердження: Поточний фінансовий стан підприємства:

- гранично благополучний з рівнем відповідності $\mu_1(V)$;
- відносно благополучний з рівнем відповідності $\mu_2(V)$;
- середньої якості з рівнем відповідності $\mu_3(V)$;
- неблагополучний з рівнем відповідності $\mu_4(V)$;
- гранично неблагополучний з рівнем відповідності $\mu_5(V)$".

2. Визначення зміни фінансового положення підприємства за період II відносно періоду I. Це завдання вирішується разом з попереднім:

– якщо $V_{II} > V_I$, то стан покращився;

– якщо $V_{II} < V_I$ – погіршилося.

3. Оцінити ризик банкрутства за значенням показників V_I, V_{II}.

3.1. На основі фінансової звітності ряду підприємств розраховуються фінансові коефіцієнти, що розподіляються на 3 групи: показники ліквідності, фінансової стійкості і ділової активності;

3.2. Проводиться аналіз і класифікація параметрів, виражених відповідними Т-числами.

3.3. Отримані нечіткі змінні нормалізуються і формують узагальнений показник аналізу фінансового стану підприємства.

3.4. Результати аналізу відображаються графічно.

Абсолютні значення статей форм звітності, які використовуються при розрахунках коефіцієнтів аналізу фінансового стану підприємства впливають на величину інтегрального показника лише побічно. Головний вплив на розмір інтегрального показника має структура статей форм звітності (тобто відносні величини), тому що будь-який показник економічного аналізу – це відносна величина. Встановлення раціональної структури балансу – це статичне досягнення, що забезпечує фінансову рівновагу підприємства. Встановлення такої структури здійснюється шляхом оптимізації балансу в процесі його порівняння з ідеальною структурою. Отже, використання теорії нечітких множин є актуальним при моделюванні сценаріїв ефективного функціонування промислових підприємств.

Кущ О. Я.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Дяченко О. Г.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ БЕЗРОБІТТЯ

Важливим показником, для аналізу ринку праці, є показник рівня зареєстрованого безробіття населення, що визначається відношенням чисельності безробітних, зареєстрованих у державній службі зайнятості населення, до середньорічної чисельності населення працездатного віку. Це обумовлено удосконаленням методології розрахунку показника, яка враховує діючу демографічну структуру населення та методику розрахунку рівня безробіття за методологією МОП.

Таблиця 1

Рівень зареєстрованого безробіття до економічно активного населення працездатного віку, %

	2011 р.	2012 р.	2013 р.
По Україні	2,5	2,3	2,4
у тому числі Запорізька область	2,8	2,4	2,8
Донецька область	1,5	1,4	1,6
Кіровоградська область	3,8	3,6	3,8

Із даних таблиці видно, що рівень безробіття по області за 2011–2013 роки вищий, ніж в цілому по Україні і склав відповідно: 2011р. – 2,8% по області проти 2,5% по Україні, 2012 р. – 2,4% проти 2,3%, 2013 р. – 2,8% проти 2,4%. Найвищий рівень зареєстрованого безробіття у Кіровоградській області і склав відповідно: 2011 р. – 3,8%, 2012р. – 3,6%, 2013р. – 3,8%; а найменший – у Донецькій області, склав відповідно: 1,5%, 1,4%, 1,6%.

Отже, рівень зареєстрованого безробіття поступово зростає як по області так і в цілому по Україні. Для безробітних громадян пошук роботи через державну службу зайнятості є більш ефективним, ніж самостійне вирішення питання працевлаштування.

За 2013 рік було працевлаштовано 31130 осіб, за 2012 і 2011 роки відповідно 37801 і 33959 осіб. Середня тривалість зареєстрованого безробіття по області становила 4 місяці, що збігається з показниками минулого року.

Важливим заходом підвищення конкурентоспроможності безробітних громадян на зареєстрованому ринку праці є система підготовки незайнятого населення, також спостерігалось зростання кількості осіб, що проходили профпідготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації, залучалися до участі у громадських роботах.

Міхеєв В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Бакурова А. В.

ІНДЕКСНИЙ МЕТОД АНАЛІЗУ ПОДАТКОВОЇ КОРУПЦІЇ

Корупція − це комплексне соціально-економічне явище, яке спостерігається на різних рівнях соціальної організації сучасного суспільства, проникає в усі сфери громадського життя, зачіпає інтереси найрізноманітніших соціальних груп.

Фактором виміру макроекономічного середовища країни є конкурентоспроможність. Світовий економічний форум щорічно проводить розрахунок індексу зростання конкурентоспроможності, базуючись на дослідженні основних факторів економічного зростання: макроекономічного середовища, якості громадських закладів та технологічного розвитку. Фактор впливу корупції на економічне середовище країни займає важливе місце у методиці розрахунку.

Transparency International – міжнародна організація, діяльність якої зосереджена на боротьбі з корупцією, розраховує власний індекс сприйняття корупції. Роль даних індексів – показати зріз економіки країни, їх макроекономічну ефективність і рівновагу.

Індексні методи – ефективні інструменти оцінки корупції при порівнянні потенційних та реальних результатів економічної діяльності. Індексний метод аналізу податкової корупції Папава застосовують для аналізу вартості корупції в державних податкових органах.

Індекс податкової корупції розраховується у вигляді співвідношення фактично отриманих податкових надходжень до їх потенційного обсягу. Останній розраховується як корегування існуючого рівня податкових надходжень в розрахунковому році на індекс податкових надходжень базового року. Отже, потенційні податкові надходження за даною методикою розраховуються наступним чином:

$$T^P = t_0 Q_1, \quad (1)$$

де T^P – потенційні податкові надходження;

t_0 – частка податкових відрахувань у структурі ВВП у базисному році;

Q_1 – номінальний ВВП в розрахунковому році.

Індекс податкової корупції (I_{tc}) розраховується за наступною формулою:

$$I_{tc} = (T^P - T_1)/T^P \quad (2)$$

де T^P – потенційні податкові надходження;

T_1 – податкові надходження в розрахунковому році.

Отже, можна стверджувати про доцільність подальшого використання економіко-математичних методів для дослідження проблематики моделювання корупції як економічного явища.

Россєйкіна І. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Комазов П. В.

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Однією з основних задач і кінцевою метою економічного аналізу діяльності підприємства є виявлення господарських резервів і розробка заходів щодо їх використання. Резерви являють собою невикористані можливості поліпшення аналізованих господарських результатів. Одним з головних джерел резервів є виробнича собівартість підприємства

Собівартість продукції є одним з основних факторів формування прибутку. Якщо вона підвищилася, то при інших рівних умовах розмір прибутку за цей період обов'язково зменшиться за рахунок цього фактора на таку ж величину. Між розмірами величини прибутку й собівартості існує зворотна функціональна залежність.

Для аналізу та планування виробництва й розподілу продукції на різних рівнях – від окремого підприємства до галузі та економіки в цілому – використовують матричні економіко-математичні моделі Однією з таких моделей є модель міжгалузевого балансу. Позитивними й коштовними якостями даної моделі є спільність розрахунків, які спираються на визначення коефіцієнтів прямих і повних матеріальних витрат.

У процесі розробки були визначені наступні особливості при розподілі собівартості переділу по видах продукції (послуг) і методи їх обліку в моделі:

1) собівартість переділу розподіляється по декількох видах продукції (послуг) на основі коефіцієнта приведення. При цьому способі розподілу всі види продукції приводяться до одного конкретного виду й відповідно до єдиної бази розподілу, відповідно модель зводиться до загального виду коли для одного переділу відповідає один вид продукції;

2) собівартість переділу розподіляється на кілька видів продукції, при цьому виділяється певна відома сума витрат, що має особливості в розподілі по видах продукції;

3) собівартість переділу розподіляється на кілька видів продукції, при цьому виділяється певна сума витрат заздалегідь невідома (формується після розрахунку матриці), що має особливості в розподілі по видах продукції.

Найбільшу частку в собівартості займають витрати на матеріали, потім на зарплату й на устаткування. Але не слід забувати про витрати з меншою часткою, тому що в сумі вони можуть значно впливати на величину собівартості.

Для вивчення взаємозв'язку прибутку і компонентів собівартості продукції доцільно використовувати багатофакторну (множинну) регресійну модель. Таким чином, одержуємо чотири агрегованих факторних ознаки, що представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Агреговані факторні ознаки впливу на собівартість продукції

№ з/п	Елементи
1	Сировина і матеріали. Покупні напівфабрикати. Транспортні витрати
2	Основна зарплата. Додаткова зарплата Відрахування на соцстрах
3	Знос спецустаткування. Витрати на утримування устаткування. Цехові витрати. Загальнозаводські витрати
4	Адміністративні витрати. Витрати на збут

Параметри рівняння регресії свідчитимуть про характер взаємозв'язку прибутку і компонентів собівартості. Характер такої залежності дозволить виявити найбільш вагомі фактори, з метою найбільш ефективного впливу через них на прибуток від реалізації продукції. Що надалі дозволить прогнозувати ефективність виробничо-збутової діяльності підприємства.

Сироїд Д. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н. Діденко А. В.

КОГНІТИВНА МОДЕЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВИХ РЕФОРМ

Удосконалення податкової системи починається з визначення принципів оподаткування та їх раціонального впровадження, на цій основі має будуватися податкове законодавство. Завданням дослідження є необхідність реформування та обґрунтування напрямів державних податкових систем, а саме шляхом аналізу визначених сценаріїв. В даному випадку, сценарій – це система уявлень про поведінку ряду невизначеностей та їх сполучення в майбутньому. Таким чином, сценарне дослідження носить умовний характер, та визначає можливі наслідки прояву тих або інших факторів (подій), що не виявлені на даний момент. Сценарний підхід потребує адекватного математичного апарату, що дозволяє експериментувати з побудовою когнітивної моделі для визначення ефективності податкових реформ. Обґрунтованим виступає модель виплат та нарахувань заробітної плати на підприємстві, на базі якого можлива розробка математичної моделі процесів, що досліджуються за розробленими сценаріями державних податкових систем. Можемо розглянути таку ситуацію з виплат заробітної плати. Побудуємо когнітивну модель виплат та нарахувань заробітної плати на підприємстві, що орієнтовано на надання побутових послуг населенню (рис. 1).

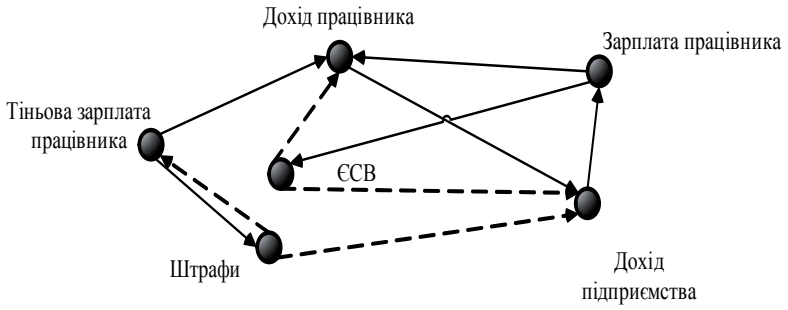

Рис. 1. Когнітивна модель виплат та нарахувань на заробітну плату на підприємстві

Для того щоб провести імітаційний застосований метод імпульсних процесів, потребуються окремо незалежні прості імпульси, які спостерігаються в вершині за допомогою динаміки відповідних простих імпульсних процесів в цільовій вершині 1. Динаміку представлено на рис. 2.

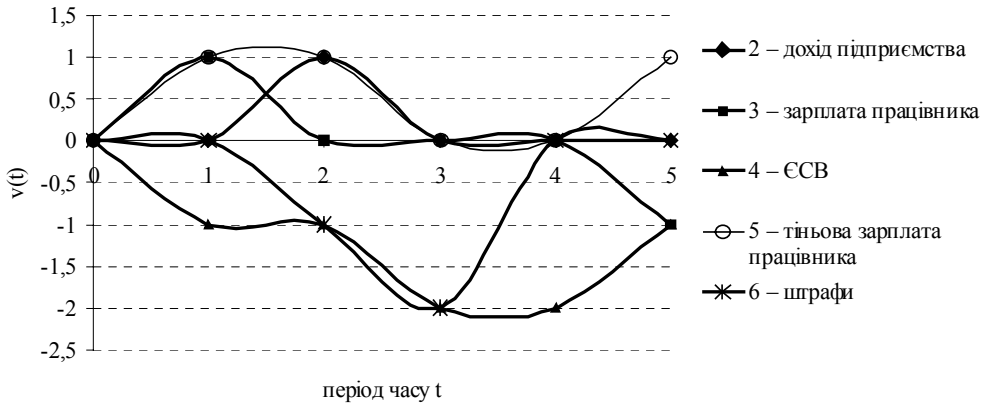

Рис. 2. Динаміка вихідної вершини 1 за умовою незалежних дій одного з п'яти факторів (перелічених в легенді)

Отже, саме тіньова заробітна плата працівників потребує найбільшої уваги при розробці стратегічних планів щодо збільшення загального блага міста.

В роботі проаналізовано динаміку податкових надходжень до зведеного бюджету України за 2007–2013 рр. З динаміки можна побачити збільшення податкових надходжень, хоча частка податку з доходів фізичних осіб зменшується з 13% до 5%.

Таким чином цей податок є одним з основних джерел формування дохідної частині місцевих бюджетів, саме тому місцеві органи влади зацікавлені у збільшенні ефективності адміністрування цього податку.

Удосконалена концепція реформування Податкового кодексу передбачає зміни у частині нарахування єдиного соціального внеску. Виявлення основних факторів, що формують дохідну частину бюджету та соціальних фондів.

Спрощення ситуації з виплати заробітної плати на підприємстві орієнтовано на надання побутових послуг населенню та на загальне благо міста. Тому дані фактори потребують найбільшої уваги при розробці стратегічних планів щодо збільшення загального блага міста. Що є перспективними напрямами дослідження.

Швець Г. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Комазов П. В.

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Зараз більшість українських підприємств, які працюють в нестабільному економічному і суспільно-політичному середовищі, переживають глибокий спад виробництва і знаходяться або критичному стані або в стані банкрутства. Тому економічна безпека підприємства здатна зіграти виняткову роль у його подальшій діяльності.

На основі критичного огляду наукової літератури визначення економічної безпеки можна тлумачити таким чином: економічна безпека господарюючого суб'єкту – це стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, що забезпечує стабільне функціонування підприємства в сучасному, та майбутньому, передбачаючи захист як від внутрішніх деструктивних факторів, так і зовнішніх загроз.

Найбільш важливою складовою економічної безпеки підприємства є його фінансове становище. Слід врахувати, що на фінансове становище підприємства впливають зовнішні та внутрішні чинники, які можна розділити на якісні та кількісні.

Стан фінансів є вирішальним, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є "двигуном" будь-якої економічної системи. Оцінка поточного рівня забезпечення фінансової складової економічної безпеки підприємства здійснюється по декількох основних напрямах аналізу, серед яких необхідно виділити:

1. Оцінка ринкової стійкості підприємства (коефіцієнт автономії).
2. Оцінка ліквідності активів, платоспроможність і кредитоспроможність (коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, величина чистого оборотного капіталу).
3. Оцінка фінансової стійкості (коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами).
4. Оцінка ділової активності і рентабельності підприємства (фондовіддача, коефіцієнт обороту активів, коефіцієнт обороту кредиторської заборгованості, коефіцієнт обороту дебіторської заборгованості, коефіцієнт рентабельності активів, коефіцієнт рентабельності продукції).

Визначення фінансових показників у вигляді коефіцієнтів ґрунтується на співвідношенні між окремими статями звітності. Оцінка показників фінансового стану підприємства передбачає порівнювання фактичних значень з нормативними.

Логічної завершеності і достатньої об'єктивності результатів аналізу можна досягнути, тільки якщо з'єднати в загальний синтетичний показник основні коефіцієнти, що характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства.

У світовій практиці вже накопичений достатній досвід інтегральної оцінки фінансового стану підприємств. Це такі відомі комплексні показники, як індекс Альтмана, модель Спрингейта, модель Ліса, метод Creditmen Ж. Депаляна та ін. Але всі ці моделі непридатні для вітчизняних умов господарювання, тому що їх розроблено з використанням вибіркових сукупностей підприємств інших країн, а тому враховані параметри істотно відрізняються від наших. При розробці інтегрального показника, що характеризує фінансовий стан підприємства необхідно також врахувати специфіку виробництва.

Таким чином, оцінка рівня фінансової складової економічної безпеки підприємства потребує комплексного підходу, який би дав об'єктивну інформацію про стан фінансів для прогнозування подальшої господарської діяльності.

Аксьонова А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Бургман М. К.

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

На жаль, але і у наш час, час нових технологій і наукових відкриттів існує таке поняття як безробіття. Безробіття – це щось більше, ніж економічне нещастя, це також і соціальна катастрофа. Безробіття є невід'ємним елементом ринку праці. Воно являє собою складне, багатоаспектне явище. Безробітні, поряд із зайнятими, формують робочу силу країни. Як бездоганно не працювали б ринкові механізми, на жаль, вони не можуть забезпечити повної зайнятості навіть за наявності вільних робочих місць.

Чи є наслідки безробіття серйозною проблемою? Безсумнівно. Соціально-економічні наслідки безробіття розглядаються поряд із проблемами бідності й соціальної нестабільності як одні з найбільш гострих глобальних і національних проблем. Власне безробіття не є небезпечним для суспільства. Однак безробітні потребують надійного захисту, тому виникає необхідність у забезпеченні державою ефективних механізмів регулювання цього явища. Безробіття породжує як суто економічні проблеми – недовиробництво валового національного продукту, так і соціальні – злидні, злочинність, соціальні хвилювання, стреси. Тому державна політика боротьби з безробіттям повинна бути спрямована на досягнення повного рівня зайнятості.

Дуже часто оцінюється лише економічний ефект безробіття у вигляді кількості вивільнених працівників і сум виплачених посібників, а соціальні наслідки, які важко виділяються й носять кумулятивний характер, практично не оцінюються. Однак ступінь негативного впливу безробіття на положення в країні залежить від конкретних параметрів соціальної ситуації.

Безробіття завдає людям великих соціально – психологічних збитків. Втрата роботи істотно знижує життєвий рівень працівника, завдає йому морально-психологічної травми внаслідок відчуження від виробництва. За період безробіття знижується кваліфікація, втрачається самоповага, формується

почуття самотності та непотрібності, погіршується фізичний і психологічний стан людини. Невипадково в економічно розвинутих країнах, таких як Великобританія, Італія, Німеччина, на подолання негативних наслідків безробіття витрачається 3–5% ВВП.

Зростання безробіття збільшує і витрати держави. Їх основна маса здійснюється за рахунок фонду зайнятості. Джерелами ж його поповнення є, як відомо, не тільки обов'язкові страхові внески роботодавців із заробітків працюючих, а й з місцевих бюджетів, добровільних внесків юридичних і фізичних осіб. Все це говорить про те, що безробіття приносить шкоди не тільки людині, але й економіці, оскільки попит на товари і послуги скорочується, а отже, скорочуються і обсяги їх виробництва. Зараз безробіття в Україні викликане жахливим становищем та галопуючею інфляцією. Заводи та фабрики масово зачиняються, а це спричиняє великий рівень безробіття в таких містах, як наприклад Запоріжжя, де приблизно 70% населення мають спеціальну кваліфікацію та досвід.

Оскільки безробіття негативно позначається на економічній стабільності країни та веде за собою цілий ряд негативних наслідків, на сьогоднішній день актуальним є пошук шляхів подолання та методів регулювання цього явища. Ця проблема стосується не тільки України, а й усіх країн світу, в тому числі найрозвиненіших, таких як країни Європейського Союзу.

Щоб знизити рівень безробіття треба розробити економічну політику, спрямовану на підтримання стійкого розвитку суспільного виробництва, стримування інфляції та підтримання сукупного попиту, посилити гнучкість заробітної плати, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів у всіх містах і містечках країни. А також орієнтуватися на виробництво високоякісної продукції, яка б користувалась підвищеним попитом як на внутрішньому, так і на світовому ринку. Активно проводячи дані заходи, можна суттєво зменшити рівень безробіття. Це дозволить підвищити рівень зайнятості, особисті доходи населення, шляхом створення нових робочих місць. Це в свою чергу призведе до розвитку виробництва і підвищення рівня розвитку національної економіки.

Алексеев М.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. э. н., доцент Кульнева Г. М.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ВАЛЮТНЫЙ РЫНОК

Forex (Форекс) – международный валютный рынок – рынок, где одни валюты покупаются и продаются за другие. Это – один из самых больших рынков в мире. Причем рынок этот везде и нигде. Участники Forex называются операторами рынка. Некоторые из участников на этом рынке просто стремятся обменять иностранную валюту на их собственную или, наоборот. К таким участникам относятся, например, транснациональные корпорации, которые должны платить заработную плату и другие расходы в одних странах, продавая товары в других.

Однако, большая часть рынка состоит из валютных спекулянтов, которые получают прибыль от движений обменных курсов, так же как биржевые спекулянты получают прибыль при движениях курсов акций. Валютные спекулянты могут использовать в своих интересах даже маленькие колебания в обменных курсах.

Суммарный объем этих операций огромен, в день он превышает 4 трлн долларов США. Курс различных валют друг к другу все время меняется. Колебания обменного курса обычно вызываются фактическими денежно-кредитными потоками, равно как и ожиданиями изменений глобальных макроэкономических условий. На этом и основано спекулятивное извлечение прибыли при торговле на валютном рынке.

Валюты продаются одна за другую. Каждая пара валют, таким образом, составляет отдельный инструмент и обычно обозначается XXX/YYY, где YYY – международный (ISO 4217) трехбуквенный код валюты, в которой выражена цена одной единицы валюты XXX. Например, “EUR/USD 1,2045” – цена евро, выраженного в долларах США, в 1 евро = 1,2045 доллара. В отличие от акционных и фьючерсных бирж, рынок иностранных валют – действительно межбанковский, внебиржевой рынок (OTC), что означает, нет никакой единственной универсальной биржи для определенной пары валюты. Валютный рынок работает 24 часа в день в течение рабочей недели между людьми и Forex-брокерами, брокерами и банками и банками между собой. Если азиатская сессия будет закончена, то начнется европейская сессия, а затем и американская сессия, таким образом, все мировые валюты могут быть непрерывно в торговле. Трейдеры могут реагировать на новости, когда они появляются, вместо того, чтобы ждать открытия рынка, как это происходит с большинством других рынков. Индивидуальные валютные спекулянты могут работать в течение дня, используя в своих интересах весь 24-часовой торговый день рынка.

Чтобы лучше понять суть валютной торговли и ее преимущества, сравним ее с обычной, “товарной” торговлей. При обычной торговле Вы закупаете товар на собственные, или взятые в кредит деньги, перемещаете этот товар туда, где он дороже, и там продаете. Часто товар не перемещается, а торговец выжидает какое-то время, пока цена товара существенно возрастет, и тогда продает его.

При удачном выборе товара возможно получение высокой нормы прибыли до 100%. Но с развитием торговли все труднее находить товары, дающие такую прибыль, возрастает конкуренция и насыщение рынка. Кроме того, многие товары имеют ограниченный срок годности, подвержены порче и другим рискам. Весьма велики затраты на транспортировку товара и приходится решать массу организационных вопросов. Арендная плата, масса отчислений в государственные и негосударственные структуры, зарплата персоналу и другие издержки – все это существенно снижает прибыль. Можно и “не угадать” с товаром, и придется “сливать” его за цену, меньшую, чем покупал.

Чтобы увеличить прибыль есть всего два пути – взять кредит и увеличить количество товара и его ассортимент или ускорять оборачиваемость товара, “сбрасывая” его почти по себестоимости. При том, кредит приходится платить довольно высокий процент, а в случае утраты товара – можно лишиться всего, что служило обеспечением кредита. То, что дает Forex – гораздо выгоднее, эффективнее и безопасней. Получение прибыли на валютном рынке основывается на том, что курсы всех валют постоянно изменяются, колеблются, причем можно извлекать прибыль при любом направлении изменения валют.

Балагура М. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Бургман М. К.

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

Одним з важливих факторів соціально-економічного розвитку країни є природні ресурси. Господарська самодостатність країни залежить від запасів природних ресурсів, їх якості, техніко-економічних характеристик. Основою ціни на природні ресурси є економічна оцінка, що дає можливість розглядати їх як одну з форм капіталу і брати участь у товарно-грошових відносинах.

Виділяють таки пари природних ресурсів: відновні і невідновні – ресурси, які здатні й не здатні до самовідновлення за терміни, які можна зіставити з періодами їх споживання; вичерпні і невичерпні – ресурси, що вичерпуються в процесі їх економічного використання (ґрунт, ліс, дикі тварини, угіддя, копалини, ін.), і ті ресурси (чи властивості природи), зміни яких прямо не пов’язані з інтенсивністю їх використання (сонячна енергія, атмосфера, енергія припливів та відпливів, ін.); замінні і незамінні – ті, що можуть бути замінені, ті, що не можуть бути замінені іншими ресурсами (атмосферний кисень для дихання, прісна вода для пиття); відтворювальні та не відтворювальні – ті, що принципово можна відтворити (прискорити відтворення) за рахунок застосування праці людей, і ті, що до такого відтворення не придатні (наприклад, біологічний вид – не відтворюваний ресурс, екосистема – обмежено відтворюваний ресурс, і т. ін.).

Проблема оцінки природних ресурсів є актуальною, адже якщо природні ресурси залучені у господарський обіг, то вони повинні бути оцінені.

Під економічною оцінкою природних ресурсів у широкому значенні в економічній літературі розуміють якісну і кількісну характеристику як факторів та умов виробництва на основі єдиного критерію із застосуванням економічних показників або їх системи для оптимального використання у різних напрямах в інтересах суспільства виявлення частки природних ресурсів у формуванні вартості готового продукту.

Економічна оцінка природних ресурсів є результатом економічних розрахунків, на основі яких визначається прогноз цінності окремих компонентів природи. Вона має безперечний вплив на формування структури економіки, вибір заходів, пов’язаних з природоохоронною діяльністю, формування соціально-економічних, науково-технічних програм розвитку підприємства, регіонів, країни. Економічна оцінка також забезпечує стратегію розвитку окремого підприємства. За її допомогою формуються відносини на ринку природних ресурсів та ін. Природні ресурси є основою суспільного виробництва, і економічна оцінка відіграє роль у формуванні всіх економічних зв’язків суспільного виробництва, виконує планово-облікову і стимулюючу функції і в цьому контексті, безумовно, є економічною категорією.

Економічна оцінка виконує низку функцій: облік природних ресурсів та умов; володіння вичерпною та комплексною інформацією про природні ресурси, що дає можливість здійснювати ефективне управління природокористуванням; вибір варіантів використання ресурсів та умов, який здійснюється в межах окремого регіону для визначення переваги в експлуатації за споживачами за допомогою порівняння економічних показників діяльності об’єктів або використання ресурсів.

Природні ресурси відіграють важливу роль у розвитку людства. З розвитком ринкових відносин проблема економічної оцінки природних ресурсів стає все більш актуальною. В Україні не створена достовірна інформаційна база економічної оцінки природно-ресурсного потенціалу, хоча у неї є значний потенціал:

сприятливі агрокліматичні умови, вигідне географічне положення, достатні природні ресурси. Правильна та достовірна економічна оцінка дозволяє максимально використовувати у господарський діяльності конкурентні переваги, формувати обсяги і напрями природоохоронної діяльності, що буде сприяти сталому розвитку України.

Бойко Д. І.
Національний університет ДПС України, м. Ірпінь
наук. кер. – к. ю. н., доцент Бухтіяров О. А.

ФАКТОРИ, ЩО ЗУМОВЛЮЮТЬ РОЗВИТОК ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тіньова економіка є виключно небезпечним явищем для українського суспільства, оскільки масштаби її розвитку все більше охоплюють всі сфери економічного і соціального життя. За оцінкою експертів, Україна входить до списку країн, де найбільше розвинутий тіньовий сектор економіки.

Наразі залишається гострою проблема нелегального виробництва і збуту продукції, корумпованості, фіктивних грошових операцій. Державне управління економікою країни залишається недосконалим. Неефективна податкова політика веде до зменшення надходжень до бюджету із-за зростання тіньового сектора [2, с. 56].

Значною проблемою, що ускладнює дослідження та подолання тіньової економіки, є суттєва нестача, а не рідко і повна відсутність необхідних інформаційно – статистичних даних.

Позитивом в цьому явищі є те, що в умовах кризових явищ у соціально-економічній сфері будь-якої країни "нелегальна економіка є своєрідним економічним стабілізатором". Вона характеризується більшою гнучкістю та динамічністю, ніж легальна економіка, має здатність швидко заповнювати прогалини, що виникають в економічному просторі, та створювати додаткові робочі місця, підтримуючи доходи громадян та підприємств під час економічної кризи.

Негативом – є те, що тотальна тінізація стала загрожувати незалежності держави, класовим розподілом нації і передумовою економічної катастрофи. В Україні при переході від соціалістичних форм організації економіки до ринкових відбулася реструктуризація тіньового сектора економіки, що спричинило його масштабний розвиток [3, с. 68].

Основними факторами тінізації економіки країни варто визначити наступні:

1) короткострокові (прорахунки в реформуванні відносин власності; фіскальний тиск; відсутність стабільного й ефективного законодавства; відставання правового поля від практики здійснення тіньової діяльності);

2) середньострокові (висока витратомісткість виробництва; надмірне втручання держави в економічні процеси, монополізм влади і її майже повна безвідповідальність; низький рівень розвитку продуктивних сил і конкурентоспроможності вітчизняних товарів);

3) довгострокові (тривала ізольованість української економіки від розвинутої світової і відсутність адаптаційного періоду входження в світову господарську та економічну систему) [1, с. 15].

Вирішення проблеми тінізації погребує узгоджених зусиль держави у багатьох сферах державної політики. Наразі виникає потреба в спеціальних заходах у напрямку детінізації економіки що відбуватимуться по мірі розвитку ринкових відносин в Україні. Стратегічними пріоритетами виходу економіки України з тіні на сучасному етапі є стимулювання інвестиційних процесів; вдосконалення грошово-кредитної політики; створення сприятливих умов для розвитку підприємництва; вирівнювання податкового навантаження, тощо.

Список використаних джерел:

1. Білорус О. Глобалізм і тіньова економіка / О. Білорус // Економічний Часопис-XXI. – 2005. – № 5. – С. 15.
2. Варналій З. Шляхи детінізації економіки України та її особливості / З. Варналій // Банківська справа. – 2007. – № 2. – С. 56.
3. Предборський В. Розвиток досліджень причинності тінізації економічних процесів в Україні / В. Предборський // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 4–С. 68.

Бургман Я. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кульнєва Г. М.

НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Відтворення людського капіталу не є саморегулюючою системою, воно визначається тенденціями і перспективами розвитку зовнішнього середовища і потребує в першу чергу регулюючого впливу з боку держави. Визначальне значення людського капіталу в розвитку сучасної економіки обумовлює переосмислення ролі як держави в цілому, так і окремих його суб'єктів, зокрема, в їх цілеспрямованому впливі на функціонування галузей, що забезпечують відтворення елементів людського капіталу – відтворення населення, охорони здоров'я, науки та освіти.

Державне регулювання має бути спрямоване не тільки на розв'язання проблем відтворювального циклу людського капіталу, але і на створення необхідних умов життєдіяльності населення, а так само на відповідність матеріально – технічної бази для розвитку людського капіталу країни у майбутньому. Формування і відтворення людського капіталу має здійснюватися шляхом створення системи державних цільових програм, в основу яких повинні бути покладені принципи: комплексності вирішення соціальних завдань через створення ефективної соціальної інфраструктури;

концентрація на пріоритетах розвитку – вибір за кожним напрямом розвитку людського капіталу найбільш проблемних питань і застосування найбільш ефективних механізмів їх вирішення; врахування регіональних особливостей як соціального, так і матеріально-технічного розвитку.

Державна програма з розвитку людського капіталу повинна охоплювати всі сфери життєдіяльності людини:

1. Поліпшення демографічної ситуації в країні: організувати моніторинг демографічної ситуації та становища сімей в регіонах для подальшого прогнозування їх розвитку; створити мережу регіональних комітетів з демографічної політики; прийняти Закон "Про державну демографічну політику в Україні", спрямований на державну підтримку сімей з соціально позитивним потенціалом і підвищення народжуваності в країні; прийняти блок законів з соціальної політики на підтримку сім'ї (безкоштовну охорону здоров'я, безоплатну освіту, відновити звання мати-героїня, пільгове оподаткування сім'ї; внести зміни до пенсійного законодавства, що враховують працю батьків по вихованню дітей як соціально важливий, з відповідним пенсійним забезпеченням; запровадити податки на та інформаційну продукцію, що негативно впливає на демографічні показники (еротичного змісту, контрацептиви, алкоголь, в т. ч. пиво, тютюнові вироби, комп'ютерні ігри та ігрові автомати, з цільовим перерозподілом цих коштів на соціальну рекламу, яка агітує здоровий спосіб життя, сімейні та духовно-моральні цінності.

Таким чином, політика щодо поліпшення демографічного стану повинна бути в першу чергу спрямована на поліпшення законодавства в цій сфері, а так само на соціальну захищеність сімей.

2. Підвищення здоров'я населення через реформування системи охорони здоров'я:

– запровадження системи фінансування охорони здоров'я, що включає вдосконалення багатоканальної системи фінансування, стимулювання медичного страхування, посилення державного регулювання платної медицини;

– стимулювання розвитку системи фінансування наукових досліджень і технологічних розробок у сфері охорони здоров'я;

– забезпечення укомплектованості медичних установ сучасним обладнанням;

– забезпечення можливості постійного підвищення кваліфікації для медичних працівників;

– збільшення числа об'єктів фізичної культури і спорту доступних населенню;

– підготовка і реалізація цільових програм спрямованих на забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення.

Таким чином, політика, що спрямована на розвиток системи охорони здоров'я повинна бути орієнтована на медичну та соціальну профілактику захворюваності населення, а не на розширення амбулаторного та стаціонарного лікування хворих. Тому необхідно формувати свідоме ставлення людини до свого здоров'я та збільшувати матеріальні витрати на охорону здоров'я, що сприятиме підвищенню підвищення вартості людського капіталу як виробничого ресурсу.

3. Підвищення якості життя та праці населення: зростання рівня оплати праці, в першу чергу через істотне збільшення мінімального розміру оплати праці, для забезпечення купівельної спроможності населення; прогнозування розвитку матеріально – технічної бази регіону з метою планування розвитку його людського капіталу; збільшення розміру соціальних виплат; поліпшення умов праці та техніки безпеки; розширення спектру установ соціальної сфери з одночасною розробкою і впровадженням державних стандартів обслуговування населення та системи оцінки якості виконання соціальних програм.

Основним позитивним ефектом від підвищення рівня життя населення є посилення мотивації людей в інвестування в свій людський капітал і капітал своїх дітей.

4. Удосконалення системи освіти і зростання її якості є основним елементом відтворення людського капіталу країни.

Формування нової економіки – заснованої на сучасних наукових знаннях неможливо без переходу до масової підготовки фахівців вищої кваліфікації. Освіта та навчання протягом всього життя стають нормою, а здатність до постійного навчання та придбання нових навичок розглядається як найважливіший параметр людського капіталу. Однак, існуючі методи фінансування виявляються не в змозі забезпечити масштабну підготовку фахівців високого рівня, в кількості необхідній державі. Це ставить перед системою вищої освіти проблему створення таких механізмів фінансування, які забезпечували б підготовку кадрів вищої кваліфікації при раціональному використанні ресурсів суспільства.

Дерев'янко О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Покатаєва О. В.

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ БАНКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В сучасних умовах процеси глобалізації світової економіки, поглиблення міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва призводять до прискореного розвитку світової торгівлі та збільшенню обсягів міжнародних інвестицій, що істотно впливає на прибутковість і стабільність банків та обумовлює посилення інтернаціоналізаційних процесів.

Процес глобалізації двояко впливає на розширення банківського бізнесу. В умовах доступу до світових фінансових ринків для банків відкриваються широкі можливості, але глобальна фінансова система висуває по відношенню до них ряд нових вимог.

Для сучасного етапу розвитку банківської конкуренції характерні наступні тенденції:

– домінування найбільш стабільних банківських структур;

– спрямованість на збереження і розширення бази споживачів (клієнтів);

– розширене обслуговування фізичних осіб, з урахуванням застосування індивідуального підходу до кожного;

– збільшення вимог до рівня кваліфікації фахівців;

– орієнтування банківських організацій на значний спектр суміжних банківських продуктів, на розширення лінійки своїх продуктів та послуг;

– розширення портфеля сервісних програм.

Беручи до уваги фінансову глобалізацію, трансформаційні процеси світової фінансової системи і посилення банківської конкуренції, питання про пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності банківських структур і формування нових конкурентних переваг є дуже актуальним.

Аналізуючи сучасний стан банківської сфери з точки зору формування конкурентних переваг, необхідно відзначити, що основними джерелами даних переваг є інтелектуальні та інформаційні ресурси.

На сучасній стадії розвитку банківського ринку інтелектуальний капітал виступає провідною формою банківського капіталу. Саме він визначає швидкість оновлення технологій і механізмів управління, які є в кінцевому підсумку конкурентними перевагами банку.

Існування інтелектуального капіталу формує конкурентні переваги банку і дає можливість створити ефективну стратегію поведінки на ринку банківських продуктів. Застосування інтелектуального капіталу з метою проведення аналізу ринку та власних ресурсів банківської організації дає можливість визначити конкурентні переваги – ті матеріальні і нематеріальні активи організації, а також області діяльності, які стратегічно важливі для банку і які дають можливість йому випередити конкурентів. Конкуренція стимулює банки до переходу на більш ефективні способи функціонування.

Конкурентна стратегія являє собою цілеспрямовані дії банку на досягнення довготривалих переваг на ринку банківських послуг з метою забезпечення кращих можливостей реалізації банківських продуктів і послуг та отримання найбільшого прибутку.

До числа найбільш поширених конкурентних стратегій банків відносять:

– стратегію диференціації;
– стратегію концентрації;
– стратегію мінімізації витрат.

Кожна з конкурентних стратегій представляє собою фундаментально особливий підхід до отримання конкурентних переваг і до того, як утримати їх протягом тривалого періоду.

Формування конкурентного середовища в банківському секторі, в умовах зовнішнього середовища що швидко змінюється, та попиту клієнтів на послуги, поставили банки в умови, коли вони повинні більше уваги приділяти питанню стратегічного планування та управління.

Банки, які не мають чітких стратегічних цілей і механізму їх реалізації в нових, більш жорстких, ніж раніше, умовах, втрачають шанси на завоювання стійких конкурентних позицій на ринку.

Сутність банківської конкуренції найбільш яскраво відбивається у найважливішій характеристиці банківської послуги на ринку – її конкурентоспроможності. Однак сучасна економічна наука не дає єдиного, загальноприйнятого трактування змісту категорії “конкурентоспроможність”.

Конкурентоспроможність часто трактується як комплекс споживчих властивостей послуги, визначаючий її відмінності від інших аналогічних послуг за ступенем і рівнем задоволення потреб покупців і вартості її придбання.

Конкурентоспроможність послуги є головним фактором:

– збільшення частки ринку;
– зростання прибутку від її продажу;
– поліпшення економічного становища організації та інших показників.

В умовах ринкової економіки надзвичайно важлива реалізація банківських послуг. Саме через розширення ринку збуту послуг відбувається залучення і розширення клієнтури, а значить, і збільшення банківського прибутку.

Практика показує, що в сучасних умовах процвітають комерційні банки з більш високим конкурентним потенціалом, під яким розуміють як реальну, так і потенційну здатність банку розробляти, пропонувати, надавати в конкретних сегментах ринку конкурентоспроможні послуги, тобто послуги, що перевершують по якісним та ціновим параметрам аналоги і користуються більш пріоритетним попитом у споживача.

Література

1. Абаева Н. П. Конкурентоспособность банковских услуг / Н. П. Абаева. – Ульяновск : УлГТУ, 2012. – 118 с.
2. Банковское дело : учебник / под ред. О. И. Лаврушина. – Москва : КНОРУС, 2009. – 768 с.

Дощенко А. В.
Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятосту України, м. Київ
аспірант

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТИМУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ У СФЕРІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Високий рівень безробіття чинить потужний тиск на систему державного соціального забезпечення, яка в умовах економічного спаду, вимушена виділяти значні кошти на допомогу з тимчасового безробіття. В зв’язку з цим багатьма країнами були зроблені заходи по розвитку індивідуального підприємництва у формі самозанятости (selfemployment).

Перші моделі програм стимулювання самозанятости серед безробітних з’явилися у Франції і були спрямовані на придбання загальних навичок, необхідних для початку індивідуальної діяльності. Французька модель передбачала одноразову виплату допомоги по безробіттю, що дозволяло безробітному сформувати первинний капітал, достатній для створення нового індивідуального підприємства без найманих робітників.

Великобританія була другою країною, яка впровадила національну програму розвитку самозанятости (the Enterprise Allowance Scheme – EAS). Учасниками цієї програми могли бути особи, одержуючих допомогу з безробіття і додаткові соціальні пільги. Британська модель заснована на періодичних виплатах по безробіттю, дозволяючи безробітному поступово отримувати необхідну кваліфікацію і створювати власний бізнес. Причому на відміну від французької моделі, в британській моделі розвитку самозанятости, допомога надається тільки тим, хто має намір створити нове індивідуальне підприємство.

З середини 90 років минулого століття у США почали реалізовуватися відповідні програми підтримки малого підприємництва, вони відрізняються деякими особливостями залежно від стану ринку праці і струк-

тури економіки в кожному з штатів. В Японії можливості створення власного бізнесу забезпечуються, зокрема, одержанням вихідної допомоги, яка видається в момент звільнення постійного працівника з підприємства за умови досягнення ним "граничного віку".

Починаючи з 2000 р., у зв'язку з досить стійким зростанням долі самозайнятого населення на ринку праці, в усіх розвинених країнах почали ретельніше вивчати цей феномен. Було відмічено що, інтенсивніше сфера самозанятости розвивається в країнах з відносно низьким прибутками на душу населення (Китай, Індія, Туреччина, Мексика, Бразилія та ін.). Це багато в чому пояснюється як відносно високим рівнем безробіття і недостатньою кількістю робочих місць, так і прагненням населення цих країн до отримання певної економічної незалежності.

У аспекті стимулювання зайнятості у сфері малого підприємництва великий інтерес визиває досвід Ізраїля. В цій країні існують спеціальні програми підтримки зайняття підприємництвом іммігрантів із країн СНД. Ці програми передбачають часткове фінансування процесу започатку власної справи; надання інформаційної та консультаційної допомоги у центрах ділової ініціативи з проблем фінансування, оподаткування, законодавства, менеджменту та маркетингу. На початку існування малого підприємництва за кожним підприємцем закріплюється спеціальний куратор, послуги якого частково фінансуються з держаних коштів. Відмінністю фінасової допомоги на відкриття власної справи у цієї країні є те, що частину первинного капіталу на відкриття бізнесу репатріант повинен внести з власних коштів, спеціалісти вважають, що саме це підвищить рівень відповідальності підприємця та сприятиме успішному веденню бізнесу.

Світовий досвід свідчить про успішне використання фінансових заходів впливу на зайнятість населення, метою яких є створення найбільш сприятливого клімату для підприємців, діяльність яких сприяє реалізації соціально-економічних завдань. Фінансова та консультаційна підтримка безробітних задля сприяння самозайнятості – це один зі шляхів збільшення рівня зайнятості та зняття соціальної напруги на ринку праці.

Заславец С. С.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. э. н., доцент Кульнева Г. М.

ОСНОВНЫЕ ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКИ

Едва возникло государство, налагающее на своих граждан определенные обязательства и ограничения, родилась и теневая экономика – экономическая деятельность, скрываемая от общества и государства, находящаяся вне государственного контроля и учёта. Теневая экономика существует в любых экономических системах с государственной организацией, и её возникновение имеет ряд причин.

Причины теневой экономики различны для всех регионов мира, однако, комплекс причин существования теневого бизнеса при рынке будет более разнообразным, если иметь в виду не самые устоявшиеся отрасли рыночной экономики. Обычно выделяют три группы факторов, которые способствуют развитию теневой экономики:

1. Экономические факторы: высокие налоги (на прибыль, подоходный налог и т.д.) – существуют разные оценки доли изымаемой у предприятий прибыли: от 60 до 80–90%. Как известно, налоговое изъятие свыше 50% прибыли лишает предприятие стимулов к активной производственной деятельности; кризис финансовой системы и влияние его негативных последствий на экономику в целом; несовершенство процесса приватизации. Кризисное состояние экономики вынуждает предпринимателей искать более привлекательные ниши для своей деятельности. Одной из них и является теневой сектор.

2. Социальные факторы: низкий уровень жизни населения, что способствует развитию скрытых видов экономической деятельности; высокий уровень безработицы и ориентация части населения на получение доходов любым способом; поток беженцев, невыплаты заработной платы и т.д. являются прекрасной "питательной средой" для теневой экономики. Люди, потерявшие работу или не получающие долгими месяцами заработную плату, соглашаются на все условия нелегальной, теневой занятости: отношения с работодателем подчас основываются только на устной договоренности, никакие больничные и отпускные не оплачиваются, увольнение возможно без всяких социальных гарантий и тем более без предупреждения и т. д. Для работодателей такие отношения более чем выгодны: работники оказываются весьма заинтересованными в том, чтобы теневой бизнес "хозяина" оставался таковым.

3. Правовые факторы: несовершенство законодательства; недостаточная деятельность правоохранительных структур по пресечению незаконной и криминальной экономической деятельности; несовершенство механизма координации по борьбе с экономической преступностью, незащищенность прав собственности.

Подводя итоги вышесказанному, хотелось бы подчеркнуть, что функционирование в государстве теневой экономики приводит к искажению цен и созданию других диспропорций в производстве и потреблении. Выработка эффективной политики относительно теневой экономической деятельности требует комплексного социально-экономического и экономико-правового подхода. Прежде всего, здесь нужны два типа действий. С одной стороны, предстоит с ней бороться, и это – функция правоохранительных органов. С другой стороны, придется вводить теневую деятельность и стандартные размеры посредством легализации, причем так, чтобы это пошло на пользу отечественному производству.

Зерняк О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Бургман М. К.

ПРОБЛЕМИ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фондовий ринок України перебуває лише в початковій стадії формування й для розвитку до рівня лідерів у цій сфері йому ще належить тривале зростання. На даному етапі фондовий ринок України зіткнувся з проблемою конкуренції за обсяги інвестиційних ресурсів з іншими фондовими ринками, що розвиваються.

В Україні брокери називають основні дві проблеми фондового ринку: низьку фінансову грамотність та низький рівень доходів більшості населення. Неосвіченість населення в плані можливості інвестування коштів на українському фондовому ринку є результатом недостатньої кількості фахівців з питань фондового ринку та корпоративного управління, а також непроінформірованность населення через канали ЗМІ про можливості інвестування завдяки використанню інструментів фондового ринку.

Основною проблемою розвитку фондового ринку залишається його недостатня капіталізація, обсяги емісії акцій і кількість угод з ними. Основними факторами, які знижують рівень капіталізації вітчизняної економіки можна назвати: відсутність достовірної та повної інформації про рівень капіталізації основних суб'єктів господарювання (ВАТ, ЗАТ, фінансових посередників); висока ризикованість накопичення капіталів і їх використання в реальному секторі економіки; значний рівень тіньової економічної діяльності; низький рівень захисту прав власності.

Недорозвиненість українського ринку цінних паперів, а також обумовлені цим його вкрай обмежені можливості функціонування як ринку капіталу змушують вітчизняні компанії пов'язувати свої плани щодо залучення інвестиційних ресурсів з виходом на високо капіталізовані закордонні фондові майданчики.

Проблема податкового стимулювання розвитку фондового ринку вимагає звільнення від оподаткування податком на прибуток підприємств і податку на додану вартість некомерційних організацій фондового ринку, скасування плати за реєстрацію інформації про новий випуск цінних паперів. Також вимагає доцільно відмовитися від оподаткування курсових різниць, що виникають при перерахунку в національну валюту інвестицій на фондовому ринку, які надходять в іноземній валюті.

Малорозвинені інфраструктури фондового ринку вимагають організації обміну інформацією між організаційно оформленими ринками, оскільки такої організації в даний час немає. Також виникає необхідність впровадження електронного документообігу при укладанні та виконанні угод з цінними паперами, прийняття єдиних стандартів та сертифікації систем електронно-цифрового підпису та шифрування.

Розвиток фондового ринку в значній мірі забезпечується формуванням його інфраструктури. Інфраструктура ринку цінних паперів – це система організацій, підприємств та окремих служб, які створюють необхідні умови для випуску, реалізації, подальшого обігу, обліку та зберігання цінних паперів.

Інфраструктура ринку України являє собою різноманіття економічних відносин, які швидко розвиваються. У процесі економічного переходу до ринкових відносин Україна зіткнулася з низкою гострих проблем: безробіття, високий рівень інфляції, скорочення обсягів виробництва, зниження рівня життя, зростання економічної нерівності. Створення ефективної інфраструктури фондового ринку України – один з головних засобів забезпечення підвищення якісних показників його роботи.

Фондовий ринок вже пройшов декілька складних етапів свого розвитку і вимагає розробки його більш ефективної моделі. Сьогодні фондовий ринок України перебуває в нестандартній ситуації і переживає своєрідну стадію "зламу", якою визначатиметься його майбутнє.

Ковальов К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Селезньова О. В.

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Досягнення високого рівня зайнятості є однією з основних цілей макроекономічної політики держави. Економічна система, що створює додаткову кількість робочих місць, ставить задачу збільшити кількість суспільного продукту і тим самим більшою мірою задовольнити матеріальні потреби населення. При неповному використанні наявних ресурсів робочої сили система працює не досягаючи межі своїх виробничих можливостей. Чимало проблем безробіття наносить також життєвим інтересам людей. Воно не дає їм можливості застосувати своє уміння в тій сфері діяльності, у якій людина може найбільше проявити себе, або позбавляє їх такої можливості, через що люди відчувають серйозний психологічний стрес.

Вирішенням проблеми безробіття займалися такі вчені, як Л. Гальків, І. Моцін, М. Папієв, О. Піжук, Я. Міклош, В. Фелоренко. Питання взаємозв'язку інфляції і безробіття досліджував А. Філліпс, в подальшому П. Самуельсон та Р. Солоу, які розробили "криву Філіпсона". Проте ряд питань, пов'язаних з безробіттям в Україні, особливо у методологічному плані, залишаються недостатньо дослідженими. Це стосується, насамперед, проблеми соціально-економічних наслідків та втрат від безробіття, а також його впливу на безпечний національний розвиток. Отже, актуальність дослідження безробіття є одним із ключових показників для визначення загального стану економіки, а також для оцінки її ефективності.

В економічній теорії використовується два показники, що демонструють об'єктивну картину економічної нестабільності на ринку праці. Це рівень безробіття і середня його тривалість. Показник рівня безробіття використовується для виміру масштабів безробіття і виміряється як частка офіційно зареєстрованих безробітних до чисельності зайнятих у виробництві.

Сучасна ситуація на ринку праці України істотно відрізняється від тієї, що була ще чотири роки тому. За ці роки чисельність зайнятого населення скоротилася на дев'ять відсотків. На сьогодні більш ніж 6,5 млн осіб не мають роботи, але активно її шукають і майже 2,7 млн осіб зареєстровані в органах служби зайнятості як безробітні.

У зв'язку зі зміною галузевої структури зайнятості (зменшенням чисельності працюючих у галузях обробної промисловості, особливо в машинобудуванні і легкій промисловості) загострилися регіональні проблеми зайнятості. Регіональна диференціація гостроти безробіття з перших же місяців реєстрації виявилася дуже значною. Вже наприкінці 1991 р. найвищий і найнижчий регіональний рівні безробіття відрізнялися більш ніж у десять разів, але за минулий період зазначене розходження зросло ще майже п'ять разів.

За низьким показником безробіття, що зареєстроване офіційно, не видно, наприклад, схованого безробіття (змушений достроковий відхід на пенсію, збереження робочого місця без реального відпрацьовування і т. д.), що вимагає підрахунку макроекономічних витрат росту безробіття. Така ціна росту безро-

біття повинна визначатися більшою мірою не ростом компенсаційних виплат і фінансуванням програм зайнятості, а у формі втрат можливого, але не зробленого ВНП унаслідок незайнятості частини робочої сили.

Міжнародна організація праці провела дослідження, яке показало, що рівень безробітних в Україні є значно вищим офіційно визнаного. Причина такої розбіжності даних у тому, що людям не вигідно реєструватися в якості безробітних (з відходом з номінальної роботи людина позбавляється пільг), а підприємства намагаються тримати "мертві душі" щоб скоротити податки.

З викладеного вище виходить, що проблема безробіття є ключовим питанням у ринковій економіці, і, без його вирішення неможливо налагодити ефективну діяльність економіки. Не дивно, що проблема безробіття саме зараз особливо гостро стоїть перед Україною, тому що її економіка знаходиться у тяжкому стані. Величезний економічний спад, який розвалив промисловість, не міг не торкнутися ринку праці.

Ковальова М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Завадська Н. О.

СУЧАСНИЙ СТАН ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Важливими елементами зовнішньоекономічного механізму в умовах розвинутої ринкової системи є податкова, кредитна, депозитна, цінова, митно-тарифна політика, зокрема і валютна. В Україні ці процеси мають поки що недосконалий характер і потребують загального поліпшення.

Ключовими вимогами, для успішного функціонування валютного ринку:

– забезпечення відповідної ліквідності. Ця умова припускає існування офіційних резервів у урядів країн, які приймають участь у міжнародній торгівлі. Також потребує стимулів для того, щоб комерційні банки, які діють в якості дилерів, що торгують іноземною валютою, мали достатні її резерви для забезпечення потреб приватного сектору;

– дія механізму вирівнювання (регулювання). Ця мета потребує, щоб: окремі країни проводили економічну та фінансову політику, яка б сприяла підтриманню збалансованої міжнародної системи платежів;

– впевненість у міжнародній грошовій системі. Якщо фірми та інвестори приватного сектору будуть впевнені у тому, що уряди проводять політику, яка веде до збалансованої міжнародної системи платежів, вони будуть мати довіру до системи.

Проблема відтоку капіталу, зараз багато в чому визначає подальший розвиток української економіки. Маючи ряд загальних рис із зарубіжними аналогами, український феномен втечі капіталу відрізняється великою своєрідністю як по мотивах відтоку, так і по каналах вивозу ресурсів і макроекономічних наслідках.

"Втеча" капіталу має ряд негативних наслідків для економіки країни:

1. Скорочується пропозиція валюти і зменшується в цілому грошова маса. Гривня поступає на валютний ринок, конвертується і вивозиться, або взагалі не надходить до країни, якщо в результаті цінових маніпуляцій приховується валютна виручка, або здійснюється нелегальний вивіз економічних активів.

2. Скорочуються валютні резерви, що також негативно впливає на курс гривні. Якщо хоч би частина капіталу, що "втік", залишилася в країні, валютні резерви могли б бути в 3–4 рази більше, ніж в даний час.

3. Скорочуються інвестиційні ресурси, і створюється штучний попит на зарубіжні кредити.

4. Зменшується база оподаткування. При державному регулюванні вивозу капіталу операції реєструються, а тому сплачуються податки.

Для стримування відтоку капіталу з економіки необхідно розробити стратегічну програму і забезпечити соціально-економічну і політичну стабільність в Україні і захист прав власності, вводити обмеження потоків капіталу: утримання внутрішніх заощаджень; збереження внутрішньої бази оподаткування; встановлення правильної послідовності кроків по досягненню економічної лібералізації; зниження коливання обмінного курсу і зменшення частоти і сили спекулятивних актів.

Підводячи підсумок дослідженню валютної системи і валютного ринку, слід зазначити наступне: лібералізація ринку, зокрема валютного, повинна проводитися в умовах досягнутої макроекономічної стабільності, міцного валютно-фінансового положення країни, здорової і ефективно функціонуючої банківської системи. Реформи, що в цьому випадку проводяться, досягають своїх цілей, стають стимулом для розвитку зовнішньої економічної діяльності і інтеграції національної економіки в систему світового господарства.

Коломицький С. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІНИ ТА ПОЛІПШЕННЯ АСОРТИМЕНТУ ПРОДУКЦІЇ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Тенденції на хлібопекарському ринку визначаються також традиціями харчування і соціальною структурою суспільства. Поява оригінальних продуктів, з якими споживають хліб, нові можливості побутової техніки, спосіб життя, при якому дедалі менше часу витрачається на процес приготування їжі – усі ці чинники дають змогу підприємствам, які працюють на хлібопекарському ринку, знайти той напрямок, який дасть змогу утриматись, розвиватись, приносити користь собі і людям.

В останні роки потужності підприємств з виробництва хліба та хлібобулочних виробів використовуються лише на 30–35 відсотків (крім м. Києва та окремих обласних хлібокомбінатів). Це говорить про те, що хлібопекарська галузь забезпечена потужностями, які здатні щоденно виробляти близько 400 г хлібобулочних виробів (відповідно до норм споживання) в розрахунку на одного жителя країни, і має можливість повністю забезпечити потреби населення в цій продукції.

Разом з тим, значна частина матеріально-технічної бази спеціалізованих хлібопекарських підприємств морально застаріла та фізично зношена (зношеність основного технологічного обладнання складає 60–80 відсотків).

Зростання витрат на сировину, матеріали та енергоресурси, брак оборотних коштів не дає змоги оновлювати матеріальну базу підприємств сучасним прогресивним устаткуванням та впроваджувати сучасні технології (виробництво заморожених напівфабрикатів, напіввипеченої продукції, її вакуумування, нарізання та пакування готових виробів і т. д.).

Існуючі умови складного економічного становища хлібопекарської галузі вимагають здійснення невідкладних комплексних заходів, спрямованих на суттєве поліпшення ситуації, що може загостритися в умовах членства України в СОТ. Саме на це і спрямована галузева Програма розвитку хлібопекарської галузі на період до 2015 року.

Разом з тим, є досить вагома частка підприємств, які працюють у неналежних санітарних умовах, без необхідних умов для виробництва і дозволів. Під відомими марками хліба і мучнистих кондитерських виробів (торти, тістечка, кекси, печиво та ін.) випускається низькоякісна, а іноді й небезпечна продукція. Наслідком цього є не лише реалізація неякісної продукції, а й зростання тіньового сектору виробництва та реалізації хлібобулочних виробів, що ставить під загрозу здоров'я громадян.

Слід, також, зазначити, що проблемами на ринку хліба та хлібопродуктів залишаються: низька якість технологічного оснащення хлібозаводів; недостатній захист споживачів хліба та хлібопродуктів від неякісної продукції (високого вмісту шкідливих речовин для здоров'я людини); відсутня внутрішня підтримка цін і виробників при встановленні фіксованих цін на продукцію; програма розвитку хлібопекарської промисловості, яка б гарантувала якість та безпеку споживання хлібобулочних виробів; недостатнє бюджетне фінансування мережі незалежних лабораторій та наукових розробок тощо.

Корнієнко Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кульнєва Г. М.

СТРУКТУРНЕ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Структурне безробіття є характерним для вітчизняного ринку праці та виникло в результаті невідповідності структури трудового потенціалу потребам економіки. При цьому зміна структури потрібних кадрів також зумовлена науково-технічним прогресом. У 2008–2009 рр. структурне безробіття доповнилося циклічним (кон'юнктурним) безробіттям, що виникло внаслідок коливань економіки. У фазі рецесії підприємства звільняють робочих і наймають на роботу в разі економічного підйому. Вважається, що кон'юнктурне безробіття зникає через 2–3 роки, але наявність структурної кризи для сучасного ринку праці так і залишаєтся основною проблемою.

Масові скорочення персоналу в кризових умовах стали фактором активізації та подальшого розвитку структурної кризи на ринку праці. Ще у докризовому періоді відзначалися тенденції невідповідності структури персоналу потребам економіки. Кризові умови значно збільшили цей дисбаланс. Сааме тому в умовах антикризового розвитку, що характеризуються активізацією інноваційних процесів в економіці країни, виникають потреби щодо досягнення відповідності параметрів ринку праці та потреб інноваційного розвитку вітчизняної економіки.

Таким чином, виникає необхідність створення умов антикризового розвитку, що вимагає виявлення сутності та ідентифікації умов його забезпечення. Для антикризового розвитку є характерними такі умови: забезпечення розвитку трудового потенціалу країни з метою усунення дисбалансів на ринку праці, які виявляються в невідповідності попиту та пропозиції на робочу силу і є свідченням структурної кризи на ринку праці; вибір стратегії інноваційного розвитку економіки країни. Перелічені умови є вирішальними для забезпечення умов антикризового розвитку. Їх реалізація, перш за все, потребує створення ефективної системи державного регулювання ринку праці. При цьому антикризовий розвиток слід розуміти як покращення кількісних та якісних характеристик системи у рамках циклічного розвитку шляхом уникнення й запобігання кризових фаз з метою мінімізації негативних наслідків. Провідна роль у цьому процесі відводиться інноваційному розвитку, який залежить від спроможностей трудового потенціалу країни щодо його забезпечення.

Державне регулювання процесів ринку праці в умовах антикризового розвитку може стати основою інноваційного розвитку вітчизняної економіки. Актуальність цього значно зростає у зв'язку з поширенням євроінтеграційних процесів в економіці та необхідністю підвищення її конкурентоспроможності на світовому ринку. Все це свідчить про актуальність дослідження особливостей державного регулювання процесів на ринку праці з метою активізації інноваційного фактора в умовах антикризового розвитку. Ідентифікація умов антикризового розвитку дасть змогу визначити роль і значення державного регулювання ринку праці для подолання наслідків економічних та фінансових криз у країні.

Кузьменко М. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДОДАТКОВИХ МЕТОДІВ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Освіта є одним із визначальних чинників соціальної стабільності в суспільстві, ознакою економічної та національної безпеки держави, визначальним чинником зростання матеріального виробництва. Саме тому її розвиток та вдосконалення є важливою передумовою подолання негативних кризових ситуації в економіці і суспільстві в цілому, що мають місце на сьогоднішній день.

Стан справ у галузі освіти, темпи та глибина перетворень не повною мірою задовольняють потреби особистості, суспільства і держави. Що і проявляється в недоліках, які зустрічаються при розгляді питань пов'язаних з освітньою галуззю.

Фінансове забезпечення освітньої галузі повинне ґрунтуватися на пріоритетності витрат на розвиток освіти з державного та місцевих бюджетів, використанні залучених коштів державних і приватних підприємств, громадських організацій та батьків, громадян, міжнародних освітніх фондів, програм і благодійних організацій, коштів, одержаних за надання додаткових освітніх послуг, виконання науково-дослідних робіт, доходів від виробничої та комерційної діяльності, кредитів і банківських позичок тощо, що значною мірою не відповідає реальності. Залучення коштів з позабюджетних джерел відбувається на неналежному рівні, що спричиняє високу залежність закладів освіти від бюджету.

Результати дослідження показали, що бюджет Розівського відділу освіти закладається від потреби на 80%, тобто 100% бюджету не закладають. Бюджет з кожним роком збільшувався тому, що зростали ціни на енергоносії, харчування, путівки дітям, зміни заробітної плати, зростання рівня інфляції.

Основними джерелами фінансового забезпечення освіти є:

– кошти державного та місцевих бюджетів;

– кошти юридичних і фізичних осіб, громадських організацій та фондів, у тому числі благодійні внески і пожертвування;

– кошти від надання навчальними закладами додаткових освітніх та інших послуг;

– гранти;

– кошти від здійснення навчальними закладами економічної діяльності, регламентованої державою.

Найбільш вагомим джерелом позабюджетних надходжень виступають додаткові освітні послуги. За рахунок коштів батьків та підприємств можуть вводитися навчальні курси понад обсяг, визначений державним стандартом для відповідного освітнього рівня. Так, в спеціалізованих школах, ліцеях і гімназіях, а також в звичайних загальноосвітніх школах утворюються проліцейні і ліцейні класи, в яких за рахунок коштів батьків збільшується кількість учбових годин по окремим предметам, або вводяться додаткові дисципліни.

Додаткові освітні послуги часто стають формою легалізації платності навчання. В ліцеях, гімназіях (державних) офіційно вноситься плата не за навчання, а плата за додаткові освітні послуги. Не всі діти отримують ці додаткові послуги, але всі батьки платять, розуміючи це саме як плату за більш якісне навчання (менша наповнюваність класів, вищий рівень вимог до учнів, кращий рівень підготовки).

Багато експертів вважають, що незадовільний стан освіти в Україні, зокрема середньої, пов'язаний із недостатнім фінансуванням та неефективним використанням ресурсів освіти. Кризове становище освіти, яке є наслідком її недостатнього фінансування, негативно позначається на ситуації у суспільстві в цілому.

Лопушинська К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Селезньова О. В.

ПРОГНОЗУВАННЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Прогнозування у широкому розумінні означає передбачення, що випереджає відображення дійсності. Бачення перспективи дозволяє своєчасно виявити ризики і вжити заходів запобігання негативних результатів, розкрити невизначеність у системі, обґрунтувати фактори, за яких можливе досягнення цілі. Основною метою прогнозування є створення наукових передумов для прийняття оптимальних господарських чи інших рішень. Роль прогнозування незмінно зростає у зв'язку з прискоренням науково-технічного прогресу, а особливо при ускладненні завдань управління, посилення невизначеності, що пов'язане з переходом до ринку.

Сьогодні основні завдання в процесі побудови макроекономічних прогнозів в Україні в умовах нестабільності цін полягають у всебічному обґрунтуванні, надійності прогнозів як інструменту прийняття управлінських рішень, а також відповідності вимогам сучасної економічної практики.

Макроекономічна розбалансованість в країні позначається на загальній спроможності економіки розвиватись. Тому програми макроекономічної стабілізації передбачають розробку та здійснення набору заходів, зокрема з інструментарію монетарної політики, з метою зрівноваження основних макроекономічних показників. Сьогодні з метою формування зваженої економічної політики у більшості країн світу створені і діють спеціальні структурні підрозділи, які займаються аналізом виробничого та фінансового секторів економіки, провадять та обґрунтовують прогнозні розрахунки.

Оскільки зміни в економічній політиці впливають на розвиток економіки не відразу, а через певний проміжок часу, метою керівництва є отримання необхідної інформації щодо поточної ситуації в економіці, а також припущення щодо майбутнього розвитку економіки країни.

Уряду України вкрай необхідно також орієнтуватись у можливих наслідках окреслених змін у політиці, порівнювати певні перспективні оцінки, що базуються на різних передбаченнях. Побудова досить точної моделі ринкової економіки є досить непростою справою. Відомо, що ринкова економіка регулюється не державними замовленнями, а рішеннями мільйонів споживачів, інвесторів, підприємців.

На практиці економетристи можуть накопичувати корисну інформацію, вивчаючи минулий досвід поведінки економіки в цілому або її великих секторів, замість того щоб вивчати поведінку окремих людей. Не можна також розраховувати на проведення контрольного експерименту. Ось чому для проведення прогнозування розвитку економіки в тому чи іншому напрямку чи галузі слід спиратись не тільки на теоретичні розробки, а й на розробки, проведені на основі аналізу досить потужної бази статистичних даних. Ще більша вірогідність наукових розробок у тому випадку, коли в процесі роботи було розроблено декілька моделей для прогнозування окремих макроекономічних показників. У першу чергу заслуговують на увагу моделі прогнозування валового внутрішнього продукту та інфляції, які дають досить вагомі результати. Деякі моделі, зокрема частина моделі для прогнозування ВВП, будуються на основі аналізу розвитку та продовження тенденцій на прогнозний період шляхом використання трендів.

Нині країні потрібні якісні зміни: збільшення питомої ваги кінцевої продукції в загальному обсязі експорту; підвищення ефективності експортних операцій; відновлення присутності України на традиційних ринках і розширення торгових плацдармів у нових напрямках; удосконалення державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності тощо.

Таким чином, подальший розвиток системи аналізу та прогнозу показників розвитку економіки України надасть можливість відпрацювати та впровадити зважені механізми управління виробничим процесом та фінансово-кредитною системою України як основні інструменти відновлення економічного зростання в державі.

Лось Н. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Селезньова О. В.

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ЗДІЙСНЕННЯ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Товарна політика в сучасних умовах ринкового господарювання охоплює широке коло питань виробничого і організаційного спрямування. Так для забезпечення конкурентоспроможності виготовленої продукції, необхідно здійснювати багато підприємницьких і маркетингових заходів. В маркетинговій діяльності підприємства головна увага спрямована на вирішення питань, які торкаються товарної, цінової, збутової та комунікативної політики.

Товарна політика підприємства є основою маркетингової діяльності, навколо якої формуються заходи, пов'язані з умовами придбання продукції методами її просування до кінцевого споживача. Для маркетолога проведення товарної політики пов'язано з участю у формуванні необхідних техніко-експлуатаційних характеристик продукції, із урахуванням чинників її привабливості (марки, форми, упакування, іміджу тощо).

Товарна політика в системі маркетингу охоплює: формування товарного асортименту відповідно до залиту споживачів; забезпечення конкурентоспроможності товарів; визначення товарних стратегій відповідно до стадії життєвого циклу товарів; політику нововведень; визначення товарної марки, упаковки і сервісу; позиціювання товарів.

Товарний асортимент являє собою сукупність товарів підприємства, пов'язаних між собою функціональним призначенням. Товарний асортимент характеризується: широтою (широкий асортимент дозволяє орієнтуватися на різні вимоги споживачів і стимулювати здійснення закупівель в одному місці); глибиною (число позицій у коленій асортиментній групі; порівнюваністю (з погляду потреб, каналів збуту, цін тощо).

На вітчизняних підприємствах з кожною асортиментною групою товарів ведеться значна робота, яку проводять один або група працівників. Вони готують відповідні пропозиції щодо ухвалення рішення про товарний асортимент. Широта товарного асортименту визначається передусім метою, яку підприємство ставить перед собою. Підприємства, які прагнуть до завоювання більшої частки ринку, дбають про широту товарного асортименту. Вони не надають особливого значення прибутковості товарів, які випускають самі. Підприємства, які зацікавлені у високій прибутковості, мають переважно вужчий асортимент прибуткових виробів.

З плином часу асортимент товарів, звичайно, розширюється. Розширити асортимент товарів підприємство може шляхом нарощення асортименту чи насичення асортименту товарів. Нарощування асортименту відбувається тоді, коли підприємство виходить за межі того, що виробляє на даний момент часу. Насичення товарного асортименту – це розширення асортименту за рахунок нових виробів.

Отже, планування асортименту являє собою постійний процес і є однією з найважливіших функцій маркетингу. Мистецтво планування асортименту продукції полягає в умінні втілювати традиційні або розкривати технічні і матеріальні можливості виробника у виробі. Таким чином, вироби, які мають певну споживчу цінність, задовольняють покупця і приносять прибуток підприємству.

Сьогодні покупці шукають не самі вироби, а передусім ті переваги, які вони можуть отримати від володіння ними. У процесі планування асортименту товарів менеджмент керується можливостями самого підприємства. При цьому враховуються виробничі ресурси, фінансові можливості, система збуту, кваліфікація персоналу тощо. Особливої уваги нині заслуговують потреби ринку. Внаслідок співставлення інформації про можливості виробництва і ринкові потреби вітчизняні підприємства асортимент пристосовують до окремих сегментів ринку, розробляють нові товари, модифікуючи вироби, визначають рентабельність і собівартість майбутньої продукції.

Лупинін А. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Селезньова О. В.

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ЯК МЕХАНІЗМ ПОЄДНАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

Економічна політика являє собою практичну діяльність держави як представника і захисника інтересів усього народу країни, і ця діяльність повинна базуватися на теоретичних засадах. За умов ринкової економіки кожний суб'єкт господарювання має свої економічні інтереси, тому завжди проводить свою економічну політику.

З розвитком суспільства еволюціонують роль і функції держави в суспільному виробництві, тобто змінюється економічна політика держави – від повного невтручання в економічну діяльність до помітного посилення впливу на суспільне виробництво й економічні відносини.

Економічна політика об'єктивно стає головним прогресивним фактором впливу на суспільне виробництво, економічні інтереси та їхнє узгодження. Зі зростанням масштабів виробництва збільшується кількість суб'єктів господарювання, ускладнюється система економічних відносин між ними, загострюються економічні та соціальні суперечності в суспільстві. Причинами змін в економічній політиці держави є посилення негативних економічних та соціальних наслідків функціонування ринку вільної конкуренції, утворення

і зростання ролі монополій, підвищення соціальних потреб тощо. Усе це обумовлює безпосереднє втручання держави у відтворення, регулювання суспільного виробництва, у прогнозування і планування.

Держава стає все активнішим суб'єктом суспільного виробництва, його організатором, координатором, керівником. Вона не тільки встановлює правові підвалини, загальні правила економічної поведінки для всіх суб'єктів господарювання, а й створює умови для реалізації економічних інтересів усім – працюючим і непрацюючим, виступає головним арбітром під час загострення економічних розбіжностей, створює правову базу для узгодження й оптимізації інтересів усіх членів суспільства, для соціального партнерства між домінуючими класами. Інакше кажучи, виникає новий механізм узгодження економічних інтересів усіх суб'єктів економічних відносин: до стихійного ринкового узгодження інтересів та суб'єктивізму на рівні підприємств додається механізм державного регулювання й узгодження. Він стає правовою основою оптимізації економічних інтересів на всіх рівнях: макро, мікро рівні та на рівні фізичних осіб.

Державна економічна політика певною мірою гарантує реалізацію економічних інтересів на мінімальному і середньому рівні задоволення потреб у країні. На кожному рівні реалізації інтересів ступінь задоволення потреб може бути підвищений у межах державного законодавства, а узгодження інтересів – стати оптимальнішим (на рівні найманих робітників і власників фірм).

Державна економічна політика на кожному історичному етапі розвитку країни завжди конкретна і характеризується рівнем економічного розвитку, глибиною соціально-економічних проблем, суперечностей, бажанням і вмінням їх узгоджувати. У багатьох країнах вона обумовлюється політичною організацією суспільства. Якщо держава не може знайти способів узгодження суперечливих інтересів, то їх розв'язання, скоріше за все, відбуватиметься анти законно, не легітимно – через криміналізацію, тінізацію економічних відносин.

Отже, ефективність економічної політики залежатиме, по-перше, від ступеня узгодженості економічних інтересів провідних соціальних груп населення на вищому державному законодавчому рівні; по-друге, від виконавчої управлінської влади – уряду, який створює умови для реалізації державної політики, видає постанови, розробляє механізм реалізації відповідних законів; по-третє, від ефективності указів Президента – обраного голови держави; по-четверте, від контролю за ухваленими законами, указами, постановами, тобто від судової влади.

Мамедов С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Гальцова О. Л.

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Створення сталої моделі розвитку регіонів є найбільш істотним важелем, спроможним забезпечити сталий розвиток економіки України. Сталість регіонального розвитку значною мірою визначається темпами, пропорціями і методами використання природних ресурсів, які після проходження всіх фаз відтворювального циклу перетворюються на матеріальні блага, покликані задовольняти конкретні потреби громадян. Стратегія переходу до сталого розвитку забезпечує досягнення наступних цілей: досягнення науково обгрунтованих параметрів якості життя людей, збільшення середньої тривалості життя населення, розвиток соціальної активності громадян; збереження і відновлення природних екосистем, стабілізацію і поліпшення якості навколишнього середовища, зниження викидів шкідливих речовин у водні об'єкти і атмосферу; формування нової етики шляхом вироблення свідомого відношення до біосфери як фундаменту життя; створення соціальної та екологічно ефективної економіки, що забезпечує гідний рівень життя людей, конкурентоспроможність продукції, формування етики ефективного господарювання, раціонального споживання і природокористування, здорового способу життя.

Сучасна система регулювання не вирізняється достатньою структурованістю і не здатна ефективно впливати на процеси природокористування. Посилення техногенного впливу на навколишнє середовище, природні катаклізми, погіршення здоров'я населення, нераціональне використання природних ресурсів призводять до дисгармонії еколого-економічних систем, що спричинює незворотні зміни, порушення рівноваги в природно-господарських комплексах. Це обумовлює необхідність вдосконалення системи природокористування за допомогою нових організаційно-економічних механізмів.

З урахуванням значної диференціації регіонів України щодо компонентної структури природно-ресурсного потенціалу і ступеня техногенного навантаження на еколого-економічні системи, актуальною є проблема формування ефективного господарського механізму природокористування на регіональному рівні. Важливим елементом є також облік виробничого і геополітичного потенціалу, стан інфраструктурного забезпечення природоохоронної діяльності і бюджетних можливостей місцевої влади.

В процесі вироблення ресурсно-екологічної стратегії сталого розвитку регіонів слід також звернути увагу на питання регулювання якості навколишнього середовища, створення умов, при яких небезпечні виробництва стають економічно невигідними. При цьому цінові, податкові, рентні, інвестиційні важелі і механізми в руках держави мають бути спрямовані на обмеження забруднення природного середовища, повинні стимулювати впровадження безвідходних технологій, зведення до мінімуму техногенного ризику.

Отже, найбільш дієвими важелями реалізації сучасної ресурсно-екологічної стратегії сталого розвитку регіонів є: вдосконалення бюджетно-податкового регулювання використання природних ресурсів і реформування міжбюджетних стосунків в природно-ресурсному секторі; формування дієвої корпоративної системи управління в природно-господарському комплексі з відповідним інституційним забезпеченням; впровадження нових форм підприємницької діяльності у сфері природокористування; формування грошово-кредитного механізму стимулювання розвитку підприємницького сектора; апробація прогресивних систем виробничої кооперації в рекреаційному природокористуванні і сільському господарстві; структурна перебудова регіональної системи управління використання природних ресурсів.

Новиков М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Горохова В. С.

ІНСТИТУЦІЙНІ ДЕФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Інституціональні деформації – це якісні викривлення інституційних форм фінансово-економічної системи. Основними формами інституціональних деформацій фінансові системи України на сучасному етапі є: тіньова економіка, рейдерство, непродуктивний відплив капіталу, корупція та тіньова парадержава. Саме ці форми інституціональних деформацій, є найбільшими за обсягами, соціально –економічними наслідками та реальними загрозами фінансовій безпеці України.

Тіньова економіка є однією з основних форм вияву інституціональної деформації економіки будь-якої країни. Системними наслідками тінізації у фінансовій сфері є: втрата дієвості важелів грошово-кредитної політики внаслідок значного обсягу оборотів гривневої валютної маси, якій не підпадає під регулювання засобами банківської системи; втрата дієвості фіскальних інструментів, марнотратство дефіцитних бюджетних ресурсів; втрата потенціалу соціальної політики, занепад соціальної сфери, поширення тіньової зайнятості, зростання диференціації доходів населення; зниження рівня нагромадження в суспільстві та втрата ним інвестиційного потенціалу, відплив ресурсів з процесу суспільного відтворення; гальмування переходу до інноваційної моделі розвитку у зв'язку з недостатнім розвитком інвестування неефективним відтворенням людського капіталу.

Система дій, спрямована на подолання і використання причин та передумов процесів тонізації називається детінізацією економіки. Метою детінізації виступає зниження рівня тінізації економіки шляхом легалізації тіньових капіталів, створення умов для залучення їх в економіку.

Державна стратегія детінізації економіки має бути спрямована на:

1. Створення умов для легалізації зайнятості.
2. Сприяння розвитку банківських систем, забезпечення діяльності фінансових ринків.
3. Скорочення рівня монополізації виробництва.
4. Посилання правового захисту майнових прав держави.
5. Забезпечення прозорості у сфері виконавчої влади.
6. Підвищення ефективності системи управління корпоративними правами.
7. Розробка відповідного правового забезпечення процесу легалізації доходів.

Не менш загрозливою інституціональною деформацією економіки України є рейдерство як недружнє поглинання компаній і перерозподіл власності й корпоративних прав. Разом з тим, недружні поглинання "по-українськи" найчастіше зводяться до силових захоплень підприємств під прикриттям законних або псевдозаконних підстав. В Україні рейдерство набуло надмірного цинізму й агресії, перетворилося на справжню суспільну катастрофу, яка не тільки загрожує розвиткові економіки, а й робить сумнівним перспективи існування та розвитку в Україні середнього та малого підприємництва. Рейдерство набуло системного характеру, оскільки до схем протиправного привласнення підприємств нерідко залучалися державні та правоохоронні органи, суди, державна виконавча служба тощо.

Реальною загрозою у фінансовій сфері України є непродуктивний відплив капіталу – це операції, які мають протиправний характер або є неефективним для країни. До них належать операції з метою оптимізації умов інвестування, ухилення від оподаткування, легалізація коштів тощо. Основними каналами та схемами непродуктивного виведення капіталів є: операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності;інвестиційні операції; операції з цінними паперами; операції фіктивного страхування та перестрахування тощо.

Наступною інституціональною деформацією економіки України є корупція. Водночас, в умовах глобальної економіки корупція не обмежена рамками окремих країн і набуває міжнародного масштабу. Протидія корупції є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, розв'язання якої для багатьох країн надзвичайно складна і важлива справа. Для України корупція стала чинником, що реально загрожує конституційному ладу держави та її національній безпеці.

Специфічною та багаторівневою формою інституціональної деформації економіки України є тіньова парадержава – утворення макроекономічного рівня державного типу, в якому, в наслідок високого рівня корупції та тонізації, державні послуги та суспільні блага розподіляються за ринковими принципами. У такому утворенні остаточно формуються та ефективно діють корупційні ринки державних послуг та суспільних благ. Тіньова парадержава

Включає ринки: адміністративно-господарських рішень, державних посад, кадрової політики, державних привілеїв, державної науки та освіти, державного захисту прав та свобод громадян, виборчу систему тощо.

Основними напрямами протидії інституціональним деформаціям виступають:

– стратегічна визначеність;
– інституційна впорядкованість;
– соціальна орієнтація економіки;
– посилення впливу демократичних інституцій на економічну політику.

Номеровченко С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Семенов А. Г.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА "УКРПОШТА"

Враховуючи безперервну потребу соціуму в послугах поштового зв'язку (пошта залишається найбільш поширеною і економічно доступною формою зв'язку), ефективна, успішна, конкурентоспроможна поштова галузь буде вносити значний вклад у соціально-економічний розвиток нашої держави.

Разом з тим, зростаюча конкуренція, нові очікування споживачів і технологічний прогрес ставлять перед поштою достатньо складні, масштабні завдання, вирішення яких залежить, зокрема, від комерціалізації якості служби, її продуктивності та фінансових можливостей.

Вирішуючи проблему раціоналізації поштової мережі, доцільно встановити критерії оптимізації розміщення відділень поштового зв'язку в залежності: від виду населеного пункту (мегаполіс; місто (обласні центри); місто обласного значення; поселення зі статусом міста; селища міського типу; села); за функціональним призначенням об'єктів поштового зв'язку (мережа обслуговування споживачів; мережу об'єктів, що здійснюють обробку поштових відправлень; мережу поштових маршрутів). Не менш важливим за значимістю для успішної роботи мережевого підприємства є проведення уніфікації у виробничому процесі.

УДППЗ "Укрпошта" має свої структури в усіх адміністративно-територіальних утвореннях держави. Побудова структури управління таким підприємством повинно враховувати специфіку потреб і умов різних регіональних ринків. Все вищевказане – тільки частина передумов, які необхідно виконати для успішної роботи підприємства. При реформуванні структури управління підприємством та його регіональними підрозділами необхідно не упустити ряд проблемних особливостей, зокрема:

– збереження єдиного корпоративного іміджу компанії, що пов'язано і зі значним ступенем свободи регіональних керівників у формуванні стратегії;

– потенційні можливості дублювання операцій на корпоративному та регіональному рівнях, наслідком чого може стати зниження цінової конкурентоспроможності ринкових продуктів підприємства.

– Тому, насамперед, необхідно:

– здійснити класифікацію об'єктів управління в системі підприємства за напрямами їх діяльності;

– визначити рівні управління для кожного об'єкта з урахуванням проведення наступних змін у виробничій структурі.

Після цього слід здійснювати перетворення в системі управління, використовуючи принципи функціональності і територіальності.

Діяльність національного поштового оператора України "Укрпошта" охоплює всі регіони держави, тому в існуючій системі управління підприємством використовується територіальний принцип її побудови.

Озерін В. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Завадська Н. О.

ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ СУСПІЛЬСТВА

Найважливішою з соціальних детермінант є соціальна нерівність членів суспільства. Вона була й буде у будь-якому суспільстві, але, за наявності малого прошарку багатих людей і переважної кількості бідних, можливості досягнення достойного рівня життя для останніх стають ще більш проблематичними. Така ситуація завжди створювала велике соціальне напруження. Тому суперечності між благами, які є стандартними у суспільстві, і можливостями їх досягнення виступають корінними чинниками правопорушень. Проте нерегульована майнова диференціація не являється ознакою цивілізованого суспільства і соціальної держави. Вона повинна бути в розумних межах, щоб не перетворитися у фактор соціальної дестабілізації.

Саме це характерно в даний час для України, крива Лоренца наочно демонструє політику вирівнювання доходів, що проводиться державою за допомогою оподаткування та різного роду соціальних програм. При прогресивній податковій системі з суми більш високих доходів стягується більш високий податок. В результаті різних соціальних програм збільшуються доходи найменш забезпеченої частини населення. На основі відповідних даних можна побудувати криву Лоренца, яка відображала б розподіл доходів до виплати податків, після їх сплати і після отримання виплат та допомог за соціальним програмам. Індекс Джині, розрахований по доходах для світу є рівним приблизно 60, то при розрахунку багатства цей показник дорівнює, згідно з розрахунками аналітиків Credit Suisse – 88,1. Різниця майже в півтора рази.

На рівні окремих країн, особливо, європейських, з їхнім соціальним захистом та високим рівнем перерозподілу доходів це співвідношення може бути значно більшим. Так, у Швеції, де коефіцієнт Джині по доходах дорівнював в 2010 році 25, Джині по багатству дорівнює 85,3. Аналогічно, в Німеччині Джині по багатству дорівнює 68,4, а по доходах – 28,3. В Польщі – 66,8 та 34,9 відповідно, а в Росії – 70,6 та 37,5. Існують розрахунки і відносно України. Джині по багатству в нашій країні у 2010 році дорівнював 64 – по офіційних доходах – 28,2. 42,5% українських громадян мають активи на суму менш ніж 1 тис. доларів, а 53,4% – від 1 тис. до 10 тис. доларів, 4% – 10 тис. до 100 тис. доларів і лише 0,1% володіють активами на суму більше 100 тис. доларів. Вартість того чи іншого активу в умовах таких слаборозвинених економік, як Україна, підрахували вони показують таку картину розподілу багатства. В середньому ж українці володіють активами на суму 2731 доларів. Порівняння останньої цифри з іншими країнами в Європі. Меншу за нас середню вартість активів у власності одного громадянина моє лише Молдова. В наших білоруських та російських сусідів він дорівнює відповідно, 6071 доларів та 10408 доларів. В Польщі ж середній громадянин володіє активами на суму в 28620 доларів – більш ніж вдесятеро, ніж середній громадянин України.

Залишається лише сподіватися, що ця відсталість занижена через нерозвиненість фінансових ринків та високу тінізацію економіки в нашій країні.

Ринкова економіка не усуває соціальної нерівності, яка загрожує соціальній стабільності і може за певних умов знижувати економічну ефективність. Соціальна політика направлена на усунення крайніх проявів результатів дії ринкових сил. З цією метою держава проводить політику захисту окремих соціальних груп, в тому числі і у підприємців, щодо гарантування недоторканості їх власності, права на підприємницьку діяльність у будь-якій сфері ринкової економіки.

Павловський М. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Селезньова О. В.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ЕКОНОМІЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні соціальні проблеми, які виникли в українському суспільстві та світі, свідчать про загострення проблем у відносинах працівників та роботодавців. Невиконання зобов'язань керівництва підприємств перед трудовими колективами породжує великі соціальні проблеми. Слід зазначити, що належне ставлення до працівників, дотримання їх прав і гарантій у системі соціально-трудових відносин підвищує відповідальність людини та її мотивацію до праці.

Вважається доцільним, щоб соціальна політика підприємства була спрямована на забезпечення високого рівня мотивації працівників, збереження їх здоров'я та покращення рівня медичного обслуговування, створення безпечних і комфортних умов праці,– усе це підвищує загальний рівень корпоративної культури та лояльності співробітників корпорації. Цьому сприятимуть надання соціальних гарантій працівникам та проведення корпоративних соціальних програм (це дозволить співробітникам впевнено дивитися у власне майбутнє, мати змогу планувати свій робочий час, відпочинок…). Відтак буде підвищуватися продуктивність праці, зацікавленість працівника у подальшому розвитку організації, формуватися інноваційні і раціоналізаторські пропозиції, що сприятиме зниженню собівартості продукції, зростанню прибутку й рентабельності.

Важливим стимулом для здійснення підприємствами соціально-відповідальної діяльності має стати той факт, що соціально відповідальний підхід до діяльності підприємства впливає на його економічні показники. Численні фахівці дотримуються думки, що здійснення соціально відповідальної діяльності приносить підприємству певні позитивні результати (економічні, соціальні, іміджеві). Економічні позитивні результати можна охарактеризувати як отримання прибутку від реалізації соціальних заходів. Окрім цього, внаслідок реалізації корпоративних соціальних проектів можуть знижуватись операційні витрати в деяких ланках бізнесу. Участь у соціальних ініціативах також дає змогу збільшити вартість акцій компаній, забезпечує здатність додатково залучити нових інвесторів. Також соціально активні корпорації менш вразливі до екологічних та моральних ризиків. До економічних результатів слід відносити і такі показники діяльності підприємства, як зростання частки ринку, обсягів продажу, захоплення нових ринків тощо. Соціальні позитивні результати для бізнесу – це отримання передусім зацікавлених працівників, наявність довготермінових планів та зобов'язань, сильні та надійні партнерства. Соціальний корпоративний імідж позитивно впливає на купівельні рішення споживачів, просування товарів (послуг), престижність самої корпорації. Він забезпечує перевагу серед конкурентів, стимулює довіру споживачів, інвесторів, зміцнює соціально-психологічний клімат в колективі.

Соціально-відповідальна діяльність повинна бути характерною особливістю не тільки керівництва організації, а й її працівників, оскільки останніх треба розглядати як невід'ємні елементи діяльності самого підприємства. Так, процвітання хабарництва, крадіжок, уникнення відповідальності при отриманні сировини невідповідної якості, недотримання умов контрактів з клієнтами, постачальниками тощо сприятиме формуванню негативного іміджу організації та її занепад.

Таким чином, соціально відповідальна компанія, здійснюючи соціальні заходи, не лише сприяє розв'язанню багатьох соціальних проблем, а й забезпечує для себе позитивний імідж та більш високий рівень конкурентоспроможності. Соціальні обов'язки компаній в сучасних умовах господарювання дуже різнопланові, а саме: 1) як юридична особа – повинна дотримуватися встановленого законодавства; 2) як виробник – виробляти безпечні, надійні товари, встановлювати справедливі ціни; 3) як роботодавець – піклуватися про матеріальне становище працівників, не допускати їх дискримінації; 4) як суб'єкт управляння ресурсами – ефективно використовувати ресурси і опікуватися тими земельними ділянками на яких розташовано підприємство; 5) як об'єкт інвестування – захищати інтереси інвесторів і надавати правдиву інформацію про своє положення (стан); 6) як учасник соціального розвитку – стимулювати і підтримувати інновації, визнавати відповідальність за вплив своєї діяльності на життя оточуючих; 7) як конкурент – не повинна брати участь у нечесній конкуренції і необґрунтованому обмеженні конкуренції.

Павлюк М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кульнєва Г. М.

УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ

Удосконалення соціально-економічної структури економіки передбачає створення різноманітних форм власності, диференціацію приватної, державної, колективної власності; розробку законодавчої бази щодо реприватизації підприємств, які виявились нездатними до функціонування після приватизації.

Розвиток зовнішньоекономічної структури економіки потребує збільшення експортного потенціалу країни; зменшення в експорті частки сировини й матеріалів та збільшення частки продукції переробних галузей; збільшення в імпорті частки прогрессивного обладнання і машин та зменшення продуктів харчування й продукції, що можуть вироблятися на вітчизняних підприємствах тощо.

Ефективність структурних реформ зростатиме, якщо поряд з безпосереднім регулюванням структурних пропорцій держава координуватиме діяльність ринкових механізмів, що впливають на структурні особливості економіки. До основних самоорганізаційних механізмів структурного розвитку слід віднести механізм ціноутворення, конкуренції, нагромадження та переливання капіталу, циклічного розвитку, міжнародної конкуренції, валютного курсу, міжнародного переливання капіталу, загальносвітових криз.

Підвищити ефективність роботи самоорганізаційних механізмів дозволять дії органів влади, спрямовані на вдосконалення механізмів національного та загальносвітового рівня за такими напрямами:

1) механізмів ціноутворення шляхом впровадження прямого контролю за формуванням цін на предмети й послуги першої необхідності: продуктів харчування, що входять до споживчого кошика, одяг і взуття, лікарські препарати, комунальні послуги; контроль за цінами паливно-енергетичного

комплексу;

2) механізмів конкуренції завдяки створенню конкурентного середовища, яке має формуватися з урахуванням впливу потенційної конкуренції з боку як вітчизняних, так й іноземних компаній,

3) механізмів нагромадження та переливання капіталів шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату для власних та іноземних інвесторів; формування податкової системи, що сприятиме інвестиційній діяльності суб'єктів господарювання; переорієнтації інвестицій у реальний сектор та

пріоритетні галузі економіки;

4) механізмів циклічного розвитку завдяки врахуванню кон'юнктурних особливостей спаду та піднесення економіки;

5) механізмів валютного курсу шляхом мінімізації коливань реального обмінного курсу стосовно основних валют зовнішньо економічних розрахунків вітчизняної економіки;

6) механізмів міжнародного переливання капіталу через активізацію процесів прямого іноземного інвестування,

7) механізмів міжнародної конкуренції шляхом створення та поширення великих компаній та промислово-фінансових груп,

Педаш О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Завадська Н. О.

ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Нова політична та економічна ситуація у світі потребує реструктуризації системи управління розвитком національних економік з урахуванням можливих форм впливу процесів глобалізації та її наслідків. Передусім це стосується країн, що сформувалися на теренах колишнього СРСР і вже відчули досить своєрідний вплив процесів глобалізації. Чи не найскладніша ситуація склалася в Україні, яка протягом століть не мала своєї державності, а була складовою частиною інших країн. Її політичний статус сформувався досить швидко, а от система управління економікою і досі перебуває на стадії реформування.

З проголошенням незалежності Україна почала створювати власну зовнішньополітичну біографію. Політичне положення та внутрішні політичні фактори зумовили стратегію розвитку зовнішньої політики України, яка повинна орієнтуватися як на Захід так і на Схід. Одним з перспективних зовнішньополітичних векторів української держави є Європейський Союз (ЄС). Європейська інтеграція – один з основних напрямків зовнішньої політики України. Слід зазначити, що сучасні українські політичні реалії як внутрішнього так і зовнішнього плану роблять невизначеною соціально-політичну ситуацію в країні, що в свою чергу робить більш жорсткими вимоги з боку Європейського союзу. Існуючий механізм відбору претендентів до ЄС передбачає ряд умов економічного характеру, певний рівень платоспроможності країн-кандидатів, збалансованість фінансової системи, раціональне використання бюджетних коштів, тобто цілий комплекс заходів, зорієнтований на формування налагодженого механізму ринкової економіки. Країна-кандидат, яка бажає приєднатися до ЄС, має враховувати умови вступу в дане об'єднання держав. Ці умови були визначені на засіданні Європейської Ради в Копенгагені 21–22 червня 1993 р. і підтверджені в 1995 р. в Мадриді і отримали назву "Копенгагенські критерії". Таких критеріїв всього чотири: перший (або політичний) – держава має дотримуватись демократичних принципів, принципів свободи и поваги до прав людини, а також принципу правової держави, поважати та захищати права меншин; другий (або економічний) – існування діючої ринкової економіки, а також спроможність впоратися з конкурентним тиском та ринковими силами в межах ЄС; третій (або критерій членства) – здатність взяти на себе обов'язки членства, включаючи дотримання цілей політичного, економічного та валютного союзу; четвертий (незалежний) – спроможність ЄС абсорбувати нових членів членства, водночас підтримуючи динаміку євроінтеграції.

Реалізація спільних з ЄС програм та передбачених угодою про асоціацію заходів дозволить Україні створити нормальні умови для створення і розвитку бізнесу, призведуть до росту ВВП, створення робочих місць, та як наслідок – до збільшення дохідної частини бюджету. Забезпечення цих перспектив реалізуватиметься через створення вільної торгівлі, що забезпечить розвиток здорового, конкурентного капіталізму, а не існуючої корумпованої олігархії; високими вимогами до модернізації неконкурентоспроможних на європейському ринку виробництв; відкриття доступу до ширших кредитних ринків з метою розвитку виробництва та його модернізації, що в свою чергу буде спонукати економічне зростання; покращення інвестиційного клімату, у тому числі і для вітчизняних інвесторів, що значно зменшить обсяги тіньової економіки. Але, з огляду на реальну ситуацію в якій опинилася Україна, її економічні інтереси все ж таки будуть концентруватися також і навколо іншого економічного центру – СНД. Про вступ України до ЄС можна говорити лише на перспективу, бо поспішність у європрагненнях може призвести до втрати ринків збуту у СНД (країн Митного союзу) насамперед. Україна залишається однією з найбільш корумпованих країн світу, не зважаючи на чисельні програми боротьби з корупцією.

Проте реалізація навіть довгострокової перспективи потребує певних заходів вже сьогодні. Україна має продемонструвати реальні успіхи насамперед в політичній та соціально-економічній модернізації суспільства. Слід з'ясувати інтереси ЄС стосовно України та їх відповідність національним інтересам, й відтак розробляти стратегію входження України до складу ЄС і механізми подолання існуючих перешкод.

Петрикова А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кульнєва Г. М.

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ КРИЗ

Світ все частіше стикається з таким соціально-економічним явищем, як фінансові кризи, які є потрясінням для фінансової системи країн, завдають великої шкоди національним економікам, погіршують добробут людей.

Фінансова криза – це серйозна соціально-економічна проблема сучасності. Незважаючи на масштаби наукових розробок, досі погляди економістів стосовно визначення цього явища, його природи, причин і механізмів прояву різняться. Сучасні теоретичні підходи до пояснення фінансових криз переважно засновані на дослідженні криз, які відбулися у США в 1930–1933 рр., у Південно-Східній Азії в 1997–1999 рр., у Латинській Америці і Росії в 1988 рр., у скандинавських країнах – у 1988 р. і світової кризи 2008 р.

Фінансова криза – глибокий розлад фінансової системи держави, зумовлений економічними та політичними чинниками. Поняття фінансова криза має широке застосування до різних випадків, коли деякі фінансові установи або заощадження раптово втрачають велику частину своєї вартості. У XIX та на початку XX ст. багато фінансових криз пов'язували з банківськими кризами та багато рецесій збігалося з цими кризами. До інших випадків, що також називають фінансовими кризами, належать: падіння фондових ринків, валютні кризи, банкрутства та дефолти.

Економісти розробили різні теорії виникнення та запобігання появі фінансових криз. Однак між ними не вдається досягнути консенсусу та фінансові кризи все ще трапляються по всьому світу. Існують різні класифікації фінансових криз, але найбільш повною слід вважати запропоновану англійськими вченими К. М. Рейнхартом та К. С. Рогоффом у праці. Так, виділяються два основних критерії класифікації фінансових криз: кризи, що визначаються кількісними порогами – інфляційні кризи, крахи валют та девальвація валют; кризи, що визначаються подіями – банківські кризи, внутрішні та зовнішні дефолти. У рамках цієї класифікації виділяють певні типи фінансових криз, їх порогові значення та характеристики.

Фінансові кризи мають загальні макроекономічні характеристики, такі як ціни на активи, економічна активність, зовнішні індикатори і т. д., але розвиток фінансових криз виявляється у послідовності, у якій кризи розгортаються. Усі кризи розвиваються до екстремального ступеня, що є характерним для державного дефолту. У праці доведено послідовність здійснення подій у кризах: крах на біржевих ринках та ринках нерухомості призводить до зниження економічної активності; фінансова лібералізація змінюється банківською кризою, за якою відбувається крах валют, підвищується рівень інфляції, настає пік банківської кризи (дефолт може бути). Якщо у цей період не має чіткої послідовності внутрішнього та зовнішнього дефолту, відбувається дефолт за внутрішнім чи зовнішнім боргом. Далі, якщо відбувається дефолт, настає інфляційна криза, загострюється пік банківської кризи. Приблизно з періоду краху валют також починають вводитися чи посилюватися контрольні механізми за рухом капіталу.

Отже, аналіз усіх наведених типів фінансових криз свідчить про наявність їх взаємозв'язку з економічними. Фінансові кризи – складне багатофакторне явище, яке переплітається з іншими кризами, зокрема економічними.

Пивоваров М. Г.
Класичний приватний університет
д. е. н., професор

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ І РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Одним із пріоритетів державної політики України є сприяння розвитку малого і середнього підприємництва як двигуна економічного росту, конкуренції, диверсифікації робочих місць і доходів населення. В останні роки держава практично не виділяє кошти на гранти для старт-апов, мікрокредити, підтримку починаючих підприємців і навчання бізнесу. Разом з тим, українські малі і середні підприємства створюють лише 18% робочих місць, що значно менше, чим у США (42%), Німеччині (46%), Франції (54%), країнах ЄС (72%), Японії (78%). Частка продукції МСП у ВВП тих же країн становить: Україна (13%), США (51%), Німеччина (52%), Франція (57%), країни ЄС (65%), Японія (53%). Наведені дані показують істотне відставання по основним народногосподарським критеріям оцінки МСП України від ведучих социально-економічно развитих країн миру.

Переважний розвиток малий бізнес одержав у торгівлі, а не у виробничому секторі. Його частка в ньому становить порядку 50%. Причому існує значна регіональна диференціація по динаміці розвитку сектору малого підприємництва.

Сьогодні заходи державної підтримки малого підприємництва націлені на розв'язок головним чином тактичних завдань. Цілісної стратегії, яка забезпечить до 2020 року динамічний розвиток сектору малого бізнесу, поки не існує. Звідси представляється необхідною, на державному і регіональному рівнях, розробка чітких стратегій розвитку малого підприємництва з покроковим алгоритмом досягнення поставлених цілей.

Формування ефективної системи підтримки малого підприємництва забезпечує розв'язок найважливіших соціально-економічних завдань територій, виробництво необхідних товарів, робіт і послуг, а також розв'язок однієї із соціальних проблем більшості регіонів – зайнятості населення. В остаточному підсумку державна політика в сфері розвитку національної й регіональної систем підтримки малого підприємництва в Україні – це забезпечення стійкого росту рівня і якості життя населення, а також створення середнього класу суспільства.

Однак, у малого підприємництва існує чимало проблем, пов'язаних з об'єктивно властивими йому особливостями: обмежені обсяги виробництва, вузькорегіональний характер діяльності, часто некваліфіко-

ване керування, мала вартість основних фондів, труднощі в запозиченні фінансово-кредитних ресурсів, недосконалість системи оподатковування, низький рівень маркетингу та інші. Тому необхідна розробка системи диференційованої підтримки малого підприємництва, що враховує міждержавну специфіку, регіональні особливості та орієнтована на результат.

Разом з тим, у сучасних умовах існує необхідність подальшого наукового дослідження проблем ефективного регулювання сектору малого підприємництва з урахуванням досвіду найближчих сусідів. Тому представляється актуальним розглянути різні підходи до оцінки державної підтримки, відповідні до особливостей сучасного етапу розвитку малого підприємництва в Росії, Білорусії та України, а також сучасним завданням державної політики.

Ціль дослідження полягає в тому, щоб, опираючись на теоретичні узагальнення й аналіз розвитку сектору малого підприємництва Росії і України, визначити основні характеристики державного регулюючого впливу на малу економіку і обґрунтувати пріоритетні напрямки державної підтримки цього сектору.

Завдання, що дозволили реалізувати поставлену мету, представлені в науковій праці у форматі:

1. Узагальнені теоретичні підходи до формування і реалізації державної політики розвитку сектору малого підприємництва.
2. Виявлені тенденції, проблеми і протиріччя розвитку малого підприємництва в Росії й Україні.
3. Досліджені державні регулятори сектору малого підприємництва обох держав.
4. Установлені особливості розвитку малого інноваційного підприємництва.
5. Обґрунтовані пріоритетні напрямки державної підтримки малого бізнесу на державному, регіональному і міському рівнях.

Теоретико-методологічною основою дослідження з'явилися: економічна теорія суспільного сектору, праці вітчизняних і закордонних авторів в області загальної теорії керування, ринкової системи державного регулювання підприємництва, методологія оцінної діяльності в державному секторі.

Поплавський І. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Селезньова О. В.

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Основні поняття механізму реалізації державної регіональної економічної політики полягають в тому, що це є система конкретних економічних важелів та організаційно-економічних засобів, за допомогою яких здійснюється державний вплив на просторову організацію продуктивних сил. За допомогою цього механізму забезпечується соціально-економічний розвиток регіонів, удосконалюється структура їх господарського комплексу.

Будь-яка держава впливає на регіональний економічний розвиток за допомогою передбачених законодавством адміністративних та економічних важелів. Пошуки і вибір системи фінансово-економічних, соціальних та організаційних важелів здійснюється залежно від соціально-економічної ситуації в державі та її регіонах. Результати механізму державного впливу на регіональний розвиток великою мірою залежать від дієздатності самої системи управління.

Основними складовими механізму державної регіональної економічної політики України, які випливають із чинних законодавчо-нормативних документів, виступають: прийнята державою відповідна законодавчо-нормативна база; державне бюджетно-фінансове регулювання розвитку економіки регіонів; прогнозування і програмування розвитку різних форм територіальної організації продуктивних.

Механізм державної регіональної економічної політики базується на законах і законодавчих актах. Він визначає взаємовідносини держави і регіонів та відповідні організаційні структури і системи управління соціально економічними процесами. На сучасному етапі економічного розвитку, в ринкових умовах господарювання, через законодавчу базу держава здійснює політику, спрямовану на підвищення економічної самостійності територій. Водночас держава координує діяльність місцевих органів влади на основі визначення співвідношень державного і місцевого бюджетів розвитку інфраструктурних об'єктів місцевого та загальнодержавного призначення, формування централізованих і регіональних фондів різного цільового призначення.

Механізм як інструмент державної регіональної економічної політики поєднує в собі систему методів прямого і опосередкованого впливу на соціально-економічні процеси. Таке їх комплексне поєднання дає змогу забезпечити високу результативність державного впливу на процеси, що протікають на регіональному рівні. Широко використовуються такі методи прямого економічного регулювання, як цільове фінансування, конкретна пряма фінансова допомога, надання субсидій та субвенцій тощо. Для опосередкованого економічного регулювання використовують важелі податкової, кредитно-грошової, амортизаційної, зовнішньоекономічної політики.

Важливим елементом державної регіональної економічної політики є розроблення стратегічних довгострокових, середньострокових прогнозів соціально-економічного розвитку регіонів та державних регіональних програм з метою досягнення планомірності у розвитку продуктивних сил, узгодження інтересів, галузей і територій.

Основними напрямами вдосконалення механізму посилення ролі державної регіональної економічної політики повинні бути такі: розроблення новітньої сучасної стратегії державної регіональної економічної політики, яка б сприяла прискоренню економічних перетворень в державі, забезпечила успішне входження суб'єктів господарювання в систему ринкової економіки; в зв'язку з посиленням в світовій практиці процесів глобалізації та регіоналізації економіки необхідно визначити нові перспективні напрями державної регіональної економічної політики; формування ефективного регіонального господарського механізму управління з широким використанням сучасної системи програмно-цільових методів.

Сердюк О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Завадська Н. О.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЗНИЖЕННЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

У сучасному економічному розвитку України тема безробіття залишається дуже актуальною. Незважаючи на значне збільшення приватних підприємств, динаміка рівня безробіття є негативною. Більшість людей живе за межею бідності. Значна чисельність безробітних перебуває серед молоді, оскільки значна частина підприємств – це приватні, і підприємцю вигідно брати людей зі стажем роботи. Водночас, державних підприємств дуже мало, де молоді фахівці могли б проходити практику. Держава практично не фінансує вищі навчальні заклади, змушуючи їх тим самим переходити на платне навчання.

Дослідження проблеми безробіття в Україні в сучасних умовах є достатньо актуальним. Безробіття не є доцільним ні в економічному, ні в соціальному плані, оскільки його зростання створює цілий комплекс проблем: скорочується купівельна спроможність населення, бюджет втрачає платників податків, підприємство – персонал. Зростає ризик соціальної напруженості, додаткові витрати на підтримку безробітних. Особливо гостро постало питання безробіття з початком 2014 року, коли в результаті військових дій в південно-східних регіонах України були зруйновані десятки підприємств, а мільйони громадян стали вимушеними переселенцями та біженцями як у власній країні, так і за її межами. Так, згідно з офіційними даними, або за її межами, оприлюдненими Державною службою статистики України, у серпні 2014 р. порівняно з 2013 р. чисельність безробітних в країні підвищилась на 7,4 тис. осіб і становила на 1 вересня 426,1 тис. осіб., серед яких 277,5 – у містах, 148,6 – у сільській місцевості.

На сьогодні, основними методами боротьби з безробіттям в Україні є:

– створення нових робочих місць, включаючи організацію громадських робіт, відкриття нових підприємств і відновлення старих виробництв. Вочевидь, чим менше людей претендують на робочі місця, тим легше знайти роботу навіть при тому ж числі вільних робочих міст. Скоротити число претендентів на ці місця і, більш того, звільнити додаткові вакансії для безробітних цілком реально;

– сприяння в постановці на облік і допомогу в працевлаштуванні в центрах зайнятості;

– контроль за обґрунтованістю звільнення, особливо для найбільш вразливих груп (люди з малим професійним стажем, в певному віці, матері з дітьми, вагітні жінки) та перерозподіл робочих місць на користь місцевого населення перед приїжджими громадянами;

– реалізація програм підтримки молодих працівників.

Особливу увагу необхідно приділити зниженню безробіття серед молоді. Можна запропонувати наступні заходи: економічне стимулювання молодіжної зайнятості; створення спеціальних фірм, що пропонують роботу молодим та центрів навчання молодих людей тим професіям, шанси на зайнятість в яких найбільш високі.

Не завжди держава йде на допомогу своїм громадянам, адже всі ці заходи можуть бути прописані в законі, але не дотримуються. Тому пошук і вибір робочого місця завжди стоїть перед самою людиною. Наполегливість і послідовність у діях обов'язково закінчиться тим, що він знайде роботу.

Отже, для кардинального вирішення проблем безробіття треба докорінно змінювати політику зайнятості. Не можна сьогодні пасивно стримувати безробіття. Тільки цілеспрямоване активне підвищення рівня зайнятості населення на діючий і на новостворюваних високоефективних наукомістких робочих місцях допоможе вивести економіку з глухого кута, дати простір розвитку ринкових і соціальних перспектив

Сиволап Т. Г.
Запорізький національний технічний університет
старший викладач

НАПРЯМИ ФІНАНСОВОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Систематично користуючись низкою стабілізаційних заходів національної економіки вчені все частіше звертають увагу й на генерування капіталу, що складається, як правило, не тільки з власних джерел (за рахунок розподілу заздалегідь створених резервів), а й за рахунок інвестиційного потенціалу інших країн-донорів.

Про підвищення ефективності у багатьох країнах світу економічного розвитку свідчить інформація про збільшення обсягу світової торгівлі за останніх 50 років в 17 разів (а світового ВВП – у 6 разів).

Велике значення при перманентному процесі фінансової реструктуризації національної економіки відіграє інвестиційна політика – вихід на більш високий рівень за рахунок інвестицій в інновації.

В науковій літературі підкреслюються такі факти, що прямі іноземні інвестиції впливають на масштаби і напрями структурних зрушень у середині окремих країн і регіонів, коли ТНК, що їх застосовують, фактично сприяють здійсненню процесу економічної перебудови в країнах базування й приймаючих країн шляхом створення нових галузей чи видів діяльності.

Як зазначили вчені-економісти, розв'язання проблеми інвестування надасть змогу забезпечити прогресивну реструктуризацію на всіх рівнях, перехід до високорозвиненої економіки, тобто до інноваційного розвитку.

На думку фахівців, першопричина швидкого нарощування інвестицій полягає передусім у необхідності легітимізації реалізованих моделей суспільно-економічного розвитку, сприяння переходу до масової індустрії високих технології].

Основним макроекономічним ланцюгом сучасної економіки, яка базується на потужних інтегрованих бізнес-групах, стає не галузь, а кластер, який визначається як нова форма територіальної (географічної) організації економіки (див. рис.).

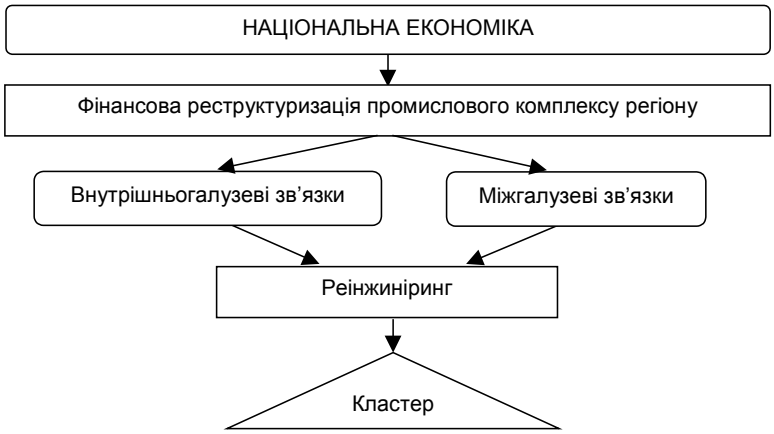

Рис. Модель генерування інформаційного ресурсу для розвитку фінансової реструктуризації національної економіки

Основною метою фінансової реструктуризації національної економіки є покращення фінансових показників різних галузей та їх упорядкування. Такі процеси, як правило, тісно пов'язані з інноваційними впровадженнями як на технологічному рівні, так і у фінансовій структурі балансу.

Нова організація регіонального господарювання є загальною рисою проведення реінжинірингу економіки регіонів та національної економіки в цілому.

Проте слід зазначити, що проблеми реінжинірингу, як і початкова (часткова) фінансова реструктуризація національної економіки, можуть також ускладнюватися формами власності та перетворення.

Реінжиніринг, кластеризація та перебудова економічної системи – є завданнями управління для створення інноваційного економічного процесу національної економіки, де має важливе значення фінансова реструктуризація національної економіки та рівень професійного зростання фахівців.

Складанна К. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Гальцова О. Л.

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ У МОДЕЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Перші концепції сталого розвитку стосувалися використання лісових, а згодом і земельних, водних та мінерально-сировинних ресурсів. При цьому ключовим у процесі експлуатації зазначених видів ресурсів було дотримання екологічних умов та збереження їх якісних характеристик.

Лише з початку 90-х років минулого століття, після конференції ООН в Ріо-де-Жанейро з питань навколишнього середовища і розвитку, прийшло усвідомлення необхідності врахування ще й економічних та соціальних наслідків використання природних ресурсів.

Вирішення проблем раціонального землекористування передбачається в контексті загальних тенденцій формування політики сталого розвитку в Україні, що складається з трьох етапів. Перший етап пов'язаний із подоланням еколого-економічної кризи, забезпеченням макроекономічної стабільності і створення сприятливих умов для відновлення економічного зростання, а також переходом на світові стандарти екологічної безпеки в землекористуванні. На другому етапі планується завершити структурну перебудову аграрного та промислового виробництва, досягнути високої якості життя населення та вийти на рівноправне партнерство в гарантуванні безпеки експлуатації земельних ресурсів. Третій етап передбачає розвиток промислового та аграрного виробництва на базі нових секторів і галузей, появи нових способів обробки ґрунту, всебічного застосування заходів екологічної безпеки використання земель, створення глобальної системи екологічної безпеки в землекористуванні.

Поряд із земельними водні ресурси в системі забезпечення сталого розвитку України є стратегічним і життєво важливим природним ресурсом. Тому на сучасному етапі виникла необхідність формування і здійснення державної політики сталого водокористування, що трансформується у стратегічний принцип стійкого використання водних ресурсі, при якому постійно зберігаються і підтримуються умови, що дають змогу сьогодні й у майбутньому задовольняти суспільні потреби у воді, яка відповідає санітарно-гігієнічним, екологічним, технічним та іншим вимогам відповідно до цілей водокористування.

Наявні ознаки еколого-економічної кризи притаманні й лісоресурсному комплексу, що є наслідком надмірного споживацького ставлення суспільства до ресурсів лісу. Тому одна з найактуальніших проблем лісового господарства України – забезпечення його сталого розвитку за умов створення і формування лісів з упорядкованою породною та віковою структурою, яка максимально забезпечує виконання лісами господарсько-економічної та соціально-екологічної функції при збереженні біорозмаїття і сталості.

Мінерально-сировинні ресурси є найважливішим потенціалом економічного розвитку країни. Зважаючи на індустріальну структуру економіки, висока забезпеченість ними є стратегічним економічним та політичним фактором розвитку національного господарства України. Тому в сучасних умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів мінерально-сировинний сектор України є відповідальним за вирішення таких стратегічних питань: постачання мінеральної сировини на внутрішні та зовнішні ринки та забезпечення її конкурентоспроможності; подальший розвиток мінерально-сировинної бази і обробної промисловості; підтримання та нарощування обсягів експортного потенціалу країни тощо.

Втім, незважаючи на повне розуміння переходу на засади сталого розвитку, досі не розроблені чіткі механізми його практичної реалізації. Тому створення такого механізму на методичному та нормативно-правовому рівня є першочерговою проблемою сьогодення і завданням на майбутнє.

Сорока М. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Завадська Н. О.

ЗАХОДИ ЩОДО СТАБІЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ

Одним із основних важливих показників стабільності фінансового ринку є валютний курс, оскільки саме він в значному обсязі впливає на соціально-економічний розвиток країни. Адже рівень інтеграції валютно-фінансової системи України з міжнародною валютно-фінансовою системою зумовлює ефективність існування міжнародної торгівлі, а, тому, прямо впливає на рівень економічного розвитку будь-якої країни.

Динаміка курсу національної валюти залежить від співвідношення темпів інфляції в окремих країнах. Великі відхилення відбуваються в застосуванні валютного курсу, який коливається під впливом попиту і пропозиції на валютному ринку. Взагалі, ціна будь-якої валюти завжди знаходиться в прямій залежності від попиту і в оберненій – від пропозиції на валютному ринку. По-перше, попит на національну валюту визначається попитом на вітчизняний експорт, по-друге, її пропозиція – попитом на вітчизняний імпорт товарів та послуг. Якщо український експорт збільшується, то іноземні покупці збільшують попит на гривню, а якщо зростає вітчизняниймпорт, то наші покупці збільшують пропозицію гривні. В цьому і виявляється пряма залежністьміж експортом та імпортом товарів, а значить й між факторами валютного курсу. Основні з яких – це якість аданих товарів і послуг, встановлена ціна та коливання доходів іноземних покупців. Якщо вкраїні намітилася тенденція до зростання інфляції, що в перспективі приведе дознецінювання національної валюти, то власники гривнібудуть намагатися конвертуватиії в більш стійку валюту. Внаслідок цього курс американського доллара підвищиться, а курс гривні зменшиться.

Коливання курсу зумовлене падінням попиту на експортні українські товари, довготривалими бойовими діями на сході країни, ризиками для великих інвестицій у економіку.

Вирішальну роль у стабілізації валютного курсу відіграє державне регулювання, яке спрямоване на подолання негативних наслідків ринкового регулювання валютних відносин і на досягнення сталого економічного зростання, рівноваги платіжного балансу, зниження росту безробіття та інфляції в країні. У сфері валютного регулювання необхідно приділити більшу увагу процесу курсоутворення, захистити ступінь конвертованості національної грошової одиниці, підвищити регулювання платіжної функції іноземної валюти, покращити організацію внутрішнього валютного ринку, збільшити нагляд за банківською діяльністю з валютними цінностями, посилити регулювання процесів утворення та руху валютного капіталу, встановити певний режим та обмежити вивіз та ввезення через кордон валютних цінностей.

З огляду на вище зазначене, необхідно зробити висновок, що необхідно впроваджувати реформи, які допоможуть позбутися тіньового валютного ринку, а саме – удосконалити законодавство у сфері валютних співвідносин. Це дозволить хоча б тимчасово стабілізувати курс національної валюти і поверне довіру громадян, і як слідство, частину вкладів як в національній, так і в іноземній валюті, у комерційні банки. Коливання курсу гривні в межах 0,5–1 грн щоденно не є припустимим, що і призвело до нової хвилі кризи в економіці, і зубожіння населення.

Тернова В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Бургман М. К.

ПРОБЛЕМИ РИНКУ НЕРУХОМОСТІ В УКРАЇНІ

Ситуація на ринці нерухомості України залишається відображенням ситуації у країні, проте зі своїми особливостями. Нестабільність у зв'язку з бойовими діями на сході, девальвація гривні, "змивання" заощаджень, звичайно, не додають динаміки розвитку цій сфері економіки.

Через девальвацію доларові ціни продовжують падати. Згідно з даними консалтингової компанії SV Development, за останній квартал середня ціна продажу 1–3-кімнатних квартир на первинному ринці в Києві знизилась на 5,63% до $1090 за кв. м, тоді як на вторинному середня ціна впала на 5,23% до $1213 за кв. м. Інші компанії пропонують трохи інші показники, але в цілому вони збігаються.

Велика кількість експертів ринку сперечаються, досягли ціни на нерухомість "дна" чи ні. Проте, навіть якщо це "цінове дно" буде досягнуто, це не означає, що покупці ринуться купляти "квадрати". Ті, у кого є гроші, вже вкладають їх у нерухомість, вирішуючи свої житлові питання, з метою збереження коштів. Разом з цим, Global House Price Index все ж таки зафіксував падіння цін на житло в Україні (приблизно 28%), що є набагато більше ніж в інших країнах. Наприклад, спад у ціні на житло в Індії, Словенії, Греції, Росії, Іспанії – складають якихось 5–8%. Таким чином, Україна на сьогоднішній день є найгіршим ринком нерухомості в світі.

На ріст продаж нерухомості вплинув політичний фактор міграції з Донбасу та Криму, що призвело за собою підвищення конкуренції на ринку праці. Не менш важливими чинниками стали скорочення доходів населення, інфляція, макроекономічна нестабільність, відсутність чіткої методичної бази з оцінки нерухомості, а також неповноцінна робота органів влади. Слід зазначити, що непрозорість інформаційного простору, слабкий розвиток інфраструктури невизначеність законодавчої бази, а також низький професіоналізм учасників ринку нерухомості накладають своєрідний відбиток на розвиток ринку нерухомості України.

Існує певна тенденція, що більш ніж половина покупців надають перевагу більш дешевшому, але більш ризикованому житлу у будинках, які ще будуються. Тоді як раніше, більшість угод було на вторинному ринці, що відбулось через розширення пропозиції на первинному ринці. Саме це розширення пропозиції

вплинуло на те, що покупець нерухомості на сьогоднішній день став більш вибагливим до об'єкту та його якості.

Причиною падіння продажу також є іпотечне кредитування у фінансуванні угод, яке займає всього декілька відсотків, тобто майже всі продажі йдуть за готівку. Звісно, держава обмежує готівковий оборот, тому кількість дарчих угод зросла на 20%, тобто населення не бажає показувати державі фінансову сторону угод купівлі – продажу.

Отже, якими б не були ціни на квартири, покупець завжди хоче дешевше. Ситуація на ринці нерухомості повністю залежить від політичного та економічного становища у країні, а також від перспектив відновлення економіки. Нажаль, у короткостроковій перспективі все дуже туманно. Відсутність банківського кредитування купівлі квартир та самого будівництва, спадаючі можливості купівлі квартир за гривневі заощадження, що знецінюються, а також подорожчання власне будівництва не дають можливість робити оптимістичні прогнози. На мою думку, люди повинні мати постійний дохід та бути впевненими у завтрашньому дні, щоб хоч якось покращити ситуацію на ринці нерухомості. Покупці нерухомості повинні бути готовими до компромісів, зміненню цін, а також бути уважними до порад професіоналів, адже повноцінні відносини на ринці нерухомості Україні настануть ще не скоро.

Турків Ю. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кульнєва Г. М.

УМОВИ АНТИКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ

У сучасних умовах господарювання вчені-економісти приділяють значну увагу дослідженню природи та особливостей проходження економічних криз. Це зумовлено постійними пошуками шляхів запобігання кризам, а також прагненнями щодо скорочення розмірів їх негативних наслідків. Так, світова економічна та фінансова криза 2008–2009 рр. значним чином підірвала вітчизняну економіку, а також посилила тенденції до невизначеності та нестабільності на ринку праці. Масові скорочення персоналу в кризових умовах стали фактором активізації та подальшого розвитку структурної кризи на ринку праці.

Ще у докризовому періоді відзначалися тенденції невідповідності структури персоналу потребам економіки. Кризові умови значно збільшили цей дисбаланс. Саме тому в умовах антикризового розвитку, що характеризуються активізацією інноваційних процесів в економіці країни, виникають потреби щодо досягнення відповідності параметрів ринку праці та потреб інноваційного розвитку вітчизняної економіки.

Основними регуляторами ринку праці є заробітна плата, чисельність персоналу та фонд робочого часу. Регулювання ринку праці має бути спрямовано на досягнення відповідності структури персоналу з потребами економіки не за рахунок скорочення чисельності персоналу чи фонду оплати праці, а шляхом поступової трансформації структури зайнятості.

Державне регулювання ринку праці має бути спрямовано на скорочення безробіття та на отримання соціально-економічного ефекту. Вирішення поставлених завдань спрямовано на забезпечення виходу ринку праці зі структурної кризи, що має створити основу для оптимізації структури промислового виробництва та сприятиме впровадженню інновацій.

Для ефективного виявлення умов антикризового розвитку важливе значення дослідження особливостей проходження та наслідків економічних і фінансових криз, бо вони є найбільш часто повторюваними на сучасному етапі розвитку економіки країни.

Економічні та фінансові кризи перебувають у тісному взаємозв'язку та призводять до виникнення криз в інших сферах соціально-економічної системи.

Економічна криза – це різке погіршення економічного стану країни, що виявляється в значному спаді виробництва, порушенні виробничих зв'язків, що склалися, банкрутстві підприємств, зростанні безробіття, і в результаті – у зниженні життєвого рівня, до бробуту населення. Економічна криза також розглядається як порушення рівноваги між попитом та пропозицією на товари й послуги, що призводить до депресивних процесів в економічній кон'юнктурі. У широкому значенні – це загальний чи властивий окремій галузі або регіону стан пригніченої кон'юнктури

Уманський О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Ярошевська О. В.

УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Планування міжнародної діяльності будь-якої організації пов'язане із оцінкою зовнішнього середовища, визначення майбутніх світових можливостей і небезпек та формуванням міжнародних цілей і стратегій підприємства. Важливим етапом для НВО ТОВ "Фарматрон" при виході на закордонні ринки є вибір стратегії експортної діяльності. При чому внутрішні та зовнішні стратегії ТОВ "Фарматрон" повинні взаємодоповнюватися, а не виключати одна одну.

Існує багато стратегічних альтернатив, від правильності вибору однієї чи декількох стратегій залежить чи буде компанія конкурентною та успішною, чи так і не досягне зростання. Розглянемо альтернативні стратегії розвитку НВО ТОВ "Фарматрон".

Залежно від особливостей конкуренції на ринках покупців і продавців для НВО ТОВ "Фарматрон" можна використовувати такі види стратегій: концентрація на цільовому ринку та локальна інноваційна діяльність. Ці дві стратегії притаманні для високо конкурентних ринків із майже однаковим товаром: у першому випадку потрібно підвищувати якість продукції, знижувати ціну і концентрувати зусилля на окремих сегментах чи ринках – вона стимулює подальше підвищення якості товару, зниження його собівартості.

Доцільними для НВО ТОВ “Фарматрон” є стратегії мінімізації витрат і стратегія диференціації. Перша забезпечує захист від дії конкурентних сил. Друга допоможе завоювати нових споживачів – широкий асортимент товарів зможе найкращим чином задовольнити найвибагливіших споживачів і догнати конкурентів.

Актуальними для підприємства є міжнародні стратегії розвитку. Зокрема з метою географічного розширення діяльності та втілення досвіду і виходу на нові міжнародні ринки доцільною є стратегія копіювання. Для досягнення міжнародної конкурентоспроможності НВО ТОВ “Фарматрон” рекомендованою є віолентна стратегія та конкурентні стратегії у сфері масового виробництва. Вони передбачають масове виробництво продукції, використання ефекту масштабу та ефекту досвіду для зниження собівартості продукції.

По мірі зростання обсягів виробництва підприємство може застосовувати і стратегію диференціації, тобто диверсифікація в споріднені галузі промисловості, такі як створення власної збутової мережі, що є особливо актуальним для НВО ТОВ “Фарматрон”. Крім того, стратегія диверсифікації передбачає входження у нову для підприємства галузь – наприклад, галузь медичної літератури.

Рекомендованою стратегією для підприємства щодо збільшення обсягів експортної діяльності є багатонаціональна стратегія розвитку. Стратегія виходу на кожен окремий ринок розробляється відповідно до умов кожної окремої країни, на які прагне вийти НВО ТОВ “Фарматрон”. При багатонаціональній стратегії конкуренція в кожній країні відбувається незалежно від конкуренції в інших. У багатонаціональних (мультилокальних) галузях підприємство дотримується незалежних стратегій на кожному зі своїх закордонних ринків. Компанія конкурує з іншими багатонаціональними корпораціями (БНК) і місцевими конкурентами в індивідуальному порядку на кожному окремому ринку, а не загалом на міжнародному ринку. З огляду на стратегічну привабливість закордонних ринків, визначених маркетинговим відділом за допомогою маркетингових досліджень, вивчення попиту і пропозиції, рекомендованою стратегією збільшення експортної діяльності є вихід підприємства на угорський ринок. НВО ТОВ “Фарматрон” прагне збільшити свою експортну діяльність саме через застосування багатонаціональної стратегії. Для реалізації цієї стратегії підприємство повинне забезпечувати свою присутність на ринку, адже для просування високотехнологічної продукції на кожному конкретному ринку необхідне адаптування своєї продукції до місцевого попиту, інфраструктури та вікового складу населення.

Федорець І. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кульнєва Г. М.

ТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Від самого початку перехідного періоду Україна у числі інших країн світу зіткнулася з проблемою тіньової економіки – не контрольованого суспільством виробництва, розподілу, обміну й споживання товарно-матеріальних цінностей і послуг, тобто приховуваних від органів державного управління й громадськості соціально-економічних відносин між окремими громадянами та соціальними групами.

Серед країн Центральної та Східної Європи і на пострадянському просторі за масштабами тіньового сектору Україна, на жаль, і далі утримує одну із чільних позицій. Оцінки масштабів тіньової економіки в Україні коливаються у межах від 40 до 80% ВВП залежно від методу оцінки (наприклад, на основі попиту на гроші чи споживання електроенергії).

Для порівняння, обсяги тіньової економіки у Словацькій Республіці, Польщі, Чеській Республіці та Естонії оцінюються на рівні 5–13% ВВП, у Казахстані – 34,3%, Латвії – 35,3%, Болгарії – 36,2%, Росії – 41,6%.

На думку більшості експертів з цієї проблеми, найвищими темпами тіньова економіка в Україні розвивалася у 1994–1998 роках, коли її обсяги сягали 65% офіційного ВВП. На той час тіньовий сектор охопив більшу частину промислового виробництва, особливо паливно-енергетичного комплексу, сільського господарства, приватизації. Характерною ознакою цього періоду був підвищений попит на готівку поза банками, темпи зростання якої майже удвічі перевищували темпи зростання депозитних внесків у банківській системі. Великого поширення набули “неофіційні” готівкові розрахунки за різноманітні “послуги” (за встановлення телефонних ліній, реєстрацію підприємств, перевірку санітарної, пожежної, податкової інспекцій тощо).

Приховування доходів та правопорушення у сфері оподаткування в Україні охоплює всі види фінансово-господарської діяльності й характерні не тільки для комерційних, але й для державних підприємств. Найбільш “тіньовою” галуззю (за оцінкою Міністерства економіки України) є операції з нерухомістю – майже 62,0% обігу перебувають у “тіні”. За нею йде страхування – 53,0%, будівництво – 40,0% і деревообробка – 32,0%. А, згідно з дослідженнями інформації та моделювання економіки, найбільшу частку “тіньової” діяльності сьогодні сконцентровано в промисловості. Тут “тіньові” обороти на 32,5% перевищують офіційні. В інших галузях вони дещо менші, але теж істотні. У сільському господарстві “тіньовий” сектор складає 72,5%, у будівництві – 70,8%, у сфері послуг – 31,5%.

Спотворення економічних пропорцій на користь важкої промисловості й паливно-енергетичного комплексу спричинило домінування галузей із найбільшими інвестиційними потребами. Широка практика надання економічно не обґрунтованих пільг таким галузям щодо податкових та інших обов’язкових платежів маскує занадто високий рівень податкового навантаження і зумовлює нерівномірність податкового тиску на різні групи суб’єктів господарської діяльності. Основний тягар податкового навантаження припадає на меншу частину (близько 30%) рентабельних підприємств, які працюють у легальному секторі економіки, внаслідок чого податковий тиск на них значно зростає. Тим самим створюються потужні стимули подальшої натуралізації економічних відносин (бартер, толінг) та збільшення обсягів тіньового сектору.

Усе вищенаведене дає змогу визначити проблему подолання надмірного податкового навантаження як важливу умову зменшення обсягів тіньового сектору в Україні. Проте фактично реалізується зовсім інший підхід – всебічне посилення податкового тиску, передусім за рахунок покарання неплатників, застосування різного роду санкцій, накладання штрафів та ін. Є підстави стверджувати, що для розв’язання про-

блеми застосовуються ті самі заходи, які цю проблему породжують. За умови, коли держава перерозподіляє майже весь обсяг прибутків і доходів легальної економіки, заходи щодо зменшення обсягів тіньової економіки не можуть дати реальних результатів, а рівень справляння податків не може не бути низьким.

Федорко А. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кульнєва Г. М.

СТРУКТУРНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІКИ

Стабільність розвитку національної економіки значною мірою залежить від ступеня розвинутості й ефективності її структури. Однією з причин негативних явищ, які притаманні сучасній економіці України, є непослідовний характер структурних змін вітчизняної економіки, відсутність чітко визначених пріоритетних напрямів розвитку економічної структури та шляхів їх досягнення, що робить необхідним удосконалення державного регулювання структурних трансформацій економіки України.

Зазвичай під структурною політикою розуміють заходи держави щодо регулювання системи національного господарства з метою стимулювання в ній цілеспрямованих зрушень, здебільшого на макро- та мезо-економічних рівнях. Настільки широке понятійне навантаження концепції структурної політики дає змогу зараховувати до неї не тільки кожну програму, але й кожну більшменш значущу дію держави, спрямовану на розвиток окремих фірм і галузей, бо практично кожен акт державного управління і регулювання впливає на структурні параметри. З цієї точки зору, кожен митний тариф або примусове зниження цін імпортерів, податкові пільги, різні загальнонаціональні, регіональні й галузеві програми, кредити на розвиток та модернізацію виробництва й поширення НДДКР можна розглядати як здійснення структурної політики.

Структурна політика залежно від характеру розвитку економіки може виявлятися у пасивній та активній формах. За умов відносно стабільного розвитку економіки, ефективного функціонування ринкових механізмів структурні зміни можуть здійснюватися опосередковано, завдяки проведенню загальних заходів економічної політики. У зв'язку з чим найбільш пріоритетні напрями структурного розвитку вітчизняної економіки, механізми їх досягнення будуть розроблятися та впроваджуватися у процесі проведення основних видів економічної політики. Однак у періоди складних трансформаційних або кризових процесів роль та місце структурної політики мають кардинально змінитися. За таких умов структурна політика повинна стати одним із основних видів економічної політики, основна мета якої полягає в узгодженні пріоритетів різних підсистем національної економіки та опрацюванні загальних, компромісних методів їх досягнення, які б не виключали один одного. У складних умовах трансформації економіки структурна політика має відігравати домінуючу роль і координувати діяльність усіх напрямів економічної політики, що впливають на структурні зміни на певній єдиній концептуальній основі і поєднати їх в стратегічній програмі, що визначатиме цілі структурної трансформації, поетапні структурні пріоритети, механізми реалізації структурних перетворень.

Безпосереднє державне регулювання структурних пропорцій має здійснюватися згідно із загальнодержавною Программою стратегічного соціально-економічного розвитку України та її регіонів на довгостроковий період (20–30 років), яка має бути затверджена Верховною Радою України згідно з її конституційними повноваженнями. Плани-прогнози соціально-економічного розвитку потребують визначення пріоритетних напрямів розвитку основних типів економічної структури.

Филиппов П. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Селезньова О. В.

ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Реалізація державної регіональної економічної політики і стимулювання господарської діяльності регіонів передбачають створення і організацію діяльності спеціальних (вільних) економічних зон (СЕЗ) та територій пріоритетного розвитку (ТПР). Головне завдання та мета їх формування – активізація господарської та підприємницької діяльності на певній території. За допомогою СЕЗ можливе формування передумови для залучення інвестицій, створення нових робочих місць, структурного оновлення виробництва, підвищення конкурентоспроможності продукції.

Спеціальні економічні зони – це окремі території суверенних країн, де створено сприятливі умови для руху товарів і капіталу з метою розвитку підприємства і пожвавлення господарської діяльності. У практичній діяльності розрізняють такі види СЕЗ: функціональні зони, до складу яких входять технопарки і технополіси, їх створення сприяє міжнародній співпраці у галузі розробки нових технологій; комплексні зони виробничого спрямування, які функціонують на основі залучення іноземних інвестицій; зовнішньоторговельні зони, які забезпечують додаткові валютні надходження.

Спеціальні економічні зони, по суті, являють собою територію вільного підприємництва та сприяють інтеграції регіонів у світову систему господарських зв'язків, нарощуванню їх експортного потенціалу, вирішенню економічних проблем території власними силами. Розвитку СЕЗ мають сприяти вдале розміщення системи транспортного сполучення, розвинутий виробничий потенціал, розгалужена соціальна і виробнича інфраструктура. З 1995 р. в Україні діє перша створена експериментальна зона "Сиваш", до складу якої увійшли Кримське об'єднання "Титан", Перекопський бромний завод, Сиваський анілінофарбовий завод, Кримський содовий завод, пластмасовий завод "Поліфтор", сільськогосподарські підприємства, рибокомбінат.

Нині створено 12 СЕЗ та 5 ТПР, з яких, за існуючими оцінками, успішними з погляду залучення додаткових інвестицій є лише 3 (Донецька, Закарпатська та Львівська обл). Формування і розвиток СЕЗ пов'язано з низкою проблем. Це, в першу чергу, складність і непрозорість процедури входження і виходу із статусу суб'єкта СЕЗ, що негативно впливає на інвестиційний режим, знижує прибутковість окремих видів

діяльності. Крім цього, чітко не відпрацьовані вимоги щодо економічної доцільності спеціалізації СЕЗ, не виокремлено види діяльності. Внаслідок цих причин у підприємств, розташованих на території СЕЗ, з'являються неконкурентні переваги порівняно з підприємствами аналогічних галузей, розташованих поза межами цих територій. За таких умов не досягається головна мета створення таких зон. і, на кінець, не визначено доцільні розміри території, на які має поширюватися режим спеціального кредитування і оподаткування. Нерівномірність соціально-економічного розвитку територій в регіонах зумовлює ситуацію, коли окремі райони стають надзвичайно привабливими для інвесторів, а на інших інвестування по суті не відбувається. Така ситуація ще більше посилює нерівномірність територіального розвитку і усугубляє вирішення нагальних завдань вирівнювання територій.

Наукові дослідження і практичний досвід діяльності СЕЗ показують, що все більшого значення для досягнення соціально-економічного прогресу набуває створення науково-технічних спеціальних економічних зон, центром яких мають стати регіональні науково-технічні парки, які формуються навколо провідних науково-дослідних установ чи вищих навчальних закладів за участю великих виробничих підрозділів, які здатні запроваджувати новітні високі технології. Отже, можна стверджувати, що на Україні існують сприятливі умови для створення регіональних науково-технологічних парків, які ефективно впливають на розвиток економіки і підвищення добробуту населення.

Цацура А. В.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. э. н., доцент Горохова В. С.

ФЕНОМЕН ДИВЕРСИФИКАЦИИ

Магистральным направлением современного развитие является диверсификация предпринимательской деятельности, выполняя свою основную функцию – служит орудием перелива капитала, его концентрации.

Диверсификация изучается представителями самых разных направлений экономической науки: стратегического менеджмента, маркетинга, теории организаций, финансовой экономики. Объектом нашего научного исследования является диверсификация в контексте теории отраслевых рынков, которые с формировалась на базе неоклассической теории фирмы и в 1950 году выделилась в качестве самостоятельного направления экономической науке.

Неоклассики трактуют фирму рыночной экономики как первичную форму разделение труда и специализации, а также как организацию, способную обеспечить экономию на масштабах производства.

А. Маршалл в книге "Принципы экономической науке" (глава 11) детально описывает способы достижение подобной экономии и их результат образование крупных организационных форм в экономике как путем внутреннего роста (расширение объемов производства), так и через слияние, поглощение и картелирование.

Теория отраслевых рынков акцентирует внимание на проблеме минимально эффективного размера фирмы (предприятие) – средней величины производства при нормальных технологических условиях.

Эта концепция является основополагающим элементом в объяснении различий в уровнях отраслевой концентрации. При этом, особое внимание занимает анализ форм стратегического поведения компаний. В качестве такой стратегии развития фирмы выбирают диверсификацию своих видов деятельности. В рамках этой теории разработана и используется в практике хозяйственной жизни следующая классификация типов стратегии диверсификации:

1. Проведение диверсификации на базе основного вида деятельности, положенного в основу создание фирмы технологическая диверсификация:

А) продуктовое расширение – выпуск продуктов, которые в определенной мере связаны по принципу производства или по спросу на них. Имеет место в случае возможного достижение экономии от разнообразия, когда совместное производство товаров возможно при меньших издержках;

Б) рыночное расширение – освоение новых географических рынков, новых сегментов сбыта. Характерно для фирм, которые специализируются на определенной технологии или продуктовой базе и принимает решение о выходе на различные рынки.

2. Расширение диапазона деятельности фирмы за пределы основного вида бизнеса, или "чистая" диверсификация – конгломеративное расширение. Этот тип диверсификации характерен для фирм, которые вовлекаются в сферу бизнеса, не связанной с их основной деятельностью. Распространение в меньшей степени, нежели продуктовое и рыночное расширение.

Разработаны и методы измерение уровне диверсификации. Показатели диверсификации определяют количество и относительный размер отраслей и видов деятельности, в которых действует компания.

Проблема диверсификации является актуальной и для украинских компаний, ведущих поиск стратегий своего развития. Преобладающей формой организации крупного бизнеса в стране являются интегрированные бизнес – группы, представляющие собой конгломеративные структуры и включающие в себя предприятия разных отраслей и секторов экономики. Такой путь развитие их был обусловлен особенностями приватизации и внешнеэкономическим факторами. Этот крупный бизнес активно использует стратегию как продуктового так и рыночного расширения. Очевидно, что для разных отраслей характерны свои специфические условие функционирование, а также особенности выбора той или иной стратегии развития компании. Однако, общими и актуальными для всех отраслей проблем роста. Являются задачи развития рынков сбыта, поиск источников сырья как внутри страны так и за рубежом.

Радикальным способом решение проблем диверсификации и улучшение структуры капитала в условиях глобализации является рынок слияний и поглощений. В Украине такой рынок формируется. Актуальными для его развития являются: конкретные методики управление процессами слияния и поглощения; комплексные исследование этой сферы на макро – и микроуровнях; развитие макроэкономического и институционального регулирования; формирование статистической базы.

Чумаченко Б. В.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. э. н., доцент Кульнева Г. М.

МЕТОДЫ СТАТИСТИЧЕСКОГО ИЗУЧЕНИЯ РЫНКОВ

Рынок – это место, где в современной экономической системе осуществляются все хозяйственные операции. Высокие коммерческие риски, регулирование рыночных процессов на разных уровнях управления и т. д. – все это требует организации постоянных и глубоких статистических исследований рыночного механизма.

Статистика позволяет отразить состояние рынка, охарактеризовать его структуру и динамику, оценить его колебания, выявить комплекс рыночных факторов и построить прогнозы его дальнейшего развития. Задачами статистического изучения рынка является определение сбалансированности товарной и денежной массы, изучения спроса и предложения и их соотношения, характеристика ценообразования, управления ассортиментом качеством товаров и услуг, анализ ресурсов и их использования, расчет эффективности сбытовой программы и программы продвижения, выявление и анализ социально-экономических результатов и результативности функционирования рынков.

Процесс анализа рынка состоит из изучения таких вопросов:

1. товар и его возможности удовлетворить существующие и перспективные потребности потребителей;
2. рынок, его географическое положение, сегментация, структура, тенденция развития и т.п.
3. потребители как существующие, так и возможные, их сегментация, потребности, степень удовлетворения потребностей, влияние на них определенных факторов;
4. конкуренты, их состав, методы и результаты их деятельности.

На основе анализа рынка характеризуют его конъюнктуру, т. е.:

1. динамику объемов производства, структуры, использование производственных мощностей, портфеля заказов;
2. спрос и потребление отдельных групп потребителей;
3. товар, его сбыт, конкурентоспособность товара;
4. международную торговлю;
5. цены, их уровень, динамику, политику ценообразования.

В статистическом исследовании рынка большое значение имеет использование абсолютных и относительных показателей. Важную роль играет метод группировок, используемые для сегментации рынка и выделения однородных групп предприятий. Одним из наиболее распространенных методов анализа в статистике рынка является построение различных индексов. Для выявления тенденций строятся динамические ряды, изучаются сезонные колебания рынка и выявляется тренд.

Основными показателями конъюнктуры рынка является:

1. масштаб рынка – это емкость, объем операций по купле-продаже товаров (товарооборот), число предприятий различных типов;
2. степень сбалансированности рынка – соотношение спроса и предложения;
3. динамика рынка (изменения основных параметров рынка, их вектора, скорости и интенсивность, основные тенденции);
4. степень деловой активности;
5. уровень рыночного риска (оценка вероятности потерь поражения на рынке);
6. уровень устойчивости основных параметров рынка в динамике и пространстве – показатели вариации;
7. сила и размах конкурентной борьбы (число конкурентов, их активность)
8. цикличность рынка, т. е. положение рынка в определенной точке (стадии экономического или сезонного цикла);
9. средняя норма прибыли (сумма валовой и чистой прибыли и показатели рентабельности).

Многообразие методов, используемых показателей оценки рынка с одной стороны затрудняет процесс анализа, а с другой – дает гибкость при выборе. Однако многие стороны рынка невозможно точно оценить с помощью существующих показателей.

Чупікова О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кульнєва Г. М.

ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Молодь формує особливий спектр ринку праці, який значно відрізняється від інших його складових. З одного боку, у молодому віці людина має високу мобільність, вона відкрита, готова до змін і пошуку роботи, а з іншого – їй не вистачає відповідного досвіду, щоб бути конкурентоспроможною на ринку праці. Недосконала законодавча база, відсутність чіткої державної стратегії забезпечення зайнятості молоді, невідповідність освітніх послуг з підготовки кадрів реальним потребам економіки, слабкі механізми стимулювання роботодавців до працевлаштування молоді перетворюють безрробіття молодих людей на одну з найгостріших соціально-економічних проблем сучасної України.

Дані Міжнародної організації праці свідчать, що проблема зайнятості та працевлаштування молоді набула глобальних масштабів та продовжує зростати.

У щорічній доповіді Міжнародної організації праці “Глобальні тенденції занятості – 2013” сказано, что молодь перебуває серед тих, кого криза робочих місць уразила найбільше. У світі 73,8 млн людей віком від

15 до 24 років є безробітними. У 2014 молодь продовжує особливо страждати від слабкого й нерівномірного відновлення ринку праці.

Найвищий показник рівня безробіття зареєстровано на Блізькому Сході, де у 2012 без роботи було 28,1% економічно активної молоді.

В Україні, як і в інших країнах світу, найбільше від безробіття потерпають молоді особи віком від 15 до 24 років, серед яких рівень безробіття у першому півріччі 2012 р. був найвищим в усіх вікових групах – 17,3%.

Серед причин молодіжного безробіття в Україні можна виділити такі:

– небажання роботодавців приймати на роботу недосвідчену та некваліфіковану молодь;
– суттєвий розрив між програмами навчання у ВНЗ і потребам підприємців;
– відсутність дійових стимулів для роботодавців при працевлаштуванні молоді;
– низькі офіційни заробітни плати;
– високий рівень корупції при влаштуванні на “престижні ваканції”.

Проблеми молодіжного безробіття також зумовлені особливостями соціального стану і трудової поведінкі: низькою адаптованістю та уразливостю до навколишнього економічного й соціального середовища; підвищеними вимогами при працевлаштуванні.

Гарантований ринок праці молоді нині занадто звужений і представлений порівняно невеликою кількостю виділених робочих місць. Сьогодні необхідно напрацювати механізми для вдосконалення державної політики сприяння працевлаштуванню молоді. Передусім, слід створити економічні умови, які б матеріально стімулювали роботодавців брати на роботу молодих і неосвідчених працівників. Такою підтримкою можуть стати податкові пільги для підпріємств, які забезпечуть першими робочими місцями молодих спеціалістів і надають роботу студентській та учнівській молоді у вільний від навчання час.

Необхідно систематично підримувати молодіжне підприеємство та інституційно його забезпучавати.

У новій редакції Закону України “Про зайнятість населення” названо три види компенсацій для роботодавців, а саме:

– компенсація в розмірі 50% суми єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування (єдиного соціального внеску) у разі створення та укомплектування нового робочого місця з виплатою працівнику заробітної плати, яка становить не менше трьох мінімальних зарплат;

– відшкодування повного розміру єдиного соціального внеску роботодавцям, які працевлаштовують на нові робочі місця безробітних з числа соціально уразливих категорій громадян;

– відшкодування повного розміру єдиного соціального внеску суб’єктам малого підприємництва, які створюють нові робочі місця та проводять діяльність у пріоритетних видах економіки.

Також потребують узгодження з іншими нормативними актами новації Закону України “Про зайнятість населення” щодо державної підтримки молодих працівників, залучених до роботи в селах та селищах, а також питання організації стажування на підприємствах, в організаціях і установах студентів та учнів професійно-технічних навчальних закладів за професією (спеціальністю), за якою здобувається освіта.

Шаригін Є.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кульнєва Г. М.

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

В Україні за умови високого податкового навантаження вигоди від ухилення від сплати податків для підприємств досить суттєві. Наявність корупції дає змогу мінімізувати ймовірність своєчасного виявлення ухилення від сплати податків, а протиріччя й суперечливі положення у законодавчих актах – зменшити податкові зобов’язання. За таких обставин дуже поширеною стала практика мінімізації податкових платежів або ж ухилення від їх сплати.

До цього треба додати, що податкова політика в Україні часто передбачає надання пільгового режиму, що спричиняє перекручення умов конкуренції і є потужним стимулом тінізації економічних відносин. За інформацією Рахункової палати, в Україні пільги із платежів до бюджету становлять 46,8 млрд грн. Водночас зменшення податкового тиску не може розглядатися як фактор зменшення бюджетних доходів, оскільки воно має відбуватися одночасно із розширенням бази оподаткування за рахунок скорочення пільг і зниження податкових ставок. При зниженні рівня податкового навантаження в Україні реально можливе розширення бази оподаткування за рахунок скорочення обсягів тіньової економіки. Запровадження реальних податків дасть змогу посилити правову й адміністративну відповідальність за їхню несплату. Безперечно, не можна зводити всіх проблем тіньової економіки в Україні лише до фіскального аспекту. Не менш важливе також вирішення проблем прозорої приватизації, демонополізації, банкрутства, зменшення корупції в органах влади тощо. Для прискорення процесу детінізації економіки слід проводити більш послідовну державну політику, яка б законодавче гарантувала недоторканність легалізованого капіталу некримінального походження. Загалом у контексті проблеми зменшення обсягів тіньового сектору в Україні необхідно продовжити комплекс реформ у податковій сфері, при цьому основна увага має бути приділена таким напрямам:

– зміцненню податкової системи та податкової служби на основі змін у податковому законодавстві;

– підвищенню прозорості у податковій сфері та належному контролю операцій органів державного управління;

– створенню правового механізму та відповідної інфраструктури для протидії відмиванню коштів, отриманих незаконним шляхом, і поверненню незаконно вивезених з України капіталів;

– зміцненню методів управління у державному секторі, а також удосконаленню функціонування державної влади в цілому.

Проте, реальний рівень тіньової економіки в Україні перевищує допустиме значення і становить загрозу національній безпеці держави. З огляду на це, Україні необхідно розробити чітку довгострокову програму з детінізації економіки зі суворим контролем її виконання.

Шушко С. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Ярошевська О. В.

ПРОГНОЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ З МИТНОГО ПРОХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ

Управління зовнішньоекономічною діяльністю з митного проходження товарів повинно здійснюватися як з боку підприємства, так і зі сторони держави. Воно повинно передбачати вирішення основних питань стосовно здійснення митного оформлення. Це, по-перше, пристосування до вимог СОТ, що потребує детального опрацювання законодавчих актів та прийняття відповідних мір, і, по-друге, спрощення митних процедур для швидкого митного оформлення.

Наразі митні органи стикаються з рядом ускладнень, пов'язаних з розбіжностями в товарних кодах країни-експортера та України під час митного оформлення продукції, що імпортується та неможливістю зіставлення митної статистики, наданої в рамках домовленостей про обмін статистичною інформацією, тощо. Вирішенням даної проблеми є створення нової версії Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, побудованої на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів 2007 року і Комбінованої номенклатури Європейського Союзу. Усунення розбіжностей в товарних кодах та текстових описах країни-експортера та України, призведе до зменшення часу митного оформлення товарів суб'єктами господарювання.

Якщо уряд буде виконувати вимоги СОТ, то це сприятиме розвитку та пожвавленню міжнародної торгівлі, як наслідок, збільшенню надходжень до державного бюджету України. Для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності – зменшення розміру коштів, які витрачатимуться при митному оформленні товарів за рахунок зменшення рівня ставок ввізного мита.

Одним з факторів, який впливає на ефективність митного проходження товарів є витрати часу на оформлення документів, адже даний процес не лише сповільнює процес доставки товарів, а й може викликати псування товару. Ефективним розв'язанням даної проблеми є запровадження систем електронного декларування та розвиток комплексної системи управління ризиками. Дана система передбачає максимальне практичне використання інформаційних технологій, а також сучасних методів роботи, таких як система аналізу ризиків й методу контролю, який базується на аудиті, а також встановлює вимоги щодо застосування міжнародних стандартів електронного обміну даними стосовно автоматизованого митного оформлення, а саме формату декларації на товари, яка подається електронним способом. Електронна форма декларування орієнтована на прискорення товарообігу, скорочення часу на здійснення митного контролю, виключення суб'єктивних факторів при здійсненні митних процедур й застосовується при здійсненні митного контролю й митного оформлення товарів, які декларуються з поданням вантажної митної декларації та документів контролю за доставкою товарів в електронному вигляді. Очікується, що це позитивно вплине на роботу підприємств, оскільки у підприємств з'явиться можливість декларувати товари шляхом подання документів контролю за доставкою товарів (попереднього повідомлення та попередньої митної декларації) виключно в електронному вигляді (через мережу Інтернет не виходячи зі свого офісу), що дозволить їм заощаджувати свій час на здійсненні митних формальностей. Електронна форма декларування надасть можливість запровадити попередню обробку вантажної митної декларації та документів контролю за доставкою товарів в автоматичному режимі без втручання посадових осіб митних органів, виключити вплив суб'єктивних факторів при здійсненні митних процедур, що сприятиме створенню умов для прискорення товарообігу шляхом удосконалення та спрощення процедури здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України.

Яхяєва К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Селезньова О. В.

РИНКОВА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Рівень економічної безпеки підприємства в сучасних умовах господарювання залежить від того, наскільки ефективно його керівництво та фахівці зможуть уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки певних негативних складових зовнішнього та внутрішнього середовищ. Основною метою заходів безпеки є запобігання виникненню можливих загроз та їх здійснення розробленням і дотриманням так званих нормативів безпеки, починаючи з режиму і закінчуючи регламентацією й мотивацією поведінки працівників організації.

Ринкова складова економічної безпеки підприємства являє собою захист від неефективно обраної моделі поведінки на ринку, помилок у товарній збутовій політиці, політиці ціноутворення, виготовлення неконкурентоспроможної продукції. Ця складова економічної безпеки характеризує ступінь відповідності внутрішніх можливостей розвитку підприємства зовнішнім можливостям, які генеруються ринковим середовищем. Про ослаблення ринкової безпеки свідчать:

– зменшення частки ринку, яку займає підприємство;
– ослаблення конкурентних позицій і спроможності протидіяти конкурентному тиску;
– зниження адаптаційних можливостей підприємства до змін ситуації на ринку, відставання від вимог ринку і т. ін.

За ринкову складову безпеки на підприємстві має відповідати служба маркетингу. Ця складова відображає рівень відповідності внутрішніх виробничих можливостей підприємства зовнішнім, які формуються в ринковому середовищі, тобто наскільки науково-дослідна робота, виробнича і збутова діяльність відповідають запитам ринку і конкретним потребам споживачів.

Значущість ринкової складової економічної безпеки підприємства полягає в тому, що вона відповідає за доведення виготовленої продукції до конкретного споживача. Відомо, що всі зусилля з виробництва будуть зведені нанівець, якщо продукція не буде продана. Неузгоджена робота маркетологів, дизайнерів, конструкторів, економістів, фінансистів, низька якість виготовленої продукції, невчасне реагування на зміну кон'юнктури ринку, неефективна збутова мережа, низький рівень культури підприємства – це чинники внутрішнього середовища, які створюють загрозу ринковій безпеці підприємства.

Зовнішній чинник – це неконтрольоване підприємством середовище, яке складається з покупців, посередників, конкурентів, фінансових установ, рекламних агентств, митних і податкових організацій. На ринкову безпеку впливають: нечесні дії конкурентів, рівень платоспроможності покупців, часті зміни податків,курсу валют, політична ситуація в країні і світі. Що більше уваги приділяє підприємство вивченню навколишнього середовища, стежить за ним, аналізує всі зміни, то швидше можна передбачити небезпеку, вигідніше використати внутрішні можливості, прибутковіше вести бізнес.

Інтерфейсна складова економічної безпеки підприємства характеризує надійність взаємодії з економічними контрагентами. Економічній безпеці підприємства становлять загрозу можливі непередбачені зміни умов взаємодії (навіть до розриву відносин) з економічними контрагентами: постачальниками, торговими і збутовими посередниками, інвесторами, споживачами. Відповідальність за цю складову безпеки несе також служба маркетингу.

Отже, аналіз і оцінювання рівнів складових економічної безпеки є основою для розроблення комплексу заходів протидії загрозам та підвищення рівня економічної безпеки підприємства і, відповідно, розширення його адаптаційних можливостей до змін умов господарської діяльності, створення умов стабільного функціонування і розвитку.

НОВА ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Гандюкова А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Томарева-Патлахова В. В.

ЗМІНИ ГЛОБАЛЬНОЇ ВИРОБНИЧОЇ СТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНИХ І МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

Світове господарство як глобальна система є історичною категорією, яка розвивається і є динамічною. Його еволюція, перехід із однієї фази розвитку в іншу висувала на передній план теоретичні концепції, що пояснюють ці зміни. Історично світове господарство розглядалося як система національних господарств або певних їх груп.

Формування нового високотехнологічного укладу є однією з найбільш пріоритетних і, разом з тим, складних завдань розвитку господарських систем. Новий (шостий) технологічний уклад формується за рахунок спільного впливу таких факторів як інвестиції у високопродуктивні основні фонди, вкладення у людський капітал промислово-виробничого персоналу суб'єктів господарювання, активізація інноваційної діяльності.

У класичній економічній теорії розвитку економічне зростання розглядається як процес мобілізації та комбінування взаємодоповнюючих факторів для переорієнтації виробничої структури економіки і просування до передових рубежів у сфері виробництва. До цих факторів належать накопичення капіталу, технологічний прогрес і диверсифікація економіки. Разом з тим для країн, що розвиваються, економічне зростання, з одного боку, і технологічний та інноваційний потенціал, з іншого, носять взаємно підкріплювальний характер.

Технологічний та інноваційний потенціал відіграють важливу роль у стимулюванні такого економічного зростання, яке зумовлює зміни у структурі виробництва. Економічне зростання часто дозволяє освоювати технології та удосконалювати їх, і в той же час технологічний потенціал має вирішальне значення для забезпечення того, щоб зростання носив продуктивний характер і міг підтримуватися на стійкій основі.

Об'єктивні передумови формування нового технологічного укладу виникли у результаті розвитку глобальних виробничо-збутових мереж, сформованих на активізації відносин промислової кооперації між підприємствами різних видів економічної діяльності, готова продукція одних з яких є сировиною інших, і тим самим, до отримання кінцевого продукту, здійснюється кілька технологічних переділів.

Близько 60% світової торгівлі, обсяг якої на сьогодні становить більше 20 трлн дол. США, припадає на торгівлю проміжними товарами або послугами, які використовуються на різних стадіях процесу виробництва товарів і послуг для кінцевого споживання. Фрагментація виробничих процесів і розосередження у різних країнах їхнього виробництва зумовило появу "безмежних" виробничих систем. Це можуть бути послідовні ланцюга або складні мережі, їх сфера охоплення може бути глобальної або регіональної, і їх зазвичай називають глобальні виробничі системи (ГВС).

Глобальні виробничі системи створюють додану вартість і робочі місця у багатьох місцях, не концентруючи їх лише там, де можуть виконуватися найбільш складні задачі. Таким чином, вони можуть прискорити процес підвищення країнами, що розвиваються, їхнього ВВП і рівня доходу і призвести до більшого економічного зближення країн. На глобальному рівні це є головним внеском ГВС у розвиток.

Нові інформаційні технології, насамперед Інтернет, стають вирішальним фактором, що призводить до зменшення інформаційних та комунікаційних коштів, до розпаду класичних ієрархічних структур та створення нових гнучких мережевих організацій, або віртуальних підприємств. Тому викликають неабиякий інтерес особливості створення та управління даними підприємствами, що можуть об'єднувати у своїй структурі представників різних регіонів.

Ганцовский А. А.
Запорожская государственная инженерная академия
науч. рук. – к. соц. н., доцент Швец Л. Н.

ДЕМОГРАФИЧЕСКИЕ И СОЦИАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

Концепция современного развития мировой экономики и хозяйственности, подразумевает создание нового и нужного, для получения преимущественного господства. Большая часть мирового валового продукта приходится на инновационное производство. Самые активные и влиятельные субъекты мирового хозяйства это: интегральные объединения стран, национальные хозяйства, международные объединения и транснациональные компании. На данный момент мировая экономическая концепция строится на международной экономической интеграции, а особенностью развития современной мировой экономики является глобализация. Мировая экономика – это совокупный показатель экономических категорий субъектов мировых отношений. Глобализация – это процесс объединения людей, совершающих взаимосвязь и взаимообмен экономического, информационного, технологического, культурного, творческого, управленческого и другого характера.

Движущей силой мировой экономики второй половины XX века, было промышленное развитие [1]. Отличительной особенностью мирового хозяйства XXI века является, доминирование принципов рыночной экономики, но при этом закоренелые формы капитализма, отягощают принцип равенства.

Актуальные мировые проблемы, на которые следует обратить внимание мировой экономике, это: научно-технические, природно-климатические и демографически-социальные проблемы. Современные научно-технические исследования и эксперименты в сферах энергетики и ископаемых имеют опасный и разрушающий характер для планеты в целом. Природно-климатический фактор, рассматривается как количество и качество запасов природных ресурсов, а так же глобальная смена климатического и экологического условия жизни для населения.

Особо важно следует отметить проблемы демографического характера – это численность населения и его прирост, а так же социального характера – это качество и уровень жизни населения планеты.

Численность населения в мире на период с 2010–2014 года увеличивалась ежегодно на 1,2%, – в то время как в 1994 году, когда проводилась Международная конференция по народонаселению и развитию, этот показатель составлял 1,5%, – как ожидается, темпы прироста будут снижаться и далее [2].

Одна из главных социальных проблем – грань бедности и социальное неравенство. Чертой бедности в мире является показатель выживания индивида менее чем на 1,25 доллара США в день. К началу 2010 года данный показатель составлял 21%, т. е. это примерно 1 миллиард 470 миллионов людей. На июль 2014 года показатель живущих людей за чертой бедности или у черты бедности составил 2 млрд 200 млн человек, при численности населения по данным на январь 2014 года в 7 млрд 137 млн 577 тысяч 750 человек. Решение проблемы, было озвучено на чтении доклада Программы развития ООН: "Предоставление основных льгот по социальному обеспечению для всех незащищенных людей мира, обойдется меньше чем в 2% мирового ВВП" [2]. Тем временем, когда масштабы неравенства между богатыми и бедными, выросли на 11%. При этом, на 8% населения мира приходиться половина всего мирового дохода.

Таким образом, главным принципом парадигмы мирового экономического развития должна быть гуманность к планете в целом и к населению в частности.

Список литературы

1. Современная мировая экономика [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://center-yf.ru/data/economy/ Sovremennaya-mirovaya-ekonomika.php.

2. Мировая демографическая ситуация. Программа действий Международной конференции по народонаселению и развитию. ООН. – 2014.

Кокоріна В. І.
Класичний приватний університет
старший викладач

ФАКТОРИ Й УМОВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ ЯК ФОРМИ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Поширення інновацій та інформаційних технологій багатонаціональними компаніями неминуче зумовлює активізацію речового та нематеріального виробництва та сприяє у кінцевому результаті інноваційному розвитку інтегрованих національних економік та загальному економічному прогресу. У результаті лідерство у науково-технологічній та інформаційно-комунікаційній сферах стає вирішальним фактором глобального лідерства.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) забезпечують внутрішньодержавний, міжнародний і дійсно глобальний обмін інформацією усередині банків, корпорацій, урядів та громадських організацій, а також між ними. Слід зазначити, що значення інформації, усвідомлення змін, пов'язаних з роллю ІКТ та інформаційного фактору, у світовій економіці, а також виявлення причин посилення ролі інформації та ІКТ у глобалізованому суспільстві, зумовлюється типом нового суспільства і типом економічних відносин. Інформацією називаються дані, організовані і перетворені в зрозумілу і зручну форму, які є значущими і корисними як для окремих людей, так і для організацій і компаній. У сучасній світовій економіці на основі використання інформації та ІКТ отримали широкий розвиток електронний бізнес й електронна комерція.

Електронна комерція визначається як будь-яка транзакція за допомогою мережі пов'язаних між собою комп'ютерів, після завершення якої відбувається відчуження і передача права власності або права користування речовим товаром або послугою. Тобто електронна комерція припускає використання Інтернету для проведення окремих комерційних операцій між підприємствами ("B2B") або між підприємством і споживачами ("B2C"): замовлення продукції і послуг на сайті, а потім їх отримання традиційним шляхом, тобто за допомогою транспортної організації, а для інформаційних продуктів – шляхом пересилання каналами Інтернету.

Електронний бізнес разом з використанням електронної комерції є процесом, який бізнес-організація веде за допомогою мережі пов'язаних між собою комп'ютерів, що дозволяє поєднати окремі угоди в єдину мережу для взаємодії з діловим середовищем, використовуючи навігаційне програмне забезпечення. Інформаційний маркетинг в Інтернеті створює така взаємодія постачальників і клієнтів, при якому останні отримують активну позицію. При цьому простір їхньої взаємодії перетворюється в мережу.

Електронна торгівля "B2B" і "B2C" має доведені й потенційні переваги, такі як поглиблення участі в міжнародних виробничих системах, розширення доступу на ринки і ринкового охоплення, підвищення внутрішньої і ринкової ефективності, а також зниження транзакційних витрат. Вона може сприяти створенню зайнятості в секторі інформаційно-комунікаційних технологій і на підприємствах, які стають більш конкурентоспроможними завдяки закупівлям і продажам в інтерактивному середовищі.

Існують також чинники, які є потенційними перешкодами для електронної торгівлі. Економічні перешкоди включають нерозвиненість інфраструктури та використання ІКТ, ненадійність і високу вартість енергопостачання, обмеженість користування кредитними картками, низька купівельна спроможність і слаборозвиненість фінансових систем. До соціально-політичних перешкод відносять слабкість нормативно-правової бази (яка впливає на ступінь довіри людей і підприємств до мережевих операцій), перевага особистого контакту за рахунок культурних чинників, а також традицій в суспільстві щодо переважного використання готівки. Нарешті, до когнітивних перешкод відносять низький рівень ІКТ-грамотності, обізнаності та знань, пов'язаних з електронною торгівлею, серед споживачів і підприємств. Завдяки змінам "екосистеми електронної торгівлі" – системи суб'єктів торгівлі, інститутів та інфраструктури, що утворює середовище, необхідного для ефективної електронної торгівлі, – деякі з цих перешкод сьогодні подолати легше.

Мавроді О. Ф.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Томарева-Патлахова В. В.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

Концепції конкурентоспроможності національної економіки мають велике практичне значення під час розроблення програм щодо вдосконалення конкурентних переваг країни, розвитку її експортної бази в довгостроковому періоді на національному і регіональному рівнях. Але місця, які займає наша країна у рейтингах авторитетних міжнародних організацій, переконливо свідчать про її не конкурентоспроможність. Необхідною умовою виходу України із кризового стану, інтеграції до ЄС та розв'язання проблем національної безпеки є розробка і реалізація глобальної стратегічної архітектури щодо підвищення її міжнародної конкурентоспроможності.

Необхідно провести умовну межу між категоріями "конкурентоспроможна економіка" та значно ширшими поняттями "конкурентоспроможна країна", "конкурентоспроможна нація", "конкурентний статус держави", а також і конкурентоспроможний регіон, адже у багатьох працях ці поняття вживаються як синоніми. На наш погляд, міжнародна конкурентоспроможність країни – це здатність країни створити таке національне бізнес-середовище за умов вільного і справедливого ринку, в якому вітчизняні товаровиробники можуть постійно розвивати свої конкурентні переваги та займати і утримувати стійкі позиції на певних сегментах світового ринку, завдяки: потужному економічному потенціалу, що забезпечує динамічне зростання економіки на інноваційній основі; розвинутій системі ринкових інститутів; володінню значним інтелектуальним капіталом та інвестиційними ресурсами; гнучким реагуванням на зміни світової кон'юнктури та, відповідно до цього, диверсифікацією виробництва, максимально відстоюючи реалізацію національних інтересів заради економічної безпеки та високих стандартів життя населення.

Під інноваційною конкурентоспроможністю регіону ми розуміємо спроможність суб'єктів регіону проводити активну інноваційну діяльність і тим самим впливати на зростання економіки території та підвищувати конкурентоспроможність країни вцілому. Отже, конкурентоспроможність регіону на відміну від конкурентоспроможності національної економіки, відрізняється непрямою конкуренцією регіонів в межах єдиної економічної системи. Регіон вважаємо конкурентоспроможним, якщо вагома участь його компаній у підвищенні міжнародної конкурентоспроможності країни. Тобто регіональна економіка, в якій переважає сировинна структура промисловості, конкурентоспроможна, якщо є необхідною ресурсною базою для промислово розвинених регіонів. Визначальною є інноваційна складова їх конкурентоспроможності та динаміка галузевої структури з випереджувальним розвитком технологічного сектора національної економіки.

Проведений аналіз може слугувати підтвердженням безальтернативності для України інноваційного поступу, адже іншим шляхом неможливо забезпечити підвищення міжнародної конкурентоспроможності.

На наш погляд, необхідно запропонувати наступні заходи:

– стимулювання інноваційної активності суб'єктів господарювання має діяти на всіх рівнях – від уряду до місцевих органів влади;

– на рівні регіону управління інноваційною політикою необхідно здійснювати програмноцільовими та економічними методами;

– створити ефективну національну систему регіональних інноваційних центрів;

– створити потужну систему фінансування інноваційної діяльності – з усіх можливих джерел;

– необхідна всебічна підтримка розвитку міжрегіонального співробітництва в сфері науковотехнічної діяльності.

Пархоменко І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Кокоріна В. І.

НАДНАЦІОНАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЇ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

Надзвичайно актуальним питанням сьогодення в умовах глобальних фінансово-економічних трансформацій постає концепція наднаціональності.

Характерною рисою сьогодення є пожвавлення процесу глобалізації міжнародних економічних відносин. Розширення економічної взаємозалежності держав об'єктивно вимагає багатостороннього управління зв'язками між суб'єктами міжнародних соціально-економічних відносин, а отже потребує переосмислення місця, ролі та функцій держави як регулятора цих відносин. Україна дотепер зацікавлена у співпраці не тільки з міжнародними економічними організаціями (надалі – МЕО), членом яких вона є, але й із тими, про членство України в яких тільки декларується (наприклад, Європейський Союз). Ця обставина вимагає від України не тільки адаптації чинного законодавства до міжнародних вимог, а й відповідних реформ. Проблемам зовнішньоекономічної політики країни та її фінансово-економічної співпраці з міжнародними організаціями приділяється багато уваги, вони неодноразово досліджувались у працях як українських, так і зарубіжних науковців та практиків.

Термін "наднаціональність" практично не розглядається українськими авторами. Негативним є той факт, що в програмних урядових документах ще й досі не приділено відповідної уваги такому явищу, як наднаціональність міжнародних економічних відносин. Наднаціональність (від англ. supra-nationality) – це нова політична концепція, що дозволяє приймати рішення (закони) особливого характеру, але обов'язково з урахуванням певних особливостей процедури прийняття рішень держав-членів для відповідної організації. Головний сенс наднаціональності міжнародних організацій проявляється у прийнятті рішень та їх реалізації країнами-членами.

Наднаціональність та елементи наднаціональності міжнародних економічних відносин створюють такі умови для держав-членів, коли держави не мають права впроваджувати дії і заходи, притаманні ком-

петенції відповідних міжнародних економічних відносин, а також перед такими державами виникає обов'язкове правове зобов'язання виконувати їх рішення. Але міжнародні економічні відносини не обмежують суверенітет держав більшою мірою, ніж це робить міжнародне право, що спирається на угоду держав, оскільки суверенні права залишаються без змін внаслідок повноважень міжнародних економічних відносин, а також держави не поступаються частиною суверенітету, бо на добровільних засадах обмежують свій суверенітет. Наднаціональність притаманна такій міжнародній організації, як Європейський Союз.

Наднаціональна система регулювання – це дія відповідних наднаціональних міжнародних організацій на державні, а також зовнішньодержавні процеси в економічній, фінансовій, політичній та інших сферах. Для наднаціональної системи регулювання економікою дедалі суттєвішу роль відіграє Організація Об'єднаних Націй з найвідомішими міжнародними економічними (фінансовими) організаціями: Міжнародним валютним фондом і групою Всесвітнього банку, до котрої входять Міжнародний банк реконструкції і розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Міжнародна асоціація розвитку і Міжнародне агентство з гарантування інвестицій.

Отже, сутність наднаціональності полягає у тому, що держави повинні виконувати навіть ті рішення, які вони не підтримують або навіть виступають проти них. Наднаціональні міжнародні економічні відносини формують новий погляд на економічний правопорядок, проте правовий аспект наднаціональності і зазначені вище суперечності з міжнародним правом потребують конкретного вирішення, щоб забезпечити безпеку держав шляхом зовнішнього невтручання і непохитність власного суверенітету.

Терзієва А. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Кокоріна В. І.

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Становлення і розвиток сучасних міжнародних економічних відносин зумовлені появою низки передумов як на національному, так і на міжнародному рівнях.

До передумов національного рівня варто віднести:

– підвищення рівня інтернаціоналізації розвитку виробничих сил окремої країни;
– зростання національного виробництва товарів, що перевищує внутрішні потреби;
– прискорення впровадження в економічний процес досягнень науково-технічного прогресу.

До передумов міжнародного рівня належать:

– нерівномірність розподілу факторів виробництва;
– усвідомленість нації в розвитку і удосконаленні економічних переваг і їх місця в формуванні міжнародних економічних відносин;
– створення розвинутої інфраструктури зовнішньоекономічних зв'язків.

Усі суб'єкти світової економіки взаємодіють між собою через систему міжнародних економічних відносин, що на практиці утворюють механізм функціонування світового господарства. Міжнародні економічні відносини і світове господарство знаходяться в тісному логічному й історичному взаємозв'язку.

Особливостями міжнародних економічних відносин як сфери розвинутого ринкового господарства є:

– економічне відокремлення учасників на базі світового поділу праці й національних меж;
– міжнародний обмін факторами і результатами виробництва;
– дія законів попиту, пропозиції, вільного ціноутворення;
– конкурентна боротьба продавців, покупців, товарів і послуг;
– схильність монополізації до концентрації виробництва і збуту.

Таким чином, можна констатувати, що сучасні міжнародні економічні відносини інтенсивно розвиваються, трансформуються, змінюють свої географічні пріоритети й усе більш набувають рис єдиної системи, де окремі форми не тільки тісно взаємозалежні, але і взаємообумовлені.

Великий вплив на формування і розвиток сучасних міжнародних економічних відносин мають такі фактори:

1. Збільшення обсягів і асортименту міжнародного товарообміну.

2. Загострення глобальних проблем, що активізувало міжнародне співробітництво в сфері науково-дослідних робіт, спільного освоєння надр Землі й Світового океану, охорони навколишнього середовища тощо.

3. Лібералізація зовнішньоекономічної політики майже всіх країн світу, що особливо чітко проявилися за останні 50 років і, що полягає в послабленні заходів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі, поліпшенні інвестиційного клімату в багатьох країнах, пом'якшенні національної міграційної політики безумовно сприяла розвитку всіх форм міжнародних економічних відносин у світовому господарстві.

4. Зміни в системі міжнародного поділу праці. Як зазначалося раніше, місце і роль країни в міжнародному поділі праці зараз все менше залежить від її природно-кліматичних ресурсів і географічного положення і все більше – від "придбаних ресурсів, а також від того, наскільки та чи інша країна "вписується" у стратегічні цілі найбільших міжнародних корпорацій.

5. Політичні фактори, міжнародний тероризм, подолання релігійних конфліктів тощо.

РОЗВИТОК МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ

Клименко М. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Корінєв В. Л.

СПЕЦИФІКА РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ КОМПАНІЙ

З бурхливим розвитком науково-технічного прогресу в світі з'явились нові технології та телекомунікації, а підприємства зв'язку перетворились на операторів та провайдерів телекомунікаційних послуг. До основних телекомунікаційних послуг відносять: проводовий електрозв'язок, рухомий (мобільний) зв'язок, доступ до мережі Інтернет, телеграф, комп'ютерний зв'язок, IP-телефонія, кабельне та супутникове телебачення. На сьогодні на українському ринку діють такі найбільші оператори телекомунікаційних послуг: ПрАТ "Київстар", ПрАТ "МТС Україна", ПАТ "Укртелеком", ПрАТ "Воля-Кабель", ПрАТ "Датагруп", ТОВ "Інтертелеком", група телекомунікаційних компаній "Vega" та інші.

На початку 90-х років минулого століття всі підприємства зв'язку були лише державної форми власності, тому ринок телекомунікаційних послуг був монополізований. Тарифи на послуги державних підприємств електрозв'язку встановлювались державою і не передбачали включення до виробничих витрат підприємств витрати на рекламу. Зміна ринкових умов господарювання, утворення конкурентного середовища, поява нових видів послуг та дерегуляція тарифів на послуг з боку держави змусила операторів зв'язку корегувати стратегію і тактику ведення бізнесу. Це зумовило необхідність проведення ефективних маркетингових досліджень і вдосконалення рекламної діяльності.

Рекламна діяльність в сфері телекомунікацій, як і будь-яка інша, потребує системного управління. Управління рекламною діяльністю – це цілеспрямована позиція рекламодавця спільно з виробниками і розповсюджувачами реклами щодо регулювання ринкової стійкості підприємства за допомогою рекламних кампаній з урахуванням впливу закономірностей і тенденцій рекламного і споживчого ринків, що включає організацію і управління процесом планування, розробку і виробництво засобів реклами, доведення рекламних повідомлень до цільової аудиторії та контроль ефективності.

Основна мета управління рекламною діяльністю полягає у концентрації мінімальних зусиль з рекламного просування, здатності досягти поставлених маркетингових цілей при обмеженій величині рекламного бюджету. Стратегічна мета управління – це прискорення досягнення бажаного рівня обміну товарів рекламодавця з цільовим ринком.

Водночас, організація рекламної діяльності на підприємствах телекомунікаційної галузі має такі особливості.

По-перше, стрімкий розвиток нових видів телекомунікаційних послуг обумовлює необхідність їх оперативного просування, створення нового сегменту ринку та поступове збільшення абонентської бази.

По-друге, з огляду на конкурентне середовище ведення бізнесу необхідно постійно досліджувати ринок з метою розширення цільової аудиторії та розробки привабливих тарифів.

По-третє, великі оператори, які мають значні ресурси для ведення рекламної діяльності, надають перевагу просуванню на ринок окремих торгових знаків (брендів) в залежності від видів послуг. При цьому, зазвичай, такі оператори розробляють рекламну політику для кожного виду телекомунікаційних послуг окремо. Разом з тим, невеликі оператори, об'єднані в групи телекомунікаційних компаній, що не мають відповідних ресурсів, здійснюють рекламну діяльність, використовуючи єдиний торговий знак (бренд). Використання спільного торгового знаку (бренду), замість власної назви кожного суб'єкта господарювання, що входить до групи, дозволяє заощаджувати кошти на єдиній рекламній політиці і фокусувати свої маркетингові зусилля на найбільш прибуткових послугах. Крім того, це дозволяє групі операторів більш ефективно вирізнятися серед конкурентів.

Ковацька А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Корінєв В. Л.

ВДОСКОНАЛЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В сучасних умовах господарювання вітчизняні підприємства постали перед проблемою загострення конкуренції на ринках збуту та необхідністю постійного вдосконалення своєї товарної політики.

Товарна політика являє собою комплекс заходів зі створення товарів (послуг) і управління ними для задоволення потреб споживачів і отримання підприємством прибутку. До основних завдань товарної політики належать: управління якістю, конкурентоспроможністю та життєвим циклом товарів, а також товарним асортиментом і номенклатурою.

Структурно маркетингова товарна політика складається з трьох частин: розробки товару (створення нових чи модифікація існуючих); обслуговування товару (забезпечення сталості відповідних характеристик товару, що користується попитом); елімінування (зняття товару з виробництва). Відтак, товарна політика є провідною складовою комплексу маркетингу, яка визначає зміст інших складових та успішність виробничо-господарської діяльності підприємства в цілому.

При формуванні товарної політики підприємства слід дотримуватись наступних основних принципів, які повинні полягати у забезпеченні: виконання місії, стратегічних цілей і завдань підприємства; відповідності асортименту товарів та номенклатури послуг характеру (особливостям) попиту покупців; комплексності

задоволення попиту покупців у рамках обраного сегменту (сегментів) споживчого ринку; урівноваження ризикових (зокрема нових) і стійких асортиментних груп, видів товарів для уникнення негативних наслідків для усієї асортиментної сукупності; достатньої широти та глибини товарного асортименту; гармонійності асортименту основних товарів та супутніх; стійкості товарного асортименту; підвищення споживчої цінності товарів за рахунок надання різноманітних послуг; збалансованості товарної політики з ціновою; рентабельності реалізації асортименту товарів, що формується, та послуг, що мають надаватися партнерам; стійких конкурентних позицій підприємства і зростання його ринкової вартості.

Для вдосконалення маркетингової товарної політики необхідним є здійснення на підприємстві таких заходів: поширення інформаційної обізнаності споживачів стосовно продукції підприємства та її переваг, зокрема через засоби масової інформації, шляхом проведення виставок та презентацій, надання зразків нової продукції, розповсюдження рекламного друкованого матеріалу; оптимізація структури товарного асортименту (потрібно залишити тільки ті товарні позиції, що користуються попитом у споживачів і скоротити виробництво тих, що є малоприбутковими); надання супутніх послуг споживачам під час купівлі товару, наприклад, безкоштовні консультації, доставка, установка, постгарантійний ремонт, налаштування тощо; запровадження на підприємстві (у разі відсутності) або посилення систем контролю за якістю не тільки готової продукції, а й вхідної сировини; постійне дотримання міжнародних стандартів в сфері управління якістю; здійснення заходів із зменшення браку продукції; збільшення оборотності товарних запасів та застосування сучасних методів управління ними, що надасть змогу мобілізувати фінансові ресурси і спрямувати їх на стратегічний розвиток торговельної діяльності і розробку нового товару.

Таким чином, реалізація на підприємстві вищенаведених заходів з удосконалення маркетингової товарної політики дасть змогу виробляти більш конкурентоспроможну продукцію, збільшити ринкову частку та розширити клієнтську базу, завоювати лояльність споживачів, створити і постійно підтримувати позитивний імідж підприємства.

Лук'яненко Н. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Корінєв В. Л.

ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСУ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ РИНКУ

Необхідність активного використання маркетингу в діяльності вітчизняних комерційних банків набула особливої гостроти під впливом конкуренції між банками та небанківськими фінансово-кредитними установами, внаслідок інтернаціоналізації економічних процесів, розвитку інформаційних технологій і комунікаційних засобів.

Сутність банківського маркетингу розкривається через його принципи, які взаємопов'язані між собою і забезпечують виконання функцій банківського маркетингу: аналітичних, виробничих, розподільчо-збутових та управлінських. Завдяки реалізації цих функцій банку відбувається якісне і значне зростання кількісної бази клієнтури банку, поліпшення якості банківського продукту, впровадження новітніх технологій, що призводить до суттєвого зростання прибутку банку та його конкурентоспроможності.

Для організації ефективної маркетингової діяльності необхідний інструментарій. Тобто сукупність способів і методів, за допомогою яких можна впливати на споживачів й інших суб'єктів системи маркетингу для досягнення поставлених цілей. Таким інструментарієм є marketing mix. У дослідженні обґрунтовано, що комплекс маркетингу в діяльності банківських установ має складатись з 7 "P": product (товар), price (ціна), place (місце), promotion (просування), physical evidence (матеріальні умови надання банківських продуктів), process (спосіб надання продуктів), personnel (персонал).

Розвиток сучасних банківських технологій, підвищення значимості особистих контактів у системі маркетингових комунікацій спонукає банки у своїй діяльності використовувати концепцію розширення та зміцнення стосунків з клієнтами – концепцію маркетингу взаємовідносин. Використовуючи дану концепцію банк спрямовує свої маркетингові зусилля на встановлення дострокових конструктивних, індивідуалізованих відносин з існуючими і потенційними клієнтами. З урахуванням цього твердження в роботі сформульовано маркетингові концепції управління діяльністю банківських установ.

За результатами здійсненого теоретичного дослідження, висунуто ряд тверджень, які пов'язані з розкриттям сутності дефініцій "ефект комплексу маркетингових комунікацій" та "ефективності комплексу маркетингових комунікацій", а саме:

– ефект комплексу маркетингових комунікацій банку можна визначити як одну із складових ефективності, до яких також належать витрати, необхідні для здійснення маркетингової комунікаційної діяльності та цілі, поставлені його керівництвом;

– ефективність комплексу маркетингових комунікацій – спроможність маркетингових комунікаційних заходів досягти цільових показників у певному інтервалі часу при зміні факторів мікро- і макросередовища, що оцінюється співвідношенням економічних результатів і комунікаційних ефектів порівняно з витратами на їх досягнення;

– для визначення ефективності комплексу маркетингових комунікацій банку застосовується система економічних та комунікативних показників, які діагностують перетворення, що спричинені їх впливом.

У результаті здійсненої оцінки економічної ефективності комплексу маркетингових комунікацій визначено, що найміцніший взаємозв'язок між витратами на маркетингові комунікації та основними економічними показниками діяльності банків (чистими активами) спостерігається при застосуванні рівняння поліноміального виду. Загалом здійснений аналіз засвідчив існування досить відчутного зв'язку між комплексом маркетингових комунікацій та результатами діяльності банку.

Прокопенко Д. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Корінєв В. Л.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В ринкових умовах господарювання рекламна діяльність розглядається як високоефективний засіб конкурентної боротьби молокопереробних підприємств. Нові вимоги щодо їх діяльності зумовлюють значні зміни механізму господарювання, характеру відносин між виробниками, посередниками та споживачами в організації рекламної діяльності.

Реклама як інструмент комунікаційної політики підприємства відіграє важливу роль. Рекламна діяльність підприємств, які займаються виробництвом, переробкою, зберіганням та збутом продукції, передбачає створення, підтримку та поглиблення його іміджу, підвищення рівня чистого прибутку, збільшення сегментів споживачів та загальних обсягів продажу.

Сучасна рекламна діяльність тісно пов'язана з маркетинговими дослідженнями і широка індустрія фірм-постачальників дослідних даних значно збільшилась для забезпечення потреб рекламодавців, агентств і засобів масової інформації. У свою чергу, це забезпечує високу якість рекламних звернень і вищу їх ефективність ніж тоді, коли їх розробляють і виготовляють самі рекламодавці.

Розвиток реклами в Україні здебільшого відповідає основним тенденціям формування реклами в економічно розвинутих державах. Слід зазначити залежність рівня розвитку реклами від її інтеграції в систему маркетингових комунікацій. В умовах сучасного економічного простору та жорстокої конкуренції між підприємствами важливим напрямом їх діяльності є вивчення ринку, проведення маркетингових досліджень та забезпечення ефективної рекламної діяльності. Адже кожен підприємець прагне до розширення власного бізнесу на основі залучення схильності покупців до свого товару. Життєво необхідним для підприємств є планомірне вивчення і впровадження на практиці широкого кола способів і методів організації та проведення рекламної діяльності. Водночас рекламна діяльність містить також і певні небезпеки для підприємства, зокрема вибір неперспективного напряму здійснення рекламної діяльності, недостатня компетентність менеджерів в процесі формування рекламних кампаній, значні витрати на входження до нових ринків тощо, тому ведення рекламної діяльності вимагає ретельного попереднього аналізу й економічно обґрунтованого рішення.

Методичний підхід до проведення рекламної діяльності на ринку продукції включають різні алгоритми збору інформації: опитування, спостереження, експеримент, імітація, експертизи тощо, а також різноманітні методи обробки та аналізу даних, що дає змогу чітко виокремити сильні й слабкі сторони підприємства та зміцнити його лідируючі позиції на ринку.

Науковим результатом дослідження є вдосконалення методичних засад оцінки ефективності реклами. Визначення ефективності є необхідною умовою правильної організації та планування рекламної діяльності підприємства, раціонального використання праці і матеріальних засобів, що витрачаються на рекламу. Перспективою подальшого розвитку наукового дослідження у даному напрямі є використання економіко-математичних методів для оцінки ефективності реклами.

Особливість методичного підходу до оцінки ефективності рекламної діяльності підприємства полягає в розрахунку таких показників, як ступінь дієвості публікації рекламних оголошень, ступінь залучення уваги респондентів до зовнішньої реклами, додаткові надходження після реклами, рентабельність, ефективність банерної реклами, ефективність розміщення Web-сторінки фірми на Web-сайті, їх просування в Україні та за її межами.

Сорока В. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Корінєв В. Л.

РОЗВИТОК КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Управління маркетингом є найважливішою складовою загальної системи управління підприємством. Його головне завдання полягає в тому, щоб домогтися найкращого узгодження внутрішніх можливостей підприємства з вимогами зовнішнього середовища для одержання прибутку.

Управління маркетингом (marketing management) – практичне здійснення ретельно продуманої інтегрованої політики підприємства на ринку, яка включає організацію, аналіз, планування, проведення заходів, спрямованих на досягнення певних цілей підприємства на ринку і контроль. Управління маркетингом – це сукупність заходів, що регулюють позицію підприємства на ринку за допомогою маркетингових функцій.

Темою даної роботи є комплексна система управляння маркетингом на підприємстві. У цій роботі будуть розглядатися теоретичні обґрунтування і методологічні розробки основних принципів і практичних етапів удосконалювання управління маркетинговою діяльністю на підприємстві.

Об'єктом дослідження виступає товариство з обмеженою відповідальністю "ЕК "Гранік", що успішно надає послуги з вивезення сміття, які утворюються в ході побутової та комерційної діяльності. Предметом дослідження є аспекти організації маркетингової діяльності на цьому підприємстві.

Предметом дослідження є аспекти організації маркетингової діяльності на цьому підприємстві.

Методами дослідження підприємства виступають наступні: дослідження комплексної системи управління маркетингом на підприємстві; техніко-економічна характеристика підприємства; техніко-економічний прогноз діяльності після впровадження запропонованих заходів.

Основними теоретичними і методологічними джерелами при написанні даної роботи були українські й іноземні видання, присвячені маркетингу і керуванню маркетинговою діяльністю на підприємстві. Практична частина роботи побудована на даних маркетингових досліджень і експертних опитувань співробітників компанії, клієнтів і фахівців ринку.

У цій роботі я буду розглядати п'ять концепцій, керуючись якими, компанія веде маркетингову діяльність: концепція удосконалення виробництва; концепція удосконалення товару; концепція інтенсифікації комерційних зусиль; концепція маркетингового підходу; концепція соціально-етичного маркетингу.

Управління маркетингом – це методи впливу на рівень попиту, його розподіл у часі, характер попиту, які допомагають підприємствам досягати своїх цілей.

Сфера управління маркетингом охоплює: аналіз, планування, контроль за проведенням заходів, розрахованих на встановлення, зміцнення і підтримку вигідних обмінів за допомогою вирішення певних завдань підприємства таких, як одержання прибутку, зростання обсягу збуту, збільшення частки ринку.

Управління попитом означає управління споживачами. Попит на послуги підприємства залежить від двох груп: нових клієнтів і постійних клієнтів. Сьогодні, крім використання стратегій, націлених на залучення нових клієнтів і здійснення з ними угод, підприємство роблить усе можливе, щоб зберегти вже наявних клієнтів і підтримувати з ними постійні відносини. Головне в утриманні клієнтів – висока споживча цінність і максимальне задоволення клієнтів.

Тарасова Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Корінєв В. Л.

МАРКЕТИНГОВА ТОВАРНА ПОЛІТИКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки, коли для кожного підприємства стає життєво необхідним вирішення питання про товар, з яким він виходитиме на ринок, та його конкурентоспроможність, необхідно посилити орієнтацію на підвищення якості маркетингової товарної політики.

Відсутність єдиного підходу до трактування понять "товарна стратегія", "товарна політика" зумовила необхідність їх уточнення на предмет специфічних особливостей та відмінностей. Запропоновано розглядати товарну стратегію як міру використання маркетингового потенціалу товару, під яким розуміється здатність адаптації товару до просторово-часових змін навколишніх умов. Дефініція поняття "товарна політика" розглядається як система заходів та засобів, що спрямовані на максимальне використання маркетингового потенціалу товару, який випускається підприємством, шляхом постійного планування, враховуючи зміни потреб у просторі та часі.

Обґрунтовано положення щодо оцінювання маркетингового потенціалу товару та циклічного управління ним, що передбачає наявність етапів, які є агрегованими комплексними діями щодо підвищення конкурентоспроможності продукції і підприємства в цілому. Запропоновано оцінку маркетингового потенціалу товару здійснювати шляхом аналізу здатності товару пристосовуватися до кількісно-просторово-часових величин, які характеризують ринкову кон'юнктуру.

Розвинуто методичні підходи до ідентифікації ключових чинників впливу на кон'юнктуру ринку легкових автомобілів України. Об'єднавши усі чинники у дві групи (чинники продажу та перспективи розвитку ринку), висвітлено особливості впливу кожного з них на діяльність автовиробників. До першої групи віднесено нерентабельність ввезення автомобілів з-за кордону, кредитування, нестабільна політична ситуація та наявність незадоволеного попиту. Друга група включає зростання у структурі попиту частки автотранспорту з середнім рівнем цін, відмінність структури ринку від ринку держав-сусідів з подібним економіко-демографічним станом, невідповідність сезонності попиту світовим тенденціям. Урахування цих підходів дасть змогу адаптувати маркетинговий потенціал товару до просторово-часових змінних, що диктуються ринком.

На основі оцінювання особливостей маркетингового середовища вітчизняних автовиробників можна сформулювати такі його характерні риси. По-перше, конкуренція на ринку розвивається високими темпами, особливо, якщо це стосується імпортованих автомобілів; по-друге, зростання доходів населення в майбутньому призведе до розвитку асортиментного ряду вгору (від нижчих класів автомобілів до вищих); по-третє, джерела постачання комплектуючих постійно розширяються, що сприятиме відповідно розширенню виробництва SKD чи CKD збирання; по-четверте, дилерська мережа на сьогодні є не ефективною, тому що існують проблеми з забезпеченням автомобілів запчастинами та сервісними послугами. Запропоновано методичні положення щодо оцінювання якості маркетингової товарної політики ПАТ "ЗАЗ". Алгоритм передбачає наявність чотирьох етапів, реалізація яких дасть змогу розрахувати інтегральний показник якості маркетингової товарної політики.

Набули подальшого розвитку положення щодо оцінювання маркетингової товарної політики вітчизняних автовиробників, які передбачають формування її на основі системи циклічного управління маркетинговим потенціалом товару. Реалізація окремих з них дасть змогу підвищити якість маркетингової товарної політики ПАТ "ЗАЗ" та посилити його конкурентні позиції на ринку шляхом більш ефективного задоволення потреб споживачів.

Товстокор П. О.
Запорізький колегіум "Мала гумнітарна академія"
наук. кер. – Домків Л. О.

МАРКЕТИНГОВІ МАНІПУЛЯЦІЇ

Сучасний світ побудований на маніпуляціях. Отже розмови про те, що зникає бренда, бо він вже не потрібен споживачеві, чи про те, що головним фактором успіху у брендінгу є актуальний товар, його оптимальна ціна та наявність в мережі, не зовсім правильні. Не менш пріоритетною для торгівельної марки є комунікаційна складова. Часто утримання на плаву безпосередньо пов'язано з інтенсивністю реклами, бо саме з неї ми дізнаємося про існування товару.

I. Стратегії цінової маніпуляції:
1. Преміум-ціноутворення.
2. Ціноутворення проникнення.

3. Скимминг-ціноутворення.
4. Ціноутворення продуктової лінійки.
5. Опциональное ціноутворення.
6. “Привабливе” ціноутворення.
7. “Пакетне” ціноутворення.
8. “Вагове” ціноутворення.

II. Особливості психології маніпуляції споживача:

1. Апеляція до фізіологічних потреб.
2. Самореалізація.
3. Потреба в позитивних емоціях.
4. Навіюваність.
5. Бажання отримати хоч що-небудь безкоштовне.
6. Бажання похвалитися купівлею.
7. Нездатність швидко прийняти рішення.
8. Особливості сприйняття людей і інформації

III. Ознаки прихованої маніпуляції:

1. Активізація стереотипів.
2. Повторення.
3. Дроблення.
4. Мова.
5. Емоцій.
6. Сенсаційність.
7. Змішування інформації і власної думки.
8. Прикриття авторитетом.
9. Музыка.

V. Дослідження:

47%% В основному притягає реклама від друзів і знайомих.

50%% Велика частина покупців позитивно реагує на рекламу і більше того люди її потребують.

64%% Більшість не відразу приймає рішення купити товар.

53%% Більшість покупців отримують позитивні емоції від покупок і варто відмітити, що жоден покупець не йде з негативними емоціями.

67%% Покупці звертають увагу на акції і в кожній другій купівлі ми бачимо акційні товари.

57%% трохи Більше половини людей не читають етикетки продукції, яку купують.

43%% У більшості люди здійснюють покупки в магазині “ Сільпо”, пояснюючи це тим, що в магазині сприятлива атмосфера, персонал і великий вибір продукції.

Модель сучасного покупця: S. A. B. O. N. E. (Безпека, прихильність, комфорт, гордість, новизна, економія).

VI. Ми можемо з упевненістю стверджувати, що сьогоднішній рекламний ринок дуже активно використовує багато методів маніпулювання. Вони є ефективними за рахунок звернення до знань і стереотипів, які зберігаються у свідомості людей.

Авдюніна Т. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Волик Н. Г.

ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

В умовах всеохоплюючої економічної глобалізації, коли в різних частинах світу все частіше спалахують банківські, фінансові та валютні кризи, загострюється питання забезпечення стабільного економічного розвитку. Провідну роль у цьому відіграє фінансово стійка банківська система.

На розвиток банківської системи та її зовнішнього оточення впливають чинники, які порушують стійкість системи. Проблема полягає в тому, щоб створити умови для запобігання нестійкості, яка зазвичай проявляється у банківській системі, та на підставі історичного і сучасного досвіду створити прийнятну альтернативну модель банківської системи, яка спроможна протистояти негативним процесам, що відбуваються у сучасній світовій фінансовій системі. Тому для формування методологічної основи управління фінансовою стійкістю банківськими установами доцільно визначитися із чинниками, що впливають на їхню діяльність.

Ці чинники можна згрупувати за декількома напрямами:

1. Серед дестабілізуючих чинників слід назвати високу вразливість банківської системи і недовіру клієнтів до банківських установ, що підтверджується фактом відтоку депозитних коштів. Ключовими чинниками впливу на стабільність коштів юридичних осіб і домогосподарств на перспективу повинні бути: загальний стан економіки та доступ до кредитних ресурсів, загальний стан банківської системи, а також валютно-курсова політика; динаміка доходів громадян, що значною мірою буде залежати від економічної ситуації в країні; розвиток ситуації на ринках альтернативного інвестування для громадян (фондовий, нерухомості, валютний).

2. До основних чинників, які визначають ризиковість діяльності вітчизняних банків, слід віднести: якість робочих активів, а також зниження ліквідності банківських активів у зв'язку з низьким платоспроможним попитом; низьку довіру клієнтів, нестабільну постійну частину пасивів, які виступають вагомими чинниками, що характеризують схильність банківської системи до ризику ліквідності.

3. Постійно змінюється профіль ризиків, зокрема висока залежність банківської системи від фінансового стану підприємств-позичальників, збільшення обсягів кредитів приватному сектору.

4. Проблема з поверненням зовнішніх запозичень, які активно залучалися банками у попередні роки. Особливо це стосується банків з іноземним капіталом.

5. Низькій рівень капітальної бази банків та якості їхніх ресурсів.

6. Внутрішня стійкість банківської установи, яка включає в себе такі параметри: рівень банківського менеджменту, якість банківської стратегії, достатність капіталу, рівень професійної кваліфікації персоналу.

Таким чином, при виборі стратегії управління фінансовою стійкістю банків необхідно враховувати як зовнішні, так і внутрішні чинники.

Слід зазначити, що фінансова стійкість банку досягається завдяки налагодженій системі стратегічного управління фінансовою стійкістю.

Методологічною основою управління фінансовою стійкістю банківських установ є: формування інформаційної бази та системи індикаторів стійкості, проведення моніторингу й аналізу, стрес-тесту, вироблення рекомендацій щодо коригування політики розвитку банків з метою посилення їхньої стійкості та запобігання фінансовим кризам.

Визначені методологічні основи управління фінансовою стійкістю банків через узгодження управлінських рішень та досягнення певних пропорцій між усіма її елементами забезпечать досягнення стратегічних і тактичних фінансових цілей банків, сприятимуть підвищенню рівня прибутковості, зниженню ризиків, контролю та підтримці ліквідності і платоспроможності на достатньому рівні, що в подальшому позитивно вплине на забезпечення фінансової стійкості банків.

Гашутіна О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Салига К. С.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Одним з найпривабливіших з джерел залучення коштів є кредиторська заборгованість. З урахуванням того, що розмір кредиторської заборгованості суттєво впливає на фінансовий стан підприємства, необхідно створити механізм управління кредиторською заборгованістю, що являє собою цілеспрямований процес її формування з різних джерел і в різних формах відповідно до потреб підприємства в позиковому капіталі на різних етапах його розвитку. Різноманіття задач, розв'язуваних у процесі цього управління, визначає необхідність розробки спеціальної фінансової політики в цій сфері на підприємствах, що використовують значний обсяг позикового капіталу.

Для того, щоб відносини з кредиторами максимально відповідали цілям забезпечення фінансової стійкості підприємства, збільшенню прибутковості та конкурентоздатності, керівництву необхідно виробити чітку стратегічну лінію у відношенні характеру залучення і використання позикового капіталу.

Прийнято вважати, що підприємство, яке користується в процесі своєї господарської діяльності лише власним капіталом, має максимальну стійкість. Однак з погляду конкурентної боротьби на ринку не має значення, якими капіталами оперувати: своїми чи позиковими. Єдина різниця може полягати в розходженнях вартості цих двох категорій капіталу. Кредитори (банки або постачальники товарів і послуг) готові кредитува-

ти чийсь бізнес тільки в обмін на визначений дохід (відсоток). При цьому навіть власний капітал не є "безкоштовним", тому що вкладення виробляються в надії дістати прибуток, вище тієї, котру платять банки за депозитними рахунками. З точки зору стратегічного розвитку компанії відправним пунктом мають бути: розмір та динаміка прибутковості бізнесу, що прямо залежать від розміру займаної на ринку частки, цінової політики та розміру витрат виробництва. Питання ж джерел фінансування бізнесу у такому випадку є вторинним.

Менеджери підприємствв ході розробки стратегії залучення позикових коштів повинні виходити з вирішення таких завдань як максимізація прибутку підприємства, мінімізація витрат, конкурентоздатність, досягнення динамічного розвитку компанії (розширене відтворення), – які, в остаточному підсумку і визначають фінансову стійкість. Фінансування даних задач повинне бути досягнуте в повному обсязі. Для цього, після використання усіх власних джерел фінансування (власний капітал і прибуток – найбільш дешеві ресурси), повинні бути в заданому обсязі притягнуті позикові засоби кредиторів. При цьому найбільш вагомим обмежуючим фактором у процесі планування використання позикового капіталу необхідно вважати його вартість, яка має дозволяти зберегти рентабельність на достатньому рівні.

Етапом у ході розробки політики використання кредитних ресурсів є визначення найбільш прийнятних тактичних підходів. Пропонуємо кілька потенційних можливостей залучення позикових коштів:

1) коштів інвесторів (розширення статутного фонду, спільний бізнес);
2) банківський чи фінансовий кредит (у тому числі випуск облігацій);
3) товарний кредит (відстрочка оплати постачальникам);
4) використання власної "економічної переваги".

Щодо управління кредиторською заборгованістю підприємства, на наш погляд, необхідно розробити стратегію залучення й використання кредитних ресурсів. Вона повинна включати в себе визначення оптимального розміру відсоткової ставки банківських кредитів, яка б збільшувала рентабельність вкладеного капіталу. При покупці товару з відстрочкою платежу, необхідно, щоб величина націнки на товар з відстрочкою платежу була меншою за розмір додаткових вкладень з обслуговування кредиту. Цей висновок був зроблений у припущенні, що у випадку придбання товару в кредит грошові засоби, які залишилися, (у порівнянні з оплатою товару в момент його придбання) вилучаються з обігу.

Голомб В. В.
Класичний приватний університет
кандидат економічних наук

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ КРЕДИТНИХ РЕЙТИНГІВ УКРАЇНИ

Суверенний кредитний рейтинг, який отримують держави – емітенти боргових зобов'язань, є системою умовних показників оцінювання можливості й готовності уряду країни погашати випущені боргові зобов'язання в національній та іноземних валютах відповідно до умов їх випуску, тобто кредитний ризик країни-емітента.

Український уряд почав роботу з міжнародними рейтинговими агентствами в 1997 р., коли вперше виникла необхідність рейтингової оцінки боргових зобов'язань України в іноземній валюті. У цьому році було присвоєно рейтинги таких агентств як: Rating and Investment Information Inc. (R&I), Moody's Investors Service (Moody's), Standard and Poor's (S&P). Угоду про співробітництво з агентством Fitch Ratings (Fitch) було підписано через три роки – у 2000 р.

На початку співпраці всіма агентствами Україні було присвоєно найвищий рейтинг у спекулятивній категорії BB+. Це було зумовлено, насамперед, позитивними сподіваннями міжнародних експертів щодо розвитку відносно молодої української економіки. Однак, уже в 2000–2001 рр. рейтинги було понижено.

Протягом наступних двох років відбувалося кількаразове підвищення рейтингів України, що було зумовлено зростанням ВВП, зниженням темпів інфляції, стабільним позитивним сальдо платіжного балансу, збільшенням рівнів міжнародних резервів, стабільним валютним курсом, скороченням бюджетного дефіциту та зменшенням рівня державного боргу. У 2005 р. триває підвищення рейтингів всіма кредитними агентствами. Наприкінці першого півріччя 2007 р. відбулося посилення політичного напруження в Україні, внаслідок чого всі міжнародні агентства переоцінили суверенний кредитний рейтинг у бік зниження. Експерти пояснювали це значним зниженням курсу національної валюти, напруженістю в банківській системі та збитками для реального сектору економіки.

Подальшим зниженням рейтингів позначився 2008 р., що було зумовлено зростанням витрат уряду на рекапіталізацію банківської системи в умовах гальмування економічного зростання й посилення валютних ризиків. На початку 2009 р. міжнародні експерти констатували зростання ризиків виконання угоди з МВФ щодо надання стабілізаційного кредиту, а також невирішеність проблем банківського сектору. Наступні три роки кредитні агентства суттєво не змінювали суверенного рейтингу України. Починаючи з 2013 р., всі міжнародні кредитні агентства знизили рейтинги України. Таке рішення було зумовлено різким погіршенням зовнішньої ліквідності через падіння рівня міжнародних резервів. У 2014 р. триває зниження рейтингів України з негативним прогнозом. Це пояснюється різними чинниками. Перш за все, йдеться про ескалацію соціальної та політичної напруженості в країні й пов'язану із цим ризиком серйозну адміністративну кризу або тривалу політичну невизначеність. Другою причиною є підвищений ризик зовнішньої ліквідності через зростання попиту серед населення України на іноземну валюту на тлі політичної кризи й недавнього ослаблення національної валюти. Нарешті, посилення тиску на золотовалютні резерви через низьку ймовірність досягнення домовленостей з МВФ, слабкі можливості країни в залученні фінансових ресурсів із-за кордону та великі обсяги виплат за зовнішніми боргами до кінця 2014 р.

Як бачимо, не останню роль у визначенні кредитного рейтингу держави відіграє політична ситуація. Політичні події в Україні наклалися на економічну ситуацію, що спровокувало погіршення кредитних рейтингів основними міжнародними рейтинговими агентствами. Так, станом на лютий 2015 р. всі рейтингові агентства оцінюють Україну як державу, яка виявляє ознаки ураження кризою, з послабленими політичними інституціями, а це зменшує здатність її уряду дотримуватися вчасного обслуговування боргів.

Горбач А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Салига К. С.

СИСТЕМАІ ЗАХОДІВ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Використанню внутрішніх механізмів фінансової стабілізації в системі антикризового управління підприємством приділяється основна роль. Це пов'язане з тим, що успішне застосування даних механізмів дозволяє не тільки зняти фінансовий стрес загрози банкрутства, а й значною мірою позбавити підприємство від залежності використання позикового капіталу, прискорити темпи його економічного розвитку. Фінансова стабілізація підприємства в умовах кризової ситуації послідовно здійснюється по трьох основних етапах: усунення неплатоспроможності (оперативний етап), відновлення фінансової стабільності або фінансової рівноваги (тактичний етап) і забезпечення фінансової рівноваги в тривалому періоді (стратегічний етап). При розробці заходів щодо внутрішньої фінансової стабілізації підприємства розглянемо більш докладно всі три етапи: оперативний, тактичний і стратегічний, базовані, відповідно, на системах заходів, здійснюваних на використанні принципу "відсікання зайвого", моделях фінансової рівноваги, використанні моделі стійкого економічного зростання.

Найбільш невідкладним завданням у системі заходів фінансової стабілізації підприємства є відновлення здатності до здійснення платежів по своїх невідкладних фінансових зобов'язаннях для того, щоб попередити виникнення процедури банкрутства. Усунення неплатоспроможності є оперативним механізмом внутрішньої фінансової стабілізації.

Оперативний механізм фінансової стабілізації являє собою систему заходів, спрямовану, з одного боку, на зменшення розміру поточних зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства в короткостроковому періоді, а з іншого боку, – на збільшення суми грошових активів, що забезпечують термінове погашення цих зобов'язань. Принцип "відсікання зайвого", що лежить в основі цього механізму, визначає необхідність скорочення розмірів як поточних потреб (відповідні фінансові зобов'язання), так й окремих видів активів (з метою їхньої термінової конверсії в грошову форму).

Початковим етапом досудової санації на підприємствівважається аналіз слабких та сильних сторін підприємства. Аналіз сильних і слабких сторін діяльності підприємства показав, що підприємство за тривалий період своєї діяльності на ринку напрацювало певну популярність. Торгову марку підприємства знають багато споживачів, як на Україні так і за рубежем. Підприємство володіє достатньою виробничо-технічною базою з можливістю організації виробництва нових видів конкурентоспроможної продукції. Підприємство зберігає значні можливості по перелому ситуації і початку ефективної діяльності в умовах ринкової економіки. План досудової санації, що розробляється, покликаний бути відправною крапкою у вирішенні цієї проблеми.

В результаті проведення процедури досудової санації може бути поліпшена виробничо-господарська діяльність підприємства і підвищений рівень рентабельності його основної продукції; забезпечені виплати податків і зборів (обов'язкових платежів) після завершення санації підприємства, що сприятиме недопущенню порушення провадження у справі про банкрутство.

Горова С. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Салига К. С.

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ефективне використання фінансових ресурсів припускає не тільки певну віддачу від кожного виду ресурсу, але віддачу максимальну можна припустити, що таке становище можливе лише при оптимальній структурі фінансових ресурсів, характерній для окремого підприємства або групи підприємств. Максимальна віддача від кожного виду ресурсу буде лише в тому випадку, якщо цей ресурс цілком залучений у процес виробництва, а не є неповністю використаним капіталом. Оптимальність структури фінансових ресурсів при цьому припускає такий їхній розподіл, при якому ця умова виконується.

З погляду математичного вираження розміру узагальнюючого показника ефективності використання фінансових ресурсів, зростання показника при незмінному обсязі фінансових ресурсів можливе лише при збільшенні виробленого доходу підприємства. Якщо взяти до уваги доход при розгляді оптимізації складових коштів підприємства, то таке можливе при збільшенні або амортизаційних відрахувань, або прибутку і заробітної плати. Ці розміри взаємозалежні і при незмінній ціні (мінімально можливій) впливають один на одного.

Обсяг амортизаційних відрахувань при сформованій структурі основних фондів є постійною величиною. Питання про прискорену амортизацію вирішується в законодавчому порядку. Крім того, спрямованість дії розміру амортизаційних відрахувань, як чинника впливу на розмір показника оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, має двоїстий прояв.

З одного боку, збільшення обсягу амортизаційних відрахувань прямо позначається на рості доходу підприємств, що є, безумовно, позитивним моментом. Але, з іншого боку, зростання амортизаційних відрахувань веде до збільшення собівартості продукції, оскільки вони входять у її склад, а виходить, до зниження іншої складової – прибутку і заробітної плати.

Слід зазначити, що остання залежність не є прямо пропорційною. Коливання розміру складових прибутку і заробітної плати в ту чи іншу сторону через зазначену причину залежать від складу і структури основних засобів підприємства, а також від характеру виробництва. На фондоємних виробництвах цей вплив позначається в більшій мірі, ніж на підприємствах із низькою питомою вагою основних засобів у складі підприємства. Крім того, на розмах таких коливань значною мірою впливає і ціна на продукцію.

Таким чином, однозначно відповісти на питання, що краще – збільшувати або зменшувати обсяг амортизаційних відрахувань, не представляється можливим. Питання такого порядку повинні вирішуватися конкретними розрахунками для конкретного підприємства. Однак, міркуючи логічно, варто віддати все ж таки пе-

ревагу варіанту збільшення амортизаційних відрахувань. Це призводить до більш швидкого оновлення основних фондів, заміні застарілого обладнання більш прогресивним, що має позитивний вплив на технічну озброєність підприємства, а отже, і на ефективність використання фінансових ресурсів підприємства.

Горюк В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Салига К. С.

РОЗГЛЯД СТРУКТУРИ ІНДЕКСУ СПОЖИВЧИХ У РОРІЗІ ВИЗНАЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ ОРІЄНТИРІВ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ

Сьогодні українська економіка знаходиться у стані що є одним із найважчих, починаючи з часів здобуття незалежності. Одним із індикаторів стану економі є показники інфляції.

Зокрема, серед показників, що характеризують інфляційні процеси в Україні центральне місце відводиться індексу споживчих цін (далі – ІСЦ). В свою чергу, структура даного показнику дасть змогу встановити які категорії товарів або послуг в більшій або меншій мірі зазнали впливу інфляції. Дана інформація дасть краще змогу орієнтуватися в економічній кон'юнктурі та фінансовому стані країни.

Індекс споживчих цін – це показник, що характеризує зміни загального рівня цін і тарифів на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання. Розрахунок індексу споживчих цін проводиться на базі двох інформаційних потоків: даних про зміни цін, одержаних шляхом щомісячної реєстрації цін і тарифів на споживчому ринку за встановленим переліком товарів і послуг; даних про структуру фактичних споживчих витрат населення, отриманих у результаті вибіркового обстеження умов життя домогосподарств [1].

На рисунку відображена питома вага витрат в ІЦС, що характеризує зміну цін, розглянутий період – з лютого 2014 року до лютого 2015 року. Як бачимо, серед структурних складових переважає категорія продуктів харчування, з питомою вагою 50,7%, відповідно ми можемо бачити її вплив на зміну показника ІСЦ в цілому.

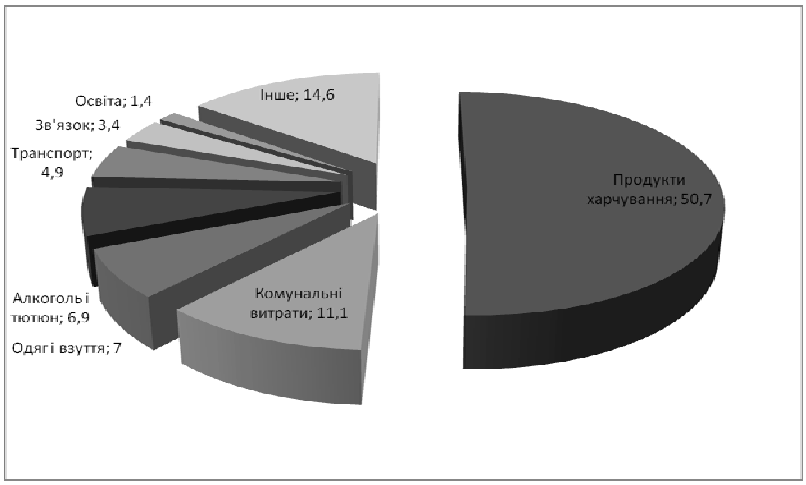

Рис. Питома вага основних витрат в індексі споживчих цін, % [3]

Серед продуктів харчування інфляція вплинула найбільше на зміну цін на таких продуктів як хліб та хлібопродукти, м'ясо та м'ясопродукти, молоко, риба та рибопродукти, яйця, цукор, фрукти, соняшникова олія і жири.

Враховуючи такі чинники як відсутність стійкого валютного курсу в довгостроковому періоді, соціальна нестабільність, при рівні інфляції 24,9% (в 2014 році), питома вага витрат в індексі споживчих цін впливає відповідним чином на рівень життя населення [2]. Підняття цін на продукти харчування і комунальні витрати в першу чергу несе загрозу збільшення кількості населення за межею бідності. Згідно з цим, необхідно вжити заходи, що сприятимуть урівноваженню ситуації. Окрім дій що спрямовані на збалансування валютного курсу, що є одним із головних чинників інфляції на теперішній час, пропонується розробити ряд заходів спрямованих на підтримку агропромислового комплексу України, що одночасно може зменшити залежність цін на продукти від валютного чинника на внутрішньому ринку і вплинути на економіку в цілому. Ситуація зі зміною цін на комунальні послуги є складнішою, дана проблема може мати більш тривалий період вирішення, але не є безвихідною. Інвестування у розвиток комунальної сфери, реорганізація системи управління житлово-комунальним господарством та його реформування, а також розробка плану заходів щодо зменшення від імпортозалежності паливних ресурсів можуть сприяти стабілізації відповідної сфери.

Таким чином, встановивши складові що мають найбільшу питому вагу, можна виділити ряд додаткових заходів що можуть сприяти регулюванню інфляції.

Література

1. Індекси споживчих цін та цін виробників промислової продукції в Україні у 1991–2003 рр. // Вісник НБУ. – 2004. – лютий. – С. 46/

2. Офіційна сторінка Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Офіційна сторінка Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua.

Даншина Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безбородова Т. В.

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ЙОГО СТРУКТУРИ

Прибуткове використання активів, у тому числі оборотних, є основою економічного розвитку суб'єктів господарювання. Останнім часом значна кількість промислових підприємств страждає від браку джерел фінансування оборотних активів за рахунок власного капіталу і збільшення потреби у залучених фінансових ресурсах, що неминуче призводить до зменшення ефективності діяльності та сприяє розвитку кризових явищ.

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки ефективне користування оборотними коштами є одним із ключових завдань підприємства, адже формуючи та використовуючи оптимальні шляхи мінімізації витрат оборотних засобів, можна отримати максимальну вигоду з кожної їх одиниці.

На сьогодні, під впливом науково-технічного прогресу дещо ускладнюються умови ведення господарської діяльності підприємств. Процес реформування економіки позитивно впливає на зростання їх ділової активності і підвищення конкуренції між ними, що потребує від господарюючих суб'єктів об'єктивної оцінки ефективності своєї діяльності. Одночасно це є доволі непростим завданням в умовах нестачі ресурсів для фінансування поточної та перспективної діяльності, відсутності дієвих методів здійснення фінансово-економічної стратегії. Тож необхідним є наукове обґрунтування концептуальних аспектів стратегічного управління процесами формування та використання їх оборотного капіталу

Основними шляхами поліпшення ефективності використання оборотних засобів на підприємстві є:

– скорочення матеріальних запасів на складах за рахунок зниження наднормативних запасів матеріалів, палива, інструменту, внаслідок поліпшення постачання, за рахунок зниження норм витрат матеріалів на одиницю продукції;

– прискорення ритмічності виробництва внаслідок стабільно рівномірного випуску і збуту продукції, впровадження досконалішого планування та організації виробничого процесу;

– застосування новітньої техніки і технології, підвищення продуктивності праці, норм витрат ресурсів, зменшення часу перебування деталей в незавершеному виробництві, що призведе до скорочення тривалості циклу виробництва основної продукції;

– відмова від співробітництва з неплатоспроможними замовниками та застосування заходів щодо активнішого повернення підприємству сум дебіторської заборгованості;

– сприяння скороченню запасів нереалізованої продукції шляхом прискорення збуту, вдосконалення ефективності роботи маркетингової служби підприємств та інше.

Для прискорення оборотності оборотних коштів доцільним буде постановка чіткого завдання, що спонукатиме до пошуків скорочення матеріальних запасів, удосконалення існуючих форм нормування шляхом встановлення нормативів запасів на основі наукового обґрунтування; прискорення введення матеріалів у виробничий процес (застосування систем постачання матеріалів, сировини, і комплектуючих безпосередньо в технологічні процеси).

Результуючі оцінки оборотності дають основу для визначення економії оборотних коштів як суму додаткового їх залучення у господарський оборот або суму їх витрат понад норму як суму вилучення засобів з обороту.

Використавши всі названі пропозиції, господарюючий суб'єкт може підвищити ефективність своєї діяльності, її прибутковість, що стане підґрунтям для збільшення власних коштів у складі оборотних, застосувавши певні зміни у структурі організації та управління виробництвом, виходячи з наведених вище обґрунтувань необхідності впровадження даних заходів.

Домолега Г. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Волик Н. Г.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

В умовах інтернаціоналізації світової економіки та лібералізації руху капіталу зростають ризики неконтрольованого транскордонного переміщення грошових коштів, що збільшує обсяги операцій з легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом (ЛДОЗШ), які на сьогодні в цілому складають майже 5% світового ВВП, а в Україні – близько 7% національного ВВП.

Для забезпечення декриміналізації та детінізації економічних відносин, протидії нелегальному відтоку капіталу за кордон, збільшення інформаційної прозорості руху фінансових потоків в кожній країні формується національна система фінансового моніторингу (НСФМ). На відміну від розвинутих країн світу, де НСФМ були створені ще з 1980–90-х рр., українська НСФМ почала формуватися лише в 2002 р. як відповідь на внесення Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) України до переліку країн з низьким рівнем протидії ЛДОЗШ.

Проведений аналіз наукових поглядів вітчизняних та закордонних дослідників на сутність фінансового моніторингу (ФМ) довів їх неузгодженість, наявність системних протиріч, що обумовлює недосконалість організаційно-правових механізмів його реалізації. Найбільш усталеним у літературі є розуміння ФМ як: 1) інституційної форми державного фінансового контролю; 2) сукупності заходів щодо протидії та запобігання ЛДОЗШ; 3) інструмента фінансового контролю; 4) інструмента системи управління фінансами на макро- та мікрорівнях.

Ми вважаємо, що ФМ слід розуміти як систему суб'єктно-об'єктних взаємозв'язків між наднаціональними профільними організаціями, підрозділами фінансових розвідок (ПФР), суб'єктами державного та первинного ФМ, ініціаторами фінансових операцій та отримувачами коштів з приводу контролю за формуванням, розподілом, перерозподілом та використанням фінансових ресурсів та рухом відповідної інформації з метою виявлення ознак сумнівності фінансових операцій, ризику використання країни, фінансової установи або її клієнта в процесах легалізації незаконних доходів, а також розроблення комплексу заходів для запобігання ЛДОЗШ.

Такий підхід, на відміну від існуючих: 1) трактує ФМ не лише як сукупність заходів або діагностичних процедур, а більш широко, – як систему суб'єктно-об'єктних взаємозв'язків; 2) не обмежує склад учасників ФМ лише суб'єктами державного та первинного ФМ, а враховує також і суб'єктів наднаціонального регулювання, ініціаторів фінансових операцій та отримувачів коштів; 3) передбачає одночасний контроль за рухом фінансових потоків та відповідної інформації; 4) охоплює повний цикл руху фінансових та інформаційних потоків, що супроводжують незаконні операції; 5) враховує всю сукупність заходів з виявлення, діагностики та зменшення ризиків ЛДОЗШ, тобто базується на засадах ризикорієнтованого підходу.

НСФМ сьогодні розглядається переважно з точки зору інституційного підходу, тобто як сукупність суб'єктів державного та первинного ФМ, що акцентує увагу лише на архітектоніці НСФМ. Такий підхід не дозволяє врахувати об'єктивні закономірності функціональної, суб'єктно-об'єктної та предметно-цільової взаємодії її структурних елементів, причинно-наслідкові зв'язки та узгодженість інтересів всіх зацікавлених сторін.

НСФМ слід розуміти як структурований та узгоджений комплекс підсистем функціонального (функції, методи, інструменти), процесно-цільового (мета, завдання, принципи), організаційного (суб'єкти, об'єкти), нормативно-правового, методичного та інформаційного забезпечення процесу контролю за рухом фінансових та інформаційних потоків у межах компетенції уповноважених органів країни з метою підтримання національного фінансового суверенітету, забезпечення гнучкості та цілісності процесу запобігання та протидії ЛДОЗШ

Ейсмонт А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Тютюник О. В.

МЕХАНІЗММ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективність економічної політики держави, значною мірою полягає у забезпеченні стійкого розвитку як економіки в цілому, так і окремих її секторів і підприємств.

Сьогодні відсутність комплексної системи оцінювання фінансового стану, яка б могла допомагати виявляти слабкі сторони та приймати вірні управлінські рішення є головною проблемою. У зв'язку з цим особливо гостро постає проблема вибору методики проведення оцінки фінансового стану підприємства, яка б об'єктивно відображала його господарську діяльність.

Проблема підвищення рівня фінансової стійкості та пошук нових методик та моделей оцінки фінансового стану підприємств активно досліджується економічною наукою.

Принципово новим у розробці комплексної інтегральної методики оцінювання фінансової стійкості суб'єкта господарювання є врахування величини запасу фінансової стійкості на основі маржинального аналізу, зокрема інтерпретації категорії маржинального доходу, тобто порогу рентабельності. Показник запасу фінансової стійкості (зони безпеки) є за своєю суттю показником операційного ризику, а у кількісному вираженні – це той обсяг реалізації, який забезпечує підприємству певну стійкість його фінансового стану.

Процес управління фінансовою стійкістю підприємства повинен послідовно здійснюватися за такими етапами: усунення неплатоспроможності, відновлення фінансової незалежності, зміна фінансової стратегії з метою прискорення економічного зростання. Повна фінансова стабілізація буде досягнута лише тоді, коли підприємство забезпечуватиме зниження вартості капіталу, та, водночас, постійне зростання своєї ринкової вартості підприємства. Ця задача потребує збільшення темпів виробничого розвитку на основі корегування фінансової стратегії підприємства. В цілому ж фінансова стратегія повинна забезпечувати високі темпи економічного розвитку за одночасного зниження загрози банкрутства.

Існує необхідність удосконалення практики використання вже існуючих та пошуку нових більш актуальних та універсальних моделей оцінки. Поза увагою залишається вивчення фінансової стійкості підприємства як необхідної умови його економічного розвитку, а також впливу чинників, що відображають ефективність фінансової діяльності, на величину економічного розвитку підприємства. Тому дослідження цієї сфери питань викликає певне наукове зацікавлення.

Жужевич Н. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Волик Н. Г.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Планування банківської діяльності об'єктивно необхідне для зміцнення банківської системи України. Адже саме реалізація науково обґрунтованих комплексних планів дозволяє банкам протистояти впливу будь-яких негативних факторів, що виникають стохастично. Враховуючи це, потрібно вивчати накопичений досвід, а також напрацювання світової та вітчизняної економічної думки щодо планування банківської діяльності, проводити подальші теоретичні дослідження в сфері планування банківської діяльності. Все це переконливо свідчить про необхідність посилення уваги до проблем планування банківської діяльності в Україні з метою своєчасної й ефективної адаптації банків до змін у зовнішньому середовищі.

В економічній літературі немає однозначного визначення поняття “планування банківської діяльності”. Проаналізувавши погляди фахівців запропоновано трактувати сутність планування банківської діяльності з наступних позицій:

– планування банківської діяльності як функцію менеджменту у відповідності з класичною теорією управління;

– планування банківської діяльності як вибір з кількох альтернатив за умови невизначеності (концепція прийняття рішень у кібернетичному розумінні);

– планування банківської діяльності як складова поведінки банку або підприємства, зумовлена впливом зовнішніх і внутрішніх організаційних факторів (поведінкова концепція прийняття рішень).

Під плануванням банківської діяльності слід розуміти функцію банківського менеджменту та комплекс заходів, які визначають процес встановлення конкретних цілей та послідовність їх досягнення з урахуванням можливостей ефективного використання ресурсів кожним підрозділом і банком в цілому, враховуючи вплив зовнішніх та внутрішніх чинників в умовах постійної невизначеності кон’юнктури ринку.

Автор вважає за доцільне всю сукупність підходів до функціонування системи планування банківської діяльності представити двома групами: концептуальні підходи та організаційні підходи. Формулювання цих підходів повинно спиратися на відповідні концепції. В теорії управління науковцями називається три основні концепції – формальна, інкрементальна та системна, а тому вважаємо доцільним застосовувати ці концепції в плануванні банківської діяльності.

Кожна з вказаних концепцій по-своєму визначає цінність процесу планування, спирається на різні припущення, має різний методичний апарат та інструментарій. В межах вказаних концепцій пропонуємо виділити такі наукові підходи – функціональний, динамічний, нормативний, адміністративний, кількісний, ситуаційний, маркетинговий, системний та інтеграційний. При цьому інтеграційний, маркетинговий, кількісний, ситуаційний підходи вперше включено до переліку цих підходів.

З метою підвищення ефективності діяльності банківських установ як ефективних систем та рівня виконання своїх функцій банківською системою в цілому вважаємо за доцільне реалізувати діяльність підсистем планування банківської діяльності у таких напрямках: генеральне цільове планування; стратегічне планування; тактичне планування; оперативне планування.

Зіньковська Т. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Салига К. С.

ВПЛИВ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність підприємства в умовах ринкової економіки будь-якої форми власності, організаційно-правового статусу і галузевої спрямованості безпосередньо залежить від фінансового капіталу та його структури. Досягнення стратегічних цілей підприємства також значно залежить від ефективності управління джерелами фінансування підприємства та їх структурою, тобто визначення загальної потреби в них, формування оптимальної структури, умов їх залучення.

Сучасне економічне становище потребує від власників та фінансових менеджерів підприємств ефективного управління, уважного контролю та своєчасного коригування структури джерел фінансування підприємства, бо саме оптимальна структура джерел фінансування підприємства дозволяє отримувати максимальний прибуток, підвищувати рентабельність та фінансову стійкість підприємства, а також високі показники ліквідності та платоспроможності. Для контролю за поточним станом структури капіталу необхідно регулярно визначати показники оцінки ефективності управління джерелами фінансування підприємства.

Основу фінансування діяльності підприємства складають власні джерела, використання яких призводить до зростання ринкової вартості підприємства та зниження підприємницьких ризиків. Як відомо, ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових коштів. Використання позикового капіталу дає змогу значного розширення обсягів господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування різноманітних цільових фінансових фондів, а в кінцевому рахунку – підвищити ринкову вартість підприємства.

Але залучення позикового капіталу знижує фінансову стійкість підприємства, при цьому дає можливість збільшити прибутковість власного капіталу. Шляхом ефективного управління джерелами фінансування підприємства, оптимізації їх структури, тобто, зокрема співвідношення позикового і власного капіталу, забезпечується необхідний рівень рентабельності, стійка фінансова рівновага підприємства в процесі його розвитку та максимізується його ринкова вартість. Та існують певні обмеження для окремих галузей народного господарства, наприклад виробників хліба, які стримують їх розвиток шляхом встановлення граничних рівнів рентабельності. Саме тому, визначаючи оптимальну структуру джерел фінансування підприємства, необхідно враховувати існування таких обмежень.

Колесник Н. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Волик Н. Г.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

Кредитування завжди було й залишається пріоритетною економічною функцією банків. Одним із найважливіших аспектів банківського кредитування є формування кредитного портфелю.

З’ясування основних властивостей кредитної політики банку дало змогу визначити її як сукупність базових принципів та критеріїв прийняття управлінських рішень в сфері кредитної діяльності банку з метою реалізації його кредитного потенціалу та ефективного впливу на економіку країни на різних її рівнях.

Кредитна політика банку пов'язана як з економічними, так і з адміністративно-управлінськими інструментами, важелями та методами, які складають основу механізму формування та реалізації кредитної політики (далі МФРКП).

При визначенні сутності МФРКП банку було встановлено наступне:

1) основним призначенням МФРКП банку є організація процесу кредитування, який набуває певної спрямованості та цільових орієнтирів у зв'язку з функціонуванням даного механізму;

2) МФРКП включає в себе як організацію процесу кредитування, так і дії суб'єктів управління через економічні й управлінські методи і важелі, що впливають на реалізацію кредитних відносин;

3) МФРКП банку не є статичним, а постійно розвивається, проходячи ряд стадій від простої функціональної до складної комбінованої управлінської системи;

4) ефективне функціонування МФРКП банку, у тому числі його інструменти, важелі та методи впливу на процес кредитування, залежать від повноти забезпечення економічних інтересів суб'єктів кредитних відносин;

5) забезпечуючи реалізацію процесу кредитування, МФРКП банку охоплює і регулятивні дії, спрямовані на його адаптацію до швидкозмінної господарської ситуації.

Таким чином, МФРКП банку являє собою систему дій та організаційно-економічних прийомів, інструментів впливу, за допомогою яких вводиться в дію процес кредитування, і регулювання якого здійснюється відповідно до визначених принципів.

Механізм передбачає, що дані процеси відбуваються на основі інтеграції взаємозалежних і взаємопов'язаних елементів та можуть кількісно і якісно змінюватися під дією різноманітних факторів.

Це дало змогу виділити основні елементи у формуванні кредитної політики банку:

- цільові орієнтири кредитної діяльності банку;
- принципи організації кредитної діяльності та формування кредитної політики;
- фактори, що визначають кредитну політику;
- кількісні характеристики кредитної діяльності;
- якісні характеристики кредитної політики та кредитних продуктів.

Розгляд основних механізмів взаємодії всіх елементів формування кредитної політики банку дав змогу констатувати, що у своїй структурі кредитна політика передбачає наявність двох наступних ланцюгів: по-перше, механізм фінансового забезпечення кредитної політики, основними елементами якого є джерела формування кредитних ресурсів, форми та методи залучення коштів; та, по-друге, механізм банківського кредитування, що реалізується через різноманітні кредитні процедури та види кредитних продуктів.

Летуча В. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Волик Н. Г.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКОГО МІКРОКРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Головною проблемою вітчизняних підприємницьких структур є недостатність фінансових ресурсів для підтримки і розвитку власного бізнесу. Дослідження фінансової діяльності малих підприємств свідчить, що у структурі джерел їх фінансового забезпечення частка власних фінансових ресурсів у середньому становить 35–40%.

Процес становлення малого підприємництва в економіці України розпочався в добу незалежності України, тому процеси, які супроводжують його становлення і розвиток, ще всебічно не вивчені. Зарубіжний досвід дослідження малого підприємництва нараховує не одне десятиліття.

Важливою складовою ринкової економіки є існування та взаємодія багатьох великих, середніх і малих підприємств, оптимальне їх співвідношення. З огляду на це мале підприємництво розглядається як особливий вид економічної активності, під якою мається на увазі ефективна діяльність, спрямована на одержання прибутку, заснована на самостійній ініціативі, відповідальності й оригінальній підприємницькій ідеї.

Серед джерел фінансового забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні важливим і необхідним є банківське мікрокредитування, яке одночасно є перспективним видом бізнесу для вітчизняних банків.

Під мікрокредитуванням слід розуміти процес надання суб'єкту малого підприємництва (малим підприємствам та приватним підприємцям) невеликих за розміром (до 50,0 тис. грн) кредитів банківськими та небанківськими установами на засадах платності, строковості та повернення. У банківській практиці мікрокредитом вважається сума позики від 100 до 50000 доларів США. Верхню межу кожний банк визначає самостійно. Встановлено, що такі кредити банки надають лише тим позичальникам, які здійснюють свою підприємницьку діяльність мінімум півроку, тобто для діючого бізнесу.

У широкому розумінні механізм мікрокредитування – це сукупність різновидів мікрокредитів, їх функцій та способів надання.

У вузькому розумінні механізм мікрокредитування зводиться до кредитного процесу, руху банківського кредиту як послідовного перебігу його організаційних стадій (етапів). При цьому обґрунтовано, що кредитний процес – це послідовна зміна стадій банківського кредиту. Зазвичай кредитний процес складається з семи стадій, управління якими здійснює банк.

У результаті аналізу зарубіжного досвіду мікрокредитування малого бізнесу визначено можливості застосування в Україні таких напрямів його реалізації в окремих країнах:

– створення в банках відповідних структурних підрозділів, основною метою яких є вивчення попиту з боку позичальників на мікрокредити, формування партнерських відносин між банками та мікроклієнтами, розробка нових кредитних продуктів з урахуванням потреб малого підприємництва, постійне підвищення кваліфікації банківських працівників, а також проведення анонімних опитувань серед клієнтів;

– фінансування, насамперед, підприємств малого бізнесу, які застосовують енергозберігальні технології та випускають енергоємну продукцію;

– сприяння більш ефективному кредитуванню малих підприємницьких структур, які експортують продукцію або ж випускають таку, яка зменшує обсяги імпорту;

– запровадження системи підвищення кваліфікації підприємців з питань мікрокредитування малих підприємств.

Ляшенко Ю. С.
Класичний приватний університет

ПРИНЦИПИ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇХ ДОТРИМАННЯ ПРИ ВИКОННАНІ ФУНКЦІЙ НБУ

Однією з головних умов економічного зростання країни є стабільність банківської системи. Управління нею є одним з найважливіших напрямів діяльності держави і здійснюється шляхом провадження регуляторної політики у сфері банківської діяльності.

Регуляторна діяльність в Україні здійснюється відповідно до закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності" (надалі – Закон). Оскільки здійснення банківської діяльності відноситься до господарської діяльності, то, відповідно до зазначеного закону, Національний Банк України (надалі – НБУ) є регуляторним органом у сфері банківської діяльності.

Згідно Закону державна регуляторна політика в Україні здійснюється на принципах, які дозволяють не допустити прийняття недоцільних актів, перешкод для розвитку суб'єктів регулювання та дозволяють останнім приймати участь у процесі створення актів, а саме: доцільність, адекватність, ефективність, збалансованість, передбачуваність, прозорість та врахування громадської думки.

У статті 3 Закону сказано, що дія цього закону поширюється на регуляторну діяльність, пов'язану з прийняттям НБУ нормативних актів, які спрямовані на виконання деяких функцій НБУ, а саме:

– встановлення для банків правил проведення банківських операцій, бухгалтерського обліку і звітності, захисту інформації, коштів та майна;

– регулювання діяльності платіжних систем та систем розрахунків в Україні, визначання порядку і форм платежів, у тому числі між банками;

– визначання напрямів розвитку сучасних електронних банківських технологій, створення та забезпечення безперервного, надійного та ефективного функціонування, розвиток створених ним платіжних та облікових систем, контроль створення платіжних інструментів, систем автоматизації банківської діяльності та засобів захисту банківської інформації;

– здійснення погодження статутів банків і змін до них, ліцензування банківської діяльності та операцій у передбачених законом випадках, ведення Державного реєстру банків, Реєстру аудиторських фірм, які мають право на проведення аудиторських перевірок банків;

– ведення офіційного реєстру ідентифікаційних номерів емітентів платіжних карток внутрішньодержавних платіжних систем;

– організація інкасації та перевезення банкнот і монет та інших цінностей, видача ліцензії на право інкасації та перевезення банкнот і монет та інших цінностей.

На мою думку, цей перелік далеко не повною мірою охоплює всю регуляторну діяльність, яку здійснює НБУ, що підтверджується цією же статтею, де сказано що сфера дії цього закону не поширюється на регуляторну діяльність НБУ, пов'язану з прийняттям нормативних актів, які спрямовані на виконання його функцій, крім перелічених у цій статті. Так, наприклад, функція банківського регулювання відповідно до статті 1 Закону України "Про Національний банк України" полягає у створенні системи норм, які регулюють діяльність банків, визначають принципи банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства і т. д. Очевидно, що реалізовуватися така функція повинна шляхом проведення регуляторної діяльності. Організація системи рефінансування, системи валютного регулювання – це також регуляторна діяльність НБУ і також не потрапляє під дію зазначеного закону.

Таким чином, при здійсненні своєї регуляторної діяльності, спрямованої на виконання значної частини функцій, НБУ має законодавчо закріплену можливість не дотримуватися принципів державної регуляторної політики. Це пов'язано, в першу чергу, з необхідність оперативного реагування на стан фінансової системи, що особливо важливо в умовах гострої кризи. Однак, такий порядок не дає можливості суб'єктам, які здійснюють банківську діяльність, вносити зауваження та пропозиції в процесі створення таких нормативних документів і створює значні складнощі при плануванні їх діяльності.

Література

1. Закон України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності" (Електронний ресурс) – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1160-15.

2. Закон України "Про Національний банк України" (Електронний ресурс) – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14.

Марченко Н. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Покатаєва О. В.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ

Управління оборотним капіталом є складовою загальної системи фінансового управління підприємством. Разом з тим управління оборотним капіталом має свої специфічні принципи:

– принцип однорідності прийняття управлінських рішень;
– принцип достовірності;
– принцип забезпечення взаємозв'язку з метою і завданнями фінансового управління;
– принцип забезпечення ефективності оборотного капіталу;
– принцип оптимізації структури оборотного капіталу.

Дані принципи управління оборотним капіталом відповідають сучасному розвитку підприємства. Застосовуючи ці принципи, підприємства мають нагоду удосконалити систему управління оборотним капіталом підприємства, враховуючі взаємодію всіх організаційних структур і підрозділів підприємства.

Діагностика проблеми починається з усвідомлення і встановлення ускладнень або наявних можливостей. Прикладами ускладнень на підприємстві можуть бути: низький прибуток, надмірні витрати; зменшення обсягів виробництва; знос основних фондів і т. д.

Виявлення ускладнень, з одного боку, допомагає визначити проблему в загальному вигляді, а з іншого – сприяє встановленню істинних причин низької ефективності оборотного капіталу. Для виявлення причин виникнення проблеми на підприємстві необхідно зібрати і проаналізувати внутрішню та зовнішню інформацію.

Аналіз причин низької або недостатньої ефективності оборотного капіталу дає змогу зрозуміти суть проблеми і чітко її сформулювати. На наступному етапі процесу прийняття рішень необхідно розрахувати прогнозні показники оборотного капіталу на підставі планових показників розвитку підприємства.

Система управління оборотним капіталом підприємств знаходиться на стадії формування. З початком ринкових перетворень в економіці України в 90-х роках, ослабленням ролі держави в регулюванні зникли основні передумови використання старої системи, де нормування – основний інструмент управління оборотними коштами. Коливання ринкових цін, інфляція, дорожнеча банківських кредитів, значні втрати власних оборотних коштів підприємствами зробили проведення громіздкого розрахунку нормативної потреби за пропонованою методикою марним.

Система, що створюється, повинна являти собою сукупність компонентів, що знаходяться у певній упорядкованості і сполучати локальні цілі для найкращого досягнення головної (глобальної) мети системи – одержання прибутку

Нестеренко Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безбородова Т. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТОРІВ НА ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ

В сучасних умовах господарювання підприємствам для успішного розвитку постійно необхідні інвестиційні ресурси. Їх відсутність унеможливлює забезпечення оптимального їх функціонування, конкурентоспроможність і розвиток підприємств. У зв ‘язку із кризовою економічною ситуацією, що склалася на сьогоднішній день в Україні, залучення іноземних інвестицій на сьогодні майже не можливе. Причиною цьому є не тільки не стійка законодавча база, не сприятливий інвестиційний клімат, але і складна внутрішня політична і економічна ситуація, наявність військових дій. Отже, постає питання забезпечення вітчизняних підприємств внутрішніми інвестиціями.

Беручи до уваги досвід розвинених країн, можна сказати, що важливу роль у розвитку підприємств відіграють інвестиції дрібних інвесторів. Отже, постає проблема залучення ресурсів дрібних інвесторів на фондовий ринок України.

Ліквідність національного фондового ринку як один із головних індикаторів розвитку знаходиться на досить низькому рівні. З 2012 р. до 2014 р. обсяг торгів на фондовому ринку знизився удвічі. При цьому, доля фізичних осіб в торговому обороті залишалась майже незміною на протязі цього часу. Це свідчить про незацікавленість приватних інвесторів до розміщення власних коштів на фондовому ринку. Зниження обсягу торгів обумовлене відсутністю потужних національних інституційних інвесторів, недостатньою зацікавленістю роздрібних інвесторів, та недостатньо сприятливим кліматом для іноземних інвесторів. Його популяризація, зокрема серед дрібних інвесторів є однією з найважливіших складових зміцнення ринку цінних паперів та як результат росту ліквідності ринку України і вітчизняних підприємств.

Для збільшення притоку капіталу приватних інвесторів на фондовий ринок України необхідно запровадити низку заходів, основними серед яких є:

1. Необхідним заходом щодо захисту прав роздрібних інвесторів на фондовому ринку є підвищення фінансової грамотності населення. Адже, за відсутності достатньої інформованості інвесторів та в умовах значних кредитних, цінових, розрахункових та валютних ризиків, притаманних фондовому ринку України, спрощений підхід до інвестування є неприйнятним.

2. На сьогодні, з метою популяризації інструментів фондового і термінового ринків приватним інвесторам надається можливість участі в навчальних торгах контрактами, тобто активно розвивається інтернет-трейдинг.

3. Оптимізація системи оподаткування операцій на фондовому ринку і лібералізація валютного законодавства, а також удосконалення системи захисту прав інвесторів і підвищення фінансової грамотності роздрібного власника капіталу призведуть до залучення більшої частки приватних інвесторів на фондовий ринок.

4. Також необхідно ввести здійснення фондовими майданчиками ефективних процедур нагляду за діяльністю своїх членів, в тому числі впливу на них шляхом запровадження заходів фінансового характеру, оскільки приватні інвестори не мають можливості оптимально функціонувати на ринку через значний вплив глобальних інвесторів.

Таким чином, вітчизняні підприємства матимуть змогу залучати додаткові кошти для забезпечення свого функціонування, що в довгостроковій перспективі призведе до підвищення ліквідності і конкурентоспроможності національних підприємств, збільшенню рівня забезпеченості і добробуту населення – приватних інвесторів, а також вплине на розвиток національної економіки України.

Олійник М. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Волик Н. Г.

ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Банки – це головні фінансові посередники, які покликані забезпечувати акумулювання та перерозподіл грошових коштів з метою забезпечення нормального функціонування господарського механізму країни.

Ресурсна база має важливе значення для розвитку і стабільності банківської системи.

Завданнями, які виконує ресурсна база банків на макроекономічному рівні, є: 1) створення умов для прибуткового розміщення коштів суб'єктами ринку; 2) підвищення довіри до економіки, фінансової та банківської системи країни з боку світового господарства; 3) підтримання ліквідності та забезпечення фінансової стійкості банківської системи.

Завданнями на мікроекономічному рівні окремого банку є: 1) забезпечення фінансової основи діяльності банку як посередника фінансового ринку; 2) формування вихідних засад для перерозподілу коштів в інтересах забезпечення розширеного відтворення; 3) сприяння підвищенню капіталізації банків та виконанню вимог контролюючих органів; 4) підвищення довіри до банківської установи і підтримання її позитивного іміджу; 5) фінансування діяльності банку на стадії створення та при виникненні фінансових ускладнень у подальшій діяльності; 6) створення передумов для проведення розрахунків в економіці.

Оцінка діяльності банків як провідних фінансових посередників показала, що функціонування банківських установ в процесі мобілізації ресурсів повинно спиратися на розробку і реалізацію адекватної ресурсної політики.

Цілями ресурсної політики банку є: формування та нарощення власного капіталу банку; формування та поповнення резервного й інших фондів банку; залучення ресурсів на внутрішньому і зовнішньому ринках; створення обов'язкових резервів, згідно вимог центрального банку; підтримання загального рівня ліквідності банківської установи; мінімізація витрат на залучення ресурсів; контроль за здійсненням операцій банку з мобілізації ресурсів; мінімізація ризиків. Вказані цілі ресурсної політики банку визначають загальну спрямованість діяльності банківської установи

Досягнення поставлених цілей та ефективна організація процесу мобілізації ресурсів обумовлюється складом елементів ресурсної політики, серед яких: 1) розподіл функціональних обов'язків керівництва та персоналу банку стосовно повноважень з розробки ресурсної політики і прийняття конкретних рішень щодо мобілізації тих чи інших ресурсів; 2) орієнтація діяльності банківської установи, з приводу мобілізації ресурсів на різні сегменти фінансового ринку з урахуванням змін, що відбуваються в економіці; 3) вихідна документація, яка слугує основою для організації взаємин із вкладниками, кредиторами, акціонерами банківської установи; 4) граничний рівень витрат, прийнятний для банку в процесі реалізації операцій із мобілізації ресурсів, що визначається відповідним рівнем дохідності активних операцій і досягається за допомогою проведення процентної політики; 5) напрями організації контролю за діяльністю з мобілізації ресурсів у банківській установі з огляду на дотримання вимог центрального банку. Дані елементи відображають усі ключові аспекти організації діяльності комерційного банку, які повинні братися до уваги в процесі мобілізації ресурсів.

Оніщенко А. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Ільяшенко В. А.

НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

Останнім часом проблема управління фінансовим станом підприємства стоїть у центрі уваги сучасних наукових досліджень. Але на сьогодні наукова думка не має загальноприйнятої точки зору з приводу чіткого визначення сутності поняття "фінансовий стан підприємства", дослідження переважно зосереджуються тільки на окремих його елементах. Тому необхідним є уточнення сутності поняття "фінансовий стан підприємства" як об'єкта фінансового управління ним, розгляд його елементів.

Вступ у ринкові відносини докорінно змінило умови функціонування підприємств. Підприємства, для того щоб вижити, повинні виявити ініціативу, заповзятливість і ощадливість для того, щоб підвищити ефективність виробництва й прибутковості. А якщо ні, то вони можуть виявитися на межі банкрутства.

У ринкових умовах основою стабільного положення підприємства служить його фінансова стійкість і одержання прибутку. Дана ситуація відбиває такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи коштами, здатне шляхом ефективного їхнього використання забезпечити безперебійний процес виробництва й реалізації продукції, а також по його розширенню й відновленню. Тому фінансова стійкість формується в процесі всієї виробничо-господарської діяльності і є головним компонентом загальної стійкості підприємства.

Визначення меж фінансового стану підприємств відноситься до числа найбільш важливих економічних проблем в умовах переходу до ринку, оскільки, якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, то воно має переваги перед іншими підприємствами того ж профілю в залученні інвестицій, в одержанні кредитів, у виборі постачальників і доборі кваліфікованих кадрів. Крім того, таке підприємство не вступає в конфлікт із державою й суспільством по перерахуванню податків і неподаткових платежів, по виплаті заробітної плати, дивідендів, поверненню кредитів і відсотків по них.

Таким чином, видно, яку значимість має оцінка фінансового стану підприємства, і що дана проблема є найбільш актуальною в нашій країні, при переході до розвиненої ринкової економіки.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної і фінансової діяльності. Якщо виробничий і фінансовий плани успішно виконуються, то це позитивно впливає на фінансовий стан підприємства. І навпаки, у результаті недовиконання плану з виробництва і реалізації продукції відбувається підвищення її собівартості, зменшення виручки і суми прибутку і як наслідок – погіршення фінансового стану підприємства та його платоспроможності.

Піліпейко Л. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безбородова Т. В.

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

На сьогоднішній день для кожного підприємства прибуток є одним із найважливіших критеріїв при веденні бізнесу. Найголовнішим завданням будь-якого підприємства є стабілізація прибутку та пошук резервів його зростання. Враховуючи це, на кожному підприємстві необхідно систематично проводити аналіз формування, використання і розподілу прибутку, його складові частини і основні тенденції їх змін.

Сьогодні, у період кризової ситуації, найбільш гострими проблемами процесу формування та використання прибутку на підприємствах України є:

– недосконалість законодавства щодо оподаткування прибутку;

– неможливість чіткого прогнозування об'ємів реалізації товарів та послуг, що виникає через низький рівень соціального забезпечення споживачів;

– завеликий розмір собівартості товарів та послуг, що не дає змогу підприємствам встановити таку ціну, аби не лише покрити витрати на виготовлення та реалізацію товарів, а й отримати достатній прибуток;

– недосконалість системи контролінгу на підприємстві, що не дає змогу своєчасно оцінити та проаналізувати об'єм змінних витрат, які безпосередньо впливають на показники прибутковості;

– відсутність програм удосконалення виробничого фонду, що включає розширення сфери діяльності та використання сучасних об'єктів НТП.

– З метою вдосконалення процесу управління прибутком доцільно запропонувати наступні заходи:

– впровадження ефективної системи контролінгу в сфері управління прибутком та її вдосконалення, що забезпечить виявлення негативних аспектів і вад в діяльності підприємства, створить можливість для оперативного маневрування грошовими ресурсами з метою раціонального формування витрат;

– вибір найбільш доречної для підприємства системи амортизаційних відрахувань задля оптимального співвідношення отриманого прибутку та величини відрахувань;

– впровадження перспективних інноваційно-інвестиційних проектів та об'єктів НТП, що дасть змогу підприємству розширити обсяг діяльності, прискорить процес виробництва та зменшить витрати у майбутньому;

– застосування ієрархічного характеру розподілу чистого прибутку, тобто використовувати прибуток в першу чергу на цілі, досягнення яких сприятиме збільшенню створеної додаткової вартості;

– здійснення зваженої цінової політики з урахуванням особливостей економічних відносин та ситуації на ринку;

– мінімізація касових розривів у фінансовій діяльності;

– вкладення тимчасово вільних коштів у найбільш прибуткові та вигідні інвестиційні проекти для отримання максимальної вигоди при мінімальному ризику.

Симанюк П. А.
Запорізький колегіум "Мала гуманітарна академія"
наук. кер. – Домків Л. О.

РИНОК ПРАЦІ. ПЕРСПЕКТИВИ НА ЗАВТРА

Країну повільно накриває друга хвиля світової економічної кризи, зменшується кількість ринків збуту продукції, зростає її собівартість, з'являються нові види діяльності, відповідно і нові професії.

Старшокласникам все важче і важче правильно обрати навчальний заклад для продовження навчання, а в подальшому і професію,

На ринку праці реалізується можливість:

– вибору професії, галузі й місця діяльності, віддячуючого пріоритетними пропозиціями (рівень оплати праці, можливості реалізації творчих задумів тощо,

– наймання та звільнення за дотримання норм трудового законодавства, що захищає громадян у плані гарантій зайнятості,

– руху заробітної плати інших доходів за збереження пріоритету кваліфікації, і освіти, дотриманні встановленого законом гарантованого мінімуму зарплати, забезпечує прожиткового мінімуму, і регулювання верхньої межі доходів через податкову систему, засновану на прогресивної шкалі.

Затребувані професії:

1. IT-спеціаліст, програміст.
2. Архітектор.
3. Юрист.
4. Інженер (різних галузей).
5. Банкір.
6. Менеджер по рекламі.
7. Лікар.

Статика будівельного ринку характеризується, по-перше, наявністю на ньому:

1) виробників та імпортерів будівельних матеріалів та будівельного машинобудування;
2) будівельно-проектних організацій;
3) будівельно-монтажних організацій;
4) інвестиційних фондів;
5) замовників.

Професії пов'язані з будівництвом:

– архітектор;
– інженер-конструктор;

– геодезист;
– виконавці робіт;
– маркшейдер.

Насправді, за цей рік ринок праці не був змінений докорінно, але звичайно під впливом економічної кризи, постійних освітніх реформ перспективи будуть змінюватися, будуть мінятися погляди людей на професії, їх різновид тощо.

В роботі представлена інформацію, що знадобиться не тільки випускникам. Сподіваюсь вибрана вами професія принесе вам не тільки дохід, а й приємні враження.

Синявська Л. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Салига К. С.

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Для підприємств важливим завданням є збалансування обсягів залученням різних джерел фінансування його діяльності з напрямками їх владання в майно, відповідно до базових принципів фінансування. Його розв'язання вимагає чіткого уявлення щодо оптимальної структури балансу ліквідного, платоспроможного та фінансово стійкого підприємства, всі відносні показники оцінки якого відповідають нормативним значенням, орієнтуючись на яку фінансові менеджери можуть приймати рішення щодо доцільності нарощення або скорочення тих або інших складових активів та пасивів.

Певні спроби такої оптимізації проводилися науковцями, але їх висновки і рекомендації не можуть бути впроваджені в практику фінансового менеджменту українських підприємств через відмінність в формі балансового звіту та розбіжності в офіційних нормативах значень окремих коефіцієнтів.

Вихідна ідея процедури оптимізації балансу – погляд на всі відносні показники через призму оцінки ліквідності, тобто вираз обсягів складових агрегованого балансу за допомогою результатів групування активів за ступенем ліквідності, а пасивів – за строками погашення (утворення).

З метою оптимізації балансу підприємства нами пропонується:

– скоротити понаднормові обсяги запасів, вивільненні при цьому кошти інвестувати в оновлення основних засобів підприємства;

– провести рефінансування поточної дебіторської заборгованості, вивільненні кошти якої спрямувати на погашення кредиторської заборгованості та інвестувати в довгострокові фінансові інвестицій;

– збільшити довгострокові пасиви підприємства та залучення довгострокових кредитів.

Реалізація запропонованих заходів дозволить сформувати оптимальну структуру балансу та досягти оптимальних значень основних показників ліквідності підприємства.

Таким чином, представлені результати дослідження дозволяють фінансовим аналітикам робити обґрунтовані висновки щодо позитивних, припустимих та негативних тенденцій в структурі балансу лише за оцінкою наявних структурних зрушень і відхилень від граничних значень питомої ваги. Крім того, на основі нормативу структури балансу підприємства з'являється можливість встановлення нормативних граничних значень показників фінансового стану, розрахованих на основі даних балансового звіту, за якими вони відсутні в офіційно затверджених методиках.

Підтримуючи структуру агрегованого балансу в межах представлених нормативів, керівництво може бути впевненим в тому, що підприємство за результатами зовнішнього аналізу, проведеного його партнерами і контрагентами, є ліквідним, платоспроможним і фінансово стійким. Вихід за межі даних нормативних значень питомої ваги в валюті балансу будь–якого з

елементів активів чи пасивів супроводжуватиметься зниженням якості фінансового стану принаймні за одним з вказаних напрямів його оцінювання.

Танковська Я. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Салига К. С.

АКТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Виняткова роль банків в економіці диктує особливу увагу до забезпечення їх стійкого розвитку. При цьому особливу роль грає управління активами комерційних банків. Основною причиною занепаду проблемних банків продовжує залишатися погана якість активів (98% банкрутств), що врешті-решт виснажує капітал банку, і слабкості планування та управління (90%). Недостатня увага до управління якістю активів та підтримання ліквідності на належному рівні послужило основною причиною кризи банківської системи України. Існуючі теорії управління активами комерційних банків спрямовані на управління окремими видами активів або побудовані на дотриманні між активами і пасивами, згрупованими за термінами і виду. Як правило, необхідність підтримки достатньої ліквідності і стійкості банку тягне за собою "перестрахувальну" структуру активів, що характеризується низькою прибутковістю, що істотно обмежує здатність банку до розвитку.

В Україні частина банків використовує зазначений підхід до управління частіше, ніж інші методи, що зумовлено рядом причин. До об'єктивних причин можна віднести те, що доходи значної частини населення України істотно нижчі порівняно з багатьма іншими країнами світу. Це не сприяє заощадженню грошей, а отже, звужує можливості банків щодо залучення коштів. Банки змушені працювати в умовах обмеженого обсягу кредитних ресурсів і, як наслідок, керувати банком через розміщення активів. Для багатьох банків такий підхід є простим, зрозумілим і звичним, а невисокий рівень кваліфікації банківських менеджерів не дозволяє застосовувати на практиці підходи до управління складніші, ніж управління.

Тому на сьогоднішній день, вивчення проблеми управління банківською структурою через активи є найактуальнішою, адже в умовах жорсткої конкуренції та економічної кризи, необхідно постійно удоскона-

лювати системи та форми управління активами, швидко оволодівати теоретичними та практичними знаннями, знаходити нові неординарні рішення в кожній ситуації.

Усі активні операції комерційних банків є ризиковими, проте вони забезпечують йому значну частину доходів.

Структура банківських активів відрізняється від структури активів підприємства тим, що в банку висока частка активів – це грошові кошти і незначна – це основні засоби та нематеріальні активи. Це пов'язано в першу чергу зі специфікою діяльності банку. Структура активів банків України не постійна, але не змінним є поки те, що найбільш прибутковими є активи у формі довгострокових кредитів та інвестицій у цінні папери. Таким активам, як правило властивий високий ступінь ризику.

Отже, активи банку відрізняються за ступенем ліквідності, прибутковості та ризикованості. Активи комерційного банку, як і будь-які види вкладення коштів, мають різні рівні ліквідності, тобто можливість трансформації в кошти у готівковій та безготівковій формі, придатні для негайного виконання банком зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами, а також швидкість, з якою може бути проведена ця трансформація. Так, банкноти і монети в касі банку можуть бути негайно використані для видачі депозитів приватним вкладникам, а довгостроковий кредит, наданий для будівництва офіс-центру, не може бути швидко трансформований у кошти на кореспондентському рахунку банку або у готівкові кошти в його касі.

Яндола Я. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Дяченко О. Г.

СИСТЕМАИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ В КОНТЕКСТІ КОНТЕКОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИРОБНИКА

Необхідність фінансового планування на підприємстві, як засобу уникнення непередбачуваних втрат внаслідок дії факторів негативного впливу, була беззаперечною на всіх етапах розвитку національної економіки. Проте, з перетворенням економіки з командно-адміністративної, коли планування жорсткими директивами контролювалось державою, в ринкову, в якій фінансове планування носить суто рекомендаційний характер, у власників підприємств склалось неоднозначне уявлення про доцільність застосування фінансового планування на підприємстві. Пристосувавшись до відсутності чіткої законодавчої регламентації, а разом з тим й будь-якої відповідальності за не складання фінансових планів, підприємці не бажають витрачати час і кошти на проведення ґрунтовного аналізу та об'ємних розрахунків, залишаючись без можливості одержання всіх переваг і вигід фінансового планування.

Поступова відмова від проведення фінансового планування вітчизняними суб'єктами підприємництва у масштабах країни унеможливлює побудову нової єдиної системи планування та спричинює помітне зменшення конкурентних переваг національного виробника, що на тлі нестабільних умов сучасного існування в Україні є неприйнятним. Відповідно до цього, вже сьогодні з'являється гостра необхідність удосконалення фінансового планування на підприємстві шляхом розробки комплексу дій, направлених на вирішення наявних проблем, з метою побудови нової, ефективної безпосередньо для України, системи фінансового планування.

Останніми роками приділялась значна увага до проблеми недосконалості фінансового планування. Великого значення набули роботи українських та зарубіжних вчених, присвячені удосконаленню методів фінансового планування, системи показників та нормативів, які використовуються у процесі фінансового планування та оптимізації системи фінансового планування.

Важливим є те, що кожна посадова особа, яка бере участь у реалізації планів, має змогу впливати на швидкість виконання окремих заходів, їх порядок і зміст, при чому такий вплив може мати, з точки зору загальних інтересів підприємства, як позитивний, так і негативний характер. Щоб запобігти перекривленню планів на етапі їхнього виконання, а також розширити "поле альтернативних рішень" при розробці планів, доцільно залучати якомога більшу кількість фахівців – представників різних зацікавлених сторін. Це сприяє кращій обгрунтованості планів, їхній координації та забезпечує менший опір їм, оскільки учасники розробки планів сприймають їх як власні розробки, шукають більш раціональні шляхи та способи виконання окремих завдань і системи планів загалом. Залучення широкого кола фахівців до розробки планів можна забезпечити і за рахунок формальної процедури – створення графіків надходження інформації та проведення нарад за участю окремих посадових осіб – представників окремих ланок.

Актуальність наявних проблем фінансового планування в Україні переконує у необхідності розробки комплексної системи дій, направленої на ліквідацію негативного досвіду практики фінансового планування та застосування найефективніших здобутків останніх років.

Комаров І. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кучерова Г. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Облік загальних фінансових результатів операцій з інвестиційними активами здійснює платник податку. Податковим агентом операцій з цінними паперами є Торговець цінними паперами, Компанія-Брокер, яка здійснює такі операції. Ця компанія виконує функції розрахунку, утримання та сплати ПДФО (податок на доходи фізичних осіб) до державного бюджету.

Податковий агент щорічно до кінця січня року, наступного за звітним, розраховує та сплачує ПДФО клієнта. Якщо ж на момент розрахунку податкового зобов'язання на брокерському рахунку Клієнта відсутні грошові кошти, то сплата ПДФО здійснюється клієнтом самостійно згідно з подачею річної податкової декларації. Декларацію про доходи подається до податкової служби за місцем прописки до 1 травня наступного за звітним роком. Розрахунок загальних результатів операцій з цінними паперами, які обертаються на організованому ринку, ведеться окремо від цінних паперів, які не обертаються на ньому.

Ставка податку від отриманого інвестиційного прибутку складає 20% з 01.01.2015. Якщо прибуток був отриманий у 2014 році, то ставка становитиме 15%. Дохід від отриманих дивідендів оподатковується за 5% ставкою. Податок утримується емітентом цінних паперів при виплаті дивідендів. Окрім того, з 1 січня 2015 року з інвестиційного прибутку стягується додатково військовій збір у розмірі 1,5%.

До складу нормативних актів, які регулюють оподаткування інвестиційного прибутку, входять Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Методики визначення інвестиційного прибутку професійним торговцем цінними паперами при виконанні функцій податкового агента" та 167, 168 та 170 статті податкового кодексу.

Податковий агент зобов'язаний розрахувати ПДФО в 3-х випадках: 1) після закінчення звітного податкового року з 01.01 до 31.12. (для фізичних осіб звітний податковий період – це календарний рік; податковий агент розраховує інвестиційний прибуток, утримує та сплачує ПДФО до бюджету до кінця січня року, наступного за звітним); 2) при виведенні клієнтом грошових коштів з брокерського рахунку (якщо під час виведення коштів з торгового рахунку є певний інвестиційний прибуток, податковий агент розраховує ПДФО і утримує його); 3) розірвання брокерського договору.

Корева І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кучерова Г. Ю.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Систематичні трансформаційні процеси в системі оподаткування України вкрай негативно впливають на стійкість податкових надходжень та витрати на адміністрування податків з однієї сторони, та, з іншої, ще більше сприяють розвитку механізмів ухилення та мінімізації сплати податків. В умовах кризи в країні вважаються радикальними зміни податкового тиску у бік збільшення, оскільки рівень соціальної та бізнес напруги і так вже знаходиться на максимумі. Податковим кодексом України передбачено поступовий механізм зниження податкового тиску, зокрема у прибутковому оподаткуванні.

Розглянемо показники рівня податкового навантаження, динаміка яких представлено на рис. 1.

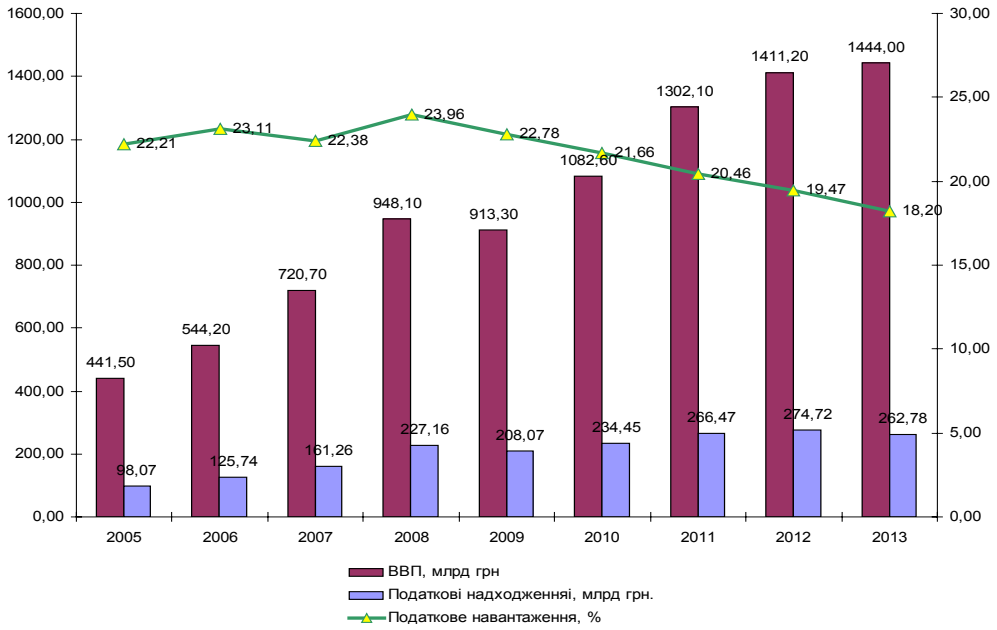

Рис. 1. Динаміка показників податкового навантаження України

За показниками рис. 1 рівень податкового тиску знижується з 22,21% у 2005 році до 18,20% у 2013 році. Проте, зауважимо, що результати розрахунків слід аналізувати враховуючи, що при обчисленні показника податкового навантаження не включено інші обов'язкові платежі до державних соціальних фондів, які б підвищили рівень отриманих результатів.

Рівень показника податкового тиску доречно вивчати в контексті інших показників ефективності оподаткування та розвитку економічних процесів. Так, у рейтингу Світового банку Україна за показником легкості ведення бізнесу в контексті сучасного податкового простору Україна посіла такі місця: в 2011 р. – 149 місце із 185 досліджуваних країн; в 2012 р. – 152 місце і в 2013 р. – 149 місце, у 2014 році – 112 місце. Тобто, рівень показника суттєво скорочується для України зі 149 до 112 місця. При цьому, за даними "Paying Taxes 2014" Україна все ще залишається на передостанньому місці в міжнародному рейтингу, що обумовлено високою загальною податковою ставкою на прибуток, яка становить 54,9%. Структура даної ставки складається з податку на прибуток (11,2%), податків на працю (43,1%) та інших податків (0,6%). Зазначене в ПКУ зниження корпоративного податку з 25% до 19% та перспективою доведення його частки до 16% суттєво не вплинуло на загальний показник ставки податку. Також, загальна кількість податкових платежів у 2013 склала 28 одиниць, з яких 1 – податок на прибуток, 24 – платежі по податках на споживання, 3 – інші податкові платежі. На адміністрування податкових платежів було витрачено 390 годин, з яких 100 годин – на корпоративні податки, 140 годин – на податки на працю та 140 годин – на податки на споживання.

В результаті можна відзначити, що не тільки рівень податкового тиску сприяє деструктивному впливу на соціально-економічні процеси в Україні, а і умови адміністрування та справляння податків ускладнюють впровадження та знижують ефективність податкових реформ.

Кравець О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кучерова Г. Ю.

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ ОБГРУНТУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА

Сьогодні економіка розвинених країн базується на малому та середньому бізнесі, проте малий і середній бізнес в Україні важко назвати драйвером економіки, їх реальний внесок у ВВП – лише близько 14%. У Європі цей показник вищий у кілька разів. У Данії, наприклад, суб'єкти малого бізнесу щорічно виробляють 80% національного продукту, в Італії – 60%, а середній внесок таких підприємств в економіку Західної Європи – 63–67% [2].

Однак головне криється не в цифрах. Вітчизняним реформаторам чомусь не до снаги зрозуміти, що Європа обрала малий бізнес двигуном економіки насамперед із огляду на його природу. Великі корпорації працюють на усередненого, уніфікованого покупця, малий же бізнес заповнює лакуни, продаючи продукцію та послуги, виробництво яких невигідне великим гравцям. Найбільш жорсткий і безкомпромісний конкурентний відбір іде саме на рівні малого бізнесу. Близько 80% малих підприємств існують рік-два. Виживають у конкурентній боротьбі найсильніші і найбільш корисні для суспільства.

Тому, з одного боку, лише малий бізнес може забезпечити країні саме ту економіку, якої вона потребує, а з другого – саме малий бізнес є найуразливішим і потребує захисту з боку держави. В країнах, які це розуміють, і з економікою все гаразд [2].

Використання інтегрального індексу дасть можливість, проаналізувавши усі підсистеми розвитку малого бізнесу, перейти від множини показників та індикаторів до одного максимально інформативного узагальнюючого індексу, який вказує на відповідний рівень розвитку чи занепаду малого бізнесу в Україїн.

Враховуючи те, що малі підприємства є складною соціально-економіною системою із структурованою множиною взаємопов'язаних показників, ми пропонуємо для її оцінювання поетапну ієрархічну схему розрахунку інтегрального індексу.

На першому етапі необхідно провести вибір показників діяльності малих підприємств, здійснити їх диференціацію на стимулятори та де стимулятори в залежності від здійснення впливу на інтегральний індикатор, та провести нормалізацію обраних показників.

Другий етап передбачає розрахунок узагальнюючих індикаторів, які характеризують кожну з підсистем малого бізнесу. З цією метою необхідно згрупувати розраховані показники у відповідні блоки індикаторів та розрахувати вагові коефіцієнти.

На третьому етапі здійснимо кінцевий розрахунок інтегрального індексу розвитку малого підприємництва на основі узагальнюючих індикаторів. Попередньо знайдемо вагу впливу кожного з індикаторів на інтегральний індекс розвитку малого бізнесу та врахуємо її при розрахунку інтегрального індексу [1].

В результаті проведеного дослідження буде розраховано інтегральний індекс розвитку малого бізнесу, на основі якого можна зобразити тренд інтегрального розвитку малого бізнесу. Дослідження кривої інтегрального розвитку малого підприємництва надасть нам змогу прогнозування подальшого розвитку чи занепаду бізнесу в Україні.

Список використаної літератури:

1. Кардаш О. Л. Науково-методичні засади вдосконалення оцінки продовольчої безпеки України / О. Л. Кардаш // Моделювання та інформаційні технології в економіці : монографія / за заг. ред. В. М. Соловйова. – Черкаси, 2014. – С. 263–280.

2. Лавренчук Е. Обличчям до малого бізнесу [Електронний ресурс] / Е. Лавренчук. – Режим доступу: http://news. finance.ua/ua/news/~/273161.

Мирошник Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Покатаєва О. В.

ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ НА РОЗВИТОК ГАЛУЗІ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНИ

Сучасне ринкове середовище із його ідеологією споживання, розвиток світової торгівлі, користування тільки купованими продуктами й предметами в умовах урбанізації, повсюдна комерціалізація суттєво сприяють розвитку опосередкованих форм податкового перерозподілу ВВП. Роль податків на споживання, як інструментів фіскального наповнення дохідної частини державного бюджету, важко переоцінити. Зважаючи на те, що акцизний збір і мито є специфічними акцизами і справляють прямий вплив на розвиток підприємництва в окремих специфічних галузях діяльності та формах господарювання, а також при реалізації нетрадиційних товарних груп на одній із стадій реалізації товарів, то головну увагу зосередимо в якості приклада зокрема на дослідженні механізму нарахування, сплати, адміністрування ПДВ.

Сучасна фіскальна теорія ставить в центр уваги проблему кількості податкових ставок та їх величини. На перший погляд, це технічне питання має важливі політичні, соціальні, правові, адміністративні наслідки. З тактичних міркувань політики віддають перевагу системі ставок з чіткими критеріями їх диференціації в розрізі окремих товарних груп, виходячи із соціальної значимості оподатковуваної продукції, споживчих товарів і послуг. Внаслідок такої диференціації ставок оподаткування, ПДВ втрачає свою нейтральність поряд із зменшенням регресивності. Єдину універсальну ставку доцільно встановлювати і з позицій організації податкової роботи, оскільки при значній кількості податкових ставок збільшуються витрати на адміністрування податку, розширюються можливості ухилення від оподаткування.

На продуктивність ПДВ вагомий вплив справляють податкові пільги, оскільки вони переслідують дві мети: по-перше, захист інтересів низько дохідних верств населення; по-друге, стимулювання виробництва окремих груп товарів, виконання робіт, надання послуг. Природно, пільговий режим оподаткування є невід'ємним атрибутом раціональної, побудованої на засадах соціальної справедливості податкової системи. З іншого боку, ПДВ є ціноутворюючим фактором, а отже, диференційований підхід до оподаткування або ж повне звільнення від нього є деструктивним чинником економічного зростання, передумовою цінових диспропорцій. Існує наступна закономірність: зростання ціни, за якою продукція відпускається кінцевим споживачам буде тим більшою, чим далі в технологічному ланцюгу перебуватимуть звільнені від сплати ПДВ суб'єкти підприємницької діяльності. Пільгове оподаткування доданої вартості справляє також і зворотну дію на пільговика, який втрачає право на відшкодування дебетової суми ПДВ, перекладаючи її в складі ціни продажу на покупців. Механізм відшкодування ПДВ не відіграє належної компенсаційної ролі, а в багатьох випадках є інструментом додаткового вилучення з господарського обороту фінансових ресурсів платників податку на бюджетні потреби. Лібералізований на перший погляд порядок відшкодування ПДВ на практиці реалізується зі значними порушеннями, є надто громіздким в плані організації документообігу. Наступний аспект окресленої проблеми полягає у несвоєчасному поверненні податкового кредиту. Саме тому, необхідно значно спростити документообіг процедури відшкодування, обмеживши її відповідною відміткою у податковій декларації.

Отже, підвищення ефективності опосередкованого оподаткування доданої вартості є одним з найважливіших завдань фіскальної політики сьогодення і потребує не лише реформування окремих елементів й складових механізму справляння податку, а й створення адекватних економічних передумов його ефективного функціонування, насамперед легалізації бізнесового середовища з відповідним запровадженням прозорих схем розрахунків за товари (роботи, послуги), формування ринкової ідеології підприємництва.

РОЗВИТОК МЕТОДІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Алексеєвець А. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Болдуєв М. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДЧИКАМИ

Розрахунки з постачальниками є кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги за умов наступної оплати або іншого погашення зобов'язань. У випадку здійснення передоплати в бухгалтерському обліку виникає дебіторська заборгованість з авансів одержаних.

З метою підвищення надійності поставок при виборі постачальника потрібно враховувати ряд умов, серед яких: цінова конкурентоспроможність (включаючи витрати на зберігання, транспортування і страхування); умови платежу; гарантійні строки; ремонт і післяпродажне обслуговування; відповідність продукції постачальника стандартам якості; можливість закупок безпосередньо у виробників або оптовиків; географічне місцерозташування; основні види діяльності та фінансовий стан; виробнича потужність та обсяги випуску продукції за останні роки.

Необхідність формування на підприємстві системного підходу до здійснення розрахунків з постачальниками та підрядниками обумовила характер змісту пропозицій щодо удосконалення формування облікової політики та методики відображення інформації про них у бухгалтерському обліку.

В обліковій політиці у відношенні обліку розрахунків способи документування розкриваються наступним чином: наводиться перелік документів, що виробляються на бланках, розроблених підприємством, а безпосередньо форми бланків затверджуються у додатках; затверджується список осіб, які мають право підписувати первинні документи, а також можливі підстави для використання факсиміле, печаток та штампів підприємства; затверджуються способи захисту інформації та зберігання електронних документів. Також рекомендовано використання зведеного розпорядчого документу "Реєстр документів до сплати" (рис. 2.2) з метою поліпшення контролю за доцільністю, обґрунтованістю та необхідністю платежів.

Вважаємо за доцільне в обліковій політиці затверджувати перелік посадових осіб, які повинні входити до складу комісії з інвентаризації розрахунків, а також в форму Акту звірення заборгованості доцільно ввести інформацію відносно отриманих податкових документів на підтвердження розрахунків підприємства з податку на додану вартість.

На основі критичного огляду змісту Відомостей 3.1. та 3.3. до Журналу 3, які пропонуються Методичними рекомендаціями, виявлено низку недоліків, що були припущені при їх побудові: виведення на перші позиції або номеру запису або номеру за порядком, а не контрагентів унеможливлює правильне ведення записів та не відповідає логіці лінійно-позиційного способу ведення облікових регістрів за розрахунками; відсутність необхідного ступеню аналітичності.

З метою усунення зазначених недоліків пропонуємо вести форму регістру аналітичного обліку "Аркуш-розшифровка розрахунків з контрагентом", відповідно з яким рекомендовано внести зміни до регістрів синтетичного обліку: Журналу № 3 та Відомостей до нього. Це допоможе зробити облік розрахунків з дебіторами та кредиторами більш простим, зрозумілим, ефективним, менш трудомістким.

Базилевська М. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Власюк Г. В.

ОБЛІК І АУДИТ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ

У сучасних умовах розвитку економіки та лібералізації соціально-трудових відносин в Україні заробітна плата зазнала значних деформацій та диспропорцій, для більшості населення вона втратила свою відтворювальні та стимулюючу функції й фактично перетворилася на різновид соціальних виплат. Праця та її оплата як ціннісні орієнтири втрачають своє соціально-економічне призначення. Це потребує всебічного аналізу, контролю за цим процесом в Україні.

Важливе значення має чітка організація обліково-аналітичної роботи розрахунків з оплати праці на підприємстві, оскільки вона є найбільш відповідальною і трудомісткою. Крім того, на деяких підприємствах мають місце неофіційні поза облікові нарахування і виплати заробітної плати працівникам без сплати встановлених законодавством податків і платежів. Це вимагає вдосконалення існуючих методичних підходів бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту з використанням сучасних інформаційних комп'ютерних систем у контексті повної їх гармонізації з міжнародними стандартами обліку і звітності, що сприятиме підвищенню ефективності та поліпшенню роботи обліковців, менеджерів, запобіганню можливим зловживанням на підприємстві.

Організація оплати праці включає в себе: визначення систем заробітної плати та норм трудових витрат; визначення систем заробітної плати, тобто способу обліку при оплаті індивідуальних та колективів.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності визначає П (С) БО 26 "Виплати працівникам".

Рахунок 66 призначено для розрахунків з оплаті праці працівникам, але на ньому відображають не тільки нарахування зарплати а й відпускних, лікарняних і інших виплат, тому пропонуємо уточнити назву рахунку як "Розрахунки з працівниками по заробітній платі і іншим нарахуванням". При цьому заробітна плата це плата за відпрацьований час або виконану роботу. Враховуючи реформування бухгалтерського обліку та стандарт доцільно було б відкрити субрахунки відповідно до виплат працівникам, які зазначені в П (С) БО 26, зокрема:

– 661 "Поточні виплати працівникам";
– 662 "Розрахунки з депонентами";

– 663 “Виплати при звільнені”;
– 664 “Виплати по закінченні трудової діяльності”;
– 665 “Виплати інструментами власного капіталу”;
– 666 “Інші довгострокові виплати працівникам”.

На субрахунку 661 виділити аналітичні рахунки за видами виплат:
– поточна зарплата;
– відпускні та лікарняні;
– доплати, надбавки та інші.

Наведена класифікація має принципове значення побудови обліку відповідних видів виплат, оскільки є передумовою їх оцінки при відображенні в поточному обліку. Це відповідало б єдиним методологічним засадам бухгалтерського обліку таких виплат та відображало достовірну інформацію у бухгалтерській звітності підприємства.

Програми реформування бухгалтерського обліку була обґрунтована положенням про необхідність адаптації міжнародного досвіду до конкретного економіко-правового середовища, тобто вказівки щодо регулювання бухгалтерського обліку повинні формуватися, орієнтуючись на його традиції в нашій країні і міжнародні стандарти, щоб взагалі бути синхронними або не мати принципових розбіжностей за міжнародними стандартами.

Удосконалення методів господарювання визначає нові вимоги до обліку, який призваний забезпечити підприємства інформацією, що необхідна для здійснення їх виробничо-фінансової діяльності.

Безверхня Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., професор Бугай І. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Входження України у світовий економічний простір встановлює нові виклики та нові завдання. Інтеграція у світовий ринок неможлива без вивчення і використання зарубіжного досвіду, принципів і стандартів ведення обліку, які використовують у світовій практиці.

Важливими складовими змін, що відбулися в організації і методології фінансового обліку на даному етапі є гармонізація і стандартизація обліку. Удосконалення облікової системи розглядається як гармонізація систем різних країн, що пов’язані між собою господарськими відносинами, а також уніфікація принципів обліку і звітності через інтернаціоналізацію правових норм регулювання міжнародних відносин.

Тенденції до вдосконалення обліку, через наявність двох концептуальних підходів характеризуються усуненням відмінностей при уніфікації обліку та зростанням відмінностей при диференціації обліку, що дозволяє зробити висновок про направленість до зближення та інтеграції на основі єдиної інформаційної складової, що підтверджується такими визначальними аспектами:
– об’єкти вдосконалення (міжнародний фінансовий облік, звітність, менеджмент);
– напрями зближення (прозорість обліку і звітності, комерційна таємниця);
– тенденції вдосконалення (нівелювання відмінностей);
– тенденції розвитку (стратегічна і фінансова орієнтація);
– створення єдиної інформації для прийняття оперативних, тактичних і стратегічних рішень;
– виникнення та розвиток сітьового обліку.

Уніфікація бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів може проходити за двома напрямками:

– шляхом розподілу національної системи обліку на підсистеми залежно від характеру діяльності – обліку для корпоративного сектору, фінансового сектору, малого та середнього бізнесу, державного сектору;

– шляхом статистичного узагальнення інформації на макрорівні про результати діяльності та фінансовий стан суб’єктів господарювання. Таке узагальнення здійснюється в системі національних рахунків за підсекторами (інституційними секторами) економіки.

Джерелом для узагальнення даних в системі національних рахунків є фінансова і статистична звітність суб’єктів господарювання, яка складається за даними поточного бухгалтерського обліку. Таке узагальнення можливе лише за умови повної уніфікації методологічних та методичних основ як поточного бухгалтерського обліку, так і звітності в межах секторів всієї національної економіки.

Вважаємо що для України доцільним є перший підхід, при якому стандартизація бухгалтерського обліку відбуватиметься в межах корпоративного і державного секторів, малого і середнього бізнесу. Для окремих галузей, наприклад, сільське господарство, банківська справа, страховий бізнес, розробляються окремі стандарти для врахування специфіки діяльності.

Із усього вищезазначеного ми робимо висновок, що для удосконалення обліку на сучасних підприємствах необхідно перейти до застосування МСБО, оскільки вони значною мірою сприяють вдосконаленню і гармонізації фінансової звітності, але з деякими обмеженнями, які б враховували національні та галузеві особливості.

Білецька Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Гудима О. В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Значні перетворення, які здійснюються в Україні протягом останніх років спрямовані на реформування господарського механізму, який буде відповідати вимогам ринкової економіки.

Економічна діяльність підприємств в Україні відбувається в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів, що обумовлює необхідність раціонального використання наявних у них основних засобів. Отже,

перед підприємствами стають завдання домогтися підвищення використання наявних основних фондів і насамперед їх активної частини.

Завданнями бухгалтерського обліку основних засобів є:

– контроль за збереженням та ефективним використанням об'єктів;
– правильне й своєчасне оформлення і відображення руху та вибуття об'єктів основних засобів;
– показ наявних цінностей відповідно до прийнятої класифікації;
– своєчасне відображення зносу (амортизації) об'єктів і витрат на їхній ремонт та реконструкцію;
– точне визначення результатів від ліквідації основних засобів.

Раціональність та оптимальність обліку забезпечує системний підхід до організації облікового процесу. Організація обліку основних засобів повинна бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які охоплюють увесь комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації.

Основні шляхи удосконалення обліку основних засобів:

1) Вибір оптимальної за складом і обсягом облікової інформації, яка забезпечить реалізацію тих завдань, які поставлені перед обліком основних засобів. На вибір облікових показників впливають чинники протилежного характеру. З одного боку, склад інформації повинен бути достатнім щоб забезпечити не лише потреби обліку, але й інших функцій управління (наприклад аналіз використання об'єктів і контролю за їх збереженням), що використовують облікову інформацію. Але з іншого – одержання надмірної інформації перенасичує облік непотрібними показниками. Це призводить до ускладнення процесу одержання необхідної інформації і ускладнює розробку оптимальних рішень на підприємстві. Тому потрібно враховувати в першу чергу економічний ефект, який отримано від використання цієї інформації. Це сприятиме вибору оптимального обсягу та складу інформації.

2) Розробка та запровадження раціональних схем документообігу, що дозволяли би своєчасно виконувати поставлені завдання при мінімальних витратах трудових, матеріальних та фінансових ресурсів.

3) Удосконалення змісту та складу носіїв інформації з обліку основних засобів. Провівши аналіз змін у законодавчій базі, яка стосується обліку основних засобів, було доведено, що окремі графи типових форм первинних документів втратили свій зміст і на підприємствах не використовуються. Це, наприклад, такі реквізити, як код норми амортизаційних відрахувань, джерело придбання, дата початку сплати за основні засоби.

4) Удосконалення методики нарахування амортизації. Це проблемне питання можна вирішити наступними шляхами:

по-перше необхідно визначити адекватний термін корисного використання об'єкта, який би не впливав на викривлення інформації про основні засоби у фінансовій звітності;

по-друге встановити необхідність нарахування амортизації після місяця, в якому об'єкт основних засобів було введено в експлуатацію.

5) Удосконалення й відображення переоцінки основних засобів в обліку.

Вважається недоцільним результати переоцінки основних засобів відображати як витрати або доходи звітного періоду, бо суть цієї операції полягає не у зміні результатів господарської діяльності підприємства, а у визначенні реальної вартості об'єкта. Це обумовлює доцільність відображення дооцінки та уцінки основних засобів як зміну сальдо рахунків додаткового капіталу.

При операціях обміну варто оцінювати об'єкти основних засобів за справедливою вартістю, а не виходити з їх поділу на подібні чи неподібні об'єкти, що є досить абстрактним положенням.

Всі ці шляхи дозволять гармонізувати вітчизняний облік з міжнародними стандартами та зменшити невідповідність й проблемні питання обліку основних засобів.

Бойко Н. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Гудима О. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Бухгалтерський облік в бюджетних установах є системою контролю за наявністю та рухом бюджетних і позабюджетних коштів, будується на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах, виконує управлінську, контрольну й інформаційну функції, має певні особливості. Найбільш специфічними об'єктами в обліку установ є доходи, видатки і результати виконання кошторису.

Одним з ключових напрямків модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі є удосконалення системи бухгалтерського обліку через розроблення національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі.

Доходи бюджету формуються головним чином за рахунок оподаткування фізичних та юридичних осіб, платежів за використання природних ресурсів, державного мита, доходів від приватизації державного майна, ліцензійних зборів з а право виробництва і продажу спиртних напоїв, надходжень від проведення лотерей, реалізації державних облігацій, іноземних та внутрішніх позик тощо.

Витрати бюджетна класифікація поділяє:

– за функціональною ознакою (за головними розділами і підрозділами бюджету);
– за відомчою структурою (освіта, наука, культура, мистецтво, охорона здоров'я і т. ін.);
– за економічними ознаками (група, підгрупа, стаття, підстаття);
– за бюджетними програмами.

Отже, в умовах реалізації планового характеру доведення бюджетних асигнувань, а також враховуючи практику діяльності вітчизняних бюджетних установ, є необхідним обліковувати і визнавати у звітності доходи та видатки з використанням методу нарахування і норм, характерних для Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, що сприятиме уніфікації формування фінансових результатів одержувачів бюдже-

тних коштів. Для визначення фінансового результату використовувати поняття надлишок або дефіцит у результаті звичайної діяльності.

Це надасть можливість відображати доходи і видатки в міру виникнення і споживання економічних вигод.

Ринкові умови господарювання вимагають використання нових принципів, форм і методів управління у бюджетній сфері, що у свою чергу підвищує вимоги до об'єктивності економічної інформації, головним джерелом якої є бухгалтерський облік.

Основною проблемою реформування обліку в бюджетних установах є відсутність єдиних підходів до розробки дієвих механізмів удосконалення системи обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів, недостатність розробленості питання переходу на єдині методологічні засади, а також створення уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення обліку.

Удосконалення обліку, посилення його контрольних функцій за господарською та фінансовою діяльністю установи – основний шлях покращення дотримання фінансово-бюджетної дисципліни. Відображаючи всі операції, пов'язані з освоєнням кошторису витрат, бухгалтерський облік дозволяє не тільки систематично зіставляти їх з плановими показниками, а ще й виявляти відхилення фактичних витрат від планових, визначити найголовніші напрямки витрат та підвищувати рівень бюджетного кошторисного планування в цілому.

Отже, реформування обліку повинно передбачити першочергові зміни методологічних підходів визначення і визнання доходів і витрат у відповідності до міжнародної практики обліку.

Бруй І. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Власюк Г. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

В сучасних умовах для достовірності інформації під час світової фінансової кризи важливим є своєчасне та достовірне визначення фінансового результату діяльності будь-якого підприємства.

Фінансовий результат – кінцевий економічний підсумок господарської діяльності підприємства у формі прибутку (доходу) або збитку. Для обліку й узагальнення фінансових результатів підприємства від звичайної діяльності і надзвичайних подій призначений рахунок 79 "Фінансові результати". Як один з напрямів удосконалення формування в обліку фінансових результатів визначимо доцільність накопичення облікової інформації у розрізі субрахунків по рахунку 71 "Інший операційний дохід" і рахунку 94 "Інші витрати операційної діяльності" та подальшого їх закриття на субрахунок 791 "Результат від операційної діяльності". 71 Відомо, що у розділі II "Елементи операційних витрат" Звіту про фінансові результати зазначають відповідні елементи операційних витрат, що були здійснені на підприємстві в процесі його діяльності протягом звітного періоду за вирахуванням тих витрат, які становлять собівартість продукції (робіт, послуг), що вироблена і спожита самим підприємством. Проте собівартість реалізованих товарів, запасів, іноземної валюти в цьому розділі не наводять. Стає незрозумілим, чому собівартість реалізованих товарів, запасів та іноземної валюти мають входити окремими субрахунками до складу рахунку 94 "Інші витрати операційної діяльності", що в подальшому закривають на субрахунок 791 "Результат від операційної діяльності", якщо до розділу II "Елементи операційних витрат" Звіту про фінансові результати зазначені витрати не включають. Тому, на наш погляд, субрахунки 942 "Собівартість реалізованої іноземної валюти" та 943 "Собівартість реалізованих виробничих запасів" слід виключити зі складу рахунку 94 "Інші витрати операційної діяльності". Виходячи з вищевказаних пропозицій, ми вважаємо за доцільне виключити субрахунки 711 "Дохід від реалізації іноземної валюти" та 712 "Дохід від реалізації інших необоротних активів" зі складу рахунку 71 "Інший операційний дохід". Також було б доцільним запропоновані для виключення із зазначених рахунків субрахунки включити до складу тих рахунків, що в подальшому закриваються на субрахунок 793 "Результат іншої звичайної діяльності". Виключені субрахунки 942 "Собівартість реалізованої іноземної валюти" та 943 "Собівартість реалізованих виробничих запасів" із рахунку 94 "Інші витрати операційної діяльності" слід перенести окремими субрахунками до складу рахунку 97 "Інші витрати", на якому обліковують витрати, які виникають в результаті звичайної діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані з виробництвом або реалізацією готової продукції, робіт, послуг. 72 Також зазначимо, що субрахунки 711 "Дохід від реалізації іноземної валюти" та 712 "Дохід від реалізації інших необоротних активів", виключені зі складу рахунку 71 "Інший операційний дохід", було б доцільним ввести окремими субрахунками до складу рахунку 74 "Інші доходи", на якому відображають доходи, що виникають в процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною та фінансовою діяльністю підприємства. На наш погляд, є недоцільним збереження у складі рахунку 94 "Інші витрати операційної діяльності" субрахунків 946 "Втрати від знецінення запасів" та 947 "Нестачі і втрати від псування цінностей". До такого висновку ми дійшли тому, що на дебет субрахунку 947 "Нестачі і втрати від псування цінностей" із кредиту відповідних рахунків здійснюють списання вартості виявлених у процесі інвентаризації нестачі товарно-матеріальних цінностей, які буде відшкодовано відповідальною особою. Подальший розрахунок суми боргу для відшкодування матеріально-відповідальною особою відповідно до вимог законодавства України, а також здійснення відповідних бухгалтерських записів, на нашу думку, нагадує реалізацію товарно-матеріальних цінностей підприємства.

Ми пропонуємо перенести субрахунок 947 "Нестачі і втрати від псування цінностей" окремим субрахунком до складу рахунку 97 "Інші витрати" виходячи із того, що до розділу II "Елементи операційних витрат" Звіту про фінансові результати, враховуючи вимоги відповідного П (С) БО, не включається собівартість реалізованих товарів, запасів та іноземної валюти, а також, базуючись на вищевикладеній мотивації стосовно перенесення субрахунку 943 "Собівартість реалізованих виробничих запасів" із рахунку 94 на рахунок 97. Отже, запропоновані зміни в обліку доходів і витрат удосконалять облік фінансових результатів підприємства.

Зубачова О. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Гудима О. В.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Сучасне суспільство не може ефективно функціонувати без бюджетних установ, бухгалтерський облік яких є системою контролю за наявністю та рухом бюджетних і позабюджетних коштів, будується на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах, виконує управлінську, контрольну, інформаційну функції.

Специфіка діяльності бюджетних установ визначає доречність розробки нових методик ведення бухгалтерського обліку на основі врахування облікових та контрольних вимог. Однак на сьогодні найбільш не вирішеними залишаються питання щодо забезпечення дієвої системи оплати праці державних службовців, формування відповідної системи надбавок та доплат, розробки раціонального документообігу, впровадження інформативних рахунків.

Тенденції, що відбуваються в економіці України, зумовлюють необхідність відновлення спроможності заробітної плати працівників бюджетних установ бути стимулом до творчої активності, прояву ділових і особистісних якостей. Тому процеси реформування бухгалтерського обліку в бюджетних установах та зміни діючої системи організації оплати праці вимагають докорінних змін у методології обліку розрахунків з оплати праці.

Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 “Виплати працівникам”, встановлено методичний фундамент для створення в бухгалтерському обліку інформації щодо виплат працівникам, та її розкриття у фінансовій звітності. В цілому виплати працівникам діляться на три групи: поточні виплати; виплати при звільненні; інші виплати працівникам.

Враховуючи характерні риси вдосконалення організації обліку заробітної плати в бюджетних установ має вирішувати такі завдання:

1) контроль за дотриманням штатної дисципліни та раціональним використанням робочого часу;
2) правильне обчислення витрат робочого часу та облік праці;
3) правильне обчислення заробітної плати та утримання з неї;
4) здійснення своєчасних і достовірних розрахунків по заробітній платі;
5) контроль за використанням фонду заробітної плати;
6) забезпечення споживачів інформацією про працю і заробітну плату.

Виконання цих завдань дозволить легко і без всяких труднощів правильно організувати процес обліку заробітної плати працівників бюджетних установ.

Для удосконалення організації бухгалтерського обліку заробітної плати важливим є досконалість синтетичного і аналітичного обліку. Синтетичний облік надає узагальнюючу інформацію і є основою для складання фінансової звітності. Дані аналітичного обліку характеризують розміщення та склад персоналу за місцями його використання, відпрацьований і невідпрацьований час, фонд заробітної плати і його структуру, динаміку заробітної плати за категоріями персоналу, місцями виникнення витрат. Він є основним при визначенні розміру заробітної плати, відрахувань з неї та при віднесенні на рахунки витрат. Тому для бюджетних установ доцільним є до субрахунку 661 “Розрахунки із заробітної плати” запропонувати уточнений склад аналітичних рахунків четвертого і п’ятого порядків.

Таким чином, застосування бюджетними установами України розроблених пропозицій щодо впровадження додатково аналітичних рахунків четвертого і п’ятого порядків до субрахунку 661 “Розрахунки із заробітної плати” забезпечить більш точне врахування різних виплат, зокрема премії, виплати за невідпрацьований час, виплати при звільненні, відпускні, інші виплати по закінченню трудової діяльності, та підвищить рівень інформативності обліку заробітної плати в бюджетних установах.

Ілляшенко К. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Гнездилова О. М.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Однією з обов’язкових умов здійснення процесу виробництва є забезпечення його виробничими запасами – сировиною, матеріалами, паливом, комплектуючими виробами тощо, з яких або за допомогою яких здійснюється виробництво продукції. Відмітною особливістю їх є одноразове використання в процесі виробництва, перенесення всієї вартості на собівартість виготовленої продукції (виконаних робіт, послуг).

Товарно-матеріальні цінності обліковуються на всіх підприємствах всіх форм власності і саме тому правильно організований облік запасів є запорукою нормальної діяльності підприємства. Облік запасів є найбільш трудомісткою та значимою ділянкою обліку. Правильно організований облік допомагає раціоналізувати та скоротити витрати часу на сам облік, проаналізувати витрачання запасів, тому в теперішній час існує багато розробок, але вони потребують додаткового удосконалення.

Усі суб’єкти господарювання використовують у своїй діяльності запаси, які займають домінуючу позицію серед оборотних активів підприємства.

Для того, щоб правильно визначити та провести облік запасів на підприємстві необхідно чітко розуміти що таке запаси, що до них відноситься. Це є головною передумовою організації обліку запасів.

Згідно з визначенням наведеним у П (С) БО 9, запаси – це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов’язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.

Головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу як основної ланки діяльності господарського суб'єкта є наявність і раціональне використання виробничих запасів, що неможливе без використання зведених документів у яких оперативно відображається рух запасів.

Для проведення достовірного аналізу виробничих запасів необхідно вивчити їх структуру, яка передбачає групування їх за економічним призначенням виходячи з функціональної і технологічної ролі та значення у виробничому процесі і технологічними властивостями виробничі запаси поділяють на: сировину і матеріали, паливо, тара і тарні матеріали, матеріали сільськогосподарського призначення, запасні частини та інше.

Виробничі запаси – це придбані або самостійно виготовлені запаси, що підлягають подальшій переробці на підприємстві або утримуються для іншого споживання у ході нормального операційного циклу. Для їх обліку призначено рахунок 20 "Виробничі запаси": сировина; матеріали (основні матеріали і допоміжні матеріали); купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби; паливо; тара і тарні матеріали; будівельні матеріали; матеріали, передані в переробку; запасні частини; матеріали сільськогосподарського призначення; інші матеріали.

Для раціонального обліку виробничих запасів на нашу думку необхідно

удосконалити методику заповнення карток складського обліку, для зменшення та виправлення помилок, які виникають при їх заповненні.

Також, доцільно повернути обов'язкове розшифрування поняття "Запаси" у балансі підприємства на виробничі запаси, МШП, готову продукцію, товари та незавершене виробництво тощо.

Козлова В. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Власюк Г. В.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Складання звітності є завершальним етапом бухгалтерського обліку, на якому відбувається узагальнення інформації про стан майна та результати діяльності бюджетної установи.

Фінансова звітність складається на основі даних бухгалтерського обліку й повинна включати інформацію, яка є суттєвою та своєчасною для її користувачів. Правові основи складання фінансової звітності визначені Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні".

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [2].

Бюджетні установи подають фінансову звітність – звітність про виконання кошторису, заборгованість бюджетних установ – до органів Державного казначейства, статистичну звітність – звіти про чисельність і склад персоналу, заробітну плату працюючих тощо – до органів статистики.

Основним завданням фінансової звітності бюджетних установ є відображення стану їх майна та результатів діяльності у процесі виконання кошторису доходів і видатків. Іншими словами, фінансова звітність бюджетних установ відображає результати розпорядження коштами та майном держави уповноваженими на це суб'єктами відносин у сфері господарювання.

Користувачами інформації, яка міститься в звітності, є органи державної та місцевої влади. Звітність дозволяє органам влади спостерігати та контролювати діяльність установи, є основою для прийняття рішень, щодо напрямів використання ресурсів бюджету відповідного рівня з метою забезпечення їх раціонального розподілу та використання.

Бюджетні установи, які одержують бюджетні кошти, складають річні фінансові звіти про виконання кошторисів за такими формами: форма № 1 "Баланс"; форма № 2д, № 2м "Звіт про надходження і використання коштів загального фонду"; форма № 2 – валюта "Звіт про використання коштів загального фонду бюджету за міжнародною діяльністю України"; форма № 4–1д, № 4–1м "Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги, що надаються бюджетними установами"; форма № 4–2д, № 4–2м "Звіт про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень бюджетних установ"; форма № 4–3д, № 4–3м "Звіт про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду"; форма № 4–3д.1, № 4–3м.1 "Звіт про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду (позики міжнародних фінансових організацій)"; форма № 4–4д "Звіт про надходження і використання коштів, отриманих на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів"; форма № 5 "Звіт про рух необоротних активів"; форма № 6 "Звіт про рух матеріалів і продуктів харчування"; форма № 7д, № 7м "Звіт про заборгованість за бюджетними коштами"; форма № 7д.1, № 7м.1 "Звіт про заборгованість за окремими програмами"; форма № 9 "Звіт про результати фінансової діяльності"; форма № 15 "Звіт про недостачі і крадіжки грошових коштів і матеріальних цінностей в бюджетних установах"; Пояснювальна записка [3].

Особливості фінансової звітності характеризуються низкою властивостей фінансово-господарської діяльності бюджетних установ як суб'єктів господарювання, а саме: бюджетні установи функціонують на правах державної чи комунальної форми власності; бюджетні установи у процесі надання нематеріальних послуг здійснюють видатки, які за економічним змістом відрізняються від витрат суб'єктів підприємницької діяльності (під видатками розуміють державні платежі, що не підлягають поверненню)[1].

Процес складання фінансової звітності базується на комплексі певних принципів. Першим і головним принципом фінансової звітності є достовірність відображених показників. Це можливо за умов: дотримання упродовж звітного року єдиної методики відображення окремих господарських операцій та оцінки майна; повноти відображення в обліку всіх господарських операцій за відповідний період; своєчасності і повноти проведення та правильності відображення результатів місячної, квартальної, піврічної чи річної інвентаризації відповідно; правильності віднесення доходів і видатків щодо звітного періоду (відповідність).

До інших принципів фінансової звітності бюджетних установ відносяться: обов'язкове та своєчасне її надання до відповідних організацій, єдність форм і методики складання звітності для всіх бюджетних установ: простота, доступність, ясність, раціональність, доречність, зіставність.

Загальними вимогами до звітності бюджетних установ є акуратність заповнення звітних форм. Крім того, бухгалтеру потрібно пам'ятати про необхідність своєчасності складання та подання фінансової звітності до органів державної влади, вищих установ. За порушення останньої вимоги Бюджетним кодексом України передбачена можливість призупинення фінансування бюджетних установ. До того ж, лише своєчасно складена звітність дозволяє отримати оперативну інформацію про стан і результати діяльності розпорядника бюджетних коштів, дотримання цільового використання виділених установі бюджетних асигнувань, внести певні корективи для виправлення виявлених таким чином недоліків.

Список використаної літератури

1. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець. – Москва, 2009.

2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99р. № 996 XIV.

3. Про затвердження Порядку складання фінансової, бюджетної та іншої звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів : Наказ МФУ від 24.01.2012 р. № 44.

Коломієць К. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Гнездилова О. М.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Собівартість формується в процесі виробництва і є базисом впливу на ефективність роботи підприємства та відтворення.

Сучасне трактування собівартості дещо змінено – собівартість класифікують як скорочену та повну, і до її складу в обох випадках відносять виключно виробничі витрати. Тобто, коли йде мова про формування собівартості в системі бухгалтерського обліку, мається на увазі виробнича собівартість, яка включає тільки витрати виробництва та собівартість реалізованої продукції. Поняття повної собівартості, яка містила у своєму складі витрати виробництва і реалізації, на сьогодні втратило свою силу.

Одним із головних аспектів формування собівартості є науково-обґрунтована класифікація витрат. При цьому необхідно врахувати, що існують різні проблеми, для вирішення яких потрібна інформація стосовно витрат, і що обсяг цієї інформації змінюється при переході від однієї проблеми до іншої. Основним принципом, який покладено в основу при визначенні класифікації витрат підприємств харчової промисловості є різні аналітичні угрупування тих самих витрат для різних цілей. У зв'язку з цим виділяємо такі аналітичні угрупування: формування собівартості виготовленої продукції і фінансового результату (за способом включення до собівартості, відносно виробничих процесів, за економічною роллю, за економічним змістом, залежно від впливу на них змін в обсязі виробництва), складання звітності (витрати операційної діяльності, фінансові витрати, втрати від участі в капіталі, інші витрати) та прийняття своєчасних управлінських рішень (залежно від ухвалених управлінських рішень, відносно втрачених активів, відносно потужності підприємства, за інтервалом вирахування).

При чому кожне аналітичне угрупування має свій практичний зміст, враховує специфіку виробництва і сприяє економічно обґрунтованому віднесенню витрат на собівартість продукції.

За сучасних умов підприємства мають повну самостійність при визначенні класифікаційних ознак, при цьому їх повинно бути стільки, щоб можна було одержати повнішу інформацію щодо витрат для задоволення потреб різних рівнів управління.

Ми вважаємо, що найбільш прийнятними для підприємств харчової промисловості, з огляду на галузеві особливості і вплив на фінансовий результат, є використання елементів нормативного, попроцесного та "директ-костинг" методів, а також функціонального підходу (метод "АВС").

Метод обліку затрат характеризує процес їхнього виникнення і формування в конкретному виробничому процесі, а метод калькулювання – процес формування собівартості (складання калькуляції). Облік затрат та калькулювання собівартості продукції є паралельними процесами, і між ними спостерігається єдність, але не тотожність.

Ґрунтуючись на розглянутих класифікаціях методів обліку затрат, у роботі здійснено їх систематизацію залежно від точності розподілу накладних витрат, та за цією ознакою поділено їх на традиційні й нетрадиційні (функціональні). Оскільки калькулювання є важливою інформаційною базою для оцінки ефективності діяльності та вибору виробничої стратегії, запропонована класифікація дозволяє врахувати організаційно-технічні особливості підприємств та розраховувати більш точну фактичну собівартість. Передумовою вибору методу обліку затрат та калькулювання собівартості є, насамперед, правильна організація обліку витрат на виробництво.

Кузіна О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Козуб О. В.

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ МЕТОДІВ КАЛЬКУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Процес виробництва є найбільш складною ділянкою облікової роботи і визначає її галузеві особливості, а тому потребує особливої уваги з боку бухгалтерів. Розвиток теоретичних основ та удосконалення концептуальних підходів до ведення бухгалтерського обліку потрібно тісно пов'язувати із процесами виробництва в конкретній галузі економіки.

Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень користувачам облікової інформації необхідно знати склад витрат, вартість спожитих засобів і предметів праці, робочої сили, суму інших витрат, розмір доходів і витрат діяльності за центрами відповідальності, мати обґрунтовану методику обчислення собівартості готової продукції і визначення фінансових результатів.

П (С) БО 16 "Витрати" передбачено калькулювання виробничої собівартості продукції, зміст якої дозволяє трактувати її як повну виробничу собівартість з огляду на те, що у її склад включаються не тільки змінні витрати, а й постійні. Останні у вигляді постійних загально виробничих витрат, які є, по суті, постійними виробничими накладними витратами. При калькулюванні неповної собівартості у її склад включаються тільки змінні витрати у вигляді прямих виробничих витрат і зміненої частини виробничих накладних витрат. Відповідно, у першому випадку, оцінка запасів незавершеного виробництва і готової продукції здійснюється з урахуванням загальновиробничих витрат (повністю або частково в залежності від наявності чи відсутності постійних нерозподілених загальновиробничих витрат), а у другому – вони оцінюються тільки за сумою змінних витрат, оскільки постійні виробничі накладні витрати вважаються витратами періоду і, відповідно, відносяться безпосередньо на фінансові результати діяльності. Можлива також різниця у розмірі прибутку, який визначається при застосуванні відповідного методу калькулювання. Вона обумовлюється в основному відмінностями в оцінці запасів на кінець звітного періоду та коливаннями обсягу цих запасів.

Разом з цим, методу калькулювання повної собівартості продукції притаманні не менш суттєві недоліки. Зокрема, це, по-перше, те, що при збільшенні або зменшенні запасів готової продукції може викривлятись співставність звітів про фінансові результати, в той же час результат зміни обсягів реалізації може не відслідковуватися; по-друге, не досить обґрунтований (в більшості випадків) розподіл постійних накладних витрат призводить до можливо некоректних висновків при аналізі собівартості продукції: по-третє, у зв'язку з тим, що при застосуванні цього методу всі виробничі витрати в калькуляції узагальнюються на відміну від калькулювання неповної собівартості (коли змінні витрати визначаються з розрахунку на одиницю продукції, а постійні витрати відображаються загальною сумою), така калькуляція не відбиває залежності витрат від масштабів виробництва. Оскільки більшість управлінських рішень пов'язана саме з аналізом залежності витрат від зміни обсягів виробництва, можна стверджувати, що метод калькулювання неповної собівартості продукції є більш придатним для оперативного управління собівартістю, ніж метод калькулювання повної собівартості. Однак, попри всі недоліки калькулювання повної виробничої собівартості продукції, її застосування не повинно обмежуватись фінансовим обліком. За межами фінансового обліку дані про таку собівартість можуть використовуватись для ціноутворення. Зважаючи на те, що ціна продукції повинна відшкодовувати всі витрати підприємства в собівартість, яка визначається з метою калькулювання і обґрунтування ціни, треба включати не тільки загальновиробничі витрати, а й адміністративні витрати, витрати на збут та інші.

Таким чином, обидва методи калькулювання собівартості продукції мають право на існування, оскільки кожний з них забезпечує притаманні тільки йому функції як в межах фінансового, так і управлінського обліку.

Купець Д. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Гнезділова О. М.

ВИКОРИСТАННЯ ТОВАРНОГО ЗВІТУ МАТЕРІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОЮ ОСОБИ В ОПЕРАТИВНОМУ ОБЛІКУ

Товарні запаси є однією із основних складових оборотних засобів торгівельних підприємств. Всі операції з товарними запасами фіксуються в первинних документах та відображаються в товарному звіті матеріально – відповідальної особи. Вивчення української нормативної бази показало, що немає чітких вимог до заповнення товарних звітів та немає затвердженої форми такого звіту. Отже, можна припустити, що наявність товарного звіту в документообороті підприємства не обов□язкова. Однак, вивчення практики показало, що товарний звіт передбачається та заповнюється, так як він є необхідним для здійснення контролю за зберіганням та обліку руху товарів.

Форма товарного звіту може бути різною, тобто містити необмежену кількість граф та строк для внесення в них необхідної інформації з руху товарів. Але основні параметри, що характеризують цей документ саме як товарний звіт, повинні бути витримані. Періодичність складання товарного звіту та терміни здавання встановлюються керівником в залежності від обсягу товарообороту та спеціалізації підприємства.

Товарні звіти складаються в трьох примірниках. Перший разом з первинними документами здається в бухгалтерію, другий – з підписом головного бухгалтера про перевірку та прийняття звіту – залишається у матеріально – відповідальної особи, а третій – зберігається в електронному вигляді.

Перед складанням товарного звіту всі прибуткові та видаткові документи мають бути ретельно перевірені (ціни, правильність оформлення), підібрані за датами та видами операцій, потім вписані в звіт в послідовності, зручній для подальшого бухгалтерського використання.

Рекомендується в прибуткову частину звіту спочатку вписувати документи, оптових підприємств з придбання товару, а лише потім – внутрішнього переміщення (власних складів). В кінці прибуткової частини – документи з іншого надходження товарів: акти інвентаризації, акти переоцінки, акти на повернення товару від покупців. Послідовність записів в видатковій частині звіту така: перелік накладних на відпущений товар, потім – повернення товару постачальникам, відпуск по внутрішньому переміщенню та інше вибуття (списання псування, браку, уцінка). Після заповнення товарний звіт здається в бухгалтерію, де перевіряються всі документи, що прикладені до звіту, за формою та звітом.

Пропонуємо наступну форму товарного звіту, яка наведена нижче:

_____
Заклад (підприємство)

ТОВАРНИЙ ЗВІТ N ___

за "___" _____ 20_ р.

Матеріально відповідальна особа _____Ліміт товарних залишків _____

	Документ		Сума		Особливі примітки
	дата	номер	товару	тари	
Залишок на					
Прибуток					
Усього в прибутку					
Усього із залишком					
Витрати					
Усього у витратах					
Залишок					

Додаток (документів) _____ _____ _____
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)
Звіт із документами прийняв і попередньо перевірив _____
Бухгалтер _____
Звіт перевірив бухгалтер
З виправленнями згодний, залишок товару на суму _____ грн. _____ коп., тари на суму _____ грн. _____ коп.
Підтверджую _____
(підпис)
Матеріально відповідальна особа _____ _____
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Запропонована форма звіту надасть можливість вести регулярний контроль за обліком товарів і тари в місцях їх зберігання з метою одержання інформації про товарні залишки, що є необхідним також для оперативного управління процесами надходження та відпуску товарів.

Таким чином, ретельна перевірка звітності матеріально відповідальних осіб є необхідною умовою одержання своєчасної і достовірної інформації про наявність та рух товарних запасів.

Назаренко О. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Гнєзділова О. М.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ

Сільське господарство є важливою і невід'ємною ланкою будь-якого суспільства. З впровадженням в систему бухгалтерського обліку в сільському господарстві П (С) БО 30 "Біологічні активи" Міністерством Фінансів України з 01.01.2007 року змінилась методика ведення обліку сільськогосподарської (далі с/г) продукції. Нові методологічні підходи до організації обліку потребують чіткого визначення об'єктів обліку, застосування принципів оцінки біологічних активів (далі БА) і с/г продукції, удосконалення документування господарських операцій при застосуванні комп'ютерних технологій обробки інформації.

Питанням обліку на підприємствах аграрного сектору займалися такі вчені як: М. Я. Дем'яненко, Г. Г. Кірейцев, В. Г. Лінник, Л. І. Лавріненко, М. Ф. Огійчук, Ф. Ф. Бутинець, В. М. Пархоменко, Н. І. Загребельна та інші.

Метою дослідження є дослідження проблем обліку БА, та пошук шляхів для більш ефективної організації та ведення бухгалтерського обліку операцій з біологічними активами.

Розглянувши П (С) БО 30 "Біологічні активи" можна виділити такі основні проблеми, які наразі існують на підприємствах аграрного сектору:

– відсутність чітко сформульованих та конкретно визначених об'єктів обліку та відповідно рахунків, на яких вони обліковуються;
– проблеми оцінки БА та с/г продукції;
– визначення витрат, доходів та фін. результатів в аграрному секторі;
– питання відображення даних про БА у фінансовій звітності, реєстрах аналітичного та синтетичного обліку.

Для організації обліку оцінки БА у сільському господарстві необхідно привести у відповідність основні законодавчі акти і нормативні документи, що стосуються організації бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності та усунути розбіжності між ними. Так відмінності спостерігаються при прийнятті П (С) БО 30 "Біологічні активи", де вказується застосування справедливої вартості при оцінці активів, а у Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" визначено, що пріоритетною є оцінка БА виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

На кожну дату складання балансу БА та с/г продукцію необхідно переоцінювати за справедливою вартістю. Така оцінка дає можливість відобразити реальні показники фінансової звітності, які використовуються при отриманні с/г підприємствами інвестиції та кредитів банків.

Оцінюючи БА, варто враховувати, що їх відображають у вартісному та кількісному виразі. Одиницею виміру БА є штуки, голови тощо. За ринкового підходу вартість БА ґрунтується на цінах активного ринку. Тож оцінювач має оцінювати БА, виходячи з цін, що склалися на звітну дату на відповідні БА на активному ринку. Оцінка БА і с/г продукції за справедливою вартістю є не лише нормативною вимогою, а й чинником інвестиційної привабливості підприємства.

Таким чином, можна зробити такі висновки щодо вирішення проблем обліку БА в сільському господарстві: необхідно провести удосконалення державного регулювання у сфері бухгалтерського обліку в аграрному секторі з метою методичного та організаційного забезпечення застосування національних та міжнародних стандартів, які б враховували особливості діяльності підприємств. Оцінка БА та с/г продукції є не лише нормативною вимогою, а й чинником інвестиційної привабливості підприємства. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних БА не в повній мірі відображають всі специфічні особливості обліку, що випливають із нововведень в організацію бухгалтерського обліку БА, а тому вони потребують подальшого вивчення їх з метою удосконалення та застосування на аграрних підприємствах.

Полякова О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Козуб О. В.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ КОМПЛЕКСНОЇ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Головною умовою функціонування АРМ бухгалтера обліку витрат на виробництво є формування на машинних носіях необхідної вихідної інформації, що виникає при вирішенні задач з обліку основних засобів, матеріальних цінностей, заробітної плати, фінансово-розрахункових операцій, обліку готової продукції, її відвантаження і реалізації. Уся ця інформація повинна бути представлена у вигляді єдиної бази даних бухгалтерських записів відповідно до вимог АРМ бухгалтера по обліку витрат на виробництво.

Цільовою функцією обліку витрат на виробництво є виявлення й усунення недоліків організації виробництва і матеріально-технічного забезпечення, при цьому вона спрямована на максимальну економію матеріальних і трудових витрат та підвищення продуктивності праці.

Вважаємо, що сьогодні виникають передумови для створення універсальних комплексних програм, які нададуть можливість створювати трьохрівневу структуру АРМ бухгалтера, що є, на думку науковців, найбільш раціональною формою організації автоматизованого обліку на сільськогосподарських підприємствах.

На наш погляд, АРМБ найбільше раціонально розділити на три рівні:

– 1 рівень -цех, відділи, ділянки;
– 2 рівень – бухгалтерія, сектор обліку витрат на виробництво;
– 3 рівень – управлінський склад.

На найнижчому рівні, яким виступають структурні підрозділи, здійснюватиметься реєстрація господарських операцій і фактів – відбувається понесення витрат. Інформація при цьому узагальнюється в розрізі ланок, бригад, підприємства в цілому, що дає змогу організувати оперативний облік витрат, як в управлінському, так і у фінансовому напрямках. На І рівні має здійснюватися формування й підготовка первинної інформації, що накопичується безпосередньо на місцях її виникнення. АРМБ вирішує задачі обліку витрат на виробництво, що стосуються окремих підрозділів, дозволяє організувати систематичне своєчасне виявлення відхилень від нормальних умов, проводити оперативний облік і здійснювати внутрішній аудит.

На АРМБ другого рівня контролюється інформація, отримана з АРМБ 1 рівня, і зважуються регламентні задачі по обліку витрат на виробництво в цілому по підприємству. На даному рівні відбувається узагальнення і групування витрат відповідно до потреб фінансового та управлінського обліку за характером здійснених витрат. Окремо виділяється АРМ бухгалтера з обліку загальновиробничих витрат, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. На даному рівні здійснюються також функції зведення та контролю інформації, що отримана з АРМ 1 категорії, тобто від структурних підрозділів.

АРМБ третього рівня призначений для аналізу роботи структурних підрозділів і підприємства в цілому, узагальнення зведених даних витрат на виробництво, здійснення оперативного контролю за використанням трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, організації внутрішнього аудита. Інформація на даному рівні формується, як в управлінському, так і в фінансовому обліку для зовнішніх та внутрішніх користувачів.

Сучасна автоматизована система обліку повинна будуватися на основі новітніх засобів обчислювальної техніки і повинна забезпечувати: повне й сучасне задоволення інформаційних потреб користувачів; виконання різноманітних задач з метою одержання необхідної інформації про наявні відхилення; одержання комп'ютерних управлінських рішень; здійснення аналізу й прогнозування господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Автоматизація обліку процесу виробництва дасть можливість розширити номенклатуру калькуляційних статей витрат та деталізацію їх групування. Це призведе до скорочення питомої ваги витрат, що розподіляються між окремими об'єктами калькуляції пропорційно різним умовним ознакам. Більш того, використання в обліку ЕОМ сприятиме обґрунтованому розподілу непрямих витрат між окремими об'єктами обліку. Всі ці фактори складають додаткові можливості удосконалення методології калькулювання, а також поглиблення аналізу.

Рящикова С. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Власюк Г. В.

РОЗВИТОК МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Характерною особливістю сучасного розвитку економіки України є глибокі економічні перетворення в сфері виробництва на основі ринкових відносин. Ринкові відносини вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік взаєморозрахунків суб'єктів господарювання. На сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку є облік дебіторсько-кредиторської заборгованості. Як правило, розрахунки між підприємствами здійснюються відповідно до договорів, проте в них не можна передбачити всі можливі аспекти здійснення операцій. Тому регулювання виникнення, визнання та достовірної оцінки дебіторської заборгованості має знайти відображення у ПСБО 10 "Дебіторська заборгованість". Для цього необхідно додати до нього положення з регулювання питання зміни вартості дебіторської заборгованості в часі, дії підприємства щодо відображення простроченої довгострокової заборгованості, визначення обсягу резерву сумнівних боргів не тільки для коротко-, а й довгострокової дебіторської заборгованості, порядку списання простроченої дебіторської заборгованості, на покриття якої створено резерв сумнівних боргів.

Проте згідно принципів бухгалтерського обліку при відображенні дебіторської заборгованості некоректно одночасно фіксувати збільшення доходів на всю суму дебіторської заборгованості, оскільки утворення дебіторської заборгованості не завжди пов'язане із доходом, оскільки дохід має вимірюватися сумою очікуваних грошових надходжень. Якщо підприємство не впевнене у погашенні дебіторської заборгованості у звітному періоді, то відображення доходу в поточному звітному періоді буде необґрунтованим.

Дебіторська заборгованість має відображуватися у звітності у грошовій формі, яку визначають з урахуванням оцінки дебіторської заборгованості у поточному обліку.

Для обліку резерву сумнівних боргів щодо довго- та короткострокової дебіторської заборгованості рекомендовано ввести окремі субрахунки до рахунку 38 "Резерв сумнівних боргів", а саме: 381 "Резерв сумнівних боргів для поточної дебіторської заборгованості"; 382 "Резерв сумнівних боргів для довгострокової дебіторської заборгованості". Аналітичний облік дебіторської заборгованості, що цілком природно, слід здійснювати у розрізі окремих дебіторів.

Запропоновані зміни у балансі дадуть змогу більш достовірно та правдиво відображувати інформацію про довгострокову дебіторську заборгованість з урахуванням вимог сучасного ринкового середовища. Крім того, рішення про створення резерву сумнівних боргів повинно готуватись комісією підприємства за участю керівників юридичної, бухгалтерської, збутової служб та затверджуватись керівником підприємства. Вважаємо, що в рішенні про створення резерву сумнівних боргів комісія повинна відображати наступні відомості: дату та причину виникнення заборгованості, строк її погашення (векселів, застав, договорів страхування), дату подання позовної заяви до суду (арбітражного суду) про стягнення заборгованості з покупця (замовника), номер та дату платіжного доручення про перерахування мита.

Сірик Л. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Гудима О. В.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ

Заробітна плата як соціально – економічна категорія є, по-перше, основним джерелом грошових доходів працівників, адже її величина значною мірою характеризує рівень добробуту всіх членів суспільства. З іншого боку, її правильна організація зацікавлює працівників підвищувати ефективність власної діяльності, а відтак безпосередньо впливає на темпи й масштаби соціального та економічного розвитку країни.

Заробітну плату як економічну категорію відносять до числа найскладніших. На будь-якому підприємстві цей розділ обліку ведеться в обов'язковому порядку. Тому для кожного бухгалтера важливо знати основи законодавства про працю, з якими проблемами обліку розрахунків з оплати праці він може зіткнутися.

Згідно зі статтею 1 Закону України "Про оплату праці", під заробітною платою розуміють винагороду, обчислену, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу, надані послуги.

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконаної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Фінансування витрат на оплату праці працівників бюджетних установ здійснюється у межах асигнувань, передбачених кошторисом доходів та витрат на ці цілі. Для кожної із бюджетних установ, існують деякі особливості нарахування заробітної плати.

Важливе значення має чітка організація облікової роботи розрахунків з оплати праці на підприємстві, оскільки вона є найбільш відповідальною та трудомісткою.

В Україні існує проблема оцінки розміру мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму та вартості робочої сили. Ці проблеми породжують низку дій, які спричиняють проблеми обліку розрахунків з оплати праці, а відтак, і контролю розрахунків з оплати праці.

Найбільшою проблемою обліку розрахунків із працівниками з оплати праці на сьогодні є недостатня автоматизація даної ділянки обліку та відсутність частини додаткових реквізитів у документах, якими підтверджуються операції з обліку праці та її оплати.

Тому одним із напрямів удосконалення бухгалтерського обліку є зменшення кількості документації завдяки впровадженню багатоденних і накопичувальних документів, використання типових міжвідомчих форм, пристосованих до використання обчислювальної техніки.

На сьогоднішній день заробітна плата виконує відтворювальну, стимулюючу, регуляторну та соціальну функції не повною мірою, унаслідок чого у бюджетній сфері виникає безліч проблем.

Головними недоліками оплати праці у бюджетних галузях є низькі ставки і оклади, незначна міжпосадова диференціація заробітної плати, неадекватна оцінка праці провідних спеціалістів, існування двох паралельних систем оплати працівників бюджетної сфери. Соціально-економічна ситуація, що існує на сьогодні, ускладнюється затримкою виплати заробітної плати працівникам. Сьогодні чітко спостерігається також тенденція різкого відставання рівня заробітної плати працівників бюджетної сфери від рівня заробітної плати працівників позабюджетного сектору економіки, що негативно впливає на престиж професії медика, педагога, соціального, культурно-освітнього працівника, державного службовця і призводить до відтоку кадрів в інші сфери економічної діяльності.

Тому на сьогодні необхідним є вдосконалення оплати праці працівників бюджетної сфери, установлення оптимальної, на основі Єдиної тарифної сітки, диференціації тарифних ставок і посадових окладів різних професійно-кваліфікаційних груп працівників з урахуванням складності та результатів їх праці; усунення необґрунтованих диспропорцій у рівнях оплати праці працівників однакової кваліфікації, які виконують однакову за складністю та функціональними ознаками роботу, а також підвищення зарплати працівників бюджетної сфери.

Питання організації обліку розрахунків з оплати праці та пов'язані з ними проблеми у кожному періоді часу є актуальними, отже, неодмінно потребують подальшого наукового дослідження.

Солоха О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Болдуєв М. В.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДОХОДІВ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

На думку сучасних фахівців з управлінського обліку, сьогодні великого значення набуває групування витрат за місцем їх виникнення та контролю. Такий підхід у світовій практиці знайшов назву облік витрат та доходів за центрами відповідальності. Необхідно пам'ятати, що ототожнювати їх з центрами відповідальності неможна. Центр відповідальності може зосереджувати в собі декілька центрів витрат та доходів.

Ведення обліку доходів за центрами відповідальності потребує значного перегляду методики обліку, що існує на сьогодні. Методика обліку доходів за центрами відповідальності повинна бути побудована так, щоб задовільняти як потреби бухгалтерського, так і потреби управлінського обліку. Основною ціллю методики є така побудова обліку, яка дасть можливість отримання інформації для потреб аналізу та своєчасного прийняття управлінських рішень. Для цього методика обліку повинна відповідати наступним вимогам: по-перше, надавати інформацію в необхідному обсязі; по-друге, інформація повинна бути надана в строк, по-третє, інформація повинна бути надана в необхідному вигляді.

Важливим кроком переходу до системи обліку витрат та доходів за центрами відповідальності є реформація в системі документообігу, особливо, первинних документів. Річ у тому, що функціонування таких складних систем обліку неможливе без застосування інформаційних технологій, бо саме застосування сучасних інформаційних технологій надає процесу обліку необхідну точність, надійність та швидкість.

Зрозумілим є той факт, що для вирішення питань, що сьогодні постають перед методом обліку витрат і доходів за центрами відповідальності, необхідне застосовування найсучаснійших інформаційних систем, які реалізують принципи діалогово-автоматизованих форм обліку. Діалогово-автоматизована форма бухгалтерського обліку характеризується повною автоматизацією обробки і систематизацією облікової інформації і дає змогу відображувати будь-які дані з обліку безпосередньо після введення їх в інформаційну базу даних. Облікові та аналітичні дані, що містяться в інформаційній базі, систематизуються та узагальнюються автоматично та відображуються в отриманих машинним способом вихідних даних обліку, контролю та аналізу. Примітно, що водночас на базі цієї ж інформації відбувається узагальнення даних у синтетичному та аналітичному обліку. Така форма автоматизації бухгалтерського обліку передбачає автоматичне виконання завдань в двох режимах: діалоговому (запитному) та в регламентному. Застосування регламентного режиму дає змогу видавати користувачам "відфільтровану" інформацію, тобто, той мінімум, що є необхідним та достатнім для праці. В свою чергу, діалоговий режим дає змогу отримання додаткових необхідних для управління даних. Можливість застосування обох режимів та швидкої їх зміни в процесі роботи обліковця, значно підвищує оперативність бухгалтерського обліку. Але, основне те, що існує можливість одержання необхідних довідкових та аналітичних даних протягом звітного періоду, а не тільки після закінчення його.

Застосування діалогово-автоматизованої форми обліку відкриває нові можливості управління бухгалтерською інформацією. У разі необхідності перевірки вірності розрахунків існує можливість отримання розшифрування кожного результату показника за запитом користувача. Причому, система дає змогу побачити та проконтролювати весь процес створення кінцевого показника, порядок проведених в машині розрахунків та всю первинну інформацію, на базі якої були здійснені ці розрахунки. Значною перевагою діалогово-автоматизованої форми обліку є можливість контролю, перевірки та корегування вхідної та підсумкової інформації за допомогою відеограм, тобто, беспосередньо в електронній системі обліку без друкування інформації на друкованих паперових носіях.

Тверденко Н. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Гудима О. В.

АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

На сучасному етапі розвитку в Україні відбувається формування ринкових відносин, що вимагає розробки відповідного господарського механізму, докорінних змін у його функціонуванні та гармонізації інтересів усіх зацікавлених сторін.

Від того наскільки ефективно використовуються наявні засоби праці, від їх відповідності сучасному етапу розвитку МТП, залежать і загальні результати роботи підприємства, створення принципово нових підходів до управління підприємством в цілому та основними засобами зокрема.

У зазначених процесах своєю актуальністю відрізняється проблема інформаційного забезпечення управління матеріально-технічною базою, що представлено на підприємстві системою обліку, аналізу, аудиторського контролю тощо.

Вивчення теоретичних положень, опублікованих праць вітчизняних і зарубіжних вчених, практики діяльності підприємств свідчить, що облік основних засобів в останній час дещо ускладнився, а ряд проблем негативно впливають на процес управління виробництвом, знижуючи ефективність використання основних засобів. До кола таких проблем можна віднести різні підходи до термінології та визначення сутності основних засобів у фінансовому обліку й системі оподаткування, принципів оцінки основних засобів, проблеми вдосконалення системи амортизації, підвищення інформативності первинних документів з обліку основних засобів, а також аналізу ефективності використання основних засобів і можливості її прогнозування.

Зміни необхідні насамперед у частині підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління основними засобами підприємства, що вимагає вирішення наступних завдань:

– дослідження сутності основних засобів, їх складу класифікації в різних галузях економічної науки;

– узагальнення та систематизація класифікації основних засобів;

– дослідити діючу методику нарахування амортизації й обліку зносу основних засобів, встановити її ефективність і доцільність застосування на підприємствах кондитерської галузі;

– проаналізувати діючу організацію та методику бухгалтерського обліку основних засобів, вплив на них змін податкової політики та виявити шляхи її вдосконалення;

– удосконалити методику аналізу матеріально-технічної бази підприємства;

– розробити рекомендації з удосконалення методики контролю ефективності використання основних засобів із застосуванням інформаційних систем і технологій.

Вирішення поставлених завдань передбачає:

– удосконалення методики обліку надходження основних засобів у системі аналітичних рахунків, що дозволить спростити систему бухгалтерських записів;

– розробки бухгалтерської моделі економічного механізму амортизації, що сприятиме вирішенню проблем фінансового, внутрішньогосподарського обліку амортизаційних процесів та їх податкового аспекту;

– удосконалення методики обліку витрат на ремонти основних засобів, що підвищить ефективність управління витратами;

– розробки моделі залежності експлуатаційних витрат від віку устаткування, яка дозволить визначити доцільність проведення ремонту основних засобів.

Це дасть змогу удосконалити організацію та методику облік основних засобів, підвищити його інформативність і прогнозувати ефективність використання на підприємстві.

Титарюк І. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Болдуєв М. В.

НЕОБХІДНІСТЬ ВІДОБРАЖЕННЯ ТА ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПОРЯДКУ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ У НАКАЗІ ПРО ОБЛІКОВУ ПОЛІТИКУ ПІДПРИЄМСТВА

Облікова політика підприємства – це не просто сукупність способів ведення обліку, обраних відповідно до умов господарювання, але й вибір методики обліку, яка надає можливість використовувати різні варіанти відображення фактів господарського життя в обліку. Облікову політику в широкому розумінні можна визначити як управління обліком, а у вузькому – як сукупність способів ведення обліку.

Незважаючи на значні науково-практичні напрацювання, доводиться констатувати, що існує певна кількість невирішених питань, які стосуються процедур – системи організаційних і методичних дій, що здійснюються суб'єктом господарювання під час формування облікової політики.

Проблема пов'язана з тим, що практика формування облікової політики зводиться лише до видання наказу про облікову політику на поточний рік. Однак слід зауважити, що "наказ" – це остання подія у формуванні облікової політики. Для її досягнення необхідно провести кропітку роботу з визначення процедур організації та ведення господарського обліку, який має відповідати особливостям діяльності виробничої системи та інтересам її власників. А це, в свою чергу, потребує вирішення значної кількості як організаційних, так і обліково-аналітичних завдань. Залишаються не вирішеними питання, пов'язані з визначенням посадових осіб і фахівців, відповідальних за всі етапи формування, оцінки і контролю виконання облікової політики, встановленням технологічної послідовності розробки базисного розпорядчого документа про облікову політику, порядку взаємодії між службами, рівнями управління і обліку тощо.

Інвентаризація є одним із методів бухгалтерського обліку і важливим засобом контролю за збереженням і закріпленням матеріальних цінностей за певними об'єктами і матеріально-відповідальними особами. Тому, цей метод має належним чином відображатися в обліковій політиці підприємства.

Ми пропонуємо доповнити Наказ про облікову політику за таким напрямками:
– обов'язки і відповідальність за проведення інвентаризації;
– порядок і строки проведення інвентаризації на підприємстві;
– організаційна структура і порядок діяльності інвентаризаційних комісій;
– організація інвентаризації згідно інструкції;
– порядок відображення результатів інвентаризації;
– особливості інвентаризації об'єктів обліку;
– відповідальність МВО за результатами інвентаризації.

Таке доповнення положень наказу про облікову політику щодо порядку проведення інвентаризації дає змогу більш ефективно вести облік майна товариства і підвищує якість підготовки інформації необхідної для складання фінансової звітності.

Харченко О. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Гнезділова О. М.

ОРГАНІЗАЦЯ ОБЛІКУ ПРАЦІ ТА ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Від якості і системності організації обліку праці та заробітної плати (далі ЗП) значно залежать такі показники як: рівень витрат підприємства, якість, правдивість, справедливість, повнота і своєчасність розрахунків з персоналом з оплати праці, які в свою чергу мають значний вплив на ефективність діяльності підприємства (його фінансові показники). Головними завданнями організації обліку праці й ЗП є: а) забезпечення контролю (самоконтролю) за дотриманням кількісного складу працівників, використанням робочого часу й додержанням трудової дисципліни; б) визначення відпрацьованого часу та виробленої продукції, контроль за виконанням норм виробітку; в) нарахування ЗП кожному працівникові; г) здійснення утримань із ЗП; д) розподіл нарахованої ЗП за напрямами витрат (загальновиробничі, адміністративні, на збут, інші витрати); є) складання та своєчасне подання фінансової, статистичної та податкової звітності; ж) здійснення своєчасних розрахунків з працівниками підприємства стосовно ЗП, і з бюджетом щодо здійснених утримань із ЗП.

Ми вважаємо що в процесі організації обліку розрахунків з працівниками необхідно виділити наступні елементи: а) розробка методики та техніки узагальнення ЗП; б) вибір регістрів аналітичного та синтетичного обліку; в) розподіл робіт між бухгалтерами та проведення оперативного контролю за правильністю здійснення розрахунків тощо. Також цей процес має сприяти повному й ефективному використанню робочого часу, правильним і своєчасним розрахункам з персоналом, а також збору інформації та групуванню показників з оплати праці, необхідних для поточного та наступного планування, контролю та аналізу. Для цього на підприємстві мають бути чітко розподілені функції обліку між відділами. Саме тому вважаємо доцільним провести групування елементів процесу організації обліку – зробити розподіл обов'язків між окремими відділами (рис. 1).

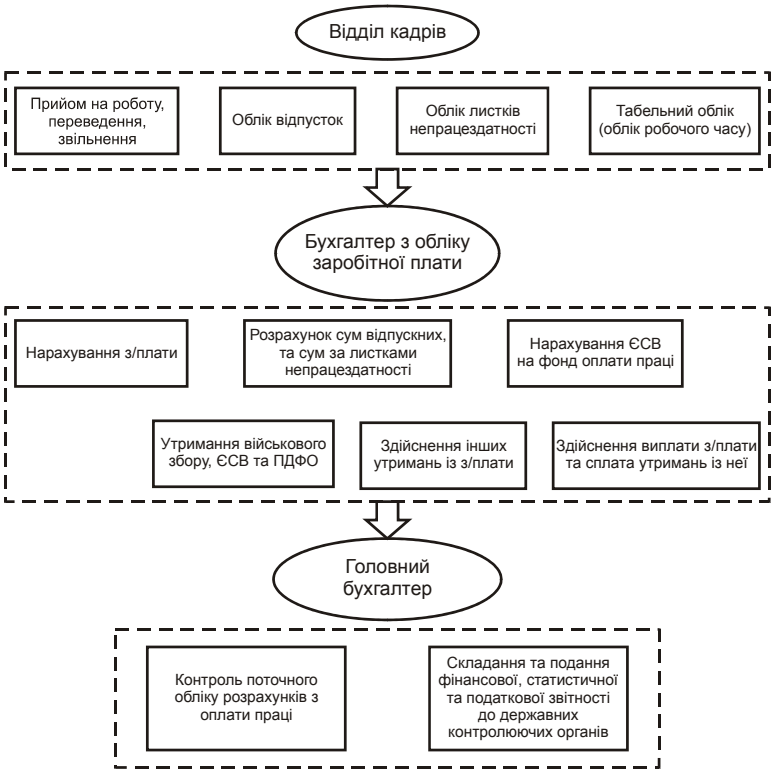

Рис 1. Розподіл функцій обліку праці і заробітної плати між відділами

Таке групування надасть можливості чітко розподілити обов'язки між відділом кадрів, бухгалтером з обліку праці та нарахування ЗП і головним бухгалтером. Це буде сприяти конкретизації відповідальності на окремих стадіях документообігу.

Слід зазначити, що для кожного бухгалтера, який здійснює розрахунок ЗП, важливо знати основи законодавства про працю, а також з якими проблемами обліку розрахунків з оплати праці він може зіткнутися. Останнім часом відбулися значні зміни, які стосуються сфери трудових відносин і можуть вплинути на результати розрахунків з оплати праці, а саме:

1) Значно посилена відповідальність за здійснення порушень у сфері праці – розмір штрафів коливається від однієї мінімальної ЗП до тридцяти (ст. 265 КЗПП).

2) Всіма підприємствами здійснюється нарахування такого показника, як ЄСВ, загальний порядок розрахунку якого залишився незмінним. З 01 січня 2015 р. в разі нарахування ЗП нижче мінімальної за основним місцем роботи ЄСВ розраховується та сплачується з розміру мінімальної заробітної плати (1 218 грн), а не з розміру фактичної заробітної плати.

3) Максимальний розмір доходу з якого утримують ЄСВ на 01 січня 2015 року складає 20 706 грн; а з 1 грудня 2015 року, він буде становити 17·1378=23 426 грн.

4) З 2015 року підвищена ставка ПДФО для доходів, які складають понад 10 мінімальних заробітних плат – з 17% до 20%. (п. 167.1 ПКУ);

5) Затверджено нову форму Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (ф. № 1ДФ) і порядок його заповнення та подання податковими агентами (Наказ № 4 Міністерства фінансів України від 13.01.2015 р.).

Бухгалтерський облік праці та пов'язаних із нею розрахунків є дуже відповідальною та трудомісткою ділянкою бухгалтерського обліку, яка вимагає досить ретельного організаційного, кадрового та інформаційного забезпечення. Тому бухгалтеру чи статистику важливо знати, як правильно робити розрахунок заробітної плати того чи іншого працівника, яким чином здійснювати оподаткування тієї або іншої виплати в даний час. І дуже важливо постійно стежити за змінами діючого законодавства. Відтак, належна організація бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці сприяє ефективному управлінню підприємством.

Хрипко А. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Болдуєв М. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ РОБОТИ МАШИННО-ТРАКТОРНОГО ПАРКУ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Відповідно до вимог "Обліковий лист тракториста-машиніста" складається один раз у п'ять днів. Сюди заносять характеристики робіт, виконаних машинно-тракторним агрегатом за визначений проміжок часу, які часто носять однорідний характер і виконуються по догляду за однією і тією ж сільськогосподарською культурою. У зв'язку з цим на етапі первинного обліку виникає доцільність провести їх групування, що в майбутньому полегшить процес узагальнення даних, а також працю обліковців у зв'язку з відсутністю в більшій частині сільськогосподарських підприємств комп'ютерної техніки.

Важливе значення для забезпечення інформації для прийняття управлінських рішень має визначення фактичного використання пального та мастильних матеріалів, а також визначення щоденного залишку в баках тракторів, що також дасть можливість посилити контроль за витрачанням пального в процесі виробничої експлуатації сільськогосподарських машин та обладнання. Така потреба виникає в зв'язку зі значними витратами на придбання паливно мастильних матеріалів, які несуть сільськогосподарські підприємства при вирощуванні сільськогосподарських культур.

Важливе значення має забезпечення контролю за часом роботи та простоїв сільськогосподарської техніки, які є важливим експлуатаційним та економічним показником, тому потребують детального обліку. В системі первинних документів бухгалтерського обліку була передбачена ф. 72 "Листок обліку простоїв". Нині у господарствах облік простоїв не здійснюється, в зв'язку з цим, на наш погляд, необхідно доповнити діючу форму "Облікового листа тракториста-машиніста" додатковою таблицею, пристосованою для визначення часу простоїв сільськогосподарської техніки.

Для проведення узагальнення даних по експлуатації сільсько-господарської техніки в системі облікових даних управлінського обліку доцільно утворити "Нагромаджувальну експлуатаційну відомість роботи машинно-тракторного парку". Вона відкривається по кожному трактору чи комбайну при його використанні на сільськогосподарських, транспортних та інших видах робіт і заповнюється на підставі облікових листків тракториста –машиніста чи подорожніх листків трактора. При веденні записів необхідно вказати дату виписки та номер облікового чи подорожнього листка, відпрацьовану трактористом кількість годин та кількість простоїв, виконаний обсяг роботи у фізичних гектарах, розмір нарахованої заробітної плати та віднесення її на відповідний об'єкт обліку в рослинництві, витрати пального в кілограмах чи літрах. Усі вказані фізичні параметри порівнюються з нормативно встановленими, і таким чином відображається інтенсивність експлуатації машинно-тракторного парку. Такий документ повинен відкриватися в розрізі кожної наявної одиниці активної частини сільськогосподарської техніки та за результатами місяця узагальнюється по машинотракторному парку в цілому.

Хрипко В. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Козуб О. В.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА З НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

В умовах ринкових відносин бухгалтерський облік об'єктів необоротних засобів праці є найважливішим елементом управління підприємством, контролем за раціональним та економічним використанням

його ресурсів з метою досягнення комерційного успіху його власника та зберігання національного багатства держави в цілому.

Реформування економічних відносин в Україні ставить перед обліком, в тому числі і перед обліком необоротних засобів праці, нові задачі та вимоги. Він стає засобом інформаційного забезпечення, впливу на виробництво, контроль, обґрунтованість і ефективність здійснення будь-яких підходів виробничого та фінансового характеру.

Після реформування системи бухгалтерського обліку України підприємства отримали можливість вибору певних способів обліку основних засобів у рамках, дозволених нормативними документами. З наданням підприємствам можливості самостійно обирати способи обліку в офіційний оборот був введений термін "облікова політика". При формуванні облікової політики підприємства мають керуватися визначеними П (С) БО 1 принципами бухгалтерського обліку. Згідно П (С) БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" основними з них є зрозумілість, доречність, достовірність та порівнянність.

Дослідження затверджених П (С) БО 1 принципів обліку показало необхідність ввести принцип об'єктивності, відповідно до якого обрані підприємством способи і процедури бухгалтерського обліку повинні забезпечити формування неупередженої, реальної інформації. З метою дотримання даного принципу ринкова вартість об'єктів основних засобів повинна визначатися незалежним експертом-оцінювачем, що дозволить знизити ступінь її суб'єктивності.

У наказі про облікову політику не слід прямо перелічувати обрані способи амортизації основних засобів за кожною групою, оскільки неможливо відразу передбачити усі варіанти їх використання. Такі повноваження повинна мати приймальна комісія, яка в момент надходження об'єкта має визначити його очікуваний термін корисного використання, ліквідаційну вартість і спосіб амортизації з обов'язковим письмовим оформленням свого рішення. Проте в обліковій політиці підприємства, виходячи з особливостей своєї діяльності, має бути вказано, у чому вимірюється термін корисного використання основних засобів: у роках або в операційних циклах, а також тривалість даного циклу.

У цілому облікова політика стосовно основних засобів буде найбільш повною у випадку розкриття таких положень методики їх обліку:

1. Критерій віднесення активів підприємства до необоротних – у випадку якщо операційний цикл перевищує календарний рік;
2. Вартісний ліміт віднесення необоротних активів до основних засобів;
3. Встановлення об'єкта обліку;
4. Порядок нарахування амортизації, що містить у собі вибір способів амортизації, встановлення терміну корисного використання або загальної очікуваної продуктивності об'єктів і їх ліквідаційної вартості;
5. Умови проведення переоцінки основних засобів;
6. Спосіб оцінки результатів проведених ремонту, модернізації, добудування й інших видів поліпшення основних засобів;
7. Критерій суттєвості і порядок обліку витрат, що здійснюються для підтримки об'єкта в робочому стані й одержання спочатку визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання.

Швець Л. Є.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Гнездилова О. М.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ ПОВЯЗАНИХ З УЧАСТЮ У ВИСТАВЦІ ЧИ ЯРМАРКУ

Витрати, пов'язані з участю у виставці (ярмарку), класифікуються як операційні витрати. Більша їх частина носить рекламний характер. Такі витрати відносять до витрат на збут і відображаються на рахунку 93 "Витрати на збут". (п. 19 ПБУ-16). Аналогічно (на рахунку **93**) відбивають витрати й на участь у **"неторгових"** виставках (ярмарках). У той же час бухгалтерський облік операцій із продажу на виставці (ярмарку) товару, варто вести в загальновстановленому порядку для торговельних операцій.

Вартість виставочних зразків товару в бухгалтерському обліку відбивається аналогічно податковому: як готова продукція (якщо під час виставки (ярмарку) або після її вони будуть реалізовані), як малоцінні предмети (якщо вони не підлягають подальшій реалізації в силу якихось причин, строк їхнього використання менш року), як об'єкт необоротних активів (не підлягають подальшій реалізації, строк використання більше року).

Витрати на участь у виставках (ярмарках) складаються з різних елементів. Більш докладно дані елементи й порядок відбиття в бухгалтерському обліку участі у виставці (ярмарку) розглянемо на числовому прикладі.

Числовий приклад

ПП "БІГ" взяло участь у виставці "Домострой". При цьому ПП "БІГ" фактично понесло наступні витрати: внесок за право участі у виставці 1200 грн в т. ч. ПДВ; витрати на транспортування зразків продукції 240 грн т. ч. ПДВ; оренда виставочної площі 1500 грн т. ч. ПДВ; оренда виставкового устаткування 720 грн т. ч. ПДВ; плата за внесення в каталог виставки 120 грн т. ч. ПДВ; виготовлення й розміщення виставочного стенда, його демонтаж по закінченні виставки 600 грн т. ч. ПДВ; виготовлення рекламних буклетів, які надалі будуть роздані учасником (ПП "БІГ") відвідувачам виставки 480 грн т. ч. ПДВ; послуги охорони, опалення, збирання й ін. 1800 грн т. ч. ПДВ; податок на рекламу – нараховується на суму витрат без ПДВ: (1000 + 200 + 1250 + 600+ 100 + 500 + 400 + +1500) x 0,5% = 27,75 грн; відрядні витрати 2000 грн т. ч. ПДВ; усього витрат на участь у виставці 8687,75 грн т. ч. ПДВ; готова продукція, представлена на виставці 4000 грн.

Господарські операції по участі у виставці, її бухгалтерському обліку ПП "БИГ" будуть відбиті в такий спосіб (див. табл.).

Таблиця

Бухгалтерський облік операцій по участі у виставці

№ рядка	Зміст бухгалтерського запису	Бухгалтерський облік		
		Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Перерахований внесок за право участі у виставці, у тому числі податок на рекламу – 5 грн	371	311	1205
2	Відображення податковий кредит по ПДВ	6411*	644	200
*Субрахунок другого порядку 6411 "Розрахунки по ПДВ"				
3	Перерахована плата за внесення в каталог виставки, виготовлення й розміщення виставочного стенда, виготовлення рекламних буклетів, у тому числі податок на рекламу – 5 грн (120 + 600 + 480 + 5)	371	311	1205
4	Відображення податковий кредит по ПДВ	6411	644	200
5	Отримані виготовлені рекламні буклети й передані в підзвіт працівникові, відповідальному за їхню роздачу на виставці:			
	вартість без ПДВ	209	665	400
	сума ПДВ	644	685	80
6	Виготовлений і розміщений на виставці виставочний стенд (в обліку відбито на підставі акту приймання-передачі стенда);			
	вартість стенда без ПДВ	22	685	500
	одночасно вартість стенда списана до складу витрат на збут (з організацією оперативного обліку в кількісному вираженні)	93	22	500
	сума ПДВ	644	685	100
7	Відпущена зі складу продукція для експонування на виставці	262*	261*	4000
*Субрахунку **261** "Готова продукція на складі", 262 "Готова продукція (експонати) на виставці"				
8	Отримані послуги із транспортування продукції, послуги охорони, опалення, збирання й ін., оренді виставочної площі й устаткування, демонтажу виставочного стенда (в обліку відбито на підставі підписаного по закінченні виставки акту)			
	вартість без ПДВ (200 + 1500 + 1250 + +600)	93	685	3550
	податок на рекламу – 17,75 грн	93	685	17,75
	сума ПДВ (40 + 300 + 250 + 120)	6411	685	710
	демонтований стенд розміщений в офісі ПП "БІГ"	112	716	500
	нараховано знос стенда	92	132	500
9	Перерахована плата за отримані послуги (3550+ 17,75 + 710)	685	311	4277,75
10	На підставі підписаного по закінченні виставки акту плата за внесення в каталог виставки віднесена до складу витрат на збут:			
	вартість без ПДВ	93	685	100
	сума ПДВ	644	685	20
11	Експонати (готова продукція) повернуті на склад	261	262	4000
12	На підставі наданих працівниками авансових звітів відрядні витрати віднесені до складу витрат на збут:			
	вартість без ПДВ	93	372	1750
	сума ПДВ	6411	372	250
13	На підставі звіту відповідального працівника про проведену виставку списані на витрати на збут:			
	податок на рекламу	93	685	10
	рекламні буклети	93	209	400
	внесок за право участі у виставці на вартість без ПДВ	93	685	1000
	сума ПДВ	644	685	200

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Андрійчук І. В.
Національний університет ДПС України, м. Ірпінь
Біла В. Р., к. ю. н., доцент

МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА СЕРЕД ІНШИХ ФОРМ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН

Дослідження проблеми визначення місця адміністративного судочинства серед інших форм захисту прав, свобод та інтересів громадян передбачає розкриття змісту самого права громадянина на захист в адміністративних судах, його правової природи. Аналіз цієї проблеми має не тільки суто теоретичне значення, але й практичне, яке полягає у тому, що формулювання положень про зміст права на захист впливатиме на правильність інтерпретації норм чинного законодавства при вирішенні питань правозастосовної діяльності адміністративних судів.

Вчені зазначають невідривний зв'язок права на захист із суб'єктивним правом та правовим статусом особи. Поглиблює підхід щодо сутності права на захист точка зору Т. М. Підлубної, яка пропонує розуміти право на захист як конституційне право, яке полягає в можливості його носія самостійно вчиняти юридично значимі активні дії й при настанні певних умов реалізуватись у конкретному правовідношенні з метою відновлення порушеного права чи інтересу. В об'єктивному значенні право на захист постає гарантією забезпечення прав та інтересів особи, що реалізується лише у випадку порушення суб'єктивного права. Право на захист розглядається нею як один із складових елементів будь-якого суб'єктивного права [2, с. 5].

Розрізняють дві форми захисту прав, свобод та законних інтересів громадян: судовий та позасудовий.

Конституційне право на судовий захист гарантується державою і стосується громадян України, іноземців, осіб без громадянства, які потребують правового захисту в суді. Такі скарги підлягають безпосередньому розгляду в судах незалежно від того, що прийнятим раніше законом міг бути встановлений інший порядок їх розгляду. Подання скарги до органу, посадової особи вищого рівня не перешкоджає оскарженню цих рішень, дій чи бездіяльності до суду [1, с. 137].

Як узагальнюючий висновок стосовно захисту суб'єктивних прав у порядку цивільного судочинства, Г. П. Тимченко, вірно зазначає, що існування судової влади обумовлене покладанням на неї особливої функції – захисту прав та законних інтересів. Судова форма забезпечує реалізацію специфічного за змістом та функціями конституційного права на захист як фундаментального процесуального способу захисту [3, с. 113].

Також важливим елементом захисту прав, свобод та законних інтересів громадян є існування загального порядку захисту прав, свобод, законних інтересів засобами адміністративного судочинства.

У податкових правовідносинах до правозахисної діяльності доцільно віднести, насамперед, оскарження рішень, дії (бездіяльності) державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб.

Важливе місце серед засобів адміністративно-правового захисту прав та законних інтересів громадян займає судова скарга – скарга на адміністративні акти, яка розглядається в порядку адміністративної юстиції – спеціального правосуддя, спрямованого на вирішення спору про право адміністративне. Судовий захист громадян – це не тільки один з важливих способів забезпечення законності в сфері державного управління і місцевого самоврядування, але й судовий контроль за виконавчою владою, за самою адміністрацією.

Отже, адміністративне судочинство повинне сприяти зміцненню законності й правопорядку, запобіганню і викоріненню правопорушень, захисту прав і свобод громадян.

Список використаної літератури

1. Бахрах Д. Н. Административное право: Учебник для вузов. – М.: Издательство БЕК, 1999. – 368 с.
2. Підлубна Т. М. Право на захист цивільних прав та інтересів : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Т. М. Підлубна. – К., 2009. – 20 с.
3. Тимченко Г. П. Способы и процессуальные формы защиты гражданских прав : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Тимченко Геннадий Петрович. – Х., 2002. – 203 с.

Білий С. С.
ПВНЗ "Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету"
наук. кер. – к. ю. н. Кондратенко В. М.

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

У сучасних умовах розбудови української державності модернізаційні перетворення відбуваються в різних сферах життєдіяльності суспільства – політичній, економічній, культурній та поєднуються з подоланням певних труднощів, зумовлених перехідним етапом у розвитку країни. Це, в свою чергу, передбачає реформування правової системи України, постійне вдосконалення законодавства, зокрема, і адміністративного права як фундаментальної галузі публічного права.

На сьогоднішній день не врегульованими на законодавчому рівні є питання, пов'язані з притягненням юридичних осіб до адміністративної відповідальності. Юридична особа – організація, суб'єкт права, здатний від свого імені набувати майнові і особисті немайнові права і нести обов'язки та самостійно брати участь у правовідносинах, бути позивачем та відповідачем у суді.

Одним із дискусійних питань в контексті адміністративної відповідальності юридичних осіб є визначення її вини. На думку В. Стефанюка, І. Голосніченка, М. Михеєнка, вина юридичної особи – це психічне ставлення осіб, які перебувають у безпосередніх організаційно-правових відносинах з нею, причетні до протиправних діянь, виражених в актах юридичної особи, що завдали шкоди суспільним відносинам, порядку управління, та їх наслідків, виявлене у формі умислу або необережності [1].

Кодекс України про адміністративні правопорушення [2] (далі – КУпАП), передбачає адміністративну відповідальність лише фізичних осіб. Це пов'язано з процесом приватизації і появою приватного сектора, що зумовило використання державою механізмів адміністратиного впливу на господарюючі суб'єкти.

Як зазначає Д. Бахарах, організації несуть адміністративну відповідальність за те, що порушено, за те, що трапилось, залежно від того винні вони чи ні [3].

Адміністративна відповідальність юридичної особи настає за вчинення нею забороненої КУпАП дії чи бездіяльності, яка виконана або санкціонована її керівником чи колективним органом управління, що діяв від імені юридичної особи. Юридичні особи можуть нести адміністративну відповідальність лише у випадках, спеціально передбачених нормами Особливої частини КУпАП.

Отже, підставою застосування до юридичних осіб заходів адміністративної відповідальності є вчинення адміністративного правопорушення – винного, протиправного, караного діяння, що представляє шкоду для суспільства. Головною особливістю є те, що до адміністративної відповідальності притягають не конкретного громадянина чи посадову особу, а в цілому підприємство, установу, організацію, а також те, що юридична особа є потенційно деліктоспроможною, тобто здатна нести відповідальність в адміністративному аспекті.

Література

1. Стефанюк В. Інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб і проблеми теорії і практики / В. Стефанюк, І. Полосніченко, М. Михеєнко // Право України. – 2008. – № 9. – С. 50–62.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – № 3.

3. Бахрах Д. Н. Административное право : учебник / Д. Н. Бахрах. – М., 1996. – 320с.

Білоус Д. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Армаш Н. О.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Проблема адміністративної відповідальності юридичних осіб актуальна через те, що цей інститут перебуває в процесі становлення. Він остаточно не оформлений, містить багато прогалин та суперечностей. З цієї теми з'являється дуже багато дискусій. Це пов'язано з інтенсивним розвитком даної відповідальності після здобуття Україною незалежності, а також зумовлений процесами зростання підприємництва та розвитку ринкової економіки. Що в свою чергу призвело до утворення значної кількості юридичних осіб, які були засновані на приватній та колективній формах власності.

Адміністративну відповідальність юридичних осіб, можна назвати самостійним видом адміністративної відповідальності. Вона дуже тісно пов'язана з адміністративною відповідальністю фізичних осіб. За вчинення правопорушення юридичною особою, можливі такі правові наслідки як:

– Притягнення до відповідальності посадової особи, за порушення митних правил;

– Притягнення до відповідальності одночасно і юридичної, і посадової осіб, у разі скоєння порушення в сфері обмеження монополізму;

– Притягнення до відповідальності тільки юридичної особи, у випадку порушення правил містобудування.

Частина науковців все ж заперечує наявність адміністративної відповідальності юридичних осіб, керуючись тим, що в Кодексі про адміністративні правопорушення, мова про юридичних осіб не йде. Також, відсутній і окремий кодифікований акт, у якому було б висвітлено це питання. Немає й об'єднаних у систему правових норм, які б складали адміністративну відповідальність юридичних осіб.

Погляди вчених мають розбіжності у двох аспектах, чи може взагалі юридична особа бути суб'єктом адміністративної відповідальності і чи є заходами адміністративної відповідальності фінансові санкції, що до них застосовуються.

Для удосконалення законодавства у сфері адміністративної відповідальності юридичних осіб слід обрати один з двох варіантів удосконалення законодавства для вирішення даної проблеми:

– розробити та прийняти кодифікований нормативно-правовий акт, в якому мають бути закріплені основні положення пов'язані з регулюванням інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб;

– розширити коло суб'єктів адміністративної відповідальності, закріплених в Кодексі про адміністративні правопорушення, включивши до їх складу юридичних осіб та передбачивши відповідні види адміністративних стягнень, прийнятний до застосування щодо цієї категорії суб'єктів.

На наш погляд, найбільш оптимальним є внесення змін і доповнень до чинного КУпАП, що значно спростить правозастосовчу практику й дозволить уникнути невиправданих повторів у адміністративно-деліктному законодавстві.

Отже, можна зробити висновок, що законодавство про притягнення до адміністративної відповідальності юридичних осіб є недосконалим і потребує доопрацювання та покращення.

Бущак А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Трипольська М. І.

ОБ'ЄКТ ПОДАТКОВОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Податкові правовідносини є різноманітними. Це відносини, пов'язані з встановленням та сплатою податків та зборів, відносини податкового контролю, охоронні правовідносини з приводу застосування заходів юридичної відповідальності, які застосовуються за порушення податкового законодавства, відносини з приводу оскарження актів податкових органів, дій або бездіяльності їх посадових осіб.

Виходячи з аналізу податкових правовідносин, можна зробити висновок, що податкові правопорушення направлені не на всі з них, тож говорити про те, що об'єкт податкового правопорушення охоплює усі суспільні відносини, які регулюються нормами податкового законодавства, не представляється можливим. На наш погляд, виходячи зі складів податкових правопорушень, які закріплені у Податковому кодексі України, родовим об'єктом податкового правопорушення є суспільні відносини у сфері забезпечення сплати податків та зборів та підтримання податкової дисципліни, які охороняються податковим законодавством.

Різновидом родового об'єкта є видовий об'єкт, тобто самостійна група суспільних відносин, яким завдається шкода в результаті вчинення близьких за змістом об'єктивної та суб'єктивної сторін правопорушення. Видові об'єкти покладені в основу класифікації податкових правопорушень. Ми підтримуємо позицію, яка підтримується більшістю вчених, щодо розподілу видового об'єкта податкового правопорушення на: суспільні відносини, які забезпечують проведення податкового контролю, та суспільні відносини, які забезпечують сплату податків та зборів.

Безпосереднім об'єктом податкового правопорушення є конкретні суспільні відносини, які охороняються певною нормою податкового законодавства, і яким завдається шкода діянням, яке підпадає під ознаки складу конкретного податкового правопорушення.

Проаналізувавши склади податкових правопорушень, які закріплені у Главі 11 Податкового кодексу України, до безпосередніх об'єктів податкового правопорушення можна віднести: суспільні відносини, пов'язані з обліком платників податків; суспільні відносини, пов'язані з проведенням податкових перевірок; суспільні відносини, пов'язані з забезпеченням сплати податків та зборів.

Факультативною ознакою, яка характеризує об'єкт податкового правопорушення, є його предмет. Ознаками предмету правопорушення є наступне: він передбачений правовою нормою; є елементом суспільних відносин, яким спричиняється шкода; на предмет правопорушення здійснюється безпосередній вплив правопорушення; через вплив, яким здійснюється правопорушенням на предмет, наноситься шкода суспільним відносинам, які є об'єктом даного правопорушення.

Предмет правопорушення не тотожний об'єкту. Між цими категоріями є відмінності. По-перше, на предмет правопорушення завжди здійснюється вплив, проте шкода, на відміну від об'єкта, предмету заподіюється не завжди. Через вплив на предмет правопорушення спричиняється шкода суспільним відносинам. По-друге, предметом правопорушення може бути будь-який з елементів суспільних відносин окрім їх суб'єктів.

Аналіз податкових правопорушень, які визначені Главою 11 Податкового кодексу України, дозволяє виділити наступні предмети податкових правопорушень: податкова інформація, податкова звітність, документи облікових та інших регістрів, бухгалтерська та статистична звітність, майно, яке перебуває у податковій заставі, грошові кошти, які входять до податкового зобов'язання та ін.

Вачарія Є. Р.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Трипольська М. І.

ФІНАНСОВІ САНКЦІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

В юридичній науці на сьогоднішній день існує неоднозначне розуміння правової природи та сутності фінансово-правових санкцій. Більшість науковців, які досліджують сутність фінансово-правової санкції в першу чергу її визначають як структурний елемент фінансово-правової норми.

Фінансово-правова санкція дійсно є елементом фінансово-правової норми, проте поширене уявлення про тотожність фінансово-правової санкції з санкцією фінансово-правової норми є хибним, адже воно зумовлене більше тотожністю назв цих правових категорій аніж обґрунтованістю та логічною виправданістю. Фінансово-правова санкція є незамінним елементом диспозиції особливого виду фінансово-правових норм – охоронної фінансово-правової норми.

Поширене ототожнення фінансових санкцій з фінансовим примусом. При цьому, поняття "заходи фінансово-правового примусу" значно ширше поняття "фінансово-правова санкція". Сфера фінансово-правового примусу не полягає тільки у застосуванні заходів фінансово-правової відповідальності. Фінансово-правовий примус покликаний забезпечувати виконання норм фінансового права шляхом застосування заходів попередження, припинення та застосування заходів фінансово-правової відповідальності. Фінансово-правові санкції застосовуються, на відміну від інших заходів фінансово-правового примусу, лише у випадку вчинення фінансового правопорушення. Фінансово-правові санкції є особливим та найжорсткішим заходом фінансово-правового примусу.

Виходячи із аналізу чинного законодавства України, термін "фінансові санкції" завжди використовується як узагальнюючий для позначення примусових заходів впливу зміст яких полягає у позбавленні правопорушника певної суми грошей, а конкретні види фінансових санкцій визначаються в залежності від способу обчислення, а іноді від особливостей застосування або інших ознак.

Порівняння фінансових санкцій з іншими примусовими заходами, що полягають у стягненні з правопорушників певних грошових сум, дає можливість стверджувати, що фінансовими санкціями слід вважати заходи впливу примусового характеру, які реалізуються через процедуру правозастосування в позасудовому по-

рядку і які виражаються у позбавленні особи, до якої вони застосовані, певної суми грошей, що є мірою юридичної відповідальності та наслідком вчинення цією особою передбаченого законом правопорушення.

До специфічних ознак фінансово-правових санкцій можна віднести: імперативний характер; нормативно встановлені; застосовуються у сфері фінансово-правового регулювання; підставою їх застосування є вчинення фінансового правопорушення; застосовуються як до фізичних, так і до юридичних осіб; мають особливий позасудовий процесуальний порядок застосування; мають здебільшого короткостроковий термін застосування; як правило носять майновий та організаційний характер; поєднують компенсаційну та каральну цілі; як захід фінансово-правової відповідальності представляють собою додаткове обтяження; є крайнім та найбільш суворим заходом фінансово-правового примусу; не можуть бути встановлені угодою сторін; можуть застосовуватися одночасно з санкціями інших видів юридичної відповідальності.

На наш погляд, фінансово-правові санкції можна визначити як заходи фінансово-правової відповідальності, які застосовуються уповноваженими контролюючими органами держави до фізичних та юридичних осіб за порушення фінансового законодавства, які полягають у покладенні на них обмежень майнового чи організаційного характеру.

Вощан Н. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Пєтков С. В.

НОРМИ РИМСЬКОГО ПРАВА (КВАЗІДЕЛІКТИ), ЯКІ СТАЛИ ОСНОВОЮ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Висвітлюючи еволюцію адміністративного права, не можна залишити поза увагою питання рецепції римського права. Зокрема, поява в адміністративному праві України таких нових для нього інститутів, як адміністративна юстиція, інститут управлінських (адміністративних) послуг, інститут адміністративного договору, розвиток адміністративного процесуального, утому числі адміністративно-процедурного, законодавства. Усе це свідчить про наявність певних ознак рецепції духу, ідей, головних засад та окремих положень публічного права, що сформувалося під впливом західної традиції права.

Делікт (delictum) означає неправомірну дію; безчесний, аморальний поступок; злочин.

У широкому розумінні делікт розглядається як “правопорушення, проступок”, а у вузькому – як “суперечлива нормам цивільного законодавства дія, за яку передбачена кара у формі матеріальної (майнової) відповідальності, що є підставою відшкодування завданої деліктом шкоди”. Отже, в доктрині римського права категорія делікт ототожнюється з правопорушенням, а зобов’язання з недозволених дій, що виходять за межі переліку деліктів, дістали назву зобов’язань як би з делікту (quasi ex delicto).

Квазіделікти (quasi ex delicto), проектуючи розуміння цього слова на площину сучасного українського адміністративного права, це проступки, що тягнуть за собою спричинення шкоди, виникнення зобов’язань із її відшкодування та не підпадають під ознаку делікту. Можна лише припустити, що римляни не вбачали тотожності з деліктами таких правопорушень, які викликали не саму шкоду, а загрозу її завдання або тягли відповідальність не за власні, а чужі дії. Серед досить широкого переліку дій, що охоплювались поняттям квазіделікта, найпоширенішим серед них вважаються наступні. По-перше, це квазіделікт, за який встановлювалась відповідальність судді за неналежне здійснення судового провадження. Така відповідальність наступала, якщо рішення судді суперечило фактам, наведеним сторонами, а також у разі будь-якого навмисного порушення порядку судового розгляду, яким завдається шкода інтересам сторін. За такі порушення, а також за порушення інших суддівських обов’язків (наприклад, відсутність судді в призначений для розгляду справи день) на суддю міг бути покладений за позовом потерпілої сторони обов’язок із відшкодування завданої шкоди.

Другим різновидом визнавався квазіделікт, внаслідок якого наступала відповідальність за викинуте або вилите із помешкання на загальну дорогу, внаслідок чого завдається шкода людям, які цією дорогою користуються. Відповідальним за шкоду, завдану таким квазіделіктом міг бути будь-який мешканець житла, з якого було щось викинуто або вилито на територію загального користування. Для цього наявності вини в поведінці відповідача не вимагалось. Від відповідальності звільнялися лише тимчасові мешканці.

Сучасне офіційне визначення адміністративного правопорушення, яке становить фактичну підставу адміністративної відповідальності, дається в ст. 9 КпАП, де суспільна шкідливість адміністративного правопорушення означає, що ним заподіюється шкода певним суспільним відносинам, які охороняються правовими нормами: державному і громадському порядку, власності, правам і свободам громадян, встановленому порядку управління. Ця шкода може бути як матеріальною, так й іншою (моральною, організаційною тощо).

Тобто, аналізуючи вище викладене, можна дійти висновку, що квазіделикти започаткували уявлення про окрему категорію правопорушень (те, що зараз ми називаємо адміністративним проступком), та стали підґрунтям формування адміністративно-правових норм та адміністративного права в цілому.

Глоба Н. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Трипольська М. І.

ФІНАНСОВЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК ВИД ПРАВОПОРУШЕННЯ

Регулюванню фінансово-правових відносин не притаманна правова форма у вигляді єдиного кодифікованого акта, який охоплював би все розмаїття суспільних відносин, що виникають у зв’язку з фінансовою діяльністю. Не видається доцільним і прийняття фінансового кодексу на кшталт цивільного, кримінального, господарського, земельного, кодексу про адміністративні правопорушення тощо. Єдиний наразі кодифікований акт у сфері фінансів – Бюджетний кодекс України – має на меті регулювання лише бюджетних відносин. У сфері податкових відносин прийняти Податковий кодекс. Розробка банківського кодексу

лише заявлена як ідея серед науковців. Інші сторони фінансової діяльності – а це й відносини у сфері державного кредиту та державного боргу, обов'язкового соціального страхування, формування дохідної бази бюджетів поза межами податків, діяльність фінансових небанківських посередників тощо – взагалі ніколи не розглядали як предмет кодифікації. Відтак у фінансовому праві відсутнє і нормативне, легальне визначення таких понять, як "фінансова відповідальність", "фінансове правопорушення".

Разом із тим саме фінансове правопорушення є єдиною підставою для вжиття заходів фінансово-правової відповідальності. Специфіка полягає в тому, що фінансове правопорушення може утворювати склад як безпосередньо фінансового, так і адміністративного, дисциплінарного правопорушення або кримінального злочину. А це, в свою чергу, створює можливості для реалізації санкцій не лише фінансового, а й дисциплінарного, адміністративного чи кримінального характеру.

Відповідальність у фінансовому праві може бути окремим комплексним правовим інститутом, що має особливий предмет регулювання, а саме – правопорушення у сфері фінансової діяльності (фінансові правопорушення). У юридичній літературі фінансове правопорушення розглядають також як суспільно шкідливе (небезпечне), протиправне (таке, що порушує норми фінансового законодавства), винне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатного суб'єкта (фізичної чи юридичної особи), яке зазіхає на інтереси держави й суспільства загалом, що охороняються законом, і за яке встановлено фінансово-правову відповідальність.

Порушенню фінансового законодавства притаманні: антисоціальний характер, що виявляється у суспільній небезпечності (якщо правопорушення є злочином, передбаченим Кримінальним кодексом) або суспільній шкідливості; протиправність; винність; караність.

Фінансове правопорушення є фактичною підставою для притягнення до фінансово-правової відповідальності і внаслідок цього характеризується сукупністю об'єктивних і суб'єктивних ознак, які у сукупності утворюють склад фінансового правопорушення. Склад фінансового правопорушення це встановлені нормами фінансового права ознаки (елементи), сукупність яких дозволяє вважати протиправне діяння фінансовим правопорушенням. До зазначених ознак (елементів) належать об'єкт фінансового правопорушення, суб'єкт правопорушення, об'єктивна сторона правопорушення, суб'єктивна сторона правопорушення.

Отже, фінансове правопорушення – це суспільно шкідливе (небезпечне), протиправне (таке, що порушує норми фінансового законодавства), винне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатного суб'єкта (фізичної чи юридичної особи), яке зазіхає на інтереси держави і суспільства загалом, що охороняються законом, і за яке встановлена фінансово-правова відповідальність.

Єгян А. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Пєтков С. В.

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА

В Україні актуальним є питання необхідності реформування системи адміністративно-територіального устрою. Адміністративно-територіальна реформа залишається одним із найважливіших завдань сучасного українського державотворення [3, с. 55].

Як свідчить досвід проведення адміністративно-територіальної реформи у різних країнах світу, для успішності реформи потрібні кілька складових: політична воля команди; добре підготовлені кроки у проведенні реформи; належна інформаційна підтримка реформи [1, с. 15].

Сьогодні залишається низка спільних ризиків та загроз в проведенні реформи, а саме:

1. Україна знаходиться у фінансово-економічній кризі.
2. Публічна підтримка реформи з боку основних політичних сил так і залишилась несформованою.
3. Популізм в українській політиці залишається найбільш поширеним явищем [2, с. 29].

Вибір пріоритетних напрямів у проведенні адміністративного реформування має враховувати економічні, географічні, історичні, етнічні особливості і традиції держави та жорсткість зв'язків між рівнями управління. Можна виокремити декілька загальних напрямів: перегляд кількості і розмірів адміністративно-територіальних одиниць, перерозподіл функцій і повноважень між рівнями управління, професіоналізація служб місцевого самоврядування. Реформа адміністративно-територіального устрою в першу чергу направлена на перетворення на базовому рівні – створення повноцінних громад. Аналіз моделей зміни адміністративно-територіального устрою (їх автори – Р. Безсмертний, І. Каліушко, А. Ткачук, Ю. Ганущак), шляхів та способів формування громад показують, що в Україні існує декілька варіантів проведення реформи, за якою зберігатиметься трирівневий устрій України, і які в майбутньому можуть здобути підтримку широких верств населення, без якої реформу здійснити не вдасться [4, с. 92].

Основними з них є наступні:

1. Варіант перерозподілу повноважень та відповідальності без укрупнення та об'єднання громад.
2. Варіант укрупнення шляхом добровільного об'єднання громад та розподіл функцій в залежності від наявних договірних відносин.
3. Соціальна модель створення громад, за якої укрупнення може відбутися шляхом централізованого об'єднання, в тому числі примусово.

Список використаних джерел

1. Бандурка О. М. Адміністративний процес: підручник для вищих навч. закл. / О. М. Бандурка, М. М. Тищенко. – К., 2002. – 288 с.
2. Кампо В. М. Становлення нового адміністративного права України: науково-популярний нарис / В. М. Кампо, Н. Р. Нижник, Б. П. Шльоер; за заг. ред. В. М. Кампо. – К., 2000. – 60 с.
3. Адміністративне право України: підручник для юридичних вузів і фак. / Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. М. Гаращук та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. – Х., 2000. – 520 с.
4. Колпаков В. К. Адміністративне право України / В. К. Колпаков. – К., 1999. – 736 с.

Клімашкіна А. П.
ПВНЗ "Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету"
наук. кер. – к. і. н. Ломака О. А.

СУДОВА ВЛАДА В США

Існуюча сьогодні вітчизняна система побудови судових установ та розподіл між ними юрисдикції неповною мірою відповідає конституційним засадам організації правосуддя. Реформування судового устрою та судочинства має будуватися на таких засадах, як гарантоване право кожного на судовий захист та забезпечення кожному права на доступ до правосуддя. Визначальний вплив на реалізацію вказаних засад справляють такі фактори, як побудова судової системи, розмежування повноважень між судами тощо. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває вивчення та запозичення позитивного досвіду у сфері організаційної побудови і функціонування системи судових органів зарубіжних країн та можливості використання такого досвіду в Україні.

Конституції зарубіжних держав містять певні розділи, які присвячені здійсненню правосуддя. Судова влада займає велике місце в державі, і спрямована на забезпечення панування права, захист прав і законних інтересів громадян, визначення покарання за факти порушення демократичної законності, встановлення істини в кожній конкретній справі. В кожній країні правосуддя різне, а отже і виконує різні функції [1, с 281].

Судова влада США здійснюється Верховним судом та тими нижчими судами, які будуть час від часу засновуватися Конгресом. Звідси починається нинішня система судів: Верховний суд, 11 апеляційних судів, 91 окружний суд і 3 суди зі спеціальними повноваженнями.

Верховний суд є вищою судовою інстанцією Сполучених Штатів та єдиним судом, створення якого передбачене Конституцією. Рішення Верховного суду не підлягають апеляції ні в якому іншому суді. Склад Верховного суду – голова та 8 членів Верховного суду. Особиста юрисдикція Верховного суду поширюється тільки на дві галузі: випадки, які стосуються високих посадових осіб іноземних країн, і випадки, коли одна із сторін є штатом. Рішення суду не повинні бути обов'язково одноголосними. Простої більшості, за наявності не менше шести суддів (офіційного кворуму) досить для прийняття рішення [1, с 280].

Другий рівень федеральної судової системи складають апеляційні суди, які були створені в 1891 році з метою спрощення розподілу судових справ і полегшення роботи Верховного суду. Апеляційні суди переглядають рішення окружних судів (суд першої інстанції федеральної юрисдикції) в межах своїх округів. Ступенем нижче апеляційних судів йдуть окружні суди [2, с 106].

На додаток до федеральних судів загальної юрисдикції час від часу виникає необхідність у створенні спеціальних судів. Це так звані "легіслативні" суди, вони були створені законодавчим актом Конгресу. Судді в цих судах, як і їх колеги в інших федеральних судах, призначаються Президентом з узгодження Сенату на період усього життя. Найважливіший з цих судів – Претензійний суд, який був створений у 1855 року для розгляду грошових позовів, які пред'являли Сполученим Штатам [1, с 281; 3, с 345].

Виходячи з вище викладеного можна сказати що судова влада зарубіжних країн добре організована. Кожна з зазначених країн має свою особливу специфіку розгляду справ в суді, і свої певні функції. Більш досконалою на нашу думку є судова влада США, через краще налагоджений судовий розгляд і не має складної розгалуженої судової системи. Тобто існує орган, на якого покладено одні з основних функції в країні.

Список використаних джерел

1. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. / за ред. В. О. Ріяки. – 2-е вид., допов. і перероб. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 537 с.
2. Іноземне конституційне право / за ред. В. В. Маклакова. – М., 1996. – 512 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн: конспект лекцій, схеми, словник термінів та основних понять : навч.-метод. посібник. – Харків, 2008. – 191 с.

Кривицька К. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Армаш Н. О.

ОФІЦІЙНИЙ СПОСТЕРІГАЧ – ОДИН З ГОЛОВНИХ СУБ'ЄКТІВ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Україна обрала шлях демократичної, соціальної, правової держави, для того, щоб створити нове, європейське суспільство, що орієнтується на пріоритет загальнолюдських цінностей. Для цього потрібно плідно працювати над розвитком всіх інститутів демократії, в першу чергу приділити увагу інституту виборів та інституту офіційних спостерігачів. Виходячи з практики, випадки порушень законодавства про вибори, непоодинокі. Багато в чому це обумовлено прогалинами в регулюванні діяльності офіційних спостерігачів.

Законодавство України попри численні закони щодо виборів не містять чіткого визначення "офіційний спостерігач". Виняток становить постанова ЦВК "Про порядок реєстрації та статус офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій на виборах Президента України 17 січня 2010 року" від 22.10.2009 р. – "офіційний спостерігач від іноземної держави, міжнародної організації на виборах Президента України" – це особа, яка запропонована для реєстрації офіційним спостерігачем на виборах Президента України іноземною державою чи міжнародною організацією, зареєстрована Центральною виборчою комісією в порядку, встановленому Законом України "Про вибори Президента України".

Серед організацій які здійснюють спостереження за виборами на міжнародному рівні виділяють: Бюро демократичних інститутів і прав людини/ОБСЄ; Європейська мережа організацій зі спостереження за виборами (ENEMO); Український конгресовий комітет Америки; Канадська місія спостереження за виборами (CANEOM); Парламентська асамблея ОБСЄ та інші. В Україні найбільш відомою громадською організацією яка працює у сфері спостереження за виборами з 1994 р. є "Комітет виборців України". В Україні на сьогодні існує достатньо прогалин в інституті офіційних спостерігачів. Можливо це сталося через постійне вдосконалення, зміни та доповнення виборчого законодавства країни. Проте, в Україні вже достатньо дов-

гий період часу проводяться тренінги та програми навчання офіційних спостерігачів за ініціативи різних фондів. Так наприклад, ініціатором всеукраїнської програми навчання офіційних спостерігачів на виборах 2007 року був Міжнародний Республіканський Інститут (США), виконавцем виступила Всеукраїнська громадська організація "Фонд розвитку демократії". Також у 2001 році був створений Інститут виборчого права (громадська організація), яка опублікувала "Пам'ятку офіційного спостерігача". А у 2014 році напередодні виборів Президента України Центр підтримки громадських ініціатив у рамках проекту "Навчання офіційних спостерігачів на виборах Президента України 2014 року" за підтримки National Endowment for Democracy (NED) та Міжнародного Республіканського Інституту, по всій Україні провів цикл навчальних тренінгів "Офіційні спостерігачі на виборах Президента України 2014: правовий статус, права та обов'язки". Мета цих навчальних заходів полягала у підвищенні рівня обізнаності фахових спостерігачів зі своїми правами і обов'язками та захист виборчого законодавства від можливих його порушень задля недопущення фальсифікації виборів. Як приклад – на виборах Президента України (25 травня 2014 р.) всього було зареєстровано 2784 міжнародних спостерігачів від 19 держав і 19 міжнародних організацій. Серед країн, найбільше спостерігачів зареєстровано від Республіки Польща (61), США (38) та Литовської Республіки (31). Інститут спостереження став сталою міжнародною нормою, та вагомою умовою легітимізації на міжнародній арені для тих держав, які позиціонують себе як демократичні країни. А дивлячись на розвиток нашої України, бачимо, що поступово проходить наближення до ідеалу демократичної країни.

Кузькіна К. Є.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Трипольська М. І.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Конституційно-правовий статус людини і громадянина – це встановлена Конституцією та іншими законами система юридичних параметрів, яка визначає фактичне становище людини і громадянина у суспільстві на конкретному етапі суспільно-політичного розвитку держави.

Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні ґрунтується на таких принципах:

1. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека – найвища соціальна цінність (ст. 3 Конституції України).

2. Конституційний принцип рівноправ'я, який передбачає:

– рівність громадян перед законом (частини 1, 2 ст. 24 Конституції України);
– рівність прав жінки і чоловіка (ч. 3 ст. 24 Конституції України);
– рівний доступ громадян до публічних посад (ч. 2 ст. 38 Конституції України);
– рівність у галузі політичних прав (статті 38, 71 Конституції України);
– рівність у виборі професії та роду трудової діяльності (ч. 2 ст. 43 Конституції України);
– рівність прав і обов'язків у шлюбі та сім'ї кожного з подружжя (ч. 1 ст. 51 Конституції України) та рівність дітей незалежно від походження, а також незалежно від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним (ч. 1 ст. 52 Конституції України);
– рівність перед судом (п. 2 ч. 3 ст. 129 Конституції України)- рівний судовий захист прав та інтересів.

3. Принцип невідчужуваності та непорушності основних прав і свобод (статті 21, 22, ч. 1 ст. 157 Конституції України). У випадках, передбачених Конституцією України, деякі права і свободи людини і громадянина можуть бути обмежені. Ці обмеження можуть бути постійно діючими (ч. 3 ст. 30, ч. 3 ст. 34, ч. 2 ст. 35, ст. 37 Конституції України), та тимчасовими, обумовленими надзвичайним станом (ст. 64 Конституції України).

4. Принцип єдності конституційних прав і обов'язків (принцип природного обмеження реалізації прав і свобод людини і громадянина правами та свободами інших осіб (ст. 23 Конституції України). Виконання людиною і громадянином своїх обов'язків є передумовою нормального існування суспільства і держави та реалізації нею кореспондуючого обов'язку права.

5. Принцип безпосередньої дії прав і свобод людини і громадянина (ч. 3 ст. 8 Конституції України) означає, що права і свободи людини і громадянина, передбачені Конституцією України, діють незалежно від того, чи конкретизовані вони у відповідних нормативних актах. Також передбачена можливість звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини безпосередньо на підставі Конституції України.

6. Принцип невичерпності прав і свобод людини і громадянина. В ньому поєднується письмове закріплення прав і свобод людини і громадянина із визнанням природних прав (таких, якими людина наділена від народження і які є первинними та повинні гарантуватися).

Отже, під правовими принципами, що визначають конституційно-правовий статус особи розуміють основоположні начала, за допомогою яких у Конституції визначаються основні права, свободи і обов'язки людини й громадянина, гарантії їх здійснення, можливість мати, володіти, користуватися і розпоряджатися економічними, політичними, культурними та іншими соціальними цінностями, користуватися свободою дій в межах Конституції.

Павлуненко К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Трипольська М. І.

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ІМПІЧМЕНТУ

Імпічмент – це формальний процес, в ході якого державний службовець звинувачується в незаконній діяльності, в результаті чого, його або усувають від посади, або піддають кримінальній чи цивільно-правової відповідальності, залежно від особливостей законодавства в конкретній державі.

Слово "імпічмент" походить з латинської мови і перекладається, як "спійманий" або "пастка", і має аналоги в сучасній французькій в якості дієслова empêcher (запобігання) і в сучасний англійський мові. Ра-

ніше його етимологія також помилково пов'язувалась з латинським словом impetere (тобто атакувати). (У більшості випадків, імпічмент свідка означає кидати виклик чесності або авторитету цієї людини.)

Процес імпічменту не слід плутати з повторними виборами, які, як правило, проводяться з ініціативи виборців і можуть бути засновані на "політичних звинуваченнях". Імпічмент ініціюється конституційним органом (зазвичай законодавчими) і, як правило, але не завжди, походить від кримінальної злочину. Кроки, які видаляють чиновника від посади також різні.

Імпічмент вперше мав місце в британській політичної системи. Зокрема, ця процедура була використана англійським "Гарним парламентом" проти барона Латімер в другій половині 14-го століття. Після Британії, конституції Вірджинії (1776), Массачусетс (1780) та інших держав теж прийняли механізм імпічменту. Однак, вони обмежили покарання видаленням чиновника від посади.

Конституційний суд України, а саме коментар до статті 111 Основного Закону дає визначення імпічменту: імпічмент – це особлива процедура притягнення до відповідальності вищих посадових осіб держави.

Встановлена Конституцією процедура імпічменту досить складна. Питання про усунення Президента України з посади в порядку імпічменту порушується більшістю від конституційного складу Верховної Ради України. Після цього для здійснення відповідного розслідування Верховна Рада створює спеціальну тимчасову слідчу комісію, яка з'ясовує всі фактичні обставини справи. Комісія складається не тільки з народних депутатів України, до неї мають бути включені спеціальний прокурор і спеціальний слідчий. Висновки і пропозиції комісії розглядаються на засіданні Верховної Ради, яка за наявності підстав не менше як двома третинами від її конституційного складу приймає рішення про пред'явлення звинувачень Президентові.

Справа про імпічмент Президентові України обов'язково надсилається на перевірку до Конституційного Суду України і Верховного Суду України. Конституційний Суд, вивчивши справу, має скласти мотивований висновок про те, що конституційна процедура розслідування і розгляду справи про імпічмент Президентові України додержана, а Верховний Суд – про те, що діяння, в яких звинувачується Президент, містять ознаки державної зради або іншого злочину. Лише після цього Верховною Радою не менш як трьома четвертими від її конституційного складу приймається рішення про усунення Президента України з посади в порядку імпічменту.

Вважається, що інститут імпічменту має насамперед запобіжне значення, бо притягнення президента до судової відповідальності через імпічмент трапляється у практиці держав порівняно рідко.

Процедура та порядок здійснення імпічменту у різних країнах світу не однакові. Але загалом зміст інституту імпічменту залишається незмінним із моменту його створення.

Поворознюк І. О.
ПВНЗ "Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету"
наук. кер. – к. ю. н. Ганзицька Т. С.

РОЛЬ ПРЕЗИДЕНТА У ЗМІШАНІЙ ФОРМІ ПРАВЛІННЯ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Президент у змішаній республіці, яка поєднує у собі елементи президентської і парламентської республіканських форм правління, є верховним головнокомандувачем, як у президентській республіці, проте не у всіх країнах наділений повноваженнями глави виконавчої влади, нерідко поділяє її з прем'єр-міністром. Відсутня посада віце-президента, як і в парламентській республіці. Наприклад, в Україні немає посади віце-президента, яка є у Швейцарії [3, с. 74].

Для змішаної республіки характерним є те, що президент і парламентська більшість можуть конкурувати між собою при формуванні уряду. Президент бере безпосередню участь у призначенні глави уряду, має ряд повноважень, що дають йому можливість активно втручатися в політичний процес [1, с. 64].

За змішаної форми правління в Україні від самого початку главі держави було надано досить широкі повноваження у сфері виконавчої влади за президентсько-парламентської форми правління [4, с. 4–5].

Відповідно до останніх змін, які відбулись в Україні на початку 2014 року в нашій державі була встановлена парламентська-президентська форма державного правління, у зв'язку з чим змінився і конституційно-правовий статус Президента Україні. Зокрема, персональний склад Уряду "прив'язується", крім двох міністрів, до політичного складу парламентської більшості. Президент України вже не має права довільно "припиняти повноваження Прем'єр-міністра України та приймати рішення про його відставку". Але незважаючи на такі обмеження, в Україні інститут президентства залишає за собою широке коло повноважень в інших сферах.

Насамперед, назвемо такі повноваження, якими Президент України володіє подібно до своїх колег – президентів європейських держав. Він є главою держави і виступає від її імені, є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності та додержання Конституції України, забезпечує національну безпеку, є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України, зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України, може проголошувати всеукраїнський референдум за народною ініціативою, за власної ініціативи може розпустити парламент, звертається з посланням до народу із щорічним посланням та із щорічним позачерговим посланням до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України, приймає рішення про визнання іноземних держав, призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України, приймає вірчі та відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав,, нагороджує державними нагородами, приймає рішення про прийняття до громадянства України, здійснює помилування тощо [2, с. 34].

Відтак, ми підтримуємо думку, що всенародно обраний Президент за умов змішаної форми правління має бути достатньо сильним – з тим, щоб активно і конструктивно впливати на систему органів виконавчої влади та її кадрове забезпечення. Головне, щоб Президент мав можливість забезпечити структурну і функціональну єдність виконавчої влади, належний рівень її централізації і її спрямування на формування та реалізацію єдиної державної політики.

Список використаної літератури

1. Волинка К. Г. Теорія держави і права: Навч. посіб. / К. Г. Волинка. – К.: МАУП, 2003. – 240 с.
2. Лемак В. Президент і Уряд у нетиповій моделі змішаної республіки в Україні: теоретичні і порівняльно-правові аспекти / В. Лемак // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2007. – № 2 (8). – С. 33–39

3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. / О. Ф. Скакун – Харків: Консум, 2001. – 656 с.
4. Шемшученко Ю. С. Яка модель Президента потрібна у змішаній формі державного правління / Ю. С. Шемшученко, В. Б. Авер'янов // Правова держава: Щорічник наукових праць. – 2010. – Вип. 21. – С. 3–8.

Процюк С. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Трипольська М. І.

СКЛАД ТА ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ В УКРАЇНІ

Конституційний Суд України – це єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні, завданням якого є гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави на всій території України.

Діяльність Конституційного Суду України ґрунтується на принципах верховенства права, незалежності, колегіальності, рівноправності суддів, гласності, повного і всебічного розгляду справ та обґрунтованості прийнятих ним рішень. Конституцією України та Законом про Конституційний Суд визначаються організація, повноваження та порядок діяльності Конституційного Суду України. Склад і порядок формування Конституційного Суду України регламентуються у ст.148 Конституції та ст. 7 Закону України про Конституційний Суд.

Порядок формування Конституційного Суду України є спеціальним механізмом, який забезпечує неупередженість та незалежність цього органу, рівне представництво у ньому вищих органів державної влади та гарантування легітимності Конституційного Суду України. Кількісний склад конституційних судів, як правило, майже у всіх державах визначається конституціями. Склад зумовлюється компетенцією суду, його обсягом праці, внутрішньою структурою та іншими факторами. Наприклад, у Румунії до конституційного суду входять дев'ять суддів, у Венгрії, Італії та Польщі – п'ятнадцять. Конституційний Суд України складається з вісімнадцяти суддів. Така структура суду має важливе як практичне, так і політичне значення, тому що у разі зміни політичного курсу, у відповідних політичних сил фактично немає можливості у власних інтересах збільшувати кількість членів Конституційного суду, оскільки для цього буде потрібно внести зміни до Конституції.

Порядок формування Конституційного Суду України визначений у ст. 148 Конституції України: Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по шість суддів Конституційного Суду. Даний підхід формування органів правосуддя різними гілками влади має своєю головною метою забезпечення їхньої незалежності та попередження можливості підпорядкування одній з них.

Порядок призначення суддів Конституційного Суду України Президентом України передбачає, що Глава Держави попередньо здійснює консультації з Прем'єр-міністром України та Міністром юстиції України щодо кандидатур на посади суддів. У разі погодження запропонованих Президентом України кандидатур він видає відповідний указ, скріплений підписами Прем'єр-міністра України та Міністра юстиції України.

Порядок призначення суддів Конституційного Суду України Верховною Радою України передбачає, що Верховна Рада України призначає суддів таємним голосуванням шляхом подачі бюлетенів. Призначеними на посади суддів Конституційного Суду України вважаються кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів депутатів, але більше половини голосів депутатів від конституційного складу Верховної Ради України.

Порядок призначення суддів Конституційного Суду України з'їздом суддів України передбачає, що з'їзд суддів України за пропозицією делегатів цього з'їзду, відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх делегатів з'їзду визначає кандидатури на посади суддів Конституційного Суду України для включення в бюлетень для таємного голосування. Призначеним на посаду судді Конституційного Суду України вважається кандидат, який у результаті такого голосування отримав більшість голосів від числа обраних делегатів з'їзду.

Суддя Конституційного Суду України складає присягу на засіданні Верховної Ради України за участю Президента, Прем'єр-міністра, Голови Верховного Суду України не пізніше місяця після свого призначення.

Скорік О. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Армаш Н. О.

АДМІНІСТРАТИВНЕ ВИДВОРЕННЯ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА ЯК ВИД АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ

Адміністративна деліктоздатність суб'єкта правових відносин є часткою його адміністративно-правового статусу і полягає у здатності суб'єкта нести юридичну відповідальність за порушення адміністративно-деліктного законодавства.

Ключові положення щодо адміністративної деліктоздатності іноземців та осіб без громадянства встановлено Конституцією України. Саме вона поширює на іноземців, що на законних підставах перебувають в Україні права, свободи і обов'язки, що передбачені для її громадян, за винятками, встановленими самою Конституцією, законами чи міжнародними договорами. Серед таких винятків є можливість застосування до іноземних громадян та осіб без громадянства у передбачених законодавством випадках адміністративного видворення за межі України. Застосування зазначеного стягнення передбачено Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі-КУпАП) і Законом України "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства".

У ст. 24 КУпАП встановив, що законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок. Законом, який необхідно використовувати для застосування ст. 24 КУпАП є Закон України "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства, який містить ст. 30 "Примусове видворення іноземців та осіб без громадянства. Ця стаття визначає, що іноземець або особа без громадянства підлягає адміністративному видворенню лише на підставі постанови адміністративного суду (крім випадків затримання

іноземця або особи без громадянства за незаконне перетинання державного кордону України поза пунктами пропуску через державний кордон України та їх передачі прикордонним органам суміжної держави).

У ст. 24 КУпАП зроблено наголос на тому, що адміністративне видворення за межі України має бути застосовано за вчинення правопорушень, які грубо порушують правопорядок, хоча лише одна стаття КУпАП вказує на "правопорядок" як на ознаку забороненого діяння – це ст. 212-2 "Порушення законодавства про державну таємницю", яка передбачає відповідальність за засекречування інформації про стан правопорядку.

За юридичною логікою ті склади адміністративних правопорушень, які передбачені у Законі мають каратися КУпАП саме адміністративним видворенням, проте за порушення норм ст. 202, 203, 204-1 накладається штраф.

На нашу думку з метою усунення суперечностей у законодавстві, необхідно ч. 3 ст. 24 сформулювати як окремий пункт ч.1 цієї ж статті: "8) адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства з подальшою забороною в'їзду в Україну строком до 3 років або без такої". Згідно з цим замінити ст. КУпАП 202, 203,204-1 санкції зі штрафу на адміністративне видворення.

Процесуальний порядок видворення іноземців та осіб без громадянства регулюється ч. 2 ст. 162, ст. $183^{5,}$ ч. 2 ст. 256 Кодексу адміністративного судочинства України.

Скрипак К. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Трипольська М. І.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Однією із системоутворюючих ознак конституційного права є інститут конституційної (державно-правової) відповідальності.

Конституційно–правова відповідальність – це особливий вид юридичної відповідальності, зміст і особливості якої зумовлені першочерговою роллю конституційного права в системі національного права України. При сучасних умовах така відповідальність набуває особливу вагу і значення, котрі обумовлені характером політичних, економічних та інших процесів в нашій країні. Конституційній відповідальності властива якість, яка надає їй специфічних рис – це її політичний характер. І це цілком закономірно, оскільки конституційні відносини пов'язані з такими соціальними явищами, як влада, держава, політика. Застосування заходів конституційно-правової відповідальності не тягне судимості. Конституційно-правові санкції застосовуються широким колом уповноважених органів і осіб: органами законодавчої, виконавчої, судової влади, місцевого самоврядування, а також посадовими особами. Конституційна відповідальність споріднена з іншими видами відповідальності такими ознаками як санкції, та обставина в деяких випадках застосувати такий фактор як примус.

Особливістю конституційної відповідальності є те, що у багатьох випадках вона детально не конкретизується. Законодавець лише вказує на можливість такої відповідальності. Як реалізується, наприклад, відповідальність за порушення виборчого законодавства про вибори? В такому випадку об'єднується конституційна, адміністративна та кримінальна відповідальність.

Крім чіткого певного політичного характеру конституційна відповідальність має і інші особливості. Таким чином будучи забезпечення приписів правових норм, конституційна відповідальність втілюється в життя двояко: а) безпосередньо в межах конституційних правовідносин; б) через норми інших галузей права. Зокрема, відмова в реєстрації кандидата у народні депутати через несвоєчасну подачу передбачених Законом документів реалізується виключно в конституційно-правових відносинах. Тут немає потреби застосовувати норми інших галузей права. Відповідальність "вичерпує" себе в нормах конституційного права.

Однак у багатьох випадках конституційна відповідальність поєднується з іншими видами юридичної відповідальності. Так, відповідальність депутата, який вчинив кримінальний злочин, об'єднує в собі конституційну та кримінальну відповідальність.

Підставами відповідальності, з конституційного права, є нормативні і фактичні умови. Нормативна основа передбачає лише можливість юридичної відповідальності, а реальною вона стає за наявності юридичних фактів.

В літературі відповідальність у сфері дії конституційного права іноді ототожнюється із санкціями. Типовими прикладами конституційних санкцій є: дострокове припинення повноважень органів державної влади чи посадових осіб; скасування або призупинення актів державних органів; дострокове припинення повноважень народного депутата України у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком щодо нього; визнання виборів недійсними; процесуальні санкції, вказівка на які є в регламентах. Таким чином, інститут конституційної відповідальності є одним з тих системоутворюючих факторів, які дають можливість вважати конституційне право самостійною галуззю системи національного права України.

Скрябіна Д. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Монаєнко А. О.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Адміністративна відповідальність посадових осіб – це регламентована адміністративно-деліктними нормами реакція з боку уповноважених суб'єктів на діяння посадової (службової) особи, які виявилися в порушенні нею встановлених законом заборон або невиконанні покладених на неї обов'язків, що полягає в застосуванні до посадової (службової) особи заходів державного примусу у вигляді адміністративних стягнень, які тягнуть за собою несприятливі наслідки особистого, майнового та іншого характеру й владний осуд винного суб'єкта з метою запобігання та припинення правопорушення. У зв'язку із цим, погоджуючись з Н. П. Христиченко, слід зазначити, що є необхідним у понятійно-теоретичному визначенні вдосконалити тлумачення адміністративної відповідальності, конкретизувавши її суб'єкт – "посадова особа" [1].

Відповідно до ст. 14 КУпАП, посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного та громадського порядку, природи, здоров'я населення й інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків. Посадові особи несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах за вчинення корупційних правопорушень, неправомірне використання державного майна тощо.

Інші особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів або спеціальних положень про дисципліну, у випадках, прямо передбачених ними, несуть за вчинення адміністративних проступків дисциплінарну відповідальність, а в інших випадках – адміністративну відповідальність на загальних підставах (ст. 15 КУпАП). Ця норма породжувала й породжує цілий ряд суперечностей і неправильних трактувань. Чи може бути дисциплінарний статут основою для звільнення від відповідальності? Який статут? Чи повинен статут бути прийнятим на рівні закону? Що це тоді – закон чи статут? Чим відрізняється дисциплінарна від трудової відповідальності? Ми не ставимо за мету відповісти на всі питання, пов'язані з розмежуванням видів юридичної відповідальності: дисциплінарної, трудової, адміністративної, матеріальної та інших, це завдання теорії права. Але зазначимо, що ці поняття стосуються різних видів, а отже, не можуть бути використані паралельно в жодному нормативному акті. А отже, ми повинні чітко розмежувати ці дефініції[2].

В адміністративному законодавстві повинна мова йти про адміністративну відповідальність посадових осіб органів державної влади. У службовому законодавстві потрібно наголошувати на дисциплінарній відповідальності осіб, які перебувають на державній службі. У законодавстві про працю про трудову відповідальність за порушення норм і правил, які регулюють трудові правовідносини, що виражаються у функціональних обов'язках працівника.

Література

1. Христинченко Н. П. Застосування адміністративної відповідальності до посадових осіб [Електронний ресурс] / Н. П. Христинченко // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 937. – Режим доступу: http://www.tnbuv.gov.ua/.

2. Пєтков С. В. Адміністративна деліктологія: новий погляд на проблему відповідальності у сфері державного управління [Електронний ресурс] / С. В. Пєтков // Журнал східноєвропейського права. – 2013. – № 1. – С. 24–28. – Режим доступу: http://easternlaw.com.ua/wpcontent/uploads/2013/12/4ddc84_1ebc34962ca949e5a0089538f6c62b0b.pdf

Шевченко Н. Л.
Національний університет ДПС України, м. Ірпінь
наук. кер. – к. ю. н., доцент Петрова І. П.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ

Проблеми забезпечення прав людини досліджувало багато вітчизняних учених-юристів: О. М. Бандурка, І. Л. Бородін, А. С. Васильєв, Ю. Ф. Кравченко, О. Ф. Фрицький, О. Г. Фролова, В. К. Шкарупа, О. Н. Ярмиш та ін. Разом з тим необхідно на державному рівні розробити концепцію правового забезпечення прав і свобод людини в адміністративній діяльності. Метою концепції повинно стати перетворення адміністративного права на право "забезпечення прав людини".

Істотне значення для максимально коректного поводження з правами людини мають раціональні строки розгляду справ про адміністративні правопорушення. При вирішенні цього завдання необхідно керуватися правилом, відповідно до якого строки розгляду справ повинні визначатися з таким розрахунком, щоб протягом цього часу людина могла б скористатися наданими законом засобами самозахисту.

Найбільшу обережність юрисдикційні органи повинні виявляти при обмеженні волі особи. Тому цілком слушною є закріплення в законодавчому порядку здійснення адміністративного затримання на строк понад три години тільки у разі вчинення тих адміністративних правопорушень, за які передбачається застосування адміністративного арешту. Така пропозиція заслуговує на підтримку, якщо мати на увазі, що до строку адміністративного арешту зараховується час адміністративного затримання під час виконання адміністративного арешту.

Потреба у розробці та закріпленні інституту доказів виникає з урахуванням досягнень у сфері загальної теорії доказів і доказування, галузевих правових наук та особливостей адміністративно-процесуального права. Концептуальну основу інституту доказів і доказування повинна становити ідея запобігання необґрунтованому застосуванню примусових заходів, у нашому випадку – адміністративно-примусових. Проблемам доказів та доказування в адміністративній діяльності в юридичній літературі приділялося достатньо уваги

Важливе місце в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ посідає робота із зверненнями осіб, насамперед скаргами. Особи вправі оскаржити будь-які дії працівників органів внутрішніх справ, які вважають незаконними. Таке право гарантоване Конституцією і законами України, які регламентують діяльність органів внутрішніх справ, а низкою Законів та інших законодавчих актів.

Так, право на оскарження незаконних дій працівників міліції закріплено в Законі України "Про міліцію". При порушенні працівниками міліції прав і законних інтересів осіб міліція зобов'язана вжити заходів до відновлення цих прав, відшкодування завданих матеріальних збитків, на вимогу осіб публічно вибачитися.

Також можемо констатувати, що аналіз думок науковців і практичної діяльності органів внутрішніх справ свідчить про те, що проблеми забезпечення прав і свобод людини та шляхів їхнього розв'язання є першочерговим завданням органів державної влади взагалі та міліції зокрема.

Таким чином, розв'язання зазначених проблем не можливе без розробки державної концепції правового забезпечення прав і свобод людини в адміністративній діяльності міліції.

Метою концепції повинно стати втілення в життя думок науковців, що адміністративне право – це право забезпечення прав людини. Зазначене не можливе без створення адміністративно-правового інституту забезпечення прав і свобод людини.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ГОСПОДАРСЬКОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА

Арделян І. І.
ПВНЗ "Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету"
наук. кер. – к. ю. н. доцент Окопник О. М.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В УКРАЇНІ

Недотримання прав і свобод, а також законних інтересів фізичної чи юридичної особи, крім матеріальної шкоди, може також завдавати фізичні або моральні страждання, пережиті такою особою при порушенні його особистих немайнових чи інших нематеріальних благ, звані моральною шкодою.

У США та Європі досвід компенсації моральної шкоди відомий багатомільйонними сумами. Стягнення моральної шкоди в США є звичайною справою і не викликає ніяких труднощів. А як йде справа з компенсацією моральної шкоди в Україні? Варто зауважити, що на сьогодні українська судова практика знає випадки стягнення моральної шкоди у розмірі кількох мільйонів гривень, але це є виняток з правил. У більшості ж випадків у позовних вимогах про стягнення моральної шкоди суди відмовляють, або задовольняють вимоги частково.

У ст. ст. 32, 56, 62 Конституції України, передбачено право фізичних і юридичних осіб на компенсацію моральної шкоди, заподіяної внаслідок порушення їхніх прав, свобод і законних інтересів. Утім на практиці суди не завжди задовольняють позовні вимоги про компенсацію моральної шкоди в бажаному позивачем розмірі [1].

Відповідно до чинного законодавства України моральна шкода, зокрема, може проявлятися у приниженні гідності, авторитету, честі або душевних переживаннях у зв'язку з погіршенням здоров'я, ділової репутації, у порушенні права власності, прав, наданих споживачам, та інших цивільних прав, у зв'язку з незаконним перебуванням під слідством і судом, у порушенні звичайних життєвих зв'язків через неможливість продовження активного громадського життя, порушенні стосунків з оточуючими людьми, та при настанні інших негативних наслідків.

Обов'язковими до з'ясування є такі підстави відповідальності за заподіяння моральної шкоди: наявність такої шкоди, протиправність діяння особи, яка заподіяла таку шкоду, наявність причинного зв'язку між шкодою і протиправним діянням особи, яка заподіяла шкоду, і наявність провини заподіювача шкоди. Суд, повинен визначити, чим підтверджується факт заподіяння позивачеві моральних і фізичних страждань або втрат немайнового характеру, за яких обставин і якими діями вони заподіяні, в якій грошовій сумі чи в якій матеріальній формі позивач оцінює заподіяну йому шкоду, а також і інші обставини, що мають значення для вирішення спору [2].

Для більш кращого підтвердження розміру моральної шкоди доцільним є обґрунтування розміру позовних вимог про відшкодування моральної шкоди шляхом надання висновку спеціаліста-психолога або судово-психологічної експертизи, в яких буде встановлено, чому заявляється саме такий розмір моральної шкоди, чим він обґрунтовується. У рамках такого дослідження чи експертизи визначаються індивідуально – психологічні особливості, провідні властивості особистості, риси характеру, емоційні реакції та стани, закономірності перебігу психічних процесів, рівень розвитку та індивідуальні їх ознаки для постраждалої особи. Всі вказані аспекти допускають більш-менш точно розкрити розмір відшкодування моральної шкоди.

Моральна шкода відшкодовується винною особою добровільно або за рішенням суду, і при цьому не має значення, чи була заподіяна і відшкодована потерпілому майнова шкода та не враховується її розмір. Втім на практиці є випадки прив'язки судом розміру відшкодованої моральної шкоди до розміру майнової шкоди. Досить часто в судовій практиці суди України задовольняють позовні вимоги про відшкодування моральної шкоди в розмірі до 10% від суми майнової шкоди. Однак такі рішення не завжди є обґрунтованими і можуть бути оскаржені.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Офіц. текст: Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина: (А. М. Ришелюк) Навч. посібник / Авт.-упоряд. М.І. Хавронюк. -К.-. Парламент, вид-во: 1999. – 536 с.

2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за ред. В. М. Коссака. – К., 2004. – 205 с.

3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. / Верховна Рада України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.

Василенко Н. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Воронова О. В.

ПРАВО НА ЖИТТЯ

Право на життя – це право, що належить до прав першого покоління. Поряд з іншими правами цієї групи, право на життя має найбільшу цінність для людини і є передумовою всіх інших прав.

На сьогоднішній день, комплексний аналіз правової категорії "право на життя" неможливий без встановлення початкової точки відліку людського життя та визначення моменту виникнення права на життя. Проблема визначення початку життя людини, тобто моменту, після якого вона набуває права на життя і його охорону, досить важлива з багатьох причин, у тому числі й пов'язаних з медичною діяльністю. Виникнення права на життя людини має не тільки теоретичне значення, від розв'язання цієї проблеми залежать

питання правоздатності, визначення правової природи аборту і ряд інших. Комплексний аналіз юридичної і медичної літератури дозволяє виділити три підходи до визначення початку життя людини, відповідно до яких право на життя у людини виникає: з народження; з моменту зачаття; у різний термін внутрішньоутробного розвитку.

Конституція України у ст. 27 закріплює положення: "кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя". Отже, Конституція України гарантує кожній людині право на життя, однак Основний Закон не вказує на момент, з якого починає діяти відповідне право, гарантоване нею. Такі прогалини в законодавстві не дають нам чіткого тлумачення понять "життя" та "право на життя".

Перш за все потрібно зрозуміти коли виникає право на життя. Як і в законодавстві, так і серед науковців існують розбіжності у визначенні цього моменту. Так, В. А. Голіченко та А. Н. Попов стверджують: "З точки зору сучасної біології (генетики та ембріології) життя людини як біологічного індивідуума починається з моменту злиття ядер та утворення єдиного ядра, що містить неповторний генетичний матеріал". А. Н. Попов окремо уточнює, що "вже перша клітина – зигота – є неповторною особистістю і містить повну інформацію про людину: стать, зріст, колір волосся, риси обличчя, групу крові, особливості. Кілька днів після зачаття у дитини формуються дихальні органи. Серце починає битися через 18 днів, після 21 дня починає працювати особлива система кровообігу, кров дитини не змішується з кров'ю матері і може відрізнятися від неї за групою крові. Протягом всього внутрішньоутробного розвитку новий людський організм не можна вважати частиною тіла матері. Не можна його порівнювати з організмом матері. Тому зрозуміло, що аборт на будь – якій стадії вагітності є навмисним припиненням життя людини, як біологічного індивідуума".

Сутність проблеми полягає в тому, що життя багатьох фізіологічно сформованих в утробі матері життєздатних дітей припиняється шляхом операції переривання вагітності на пізніх термінах, і це діяння не визнається посяганням на життя. Правове обгрунтування таких актів здійснюється тільки в документах відомчого значення. Проте, без сумніву, держава зобов'язана не тільки забезпечити гарантії права дитини на народження, але і створити максимальний захист його життя в період виношування на пізніх термінах вагітності.

Отже, життя – це досить складний процес існування людини, який включає в себе багато різноманітних та різнобічних аспектів. Що стосується моменту виникнення права на життя, то до тих пір, поки юристи не отримають єдиної думки вчених (медиків, біологів) щодо того, чи можна вважати людський зародок повноцінною особистістю, рішення щодо визнання за ембріоном права на життя не буде прийнятим. Найближчим часом ця проблема навряд чи буде вирішена. Тим не менш, сучасне європейське право та українське законодавство потребують певного доопрацювання з точки зору захисту життя ненароджених та новонароджених дітей.

Відмич К. О.
Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к. ю. н., доцент Воронова О. В.

МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ

Місце проживання є одним із цивільно-правових критеріїв ідентифікації особи. Місцю проживання у ряді випадків надається юридичного значення, як не просто місцю, де особа проживає, а як факту, який має значення у певних випадках. Так, зокрема, виконання зобов'язань, відкриття спадщини, встановлення опіки та піклування здійснюються за місцем проживання особи. Наведені приклади переконують у великому значенні місця проживання. Якщо до зазначеного додати норми, передбачені цивільним процесуальним правом, то є очевидним, що місце проживання є одним із важливих інститутів цивільного права.

Свобода вибору місця проживання є одним із конституційних прав людини (ст. 33 Конституції України). Однак ряд норм цивільного законодавства обмежує дієздатність малолітніх, зокрема й щодо вибору місця проживання. Так, місцем проживання малолітньої дитини є місце проживання батьків (усиновителів), одного із них, з ким дитина проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу або закладу охорони здоров'я (ч. 3 ст. 29 ЦК України).

Відповідно до ст.160 СК, місце проживання дитини, яка не досягла десяти років, визначається за згодою батьків. Місце проживання дитини, яка досягла десяти років визначається за спільною згодою батьків та самої дитини. Також якщо батьки проживають окремо, місце проживання дитини, яка досягла чотирнадцяти років, визначається нею самою.

Цивільним кодексом України статтею 29 визначається, що місцем проживання фізичної особи є житло, в якому вона проживає постійно або тимчасово. Фізична особа, яка досягла чотирнадцяти років, вільно обирає собі місце проживання, за винятком обмежень, які встановлюються законом. Місцем проживання фізичної особи у віці від десяти до чотирнадцяти років є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я тощо, в якому вона проживає, якщо інше місце проживання не встановлено за згодою між дитиною та батьками (усиновлювачами, опікуном) або організацією, яка виконує щодо неї функції опікуна. У разі спору місце проживання фізичної особи у віці від десяти до чотирнадцяти років визначається органом опіки та піклування або судом. Місцем проживання фізичної особи, яка не досягла десяти років, є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я, в якому вона проживає.

Відповідно до ч. 1 ст. 161 СК України якщо мати та батько, які поживають окремо, не дійшли згоди щодо того, з ким із них буде проживати малолітня дитина, спір між ними буде вирішуватися судом, а згідно з ч. 2 ст. 160 СК України місце проживання дитини, яка досягла 10 років, визначається за спільною згодою батьків та самої дитини. Тобто й за сімейним законодавством, й за цивільним встановлюється, що місце проживання малолітньої дитини визначається за згодою обох батьків (незалежно від того, чи проживають вони окремо) та самою дитиною. У разі спору місце проживання фізичної особи у віці від 10 до 14 років визначається судом чи органом опіки та піклування.

Також існують і інші випадки визначення місця проживання дитини:

1. Визначення місця проживання дитини при усиновленні;
2. Місце проживання дитини якщо батьки померли;
3. Місце проживання дитини в дитячих будинках;
4. Місце проживання дитини якщо її батьків позбавили прав.

Такі відносини підвідомчі суду та органам опіки та піклування.

Можна зробити висновок, що в цивільному законодавстві необхідно чітко визначити питання щодо місця проживання неповнолітніх осіб, які самостійно тимчасово не можуть обирати його собі.

Держава наділяє батьків певними правами та обов'язками, зазначеними в Сімейному Кодексі України, піклування про дітей, його виконання є рівним правом і обов'язком батьків. Вони повинні враховувати думку своїх малолітніх дітей, та не порушувати інтереси своїх неповнолітніх дітей. За будь-яких обставин, які порушують права дитини, батьки мають позачергове право захисту інтересів своїх дітей.

Гамбург І. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соціол. н., доцент Серга Т. О.

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ДИТИНСТВА В УКРАЇНІ

Рівень цивілізованості будь-якого суспільства, функціонування та розвиток держави як політичного, економічного, соціального утворення, її майбутнє у значній мірі визначається ставленням до найменш захищених членів, які потребують соціального захисту, у першу чергу до дітей. Для України проблема захисту прав дітей є вкрай актуальною, про що свідчить величезна кількість фактів. Наприклад, за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я Україна посідає перше місце в світі за дитячим алкоголізмом; налічується майже сто тисяч дітей-сиріт та тих, хто позбавлений батьківського піклування, тощо. Тобто практика показує, що створена відповідно до численних нормативно-правових актів (Сімейний кодекс України, закони України: "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам", "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей", "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, "Про охорону дитинства", "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" тощо) система соціально-правового захисту дитинства в Україні поруч з позитивними моментами містить суттєві недоліки, що визначає необхідність її вдосконалення. Пріоритетним напрямком, як вбачається, є запозичення позитивного міжнародного досвіду.

У країнах світу до суб'єктів, що здійснюють захист прав дитини, відносяться: державні та недержавні органи (органи соціального захисту населення, органи управління освітою, охороною здоров'я, культурою, відпочинком, спортом, туризмом тощо), спеціалізовані державні органи й організації (комісії з питань дітей, спеціальні навчально-виховні установи тощо), громадські організації, громадяни та ін. Головна проблема – у координації діяльності. На нашу думку, такий суб'єкт має бути в системі соціально-правового захисту дитини будь-якої держави, в тому числі й України, зі статусом державного органу, як, наприклад, в Російській Федерації, Комісія зі справ неповнолітніх та захисту їх прав.

У контексті дослідження проблем, пов'язаних із визначенням напрямів удосконалення системи соціально-правового захисту дитини в Україні не можна залишити поза увагою інститут Уповноваженого з прав дитини (дитячого омбудсмена), що почав впроваджуватися після прийняття Конвенції ООН про права дитини (1989 р.). Україна ратифікувала цю Конвенцію у 1991 р., проте тільки у 2011 р. Президент України прийняв Указ "Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини". На відміну від моделей інституту дитячого омбудсмена інших європейських держав в нашій країні він обмежується суто позитивістським поглядом на право (визначені завдання, затверджена схема розподілу обов'язків) без урахування моральних аксіом, релігійних заповідей, принципів доброчесності, розумності, справедливості.

Як вбачається, треба органічно поєднувати всі чинники. Розглядати дитину не тільки як суб'єкта права, що має певні права та обов'язки, але й як особистість, котра фізично та духовно створюється, постійно розвивається відповідно до культурних, національних, сімейних традицій, відтворює моделі певної соціальної поведінки. Тож омбудсмен повинен перебувати у тісних контактах з органами влади та місцевого самоврядування, організаціями, що займаються захистом прав дітей, господарськими, релігійними організаціями, науковими установами, засобами масової інформації тощо. Проте особливо важливо постійно підтримувати зв'язок з дітьми в сім'ях та дитячих закладах.

Таким чином з урахуванням міжнародного досвіду та національних особливостей має бути створена вітчизняна система соціально-правового захисту дитинства, що сприятиме розвитку України як соціальної та правової держави.

Гетьман Ю. А., Дімітрова В. С.
Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к. ю. н., доцент Воронова О. В.

ПРАВО НА ІМ'Я, ПРАВО КОРИСТУВАННЯ ІМЕНЕМ ПІСЛЯ СМЕРТІ ОСОБИ

Інститут цивільного права закріпив позиції щодо імені. В даному інституті та в Конституції України вказано, що кожна особа має право на ім'я. Але ніхто не задумувався, про те коли виникло ім'я, як воно надавалося? Ім'я – це власна назва не тільки особи, що надає їй певну характеристику, а також воно означає назву предмета, речі і т. д. Ім'я, яке дають при народженні, нехай випадкове, нехай не дуже вдале, нехай навіть нелюбе – міцно приростає на все життя, стає невіддільним, зливається з людиною.

Сучасними дослідженнями встановлено, що вже в кам'яному віці люди мали імена. У процесі суворої трудової діяльності у людини виникла потреба сказати щось іншим людям, а значить і необхідно якось їх виокремити.

Імена кожного роду за родового ладу були його власністю і не могли вживатися в інших родах того ж племені. Не могло бути також двох людей з однаковим ім'ям. Якщо імен не вистачало, їх можна було позичити в іншого роду. На даний момент, можна почути дуже багато однакових імен, навіть в одній сім'ї є декілька однакових імен і це не є певним порушенням. Імена давалися не лише для того, щоб позначити чи виділити людину з-поміж інших, а й для того, щоб дати дитині охорону від злих, ворожих сил, які нібито могли загрожувати людині, та ще дати добрі побажання на все життя.

Ім'я вважалося частиною людини, точніше найтаємничішого і найціннішого в людині – її душі. На сьогодні ім'я для людини – це певна формальність щодо своєї інтелектуальної власності. Раніше вважалося, що ім'я, яке не було вимовлене правильно, чи вимовлене правильно в певне свято, могло нашкодити людині, тому деякі народи відмовлялися в певні свята вимовляти імена. Наприклад: у абхазців чоловік ніколи не називав дружину її справжнім ім'ям. У багатьох народів не можна було вимовляти імені мужчини, який пішов на полювання або на війну. З часом причини появи цих забобонів забулися, з'явилася традиція. Раніше також дітей називали іменами, що на даний момент нам покажеться дуже несприятливим, оскільки батьки цим самим вважали, що захистять дитину, наприклад: дітей називали іменем Гроза, що надавало їй сили не загинути під час стихії, на сьогодні таке ім'я не є вдалим.

Наступний етап виникнення імені було це зведення християнства, коли церква стала активно втручатися в усі прояви життя, поступово витісняючи з нього язичницькі обряди і звичаї. Велику увагу церковними приділяли наданню дитині при народженні християнського імені, вважаючи це способом прив'язати людину через ім'я до релігії. Усі ті імена, які жили серед населення до введення християнства, були оголошені "неправильними", язичницькими. "Правильними" вважалися лише ті із них, що були записані в церковних Святцях (календарях).

На сьогодні ми часто почуємо, що батьки називають дітей в честь померлих. Раніше люди вірили, що через ім'я можна передати дитині певні якості тієї людини, яку звуть цим ім'ям. Довгий час вірили, що коли дитині дати ім'я померлого когось із відомих у місті чи селі людей – п'яниць, злодіїв, ледацюг – то й дитина виросте такою ж. А щодо того, коли ім'я запозичене було то після смерті воно поверталося.

Отже, можна зрівнявши вище зазначені обставини зробити певні висновки, що вже люди до імен ставляться, не як до певного звичаю, а як до певної формальності. Законодавчі акти регулюють на сьогодні тільки формальність імені. В законодавстві сказано, що людина має право на ім'я, воно повинно бути зареєстроване в певному, але правильному порядку. А за користування ім'ям після смерті особи зовсім мало сказано. Рахуємо, що в нашому законодавстві потрібно розширити поняття про імена і про права користування ними, а саме внести зміни в статтю 294 ЦК України "Право на ім'я", а також надати цій темі більш ширшого та об'єктивного значення, оскільки воно забувається і надалі люди зовсім перестануть поважати імена свої, імена своїх предків та дітей.

Іщенко А. О.
Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к. ю. н., доцент Воронова О. В.

"ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦЕРКОВНОГО ШЛЮБУ"

Згідно зі статтею 8 Конституції України в Україні діє принцип верховенства права. Згідно зі статтею 24 Конституції України не може бути привілеїв чи обмежень через релігійні переконання людини. Гарантуються рівні права жінки та чоловіка. Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Так, згідно зі ст. 21 СК шлюб – це сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державному органі ДРАЦС. Саме з моменту реєстрації шлюбу жінка отримує статус дружини і чоловік – статус людини з правами та обов'язками, що випливають.

Можна зробити висновок, що шлюб – це вільний, рівноправний (як правило, довічний) союз чоловіка і жінки, укладений з додержанням умов та порядку, встановлених у законі, спрямований на створення сім'ї, і що породжує у них особисті немайнові та майнові подружні права та обов'язки (наприклад, обов'язки подружжя піклуватися про сім'ю, право спільної сумісної власності і т. п.).

Відповідно до ст. 21 СК проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу не є підставою для виникнення у них прав та обов'язків подружжя, оскільки сімейне законодавство України визнає тільки зареєстрований шлюб як факт, який породжує сімейні права та обов'язки. Як висновок чоловіком і жінкою шлюбу за певним обрядом за звичаями тієї чи іншої народності або шлюбний релігійний обряд (вінчання) не є підставою для виникнення у них прав та обов'язків подружжя. Винятком з цього правила є випадки, коли релігійний обряд шлюбу відбувся до створення або відновлення державних органів ДРАЦС. У зв'язку з цим необхідно розрізняти шлюб, зареєстрований в органах ДРАЦС, і церковний шлюб, укладення якого є особистою справою осіб, що вступають в шлюб. Така ж тенденція вирішення проблем легітимності релігійних і цивільних шлюбів передбачена і в СК Російської Федерації, однак у міжнародній практиці з цього приводу є різні підходи – деякі країни визнають тільки цивільні шлюби, укладені в державних органах (наприклад, Франція, Німеччина), а деякі визнають також релігійні шлюби (наприклад, Англія, США – в певних штатах).

Чинне в Україні законодавство визнає тільки цивільні (а не церковні) шлюби, тому, як вже було зазначено вище, церковний шлюб (вінчання) відбувається тільки для пар, які вже перебувають у цивільному союзі.

Однак, незважаючи на невизнання релігійних шлюбів державою, вони слугують своєю ідеєю стосовно зміцнення сім'ї як такої, і як наслідок, зміцнення суспільства в цілому.

Церковний шлюб передбачає, що православні можуть вінчатися не тільки з православними, але і з іншими християнами, які вірують у Триєдиного Бога.

Церковний шлюб підлягає розірванню тільки з дозволу єпископа і при наявності достатніх підстав. Як правило, таким випадком є перелюб одного з подружжя.

З метою поліпшення правового регулювання шлюбних відносин, та усунення протиріч укладання шлюбу церквою та органами ДРАЦС, необхідно врегулювати механізм шлюбно – сімейних відносин, що дозволить виділити процедуру укладання церковного шлюбу, та законодавчого закріплення органами ДРАЦС, або буде слугувати як соціальний чинник свідомості громадян, що виявляють бажання закріпити дані відносини.

Отже, можемо зазначити, що на даний момент, церковний шлюб – це пережиток звичаєвого права, з домішком релігії. На законодавчому рівні світське та церковне життя в Україні розділені. Церква не має права втручатися в роботу державних органів, видавати закони або контролювати їх виконання. Але релігійні догми і сьогодні є невід'ємною частиною шлюбних відносин, і необхідне подальше законодавче закріплення і регулювання співвідношень церковного та цивільного шлюбу.

Козаченко Н. М.
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентові України
аспірант

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ РОДЮЧОСТІ ГРУНТІВ

Відповідно до статті 14 Конституції України земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави [2]. Статтею 163 Земельного кодексу України визначені завдання охорони земель – забезпечення збереження та відтворення земельних ресурсів, екологічної цінності природних і набутих якостей земель [3].

В сучасних умовах розвитку науково-технічного прогресу, активного втручання людини в природне середовище досить актуальними є питання законодавчого забезпечення процесів охорони земель та проведення заходів з відновлення природних ландшафтів і підвищення родючості порушених земель. Дієвим механізмом щодо приведення в належних стан порушених земель є їх рекультивація. Рекультивація порушених земель – це комплекс організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель [3].

На даний час в Україні прийнято низку нормативно-правових актів з питань охорони земель, але в частині законодавчого забезпечення проведення робіт з рекультивації порушених земель існують правові прогалини, які мають бути врегульовані.

Правові, економічні та соціальні основи охорони земель спрямовані на забезпечення їх раціонального використання, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, інших корисних властивостей землі, збереження екологічних функцій ґрунтового покриву та охорони довкілля закріплені Законом України "Про охорону земель". В статті 52 цього Закону визначено, що при проведенні гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт, пов'язаних з порушенням ґрунтового покриву, відокремлена ґрунтова маса підлягає зняттю, складуванню, збереженню та перенесенню на порушені або малопродуктивні земельні ділянки відповідно до робочих проектів з рекультивації порушених земель та підвищення родючості ґрунтів [4]. Згідно норм статті 25 Закону України "Про землеустрій" робочі проекти землеустрою щодо рекультивації порушених земель, землювання малопродуктивних угідь, захисту земель від ерозії, підтоплення, заболочення, вторинного засолення, висушення, зсувів, ущільнення, закислення, забруднення промисловими та іншими відходами, радіоактивними та хімічними речовинами, покращання сільськогосподарських земель, підвищення родючості ґрунтів є видом землевпорядної документації. Склад, зміст і правила оформлення кожного виду документації із землеустрою регламентуються відповідною нормативно-технічною документацією з питань здійснення землеустрою [5].

Наказом Державного комітету України по земельних ресурсах від 04.01.2005 № 1 затверджено Порядок видачі та анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок (далі – Порядок). Цей порядок законодавчо забезпечує процедуру зняття та використання родючого шару ґрунту при проведенні гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших роботах.

Пунктом 3.5 Порядку зазначено, що проект землеустрою (робочий проект щодо рекультивації порушених земель) повинен бути розроблений відповідно до вимог законодавчих та нормативно-правових актів, які регламентують порядок їх розробки, розгляду, погодження, затвердження та внесення змін до проектів землеустрою [6].

На даний час нормативно-правові акти чи галузеві стандарти, якими повинні визначатися склад, зміст і правила розробки робочих проектів землеустрою щодо рекультивації порушених земель в Україні відсутні.

Відсутність належного стандартизованого землевпорядного проектування в галузі охорони та рекультивації земель стримує і ускладнює проведення повноцінних робіт з відновлення навколишнього середовища та корисних властивостей порушених ґрунтів. Наприклад проведення робіт з рекультивації земель на таких потенційно небезпечних для довкілля об'єктах як звалища відходів, відпрацьовані розробки корисних копалин, тощо.

Суть і зміст проектування різних напрямів рекультивації земель викладено в наукових дослідженнях Р. Панаса [1]. Склад проектів рекультивації предметно наведено в Тимчасових технічних вказівках по складанню проектів рекультивації земель, погоджених технічною Радою інституту "Укрземпроект" у 1976 році. Ці напрацювання доцільно врахувати при розробці відповідного галузевого стандарту, але їх

необхідно трансформувати до сучасного стіну земельних відносин в України та наявності державної, комунальної та приватної форм власності на землю.

Підсумовуючи вищенаведене відзначу, що застосування галузевого стандарту "Землеустрій. Робочий проект землеустрою щодо рекультивації порушених земель. Правила розроблення" та внесення змін до Закону України "Про землеустрій" в частині визначення складу (змісту) проекту рекультивації дозволять:

запровадити системне та стандартизоване землевпорядне проектування у сфері охорони земель;

вивести на новий рівень якість проведення робіт з рекультивації порушених земель;

забезпечити належний державний, самоврядний та громадський контроль за повнотою реалізації проектних рішень.

Список використаної літератури.

1. Рекультивація земель: Навчальний посіб./ Р. М. Панас// – Львів: Новий світ–2000, 2005. – 224 с.

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР: – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/card2#Card.

3. Земельний кодекс України: Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. – Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2768-14.

4. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV: – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/962-15.

5. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV: – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/858-15/ed20130727.

6. Про затвердження Порядку видачі та анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок: наказ Держкомзему України від 04.01.2005 № 1: – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0070-05.

Корнієнко Г. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., професор Кучерук К. І.

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ

Важливою умовою реалізації права природокористування є його гарантування та захист. Законодавство України гарантує громадянам право загального користування природними ресурсами для задоволення життєво необхідних потреб безоплатно, без закріплення цих ресурсів за окремими особами і надання відповідних дозволів, за винятком обмежень, передбачених законодавством.

Складовою змісту правових гарантій здійснення права загального природокористування є також способи його захисту. Слід зазначити, що в діючому законодавстві відсутні чітко виражені способи захисту права загального природокористуванням шляхом його визнання. Адже підставою для цього має бути відповідна правова норма, яка б закріплювала право загального природокористування за кожним громадянином. При цьому досить важко встановити порядок оскарження відмови у реалізації права загального природокористування. В даний момент, законодавство регулює такі способи захисту та гарантії права власності на природні ресурси:

Захист прав на землі. Найбільш детально способи та гарантії права власності на землю передбачені у Земельному кодексі України (ст. 152–155), відповідно до норм якого держава забезпечує власникам рівні умови захисту прав власності на землю

Захист прав на надра. Лише одна стаття 25 КзПН в загальному обсязі регламентує захист прав користувачів надр – вказує, що вони охороняються законом і можуть бути обмежені у випадках, передбачених чинним законодавством.

Захист прав на ліси. Ст.24 ЛК України містить загальні положення про захист прав лісокористувачів.

Захист права природокористування відбувається як в адміністративному, так і в судовому порядку. В останньому випадку він здійснюється шляхом подання в судові органи позовів про поновлення порушених прав і інтересів природокористувачів; про витребування об'єкта природокористування з чужого незаконного володіння, тощо.

Захист прав держави на землі інші природні об'єкти забезпечується через відновлення порушеного стану. Проте правниками висловлюється позиція, яку ми притримуємося, про те, що слід реформувати систему захисту прав власників на природні ресурси, використовуючи їх поділ на відновлювані і невідновлювані. Право загального користування землями лісового та водного фонду, рекреаційного, природозаповідного призначення тощо, як і будь-яке суб'єктивне право, забезпечується за допомогою гарантій, тобто через створення умов і надання таких юридичних засобів державою.

На сьогоднішній день сфера захисту прав природокористувачів є ще не достатньо регламентованою, законом не закріплено способи захисту таких прав, що спричиняє значні труднощі на практиці і сприяє двохзначному тлумаченню таких норм. Законодавець на сьогоднішній день не дає чіткого визначення та не закріплює усталеного порядку адміністративної форми захисту.

Таким чином, для полегшення розуміння і користування нормативно-правовою базою було би доцільно:

1) Зібрати усі форми та механізми захисту прав природо користувачів в один нормативно-правовий акт;

2) Варто закріпити положення про те, які питання, що стосуються захисту прав природокористувачів можуть виноситися на місцеві референдуми;

3) Встановити порядок проведення зборів, мітингів, демонстрацій з питань захисту прав природокористувачів, визначити основні напрямки роботи з депутатами місцевих рад, їх компетенцію та обов'язки по даних питаннях.

Коц І. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Воронова О. В.

ПРОБЛЕМА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ В ЕЛЕКТРОННИХ ПРАВОЧИНАХ

Прямо зараз, проходячи по вулицям міст України, користуючись суспільним транспортом, або знаходячись на місці роботи – важко стало помітити людину, котра б не мала жодного засобу зв'язку. Японська компанія Sharp у 2000 році виготовила найперші мобільні телефони з фото-/відео-камерою, LG вперше презентував функцію диктофону у мобільному телефоні у 1999 році. На сьогоднішній день, близько 90% загального населення світу користується мобільними телефонами, 70% з яких мають функції диктофону, фото- та відео-зйомки. Ми вважаємо, що юридична наука та втілення її результатів у практичну діяльність повинні розвиватись "в ногу" з електронними технологіями, відповідати одна іншій.

Проблема індивідуалізації в електронних правочинах полягає в тому, що в українському законодавстві відсутній цілий ряд способів підтвердження волевиявлення особи, який стандартизований и прийнятий у більшості європейських країн світу – ідентифікація особи з використанням відео- та аудіозаписуючих пристроїв.

Відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 207 ЦК України правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо воля сторін виражена за допомогою телетайпного, електронного або іншого технічного засобу зв'язку. Враховуючи викладене, можна вважати вчиненим у письмовій формі правочин, який буде виконаний у формі електронного документа, дзвінка, або вчинений за допомогою sms- та mms-технологій операторів мобільного зв'язку тощо. Разом із тим, на нашу думку, у випадку, коли воля особи буде виражатись у формі sms, mms або аудіозапису, необхідне обов'язкове встановлення факту індивідуалізації (ідентифікації) особи, тобто що саме ця особа виражає цю волю.

На жаль, питанням індивідуалізації особи, в тому числі і щодо її участі в правочинах, на сьогодні практично не приділено уваги в наукових дослідженнях. Так, на думку О. І. Гуменюка, під поняттям "індивідуалізації" слід розуміти процес виділення чи наділення учасника цивільних правовідносин індивідуальними ознаками, які мають правове значення, особистий характер і окреслюють його як унікального, неповторного, відокремленого суб'єкта цивільних правовідносин. Саме тому для вчинення будь-якого правочину важливим є те, чи можемо ми індивідуалізувати учасника цивільних правовідносин, який його вчиняє, чи такої ймовірності немає.

Коли йдеться про необхідність підтвердження факту вчинення електронного одностороннього правочину конкретною особою, то, на нашу думку, це можна зробити як за допомогою свідків (якщо обмеження щодо цього не визначені договором), так і за допомогою засобів індивідуалізації. За винятком електронного підпису, учасник одностороннього електронного правочину може бути індивідуалізований за допомогою відповідного номеру телефону, адреси електронної пошти, номера кредитної банківської картки, фіксації його голосу та/або зображення тощо, якщо такий спосіб дасть можливість ідентифікувати його та його волевиявлення.

Аудіо- та відеозаписуючи пристрої – не є технічними засобами зв'язку, але вони є інструментами, які зможуть допомогти ідентифікувати особу та її волевияялення. І уточнення, щодо їх використання для вираження волі сторін правочину, на нашу думку, є суттєвим.

Також, є досвід зарубіжних країн, які встановили юридичну силу заповіту, усно промовленого на відео (аудіо), таку ж саму, як і юридичну силу письмового (11 штатів США, КНР, Індія).

Тому вважаємо доцільним викласти абз. 2 ч. 1 ст. 207 ЦК України в такій редакції: "Правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо воля сторін виражена за допомогою телетайпного, електронного або іншого технічного засобу зв'язку чи аудіо-, відеозаписуючого пристрою".

Кулініч К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Воронова О. В.

ПРОБЛЕМИ ПЛАГІАТУ

Згідно ст. 50 Закону "Про авторське право та суміжні права", плагіат – це оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору.

На практиці виділяють такі види плагіату, як:

Копіювання чужої роботи (як без, так і з відома) та оприлюднення її під своїм іменем; представлення суміші власних та запозичених в інших аргументів без належного цитування джерел; перефразування чужої роботи без належно оформленого посилання на оригінального автора або видавця.

У ст. 10 Закону "Про авторське право та суміжні права" вказується, що не може підпадати під поняття плагіату самовільне оприлюднення таких об'єктів: повідомлень про новини дня або поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації; творів народної творчості; виданих органами державної влади у межах їх повноважень офіційних документів політичного, законодавчого, адміністративного характеру та їх офіційних перекладів; державних символів України, державних нагород, символів та знаків органів державної влади, Збройних Сил України та інших військових формувань, символіки територіальних громад, символів та знаків підприємств, установ та організацій; грошових знаків; розкладів руху транспортних засобів, розкладів телерадіопередач.

Загалом за використання плагіату передбачено цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Адміністративна відповідальність у вигляді штрафу від десяти до двохсот неоподаткованих мінімумів доходів громадян тобто від 170 до 2400 грн

Кримінальну відповідальність за подібного роду дії передбачено статтею 176 Кримінального кодексу України, а саме, штраф від двохсот до тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян (від 2400 до 17000 грн) або виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення.

В цивільному процесі у випадку доведення факту використання плагіату суд може винести рішення про притягнення винної особи до таких заходів відповідальності, як:

– відшкодування збитків та (або) моральної шкоди;
– стягнення доходу, отриманого в результаті відповідного порушення;
– виплату компенсації, що визначається судом у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат;
– конфіскацію примірників творів, виданих з порушенням авторського права.

Сучасні засоби перевірки тексту на плагіат не досконалі, існує багато програм для виявлення плагіату, але вони не є універсальними та легкодоступними, часто платними у використанні. Найкращими програмами є Плагиата. НЕТ, eTXTАнтиплагіат. За допомого цих систем можна перевіряти наукові роботи і виявляти відсотки запозичень із чужих праць. Програми дозволяють боротися зі світовою тенденцією копіювання чужих робіт, і не поширювати явище крадіжки інтелектуальної власності. Тому, на мою думку, було б ефективно внести зміни в законодавство щодо обов"язкового використання цих програм для виявлення плагіату.

Купа І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Діденко Т. І.

ДО ПРОБЛЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРОЖИВАННЯ ТВАРИН У ГОТЕЛЯХ УКРАЇНИ

Тварини займають значне місце у житті кожної людини. Розвиток сучасної інфраструктури та сфери послуг дійшов до того рівня, коли будь-якій домашній тварині можна надати послугу, на рівні його господаря. Зараз ринок послуг для тварин досить широкий та прибутковий: весільні салони для тварин, перукарні, салони праси, ритуальні послуги, ветеринарне обслуговування. Проте, існує проблема, яка залишається не розглянутою на сучасному етапі: це правове регулювання проживання тварин у готелях України.

Першим спеціалізованим готелем для проживання тварин став готель "Ashera club" у Дніпропетровську. Там передбачені всі можливі види послуг послуг для тварин. Проте, це підприємство керується лише власним статутом. Причина такої ситуації – відсутність чіткого формування в законодавстві України проблем та умов перебування домашніх тварин у засобах розміщення готельного типу. На перший погляд, поставлена проблема є не актуальною на сучасному етапі розвитку України, проте, зараз все більше людей заводять домашніх тварин та все частіше стикаються з проблемою не можливості залишити десь свою тварину на період відрядження чи відпустки. Ще важче взяти тварину з собою.

У системі державного управління якістю обслуговування у готелях визначальну роль відіграють нормативно-правові методи контролю, які гарантують високу стабільність та стійкість якості послуг. Необхідність підвищення якості обслуговування у готелях сьогодні також зумовлена невідповідністю національних стандартів до світових. З цієї причини на державному рівні виникла необхідність гармонізації національної та світової нормативно-технічної документації відповідно до чинної законодавчої бази України. Якість послуг у готелях України регулюється на законодавчому рівні. Правову базу забезпечують Закони України: "Про туризм", "Про підтвердження відповідності"; Декрет Кабінету Міністрів України "Про стандартизацію і сертифікацію" та ін. Механізми державного регулювання правил користування спеціалізованими готелями повинні регулюватись відповідністю якості послуг у готелях, що представлено у національному стандарті України "Послуги туристичні. Засоби розміщування. Загальні вимоги". Національний стандарт України, що стосується засобів розміщування поширюється на засоби розміщення, призначені для проживання туристів. Він встановлює їх класифікації та загальні вимоги. Вимоги цього стандарту поширюються на суб'єкти господарювання, що надають послуги засобів розміщення.

Що стосується баз відпочинку та готелів України, то Законі України "Про туризм" та у зазначених Правилах користування готелями та надання готельних послуг в Україні відсутні положення про те, чи дозволено клієнту поселятись зі своєю твариною, які вимоги висуваються до господарів у разі дозволу на сумісне перебування у засобі розміщення. Як наслідок, в країні масово створюють пункти перетримки тварин у період відсутності їх господарів, які не мають ліцензій та практично не несуть відповідальності за життя та здоров'я тварин. Також, такі підприємства не гарантують надання якісної послуги. Що стосується поселення до звичайних готелів, не кожне підприємство дозволить поселитись з домашніми тваринами навіть при наявності ветеринарного паспорту, медичних довідок про стан здоров'я тварини та довідок про щеплення. Забираючи свою тварину у подорож, людина не знає, чи зможе вона заселитись куди-небудь. Адже ніде в законах України не вказано про дозвіл на перебування тварин у звичайних готелях. Тому, створення спеціалізованого готелю для тварин зможе вирішити виявлені проблеми: спеціалізований готель для тварин матиме відповідні документи та ліцензію на надання своїх послуг; матиме реєстрацію, що дозволить стягнути відповідальність у разі надзвичайних ситуацій; тварина не зіткнеться з проблемою транспортування. У разі створення такого підприємства, доцільно створити законопроект або запропонувати Верховній Раді України внести доповнення до Правил користування готелями та надання готельних послуг в Україні про умови перебування тварин у готелях.

Огарко М. О.
Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к. ю. н., доцент Воронова О. В.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЧАЙОВИХ В УКРАЇНІ

Додаткова оплата якісних послуг існувала за всіх часів. Поступово в різних країнах склалися негласні тарифи – кому і скільки давати понад передбачену ціну покупки або оплати за обслуговування.

Чайові – гроші, що добровільно видаються обслуговуючому персоналу готелів, закладів громадського харчування, понад плату за рахунком. Відповідно до словника, "чайові" – це гроші за надану послугу або виявлену увагу. У переважній більшості випадків чайові – не обов'язок, а саме подяка за якісне обслугову-

вання. Варто врахувати, що демонстративно давати чайові не прийнято. У Європі розміри чайових у різних країнах можуть залежати від місцевих особливостей і традицій, але, як правило, не виходять за рамки розумних 5–15% від суми офіційної оплати. У ресторанах і кафе більшості європейських країн оплата за обслуговування та сервірування включається в рахунок, у цьому випадку на ньому робиться відповідний напис. Як правило, гроші залишають на столі, прикривши рахунком, або вкладають у обкладинку, у якій дають рахунок. У низці країн чайові не прийняті (Бельгія, Нідерланди, Фінляндія, скандинавські країни, Швейцарія), але від них не відмовляться, а от в Австралії і Японії вони взагалі заборонені.

Процеси становлення України як сучасної, демократичної, соціальної та правової держави нерозривно пов'язані із пошуками оптимальних шляхів державного регулювання трудових відносин. Нормотворча діяльність держави у цій сфері повинна спиратися на багатий міжнародний досвід, особливо враховуючи прагнення України інтегруватися до європейської спільноти та гармонізувати національне законодавство із законодавством Європейського Союзу. Протягом останніх років у великих містах України активно розвивається готельно-ресторанний бізнес. Чайові в ресторанах українці залишають майже завжди – у 93% випадків. 72% опитаних залишають на чай завжди або майже завжди, а 21% – лише якщо їм сподобався заклад. Проведення влітку 2012 р. в Україні чемпіонату з футболу Євро-2012 стимулювало приток інвестицій та прискорило ці процеси. Як наслідок, велика кількість робітників була залучена до цієї сфери послуг, а отже існує потреба у детальному законодавчому регулюванні їх трудових прав та обов'язків. Варто відзначити, що Україна досі не ратифікувала Конвенцію № 172 про умови праці в готелях, ресторанах та аналогічних закладах 1991 року. Особливо вирішується питання, пов'язане з даванням чайових. Так, відповідно до ст. 6 Конвенції, термін "чайові" означає суму грошей, яку добровільно вручає клієнт працівникові на додаток до тієї суми, котру клієнт повинен сплатити за надані послуги. Незалежно від чайових, заінтересовані працівники одержують основну зарплату, що виплачується регулярно. Сучасні реалії вказують на порушення цієї норми, за відсутності її закріплення у вітчизняному законодавстві. Чайові часто беруться у розрахунок до основної заробітної плати, що звичайно відображається на її розмірі. Отже, варто розглянути питання, щодо правового закріплення чайових у законодавстві України, шляхом внесення змін до Кодексу законів про працю України у главу 7 "Оплата праці", але все ж таки це повинно бути правом відвідувача, а не його обов'язком.

Решетняк В. К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., професор Кучерук К. І.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ ДОГОВОРУ КОМЕРЦІЙНОЇ КОНЦЕСІЇ

Активний розвиток суспільних відносин, їх ускладення, урізноманітнення зумовлюють необхідність удосконалення правового регулювання різних сфер життя людини. Одним із прикладів правового регулювання суспільних відносин стала імплементація договору комерційної концесії, або ж більш прийнята назва в Європі – договір франчайзингу.

Відповідно до статті 1115 Цивільного Кодексу України за договором комерційної концесії одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг.

Договір комерційної концесії підлягає державній реєстрації органом, який здійснив державну реєстрацію правоволодільця. Якщо правоволоділець зареєстрований в іноземній державі, реєстрація договору комерційної концесії здійснюється органом, який здійснив державну реєстрацію користувача.

Питання про державну реєстрацію договорів комерційної концесії (франчайзингу) довгий час залишалося одним з найбільш поширених. При чому, навіть фахівці не могли однозначно відповісти на питання, як це зробити, а саме, який законодавчий порядок такої реєстрації.

Однак, ця проблема одержала своє вирішення на законодавчому рівні. 21 жовтня 2014 вступив в силу Порядок реєстрації договорів комерційної концесії (субконцесії), затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 29.09.2014 року № 1601/5. Прийняття цього документа підприємці чекали більше десяти років, після того, як поняття комерційної концесії було закріплено в цивільному законодавстві. За цим Порядком державна реєстрація договору комерційної концесії проводиться державним реєстратором юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців в Єдиному державному реєстрі.

Порядок надає можливість суб'єктам за своїм вибором подати документи для державної реєстрації договору комерційної концесії особисто, поштовим відправленням з оголошеною цінністю з описом вкладення або в електронній формі через Реєстраційний портал – програмне забезпечення, представлене у формі Інтернет-сторінки.

За відсутності підстав для відмови в проведенні державної реєстрації державний реєстратор не пізніше п'яти робочих днів з дати надходження документів вносить до Єдиного державного реєстру відповідний запис та видає заявнику виписку ("витяг") з Єдиного державного реєстру про державну реєстрацію договору комерційної концесії. Виписка з Єдиного державного реєстру про державну реєстрацію договору комерційної концесії підписується державним реєстратором та скріплюється печаткою.

Таким чином, можно зробити висновок, що після тривалого існування проблеми порядку реєстрації договору комерційної концесії нарешті були зроблені кроки на зустріч її вирішення. Але на нашу думку, законодавцю не варто на цьому зупинятися і в майбутньому доцільним буде прийняття закону про франчайзинг, проект якого був зареєстрований ще 08 листопада 2001 року. Вдосконалення законодавства у сфері франчайзингу важливе для реалізації єдиної державної політики у сфері державної реєстрації договорів комерційної концесії, а також для поширення в цивільних та господарських відносинах інституту договорів комерційної концесії, що позитивно вплине на розвиток підприємницької діяльності в Україні.

Руденко А. С.
Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к. ю. н., доцент Воронова О. В.

ПРАВО ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ

Кожна людина має право самостійно визначати свою поведінку та досягати будь-якої особистої мети в рамках, створених суспільними і державними інтересами, правами та інтересами інших людей. Особисте життя включає і право встановлювати, підтримувати та розвивати зв'язки з іншими людьми, тому воно виходить як за межі інтимного життя, так і за межі роботи, інших ділових інтересів.

Людина, її права і свободи є найвищою цінністю. Визнання прав і свобод людини в Україні, означає що особистість в її взаєминах з державою виступає не як об'єкт безконтрольної діяльності, а як рівноправний суб'єкт, який реалізує свої конституційні права. В Україні ніхто не може бути обмежений у правомірних засобах захисту своєї честі та гідності. Держава не повинна втручатися в активну діяльність своїх громадян, якщо ця діяльність не має протиправний характер.

Право на приватне життя означає надану людині та гарантовану державою можливість контролювати інформацію про самого себе, не припускати розголошення відомостей інтимного характеру. Із права на приватне життя випливає недопустимість спостереження за людиною, прослуховування та запису особистих розмов, що ведуться дома або в громадських місцях, в тому числі телефонних розмов, за виключенням випадків передбачених законом.

Громадянин, відносно якого поширені відомості, що не відповідають дійсності і завдають шкоди його інтересам, честі, гідності або діловій репутації, поряд із спростуванням таких відомостей, згідно зі статтями 1166–1168 Цивільного Кодексу України, має право вимагати відшкодування майнової і моральної (немайнової) шкоди, завданої їх поширенням. За загальним правилом, відомості, що ганьблять людину, повинні спростовуватися у спосіб, найбільш близький до способу їх поширення (шляхом публікації у пресі, повідомлення по радіо, телебаченню, оголошення на сході громадян, заміни документа тощо). Більш детально порядок спростування певних відомостей регулюється законами України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні" і "Про телебачення і радіомовлення".

В Україні потрібно ввести незалежний експертний орган із захисту персональних даних, на даний момент функції такого органу виконує Державна служба України з питань захисту персональних даних, яка підпорядковується Мін'юсту. Україна повинна заснувати незалежний орган із захисту даних або ряд таких органів, який би виконував Додатковий протокол до Конвенції (ETS № 181). Практика існування таких органів у Європі довела, що вони відіграють важливу роль з контролю за дотриманням законодавства про персональні дані.

Сутність права на особисту недоторканність полягає в неприпустимості впливу на особистість проти її волі за умови дотримання інтересів інших осіб, суспільства і держави. Межі допустимості впливу на особистість повинні гарантуватися державою і не суперечити розуміння права на недоторканність особистого життя.

Саме тому проблема особистої недоторканності вимагає підвищеної уваги та переосмислення відповідно до соціально-політичними реаліями в країні і накопиченої міжнародною практикою її вирішення.

Рудь Д. О.
Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к. ю. н., доцент Воронова О. В.

МЕЖІ МЕДИЧНОГО ВТРУЧАННЯ

Протягом останніх 2 років нормотворець, особливо активно працює над оновленням нормативно-правової бази, тримаючи "під прицілом" і загально управлінське питання, і окремі права людини у сфері охорони здоров'я. Одним з найбільш досліджених і водночас складним для реалізації права на згоду медичного втручання.

У п. 3 ст. 16 ("Прикінцеві положення") Закону України "Про екстрену медичну допомогу" передбачено внесення змін до Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" (далі – Основи), з яких в ст. 43. Ч. 2 ст. 43 Основ викладено в такій редакції: "Згода пацієнта або його законного представника на медичне втручання не потрібна лише у разі наявності ознак прямої загрози життю пацієнта при неможливості отримання з об'єктивних причин згоди на таке втручання від самого пацієнта або його законних представників".

Хоча слід враховувати і те, що це загальні нормативні вимоги до реалізації права на згоду на медичне втручання, які в окремих законах, що регламентують певні види медичної практики, отримують своє "специфічне забарвлення". Наприклад згідно ст. 14 Закону України "Про психіатричну допомогу" ("Підстави для госпіталізації особи до психіатричного закладу в примусовому порядку"), особа, яка страждає психічним розладом, може бути госпіталізована до психіатричного закладу без його згоди або без згоди її законного представника, якщо її обстеження або лікування можливі лише в стаціонарних умовах, і при встановленні в особи тяжкого психічного розладу, внаслідок чого вона: вчиняє чи виявляє реальні наміри вчинити дії, що становлять безпосередню небезпеку для неї чи оточуючих. Як випливає з тлумачення норми наведеного Закону, розширено складові підстави для здійснення медичного втручання без згоди, оскільки йдеться про небезпеку, яка може стосуватися як життя, так і здоров'я, і □□не тільки безпосередньо пацієнта, але й оточуючих.

Охорона здоров'я як підстава право обмеження закріплена і в міжнародно-правових актах, і в законодавстві України. Відповідно до ст. 18 Конвенції про захист прав людини та основних свобод (далі – Конвенція), обмеження, які дозволяються цією Конвенцією щодо зазначених прав і свобод, не застосовуються для інших цілей, ніж ті, для яких вони встановлені. Згідно ч. 2 ст. 8 Конвенції, органи державної влади не можуть втручатися в реалізацію права на повагу до приватного і сімейного життя, за винятком випадків, коли таке втручання передбачено законом і необхідно в демократичному суспільстві, зокрема для охорони здоров'я або захисту прав і свобод інших осіб.

Законодавець не висловив бачення реалізації права на згоду на медичне втручання особами, цивільна дієздатність яких обмежена, що випливає з буквального тлумачення норм ч. 3 ст. 284 ЦК України та ч. 1 ст. 43 Основ. Враховуючи обсяг повноважень фізичних осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, що передбачено у ст. 37 ЦК України, приходимо до висновку, що окреслена категорія осіб компетентна давати згоду на медичне втручання, але із застереженням, що полягає в обов'язковій згоді піклувальника. Тому, з метою дотримання критерію "компетентність" в аспекті осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, необхідно отримати особисту згоду таких осіб і згода піклувальника, і лише за наявності обох складових така згода буде легітимною.

Отже, можемо зазначити, що законодавцю необхідно розробити різні формуляри, з урахуванням критерію компетентності. З'ясовуючи правову природу форми "Інформована згода пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції та знеболення", слід підкреслити, що вона є типовою, адже затверджена МОЗ України, а тому в ній закладено імперативні положення. Отже, доцільно цей документ нормативно доопрацювати, щоб оптимізувати здійснення медичної практики та право реалізації.

Селіванова К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., професор Кучерук К. І.

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІАТУ

В єдиній ієрархічній системі національних нормативно-правових актів важливе місце займає Конституція України – основний закон, наділений вищою юридичною силою. У зв'язку з цим вперше на конституційному рівні набули втілення найважливіші вихідні положення для розвитку всієї правової системи. Водночас було покладено й основи для розвитку відносин у сфері діяльності нотаріату, що підтверджується і положенням ст. 2 Закону України "Про нотаріат", в якому визначається, що правовою основою діяльності нотаріату є Конституція України, Закон України "Про нотаріат", інші законодавчі акти України. Таким чином, Конституція України стала засадницьким нормативно-правовим актом в зазначеній сфері відносин.

Аналізуючи норми Конституції України, можна умовно виокремити дві групи конституційних норм, що визначили генеральну основу й напрям у врегулюванні відносин щодо діяльності нотаріату, зокрема, це: 1) норми загального характеру, які, крім іншого, важливі й з позиції послідовного забезпечення діяльності нотаріату; 2) норми спеціального характеру, тобто спрямовані на основоположні засади розвитку нотаріату в державі.

Норми, які відносяться до першої групи зумовлюють характер законодавства про нотаріат вцілому, визначають загальні принципи, цілі, порядок, методи тощо правового регулювання діяльності нотаріату в країні, втім, як й інших відносин. У цьому контексті слід назвати положення розділу І Конституції про: форму державного режиму, форму державного устрою та форму правління (ст. ст. 1, 2, 5); поділ влади на окремі гілки (ст. 6); визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканості і безпеки найвищою соціальною цінністю; зміст та спрямованість діяльності держави, її головний обов'язок та відповідальність перед людиною (ст. 3); визнання і дію принципу верховенства права (ст. 8) тощо. Не менш важливими є положення розділу ІІ Конституції України, серед яких особливо слід відзначити норми ст. ст. 21 та 22, в яких закріплено, що всі люди є вільними та рівними у своїй гідності та правах; права і свободи є невідчужуваними та непорушними; конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані тощо. Ці та інші положення визначають пріоритетні спрямування діяльності держави у всіх її проявах, що, зокрема, стосується і нотаріальної діяльності, яка також включає у себе публічний елемент. Нотаріальна діяльність має соціальну направленість, суспільне значення, що зумовлює виконання важливих функцій нотаріату щодо реалізації, охорони і захисту прав та законних інтересів фізичних, юридичних осіб, територіальних громад або держави тощо.

Проте, хоча зазначені норми в Конституції й розчиняються в нормах соціально-економічного, політичного та іншого характеру, а в деяких значеннях і підпорядковуються їм, слід зазначити, що положення сучасної Конституції містяь й суто специфічні за змістом норми щодо врегулювання діяльності нотаріату. Так, зокрема, у ст. 92 заначено про те, що організація і діяльність нотаріату визначається виключно законами України.

Не менш важливою в цьому сенсі є ст. 59 Конституції, яка закріпила право кожної людини і громадянина на правову допомогу. Зазначена норма не визначає конкретної ролі нотаріату в забезпеченні правової допомоги. Проте, виходячи з тієї позиції, що професійна діяльність нотаріуса забезпечує превентивний правовий захист та унеможливлює порушення в майбутньому різноманітних прав та інтересів субєктів права та виникнення спорів у судах, надання такої допомоги поряд з адвокатами та особами, яким у встановленому порядку дозволено займатися цим видом діяльності, покладено і на нотаріусів.

Отже, в ієрархії джерел, які регулюють відносини у сфері діяльності нотаріату, найвищу юридичну силу має Конституція України.

Степанова А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., професор Кучерук К. І.

РОЛЬ МОРАЛЬНО-ПРАВОВИХ ПРИНЦИПІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ

Ключові слова: морально-правові принципи, сімейне право, особисті немайнові права подружжя.

Дослідження проблеми реалізаціїї морально-правових принципів у сімейному праві українськими вченими представлене у працях І. В. Жилінкової, В. І. Труби, З. В. Ромовської, Є. О. Харитонова щодо правових джерел, то у Сімейному кодексі України (далі – СК), викладено лише загальні зауваження про принципи справедливості, добросовісності, розумності та відповідності моральним засадам суспільства. Різнопланові аспекти згаданих принципів досліджувалися переважно в роботах у галузі цивільного права (О. О. Бакалінської, Т. В. Боднар, С. М. Бервено, С. Ю. Бурлакова, О. В. Грицак, О. С. Котухи, Д. Г. Павленка, В. Д. Примака, Ю. П. Пацурківського, М. О. Стефанчука, Р. О. Стефанчука, В. І. Труби, Є. О. Харито-

нова, С. І. Шимон та ін.). Але як самостійні предмети уваги безпосередньо в сімейному праві ці принципи практично не фігурують. Відзначимо й те, що в українській цивілістичній літературі, в тому числі в сімейно-правовій, практично не вживається сам термін "морально-правові принципи" для позначення цієї групи юридичних явищ. Натомість, приміром, російські правознавці йменують дані принципи "морально-правовими", "загально-соціальними" або "морально-етичними".

Метою нашого дослідження є визначення місця морально-правових принципів в системі принципів сімейного права вцілому та особистих немайнових прав подружжя зокрема.

Велика кількість серед закріплених у Сімейному кодексі особистих немайнових прав подружжя належить їм як громадянам і до взяття шлюбу. Водночас особисті немайнові права подружжя мають певні особливості.

По-перше, особисті немайнові права подружжя виникають не від народження, а в зв'язку із взяттям шлюбу, зареєстрованого у встановленому порядку. Таким чином, вони діють лише в сімейних відносинах. По-друге, особисті немайнові права подружжя не є абсолютними, бо вони можуть бути порушені не будь ким, а лише іншим з подружжя. Тому особистим правам одного із подружжя протистоїть обов'язок іншого з подружжя не перешкоджати їх здійсненню, не порушувати їх. По-третє, особисті немайнові права подружжя є визначальними в сімейних правовідносинах. Саме з них як похідні виникають усі інші права подружжя. В основі особистих немайнових прав подружжя лежать одвічні духовні цінності, без яких неможливо створити міцний шлюб та щасливу сім'ю. По-четверте, здійснення особистих немайнових прав одним із подружжя можливе не тільки за умови погодження своїх дій з іншим із подружжя, а й з урахуванням інтересів сім'ї в цілому. По-п'яте, немайнові особисті права подружжя можуть припинятися з волі учасників шлюбних відносин – шляхом розірвання шлюбу, оскільки їх припинення відбувається разом із припиненням шлюбу.

Особисті немайнові правовідносини подружжя – це врегульовані нормами сімейного права відносини стосовно особистих немайнових благ та інтересів осіб, які перебувають у шлюбі.

Зауважимо, що в сучасній юридичній науці не спостерігається єдності думок щодо визначення місця морально-правових принципів у системі принципів, щоправда, не сімейного, а цивільного права. Одні правознавці вказують на те, що добросовісність і розумність є галузевими принципами цивільного права, у той час як справедливість є наслідком реалізації у цивільному праві принципу загальної теорії – принципу справедливості, що має

морально-правовий зміст [1, 40–41]. Деякі інші правники, розкриваючи систему принципів цивільного права, особливо виділяють такі принципи, як справедливість, гуманізм, добросовісність і розумність та відносять їх до морально-етичних принципів, при цьому зазначаючи, що вони є загальноправовими, а не галузевими принципами [5, 79–80].

Вивчення специфіки розуміння вищевикладених понять дозволяє зробити наступні висновки: виражені в ч. 9 ст. 7 СК справедливість, добросовісність, розумність і відповідність моральним засадам суспільства є морально-правовими принципами. По-друге, принципи цієї групи є загальноправовими, і виявляють себе з яскраво вираженими особливостями в реалізаціїї особистих немайнових прав подружжя. По-третє, морально-правові принципи виступають орієнтирами в правореалізаційній та правозастосовній сімейній практиці. По-четверте, саме ця група сімейно-правових явищ виступає "своєрідною гарантією" дотримання прав та інтересів подружжя як суб'єктів сімейних відносин.

Вищевикладене свідчить про надзвичайне практичне значення морально-правових принципів при врегулюванні сімейних відносин вцілому на особистих немайнових прав подружжя зокрема.

Джерела:

1. Бакалінська О. О. Особливості застосування категорії справедливості в цивільному праві і процесі України / О. О. Бакалінська // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок. – 2011. – № 3. – С. 38–41.

2. Комаров С. А. Общая теория государства и права: учебник / С. А. Комаров. – Москва : ЮРАЙТ, 1998. – 411 с.

3. Миронова Г. Моральні засади Сімейного кодексу України / Г. Миронова // Право України. – 2004. – № 4. – С. 99–102.

4. Ромовська З. В. Українське сімейне право: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / З. В. Ромовська. – Київ : Правова єдність, 2009. – 500 с.

Ткачук Т. А.
Колледж Классического приватного университета
науч. рук. – к. ю. н., доцент Воронова О. В.

БРЕНД КАК ПРАВОВОЕ КОНКУРЕНТНОЕ ПРЕИМУЩЕСТВО

Понятие "бренд" произошло от древнескандинавского "brandr", которое переводится, как "жечь, огонь". Так называлось тавро, которым владельцы скота помечали своих животных. Существует два подхода к определению бренда:

1) индивидуальные атрибуты: название, логотип и другие визуальные элементы (шрифты, дизайн, цветовые схемы и символы), позволяющие выделить компанию или продукт по сравнению с конкурентами;

2) образ, имидж, репутация компании, продукта или услуги в глазах клиентов.

Това́рный знак (также Това́рная марка)(™) – обозначение (словесное, изобразительное, комбинированное или иное), служащее для индивидуализации товаров юридических лиц или индивидуальных предпринимателей. Законом признаётся исключительное право на товарный знак. Товарный знак можно рассматривать как собственное имя индивида, которое удостоверяет происхождение товара от известного предприятия. Для возможности защиты товарных знаков от подделки требуется регистрация их в правительственных учреждениях. Правообладатель товарного знака имеет право его использовать, им распоряжаться и запрещать его использование другими лицами. Регистрация права на товарный знак носит территориальный характердействует только в тех странах, в которых они получили свидетельство о регистрации своего товар-

ного знака в соответствующих регистрационных органах. Международная охрана, то есть получение единого охранного документа в нескольких странах возможна, например на территории Европейского союза. В результате регистрации Государственной службой интеллектуальной собственности (УКПАТЕНТ) владелец знака получает охранный документ, подтверждающий его исключительные права – Свидетельство на знак для товаров и услуг, которое выдается сроком на 10 лет, с возможностью его последующего продления. Затем процедура внесения в Государственный реестр и публикация сведений в официальном бюллетене Украины "Промышленная собственность". После получения охранного свидетельства на знак для товаров и услуг, его владелец имеет право проставлять рядом с зарегистрированной торговой маркой (товарным знаком) международную маркировку ®, которая указывает на то, что данная торговая марка (товарный знак) зарегистрирована на территории Украины и охраняется действующим законодательством.

Переименование брендов под конкретный рынок по самым разным причинам было и остается стандартной практикой. Даже самые сильные глобальные бренды вынуждены адаптировать стратегию, столкнувшись с местной культурой.

Когда Coca-Cola впервые пришла в Китай, компания решила не менять название легендарной торговой марки, но эти слова на китайском означают "Укусите головастика". Это вынудило Coca Cola назваться по-китайски, что читается как "ke kou ke le", и буквально означают "могу, рот, счастье". Выехав за пределы "бывшего СССР", не найдем зубной пасты Blend-A-Med от P&G. Но встретим ее аналог под названием Crest. Вряд ли в Украине покупали бы пасту "Крест". Почему и возникает потребность в защите интеллектуальной собственности, в частности такой ее важной составляющей как торговая марка. Нужно очень тщательно относится к выбору торговой марки (в частности, её словесного обозначения и изображения), ориентироваться на перспективу при подборе, следует проверять: имееь ли регистрируемая ТМ сходство с другими знаками для товаров и услуг и не будут ли этой регистрацией нарушены чи-либо права.

Шевчук С. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Киян В. Я.

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗБЕКИ ОСОБИСТОГО ЖИТТЯ

З розвитком технологій людство ввійшло в фазу інформаційного суспільства, що стало початком нового типу суспільних відносин, які потребують особливого механізму регулювання. Сучасним технічним досягненням інформаційного обміну є мережа Інтернет.

Інтернет – це унікальне явище, яке представляє собою інформаційний простір, що не має централізованого управління, правил використання і обмеженості в доступі. Користування мережею Інтернет надає можливість публікації та розповсюдження інформації та збереження при цьому анонімності. Таким чином, Інтернет формує неконтрольований інформаційний простір, який майже на підконтрольний сучасному законодавству та має ряд негативних явищ, яких свавільне втручання в особисте життя осіб. Таке втручання може мати різні форми: порушення таємниці листування, викрадення та розповсюдження особистої інформації, шантаж, порушення авторських прав та інше.

Інформаційна свобода та технічні можливості викликали зловживання, так з розвитком технічних засобів також зростає можливість стати об'єктом прихованої фото та відео зйомки, звукозапису з подальшим їх публікуванням без попередньої згоди. Особливої шкоди неконтрольований інформаційний простір завдає публічним особам, які привертають до себе увагу та постійно стають жертвами незаконного втручання в особисте життя, зазнають наклепів, розголошення відомостей про інтимні сторони життя.

Таким чином, на фоні загальної інформатизації суспільства, ми можемо спостерігати загальне зниження рівня правової культури, що виражається в зневазі до права на особисте життя.

Як відомо в (ст. 301 Цивільного кодексу України, далі – ЦК України, ст. 7 Сімейного кодексу України, далі – СК України), право на таємницю про стан здоров'я (ст. 286 ЦК України, ст. 30 СК України), право на таємницю усиновлення (ст. 226 СК України), право на таємницю ко- респонденції (ст. 306 ЦК України), право на таємницю особистих паперів (ст. 303 ЦК України), право на банківську таємницю (ст. 1076 ЦК України), право на таємницю заповіту (ст. 1255 ЦК України), право на комерційну таємницю (ст. 505 ЦК України), прямо заборонено втручання в особисте життя. Правова охорона особистого життя людини встановлюється різними галузями законодавства України. Конституційно фізична особа наділена суб'єктивними правами і гарантіями, які спрямовані на забезпечення недоторканності особистого і сімейного життя та інформаційної безпеки. Цивільне законодавство також базується на недопустимості втручання в особисте життя. Сучасне інформаційне законодавство не спроможне забезпечити захист та охорону особистого життя, воно лиш визначає правові засади інформаційних процесів, загальні положення щодо конфіденційності та таємності особистих відомостей, але практично неспроможне їх реалізувати.

Проблема зловживання можливостями інформаційного простору є також актуальною і для країн заходу, які мають ще більш високий рівень технічних можливостей. Для контролю цього процесу в країнах заходу була розроблена така правова категорія, як "приватність", яка уособлює ідею та методи захисту особистого життя. Ця концепція будується на принципі недоторканості особистості і його права на особисте життя та визначається найціннішою демократичною свободою. Також її називають "інформаційною", бо вона надає можливість контролювати інформацію про себе. Приватність має різні сторони, одні з яких – це інформаційна та комунікаційна. Інформаційна приватність – це захист персональних даних, який встановлює правила збору, обробки, використання особистої інформації. Комунікаційна полягає у таємниці кореспонденції, телефонних розмов, електронної пошти, правил зняття інформації з каналів зв'язку тощо. Концепція приватності гарантує недоторканість особистого життя та практично передбачає систему заходів охорони та захисту.

Таким чином, спираючись на досвід західних країн, вбачаємо необхідність створення загальної концепції недоторканості особистого життя та розроблення комплексного напрямку законодавства, який би відповідав вимогам сучасних інформаційних відносин та систематизував вже існуючі заходи охорони та захисту.

Шека В. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Киян В. Я.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТВсесвітня інформаційна мережа Інтернет вже стала повсякденним засобом передачі інформації будь-якого характеру, який є доступним кожному, хто має персональний комп'ютер, та, завдяки засобам супутникового зв'язку, з кожної точки на планеті. Інформація передається Інтернетом у вигляді об'єктів, що потенційно охороняються авторським правом: літературних, музичних та аудіовізуальних творів, фотографій, ілюстрацій, карт, планів, малюнків тощо. Обробка і передача даних мережею та саме її функціонування відбувається завдяки іншому об'єкту авторсько-правової охорони – комп'ютерним програмам, а зберігання і пошук інформації часто здійснюється за допомогою електронних баз даних, які також можуть охоронятися авторським правом.

Проблеми права інтелектуальної власності досліджували ряд науковців, зокрема: М. М. Богуславський, Ю. Л. Бошицький, М. Й. Штефан, А. С. Довгерт та ін. Питанням захисту інформації в мережі Інтернет сьогодні приділяється достатньо уваги.

Так, Пастухов А. В. у своїх працях акцентує увагу на процесі захисту інформації в мережі Інтернет та шляхах його оптимізації [1]. К. О. Афанасьєва проголошує недостатність та неефективність, а отже недосконалість національної законодавчої бази щодо вирішення цього питання [2]. Антонов В. М. у своїх наукових роботах на противагу цьому стверджує, що в Україні існує безліч можливостей до законного захисту прав авторів та їхніх творів, але існує проблема обізнаності громадян в можливості забезпечення захисту результатів їх творчої діяльності [3].

Метою статті є аналіз сучасного стану виявлення існуючих проблем та тенденцій розвитку авторського права в інформаційному середовищі, розгляд необхідності зваженого, гуманного, а головне, неупередженого підходу до вирішення даного питання, наголошення на розробці норм, які будуть виражати основні принципи правосуддя.

Систематизація та реформування авторського права у сфері охорони матеріалів, що передаються Інтернетом, є нагальною потребою для України, особливо в умовах теперішніх ринкових перетворень в країні, коли інформація стає все вагомішим фактором виробництва та все ціннішим об'єктом цивільного обігу. Авторсько-правові аспекти функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет потребують негайного та всебічного вивчення з тим, щоби величезний потенціал Інтернету в усіх сферах суспільного життя реалізувався в повній мірі повсюди в світі та, зокрема, в Україні. Останні події, пов'язані із спробою припинення роботи файлообмінника EX. UA, показали неспроможність державних структур протистояти хакерським атакам, зумовленим небажанням користуватися офіційним контентом [4]. З іншого боку, варто усвідомити, що лише методами силового тиску проблему вирішити не вдасться: жителі країн із порівняно невисокими доходами населення не зможуть платити за ліцензовані продукти на ринку інформації нарівні із мешканцями провідних країн світу. Тому політика таких фірм як, наприклад, Microsoft, NEC, пов'язана із розповсюдженням контенту на рівних правах у всьому світі неминуче отримає супротив у вигляді хакерської діяльності.

Авторське право є одним з найважливіших видів охорони інтелектуальної власності в Інтернеті в силу, як мінімум, двох причин. По-перше, більшість матеріалів, що передаються Інтернетом (тексти, зображення, звукові сигнали) є творами в юридичному сенсі і, таким чином, є предметом авторського права [5]. По-друге, оскільки сама природа електронних телекомунікацій вимагає багатократного копіювання даних в процесі передачі їх каналами зв'язку та ознайомлення з ними необмеженого кола споживачів, природно, постають питання стосовно дотримання при такому копіюванні авторських прав.

На основі аналізу норм законодавства України, США, Росії та країн Західної Європи, а також положень Бернської конвенції з охорони літературних і художніх творів можна стверджувати, що інформація передається Інтернетом переважно у вигляді творів, які підлягають охороні авторським правом будь-якої з країн Бернського Союзу нарівні з творами, закріпленими в більш традиційних формах, за умови відповідності встановленим законодавством країни критеріям охорони [6].

Отже, ліквідувати той величезний розрив, який існує нині в Україні між авторським правом та суспільними відносинами, що виникають у зв'язку з використанням Інтернету та інших інформаційних технологій, можливо лише за допомогою удосконалення авторського права України та приведення його у відповідність до міжнародних стандартів, що склались на сьогодні в даній галузі. Уявляється доречним, щоби цей процес відбувався у формі розробки і прийняття спеціальних законів, покликаних регулювати суспільні відносини з приводу використання творів в інформаційних мережах, з одночасним включенням їх положень цивільно-правового характеру до Книги Четвертої "Право інтелектуальної власності" Цивільного кодексу України.

З урахуванням викладеного вище можна зазначити, що питання охорони авторського права в мережі Інтернет потребує нормативно-правового вдосконалення та новітньої розробки організаційного захисту авторського права.

Під час кодифікаційних робіт мають враховуватися прийняті Україною на себе зобов'язання за міжнародними договорами, стороною яких вона є, а рівно і положення інших міжнародних документів, які, не накладаючи на держави жодних зобов'язань, є, тим не менш, визнаними міжнародними стандартами в галузі авторського права (насамперед, Типовий закон ВОІВ про авторське право і суміжні права та Типовий закон ЮНСІТРАЛ про електронну комерцію). Необхідно також вжити необхідних заходів для приведення законодавства України у відповідність до вимог Угоди TRIPS, як це передбачено Указом Президента України "Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні".

Важливу увагу слід приділити вдосконаленню законодавчої бази, що регулює питання захисту авторських прав в Інтернет. Зокрема, велика кількість правових норм в даній сфері є розформованими і знаходяться в різних нормативних актах. Для кращого сприйняття та ефективнішого застосування даного законодавства слід об'єднати всі норми, що регулюють відносини щодо захисту авторських прав в Інтернеті в одному нормативному акті "Кодекс законів про захист авторських прав в глобальній інформаційній мережі" України.

Література

1. Пастухов О. М. Авторське право в Інтернеті. – Київ: Школа, 2004. – 144 с.

2. Афанасьєва К. О. Авторське право. – Київ: Атіка, 2006. – 224 с.
3. Антонов В. М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. – Київ: КНТ, 2006. – 520 с.
4. За что закрыли крупнейший файлообменник Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://biz.liga.net/all/it/stati/2121260-ex-ua-za-chto-zakryli-krupneyshiy-fayloobmennik-ukrainy.htm – ex.ua.
5. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 16 грудня 2012 року № 5460-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 2–3. – Ст. 41.
6. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS – 1994 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://npa.iplex.com.ua/doc.php? code=981_018.

Шикун О. Ф.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н. Орлова І. М.

ПРАВОВА ОСНОВА НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Державна допомога суб'єктам господарювання пов'язується у першу чергу із впливом на конкуренцію та торгівлю взагалі. Оскільки через субсидії, гранти, дотації, податкові пільги та інші форми державної допомоги надається перевага окремим підприємствам, це може негативно позначитися на діяльності інших суб'єктів господарювання.

Відсутність цілісної правової основи надання державної допомоги суб'єктам господарювання вважається одним зі слабких місць, що призводить до застосування вибіркових заходів державної підтримки для окремих підприємств. В свою чергу, це знижує конкуренцію та створює обмеження для функціонування ринкової економіки в Україні.

На сьогодні Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року не містить чітких положень про надання державної допомоги суб'єктам господарювання, а норми, що регулюють окремі аспекти даної допомоги розпорошені в різних статтях.

Позитивним моментом у правовому регулюванні відносин, пов'язаних з наданням державної допомоги суб'єктам господарювання, є прийняття Закону України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" від 01 липня 2014 року. Між тим, по-перше, цей закон в повному обсязі набирає чинності лише через три роки з дня його опублікування, а до того часу відповідні відносини лишатимуться недостатньо врегульованими; по-друге, вступ його в дію не вирішить усіх існуючих питань щодо державної допомоги суб'єктам господарювання.

Отже, недосконалість правової основи надання державної допомоги суб'єктам господарювання, а в деяких питаннях і взагалі її відсутність вказує на актуальність та важливість дослідження цієї теми.

Однією з проблем законодавства про надання державної допомоги суб'єктам господарювання є "розпиленість" норм, що регулюють відповідні відносини. Закон України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" від 01 липня 2014 року теж не визначає всі аспекти діяльності держави у цій сфері та відсилає до численних нормативно-правових актів, які будуть регулювати той чи інший аспект надання державної допомоги. Так, стаття 6 закону уповноважує Кабінет Міністрів України визначати критерії оцінки допустимості певних категорій державної допомоги в окремих нормативно правових-актах.

Крім того, змін до Господарського кодексу України, передбачених у розділі 9 Закону України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" від 01 липня 2014 року, а саме викладення статті 26 Господарського кодексу України в новій редакції, не достатньо.

У Господарському кодексі України як основному нормативно-правовому акті, що регулює господарські відносини, необхідно закріпити окрему статтю – стаття 26 "Державна допомога суб'єктам господарювання" – у частині 1 дати визначення терміну "державна допомога суб'єктам господарювання".

У частині 2 пропонованої статті сформулювати принципи надання державної допомоги суб'єктам господарювання: мінімізація втручання державних органів в діяльність суб'єктів господарювання; незалежність органів, що здійснюють надання державної допомоги; оцінювання необхідності надання державної допомоги та ефективності її використання; прозорість надання державної допомоги суб'єктам господарювання; обмеженість у часі та просторі; галузева допомога.

Відповідне доопрацювання нормативно-правових актів, створення цілісної правової основи сприятиме нормальному функціонуванню такого інституту як надання державної допомоги. Запропоновані зміни та доповнення до законодавства є невичерпними, можуть стати основою для подальших наукових розробок з цієї проблематики.

Баранова Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Єрмоленко Д. О.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Важливе місце у житті будь-якої держави посідає політична влада. Вона дає фундамент для розуміння сутності та призначення політичної системи суспільства. Її специфічність і сутність полягає у збереженні суспільства як єдиного цілого. Більш того, влада над виробленими цінностями та їх розподілом становить основу суспільного життя.

Влада – це можливість і здатність одних соціальних суб'єктів здійснювати свою волю, впливати на інших за допомогою насильства, організованого примусу, права і авторитету.

На сьогоднішній день існує три, розділені між різними державними органами, гілки влади: законодавча, виконавча і судова. Важлива самостійність кожної з гілок, адже у іншому випадку з'явиться можливість зловживання владою, що призведе до порушення прав і свобод громадян. У свою чергу, залежно від засобів здійснення влади розрізняються різні її види – економічна, соціальна, політична, духовно-інформаційна, сімейна тощо.

Політична влада – це здатність суспільних груп чи індивідів впроваджувати у життя рішення, що виражають їхню волю і визначально впливають на діяльність, поведінку людей та їх об'єднань, за допомогою волі, авторитету, права, насильства; це організаційно-управлінський та регулятивно-контрольний механізм здійснення політики.

Найвищим і найрозвиненішим видом політичної влади є державна влада. Поняття "політична влада" за своєю сутністю ширше від поняття "державна влада". По-перше, політична влада виникла раніше від державної, ще в додержавну добу. По-друге, не кожна політична влада є владою державною (наприклад, влада партії, громадських організацій і рухів), хоча будь-яка державна влада – завжди політична. По-третє, державна влада специфічна: тільки вона володіє монополією на примус, правом видавати закони тощо. Проте, окрім примусу, вона послуговується й іншими засобами впливу: переконанням, ідеологічними, економічними чинниками.

Державна влада – вища форма політичної влади, що спирається на спеціальний управлінсько-владний апарат і володіє монопольним правом на видання законів, інших розпоряджень і актів, обов'язкових для всього населення визначеної кордонами території.

Можна виділити наступні тенденції розвитку політичної влади в Україні. Перша тенденція – це демократизація. Вона виражається у підвищенні ролі в впливах на владні відносини громадських рухів і неполітичних об'єднань. Друга тенденція – легітимність влади як обов'язкова ознака цивілізованої держави. Владні структури всіх країн докладають максимум зусиль для забезпечення легітимності політичної влади, тобто визнання її законного характеру суспільством. Наступна тенденція – розукрупнення політичної влади, адже влада поділяється не тільки по горизонталі (законодавча, виконавча, судова), а і по вертикалі. Четверта тенденція відображає негативний процес наростання конфліктності між різними гілками влади. Ця тенденція негативно впливає на настільки бажану для всіх країн економічну і політичну стабільність.

Завдання політичної влади – будувати свої відносини з усіма елементами політичної системи суспільства таким чином, щоб це сприяло рівноважному, збалансованому стану даної системи. Іншими словами, політична влада повинна прагнути до досягнення в суспільстві в першу чергу стабільності.

Досвід світового співтовариства свідчить, що будь-яке суспільство потребує ефективної демократичної влади. Тобто влади, здатної оперативно і вміло, без зайвих втрат вирішувати поточні або назріваючі проблеми суспільства. Для цього вона повинна мати політичну волю, бути легітимною, добре структурованою і компетентною. В Україні така влада тільки будується.

Безименко В. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н, доцент Пальченкова В. М.

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ У XIX ст.

На сьогоднішній день, на жаль, дуже мало відомо про розвиток університетів, зокрема, про Харківській імператорський університет. У XXI столітті ця тема хоч і актуальна, але забута. На мій погляд, це несправедливо, так як це наша історія, яка дає поштовх до пізнання минулого, а також до розвитку і становлення теперішнього.

Університет був заснований у 1804 р. за ініціативою українського мецената Василя Назаровича Каразіна. До складу університету входило відділення моральних та політичних наук, що в подальшому було офіційно перейменовано в юридичний факультет.

На різних етапах розвитку, факультет налічував величезну кількість кваліфікованих викладачів. Історію факультету можна розділити на 4 періоди.

Перший устав Харківського університету був затверджений 5 листопада 1804 року. За цим уставом внутрішній устрій університету мав форму колегіальну і був заснований на засадах автономії у всіх справах, що стосувались побуту університетської корпорації; виборний початок застосовувався у заміщенні всіх посад. Рада поповнювалась за допомогою вибору на вакантні кафедри кандидатів, які затверджувались в цьому званні міністром; рада обирала ректора, який затверджувався Найвищою владою на рік, згодом на 3 роки; студенти у дисциплінарних справах підлягали університетському суду. В цей час на факультеті працювало лише 7 професорів.

При факультеті перебували ад'ютанти, тобто помічники професорів, яких по всьому університетові налічувалось усього 12. Крім того, на факультеті були магістри, на яких рада університету могла покласти викладання додаткових предметів.

Факультет мав певне коло обов'язків, до яких відносились: 1) складання навчального плану; 2) порядок та години викладання наук; 3) розглядання промов, приготованих для урочистих заходів; 4) понад викладання та виконання інших обов'язків на посаді викладача; 5) крім виконання своїх безпосередніх обов'язків, викладачі брали участь у діяльності товариств, що існували при університеті.

Другим статутом 1835 р. були внесені зміни в порядок навчання студентів – відтепер вони могли навчатися більше, ніж в одному навчальному закладі. Також, були створені 7 кафедр: 1) енциклопедії або загального огляду системи законознавства; 2) римського законодавство; 3) цивільних законів; 4) законів благоустрою і благочинства; 5) законів про державні повинності і фінанси; 6) законів поліцейських і кримінальних; 7) загального правознавство.

У порівнянні зі статутом 1835 р., статут 1863 відрізнявся кращими положеннями. Новий статут надавав університету більшу самостійність, але в основі статуту залишено статут 1804 р., де виборна основа застосовувалася у заміщенні всіх посад. На факультеті збільшилася кількість кафедр до 13. Було прийнято рішення про з'єднання або поділ декількох кафедр.

Що стосується четвертого етапу, то за цей період були внесені зміни тільки у тому, що був скасований виборний початок про заміщення всіх посад. Взагалі, діяльність факультету протягом всіх етапів залишалася незмінною, за винятком незначних поправок, які зрозумілі, так як все розвивається і вдосконалюється.

Таким чином, розглянувши всі етапи становлення Харківського університету, можна зробити висновок, що наукова діяльність факультету була обумовлена наступними найважливішими причинами: 1) самостійністю колегії в судженнях та розпорядженні по справах, що належать до питань про діяльність факультету; 2) заміщенням кафедр кваліфікованими викладачами; 3) матеріальними засобами, що забезпечують наукову діяльність викладачів; 4) самостійністю визначення заходів з метою посилення впливу факультету на студентів у їх заняттях наукою.

Блохін Г. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., д. ю. н., професор Покатаєва О. В.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДСОТКІВ ЗА КРЕДИТАМИ У КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Ще з давніх часів у східних слов'ян існував звичай давати гроші для торгових оборотів. Згодом подібні звичаї набули статусу законодавства. Головним джерелом відомостей про правила кредитної діяльності у Київській Русі є збірка законів "Руська Правда".

На особливу увагу заслуговує питання відсотків за кредитами, оскільки вони і сьогодні залишаються чи не основною та проблемною умовою усіх кредитних договорів.

У Київській Русі відсотки за кредитами мали різні назви. Серед найбільш уживаних, особливо у "Руській Правді" були наступні: рези – якщо предметом кредиту (позики) були гроші (срібло), присоп – якщо предметом кредиту (позики) було зерно, настав – якщо предметом кредиту (позики) був мед (ст. 50 "Руської Правди"). До того ж, зустрічаються ще такі назви: рости, лихва (в основному застосовується в контексті значних відсотків), взвиття тощо.

Так, саме наявність відсотків зумовлювала необхідність укладати усі кредитні угоди за участю свідків (ст. 50). Виключенням є норма ст. 48, відповідно до якої, у випадку надання кредиту одним купцем іншому купцю на закупівлю товарів чи для обороту з прибутку, наявність свідків не була обов'язковою, оскільки обидва купці творили товариство на віру і мали довіряти один одному [1].

Відсотки за кредитами у Київській Русі були трьох видів.

Місячний процент дозволялося брати при наданні кредиту на короткий строк, невелику кількість днів (ст. 51). Місячний процент складав 10 кун з гривні річно. Частина дослідників вважала, що мова йде про 40% річних (з розрахунку 1 гривня кун = 25 кун), однак більшість дослідників схиляється до думки, що стягувалося 20% (1 гривня кун = 50 кун) [2, с. 50; 3, с. 166].

Якщо позичальник пропускав термін виплати боргу за місячним відсотком, він мав віддавати борг за правила наступного виду відсотків, який має назву *третний процент* (звичайний процент). Так, в ст. 51 "Руської Правди" сказано наступне: "Якщо ж гроші не будуть повернуті в строк, дають йому гроші в треть, а від місячного процента відмовитися" [1]. Третний процент дозволявся при запозиченні капіталу на рік.

Є різні версії щодо терміну "в треть". Одні дослідники вважають, виходячи з дозволеного рівня процентів – 20%, а в треть було дозволено брати два рости, що це 40%. За іншою версією стягування третних процентів відповідає їх сплаті за третинами року. Але найбільш поширена думка полягає в тому, що слова "в треть" означали отримання процентів "на дві третю", тобто за дві позичені гривні треба було віддати третю, що становило 50% за користування кредитом [4].

Ст. 53 "Руської Правди" присвячена угоді, прийнятій після смерті Святополка, коли Володимир Всеволодович Мономах, з ім'ям якого пов'язують відомий "Устав Володимира Мономаха", скликав у с. Берестове свою дружину. На цьому з'їзді постановили наступне: хто позичив гроші з умовою заплатити процент в треть, з того брати такий процент тільки 2 роки і після того шукати лише капітал; хто брав такий процент три роки, тому не шукати і самого капіталу (ст. 53). Це підтверджує версію про те, що розмір процентів "в треть" означав 50%, бо стягнений двічі, він дав розмір позиченого капіталу [4].

Останнім видом відсотків був *річний процент*. Він був меншим за третний і брався у разі запозичення грошей більше, ніж на два роки. Точний його розмір невідомий [2, с. 50].

Отже, розмір відсотків за кредитами був високим і більшим, ніж в інших європейських країнах, умови їх надання були важкими. На те, що кредитний (позичковий) відсоток набирав щораз відчутнішого значення у товарно-майново-грошових відносинах, що вимагало втручання держави, вказує ст. 55 "Руської Правди".

Наведемо цю статтю повністю: “Якщо купцеві, що вже заборгував багатьом, із незнання довірить товар у борг купець з іншого міста або іноземний, а той потім почне відмовлятися платити йому, а при примусовому стягненні будуть перешкоджати уплаті перші позикодавці, такого неспроможного боржника продати на ринку і передусім заплатити борг повністю приїжджому купцеві, решту ж поділити між місцевими позикодавцями: якщо ж (замість того) проданий виявиться у боргу в держави, то спершу повністю заплатити казенний борг, а решту розподілити; але до розподілу не допускати кредитора, який брав у боржника високі проценти” [1].

Наведена стаття чітко визначала певну послідовність погашення боргу: у першу чергу позичені гроші поверталися в державну скарбницю, далі – іноземцям, і наприкінці – вітчизняним купцям. Показово те, що кредитор, який брав у боржника надто високі відсотки, до розподілу боргу не допускався.

На основі значних відсотків у XII ст. розвинулася князівсько-боярсько-єврейська спекуляція. Саме це стало однією з причин повстання проти лихварів у Києві у 1113 р. Усіх євреїв за рішенням князівської ради було виселено за межі Русі зі всім майном без права повернення. Але, це вигнання євреїв та нова ст. 53, про яку йшла мова вище, були єдиними змінами в умовах надання кредитів. Розмір відсотків не змінився. Така тенденція спостерігається і сьогодні.

Список використаних джерел

1. Русская правда (пространная редакция) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.pushkinskijdom.ru/Default.aspx? tabid=4947.

2. Колесников О. В. Історія грошей та фінансів : навч. посіб. / О. В. Колесников, Д. І. Бойко, О. О. Коковіхіна. – 2-ге вид. вип. та допов.– К.: Центр учбової літератури, 2008. – 140 с.

3. Прядко В. В. Історія грошей і кредиту : підручник / В. В. Прядко, М. М. Сайко. – Київ, 2009. – 507 с.

4. Зародження кредитно-банківських відносин у Київській Русі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/ekonom/kafedru/IGB. htm#_Toc120967092.

Бодарі А. К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Єрмоленко Д. О.

ПРИНЦИПИ ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВОВИХ НОРМ

“Принцип”, у перекладі з латинської означає: першооснова, керівна ідея, основне правило поведінки. Принципи вміщують в себе усе правове життя країни. Вони характеризують не тільки сутність, але й зміст права, відображають його внутрішню будову, а також весь процес його застосування. Зазвичай виділяють наступні принципи тлумачення:

Принцип демократизму. Його сутність полягає у тому, що при тлумаченні всім даються рівні можливості, тобто кожен має право висловлювати свою думку, як в особистих бесідах, так і публічно (на зборах, мітингах) про право, справедливість та роботу механізму правозастосування. Громадяни мають право ознайомлюватися з законами, іншими нормативно-правовими актами, давати їм оцінку, брати участь в обговоренні проектів нормативних актів, вносити конкретні пропозиції, доповнення та зауваження. Правова активність громадян – важливий показник розвитку демократії в країні.

Принцип законності. Цей принцип встановлює для тлумача кордони, в межах яких він правомочний здійснювати інтерпретаційну діяльність. Займаючись тлумаченням, інтерпретатор повинен дотримуватися законів та підзаконних актів та не порушувати встановлених ними норм. Це один з найважливіших принципів не тільки інтерпретаційної, але і всієї юридичної діяльності.

Принцип точності і ясності тлумачення. Означає якість з’ясування і роз’яснення правових норм суб’єктами інтерпретації. Цей принцип має істотно функціональне навантаження, так як слово відображає думку: незрозуміла думка – незрозуміло і слово. Особливо велика роль у цьому належить граматичному, логічному і систематичному тлумаченню.

Принцип єдності теорії і практики інтерпретаційної діяльності. Полягає в тому, що тлумачення як результат інтелектуальної роботи, має бути перевірено практикою нормотворчій та правозастосовній діяльності відповідних суб’єктів права. Єдність теорії і практики – це умова забезпечення якості тлумачення. Пізнання права йде від живого спостереження до абстрактного мислення, та від нього до практики. Практика висвітлюється теоретичним пізнанням, а воно в свою чергу знаходить своє підтвердження в практиці. У діяльності суддів, адвокатів, прокурорів, юрисконсультів, нотаріусів і т. д. чітко з’єднується практичний і теоретичний аспект тлумачення правових норм.

Принцип неупередженості. Означає, що інтерпретатор не повинен проявляти надмірну зацікавленість як в процесі тлумачення, так і в отриманні його результату. Неупередженість – це відсутність необ’єктивності до якого-небудь процесу, явища; справедливість. Зміст цього принципу можна розкрити так: якщо особа має намір проаналізувати певний нормативний акт, вона завжди повинна брати до уваги не тільки мовну форму, мету прийняття, а й основні моральні підвалини, такі як: справедливість, байдужість, об’єктивність.

Принцип однаковості тлумачення. Поняття “однаковість” має 2 значення: по-перше, це створене що-небудь за єдиним зразком; по-друге, це схожість з чим-небудь іншим. Даний принцип розкривається за допомогою однакових прийомів і способів. В однакових умовах, по одному і тому ж питанню, тлумачу необхідно застосовувати подібні методи для досягнення мети. Щоб побудувати якісно діючу систему тлумачення права, необхідно створити сукупність загально рекомендаційних основ, які б мали своїм початком принцип однаковості тлумачення.

Таким чином, принципи тлумачення права являють собою цілісну взаємопов’язану систему.

Бойко С. К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Єрмоленко Д. О.

ПРИНЦИПИ ДЕМОКРАТІЇ

У перекладі з грецької демократія означає "влада народу" (demos – народ, cratos – влада). Демократія – це реальна можливість народу впливати на ситуацію в державі шляхом не тільки всеукраїнського, але й місцевих референдумів і вирішувати на цих референдумах найбільш важливі питання. Народовладдя є вираженням демократії, яка реалізує себе у пануючому в країні політичному режимі, а також у формі правління, здійснюваного державою.

Демократія діє на основі розвиненої системи принципів. Коли говорять про принцип демократії, мають на увазі безумовну вимогу, яка впливає з самої демократії і пред'являється до всіх суб'єктів і інститутів демократії.

До основних принципів демократії можна віднести:

1) політична свобода – свобода вибору суспільного ладу і форми правління, право народу визначати і змінювати конституційний лад (ст. 5 Конституції України), забезпечення захисту прав людини. Свобода має первинне призначення – на її основі може виникнути рівність і нерівність, але вона допускає рівноправність;

2) рівноправність громадян – означає рівність усіх перед законом, рівну відповідальність за скоєне правопорушення, право на рівний захист перед судом. Дотримання рівноправності гарантується: не може бути привілеїв або обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового становища, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Найважливіший аспект рівноправності – рівність прав і свобод чоловіка і жінки, що мають однакові можливості для їх реалізації;

3) виборність органів держави і постійний контакт із ними населення – допускає формування органів влади і місцевого самоврядування шляхом народного волевиявлення, забезпечує їх змінюваність, підконтрольність і взаємоконтроль, рівну можливість кожного реалізувати свої виборчі права. У демократичній державі ті самі люди не повинні тривалий час безперервно обіймати посади в органах влади: це викликає недовіру громадян, призводить до втрати легітимності цих органів;

4) поділ влади – означає взаємозалежність і взаємне обмеження різних гілок влади: законодавчої, виконавчої, судової, що служить перешкодою для перетворення влади на засіб придушення свободи і рівності;

5) прийняття рішень за волею більшості при обов'язковому дотриманні прав меншості – означає поєднання волі більшості з гарантіями прав особи, яка перебуває в меншості – етнічній, релігійній, політичній; відсутність дискримінації, придушення прав особи, яка не є у більшості при прийнятті рішень;

6) плюралізм – означає багатоманітність суспільних явищ, розширює коло політичного вибору, допускає не лише плюралізм думок, але й політичний плюралізм – множинність партій, суспільних об'єднань тощо з різними програмами та статутами, що діють у рамках конституції. Демократія можлива в тому разі, коли в її основі полягає принцип плюралізму, проте не всякий плюралізм є неодмінно демократичним. Лише у сукупності з іншими принципами плюралізм набуває універсального значення для сучасної демократії.

Таким чином, демократія – політична організація влади народу, при якій забезпечується: рівна участь усіх і кожного в управлінні державними і суспільними справами; виборність основних органів держави і законність у функціонуванні всіх суб'єктів політичної системи суспільства; забезпечення прав і свобод людини і меншості відповідно до міжнародних стандартів.

Дегтярьова О. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Пальченкова В. М.

"ПРАВА, ЗА ЯКИМИ СУДИТЬСЯ МАЛОРОСІЙСЬКИЙ НАРОД": ІСТОРІЯ, ПОХОДЖЕННЯ НАЗВИ, ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА

"Права, за якими судиться малоросійський народ" – збірка норм феодально-кріпосницького права першої половини XVIII століття, що діяли на Лівобережній Україні.

Збірку складено з метою кодифікації правових норм різного походження, що діяли на Лівобережній Україні після її приєднання до Російської імперії і нерідко суперечили одна одній.

Видавши указ про створення єдиного збірника законів Малоросії, російський уряд уважно стежив за його виконанням. Так, 17 листопада 1730 р. імператриця Анна Іоанівна видала указ, яким нагадувала Д. Апостолу про прискорення укладення єдиного закону для населення Малоросійської держави.

Після смерті Д. Апостола у січні 1734 р. імператриця Анна Іоанівна видала новий указ, яким кодифікаційній комісії доручила магдебурзькі права та саксонські статути, за якими судиться малоросійський народ, перекласти на великоруську мову і звести їх в єдине право, докладаючи якомога більше зусиль. Але для того, щоб ці права були досконалими і якнайскоріше послужилися малоросійському народові, зазначалося далі в Указі, необхідно серед знатних осіб – як духовних із кожної єпархії і від Києво-Печерського монастиря, так і світських (генеральної старшини, полковників та інших чинів) – виділити належну кількість осіб для перекладу, скорочення і доповнення цих прав на користь малоросійського народу.

Наприкінці 1741 р. чорновий варіант проекту збірника був готовий. Далі проводилася робота, спрямована на остаточне його закінчення: виправлялися глави, усувалися повторення, складався зміст тощо.

Кодифікаційні роботи тривали 15 років. 8 липня 1743 р. у м. Глухові (нині Сумська обл.) члени кодифікаційної комісії на пленумі, скликаному Генеральною військовою канцелярією, підписали проект збірника українського права під назвою "Права, за якими судиться малоросійський народ". Його повна назва –

“Права, по которым судится малороссийский народ высочаншим всепресветлейшия державнейшия всликие государыни императрицы Елизаветы Петровны самодержавицы Всероссийская ее императорского Священнейшего величества повелением из трех книг, а именно, Статута Литовского, Зерцала Саксонского, и приложенных при том других прав, також из книги “Порядка”, по переводе из польского и латинського языков на российский диалект в едину книгу сведенныя в Глухове лето от Рождества Христова 1743 года”.

Кодифікаційна комісія спочатку мала намір назвати цей проект “Книга прав малоросійського народу”, однак через заборону Генеральної канцелярії вимушена була вжити назву “Права, по которым судится малороссийский народ”. Така назва не цілком відповідала змістові збірника прав, оскільки не охоплювала всіх норм, які були вміщені у ньому. Крім норм цивільного, кримінального, процесуального права, судоустрою, цей збірник регламентував норми державного та адміністративного права.

Повнотою та чіткістю викладу норм закону й абстрактних правових дефініцій, досконалою юридичною термінологією Кодекс був досконалішим за всі існуючі тоді правничі книги. По ньому вивчали українське право і використовували його як авторитетний юридичний підручник – коментар до Статуту Великого князівства Литовського і магдебурзького права цілі покоління українських правників. М. Слабченко вважав, що “Права, по которым судится малороссийский народ” – один з найвизначніших проявів української правничої думки XVIII ст., оскільки в них “зібрано все те, що було суттєвим у другій чверті XVIII ст.”. На думку М. Чубатого, “Права, по которым судится малороссийский народ” – це збірник, “що містить права, за якими судилася Україна в добу Гетьманщини, який для студій над історією українського права має першорядне значення, бо кодифікатори здебільше скодифікували право, яким уже тоді суджено в публічних судах”.

Денисенко О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Пальченкова В. М.

ПЕНІТЕНЦІАРНА ТЕОРІЯ ДЖОНА ГОВАРДА

У січні 2015 р. виповнилось 225 років з дня смерті Джона Говарда. Питання актуальності вибраної теми може бути відкинутим одразу ж як починаєш усвідомлювати хто ж такий Джон Говард та який його внесок у правову систему. При дослідженні я зіткнулася з проблемою обмеженої інформації щодо вияву Джона Говарда як юриста. Тож метою моєї роботи було акцентувати увагу саме на його діяльність у правовій галузі, адже найповніше розкрила цю тему лише англійська письменниця Тесса Вест у своїй книзі “The Curious Mr Howard: Legendary Prison Reformer” (“Допитливий Говард: легендарний тюремний реформатор”), хоча життя та діяльність англійського філантропа Дж. Говарда тісно пов’язані з Україною.

Розглянемо хто ж такий цей тюремний реформатор. Джон Говард народився 1726 р. в сім’ї лондонського купця. Успадкувавши від батька значний спадок, Дж. Говард подорожував по Франції та Італії, потім у 1755 р. відправився до Лісабону; але судно, на якому він їхав, було захоплено і Дж. Говард як військовополонений був ув’язнений у в’язницю міста Брест, Франція. Тут він і відчув усі муки тюремного життя того часу. Дж. Говард побачив на власні очі як у тісних і сирих приміщеннях, часто без поділу в протилежності від статі, містилися чоловіки та жінки, яких роз’їдали хвороби та розпуста. Ув’язнені самі повинні були оплачувати своє утримання і повністю знаходилися у владі наглядача тюрми, який здійснював певний тиск з метою вимагання грошей. І таке тюремне ув’язнення вважалося тоді легкою мірою кари, що дорівнювала неспроможних боржників до злочинців. Безумовно цей досвід змінив усе життя Дж. Говарда майбутнього реформатора та спонукав до рішучих дій.

Дж. Говард поставив собі завдання привернути увагу суспільства і урядів на необхідність поліпшення тюремного побуту. З цією метою він розпочав обстежувати стан ув’язнених не тільки в тюрмах Англії, але і в країнах континентальної Європи. Зокрема у 1781 році Дж. Говард відвідує міста Петербург, Москву і Херсон. Тут він досліджував госпіталі, лікарні та в’язниці. В той час лютувала епідемія тифу і залишившись у Херсоні Говард доклав багато зусиль для лікування хворих.

В результаті цих досліджень з’явилася книга ***“Стан тюрем Англії та Уельсу”*** (1777), яка стала справжньою сенсацією. Вона багато в чому сприяла тому, що незабаром в Англії і в інших країнах були прийняті закони, що покращували становище арештантів у місцях ув’язнення. Про книгу Говарда сучасники казали, що вона була більш “доброю справою”, ніж гарною книгою; але у другій половині XVIII ст. німецький дослідник гуманітарного руху у Франції знайшов можливим назвати цю книгу не просто “доброю справою”, а “всесвітньо-історичним подвигом”.

Дж. Говард не був ні лікарем (хоча, постійно потребуючи лікуванні, придбав деякі пізнання в медицині), ні законодавцем, ні юристом, але він розумів, що в’язниця є покаранням, позбавленням волі, стражданням для в’язня та був переконаний, що її завдання краще можуть бути досягнуті при широкому визнанні прав та інтересів в’язнів. Він цілком засвоїв собі голландський вислів: “зробіть людей старанними і вони стануть чесними”; його думка співпала із висловом Папи Климента XI (1704), що виражений в написі над домом для юних арештантів: “Недостатньо приборкувати лиходіїв покаранням; треба дисципліною перетворити їх на чесних людей “.

Отже, у висновку ми можемо підкреслити, що ім’я Дж. Говарда стало відомим не лише на його батьківщині, але й далеко за її межами відповідно до того, що коло його діяльності не обмежувалося однією Англією, а охоплювало велику кількість держав чи точніше охоплювало собою все людство. На нашу думку, він здійснив неоціненний вклад до правової системи (хоча й не був юристом). Тож, великий гуманіст та філантроп гідний того, щоб про нього хоча б знали.

Доценко Ю. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Єрмоленко Д. О.

ПРИНЦИП ПОДІЛУ ВЛАДИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову має давню історію і традиційно пов'язується із ім'ям французького вченого Ш. Л. Монтеск'є. Особливість його поглядів на "три влади" полягає в тому, що кожна з них проголошувалася самостійною незалежною. Таким чином виключалася узурпація влади будь-якою особою або окремим органом держави. Вже в підході до принципу розподілу влад Монтеск'є містилися основні засади стримування їх одна одною, що пізніше в США при створенні Конституції 1787 р. отримало назву "система стримувань та противаг".

У вітчизняній історії ще задовго до Ш. Л. Монтеск'є були спроби ("Пакти та Конституції" Пилипа Орлика, 1710 р.) створити конституційний проект незалежної України із врахуванням принципу розподілу влад, їх єдності та взаємодії: законодавча влада – виборна Генеральна Рада; виконавча влада – гетьман, генеральна старшина та виборні представники від кожного полку; судова влада. "Пакти та Конституції" П. Орлика, що були написані під впливом західноєвропейського парламентаризму, заклали основні принципи республіканської форми державного правління.

Парламентаризм отримав розвиток в Англії наприкінці XVII ст. У той час Дж. Локком була створена своєрідна теорія розподілу влади. Влада була поділена ним на законодавчу, виконавчу та федеративну – галузь зовнішніх відносин. На відміну від більш пізньої теорії Монтеск'є, Локк ще не виділяв судову владу як самостійну і розглядав її разом з виконавчою. Однак своєю теорією розподілу влад він започаткував принцип парламентаризму, поставивши законодавчу владу (парламент) поза виконавчою (урядом).

Принцип розподілу влади включає систему вимог:

– розподіл функції та повноважень (компетенції) між державними органами у відповідності з вимогами розподілу праці;

– закріплення певної самостійності кожного органу влади при здійсненні своїх повноважень, неприпустимість втручання в прерогативи один одного та їх злиття;

– надання кожному органу можливості протиставляти свою думку рішенню іншого органу і виключення концентрації всієї повноти влади у однієї з гілок;

– наявність у органів влади взаємного контролю дій один одного і неможливість зміни компетенції органів держави неконституційним шляхом.

Принцип поділу влади не є абсолютним. З одного боку, існує необхідність узгодження і взаємного правового контролю діяльності різних гілок влади. З іншого – здійснення судового контролю над законністю діяльності управлінського апарату означає порушення принципу розподілу влад, оскільки подібним чином судова влада втручається в діяльність влади виконавчої. Таким чином, принцип розподілу влади не можна реалізувати повністю.

Форми і ступінь здійснення принципу розподілу влади залежать від національних традицій, від конкретної соціально-економічної і політичної ситуації.

Влада в демократичній державі у вигляді її трьох гілок (законодавчої, виконавчої, судової) є політичною формою виразу влади народу. "Розділена" влада в державі повинна залишатися цілісною, єдиною, адже мова іде про розподіл не влади, а функцій здійснення цієї влади. І не тільки про розподіл, але і про взаємодії цих функцій.

Юридичний прояв єдності та гармонічності влади полягає в тому, що по-перше, органи державної влади мають компетенцію, що необхідна для здійснення функцій та виконання завдань держави; а по-друге різні органи держави не можуть визначати одним і тим самим суб'єктам при одних і тих самих обставинах правила поведінки, що взаємовиключають один одного.

Розподіл влади треба сприймати як загальний принцип, а не як суворий регулятор в процесі реформування державної влади в Україні.

Желязков М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Слабко С. М.

РОЗВИТОК МАГДЕБУРЗЬКОГО ПРАВА НА ЗЕМЛЯХ УКРАЇНИ

Магдебурзьке право у більшості досліджень визначається як середньовічне міське право, за яким міста частково звільнялись від центральної адміністрації або влади феодала та створювали органи місцевого самоврядування. Магдебурзьке право відіграло прогресивну роль у розвитку правової системи України і позитивно вплинуло на суспільне та економічне життя. При дослідженні цієї теми, я виявив, що вплив цієї системи на процеси в Україні не можна назвати однозначно позитивним, але вона стала важливим чинником культурно-правового наближення України до Західної Європи.

Розглянемо сутність Магдебурзького права, його особливості в Україні та звернемо увагу на значення, яке воно відіграло для внутрішніх у державі.

Магдебурзьке право – це один з різновидів прав міських общин, які із Західної Європи поширювалися на українські землі, починаючи з XIV ст. Його назва походить від назви міста Магдебург в Саксонії, яке у 1188 р. отримало від власника – архієпископа Віхмана – право на самоврядування, яке 1294 р. підтвердив саксонський курфюрст (князь) Альберт. Грамоти разом зізбірником норм звичаєвого права Саксонії Ейхефон Ренкова "Саксонське зерцало" та міського муніципального права і утворили так зване магдебурзьке право.

В Україні першими одержали право самоврядування закарпатські міста, які входили до Угорського королівства (Хуст, Тячів, Вишкове). 1339 р. його одержав Санок, а 1356 р. – Львів. До середини XVII ст. його мала більшість великих міст України. В них діяло не класичне магдебурзьке право, а пристосоване до

місцевих умов. Тому його норми були перероблені і поєднували такі правові джерела: а) праці юристів М. Яскера, П. Щербичата Б. Троїцького щодо пристосування саксонських правових норм до польських; б) українське звичаєве право; в) правові норми Литовських статутів.

Магдебурзьке право регулювало діяльність органів влади та управління міста, цехових корпорацій, норми цивільного і кримінального права, судоустрій та провадження справ у судах. Головним органом влади визначався магістрат, який складався з ради і лави. До ради населення міста щорічно обиралися від 6 до 24 райців і писар на чолі з бурмистром, до лави – 12 лавників на чолі з війтом. Війт вважався найвищим міським урядовцем. До молодших урядовців належали комісар, городничий, возний, кат, інстигатор, перекладачі, канцеляристи.

Міщани, які жили на магдебурзькому праві, вважалися вільними, мали право власності у місті, платили податки у міську казну. Місто могло мати власну казну, шинок, млин, лазню, проводити щотижневі торги та щосезонні ярмарки, кошти від яких потрапляли у міський бюджет.

Цивільні тяжби городян розглядали і рада, і лава. Процес в них мав усний, гласний та змагальний характер. Кримінальні – лише лава, а процес був інквізиційний, з допитами і тортурами.

Отже, запровадження магдебурзького права в українських землях мало важливі наслідки. Насамперед – це захист міського населення від сваволі королівських намісників і великих землевласників, створення сприятливих умов для розвитку ремесел і торгівлі. Це дало можливість певною мірою "європеїзувати" міське життя, ввести його у чіткі правові норми.

Вплив цієї системи не можна назвати однозначно позитивним, адже вона зумовила обмеження прав місцевого населення, витіснення з органів міського самоврядування корінних жителів, загострення проблем в економічній сфері.

Поширення магдебурзького права на території України сприяло формуванню нових рис ментальності місцевого населення. Йому стали притаманні демократизм, менша орієнтація на центральну владу, бажання будувати суспільне життя на основі правових норм. Отже, магдебурзьке право сприяло формуванню в Україні засад громадянського суспільства.

Забава О. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Слабко С. М.

ЗМІНА ПОГЛЯДІВ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО НА УСТРІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В РЕЗУЛЬТАТІ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ

У процесі української держави важливе місце займає українська козацька держава Б. Хмельницького. Її виникнення і становлення як нової європейської держави відбулося в ході національної революції, кардинально змінила не тільки хід національної історії, а й суттєво вплинула на геополітичне розвитку всієї Європи.

Якщо раніше радянська історіографія трактувала ці події тільки як боротьбу українського народу проти феодального гніту і польських загарбників, то сьогодні треба відзначити, що на чолі з Богданом Хмельницьким у 1648 році спалахнуло народне повстання, охопивши більшу частину території та населення України, воно переросло у визвольну війну, а війна – в національну революцію. Вона несла в собі елементи релігійного, громадянської війни, йшла в руслі інших європейських політичних рухів.

Більше чотирьох століть український народ стогнав під важким пануванням іноземних феодалів, але не скорився і героїчно боровся за своє визволення. Козацтво, яке стало провідником національно-визвольної боротьби, інтенсивно формувало зачатки національної державності, змогло до 1648 р. призвести в загальній формі лише ідею обмеженої автономії. Починаючи повстання, ні Б. Хмельницький, ні його соратники не мали програми боротьби за створення не залежної держави. Але після військових перемог 1648 р. гетьман почав усвідомлювати спадкове право Української держави на територіальну спадщину Київської Русі і висловлював прагнення повністю звільнити Україну від польського панування.

Стародавній порядок перестав існувати, на його місці треба було встановити новий. Саме в той час гетьман Богдан Хмельницький зрозумів, що він не просто ватажок збунтованих селянсько-козацьких мас, а вождь всього українського народу, який веде героїчну боротьбу як за національно-політичне визволення, так і за рішення важливих соціально-економічних питань. Насамперед – за землю і волю. Так, вперше за кілька років боротьби з польською шляхтою, з'явилася думка про створення Української козацької держави, яка і стала унікальним явищем в епоху світового феодалізму.

Велич Богдана Хмельницького в тому і полягає, що він створив потужну українську козацьку державу, без якої неможливо було б відродження української державності вже 1917 року.

Слід також підкреслити, що з початку народного повстання до приєднання до Москви, Україна жила як самостійна незалежна держава. Формально козацька держава на підпорядкованій землі називалася Військом Запорізьким. Ця держава охоплювала всю етнічну територію України, у якій гетьман був, государем. Себе він так і сприймав, а весь український народ бачив у ньому вождя і государя. Що стосується загальної оцінки козацької держави, то слід підкреслити, що вона була, насамперед козацької державою "де-факто", але, на жаль, не була проголошена "де-юре" українською державою. Ось чому, переговори в Переяславській раді йшли від імені Війська Запорізького, а не держави Україна.

Таким чином, козацька держава, створена Богданом Хмельницьким була першою в історії української державності. З точки зору цивілізаційного підходу, ця держава мала ознаки демократичної республіки і була закономірним явищем нової епохи європейського Відродження, світового Ренесансу.

Калиновська А. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., д. ю. н., професор Покатаєва О. В.

ОПОДАТКУВАННЯ ЗА ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

В історії української державності система оподаткування започаткувалась ще за часів Київської Русі. Податки є основою формування бюджету держави, завдяки якому вона здійснює видатки на різні суспільні потреби. Податки – це атрибут і прерогатива держави. Оскільки держава є інститутом загальносуспільного представництва, то й її невід'ємна складова – податки – мають загальносуспільну сутність.

У всі часи існувала проблема не лише збору податків, а й раціонального їх використання. Крім того, податкова політика завжди була важливим інструментом економічної і соціальної політики. Обдумана політика в економічній, податковій та соціальній сферах, її взаємоузгодженість сприяли економічному розвиткові та соціально-політичній стабільності суспільства, прорахунки й крайнощі лише ускладнювали соціально-економічну обстановку в країні.

Історія податків нараховує тисячоріччя. Вони виступили необхідною ланкою економічних відносин з моменту виникнення держави і поділу суспільства на класи, коли народжуються соціально-державні механізми, первісного суспільства вимагають відповідного фінансування. За словами англійського економіста С. Паркінсона: "Оподатковування старе, як світ, і його початкова форма виникла, коли який-небудь місцевий вождь перегороджував устя ріки, місце злиття двох рік чи гірський перевал і стягував плату за прохід з купців і мандрівників". [1]

Податкова система в Україні розпочинає свою історію з VIII–XII ст., з часів формування Київської держави – Русі.

Найдавнішою системою прямих податків на утримання княжого двору й дружини була у Київській Русі данина, яка сплачувалася, звичайно, продуктами сільського господарства і промислів. Серед прямих податків виділяли дари (добровільне підношення підданих), данину (плату підданих), оброк (плату за користування певними земельними наділами, знаряддями праці тощо).

Збір данини київськими князями, починаючи з Олега, не одразу набув систематичного та упорядкованого характеру. Арабські джерела IX ст. розповідають, що князі, які утвердилися в Києві, разом з дружиною час від часу вторгалися на території сусідніх слов'янських племен з метою насильницького стягнення всякого роду поборів. [2]

При зборі данини виявилися найхарактерніші особливості феодальної податкової системи – неврегульованість розмірів та періодичності збору податків, їх величезна кількість і різнорідність, випадковість і свавілля поборів, збирання їх особами, які мали зацікавленість у максимальній особистій наживі. Усе це на практиці призводило до значних зловживань, результатом чого були заворушення і навіть повстання. Відома смерть князя Ігоря через надмірну жадібність примусила навіть хитру княгиню Ольгу "уважно поставитися до справи оподаткування людності".

З 947р. Ольга започаткувала стабільне стягнення податків, запровадивши так звані "становища" – адміністративно-фінансові пункти для збирання данини, використавши для цього стародавні центри сільських общин – погости, а також "уроки" та "устави", які визначали розміри та зміст зборів, що сплачувалися у той час переважно хутром. Це й була перша, відома історикам, реформа податкової системи в Україні.

Ольга правила Києвом як регент свого молодшого сина Святослава. Коли він виріс, вона передала йому не тільки право на владу, а й знання, які стосуються оподаткування, політичної боротьби, знання принципів, ведучих до економічного процвітання. Велика частина київського регіону, особливо на південь, перебувала під владою Хазар – іудейського царства. Хазарська могутність ґрунтувалась на 10-ти відсотковому податку на всю торгівлю вздовж берегів Дніпра, Дону і Волги. Цей податок природним чином заважав амбіціям нових київських владик, у яких тепер була нова система поділу сільських регіонів на податкові зони, контрольовані однією відповідальною особою – система, яка дозволяла їм поширити своє панування. Тому Святослав забороняв жителям сіл і річковим торговцям платити данину хазарам. [3]

Один за іншим міста і села, контрольовані хазарами, переходили до русів, поки хазари були знищені. Таким чином, влада русів над слов'янськими племенами почалася завдяки тому, що вони скасували 10 відсотковий податок, встановлений хазарами.

Після хрещення Русі була впроваджена обов'язкова церковна "десятина". Київський князь Володимир Святославович установив стягнення коштів на будівництво храму Богородиці, так звану "десятину" – десяту частину прибутків населення. З плином часу цей податок перетворився на добровільні благодійні пожертви на користь церкви.

За правління правнука Ольги князя Ярослава Мудрого було складено перший писемний звід законів – знамениту "Руську правду", якою детально регламентувалася система оподаткування. Основою грошових надходжень були мита і штрафи.

Розглядаючи дану тему можна зробити висновок, що українська держава часів та податкова система Київської Русі розвивалася досить стрімко. Кожний новий правитель вносив до оподаткування нові положення та корективи старих, що працювало на благо держави.

Список використаних джерел

1. Паркінсон С. Закон і доходи. – К.: "Інтерконтакт", 1992. – С. 14–15.

2. В. Н. Захаров, Ю. А. Петров, М. К. Шацилло. История налогов в России. IX – начало XX века. – М.: Российская политическая энциклопедия, 2006. – 296 с.

3. Чарльз Адамс. Налоги в истории Русских [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.jerusalem-korczak-home.com/np/nal/np139b.h... – Назва з екрана.

Капуста А. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Слабко С. М.

РУСЬКА ПРАВДА ЯК ПАМ'ЯТНИК ДАВНЬОРУСЬКОГО ПРАВА

За час правління Володимира Великого надзвичайною важливою подією стало прийняття християнства в 988р., яке принесло нову культуру й духовність. Щоправда, на перших етапах доручення Русі до християнства переважали політичні розрахунки. То було прагнення прийняти не стільки нову віру, скільки нову, ефективнішу політичну ідеологію, у міждержавному житті наслідки впровадження християнства виявилися у встановлення рівноправних відносин з християнськими країнами, передусім з Візантією, у зростанні ваги дипломатії. Після прийняття християнства в державі зміцніла зовнішня і внутрішня політика, зміцніла центральна влада й політична єдність Русі.

Вінцем давньоруського права є збірка Руська Правда – правовий кодекс, складений в Київській Русі у XI-XII ст. на основі звичаєвого права. За найдавнішою і короткою редакцією в Руську Правду ввійшло 4 інших законів: "Правда Ярослава", "Покон Вірний", "Правда Ярославичів", "Статут Володимира Мономаха". В цих збірка зібране повне уявлення про правову систему Київської держави.

Саме за час правління Ярослава Мудрого і його ініціативи з'явився перший письмовий звід норм давньоруського права. Однією з найважливішою подією за час правління Ярослава Мудрого це було укладання збірки законів, так звану "Правду Ярослава"(1016), що становить найдавнішу частину законів – "Руської Правди". Ярослав мав на меті врегулювати най гострі і повсякденні відносини в державі, що виникли у середовищі воїнів і дружинників, були встановленні штрафи, а також була кровна помста. Загалом, текст "Правди Ярослава" ще не фіксував ніяких переваг (привілеїв) у санкціях для окремих верств вільного населення. Суб'єктами правовідносин були всі, крім холопів (це невільні люди у давній Київській Русі). Правовий зміст "Правди Ярослава" стосувався головно кримінального і кримінально-процесуального права. Серед питань, які вона порушувала, були: правове становище холопів, спадкоємництво, земельна власність тощо. "Правда Ярослава" охоплювала норми покарань за вбивство, за тілесні ушкодження, за образу, та норми, які врегульовували питання про порушення права власності.

"Покон вірний"(1024–1026) закон, постанову про збір штрафу (віри) і відрахуваннях збирачам при Ярославі Мудрому і пізніших князів. Включений в "Руську правду".

"Правда Ярославичів"(1072) була першим значним доповнення до "Руської правди" і були відносні відмінності між "Правдою Ярослава". Її склали сини Ярослава Мудрого Ізяслав, Всеволод і Святослав. Всі норми в збірці були спрямованні на посилення правового захисту князівських слуг, князівського майна і князівського вотчинного господарства загалом. Це свідчить про нерівність у правовому становищі різних категорій населення. Покарання за збіркою були штрафи, Ярославичі відмінили кровну помсту на вири чи штрафу, але не на користь потерпілих, а до державної скарбниці.

Статут Володимира Мономаха або Устав (1113) – закони київського великого князя Володимира Мономаха, вміщені в розширеній редакції "Руської Правди". Статут було прийнято після того, як Мономах став князем. Статут складається з 69 статей, що містять норми кримінального, цивільного і судового права. Володимир мав на меті ввести у більш-менш справедливі й законні рамки фінансові та кредитні операції купців і міського населення. Статут, робив деякі поступки міським низам. За Статутам визначалися джерела холопства і дещо обмежувалася влада пана над закупом. Панові не дозволялося бити закупа без вини. Закуп не відповідав за пропажу не з його вини майна пана. Але у всіх випадках провину закупа, визначав сам пан. Статут обмежував лихварські відсотки до 25% річних, забороняв перетворювати на раба неспроможного купця-боржника, якщо його неспроможність сталася в результаті нещасного випадку тощо.

З цього можна зробити висновок, що Руська правда є важливим історичним джерелом, яке допомогло вченим відтворити діяльність адміністративного княжого апарату, судів, покарань, розшарування суспільства, вияви фінансових операцій.

Використана література:

1. Іванов В. М. Історія держави і права України: Навчальний посібник.-К.: Атіка, 2007.-728с. С. 56–64
2. Терлюк І. Я. Історія держави і права України: підручник.-К..: Атіка,1998.-192с. С. http://westudents.com.ua/glavy/61104-quotruska-pravdaquot-yak-pamyatka-prava.html

Крат А. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Єрмоленко Д. О.

ПРАВО ТА ДЕРЖАВА: ЇХ ЄДНІСТЬ, ВІДМІННОСТІ ТА ВЗАЄМОДІЯ

Історично держава та право виникають водночас в силу одних і тих же причин, а саме в результаті розкладення родового суспільства та переходу його на більш високий, цивілізованній стан.

Держава є складним соціальним явищем, тісно пов'язаним і багато у чому залежним від економічного, політичного і культурного розвитку суспільства. Держава – це знаряддя, інструмент політичної влади (яка, проте, здійснюється не тільки за допомогою держави). У суспільстві діють політичні партії, союзи, релігійні організації тощо. Держава, займаючи особливе місце, має характерні ознаки, що відрізняють її від інших політичних інститутів влади. Вона виникає на певному етапі розвитку людського суспільства і зберігається до цього часу.

Термін "право" використовується в двох значеннях – або право в суб'єктивному сенсі, або в об'єктивному значенні. Суб'єктивне право – це вид і міра можливої поведінки а об'єктивне – виступає як регулятор суспільних відносин.

У системі соціального регулювання найважливіша роль належить правовому регулюванню. Але реалізація правового регулювання неможлива без механізму держави, в той же час і сучасну державу неможливо уявити поза правовим регулюванням.

Також, варто зазначити, що право – це найважливіший і необхідний засіб юридичного спілкування з усіма суб'єктами права як усередині країни, так і за її межами, зі світовим співтовариством у цілому.

Держава і право нерозривні. Як надбудовні явища вони мають єдину соціально-економічну основу, у них багато в чому однакова доля, вони не можуть існувати і розвиватися друг без друга.

Держава в буквальному значенні не діє, не створює право, вона юридично оформляє і закріплює лише те, що вже дозріло в суспільстві у виді об'єктивних потреб, домагань – суспільних правових і моральних ідеалів і інших загальнозначущих факторів.

Відмінності права та держави випливають з їх онтологічного статусу і суспільної природи. Якщо держава є особливою політико-територіальною організацією публічної влади, формою існування класового суспільства, то право – система офіційно встановлених охоронних норм, які виступають регуляторами поведінки людей. У них різне соціальне призначення, різні ролі. Держава уособлює силу, а право – волю. Ці категорії лежать у різних площинах, не збігаються за формою, структурою, змістом.

Право юридично оформляє держава, регулює всі основні сторони його функціонування і тим самим додає державі і його діяльності легітимний характер. Воно регламентує порядок формування органів держави, закріплює їхню компетенцію й упорядковує їхні відносини між собою, підкоряє діяльність держави визначеному правовому режиму, установлює межі втручання держави в роботу інститутів громадянського суспільства, приватне життя громадян тощо. За допомогою права визначаються вид примусових заходів, унаслідок чого воно стає правовим і контрольованим.

Отже, право без підтримки і впливу держави обійтися не може, але і сама держава об'єктивно має потребу в праві. Іншими словами, між ними складається стійкий функціональний взаємозв'язок та взаємовплив.

Кривозуб Є. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Єрмоленко Д. О.

ПРАВО В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ НОРМ

Соціальні норми – важливий атрибут будь-якого суспільства.

Соціальні норми регулюють відносини між людьми і їх колективами. Вони об'єднані тим, що створюються і розвиваються протягом всієї історії людства, висловлюють потреби соціальних систем в саморегуляції, входять в структуру суспільної свідомості і обумовлені рівнем цивілізованості суспільства, його потребами та інтересами.

Для регулювання суспільних відносин історично виникають і діють соціальні правила, що опосередковують поведінку людей, взаємодія між собою їх різних спільнот, організацій. Право регулює суспільні відносини у взаємодії з нормами, як елемент системи соціального нормативного регулювання.

В даному випадку система розглядається як взаємодія видів соціальних норм, виділених по підставі їх регулятивної специфіки. Такий підхід кращий для цілей юридичних досліджень і потреб юридичної практики. Виявлення місця і ролі правових норм в системі соціального нормативного регулювання означає в даному випадку співвідношення правових та інших соціальних норм, виділених за вказаною підставі.

Кожне суспільство має регулювати відносини між людьми, здійснювати охорону та захист таких відносин. Таке регулювання і охорона суспільних відносин здійснюється за допомогою соціальних норм. У системі таких норм право посідає провідне місце.

Існують різні класифікації соціальних норм. Найбільш важливою є поділ соціальних норм залежно від особливостей їх виникнення та реалізації. По даній підставі виділяють п'ять різновидів соціальних норм: норми моралі, норми звичаїв, корпоративні норми, релігійні норми і правові норми. Усі соціальні норми представляють собою правила поведінки загального характеру.

Загальне призначення соціальних норм полягає в упорядкуванні спільного існування людей, забезпеченні та погодження їх соціальної взаємодії, доданні останнім стабільного, гарантованого характеру. Соціальні норми обмежують індивідуальну свободу індивідів, встановлюючи межі можливого, належного і забороненого поведінки.

Мораль тісно пов'язана з правовими нормами, оскільки вони діють в одній сфері, виступаючи регулятором суспільних відносин. Право достатньо часто засноване на нормах моралі, що дозволяє судити про характер правових норм. Мораль оцінює поведінку, вчинки людей, їхні цілі і мотиви.

Норми звичаї складаються в процесі історичного розвитку в певній суспільній сфері, в результаті багаторазового повторення входять в звичку завдяки якій вони і дотримується підтримуючись громадською думкою.

Корпоративні норми виступають невід'ємною частиною системи нормативного регулювання суспільних відносин. Вони виробляються на основі взаємодії індивідуальних воль окремих членів різних громадських організацій, їх злиття.

Взагалі корпоративні норми можна визначити, як встановлені правила поведінки, виражені в статутах, положеннях, рішеннях громадських організацій для реалізації і досягнення цілей їх функціонування.

Релігійні норми є правилами поведінки, встановлені різними віросповідання. Норми релігії регулюють відносини віруючих до Бога, церкви та один до одного. Звід релігійних канонів являють собою регулятивну систему, діючу з самих ранніх етапів розвитку людства. Світові релігії вплинули не тільки на духовне життя суспільства, а й на розвиток.

Правові норми виникають у процесі юридичної та законодавчої практики, функціонування відповідних інститутів суспільства і держави. Правові норми є інституційними.

Отже, право, як особливий, вид соціальних норм, відрізняється від інших соціальних норм взаємозв'язком із державою, напрямками впливу на суспільні відносини.

Кузнєцов Є. Є.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Єрмоленко Д. О.

КЛАСИФІКАЦІЯ СУЧАСНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ СВІТУ ЗА РІВНЕМ НОРМАНТИВНОСТІ ПРАВОВОГО ВПЛИВУ

На даний час у юридичній літературі формується два підходи стосовно правових систем світу, а саме цілісне бачення правової системи та диференційований підхід. Беручи до уваги, що "правова карта світу" складається з окремих національних та міждержавних правових систем, між якими відбуваються складні інтеграційні процеси, вчені намагаються класифікувати їх за різними критеріями. Важливість цих класифікацій зумовлюється пізнавальними причинами та практичною необхідністю у гармонізації законодавства. Проблема класифікації правових систем є однією з важливих проблем теорії права та порівняльного правознавства. Так, для класифікації використовуються різні критерії: етнічні, історичні, расові, географічні, юридичні тощо.

Таким чином, здійснюючи угрупування сучасних правових систем світу можна виділити декілька типів правової системи: романо-германський; англо-американський; релігійно-звичаєвий (традиційний) з підтипами: релігійно-общинний, філософсько-традиційний, звичаєво-общинний; змішаний з підтипами: латиноамериканським та скандинавським; міждержавно-правовий.

Аналіз романо-германського типу правової системи свідчить про оптимальне поєднання загальних та спеціальних засобів правового впливу, а також про адекватний вибір спеціальних засобів, що дозволяє говорити про високий рівень нормативності.

В англо-американському типі поєднання загальних та спеціальних засобів характеризується тим, що значна частина загальних правових засобів входить до складу механізму правового впливу поряд зі спеціальними і при цьому порушується оптимальність на користь перших. Тому рівень нормативності цього типу правової системи – середній.

В релігійно-звичаєвому (традиційному) типі низький рівень нормативності пояснюється тим, що загально правові та не правові засоби мають перевагу перед спеціальними. Свою роль у зниженні рівня відіграє і не розмежованість нормативного та індивідуальних приписів, правових та моральних, релігійних, звичаєвих, традиційних правил, а звідси витікають і специфічні способи вираження: традиції, звичаї, релігійні джерела тощо.

Що ж стосується змішаного типу, особливо скандинавських правових систем, він характеризується високим рівнем нормативності, оскільки у скандинавському підтипі оптимально поєднані загальні та спеціальні засоби, а також узгодженні різні способи та форми вираження норм права та ці норми адекватно застосовані у відповідних сферах регулювання.

Також проаналізувавши за допомогою методу порівняльного правознавства зарубіжне законодавство, можна зробити наступні висновки. На сьогодні в світі існує одинадцять правових сімей з різними правовими традиціями, які були зумовлені історичними, політичними та економічними умовами розвитку цих держав (наприклад, "євразійська група" романо-германської правової сім'ї: Беларусь, Казахстан, Росія, Таджикистан, Україна; соціалістична правова сім'я: Азербайджан, Вірменія, Грузія, Китай, Киргизстан, Молдова, Латвія, Литва, Естонія та ін.; скандинавська правова сім'я: Данія, Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Швеція; романо-германська правова сім'я: Австрія, Бельгія, Болгарія, частина Канади, Німеччина, Нідерланди, Сан-Маріно, Франція, Швейцарія, Японія та ін.; латиноамериканська група романо-германської правової сім'ї: Аргентина, Бразилія, Мексика, Перу, Еквадор та ін.; англо-саксонська правова сім'я: Австралія, Великобританія, частина Канади, Кіпр та ін.; американська правова сімя: США; змішана група романо-германської та англо-саксонської правових сімей: Ізраїль, Корея; індуська правова сім'я з елементами романо-германської та англосаксонської правової сім'ї: Тайланд, Тайвань та ін.).

Ломачинська О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Пальченкова В. М.

ОСНОВНА ІСТОРИКО-ПРАВОВА ТЕМАТИКА У РАДЯНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ 1953–1991 РР.

У зв'язку з тим, що багато гуманітарних наук спираються на історіографію, вивчення саме цієї сторінки історико-правової науки є одним з найважливіших завдань юриспруденції. Хотілось би привернути увагу до тематики основних історико-правових досліджень у радянській історіографії 1953–1991 рр.

У радянський час чітко визначився предмет історико-правової науки, який розглядався у взаємозв'язку історією суспільного ладу, історією державного ладу та історією права.

Радянська історико-правова наука значною мірою вирішували практичні завдання. У неї були реальні досягнення, що проявилися у вирішенні конкретних проблем утворення Давньоруської держави – Київська Русь, у характеристиці суспільного і державного ладу, політичних утворень на території СРСР. Значний прогрес був досягнутий у публікації та дослідженні пам'яток права народів, що входили до складу СРСР, хоча основна увага в першу чергу приділялася вивченню джерел права Росії. Роботи, проведені С. В. Юшковим, О. О. Зиміним, Jl. В. Черепніним, Б. Д. Грековим, значною мірою визначали успіх відомого дев'ятитомного видання "Російське законодавство X – XX ст." під редакцією О. І. Чистякова.

Починаючи з 1950-х рр. чітко простежується відхід від сталінізму, динамічно розвиваються історико-правові концепції, з'являється навіть різноманіття підходів у працях таких радянських класиків, як: О. І. Чистяков, Ю. П. Тітов, О. В. Ісаєв. Крім того, з'явилося кілька магістральних тем, пов'язаних з періодами у розвитку держави й права, а також найбільш актуальних проблем історико-правового розвитку.

У дослідженнях з історії держави і права зарубіжних країн з'являються основні теми, пов'язані з періодами у розвитку держави і права, а також регіональна тематика державно-правового розвитку європейських, азіатських і американських держав нового часу.

Саме у радянський час сформувалися всесвітньо відомі школи правознавців, зокрема, антиковедів, медиєвистів. Сходознавство у радянській історико-правовій науці також визнано як провідне у світовій науці.

Аналіз робіт з історії суспільства, держави і права показує специфіку наукових поглядів радянських вчених, виявляє особливості та характерні риси формування наукових концепцій та теорій і показує особистий внесок радянських вчених у розвиток історико-правових знань, логіку зародження і розвитку радянської історико-правової науки.

Історія радянської держави і права розвивалася не тільки як наука, але і як навчальна дисципліна. При цьому стали з'являтися і регіональні дослідження, що відображали не тільки історію права Росії. З'явилися також роботи, які розглядали пам'ятки права народів Кавказу, Поволжя, Середньої Азії та України.

Характерно, що у радянський час предмет історії держави розширився і став обґрунтувати нерозривний зв'язок в історії суспільства, держави і права. Еволюція історико-правової науки розкривалася за кількома основними напрямами, а її предмет став чітко пов'язувати історію суспільного ладу, історію державного ладу та історію права. Радянська історико-правова наука більшою мірою стала вирішувати практичні завдання ідейно-патріотичного виховання.

Дослідження історіографії історико-правової науки може бути корисним у вивченні походження і розвитку історії держави та права як науки, без якої неможливо зрозуміти сьогодення та спрогнозувати майбутнє країни. Радянська історико-правова наука багато у чому зв'язана у своєму розвитку і повинна вплинути на розвиток сучасної України.

Мартинова Л. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Єрмоленко Д. О.

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ОСОБИ ТА ДЕРЖАВИ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ

Відносини особи і держави будуються на встановленні такого балансу, при якому: по-перше, особа мала б можливість безперешкодно розвивати здібності, задовольняти права, свободи і законні інтереси; по-друге, держава одержувала б визнання і підтримку своєї діяльності з боку особи, яка виконує свої обов'язки і несе відповідальність за їх невиконання.

Одну з основних ознак правової держави – пов'язаність держави правом – слід розуміти так, що права громадян не є дарованими державою, а мають власне обґрунтування. Вони об'єктивно існують від народження людини і є невідчужуваними від неї. Тому відносини особи та держави мають будуватися на основі їх зв'язаності взаємними правами, обов'язками і відповідальністю. Як громадянин є відповідальним перед державою, так і держава відповідальна перед громадянином.

В цілому, всю величезну кількість теорій і поглядів, що існували в історії політико-правової думки і стосуються співвідношення "держава – особа", можна звести до двох підходів:

1) індивідуалістичний, особистий, гуманістичний (природно-правовий підхід).

Цей підхід випливає із розуміння особи як цілі, держави – як засобу для досягнення мети. Його зміст – права належать людині від природи. Вона має їх незалежно від держави. Ці права є невід'ємними. Завдання держави і суспільства полягає в тому, щоб додержуватися цих прав, не допускати їх порушення; створювати умови для їхньої реалізації. Конкретні зміст і обсяг прав змінюються і розширюються в міру розвитку суспільства, самі ж фундаментальні права залишаються незмінними;

2) державний, статичний (юридико-позитивістський).

Цей підхід випливає із розуміння держави як мети, а особи – як засобу для досягнення мети. Його зміст – свої права людина одержує від суспільства і держави, природа цих прав патерналістична; держава – джерело і гарант прав людини завдяки закріпленню їх у законі; право і закон не мають істотних відмінностей; права особи змінюються залежно від державної доцільності і можливості.

Вважається, що з юридико-позитивістським підходом багато в чому схожа марксистська теорія, яка схильна підкоряти права людини державній доцільності. Відмінність між ними полягає у тому, що марксизм орієнтований на соціально-економічну, класову детермінацію права (право – зведена в закон воля пануючого класу), а не на його раціональну самоцінність. При марксистському підході ставлення питання про права особи стає зайвим внаслідок розуміння особи як виразника сукупності суспільних відносин.

Якщо перший підхід є характерним для демократичних держав, то другий – для антидемократичних, тоталітарних.

В колишньому СРСР (до середини 80-х років XX ст.) переважав статичний підхід до прав людини; для демократичного камуфляжу до законодавства (Конституції) було введено розділи про права, свободи та обов'язки особи.

Лише в наші дні відбувається набуття справді демократичного уявлення про права людини. У відносинах "людина – держава" пріоритет починає відводитись людині, а держава та її структури (гілки державної влади – законодавча, виконавча та судова) покликані підкорити свою діяльність охороні й захисту прав людини.

У ст. 3 Конституції України записано: "Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави".

Сьогодні визначені вище принципи віднайшли своє втілення в практичних засадах правового захисту громадян від неправомірних дій держави та її органів влади.

Моісеєнко Д. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Бостан С. К.

ЕТАПИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМИ ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Соціальні та політико-правові метаморфози, що останнім часом відбуваються в Україні, свідчать про якісне загострення процесу переходу від колишнього суспільного ладу до сучасного. З метою ефективного здійснення відповідних перетворень у сфері державного будівництва необхідне формування чіткої, заснованої на ґрунтовній теоретичній базі, концепції реформування форми нашої держави.

При цьому, на нашу думку, необхідно виходити з того, що перехідний період є достатньо довготривалим процесом, який складається з певних етапів. Цих етапів чотири: 1. Етап демонтажу елементів старої влади та (або) зародження елементів влади нового типу. 2. Етап оформлення перехідної держави. 3. Етап конституювання нового строю. 4. Етап інституціалізації держави.

Трансформація форми держави є невід'ємним елементом кардинальних змін, які відбуваються у державі під час перехідного періоду. Тому, певним етапам останнього відповідають певні перехідні етапи форми держави. Оскільки, форма держави є системним явищем, перетворення одного з її елементів, як правило, тягне за собою трансформацію інших.

Нижче у схематичному вигляді показана трансформація елементів форми держави під час переходу від так званої монократичної форми до полікратичної форми, через проміжну перехідну форму держави [1], [2]. На схемі дужками позначена теоретична модель послідовних поетапних змін елементів перехідної форми держави. Цифрами позначені перехідні етапи.

Політичний режим: тоталітарний → (1 – авторитарний → 2 – гібридний → 3 – недосконала демократія → 4 – недосконала демократія) → повноцінна демократія. Форма правління: моновладна → (1 – президентська → 2 – президентсько-парламентська → 3 – парламентсько-президентська → 4 – парламентсько-президентська) → парламентська. Форма державно-територіального устрою: централізована → (1 – централізована → 2 – відносно централізована → 3 – відносно централізована → 4 – відносно децентралізована) → децентралізована.

Отже, з урахуванням процесу еволюції форми держави, відновлення в Україні після 21.02.2014 р. парламентсько-президентської форми правління було закономірною політико-правовою подією. З метою "вирівнювання" перехідних процесів у державі, варто було б звернути увагу на інші елементи форми держави. Зокрема, актуальним завданням є реформування державно-територіального устрою України через децентралізацію влади, оскільки відносно децентралізована форма є більш історично зумовленою для теперішнього етапу перехідного періоду. Також, наявні українські реалії не дають можливості визначити сучасний політичний режим як повноцінну демократію. Так, за даними міжнародних організацій "Freedom House" та "Amnesty International" в сучасній Україні наявні численні прояви порушень прав людини. Це, зокрема, цензура ЗМІ, порушення особистих прав громадян під час здійснення АТО на сході країни, бездіяльність правоохоронних органів щодо розслідування масових вбивств, які були скоєні у 2014 році під час "Євромайдану" у Києві, тощо [3], [4].

Таким чином, для України, як і для більшості постсоціалістичних країн Європи історично зумовленою є так звана "полікратична" форма держави, елементи якої формально закріплені у Конституції України. З метою досягнення повної відповідності політичної практики задекларованій юридичній моделі, форма української держави потребує подальших еволюційних перетворень, які повинні відбуватися на основі системного підходу поетапно змінюючи всі елементи форми української держави.

Перелік літератури

1. Чиркин В. Е. Государствоведение: Учебник. / В. Е. Чиркин – 2-е изд. испр. и доп. – М.: Юристъ, 2000. – 384 с.

2. Бостан С. К. Форма держави як предмет системного аналізу / С. К. Бостан // Держава і регіони. Науково-виробничий журнал. Серія "Право". – 2012. – № 1. – С. 6–11.

3. Amnesty International: Amnesty International Report 2014/15: The State of the World's Human Rights [Електронний ресурс] / Портал міждержавної правозахисної організації. – Режим доступу: https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/0001/2015/en/. – Назва з екрана.

4. Freedom house: Reports [Електронний ресурс] / Портал міждержавної правозахисної організації. – Режим доступу: http://www.freedomhouse.org/reports#. VBQEt8J_tjg. – Назва з екрана.

Неумивакіна В. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Пальченкова В. М.

М. Ф. ВЛАДИМИРСЬКИЙ-БУДАНОВ: ЛЮДИНА ТА НАУКОВЕЦЬ

Одним із важливих напрямків сучасних досліджень в Україні є вивчення діяльності та спадщини видатних вчених. Без цього неможливі з'ясування, аналіз, висвітлення основних тенденцій і проблем в науці на різних етапах її розвитку та їхнє вирішення, встановлення тяглості й спадковості наукових традицій, створення всебічної картини розвитку історичних знань. Звернення дослідників до наукового доробку вчених другої половини XIX – початку XX ст. обумовлене значним інтересом, який він має для з'ясування окремих важливих питань минулого та сьогодення. Розв'язання багатьох із них було започатковано в той час саме їхніми працями і продовжує залишатися актуальним. До таких учених належить М. Ф. Владимирський-Буданов – історик та правознавець, викладач Університету Святого Володимира, один із засновників київської школи західноруського (литовсько-руського) права, видавець і редактор археографічних праць, науковий доробок якого потребує докладного висвітлення. Детальний аналіз життєвого шляху та наукової спадщини М. Ф. Владимирського-Буданова дозволить зрозуміти хід думки вченого,

культурне і наукове життя, безпосереднім учасником якого він був, допоможе дослідити окремі сторінки минулого Київського університету, сприятиме висвітленню досягнень наших попередників, аналізу розвитку певних галузей знань і їхньої рецепції в українську науку XX – XXI ст.

Дослідження (з історії та історії права), в яких висвітлюються біографія та наукова спадщина вченого, переважно українських та російських авторів, порівняно нечисельні. Інших, можна умовно розділити на групи, безпосередньо присвячені вивченню М. Ф. Владимирського-Буданова як особистості й науковця, роботи, що використовували і характеризували його доробок у контексті розгляду певних питань. Зацікавлення науковим доробком М. Ф. Владимирського-Буданова виникло фактично разом із його першими працями і в подальшому ті чи інші їх аспекти ставали предметом обговорення багатьох дослідників. При цьому розвідки сучасників здебільшого торкалися наукових поглядів та робіт вченого, натомість біографічні нариси з'явилися вже після його смерті. Важливими для з'ясування окремих етапів біографії М. Ф. Владимирського-Буданова є некрологи М. О. Дьяконова, правознавець О. О. Малиновський, доктор державного права Ф. В. Тарановський та інші. Надалі інтерес до особистості та наукової спадщини М. Ф. Владимирського-Буданова виникає в останній третині XX ст. На жаль до цього часу вченому була присвячена лише робота Б. Бабицького "Науково-освітня діяльність М. Ф. Владимирського-Буданова. Певну увагу науковій творчості М. Ф. Владимирського-Буданова приділила О. Ф. Скакун в роботі "Политическая и правовая мысль на Украине". Їй належить низка статей, присвячених дослідженню розвитку історико-правової думки в Україні і внеску в нього М. Ф. Владимирського-Буданова. Дослідниця наголосила на тому, що історик приділяв багато уваги проблемам державності на території України, особливо періоду XIII–XV ст.

Окремі етапи життєвого шляху вченого можна прослідкувати у різноманітних повідомленнях, переліках стипендіатів, розкладах занять, протоколах засідань Ради Університету Св. Володимира тощо, опублікованих у періодичних виданнях, таких як "Временник Демидовского Юридического Лицея", "Киевлянин", "Университетские известия".

Отже, наявні праці, як такі, що безпосередньо присвячені дослідженню життєвого шляху та науково доробку М. Ф. Владимирського-Буданова, так е ті, що розглядають їх в контексті загальніших, дають змогу з'ясувати багато аспектів вказаних питань, проте, загалом, залишають поза увагою значну їх кількість. Так, недостатньо висвітленою і такою, що потребує подальших досліджень, є біографія великого вченого, який народився на території України і присвятив велику кількість робіт українському праву та його розвитку. Актуальним є вивчення та аналіз його наукової спадщини та освітньої діяльності.

Олійник А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Бостан С. К.

ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Знання історії, а саме процесу створення та розвитку ювенальної юстиції – правової системи щодо захисту прав дітей та установ і організації, що здійснюють правосуддя у справах про правопорушення, скоєні неповнолітніми, дає ключ до розкриття її сутності та перспектив розвитку. Без знання її історичних основ дуже важко відчути її специфіку: чому ювенальної юстиції не було і чому вона виникла, у чому полягає її історична соціальна зумовленість?

Звернемось до фактів, так у Дигестах імператора Юстиніана (VI ст. н. е.) у книзі четвертій, є титул IV, озаглавлений "Про осіб, що не досягли 25 років". У п.1 наводиться висловлювання Домініція Ульпіана, римського юриста, префекта Преторія: "Слідуючи природної справедливості, претор встановив цей едикт, шляхом якого надав захист юним, так як усім відомо, що в осіб цього віку розсудливість є хиткою і нестійкою і схильна можливостям багатьох обманів цим едиктом претор обіцяв допомогу і захист проти обману..." [1].

Ігнорування дитинства як природного стану людської особистості найбільше характерно для середньовічних правових актів. Відомі швейцарські дослідники злочинності неповнолітніх Моріс і Енріка Вейяр-Цибульський за результатами своїх багаторічних досліджень історії боротьби зі злочинністю неповнолітніх свідчать, що частим було застосування смертної кари до дітей молодшого віку. До них застосовувалися усі види і інших покарань, які застосовувалися до дорослих злочинцям. І хоча в багатьох законодавчих актах того часу ("Швабське дзерцало" – збірник німецьких законів XII століття.; "Кароліна" – кримінально-судове положення короля Карла V), знайшло відображення згаданого прощення покарання, в самих законах були застереження, що дозволяють цей принцип обійти.

У другій половині XVIII ст. з'явилися вже статистичні дані про відсутність спеціального захисту дітей та підлітків у суді при виконанні покарання. Англійський юрист П. Кінг, вивчивши злочинність в Англії за період 1762–1782 рр., встановив, що правова незахищеність дітей молодших віків, що містяться у в'язницях, була, за його словами, абсолютною. Значну частину увязнених становили хлопчики самого молодшого віку і дівчатка 10–13 років. Всі вони містилися разом з дорослими засудженими в одному приміщенні [2, с. 3].

Відсутність спеціального правового захисту неповнолітніх можна було виявити в законах багатьох країн на початку і навіть у середині XIX століття. Такі закони діяли, наприклад, в США. Вони встановлювали рівну для дітей і дорослих кримінальну відповідальність і покарання, однакову для всіх осіб, які постали перед судом, судову процедуру. Лише в середині XIX ст. в цій та в низці інших країн стали з'являтися закони, створюватися спеціальні установи, де стояло завдання елементарного захисту дітей і підлітків на різних стадіях здійснення правосуддя. Автономна ювенальна юстиція була створена зокрема в США, Канаді, Бельгії, Франції, Греції, Нідерландах, Росії, Польщі, Угорщині, Єгипті, Японії, Австралії, Нової Зеландії [3, с. 28–29]

Таким чином, історичне минуле неповнолітніх правопорушників свідчить, що наші історичні попередники не враховували того, що діти та підлітки, в силу свого віку, потребують підвищеного юридичного захисту своїх прав. Але загальний вектор напрямку розвитку в цій галузі був відхід від каральної функції кримінального переслідування на користь відновного правосуддя, гуманізації покарання і відповідальності по відношенню до неповнолітніх правопорушників.

Література

1. Дигесты Юстиниана: избранные фрагменты / пер. и прим. И. С. Перетерского. – М., 1984. – 456 с.
2. Пиджаков А. Ю. Исторические корни ювенальной юстиции / А. Ю. Пиджаков // Вопросы ювенальной юстиции. – 2006. – № 1. – С. 2–4.
3. Мельникова Э. Б. Ювенальная юстиція: Проблемы уголовного права, уголовного процесса и криминологии : учебное пособие / Э. Б. Мельникова. – М. : Дело, 2001. – 272 с.

Пірожкова К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Слабко С. М.

НАЙБІЛЬШИЙ ЗДОБУТОК У ПРОЦЕСІ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ПРАВА У ВЕЛИКОМУ КНЯЗІВСТВІ ЛИТОВСЬКОМУ

І Литовський статут – 1529 р. Обміркований на кількох сеймах, статут був ухвалений восени 1529 року. Він не друкувався, а переписувався. Характерною рисою статуту є те, що писаний він білоруською мовою. Джерелами Статуту були: звичаєве право, великокнязівські привілеї та норми Руської правди, а також римське канонічне право. У Статуті 1529 року було 13 розділів, які нараховували 282 статті. Перші три розділи містили, норми конституційного права та принципіальні положення інших галузей права, в четвертому та п'ятому – шлюбно-сімейне та спадкове, в шостому – процесуальне, в сьомому – кримінальне, увосьмому – земельне, в дев'ятому – лісне та мисливське, в десятому – цивільне, в одинадцятому, дванадцятому та тринадцятому – кримінальне та процесуальне право. У Статуті були юридично закріплені основи суспільного та державного ладу, правове становище населення, порядок утворення, склад та повноваження деяких органів державного управління. Статут був, безперечно, підсумком певної боротьби між панами-магнатами та шляхтою й фіксував ту сукупність прав і привілеїв, які здобула собі шляхетська верства.

ІІ Литовський статут – 1566 р. Статут 1566 року був правовою системою незалежної держави, зв'язаної з Польщею тільки спільним правителем. Другий статут перевершував перший. Він закріплював соціально-економічні та політичні зміни, що відбулися у Великому князівстві Литовському з 1530 до 1565 року. Статут 1566 року підрозділявся на 14 розділів і 367 артикулів. Розділи перший, другий і третій тут регулюють норми державного права, розділ четвертий присвячено судоустрою, розділи з п'ятого по десятий – приватному праву, розділи з одинадцятого по чотирнадцятий регулюють кримінальне та процесуальне право. Найбільшого поширення він набув на Волині, проте діяв також у Київському та Брацлавському воєводствах. Статут 1566 р., в суті речей, на високому рівні кодифікаторської техніки завершив розвиток Великого князівства Литовського як правової держави, підтвердивши цикл реформ, що передували оголошенню самого Статуту.

ІІІ Литовський статут – 1588 р. Кодифікаційний процес Великого князівства Литовського продовжувався. У 1588 році затверджено нову, найбільш розроблену редакцію статуту. Він був відомий під назвою "Новий". В ньому найбільш проглядається врегулювання феодальних відносин. Зокрема формування кріпацького прошарку населення Кримінальні норми спрямовані на захват рухомої й нерухомої власності. Земельне право охороняло монополію земельної власності шляхти. Цей статут в протилежність акт Люблінської унії 1569 року закріпив державно-політичну самостійність ВКЛ.ІІІ Статут був затверджений у відповідності з процедурами того часу спеціальним актом короля Польщі і Великого князівства Литовського 28 січня 1588 року. В листопаді 1588 року він був надрукований і набрав чинності. Статут 1588 року складався з 14 розділів, які нараховували 488 статей. Цей статут, що діяв, зокрема, у Київській, Подільській та Волинській губерніях до 1840, юридичне запровадив кріпосне право на Брацлавщині (тепер Вінницька і частина Хмельницької області) і Придніпров'ї. Закріплював феодальну власність на землю, передбачаючи і власність на неї селян. Третій статут оформив створення єдиного стану кріпосних селян шляхом злиття закріпачених слуг з ін. Розрядами залежних селян. Право спадщини належало синам, дочки могли одержати не більше четвертини майна у вигляді приданого.

Використана література

1. Історія держави і права України. Частина 1: Підручник для юридичних вищих закладів і фак. : у 2 ч. / А. Й. Рогожин, М. М. Страхов, В. Д Гончаренко та ін. ; за ред. акад. Академії правових наук України А. Й. Рогожина. – Київ, 1996. – С. 108.
2. Статут Великого княжества Литовского 1588 года [Электронный ресурс]. – Минск, 1989. – Режим доступа: http://starbel.narod.ru/statut1588.htm.
3. Музыченко П. П. История государства и права Украины в вопросах и ответах. Ч. 1 / П. П. Музыченко, Н. И. Долматова – Х. : Одиссей, 1999. – С. 264.

Плисенко А. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Бостан С. К.

"ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВИ" В ПОНЯТІЙНОМУ АПАРАТІ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Події, що відбуваються сьогодні в Україні суттєво посилили інтерес науковців до динамічних характеристик держави, зокрема її функцій. Актуальність вивчення функцій держави та необхідність їх теоретичного осмислення зумовлена тим, що в основних напрямках діяльності держави виявляється соціальне призначення держави і, відповідно, її сутність. Як справедливо зазначав Л. Каск: "Шлях до пізнання сутності держави проходить перш за все через пізнання її функцій" [1, с. 3].

Дослідження терміну "функція держави" дозволить дослідити природу явища, внутрішні та зовнішні властивості. Функції держави характеризують її практичну діяльність в середині держави та на міжнародній

арені. Невиконання державою тієї чи іншої функції породжує для неї негативні наслідки. З функціями держави пов'язані закономірності її становлення, розвитку, зміни історичних типів, тому вивчення в теорії функції держави дає можливість прогнозувати конкретні ситуації, які пов'язані з трансформацією державності.

Функція, як теоретична конструкція, не є власне юридичним поняттям. Вона є універсальною категорією, яка може бути застосована до будь-яких систем: соціальних, технічних, біологічних тощо. Етимологічно термін "функція" походить від латинського слова "functio", що означає виконання, здійснення, діяльність. Вперше в науковий обіг цей термін був введений німецьким філософом Г. В. Лейбніцем для позначення залежності одних процесів або змін від інших [3, с. 1300].

В юридичній науці це явище найактивніше досліджувалось за радянські часи, зокрема, такими вченими, як С. Алексєєв, М. Байтін. Л. Васильєв, А. Глєбов, М. Пистокін, І. Самощенко. Так, М. Пискотін функції держави розумів ті види її діяльності, що виражають її найбільш суттєві риси, соціальну природу і є загальними напрямки державної роботи [4, с. 90]. А. Глєбов, зокрема, визначав функцію як соціально-класове призначення, що реалізується в цілеспрямованому впливі держави на суспільні відносини (об'єкти функцій) [5; с.5]. Інші автори (Є. Поппе. Р. Шюсселер) під функціями держави розуміють специфічні активні зв'язки між державним регулюванням та основними сторонами та умовами соціалістичного процесу відтворення. При цьому акцент робився саме на специфічних активних зв'язках, а не на напрямах чи видах діяльності.

На сучасному етапі найпоширенішим підходом до визначення категорії "функція держави" є той, що базується на визначенні функцій держави, "як основних напрямів діяльності держави", "основних форм, частин діяльності". Це ми можемо спостерігати в дефініціях Т. Байтіна, В. Копєйчикова, В. Погорілко, О. Скакун. Інші вчені вважають, що функція держави – це вплив чи механізм державного впливу на суспільні процесу (А. Денисов, Л. Морозова).

Отже, щодо змісту поняття "функція держави" немає єдиної точки зору. Проаналізувавши різноманітні підходи щодо цього, найбільш прийнятною вважаємо розуміння функції держави, як основного напряму та виду внутрішньої та зовнішньої діяльності, що направлені на реалізацію завдань та досягнення визначених цілей у відповідних формах та за допомогою властивих методів, які виражають соціальне призначення держави на даному етапі розвитку.

Список використаних джерел

1. Каск Л. И. Функции и структура государства. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1969. – 65 с.

3. Большой энциклопедический словарь. – М.; 1981. – 815 с.

4. Самощенко И. С. О правовых формах осуществления функций Советского государства / И. С. Самощенко // Советское государство и право. – 1956. – № 3. – С. 22–32.

5. Глебов А. П. Понятие и структура функций социалистического государства / А. П. Глебов [отв. ред. И. А. Галаган]. – Воронеж, 1974. – 37 с.

Попов Д. О.
Запорізький колегіум "Мала гуманітарна академія"
наук. кер. – Синьогіна О. В.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТОТАЛІТАРНИХ РЕЖИМІВ (НА ПРИКЛАДІ НАЦИСТСЬКОЇ НІМЕЧЧИНИ ТА СРСР)

Сучасність диктує нам необхідність ретельного вивчення історії, яка повинна вчити нас не повторювати помилок минулих часів. Тому моя робота, як ніколи актуальна. Під загрозою наші демократичні досягнення, цілісність країни в цілому. І наше завдання не допустити створення тоталітарного режиму, який існував на протязі ХХ століття. В даній роботі досліджені витоки, ідеї, наслідки існування тоталітарних режимів на прикладі нацистської Німеччини та СРСР, проаналізовані та порівняні ідеологію нацизму та комунізму, які були провідними на протязі декількох десятиліть. Мета дослідницької роботи: порівняти тоталітарні режими нацистської Німеччини та СРСР, визначити позитивні та негативні аспекти.

Тоталітаризм – це система державно-політичної влади, яка регламентує всі суспільні та приватні сфери життя людини-громадянина і не визнає автономії від держави таких недержавних сфер людської діяльності як економіка і господарство, культура, виховання, релігія. Націонал-соціалізм – ідеологія, що ґрунтується на расизмі, шовінізмі та тоталітаризмі. Нацизм дотримується ідей про зверхність "вищої", "панівної" раси над іншими націями і расами (доктрина "надлюдини" і "недолюдини"); верховенстві нації і держави над особистістю. Нацизм був державною ідеологією Третього Рейху (1933–1945), головним теоретиком якої був Адольф Гітлер. Комунізм – система концептуально оформлених уявлень, ідей і поглядів на політичне життя, яка відбиває інтереси, світогляд, ідеали, настрої робітничого класу та комуністичної інтелігенції, суспільства, партії. Головною ідеєю комуністичної ідеології є ідея соціальної рівності, тобто рівності людей за їх становищем у суспільстві. Найяскравішими прикладами використання тоталітаризму для правління державою належить Адольфу Гітлеру та Йосипу Сталіну.

Спільні риси ідеологій: вся країна становиться єдиною; всі інтереси людей загальноприйняті; консолідація країни; величезні паради, зібрання, тощо, для возвеличення нації та країни; ідея як рушій в усіх галузях діяльності народу; єдина країна, одна партія, одна ідея.

Загальна порівняльна характеристика диктаторів. Адольф Гітлер та Йосип Сталін, спільні аспекти: мали абсолютну владу над державою; утримували єдину партію у країні; встановили тотальний контроль над усією країною; користувалися великою повагою та створили культ особи; зробили важливі внески в історію країн; закликали боротися з інакодумцями (репресії, арешти, створення концтаборів); мали відмінні здібності у керуванні держави.

Негативні наслідки тоталітарного режиму: репресії і переслідування інакомислячих людей; втручання в приватне життя громадян; політичний контроль; панування партійної та державної еліти; диктатура однієї партії.

Висновки. Прийшовши до влади, нацисти відновили економіку Німеччини та змогли подолати економічну кризу. Була вирішена проблема безробіття, встановилося промислове зростання. Проте економіка була підпорядкована на майбутню війну, і розвивалася однобоко. Німці не думали що буде після війни. Економіка СРСР була запланованою та стійкою на декілька років вперед, система п'ятирічок ще довго існувала після війни, що говорить про передбаченність радянського керівництва. Розвиваючи свої ідеології два диктатора були богами для свого народу, але кожен з них мав свої підходи до влади. Націонал-соціалізм та комунізм, ці ідеї мають дуже багато спільних рис в керівництві суспільством, та у впливі на людей в цілому. Адольф Гітлер та Йосип Сталін відіграли велику роль в історії світу, але їх методи та засоби у досягенні власних цілей були нелюдськими, антигуманістичними. Не можна допустити повторення цих подій в XXI сторіччі. Все залежить від нас.

Приходько С. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Єрмоленко Д. О.

ФОРМА ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ

Форма державного правління відіграє велику роль у житті держави, та є одним з найголовніших характеристик організації державної влади в країні. Формування форми державного правління залежить від багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів, таких як: історія, менталітет населення, економічного та соціального стану країни, вплив країн-сусідів, та інші.

Форма державного правління – це порядок утворення і організації вищих органів влади в державі. Форма державного правління буває двох видів: республіка і монархія.

Монархія – це форма державного правління, при якій державна влада зосереджена цілком або частково в руках однієї особи – монарха, та передається у спадщину, та, як правило, не залежить від населення.

Протягом історії у світі виникали багато різних видів монархії, таких як: антична монархія, ранньо-феодальна монархія, станово-представницька монархія, абсолютна монархія, конституційна монархія, та монархія, що мала назву Східна деспотія. Але на сьогоднішній час залишились актуальними лише конституційна, та абсолютна монархія, а інші види практично зникли.

Республіка – це форма державного правління, при якій вища державна влада здійснюється представницьким загальнонаціональним органом влади (парламентом), обраним населенням на певний строк. Республіка буває трьох видів: парламентська, президентська, змішана.

Парламентська – глава держави (президент) не може впливати на склад і політику уряду, який формується парламентом і підзвітний йому. Повноважень у президента менше, ніж у прем'єр-міністра. Тут здійснюється принцип верховенства парламенту, що обирається населенням країни. Президент обирається парламентом або більш широкою колегією за участі парламенту.

Президентська – глава держави (президент) особисто або з наступним схваленням верхньої палати парламенту формує склад уряду, яким керує сам. Уряд, як правило, несе відповідальність перед президентом, а не перед парламентом. Президент обирається непарламентським шляхом – прямими чи непрямими виборами населення.

Змішана – глава держави (президент) пропонує склад уряду (насамперед кандидатуру прем'єр-міністра), який підлягає обов'язковому затвердженню парламентом. Виконавча влада належить не лише президенту, але й прем'єр-міністру, який очолює уряд. Президент має право голосувати на засіданнях уряду. Президент обирається позапарламентським шляхом.

За Конституцією наша держава є змішаною, а саме парламентсько-президентською республікою, але за своїми рисами нагадує більше президентсько-парламентську республіку, так-як: Президент обирається поза парламентом, а саме громадянами України, не є главою виконавчої влади, формує Кабінет Міністрів, парламент може прийняти резолюцію недовіри Кабінетові Міністрів.

Останнім часом форма державного правління в Україні постійно трансформується, орієнтуючись на провідний досвід розвинених країн Європи та світу. Проте, це складний та довготривалий процес, який потребує зусиль не лише державних інституцій, але й участі всього громадянського суспільства.

Славова Ю. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Пальченкова В. М.

ВЕЛИКИЙ КОДИФІКАТОР М. М. СПЕРАНСЬКИЙ

Наукова спадщина відомого російського кодифікатора і державного діяча Михайла Михайловича Сперанського донині зберігає серйозну актуальність для історико-правових досліджень. Його внесок у систематизацію законів Російської імперії тривалий час зумовлював розвиток держави, і до сьогоднішнього дня продовжує чинити вплив на сучасну державу.

З ім'ям М. М. Сперанського пов'язана не одна збірка законів. Правознавець намічав три напрями систематизації: звід законів, уложення, навчальні книги (сучасною мовою – коментарі). Він віддавав перевагу систематизованому порядку розташування законодавчого матеріалу. Систематизований виклад законів передбачав, що приватні закони будуть підпорядковані загальним.

Хронологічно діяльність М. М. Сперанського по впорядкуванню законодавства Російської імперії відноситься до епохи Миколи І. Саме за його порученням до 1830 р. було проведено титанічну роботу по систематизації (у виді інкорпорації) всіх законів держави з 1649 р. по 13 грудня 1825 року. Було надруковано 45 томів першого Повного зібрання законів Російської імперії.

Публікація Повного зібрання законів стала підготовчим етапом перед складанням і виданням Зводу законів, що включав тільки діючі нормативні акти. Закони систематизувалися не за хронологічним, як у по-

вному зібранні законів, а за галузевим принципом. Для кожної статті Зводу законів був підготовлений коментар, що носив значення тлумачення, але не мав сили закону. Звід законів був опублікований у 1832 р. і складався з 15 томів. За першим виданням Зводу законів послідували два повних (1842, 1857) і шість неповних (1833, 1876, 18885, 1886, 1887, 1889 рр.) видань. Ці видання стало офіційним керівництвом в практиці царського управління і суду.

10 січня 1832 р. на засіданні Державної ради були розглянуті Звід законів і Повне зібрання законів. 1 січня 1835 р. прийнято рішення ввести в дію Звід законів, а перед цим розіслати це видання в усі урядові установи для ознайомлення. За планом М. М. Сперанського створення Повного зібрання законів повинно було передувати створення Зводу законів, а Звід в свою чергу повинен був стати попереднім етапом перед підготовкою нового Уложення. Однак, як це вже не раз траплялося в житті реформатора, йому дозволили здійснити лише частину задуманого. Нове законодавство так і не було складено, а його роль став грати сам Звід законів.

Без сумніву М. М. Сперанський зробив великий внесок в упорядкуванні законодавства Російської імперії. Про розуміння ролі кодифікатора в упорядкуванні законодавства говорять слова Миколи Михайловича Карамзіна: “Сей труд великий, але він такої властивості, що його не можна доручити багатьом. Один чоловік повинен бути головним, справжнім творцем Укладу Російського; інші можуть служити йому тільки радниками, помічниками, працівниками... Тут єдність думки необхідно для досконалості частин і цілого; єдність волі необхідно для успіху. Або ми знайдемо такої людини, чи довго будемо чекати Кодексу!”

Отже, М. М. Сперанським в короткий термін була проведена колосальна робота, зведена до збирання і систематизації законів. Його зібрання законів Російської Імперії набуло значення унікального історико-юридичного джерела. “Кодифікаційний подвиг” реформатора заклав основи для зміцнення не тільки Російської імперії, а й для народів, які входили до її складу, зокрема й для українського.

Нарешті, вперше в російському законодавстві були відокремлені один від одного та поміщенні в різних томах цивільні та кримінальні закони.

Так, у першій половині XIX ст. була оформлена система російського права, яка дожила в своїй основі до останніх днів імперії.

Тищенко Р. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Бостан С. К.

СОЦІАЛЬНИЙ, ЕКОНОМІЧНИЙ, ПРАВОВИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІРИ СУТНОСТІ ДЕРЖАВИ

Держава – це надзвичайно складне соціальне явище, котре, як особлива форма організації суспільства є об’єктом досліджень багатьох гуманітарних наук: філософії, історії, соціології, юриспруденції, політології тощо. Кожна з цих наук, в рамках свого предмету, розглядає лише певні її аспекти. В юриспруденції, наприклад, держава традиційно розглядається в рамках дисципліни “Теорія держави і права”, де увага приділяється як формальним, так і сутнісним її проблемам. Оскільки остання, тобто сутність держави, є однією з найскладніших пізнавальних проблем “теорії держави”, то ми вирішили зосередитись на ній більш предметно.

Сутність держави – це перш за все філософська проблема. Відповідно до категорій діалектики сутність виступає як внутрішній зміст об’єкта, який виражає загальні принципи, що визначають його природу і розвиток. В широкому сенсі, як це відбулося і в теорії держави, поняття “сутність” часто розуміють як “ідея”, “призначення” або “функція”. Під сутністю держави також розуміють сенс існування, роль, об’єктивну необхідність, політичні пріоритети, волю та інтереси соціальних груп, засоби влади, інтереси громадян. Іноді сутність ототожнюють зі змістом, ознаками та формою держави. Найчастіше в “Теорії держави і права” виділяють класовий та загальносоціальний підходи до розуміння сутності держави, які відштовхуються від належності державної влади. Звичайно, влада в державі має пряме відношення до її сутності, але це далеко не єдиний фактор впливу.

Держава – це багатогранне явище, дослідження якого вимагає застосування метода аналізу з розкладанням об’єкта на складові частини та окремого їх вивчення. Сутність держави прихована в глибині її явищ, тому ми пропонуємо виділити елементи сутності держави відповідно основних проявів її існування. Це соціально-культурна, економічна, правова та політична сутність. Кожна з виділених категорій зумовлюється особливою сферою відносин, яка має певну самостійність і утворює свій окремий вимір, в яких одночасно існує держава.

Соціальною сутністю держави є найбільш істотні її властивості, що породжені людським суспільством. Держава – це перш за все продукт соціальних відносин. Члени суспільства, взаємодіючи між собою в масштабі держави, створюють певний соціальний вимір її існування. Одним з важливих факторів соціальної сутності також є культура, від рівня розвитку якої залежить існування та якісні характеристики держави. Так цивілізації, які знаходяться на примітивному рівні культурного розвитку, не здатні утворити повноцінну державу, а перебувають у відносинах родово-племінного ладу.

Економічна сутність держави виражається в матеріальному існуванні суспільства. Вся сукупність відносин з виробництва, розподілу, обміну та споживання ресурсів є невід’ємним елементом існування держави. Фінансова, податкова, бюджетна системи є обов’язковими умовами її існування. Держава утворює самодостатню економічну систему, в якій вона забезпечує процес вироблення ресурсів для суспільства та використовує певну їх частину для забезпечення свого існування.

Правова сутність – це особлива сфера існування держави, яка служить для регулювання суспільних відносин за допомогою нормативного регулювання та виражається як сукупність правових феноменів. Також, держава – це основний інститут політичної системи суспільства, який виражається в організаційній та управлінській діяльності щодо внутрішніх та зовнішніх відносин для досягнення певних цілей в соціальному середовищі.

Таким чином, перелічені категорії відображають основні виміри існування держави та утворюють певну ієрархію її сутнісних характеристик. На відміну від традиційних підходів, це категоріальне розмежування більш повно сприяє визначенню категорії “сутність держави”.

Швакова А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Слабко С. М.

ЗАПОРІЗЬКА СІЧ – "КОЛИСКА" НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ

"Козаки" – від татарського слова "кайзак", що значить "вільний чоловік, неустрашимий вояк". А через те, що козаки жили також за порогами Дніпра, то їх названо також запорожцями. Протягом XVI ст.. Січ набула ознак адміністративно-політичного центр, фактично столицею земель, заселених козаками.

До небезпечної вільності козакування вдавалися найсміливіші й найхоробріші, сильні духом і тілом, представники всіх верств населення селяни, міщани, вихідці із збіднілих бояр та української шляхти. Але переважно це були доведенні до відчаю панами селяни-кріпаки, які втікали з фільварків. Особливо посилився чисельний ріст козацтва після Люблінської унії. Селянам здавалося. що звільнившись від неволі втечею, вони назавжди стали вільними та щасливими. Шукали прихисту на Запорізькій Січі церковні служителі з православних церков. В усіх своїх справах запорізькі козаки керувалися не писаними законами, а "стародавнім звичаєм, словесним правом і здоровим глуздом". Усі козаки вважалися рівними, мали однакові права і називали один одного товаришами.

Посилення соціального гноблення, посилення національно-релігійного гніту, слабкість найвищої державної влади Речі Посполитої, викликали протести не тільки козаків селян, міщан, але й представників привілейованих станів – православної шляхти, вищого православного духівництва, козацької старшин, міської верхівки. Це неминуче викликало загальнонародний виступ. Його очолив Богдан Хмельницький, обраний в 1648 р. Гетьманом. Хмельниччина – назва історичного періоду 1648–1657 років та повстання під проводом Богдана Хмельницького, під час яких Річ посполита втратила контроль над центральною частиною українських етнічних земель, на базі яких постала козацька держава на чолі з гетьманом. Навесні 1648 р. розпочався перший етап визвольної війни, коли повстання набула найбільшого розмаху й досягло успіху. В урочищі Жовті Води 6 і 16 травня під Корсунем Б. Хмельницький розгромив польське військо. Це була одна з найяскравіших перемог повстанського війська над польською армією на початку Визвольної війни. Тріумфальні перемоги Хмельницького приголомшили поляків і водночас надихнули українців на народне повстання. Селяни скрізь ставали під гетьманські стяги, щоб здобути волю і незалежність. На початку 1649 р. Б. Хмельницький остаточно сформулював мету війни, яка полягала у створенні держави українського народу в його етнічних межах, наголошувалось, що Українська козацька держава є наступницею Київської Русі, основою її устрою складають козацькі порядки.

18 серпня 1649 р. було підписано Зборівський мирний договір. За ним козацький реєстр обмежувався 40 тис. осіб. Хоча всім учасникам повстання дарувалася амністія, більшість селян мали повернутися в кріпацтво. Польська шляхта, навпаки, одержала право повернутися до своїх маєтків. Проте завдяки Зборівському договору Україна вперше здобула юридично закріплену свободу.

Наслідками Національно-визвольної війни стали величезні зміни в житті українського народу: відродилась Українська держава, Запорізька Січ відокремилась від Речі Посполитої, ліквідувалась кріпосна залежність селянства, народ об'єднався навколо гетьмана та козацької старшини. Україна посідає вагоме місце у міжнародних відносинах тогочасної Європи.

М. Грушевський, І. Крип'якевич, Д. Дорошенко та ін. вважають головним наслідком національно-визвольної війни (1648–1654 рр.) відновлення державності українського народу і завершення формування Української національної держави – Української козацької республіки. Хмельниччина чимало змінила міжнародно-політичну систему Східної Європи, а також внесла певні зміни в соціально-економічну структуру Козацько-Гетьманської України.

Алієва Е. Р.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

ЗАХОДИ З ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ

Наркоманія в Україні, на думку спеціалістів, давно набула ознак епідемії. В 2013 року Управління ООН з наркотиків та злочинності обрало Україну серед 24 країн, що потребують першочергової допомоги через високий рівень вживання ін'єкційних наркотиків та поширеність ВІЛ-інфекції/СНІДу серед тих, хто вживає такі наркотики.

Отже, вирішення питань, що пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів мають важливе значення для країни та її громадян.

Боротьба з наркоманією має вестись, передусім, на законодавчому рівні: практично в усіх країнах передбачені жорсткі кримінальні санкції за виробництво і розповсюдження наркотичних речовин. Тим часом, силові заходи не усувають причин наркоманії. Велике значення має широка пропаганда здорового способу життя, тобто життя без наркотиків. Але більшість дослідників проблеми все ж таки схиляються до думки, що набагато дієвіше забезпечити в суспільстві соціальні умови, які б не сприяли зловживанню наркотиками.

Однією з причин зростання кількості наркозалежних осіб в Україні є доступність, відносна дешевизна, легкість придбання наркотиків і психотропних речовин. Для ліквідації незаконної пропозиції наркотиків державою має бути проведений такий комплекс заходів:

1. Посилення контролю за вирощуванням нарковмісних рослин, виробництвом лікарських препаратів, до складу яких входять наркотичні засоби та психотропні речовини.
2. Створення системи організаційних, нормативно-правових та правоохоронних заходів щодо регулювання легального обігу наркотиків, недопущення їх перетікання з легального в незаконний обіг.
3. Істотне скорочення злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним обігом наркотиків.

Також на державному рівні має проводитись профілактика, що має спрямовується на інформування населення про шкоду від немедичного, незаконного вживання наркотиків і формувати негативне сприйняття їх суспільством, а також надавати людині відповідні знання й готувати її до подолання життєвих труднощів. Для цього потрібно вжити таких заходів:

1. Розробка національної та регіональних програм профілактики наркоманії та попередження правопорушень у сфері незаконного обігу наркотиків.
2. Удосконалення форм і методів профілактики, у тому числі індивідуальних профілактичних заходів. Забезпечення комплексності програм профілактики.
3. Підвищення ефективності інформування суспільства про негативні наслідки вживання наркотиків.
4. Розробка механізмів координації діяльності державних установ та громадських організацій у сфері профілактики немедичного вживання психоактивних речовин.
5. Розробка та реалізація профілактичних стратегій зниження незаконного попиту на наркотики серед молоді, формування в неї життєвих навичок, уміння протистояти ризикам та загрозам, пов'язаних з попитом на наркотики.
6. Підготовка й реалізація комплексу заходів, спрямованих на підвищення соціально-правового статусу сім'ї, психолого-педагогічної компетентності батьків, формування в них свідомого відповідального ставлення до виконання обов'язків, розвиток інфраструктури комплексної соціально-педагогічної та медико-психологічної допомоги дітям і їхнім батькам.
7. Запровадження нових форм профілактичної роботи з сім'ями і дітьми, що потребують надання допомоги, на ранніх стадіях їх соціального неблагополуччя з метою своєчасного виявлення, втручання та комплексного соціально-психологічного супроводу сім'ї та дитини.

Арабаджийська О. С.
Національний університет Державної податкової служби України, м. Ірпінь
студент

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

На початку 2015 року, Україна переживає складний період свого державотворення, який ускладнюються фактичною війною на сході країни, занепадом економіки, девальвацією гривні, занепадом банківської системи України, відсутністю дієвого механізму соціального захисту населення та інших факторів, які в своїй сукупності формують у суспільства довіру до влади та держави.

Ключовим елементом, який формує недовіру до влади є наявність високого рівня корупції в Україні, яка породжена тим, що більшість чинного законодавства містить в собі правові колізії, які полягають у тому, що державний службовець наділений певним правом вчинити ту чи іншу дію, яка може мати певні юридичні наслідки. Прикладом такої колізії можна привести наступне, згідно ч. 2 ст. 25 Закону України "Про виконавче провадження", державний виконавець протягом трьох робочих днів з дня надходження до нього виконавчого документа виносить постанову про відкриття виконавчого провадження. За заявою стягувача державний виконавець одночасно з винесенням постанови про відкриття виконавчого провадження може накласти арешт на майно та кошти боржника, про що виноситься відповідна постанова. Тобто, за законом, державний виконавець наділений правом, а не обов'язком вчинення дії – накладення арешту на майно

боржника, що саме по собі вже породжує можливість створення корумпованої ситуації з вимаганням неправомірної вигоди для себе.

Корупція підриває авторитет держави та відчуття захищеності збоку населення країни, знижує інвестиційну привабливість України та знижує бюджетні надходження.

Станом на 02.12.2014 року, "за результатами нового Індексу сприйняття корупції 2014 від Transparency International, Україна так і не подолала межу "корупційної ганьби". Отримавши лише один додатковий бал, в порівнянні з 2013 роком, Україна залишається в клубі тотально корумпованих держав.

26 балів зі 100 можливих і 142 місце зі 175 позицій – такі показники України в цьогорічному Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index) від Transparency International. Україна вчергове опинилась на одному щаблі з Угандою та Коморськими островами, як одна з найбільш корумпованих країн світу [1].

Такі невтішні результати, на думку міжнародної антикорупційної спільноти, спричинені малопомітним поступом у руйнуванні корупційних схем, отриманих у спадок від всіх правлячих режимів часів незалежності України. Адже, незважаючи на "зміну фасаду", Україна продовжує тупцювати на місці. Нещодавно прийняті закони поки не дали відчутних результатів у антикорупційній боротьбі."

26 балів зі 100 можливих і 142 місце зі 175 позицій – такі показники України, які на практиці призводять до того, що кожне п'яте звернення мешканця країни до органів державної влади стикається із бюрократичними та корумпованими механізмами державних службовців.

Розглядаючи питання подолання корупції, слід дослідити ті кроки України, які нею були зроблені, так, реформа антикорупційної системи розпочалася у 2011 році із прийняття низки законодавчих актів, серед яких ключовим є Закон України "Про засади запобігання і протидії корупції". У практичній площині основні напрямки державної антикорупційної політики викладені у Національній антикорупційній стратегії на 2011–2015 роки, схваленій Указом Президента України від 21 жовтня 2011 року № 1001.

Форми та методи реалізації Стратегії визначені у Державній програмі щодо запобігання і протидії корупції на вказаний період, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 року № 1240.

Прийнятий Верховною Радою України Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією" набрав чинності 18 травня 2013 року. Положення Закону спрямовані на подальше удосконалення антикорупційного законодавства.

Серед нормативно-правових актів щодо подолання корупції слід визначити наступні: Указ Президента України від 21 жовтня 2011 року № 1001, "Про Національну антикорупційну стратегію на 2011–2015 роки"; Постанова Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 року № 1240 про затвердження "Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на 2011–2015 роки"; Постанова Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 р. № 950 "Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування"; Кодекс України про адміністративні правопорушення, Глава 13-А "Адміністративні корупційні правопорушення"; Кримінальний кодекс України, Розділ XVII, "Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг"; Закон України "Про засади запобігання і протидії корупції" від 7 квітня 2011 року № 3206-VI; Закон України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю" від 30 червня 1993 року № 3341-XII; Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією" від 18 квітня 2013 року № 221-VII (зміни до ст. ст. 354, 368, 369, 370 КК України); Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики" від 14 травня 2013 року № 224-VII; Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення" 7 квітня 2011 року № 3207-VI ; Закон України "Про правила етичної поведінки" від 17 травня 2012 року № 4722-VI; Наказ Мін'юсту від 23 червня 2010 року № 1380/5 "Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів"; Закон України "Про звернення громадян" від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР; Інструкція про порядок обліку кримінальних та адміністративних корупційних правопорушень, затверджена спільним наказом Генеральної прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки, Міністерства доходів і зборів, Міністерства оборони і Державної судової адміністрації від 22 квітня 2013 року № 52/394/172/71/268/60; Закон України "Про державну службу" від 16 грудня 1993 року № 3723-XII; Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13 січня 2011 року № 2939-VI; Закон України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки" від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII; Закон України "Про запобігання корупції" від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII; Закон України "Про Національне антикорупційне бюро України" від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII [2].

Аналізуючи наведені вище нормативно-правові акти, можна зробити висновок, що державою вживаються заходи по створенню спеціальних програм та профільних антикорупційних органів, однак, не вносяться жодні зміни до чинних нормативно-правових актів, які регулюють діяльність державних органів та які через наявні колізії породжують обставини і умови, що зумовлюють розвиток корупції в Україні.

На думку автора, одним з перших кроків у боротьбі з корупцією має бути: приведення чинного законодавства у відповідність прийнятих владою антикорупційних програм, оскільки недвозначне, просте зрозуміле законодавство позбавить державних службовців можливості зловживати своїми повноваженнями в інтересах третіх осіб; посилення відповідальності за вчинення корупційного правопорушення; вдосконалення єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення; реалізація прийнятих владою нормативно-правові акти щодо боротьби з корупцією.

Література

1. Індекс сприйняття корупції [електронний ресурс]. Режим доступу: http://ti-ukraine.org.

2. Про засади запобігання і протидії корупції// Закон України [електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rada.gov.ua/.

Бирс О. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ВІД ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ

Злочинність, як і суспільство, живе явище, яке постійно змінюється. Детальне вивчення її історичних аспектів, є однією з важливих підстав успіху у протидії цьому негативному соціальному явищу. Пам'ятки права доносять до нас відомості про особливий захист іноземних громадян від злочинних посягань на всіх етапах історії.

Так, вже в Афінській державі періоду рабовласництва кримінальне право, за вбивство і навіть образу іноземного посланника відносило до числа тяжких злочинів проти релігії, бо особистість самого посланника вважалася такою, що знаходиться під захистом богів.

Правовий пам'ятник франків, що датується V–VI ст. ст., Салічна Правда, регламентуючи відносини між сусідніми племенами, особливо виділяла відповідальність за злочинні посягання на життя іноземного посланника, за вбивство якого, в якості покарання, треба було заплатити 12000 денарієв.

Державний розвиток країн Європи закономірно спричинив і посилення міграційних процесів, зумовлених, передусім, встановленням торгових зв'язків і зовнішньоекономічних відносин. У 1215 році була прийнята Велика хартія вільностей, яка законодавчо закріплювала гарантії особистої і майнової безпеки іноземних громадян (купців), а також умови і правові обмеження перебування іноземних громадян на території Англії. Пізніше, у 1349–1354 р. р., законник сербського короля Стефана Душана, встановив імунітетні привілеї для іноземних купців, що прибували в країну. Пам'ятник права феодальної Київської Русі "Статут Володимира Мономаха", також свідчить про зацікавленість держави у розв'язанні конфліктних ситуацій і відновленні порушених прав іноземців.

Революції та війни початку XX ст., поділили світ на протиборствуючі табори, суттєво вплинули на характер і темпи міграційних процесів, правову захищеність іноземних громадян. Тривалий шлях становлення і розвитку радянського кримінального законодавства – від Керівних засад кримінального права РРФСР 1919 р. до прийняття Основ кримінального законодавства Союзу РСР і союзних республік з подальшою реформою республіканських кримінальних кодексів у 1959–1961 р. р. – не можна охарактеризувати однозначним ставленням до проблем забезпечення безпеки іноземних громадян. Так, в 30–40-ві роки "вихваляння" життя в капіталістичних державах могло бути розцінене як антирадянська агітація і пропаганда. Спілкування з іноземцями могло спричинити обвинувачення в зраді Батьківщині, шпигунстві, терористичній діяльності, створенні контрреволюційної організації. Нове розуміння у забезпеченні прав іноземних громадян привнесли роки "холодної війни". Розподіл іноземців на представників соціалістичного, капіталістичного таборів і вихідців з країн, що розвиваються, довгий час існувало в суспільній свідомості, завдяки офіційно затвердженій ідеології.

Крах соціалістичної системи і створення на території пострадянського простору незалежних держав супроводилися низкою негативних тенденцій які відчуваються і до цього дня. Сплеск злочинності, її організованість і обрання транснаціональних форм на фоні економічної нестабільності, локальних військових конфліктів і збільшення потоків нелегальної міграції –ось, далеко не повний перелік проблем, з якими зіткнулися суверенні держави в своєму новому періоді розвитку. Аналізуючи історичний досвід, слід зробити висновки про те, що в процесі розвитку і становлення систем законодавства, що супроводився змінами світоглядного підходу до статусу іноземців (від іновірця, чужоземця, до бажаного гостя), стверджується думка про необхідність і вигідність особливої охорони і захисту прав та інтересів іноземних громадян, розширення і заохочення позитивних міграційних процесів.

Босак К. С.
Класичний приватний університет

ЗАПОБІЖНА РОЛЬ ЗВИЧАЇВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ НЕФОРМАЛЬНОГО СОЦІАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Для кримінологічної науки важливе значення має процес соціалізації особистості, під яким В. Г. Городяненко розуміє процес інтеграції індивіда в суспільство, у різноманітні типи соціальних спільнот (група, соціальний інститут, соціальна організація) шляхом засвоєння ним елементів культури, соціальних норм і цінностей, на основі яких формуються соціально значущі риси особистості. Аналогічної думки дотримується й більшість кримінологів, зокрема, В. В. Голіна, І. М. Даньшин, С. Ф. Денисов, В. М. Дрьомін, А. П. Закалюк, К. Є. Ігошев, І. К. Туркевич, В. І. Шакун та ін., адже у суспільстві утверджуються норми, цінності, правила, вимоги, відхилення від яких сприймається як девіантна поведінка, яка має підлягати соціальному контролю.

Поняття соціального контролю розглядається в широкому та вузькому значенні, а саме, в кримінології воно використовується у вузькому значенні – як один із засобів державного та громадського впливу на конкретну особистість. Основна мета контролю полягає, з одного боку, у стимулюванні та заохоченні суспільно корисних дій, з іншого – примушуванні стриматися від суспільно небезпечної поведінки.

За впливом на суспільство виокремлюється формальний та неформальний соціальний контроль. Останній, з точки зору кримінологічної науки, стосується діяльності недержаних органів та організацій, окремих громадян, які в межах власних повноважень та компетенції, а також особистих переконань мають прямий чи опосередкований вплив на злочинність.

Серед різноманітного арсеналу інструментів соціального контролю можна розглядати й звичаї. Під звичаями в такому разі розуміються правила поведінки, які в результаті багаторазового використання входять у звичку осіб і таким чином регулюють їх відносини. В. М. Пальченкова та С. І. Спільник відмічають, що соціальний контроль має складну структуру, і, визначаючи в ній місце традицій і звичаїв, необхідно вка-

зати на те, що вони можуть виступати в якості і орієнтирів, і заходу соціальних відносин, і еталонів (зразків) поведінки, і соціальних санкцій, та ін. Однак, на нашу думку, звичаї, як правило, здебільшого втілюються в якості зовнішнього інструменту неформального соціального контролю та впливають на особу шляхом оцінки її діяльності через найближче її оточення (родичів, друзів, сусідів, трудовий колектив тощо). Таким чином, сила звичаю в кримінології виявляється в тому, що його дія не зводиться лише в рамки кримінального закону. Якщо поведінка особи в певному суспільстві виходить за межі звичаєвих норм, ця особа стає об'єктом контролю за нею. КК України, встановлюючи кримінальні заборони, відображає ті цінності, що підлягають охороні, проте поза сферою дії закону ці відносини в повсякденному житті підконтрольні звичаям. Ось чому так важливий сімейний контроль, шкільний, сусідський тощо.

В. М. Кудрявцев із стадій соціального контролю виділяє запобігання правопорушенням, а саме незлочинних проявів, які, на його думку, є досить різноманітними як за своєю спрямованістю, так і за ступенем суспільної шкоди. Для багатьох з них складна інституціолізована система запобігання та відповідальності не потрібна, оскільки профілактичну роль відіграють звичайні реакції оточуючих людей, які негативно оцінюють неправильний вчинок. Реакція суспільства свідчить про керованість поведінки людей звичаями, отже вони дійсно виступають знаряддям соціального контролю. У разі вчинення більш шкідливих некримінальних вчинків, профілактична робота вже ґрунтується на заходах, традиціях, звичаях, що діють в межах окремих соціальних груп, серед яких варто виділити трудові колективи.

Отже, звичаї, виступаючи регуляторами поведінки людей у суспільстві, відіграють запобіжну роль у профілактиці злочинності, особливо, на стадії соціалізації особистості, як інструмент неформального соціального контролю.

Бублік О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Рябчинська О. П.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПРАЦІ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Залучення засуджених до суспільно-корисної оплачуваної праці \ одним із основних практичних заходів, спрямованих на досягнення мети виправлення і ресоціалізації засуджених, дотримання ними вимог законів і інших правил поведінки, прийнятих у суспільстві. Відповідно до ст. 118 Кримінально-виконавчого кодексу засуджені залучаються до суспільно-корисної праці з урахуванням наявних виробничих потужностей. Відповідно для забезпечення засуджених працею керівництво установ виконання покарань, і, головним чином, управління Державної пенітенціарна служби України в регіонах налагоджують співпрацю з іншими суб'єктами господарювання. Доволі традиційними видами діяльності для установ виконання покарань було і залишається пошиття одежі та інших предметів, вирощування сільськогосподарської продукції та інші види діяльності.

В умовах праці засуджених була і наразі є ціла низка обмежень, що мають каральний та виховний характер і випливають із самого покарання: неможливість добровільного вступу в трудові відносини, зміна їх характеру чи добровільне припинення, вільне користування коштами, можливість працювати за спеціальністю або отримати нову спеціальність тощо.

Серед позитивних змін науковці вказують такі моменти: стаж роботи в місцях позбавлення волі тепер зараховується в загальний виробничий стаж, засудженим надаються трудові відпустки, вони підлягають соціальному страхуванню, зароблені кошти можуть витрачати на придбання продуктів харчування та предметів першої необхідності тощо.

Раніше засуджені залучалися до праці, як правило, на підприємствах, у майстернях колоній, а також на державних підприємствах або підприємствах інших форм власності за умови забезпечення їх належної охорони та ізоляції.

Згідно з новою Інструкцією про умови праці та заробітну плату засуджених до обмеження волі або позбавлення волі, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України 07.03.2013 № 396/5 передбачено, що засуджені залучаються до праці: 1) у центрах трудової адаптації; 2) майстернях, підсобних господарствах установ та слідчих ізоляторів; 3) на підприємствах установ виконання покарань; 4) на підприємствах державної або інших форм власності за умови забезпечення їх належної охорони та ізоляції відповідно до укладених угод між установою, де відбуває покарання засуджений, та замовником; 5) на роботах з господарського обслуговування установ та слідчих ізоляторів. Протягом останніх років на підприємствах Державної кримінально-виконавчої служби забезпечується позитивна динаміка обсягів виробництва товарної продукції та відтворення виробничої бази підприємств. В сьогоднішній складній ситуації виробничі процеси переорієнтовуються на виготовлення нових виробів для забезпечення потреб Збройних Сил України, що є ключовим напрямом діяльності всіх підприємств установ виконання покарань (пошиття польових камуфляжних костюмів, виготовлення мобільних загорож, які використовуються для охорони тимчасових, пересувних об'єктів інфраструктури тощо).

Втім навіть позитивна динаміка останніх років не дає можливості забезпечити повну трудову зайнятість засуджених. Серед ряду таких причин є й те, що більше 50% засуджених складають особи, які ніколи не працювали і не навчалися професії, не мають трудового стажу роботи та робітничих професій.

Велика чисельність засуджених є алкогольно залежними, наркоманами, ВІЛ-інфікованими, хворими на активну форму туберкульозу або інвалідами.

Серед об'єктивних причин називають також застарілу виробничу базу, фізичний знос обладнання. Часто це впливає на те, що середній заробіток засуджених є значно меншим, ніж розмір мінімальної заробітної плати, нижче від якої страхові внески до Пенсійного фонду не нараховуються.

Булейко А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Рябчинська О. П.

ОКРЕМІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Аналіз здійснених останніми роками в Україні порівняльно-правових досліджень в галузі кримінального права засвідчив існування ряду теоретико-методологічних проблем, з якими зтикаються вітчизняні науковці. По-перше, це відсутність спільного підходу до класифікації правових сімей. Найбільш поширеною класифікацією на сьогодні є наступна: 1) романо-германська (континентальна) сім'я (з виділенням в ній романської та центральноєвропейської (германської) груп); 2) англо-американська сім'я; 3) сім'я релігійного права (з виокремленням мусульманського, індуського та юдейського права); 4) сім'я традиційного права; 5) в окрему групу виділяють змішані правові системи. Між тим вітчизняні науковці в рамках власних досліджень обирають один з наступних варіантів: а) використовують одну із запропонованих в науці порівняльного правознавства класифікацій правових сімей (традиційно для систематизації правових сімей використовують відповідну класифікацію Р. Давіда та К. Жоффре-Спінозі) [1]; б) виробляють власний підхід до цього питання [2]; в) аналізують кримінальне законодавство зарубіжних країн без прив'язки до правових сімей.

На нашу думку, доцільність аналізу класифікації та основних рис правових сімей визначається метою та завданнями конкретного порівняльно-правового дослідження в галузі кримінального права. Виняткового значення це набуває при аналізі в подібних дослідженнях джерел кримінального закону та кримінального права, підходи до розуміння і значення яких вирізняються залежно від того, до якої правової сім'ї належить та чи інша країна. Зокрема, ставлення до джерел кримінального закону та кримінального права є однією з відмінних рис правових сімей (континентальної кримінально-правової сім'ї та сім'ї загального права). Урахування цього аспекту безпосереднім чином впливає на визначення нормативної, теоретичної та емпіричної бази майбутніх порівняльно-правових досліджень в галузі кримінального права.

По-друге, в Україні і досі відчувається дефіцит праць із загальнотеоретичних і методологічних проблем порівняльного правознавства, а наявні розробки залишаються досить розрізненими і фрагментарними. Фахівці акцентують на тому, що хоч ці питання досліджувались у зарубіжній компаративістиці та в колишньому радянському порівняльному правознавстві, проте вони залишаються об'єктом гострих дискусій; ряд з них вимагає нових методологічних підходів, істотних уточнень, а часом і переосмислення під кутом зору нових світових і українських реалій [3, с. 2]. Таке становище позначається і на стані розробки відповідних проблем в рамках галузевих наук.

Вважаємо, що порівняльно-правове дослідження в галузі кримінального права має здійснюватися виходячи з наступних принципових моментів:

1) *актуальність порівняльно-правового дослідження обумовлюється предметом науки кримінального права,* адже сьогодні наука кримінального права, як і будь-яка галузь науки, вивчає закономірності, що існують у сфері предмета її відання та орієнтована, у тому числі і на обґрунтування, систематизацію тих висновків і рекомендацій, які виробляє практика, які випливають з історичного та зарубіжного досвіду [4, с. 22];

2) *встановлення теоретико-методологічних засад проведення порівняльно-правового дослідження є його невід'ємною змістовною частиною.* При визначенні методології проведення порівняльно-правового дослідження слід виходити з того, що методологія порівняльного правознавства, як і методологія юридичної науки загалом, є багаторівневою, а отже не може бути обмеженою виключно використанням порівняльно-правового методу. Тож в процесі розробки теоретичних та науково-прикладних положень, постановки цілей та вирішення окреслених завдань дослідник має керуватися як загальнонауковим діалектичним методом пізнання, так і спеціально-науковими методами дослідження;

3) *при проведенні дослідження слід виважено поставитись до методологічних правил збору та аналізу інформації, які вимагають чітко визначитись із його теоретичним підґрунтям, нормативною та емпіричною базою.* Нормативно-правову базу порівняльно-правових досліджень нарівні з КК України, формують відповідні Кримінальні кодекси та інші нормативно-правові акти, що складають кримінальне законодавство зарубіжних країн. За виключенням випадків бінарного порівняльно-правового дослідження при якому аналізується кримінальне законодавство двох країн (інколи трьох країн), в предмет спеціальних порівняльно-правових досліджень включають кримінальне законодавство доволі значної кількості країн[1]. У разі, коли порівняльно-правовий аналіз здійснюється не в межах порівняльного дослідження кількість країн є меншою.

Список використаних джерел:

1. Телесніцький Г. Н. Кримінальна відповідальність за катування: порівняльно-правове дослідження: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Г. Н. Телесніцький; Нац. акад. внутр. справ – К., 2013. – 20 с.

2. Григор'єва М. Є. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з її дійовим каяттям [Текст]: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.08 / М. Є. Григор'єва; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2007. – 20 с.

3. Лисенко О. М. Порівняльне правознавство як наука та його місце в системі юридичних наук: автореф. дис.... канд. юрид. на-ук: 12.00.01 / О. М. Лисенко; Нац. ун-т. ім. Т. Шевченка. – К., 2001. – 20 с.

4. Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник / за ред. В. О. Навроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 712 с.

[1] Так, М. І. Хавронюком було досліджено законодавство 36 країн Континентальної Європи; Кузнецовою Л. О. – 36 країн; Телесніцьким Н. Н. – 38 країн; Лисько Т. Д. – 53 країн.

Бульба О. М.
Класичний приватний університет
аспірант

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ САМОПРАВСТВУ

Теорія запобігання злочинності як різновид соціально-профілактичної діяльності охоплює собою заходи, які спрямовані на обмеження дії факторів, причин та умов злочинності. Вона є складовою предмета кримінології і визначає головне завдання цієї науки – теоретично обґрунтовувати і розробляти пропозиції щодо запобігання злочинності.

Відповідно до рівнів функціонування злочинності та її проявів у кримінології виділяють: загальносоціальний, груповий та індивідуальний рівні запобігання. За масштабами ці заходи поділяють на загальнодержавні, галузеві, регіональні і локальні. Запобігання злочинності полягає в активному впливі на фактори злочинності, причини й умови злочинності на різних рівнях соціального життя. У кримінології розрізняють два рівні запобігання злочинності – загальносоціальний і спеціально-кримінологічний. Деякі автори виокремлюють ще й третій рівень – індивідуальний. На наш погляд, третій рівень – це різновид спеціально-кримінологічного запобігання.

Загальносоціальний рівень запобігання злочинності – це сукупність економічних, культурно-виховних, ідеологічних, організаційно-управлінських, правових, технічних заходів, як правило, довготривалого характеру, які забезпечують належне функціонування й розвиток існуючої системи суспільних відносин і опосередковано спрямовані на протидію злочинності.

Ці заходи розробляються і здійснюються органами державної влади й управління не з метою безпосереднього запобігання злочинам, а з метою вирішення поточних і перспективних завдань соціально-економічного розвитку держави, для усунення протиріч суспільного життя. Але опосередковано вони спрямовані на усунення негативних явищ і процесів у різних сферах суспільного життя, які детермінують злочинність як свій наслідок. Зі злочинністю вони мають переважно кореляційний зв'язок. Загальнонаціональне запобігання злочинності базується на положенні про те, що необхідно своєчасно розв'язати загострені соціальні протиріччя, оскільки не можна ліквідувати другорядні явища, не усунувши головних негативних явищ, з якими вони нерозривно пов'язані. І це чітко проявляється в процесі економічної і соціальної реформ, які проходять непослідовно і супроводжуються глобальним загостренням соціальних протиріч у всіх сферах суспільного життя.

Зазначені положення повною мірою стосуються такого злочину, як самоправство (ст.356 КК України). З метою ефективного запобігання цьому злочину необхідний комплексний підхід: крім законодавчого регулювання, доцільними є відповідні роз'яснення Пленуму Верховного Суду України для усунення різного тлумачення існуючих норм права; повинні прийматися заходи, спрямовані на стабілізацію економіки; необхідно домогтися стабільного функціонування інститутів влади і управління; необхідний ряд рішучих заходів, спрямованих на викорінення корупції і витіснення тіньової юстиції. Разом з тим, за прикладом досвіду держав ЄС та Грузії постає необхідність суттєвого підвищення заробітних плат співробітникам правоохоронної системи із одночасним її радикальним реформуванням, включаючи органи внутрішніх справ (ОВС) та Державну виконавчу службу (ДВС). Такі реформи мають бути спрямовані в першу чергу на їх якісне оновлення у відповідності із європейськими стандартами, вдосконалення механізмів відповідальності працівників цих органів, а також посилення санкцій за корупційні злочини.

Гострою є також необхідність спеціальних заходів, спрямованих саме на боротьбу із вчиненням самоправних дій: вдосконалення професійної підготовки працівників ОВС та ДВС; створення єдиної інформаційної бази даних; введення в статистичній звітності правоохоронних органів відомостей про вчинення злочинів з мотивів помсти. Досить сприятливо на статистиці самоправств відіб'ється зближення наукових розробок і пропозицій з прийнятими законами, тобто впровадження досягнень науки в законотворчу діяльність.

Буц О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н. Степанов П. Л.

ВИЗНАННЯ ПОТЕРПІЛИМИ БЛИЗЬКИХ РОДИЧІВ

В порівнянні з Кримінально-процесуальним кодексом України 1960 року (далі КПК України), КПК України 2012 року значно покращив положення потерпілого у кримінальному провадженні. Але, правозастосування свідчить про наявність проблем у визначенні процесуального статусу даного суб'єкта та реальної можливості реалізації ним своїх прав.

Вагомий внесок у розробку питань, пов'язаних з особливостями процесуального положення потерпілого в кримінальному провадженні, зробили такі науковці: В. Калугін, Н. Кушнір, Д. Новак, В. Пожар, С. Портянко, С. Слінько, Л. Шаповалова, В. Шибіко та інші.

Позитивним кроком слід визнати закріплення можливості визнання потерпілими близьких родичів і членів сім'ї постраждалої особи, якщо внаслідок кримінального правопорушення настала смерть цієї особи або особа перебуває у стані, який унеможливлює подання нею відповідної заяви. До кола цих осіб КПК України відносить досить широке коло осіб: чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі (п. 1 ч. 1 ст. 3 КПК України).

Потерпілим визнається одна особа з числа близьких родичів чи членів сім'ї, яка подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого, а за відповідним клопотанням – потерпілими може бути визнано кілька осіб. Проте це не означає, що всі ці особи будуть визнані потерпілими. Такий порядок, з одного боку,

сприяє захисту прав та інтересів цих осіб, а з іншого, вимагатиме від слідчого, прокурора, суду встановлення обґрунтованості підстав для визнання цих осіб потерпілими для уникнення певних зловживань.

У той же час хотілося відмітити, що законодавець не передбачає порядку дій слідчого у разі якщо задоволено заяви декількох родичів, у зв'язку з тимчасовою неможливістю реалізовувати свої права безпосередньо постраждалою особою, а після одужання особа подасть заяву про визнання її потерпілим. Виникає питання у необхідності залишення наряду з особою що одужала, ще й близьких родичів статусу потерпілих або ж відмови їм у подальшій участі у провадженні в даному статусі. На нашу думку, у зв'язку з тим, що відпали підстави у перебуванні в статусі потерпілих близьких родичів, слідчий повинен їм відмовити про що винести постанову згідно частини 5 ст. 55 КПК України.

Крім того, актуальним залишається питання визнання потерпілим у кримінальному провадженні у випадку смерті особи, яка не має близьких родичів.

Вайцеховська А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Лукашевич В. Г.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СУДУ ПРИСЯЖНИХ В США

Конституція США гарантує розгляд кримінальних справ судом присяжних за всіма категоріями справ. Верховний Суд США визначив право на суд присяжних як "основоположне в американській системі правосуддя" та як найважливіший елемент 6-ї поправки до Конституції США, яка стосується права на суд присяжних у кримінальних справах, та 7-ї щодо права на суд присяжних у цивільних справах. Суд присяжних, щоскладається з громадян, які обираються сторонами у справі, є невід'ємною частиною судової системи у Сполучених Штатах.

Під час судового розгляду присяжні визначають факти по справі та чи ці факти свідчать на користь сторонни обвинувачення чи сторонни захисту. На час прийняття Конституції США суд присяжних складався з дванадцяти членів. Така кількість не є вимогою Конституції, оскільки Верховний Суд дозволив розглядати судові справи у тяжких злочинах на рівні штату судом, що складається з шести присяжних.

Оскільки доля підсудного у судовій системі США багато в чому залежить від рішень суду присяжних, яки йскладається з пересічних громадян, то вирішальне значення має забезпечення безсторонності суду присяжних. Ця безсторонність гарантується двома вимогами щодо формування суду присяжних. По-перше, суд присяжних повинен обиратися з представників громадськості. Другою вимогою є те, що присяжні повинні бути безсторонні та повинні ухвалити рішення лише на підставі доказів, представлених на судовому розгляді. Таким чином, якщо хтось з присяжних був схильний піддатися тиску або впливу, це є порушенням права обвинуваченого на безсторонній розгляд справи судом присяжних.

З метою запобігання цим обставинам суди першої інстанції у Сполучених Штатах використовують досудову процедуру, відому як *voirdire* (з давньофранцузького – говорити правду – допит судом присяжного абосвідка на предмет з'ясування його безсторонності чи неупередженості)

У випадку, якщо кандидат у присяжні має якісь переконання щодо справи, він чи вона можуть бути належним чином звільнені від обов'язку присяжного. Якщо сторона відхиляє кандидатуру присяжного на цій підставі, це називається "відмова за конкретною підставою". Але не кожна точка зору (переконання), сформована перед судовим розглядом справи, може дискваліфікувати присяжного. Суддя повинен визначити, чи характер такої думки (переконання) є таким, що перешкоджає безсторонності присяжного.

Відразупісля того, як обидвісторони завершили поданнядоказів у своїхвідповідних справах, присяжні у Сполучених Штатах обговорюють вердикт без присутностісудді.

Конституційна гарантія на суд присяжних поєднує елементи характерні як для континентальної системи права, так і для системи загального (звичаєвого) права. Це може бути наслідком міжфракційного компромісу, необхідного в той час для прийняття Конституції.

Така двозначність також може свідчити про невизначеність щодо остаточної ролі суду присяжних у правовій системі України. Наприклад, стаття 124 вказує, що народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних, не даючи визначення цим термінам. Подібно, стаття 127 передбачає, що "правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, народнізасідателі і присяжні". Ні термін "народні засідателі", ні "присяжні" не роз'яснено статтею 127, і незрозуміло, чи Конституція передбачає існування "народних засідателів" і "присяжних" окремо, чи як взаємо замінюваних суб'єктів.

Гудима В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Сергатий М. О.

ГРУПОВА ЗЛОЧИННІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Кількість злочинів, що вчиняються групами осіб, за останні роки значно зросла і охоплює всі види злочинів і сфери злочинної діяльності. Групова злочинна діяльність являє собою підвищену суспільну небезпеку, адже в процесі її здійснення об'єднуються зусилля кількох осіб з метою досягнення злочинних наслідків, які є більш значними, ніж у результаті дій однієї особи. Вивчення спільної злочинної діяльності ще не призвело до створення загальноприйнятної концепції групової злочинності, адже не збігаються цілі та завдання, що стоять перед різними науками, які вивчають ті чи інші аспекти даного явища. Рівень групової злочинності при вчиненні різних злочинів неоднаковий, а отже, це є проблемою, яка потребує глибокого кримінологічного дослідження. У літературі немає єдиного розуміння термінології, що використовується, відсутній уніфікований підхід при виборі критеріїв класифікації групової злочинності.

Недостатнє дослідження кримінологічних аспектів групової злочинності чи їх помилкова інтерпретація позначаються на якості кримінально-правового регулювання. Своєчасність звернення до теми групової злочинності, зокрема, обумовлена й тим, що лише з прийняттям Кримінального кодексу України 2001 року вперше у кримінальному законодавстві визначені форми співучасті у злочині. І хоча в Україні за останні роки проведено декілька кримінально-правових досліджень співучасті у злочині, кримінологічні дослідження групової злочинності у цілому, а не окремих її видів, відсутні.

Оскільки у групових злочинах часто вбачаються прояви організованої злочинності, то детальний аналіз групової злочинності сприятиме вирішенню цієї проблеми. Групова злочинність сама по собі повинна стати об'єктом наукового аналізу і застосування необхідних заходів щодо її попередження. Тому вивчення проблем групової злочинності, визначення поняття і закономірностей формування злочинних груп, психологічної структури таких груп – це необхідний крок до формування науково обґрунтованої основи протидії не лише груповій, а й організованій злочинності.

Визначення поняття групової злочинності є складною і багатогранною проблемою, оскільки вона зумовлена різними аспектами не лише юридичної, а й інших суспільних наук. Слід відзначити комплексний характер дослідження групової злочинності, оскільки завдання, поставлені в роботі, вирішуються на стику кримінології, кримінального права і соціальної психології.

На нашу думку, для вдосконалення сучасного кримінального законодавства в частині визначення ознак групової злочинності, а також з метою підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів у боротьбі з такими формами злочинності, слід здійснити наступне:

– визначити сутність групового злочину в кримінальному праві України, надати відповідні пропозиції;

– проаналізувати сучасні наукові підходи до визначення поняття групової злочинності з метою ознайомлення зі світовим досвідом;

– визначити місце групової злочинності у загальній структурі злочинності в Україні;

– виявити детермінанти групової злочинності і визначити можливі шляхи їх нейтралізації;

– розробити кримінологічне поняття злочинної групи;

– з'ясувати закономірності формування і особливості мотивації групової злочинної поведінки;

– враховуючи результати попередньої роботи, запропонувати конкретні заходи загальносоціального і спеціально-кримінологічного попередження групової злочинності;

– на основі проведеного дослідження, сформулювати відповідні пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства України в частині регулювання відповідальності за групову злочинну діяльність.

Доробалюк О. П.
Класичний приватний університет

ФАКТОРИ ЗЛОЧИННОСТІ КОЛИШНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

У практичній роботі кримінально-виконавчих установ є чимало випадків порушення умов виконання покарань персоналом ДПтС України, що свідчить про актуальність цієї проблеми.

Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на поведінку персоналу породжений специфікою обов'язків, що покладаються на ДПтС України. Забезпечувати дотримання вимог Конституції України, інших законів – це обов'язок усіх органів держави і посадових осіб, громадських організацій і громадян. Проте, персонал КВУ знаходиться в особливих умовах, а постійне спілкування між персоналом і засудженими може викликати у осіб, з нестійкою поведінкою, зміну мотиваційних орієнтацій.Ідеологія мотивації таких співробітників характеризується негативним ставленням до суспільних та загальнолюдських цінностей, державних інституцій, економічного ладу, способу життя. В основі мотиваційної сфери лежать деформовані ціннісні орієнтири, надмірно високі соціальні потреби та антисоціальна поведінка. Особливими рисами та симптомами, характерних для особистості службово-корисливої спрямованості, є відсутність глибоких інтересів позитивного характеру, прояви соціального паразитизму, чітко виражена антисоціальна спрямованість особистості, стійкість та переконаність у своїх низьких "принципах", що іноді доходить майже до фанатизму. Як правило, співробітникам цього типу властиві сформованість і продуманість тактичних прийомів злочинної діяльності. Особи з такою мотивацією здебільшого виступають у ролі керівників або найактивніших і ініціативних учасників організованих злочинних угруповань.

Злочинну поведінку співробітників КВУ визначає велике число різноманітних факторів. Умовно їх можна поділити на дві групи: *особистісні,* тобто ті, що характеризують психологічний стан співробітника, який вчинив злочин, та *зовнішні,* тобто ті, що зумовлюють вплив на правопорушника зовнішнього середовища (засуджених, колективу, суспільства тощо).

До особистісних факторів, які зумовлюють за певних обставин злочинну поведінку співробітника, можна віднести:

1) соціальну спрямованість та морально-психологічні якості (світогляд, ідеали, переконання, життєву мету та цінності, внутрішню мотивацію, рівень власних потреб, особисте ставлення до закону, суспільства, колективу тощо);

2) рівень професійної підготовленості (набуті професійні знання, навички, досвід практичної діяльності);

3) інтелектуальні, вольові та емоційні особливості особи;

4) біологічні особливості особистості (стан фізичного та психічного здоров'я, вік, темперамент і т. п.),

До зовнішніх факторів, які впливають на формування злочинної поведінки співробітника КВС можна віднести:

1) ставлення у суспільстві до закону та правопорядку;

2) дотримання в колективі, де проходиться служба, принципів та цінностей, що охороняються законом;

3) рівень реагування колективу на факти порушення правових норм окремими його представниками;

4) сформованість та активність проявів у найближчому оточенні співробітника стереотипів поведінки, потреб, поглядів тощо.

Підводячи підсумок, можна вказати, що визначення і вивчення факторів, які впливають на прояви протиправної поведінки з боку персоналу КВС, дозволить знайти найоптимальніші шляхи їх декриміналізації.

Єремєєва Г. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЗЛОЧИННОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ

На сьогоднішній день актуальною проблемою є взаємозв'язок злочинності та безробіття. Згідно зі ст.1 Закону України "Про зайнятість населення", безробітною є особа, віком від 15 до 70 років, яка через відсутність роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готова та здатна приступити до роботи.

Вимушене безробіття й нестабільність способу життя призводять до девіантної поведінки серед безробітних і є причиною вчинення злочинів. Дослідження, проведене Європейським парламентом, доводить, що безробітні люди порушують закон у 38% випадків.

Зростання рівня безробіття призводить до збільшення показників злочинності та суїцидів (згідно з дослідженнями, зростання безробіття на 1% призводить до збільшення чисельності самогубств на 4,1%, кількості арештованих за злочинні діяння – на 5,7%). Безробіття становить загрозу стабільному національному розвиткові та безпеці, оскільки може виступати головною причиною соціально-економічної дестабілізації населення.

За останніми оприлюдненими даними Державної служби статистики України, рівень безробіття населення віком 15–70 років в Україні в середньому зріс з 7,1% (січень-вересень 2013 р.) до 8,9% (січень-вересень 2014 р.) економічно активного населення. Станом на 1 березня 2015 р. кількість зареєстрованих безробітних в Україні становила 523,1 тис. осіб.

Безробіття є досить поширеною проблемою не тільки в Україні, а й у світі. За статистичними даними найвищі показники безробіття зафіксовані серед країн південної Європи – Греції 26,6% та Іспанії 26,8%, а також Португалії – 17,6% та Кіпру – 15,1%. Рівень безробіття у Франції – 10.8% є віддзеркаленням середньостатистичного серед 28 країн ЄС – 10,9%. Найменший рівень безробіття у березні 2014 р. зафіксовано у Норвегії – 3,7% та Австрії – 4,9%.

Протягом останніх років проблеми безробіття неодноразово знаходили своє відображення у працях багатьох вчених і практиків, серед яких: В. Галицький, І. Гнибіденко, Л. Єневич, Ю. Маршавін, Я. Міклош, М. Міропольська, І. Моцін, М. Папієв, В. Саульська, Л. Шиян та інші.

Оскільки проблема безробіття є однією із причин виникнення злочинності, то необхідно займатися розробкою шляхів для її вирішення. Для подолання безробіття необхідно здійснити ряд таких заходів:

1. Підвищити дієвість існуючих державних програм сприяння молодіжній зайнятості та забезпечити реальне здійснення кожного програмного заходу молодіжної політики України.

2. Розвиток розгалуженої системи державної служби зайнятості, професійної орієнтації, підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів.

3. Надання підприємцям субсидій, премій та податкових пільг для найму додаткової робочої сили, прямі виплати підприємцям за кожного працевлаштованого, тобто широке впровадження економічно-заохочувальних заходів.

4. Пожвавлення економічної діяльності, збільшення обсягів інвестиційних вкладень у розвиток малого підприємництва позитивно впливатимуть на створення нових робочих місць і сприятимуть зростанню рівня зайнятості населення.

5. Для вирішення проблеми взаємозв'язку злочинності і безробіття необхідно забезпечити населення робочими місцями. Проводити облік безробітних та вести статистику осіб, які знайшли роботу, а які ще потребують працевлаштування. Внаслідок чого мінімізується вплив безробіття на вчинення злочинів.

Таким чином, проблема безробіття в Україні набуває особливої актуальності і потребує глибокого наукового аналізу та вироблення рекомендацій, які мають використовуватися для розробки і реалізації ефективної політики, спрямованої на забезпечення продуктивної зайнятості економічно активного населення країни і зменшення рівня безробіття до мінімального соціально-допустимого рівня, задля запобігання злочинності.

Івлєв М. М.
Класичний приватний університет

ЗМІНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ РЕГУЛЮВАННЯ ПОКАРАННЯ У СФЕРІ НАСИЛЬСТВА У ЗБРОЄНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

З листа Генерального прокурора України до Президента України № 10/6-4161 від 21.10.2014 слідує, що вже станом на кінець жовтня 2014 року, тобто за 6 місяців з початку АТО на Сході України, органами військової прокуратури було розпочато 1661 кримінальне впровадження щодо порушення законів військовослужбовцями в частині військових злочинів, в тому числі, призваними за мобілізацією.

Тому, з метою посилення кримінальної відповідальності військовослужбовців за вчинення окремих військових злочинів в умовах особливого періоду, Міністерством юстиції на виконання пункту 9 доручення Прем'єр-міністра України Яценюка А. П. від 01 грудня 2014 року до Верховної Ради України 22.12.2014 р. внесено Проект Закону України № 194-VII "Про внесення змін до Кримінального кодексу України (КК України) щодо посилення відповідальності за окремі військові злочини". Відповідний закон вступив в силу 05 березня 2015 року.

Необхідно зазначити, що серед правопорушень з боку військовослужбовців одним з напрямків, що перешкоджають нормальній роботі ЗС України є правопорушення, що пов'язані з насильством в армії.

Загалом, покарання за правопорушення, що вдіяно військовослужбовцями регулюються розділом XIX КК України [1]. Законом України № 194-VII внесено зміни до статей 402–405, 407–411, 413, 418–421, 425, 426, 428, 435 КК України. З них статі 402–405 КК України регулюють правовідносини між військовослужбовцями та включають покарання в тому числі за правопорушення пов'язані з насильством [2].

Окремі пункти статей 402–405 КК України в новій редакції розділено на дві частини. Частини з трактуванням "в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці" замінено на "в умовах особливого періоду, крім воєнного стану" та додано частини в яких окремо виділено правопорушення під час бойової обстановки та приведене роз'яснення терміну "бойова обстановка".

Роз'яснення терміну "бойова обстановка" пов'язано з тим, що в чинному законодавстві України до того не було деталізовано поняття "бойова обстановка", що на практиці могло призвести до різного тлумачення даного поняття та хибного розуміння бойової обстановки, у зв'язку з чим особа могла незаконно бути притягнута до кримінальної відповідальності.

У старій редакції КК України не було окремо виділено "особливий період", а отже найчастіше правопорушення трактувалися, як правопорушення скоєні у мирний час, оскільки, на сьогоднішній день в Україні немає воєнного стану. Загалом зміни до КК України прийняті 05 березня 2015 року дозволили посилити відповідальність за військові злочини скоєні у особливий період.

Отже, можна зробити висновок, що останні зміни у КК України в частині військових злочинів зробили більш дискретною відповідальність за правопорушення під час проходження військової служби та посилили відповідальність в особливий період, тобто під час проведення АТО за рахунок внесення пунктів, що регулюють покарання під час особливого стану та роз'яснення терміну "бойова обстановка".

Посилення відповідальності за скоєння військових злочинів має зменшити кількість правопорушень через побоювання потенційних правопорушників покарання, що сприятиме зміцненню дисципліни військовослужбовців, що вкрай актуально у зв'язку з проведенням АТО.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. – К.: Атіка, 2001. – 160 с.

2. Закон України "Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за окремі військові злочини" № 194-VII від 12.02.2015 // Голос України від 04.03.2015 – № 39.

Кирилова А. О.
Класичний приватний університет
аспірант

ВПЛИВ НЕФОРМАЛЬНИХ МОЛОДІЖНИХ ОБ'ЄДНАНЬ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Неформальні об'єднання молоді – це несанкціоновані владою, автономно існуючі молодіжні групи і рухи, об'єднані спільними ідеалами та інтересами, відміними від загальноприйнятих, традиційних уявлень про престижне і корисне. Неформальні об'єднання молоді історично виникають разом з відділенням молоді в окрему соціально-демографічну групу, розширенням меж молодіжного віку, з ростом різноманіття форм її виховання та освіти. Неформальні об'єднання молоді утворюють особливий молодіжний соціум або молодіжну субкультуру, в якій виражаються як специфічно молодіжні інтереси (спорт, мода, секс тощо), так і своєрідно розуміються молоддю традиційні форми діяльності (політика, мистецтво, бізнес тощо) [1].

У масовій свідомості сприйняття молодіжної субкультури часто має негативний характер. Але чи варто розглядати членство в неформальному молодіжному об'єднанні як девіантність?

До числа потреб людини, поряд з вітальними (в їжі, питті, відтворенню), відносяться і соціальні, в тому числі, потреба в самоствердженні, самореалізації. Ця потреба властива всім людям, незалежно від статі, етнічної приналежності або ж віку. Але вона особливо значима для підлітків і молоді. Підлітки, молоді люди володіють високою енергетикою, прагненням "відкрити" або зробити щось нове, раніше невідоме, самоствердитися в інноваційній діяльності [2].

Молодь завжди прагне до самовираження. Саме для даної вікової групи характерне об'єднання в неформальні молодіжні об'єднання. Прагненням до об'єднання в неформальні групи можуть виступати різні підстави, в тому числі, і різноманітні ідейно-ідеологічні. Різноманіття факторів об'єднання в неформальні групи, в сучасних дослідженнях класифіковане таким чином:

– відкидання прийнятих раніше соціальних нормативів, які не задовольняють більш молодь зважаючи на змінення умов;
– спроби побудови власних світоглядних систем;
– пошук молодими людьми референтних груп з подібними цільовими установками [3].

Чи можна стверджувати, що перераховані вище фактори можуть привести до деліктівної поведінкі? Так, але так само їх можна розглянути з позитивної точки зору. На основі цих факторів так само виникають групи, які підтримують тільки здоровий спосіб життя, розумове і фізичне вдосконалення, виступають проти будь-яких видів насильства і злочинності. До них відносяться літературні гуртки, спортивні клуби, групи захисту тварин, танцювальні об'єднання, музичні групи тощо.

Отже, стверджувати, що членство в неформальному молодіжному об'єднанні призведе до негативних наслідків або позитивних неможливо. Цей феномен вимагає подальшого посиленого вивчення, оскільки з кожним роком в Україні зростає число неформальних організацій молоді. Громадяни України не підготовлені до співіснування з "неформальною молоддю" і це пояснює актуальність даної теми. Піднімаючи питання формування сучасної системи виховання молоді та запобігання злочинам не можна оминути й проблеми, пов'язані із формуванням загальних основ політики держави в сфері попередження злочинності молоді. Вважається доцільним знов підняти питання щодо функціонування ювенальної юстиції, яке свого часу досить широко обговорювались, а також запровадження спеціальних судів по розгляду кримінальних

справ щодо неповнолітніх. Вбачається, що дослідження цих питань у подальшій роботі у зв'язку із функціонуванням неформальних молодіжних об'єднань є перспективним.

Список використаних джерел

1. Политология. Словарь / Энциклопедии и словари [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://enc-dic.com/polytology/Neformalne-obedinenija-molodezhi-315.html.

2. Гилинский Я. И. Девиантность молодежи в глобальном мире: доклад / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.crimpravo.ru/blog/3216.html.

3. Павлова А. Ю. Мировоззренческие основы субкультур в современной России: автореф. дисс. … канд. культур. – Челябинск, 2012. – С. 2.

Клименко О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ

Жорстоке поводження з тваринами не пов'язані з самообороною дії людини, що наносять шкоду тваринам, викликають у них фізичні або психічні страждання. Жорстокість полягає не лише в заподіянні тварині болю, але і у залякуванні, ставленні тварин у небезпеку, залишенні їх у ситуації, що викликає надмірні чи невиправдані страждання, залишенні домашніх тварин без нагляду. У ряді країн, у тому числі Україні, знущання над тваринами, що відносяться до хребетних, вчинене із застосуванням жорстоких методів або з хуліганських мотивів, а також нацьковування цих тварин одна на одну, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, чи у присутності неповнолітніх, становить склад правопорушення.

З прийняттям у 2006 році Закону України "Про захист тварин від жорстокого поводження" з'явилась відносно злагоджена система правових норм в галузі регулювання утримання тварин в Україні, захисту їх від жорстокого поводження. До прийняття вказаного Закону на законодавчому рівні ці питання не регулювалися, за виключенням норм про кримінальну та адміністративну відповідальність за жорстоке поводження з тваринами. Проте, не дивлячись на величезну кількість випадків жорстокого поводження з тваринами в Україні, що мають місце як з боку приватних осіб, так і органів місцевого самоврядування, більшість правопорушень у сфері жорстокого поводження з тваринами залишаються безкарними. На даний час кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами (як самостійний вид злочину) передбачена законодавством Австрії, Грузії, Італії, Канади,Латвії, Литви,України, Фінляндії, Франції, Хорватії, та інші.

У Європі перші законодавчі акти, що захищали тварин від жорстокості, з'явилися на початку XIX століття. Закон, який захищав велику рогату худобу, коней і овець, був прийнятий у Великобританії 1822 р. з ініціативи 68-річного члена парламенту від Ірландії, засновника товариства по боротьбі з жорстоким поводженням з тваринами Річарда Мартіна, який став відомий тому, що одного разу викликав на дуель людину, яка вбила собаку. У 2006 р. вступив у дію Закон України "Про захист тварин від жорстокого поводження", який забороняє пропаганду жорстокого поводження з тваринами, а також пропаганду полювання на тварин в системі дошкільної, середньої, та вищої освіти.

Стаття 89 Кодексу України про адміністративні правопорушення "Жорстоке поводження з тваринам" передбачає штраф від 9 до 21 неоподаткованого мінімуму доходів громадян за жорстоке поводження з тваринам, їх мордування або вчинення інших дій, що призвели до їх мук, каліцтва чи загибелі. Також у Кримінальному кодексі України є стаття 299, що передбачає відповідальність за жорстоке поводження з тваринами.

Аналізуючи наукові роботи багатьох вчених, зокрема таких як: В. В. Кузнєцов, В. А. Ломако, М. І. Мельник М. І. Хавронюк, жорстоким поводженням з тваринами можна вважати наступні дії: побої, катування тварин, злісне залякування; нацьковування однієї тварини на іншу, бої собак, родео; навмисне поранення чи калічення тварини; використання пристосувань, що примушують тварину до перебування в неприродному положенні, що викликає надмірний біль, або смерть; використання жорстоких способів у вихованні та годуванні тварин тощо.

Жорстокість до тварин підживлюється деякими ЗМІ, які, зокрема, роздмухують істерію проти вовків, демонструють фільми про чудовиськ та тварин-мутантів, сіючи страх, стимулюючи розвиток видового терору.

Згідно з дослідженнями сучасних соціологів, що вивчали близько ста випадків прояву жорстокості у дітей, встановлено, що їх повторення характерне майже у 75% таких осіб. Це може вказувати на існування схильності до жорстокості. Фізична жорстокість до тварин, поряд з іншими формами асоціальної поведінки, входить у клінічну картину проявів розладів поведінки Міжнародної класифікації хвороб.

Одним з головних напрямків боротьби з жорстокістю у відношенні з тваринами є подальше вдосконалення Закону України "Про захист тварин від жорстокого поводження", ефективне його застосування за проявлену жорстокість до тварин.

Кобзєва К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ, ПЕЧАТОК, ШТАМПІВ, БЛАНКІВ, ЗБУТ ЧИ ВИКОРИСТАННЯ ПІДРОБЛЕНИХ ДОКУМЕНТІВ, ПЕЧАТОК, ШТАМПІВ

У сучасному суспільстві небезпечність підроблення документів, печаток, штампів, бланків полягає у тому, що така поведінка завдає шкоду нормальній управлінській діяльності, порушує суспільні відносини у сфері документообігу, тим самим заважаючи компетентним управлінським органам та їх посадовим особам об'єктивно судити про дійсні права і обов'язки громадян, що, в свою чергу, може обумовити прийняття ними незаконних рішень.

У зв'язку з цим актуальності набувають наукові дослідження питань кримінальної відповідальності за підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів, які

недостатньо опрацьовані в теоретичному плані, не дістали належного нормативного вирішення, потребують розв'язання на рівні правозастосовчої практики.

Статистичний аналіз даних Державного архіву МВС України та Департаменту інформаційних технологій при МВС України про злочини, передбачені ст. 358 КК, зареєстровані за період з 2009 р. до 2015 р. показує, що з 2009 до 2013 р. включно спостерігалась тенденція різкого росту вчинення вказаного злочину (від 3021 злочинів у 2009 р., до 9080 − у 2013 р.). У період з 2013 до 2015 р. кількість вчинених злочинів дещо зменшилася, однак все одно залишається на відносно стабільному рівні (кількість зареєстрованих злочинів з 2013 до 2015 р. − 6598).[1]

Водночас, за даними засобів масової інформації, на сьогоднішній день відкрито діють декілька веб-сайтів, які пропонують оплатно замовити у їх власників виготовлення підроблених дипломів державного зразка будь-якого навчального закладу України незалежно від рівня акредитації.

Співставлення наведених вище статистичних даних щодо кількості зареєстрованих злочинів, передбачених ст. 358 КК, з даними засобів масової інформації, спостереженнями вчених, опитування працівників правоохоронних органів та пересічних громадян, показує невисоку результативність боротьби з підробленням документів та їх використанням, що обумовлено, в тому числі, недосконалістю законодавчої регламентації такої боротьби.

Особливості кримінальної відповідальності за підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збуту, використання підроблених документів, досліджувались як на рівні спеціальних наукових праць, багатьма відомими вітчизняними та зарубіжними вченими, так і у підручниках з Особливої частини кримінального права та у науково-практичних коментарях до КК.

Отже, ми хочемо приєднатись до пропозиції Н. О. Тимошенко, а саме: вдосконалення кримінальної відповідальності, за злочини, що містяться у ст.358 КК, шляхом передбачення кримінальної відповідальності за використання підроблених офіційних документів, які надають права або звільняють від обов'язків, в тій же нормі, у якій йдеться про підроблення цих предметів. З одного боку, це буде сприяти однотипному конструюванню законодавцем подібних складів злочинів, а з іншого − зніме надто дискусійне у теорії і на практиці питання про кваліфікацію дій особи, яка вчинила і підроблення документа, і його подальше використання.

Список використаної літератури

1. http://inter.criminology.onua.edu.ua/

2. Тимошенко Н. О. Кримінально-правова характеристика підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збуту та використання: автореф. дис.−…канд. юрид. наук: 12.00.08.− Київ, 2009. – 19 с.

Колібаба Н. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Лукашевич В. Г.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИЗНАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛА ПРАВА В УКРАЇНІ

Україна одна з лідерів за кількістю жалоб до Європейського суду з прав людини. Вітчизняні юристи і адвокати з особливим інтересом слідкують за судовою практикою Європейського суду і все частіше посилаються на його рішення в тотожних справах. Однак, на жаль, національні суди не завжди беруть до уваги рішення Європейського суду, хоча держава взяла на себе зобов'язання щодо вжиття додаткових заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстав для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

Таким чином, Законом України "Про судоустрій і статус суддів" були доповнені процесуальні кодекси нормами про те, що рішення Верховного Суду України, прийняте за результатами розгляду заяви про перегляд судового рішення з мотивів неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах, є обов'язковим для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить зазначену норму права (закону), та для всіх судів України. Кримінальний процесуальний кодекс України (п. 2 ч. 1 ст. 445), передбачає, що "Верховний Суд України переглядає судові рішення на підставах встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом".

23 лютого 2006 був прийнятий Закон України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини".

Верховний Суд України прийняв ряд постанов Пленуму, в яких дається роз'яснення судам загальної юрисдикції про необхідність застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду як джерела права. Так, у постанові Пленуму Верховного Суду України "Про судову практику у справах про захист честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи" № 1 від 27.02.2009 рвизначено: "... суди повинні застосовувати Конвенцію та рішення Європейського суду як джерело права... "; в постанові Пленуму Верховного Суду України № 14 від 18.12.2009 р. зазначено: "... в мотивувальній частині кожного рішення... у разі необхідності мають бути посилання на Конвенцію та рішення Європейського суду, які, відповідно до Закону від 23.02.06 р № 3477-IV, є джерелом права та підлягають застосуванню в даній справі ".

На законодавчму рівні закріплено, що порібно викоситовувати практику Європейського суду з прав людини, але на великий жаль, не ма механізму, який би чітко передбачав таку процедуру. Таким чином, ми вважаємо, що якщо держава щиро прагне до європейських стандартів у правосудді і визнає пріоритет міжнародного законодавства, воно теоретично готове до застосування в судовій практиці рішення Європейського суду з прав людини.

Костів Д. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Кричун Ю. А.

ПОКАЗАННЯ З ЧУЖИХ СЛІВ НОВЕЛА НОВОГО КПК УКРАЇНИ

Як говорять науковці, у сфері кримінального права, та юристи практики новий Кримінальний процесуальний кодекс України, який був прийнятий 13.04.2012 року і як підтверджує практика є недосконалим, не доопрацьованим і складним у його опануванні та незручним у користуванні, особливо для органів досудового розслідування. Про неоднозначність, наприклад, красномовно говорить нам така нова норма у кримінальному процесі як "показання з чужих слів" (ст. 97 КПК України).

Так, по суті це розповідь в усній, письмовій чи іншій (?) формі про якийсь факт зі слів іншої особи. Причому суд має право визнати такий доказ допустимим незалежно від можливості допитати ту саму іншу особу! Також, "суд має право визнати допустимим доказом показання з чужих слів, якщо підозрюваний, обвинувачений створив або сприяв створенню обставин, за яких особа не може бути допитана". А те, що отримані в такий спосіб докази повинні бути підтверджені іншими, то це в теорії добре, а на практиці самі знаєте, як буває.... Також деякі із дослідників вважають, що зазначена норма була прийнята під конкретну кримінальну справу з ціллю фальсифікації та з метою політичного переслідування (справа Юлії Тимошенко).

Як уже зазначалося вище, новий КПК України був прийнятий порівняно недавно, тому наукових праць по ньому є ще невелика кількість. Проте про зазначену новелу КПК 2012 року, як "показання з чужих слів" вже було сказано немало слів, як у її непотрібності. Так, зазначену тему обговорювали такі вчені, юристи-практики та політики, як: Молдован А. В., Мельник М. І., Баганець О., Якименко О., Москаль Г. Г., Портнов А. В. та ін.

Слід відмітити, що цю норму за ініціативою народного депутата України Москаля Г. Г. хотіли виключити ще під час прийняття КПК. Проте, Комітет ВРУ з питань верховенства права та правосуддя не підтримав запропоновані народним депутатом Геннадієм Москалем поправки до Кримінального процесуального кодексу, що передбачають виключення статті про показання з чужих слів. В подальшому Геннадієм Москалем був поданий новий проект закону, щодо невизнання доказами суб'єктивних думок та неперевірених показань з чужих слів, який перебуває на етапі перевірки у парламенті.

На противагу, прихильники даної норми стверджують, що "нова кримінально-правова модель повністю виключить тортури в правоохоронних органах", – таку думку неодноразово озвучував колишній заступник глави Адміністрації Президента Андрій Портнов. На його думку, цьому посприяє той факт, що у кримінальному провадженні, суд буде приймати до уваги тільки ті пояснення, які будуть озвучені безпосередньо в суді. А все інше, що отримано поза судовим засіданням, взагалі не буде прийматися до відома". Але, можуть бути випадки використання, учасниками кримінального процесу, даної норми на свою користь чи зловживання з боку органів досудового розслідування.

Використання даного виду показань у процесі доказування головного факту залишається, з одного боку, небезпечним, а з іншого – необхідним, вимушеним. Небезпека полягає у тому, що особа, яка їх надає, не може нести відповідальність за їх неправдивість. А, відтак, і виникає ризик повідомлення особою недостовірних відомостей, які, начебто, ґрунтуються на поясненні іншої особи. Необхідність їх використання полягає у відсутності інших доказів, за допомогою яких можливо встановити обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, або неможливості їх використання.

Отже, одностайної думки щодо доцільності зазначеної вище норми наразі немає, оскільки сумніви є як у політиків так і науковців. Складність, передусім, є в тому, що це абсолютно нова норма для українського кримінального законодавства, яка не стала органічною його частиною.

Кулик С. Г.
Класичний приватний університет
аспірант

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ: ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА

В останнє десятиріччя кримінально-правовій характеристиці злочинів проти моральності приділялася значна увага з боку вітчизняних вчених та фахівців. Зокрема, окремим аспектам зазначеної категорії суспільно-небезпечних діянь присвячені роботи Р. В. Асейкіна І. О. Бандурки, В. В. Вітвицької, Н. О. Горб, С. Ф. Денисова, В. В. Кузнєцова, Л. С. Кучанської А. В. Ландіної, С. П. Репецького, О. П. Рябчинської, А. В. Савченка, П. П. Сердюка, О. О Соловей, Т. А. Шевчук та ін. Приділялася увага й кримінологічному аналізу окремих складів злочинів проти моральності, однак питання поняття та структури кримінологічної характеристики злочинів проти моральності досі не знайшло необхідного відображення у вітчизняній кримінологічній науці, не зважаючи на те, що переважна більшість авторів активно оперує цим поняттям. Крім того, питання про її поняття, сутнісний зміст і структуру, а звідси – й про межі цієї характеристики є дискусійним.

А. С. Лукаш зауважує, що кримінологічна характеристика та її структура повинні відповідати специфіці кожного злочину (групи злочинів). Виходячи з об'єкту свого дослідження – злочинності проти статевої свободи і статевої недоторканості (зокрема зґвалтування), автор узагальнює, що кримінологічну характеристику зазначеного злочину становлять собою відомості про рівень, коефіцієнти, структуру й динаміку злочинів, опис особистості тих, хто їх вчиняє, мотиви й цілі їх злочинної поведінки, а також властивостей особистості потерпілої особи, особливостей її поведінки й дані про латентність злочину.

Особливістю злочинів проти моральності є невизначено широке (неперсоніфіковане) коло можливих потерпілих. Внаслідок цього, за злочинами даної групи закріпився статус так званих "злочинів без жертв". Отже, особистість потерпілої особи не є обов'язковим структурним елементом даної категорії злочинів. Таким чином, враховуючи вищезазначену обставину, більшу увагу в кримінологічній характеристиці злочинів проти моральності слід приділити даним про їх латентність (особливо природну).

Враховуючи вищенаведені точки зору стосовно структури кримінологічної характеристики, не викликає сумніву, що остання охоплює кількісні та якісні показники, а також характеристику особистості тих, хто їх вчиняє, мотивів і цілей їх злочинної поведінки, дискусійним залишається питання щодо детермінації злочинів, зокрема причин, умов та інших детермінантів. На думку, А. П. Закалюка, яку ми повністю підтримуємо, було б штучним та неприродним відокремлювати цю кримінологічно значущу інформацію від кримінологічної характеристики злочинів певного виду та осіб, що їх вчинили. Таким чином, інформація про детермінанти, в тому числі причини й умови вчинення злочинів певного виду, за своєю сутністю та змістовністю є невід'ємною від їх кримінологічної характеристики.

Підсумовуючи все вищевикладене, а також особливості та специфіку злочинів проти моральності, кримінологічна характеристика останніх повинна включати: характеристику кількісно-якісних показників, а саме: рівень, коефіцієнти, структуру та динаміку даної категорії суспільно небезпечних діянь, аналіз особистості тих, хто вчиняє злочини проти моральності, дані про латентність та її причини, а також аналіз детермінантів, зокрема причин та умов вчинення злочинів даної групи.

Кучерява О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА

Українська держава головним своїм пріоритетом, найвищою соціальною цінністю визнала людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку. Проте нині країна переживає складний період, у зв'язку з чим посилилися соціальні негаразди в суспільстві і – як їх наслідок – збільшився рівень смертності в результаті вчинення самогубств (майже на 50% протягом останніх десяти років). На сьогодні щогодини в нашій країні внаслідок вчинення самогубства помирає дві людини. Так, якщо в 1999 р. на 100 тис. населення припадало 21 самогубство, то з 2005–2014 рр. цей показник збільшився до 39. Самогубства є значними і з огляду різних (вікових, статевих та інших) груп населення, враховуючи неповнолітніх. Україна увійшла до першої п'ятірки неблагополучних країн з огляду на суїцидні показники.

Доведення до самогубства ст. 120 КК України розміщена законодавцем у розділі II "Злочини проти життя особи". Об'єктом злочину є життя та здоров'я особи. З об'єктивної сторони злочин характеризується: 1) діянням у формі: а) жорстокого поводження з особою; б) шантажу; в) примусу до протиправних дій; г) систематичного приниження людської гідності потерпілого; 2) наслідками у вигляді доведення особи до:

а) самогубства, б) замаху на самогубство; 3) причинним зв'язком між вказаними діянням і наслідками.

Самогубство – це умисне позбавлення себе життя. Причинами вчинення самогубства є:

1) жорстоке поводження, що може проявитися у безжальних, грубих діяннях винного, які спричиняють потерпілому фізичні чи психічні страждання, а саме: мордування, позбавлення їжі, ліків, води, сну, одягу, житла, систематичне нанесення тілесних ушкоджень чи побоїв, примушування до вчинення дій сексуального характеру тощо;

2) шантаж – погроза розголошення інформації, яку потерпілий бажає зберегти у таємниці;

3) примус до протиправних дій означає домагання від іншої особи шляхом погрози, насильства чи інших подібних дій вчинити дії, які заборонені чинним законодавством;

4) систематичне приниження людської гідності полягає, зокрема, у багаторазових образах, глумлінні над потерпілим, цькуванні, поширенні наклепницьких вигадок, іншому принизливому ставленні до потерпілого. Самогубство або замах на самогубство, що стало наслідком перевищення влади або службових повноважень, охоплюється ч. 3 ст. 365 і не потребує додаткової кваліфікації за ст. 120 КК.

Злочин вважається закінченим з моменту вчинення потерпілим дій, безпосередньо спрямованих на позбавлення себе життя.

Суб'єкт злочину **–** загальний. Ставлення винної особи до потерпілого може бути різноманітним, але у будь-якому разі останній не перебуває в матеріальній або іншій залежності від винного. Така конструкція диспозиції ч. 1 ст. 120 КК 2001 р. суттєво розширює (порівняно з КК 1960 р.) коло суб'єктів доведення до самогубства та, відповідно, значно посилює охоронну функцію кримінального закону.

Суб'єктивна сторона доведення до самогубства сформульована досить широко й охоплює майже всі форми та ступені вини. У разі умисного вчинення злочину можливі прямий або непрямий умисел. Особа, стосовно якої потерпілий не має матеріальної або іншої залежності, усвідомлює своє жорстоке поводження з потерпілим, тобто що він шантажує потерпілого, примушує до протиправних дій або систематично принижує його людську гідність, усвідомлює, що це може призвести до доведення потерпілого до самогубства чи замаху на самогубство, передбачає реальну можливість настання подібних наслідків, бажає чи свідомо припускає їх настання. Мотив і мета вчинення злочину впливу на кваліфікацію не мають, але можуть свідчити про наявність прямого умислу.

Кваліфікуючими ознаками цього злочину є вчинення його щодо:

1) особи, яка перебувала в матеріальній або іншій залежності від винного;

2) двох або більше осіб (ч. 2 ст. 120), а особливо кваліфікуючою ознакою – щодо неповнолітнього (ч. 3 ст. 120).

Теоретично до самогубства може вдатися будь-яка людина, якщо причини й умови, відповідно до її індивідуальних особливостей, будуть значними і спрацює відповідний механізм (факти самогубства реєструвалися серед усіх статевих, вікових, національних, соціальних, професійних груп тощо). Більш того, кожному самогубству передує не одна, а кілька причин, проте на загально–соціальному та спеціально–кримінологічному рівнях головною причиною самогубства в Україні є вкрай незадовільне економічне становище переважної більшості населення і, відповідно, його соціальна незахищеність. На індивідуальному рівні в системі причинного комплексу превалювали психологічні причини.

Лавренко М. А.
Класичний приватний університет
аспірант

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРИХОВУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ЗА КК РРФСР 1922 Р.

Перший радянський кримінальний кодекс, у якому були систематизовані Загальна та Особлива частина кримінального права, був прийнятий 1 червня 1922 р. На відміну від Керівних початків з кримінального права РРФСР (1919 р.), котрі вважали тих, хто потурає злочину, його пособниками, тобто покладали на всіх громадян обов'язок вести боротьбу зі злочинністю, в КК РРФСР 1922 р. пособниками називалися ті, хто сприяє виконанню злочину порадами, вказівками, усуненням перешкод, приховуванням злочинця або слідів злочину (ч. 3 ст. 16).

У зв'язку з відсутністю в КК чітких критеріїв характеру приховування, у судовій практиці ст. 16 однаково застосовувалася як до випадків заздалегідь обіцяного приховування, тобто сприяння злочину, так і до приховування, котре не обіцяне до закінчення злочину – причетності. Показовою є постанова Пленуму Верховного Суду РРФСР від 20 грудня 1926 р., в якій Верховний суд визнав співучасниками у вбивстві осіб, які не брали в ньому участь, дізналися про нього лише у в'язниці з розповіді вбивць, та вкрили вбивць, прийнявши їх вину на себе. Багато авторів (К. Вяткін, М. Гродзинський, А. Естрін, П. К. Євдокимов, М. І. Ковальов, А. С. Омаров) також вважали, що названа стаття включає до себе будь-які випадки приховування, незалежно від того, коли воно було обіцяно та виконано.

Відомі науковці (А. Н. Трайнін, А. А. Піонтковський) дотримувалися думки про те, що ст. 16 КК РРФСР 1922 р. передбачає лише таке приховування, котре сприяє вчиненню злочину, тобто обіцяне заздалегідь. А. Н. Трайнін у своєму вченні про співучасть зазначав, що співучасник завжди є співавтором злочину; в якій би ролі (організатор, підбурювач, виконавець або пособник) не виступав співучасник, він завжди *заподіює* злочинний результат. Приховувач, в свою чергу, може надати істотні послуги злочинцеві, часом навіть більш суттєві, ніж пособник, але він ніколи не сприяє вчиненню злочину, тому не може бути співучасником. А. А. Піонтковський також підкреслював, що поведінка приховувача, який заздалегідь не обіцяв сприяння виконавцю, не перебуває з вчиненням цього злочину ні в об'єктивному причинному, ні в суб'єктивному зв'язку, а тому не може розглядатися як пособництво.

В Особливій частині КК РРФСР 1922 р. встановлювалася окрема відповідальність за приховування деяких особливо тяжких злочинів. Так, за ст. 68 КК каралося позбавленням волі на строк не нижче одного року приховування і пособництво контрреволюційним злочинам, передбаченим ст. ст. 57–67, котрі "не пов'язані з безпосереднім здійсненням зазначених злочинів або при необізнаності про їх кінцеві цілі". В інших статтях передбачалася відповідальність за приховування злочинів проти порядку управління – масових заворушень (ст. 75), банд та їх учасників (ст. 76), фальшивомонетництва (ст. 85) та посадового (службового) злочину – хабарництва (ст. 114).

Оскільки в КК РРФСР 1922 р. не будо вказівок щодо родинних стосунків при приховуванні, судова практика йшла шляхом караності родичів- приховувачів, але, залежно від обставин справи, можливості пом'якшення для них відповідальності (Циркуляр Верховного Трибуналу № 102 від 24 червня 1922 р. "Про караність приховування бандитів (так само інших злочинців) їх близькими родичами").

Таким чином, характеризуючи особливості кваліфікації приховування злочинів за КК РРФСР 1922 р., слід зазначити, що питання про юридичну природу приховування у Загальній частині КК вирішувалося нечітко та викликало суперечки у юридичній літературі. У судовій практиці відповідальність за приховування злочинів наставала за статтями Особливої частини кодексу стосовно відповідних злочинів, а в усіх інших випадках приховування злочину розглядалося як співучасть в ньому та кваліфікувалося з посиланням на ст. 16 КК.

Лемешко А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Білоусов А. С.

ОСНОВНІ СИТУАЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК

Таємне викрадення чужого майна (крадіжка), кримінальна відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 185 КК України, є одних з найпоширеніших злочинів.

Основні ситуації розслідування квартирних крадіжок характеризується:

1. Наявністю достатніх даних, які свідчать про особу (затримана на місці події чи в під час проведення оперативно-розшукових заходів).

Висуваються такі версії: злочин скоїла затримана особа; інші окремі версії про обставини злочину (інші співучасники, щодо ролі кожного із них тощо).

Алгоритм слідчих дій: затримання підозрюваного; обшук затриманої особи; огляд місця події; допит підозрюваного; допит потерпілого та осіб, які затримали злочинця чи є очевидцями; обшук за місцем мешкання; за необхідності очна ставка і пред'явлення для впізнання; далі проведення експертиз.

2. Є достатньо інформація про подію крадіжки, є дані про підозрювану особу, але місце її заходження не відоме.

Висуваються наступні версії: версія, що злочин вчинила саме ця особа; версії про її місце знаходження; окремі версії про вчинення злочину декількома злочинцями тощо.

Алгоритм першочергових слідчих, процесуальних та оперативно-розшукових дій: огляд місця події; допит потерпілої особи чи осіб, які відповідали за майно; допит інших осіб, які мають відомості про злочинців; доручення органам дізнання (про встановлення місця знаходження свідків, викраденого майна); перевірка за даними криміналістичного обліку (АБД, фотоальбоми, відеотеки, виготовлення суб'єктивного портрету тощо).

3. Характеризується наявністю інформації про злочин, подію злочину і повною відсутністю даних про особу злочинця.

Висуваються такі версії: злочин вчинено особою, раніше судимою за корисливі злочини; особою, яка не має постійного місця проживання; особою, яка раніше скоювала злочин саме таким способом ("почерк" злочинця); злочин вчинено близькими чи незнайомими особами.

Алгоритм першочергових слідчих, процесуальних та оперативно-розшукових дій: огляд місця події (і до порушення кримінальної справи) поєднується з оперативно-розшуковими заходами; допит потерпілого чи осіб, яким було доручено майно; виготовлення суб'єктивного портрета; перевірка за криміналістичним обліком (АБД, перевірка слідів за слідотеками); можливе проведення інвентаризації; проведення документальної ревізії; доручення оперативним працівникам тощо.

4. Є неоднозначна інформація про подію злочину і відсутні дані про особу, яка скоїла злочин.

Висувається версія: мала місце крадіжка; було інсценування крадіжки.

Підставою для висунення другої версії є виявлення під час огляду місця події ознак, які свідчать про інсценування (негативні обставини: відсутність слідів, які мали б бути; занадто явний безпорядок тощо).

Алгоритм першочергових слідчих, процесуальних та оперативно-розшукових дій такий же, як і в третій ситуації. Найбільшу складність для розслідування представляє третя ситуація (вчинення крадіжки в умовах неочевидності), успішне вирішення якої передбачає своєчасний і якісний огляд місця події, комплексне використання сил і засобів органів внутрішніх справ на початковому етапі розслідування.

Наведені вище основні ситуації є найпоширенішими в сфері крадіжок, відповідний аналіз необхідних слідчих дій, та їх безпосереднє проведення компетентними та обізнаними працівниками слідчих органів можуть забезпечити позитивний результат розслідування справи та виявлення злочинців та злочинних угрупувань.

Лосєва С. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Сахнюк С. В.

СХЕМИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КОШТІВ ТА ШЛЯИ ЇХ ВИКРИТТЯ

На сьогодні проблема легалізації коштів викликає значне занепокоєння як світової фінансової спільноти в цілому, так й України. Слід зазначити, що переважна частина тіньового капіталу формується за рахунок доходів, отриманих внаслідок вчинення економічних злочинів та інших правопорушень, зокрема у кредитно-фінансовій сфері. Логічно, що для ефективної боротьби з цим явищем необхідне об'єднання інтелектуальних та організаційних зусиль багатьох державних інституцій.

За результатами дослідження міжнародної організації FATF, процес легалізації коштів можна умовно розділити на три основні стадії: розміщення, розшарування та інтеграція, які притаманні найбільш поширеним схемам.

На сьогоднішній день най розповсюдженими моделями є такі:

1. Використання фіктивних суб'єктів господарювання:

– реєстрація підприємства на підставних осіб (без певного місця проживання, психічно хворих тощо);

– назви суб'єктів господарювання нерідко збігаються з назвами державних підприємств;

– відносно короткий термін існування суб'єкта господарювання ("одноденки", "ями", як правило, існують у межах одного податкового періоду, що ускладнює можливість контролю за їх діяльністю);

– відсутність руху коштів суб'єкта господарювання на банківських рахунках або величезний обсяг фінансових операцій нещодавно створеного підприємства.

2. Використання конвертаційних центрів:

– переважно короткий термін існування (від доби до місяця);

– добовий обіг коштів, як правило, збільшується наприкінці тижня, на рахунку щовечора або вранці кожної наступної доби не залишається коштів, або їх сума істотно зменшується;

– наявність великої кількості підписаних і завірених печаткою бланків фіктивних договорів виконання робіт або надання послуг, кошторисів, актів приймання тощо;

– застосування багатосторонніх розрахунків і платежів з великою кількістю учасників таких операцій, які розташовані в різних територіальних одиницях;

– збіг реквізитів учасників операцій (наприклад, адреси місцезнаходження організацій).

3. Схема операцій з нерезидентами, зареєстрованими в офшорних зонах:

– повторюваність однотипних елементів схем електронних переказів;

– участь у схемі взаєморозрахунків більше однієї офшорної компанії;

– участь у схемі фінансових операцій підставної компанії-резидента, на банківський рахунок якої здійснюється первинне розміщення злочинного доходу;

– наявність рахунку фізичної особи – власника злочинного доходу в іноземному банку на території країн з високим рівнем міжнародної репутації.

Необхідно зазначити, що в державне регулювання банківської системи України закладені основоположні засади протидії процесам відмивання коштів навіть на міжнародному рівні, шляхом дотримання принципів Директиви Ради Європи про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання капіталів, Конвенції про відмивання, виявлення, вилученняі конфіскації прибутків від злочинної діяльності (Страсбург) та низки інших документів.

Надзвичайно важливим є не лише дослідження з боку державних органів процесів легалізаціїї доходів за рахунок існуючих схем, але й попередження та ліквідація спроб даного негативного процесу. Тому ми вважаємо доцільними такі пропозиції щодо посилення відстеження й виявлення відповідних нелегальних схем:

– посилена перевірка внутрішніх документів за базами даних державних органів країни;

– форсоване використання комерційних баз даних;

– постійні запити до підрозділів фінансової розвідки інших країн;
– додаткова увага до невідповідності обсягу операцій і доходів учасників;
– недопущення і виявлення нелогічних, невигідних операцій;
– відстеження наявності компрометуючої інформації (кримінальне минуле, загублений паспорт тощо);
– підвищення кваліфікаційного рівня банківського персоналу, який може бути мимовільно задіяний у процесах легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Матвійчук Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Абакумова Ю. В.

ПОНЯТТЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Інститут звільнення від кримінальної відповідальності виник в кримінальному законодавстві разом з прийняттям нових кримінальних кодексів союзних республік на початку 60-х років [90, с. 3]. Хоча можна припустити, що раніше діюче законодавство не використовувало відповідного терміну, оскільки його не знало, але передбачало деякі підстави звільнення, наприклад за давністю. Останнім часом інститут звільнення від кримінальної відповідальності отримав подальший розвиток – з'явилися нові його види, розширилися підстави їх застосування. Звільнення від кримінальної відповідальності можливо за наявності правових підстав, передбачених ККУ.

У теорії кримінального права використовувалися і використовуються різні терміни для визначення такого явища, як звільнення від кримінальної відповідальності: усунення кримінальної відповідальності [3, с. 15], виключення кримінальної відповідальності [6, с. 1], усунення караності [5, с. 545], звільнення від кримінальної відповідальності [8, с. 68].

Термін "звільнення від кримінальної відповідальності" достатньо точно виражає суть цього поняття, оскільки звільнення від кримінальної відповідальності – це гуманний акт держави, що звільняє особу, яка вчинила злочин, в передбачених законом випадках від офіційного осуду її поведінки у формі обвинувального вироку суду, якщо цілі і завдання кримінального законодавства будуть забезпечені без застосування до винного заходів державного примусу. Звільнення від кримінальної відповідальності – це не тільки звільнення від засудження особи, призначення і відбуття кримінального покарання, але і від всієї сукупності кримінально-правових наслідків вчинення злочину, в тому числі і від наявності судимості.

У кримінально-правовій літературі існують різні точки зору з приводу встановлення поняття звільнення від кримінальної відповідальності. Наприклад, деякі вчені відносять її до форм реалізації кримінальної відповідальності [4, с. 637], інші – до радикальних засобів диференціації кримінальної відповідальності [2, с. 150], треті, – до юридичного факту, який припиняє кримінальні правовідносини, і звільняє особу від обов'язку піддатися судовому засудженню і зазнати заходів державно-примусового впливу [7, с. 238]. Що ж означає – звільнити особу від кримінальної відповідальності? Уявляється, що звільнення особи, яка вчинила злочин, від кримінальної відповідальності, полягає у відмові держави, з якою ця особа перебуває в кримінальних правовідносинах, від свого повноваження по покладанню такої відповідальності, тобто відмова держави, в особі суду, від винесення обвинувального вироку, а також обмежень особистого, майнового або іншого характеру, передбачених у відповідній кримінально-правовій санкції [4, с. 32; 1, с. 284]. В процесуальному аспекті за наявності підстав, передбачених в статтях 45, 46, 47, 48, 49, ч. 1 ст. 97 ККУ, в провадженнях, що надійшли до суду з обвинувальним актом, суд першої або апеляційної інстанції в судовому засіданні виносить ухвалу про закриття провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності (ст. 288 КПК України).

Таким чином, звільнення від кримінальної відповідальності, в матеріальному сенсі, це припинення охоронних кримінально-правових відносин, відмова держави від реалізації своїх повноважень по застосуванню до особи, яка вчинила злочин заходів державного примусу, які мають каральний характер та передбачені кримінальним законодавством України, а в процесуальному сенсі – оформлення такої відмови судом у вигляді ухвали про закриття кримінального провадження.

Література

1. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник для студ. юрид. спец. вищ. закладів освіти / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.: За ред. професорів М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація – Київ–Харків: Юрінком Інтер–Прав, 2002. – 496 с.
2. Кругликов Л. Л., Васильевский А. В. Дифференциация ответственности в уголовном праве. – СПб: Юрид. центр. Пресс, 2002. – 300 с.
3. Кузнецова Н. Ф. Ответственность за приготовление к преступлению и покушение по советскому уголовному праву: Автореф. дис… канд. юрид. наук. – М., 1953. – 20 с.
4. Курс Российского уголовного права. Общая часть / Под ред. В. Н. Кудрявцева, А. В. Наумова. – М.: СПАРК, 2001. – 688 с.
5. Немировский Э. Я. Основные начала уголовного права. – Одесса: Тип. "Техник", 1917. – 644 с.
6. Санталов А. И. Уголовно-правовые отношения и уголовная ответственность. // Правоведение. – 1974. – № 5. – С. 122–128.
7. Уголовное право. Словарь-справочник. Автор-составитель Т. А. Лесниевски-Костарева. – М.: НОРМА – ИНФРА, 2000. – 432 с.
8. Уголовный кодекс Украинской ССР: Научно-практический комментарий / Н. Ф. Антонов, М. И. Бажанов, Ф. Г. Бурчак и др. – К.: Политиздат Украины, 1987. – 890 с.

Мірошник О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Відсутність розуміння практичного значення принципів кримінально-правової кваліфікації призводить до помилок в кваліфікації злочинів, які допускають, застосовуючи кримінальний закон. Вивчення поширення та причин виникнення цих помилок є необхідною умовою для розробки заходів їх попередження й усунення, а отже, і підвищення ефективності боротьби зі злочинністю. Для цього можуть бути використані різноманітні методи [1].

До принципів кримінально-правової кваліфікації належать наступні (за В. О. Навроцьким): принцип законності, принцип стабільності, принцип офіційності, принцип повноти, принцип точності, принцип індивідуальності, принцип недопустимості подвійного інкримінування, принцип об'єктивності, принцип вирішення спірних питань на користь особи, дії якої кваліфікуються.

На нашу думку, з метою з'ясування практичного значення принципів кримінально-правової кваліфікації важливим вбачається вивчення думки науковців та майбутніх практичних працівників, у зв'язку з чим ми провели опитування серед адвокатів, співробітників органів внутрішніх справ, суддів, а також студентів 4 курсу та співробітників кафедр кримінального права і кримінального процесу та криміналістики Інституту права імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету.

Результати наступні:

1. Перед респондентами, зокрема, було поставлено завдання обрати із запропонованого переліку принципів ті, що відносяться до принципів кримінально-правової кваліфікації. Результати наступні: принцип законності визначили 61,5% респондентів; принцип повноти – 38,5%; принцип офіційності – 15,4%; принцип об'єктивності – 61,5%; принцип точності – 46,1%; принцип індивідуальності – 46,1%.

2. На питання щодо практичного значення принципів кримінально-правової кваліфікації респонденти одностайно погодилися з тим, що вони мають практичне значення.

3. На питання про необхідність нормативного визначення принципів кримінально-правової кваліфікації респонденти відповіли наступним чином: 77% зазначили, що така необхідність існує, а 23% вказали на необов'язковість нормативного закріплення принципів, оскільки воно не впливає на кримінально-правову кваліфікацію.

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що:

1. Принципи кримінально-правової кваліфікації сьогодні є загальнотеоретичними положеннями.

2. Необхідність нормативного закріплення принципів кримінально-правової кваліфікації обґрунтовується їх сутністю, що полягає, зокрема, в тому, що вони не лише відображають домінуючі погляди з питань встановлення статті КК, якою передбачене вчинене діяння, з приводу встановлення (доведення) відповідності між фактом і положенням закону, а й містять вимоги, адресовані до законодавця, учасників правозастосовної діяльності.

3. Нормативне закріплення принципів кримінально-правової кваліфікації сприятиме загальнообов'язковості застосування цих положень.

Список використаних джерел

1. Марітчак Т. М. Помилки у кваліфікації злочинів: результат соціологічного дослідження / [Електронний ресурс] / Т. М. Марітчак. – Режим доступу: http://radnuk.info/component/content/article/24945c.html.

Могільовський В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

СИСТЕМА КЛАСИФІКАЦІЇ СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ

Злочини, передбачені розділом IV Особливої частини КК України 2001 р., залежно від того, чи застосовується при їх вчиненні фізичне та психічне насильство, можуть бути поділені на: 1) насильницькі статеві злочини (статті 152, 153, 154); 2) ненасильницькі статеві злочини (статті 155,156).

Необхідно визнати, що запропонована класифікація, не дивлячись на її традиційність, є доволі умовною. Адже зґвалтування і задоволення статевої пристрасті неприродним способом, вчинені з використанням безпорадного стану потерпілої особи, коли волевиявлення останньої не придушується, а просто ігнорується, лише з певною часткою умовності можуть називатись насильницькими злочинами.

Категорично висловлюється з цього приводу Л. Д. Гаухман, на думку якого насильство при зґвалтуванні відіграє роль факультативного елемента, оскільки зґвалтуванням можуть бути і статеві зносини з використанням безпорадного стану потерпілої особи, тобто без застосування насильства. Показовою в цьому плані є і позиція М. І. Хавронюка. Виходячи з того, що поєднані з використанням безпорадного стану потерпілої особи зґвалтування і задоволення статевої пристрасті неприродним способом не можуть називатись насильницькими діяннями, науковець пропонує присвятити цим, на його думку, менш суспільно небезпечним посяганням окремі кримінально-правові норми. Позиція М. І. Хавронюка співзвучна з міркуваннями дореволюційного дослідника Л. С. Білогриць-Котляревського, який вважав, що статеві зносини з жінками, які перебувають у безпорадному стані (за умови, що цей стан не є результатом дій винного), хоч і близький до зґвалтування, таким не є. У цьому випадку відсутнє насильство як засіб примушування жінки до статевого акту і, відповідно, немає зґвалтування.

Зазначені посягання на цноту жінки, будучи різновидом недобровільного, але й ненасильницького посягання, мають підлягати менш суворому покаранню, ніж зґвалтування

Ряд учених (А. А. Піонтковський, В. О. Навроцький, А. В. Корнєєва) класифікує злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, виходячи з безпосереднього об'єкту і поділяє їх на дві групи:

1) посягання на статеву свободу повнолітніх осіб – ст. ст. 152, 153, 154 КК України, 2) посягання на статеву недоторканість, моральність, фізичне здоров'я неповнолітніх – ч. 3, 4 ст. 152, ч. 2, 3 ст. 153, ст. 155, ст. 156 КК України. За КК України 1960 р. також окремо виділяли посягання на статеву свободу жінок і на статеву свободу чоловіків, але сьогодні це вже не актуальне.

Дехто з вчених наполягає на тому, що з першої групи злочинів необхідно вилучити такі злочинні посягання, як задоволення статевої пристрасті неприродним способом та примушування до вступу в статевий зв'язок неприродним способом, оскільки для потерпілого такі дії є наругою над його особою, а не статевими зносинами. Тому їх треба виділити в окрему групу – злочини, пов'язані із заподіянням шкоди здоров'ю, честі та гідності особи.

На мій погляд, ця позиція неприйнятна. По-перше, виходячи з суб'єктивного ставлення у вину, важливо, щоб сам злочинець усвідомлював, що він вчиняє саме дії сексуального характеру. По-друге, навіть якщо потерпілий не є, наприклад, представником статевої меншини при насильницькому мужолозтві, він однаково розуміє, що відносно нього вчиняється статевий злочин.

Я вважаю дві останні класифікації видаються найбільш прийнятними. Різниця між ними в тому, що перша проведена за родовим об'єктом, а друга – за способом вчинення злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Мул А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

СЛІДЧІ ПОМИЛКИ ПРИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ, ЇХ ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ УСУНЕННЯ

На даному етапі у сучасній правоохоронній практиці поширення слідчих помилок стало чинником, що суттєво заважає результативній діяльності органів досудового слідства і досягненню завдань кримінального судочинства. Саме слідчі помилки є причиною втрати доказів, додаткового розслідування, закриття кримінальних справ за недоведеністю участі обвинувачуваного у вчиненні злочину, та насамперед застосування не тієї статті (статей) кримінального закону, якою передбачено відповідальність за вчинений злочин. Таким чином слідчі помилки призводять до помилок судових, які знаходять прояв у неправильній оцінці дій підсудних, необґрунтованому засудженні невинуватих та підривають авторитет правоохоронних органів і суду в українському суспільстві. Тому дослідження питання щодо виявлення, усунення та попередження слідчих помилок у кваліфікації злочинів має важливе значення для практики.

Проблема помилок у кваліфікації злочинів вже давно не є новою для юридичної науки. Так окремі її аспекти розглядались такими вченими як М. І. Бажанов, Р. В. Вереша, М. М. Гультай, М. Й. Коржанський, Т. М. Марітчак, В. О. Навроцький, Є. В. Фесенко та ін. Але і досі проблема помилок у кваліфікації злочину є актуальною. В літературі висловлюються доволі різні позиції стосовно видів помилок у кваліфікації злочинів, також неоднозначно визначається і саме поняття такої помилки та наводяться різні судження про засоби подолання певних видів помилок.

Так, у літературі під помилкою у кваліфікації злочинів розуміють вид помилки в кримінально-правовій кваліфікації, що є наслідком ненавмисних дій працівників правозастосовних органів і полягає в інкримінуванні особі статей кримінального закону, вимоги яких вона насправді не порушувала, або ж, навпаки, в незастосуванні статей, які передбачають фактично вчинене нею діяння, що зафіксовано у винесених пізніше процесуальних документах [1].

Тому, слідчі помилки, як зазначають О. В. Баулін, А. Д. Дзюрбель та Н. С. Карпов – це неправильні судження, рішення або дії слідчого, які об'єктивно відображають порушення законів логіки, кримінально-процесуальних норм, наукових рекомендацій тактичного і методичного характеру, їх неправильне застосування під час перевірки інформації про злочини або провадження досудового слідства, що не дозволяє досягти визначеної мети і завдань слідчої діяльності або бездіяльність слідчого, якщо вона була ненавмисною.

М. І. Бажанов виділяє два види помилок – це юридичні помилки, до них він відносить помилки в злочинності діяння; в кваліфікації злочину; у виді і розмірі покарання. Та фактичні помилки – до них належать помилки в об'єкті; в характері діяння (дії або бездіяльності); в причинному зв'язку; в особі потерпілого.

М. Й. Коржанський вважає, що до помилки в кваліфікації злочину призводить неврахування чи неправильна оцінка якоїсь однієї, іноді незначної обставини чи ознаки злочину.

В. О. Навроцький вирізняє помилки, здійснені відповідним суб'єктом і які отримали зовнішню форму виразу у певному процесуальному документі та помилки в неправильному застосуванні кримінального закону.

Такі вчені, як Гультай, Т. М. Марітчак, Р. В. Вереша вважають, що основними причинами помилок при кваліфікації злочинів є наступні причини: 1) недоліки кримінального закону, його неповнота, незрозумілість і суперечливість; 2) недостатня обізнаність практичних працівників; 3) брак стабільної юридичної практики; 4) хибна правосвідомість практичних працівників; 5) недостатні знання позиції практики, зокрема матеріалів опублікованої судової практики.

Слідчі помилки умовно можна поділити на дві групи. До першої групи помилок, що відображають внутрішню сторону помилок, відносять: помилки при пізнанні об'єктів, відносин між ними, оцінка результатів пізнання, тобто підміна доказуваної тези іншою, відсутність логічного зв'язку між аргументом і тезою, помилки в оцінці доказів та ін. Та до другої групи – що відображають зовнішню сторону помилок – в застосуванні матеріального законодавства, тобто неправильне застосування норм КК та КПК України.

Проаналізувавши проблему щодо виявлення та усунення слідчих помилок, можна дійти висновку, що заходи відносно усунення цих помилок поділяються на два види. По-перше, це покращення підготовки майбутніх слідчих, тобто професійним відбором майбутніх слідчих, більшою практичною спрямованістю занять з кримінального права та кримінального процесу, криміналістики, участю при проведенні занять практичних працівників, участі курсантів (студентів) в слідчо-оперативних заходах та ін. Та, по-друге, це покращення роботи самих слідчих, тобто запровадження курсів підвищення кваліфікації, впровадження позитивних методів

аналізу конкретних ситуацій (наприклад моделюванням певної ситуації), що призведе до вдосконалення навичок у слідчих щодо самостійного виявлення та усунення помилок при кваліфікації злочинів.

Список використаної літератури

1. Вереша Р. В. Помилка в кримінальному праві: поняття та основні види// Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 5. – С. 123–127

Навоєва А. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

ЛАТЕНТНА ЗЛОЧИННІСТЬ ТА ПРАВОВА СТАТИСТИКА

Для отримання точних відомостей про вчинені злочини потрібно звернутися до статистичноїзвітностіправоохоронних та інших державних органів. Проте, кожному практичному працівникові правоохоронних органівдобре відомо, що до статистичноїзвітностіпотрапляють не всівчиненізлочини, а тількичастина з них, рештанезареєстрована й становить, таким чином, латентнузлочинність.

Семантичнепоходженнятерміна “латентний” (від лат. latentis) означаєприхований, невидимий, тобто той, що не виявляє себе видимимиознаками.

Вивченням питання латентної злочинності займалися такі вчені як: А. О. Конєв, Б. М. Головкін, В. В. Голіна, В. М. Попович, В. Ф. Оболонцев, І. М. Даньшин, М. І. Хавронюк, О. Б. Сахаров, О. Г. Кулик, Р. М. Акутаєв, С. І. Кургановта інші.

Латентна злочинність – категорія суто кримінологічна, яка означає інформаційно не відображений статистичними засобами пласт корисливої насильницької злочинності, що викривляє уявлення про дійсні форми, розміри, прояви, структурне співвідношення складових частин, причини латентизації явища соціальної дійсності.

Причиною недостовірності таких статистичних даних є:

*По-перше*те, що про факт вчиненнязлочинів якихніправоохоронним органам, ніпредставникамадміністраціїпідприємств, установ, ніокремимгромадянамнічогоневідомо. Про злочиннуподіюзнаютьтількивинний та йогоспільники, які, зрозуміло, не зацікавлені урозголошеннівідомостей про це; *по-друге*– латентна злочинність становить великий масивзлочинів, якіхоча і відоміпосадовим особам, але вони не інформують про них відповідніоргани; *по-третє*- різновид латентноїзлочинностіінодіпозначаютьтерміном “граничніситуації”. Вінявляє собою групу тих злочинів, інформація про які стала відомаправоохоронним органам, але їхконкретнийпредставникпомилково, сумліннопомиляючисьабо не маючидостатньоїпрофесійноїпідготовки, дав неправильнуюридичнуоцінкудіянню, не вбачив у ньомуознак складу злочину, в зв’язку з чимвоноопинилося поза статистичнимобліком; *по-четверте* – латентнузлочинністьстановлятьтізлочини, які стали відоміправоохоронним органам, але їхпредставник з різнихміркувань не реєструєїх.

Масштаби латентної злочинності в точності, як правило, не відомі. Вони визначаються шляхом застосування різних соціологічних, статистичних й аналітичних методик, порівняльний аналіз взаємозалежних показників кримінальної статистики; зіставлення відомостей кримінального обліку з даними адміністративних і дисциплінарних порушень, з даними медичних установ про надання допомоги із приводу тілесних ушкоджень, зі статистикою скарг, заяв, листів громадян у правоохоронні й інші державні органи; опитуваннягромадян, засуджених й ув’язнених; експертні оцінки фахівців й ін.

Існують певні формули виявлення латентної злочинності, проте вони також містять недостовірну інформацію.

Латентна злочинність, за деякимиміжнароднимипідрахунками, становить приблизно 60% від практично вчиненихзлочинів. А за окремими видами злочинівцейпоказникколиваєтьсяще в більших межах. Експертні оцінки цієї латентної цифри різноманітні і досить відрізняються одна від одної. Обережніекспертивважають, щоспіввідношеннязареєстрованих і латентнихзлочинівприблизноколиваєтьcя в межах 1:3 чи 1:5. Сміливішіприпускаютьсспіввідношення 1:10, а то й більше.

Показник латентноїзлочинності, її виявлення є актуальною проблемою в нашій країні. Держава, щонеспроможнареагувати на “невидиму” злочинність, стаєбеззахисною перед нею. А тому вартовживативсілякихзаходівщодозниженняцьогоявища.

Виявленнялатентноїзлочинності–завданнясклaдне, але все ж йогоможнавирішувати. Як бивміло не бувпідготовлений і замаскованийзлочин, вінзалишаєтічиіншісліди. Інформаціящодоньогоповністю не зникає, оскільки будь-якийзлочинявляє собою складну систему дій і вчинків винного до вчиненнязлочинного акту, в момент іпісляйоговчинення. Усіцідіяння і вчинкипов’язані з соціальнимсередовищем, залишаютьсвоїпевніматеріальні та іншіінформаційнівідбитки, за якими і можливовстановити саму злочиннуподію.

Напиральська В. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

ПУБЛІЧНА НАРУГА НАД ДЕРЖАВНИМИ СИМВОЛАМИ УКРАЇНИ

Наруга над державною символікою карається за кримінальним законодавством у багатьох країнах світу, хоча єдиних підходів до цього немає. У США і Канаді подібні дії не заборонені законом, в той час як у Китаї чи Німеччині за них можна сісти до в’язниці на три роки.

Згідно п.4 ч.2 ст. 92 Конституції України, виключно законами України встановлюються порядок використання і захисту державних символів. Згідно ст. 20 Конституції України, державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України.

Під *наругою* розуміють грубе, образливе ставлення, зле висміювання, дії, спрямовані на приниження тих цінностей, до яких інші члени суспільства ставляться з повагою (наприклад, зривання прапора чи

герба, їх знищення або пошкодження, використання не за призначенням, учинення на них непристойних написів або малюнків, спотворення тексту або музики гімну, поширення його тексту зі спотворенням змісту і значення, інші дії, в яких виявляється зневажливе ставлення особи до державних символів. *Публічний* характер дій означає, що вони можуть бути вчинені як відкрито, так і таємно, але за умови, що згодом стануть очевидними для невизначеного кола осіб. Місце вчинення злочину на кваліфікацію не впливає. Для кваліфікації не має значення, є публічна наруга над державними символами виявом негативного ставлення до самих цих символів чи до їх носія (держави). Наприклад, за фактом наруги над державним прапором України у Миколаєві 13 квітня 2014 року розпочато кримінальне провадження. У Миколаєві невідомий біля офісу обласної організації однієї з політичних партій зламав флагшток з державним прапором України і викинув його в сміттєвий бак. За даним фактом слідчим відділом Центрального РВ ММУ УМВС України в Миколаївській області до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесено відомості і зареєстровано кримінальне провадження за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною 1 статті 296 (хуліганство) Кримінального кодексу України.

21.11.2014 року працівники міліції направили до суду кримінальне провадження, відкрите за фактом наруги над Державним символом. 22-річний мешканець Могилів-Подільського району підпалив український прапор в селищі Вендичани в одному з кафе. На місці події в бенкетному залі закладу правоохоронці виявили та вилучили Державний прапор України зі слідами горіння. Міліціонери встановили, що чоловік кинув прапор у грубку. Побачивши, що полум'я не горить, зловмисник почав підпалювати Державний символ запальничкою. Його дії припинили свідки. Чоловік ніколи раніше не потрапляв у поле зору правоохоронців та не міг пояснити свій вчинок. За словами начальника УМВС України у Вінницькій області Ігоря Моренця, досудове розслідування кримінального провадження було відкритого за ч. 1 ст. 338 (наруга над державними символами) КК України, завершено та направлено до суду. Згідно діючого законодавства зловмиснику загрожує штраф до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешт на строк до шести місяців або позбавленням волі на строк до трьох років.

01.05.2014 року року на площі Свободи в місті Харкові, коли мітинг майже закінчився, невідомою особою було спалено державний прапор України.

За даним фактом слідством було відкрито кримінальне провадження за ч.1 ст. 338 (наруга над державними символами) КК України. Пізніше працівникам міліції вдалося встановити та затримати 19-річну харків'янку. Як пояснила дівчина, вона 1 травня брала участь у санкціонованому мітингу на площі Свободи. Там у неї виник умисел на скоєння кримінального правопорушення, а саме наруги над державним символом України – Державним прапором України. З цією метою вона вирушила до вулиці Римарської, де раніше бачила два прапори на одній з будівель, зняла прапор та направилась до площі Свободи. Усвідомлюючи, що вона діє публічно, у присутності багатьох осіб дівчина кинула прапор на землю, умисно облила його рідиною для заправки запальничок та підпалила.

Наумов О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Рябчинська О. П.

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ІСПИТОВОГО СТРОКУ ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ ЖІНОК ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ НА ПІДСТАВІ СТ. 79 КК УКРАЇНИ

Одним з дискусійних в кримінально-правовій науці є питання визначення початкового моменту обчислення (перебігу) іспитового строку. В діючому КК України питання про початок іспитового строку не врегульовано, тоді як його правильне встановлення має велике значення для з'ясування правових наслідків такого звільнення, зокрема: визначення строку погашення судимості, призначення покарання за сукупністю злочинів або за сукупністю вироків, давності виконання вироку тощо. Вища судова інстанція скеровує судову практику в напрямку обчислення початку іспитового строку з дня постановлення вироку незалежно від того, судом якої інстанції застосовано ст. 75 КК України [5, с. 261]. В ч. 1 ст. 165 Кримінально-виконавчого кодексу України встановлено, що іспитовий строк обчислюється з моменту проголошення вироку суду.

Окремі фахівці в полеміці з приводу визначення початку перебігу іспитового строку віддають перевагу підходу згідно з яким цей строк починає відраховуватися з моменту винесення обвинувального вироку [1]. Інші науковці відстоюють думку, що перебіг іспитового строку повинен починатися з моменту вступу вироку в законну силу, а не з моменту його проголошення [2].

Для тлумачення змісту понять *постановлення вироку, проголошення вироку, винесення обвинувального вироку* та *вступу вироку в законну силу* необхідно звернутись до системного аналізу положень Кримінального процесуального законодавства. Відповідно до ч. 1 ст. 376 Кримінального процесуального кодексу України судове рішення проголошується прилюдно негайно після виходу суду з нарадчої кімнати. Набрання ж судовим рішенням законної сили регламентується ч. 1 ст. 532 КПК України, згідно з якою вирок суду першої інстанції, набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо таку скаргу не подано. Відповідно у разі подання апеляційної скарги вирок, якщо його не скасовано, набирає законної сили після ухвалення рішення судом апеляційної інстанції. Судові рішення суду апеляційної та касаційної інстанцій, Верховного Суду України набирають законної сили з моменту їх проголошення [3].

Отже, при визначенні порядку обчислення іспитового строку необхідно зважати на те, що набрання вироком законної сили обумовлено рівнем судової інстанції, яка його виносить, а саме: 1) якщо звільнення від відбування покарання з випробуванням в порядку ст. 79 КК призначається вироком суду першої інстанції і апеляційна скарга не подається – такий вирок набуває законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги (30 днів); 2) якщо на вирок суду, яким особу було звільнено від відбування покарання з випробуванням в порядку ст. 79 КК подається апеляційна скарга – такий вирок набуває законної сили після ухвалення рішення судом апеляційної інстанції; 3) судове рішення суду апеляційної та касаційної інстанції,

а також Верховного суду України, яким особу було звільнено від відбування покарання з випробуванням в порядку ст. 79 КК набирають законної сили з моменту їх проголошення.

Пропозиція окремих вітчизняних науковців обчислювати початок перебігу іспитового строку з моменту вступу вироку в законну силу ґрунтується на тому, що звільнення від відбування покарання з випробуванням є однією з форм реалізації кримінальної відповідальності. Вважаємо думку науковців цілком слушною та належним чином аргументованою з огляду на роз'яснення Конституційного Суду України в Рішенні у справі про депутатську недоторканність від 27 жовтня 1999 р. № 9-рп/99 в якому розтлумачено, що кримінальна відповідальність настає з моменту набрання законної сили обвинувальним вироком суду [4].

Крім того ряд положень кримінального та кримінального процесуального законодавства чітко пов'язує настання правових наслідків з моментом набуття законної сили обвинувальним вироком суду: 1) відповідно до ст. 88 КК України особа, засуджена за вчинення злочину, вважається такою, що має судимість, з дня набрання законної сили обвинувальним вироком і до погашення або зняття судимості; 2) згідно з ст. 17 (Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини) КПУ України особа вважається невинуватою у вчинені кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому цим Кодексом, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили; 3) правові наслідки судового рішення, які є обов'язковими для осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, а також для інших осіб, установ та організацій пов'язуються виключно з набранням ним законної сили (ст. 533 КПК); 4) до виконання звертається судове рішення, яке набрало законної сили тощо.

Список використаних джерел:

1. Лядов Э. В. Условное осуждение к лишению свободы как институт уголовного и уголовно-исполнительного права: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.08 / Э. В. Лядов. – Рязань, 2001. – 18 с.

2. Книженко О. О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням за кримінальним правом України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.08 "Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право" / О. О. Книженко. – Х., 2003. – 20 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: прийнятий Верховною Радою України Законом № 4651- VI від 13.04.2012 р. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процессуального кодексу України № 4652 – VI від 13.04.2012 р. – Х.: Право, 2012. – 392 с.

4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність) від 27 жовтня 1999 року № 9-рп/99. справа № 1-15/99 // Вісник Конституційного Суду України. – 1999. – № 5.

Наумова І. Й.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Рябчинська О. П.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ РЕГЛАМЕНТАЦІЮ ЗВІЛЬНЕННЯ ЖІНОК ВІД ПОКАРАННЯ НА ПІДСТАВІ СТ. 83 КК УКРАЇНИ

Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей у кримінальному праві України регулюється двома правовими нормами ст. 79 та ст. 83 КК України.

Закон передбачає окремий вид звільнення, а саме звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Звільнення застосовується лише до жінок, які відбувають покарання у виді обмеження волі, незалежно від строку такого покарання, а також до жінок, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, крім випадків засудження їх до позбавлення волі на строк більше 5 років за умисні тяжкі та особливо тяжкі злочини.

Підстави і порядок звільнення від відбування покарання у виді обмеження або позбавлення волі вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, визначаються ст. 83 КК України , ч. 9–10 ст. 154 КВК України та статтею 537 КПК України .

Стаття 83 КК України у свою чергу передбачає, що засуджених до обмеження волі або до позбавлення волі жінок, які стали вагітними або народили дітей під час відбування покарання, крім засуджених до позбавлення волі на строк більше п'яти років за умисні тяжкі та особливо тяжкі злочини, суд може звільнити від відбування покарання в межах строку, на який згідно з законом жінку може бути звільнено від роботи у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною трирічного віку.

Згідно з ч. 10 ст. 154 КВК України засуджені до обмеження волі або позбавлення волі жінки, які стали вагітними або народили дітей під час відбування покарання, крім засуджених до позбавлення волі на строк більше п'яти років за умисні тяжкі та особливо тяжкі злочини, які мають сім'ю або родичів, що дали згоду на спільне з ними проживання, або які мають можливість самостійно забезпечити належні умови для виховання дитини, можуть бути за поданням адміністрації установи виконання покарань і спостережної комісії звільнені судом від відбування покарання в межах строку, на який згідно із законом жінку може бути звільнено від роботи у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною трирічного віку.

Статтею 537 КПК передбачено, що під час виконання вироків суд має право вирішувати питання про звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.

Цей вид звільнення за ступенем обов'язковості застосування звільнення від покарання (його відбування) є факультативним, рішення за яким приймається судом на свій розсуд з урахуванням конкретних обставин справи.

Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (ст. 83 КК України) віднесять до другої групи – звільнення від подальшого відбування покарання (особа починає відбувати або виконувати призначене покарання та звільняється від частини покарання, що зали-

шилася). Частину 4 ст. 83 КК України, до третьої групи – заміну покарання більш м'яким (призначене особі основне покарання рішенням суду замінюється більш м'яким видом основного покарання).

Застосування звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років ст. 83 КК України можливе у випадках: 1) вагітності жінки під час відбування покарання або народження в цей же період дитини, крім засуджених до позбавлення волі за умисні тяжкі та особливо тяжкі злочини на строк більше п'яти років; 2) засудження до обмеження волі або позбавлення волі; 3) давання родичами такої жінки згоди на спільне з нею проживання або 4) можливості самостійно забезпечити належні умови для виховання дитини.

Саме наявність цих факторів у сукупності може свідчити про недоцільність тримання таких засуджених у місцях позбавлення волі у зв'язку з вагітністю або народженням дитини.

Никанорова Ю. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Сахнюк С. В.

ГЕНЕЗИС АМНІСТІЇ І ПОМИЛУВАННЯ ЯК ЗАСОБІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

Правові інститути, що реалізують волю державної влади стосовно прощення осіб, які вчинили злочин, походять із глибини століть. Історично виникненню амністії і помилуванню передувало право потерпілого пробачити свого кривдника. На різних етапах розвитку людства ці інститути набували різноманітних форм.

Помилування виникло в епоху Римської імперії. У порівнянні з амністією воно має більш давню історію. Поступово помилування застосовується не лише щодо конкретних осіб, а й до невизначеного кола осіб, тобто фактично набуває ознак амністії, яка остаточно сформулювалася як самостійний інститут у XIX ст. в Західній Європі.

Аналіз історії розвитку законодавства у сфері застосування амністії та здійснення помилування виявив ряд цікавих законодавчих рішень, що містилися в нормативних документах, зокрема, за часів Російської імперії. Наприклад, в Уложенні про покарання кримінальні і виправні 1845 р. зазначалися види помилування. Помилування може бути дароване або до судового вироку, або після призначення покарання але до його виконання, або під час відбування покарання. В першому випадку воно називається аболіцією, у другому – помилування у власному сенсі, в третьому – відновленням прав. В обох останніх випадках помилування може бути повним, безумовним, таким, що відміняє все покарання, з усіма його наслідками; або частковим, умовним, таким, яке тільки пом'якшує суворість покарання. Формування такої норми свідчить про обґрунтоване прагнення законодавця того часу більш повно забезпечити регламентування порядку здійснення помилування.

В СРСР законодавчі акти про амністію приймалися не дуже часто і, як правило, присвячувалися певним датам в історії країни. У цей період склалася практика видання актів амністії в переддень найважливіших державних свят. При цьому був напрацьований єдиний механізм їхнього застосування з поширенням на значне коло суб'єктів залежно від ступеня суспільної небезпеки вчинених злочинів і даних особи. На відміну від актів амністії, укази про помилування поширювалися на індивідуально визначених осіб і, як правило, носили персоніфікований характер.

Виникнувши спочатку як захід виключно політичний (милість, дарована владою своїм політичним супротивникам, сприяла зниженню напруженості в суспільстві, запобігала кровопролиттю), амністія поступово "завоювала" кримінально-політичну сферу. У перше десятиліття радянської влади практикувалося умовне звільнення за амністією, видання указів амністії, що не публікувалися у пресі, а також амністування з метою розвантаження правоохоронних органів і установ, виправлення тією чи іншою мірою "кренів" кримінально-правової політики.

Павлов В. Г.
Класичний приватний університет

ВПЛИВ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ НА ПРОЦЕС ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ

Персонал Державної пенітенціарної служби України (далі – ДПтС України) повинен здійснювати виправний вплив на засуджених відповідно до посадових інструкцій КВС, їх ресоціалізацію та подальшу адаптацію у суспільстві після виконання покарань. Зміст окремих обов'язків, щодо участі у виправному процесі передбачає якісну професійну підготовку. Професійна підготовка персоналу органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, навчальних закладів ДПтС України – це організований, безперервний і цілеспрямований процес спрямований на розвиток духовності, культури, оволодіння професійними знаннями, спеціальними уміннями і навичками, необхідними для успішного виконання службових обов'язків. З особами рядового і начальницького складу повинна проводитись робота згідно із затвердженими керівниками органів і установ індивідуальними планами підготовки, які передбачають: систематичне навчання шляхом самоосвіти; участь у роботі семінарів, нарад, навчально-методичних зборів, науково-практичних конференцій, проведенні занять зі службової підготовки; стажування на посаді тощо.

Нами констатовано, що головним чинником виправлення засуджених виступає виховна робота. Визначено, що виховна робота із засудженими – це система юридичних та педагогічно обґрунтованих заходів, які сприяють подоланню їх особистісних деформацій, інтелектуальному, духовному і фізичному розвитку, правослухняній поведінці та соціальній адаптації. Вона спрямована на формування та закріплення у них прагнення до заняття суспільно корисною діяльністю, сумлінного ставлення до праці, дотримання вимог законів та інших прийнятих у суспільстві правил поведінки, підвищення їх загальноосвітнього і культурного рівнів.

Виправлення засудженого відбувається через процес позитивних змін, які створюють у нього готовність до самокерованої правослухняної поведінки. Виправлення є необхідною умовою повернення засудженого до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві. В основу його

реалізації покладено надання права використання заохочувальними нормами, зокрема скорочення строку відбування покарання завдяки переводу на полегшені умови утримання в межах однієї установи, умовно-достроковому звільненню, помилуванню, заміні покарання більш м'яким ніж передбачено законом тощо.

У зв'язку із зазначеним нами підкреслено роль персоналу у виправленні та ресоціалізації засуджених. Підтримується думка науковців, які вважають, що зараз у Кримінально-виконавчому кодексі України така мета покарання, як виправлення засуджених набуває особливої ролі, що відповідає загальному гуманістичному спрямуванню нового кримінально-виконавчого законодавства, а не лише переслідуванню мети кари та превенції. Саме виправлення засуджених, як мета покарання відіграє інтегруючу роль в системі усіх цілей покарання, оскільки як справедливо вважається, виправлення засуджених є запорукою їхньої ресоціалізації, а відтак служить найбільшій ефективності покарання.

Плецький С. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., доцент Абакумова Ю. В.

ДО ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ФІНАНСУВАННЯ ДІЙ, ВЧИНЕНИХ З МЕТОЮ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ЗМІНИ ЧИ ПОВАЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ АБО ЗАХОПЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ЗМІНИ МЕЖ ТЕРИТОРІЇ АБО ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

На новому етапі перебудови Україна зіткнулась з таким явищем, як регіональний сепаратизм (Крим, Донецька та Луганська області), який виражається у формі насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України.

Активізація сепаратизму в Україні по-новому формулює завдання боротьби з його фінансуванням і вимагає вжити жорстких заходів по контролю за фінансовими потоками. Наразі Кримінальний кодекс України не містить визначення поняття "сепаратизм" чи інших похідних понять [1, с. 7]. Тому з метою не допустити фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України, за вчинення цих суспільно небезпечних діянь, вищім законодавчим органом країни було встановлено кримінальну відповідальність передбачену ст. 110-2 КК України. Однак, необхідно зазначити, що положення ст. 110-2 КК України. "Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України" узгоджені не повною мірою. В примітці до ст. 110-2 КК України, законодавець визначає: фінансуванням дій, є дії, вчинені з метою фінансового або матеріального забезпечення [2]. Таким чином може скластися ситуація, коли пересічні громадяни, поділяючи ті чи інші сепаратистські наміри злочинних угрупувань та надаючи їм навіть невелику грошову допомогу, наприклад 10 гривень або (перекази грошей на банківські рахунки злочинних організацій чи окремих осіб), чи матеріальну допомогу у вигляді продуктів харчування, будуть нести кримінальну відповідальність. Виходячи з цього вважаємо за необхідне визначити на законодавчому рівні розмір мінімального фінансового або матеріального забезпечення, та вважати діяння яке хоча формально і містить ознаки злочину, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, і розглядати як малозначне (відповідно до ч. 2 ст. 11 КК України.

Також можна зауважити, щодо встановлення за вчинення злочинного діяння, кримінальну відповідальність за яке передбачено ст. 110-2 КК України, додаткових покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю та конфіскації майна. По-перше, зі змісту диспозиції ст. 110-2 КК України випливає, що суб'єкт даного злочину є загальним, а вчинення цього злочину не пов'язане із використанням службового становища. Покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю має на меті недопущення вчинення даною особою в подальшому злочинів з використанням певної посади чи в результаті зайняття певною діяльністю [3]. Таким чином, застосування до загального суб'єкту злочину запропонованого виду покарання суперечить як самій меті покарання (якою є не тільки кара, а й виправлення, запобігання новим злочинам), так і принципу його індивідуалізації (ч. 2 ст. 50 та ч. 1 ст. 65 КК) [4, с. 53]. Пропоную загальним суб'єктом злочину визначити: фізичну, 16 річну, осудну особу. По-друге, діяння, що описуються у ч. 1 та ч. 2 ст. 110-2 КК України, не є тяжким чи особливо тяжким корисливим злочином, а тому встановлення за їх вчинення кримінального покарання у виді конфіскації майна не узгоджується з вимогами ч. 2 ст. 59 КК України.

Таким чином, до проблем кримінальної відповідальності за фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України, передбачених ст. 110-2 КК України можна віднести: відсутність встановленого на законодавчому рівні мінімального розміру фінансування, та застосування додаткових видів покарань, що суперечить не тільки нормам КК України, але й як самій меті покарання, так і принципу його індивідуалізації.

Список використаних джерел

1. Ємельянов В. П. Терористичні злочини: кримінально-правова характеристика та питання вдосконалення антитерористичного законодавства / В. П. Ємельянов, Л. В. Новікова, М. В. Семикін. – Харків : Кроссроуд, 2007. – С. 7.

2. Кримінальний кодекс України[Електронний ресурс]. – Ст. 110-2. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua.

3. Нормативно-правові акти: проект Закону України від 06. 05. 2014 р. № 4822 [Електронний ресурс] / І. С. Луценко. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1? pf3511=50842.

4. Савченко А. В. Кримінальне право України. Загальна частина (у схематичних діаграмах) : навч. посіб. / А. В. Савченко, Ю. Л. Шуляк. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 156 с.

Потіха М. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ПРОТИДІЇ

На сучасному етапі розвитку суспільних, культурних та економічних відносин в Україні особливої уваги потребує ціла низка питань у сфері протидії кіберзлочинності. Злочини у визначеній сфері стають дедалі більш складними, зростає рівень їх антисоціальної спрямованості. Наприклад, зі зростанням обсягів безготівкових розрахунків зростає і кількість потерпілих від кібершахраїв. За даними НБУ, у 2011 р. кількість протиправних операцій за платіжними картами українських банків зросла до 7,6 тис. порівняно з 2,9 тис. роком раніше. Обсяг неправомірно списаних коштів збільшився майже в півтора рази – з 6,3 млн до 9,1 млн грн І це лише офіційна статистика, до того ж за 2011 р. Даний вид злочину завдає шкоди не тільки економіці нашої держави, а й державному ладу. Поширення комп'ютерної злочинності призвело до необхідності вивчення цього явища, вироблення рекомендацій з основними напрямками протидії кіберзлочинності.

Протидія кіберзлочинності в широкому розумінні включає у себе загальнодержавні заходи економічного, політичного, виховного та іншого характеру, а також комплекс спеціальних заходів, спрямованих на безпосереднє подолання цього виду злочинів [1, с. 309].

1. Загальні заходи – заходи політичного, економічного, правового, виховного, освітнього характеру, спрямовані на створення сприятливих умов життя суспільства в інформаційній сфері, що опосередковано, але суттєво впливають на рівень комп'ютерної злочинності.

2. Спеціальні заходи – засоби та заходи, які є елементами безпосередньої протидії кіберзлочинності й призначені виключно для досягнення режиму законності в інформаційній сфері. До них належать: 1) спеціально-правові – засоби попередження, виявлення, припинення та розслідування злочинів у кіберпросторі, юридична відповідальність за такі злочини та механізми притягнення до неї, закріплені законодавством; 2) спеціально-технічні (технологічні) – апаратно-програмні засоби виявлення та запобігання кіберзлочинності, а також засоби криптографічного захисту інформації з обмеженим доступом; 3) спеціально-організаційні – створення та координація діяльності державних організацій призначених для безпосередньої протидії кіберзлочинності, підготовка висококваліфікованих фахівців у сфері протидії кіберзлочинам, найвищий рівень їх техніко-технологічного забезпечення.

Необхідно підкреслити, що одне з фундаментальних місць в системі заходів протидії займає високий рівень інформаційно-правової культури та професійної підготовки фахівців із забезпечення інформаційної безпеки, який є запорукою ефективної протидії кіберзлочинності. В умовах реформування системи вищої освіти в Україні організація такої підготовки є складним завданням, виконанню якого сприятиме створення консолідованими зусиллями системи цільової підготовки та перепідготовки фахівців у сфері протидії кіберзлочинності. Прикладом міжнародної співпраці у цьому напрямку є Концепція підготовки суддів та прокурорів з питань кіберзлочинності, розроблена Радою Європи у межах Проекту "Кіберзлочинність" та Лісабонською мережею Ради Європи з підготовки суддів протягом 2009 року.

Підтвердженням намірів України приєднатися до спільної боротьби з цим небезпечним явищем є ратифікація у 2005 р. Європейської Конвенції про кіберзлочинність. Іншим значним кроком стало створення у 2008 році відділу боротьби з кіберзлочинністю у структурі Департаменту боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми Міністерства внутрішніх справ України. На цей спеціалізований підрозділ були покладені завдання із формування та практичної реалізації державної політики у сфері боротьби з кіберзлочинністю, удосконалення чинного законодавства та організації міжнародного співробітництва щодо боротьби із злочинами з використанням високих технологій та телекомунікаційних систем. Також на початку квітня 2015 р., МВС України і компанія Microsoft підписали Меморандум про співпрацю у сфері кібербезпеки. Про це повідомляється на офіційному сайті американської компанії. Зазначається, що Microsoft готова надавати інформаційну підтримку та консультації щодо своїх продуктів та сервісів, а також допомагати в ідентифікації та боротьбі з кіберзагрозами. Ці кроки дозволять надалі плідно співпрацювати сторонам у сфері захисту даних та інформаційної безпеки України. Однак, враховуючи безперечну важливість зробленого, слід визнати, що ефективність протидії кіберзлочинності в Україні поки знаходиться не на високому рівні. За результатами роботи американського Федерального бюро розслідувань український кіберпростір залишається одним з найсприятливіших для проведення незаконних операцій [2].

Підсумовуючи варто наголосити, що в умовах глибокого проникнення кіберзлочинності у суспільне та державне життя, її подолання стає важливим кроком на шляху розбудови інформаційного суспільства і входження України у світовий інформаційний простір. Гарантувати ефективну протидію кіберзлочинності може лише застосування комплексних підходів до забезпечення інформаційної безпеки у нашій країні.

Список використаної літератури:

1. Бутузов В. М. Протидія комп'ютерній злочинності в Україні (системно-структурний аналіз) : монографія / В. М. Бутузов. – Київ : КИТ, 2010. – 408 с.

2. Тихомиров О. О. Протидія кіберзлочинності як складова державного забезпечення інформаційної безпеки / О. О. Тихомиров // Право України. – 2011. – № 4. – С. 252–259.

Рябчинський Д. А.
Коледж Класичного приватного університету

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ В УКРАЇНІ

Запобіжний захід у вигляді домашнього арешту є новелою Кримінального процесуального кодексу України, який вступив в чинність 19 листопада 2012 року. Норма про регламентацію вказаного заходу на переконання провідних фахівців спрямована на оптимізацію інституту запобіжних заходів, на забезпечення

досягнення інтересів правосуддя з мінімальним можливим обмеженням прав осіб, щодо яких здійснюється кримінальне провадження.

Підставами обрання домашнього арешту є фактичні дані, які підтверджують обґрунтованість підозри вчинення особою злочину, доводять неможливість застосування більш м'якого запобіжного заходу, вказують на наявність ризиків, передбачених ч. 1 ст. 177 КПК та підтверджують, що за вчинений злочин, в якому підозрюється, обвинувачується особа, передбачене покарання у вигляді позбавлення волі. До відповідних ризиків відносять підстави вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може: 1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; 2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; 3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; 4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; 5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується (ч. 1 ст. 177 КПК). Фахівці вважають, що обгрунтована імовірність ризиків може засновуватись тільки на представлених суду доказах, чим забезпечується той стандарт доказування, який може бути визнано достатнім для застосування запобіжного заходу і обмеження у зв'язку із цим конституційного права людини [1, с. 222].

Статистичні дані Державної судової адміністрації України засвідчують поступове зростання кількості випадків застосування домашнього арешту. Так, зокрема за 2012 рік, в суди по всій території України було надіслано усього 72 клопотання про застосування домашнього арешту, 62 з яких задоволені слідчими суддями, судами. Але вже за перше півріччя 2013 року домашній арешт застосовано вже 2243 рази, з них 176 – до осіб, які підозрюються у вчиненні особливо тяжких злочинів, 1340 – до осіб, які підозрюються у вчиненні тяжких злочинів. Тож практичні працівники засвідчують, що домашній арешт як один з нових запобіжних заходів застосовується доволі активно [2, с. 53].

Втім фахівці наголошують на тому, що застосування на практиці даного запобіжного заходу викликає певні труднощі. Це зумовлено, як недосконалістю правових норм, що регулюють цей запобіжний захід, так і відсутністю в науці кримінального процесу до сьогоднішнього дня чіткого визначення поняття домашнього арешту, також не досліджено, яке місце віг займає в системі запобіжних заходів України, підстави та умови його обрання та процесуальний порядок його виконання.

В ст. 181 КПК визначено вичерпний перелік способів контролю за підозрюваним, обвинуваченим, до якого застосовується домашній арешт. Такими способами наразі є: 1) право з'являтися в житло особи, щодо якої застосовано домашній арешт; 2) право вимагати надати усні чи письмові пояснення з питань, пов'язаних з виконанням покладених на таку особу зобов'язань; 3) використовувати електронні засоби контролю [3]

Оскільки в Україні електронні засоби контролю ще не закуплені в достатній кількості та не відпрацьовано механізм їх ефективного використання в практичній діяльності, то відповідний контроль може здійснюватися лише шляхом появи працівників органу внутрішніх справ в житло підозрюваного, обвинуваченого та вимагання надати усні чи письмові пояснення з питань, пов'язаних із виконанням покладених на нього зобов'язань. У зв'язку із цим пропонується, щоб нагляд за особою, до якої застосовано домашній арешт, відбувався не лише за місцем її проживання, але і за його межами, а право уповноважених осіб з'являтися в житло такої особи було обмежене: не більше, ніж два рази в денний час та раз в нічний, а таке перебування не повинне перевищувати тридцяти хвилин; право періодично з'являтися в житло підозрюваного, обвинуваченого повинно бути зафіксованим у відповідному процесуальному документі за визначеними співробітниками органу внутрішніх справ [4, с. 215–216].

На сучасному етапі судово-правової реформи глибокого дослідження потребують також визначення кола виконавців та удосконалення процесуального порядку застосування домашнього арешту; зміцнення гарантій захисту прав осіб, щодо яких застосовується домашній арешт [5, с.2]. В цілому ж обрання запобіжного заходу в виді домашнього арешту має здійснюватись за наявності мотивів, підстав і умов, визначених відповідними статтями КПК України.

Список використаних джерел:

1. Грошевий Ю. М. Підстави обрання запобіжних заходів за новим КПК України / Ю. М. Грошевий, О. Г. Шило // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1 (5). – С. 220–226.

2. Коріняк О. М. практика застосування запобіжних заходів за новим КПК: перші здобутки / О. М. Коріняк // Кримінальний процесуальний кодекс України: перші проблеми і здобутки: матеріали круглого столу 20 листопада 2013 р. / за ред. В. М. Огаренка та ін. – Запоріжжя : КПУ, 2013. – 120 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. – Харків : Право, 2012. – 392 с.

4. Безрукава А. Ф. Органи внутрішніх справ, які здійснюють контроль за виконанням домашнього арешту / А. Ф. Безрукава // Право і суспільство. – 2013. – № 2. – С. 211–216.

5. Безрукава А. Ф. Домашній арешт в системі запобіжних заходів в кримінальному процесі України: автореферат дис.. на здобуття наук. ступені канд. юрид. наук : 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / А. Ф. Безрукава. – Запоріжжя, КПУ, 2014. – 20 с.

Савенков Д. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Сергатий М. О.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ХАРАКТЕРИСТИКИ УМИСНИХ ВБИВСТВ

Українська держава головним своїм пріоритетом, закріпленим у Конституції України, визнала людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку, найвищою соціальною цінністю. Цьому напрямку діяльності приділяється постійна увага з боку держави, в особі її органів, громадськими об'єднаннями, релігійними організаціями та окремими громадянами. Однак, в умовах політичної, економічної та зовнішньополітичної кризи, в яких опинилась наша держава і суспільство, спостерігається посилення

соціальних негараздів, внаслідок чого збільшився рівень смертності за рахунок вчинення умисних вбивств. Аналіз матеріалів правоохоронних органів, що займаються розслідуванням умисних вбивств, свідчить про те, що майже на 30% збільшилась кількість вчинених вбивств у державі на протязі останніх десяти років. Щогодини в нашій країні внаслідок вчинення умисного вбивства гине від рук злочинців дві людини. Іншою проблемою, яка також пов'язана з ситуацією щодо смертності в державі, є проблема збільшення кількості самогубств. Так, якщо в 1999 р. на 100 тис. населення припадало 21 самогубство, то в 2005–2014 рр. цей показник збільшився до 39 випадків на 100 тисяч населення. Він є значним і для різних вікових, статевих та інших груп населення, враховуючи й неповнолітніх. Останніми роками, за цим показником, Україна увійшла до першої п'ятірки неблагополучних країн.

Як свідчать матеріали практики, умисні вбивства вчиняються з різних причин, до яких можна віднести економічні, соціальні, психологічні тощо. Разом із тим стабільної позитивної практики соціального реагування на умисне вбивство в Україні дотепер не напрацьовано, обмаль науково-обґрунтованих методичних розробок щодо цілої низки складних і актуальних питань реагування на таке негативне соціальне явище і в першу чергу щодо його попередження. Поза тим суспільство, природно, потребує достовірної інформації про масштаби, характер та причини умисних вбивств, жадає розроблення та здійснення ефективних заходів запобігання цим злочинам з боку правоохоронних органів.

У зв'язку з цим теоретичне та практичне дослідження умисного вбивства, як негативного соціального явища та його попередження, є доволі важливими.

Глибоке висвітлення людської поведінки, в тому числі соціально не схвалюваних умисних вбивств, досить широко було репрезентоване вже у творчості таких мислителів античного світу, як Арістотель, Піфагор, Платон, Сенека, Сократ. Послідовно і чітко розглянуто умисне вбивство у творчості західних мислителів і вчених, серед яких Ч. Бекаріа, Е. Дюркгейм, Ж. Ескіроль, А. Камю, Е. Морселлі, Р. Моуді, Ф. Ніцше, З. Фрейд, Е. Шнейдман, Д. Ю. та інші. До дослідження цієї проблеми зверталися і сучасні вчені: Ю. В. Александров, В. О. Глушков, В. Ф. Войцех, С. В. Жабокрицький, М. П. Мелентьєв, О. М. Моховіков, Г. Я. Пілягіна, В. В. Сулицький, А. П. Тіщенко, А. П. Чупріков, О. В. Шаповалов, С. І. Яковенко, Н. М. Ярмиш та інші, у зв'язку з чим висловлювалися різні точки зору стосовно окремих питань кваліфікації цих злочинів, кваліфікуючих ознак, кримінологічних особливостей суб'єктів тощо.

На сьогодні досі триває дискусія з приводу того, чи доцільно взагалі відносити до елементів предмету кримінології вивчення умисних вбивств, а отже, – робити їх об'єктом кримінологічних досліджень. І хоча значна частина кримінологів виступає проти вивчення умисного вбивства в межах кримінології, однак є прихильники протилежного погляду, який підтримуємо і ми, які доводять, що умисне вбивство тісно пов'язано з віктимологією в її широкому розумінні і латентністю злочинності; є багато спільного в причинах, які породжують злочинність зокрема і таку її категорію, як умисні вбивства; умисні вбивства можуть бути наслідком вчинення багатьох злочинів. Відповіді на ці та інші питання повинні дати сучасні дослідники, на підставі глибокого вивчення матеріалів практики, узагальнення передового досвіду, накопиченого наукою кримінального права та кримінологією.

Саламатова М. В.
Класичний приватний університет

МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТИПИ ОСОБИСТОСТІ НОТАРІУСІВ, ЯКІ ЗЛОВЖИВАЮТЬ СВОЇМИ ПОВНОВАЖЕННЯМИ

У кримінології прийнято з метою більш глибокого аналізу особистості злочинця виокремлювати типові для певної категорії злочинці особливості. Така класифікація можлива й по відношенню до нотаріусів-злочинців. Дослідження кримінальних справ про злочини у сфері нотаріальної діяльності, аналіз спеціальної літератури дозволяє виділити кілька умовних типів нотаріуса-злочинця залежно від його морально-психологічної спрямованості та характеру дій.

Перший тип – це нотаріус, який одержує незаконну винагороду за вчинення або не вчинення певних нотаріальних дій від випадку до випадку, спеціально не створюючи чи підшукуючи ситуації для цього (ситуативний злочинець). Такий нотаріус, як правило, рідко виходить за межі своїх повноважень або зловживає ними, отримуючи незаконну винагороду власне за виконання своїх статусних обов'язків. Вигода, яку має замовник від такого нотаріуса, полягає, наприклад, у прискоренні вирішення його питання, отриманні незначних переваг порівняно з іншими особами тощо. Здебільшого у таких випадках ініціатива давання-одержання неправомірної вигоди виходить від особи, яка звертається за вчиненням нотаріальної дії. Останній приймає рішення про давання неправомірної вигоди без тиску з боку нотаріуса. Взаємовідносини сторін за таких обставин утворюють угоду про специфічне співробітництво, взаємодію нотаріуса та особи, яка прагне досягти певної мети за допомогою підкупу. У таких випадках давання-одержання неправомірної вигоди, як правило, не маскується під законні угоди або в інший спосіб.

Другий тип – це коли нотаріус цілеспрямовано займається "продажем" своїх повноважень, постійно вишукуючи можливості для одержання неправомірної винагороди, фактично повністю або значною мірою підпорядковуючи цій діяльності свою професійну діяльність. У багатьох випадках така діяльність має завуальований вигляд, давання-одержання здійснюється через посередників, що істотно ускладнює її викриття і доказування вини нотаріуса. Ініціатива давання-одержання неправомірної вигоди здебільшого належить нотаріусу і може мати форму як простої пропозиції, так і вимагання. При вимаганні нотаріус створює відповідну обстановку, за якої у замовника нотаріальної дії залишається єдиний спосіб вирішення питання – давання неправомірної вигоди. Така форма поведінки нотаріуса засвідчує, крім усього іншого, його послідовне намагання використати свій правовий статус для незаконного одержання матеріальних цінностей чи благ матеріального характеру, тобто стійку корисливу її спрямованість.

Третій тип – нотаріус, який перебуває, так би мовити, на матеріальному утриманні кримінальних угруповань, комерційних або політичних структур, забезпечуючи за допомогою наданих йому повноважень

постійне “обслуговування” їх інтересів. Це найнебезпечніший тип нотаріуса-злочинця. Відстоюючи за незаконну матеріальну винагороду інтереси зазначених суб’єктів, він може діяти як у межах своїх повноважень, так і виходити за них. Таку винагороду нотаріус одержує здебільшого на системній основі, хоч вона може бути й разовою. Але в будь-якому випадку ця винагорода є досить значною – такою, що “виправдовує” його ризик. Такий нотаріус, разом з іншими “фахівцями у галузі права” та службовими особами, служить “дахом” для злочинної діяльності злочинних об’єднань, є одним з елементів функціонування злочинних структур кланового (мафіозного) типу. Притягнення його до кримінальної відповідальності для правоохоронних органів становить істотну складність через, по-перше, складнощі виявлення та документування його злочинної діяльності; по-друге, наявні у нього можливості протидіяти правоохоронній діяльності.

Сеньків І. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

В наш час виникають постійні конфлікти (державні і внутрішньо державні) що створюють все більше можливостей для злочинної діяльності. Не уникнули такої діяльності і держави – учасники СНД, які стоять на шляху створення незалежних держав з власними принципами організації влади і політичного режиму, що само по собі є каталізатором до злочинної діяльності як з боку влади (підготовка до агресивної війни тощо), так і з боку її противників (тероризм та ін.). Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку вперше в історії вітчизняного кримінального права згруповані окремо – в розділі XX Особливої частини Кримінального кодексу (ділі КК) України 2001 р. У цьому розділі КК передбачена відповідальність за ті злочини, які світове співробітництво визначає особливо небезпечними для всього людства, тому що вони підривають основи міжнародних відносин і здатні знищити саме людство (агресивна війна, застосування зброї масового знищення, геноцид тощо). Особливістю цих злочинів також є їх зв’язок з міжнародним кримінальним правом, за яким ці діяння також визнаються злочинами. Поява у КК цієї групи злочинів безпосередньо пов’язана з багаторічними зусиллями світового співтовариства щодо виділення у міжнародному кримінальному праві групи злочинів, найбільш небезпечних для всього людства, і встановлення особливих умов відповідальності за їх вчинення (незалежно від того, чи є дії порушенням внутрішнього права країни, в якій вчинений злочин, а також від місця вчинення злочину, порушення на них юрисдикції Міжнародного кримінального права суду або судів інших держав тощо). Основними джерелами норм про такі злочини у міжнародному праві є: статути Нюрбергського (1945 р.) і Токійського (1946 р.) військових трибуналів, статути міжнародних кримінальних трибуналі по Югославії (1993 р.) і Руанді (1994 р.) Статут Міжнародного кримінального суду (1998 р.) чисельні конвенції і резолюції ООН. Родовий об’єкт розглядуваних злочинів складається із трьох спеціальних об’єктів, якими є: 1) мир, 2) безпека людства і 3) міжнародний правопорядок. Злочини, передбачені статтями 443,444 і 446 КК, мають обов’язкові додаткові об’єкти: перший з них – життя людини, здоров’я, воля і гідність особи. З об’єктивної сторони ці злочини, як привило, вважаються закінченими з моменту вчинення відповідного суспільно небезпечного діяння, тобто є формальними за конструкцією складу. Деякі з них (наприклад, кваліфіковані склади злочинів, передбачених статтями 438, 439 і 446) є злочинами з матеріальними складами. Із суб’єктивної сторони усі злочини проти миру, безпеки людства ті міжнародного правопорядку характеризуються прямим умислом. Це підкреслюється, зокрема, і тім, що для злочинів, передбачених статтями 436,442,443,446,447 КК, обов’язково ознакою суб’єктивної сторони є спеціальна мета. Суб’єктами злочинів проти миру, безпеки людства ті міжнародного правопорядку можуть бути осудні особи, які досягли 16-річного віку, а злочину, передбаченого ст. 443, з 14-річного віку. Характерною ознакою злочинів проти миру, безпеки людства є те, що ці злочини носять конвенційний характер, тобто дані злочини випливають з міжнародно-правових обов’язків держави. Досить нагальною постає необхідність у створенні документа, який вирішив би одну з найбільших проблем міжнародної охорони правопорядку – уніфікацію кримінального законодавства. Ще у 1954 р. За р. За рішенням Генеральної Асамблеї ООН Комісія з питань міжнародного права розробили проект Кодексу міжнародних злочинів. Цілком очевидно, що норми, закріплені в Кодексі, не будуть обов’язковими для суверенної держави, але підписання міжнародного документа стане своєрідним вираженням ставлення даної країни до таких правопорушень, які виходять за межі державних кордонів. Таким чином злочини проти миру, безпеки людства, та міжнародного правопорядку – це група особливо небезпечних для усього людства злочинів, передбачених як такі міжнародним кримінальним правом і КК України, спрямованих проти миру, людяності, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Склярова М. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ МОРАЛІ

Кримінально-правова охорона громадської моралі є необхідною складовою суспільного порядку у державі, за порушення якої настає кримінальна відповідальність, передбачена у ст. 297–304 Кримінального кодексу (далі – КК) України. У кримінально-правовій політиці держави виникають проблеми недостатнього вивчення теоретичних аспектів злочинів, пов’язаних із охороною моральності в Україні, та з’являються труднощі у практичній реалізації кримінально-правових норм в сферах суспільного життя (політичній, економічній, культурній та соціальній).

Однією з новел чинного кримінального законодавства є встановлення кримінальної відповідальності за злочини проти моральності. Злочини проти моральності розуміються як умисні суспільні небезпечні по-

сягання на моральні основи життя суспільства, що взяті під охорону законом про кримінальну відповідальність. Кримінально-правові норми, що передбачають відповідальність за злочини проти моральності, походять від норм моралі. Будь-який злочин вважається аморальним. Під час застосування кримінально-правових норм розділу XII Особливої частини КК України завжди потрібно звертатися до норм моралі. На основі цих норм оцінюють осіб, які винні у вчиненні цих злочинів. Згідно з кримінальним законом і його завданнями в структурі моралі можна виділити наступні основні елементи:

1) безпека (збереженість) історико-культурної спадщини як сукупності найбільш значущих матеріальних носіїв духовності, що являє собою результат дії системи організаційних, юридичних і інших заходів, спрямованих на недопущення знищення, руйнування або пошкодження культурних цінностей, їх незаконного обігу у вигляді протиправного переходу права власності;

2) безпека моральних основ суспільства як система захисту від руйнування національного менталітету українського народу у вигляді моральних основ нації, заснованих на їх традиціях і звичаях, уявленнях про добро та зло, справедливість та милосердя тощо;

3) релігійна безпека особистості і суспільства як стан політико-правової захищеності і соціальної стабільності релігійних відносин, у тому числі свободи совісті і віросповідання, невтручання держави та будь-кого у справи церкви, неприпустимість поширення в Україні руйнівних культів, діяльності тоталітарних сект тощо.

Труднощі кримінально-правової охорони моральності не досить широко висвітлюються у правовій літературі. Наукові дослідження у сфері злочинів проти моральності охоплювалися тільки коментуванням лише відповідних статтей КК і аналізом окремих кримінально-правових норм. Виняток складає докторська дисертація В.В. Кузнецова та декілька кандедатських праць.

Проте проблема кримінально-правової охорони суспільної моральності до нашого часу не отримала досить глибокого дослідження. До теперішнього часу в юридичної літературі питання поняття моральності та його складові розроблені недостатньо. Питання щодо осіб, які вчинюють злочини проти моральності, остаточно не розроблені, також відсутнє однакове тлумачення ознак складів злочинів, передбачених, а головне, постійно виникають складнощі у практиці при застосуванні кримінально-правових норм про відповідальність за злочини проти моральності.

Усе викладене стає умовою актуальності теоретичної розробки проблем кримінально-правової охорони моральності.

Таким чином:

1) удосконалення правових механізмів регулювання суспільних відносин, що виникають у духовній сфері, повинно стати пріоритетним напрямком державної політики (у тому числі і кримінальної-правової політики) в галузі забезпечення моральності і духовної безпеки особистості, суспільства і держави;

2) здійснення такої політики припускає, зокрема, вдосконалення кримінально-правової охорони моральності такими методами кримінально-правової політики, як криміналізації та декриміналізації. Відповідні процеси мають базуватися на чіткому встановленні достатніх на те підстав та умов.

Скочко І. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Лукашевич В. Г.

ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ТАКТИЧНОГО РІШЕННЯ

Тактичне рішення – це визначення мети тактичного впливу на слідчу ситуацію в цілому або на окремі її компоненти, на хід і результати процесу розслідування та його елементи, вибір методів, прийомів та засобів досягнення мети. Тактичне рішення складається з трьох частин:

1) інформаційної (полягає в аналізі та оцінці слідчої ситуації та її компонентів, процесуальних цілей та ін.);

2) організаційної (містить висновки про розподіл функцій, форми та напрями взаємодії, резервні можливості, виконання необхідних організаційних заходів);

3) операційної (полягає у визначенні мети тактичного впливу, способів її досягнення, прогнозуванні результату реалізації рішення).

З метою вирішення слідчої ситуації слідчий приймає тактичне рішення, за допомогою якого впливає на хід і результати процесу розслідування, вибір методів, прийомів і засобів досягнення мети. Спочатку це уявна діяльність щодо оцінки ситуації, яка склалася, а в подальшому це формування уявної інформаційної моделі, побудова слідчих версій, планування, вирішення слідчої ситуації і, нарешті, практична діяльність, тобто реалізація тактичного рішення. Таким чином, прийняття слідчим тактичного рішення – це діяльність, яка включає: оцінку ситуації; створення уявної інформаційної моделі; вичленен- ня проблеми та побудову версій; планування діяльності щодо вирішення ситуації; практичну діяльність щодо реалізації тактичного рішення.

Тактичні рішення поділяються на процесуальні й непроцесуальні. До перших відносять вибір слідчих дій, запобіжні заходи тощо. Непроцесуальні тактичні рішення – це прийоми й засоби реалізації процесуальних рішень, тому вони повинні відповідати принципам кримінально-процесуального законодавства. Вибір найбільш раціональних засобів і тактичних прийомів пов'язаний з ризиком, через що необхідна достатня інформаційна база.

Тактичний ризик у криміналістиці може бути визначений як виконання слідчим або суддею діяльності в умовах можливого виникнення негативних наслідків. За ступенем локації ризик повинен поширюватися на: проведення тактичних операцій; здійснення слідчих (судових) дій та оперативно-розшукових заходів; застосування систем тактичних прийомів окремих процесуальних дій; використання окремих тактичних прийомів.

Складність прийняття рішень слідчим чи суддею зумовлена ступенем невизначеності ситуації, яка припускає настання неоднозначних наслідків – позитивних або негативних. Завдання полягає в тому, щоб обрати позицію найменшого тактичного ризику, заздалегідь зпрогнозувати негативні наслідки та передбачити заходи щодо їх попередження.

Таким чином, тактичне рішення – це вольовий акт слідчого, який полягає у визначенні мети, а також засобів та способів її досягнення. Тому будь-яке тактичне рішення повинно відповідати ряду вимог: законності, етичності, обгрунтованості, своєчасності, реальності виконання.

Сокол О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н. професор Денисов С. Ф.

НАСЛІДКИ УХИЛЕНЬ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДІТЕЙ ТА КОШТІВ НА УТРИМАННЯ НЕПРАЦЕЗДАТНИХ БАТЬКІВ

Матеріальне утримання та створення умов для всебічного розвитку дітей є моральним та правовим обов'язком батьків. Кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного і соціального розвитку [1]. Відповідно в зрілому віці діти також зобов'язанні, при нужденності батьків, утримувати їх.

Метою аліментних зобов'язань є забезпечення необхідних умов існування тому члену сім'ї, який потребує допомоги. О. Й. Пергамент зазначив, що метою аліментного зобов'язання – забезпечення особи, що аліментується, підкреслив, що зобов'язання переслідує більш широке завдання – завдання зміцнення сім'ї. Тому не тільки неможлива відмова від права на аліменти або зміна умов цього зобов'язання, але й здійснення цього зобов'язання мимо волі уповноваженої на одержання аліменти особи [2, с. 42].

Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей та коштів на утримання батьків спричиняють тяжкі наслідки для держави та суспільства в цілому.

Злочини підривають майнове становище осіб, які знаходяться в фінансовій залежності від своїх рідних. В першу чергу це стосується неповнолітніх, які втрачають можливість нормально розвиватись, одягатись, вживати їжу для повноцінного розвитку, відвідувати додаткові секції. Все це, негативно позначається на соціально-психологічному стані неповнолітнього, знижує самооцінку, розвиває почуття заздрощів та помсти.

Зазначені злочини мають глибокий та систематичний вплив на сімейні відносини, невиконання вироків суду та поведінка батьків щодо ухилення від сплати аліментів є негативним взірцем поведінки для підростаючого покоління. Конфліктні або напружені сімейні відносини деформують у підлітка уявлення про цінності, сім'ю та право, що в майбутньому може проектуватися на його поведінку в новоствореній родині.

Нехтування вироками судів, ставить під сумнів принципи правової держави та важливість судової системи в суспільстві взагалі, знижує режим законності в країні.

Провадження за даними справами мають низький відсоток виконання державними виконавцями, адже значна кількість аліментозобов'язаних приховуються від Державної виконавчої служби та від правоохоронних органів.

Отже, невизнання дитини та її інтересів найвищою соціальною цінністю, моральний занепад сім'ї, послаблення сімейних і родинних зв'язків, зростання кількості безпритульних дітей, збільшення числа неповнолітніх, що перебувають у соціально небезпечному стані, невиконання вироків суду свідчить про деформацію правової психології, культури та ідеології в суспільстві. Даний факт вказує на комплекс несприятливих та руйнівних наслідків ухилень від сплати аліментів на утримання дітей та коштів на утримання непрацездатних батьків. З чого можна зробити висновок, що боротьба та запобігання даним злочинам є нагальною та повинна складатися з: розробки і здійснення на всіх рівнях державної сімейної політики, як складової частини соціальної політики в цілому, покращення матеріального становища українських сімей, забезпечення трудовими місцями всіх безробітних, надання допомоги сім'ям та утворення громадських організацій, які будуть надавати допомогу правового та морального характеру.

Список використаної літератури:

1. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2402-14.

2. Сапейко Л. В. Аліменти дітям та батькам : монографія / Л. В. Сапейко, В. А. Кройтор. – Харків : Еспада, 2008. – 160 с.

Сопіна Д. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Сергатий М. О.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАКТИКИ БОРОТЬБИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ З ШАХРАЙСТВОМ

Сучасна ситуація в Україні характеризується підвищенням ділової активності населення і, відповідно, збільшенням кількості угод, які регулюються цивільним правом, але певна частина таких угод укладається під впливом обману чи зловживання довірою, тобто містить склад злочину шахрайства. Усім відома сумна участь вкладників таких вітчизняних фінансових компаній, як "Оберіг", "Меркурій", а також російських – "МММ", "Русский Дом Селенга", "Русская недвижимость", які показали наочний приклад ошукування вкладників і "завдячуючи" яким слово шахрайство асоціюється з назвами саме цих компаній.

Вивчення матеріалів практики органів внутрішніх справ дає підстави виділити декілька причин латентності цього виду злочинів. По-перше, потерпілі часто не звертаються до ОВС через те, що не мають упевненості у спроможності останніх розкрити цей злочин, знайти злочинців і повернути втрачені кошти чи інше майно. По-друге, нерідко потерпілі намагаються власноруч "розібратися" із кривдниками, тому що часто-густо угоди, які вони укладають із шахраями, є незаконними (наприклад, щодо предметів, вилучених із цивільного обігу, або пов'язані з даванням хабара тощо) і тому їм немає сенсу їх афішувати. По-третє, трапляються випадки, коли потерпілі навіть не усвідомлюють, що щодо них вчинено шахрайство, вважаючи дії злочинця цілком законними, і, відповідно, не вбачають ніяких підстав для звернення до ОВС. По-

четверте, деякі з потерпілих відверто соромляться глузувань і жартів з приводу власної необачності та довірливості і намагаються якомога скоріше забути про прикрий випадок.

Названі вище обставини, не дозволяють правоохоронним органам вчасно запобігати вчиненню шахрайств, а також знешкоджувати шахраїв, притягувати їх до кримінальної відповідальності, і тим самим – поліпшувати криміногенну обстановку в державі. А як всім відомо, відсутність покарання за вчинений злочин, тягне за собою вчинення нових злочинів, тобто безкарність породжує рецидив.

Крім того, існує й низка проблем, які виникають у правоохоронній практиці при правовій оцінці шахрайства, при розв'язанні питань, пов'язаних з відмежуванням шахрайства від цивільно-правових деліктів та суміжних злочинів, зокрема, від заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою, крадіжки, хабарництва, фіктивного підприємництва, шахрайства з фінансовими ресурсами та інших злочинів, об'єктом посягань яких є чуже майно. Це обумовлює значимість дослідження прикладного правозастосовного аспекту боротьби з шахрайством, важливого для правоохоронних органів, у першу чергу органів внутрішніх справ, які відчувають потребу у відповідних методичних рекомендаціях.

Таким чином, задля підвищення ефективності боротьби з таким негативним явищем, як шахрайство, потрібно провести комплекс організаційних, пропагандистських, агітаційних, правових та інших заходів, і в першу чергу – розробити методичні рекомендації щодо законного і обґрунтованого застосування норми про кримінальну відповідальність за шахрайство у слідчій та судовій практиці, а також щодо вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі з шахрайством і подолання його негативних соціальних наслідків; по-друге, розробити пропозиції щодо вдосконалення окремих статей КК України з тим, щоб унеможливити або звести до мінімуму кількість помилок при кваліфікації шахрайства та відмежуванні його від інших складів злочинів, а також від цивільно-правових деліктів; по-третє, слід намітити й організувати проведення в державі широкої агітаційно-пропагандистської кампанії щодо правової освіти населення.

Тєстоєдова Н. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

ПРОБЛЕМАТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Злочини міжнародного характеру спричиняють людству занадто тяжкі, у більшості випадків незворотні наслідки: голод, війни, загибель мільйонів людей та інші. Такі злочини як міжнародний тероризм, міжнародне шахрайство, контрабанда кольорових металів, зброї і наркотиків, незаконні банківські операції з використанням підроблених документів складають загрозу для миру на всій планеті.

Саме для того щоб уникнути тяжких наслідків, що можуть спричинити такі злочини, країни передбачають у своєму законодавстві кримінальну відповідальність за злочини, що посягають на інтереси всіх держав, на інтереси кожного жителя планети.

Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку – це суспільно небезпечні діяння, що спричиняють істотну шкоду миру, безпеці людства та міжнародному правопорядку чи загрожують спричиненням такої шкоди й відповідальність за які передбачена міжнародно-правовими актами та відповідним розділом Особливої частини Кримінального Кодексу (КК) України.

Необхідно зазначити, що на жаль, перелік, що зазначається в КК України не охоплює деякі міжнародні злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Не згадуються, зокрема, такі злочини як апартеїд, систематичні та масові порушення прав людини та інші. Окрім того, деякі диспозиції статей сформульовані без врахувань усіх вимог норм міжнародного права.

Саме не досконалість сучасного законодавства та невідповідність його міжнародному праву становить одну з найголовніших проблем пов'язаних з цими злочинами. Питання гармонізації національних правових систем та апроксимації національного законодавства до чинних міжнародних нормативних актів вирішуються недостатньо ефективно. В першу чергу потребує модернізації КК України, а саме приведення до відповідності з міжнародними нормами.

На даний час науковці класифікують злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Не існує єдиної точки зору.

Ще однією важливою проблемою є ефективність застосування відповідальності, що передбачена санкціями відповідних статей. Адже не завжди на практиці ці норми діють в повну силу.

Держава повинна захищати своїх громадян, а в разі необхідності бути спроможною швидко віднайти винного, притягнути його до відповідальності та забезпечити відшкодування завданих збитків.

Для попередження злочинного діяння на державному так законодавчому рівні повинні вводитись спеціальні заходи безпеки, зокрема такі як посилення контролю на митниці.

Процес вдосконалення національного кримінального законодавства не тільки у сфері злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, а й в інших сферах, повинен відбуватися поступово, послідовно та спираючись на вже існуючий позитивний міжнародний досвід.

Для дієвої боротьби та запобігання вчинення зазначених злочинів в Україні безумовно необхідно залучатись допомогою міжнародних організацій. Досвід світового товариства може стати дуже міцним підґрунтям для створення законодавства на новому більш дієвому рівні.

Отже злочини проти миру безпеки та міжнародного правопорядку потребують подальшого осмислення і дослідження, як в Україні, так і в інших державах.

Тивоненко Д. Р.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Сергатий М. О.

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ

У сучасних умовах спостерігається все більше процесів реформування правової системи України, що зумовлює необхідність вивчення та переосмислення багатьох інститутів окремих галузей права. Однак доводиться констатувати, що дослідженню питань виникнення та розвитку виборчих прав в юридичній літературі не приділено належної уваги.

Вперше кримінально-правові норми, які передбачали кримінальну відповідальність за діяння, що посягали на виборчі правовідносини та виборчі права, з'явилися в "Уложенні про покарання кримінальні та виправні" 1845 року (далі – Уложення).

Варто зазначити, що норми Уложення були за своїм змістом архаїчними, казуїстичними, виражали свій становий характер. Вони були спрямовані на захист феодальної державності, класових інтересів і станових привілеїв дворян-поміщиків, інтересів верхів народжуваної буржуазії, підкреслювали безправність і принижене становище простого народу.

За радянських часів кримінальне законодавство України практично було невіддільним від кримінального законодавства РРФСР. В Україні видавалися окремі кримінальні закони. Але практично з 1919–1920 рр. розпочалася рецепція законодавства РРФСР з метою досягнення єдності кримінального законодавства радянських республік.

28 грудня 1960 р. Верховною Радою УРСР було прийнято КК, який проіснував 41 рік. У четвертій главі його Особливої частини, яка мала назву "Злочини проти політичних і трудових прав громадян", були передбачені практично ті ж склади злочинів, які відомі й нині, а саме: "Перешкоджання здійсненню виборчого права" (ст.127), "Підлог виборчих документів, приписка або неправильний підрахунок голосів" (ст.128), "Порушення таємниці голосування" (ст.129).

05.04.2001 р. було прийнято КК України, який набрав чинності з 1 вересня 2001 р. та містив чотири статті, що стосувалися виборів і референдуму (ст. ст. 157–159). У подальшому внаслідок неодноразових змін і доповнень, які вносилися до чинного КК України в 2003 і 2005–2009 роках, статті 157–159 КК істотно трансформувалися й збільшилися за обсягом.

14.10.2014 р. Верховна Рада України прийняла Закон "Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо посилення відповідальності за порушення виборчих прав громадян)".

Статистика закінчених кримінальних проваджень у сфері виборчих прав громадян, переданих до суду, вказує, що на сьогодні факти притягнення до кримінальної відповідальності за порушення виборчих прав носять поодинокий характер. За окремими кваліфікованими складами кримінальних правопорушень проти виборчих прав не відкрито жодного кримінального провадження. Така гуманізація кримінального законодавства та невиправдано м'яке кримінальне покарання призвели до активного протиправного впливу на волевиявлення громадян та результати виборів, що негативно впливає на політичні процеси у державі.

Як висновок, варто зазначити, що підвищення санкцій за окремі правопорушення, насамперед вчинені повторно чи за попередньою змовою групою осіб, членом виборчої комісії чи комісії з референдуму, службовою особою з використанням службового становища, дозволить здійснювати оперативно-розшукові заходи у кримінальних провадженнях за кваліфікованими складами кримінальних правопорушень проти виборчих прав громадян.

Переведення у розряд тяжких злочинів низки посягань проти виборчих прав громадян, через посилення санкцій за їх вчинення, дозволить здійснювати негласне виявлення та фіксування слідів цих кримінальних правопорушень, що вкрай важливо для ефективності правозастосування та формування доказової бази.

Торбєєв М. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Україна, як й інші світові держави, що ставлять перед собою завдання прогресивного розвитку організовує внутрішнє забезпечення зокрема і за рахунок використання атомної енергії. Дана сфера врегульована системою законодавства, що передбачає врегулювання правовідносин між всіма органами державної влади в ній. Загальне розуміння того, що радіаційна загроза не знає меж та кордонів робить проблему радіаційної безпеки та захисту загальною для людства і виносить її на площину питання виживання. Врегулювання цих питань спонукає кожну соціально відповідальну країну трансплантувати систему заходів радіаційної безпеки, як обов'язкової ланки, до єдиної системи національної безпеки. Левова частина державних заходів має припадати на інформаційну сферу, як базового елементу єдиної системи загальнодержавних заходів, що несе за собою мету першочергово формувати культуру поводження з радіаційним предметом та/або культуру поведінки суб'єкта, що здійснює свою діяльність в умовно – радіаційному процесі.

Відповідну структуру органів державної влади передбачає й законодавство України. Здебільшого дана структура передбачила механізм контролю в промисловій сфері діяльності, що зумовлює використання атомного/радіаційного матеріалу, – тобто контроль над даним видом діяльності. Заходи примусового попередження, передбачено нормами Кримінального кодексу України, як стримуючий механізм та виховна санкція за порушення правил здійснення такої діяльності. Саме контролю відводиться ключова роль у забезпеченні дотримання відповідних норм, правил, стандартів та вимог інших документів з питання ядерної та радіаційної безпеки. Це обумовлено його (контролю) механізми, які дають можливість: отримати об'єктивну інформацію про стан фінансового, матеріально-технічного, кадрового забезпечення заходів, які мають відношення ядерної та радіаційної безпеки; порівняти фактичний стан у відповідній сфері із поставленими завданнями щодо забезпечення належного рівня безпеки у ядерній енергетиці, у поводженні з

ядерними матеріалами, виявити недоліки та помилки у цій роботі та попередити їх, оцінити відповідність управлінських рішень вимогам законодавства з питань ядерної та радіаційної безпеки і на цій основі визначити та здійснити заходи щодо запобігання порушень вимог радіаційної та ядерної безпеки та притягнення винних у цих порушеннях осіб до юридичної відповідальності [1].

Чинне законодавство України містить в собі певну розгалужену систему заходів контролю та забезпечення радіаційної безпеки в залежності від сфери правовідносин, тобто сфери видів діяльності, пов'язаної з використанням радіоактивного матеріалу. Іншими словами, державою розмежовано визначені правила поводження з радіаційним матеріалом в залежності від сфери його використання, зокрема: при здійсненні діяльності, пов'язаної з радіоактивними відходами [2], діяльності, пов'язаної з використанням уранових руд [3] тощо. Слід звернути увагу на тому, що дані законні правила за своєю суттю є однотипними і регулюють фактично одну і й ту саму групу правовідносин, що дає об'єктивну можливість ставити на практичну площину питання щодо об'єднання в один комплексний нормативно-правовий акт, який охопив би в собі процеси, що виникають, тривають й припиняються в цій сфері.

Використана література:

1. Організаційно-правові аспекти контролю у галузі ядерної та радіаційної безпеки [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / А. Л. Деркач. – Київ : Б. в., 2007. – 16 с.

2. Про поводження з радіоактивними відходами : Закон України від 30 червня 1995 року № 255/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/255/95-%D0%B2%D1%80/page.

3. "Про видобування і переробку уранових руд" 19 листопада 1997 року № 645/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/645/97-%D0%B2%D1%80.

Усс Л. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Лукашевич В. Г.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЙ ЗАКОНУ УКРАЇНИ "ПРО СУДОУСТРІЙ І СТАТУС СУДДІВ" В УМОВАХ ВОЄННОГО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ АБО У РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

На сьогодні в умовах складної ситуації, що відбувається в нашій країні, вкрай важливим є розгляд здійснення судочинства в районі проведення антитерористичної операції.

Перш за все, необхідно зазначити, що оскільки у 2014 році окремі територіальні частини Донецької та Луганської областей є зонами проведення антитерористичної операції, то дія Закону України "Про судоустрій і статус суддів" на цих територіях зазнала певного колапсу. Так, правовий режим цих територій передбачає особливий порядок забезпечення прав і свобод громадян України, які проживають на вищевказаній території.

Як результат, було прийнято Закон України "Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції" від 02 вересня 2014 року. Цей Закон визначає тимчасові заходи для забезпечення підтримки суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на території проведення антитерористичної операції, та осіб, які проживають у зоні проведення антитерористичної операції або переселилися з неї під час її проведення.

Варто наголосити, що новоприйнятими законами регулюються питання діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування на окремих територіальних частинах Донецької та Луганської областей. Однак не усі питання залишаються вирішеними. Так, виникають питання щодо діяльності інших органів, які повинні продовжувати свою діяльність, оскільки вона пов'язана з реалізацією прав і свобод людини та громадянина. А у зв'язку з терористичними діями, це унеможливлює здійсненню такої діяльності, зокрема, йдеться про судову владу та відповідно дію Закону України "Про судоустрій і статус суддів" в умовах воєнного надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції. Для врегулювання цих питань були прийняті нові нормативно-правові акти, які визначають порядок здійснення правосуддя на зазначених територіях.

З метою врегулювання правосуддя в зонах проведення антитерористичної операції було прийнято Закон України "Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції" від 12 серпня 2014 року, який визначає заходи правового реагування в районі проведення антитерористичної операції і спрямований на забезпечення доступу громадян та юридичних осіб до суду. Отже, у зв'язку з неможливістю здійснювати правосуддя окремими судами в районі проведення антитерористичної операції відбувається зміна територіальної підсудності судових справ, підсудних розташованим в районі проведення антитерористичної операції таким судам, та забезпечення розгляду цивільних справ, справ про адміністративні правопорушення, підсудних місцевим загальним судам, розташованим в районі проведення антитерористичної операції, адміністративних справ, підсудних місцевим загальним судам як адміністративним судам, апеляційним судам, розташованим в районі проведення антитерористичної операції, – місцевими загальними судами, апеляційними судами, що визначаються головою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ тощо.

Крім цього, Розпорядження Вищого господарського суду України "Про зміну територіальної підсудності господарських справ" від 02 вересня 2014 року зазначає, що розгляд господарських справ, підсудних господарським судам, розташованим в районі проведення антитерористичної операції, здійснюється господарським судом Запорізької області, господарським судом Харківської області, Харківським апеляційним господарським судом. Таким чином, було вирішено, що Господарським судам Донецької і Луганської областей, Донецькому апеляційному господарському суду справи, розгляд яких не закінчено і які перебувають у провадженні цих судів, передати господарським судам м. Запоріжжя та м. Харкова.

Слід зазначити, що сьогоднішня складна ситуація унеможливлює здійснення судочинства та належним чином реалізацію норм Закону України "Про судоустрій і статус суддів". Не усі питання, що виникли внаслідок гострої ситуації на цих територіях, врегульовуються, оскільки сьогодення показує, що тимчасово припинена діяльність судових органів, органів виконавчої влади. Це, в свою чергу, призводить до невиконання законних вимог

громадян та реалізації їх прав, а також до значного збільшення кількості справ, які залишаються не вирішеними. Безумовно, це актуалізує питання щодо розробки пропозицій з метою врегулювання судочинства на цих територіях. До того ж, такі пропозиції щодо врегулювання ситуації повинні обговорюватись на міжнародній арені, оскільки торкаються належного забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

Шмарін І. О.
Класичний приватний університет
аспірант

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТА НЕПОВАГИ ДО СУДУ

Одним з фундаментальних інститутів кримінального права є інститут суб'єкта злочину (кримінального правопорушення). На сьогоднішній день у вітчизняній науці кримінального права відсутні фундаментальні дослідження суб'єкта неповаги до суду в контексті криміналізації вказаного діяння.

Відповідно до частини першої статті 18 Кримінального кодексу України (далі – КК України) суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого відповідно до цього кодексу може наставати кримінальна відповідальність. Очевидно, що при структуруванні злочинів проти правосуддя законодавець керувався принципом спільності ознак суб'єктів злочинів, які передбачають наявність єдності підстав класифікації.

У контексті вищевказаного вважаємо, що встановлення загального віку кримінальної відповідальності за вчинення неповаги до суду є адекватною позицією в сучасних умовах, адже, з одного боку, вказане діяння є досить складним для усвідомлення його характеру і суспільної небезпеки особами молодшого віку, однак, з іншого, неповагу до суду не характеризується підвищеним ступенем суспільної небезпеки або ж істотною поширеністю серед осіб молодого віку.

На наш погляд, суб'єктом неповаги до суду може виступати як учасник судового розгляду, так і будь-яка інша особа. Якщо досліджувати суб'єкт зазначеного протиправного діяння за допомогою методу від зворотного, вбачається, що їм не може бути особа, яка приймає участь безпосередньо у відправленні правосуддя – суддя, народний засідатель чи інші особи.

Необхідно також відзначити, що вагомим процесуальним статусом у відправленні правосуддя в порядку кримінального судочинства мають суб'єкти державного обвинувачення. На наш погляд, державний обвинувач, який виступає не тільки стороною у справі, але і є посадовою особою, яка підтримує обвинувачення від імені держави, також не може бути суб'єктом неповаги до суду як кримінального правопорушення, враховуючи його процесуальний статус. Вважаємо, що у випадку, якщо державний обвинувач образить учасників судового розгляду або безпосередньо осіб, які відправляють правосуддя, такі дії слід кваліфікувати за статтею 365 КК України – перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу.

В свою чергу, на відміну від судді або прокурора адвокат не є посадовою особою. Тому, у випадку, якщо адвокат образить суддю, присяжного засідателя чи інша особа, яка бере участь у здійсненні правосуддя, за умови наявності всіх факторів він може бути притягнутий до кримінальної відповідальності за неповагу до суду.

Особливим у вітчизняній системі судоустрою представляється правовий статус народних засідателів і присяжних. Очевидно, що присяжні і народні засідателі не є посадовими особами, чиї протиправні дії в момент виконання своїх обов'язків порушують законну діяльність державного (муніципального) апарату влади і управління. Тому, за наявності всіх факторів і з урахуванням їх статусу, присяжні і народні засідателі можуть підлягати притягненню до кримінальної відповідальності за неповагу до суду.

На підставі викладеного вважаємо, що суб'єктом неповаги до суду у разі його криміналізації в Україні як кримінального правопорушення проти правосуддя може бути будь-осудна особа, яка на час вчинення кримінального правопорушення досягла 16-річного віку (загальний суб'єкт), крім прокурорів і суддів. При цьому, дії перерахованих вище осіб у разі прояву ними неповаги до суду у формі образи судді, присяжного / народного засідателя чи іншої особи, що приймає участь у відправленні правосуддя, не підлягають кримінально-правової кваліфікації.

Щегольська А. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ю. н., професор Денисов С. Ф.

НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ В МЕЖАХ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 12.00.08

Правова наука є двигуном прогресу та сферою діяльності людей, яка посідає у розвитку держави одне з провідних місць. Особливе місце займає наука кримінального права та кримінології; кримінально-виконавчого права, яка досліджує кримінально-правові та кримінально-виконавчі відносини; норми кримінального та кримінально-виконавчого права, що їх регулюють; кримінальний і кримінально-виконавчий закони; злочин, кримінальну відповідальність і покарання; злочинність і віктимізацію, їх детермінанти та заходи запобігання; жертв злочину, особистість злочинця тощо.

Особливий внесок у розвиток кримінального права та кримінології; кримінально-виконавчого права зробили вчені-правознавці, доктори наук за спеціальністю 12.00.08.

Доктор наук – вищий науковий ступінь, який присуджується спеціалізованою вченою радою на підставі прилюдного захисту докторської дисертації особою, яка має науковий ступінь кандидата наук, і затверджується Міністерством освіти і науки України з урахуванням висновку відповідної експертної ради Департаменту атестації кадрів МОН України.

Україна має потужний інтелектуальний потенціал. На даний час кількість фахівців з науковим ступенем доктора наук за спеціальністю 12.00.08 налічує 92 – українських вчених, з них 22 – жінки, 70 – чоловіків. Свій внесок у науку здійснюють представники Харківської, Київської, Одеської, Львівської та ін. шкіл кримінального права та кримінології, серед яких слід виділити і Запорізьку школу.

В Запорізькій області – 24 докторів юридичних наук, з них 11 – жінок, 13 – чоловіків. За спеціальністю 12.00.08 (кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право) в Запорізькій області налічується 5 докторів наук, а саме:

1) *Абакумова Ю. В.* – працює заступником директора Інституту права ім. В. Сташиса КПУ. У 2007 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: "Кримінальна відповідальність особи за вчинення злочину при виконанні спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованної групи чи злочинної організації", а у 2013 р. докторську на тему: "Теорія співучасті в кримінальному праві України";

2) *Денисов С. Ф.* – професор кафедри кримінального права Інституту права ім. В. Сташиса КПУ. У 1996 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: "Кримінальна відповідальність за злочини проти громадської моралі", а у 2011 р. докторську на тему: "Злочинність кримінально активної частини молоді та її запобігання в Україні";

3) *Денисова Т. А.* – директор Інституту права ім. В. Сташиса КПУ. У 1996 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: "Особливості карально-виховного впливу на неодноразово засуджених жінок, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі", а у 2011 р. докторську на тему: "Кримінальне покарання та реалізація його функцій";

4) *Дудоров О. О.* – професор кафедри кримінального права та правосуддя ЗНУ. У 1994 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: "Проблемні питання кримінальної відповідальності за одержання хабара", а у 2007 р. докторську на тему: "Проблеми кримінально-правової охорони системи оподаткування України";

5) *Рябчинська О. П.* – очолює кафедру кримінального права Інституту права ім В. Сташиса КПУ. В 2003 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: "Боротьба з розповсюдження порнографічних предметів та творів, що пропагують культ насильства і жорстокості", а у 2013 р. докторську на тему: "Теоретико-правові засади функціонування системи покарань в Україні".

Останніми роками зростає інтерес до науки. Підготовка науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації здійснюється також в аспірантурі і докторантурі КПУ, при якому діє Спеціалізована вчена рада Д 17.127.07, яка є основною ланкою в системі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Таким чином, наукові можливості і умови для творчої і дослідницької праці дозволяють вченим-правознавцям вести постійну роботу з вдосконалення навчального процесу, підвищення теоретичного та методичного рівнів викладання, підготовці високопрофесійних юристів; здійснювати теоретично обґрунтовані та емпірично підтверджені дослідження, що сприяють розвитку знань в сфері кримінального і кримінально-виконавчого права та кримінології, а також дозволяють ефективно на практиці протидіяти злочинності.

Юхно М. В.
Національного університету ДПС України, м. Ірпінь
наук. кер. – к. ю. н., доцент Бухтіяров О. А.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ СЕРІЙНИХ ВБИВСТВ

Серійні вбивства являють собою сукупність злочинів, локалізованих часом, простором і діями тієї самої особи або групи осіб. Серійні вбивці з'являлися з фатальною регулярністю у всіх країнах, у всі часи і при всіх режимах. Вони завжди викликали і продовжують викликати в суспільстві майже містичний жах і почуття несвідомого страху: наступною жертвою може стати кожен. У часи середньовіччя подібних людей вважали одержимими демонами і палили на вогнищах.

Зараз тема, що стосуються серійних вбивств актуальна як ніколи. За останні кілька років їх чисельність значно збільшилась, проте результативність їх розслідування так і залишилась на низькому рівні, оскільки їх розслідування – це складна багатоаспектна проблема, яка ускладнена відсутністю науково обґрунтованої криміналістичної методики.

Найбільш розповсюдженими є вбивства з корисливих мотивів, за ними йдуть вбивства, які мають сексуальне підґрунтя, і складають майже один відсоток від загальної чисельності вбивств.

Виділяють наступні групи вбивств на сексуальному підґрунті: 1) вбивства осіб жіночої статі та підлітків (жіночої та чоловічої статі) з метою подолання їх опору; 2) вбивства з метою забезпечення своєї безкарності після вчинення зґвалтування; 3) вбивства жінок до, під час або після вчинення зґвалтування, коли потерпілі вчиняють дії, які сприймаються злочинцями як тяжка образа; 4) вбивства, коли злочинець отримує статеве задоволення від страждань, агонії жертв або з метою вчинення сексуального контакту з мертвою людиною [1, с. 10].

Одна з основних проблем, яка виникає під час розслідування таких справ – виявлення серії. Для цього слідчий проводить аналіз даних, які свідчать про збіг ознак, що дозволяє зробити обґрунтований висновок про вчинення вбивств однією і тією ж особою. До цих ознак, зокрема, відносяться: картина злочину (в тому числі наявність так званого "підпису" злочинця, а також злочинного автографа); судово-медичні ознаки (фіксація, наприклад, стереотипного комплексу дій сексуальної спрямованості для всіх справ); певні спільні ознаки жертви (стать, вік, зовнішній вигляд, професія або рід занять); циклічність (певна періодичність вчинення злочину); спільний мотив (умовно або безумовно сексуальний), тощо [3, с. 213].

Таким чином, викладене свідчить, що залучення до розслідування спеціалістів-психологів та створення спеціальних оперативно-слідчих груп, на які б покладалося розслідування справ, що стосується серійних вбивств, які вчиняються на сексуальному підґрунті значно підвищили б показники розслідування злочинів у даній сфері.

Список використаних джерел

1. Антонян Ю. М. Убийства ради убийства / Ю. М. Антонян. – М.: Щит-М, 1998. – 233 с.
2. Горгулинская И. Н. Использование специальных познаний в процессе расследования серийных убийств: первоначальный этап расследования : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09 "Уголовный процесс, криминалистика, оперативно-розыскная деятельность" / И. Н. Горгулинская – Барнаул, 2007. – 22 с.
3. Деякі особливості розслідування серійних убивств Кучинська О. П.: Стаття / Вісник Запорізького національного університету № 4, 2010. – С. 212–216

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОЗНАВСТВА

Агасієва Ф. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Гороховська О. В.

ОСНОВНІ РИСИ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ СВ. ПРЕСТОЛУ

Основні риси дипломатичної служби Св. Престолу визначаються положеннями Кодексу канонічного права. Його головою є сам папа, який управляє своєю дипломатичною організацією в основному за допомогою державного секретаріату, побудованого так само, як і міністерства закордонних справ більшості держав, за функціонально-територіальним принципом. За формою сучасна дипломатична служба Ватикану багато в чому нагадує світську. Папські нунції прирівняні до класу надзвичайних і повноважних послів, і папські дипломати користуються тими ж привілеями і імунітетами, що і світські. Підготовка дипломатичних кадрів здійснюється за програмою, багато в чому схожою з програмою інших дипломатичних академій. Число представників різних країн світу, що навчаються в ній, постійно зростає.

В той самий час дипломатична служба Св. Престолу має деякі особливості. У її основі перш за все знаходиться принцип свободи і незалежності церкви. Окрім дипломатичних місій, нунціатур, Ватикан має в своєму розпорядженні представництва недипломатичного характеру – апостольські делегації. Причому у ряді випадків апостольські делегати суміщають свої обов'язки з функціям нунція. Дипломатичні місії Ватикану навіть в крупних країнах, зазвичай, нечисленні і складаються з двох-трьох осіб. У багатьох католицьких країнах існує звичай, згідно якому папський нунцій автоматично стає дуайеном дипломатичного корпусу.

Папські дипломати є не тільки інструментом підтримання дипломатичних стосунків з урядами різних країн, вони представляють понтифіка і при місцевих католицьких церковних властях. Цей аспект їх діяльності у минулому не раз призводив до напруги в стосунках з місцевим єпископатом, тому що папський легат міг втручатися в діяльність місцевих церков. Ще на Тридентському соборі ухвалили, що папські посланці не повинні жодним чином перешкоджати юрисдикції місцевих церковних влад. Певні тертя, пов'язані з діяльністю папських легатів, виникали і в наші дні. Другий Ватиканський собор виразив побажання, щоб сфера компетенції легатів римського понтифіка була більш точно обкреслена. Згодом з'являлися нові інструкції, що обмежують прерогативи легатів щодо місцевих церков. Сьогодні упор робиться на завдання легатів інформувати Св. Престол і розвивати його зв'язки з місцевим єпископатом, обмежуючись суто дипломатичними цілями.

Ватикан в даний час не має своїх консульських представництв. Проте керівники ватиканської дипломатії, виходячи з міжнародної правосуб'єктності Св. Престолу, не виключають можливості створення папської консульської служби. Мова може йти також про наділення консульськими функціями нунціатур або апостольських делегацій, які фактично користуються консульськими привілеями в тих країнах, де з тих або інших причин офіційні стосунки не встановлені.

У останні десятиліття представники Ватикану активно брали участь в ініціативах ООН по кодифікуванню дипломатичного права, що завершилися ухваленням Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 р., Віденської конвенції про консульські зносини 1963 р., Конвенції про спеціальні місії 1969 р., Віденської конвенції про представництво держав в їх стосунках з міжнародними організаціями універсального характеру 1975 р.

Вивчення історичного досвіду і сучасних форм дипломатії Св. Престолу, дипломатії в контексті сучасного миру багато в чому унікальним, набуває особливого сенсу в наші дні, коли пошук "етичного вимірювання" міжнародних відносин неминуче призводить до усвідомлення значущості духовного чинника.

Березовська А. Р.
Запорізький колегіум "Мала гуманітарна академія"
наук. кер. – Синьогіна О. В.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОСОЮЗУ

Актуальність даної теми зумовлюється необхідністю глибокого всебічного вивчення наслідків вступу нашої держави в європейське співтовариство. В даний час, коли Україна широким фронтом виходить на західноєвропейський соціально-економічний простір, великого значення набуває інтеграція України в Європу. Сучасні тенденції світового розвитку ставлять перед Україною нові проблеми та потребують від неї активної участі в їх рішенні.

Мета даної роботи: розглянути перспективи вступу до Євросоюзу, програму інтеграції, історію співробітництва України і ЄС, перспективи вступу для України та наслідки. Об'єкт дослідження: процесс інтеграції до Євросоюзу, предмет дослідження: програма інтеграції України до Євросоюзу.

Історія Європейського союзу починає свій відлік з укладання Європейського об'єднання вугілля і сталі (18 квітня 1951 р.), що поклало початок економічній і політичній інтеграції Європи. 7 лютого 1992 р. відбулося підписання Маастрихтської угоди: "Про створення Європейського союзу".

Бажання України співпрацювати з ЄС було висловлено Президентом України Леонідом Кравчуком 14 червня 1994р. в Люксембурзі під час підписання Угоди "Про партнерство та співробітництво між Україною і ЄС".

Наступним етапом співробітництва України і ЄС стало підписання в Женеві 19 червня 2000 р. Декларації між Україною та Європейською асоціацією вільної торгівлі, де визначені основні напрями і правові засади співробітництва сторін.

Інтеграційна привабливість вступу до Євросоюзу для України: можливість досягнення високих соціальних стандартів європейських країн; реальний поступ у здійсненні реформ і модернізації; великий інвестиційний потенціал країн ЄС; економічна привабливість Євросоюзу для України полягає у можливості долучитись до високої культури ефективного ринкового господарювання.

Позитивні наслідки вступу України до Євросоюзу.

Політичні вигоди: участь в Європейській колективній безпеці.

Соціальні вигоди: відкриття кордонів для вільного пересування населення.

Культурні (ідеологічні) вигоди: широкий доступ до інформаційного потенціалу ЄС.

Економічні переваги: забезпечення розвитку середнього та малого бізнесу, макроекономічна стабільність, нові ринки збуту для українських товарів та додаткові інвестиції.

Можливі негативні наслідки вступу України в Євросоюзу.

Політичні загрози: небезпека втягнення України в конфлікт цивілізацій між Заходом і мусульманським світом.

Економічні загрози: можливе переміщення до України шкідливих виробництв, втрата конкурентоспроможності певних галузей.

Соціальні загрози: поглиблення демографічного спаду, проблема незаконної міграції та відтоку кадрів.

Культурні (ідеологічні) загрози: розмивання національної самобутності України.

Приєднання до європейської спільноти гарантує високі стандарти в економіці і суспільному житті, але поряд з цим вимагає від України здатності взяти на себе певні юридичні зобов'язання. Та 27 червня 2014 року в Брюсселі було завершено процедуру підписання Угоди про асоціацію між Україною з однієї сторони та Європейським Союзом з іншої сторони. Цей договір став справжнім символом боротьби української нації за європейське майбутнє для України.

Грабчак М. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Гороховська О. В.

ПРИНЦИП КОМПЛЕМЕНТАРНОСТІ У РИМСЬКОМУ СТАТУТІ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

У міжнародному кримінальному праві принцип комплементарності означає, що міжнародно-правові засоби переслідування осіб за вчинення певних злочинів лише доповнюють національні засоби. Щодо безпосередньо Міжнародного кримінального суду, то йдеться про необхідність збалансування інтересів держави та міжнародного співтовариства, метою чого є захист прав людини. В остаточному варіанті Статуту у параграфі 10 преамбули договору та у ст. 1 використовується формула: "доповнює національні органи кримінальної юстиції", що з формальної точки зору і відображає принцип комплементарності. Більше слово "доповнює" жодного разу у Статуті не згадується. Але суть цієї фрази, як і принципу комплементарності загалом, розкривають інші положення Статуту Суду (статті 12–16, 89, 90), зокрема щодо прийнятності до розгляду в МКС справ.

Питанням прийнятності присвячені ст. ст. 17–19 Статуту, які по суті і розкривають зміст формули "доповнює національні органи кримінальної юстиції". Якщо розглядати прийнятність справ з точки зору співвідношення національної та міжнародної юрисдикцій, то потрібно відзначити, що зміст ст. 17 одразу вказує на пріоритет національних судових органів у розгляді справ. Система Статуту побудована таким чином, що навіть якщо Суд своїм рішенням визнає прийнятність справи, держава може заявити протест, якщо вона має юрисдикцію по цій справі на тій підставі, що вона проводить розслідування або кримінальне провадження по цій справі або вже провела його.

Статут МКС передбачає також ще один, "зворотній" аспект принципу комплементарності. Так, відповідно до принципу non bis in idem, якщо Суд визнав певну особу винною або ж навпаки невинною, то така особа вже не може бути засуджена жодним іншим судом за це ж діяння. На практиці це означає, що національні суди вже не можуть розглядати справу, якщо рішення по ній постановлено міжнародним судом. Однак це не означає, що національні суди будуть повністю "усунуті від справи". Для національної юрисдикції все ще залишаться шпаринки для здійснення власного правосуддя над підозрюваним. Так само і міжнародний суд має певні можливості для прийняття справи до розгляду, рішення по якій вже було постановлено національним судом, якщо розгляд у національному суді мав на меті убезпечити відповідну особу від кримінальної відповідальності або він не був проведений незалежно та неупереджено. При чому держави у цій ситуації знаходяться навіть у кращому становищі, оскільки Статут не регулює питань здійснення юрисдикції МКС щодо амністованих осіб.

Таким чином, принцип комплементарності у викладі Римського Статуту звучить так: "Якщо держава не може або не хоче проводити розслідування чи порушити кримінальне переслідування належним чином, справа у встановленому порядку може бути прийнята до провадження Міжнародним кримінальним судом". З цього положення випливає, що Міжнародний кримінальний суд здійснює правосуддя лише у тих випадках, коли це правосуддя повинен, але не може або не хоче здійснювати юрисдикційний орган держави.

Є однак у Статуті і положення, які свідчать про збереження елементів принципу примату МКС над національними органами опосередковано через Раду Безпеки ООН. Відповідно до пункту Ь) статті 13 Статуту, МКС може здійснювати свою юрисдикцію, якщо "ситуація передається Прокурору Радою Безпеки, яка діє на підставі Глави VII Статуту ООН". Хоча формально принцип комплементарності застосовується і до такої ситуації, на практиці цілком ймовірно, що він буде подоланий шляхом посилання на Статут ООН, зобов'язання за яким переважають зобов'язання за будь-яким іншим міжнародним договором (ст. 113 Статуту ООН).

Карпенко О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Гороховська О. В.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Тероризм швидкими темпами активізується і набуває міжнародного характеру. У загальному плані міжнародний тероризм можна охарактеризувати як сукупність суспільно небезпечних у міжнародному масштабі діянь, які спричинили трагічні наслідки (загибель людей, руйнування і знищення матеріальних і інших цінностей).

Відповідно до Закону України від 20 березня 2003 р. тероризм – суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей.

Акти міжнародного тероризму включають жорстокість, безглузді вбивства, взяття заручників, захват літаків, здирство, вживання тортур або загрози їх вживання в мирний або військовий час, з політичними цілями, коли вони направлені:

1. Проти будь-якого іноземного уряду, міжнародної організації або їх представників;
2. Проти будь-якого громадянина іноземної держави, лише тому що він громадянин іноземної держави;
3. Коли такі дії здійснюються особою, що перетинає державний кордон країни, яка вимагає його видачі.

Розвиток сучасного тероризму обумовлений:

– зміцненням ролі релігії, як наслідку процесу деідеологізації у внутрішньому житті ряду країн світу та міжнародних відносинах;

– розвитком транснаціональної організованої злочинності та пов'язаної з нею нелегальною торгівлею зброєю, радіоактивними матеріалами тощо;

– наслідками науково-технічного прогресу та вдосконаленням глобальних інформаційних технологій та високими темпами урбанізації в світі.

Тенденціями розвитку сучасного міжнародного тероризму є намагання злочинців отримати доступ до засобів радіоелектронної боротьби (РЕБ), ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення.

Існує два основних підходи до засобів боротьби з міжнародним тероризмом: американський підхід і європейський підхід. Перший підтримує необхідність застосування військових заходів і має на меті знищення терористичних угруповань, другий підхід наголошує на організаційно-правовій та розвідувальній складовій і на контролі за інформаційними потоками. Головною метою європейського підходу є не саме по собі припинення існування терористичних організацій, а створення таких умов, що унеможливили б їхню діяльність.

Методи боротьби з тероризмом:

– попередження; блокування тероризму на початковій стадії і недопущення становлення і розвитку його структур;

– недопущення ідеологічного виправдання терору під прапорами "захисту прав нації", "захисту віри"; поширення тероризму всіма силами ЗМІ;

– передача всього керування антитерористичною діяльністю найбільш надійним спецслужбам при невтручанні в їхню роботу будь-яких інших органів керування;

– використання договорів з терористами тільки цими спецслужбами і тільки для прикриття підготування акції по повному знищенню терористів;

– ніяких поступок терористам, жодного безкарного теракту, оскільки практика показує, що будь-який успіх терористів провокує подальше зростання терору і кількості жертв.

Коломієць К. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Гороховська О. В.

САНКЦІЇ ТА КОНТРЗАХОДИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Основними ознаками або характеристиками міжнародно-правової відповідальності як міжгальногалузевого інституту міжнародного права є наступні: є наслідком виключно міжнародно-протиправного діяння; реалізується у міжнародних правоохоронних відносинах між однією або більше державами, що вчинили міжнародно-протиправне діяння (держави-порушниці) і потерпілою (потерпілими) державою; полягає у правомірному застосуванні щодо держави правопорушниці міжнародно-правових примусових заходів (санкцій та контрзаходів); призводить до певних видів відповідальності держави-порушниці – обмежень та втрат матеріального й нематеріального характеру; спрямована на забезпечення принципів та норм міжнародного права й охорону міжнародного правопорядку.

Міжнародно-правова відповідальність та міжнародно-правові примусові заходи є різними правовими явищами. Позбавлення, породжувані міжнародно-правовими примусовими заходами, мають іншу природу, ніж позбавлення, у яких виражається відповідальність держави-правопорушниці. Перші не пов'язані з виконанням державою обов'язків, що випливають з відповідальності, а є результатом реалізації повноважень потерпілих суб'єктів міжнародного права.

Особливості міжнародного права і міжнародна практика вказують на доцільність трактування міжнародно-правових санкцій як власне примусових заходів, які забезпечують припинення міжнародних правопорушень, відновлюють міжнародний правопорядок і в кінцевому результаті примушують державу-правопорушника виконати обов'язки, що випливають з його відповідальності.

З урахуванням специфіки міжнародного права і тенденцій сучасної практики можна сказати, що міжнародно-правові санкції являють собою особливий інститут правоохорони і правозастосування, норми яко-

го встановлюють порядок примусового забезпечення корекції механізму міжнародно-правового регулювання, коли внаслідок міжнародного правопорушення виникають перепони в його нормальному функціонуванні і коли відновлення міжнародного правопорядку не вдається або неможливо забезпечити за допомогою виключно погоджувальних заходів процесуального врегулювання.

Санкції – це дозволені міжнародним правом примусові заходи, які застосовуються суб'єктами міжнародного права для охорони і підтримки міжнародного правопорядку у випадку, якщо суб'єкт-правопорушник відмовляється припинити міжнародне правопорушення, відновити права потерпілих суб'єктів і добровільно виконати зобов'язання, що випливають з його міжнародно-правової відповідальності.

Контрзаходи в міжнародному праві – це примусові заходи, які потерпіла держава або група держав вживає проти держави (чи групи держав), відповідальної за міжнародне протиправне діяння з метою змусити правопорушника виконувати свої зобов'язання.

Санкції та контрзаходи – це засоби примусу, що вживаються уповноваженими суб'єктами міжнародного права, метою яких є примушування держави-правопорушника до виконання зобов'язань.

Спільними рисами санкцій та контрзаходів у міжнародному публічному праві є те, що вони: повинні вживатися суб'єктами міжнародного публічного права, які мають на це відповідні повноваження, закріплені у міжнародно-правових актах; метою застосування санкцій та вжиття контрзаходів є примушення держави-правопорушника до виконання певних зобов'язань; вказані зобов'язання держава-правопорушник узяла на себе відповідно до норм міжнародного права, а потім або відмовилася їх виконувати, або не виконує їх фактично, юридично визнаючи їх чинність для себе.

Максимчук С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Гороховська О. В.

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ДЖЕРЕЛ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Під джерелом міжнародного права прийнято вважати форму вираження міжнародно-правової норми. Жодний із документів міжнародного права не містить вичерпного переліку його джерел. Деякі вчені вважають, що перелік джерел сучасного міжнародного права міститься в ст. 38 Статуту Міжнародного Суду ООН, прийнятого 26 червня 1945 року. Відповідно до цього документа до джерел міжнародного права належать [1, с. 126]: а) міжнародні конвенції; б) міжнародний звичай як доказ загальної практики, визнаної як правова норма; в) загальні принципи права, визнані цивілізованими націями; г) судові рішення і доктрини найбільш кваліфікованих фахівців із публічного права різних націй як допоміжний засіб для визначення правових норм.

До основних джерел міжнародного права відносять міжнародний договір і міжнародний звичай, які через їх значущість, поширеність й інтенсивне застосування виконують роль універсальних джерел міжнародного права.

Відповідно до ст. 1 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року [2] договір розуміється як міжнародна угода, укладена між державами в писемній формі і регульована міжнародним правом, незалежно від того, міститься така угода в одному документі, у двох чи декількох пов'язаних між собою документах, а також незалежно від його конкретного найменування.

Визначення міжнародно-правового звичаю наводиться у ст. 38 Статуту Міжнародного Суду [5] і свідчить про те, що звичай формується у практиці міжнародного спілкування. Для того щоб була визнана наявність звичаю, потрібне дотримання низки умов, які підтверджують існування практики, що визнається у якості правової норми: відносної тривалості практики, її ідентичності, загального характеру практики, її правомірності. Міжнародний звичай – це правило поведінки, що у результаті кількаразового повторення протягом тривалого часу набуло мовчазного визнання суб'єктами міжнародного права і застосовується ними в їх міжнародній практиці як звичаєве [3].

Протягом тривалого часу саме міжнародно-правовий звичай був основним джерелом, на підставі якого в міжнародному праві виконувалися міжнародні зобов'язання. З XX ст. дедалі більшу роль почали відігравати міжнародні договори. Але й дотепер міжнародно-правовий звичай має велике значення.

До допоміжних джерел, що відіграють важливу роль у становленні і розвитку загального міжнародного права, належать правотворчі рішення міжнародних організацій (встановлюють і формулюють правило поведінки), що досить часто за рішенням тих самих міжнародних організацій мають рекомендаційний характер і не обов'язкові для виконання їх членами; судові рішення (рішення Міжнародного суду ООН, вироки Нюрнберзького і Токійського трибуналів); доктрини "найбільш кваліфікованих фахівців із публічного права різних націй", до яких слід віднести найвідоміших фахівців – міжнародників Броунлі, Гугенхейма, Оппенгейма, Руссо, Фердросса, Хайда та ін., а також вітчизняних учених – В. Денисова, Ф. Кожевнікова, В. Корецького, І. Лукашука, Р. Мюллерсона, Г. Тушина; діяльність Комісії з кодифікації і прогресивного розвитку міжнародного права ООН. До допоміжних джерел також необхідно віднести міжнародні звичаєвості і міжнародну ввічливість [4, с. 23].

Використані джерела.

1. Баймуратов М. О. Міжнародне право : навч. посіб. / М. О. Баймуратов. – Х.: Одіссей, 2001. – 672 с.
2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.
3. Конституція України: Закон від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.
4. Міжнародне право: навч. посібник / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.
5. Устав Организации Объединённых Наций и Устав Международного Суда від 26.06.1945 р.. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

Ржанська С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Гороховська О. В.

КРИТЕРІЇ ТИПОЛОГІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

На початку XXI сторіччя кількість міжнародних організацій вже вимірюється тисячами. Вони дуже різноманітні за складом учасників, цілями, функціями, місцем в інституційному середовищі міжнародних відносин. Найбільш численними є так звані неурядові міжнародні організації, яких налічується понад чотири тисячі. Значно менше міждержавних організацій, але все ж таки їх налічується понад дві сотні, і їх число зростає чи не щороку. Таке розмаїття організацій ускладнює їх класифікацію і відокремлення типів організацій за якоюсь однією схемою.

Типологія міжнародних організацій відображає такі аспекти, за якими аналізується суть і діяльність організацій. Тобто, існують певні критерії визначення типу організації в залежності від того, в якому аспекті ми маємо намір її розглядати. Основними критеріями типології міжнародних організацій є: членство суб'єктів міжнародних відносин і юридичний статус організації; географічне поширення; функціональна спрямованість; характер діяльності.

За складом членів і юридичним статусом організації поділяються на міждержавні і неурядові. Міждержавні організації утворюються на основі офіційних урядових угод між країнами. Різновидом цього типу організацій є міждержавні економічні організації (МДЕО). Прикладів міждержавних організацій чимало: ООН, НАТО, ОБСЄ та ін.; серед МДЕО – ЄС, МВФ, НАФТА та ін. В роботі міждержавної організації бере участь офіційний представник уряду країни-члена і відповідальність за його дії несе уряд країни. Отже, представник країни в організації відстоює не свою власну точку зору, а узгоджену на відповідному рівні позицію свого уряду. Неурядові організації утворюються на основі індивідуального або колективного членства суб'єктів, які не є офіційними представниками своїх урядів. Наприклад, до Римського клубу на індивідуальній основі входять видатні вчені світу, зазвичай, вони не є членами уряду в своїх державах, і уряд їх не уповноважує відстоювати офіційну точну зору. Тому члени неурядових організацій мають значно більше свободи в своїх діях, вони можуть висловлювати свою особисту думку, незважаючи на позицію свого уряду. Це обумовлює гнучкість і оперативність в обговоренні багатьох проблем і прийнятті відповідних рішень. Але уряд не несе відповідальності за дії свого громадянина – члена неурядової організації. Значна кількість неурядових організацій функціонує в економічній сфері.

За географічним поширенням міжнародні організації поділяються на глобальні та регіональні. Глобальні організації об'єднують країни або інші суб'єкти незалежно від того, де, в якій частині світу вони знаходяться. Найяскравішим прикладом такого типу є Організація Об'єднаних Націй, яка об'єднує переважну кількість країн нашої планети. До глобального типу можна віднести також Міжнародний валютний фонд, Світову організацію торгівлі, Червоний хрест, Римський клуб, Організацію економічного співробітництва та розвитку. Регіональні міжнародні організації об'єднують країни, розташовані в якомусь певному регіоні, як правило, компактно, в територіальній близькості. Таких організацій чимало: Європейський Союз, Північноамериканська асоціація вільної торгівлі, Асоціація країн Південно-Східної Азії та інші. Іноді регіон являє собою досить велику територію, яка може вийти за межі однієї частини світу або континенту.

За функціональною спрямованістю організації поділяються на організації загальної компетенції і спеціальної компетенції. Організації загальної компетенції в своїй діяльності охоплюють широке коло проблем і напрямків. Безпрецедентною тут є ООН, діяльність якої простягається в сфери: політичну, економічну, екологічну, безпеки, юридичну та ін. До організацій спеціальної компетенції відносяться міжнародні організації, в яких одна з функцій є головною, пануючою, а решта – допоміжні. Найчастіше це відноситься до організацій в сфері виробництва і торгівлі, що утворилися для ефективної реалізації товару.

Рихлівська К. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Гороховська О. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Міжнародне гуманітарне право, іменоване в деяких нормативно-правових актах як "право збройних (військових) конфліктів" або "право війни", являє собою застосовувану в період військових конфліктів систему правових принципів і норм, що містяться в міжнародних договорах (угодах, конвенціях, протоколах) або що є наслідком встановлених звичаїв ведення військових дій. Мета міжнародного гуманітарного права – полегшити, наскільки це можливо, лиха і втрати, принесені військовими діями, як їх безпосереднім учасникам, так і особам, безпосередньо не приймаючих в них участь, а також захистити об'єкти, які мають військове значення.

Як показала міжнародна практика держав і численні локальні війни і міжетнічні конфлікти, міжнародне право в період збройних конфліктів і понині зберігає свою актуальність і потребує постійного коригування. Є ряд питань, які потребують свого законодавчого вирішення. Зокрема, найбільшу складність представляє проблема засобів ведення війни. Прогрес військової техніки досяг такого масштабу, коли з небаченою швидкістю з'являються нові, усе більш удосконалені засоби озброєння, принципово нові системи зброї, застосування яких може привести до масового знищення людей. Роззброєння – одна із глобальних проблем сучасності, що безпосередньо впливає на виживання людської цивілізації. Це система заходів, спрямованих на припинення перегонів озброєнь, обмеження, скорочення і ліквідацію засобів ведення війни. Людство все більше усвідомлює важливість і актуальність цієї проблеми, намагаючись тримати її в рамках, підконтрольних світовому співтовариству Також, на жаль, в міжнародному гуманітарному праві до цього часу нема чітких критеріїв відмінності військовослужбовців від цивільних осіб. Тим більше, що нерідко цивільні особи беруть участь у збройних конфліктах. У той же час, безсумнівно, що сьогодні найбільше від

конфліктів страждає цивільне населення. У зв'язку з чим, очевидно, що необхідно знайти баланс у регулюванні статусу даних груп осіб, і закріпити чіткі положення останнього в нормах міжнародного права.

Застосування гуманітарного права в міжнародних конфліктах було широко досліджено, але набагато менше написано про те, як досягти його ефективної імплементації там, де конфлікти за своїм характером не є міжнародними. Ні спільна ст. 3 Женевських конвенцій 1949 р., ні II Додатковий протокол не містять положень щодо свого застосування. В дійсності, система в цілому була розроблена для регулювання міжнародних конфліктів; вона не може бути легко налаштована для застосування в неміжнародних конфліктах, характеристики яких зовсім інші. Імплементація міжнародного гуманітарного права на національному рівні пов'язана з проблемою співвідношення міжнародного права з внутрішнім правом. У кожній національній правовій системі імплементація норм міжнародного права у внутрішньому законодавстві має певні особливості, зумовлені, головним чином, конституційними нормами, що стосуються співвідношення цих двох правопорядків. Буде корисна розробка та прийняття типових (модельних) міжнародних актів у гуманітарній сфері, на основі яких могли б прийматися відповідні закони на національному рівні. Такі закони могли б, наприклад, стосуватися заходів реалізації норм гуманітарного права. Також слід доповнити Женевську конвенцію про поводження з військовополоненими положенням про обмін військовополоненими. Необхідний механізм та процедура обміну військовополоненими. Бажано би, також прискорити процедуру введення миротворчого контингенту.

Безсумнівно, в рамках даної роботи неможливо в повному обсязі розглянути всі актуальні проблеми міжнародного гуманітарного права. Однак, безперечно, що найважливішим завданням міжнародного співтовариства є поліпшення стану справ з прийняттям та виконанням норм даної сфери міжнародного права.

Фуклєва І. Ф.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ю. н., доцент Гороховська О. В.

ФЕДЕРАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО США ПРО ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Закон про авторське право 1976 р. встановлює, що охороні підлягають твори оригінального характеру, зафіксовані будь-яким матеріальним носієм, та містить перелік об'єктів, які віднесено до поняття "твір".

Також визначення творів, які належать до визначення "авторське право" міститься у § 102 Зводу законів США, а саме твори, які належать до визначення "авторське право", поділяються на такі категорії, як літературні твори; музичні твори із супроводжувальними словами; драматичні твори із супроводжувальною музикою; пантоміма і хореографічні твори; образотворчі, графічні та скульптурні твори; кінозйомка та інші аудіовізуальні твори; звукові записи.

Хоча цей перелік не є вичерпним, більшість творів підпадають під один із зазначених об'єктів. Наприклад, комп'ютерні програми та бази даних реєструються як "літературні твори", а карти й архітектурні плани – як "ілюстрації, графічні твори, скульптури". Під літературними розуміють твори, відмінні від аудіовізуальних і виражені словами, цифрами або іншими вербальними чи цифровими символами, або індексами залежно від форми матеріального вираження цих творів (книги, періодичні видання, рукописи, магнітофонні записи, фільми, касети або перфокарти). До категорії літературних творів відносять каталоги, довідники та інші види компіляції даних.

Законодавство США встановлює необхідні вимоги, яким повинен відповідати твір для того, щоб на нього розповсюджувалася охорона. По-перше, такий твір повинен бути "оригінальним". Акт встановлює, що твір не може бути простим механічним втіленням попереднього твору, а також не може складатися з кількох слів чи короткої фрази. Якщо твір є компіляцією, він, окрім простої алфавітної систематизації, має містити елемент "оригінальності".

По-друге, твір має бути зафіксований у будь-якій доступній сприйняттю формі, відомій нині або розробленій згодом, яку може бути сприйнято, відтворено або передано чи безпосередньо, чи за допомогою спеціального обладнання або пристрою, – тобто закріплений за матеріальним носієм. Авторське право на федеральному рівні надається з моменту закріплення твору за певним матеріальним носієм. Якщо твір було закріплено, Акт про авторське право має перевагу перед законами штату. Якщо ж твір не зафіксовано, на нього розповсюджується охорона відповідно до законодавства штату.

Сфера дії авторського права зазначається в § 104 Зводу законів: "оприлюднені твори належать до поняття "захист авторського права" у таких випадках:

1. Якщо на момент оприлюднення певного твору один або більше авторів були громадянами США чи мешкали постійно на території США, або якщо автор має інше громадянство, але його країна підписала угоду із США щодо захисту авторських прав;

2. Якщо твір було вперше оприлюднено в США або в іншій країні, яка підписала Конвенцію щодо захисту авторських прав;

3 Якщо твір було оприлюднено ООН або будь-якою з її організацій, або Організацією Американських Держав".

Акт про авторське право встановлює, що охороні підлягають також компіляції та похідні твори. Акт не розповсюджує охорону на ряд творів, які не відповідають певним умовам або підлягають охороні, наприклад, патентного права. Відповідно до § 102 (b) Акту, авторське право не поширюється на будь-яку ідею, процедуру, процес, систему, метод роботи, концепцію, принцип або відкриття, незалежно від форми, в якій вони описані, пояснені, проілюстровані або включені до такого твору.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ І БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Анісімов Я. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Для оцінки ефективності системи управління може бути в повній мірі використано ресурсний показник ефективності – модифікований показник ресурсовіддачі, який враховує поряд з іншими факторами ринкові фінансово-кредитні відношення та інфляційні процеси. Також слід використовувати такі показники як рівень виробничих зв'язків, діапазон управління, ступінь стабільності кадрів, тощо.

Ділова оцінка якостей персоналу організації – цілеспрямований процес встановлення відповідності якісних характеристик персоналу (здібностей, мотивацій, рис) вимогам посади чи робочого місця.

Оцінка ефективності базується на обліку праці працюючих (управлінців) та особливостей прояви його результатів.

Службовці – це працівники, праця яких представляє собою той чи інший різновид розумової праці. Зміст праці службовців істотно відрізняється від праці робітників, адже праця робітників переважно фізична. Інша відмінність праці управлінців полягає в тому, що результати його праці важко виміряти кількісно. А результати праці управлінського персоналу часто становляться очевидними не одразу, а лише через деякий час.

Вибір методів оцінки персоналу для кожної конкретної організації є унікальним завданням, яке може вирішити лише керівництво компанії.

Організації періодично оцінюють своїх співробітників з метою підвищення ефективності їх роботи та визначення потреби професійного розвитку. Як показують дослідження, регулярна та систематична оцінка персоналу позитивно впливає на мотивації співробітників, їх професійний розвиток.

Таким чином, запропонована послідовність оцінювання ефективності функціонування підприємства дозволить об'єктивно та комплексно проаналізувати ефективність, з урахуванням специфіки діяльності підприємства, та виявити резерви його удосконалення. Перспективами подальшого розвитку в цьому напрямку є проведення досліджень інших методів оцінки ефективності з метою стабілізації та подальшого підвищення ефективності діяльності підприємства.

Бабкіна О. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

ВПЛИВ СТИЛЮ УПРАВЛІННЯ КЕРІВНИКА НА СОЦІАЛЬНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ПЕРСОНАЛУ ТОВ "УКРПРОМВЕНТИЛЯЦІЯ"

Стиль керівництва – це сукупність принципів, норм, методів і прийомів впливу на підлеглих з метою ефективного здійснення управлінської діяльності та досягнення поставлених цілей; спосіб, метод роботи, манера поведінки. Дослідження чинного на підприємстві стилю керівництва показало, що відповідно до "управлінської сітки" стиль керівництва директора підприємства визначено як "Владу-підкорення", при цьому ефективність виробництва залежить від створення таких робочих умов, де людські аспекти присутні в мінімальному ступені.

Використання тестової методики опитування Ф. Фідлера показало, що керівник підприємства орієнтований на задачу, володіє високим контролем над ситуацією, до підлеглих ставиться неуважно. Оцінка раціональності використання робочого часу персоналу виявила, що умови, створювані в організації, кращі за ефективність використання співробітниками робочого часу.

Результати анкетування робітників свідчать про те, що стиль керівника не сприяє формуванню високого рівня самостійності підлеглих та формуванню сприятливого морально-психологічного клімату. Порівняння оцінок керівників та працівників взаємної зацікавленості спеціаліста і організації показало, що керівники переоцінюють зацікавленість робітників в результатах роботи організації, що пов'язано з недостатнім ступенем уваги керівників до рівня мотивації та настрою підлеглих.

Оцінювання соціально-економічної ефективності роботи персоналу показало, що заробітна плата робітників ТОВ "Укрпромвентиляція" у 2012 р. перевищувала мінімальну заробітну плату у 2,2 рази, у 2013 р. – у 2,17 разів, у 2014 р. – у 1,7 разів, що є низьким показником з негативною динамікою; питома вага фонду заробітної плати протягом останніх трьох років скоротилася з 9,5 до 7%, що свідчить про низьку пріоритетність для підприємства таких принципів стимулювання, як гарантованість та стабільність рівня оплати праці; протягом досліджуваного періоду спостерігалося значне зростання рівня порушення трудової дисципліни у 2,5 рази, що свідчить про низьку соціальну ефективність праці; зростання показника плиннос-

ті кадрів майже у 2 рази можна розцінювати як загрозливу ситуацію; на думку працівників клімат у колективі задовільний, існують проблеми які можна вирішити спільно з адміністрацією.

Таким чином, діяльність ТОВ "Укрпромвентиляція" протягом 2012–2014 років характеризувалася низьким значенням соціально-економічної ефективності роботи персоналу, що свідчить про незадовільний вплив обраного директором стилю керівництва.

Основними напрямами вдосконалення чинного стилю керівництва директора ТОВ "Укрпромвентиляція" повинні бути: розробка ефективної мотиваційної системи, яка дозволить підвищити стабільність рівня оплати праці та трудову дисципліну, а також зменшити плинність кадрів; заходи з покращення умов праці, що передбачають більш ефективне використання співробітниками робочого часу та більш якісне виконання співробітниками підприємства покладених на них функцій; розробка й впровадження відповідної організаційної культури на підприємстві, яка стане запорукою формування сприятливого морально-психологічного клімату та підвищить ступінь уваги керівників до рівня мотивації та настрою підлеглих.

Реалізація запропонованих заходів дозволить забезпечити більшу гнучкість авторитарного стилю керівництва директора підприємства без кардинальної його зміни. Перевагами авторитарного стилю є забезпечення чіткості управління та швидкої реакції на зміни умов зовнішнього середовища, що є життєво необхідним в сьогоднішніх складних економічних умовах здійснення господарської діяльності. Зазначені заходи в змозі подолати прояв недоліків авторитарного стилю: пригнічення ініціативи і творчого потенціалу підлеглих, слабкої мотивації, відсутності дієвих стимулів праці.

Божко О. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ОБҐРУНТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА

Причини, зумовлені необхідністю в інвестиціях, можуть бути різними, але в цілому їх можна підрозділити на три види: поновлення наявної матеріально-технічної бази, нарощування обсягів виробничої діяльності, освоєння нових видів діяльності. Ступінь відповідальності за прийняття інвестиційного проекту в рамках того чи іншого напрямку різна. Так, якщо мова йде про заміщення наявних виробничих потужностей, рішення може бути прийнято достатньо безболісно, □□оскільки керівництво підприємства ясно уявляє собі, в якому обсязі і з якими характеристиками необхідні нові основні засоби. Завдання ускладнюється, якщо мова йде про інвестиції, пов'язані з розширенням основної діяльності, оскільки в цьому випадку необхідно врахувати ряд нових факторів: можливість зміни положення фірми на ринку товарів, доступність додаткових обсягів матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, можливість освоєння нових ринків тощо.

Прийняття рішень інвестиційного характеру, як і будь-який інший вид управлінської діяльності, ґрунтується на використанні різних формалізованих і неформалізованих методів. Ступінь їх сполучення визначається різними обставинами. У вітчизняній і зарубіжній практиці відомий цілий ряд формалізованих методів, за допомогою яких розрахунки можуть бути основою для прийняття рішень в області інвестиційної політики.

При оцінці вигідності проекту важливо враховувати такі його динамічні характеристики: можливі зрушення в попиті на, що випускає товар і відповідно зміни обсягів виробництва; плановане зниження витрат виробництва в процесі нарощування обсягу випуску; очікувані коливання цін на спожиті ресурси та реалізовану продукцію; доступність фінансових джерел для необхідних у кожному періоді інвестицій.

Управління проектом має на меті оптимізувати рух фінансових і грошових потоків, а також ефективно вирішувати проблеми, що виникають між господарськими суб'єктами в процесі реалізації інвестиційного проекту. Сферою додатка управління проектом є інвестиційна діяльність фірми. Суть управління проектом як здійсненняпідприємницької діяльності висловлюють мети проекту. Щоб ресурсів компанії оптимально (в чому і полягає найважливіше завдання управління портфелем проектів), слід розставити пріоритети, відібрати саме ті проекти, які дадуть максимальний ефект.

Зазначимо, що розробка інвестиційного проекту є досить трудомістким процесом і вимагає значних витрат часу та коштів. Ефективність та результативність інвестиційного проектування досягаються правильною та раціональною організацією розробки інвестиційного проекту, яка передбачає чіткий розподіл обов'язків між виконавцями проектних робіт та координацію їхніх дій; забезпечення взаємозв'язків та взаємо-узгодженості в розробці окремих розділів проекту; встановлення термінів розробки проекту; доведення основних положень проекту до всіх зацікавлених сторін.

До розробки інвестиційного проекту необхідно залучати різноманітних фахівців, які володіють достатніми теоретичними знаннями і мають необхідний практичний досвід у цьому виді діяльності. Залучення до розробки інвестиційного проекту консультантів та експертів, які не є працівниками підприємства, дає змогу підвищити рівень довіри потенційних інвесторів. Обов'язковою у цій роботі є також участь керівника підприємства та автора ідеї, покладеної в основу проекту.

Список літератури

1. Анализрисковинвестиционногопроекта. / Журнал "Финансовый директор" / 16.01.2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.cfin.ru/finanalysis/invrisk/inv_risk.shtml.

2. Разработка и анализ инвестиционных проектов. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://exsolver.narod.ru/ Books/Fininvest/Invest/index.html.

Вавілов В. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

У діловому світі досить широко використовуються так звані PR (ПиАр) – послуги – паблік рілейшнз (англ. Public Relations), які полягають у формуванні громадської думки (іміджу) щодо тих чи інших фірм, через організацію рекламної діяльності, публікації в пресі, виступи по радіо і телебаченню, виставки, ярмарки, презентації та інші заходи [1].

Для український підприємств є головним приорітетом формування позитивного іміджу. Адже Україна, ставши на ринкові засади, поставила перед своїми компаніями завдання конкурентної боротьби. Саме імідж, головний нематеріальний актив, забезпечує попит на продукцію і послуги, формує та підтримує взаємовідносини з клієнтами.

Щоб сформувати для компанії справжній, позитивно дієвий, імідж необхідно досліджувати та аналізувати ринок, ставлення споживача до певного товару чи послуги. Завдяки цьому ми виявляємо відношення зацікавлених груп до підприємства і його товарів. Визначаючи реакцію суб'єктів ринку, що дає нам можливість ідентифікувати структуру ринку, і їхнє відношення, ми одержуємо можливість передбачати поводження учасників ринку.

Аналіз відносин надає, як показали численні дослідження в різних країнах, наступні можливості:

– визначення сильних і слабких сторін марки товару й іміджу підприємства, допомагає досить впевнено ідентифікувати можливості і загрози;

– оцінка ставлення споживача до товару дозволяє оцінити ефективність впровадженої стратегій [2].

Сильний імідж підприємства і його товарів є підтвердженням того, що підприємство володіє унікальними діловими здібностями (спеціальними навичками, уміннями), що дозволяють підвищувати пропоновану споживачам сприйману ними цінність товарів і послуг.

Цінність товару чи послуги визначається за допомогою опитувань, шляхом вивчення сприйняття споживачами товарів і їхніх переваг; іншими словами, це суб'єктивні переконання споживачів. Вибираючи марку (виробника), споживач заявляє про свій статус, демонструючи навколишнім свій стиль життя, інтереси, рівень добробуту.

Науковець Джоунс говорить про п'ять джерел формування додаткової цінності:

– досвід використання, тобто відповідність чеканням споживачів;
– представлення споживача, особливості цільової аудиторії;
– сила переконання, чи віри впевненості в товарі;
– зовнішні характеристики товару, його дизайн, оформлення;
– ім'я і репутація виробника [2].

Для оцінки сприйняття марки товару (іміджу підприємства) використовується метод прямого чи проективного (заснованого на асоціаціях) інтерв'ю.

Отримана в такий спосіб оцінка сприйняття торгової марки (підприємства) кладеться в основу стратегії позиціонування торгових марок, у якій визначаються заходи для формування в споживача потрібного іміджу марки товару і його виробника.

Створення і підтримка сильного іміджу вимагає великих витрат, тривалого часу, виникає протиріччя між необхідністю постійно мати досить високий прибуток і довгостроковими інвестиціями в імідж, що не дають швидкої віддачі.

Формування іміджу фірми (підприємства організації) – це представлення себе як надійного партнера, постачальника високоякісних і потрібних товарів на вітчизняний і світовий ринки. Позитивний імідж підприємства є запорука його конкурентоспроможності.

Васильева К. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Однією з найважливіших задач підприємства є забезпечення його стабільного розвитку та його фінансової стійкості. Фінансова стійкість передбачає здатність підприємства зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками. Від фінансової стійкості підприємств залежить їх спроможність оновлювати техніку та технологію, формувати резерв виробничих потужностей, запаси товарно-матеріальних цінностей тощо. Тобто, фінансова стійкість здатна забезпечити життєздатність підприємств, їх конкурентоспроможність та можливість розвитку як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективах.

Питанню фінансової стійкості підприємства присвячено чимало праць вітчизняних та зарубіжних науковців, що обґрунтували теоретичні та методичні аспекти цього питання, таких як Бланк І. О., Брігхем Є. Ф., Ван Хорн Д. К., Шеремет А. Д., Хелферт Е. та ін. Вирішення цієї проблеми також знайшло відображення в роботах українських дослідників Орєхової К. М., Поддєрьогіна А. М., Коробова М. Я., Базілінської О. Я., Кизима М. О., Савицької Г. В., Ковальова В. В., Терещенка О. О., Тридіда О. М. та ін.

Управління фінансовою стійкістю підприємства становить систему заходів щодо розробки і реалізації принципів і методів управлінських рішень стосовно формування такого стану фінансових ресурсів, який би забезпечив підприємство постійним зростанням прибутку, платоспроможністю та кредитоспроможністю. Воно спрямоване на досягнення платоспроможності підприємства в короткостроковому та довгостроковому періодах, забезпечення наявності грошових коштів для оплати поточних зобов'язань, фінансових ресурсів для розвитку, забезпечення ліквідності підприємства, а також забезпечення фінансової безпеки під-

приємства, його фінансової гнучкості та фінансову стабільність, досягнення фінансової рівноваги підприємства в довгостроковому і короткостроковому періодах.

Головною метою управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення фінансової безпеки та стабільності його функціонування і розвитку в поточному та перспективному періодах, що дозволить у кінцевому підсумку максимізувати ринкову вартість торговельного підприємства.

Управління фінансовою стійкістю підприємства вирішує такі завдання: забезпечення оптимальної структури капіталу, забезпечення оптимальної структури активів, забезпечення постійної платоспроможності, забезпечення кредитоспроможності і збалансування та забезпечення оптимальної структури грошових потоків [1].

Таким чином, фінансова стійкість характеризується станом суб'єкта господарювання, при якому воно здатне вільно маневрувати грошовими коштами та забезпечувати безперервність своєї діяльності, що досягається певним співвідношенням власних та позикових оборотних коштів та гарантує підприємству платоспроможність, економічну незалежність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику. Тому важливо правильно здійснювати управління фінансовою стійкістю, згідно проведеного аналізу та на основі отриманих показників і рекомендацій.

Література:

1. Мартинюк В. М. Методологічні принципи управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі / В. М. Мартинюк // Наука й економіка. – 2011. – № 4. – С. 27–33.

2. ШаблистаЛ. М. Фінансовастійкістьпідприємства: сутністьіметодиоцінки / Л. М. Шаблиста // Економікаіпрогнозування. – 2006. – № 2. – С. 46–57.

Годунова Ю. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ В КОЛЕКТИВІ І ШЛЯХИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

На сучасному виробництві людський фактор виступає провідним і вирішальним, вимоги до нього ускладнюються, а проблеми соціально-психологічного клімату загострюються. Такий стан речей спричиняють зростання психічної напруги (темпу, ритму виробництва), духовних потреб і запитів особистості, вимог до культури спілкування, а також відчуження від процесу виробництва (виконання посадових функцій на окремій ділянці роботи без прямого впливу на кінцевий результат) [4]. Успішне управління організацією та діяльністю її персоналу передбачає обізнаність не лише з діловим, а й поза діловим спілкуванням. Психологічний клімат в організації може підсилювати чи знижувати предметну діяльність людей так само, як і професійні завдання організації істотно впливають на психологічний клімат. Саме тому одним із чинників успішності діяльності групи (організації) є стан міжособистісних відносин, на одному полюсі якого є позитивний (сприятливий) психологічний клімат, на іншому – конфліктна ситуація, яка дезорієнтує групу, погіршує діяльність організації [3].

Поняття "соціально-психологічний клімат" з'явилось в науковому словнику нещодавно, і єдиного універсального, яке було б загальновизаним, визначення поняття "Соціально-психологічний клімат" не існує. Поняття "соціально-психологічний клімат" необхідно відрізняти від близьких до нього понятть – "психологічна атмосфера", "моральна обстановка", оскільки на відміну від них соціально-психологічний клімат є сукупністю стійких рис, які притаманні даному колективу, він є сталим явищем, яке визначає характер міжособистісних відносин, відношення людини до своєї справи і до колег; розглядає предметний і емоційний аспект даних відносин. В структурі соціально-психологічного клімату виокремлюють соціологічний, психологічний та моральний, а також відмічають важливість міжособистісних відносин [2].

Для діагностування соціально-психологічного клімата в організації застосовують анкетування, тестування, соціометричне дослідження, яке дозволяє виявити структуру, рівні конфліктності і згуртованості в колективі.

Серед основних проблем формування соціально-психологічного клімата в колективі – недоліки в організації роботи: проблеми матеріально-технічного забезпечення праці, а також недосконалий розподіл часу впродовж робочого дня; конфлікти в організації і психологічна несумісність працівників. Одним із найважливіших елементів організації праці на підприємстві являється вдосконалення планування, організації та обслуговування робочого місця з метою створення на кожному з них необхідних умов для високопродуктивної і високоякісної праці при можливо менших фізичних зусиллях та мінімальному нервовому напруженні. Робоче місце – це первинна ланка виробничої структури підприємства [1].

Для оптимізації соціально-психологічного клімату шляхом упередження конфліктів необхідно чітко роз'яснювати вимоги до роботи кожного працівника, встановити ієрархію повноважень, спрямувати зусилля персоналу на досягнення спільної мети, змінити структуру групи, поліпшувати умови праці, а також будувати кадрову політику, засновуючись на психологічній сумісності працівників, здійснювати розподіл завдань, спираючись на особистісні риси виконавців і враховуючи їх здібності [3].

Список використаних джерел

1. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління : навчальний посібник / Т. В. Дуткевич. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 456 с.

2. Лозниця В. С. Психологія менеджменту. Теорія і практика : навчальний посібник / В. С. Лозниця. – Київ : ТОВ "ЕКСОS", 2001. – 512с.

3. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління : навчальний посібник / Л. Е. Орбан-Лембрик. – Київ : Академвидав, 2010. – 544 с.

4. Сидоренков А. В. Социальная психология малых групп : учебное пособие / А. В. Сидоренков. – Ростов : Феликс, 2012. – 381 с.

Головко Я. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

МЕХАНІЗМИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТОВ ТВП "ДОБРОБУТ"

Розгляд організацій як спільнот, що мають однакове розуміння своїх цілей, значення та місця, цінностей і поведінки, викликало до життя поняття організаційної культури. Організація формує власний образ, в основі якого лежать специфічна якість виробленої продукції і послуг, правила поведінки й моральні принципи працівників, репутація в діловому світі тощо.

ТОВ ТВП "Добробут" спеціалізується на будівництві "під ключ" об'єктів промислового, житлового і соціально-культурного призначення. Товариство належить до середніх за розміром підприємств. За допомогою методики побудови профілів організаційної культури К. Камерона і Р. Куїнна визначено, що у профілі чинної організаційної культури підприємства перевагу мають ієрархія та ринок, адхократія має найменший прояв.

Отримані результати означають, що організаційній культурі ТОВ ТВП "Добробут" притаманна висока ступінь контролю й стабільності, низька ступінь внутрішньої інтеграції та зовнішньої диференціація, а також майже повна вдсуність гнучкості та індивідуальності.

Бажаний профіль організаційної культури тяжіє до клановості та адхократичності, при цьому ієрархія та ринок присутні в ноьму в однакових частках, які, в свою чергу, за розміром не дуже відрізняються від клану та адхократії. Тобто бажаний профіль культури складається з більш врівноважених елементів, ніж чиний.

Серед наявних механізмів формування організаційної культури ТОВ ТВП "Добробут" можна назвати: цінності (орієнтація на результати, прагнення перемагати в конкурентній боротьбі, цілеспрямованість працівників, контроль та стабільність, підвищення продуктивності праці), традицію відзначати низку свят, проведення спеціальних нарад, на яких відзначають досягнення найбільш успішних співробітників, дошку пошани, емблему підприємства, уніформу основних робітників. Елементами, яких бракує організаційній культурі підприємства, є: філософія організації, обряди, легенди і міфи.

Серед ефективних методів формування організаційної культури ТОВ ТВП "Добробут" можна відзначити: об'єкти і предмети уваги, оцінки, контролю з боку менеджерів підприємства; систему винагород; систему прийняття та звільнення з роботи. Не ефективними методами формування організаційної культури, на наш погляд, є: авторитарний стиль керівництва директора підприємства; відсутність заяв й декларацій керівництва; реакція керівництва на критичні ситуації та організаційні кризи; обмеженість навчання та підвищення кваліфікації персоналу; відсутність системи кар'єрного зростання.

Для більш детального викладення послідовності дій з впровадження бажаних змін організаційної культури підприємства розроблено програму перетворень, яка передбачає на підготовчому етапі реалізацію заходів з затвердження чіткої нормативної бази з організаційної культури та розробку графіку й тематики регулярних зустрічей керівництва з працівниками; на етапі впровадження змін – створення кращого морального клімату, розвиток особистості кожного працівника, заохочення творчих альтернатив, усунення некорисних формальних правил та процедур; на заключному етапі – моніторинг та оцінку результатів перетворень.

Також програма предбачає визначення відповідальних осіб та термінів виконання завдань. Загальна тривалість реалізації програми становить 1 рік та 1,5 місяця.

Пропонованими механізмами створення ефективної організаційної культури ТОВ ТВП "Добробут" та подальшого її вдосконалення повинні стати: розробка інформаційного забезпечення декларації організаційної місії, впровадження прогресивного стилю управління та лідерства, мотивація та стимулювання працівників, створення командного духустворення фірмового стилю, створення системи внутрішнього інформування, періодичне проведення тренінгів для персоналу, періодичне проведення тренінгів для персоналу.

Гонтарев О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах конкуренції і ринкової нестабільності жодне підприємство не гарантоване від банкрутства, яке настає у зв'язку із тривалою неспроможністю виконувати свої фінансові зобов'язання. Для завчасного попередження можливих фінансових ускладнень і неплатежів проводять аналіз ліквідності і платоспроможності суб'єктів господарювання.

Під платоспроможністю розуміють здатність підприємства своєчасно і повністю виконувати свої фінансові зобов'язання перед партнерами і державою. Як уже зазначалося, платоспроможність є зовнішнім проявом фінансової стійкості і залежить від ступеня ліквідності активів підприємства.

В активі балансу платоспроможного підприємства повинна бути достатня сума засобів, які можуть бути легко мобілізовані для погашення заборгованості перед постачальниками і підрядниками, зобов'язань перед бюджетом, з позабюджетних платежів, з оплати праці, страхування тощо. Якщо в балансі сума ліквідних активів недостатня, тоді підприємство вважається неплатоспроможним, а його баланс є неліквідним. Отже, ліквідність – це спроможність підприємства швидко і з мінімальними втратами перетворювати свої активи на кошти.

Питання дослідження платоспроможності підприємства висвітлено у працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких слід виділити В. Г. Белоліпецького, І. А. Брижаня, С. М. Кучера? Г. П. Герасименка, О. А. Круглової, І. В. Зятковського, В. В. Ковальова, О. В. Фещенко, А. М. Подєрьогіна, В. М. Родіонову, Г. В. Савицьку, П. С. Смоленюка, М. А. Федотову, та інших.

Платоспроможність підприємства в довгостроковому періоді характеризується співвідношенням власного і позикового капіталу, а короткостроковому періоду – ліквідністю балансу.

Першочерговими завданнями при аналізі платоспроможності підприємства є: загальна оцінка платоспроможності та чинників, що її зумовлюють; оцінка співвідношення позикового та власного капіталу; визначення частки власного капіталу у загальній сумі капіталу підприємства; визначення суми позикового капіталу у загальній сумі капіталу підприємства.

Оцінка платоспроможності підприємства передбачає вивчення та аналіз причин фінансових утруднень підприємства. Вивчається, як часто виникають неплатежі, тривалість прострочених боргів. Як правило причинами неплатоспроможності бувають: невиконання плану з випуску продукції; недотримання режиму економії, перевитрати по собівартості; недотримання плану прибутків і як результат – нестача власних джерел самофінансування; високий процент оподаткування; відвернення коштів у наднормативні запаси сировини, матеріалів, готової продукції.

Аналіз платоспроможності показує значну залежність підприємства від зовнішніх фінансових джерел. Коефіцієнт платоспроможності свідчить, про відсоток активів підприємства які сформовані за рахунок власних джерел.

Підсумовуючи, можна сказати, що платоспроможність і ліквідність є найважливішими показниками фінансового становища підприємства. За підсумками аналізу можна дійти невтішного висновку тенденції розвитку підприємства, вивчити інвестиційної привабливості проекту, і навіть вчасно скоригувати його у тому чи іншому етапі. Також даний аналіз може показати ймовірність банкрутства, що дуже важливо задля підприємства міста і інвесторів, особливо у цієї ситуації, що склалася над ринком нашого часу.

Література

1. Ткачук М. И., Киреева Е. Ф. Основыфинансовогоменеджмента: Учеб. пособие. – М.: Интерпрессервис, Экоперспектива, 2002. – 416 с.

2. Фінансовий аналіз: навчальний посібник/ В. О. Подольська, О. В. Ярош. – К.: УНЛ, 2007. – 488 с.

Гришин В. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КАР'ЄРОЮ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Кар'єра займає важливе місце в структурі потреб сучасної людини, роблячи тим самим вплив на її задоволеність працею і життям в цілому. Успішна кар'єра забезпечує людині матеріальне благополуччя, задоволення її вищих психологічних потреб, таких, як потреба в самореалізації, в пошані і самоповазі, в успіху і владі, потреба в розвитку і розширенні простору долі.

Кар'єра – це послідовність професійних ролей, статусів і видів діяльності в житті людини, а також посадове просування, досягнення певного соціального статусу в професійній діяльності. Визначено, що серед етапів кар'єри виділяють: попередній етап (до 22 років), етап становлення (до 30 років), етап просування (до 45 років), етап збереження (до 60 років) і етап завершення (після 60 років). Кар'єра за видами може бути: внутрішньо організаційною, міжорганізаційною, спеціалізованою і неспеціалізованою, вертикальною, горизонтальною, східчастою і прихованою.

Визначено, що планування кар'єри полягає у виявленні цілей професійного розвитку співробітника і шляхів, що ведуть до їх досягнення. Розвитком кар'єри називають дії, які робить співробітник для реалізації свого плану професійного просування. Сутність розвитку кар'єри виражається в таких функціях: інформаційній, профорієнтаційній, перетворюючій, стимулюючій, розподільній, управлінській. Плануванням кар'єри в організації займаються менеджер по персоналу, сам співробітник, його безпосередній керівник. Планування кар'єри починається з найму співробітника на роботу, складання плану індивідуального розвитку кар'єри не менше ніж на 5 і не більше ніж на 10 років.

Цілеспрямована дія на процес кар'єрного розвитку людини повинна реалізовуватися за допомогою об'єднання зусиль з боку організації і самоврядування кар'єри з боку людини. Управління кар'єрою з боку організації складається з управління розвитком, відбором і просуванням персоналу в рамках організаційного простору. Управління кар'єрою повинно бути партисипативним, науково-концептуальним, комплексним, стратегічним, програмно-цільовим, системним. Система управління кар'єрним процесом повинна включати цілі, функції, технології, принципи, структуру і кадри управління кар'єрою.

Все це тим більше актуально сьогодні, коли ринкова економіка вимушує організації самостійно піклуватися про забезпечення своєї діяльності необхідними людськими ресурсами, визначати цілі, напрями, пріоритети кадрової політики, а глобальна тенденція гуманізації відображається в зсуві цінностей, акцентів уваги у бік збільшення ролі людського чинника в розвитку економіки, зростання значення підсистеми управління персоналом в системі управління організацією. В цих умовах на рівні економіки в цілому на перший план виходить управління розвитком людських ресурсів, а на рівні окремого підприємства – управління розвитком кадрів, розвитком ресурсів кожної конкретної людини, управління його просуванням в рамках організації.

Отже, однією з головних умов успішного управління кар'єрою з боку організації – а воно в загальному значенні складається з управління розвитком, відбором і просуванням персоналу в рамках організаційного простору, – повинна бути обов'язкова участь, включення кожного менеджера в управління його кар'єрою, створення в організації атмосфери діалогу. Інакше кажучи, УКП повинне бути партисипативним.

Таким чином, у рамках комплексного підходу УКП повинне мобілізовувати рушійні сили кар'єрного розвитку, тобто потреби, цінності і пов'язані з ними мотиви розвитку і просування менеджера, а також сприяти формуванню у менеджера уявлення про траєкторію кар'єри, управлінський шлях. Нарешті, УКП повинне бути системним, що припускає наявність певної сукупності компонентів, тісно взаємозв'язаних, злагоджених між собою, спрямованих на досягнення однієї мети. Такими компонентами повинні виступати система, механізм і процес управління кар'єрою.

Єжова А. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ РОБІТНИКІВ

Предмет організаційної культури – одна з нових форм впливу на організацію на найближчий час.

Чим більше змісту ми знаходимо в культурі, тим краще розуміємо, що задача культури – допомогти нам усвідомити самих себе і один одного.

Точніше, у цьому нам допомагає не абстрактне поняття культури, а конкретні "відносини, дії й артефакти", які складають культуру. Усі ці знайомі нам проявлення культури в процесі нашого житті образують нескінченне різноманіття сполучень і груп. Найбільш звичайні повсякденні проявлення, сприймаються як належне, існують у рамках нашої культури, і ми не звертаємо на це увагу до тих пір, поки це не почне сковувати нас, як наприклад, під час подорожі по іншим країнам чи при спілкуванні у своїй власний країні з групами людей, чиї УЗП відрізняється від нашої. Такі групи в середині суспільства – групи по професіям, захопленням, політичні групи – можуть бути сильно розмежовані, як різні національні культури.

Кожна організація теж може представляти свою культуру. Існує багато підходів до розгляду організаційної культури. Найчастіше організаційна культура ототожнюється з корпоративною культурою організації та розглядається як одна із субкультур, в якій знаходять своє специфічне відображення всі основні елементи культури суспільства: уявлення, символи, матеріальні та духовні цінності, ідеали, зразки поведінки тощо.

У цілому, концепції організаційної культури певною мірою можна розділити на дві великі групи: що розглядають організаційну культуру як атрибут організації (передбачається можливість впливати на її формування).

Цей підхід можна умовно назвати "раціонально-прагматичним"; що трактують організаційну культуру як позначення самої суті організації (це не властивість, яка притаманна організації, а те, чим вона, власне кажучи, є).

Цей підхід найчастіше асоціюється з "феноменологічною моделлю організації".

На культуру підприємства великий вплив робить організація.

Організація – це група людей, діяльність яких свідомо координується для досягнення загальних цілей. На організацію впливають внутрішні і зовнішні фактори.

Будь-який організований процес, у тому числі й виробництво, здійснюються і регулюються людьми. Його ефективність значною мірою залежить від того, як працівники ставляться до виконання своїх функцій і реалізація мети, задля якої цей процес здійснюється, а отже на продуктивність праці.

Мотивація – це процес спонукування кожного співробітника і всіх членів його колективу до активної діяльності для задоволення своїх потреб і для досягнення цілей організації. Мотивація являється частиною організаційною культури, що направлена на підвищення продуктивності праці.

Журавель В. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

РОЗРОБКА І ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Дослідження практики діяльності вітчизняних підприємств показало, що значна частина з них працює без визначеної наперед стратегії свого розвитку, що призводить до відсутності цільових орієнтирів у прийнятті виробничих, маркетингових, фінансових та інших управлінських рішень.

Стратегічні рішення задають загальний напрям розвитку організації та її життєздатність перед лицем прогнозованих, непередбачуваних, а також взагалі невідомих на даний момент подій, які можуть відбутися в її значущому оточенні. Подібними рішеннями встановлюються реальні завдання організації, окреслюються межі її діяльності, визначаються види та обсяги необхідних для виконання завдань ресурсів та принципові паттерни їх алокації. Стратегічні рішення визначають, наскільки вірно з урахуванням доступних ресурсів зорієнтовані зусилля організації в досягненні її цілей.

Розрізняють дві групи моделей стратегічного процесу на підприємстві:

а) прескрептивні, в межах яких стратегія розуміється як образ рішень, що визначають наміри та цілі підприємства, формуються політика та плани для їх досягнення; такі моделі пропонують ідеальну картину того, як стратегії повинні формуватися на підприємстві;

б) описові (у т. ч. емерджентні) – моделі, що описують, як стратегії фактично формуються в компанії.

Незважаючи на передбачуваність дій та результатів, прескрептивні моделі мають суттєві обмеження, серед яких слід зазначити такі:

а) формулювання і виконання стратегії відбувається у чіткій послідовності етапів, хоча в реальному житті ці етапи можуть бути і найчастіше є паралельними;

б) передбачається формування стратегічних альтернатив за принципом ієрархічності організаційних рівнів їх ініціаторів, хоча іноді ініціативи народжуються на нижчих рівнях організації;

в) стратегічні альтернативи не завжди є результатом усвідомленого, раціонального процесу роздумів і міркувань.

Спонтанні (емерджентні) стратегії притаманні майже всім підприємствам, які цілеспрямовано намагаються протистояти викликам зовнішнього середовища та прагнуть реалізувати певні цільові настанови. У такому контексті ефективність емерджентних стратегічних рішень багато в чому визначається рівнем компетентності менеджменту підприємства. А отже сприятливим чинником успішного впровадження в стратегічний процес організації принципу емерджентності є середовище управління знаннями.

Виокремлюють наступні етапи розроблення стратегії діяльності підприємства, що виділяються метою та переліком виконуваних досліджень:

1) стратегічна діагностика середовища організації,
2) визначення місії та цілей організації;
3) стратегічний аналіз потенціалу ринку й організації;
4) генерація й аналіз стратегічних альтернатив;
5) вибір стратегії організації;
6) управління реалізацією стратегії.

Головним критерієм якості обраної стратегії вважають економічні результати розвитку організації. Але правильний вибір стратегії та дотримання необхідних умов для її виконання автоматично не забезпечать отримання бажаного результату. Основною причиною відхилень є нестабільність середовища організації, виникнення непередбачуваних змін. Все це вимагає створення системи, яка б забезпечила контроль за рухом організації згідно з "заданою траєкторією", а також за тими відхиленнями, які можуть виникнути під час діяльності. Очевидно, що основне завдання контролю полягає не в оцінці правильності здійснення стратегії, а у визначенні того, чи сприятиме її реалізація досягненню бажаних цілей.

Зайцев Я. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

АНАЛІЗ МОТИВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ТОВАРИСТВА

Питання трудової мотивації є важливими для будь-якої організації, оскільки вважається, і не без достатніх на те підстав, що ефективний працівник – це високо мотивований працівник. Вище зазначалося, що на підприємстві застосовуються методи мотивації та стимулювання працівників ТОВ "Енергіясварка". Тому в першу чергу необхідно провести аналіз існуючого в організації мотиваційного середовища.

Почати треба з важелів економічного стимулювання. Робота з формування системи заробітної плати будується традиційно в такий спосіб: в організації вже діє якась система оплати праці, адміністрація відчуває необхідність її зміни. Однак пропозиція про нову бажану систему оплати найчастіше будується на невірному припущенні про існуючи трудові мотиви персоналу. Будь-які зміни в оплаті праці з метою підвищення її ефективності, у тому числі підвищення заробітної плати, стають для персоналу недійовими вже через два місяці після введення, оскільки працює ефект звикання до доходу. Тому перш, ніж вирішувати питання про підвищення заробітної плати, потрібно ретельно вивчити мотиваційну структуру співробітників. Особливо це стосується менеджерського складу з двох основних причин. По-перше, тому що ця ланка, як було зазначено вище, не відпрацьовує належним чином і потребує деяких змін у своїй роботі. По-друге, тому що саме для цієї категорії співробітників організації нерідкою є ситуація, коли витрачені додаткові кошти не тільки не підсилюють мотивацію, але найчастіше послабляють її.

Надзвичайно важливо правильно встановити величину зміни заробітної плати. Класична економіка праці опирається на постулат: люди воліють працювати менше, нести меншу відповідальність, менше ризикувати й одержувати більшу винагороду. Існує така категорія, як поріг матеріальної чутливості до стимулювання. Згідно з цим поняттям тільки якщо очікувана винагорода сприймається працівником як щось значиме, він схильний витрачати свій час і зусилля, приймаючи на себе відповідальність. Для того, щоб якась зміна в оплаті для людини було дієвою, вона повинна бути для нею значимою. Для того, щоб премія була сприйнята як благо, як винагорода, сума повинна бути істотною для працівника. Для того, щоб змусити людину працювати надурочно, розмір винагороди, що вона одержить, повинна бути для неї істотною.

Другий момент, що впливає на чутливість до підвищення оплати – це відповідальність, або частка особистого ризику, яку необхідно нести за додаткову винагороду. Це, в першу чергу, стосується керівної ланки різних рівнів. У цьому випадку менеджер, як правило, вимагає розподілу хоча б частини капіталу, або зняття з нього відповідальності.

З урахуванням вище сказаного мотиваційна система ТОВ "Енергіясварка" становить наступне. По-перше, можна сказати, що в ТОВ "Енергіясварка" практично відсутня система нематеріального стимулювання. По-друге, система матеріального стимулювання потребує покращення для більш продуктивної роботи. Саме тому, як що проводити аналіз мотиваційної системи ТОВ "Енергіясварка", необхідно звернутися до системи оплати праці.

Захаров В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н. Віхорт Ю. В.

ЗМІСТ ТА РОЛЬ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Протягом останнього десятиліття ринкові перетворення в Україні зумовлюють зміни в системі управління підприємствами, адекватні зовнішньому конкурентному середовищу. Конкурентоспроможність підприємства як об'єкт управління є сукупністю взаємопов'язаних елементів, спрямованою на забезпечення сильних конкурентних позицій, підтримання існуючих і створення нових конкурентних переваг. В сучасних умовах в Україні відбувається посилення конкуренції, внаслідок чого керівники підприємств знаходяться в постійному пошуку нових (адекватних умовам конкуренції) інструментів управління конкурентоспроможністю підприємства.

В сучасних умовах господарювання, коли кожний виробник продукції чи постачальник послуг знаходиться у жорсткій конкуренції, постає питання виживання та розвитку підприємства. Спроможність витримувати конкуренцію характеризує така економічна категорія, як конкурентоспроможність, яку розглядають

на різних рівнях господарювання: країни, галузі, регіону та підприємства. Конкурентоспроможність країни залежить від конкурентоспроможності регіонів, на яку в свою чергу впливає стан підприємств визначених галузей даного регіону.

Досягнення високого рівня конкурентоспроможності є стратегічною метою діяльності підприємства в умовах ринку, для досягнення якої необхідна консолідація всіх підрозділів і ланок системи управління підприємства. Однак, управління конкурентоспроможністю не еквівалентне всій діяльності підприємства з досягнення кінцевих цілей, а включає в себе ті функції, що пов'язані з розробкою і реалізацією стратегії конкуренції, стимулюванням до реалізації стратегії, цільовою орієнтацією різних видів діяльності.

За своїм предметним змістом управління конкурентоспроможністю стосується діяльності підприємства на ринку, приділяючи увагу не стільки наявним ресурсам і процесам, скільки можливостям нарощування свого ресурсного потенціалу. Тобто основною особливістю управління конкурентоспроможністю підприємства є його орієнтація на майбутнє. А необхідність управління конкурентоспроможністю підприємства обумовлюється, насамперед, триваючими швидкими змінами зовнішнього середовища, виникненням важко передбачуваних економічних і фінансових ситуацій. Саме ефективна система управління конкурентоспроможністю підприємством забезпечить стійке положення підприємства на ринку забезпечуючи стабільне підвищення його конкурентних переваг у швидко мінливих умовах зовнішнього середовища.

Таким чином, конкурентоспроможність підприємства в сучасних умовах господарювання визначається, перш за все, вмінням максимально використати в своїх інтересах ринкову ситуацію, що склалася або може скластись на визначений проміжок часу, для збільшення виробництва, надання послуг, товарообігу та одержання максимального прибутку. Головною при цьому виявляється оцінка можливостей підприємства щодо поліпшення або утримання своїх позицій. Саме потенційні можливості підприємства і є основною перевагою у конкурентній боротьбі, в якій виграє той, хто має більший потенціал для зростання, до завоювання ринку, до агресивного наступу, до маневрування на ринку.

Список використаних джерел

1. Арнаут І. П. Дослідження підходів щодо дефініції конкурентоспроможності підприємства / І. П Арнаут / Інноваційна економіка. – 2012. – № 3. – С. 111–114.

2. Кириченко Л. О. Механізм управління конкурентоспроможністю підприємства / Л. О. Кириченко // Вісник КНТЕУ. – 2009. – № 1. – С. 62–67.

Кірчев І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ефективність функціонування будь-якого підприємства залежить від раціональної стратегії управління фінансовими ресурсами, наявними в його розпорядженні. При цьому власний капітал виступає одним з основним джерел фінансування. На даний час виникає проблема формування та оптимізації структури власного капіталу підприємств. В Україні більшість підприємств не застосовують наукові підходи до цього питання, і це є значною помилкою.

Адже від співвідношення між власним та позиковим капіталом залежать результати діяльності підприємства, його стан у майбутньому. У зв'язку з цим проблема формування механізму оптимізації структури власного капіталу підприємств є актуальною.

Оптимальна структура капіталу є головною умовою стійкого розвитку будь-якого підприємства. Аналіз наукової літератури свідчить, що більшість авторів виділяють три методи оптимізації структури капіталу:

– оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності. Цей метод ґрунтується на багатоваріантних розрахунках рівня рентабельності власного капіталу при різній структурі капіталу, що виражається через ефект фінансового важеля;

– оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості. Метод ґрунтується на попередній оцінці власного і позиченого капіталів за різних умов формування, обслуговування та здійснення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу і, таким чином, пошуку найбільш реальної ринкової вартості підприємства;

– оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Він пов'язаний з процесом диференційованого вибору джерел фінансування різних складових активів підприємства; необоротних та оборотних активів.

Як правило, дослідники приділяють увагу якомусь одному методу, не розглядаючи їх разом, що б дало можливість ефективніше зрозуміти природу оптимізації з погляду ефективності управління формування власним капіталом.

Множинність критеріїв оптимізації структури власного капіталу спонукає власників підприємства обирати найефективніший варіант на підставі своїх суб'єктивних ставлень. При цьому виникає парадокс: чим більше критеріїв ураховує інвестор, тим багатограннішим буде результат оптимізації, з іншого ж боку зростання їх кількості різко ускладнює процес роз'яснення завдання оптимізації структури власного капіталу. З урахуванням зазначених підходів до оптимізації структури власного капіталу підприємств, на нашу думку, доцільним є проведення комплексних заходів щодо оптимізації. Оптимальна структура власного капіталу – це таке співвідношення елементів власного капіталу, за досягненням якого значення такого критерію наближається до оптимального. Пропонуємо застосувати таку модель оптимізації власного капіталу, яка б дала можливість управляти процесом власного капіталу підприємства з урахуванням впливу всіх джерел його формування. На першому етапі аналізується власний капітал, джерела його формування, динаміка та склад його структури у попередніх періодах. Протягом другого етапу досліджується зовнішнє середовище, фактори якого можуть вплинути на структуру власного капіталу підприємства. Основними факторами є: галузева приналежність підприємства, стадія життєвого циклу, кон'юнктура товарного і фі-

нансового ринків тощо. На третьому етапі визначається чи орієнтуватися в подальшому на наявну структуру власного капіталу, чи прагнути максимізувати рентабельність власного капіталу. При цьому слід пам'ятати, що оптимальна структура власного капіталу являє собою співвідношення його основних джерел, яке повинно з одного боку забезпечувати максимальний рівень чистої рентабельності власного капіталу та з іншого – мінімізувати середньозважену вартість власного капіталу.

Клімова О. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

КОНКУРЕНТНИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

На даному етапі розвитку економіки країни управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства набуває особливого значення. Відсутність досвіду роботи українських підприємств в умовах конкуренції, неоднозначність концептуальних підходів до трактування самого поняття "конкурентоспроможність", недостатнє опрацювання методологічних і прикладних питань управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства вимагають поширення наукових досліджень у цій сфері. Такі важливі аспекти забезпечення конкурентоспроможності, як формування стратегії, організація управління конкурентоспроможністю, соціально-психологічні аспекти, поки що враховуються недостатньо повно, що істотно знижує ефективність робіт із забезпечення стійкості позицій підприємства на ринку.

В сьогоденній конкурентній боротьбі за всієї її гостроти та динамізму виграє той, хто аналізує та змагається за свої конкурентні позиції. Щоб вижити у цій боротьбі, кожне підприємство має поставити перед собою завдання підвищувати рівень конкурентоспроможності не лише своєї продукції, а й підприємства та його потенціалу.

Актуальність дослідження проблематики цього питання полягає ще і в тому, що при сучасному темпі розвитку економіки країни підприємства повинні приділяти максимальну увагу рівню своєї конкурентоспроможності, бути максимально гнучкими та реагувати на зміни умов їх функціонування, концентруватися на досягненні максимального рівня конкурентних переваг на будь-якому ринку збуту своєї продукції. А досягнути цих переваг неможливо без утворення міцної, жорсткої, всеосяжної системи управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства. Ця система повинна забезпечувати автоматизоване управління будь-якою ланкою діяльності підприємства та навіть прогнозувати можливі зміни зовнішнього та внутрішнього середовища задля максимально швидкого реагування на ці зміни. Важливість цих досліджень та великі обсяги інформації ставлять ці проблеми в ряд першочергової автоматизації.

Розгляд конкурентоспроможності потенціалу підприємства з позицій історико-системного підходу і розробка моделі системи конкурентоспроможності дає можливість визначити її як об'єкт управління. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства як об'єкт управління є системою взаємозалежних елементів, яка складається із внутрішнього середовища підприємства, його споживачів і конкурентів, об'єднаних у єдине ціле для виконання завдання забезпечення міцних конкурентних позицій, збереження наявних і нарощування нових конкурентних переваг.

Система управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства, базована на виділенні проблемно-орієнтованого контуру управління, має цільовий циклічний характер, дозволяє вчасно враховувати і реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства, і тим самим забезпечити високий рівень його адаптивності до динамічних умов середовища; систематизувати вхідні і вихідні інформаційні потоки по циклах і контурах управління, оперативно використовувати отриману інформацію в системі управління.

Результати аналізу та прогнозування впливу як позитивних, так і негативних чинників необхідно реалізувати в оригінально визначених конкурентних перевагах, які передбачають використання нових можливостей ринкового середовища та мікросередовища підприємства, а також мінімізацію ризиків.

Література

1. Портер М. Конкуренція / М. Портер ; пер. с англ. – Москва : Вільямс, 2000. – 473 с.
2. Балабанові Л. В. Управление конкурентоспособностью предприятия на основе маркетинга : монографія / Л. В. Балабанова, А. В. Крищенко. – Донецк : ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2004. – 147 с.

Коваленко А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Мєняйлова Г. Е.

УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМИНАМИ ЗІ СПОЖИВАЧАМИ – ЯК ОСНОВА УСПІШНОЇ СТРАТЕГІЇ СЕРВІСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні, основною тенденцією розвитку економічних відносин є зсув фокуса уваги бізнесу з продукту на вимоги своїх споживачів. В таких умовах важливим є питання налагодження ефективної взаємодії суб'єктів господарювання зі споживачами своїх товарів й послуг. Насиченість ринку товарами й послугами, що задовольняють майже будь-які запити покупців, призвели до загострення конкурентної боротьби. Таким чином, найбільший вплив на вибір клієнтів має якість спілкування та взаємодії між підприємством та споживачем. Тобто, сьогодні найголовніше для підприємства сфери послуг – це налагодження ефективних взаємин клієнтом.

Питання ефективності управління взаєминами зі споживачами широко розглядалися в роботах зарубіжних науковців в області концепцій маркетингу, таких, як Б. Джексона, Л. Беррі, Д. Вілсона, Т. Левітта, Ш. Ханта, М. Хаммера, Д. Шета, П. Гембл, Д. Форда. та інших. Проте в роботах вітчизняних науковців ці питання висвітлені недостатньо широко.

Управління взаєминами зі споживачами включають в себе створення, підтримку і розширення таких відносин, що призводять до максимально можливого задоволення споживачів й отримання прибутку продавцем.

Головними питаннями в організації управління взаєминами є питання способу включення споживача в процес управління взаєминами та забезпечення індивідуального підходу при збільшенні кількості споживачів. У більшості рекомендацій неодноразово стверджується, що для будь-якої організації залучення нового споживача обходиться набагато дорожче, ніж утримання реального.

Всі методи управління взаєминами діляться на три великі групи (див. рис.): якісні (моніторинг договорів, моніторинг скарг, спостереження); кількісні (RFM – аналіз, опитування споживачів); комплексні (поєднання вищеперелічених). RFM – аналіз є інструментом, що дозволяє проводити сегментування споживачів за рівнем лояльності на основі їх минулих дій, прогнозувати їх поведінку. RFM – це абревіатура від слів Recency – новизна, Frequency – частота і Monetary, що означає витрати або вкладення.

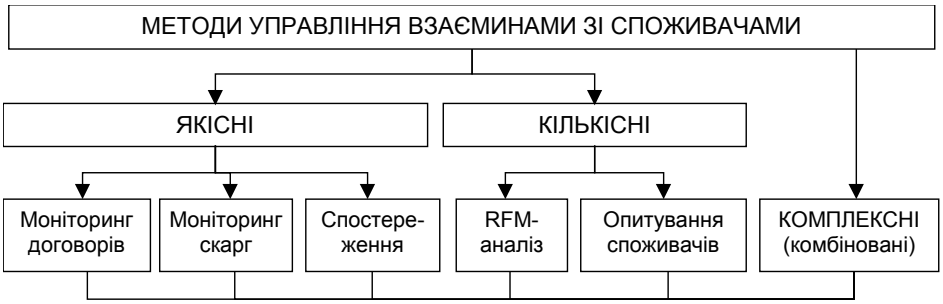

Рис. Класифікація методів управління взаєминами зі споживачами

Високий рівень сервісу призводить до збільшення кількості лояльних клієнтів, формує сприятливий імідж підприємства, що, в свою чергу, призводить до зростання його фінансових показників.

Список використаних джерел

1. Васин Ю. В. Эффективные программы лояльности. Как привлечь и удержать клиентов / Ю. В. Васин, Л. Г. Лаврентьев, А. В. Самсонов. – Москва : Альпина, 2005. – 340 с.

2. Ермолаева Н. CRM: ориентация на клиента / Н. Ермолаева // БОСС. Бизнес, организация, стратегия, системы. – 2007. – № 2. – С. 78–89.

3. Шканова О. Маркетинг послуг : навч.посіб. / Олена Шканова. – Київ : Кондор, 2003. – 302 с.

Коваленко Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сучасної економічної нестабільності, яка супроводжується глобальною фінансово-економічною кризою та посилення конкуренції на світовому ринку вимагає від вітчизняних підприємств підвищеної уваги до забезпечення своєї конкурентоспроможності. Конкуренція як один з факторів ділового середовища починає грати все більшу і більшу роль. У цих умовах особлива увага повинна приділятися конкурентоспроможності, як організації, так і її товарів.

Теоретичні основи розробки проблем конкуренції і ринкових відносин, форм і методів конкурентної боротьби були закладені в роботах Сміта А., Маркса К., Кобиляцького Л. С., Шумпетера Й., Самуельсона П., Макконела К., Фатхутдинова Р. й інших.

Поняття “конкурентоспроможність” має різні інтерпретації залежно від об’єкта, до якого воно застосовується. При систематичному вивченні даного поняття виділяють структуру, що послідовно включає оцінку рівня конкурентоспроможності товару, організації, галузі, економіки. Таким чином, діагностика і оцінка рівня конкурентоспроможності товару є найважливішим індикатором, як для цілей державного регулювання ринків, так і для вироблення конкурентних стратегій окремих організацій на цих ринках.

У сучасних умовах конкурентні позиції підприємства на ринку визначаються як рівнем і ступенем використання всього внутрішнього потенціалу підприємства, так і вмінням ураховувати умови, що змінюються, конкретного ринку, а також тією підтримкою, що робить держава в особі державних національних органів і інших організацій шляхом надання гарантій експортних кредитів, їхнього страхування, звільнення від податків, зборів, надання експортних субсидій, забезпечення інформацією про кон’юнктуру.

Комплексна оцінка конкурентоспроможності організації на даному етапі розвитку економіки потребує особливої уваги до оцінки саме інноваційних чинників розвитку підприємства. Це пов’язано з розробкою і випуском інноваційної продукції, введенням нових видів техніки і технології, а також інноваційними змінами в організаційній структурі підприємства. Слід відзначити, що розробка, виробництво й введення на ринок нових товарів – це тривалий і дорогий процес. Як свідчить світова практика, тільки незначна частина нових товарів має комерційний успіх.

Таким чином, саме удосконалення методів оцінки конкурентоспроможності підприємства за рахунок підсилення інноваційних чинників є важливим питанням для здійснення практичної діяльності підприємств, що обумовлено активізацією інноваційної діяльності в умовах конкуренції на ринку.

Література

1. Кобиляцький Л. С. Управління конкурентоспроможністю : навчальний посібник / Л. С. Кобиляцький. – Київ : Зовнішня торгівля, 2003. – 304 с.

2. Косянчук Т. Ф. Управління конкурентоспроможністю підприємств на основі стратегічного менеджменту / Т. Ф. Косянчук, І. В. Сокирник, С. А. Редванська // Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки. – 2002. – № 2. – Ч. 1. – С. 175–177.

3. Лифиц И. М. Теория и практика оценки конкурентоспособности товаров и услуг. / И. М. Лифиц. – Москва : Юрайт-М, 2001. – 224 с.

Ковальов К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КАДРОВОЇ СЛУЖБИ В СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ "ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ"

Кадрова політика ПАТ "Дніпроспецсталь" спрямована на досягнення цілей і виконання завдань акціонерного товариства шляхом створення високопрофесійного та згуртованого колективу, що здатний своєчасно реагувати на зміну ринкової кон'юнктури, йти в ногу з науково-технічним прогресом та досягати і зберігати лідерство у бізнесі. Підготовка і закріплення висококваліфікованих працівників на підприємстві є одним з найважливіших завдань. Для формування кадрового потенціалу, ПАТ "Дніпроспецсталь" має хорошу навчальну базу – відділ підготовки персоналу, який здійснює підготовку з усіх робочих професій і підвищення кваліфікації керівників і фахівців.

Для формування власного кадрового резерву на базі ПАТ "Дніпроспецсталь" працює бізнес-школа, у якій проводять навчання необхідним спеціальностям, підвищення кваліфікації та здобуття другої вищої освіти для менеджерів середньої і вищої ланки. У бізнес-школі проходять підготовку не лише молоді фахівці підприємства, а також підвищують кваліфікацію керівники цехів та їх заступники, старші майстри, майстри і студенти запорізьких вузів, найкращі з яких поповнюють кадровий склад підприємства. Основним напрямами навчання є: маркетинг, економіка і фінанси, управління персоналом, виробничий менеджмент, технологія виробництва, інформаційні технології та іноземні мови. У бізнес-школі викладають провідні фахівці підприємства, викладачі запорізьких вузів, а також фахівці учбових центрів. Характерною особливістю бізнес-школи є те, що учбовий процес побудований на поєднанні теоретичних основ і технологічних особливостей підприємства.

З метою підвищення компетентності персоналу організовано, зокрема, проведення експрес-семінарів з наступних тем: колективний договір, види дисциплінарних стягнень, види оплати праці на підприємстві, конфлікти і методи їх вирішення тощо. З метою підготовки висококваліфікованих фахівців рівня "майстер" у 2012 році був завершений проект "Школа майстрів" № 1. З вісімнадцяти помічників майстрів успішно "школу майстрів" закінчили чотирнадцять чоловік, які були призначені на посаду майстер в основних цехах підприємства. З 6 червня 2013 року стартував проект "Школа майстрів" № 2, в якому взяли участь тринадцять помічників майстрів. Бізнес-школою придбані та розроблені нові програми навчання. З метою поліпшення процесу навчання і інформування персоналу в підрозділи спрямовані результати щомісячного моніторингу якості організації навчання. У 2013 році учбовий клас бізнес-школи оснащений багатофункціональною інтерактивною дошкою. Бізнес-школа також здійснює величезний обсяг методичної роботи, такої як, наприклад, розробка і контроль виконання програм стажування, програм індивідуально-професійного розвитку, механізму відбору і підготовки наставників, моніторингу системи наставництва, програми підготовки кадрового резерву майстрів. Всього у 2013 році у бізнес-школі "Дніпроспецсталі" пройшли навчання 219 співробітників. Коефіцієнт оцінки результативності навчання склав 1,15, коефіцієнт якості навчання – 1,74. Керівництво акціонерного товариства переконане у тому, що, створюючи кожному працівникові умови для реалізації можливостей і стимулюючи професійне зростання, можна упевнено виконувати поточні завдання і гарантувати перспективний розвиток підприємства.

Таким чином, в умовах ринкових відносин сучасні умови праці визначили ключове завдання кадрової політики підприємства – залучати у свій склад фахівців, які виконували б поставлені перед ними задачі, спираючись на світовий досвід у сфері логістики, контролінгу, бізнес-адміністрування, маркетингу, управління персоналом і торгового менеджменту. Оскільки ПАТ "Дніпроспецсталь" має складний технологічний цикл виробництва, до підбору персоналу на цьому підприємстві висуваються високі вимоги.

Ковальова О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Активізація підприємницької діяльності в Україні, забезпечення життєдіяльності діючих і новостворених підприємств в умовах розгортання конкуренції на ринку неможливі без попереднього проведення маркетингового дослідження, виявлення сприятливих можливостей і бар'єрів у зовнішньому середовищі, пов'язаних з реалізацією цілей підприємства.

У світі дослідження маркетингової інформації має величезну цінність. З іншого боку, ця цінність стає дедалі більше. З одного боку, таке стрімке зростання обумовлений переходом від локального маркетингу, обмеженого державними межами, до глобальному. З іншого, з розвитком та вдосконалення технологій, споживачі одержують всі великі можливості у виборі найповніше які відповідають їх товарів та послуг. У цьому, через доступу до великого обсягу найрізноманітнішої інформації, вони стають дедалі більше чіткими. За такого стану передбачити реакцію споживачів тих чи інші товари та, можна лише володіючи максимумом маркетингової інформації.

Маркетингові дослідження – це функція, що через інформацію пов'язує маркетологів із ринками, споживачами, конкурентами, тобто з усіма елементами зовнішнього середовища маркетингу. Маркетингові дослідження пов'язані з прийняттям рішень за всіма аспектами маркетингової діяльності.

Проблемами маркетингових досліджень займалися такі вітчизняні та зарубіжні автори, як: Черчиль Г. А., Ф. Котлер, Н. Малхотра, Голубков Е. П., Войчак А. В., Куденко Н. В., Нємцов В. Д. та ін. У їх дослідженнях не до кінця розкриті можливості застосування і шляхи формування маркетингових досліджень з урахуванням специфічних особливостей сфери послуг, що дозволяє зробити висновок про недостатню вивченість проблеми.

В сучасних умовах збільшується потреба господарюючих суб'єктів у достовірній і адекватній інформації стосовно процесів, які відбуваються на окремих ринках. Це обумовлюється тим, що для зайняття компанією конкурентоспроможної позиції на ринку, утримання чи розширення сегмента ринку надзвичайно важливим в сучасних економічних умовах стає механізм комплексного рішення проблеми адекватності її функціонування умовам та вимогам маркетингового середовища, аналіз та прогнозування якого є прерогативою маркетингових досліджень.

Маркетинговий аналіз передбачає визначення та оцінку ринку діяльності підприємства, дослідження зовнішнього середовища з метою виявлення потенційних можливостей для роботи, а також отримання конкурентної переваги. Не менш важливим буде і визначення слабких сторін підприємства для подальшого планування методів їх усунення та зміцнення позицій у галузі спеціалізації. Інформація необхідна для маркетингового аналізу збирається в результаті проведення маркетингових досліджень.

Як доводить практика, більшість українських торговельних підприємств мало уваги приділяють дослідженням. Головна причина цього – відсутність теоретичних знань і практики оцінки у самих підприємств, а також не достатня кількість фірм, що пропонують подібні види послуг. А оскільки дослідження також вимагають і фінансових витрат, то це є ще однією причиною відмовитись від них. Але міжнародна практика показує не тільки важливість маркетингових досліджень, але і їх необхідність практично для всіх видів підприємств.

Без маркетингових досліджень жодне підприємство не зможе правильно зорієнтуватися в складній ринковій ситуації, достовірно оцінити своє положення на ринку, а також спрогнозувати подальше свій розвиток. Маркетингові дослідження мабуть є єдиний спосіб отримати унікальну інформацію про ринок, без якої маркетинг залишається лише непотрібною теорією.

Ковальчук І. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – доцент Валентієва О. В.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ КОМУНАЛЬНОГО ЛІКУВАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Охорона здоров'я є ланкою в суспільному виробництві, що забезпечує суспільне здоров'я і що впливає на потенціал робочої сили, не може не розвиватися під дією ринкових умов, що формуються, і нових механізмів господарювання.

В сучасних економічних умовах галузь охорони здоров'я в України потребує докорінних змін та реформування. Завдання сьогоднішнього етапу – скоректувати такий розвиток, виявити ті стратегічні напрями, які дозволили б дотримати баланс інтересів населення, держави, самих медичних установ. Перспективи стратегічного розвитку окремих лікувально-профілактичних закладів знаходяться в рамках напрямів такого розвитку для охорони здоров'я в цілому.

Необхідність розробки підприємствами стратегії викликана нестабільністю ринкового середовища, неповнотою інформації про його майбутній стан і вплив на підприємство. В залежності від того, на якій стадії життєвого циклу знаходиться підприємство, його керівництво може обрати в якості базової стратегії:

1. стратегію виживання (захисту);
2. стратегію стабілізації (наступаючо-захисна);
3. стратегію росту (наступаюча), котра вважається найбільш ефективною.

Розробка стратегії складається з: визначення корпоративної місії (девізу); конкретизації бачення корпорації і постановки мети; формулювання і реалізації стратегії, спрямованої на досягнення цільових настанов. Мистецтво стратегії полягає в тому, щоб результати розумової роботи втілилися в конкретні дії, які на етапі реалізації задумів дали б змогу домогтися високої ефективності підприємницької діяльності.

На підставі аналізу діяльності лікувального закладу комунального типу, в якому уже надаються платні послуги були визначені приоритетні напрямки його роботи – це діагностичний та профілактичний.

В сучасних кризових умовах доцільним є визначення наступних напрямів розвитку комунального лікувального закладу:

1) максимальне збільшення обсягів надання послуг. Такий підхід називається "цінова політика наступу на ринок". Таку ціну треба поставити на перше місце, оскільки в нашій країні формування ринку медичних послуг ще не завершене. Безкоштовна медична допомога, на яку має право кожний громадянин за конституцією, не задовольняє пацієнтів своєю якістю. Сфера приватної медицини формується дуже повільно через не сформованість законодавчої бази і необхідності великих інвестицій. Тому велика кількість потенційних клієнтів шукає медичні заклади, де можна було б отримати якісну медичну допомогу за доступними цінами. Політика низьких цін в цей час буде виправданою, оскільки чутливість ринку медичних послуг до рівня цін дуже висока (впливає існування довгий час "безкоштовної медицини"), а якість надання послуги не залежить прямо від сплаченої ціни, тому що базується на кваліфікації спеціаліста.

2) Лідерство в якості – ця мета повинна стати наступним кроком в розвитку медичного закладу. Будь-яке підприємство, якому вдалося закріпити за собою таку репутацію, встановлює після цього високу ціну, щоб покрити значні витрати, пов'язані з підвищенням якості і необхідним для цього переобладнанням.

На даний час лікарня здійснює свою діяльність за рахунок фінансування з місцевого бюджету. За допомогою розширення спектру надання медичних послуг, підвищення їх якості та обґрунтованої цінової політики можна збільшити дохід міської лікарні від надання платних медичних.

Колода А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н, доцент Безземельна Т. О.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ

Як у діловому, так і в науковому світі до цього часу не існує єдиного розуміння сутності стратегічного планування та його термінології. Найбільше плутанини і непорозумінь виникає при тлумаченні таких термінів як "стратегічний план" і "стратегія", "стратегічне і довгострокове планування", "планування і управління".

Засновником теорії стратегічного планування у сфері корпоративного менеджменту вважається І. Ансофф. Ця теорія була розвинута і доповнена рядом інших науковців, таких як І. Ансофф, Дж. Гелбрейт, П. Друкер, Б. Карлоф, Д. Кліланд, Г. Мінцберг та ін. Серед вітчизняних учених вагомий внесок у розвиток стратегічного планування зробили В. Віханський, В. Тертичка, Я. Жаліло, О. Трухан та ін. У працях цих науковців наводиться чимало різних визначень стратегічного планування. Проте більшості визначень притаманна плутанина при використанні низки ключових термінів.

Г. Мінцберг вважає, що планування відрізняється від інших видів прийняття рішень формалізацією процесу. "Планування – це формалізована процедура, спрямована на отримання чітко визначеного результату, яка має форму інтегрованої системи рішень. Те, чим найбільше приваблює поняття планування, що є характерною рисою та відрізняє його методи від інших процесів, – це наголос на формалізації та систематизації явища, до якого застосовується планування". Формалізація за Г. Мінцбергом означає: а) розкладання на компоненти; б) їх чітке формулювання; в) формалізацію процесів прийняття рішень та їх інтегрування в організаціях [1, с. 11].

Отже, можна зробити висновок, що планування, так само, як і менеджмент, за своєю суттю є процесом прийняття рішень щодо майбутньої діяльності організації, але відмінність між ними полягає в тому, що планування – це формалізований і системний процес прийняття управлінських рішень, що є його відмінною і ключовою ознакою. Стратегія – це модель поведінки, спрямованої на досягнення поставлених цілей, набір правил для пошуку і використання можливостей.

Таким чином, стратегічний план – послідовність певних кроків та дій, інтегрованих у просторі і часі, що приводять до зміни поточного становища на бажане. План не має гнучкості і реалізується тільки за певних зовнішніх умов, стратегія застосовувана в будь-яких ситуаціях [2, с. 46]. План повинен постійно коригуватися залежно від змін у зовнішньому середовищі, тоді як стратегію потрібно змінювати тільки при внутрішніх змінах (за власним бажанням).

Сьогодні стратегічне планування як метод, повинен забезпечити виживання підприємства в постійно змінюваних умовах зовнішнього середовища: жорсткої конкуренції, останніх змін у законодавстві та податковій системі країни. Головним у планувальній діяльності підприємств стає не стільки визначення необхідних обсягів випуску продукції, скільки потреби споживачів [3, с. 9]. Такі завдання та цілі часто потребували серйозних капіталовкладень у науково-дослідні розробки, впровадження інноваційних технологій.

Таким чином, можемо зазначити, що в сучасних умовах головна ціль стратегічного планування на підприємстві полягає у мінімізації інвестиційних ризиків та максимізація прибутків від інвестиційної діяльності. При цьому пріоритетним завданням розробки стратегії доцільно вважати не стільки максимізацію прибутку, скільки забезпечення високих темпів економічного розвитку підприємства за умови достатньої його стійкості.

Список використаних джерел

1. Мінцберг Г. Зліт та падіння стратегічного планування / Г. Мінцберг. – Київ : Вид-во Олексія Капусти. – 2008. – 389 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – Москва : Экономика, 1989. – 519 с.
3. Гордієнко П. Стратегічний аналіз : навч. посіб. / П. Гордієнко. – Київ : Алерта, 2006. – 404 с.

Крикун Є. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ АДАПТАЦІЇ МОЛОДИХ СПІВРОБІТНИКІВ

Система адаптації є комплекс необхідних дій для нових співробітників будь-якого рівня. Разом з тим процес адаптації співробітника індивідуальний як з точки зору його особистісних якостей, так і з точки зору його роботи. Істотні відмінності стосуються обсягу та змісту представленої в початковий період інформації. Відмінності можуть відноситься і до учасників самого процесу адаптації. Для робочого наставником може бути колега по підрозділу. В адаптації і контролі керівника середнього рівня необхідна активна участь керівників вищого рівня та співробітників служби управління персоналом.

Адаптація молодих спеціалістів. Поняття "молоді фахівці" вживається у вузькому і широкому сенсі.

У широкому сенсі – це молодь з вищою та середньою спеціальною освітою у віці до 30 років, що становить особливу групу персоналу, що характеризується, перш за все тим, що вона знаходиться в стадії трудового і соціального самовизначення і має ряд специфічних ознак, що відрізняють її від інших поколінь.

Специфічними соціальними та віковими особливостями молодих спеціалістів є:

– праця молодих фахівців в більшій мірі виконавський, менш творчий;

– починаючи свою трудову діяльність з нижніх щаблів ієрархії, молоді спеціалісти отримують і меншу заробітну плату. Це позначається на рівні задоволення їх потреб;

– ставлячись до старшої вікової групи молоді, молоді спеціалісти, з одного боку, відрізняються великою раціональністю вчинків і меншим ступенем навіюваності, а з іншого боку – мають, у порівнянні зі своїми однолітками, менший стаж (досвід) практичної роботи;

– молоді фахівці мають більшу мобільністю, передовими знаннями і професійною підготовкою, в результаті чого представляють для організації особливу цінність.

Швидке включення молодих фахівців у виробничу діяльність організації має велике значення, оскільки від ступеня, термінів і результатів адаптації в певній мірі залежить ефективність всієї подальшої трудової діяльності молодих фахівців, їх стабільність, рівень активності, стан трудової дисципліни, процес формування особистості.

Результати адаптації молодого фахівця відображаються на показниках роботи всієї організації у вигляді втрат робочого часу, додаткових витрат, пов'язаних з перекваліфікацією, та ін скорочення плинності кадрів в даний час в певній мірі залежить від адаптації людини до виробничої і соціальної середовищі, входження людини в новий для нього колектив. Виділяють основні фактори, які впливають на адаптацію молодих спеціалістів.

Комплексний підхід до організації роботи з молодими фахівцями, а також планування її на перспективу є основою успішної їх адаптації, сприяють зростанню трудової активності, підвищенню кваліфікації та професійної майстерності.

Для молодого фахівця в період адаптації більшу небезпеку становить некомпетентний перший керівник, байдужий до його потреб і потребам і лагодячи різні перешкоди замість допомоги.

Кузьменко. Б. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н. Віхорт Ю. В.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ У МЕНЕДЖМЕНТІ ПІДПРИЄМСТВА

У своїх дослідження видатний японський підприємець С. Хонда зазначав, що співробітники компанії працюють більш продуктивно та інноваційно, якщо їх до цього не примушують та мотивують. І навпаки, зовсім інший результат буде там, де працівникам суворо вказують на те, що саме робити. Саме тому, формування системи мотивації відіграє значну роль в сучасній системі менеджменту підприємства.

За своїм змістом мотивація уявляє собою сукупність процесів, які спонукають, направляють і підтримують поведінку людини в напрямі досягнення певної мети. При цьому існують різні чинники мотивації, які визначають, що є найбільш цінним та важливим для окремого працівника. Як правило, це не один чинник, а декілька, і разом вони складають карту або набір мотиваційних чинників.

Крім того, за своїм характером мотиви поведінки працівника можуть бути позитивними або негативними. Так, позитивним зовнішнім мотивом поведінки є премія, яку працівник може отримати за добре виконану роботу, а негативним – покарання за її невиконання; позитивний внутрішній мотив – інтерес до справи, якою він займається, а негативний – її рутинний характер, внаслідок чого, від цієї роботи людина, навпаки, прагне позбутися. Таким чином, знання чинників мотивації працівника є для керівника основоположним, оскільки саме співвідношення внутрішніх і зовнішніх чинників мотивації є основою для узгодження інтересів співробітника і компанії.

З системою мотивації тісно пов'язана і система компенсацій на підприємстві. По суті, система компенсацій є відображенням і стратегії розвитку підприємства, і спрямованості мотивації працівників. Система мотивації і компенсації на підприємстві є абсолютно індивідуальною, і просте копіювання інструментів, які використовують конкуренти практично не призводить до успіху.

Значною проблемою на великих підприємствах є мотивація топ – менеджерів, яка полягає навіть не у матеріальному чиннику. Якщо проаналізувати список мотиваторів, то можна побачити, що основне, в чому може бути зацікавлений топ-менеджер – це його позиціонування всередині компанії, якість виконуваних ним завдань, а також співвідношення влади і ресурсів з його відповідальністю. Нажаль, саме останній мотиватор найважче реалізувати на практиці. Оскільки саме тут, при узгодженні інтересів топ-менеджера і власника починається конфлікт інтересів.

Виходом з даної ситуації, на наш погляд, є укладення дуже повної та детально прописаної додаткової угоди до трудового договору, де заздалегідь обумовлюються всі мотиваційні програми, можливості для навчання, делеговані завдання (разом з ресурсами і відповідальністю) і т. д. Часто наявність саме такої угоди, є тією причиною, за якою топ-менеджер погоджується прийти в компанію навіть за менший порівняно з конкурентами компенсаційний пакет.

Виходячи з цього, мотивація співробітників є важливим ресурсом компанії, який дозволяє їй рухатися вперед і реалізовувати поставлені перед нею цілі. Керівництвом використовуються фінансові та не фінансові інструменти мотивації, поєднання яких компанія використовує суто індивідуально. А в основі ефективної системи мотивації лежить баланс інтересів співробітника та інтересів компанії.

Література

1. Арутюнов В. В. Управление персоналом / В. В. Арутюнов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2004. – 448 с.
2. Веснин В. Р. Менеджмент персонала / В. Р. Веснин. – Москва : Элит-2000, 2003. – 304 с.

Лекаркін О. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ "ПРИДНІПРОВСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ"

Прийняття управлінського рішення – це серія дій з вибору однієї з кількох альтернативних можливостей, яку обирає керівник для організації в цей час, у цьому місці, тобто як планувати, організовувати, мотивувати, контролювати. Прийняття рішень становить основний зміст діяльності керівника.

Найбільш вживаною технологією прийняття управлінських рішень у ДП ""Придніпровська залізниця"" є технологія "управління за результатами", при використанні якої основною функцією, що реалізується ке-

рівниками, є координація дій і рішень залежно від одержаного результату, а найбільш популярними методами – метод ідеалізації та метод "штампування рішень".

Метод "штампування рішень" використовується в ситуаціях, коли ні якість рішення, ні згода виконавців не є критично важливими. Наприклад у випадку контролю трудової дисципліни, стимулювання працівників, ресурсного забезпечення робочих місць, управління фінансовими ресурсами, складання та надання звітності, обліку господарських операцій, ведення облікових регістрів, затвердження номенклатури справ в організації.

Метод ідеалізації як ініціювання уявлення про ідеальне вирішення проблеми, яке може наштовхнути на нові варіанти дій використовується у випадку атестації та оцінювання персоналу, моніторингу фінансових коефіцієнтів, захисту інтересів підприємства в суді, здійснення представницьких функцій організації в зовнішньому середовищі, контролю результатів діяльності, збирання та систематизації внутрішньої та зовнішньої інформації, вкладання довгострокових договорів про співпрацю.

Для підвищення якості процесу прийняття управлінських рішень, на нашу думку, необхідно розглянути можливість впровадження технології "управління на базі потреб і інтересів", розробки кар'єрограми, "управління за цілями", організаційних та економічних методів; розробити систему контролю й оцінки виконання управлінських рішень, що приймаються; вдосконалити процес прийняття рішень за допомогою комп'ютерних програмних продуктів, що пропонуються на ринку інформаційних технологій України.

В якості вдосконалення методичного інструментарію прийняття управлінських рішень пропонується в напрямах навчання, підвищення кваліфікації, стимулювання, атестації та оцінювання персоналу використовувати метод Assessment Center з метою розвитку у співробітників схильності до самопізнання, інформування їх про рівень професійних знань і навичок, а також уникнення емоційної напруженості, негативних емоцій, пов'язаних з оцінкою. В напрямі кар'єрного просування – метод розробки кар'єрограми, яка розробляється на 5–10 років та містить зобов'язання керівництва щодо просування працівника та зобов'язання працівника щодо підвищення рівня освіти, кваліфікації, професійної майстерності.

В напрямі контролю трудової дисципліни доречними будуть організаційний та економічний методи, які забезпечать підвищення самостійності працівників у вирішенні виробничих питань, створення умов для справжньої зацікавленості у результатах роботи та розподілі прибутку. В напрямі координації діяльності всіх підрозділів з розробки перспективних і поточних планів економічного розвитку та контролю результатів діяльності слід використовувати метод "управління за цілями", який дозволяє забезпечити досягнення цілей та завдань виконавців різних рівнів завдяки їхньому попередньому узгодженню.

Для організації системи виконання рішень потрібно розробити план реалізації, що передбачає систему заходів із забезпеченння досягнення цілей рішення з мінімальними витратами. Одним із механізмів, що забезпечують успішне виконання рішень, є встановлення і структуризація організаційних комунікацій.

Лукамець С. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

УПРАВЛІННЯ ПРОДУКТИВНІСТЮ ПРАЦІ РОБІТНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Рівень продуктивності праці визначається кількістю продукції (обсягом робіт чи послуг), що виробляє один працівник за одиницю робочого часу (годину, зміну, добу, місяць, квартал, рік), або кількістю робочого часу, що витрачається на виробництво одиниці продукції (виконання роботи чи послуги). Як економічна категорія продуктивність праці – це ефективність трудових витрат, здатність конкретної праці створювати за одиницю часу певну кількість матеріальних благ. На рівень продуктивності праці на підприємстві впливають рівень екстенсивного використання праці, інтенсивність праці та техніко-технологічний стан виробництва.

Рівень екстенсивного використання праці показує ступінь її продуктивного використання та тривалість протягом робочого дня при незмінності інших характеристик. Чим повніше використовується робочий час, чим менше простоїв та інших втрат робочого часу і чим триваліший робочий день, тим вищий рівень екстенсивного використання праці і відповідно продуктивності праці. Однак зростання продуктивності праці за рахунок екстенсивних характеристик має чіткі межі: законодавчо встановлену тривалість робочого дня і робочого тижня.

Інтенсивність праці характеризує ступінь її напруженості і визначається кількістю фізичної та розумової енергії людини, витраченої за одиницю часу. Підвищення інтенсивності праці також має свої межі, а саме: фізіологічні та психічні можливості людського організму. Нормальна інтенсивність праці означає таку витрату життєвої енергії людини протягом робочого часу, яку можна повністю поновити до початку наступного робочого дня при реально доступній для цієї людини якості харчування, медичного обслуговування, використання вільного часу тощо.

Отже, рівень екстенсивного використання праці та інтенсивність праці – це важливі фактори зростання продуктивності праці, які, однак, мають чіткі обмеження, тобто не можуть використовуватися безкінечно. Джерелом зростання продуктивності праці, яке не має меж, є техніко-технологічне вдосконалення виробництва під дією науково-технічного прогресу.

Ураховуючи першочергову важливість підвищення продуктивності праці для конкурентоспроможності підприємства, керівники і спеціалісти всіх рівнів у перспективних організаціях повинні розробляти і впроваджувати програми управління продуктивністю. Ці програми на підприємстві охоплюють такі етапи:

1) вимірювання й оцінка досягнутого рівня продуктивності по підприємству в цілому і за окремими видами праці зокрема;

2) пошук та аналіз резервів підвищення продуктивності на основі інформації, одержаної під час вимірювання й оцінки;

3) розроблення плану використання резервів підвищення продуктивності праці, який повинен передбачати конкретні терміни і заходи щодо їх реалізації, фінансування витрат на ці заходи й очікуваний економічний ефект від їх упровадження, визначати відповідальних виконавців;

4) розроблення систем мотивації працівників до досягнення запланованого рівня продуктивності;

5) контроль за реалізацією заходів, передбачених планом і всією програмою, і регулювання їх виконання;

6) вимірювання й оцінка реального впливу передбачуваних заходів на зростання продуктивності праці.

Отже, управління продуктивністю праці на підприємстві – це фактично частина загального процесу управління підприємством, що охоплює планування, організацію, мотивацію, керівництво, контроль і регулювання. Ця робота ґрунтується на постійному аналізі співвідношення корисного ефекту від певної трудової діяльності, з одного боку, і витрат на цю діяльність, з іншого боку.

Лютий Є. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Формування стратегії розвитку є невід'ємною складовою системи менеджменту підприємства, оскільки воно дозволяє обґрунтовано обрати вектор майбутнього розвитку, забезпечивши можливість довготривалого успішного функціонування; створює умови для пристосування до змін, що постійно відбуваються у мінливому та непередбачуваному середовищі; забезпечує ефективний та цільовий розподіл ресурсів; мінімізує можливі ризики діяльності, прораховуючи у складених стратегічних планах можливі варіанти розвитку подій та моделюючи майбутню ситуацію тощо.

На вітчизняних підприємствах стратегічне планування носить формальний характер, часто не враховує фактори динаміки та ризику, не спрямовується на досягнення конкретних цілей, не сприймається керівниками як передумова успішного функціонування та розвитку. Підприємства, які попри всі складнощі все-таки намагаються здійснювати стратегічне планування, часто зустрічаються із такими проблемами: необґрунтованість вибору технологій стратегічного планування; вибір неадекватних для конкретного підприємства інструментів стратегічного планування; відсутність дієвих систем оцінювання ефективності досягнення стратегій, на підставі яких можна було б робити висновки про правильність прийнятих управлінських рішень щодо вибору стратегій діяльності, а також визначати потребу у здійсненні відповідних коректив; невизначеність складу показників діяльності підприємства, які доцільно планувати у стратегічному розрізі тощо.

За М. Портером, розробка стратегії значною мірою визначається чітким розумінням суті бізнесу, його цілей та шляхів їх досягнення [3]. На вибір та успішну реалізацію стратегії компанії, на думку вченого, впливають: характер її активів і досвіду, порівняно з конкурентами; мотиваційні установки і потреби топменеджменту та інших працівників, які задіяні у процес впровадження обраної стратегії; внутрішні та зовнішні межі стратегії, яку компанія може успішно взяти на озброєння; соціально-політичні фактори. За Івановим Ю. Б., процес стратегічного вибору складається з чотирьох етапів: оцінка існуючої стратегії, формування стратегії, оцінка ризику, вибір стратегічних альтернатив [3].

Однією з обов'язкових умов ефективності вищезазначеного процесу є вибір і реалізація стратегії по кожній стратегічній зоні господарювання підприємства – певному сегменті середовища, на якому підприємство здійснює або має намір здійснювати свою діяльність [1; 2]. Таким чином це є досить складним завданням, оскільки вимагає ґрунтовного аналізу параметрів ринкового середовища та діагностики внутрішніх можливостей підприємства за всіма напрямками.

Список використаних джерел

1. Зуб А. Т. Стратегический менеджмент: Теория и практика. – Москва : Аспект Пресс, 2002. – 415 с.
2. Миронов М. Г. Ваша конкурентоспособность / М. Г. Миронов. – Москва : Альфа-Пресс, 2004. – 160 с.
3. Портер М. Конкурентное преимущество: Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / М. Портер ; пер. с англ. – Москва : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 715 с.
4. Теоретичні освнови конкурентної стратегії підприємства / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Ю. Б. Іванова, д-ра екон. наук, проф. О. М. Тищенка. – ІНЖЕК, 2006. – 384 с.

Люцканов Ю. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ АТЕСТАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Атестація персоналу – це кадрові заходи, покликані оцінити відповідність рівня праці, якостей і потенціалу особистості вимогам виконуваної діяльності. Головне її призначення – не контроль виконання (хоча це теж дуже важливо), а виявлення резервів підвищення рівня віддачі працівника.

З урахуванням мети атестації можна говорити про її складові частини: оцінку праці й оцінку персоналу.

1. *Оцінка праці* спрямована на зіставлення змісту, якості й обсягу фактичної праці з планованим результатом праці, що представлений у технологічних картах, планах і програмах роботи підприємства. Оцінка праці дає можливість оцінити кількість, якість і інтенсивність праці.

При проведенні атестації керівників має сенс не тільки давати оцінку праці кожного з них, але й організовувати особливі процедури оцінки праці керованого їм підрозділу (доцільно залучати і використовувати інформацію від суміжних підрозділів організації, а також зовнішніх партнерів і клієнтів, з якими цей підрозділ взаємодіє).

2. *Оцінка персоналу* дозволяє вивчити ступінь підготовленості працівника до виконання саме того виду діяльності, яким він займається, а також реальних можливостей для оцінки перспектив росту.

Аналіз практики керування показує, що корпорації використовують у більшості випадків одночасно обидва види оцінки діяльності працівників, тобто оцінку праці й оцінку якостей, що впливають на досягнення результатів. *Оцінна форма* включає два відповідних розділи, у кожнім з який від керівника поряд з бальною оцінкою звичайно вимагаються розгорнуті обґрунтування. Атестаційні процедури передбачають інди-

відуальне обговорення підсумків оцінки з підлеглим, що засвідчує це підписом, а також може зафіксувати незгоду з висновками начальника й особливі обставини, що вплинули на результати праці.

У більшості корпорацій оцінка й атестація організуються щорічно, в окремих компаніях, особливо якщо вони застосовують спрощені процедури оцінки, кожні півроку. Крім того, проводяться неформальні співбесіди й у проміжку між щорічними формальними оцінками обговорюються результати праці й обов'язкового поточного спостереження за діяльністю підлеглих. Якщо процедури оцінки праці добре формалізовані, доцільно проводити оцінні заходи частіше, наприклад, наприкінці кожного тижня, місяця, кварталу. Хоча ці заходи не є атестаційними, але можуть подавати істотну інформацію про динаміку ефективності праці працівників і підрозділів у цілому.

Мазніченко І. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н. Віхорт Ю. В.

СТИЛІ КЕРІВНИЦТВА ТА ЛІДЕРСТВА У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

У своїй професійній діяльності люди мають власні мотиви і здатні ставити перед собою цілі, відповідно до чого вони будують свою поведінку. Сукупність дій, що здійснюється керівником з метою забезпечення бажаної поведінки своїх співробітників називають керівництвом. У кожного керівника складаються певні стереотипи управлінської діяльності, які називають стилем керівництва, під чим розуміємо систему принципів, норм, методів і прийомів впливу на підлеглих з метою ефективного здійснення управлінської діяльності.

Основними стилями керівництва, згідно традиційних наукових підходів, є такі: авторитарний (передбачає ухвалення всіх рішень керівником, чітку окресленість "меж компетентності"), демократичний (ґрунтується на колегіальному прийнятті рішень керівниками) та ліберальний (невисока активність, небажання і нездатність керівника приймати будь-які рішення).

Слід пам'ятати, що ефективний вплив керівника на групу та окремих працівників вимагає вироблення власного неповторного стилю діяльності та впливу. Ефективний лідер допомагає його членам набувати відповідальності і компетентності. Менеджер має завжди бути готовим змінити свою думку і, якщо необхідно, змінити стиль керівництва. Керівник, який вибрав певний стиль лідерства і чітко його дотримується може виявитися не здатним здійснювати ефективне керівництво в іншій ситуації і на іншій посаді. Керівник, який хоче працювати якомога ефективніше не може дозволити собі застосовувати якийсь один стиль впродовж всієї кар'єри. Наприклад, навіть демократичний керівник може зіткнутися з ситуацією (відсутність дисципліни, екстремальні умови тощо), що вимагає жорстких форм централізованого впливу та лежить в основі теорії ситуативного управління.

На організаційну культуру підприємства впливає не тільки особистість керівника, який наймає людей. Багато досліджень свідчать, що на організаційну культуру впливає країна розташування організації, що обумовлюється національними особливостями, менталітетом, історичними чинниками. Так, вчений У. Оучи розробив теорію Z, що описує американську і японську моделі менеджменту. Якщо перша виходить з примату особистості ("Я" в керівництві), то друга, навпаки, заснована на верховенстві колективу ("Ми").

Так, наприклад, у США статус відіграє незначну роль. В Японії та Індії, навпаки, його роль велика, а індивідуалізму надається найбільше значення. В цих двох країнах нехтувати думкою начальника або сперечатися з ним означало б проявити непокору. У країнах, в яких подібно Великобританії люди не дуже чутливі до відмінностей у статусі, ієрархія незначна і спостерігається активна взаємодія між людьми в організаціях. У країнах, де люди чутливі до статусу, наприклад в Індії, вони розглядають свою організацію як сім'ю. Працівники в таких країнах, як Південна Корея і Бразилія, схильні вважати свої організації людськими пірамідами. У країнах, де працівники не дуже чутливі до статусу, наприклад у Німеччині, ролі та процедури складаються в умовах надзвичайно передбачуваного середовища.

Таким чином, сучасний управлінець повинен адаптувати свій стиль управління для конкретної ситуації, оскільки найефективнішою виявляється діяльність тих керівників, поведінка яких змінюється до вимог реальності. А лідерство, як психологічний аспект, уявляє собою здатність до переконання команди у вірності своїх рішень та дає змогу застосовувати будь-який із стилів менеджменту.

Список використаних джерел

1. Кнорринг В. І. Теорія, практика та мистецтво управління : підруч. / В. І. Кнорринг. – М. : Норма, 2007. – 378 с.
2. Мескон М. Основи менеджменту / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі ; пер. з англ. – М. : Діло, 1997. – 704 с.
3. Шекшня С. В. Управління персоналом сучасної організації : навч.-практ. посіб. / С. В. Шекшня. – М. : Бізнес-школа, 1998. – 23 с.

Мартинюк В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

СКЛАДОВІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Сутність будь якої діяльності може бути охарактеризована конкретним переліком робіт, що її складають, чи її основними елементами. Змістову структуру управління персоналом можна відобразити наступним чином:

1) визначення потреби в персоналі з урахуванням стратегії розвитку підприємства, обсягу виробництва продукції, послуг;
2) формування чисельного та якісного складу персоналу (система комплектування та розстановка);
3) кадрова політика (взаємозв'язок із зовнішнім та внутрішнім ринком праці, вивільнення, перерозподіл та перепідготовка кадрів);

4) система загальної та професійної підготовки кадрів;
5) адаптація працівників на підприємстві;
6) оплата та стимулювання праці, система матеріального та морального стимулювання;
7) оцінка діяльності та атестація кадрів, орієнтація її на заохочення та просування працівників за результатами праці та цінності працівника для підприємства;
8) система розвитку кадрів, підготовка та перепідготовка, підвищення гнучкості у використанні на виробництві, забезпечення професійно-кваліфікаційного росту через планування трудової кар'єри;
9) міжособистісні відносини між працівниками, між працівниками і адміністрацією та суспільними організаціями;
10) діяльність багатофункціональної кардової служби як органу, відповідального за забезпечення підприємства робочою силою та за надійну соціальну захищеність працівника.

Оцінка потреби організації в персоналі носить кількісний та якісний характер. Визначити необхідну кількість робітників та їх професійний та кваліфікаційний склад дають змогу: виробнича програма, норми виробітку, запланований ріст підвищення продуктивності праці та структура робіт. Розрахунок чисельності персоналу може бути поточним чи оперативним та довгостроковим чи перспективним.

Якісна оцінка потреби персоналу є найбільш складним видом прогнозу, оскільки, слідом за аналізом, аналогічним для цілей кількісної оцінки, повинні враховуватися ціннісні орієнтації, рівень культури та освіти, професійні навички та вміння того персоналу, який необхідний організації.

Особливу складність представляє собою оцінка потреби в управлінському персоналі. У цьому випадку необхідно врахувати, як мінімум, можливості персоналу визначати раціональні оперативні та стратегічні цілі функціонування підприємства та здійснювати формування оптимальних управлінських рішень, що забезпечують досягнення поставлених цілей.

При нестачі персоналу, якщо всі альтернативи його найму (понаднормова праця, підвищення інтенсивності праці, структурна реорганізація чи використання нових схем виробництва, тимчасовий найм, залучення спеціалізованих фірм для виконання деяких видів діяльності) вже використані, необхідно застосовувати зовнішні та внутрішні джерела робочої сили.

Матвеев А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., доцент Кіктенко О. В.

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Економічні та соціальні перетворення в суспільстві, зумовлені переходом до ринкових відносин, супроводжуються виникненням непередбачених причинно-наслідкових зв'язків в управлінні виробництвом. З'являються нові функції управління, змінюється структура апарату управління, удосконалюються процеси прийняття управлінських рішень. Сучасне суспільство вимагає пошуку й впровадження інноваційних управлінських методів підвищення ефективності виробництва та формування нового типу керівника, який водночас із врахуванням власних потреб відповідав би потребам часу і суспільства.

Один з найважливіших напрямків програми реформ у нашій країні – перебудова систем управління підприємством. Особливе значення ця проблема набуває на рівні тих підприємств, місце яких у ринковій економіці повністю змінюється. Коли підприємство стає економічно самостійним об'єктом товарно-грошових відносин, що повністю відповідає за результати своєї господарської діяльності, воно повинно сформувати систему на управління, яка б забезпечила йому високу ефективність роботи, конкурентоздатність та стійкість положення на ринку.

В ринковій економіці підприємство самостійно приймає рішення, розробляє стратегію свого розвитку, знаходить потрібні для їх реалізації засоби, наймає працівників, придбає обладнання та матеріали, вирішує багато структурних питань, в тому числі таких, як створення, злиття, ліквідація, розподіл, реорганізація виробничої та перебудова організаційної структури управління.

Це вимагає значного розширення сфери управління, збільшення обсягу та ускладнення характеру робіт, що виконуються менеджерами. Також зростає відповідальність за якість та своєчасність прийняття тих чи інших рішень. Науково-технічний прогрес перетворюється на потужний засіб управлінських нововведень, направлених на створення умов для ефективної роботи. У зв'язку з цим, менеджмент на підприємстві, що працює у ринковому середовищі, ставить високі вимоги щодо професіоналізму управлінського персоналу, від якого залежить ефективність процесу управління, а отже, й ефективність діяльності всього підприємства. Оцінка ефективності трудової діяльності управлінського персоналу – це невід'ємна та одна з найважливіших частин в структурі управління роботою управлінського персоналу.

Вплив різноманітних чинників на результати функціонування підприємства, його розвитку та становлення виявляється найчастіше у вигляді чисельних зв'язків та стосунків, що виникають у процесі вирішення управлінських завдань. Ефективність діяльності підприємства значною мірою визначається рівнем загального розвитку та компетентності його керівництва, цілеспрямованістю управлінців та стилем їх роботи. Зменшується роль навичок фізичного маніпулювання предметами і засобами праці. Натомість зростає цінність інтелектуальних, моральних, культурних чинників, набувають пріоритетного значення такі риси керівників, як толерантність, уважність, відповідальність тощо.

Отже, формування системи керівництва на вітчизняних підприємствах є актуальним і глобальним питанням сьогодення. Що характеризує використання системи оцінювання рівня ефективності трудової діяльності керівника за п'ятибальною системою, яка містить чотири групи критеріїв: оцінку індивідуальних здібностей та якостей керівника, оцінку авторитету керівника, оцінку співпраці керівника з колективом та оцінку виконання роботи керівника.

Мелашенко Ю. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ФУНКЦІЇ ТА ЗНАЧЕННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Формування ринкової системи господарювання в Україні пов'язане із зростанням підприємницької активності в усіх сферах економіки. Одним з перспективних напрямів створення конкурентно-ринкового середовища є розвиток малого бізнесу. Підтримка розвитку малого бізнесу в Україні є одним з визначальних приіоритетів державної політики з перших років економічних реформ. Вагома роль малих і середніх підприємств у забезпеченні конкурентного середовища, гнучкості національної економіки, зайнятості та доходів населення здобула широке визнання на всіх рівнях та знайшла свій прояв у здійсненні спеціальних заходів державної політики щодо підтримки розвитку малого бізнесу в Україні.

Значимість малого бізнесу в національній економіці найкраще проявляється в притаманних йому функціях. Розглядаючи функції малого бізнесу у стабільній ринковій економіці, слід наголосити на наступному.

По-перше, неоцінений внесок малого бізнесу в справу формування конкурентного середовища. Відомо що в умовах вільної ринкової економіки конкуренція є відображенням відносин змагання між господарськими елементами, коли їх самостійна діяльність ефективно обмежує можливості кожного з них вплинути на загальні умови обігу товарів на даному ринку. Тоді діяльність учасників ринкових відносин набуває динамічного характеру, вона пов'язана з економічною відповідальністю та ризиком підприємця, що перетворює його в своєрідний соціальний двигун економічного розвитку.

По-друге, малий бізнес, оперативно реагуючи на зміни кон'юнктури ринку, надає ринковій економіці необхідної гнучкості. Ця його риса здобула в сучасних умовах особливого значення внаслідок швидкої індивідуалізації та диференціації споживчого попиту, прискорення науково-технічного прогресу (НТП), зростання номенклатури промислових товарів та послуг.

По-третє, величезним є внесок малого бізнесу в здійснення прориву за рядом важливих напрямків НТП, передусім в галузі електроніки, кібернетики, інформатики. Сприяючи прискоренню реалізації новітніх технічних і комерційних ідей, випуску наукоємної продукції, малий бізнес тим самим виступає провідником НТП.

По-четверте, малий бізнес робить вагомий внесок у вирішення проблеми зайнятості. Ця функція проявляється у здатності малого бізнесу створювати нові робочі місця й поглинати надлишкову робочу силу під час циклічних спадів та структурних зрушень економіки.

По-п'яте, важлива функція малого бізнесу полягає в пом'якшенні соціальної напруги і демократизації ринкових відносин, бо саме він є фундаментальною основою формування середнього класу.

Отже, функції малого бізнесу з точки зору загальноекономічних позицій полягають не тільки у тому, що він є одним з найважливіших дійових факторів економічного розвитку суспільства, яке опирається на ринкові методи господарювання. Його важливою функцією є сприяння соціально-політичній стабільності суспільства, тобто він відкриває простір вільному вибору шляхів і методів роботи на користь суспільства та забезпечення власного добробуту.

За умов дестабілізації економіки, обмеження фінансових ресурсів саме суб'єкти малого бізнесу, які не вимагають великих стартових інвестицій, мають швидке обертання ресурсів, спроможні при певній підтримці найбільш швидко і економічно доцільно вирішувати проблеми демонополізації, стимулювати економічний розвиток суспільства. Таким чином, значимість малого бізнесу є невід'ємною ланкою будь-якої ринкової господарської системи.

Мороз О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Скрябіна Д. С.

ДІАГНОСТИКА ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Ускладнення характеру діяльності торговельних підприємств в сучасних умовах висуває нові вимоги до інструментів управління і, зокрема, до методів дослідження й оцінки їх діяльності. Все більш чітко проявляється необхідність в удосконаленні відомих на сьогоднішній день і розробці нових рішень теоретичного та прикладного характеру, спрямованих на забезпечення високої ефективності аналітичної й управлінської діяльності підприємств торгівлі в ринкових умовах. Саме тому в даний час склалися об'єктивні передумови для застосування в системі управління діяльністю торговельного підприємства такого інструмента як діагностика, який дозволяв би проводити детальне дослідження, одержувати достовірну і повну інформацію про діяльність підприємства торгівлі, яка б служила базою для розробки та прийняття ефективних управлінських рішень. Застосування діагностики в процесі управління господарською діяльністю торговельного підприємства дозволить своєчасно виявляти і розпізнавати стан підприємства торгівлі за непрямими ознаками, що є особливо актуальним в умовах змінності та невизначеності зовнішнього економічного середовища.

Проте, в розрізі цих досліджень постає питання про їхнє наповнення галузевим змістом. Торгівля як самостійна галузь економіки має специфічні особливості, які об'єктивно впливають на методичні підходи до економічної діагностики діяльності торговельного підприємства. Аналіз досліджень та публікацій з економіки та менеджменту торгівлі показав, що за останні роки проблема вдосконалення методів дослідження діяльності підприємств торгівлі викликала значний інтерес науковців. Однак проблема розробки інструментарію та методики економічної діагностики діяльності торговельних підприємств ще не знайшла достатнього відображення в сучасній економічній літературі. До даного часу залишаються невирішеними питання розробки методики економічної діагностики діяльності торговельного підприємства, яка б враховувала не тільки кількісні характеристики його діяльності, але й якісні, які б за допомогою показників-індикаторів відображали дійсний стан діяльності підприємства торгівлі.

Актуальність указаних проблем, недостатність наукових розробок, пов'язаних з формуванням та використанням економічної діагностики в системі управління діяльністю торговельного підприємства зумовили вибір теми дослідження та його практичне значення для торговельних підприємств в ринкових умовах господарювання.

Список використаних джерел:

1. Нікітіна Г. Особливості економічної діагностики підприємств торгівлі / Г. Нікітіна, Н. Сагалакова // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – 2005. – С. 74–75.

2. Сагалакова Н. О. Економічна діагностика як інформаційно-аналітична основа системи управлінського обліку на підприємствах торгівлі / Н. О. Сагалакова // Державна податкова служба України. – 2004. – С. 282–284.

3. Сагалакова Н. О. Економетрична модель діагностики діяльності торговельного підприємства / Н. О. Сагалакова // матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. Том 2. – Донецьк : ДонДУЕТ. – 2005. – С. 110–113.

Нікіфорова М. Є.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Педак І. С.

ПРОБЛЕМИ В УПРАВЛІННІ БАНКІВСЬКИМ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

2014 рік став для нашої країни роком величезних потрясінь, і загальна ситуація в країні просто не могла не відбитися на ринку праці.

Оптимізація та скорочення кадрової структури є наслідком політичної ситуації в країні. Нестабільність в країні спричинила за собою скорочення доходів банків і змусила їх почати економити. Є кілька варіантів вирішення ситуації: перегляд процесів, нарощування обсягів бізнесу, скорочення видаткової частин. Найвдалим варіантом здається скорочення витрат на персонал, але це не найефективніший спосіб вирішення питання, адже завтра потрібно буде розвивати бізнес, а втративши людей сьогодні – виникне проблема з їх залученням завтра.

Традиційно банки заробляють на відсотках і комісіях в надприбутковий короткому споживчому кредитуванні. Однак і цей сегмент бізнесу для багатьох фінустанов стає непрофільним. Причина у великій імовірності безповоротності таких позик. На поточний момент, банки призупинили активне кредитування роздрібних клієнтів до стабілізації політичної ситуації, оскільки вона буде прямо впливати на майбутню платоспроможність позичальників банку. При скороченні кредитування банки скорочують підрозділи, задіяні в процесі видачі кредитів.

Персоналу, який потрапив під скорочення, зараз досить складно працевлаштуватися. Не дивлячись на те, що зараз в Україні працює 180 банків, багато з них є кептивними і не потребують нових кадрів, а інші – не мають наміру зараз активно розвиватися.

Співробітники банківських установ вже почали відчувати погіршення свого становища і у зв'язку зі зниженням зарплат. Середня зарплата банківських службовців по країні становила близько 4–5 тис. грн, однак більшу частину її можуть складати щомісячні бонуси і премії, на яких банки і почали зараз економити.

Непроста ситуація на ринку праці буде прямо залежати від подальшого розвитку подій в країні. Все буде залежати від того, наскільки швидко український уряд зможе домовитися з міжнародними інвесторами про фінансування уряду і програм реформ. Ускладнює ситуацію і припинення діяльності всіх українських банків на окупованих територіях.

Учасники ринку припускають, що скорочений банківський персонал може працевлаштуватися в небанківських фінустановах, наприклад ломбардах, кредитні спілки або фінансових компаніях. Однак це може вийти далеко не у всіх. Ситуація на ринку така, що навіть хорошому фахівцю буде цього року не просто знайти роботу на банківському ринку. Тому досить висока ймовірність, що ряд співробітників буде намагатися змінити рід діяльності, у тому числі почати свій бізнес проект.

Враховуючи те які витрати несуть банки в результаті виплат кожному звільненому співробітнику та простою точок продажів, логічніше було б перенаправити діяльність спеціалістів на мобільний банкінг та перепрофілювати напрями своєї діяльності.

Для банків вигода була б у більшій мобільністі та ефективності роботи, утриманні та нарощуванні клієнтської бази. Крім того значно знизились би витрати, які зазвичай йшли на оплату оренди приміщень. Для клієнтів це стало б дуже зручним сервісом обслуговування. Адже для сучасних людей час – найцінніше що вони мають. Мобільні агенти Банку це найкращий вихід із ситуації масового звільнення персоналу банків в умовах економічної кризи.

Ніколаєв О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Відправною крапкою формування системи управління персоналом є цілі управління персоналом – бажані і необхідні стани системи управління персоналом і її окремих підсистем й елементів, на які спрямований процес управління персоналом. Цілі задають напрямок і характер поводження об'єкта управління.

Система цілей по управлінню персоналом на підприємстві може розглядатися з різних точок зору. З одного боку, вона повинна відповідати на

запитання: які є конкретні потреби працівників, задоволення яких вони мають право вимагати в адміністрації? З іншого боку, ця ж система цілей повинна відповідати і на таке питання: які цілі по використанню персоналу ставить перед собою підприємець і які умови він прагне для цього створити? Очевидно,

ефективність управління персоналом залежить від того, у якому ступені зазначені дві групи цілей не будуть суперечити одна одній.

Для виконання функцій по управлінню персоналом фахівцю з управління персоналом необхідно сформулювати або одержати від керівника підприємства завдання; провести інформаційну роботу; підготувати, прийняти, погодити і затвердити варіанти рішень; організувати і контролювати їхнє виконання; здати виконану роботу керівникові або використовувати її в подальшій діяльності. Приведена сукупність процедур знаходиться у взаємозв'язку. Кожна процедура включає набір операцій. Наприклад, підготовка рішення включає операції по створенню й експлуатації баз даних і баз знань, проведення нарад і т. д. Відсутність якої-небудь процедури або операції може привести до низької ефективності виконання функцій або до їх невиконання. Так, без проведення інформаційної роботи (оцінки кадрової ситуації, одержання й обробки достовірної інформації) подальша робота буде ускладнена.

Для досягнення цілей системи управління персоналом на великих підприємствах виділяються функціональні групи працівників.

При формуванні системи управління персоналом на малих та середніх підприємствах необхідно приділити особливу увагу ролі і задачам управління персоналом щодо адаптації персоналу до зовнішніх і внутрішніх умов навколишнього середовища, що динамічно змінюються. При цьому основною задачею системи управління персоналом повинна стати задача збереження команди підприємства. Команда повинна бути по можливості підготовлена до адаптації до різного роду змін (змін виду діяльності, продукту, послуги і т. п.). Здатність або нездатність малих та середніх підприємств вижити залежить саме від бажання й орієнтованості команди на зміни.

Зміни можуть бути викликані не тільки внутрішніми, але і зовнішніми (як макро- так і мікроекономічними) причинами. Таким чином, вірно оцінивши ситуацію, прийнявши всі необхідні міри, керівництво повинне забезпечити гнучкість і адаптивність персоналу.

Новіков С. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИМ ПЕРСОНАЛОМ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Для вирішення практичних завдань, що стосуються розвитку сільськогосподарського виробництва важливу роль відіграють менеджери.

Криза сільськогосподарського виробництва у сільськогосподарських підприємствах регіону пояснюється передусім неправильною організацією виробництва, незадовільним використанням основних і оборотних засобів, порушенням правил агротехніки, недостатніми сучасними економічними знаннями, тобто низьким рівнем професіоналізму персоналу, а, особливо, управлінського.

Неможливо здійснювати управління сільськогосподарськими формуваннями без необхідної кількості кваліфікованих менеджерів.

На нашу думку, більш доцільним, при класифікації управлінського персоналу сільськогосподарських підприємств, буде використання трирівневої структури, яка використовується у переважній більшості фірм розвинутих країн світу:

– менеджери найвищого рівня (топ-менеджери: генеральний директор, голова правління, їх заступники);
– менеджери середнього рівня (керівники відділків, головні спеціалісти: головний агроном, головний зоотехнік, головний інженер тощо);
– менеджери нижчого рівня (бригадири, завідувачі складами тощо).

Упорядкована сукупність взаємозв'язаних елементів системи, що визначає поділ праці і службових зв'язків між структурними підрозділами і працівниками апарату управління з підготовки, прийняття і реалізації управлінських рішень називається структурою управління.

Вона організаційно закріплює функції за структурними підрозділами й працівниками і регламентує потоки інформації у систему управління. Структура управління виражається в схемі і параметрах системи управління, штатному розписі, певному співвідношенні структурних підрозділів і працівників апарату управління, положеннях про відділи і служби, у системі підпорядкування і функціональних зв'язків між персоналом управління.

Структура управляючої системи складається з елементів, кожний з яких є системою, що виконує певні функції управління.

І такими елементами слід вважати: відносно стійку сукупність структурних підрозділів (відділів, служб) і працівників апарату управління, які не входять до складу цих підрозділів; функції і повноваження структурних підрозділів та їх працівників; характер взаємовідносин і організаційних зв'язків у системі управління тощо.

Склад елементів управляючої системи та її структура визначаються тими функціями, які виконує система (управління технологічними, соціально-культурними та іншими процесами). Більшість сільськогосподарських підприємств мають дво- або триступінчасту структуру.

Як відомо, у процесі деколективізації великі, економічно міцні господарства подрібнювалися, відповідно, процес управління виробництвом у новостворених сільськогосподарських підприємствах набував нових рис.

Пархоменко Т. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

СКЛАДОВІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Інвестиційна привабливість визначається комплексом різноманітних факторів, перелік і вага яких може змінюватись в залежності від: цілей інвесторів; виробничо-технічних особливостей підприємства, у яке інвестуються кошти; економічного розвитку підприємства у теперішньому часі, у минулому, а також

очікуваних темпів зростання; комплексом зовнішніх факторів, зокрема діючим законодавством, екологічною ситуацією, рівнем конкуренції. Дослідження інвестиційної привабливості підприємств України в працях ряду вчених показали, що спостерігається досить стійкий зв'язок між прибутком підприємств та рівнем їхньої інвестиційної привабливості.

Слід відзначити, що оцінка інвестиційної привабливості підприємства являє собою характеристику, отриману під час підбивання підсумків економічного аналізу господарчої діяльності і таку, що вміщує узагальнюючі висновки про результати діяльності підприємства. Вона відображає якісні та кількісні відмінності даного виробничого об'єкта від інших компаній за певний період. З цього твердження випливає, що з визначень оцінки, які було наведено вище, оцінку інвестиційної привабливості можна охарактеризувати, як, по-перше, аналітичну процедуру розрахунку ступеню потенційної ефективності капіталовкладення і, по-друге, як висновок, відбитий кількісно щодо рівня та динаміки показників, що відображає ступінь привабливості підприємства щодо вкладання коштів.

Інвестиційна привабливість підприємства повинна формуватися на декількох щаблях – рівні держави, регіону, галузі та безпосередньо самого підприємства. Який з визначених рівнів з точки зору впливу на інвестиційну привабливість є домінантним, а який є менш важливим – встановити вкрай важко. З ієрархічної точки зору найвищими є фактори, що формують державну компоненту інвестиційної привабливості. За нею слідують чинники, що обумовлюють привабливість регіону та галузі, яка ієрархічно знаходиться на тому ж рівні, що й регіон. Нижній щабель формують фактори інвестиційної привабливості підприємства.

Управління інвестиційною привабливістю підприємства – це управління сукупністю характеристик його внутрішнього середовища та зовнішнього середовища щодо вкладання інвесторами коштів в дане підприємство. Але так як підприємство практично не може впливати на зовнішнє середовище: політичну ситуацію, досконалість законодавства, розвиненість виробничої та соціальної інфраструктури, достатнє інформаційне забезпечення та ін., то для підприємства управління інвестиційною привабливістю підприємства зводиться до управління його внутрішнім середовищем. Отже, управління інвестиційною привабливістю підприємства можна звести до управління технологіями, устаткуванням, складським і транспортним господарством, обсягом виробництва, експортом, станом сировинної бази, імпортом сировини та матеріалів, зв'язками з іншими підприємствами, постачальниками та споживачами, виробничою потужністю, місцем підприємства в галузі і на ринку, статутним фондом, структурою витрат на виробництво, обсягом та напрямками використання прибутку, фінансовим станом.

При управлінні інвестиційною привабливістю слід враховувати для кого підприємство повинно бути привабливим, так як різні групи інвесторів надають перевагу різним оціночним показникам. Так, фінансово-кредитні установи надають перевагу оцінюванню фінансового стану; дрібні інвестори, а відповідно і фонди спільного інвестування, – показникам віддачі акціонерного капіталу; стратегічні інвестори вважають за потрібне бути обізнаними не тільки з цими двома аспектами діяльності, а й із становищем внутрішнього середовища підприємства, переважно з його слабкими сторонами, бо їх подолання в подальшому потребуватиме вкладення нових коштів у відтворювальні процеси чи реструктуризацію.

Перепадченко Г. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СИТУАЦІЙНИХ КОНЦЕПЦІЇ ЛІДЕРСТВА

Лідерство (англ. Leadership) – це процес діяльності людини, яка веде групу до наміченої мети, сприяє формуванню групових цілей, виражаючи потреби і прагнення людей в організації.

Лідерство стало об'єктом дослідження багатьох вчених, і нині сформульовано три основних теоретичних підходи до розуміння лідерства.

1. Харизматична дія (від "харизма" – благодать) стверджує, що лідером може стати лише людина, що має певний набір особистих якостей, здатність спонукувати інших до високопродуктивної праці. Починаючи з теорії "великої людини" (зародилась ще в древніх греків і римлян), яка стверджує, що лідерами народжуються, а не стають, робились спроби визначити фізичні, розумові та індивідуальні риси різних лідерів.

Хоча вченим не вдалося сформулювати повного набору якостей, якими повинні володіти ефективні лідери, все ж встановлено, що деякі якості є обов'язковими для лідера: високі розумові здібності, широкі громадські інтереси і зрілість.

2. Ситуаційна теорія визначає, що люди стають лідерами не стільки в силу своєї особистості, скільки завдяки різним ситуаційним факторам і відповідності взаємозв'язку між лідером і ситуацією. На думку американського вченого Фідлера, існують три критичні ситуації, які впливають на найбільш ефективне лідерство: 1) вплив посади – лідер, що має більше посадових повноважень, може значно легше вести за собою, ніж той, хто не володіє такими повноваженнями; 2) структура задач, або чіткість, з якою поставлені задачі можуть бути описані у порівнянні із ситуаціями; 3) взаємовідносини між лідером і членами групи, в тому числі – наскільки колектив довіряє лідеру і готовий іти вслід за ним.

3. Синтетична теорія розглядає лідерство як процес організації між особових відносин у групі, а лідера – як суб'єкта управління цим процесом. Основний зміст цього підходу у тому, що сам феномен лідерства розглядається як сумісна групова діяльність.

Нині лідерство як складний соціально-психологічний процес групового розвитку диференціюється за різними ознаками.

За змістом діяльності: лідер-натхненник, що пропонує програму поведінки; лідер-виконавець, що забезпечує виконання вже прийнятої програми; лідер, який одночасно є і натхненником, і організатором.

За характером діяльності: універсальний, що постійно проявляє свої якості лідера; ситуаційний – якості лідера проявляються лише в певних, специфічних ситуаціях.

За стилем лідерства: авторитарний, демократичний, ліберальний.

Як у вітчизняній, так і у зарубіжній літературі найбільш поширеною є класифікація лідерства за стилем.

4. Стиль лідерства.

Формування ефективного стилю лідерства менеджменту чільне місце належить стилю лідерства. В літературі називаються негативні типи стилів, такі як волюнтаристський, бюрократичний, пасивний та інші. Справі шкодять деякі негативні риси лідерів: гордощі і постійне демонстрування зверхності у спілкуванні, зайва самовпевненість/фаворитизм, а також відсутність особистої культури та вміння поводитися.

Піскоха В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КП "ПРОФДЕЗІНСПЕКЦІЯ" КАМ'ЯНСЬКО-ДНІПРОВСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Оцінювання ефективності управлінської діяльності – складне завдання, оскільки проблематичним є визначення корисних результатів управління та одиниць їх виміру. оцінюючи ефективність менеджменту, необхідно послуговуватися показниками економічної ефективності організації загалом та показниками, що характеризують ефективність процесів менеджменту з урахуванням специфіки господарської діяльності та найбільш значущих чинників, що впливають на її кінцевий результат.

Пріоритетним напрямом діяльності комунального підприємства "Профдезінспекція" Кам'янсько-Дніпровської районної ради Запорізької області є надання послуг з дезинсекції, дератизації і дезинфекції різноманітних типів об'єктів. КП "Профдезінспекція" є малим за розміром підприємством. Оцінка ефективності управління підприємством показала, що основними недоліками системи управління підприємства є: недосконале управління трудовою дисципліною робітників, відсутність чіткої програми заходів щодо економії коштів на управління та програми заходів щодо впливу на продуктивність праці робітників, відсутність виваженої політики щодо управління приростом прибутку. Метод всебічного оцінювання управлінської діяльності на основі самооцінок керівників серед недоліків процесу управління виявив недостатню ефективність інформаційного забезпечення менеджменту, а також процесу ухвалення рішень, розробки прогнозів, програм, цілей, планів, завдань.

Концептуальний підхід до підвищення ефективності управління КП "Профдезінфекция", на нашу думку, повинен містити такі напрями дій: збільшення обсягів виконання робіт та надання послуг, удосконалення інформаційного забезпечення процесу управління, підвищення ефективності ухвалення управлінських рішень, підвищення ефективності процесу планування, перегляд й удосконалення системи мотивації робітників. Збільшення обсягів виконання робіт можна забезпечити завдяки: збільшенню кількості договорів з приватними підприємствами та фермерськими господарствами; наданню окремих приміщень в оренду; укладанню з фізичними особами агентських договорів; наданню устаткування в оренду; посилення рекламної діяльності; проведенню навчання для відповідальних осіб контрагентів; організації на підприємстві відділу продажу засобів боротьби з шкідниками. Удосконалення процесу планування можливо завдяки використанню ситуаційного підходу. Методами підвищення ефективності управлінських рішень є поліпшення розробки рішень і підвищення контролю за їх виконанням.

Система інформаційного забезпечення менеджменту КП "Профдезінфекция" повинна складатися з трьох блоків: прогнозної інформації, планової інформації та блоку оперативної інформації. Така інформаційна система дозволить узгодити всі важливі фінансово-економічні процеси, а саме: забезпечити потребу виробничого процесу в усіх видах ресурсів (трудових, технічних, фінансових, інформаційних); забезпечити оновлення техніко-технологічно бази підприємства (впровадження нової техніки та технологій); запровадити організацію фінансування інвестиційної діяльності підприємства (вибір напрямку інвестування коштів і вибір конкретних інвестиційних проектів та забезпечення їх необхідним фінансуванням).

З огляду на визначені проблеми системи управління підприємством та неефективні аспекти її функціонування, напрямами вдосконалення системи мотивації працівників КП "Профдезінфекция" можуть бути: розробка системи соціальних вигод, формування й розвиток певної організаційної культури, налагодження діалогу між персоналом і керівником, створення справедливої системи оплати праці, реалізація заходів з поліпшення умов праці. Така мотиваційна система буде мати позитивний вплив на показники трудової дисципліни та продуктивності праці, а також дозволить залучати працівників до прийняття управлінських рішень.

Плотнікова О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКІВ ПП "ЕФА"

Організаційна культура керівника – це набір особистісних, морально-етичних якостей, система професійних норм, поглядів, які прямо або побічно сприяють виконанню стратегічних завдань організації.

Приватне підприємство "Ефа" є малим за розміром і здійснює господарську діяльність у галузі лісопильного виробництва. За допомогою методу парного порівняння на основі багатомірного шкалування визначено, що найбільший вплив на формування організаційної культури керівників ПП "Ефа" мають такі зовнішні чинники: глобалізація економіки (20%), непослідовність реформ (15%), рівень корупції та тінізації (14%), зростання монополізації (13%), нестабільність збуту (11%), залежність від постачань енергії і ресурсів (11%), низький рівень інвестиційної привабливості підприємств України (5%), незадовільний стан податкової системи (5%), відсутність модернізації (3%). Серед внутрішніх чинників найбільший вплив мають: фінансовий стан (26%), виробничий і кадровий потенціал підприємства (19 і 14%), потенціал самого керівника (12%), мотивація співробітників (9,43%) і умови роботи (7,11%).

Результати опитування керівників ПП “Ефа” за допомогою опитувальника “Етичні ставлення менеджера” засвідчили низький рівень моральної свідомості менеджерів підприємства, тобто прийнятними для них є ті дії, які приводять до отримання прибутку, не зважаючи на рівень їхньої моральності. Результати розрахунків інтегрального показника організаційної культури ПП “Ефа” та його складових показали, що рівень організаційної культури підприємства є низьким та протягом останніх п’яти років мав тенденцію до зниження.

Комунікаційний профіль ПП “Ефа”, побудований на основі функціональної моделі оцінки менеджменту, свідчить про те, що підприємство має проблеми за кожним з п’яти оціночних критеріїв моделі, при цьому найнижчі показники притаманні мотивації та координації. Відповідно оціночній схемі зрілості менеджменту загальна середня оцінка менеджменту ПП “Ефа” потрапляє у ІІІ інтервал (41 ~ 60 балів), що вказує на сформовану систему менеджменту на підприємстві, однак керівництву необхідно акцентувати увагу на оптимізації бізнес-процесу і поліпшенні якості на кожному його етапі, при цьому, удосконалюючи систему управління, слід враховувати важливість споживача і важливість персоналу. Оцінка адекватності менеджменту свідчить про те, що керівники переоцінюють ситуацію на підприємстві, в той час, коли працівники схильні до більш низьких оцінок.

Запропоновано концептуальну модель системи заходів з формування організаційної культури керівників, яка містить такі елементи: визначення головної мети, під цілей та завдань, діагностика потенціалу підприємств галузі та їх ресурсного забезпечення, вибір моделі розвитку організаційної культури керівників, визначення шляхів і способів реалізації цілей і завдань, розробка системи заходів і механізмів, оцінка результату і моніторинг ситуації. Провідне місце в процесі розвитку організаційної культури керівників повинні мати принципи соціального партнерства як передумови переведення відносин між адміністрацією та вищим керівництвом на новий рівень.

Розроблено послідовність дій з розвитку і становлення організаційної культури керівників ПП “Ефа”, яка складається з таких етапів: діагноз нинішнього стану і досягнення консенсусу; діагноз і досягнення консенсусу в розумінні майбутньої культури керівника організації; осмислення результатів; обрання історій-ілюстрацій, які наочно формують ті цінності, які члени команди хотіли б перенести в майбутню організаційну культуру керівника; вибір особливих дій, необхідних для прискорення змін; розробка плану реалізації дій, доповненого таблицями термінів із зазначенням точок звітності.

Впровадження розроблених пропозицій надасть змогу отримати чітку програму дій щодо формування організаційної культури керівників підприємства, що забезпечить формування позитивного середовища для розкриття потенціалу робітників, досягнення високих показників господарської діяльності.

Приймак Т. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ В ТОВ “НЕЛЬМА”

Проходячи через процес формування, будь-який колектив набуває відмінних, тільки йому одному притаманних рис. Оскільки в спільній діяльності колективу приймають участь люди, що відрізняються за своїми професіональними прагненнями, життєвому досвіді, національними і особистісними рисами, ці відмінності обов’язково відбиваються на характері спілкування, оцінках і думках, викликаючи протидію, яка супроводжується емоційним збудженням. В окремих мікрогрупах ці протиріччя настільки загострюються, що можуть навіть перерости в конфлікт.

Для попередження цих негативних явищ необхідно добре розуміти причини виникнення конфліктів, вміти аналізувати їх.

Конфлікти, що виникають в будь-якому колективі, можуть мати службовий, субординаційний та позаслужбовий характер.

В середовищі менеджерів вищого рівня виникають сварки і конфлікти, причинами яких являються відмінності в розумінні методів і форм вирішення проблем, що стоять перед організацією. Службові конфлікти можуть також виникати між керівниками і підлеглими. Наприклад, конфлікт виникає, якщо керівник не орієнтується в новій обстановці, не розуміє сутності нових вимог. Позаслужбові конфлікти торкаються різнобічних сторін діяльності організації. Переважну більшість з них складають між особистісні конфлікти, в яких проявляється невміння співробітників спілкуватися між собою, емоційна і інтелектуальна несумісність, недоліки характеру.

Міжособистісні конфлікти особливо часто виникають у колективах, де зустрічаються працівники, недостатньо підготовлені до виконання своїх обов’язків, яким водночас притаманна підвищена емоційність. Такі працівники здатні спрямовувати свої зусилля на більш значущі, а інколи й безкорисливі цілі. Запобігати між особистісним конфліктам потрібно насамперед через правильний добір і розстановку кадрів з урахуванням сумісності характерів. Можливі таємні між особистісні конфлікти між керівником і підлеглим, керівником і колективом. В першому випадку підлеглий хоча й обурений поведінкою керівника, не може миритися з його рішеннями, але явно не хоче ускладнювати з ним стосунки.

Вивчення рівня конфліктності на підприємстві дозволило зробити такі висновки. Як і на будь-якому підприємстві, в ТОВ “Нельма” виникають конфліктні ситуації. Так як підприємство середніх розмірів, то міжособові й основні конфлікти виникають дуже рідко.

Наведемо приклади основних конфліктів, які виникають між керівництвом підприємства і трудовим колективом ТОВ “Нельма”

Однією з причин конфлікту є – затримка виплати заробітної плати. Затримка та невиплата своєчасно заробітної плати призвела до конфліктів з директором та трудовим колективом, але завдяки професіоналізму керівника зараз конфліктів, пов’язаних з затримкою виплати заробітної плати немає, так як виплачується вона вже регулярно. Вирішили цей конфлікт методом “вирішення” конфліктів – повністю було

структуризоване ядро проблеми, ліквідовано затримку виплати заробітної плати. Хоч керівник ТОВ “Нельма” вже безпосередньо стикався з конфліктними ситуаціями та має деякий досвід у їх розв’язанні, однак можна запропонувати ще один спосіб розв’язання конфлікту – педагогічний спосіб.

Педагогічний спосіб допомагає усунути не тільки причину конфлікту, а й зняти з його учасників емоційне навантаження, сприяє встановленню здорового морально-психологічного клімату в виробничій та соціально-психологічній сферах діяльності колективу.

Рачок Є. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

ШЛЯХИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах господарювання грошові потоки є інструментом, яким опосередковується не тільки фінансова, але і виробнича, інвестиційна та загальногосподарська діяльність будь-якого підприємства. Досягнення ефективної діяльності суб’єкта господарювання можливе виключно за умов застосування зваженої фінансової політики, спрямованої не лише на використання фінансових ресурсів для задоволення поточних потреб, а й на узгодження в часі та просторі обсягу грошових потоків підприємств, джерел їх виникнення та напрямів використання.

Управління рухом грошових потоків є одним із першочергових завдань, тому що керівники підприємств щодня стикаються з прогнозуванням та управлінням грошовими потоками. Вони вирішують як уберегти гроші від інфляції, як забезпечити нормальну поточну діяльність, підтримати репутацію підприємства як надійного фінансового партнера. Тому підвищення рівня управління грошовими потоками на підприємстві, особливо керівником, займає найголовнішу ланку управлінням підприємством в цілому.

Завдання підвищення управління грошовими коштами підприємства можна сформувати як оптимізацію їх розміру для досягнення підприємством оптимальної позиції на шкалі “ліквідність доходність”. Об’єктом управлінських зусиль є з одного боку, грошові потоки підприємства, а з іншого залишки грошових коштів. Можливості формування грошових коштів є результатом сукупного впливу факторів зовнішнього та внутрішнього характеру.

Фактори зовнішнього характеру визначають загальні умови функціонування підприємства. До цих факторів належать загальна макроекономічна ситуація, стан та спрямованість законодавства, що регулює підприємницьку діяльність, стан платіжної дисципліни в державі, кон’юнктура ринку збуту, кон’юнктура фінансового ринку. Ці фактори не залежать від діяльності окремого підприємства, але обумовлюють його потенційні можливості з формування грошових коштів. Фактори внутрішнього характеру залежать від характеру та специфіки діяльності самого підприємства щодо формування грошових коштів.

Комплексна діагностика стану системи управління грошовими коштами підприємства передбачає дослідження її таких складових:

– наявності спеціального підрозділу, що займається підвищенням управління грошовими коштами підприємства в наступному періоді;
– проведення аналізу грошових коштів підприємства, їх ритмічності, повноти та глибини;
– планування руху грошових коштів підприємства.

Оцінка результатів управління грошовими коштами підприємства повинна проводитися за наступними напрямами:

– динаміка коефіцієнта достатності грошових коштів;
– розміри та динаміка дефіциту грошових коштів.

Оптимізація грошових потоків – процес вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності. Основними цілями оптимізації є забезпечення: збалансованості обсягів грошових потоків, синхронності формування грошових потоків, росту чистого грошового потоку підприємства.

Потреба у створенні ефективної системи управління грошовими потоками підприємства незаперечна, як і важливість усвідомлення необхідності розробки теоретичних аспектів її функціонування для апарату фінансового менеджменту підприємств. Насамперед ефективна система управління грошовими потоками повинна охоплювати такі елементи, як: фінансовий, стратегічний аналіз; контроль; планування та прогнозування [8].

У багатьох компаніях планування грошових потоків найчастіше зводиться до визначення залишку грошових коштів і швидкому оперативному їх розподілу для оплати рахунків. Таким чином, більшість наших компаній не управляють своїм фінансовим становищем, а реагують на зовнішні фактори. Тому основні завдання управління грошовими потоками вітчизняних підприємств можна звести до декількох більш простих:

1. Прогнозування руху і наявності грошових коштів (прогноз надходжень з усіх джерел грошових коштів, прогноз платежів, розрахунок залишку грошових коштів на кінець періоду).

2. Перевірка реалізованості плану руху грошових коштів (аналіз надходжень і платежів та їх збалансування).

3. Прийняття управлінських рішень (збільшення доходів, скорочення витрат, прискорення надходжень, уповільнення платежів, взяття додаткових позикових коштів, тощо)

Отже, ефективність управління грошовими потоками визначається синхронізацією надходжень і виплат, підтримкою постійної платоспроможності підприємства та раціональним використанням фінансових ресурсів, які формуються із внутрішніх та зовнішніх джерел. Грошові надходження підприємств відіграють значну роль у процесі кругообігу коштів. Враховуючи важливість вивчення та актуальність ефективної оптимізації руху грошових потоків підприємства в сучасній економічній ситуації необхідно постійно підтримувати рівновагу потоків виплат та надходжень з урахуванням резервів платіжних засобів для забезпечення ефективної діяльності підприємства як у поточному, так і перспективному періоді.

Рачок К. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

ВДОСОКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність дослідження зумовлена теоретичними аспектами стратегічного управління підприємством і розробки практичних рекомендацій та інструментарію формування організаційно-економічних, управлінських механізмів стратегії розвитку підприємства в умовах ринкової економіки України.

Технологія стратегічного управління, яка розуміється як система знань про методи і засоби збору, передачі, обробки інформації, про ухвалення стратегічних рішень, а також контролі за їх виконанням, є невід'ємною частиною теорії стратегічного управління промисловим підприємством разом з категоріальним і методологічними базисами і системою принципів. Особливості перехідної економіки накладає свій відбиток на концепцію стратегічного управління підприємством. Специфіка цього етапу розвитку примушує інакше підійти до розгляду основних аспектів цієї проблеми.

Таким чином аналізуючи економічну ситуацію в Україні, слід зазначити, що істотного поліпшення як в народному господарстві, так і в промисловій політиці поки що не відбулося. Старі методи економічного управління підприємствами, що в основному виправдали себе в колишніх умовах планового господарювання, втратили ефективність, а нові ще в достатній мірі не розроблені ні на рівні країни, ні на рівні підприємства.

Вхід промислових підприємств України в систему світової конкуренції висуває на порядок денний проблему організації стратегічного управління розвитком як одну з найважливіших проблем удосконалення механізмів управління підприємством.

Отже багато проблем, пов'язаних з формуванням і реалізацією стратегії і її механізмів, не тільки не розв'язане, але і не поставлене. Так в наукових дослідженнях ще не достатньо чітко визначені окремі позиції щодо створення теоретичного базису побудови механізмів формування і реалізації стратегії підприємства і технології їх застосування. Відсутні роботи, які б комплексно розглядали питання розробки конкретних методів і методик формування механізмів стратегії розвитку підприємства і рекомендацій з їх використовування в організаційному механізмі управління підприємством.

Базисом стратегічного управління є стратегія розвитку промислового виробництва, спрямована на довгострокову перспективу, яка дозволяє підприємству за набагато коротший проміжок часу адаптуватись до реалії ситуації на ринку, а також своєчасно реагувати на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища.

Отже однією з основних задач і умов забезпечення ефективного промислово виробництва є провадження на підприємстві стратегічного управління. Слід зазначити, що стратегічне управління базується на вивченні відносин, які можна охарактеризувати за допомогою системи "середовище – організація".

Концепція стратегічного управління лежить в основі стратегічного мислення і знаходить вираз у наступних характерних рисах її застосування:

– базується на певному поєднанні теорії: системному, ситуаційному та цільовому підходах до діяльності підприємства;
– орієнтує на вивчення умов, в яких функціонує підприємство;
– концентрує увагу на необхідності збору та застосування баз стратегічної інформації;
– дозволяє прогнозувати наслідки рішень, що приймаються, впливаючи на ситуацію шляхом відповідного розподілу ресурсів;
– передбачає застосування певних інструментів та методів розвитку підприємств (цілей, "дерева-цілей", стратегій, стратегічного набору, стратегічних планів тощо).

Досліджуючи стратегічне управління розвитком підприємства, видно, що воно спрямоване на створення конкурентних переваг фірми і утвердження ефективної стратегічної позиції, що забезпечить майбутню життєздатність підприємства в мінливих умовах. Вибір стратегії в стратегічному управлінні пов'язаний з ключовими факторами, до яких відносяться сильні сторони галузі і підприємства, мета, місія, інтереси вищого керівництва, кваліфікація працівників.

Щодо практичної реалізації функцій стратегічного управління, то вони здійснюються за допомогою системи методів стратегічного управління. Привести в дію організовану систему, для одержання потрібного результату, можна завдяки впливу на неї керуючого органу чи особи (інструменти погодженого впливу, які ще називають методами стратегічного управління). Головні стратегічні цілі для підприємства – це завоювання нових сегментів ринку, збільшення його частки, збільшення рентабельності, продуктивності, матеріалоємності, освоєння нової продукції тощо.

Система стратегічного управління в перехідний період не може бути націлена на обґрунтування тільки якого-небудь одного якнайкращого рішення, як це було прийнято в старих умовах функціонування підприємств. Тому метою такого управління стає розгляд не однієї, а цілої гамми можливих альтернатив поведінки підприємства при різноманітних значеннях зовнішніх і внутрішніх чинників.

Таким чином, практичне використовування концепцій стратегічного управління підприємством дозволить перевести стихійний розвиток окремих підприємств в науково керований, що стабілізує ситуацію в економіці країни. Разом з цим своєчасний та динамічний процес стратегічного управління підприємства є тим дахом, під яким підприємство може впевнено рухатись до поставленої мети, незважаючи на несприятливі впливи навколишнього середовища.

Сардак В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., доцент Кіктенко О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ

Управлінська праця є одним з особливих видів суспільної діяльності, основною метою якої є забезпечення цілеспрямованої, скоординованої діяльності, як окремих учасників суспільного трудового процесу,

так і трудових колективів в цілому. З розвитком ринкових відносин і поглибленням процесів поділу й кооперування праці, управлінська праця відокремлюється як відносно самостійна сфера і набуває визначених організаційних форм які створюють самостійну систему управління підприємством. Основна особливість управлінської праці полягає в тому, що завдання розвитку й вдосконалення діяльності підприємства керівник вирішує в організаційному аспекті, впливаючи на працівників, які вирішують ці завдання. Управлінська праця знаходить своє відображення в реальній взаємодії, як об'єктивних так і суб'єктивних факторів суспільної діяльності людей. Враховуючи те, що управлінська праця не займається безпосереднім створенням певних споживчих вартостей, однак вона здійснює вплив на сам процес виробництва, і саме так створює необхідні умови для його розвитку. У зв'язку з тим, що процес оцінки ефективності управлінської праці є досить складним і особливим його специфіка проявляється в тому, що він пов'язаний з перетворенням інформації, як специфічного предмета праці.

Оцінка ефективності управлінської праці всебічно впливає на систему виробництва і відображається в його кінцевих результатах. Тому для того, щоб максимально наблизитись до запланованої цілі необхідно чітко спланувати управлінську працю.

Оцінка ефективності управлінської праці здійснюється з урахуванням певних специфічних ознак, які притаманні управлінській праці. До основних специфічних ознак управлінської праці відносять наступні:

– управлінська праця виконує координування процесу виробництва, і саме так створює необхідність для його розвитку;

– пов'язана з перетворенням інформації в той час, як робота виробничих працівників скоординована на численні предмети, а також пов'язана з процесом перетворення предметів праці у продукти споживання;

– вимагає висококваліфікованих спеціалістів і характеризується високою складністю самого робочого процесу;

– характеризується низькою фізичною енергоємністю і в той самий час досягає високого рівня використання енергії пам'яті людини і психічної напруженості;

– досить часто триває в неробочий час, водночас іноді поза бажанням людини відбувається пошук альтернативних рішень складних проблем і застосовуються нові види операцій;

– притаманний специфічно виражений творчий характер, пов'язаний з постійним пошуком і рішенням завдань, на які досить важко знайти відповіді.

Говорячи про оцінку ефективності управлінської праці персоналу, не можна не сказати про оцінку служби управління персоналом. Дуже багато залежить від їх персоналу, якщо вони відповідають поставленим критеріям, а саме: мають відповідну освіту і відмінні знання, гнучкий розум і практичну кмітливість, достатній стаж роботи, знають передовий вітчизняний і зарубіжний досвід підприємства. Ці та інші критерії повинні бути покладені в основу при оцінці ефективності управлінської праці. Оцінка ефективності, як система процедур, є засобом, що допомагає керівнику і побачити, і оцінити в достатньо конкретному значенні якість системи управління персоналу в цілому і свої професійні здібності, зокрема, ті недоліки в підготовці, які відповідно можна визначити як потреби в навчанні з метою підвищення результативності роботи.

Сіденко Д. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ У СФЕРІ НАДАННЯ КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ

Кредитування всіх галузей господарської діяльності є найбільш важливою рисою функціонування банків порівняно з іншими фінансовими та нефінансовими організаціями. Виникає необхідність планування своєї діяльності в умовах конкурентної боротьби між українськими комерційними банками. Банкам необхідно навчитися управлінню кредитними операціями таким чином, щоб вони приносили максимальний прибуток, але у той час знизити кредитні ризики, які безпосередньо пов'язані зі здійсненням кредитних операцій.

Проблемами аналізу кредитних операцій банків займався цілий ряд вітчизняних і зарубіжних вчених, таких, як: О. Барановський, А. Мороз, М. Савлук, О. Лаврушин, І. Бланк, А. Ковальчук [1–3].

Пріоритетний розвиток банківської системи і становлення інших кредитно-фінансовихінститутів відіграє ключову роль у формуванні ринків грошей і капіталів через механізми таінструменти банківських і небанківських послуг фінансового характеру. Проте ці ринки ще ненастільки розвинені як в Польщі чи Угорщині, а щодо Франції, Німеччини, Бельгії та інших країнвідставання є доволі контрастним. За цих обставин можна вважати, що обрана тема є актуальною.

В умовах посилення конкуренції вбанківській сфері України банки по-винні докладати додаткових зусиль длязабезпечення подальшого зростаннясвоїх прибутків, а також розширенняклієнтської бази. Для цього необхіднорозробляти нові продукти, впроваджувати нетрадиційні операції та послуги.

Отже, фундаментальні засади, на яких ґрунтується сучасна організація кредитних послуг, –збіг інтересів кредитора й позичальника, залежність видачі позики від ресурсних можливостей банку, чітке визначення матеріальної основи позичкової операції, дотримання базових принципівкредитування й застосування адекватних методів провадження кредитного процесу – загаломвказують на поступове наближення, хоча і не достатньо, цих відносин до ринкових умов веденнягосподарської діяльності. Разом з тим, слід зазначити, що у вітчизняній банківській практиці ще не знайшли широкоговикористання ті методи кредитування, які так чи інакше пов'язані з відкриттям кредитної лініїклієнту і котрі активно застосовуються банками розвинених країн. Банки прагнуть розвивати свої інформаційні технології, щоб іти в ногу з новими тенденціямиу світовому банківському секторі. Електронний банківський бізнес являє собою дешевийальтернативний канал для надання фінансових послуг порівняно з традиційними філіалами табанкоматами. В Україні серед перспективних напрямів функціонування банків особливе місце моженалежати трастовим, консультаційно-інформаційним, інвестиційним послугам. Разом з тим, потребують удосконалення традиційні фінансові послуги, насамперед депозитно-позичкові.

Таким чином, запровадження новітніх банківських технологій є запорукою сталого розвитку українськогофінансового ринку, довіри населення до вітчизняних банків і широкого його залучення дорозрахунків у безготівковій формі, спрощення і прискорення платежів тощо.

Література

1. Лаврушин О. И. Банковскоедело : учебник / О. И. Лаврушин, И. Д. Мамонова. – Москва : КНОРУС, 2008. – 768 с.

2. Мороз А. М. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : КНЕУ, 2008. – 608 с.

3. Управління фінансовими ризиками : підручник / за ред. І. А. Бланка. – Київ : Ніка-Центр, 2005. – 600 с.

Хижняк Л. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ РОБОТИ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Ступінь надійності персоналу залежить від різних причин і може мінятися у людей у зв'язку із зміною умов, виникненням нестандартних і особливо екстремальних, кризових ситуацій. В цих ситуаціях прояв ненадійності найбільш ймовірний у тих людей, які не вважають себе зобов'язаними по відношенню до моральних вимог або ж володіють деякими особовими вадами.

Одним із ключових елементів системи управління персоналом, який сприяє підвищенню надійності персоналу є проведення якісного відбору кадрів. На жаль, дослідження практики діяльності кадрових служб вітчизняних підприємств свідчить про те, що тільки в порівняно невеликій кількості підприємств серйозно ставляться до використання ефективних технологій професійного відбору працівників. Зазвичай тестування в процесі відбору є формальним, без застосування психологічних методів [1].

В США надійність людського фактора розраховується через відношення кількості проведених поліграфних опитувань до загальної чисельності населення і виражається у відсотках. Показник ефективності сягає від 4,5% до 5%, що орієнтовно складає біля 10 000 000 перевірок на рік. Якщо він менше 1,5%, то проведення поліграфних опитувань вважається малоефективним. Частка перевірок із використанням поліграфів у числі заходів по боротьбі зі злочинністю становить від 10% до 12% від загальної кількості перевірок. А кількість поліграфів і спеціалістів, задіяних у профвідборі та перевірках, коливається в межах 10–15% від загальної кількості поліграфів і фахівців [2].

В Україні професійний відбір із застосуванням поліграфних опитувань проводиться лише для особового складу органів внутрішніх справ. Проте практика діяльності вітчизняних підприємств в умовах жорсткої конкуренції, промислового шпіонажу диктує необхідність розробки заходів фінансово-економічної безпеки шляхом забезпечення надійності персоналу. Одним із критеріїв, що ілюструє реальний стан професійної відповідності та надійності персоналу, є плинність кадрів.

Забезпечити надійність персоналу з метою підвищення його конкурентоспроможності можливо шляхом використання сучасних технологій професійного відбору працівників та подальшого впливу на соціально- психологічний клімат у колективі. Також заходами підвищення надійності персоналу можуть бути:

– створення умов, при яких працівнику невигідно здійснювати дії, що завдають збитку організації і її керівництву;

– попередження ситуацій, при яких працівник або близькі йому люди можуть опинитися в безвихідному критичному положенні при виникненні гострих життєвих проблем. Профілактика таких ситуацій (зокрема, боргів, матеріальних утруднень) повинна здійснюватися шляхом кредитування працівників, створення каси взаємодопомоги тощо;

– введення прогресивної системи матеріального і інших видів стимулювання, що додатково "прив'язують" працівника до компанії, які він не зможе одержати в конкуруючих організаціях;

– забезпечення змішаного стилю керівництва;

– проведення періодичних атестацій працівників;

– періодичне (щорічне або щоквартальне) нагадування працівникам про необхідність дотримання певних правил поведінки.

Список використаних джерел

1. Організаційні проблеми формування стійкої системи підвищення ефективності національної економіки України : монографія / під редакцією Л. М. Фільштейна. – Кіровоград : КОД, 2009. – 388 с.

2. Малхазов О. Профвідбір та впровадження новітніх технічних засобів у роботі з персоналом / О. Малхазов, О. Кокун // Соціальна психологія. – 2005. – № 4. – С. 84–90.

Шатравка В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н. Віхорт Ю. В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ

Період певного соціально-економічного напруження в Україні за останній рік спричинив низку додаткових проблем для підприємств туристичного бізнесу. За оцінками експертів Асоціації лідерів туристичного бізнесу України у 2014 р. вітчизняна туристична галузь втратила 80% свого потенціалу, а продаж турів зменшився на 60–70%. Через зростання валютного курсу та відокремленість раніш популярних туристичних курортів АР Крим відбувається переорієнтація споживача туристичних послуг на інші напрями відпочи-

нку, що вимагає від туристичних підприємств вибору такої стратегії розвитку, яка б надавала змогу відповідати потребам споживача та виживати в умовах жорсткої конкуренції.

За останній рік спостерігався попит на придбання турів у такі країни, як Болгарія, Грузія, Єгипет, Туреччина, Туніс, Греція, Хорватія та Чорногорія. Пріоритет надавався особливо країнам з безвізовим режимом. Цінова політика підприємств туристичного бізнесу не змінилась. Так, середня ціна тижневого туру на одну особу (включаючи страхування, переліт і харчування) залишилась на рівні 650–800 дол. США., однак, у перерахунку в національну валюту це є в середньому на 40% більшим за попередній період.

Через цей чинник відкрилися додаткові резерви щодо розвитку внутрішнього туризму, оскільки все частіше споживач обирає саме відпочинок у різних регіонах України. З точки зору сезонності туристичні підприємства мають враховувати, що влітку попитом найбільш користувалися області, де є доступ до морської зони (Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська), взимку – Карпатський регіон, восени та навесні популярності набували автобусні тури по Україні.

Відповідно до класифікації конкурентних стратегій розвитку за М. Портером відносно підприємств туристичного бізнесу можна виокремити три ключові стратегії: лідерства в мінімізації витрат (збереження високого рівня іміджу серед споживачів послуг та зниження сукупних витрат у порівнянні з конкурентами, що сприяє досягненню позицій лідера на ринку), диференціації послуг (використання унікальних елементів у наданні послуг, що мають певну цінність для споживачів, що забезпечує туристичному підприємству отримання додаткової премії), фокусування на ринковому сегменті (надання послуг, орієнтованих на конкретний вузький цільовий сегмент споживачів без орієнтації на весь ринок).

Сучасні конкурентні умови в Україні спричиняють таку ситуацію на ринку туристичних послуг, коли пропозиція є порівняно високою, але активність потенційних споживачів цього виду послуг та платоспроможний попит є порівняно низькими. Саме тому, для вітчизняних підприємств туристичної галузі необхідним виявляється трансформація стратегії мінімізації витрат у стратегію ефективного управління цими витратами, яка б полягала не в зниженні вартості послуг за рахунок зменшення рівня їх якості, а передбачала б розробку гнучкої системи цінових рішень для окремих груп споживачів туристичних послуг.

При формуванні стратегії розвитку підприємствами туристичної галузі також має враховуватися той фактор, що в сучасних умовах часто виникає певна недовіра з боку населення до маловідомих туроператорів, які через несприятливі чинники зовнішнього середовища та жорстку конкуренцію часто банкрутують. Однак, наприклад, у Великобританії попри той факт, що в країні щороку банкрутує близько 20–30 туроператорів, високим залишається рівень захисту споживачів туристичних послуг і самих туроператорів через систему страхування).

У цілому, сучасні реалії вимагають від підприємств туристичної галузі одночасне використання елементів декількох стратегій, які відповідають тенденціям, що склалися на ринку, а також враховують зміни пріоритетів у попиті споживачів.

Література

1. Офіційний сайт Асоціації лідерів турбізнесу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.altu.com.ua/.

2. Стеценко І. Т. Конкурентні стратегії підприємств у сфері надання послуг / І. Т. Стеценко // Вісник ДІТБ. – 2011. – № 15. – С. 330–335.

Школовий І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Безземельна Т. О.

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ – ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА

На сьогоднішній день інформація є ресурсом аналогічним матеріальними, грошовим, трудовим. Одним із різновидів інформації є інформація економічна, яка напряму пов'язана з процесами управління організаціями та колективами людей.

В сучасних ринкових умовах підприємство повинно швидко та адекватно реагувати на всі процеси, які мають місце у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства, при цьому необхідно опрацьовувати великі обсяги різноманітної інформації. Окрім цього інформація з різних напрямків роботи співставляється, порівнюється та на основі цього приймаються управлінські рішення.

Можна стверджувати, що від достовірності та оперативності отриманої інформації залежить якість управлінських рішень, і як наслідок, ефективність роботи самого підприємства. Отримувати оперативно великі обсяги управлінської інформації на сьогоднішній день дозволяє інформаційна система управління (ІСУ). Грамотно застосовувана ІСУ дозволяє підтримувати весь цикл управління діяльністю підприємства.

Сьогодні на українських підприємствах є обов'язковим ведення двох видів обліків – бухгалтерського та податкового і все активніше застосовується управлінський. Тому інформаційна система управління повинна створювати єдине інформаційне середовище для ведення всіх видів обліку та застосування контролінгу.

Контролінг – сучасний та ефективний інструмент управління підприємством. Як правило, він складається:

– з визначення та формулювання діяльності підприємства;

– планування діяльності та визначення цільових значень фінансових та не фінансових показників роботи підприємства;

– оперативний контроль фактичних значень цих показників на основі даних управлінського, бухгалтерського та податкового обліку;

– виявлення та аналіз причин відхилень фактичних показників від планових.

– прийняття на цій основі управлінських рішень для мінімізації відхилень.

Не дивлячись на всі переваги застосування ІСУ на підприємствах, сьогодні не можна казати про активне їх впровадження. Причини цього полягають в такому:

– висока вартість системи;

– відсутність чітко сформульованих цілей для інформаційної системи управління;

– довгий термін впровадження та налагодження. Цей процес заважає повноцінному функціонуванню підприємства;

– небажання працівників підприємства, адже для якісного впровадження ІСУ необхідно провести ротацію кадрів та додаткове навчання;

– широке та нестабільне коло вимог до ІСУ з боку підприємства.

І як наслідок вищесказаного відсутність зацікавленості з боку вищого керівництва.

Основною перепоною у впроваджені ІСУ на підприємствах є необхідність перестроювати бізнес-процеси, що в умовах роботи підприємства вносить певний хаос в діяльність працівників. Проте, головним є те, що на підприємствах часто неможливо співставити грошові витрати на впровадження ІСУ з майбутнім економічними ефектом. Це пов'язано саме з відсутністю чітко сформульованих вимог до інформаційної системи управління, відсутністю чіткого плану використання системи. Але можна стверджувати, що ІСУ дозволяє забезпечити ефективне управління підприємства в цілому при мінімальному штаті менеджерів.

Шовкопляс В. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ОСНОВІ МАРКЕТИНГУ

В сучасних умовах становлення ринкових відносин, для яких характерні нестабільність і мінливість зовнішнього оточення, демонополізація виробництва і лібералізація економіки, порівнювання в правах різноманітних форм і відношень власності, зростання насиченості ринку і підсилення конкуренції між товаровиробниками рівень і якість комерційної роботи стають одними з найважливіших факторів ефективного функціонування підприємств на ринку товарів і послуг.

Особливе значення при цьому набуває необхідність підсилення ринкової орієнтації торговельних підприємств, що передбачає не тільки вдосконалення окремих елементів системи комерційної діяльності, що склалася, але і комплексне системне використання концепції маркетингу в діяльності підприємства. Це дозволить вирішувати ринкові проблеми найбільш раціональним шляхом, своєчасно виявляти ринкові можливості та використовувати їх, планувати і організовувати комерційну діяльність на ринку з урахуванням передбачуваних тенденцій споживчого попиту.

Велика увага питанням методології управління комерційною діяльністю в умовах ринкової економіки приділялася вітчизняними і зарубіжними вченими: БалабановоюЛ. В., Бланком І. А, Болтом Г. Дж., Дарбіняном М. М., Гандштаком Я. І., Кардашем В. Я., Котлером Ф., Костоглодовим Д. Д., Красновою В. В., Ламбеном Ж., Осиповою Л. В., Панкратовим Ф. Г., Порядковим М. С, Романовим А. Н., Серьогіною Т. К., Синяєвою І. М. та іншими.

Стратегічний аналіз маркетингового управління комерційною діяльністю дозволяє виявити поточний і можливий майбутній стан зовнішнього і внутрішнього середовища комерційної діяльності підприємства та охоплює:

– моніторинг макросередовища здійснення комерційної діяльності (PEST-фактори);

– стратегічний аналіз конкурентного маркетингового середовища здійснення комерційної діяльності (потенційні конкуренти, покупці, конкуренція в галузі, товари-субститути, постачальники);

– діагностику основних складових внутрішнього середовища підприємств (організація маркетингового управління комерційною діяльністю, комерційна маркетингова логістика, фінанси, внутрішній мікроклімат, корпоративна культура, імідж);

– дослідження маркетингового управління основними елементами комерційної діяльності (маркетингові дослідження, товарна політика, цінова політика, політика збуту і розподілу, комунікаційна політика, кадрова політика).

Результатом стратегічного аналізу маркетингового управління комерційною діяльністю є виявлення можливостей та погроз, сильних та слабких сторін комерційної діяльності підприємств і побудова матриці SWOT комерційної діяльності[2].

Отже, сьогодні управління комерційною діяльністю на основі маркетингу – це не тільки аналіз сформованих на ринку попиту пропозиції та структури споживчих переваг, а й пошук можливостей для розширення ємності ринку, прогнозування майбутніх потреб. Спостерігається така тенденція, що управління маркетингом перетворило підприємство в гнучку, саморегулюючу та передбачувану систему, що становить невід'ємну частину суспільного виробництва товарів і практично незалежна від волі окремих людей.

Список використаних джерел:

1. Балабанова Л. В. Оптова торгівля: маркетинг та комерція / Л. В. Балабанова. – М. : Економіка, 1990. – 398 с.

2. Беляев В. И. Маркетинг: основы теории практики : учебник / В. И. Беляев. – Москва : КНОРУС, 2012. – 672 с.

3. Лернер Ю. І. Проблеми прийняття економічних рішень у сучасних умовах / Ю. І. Лернер. – Харків : Торсінг, 2003.– 320 с.

Штатський О. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Заїка О. В.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Глобальний характер розвитку економіки і торгівлі, надаючи великі можливості, робить більш жорсткими вимоги до підприємств. Тільки при достатній конкурентоздатності підприємство може стабільно існувати і функціонувати в умовах конкуренції і отримувати дохід. Тому підвищення ефективності діяльності підприємства і забезпечення його конкурентоздатності в умовах ринкових відносин повинно бути пріоритетом у діяльності менеджменту підприємства.

Для організації ефективної господарської діяльності підприємств різних форм власності необхідно визначити свою стратегію (стратегічні цілі, завдання) та тактику. Стратегічні завдання підприємств повинні визначати напрями їх діяльності на перспективу: вдосконалення продукції, забезпечення результативності у технології, зниження собівартості, підвищення якості, досягнення ефективності при низьких витратах виробництва, забезпечення достатньої рентабельності, визначення конкретних параметрів досягнення результату. Стратегія підприємств передбачає створення комплексної системи заходів, спрямованих на досягнення перспективних параметрів ефективності, реалізацію головної мети підприємств.

Проаналізувавши господарську діяльність ПАТ “Запорізька кондитерська фабрика” ми можемо зробити висновок, що підприємство ліквідне, фінансово стабільне, фінансово незалежне та рентабельне. Одержаний прибуток говорить про достатньо ефективну роботу підприємства. Але при реалізації деяких заходів воно може мати вищий рівень прибутковості за рахунок використання внутрішніх резервів (подальше вдосконалення структури та асортименту продукції, підвищення ефективності управління собівартістю). До цих заходів відносяться збільшення обсягу виробництва продукції до рівня максимального платоспроможного попиту, зниження собівартості шляхом підвищення використання виробничих ресурсів (зростанням продуктивності праці, зниження фондомісткості і матеріаломісткості продукції, поліпшення використання природних ресурсів).

Підприємство ПАТ “Запорізька кондитерська фабрика” має суттєвий потенціал щодо нарощування прибутку від реалізації при збільшенні обсягу виробництва (при незмінних економічно-господарських умовах). Є резерви в ступені використання обладнання, що зараз складає 90%. Подальша модернізація обладнання дозволить також розширити і урізноманітнити асортимент продукції. Сучасні технологічні лінії є більш економічними з точки зору використання джерел енергії, що сприятиме зниженню собівартості продукції.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Азарова Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

У щоденній діяльності і забезпечення довгострокової життєздатності банку його капітал відіграє головну роль. Він необхідний для організації і функціонування банку на початковому етапі розвитку, служить захистом від банкрутства і компенсацією поточних втрат у майбутньому. Капітал також забезпечує впевненість позичальників в тому, що банк здатний задовольнити їхні потреби в кредитах, навіть якщо економіка буде переживати спад. Капітал потрібен для підтримки і захисту від ризику, пов'язаного з наданням нових послуг і будівництвом нових потужностей.

Власний капітал банку, виходячи з функцій, які він виконує, посідає важливе місце в системі показників, що характеризують фінансовий стан банку. Одним з показників, що характеризує стан власного капіталу, особливо під час створення банку, є мінімальний розмір статутного капіталу. Проте прийнято вважати, що у процесі подальшого функціонування банку його статутний капітал перестає відігравати вирішальне значення як перманентна складова власного банківського капіталу, а відтак його питома вага, за інших рівних умов, в сукупному власному капіталі поступово зменшується. Натомість збільшується питома вага інших елементів власного капіталу банку. Проте нехтувати показником мінімального розміру статутного капіталу не слід: чим більший розмір статутного капіталу, тим фінансово міцніше вважається банк.

Недостатня капіталізація робить банківський сектор надзвичайно залежним від короткострокових коливань макроекономічних умов його функціонування, схильним до ризику втрати ліквідності, кредитного та ринкового ризиків. При цьому зміцнення капітальної бази банків не зводиться лише до кількісних параметрах. Мова йде, насамперед, про якісне поліпшення капіталу. На це робиться акцент, встановлюючи мінімальний розмір статутного капіталу та норматив достатності власних коштів (капіталу) банку.

Вимоги до статутного капіталу постійно зростають. У зв'язку з цим перед банками стоїть проблема пошуків джерел формування капіталу для задоволення жорстких вимог. Приведення капіталу до реальної вартості для багатьох банків може виявитися проблемним, оскільки капітал є основним параметром при розрахунку обов'язкових нормативів, невиконання яких може призвести до втрати ліцензії. Тому пошук джерел у рамках прямих і непрямих вимог є для банків дуже актуальним. Розвиток ринкових відносин робить надзвичайно важливим питання про функції аналізу власного капіталу комерційних банків. В системі формування ресурсів комерційних банків величезна роль приділяється власним засобам. Аналіз власного капіталу є першочерговим в оцінці роботи банку хоча б тому, що його обсяг визначає величину, склад і структуру активів, а отже, доходів банку.

Таким чином для вирішення вищезазначених проблем має відбуватися планування власного капіталу в наступних напрямках:

– застосування спеціальних стимулюючих заходів для залучення нових клієнтів та посилення роботи з корпоративними клієнтами;

– організація роботи філії, спрямованої на акумулювання дешевих ресурсів, раціональне управління цими ресурсами;

– спираючись на широку клієнтську базу, забезпечити збалансоване стан структури активів і пасивів, запровадити сучасні методи управління ними;

– залучити в банк і закріпити на довгострокову перспективу максимальну кількість першокласних клієнтів;

– перегляд процентної політики банку в сфері залучення ресурсів, так і у сфері їх розміщення;

– підвищити прибутковість активних операцій банку та поліпшити їх структуру, зменшити частку активів з високим ступенем ризику.

Біліменко С. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н. Віхорт Ю. В.

ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Інноваційний менеджмент уявляє собою самостійну галузь управлінської науки та професійної діяльності, яка спрямована на формування та забезпечення умов інноваційного розвитку будь-якої організації. За сучасних умов орієнтації економіки України на підвищення конкурентоспроможності надзвичайно важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності, оскільки без цього неможливим є здійснення прогресивних структурних зрушень у країні, суттєве оновлення реального сектора й загалом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави.

Велике значення для підвищення ефективності інновацій має комплекс використання таких принципів менеджменту, як:

– створення творчої атмосфери, стимулюючої пошук і освоєння нових ідей;

– націленість інноваційної діяльності на потреби ринку, визначення пріоритетних напрямів інноваційних змін, виходячи з цілей і завдань підприємства;

– скорочення кількості рівнів в управлінській структурі з метою прискорення процесу інноваційної діяльності;

– прийняття рішень у системі “дослідження – виробництво – збут”.

На сьогоднішній день нововведення охоплюють усі сфери людської діяльності, радикально впливають на процес господарювання, змінюють соціально-економічні відносини в суспільстві. Безперервні і постійні інновації стають необхідною та природною формою існування будь-якої організації, забезпечують їй конкурентоспроможність і виживання на ринку.

Характерною рисою сучасності є інтенсивне зростання інноваційної активності на міжнародному рівні: збільшуються державні витрати на науково- дослідні розробки; змінюються системи освіти і професійної підготовки спеціалістів; створюються нові наукомісткі галузі виробництва; формуються національні інноваційні системи; вдосконалюються процеси введення і поширення інновацій. Отже, інноваційні процеси охоплюють усі зміни, що відбуваються у державі внаслідок людської діяльності.

Управління інноваційною діяльністю підприємства передбачає: розроблення інноваційних цілей розвитку; створення системи інноваційних стратегій; аналіз зовнішнього середовища з урахуванням невизначеності та ризику; аналіз інноваційного потенціалу фірми; оцінку ситуації на ринку; пошук інноваційних ідей, ліцензій; прогноз ситуації на ринку; формування інноваційного та інвестиційного портфеля, розроблення проектів; планування та організацію наукових розробок, їх упровадження у виробництво; удосконалення організаційних структур управління; управління персоналом; вивчення ринкової кон’юнктури, інноваційної діяльності конкурентів; дослідження ринку для нових продуктів і технологій (ємність ринку, умови та еластичність попиту тощо); дослідження ресурсів, необхідних для проведення інноваційних процесів; аналіз ризиків інновацій, визначення методів їх мінімізації; вибір організаційної форми створення, освоєння та розміщення на ринку нових товарів (моніторинг інноваційного проекту, внутрішній або зовнішній венчур); оцінку ефективності інвестиційного проекту.

У цілому, успіх інноваційного процесу залежить від того, в якій мірі персонал підприємства зацікавлений у швидкому й економічно ефективному впровадженні результатів НДДКР у виробництво. Тут визначну роль відіграють методи і форми стимулювання їх праці з боку організації. В основі сучасного підходу до стимулювання праці в інноваційній сфері лежать завдання керівників організації щодо максимальної активізації творчих здібностей кожної особистості, спрямування цієї активності на досягнення конкретних інноваційних та економічних результатів.

Гур’янова А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Бережна Г. В.

ОСНОВНІ ЕТАПИ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІДПРИЄМСТВА

Процес управління маркетингом підприємства розділяють на такі основні етапи: ситуаційний аналіз ринку в умовах конкуренції; проектування дерева цілей підприємства; безпосередньо вибір маркетингової стратегії; реалізація стратегії та оцінка її ефективності. Процес формування стратегії підприємства починається з аналізу взаємовідносин між споживачем з одного боку, та конкурентним ринковим середовищем – з іншого.

Перший етап планування маркетингових досліджень – здійснення ситуаційного аналізу, який складається з трьох етапів.

Перший етап – дослідження ринку і довкілля (покупців, конкурентів, каналів збуту, урядової політики) – здійснюється за такими напрямами:

– збір кількісних даних (реальний обсяг ринку; насиченість ринку продуктом; темпи росту ринку; динаміка цін);

– збір якісних даних (структура потреб споживачів; купівельні мотиви; купівельна спроможність; способи отримання інформації споживачами).

Основна мета дослідження ринку – визначення умов, за яких відбувається найповніше задоволення попиту населення у товарах чи послугах та створюються передумови для ефективного їх збуту. Відповідно першочерговою задачею вивчення ринку є оцінка фактичного співвідношення попиту та пропозиції на туристичні послуги, тобто кон’юнктури ринку.

Найважливіша задача будь-якого дослідження кон’юнктури полягає у встановленні значущості, сили впливу окремих факторів на формування кон’юнктури, у виявленні ведучих, визначальних факторів у кожний окремий момент та у перспективі. При оцінці ринкових можливостей підприємства в першу чергу враховуються дані про умови діяльності на цільовому ринку, отримані при попередньому аналізі зовнішнього середовища.

Для успішної маркетингової діяльності підприємству необхідно вміти прогнозувати як можливі труднощі у майбутньому, так і виникаючі нові можливості. Тому на цьому етапі стратегічного планування маркетингу концентрується увага на визначенні загроз та можливостей ринку (зовнішні по відношенню до підприємства фактори, які воно не здатне контролювати).

Послідовність етапів дослідження ринку:

1) вивчення загально галузевої кон’юнктури ринку (результат – позиціонування підприємства на цільовому сегменті ринку);

2) вивчення кон’юнктури товарного (регіонального) ринку (мета – аналіз діяльності підприємств-конкурентів);

3) дослідження попиту, пропозиції та визначення тенденцій розвитку ринку (мета – оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства).

Через мінливість ринкового оточення потрібно еластично формувати цілі підприємства. Ця потреба зростає в результаті їх деталізації і зумовлює зміну організаційних структур. Проявом такого підходу є застосування на великих підприємствах практики створення організаційно відокремлених підприємств і стратегічних організаційних відділів, які призначені й підтримуються відповідно до циклу життя продукту або у

зв'язку з входженням підприємства у нові сегменти ринку. Методи вибору генеральної стратегії можна розділити на дві групи: перша – за монопрофільної діяльності або вузької номенклатури туристичних послуг, що пропонуються споживачам; друга – за диверсифікованого виробництва.

Для розробки та здійснення стратегії велике значення має аналіз ринкових чинників, які через свою постійну й високу мінливість можуть безпосередньо вплинути на успіх або крах підприємства: мікроекономічний аналіз попиту, пропозиції та рівня конкуренції.

Івченко Т. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Бережна Г. В.

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

Зовнішньоекономічна діяльність базується на зовнішньоторговельних операціях. Зовнішньоторговельна операція – це комплекс заходів, які використовують суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності різних країн з метою здійснення і вдосконалення зовнішньої торгівлі. Зовнішньоторговельні операції як керівна діяльність передбачає наявність суб'єктів, які здійснюють цю діяльність, та об'єктів, на які ця діяльність спрямована.

Суб'єктами зовнішньоторговельних операцій є підприємства, що отримали від держави право виходу на зовнішній ринок, а об'єктами – виступають матеріальні процеси, що проявляють себе в процесі обміну товарами, послугами, результатами виробничого і науково-технічного співробітництва.

За напрямками торгівлі зовнішньоторговельні операції поділяються на: імпортні операції; експортні операції; реімпортні операції; реекспортні операції. Імпортні операції – це закупівля і ввезення іноземних товарів для реалізації їх на внутрішньому ринку країни-імпортера або виробничого споживання підприємством-імпортером. Експортні операції – це операції пов'язані із продажем та вивезенням за кордон товарів (робіт, послуг) для передачі їх у власність іноземному контрагенту. Реімпортні операції – це увіз з-за кордону раніше вивезених вітчизняних товарів, які не були піддані там переробці. Реекспортні операції – це вивіз за кордон раніше увезеного товару, який не був підданий в країні експортера ніякій обробці.

За формами торгівлі зовнішньоторговельні операції розподіляються на:
– товарообмінні угоди і компенсаційні угоди на безвалютній основі;
– компенсаційні угоди на комерційній основі;
– компенсаційні угоди на основі угод з виробничого співробітництва;
– операції на давальницькій сировині (толлінг);
– викуп застарілої (яка була у використанні) продукції.

За способом розрахунків зовнішньоторговельні операції можна розподілити на: чистий експорт/імпорт; товарообмінні операції.

Класифікація зовнішньоторговельних операцій за видами товарів та послуг: сировина; продовольчі товари; споживчі товари; машинотехнічна продукція; угоди з купівлі-продажу результатів творчої діяльності.

Послуги – це комплекс різних видів діяльності, які пов'язані із задоволенням потреб людей. Більшість видів послуг можуть бути об'єктами міжнародної торгівлі. Торговельні послуги – це нетоварні комерційні угоди. Якщо угода укладена між підприємствами або фізичними особами різних країн, вона вважається міжнародною. На відміну від торгівлі товарами експорт та імпорт послуг не обов'язково означає переміщення через митний кордон. У відповідності з положеннями Світової організації з торгівлі усі послуги поділяються на 12 секторів.

За методами торгівлі зовнішньоторговельні операції можна класифікувати так:

– прямий метод торгівлі – передбачає встановлення прямих, безпосередніх зв'язків між виробником і споживачем товару (послуг), минаючи які-небудь посередницькі ланки;

– непрямий метод продажів – здійснення комерційної діяльності через посередників. Він застосовується тоді, коли товар користується масовим попитом, знаходиться на кінцевому етапі свого життєвого циклу, а ринок товару характеризується серйозними зовнішньоторговельними обмеженнями;

– угоди змагального характеру – здійснюються через такі основні структури як товарна біржа, аукціони, міжнародні торги (тендери).

Залежно від того, як буде задекларований товар (залежно від ступеня його готовності) під час проходження митного кордону, до нього будуть застосовані різні митні тарифи.

Невтріленко К. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Бережна Г. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Забезпечення конкурентоспроможності – це філософія управління всією системою в умовах ринку, що орієнтується на вирішення певних задач. Управління конкурентоспроможністю – це адаптивний процес, протягом якого проходить коригування рішень на основі контролю й аналізу змін, що відбуваються у внутрішньому й зовнішньому середовищах. Управління конкурентоспроможністю продукції має забезпечити максимальне використання можливостей виробництва й орієнтацію його на задоволення наявних і потенціальних вимог споживача.

Управління конкурентоспроможністю продукції – це сукупність заходів, що здійснюються в процесі розробки, проектування, виробництва, просування, реалізації та післяпродажного обслуговування продукції з метою створення її привабливості для кінцевого споживача та передбачає збалансований вплив на економічні показники діяльності підприємства виходячи з критерію прибуток.

Виробник, створюючи конкурентоспроможний товар, застосовує різні стратегії. Існують можливі чинники підвищення конкурентоспроможності продукції, серед них можна виокремити такі: виробничо-технічні; організаційні; економічні; соціальні.

Елементами системи управління конкурентоспроможністю продукції є:

– планування: випуску продукції; заходів із регулювання конкурентоспроможності продукції; виходу на нові ринки збуту; виходу на ринок нової продукції;

– організація: зміна значень чинників конкурентоспроможності; перерозподіл існуючих ресурсів; введення нових ресурсів;

– мотивація: системи збуту; робітників підприємства; споживачів;

– контроль: якості продукції та ресурсів; реалізації управлінських рішень.

Виділяють більше двадцяти наукових підходів до управління конкурентоспроможністю, серед яких найбільше розповсюдження отримали такі підходи: системний, процесний, ситуаційний, комплексний та маркетинговий. Також існує рейтингове управління конкурентоспроможністю продукції, тобто управління спрямоване на створення та підтримку конкурентних переваг шляхом впливу на чинники, умови, джерела та методи їх формування з використанням рейтингових оцінок. Воно є поєднанням системного, процесного, ситуаційного та кількісного підходів до управління.

Формування конкурентних переваг – сукупність процесів, які дозволяють виділити та контролювати відповідно плану утворення конкурентних переваг продукції на кожному етапі створення доданої вартості. Утримання конкурентних переваг – недопущення міграції цінності, яке на даний момент здійснюється виготовленням удосконаленої продукції, а у перспективі інтенсивнішого залучення у розробці покупця (нові методи). Нарощування конкурентних переваг – кількісне та якісне зростання конкурентних переваг продукту другого порядку порівняно із продуктом першого порядку.

Управління конкурентоспроможністю продукції поділяється на два рівні: стратегічний (СУКП) та оперативний (ОУКП). Стратегічний рівень покликаний забезпечувати нарощування та втримання конкурентних переваг продукції. Це можливо зробити шляхом формування конкурентних переваг підприємства, які є водночас факторами, що формують конкурентні переваги продукції. Оперативне управління конкурентоспроможністю продукції складається з чотирьох рівноцінних рівнів: управління якістю; управління асортиментом; управління собівартістю та ціною; управління збутом.

Використання наукових підходів та розробка моделі управління дозволяє менеджменту на всіх етапах, як на оперативному, так і на стратегічному рівнях визначитись із елементами об’єкта, методами та інструментами управління конкурентоспроможністю продукції.

Самойленко В. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н. Віхорт Ю. В.

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

В період переходу до ринкової економіки великого значення набуває процес активізації інноваційної діяльності, а інновації стають ключовим чинником розвитку для більшості підприємств. Однак, сучасні українські реалії свідчать про те, що багато підприємств не використовують інноваційні розробки через низку факторів, які стримують інноваційну діяльність, особливо під час соціально-економічної нестабільності в державі.

У цілому, інновація уявляє собою результат інноваційної діяльності, відображений у вигляді наукових, технічних, організаційних чи соціально-економічних новинок, який може бути отриманий на будь-якому етапі інноваційного процесу. Терміни “інновація” та “інноваційний процес” є за своєю сутністю близькими, але не ідентичними. Інноваційний процес пов’язаний зі створенням, освоєнням і поширенням інновацій. Також можна погодитися також з думкою вчених Дж. Брайта і Б. Твісса, що це – “єдиний свого роду процес, який поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво та управління у єдине ціле” для одержання суттєвих ефектів і кращого задоволення суспільних потреб. А згідно з трактуванням, поданим в економічній енциклопедії, інновація – це “новий підхід до конструювання, виробництва, збуту товарів, завдяки чому інноватор та його компанія здобувають переваги над конкурентами”.

У цілому, можна виділити декілька груп факторів впливу на інноваційну діяльність, що сприяють її активізації: економічні, організаційні, законодавчі та соціальні фактори. До першої групи факторів відносять: наявність резерву фінансових, матеріально-технічних засобів, прогресивних технологій, наявність необхідної господарської і науково-технічної інфраструктури, матеріальне заохочення за інноваційну діяльність.

Міжнародний досвід свідчить про те, що такі країни, як Німеччина, Англія, Франція, США і Японія складають технологічне ядро світового розвитку. Ці країни займають відповідно місця лідерів у світі з абсолютного розміру витрат на НДДКР. З бюджету цих держав НДДКР фінансується на 35-45%. Крім того, у зарубіжних країнах також податкові пільги орієнтовані на сприяння реалізації досягнень науково – технічного прогресу. У зарубіжній практиці накопичений достатньо великий досвід із застосування податкових стимулів. Так, у США, Німеччині, Італії, Японії, Бразилії здійснювалось пільгове оподаткування. В США для виходу з кризи було скасовано оподаткування юридичної форми ризикового капіталу. Враховуючи досвід іноземних країн у сфері активізації інноваційної діяльності, можна виділити деякі з методів покращення інноваційної активності. Це дозволить країнам стати конкурентоспроможними на світовому ринку товарів та послуг. Зокрема, до цих методів можна віднести:

– зниження податкової ставки з податку на прибуток в розмірі, встановленому державою на рівні певної відсоткової ставки в залежності від вартості придбаного інноваційного обладнання чи технології;

– зменшення податкової ставки для малих та середніх підприємств, які активно використовують та впроваджують інновації;

– пільгове оподаткування підприємств, що займаються інноваційною діяльністю;

– пільгове оподаткування прибутку, отриманого в результаті використання патентів, ліцензій, ноу-хау;

– покращення організаційної структури підприємства, швидка адаптація до змін у зовнішньому середовищі;

– мотивація працівників, що пропонують певні інноваційні розробки, можливі для використання в подальшій діяльності підприємства.

У цілому, основні засади інноваційної діяльності підприємств в умовах перехідного періоду в Україні потребують адаптації до сучасних реалій, оскільки зарубіжний досвід у цій сфері не може бути впроваджений в Україні без урахування особливостей розвитку вітчизняної економіки.

Снадчук Є. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Бережна Г. В.

СУТНІСТЬ ТА ФАКТОРИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Для успішного виходу підприємства на зовнішні ринки необхідно, щоб виготовлена ним продукція мала відповідний рівень конкурентоспроможності по відношенню до продукції зарубіжних товаровиробників. Кожне підприємство, яке виходить на ринок з власною продукцією, намагається досягти переваги над іншими підприємствами, тобто відбувається боротьба підприємств на доступних сегментах ринку за обмежений об'єм платоспроможного попиту споживачів. Одним з основних елементів, на якому ґрунтується конкурентна боротьба, є конкурентоспроможність.

Конкурентоспроможність – це комплексна характеристика здатності суб'єкта господарювання ефективно конкурувати на ринку за умови зростання конкурентного потенціалу. Конкурентоспроможність виступає економічною категорією, яка зумовлює спроможність суб'єкта впливати на ринкову ситуацію у власних інтересах та здатність виробляти продукцію, яка б задовольнила потреби споживача за умови невеликого рівня витрат. Ключовими особливостями конкурентоспроможності підприємства як економічної категорії є: порівняльний характер (відносна оцінка); короткострокові та довгострокові складові; залежність від конкурентоспроможності товару; залежність від ефективності функціонування підприємства.

Сутність конкурентоспроможності підприємства виражається через багаторівневу ієрархію факторів. Верхній рівень – це частка ринку, яка безумовно залежить від досягнутої конкурентоспроможності продукції. Другий рівень встановлює її потенційну конкурентоспроможність. Третій і четвертий – якість та ефективність управління, а п'ятий рівень характеризує економічні результати діяльності підприємства.

Конкурентоспроможність підприємства характеризується дією цілої системи факторів зовнішнього та внутрішнього середовища його функціонування. Фактори зовнішнього середовища поділяються на чинники прямого та опосередкованого впливу. До факторів прямого впливу відносяться державні, конкурентні, ринкові фактори. До факторів непрямого впливу належать стан економіки, соціальні, міжнародні та політичні фактори. У внутрішньому середовищі рівень конкурентоспроможності підприємства визначається ключовими факторами – виробничий потенціал (організаційно-технічні, фінансово-економічні чинники та маркетинг) та інвестиційний потенціал (розмір власних джерел інвестування та можливість залучення додаткових фінансових ресурсів).

Таким чином, до факторів зовнішнього середовища відносять:

1) рівень державного регулювання та розвитку економіки країни (система оподаткування, кредитно-фінансова та банківська система, система зовнішньоекономічних зв'язків країни);

2) система комунікацій;

3) фактори, які визначають споживання продукції (ємність ринку, вимоги споживачів до якості продукції та ін.).

Фактори внутрішнього середовища підприємства характеризують наступні внутрішньовиробничі показники:

1) технічний рівень виробництва та технологія;

2) організація виробництва та управління;

3) система формування та стимулювання попиту та ін.

Конкурентоспроможність підприємства є одним із основних критеріїв оцінки ефективності його діяльності. Це його здатність забезпечувати вищу ефективність виробництва у порівнянні з конкурентами в довгостроковій перспективі, та є результатом діяльності усіх підрозділів підприємства в усіх напрямах виробництва та його обслуговування.

Степанов О. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н. Віхорт Ю. В.

ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах нововведення стає все більш важливим аспектом економічного життя. Саме тому для підприємств та організацій життєво необхідним виявляється успішне впровадження нововведень, найчастіше джерела ідей яких знаходяться за межами самої організації. Залежно від місця застосування можна виділити чотири групи інновацій: товарні – передбачають створення нових продуктів; технологічні – уявляють собою нові способи виробництва старих або нових продуктів; управлінські – націлені на пошук нових форм і методів роботи, що використовуються апаратом управління; економічні – мають за мету проведення маркетингових досліджень в галузі інновацій на основі методів збору та аналізу інформації про потенціал.

Для того, щоб інноваційна діяльність підприємств була ефективною, слід дотримуватись низки принципів, завдяки яким інновація буде мати успіх:

– економічність інноваційної діяльності – передбачає визначення не лише самоокупності інноваційного процесу, але і його прибутковості, комерційного успіху на ринку;

– гнучкість інноваційної діяльності – управління має забезпечувати широту свободи дій суб'єктів інноваційної діяльності, отримання ними можливості маневру, відмова від жорсткої регламентації, заохочення ініціативи;

– фінансова забезпеченість нововведення – полягає в тому, що інноваційна діяльність повинна бути адекватна фінансовим можливостям організації та забезпечуватися грошовими ресурсами на кожному етапі;

– захищеність інноваційної діяльності – полягає у прийнятті та впровадження у дію законів та інших нормативно-правових документів для захисту авторських прав та інтересів організацій, що діють у сфері інноваційної діяльності;

– кадрове забезпечення інноваційного процесу – тобто організація повинна мати у своєму штаті кадри, які можуть і хочуть створювати нове;

– комерційний ефект нововведення – процес інноваційної діяльності можливий і має сенс у тому випадку, коли він володіє комерційним потенціалом, а нововведення приносить прибуток, що повинно покривати витрати на ведення інноваційної діяльності, забезпечувати життєдіяльність організації та стимулювати організацію до створення наступних нововведень;

– конкурентоспроможність – тобто політика нововведення має будуватися з урахуванням діяльності конкурентів на ринку, аналізу їх можливостей, сильних і слабких сторін, використання досягнень конкурентів у своїх інтересах;

– єдина інноваційна стратегія – організація розробляє стратегію в галузі інноваційної діяльності, що враховує економічні, фінансові, кадрові можливості, соціальний вплив на суспільство, фактори зовнішнього середовища;

– пріоритет потреби ринку – означає, що підприємство, що займається інноваційною діяльністю, для отримання комерційного ефекту має орієнтуватися на споживача і пропонувати ті нововведення, які йому дійсно потрібні, а не ті, які може виробити (основний принцип маркетингу).

Таким чином, організаціям життєво важливо впроваджувати нововведення і завдяки вищенаведеним принципам реалізація інновацій буде успішною. Якщо структурні нововведення носять "радикальний" характер, то виявляється необхідним інтегрувати цей процес в організації. Для повної інституціоналізації цієї структури необхідно, щоб керівники вищого рівня підтримували цей процес. В організації необхідно створити клімат, що підтримує інноваційний процес. Для створення цього клімату членам організації може бути необхідно пройти спеціальну підготовку, завдяки чому вони навчаться методам впровадження структур нововведення.

Уфімцева Є. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н. Віхорт Ю. В.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

Інвестиції виступають важливим інструментом забезпечення структурних зрушень у народному господарстві, обумовлюють технічний прогрес, підвищують якісні показники господарської діяльності та створюють умови для виходу з економічної кризи. Однак, за 2014 р. приток інвестицій в Україну знизився, що свідчить про несприятливий інвестиційний клімат у країні, відсутність належного механізму забезпечення гарантій інвесторам та необдуману інвестиційну політику. Отже, стійка тенденція до зниження обсягу іноземних інвестицій спонукає до вдосконалення відповідної законодавчої бази та реалізації ефективної інвестиційної політики, але зробити це на сьогоднішній день, в сформованих складних умовах соціально-економічного напруження, вкрай важко.

Однією з проблем, яка на сьогоднішній день стримує розвиток інвестування є військові дії в окремих регіонах України, через які страждають абсолютно всі сектори економіки. В таких умовах іноземні інвестори не можуть планувати розвиток бізнесу та фінансові витрати, але слід зазначити, що вони готові вкладати свої гроші в Україну. Зараз інвестори очікують стабілізації макроекономічного та політичного становища в країні, але разом із тим, невідомим залишається той факт, на який час цей процес затягнеться. А поки з кожним роком Україна продовжує втрачати свою інвестиційну привабливість.

За офіційними даними Державної служби статистики України обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну в 2012 р. склав 6,01 млрд дол., що на 7,2% нижче за показник 2011 р., який становив 6,48 млрд дол. В 2013 р. іноземні інвестори вклали в економіку країни 2,86 млрд дол., що в два рази менше показника 2012 р. В першому кварталі 2014 р. відбулось знецінення гривні по відношенню до долару США більш ніж на 35% – до 10,85 грн/дол. згідно офіційного курсу, діючого на 1.04.2014 р. Впродовж 2014 р. прямі іноземні інвестиції в економіку України знизились на 19,5%, тобто на п'яту частину. На кінець року інвестиції склали 45,92 млрд дол., що на 11,1 млрд дол. менше, ніж було на початку 2014 р.

У 2014 р. прямі іноземні інвестиції надійшли зі 131 країни світу. З країн Євросоюзу за весь період внесено інвестицій у розмірі 35 млрд 575,5 млн дол. (77,5% загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 10 млрд 340,5 млн (22,5%). Станом на 31.12.2014 р. найбільшими країнами-інвесторами є Кіпр – 13710,6 млн дол. (29,9%), Німеччина – 5720,5 млн дол. (12,5%), Нідерланди – 5111,5 млн дол. (11,1%), Російська Федерація – 2724,3 млн дол. (5,9%). За прогнозними даними 2015 р. також буде несприятливим з точки зору притоку прямих іноземних інвестицій та отримання іноземних кредитів. Це обумовлено такими чинниками: стрімка інфляція, знецінення гривні до 23–24 грн за дол., продовження військових дій і т. д.

Однак, не дивлячись на несприятливі умови для залучення інвестицій, все ж таки можливим залишається прихід великих інвесторів на основі міжнародних гарантій. Тому перспективи для розвитку інвестування в Україні все ж таки існують. При цьому найбільш перспективною галуззю у цьому аспекті є сільське господарство, а також інформаційні технології та електронна комерція. Крім того, актуальними залишаються й інфраструктурні проекти в сфері енергетики, енергозбереження, особливо для відновлення Донбасу.

Таким чином, реалізація вірної інвестиційної політики в Україні є складним завданням, яке буде залежати від вжитих заходів щодо зниження інфляції, виваженої податкової політики, вдосконалення законодавчої бази, яка регулює інвестиційну діяльність, від припинення військових дій та стабілізації політичного становища.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.

2. Иностранные инвестиции в Украину сократились на $6,2 млрд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economics.unian.net/finance/918267-inostrannyie-investitsii-v-ukrainu-sokratilis-na-62-mlrd.html.

Цивірко О. К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Бережна Г. В.

ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Глобалізаційні процеси є характерною ознакою сучасності, коли ізольована держава майже не має шансів на виживання та успішний розвиток. Глобалізація світової економіки і входження України до цього процесу крім позитивних моментів (стимулювання розвитку конкурентоспроможності продукції, орієнтація на більш високі стандарти життя), мала і негативні наслідки, які особливо проявилися під впливом фінансово-економічної кризи.

Вплив сучасних тенденцій соціально-економічного розвитку провідних економік світу на динаміку економічного розвитку України в умовах загострення відносин з Росією свідчить про можливість посилення ризику наступних зовнішніх загроз:

– відсутність чинників швидкого зростання в європейському регіоні та слабкий попит з боку ЄС на імпорт українських товарів;

– стримане сприйняття країнами-лідерами ключових для торговельно-економічних інтересів України регіонів (Близький та Середній Схід, Південна Америка, Південно-Східна Азія та Африка) доцільності поступатись інтересами у взаєминах з РФ на користь України;

– намагання урядів розвинених країн світу вирішити проблеми надмірної заборгованості, що обмежуватиме міжнародні потоки інвестицій;

– зростання ролі економіки Китаю на глобальні потоки товарів та інвестицій.

Тільки кардинальне реформування зовнішньоекономічних відносин України може налагодити ситуацію взагалі. Ці процеси будуть тяжкими та болісними. Початком змін має бути зміна соціального ставлення громадян до держави, та держави до них. Жорсткість та рішучість на грані диктату у законодавстві має стати рушійною силою до змін щодо ставлення до обов'язків громадян та влади. Інакше реформування не матиме суттєвих успіхів.

Збільшення долі закордонних інвесторів у державних підприємствах є шляхом до розвитку та вдосконалення їхньої діяльності. Денаціоналізація державних підприємств та приватизація землі має стати стимулювати залучення іноземних інвестицій в економіку України, але для цього потрібно відпрацювати механізми надання іноземцям прав на володіння майном.

Україна може стати світовим лідером саме як сільськогосподарська держава, так як має значний потенціал у цій галузі. Західний капітал та інвестування в першу чергу мають стимулювати розвиток саме цієї галузі. Підвищення якості продукції та часткова монополія – дієвий напрям виходу України на зовнішні ринки.

Суттєвою умовою соціально-економічного розвитку країни є сприятливий клімат для бізнесу на внутрішньому ринку та запровадження пільг для іноземних компаній. Крім того, влада має здійснювати контроль над економічною діяльністю малого, середнього та крупного бізнесу, а також мати достатньо важелів для регулювання економічних процесів та відносин як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. В той же час потрібно враховувати специфіку вітчизняної культури, особливості побуту та ведення бізнесу.

Крім того, подальші перспективи розвитку залежатимуть від спроможності України ефективно використати стабілізаційні кошти міжнародної фінансової допомоги, свідченням чому буде виконання першочергових заходів антикризової програми і в першу чергу з управління державними фінансами та реальної боротьби з корупцією.

Таким чином, інвестування, розбудова та реформування економіки України під світовий рівень повинні мати чіткий план та стратегію розвитку, які будуть відображати та відстоювати права українських підприємств на світовому ринку. Для цього необхідно визначитися саме з тим, як Україна хоче позиціонувати себе на світовій арені, а вже потім визначати, який з шляхів досягнення цієї мети є більш ефективним.

Яровий М. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Ільяшенко В. А.

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИЗИКУ

Інвестиції завжди орієнтовані на майбутнє і тому пов'язані зі значною невизначеністю економічної ситуації та поведінки людей, проектів з об'єктивних чи суб'єктивних причин. А тому під інвестиційним ризиком як складового економічного ризику доцільно розуміти можливість недосягнення запланованої мети інвестування і отримання грошових збитків. Його треба заздалегідь оцінювати, розраховувати, описувати, планувати і не тільки під час розробки інвестиційного проекту.

Інвестиційний ризик – це можливість нездійснення запланованих цілей інвестування (таких як прибуток або соціальний ефект) і отримання грошових збитків.

Інвестиційний ризик визначається як потенційна можливість недосягнення запланованих цілей інвестування (у вигляді прибутку або соціального ефекту) і в результаті непередбачених втрат коштів і отримання грошових збитків або прибутку, але менших, ніж планувалося, розмірів. Ризик важко нейтралізувати повністю, але ним можна керувати. Його треба заздалегідь оцінювати, розраховувати, описувати, планувати заходи, що мають знизити вірогідність небажаних подій при реалізації інвестиційного проекту. Такий комплекс заходів становить зміст управління ризиком. Він дає змогу підготуватися до небажаних подій і зменшити втрати від них. Повністю захиститися від ризику неможливо.

Залежно від чинників виділяють такі види інвестиційного ризику:

1) політичний ризик – це ймовірність настання небажаних наслідків можливих політичних та інших рішень, пов'язаних з політичними подіями, які можуть завдати збитків їх учасникам у реалізації відповідних інтересів. Частіш за все про політичний ризик говорять у ситуаціях, коли при прийнятті політичних рішень щодо, наприклад, міжнародного бізнесу, треба враховувати негативний вплив чинників, пов'язаних з нестабільністю внутрішньополітичної обстановки, правлячого режиму або уряду, з політичними безпорядками.

2) правовий ризик – ризик відсутності правового регулювання або зміна положень законів та/або інших нормативно-правових актів, що спричинять чи посилять кредитний ризик або ризик ліквідності.

3) технічний ризик зумовлюється великою кількістю хиб та помилок широкого спектру сторін інвестування, як-от пов'язаними з якістю проектування, технічною базою, обраною технологією, управлінням проектом, перевищенням кошторису.

4) ризик учасників проекту може бути пов'язаний з усіма неочікуваними подіями в управлінні та фінансовому стані підприємств-партнерів.

5) фінансовий ризик випливає з нездійснення очікуваних подій з фінансового боку проекту. Це можуть бути незаплановані зменшення або зникнення джерел та обсягів фінансування, незадовільний фінансовий стан партнерів, зриви надходжень коштів від реалізації вироблених товарів чи послуг, неплатоспроможність покупців продукції та власні підвищені витрати.

6) маркетинговий ризик виникає з прорахунків під час оцінки ринкових умов дії проекту, наприклад ринків збуту чи постачання сировини і матеріалів, організації реклами чи збутової мережі, обсягу ринку, часу виходу на ринок, цінової політики, внаслідок низької якості продукції.

7) екологічний ризик пов'язаний з питаннями впливу на довкілля, можливої аварійності, стосунків з місцевою владою та населенням [22, с. 22].

Інвестиційні ризики можна класифікувати за декількома класифікаційними ознаками.

1. Залежно від причин виникнення: специфічні інвестиційні ризики; – неспецифічні інвестиційні ризики.
2. Залежно від об'єкта інвестування: ризики реального інвестування; ризики фінансового інвестування.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ (ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ)

Антоненко Е. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Ілляшенко А. Х.

ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Стан фінансової стійкості підприємства, його окремих елементів залежить від багато численних і різноманітних факторів, дія яких носить як позитивний, так і негативний характер. Оцінка цих факторів, контроль й облік їх впливу, нейтралізація негативного та стимуляція позитивного впливу на фінансову стійкість і складає зміст роботи фінансового менеджера на підприємстві.

Фактори, які впливають на фінансову стійкість підприємства, класифікуються за такими ознаками: за місцем виникнення (зовнішні, внутрішні)); за важливістю результату (основні, другорядні); за структурою (прості, складні); за часом дії (постійні, тимчасові). В процесі аналізу фінансової стійкості підприємства особливу увагу слід приділяти внутрішнім факторам, які залежать від діяльності підприємства і на які воно має можливість впливати та якими управляти.

Зовнішні фактори формуються поза економічним середовищем підприємства. Впливати на них управлінський апарат не в силах, його задача зводиться до обліку та нейтралізації негативного впливу. До зовнішніх належать такі фактори як державна політика щодо підприємництва, соціальна та економічна ситуація в суспільстві, стан ринку, інфляція та ін.

Також значний вплив на фінансову стійкість здійснюють такі зовнішні фактори:

– економічні (податкова політика, рівень інфляції, конкуренція, інвестиційний клімат, стан економіки країни);
– соціально-політичні (соціально-політична стабільність, зовнішньоекономічна політика держави, ефективність економічних зв'язків, зміна умов експорту та імпорту, антимонопольна політика);
– фінансові (процентна ставка, кредитна політика, валютна політика, страхування підприємства);
– демографічні (чисельність та склад населення, рівень життя);
– науково-технічний прогрес (міжнародна конкуренція, інноваційний процес).

Найбільший вплив на фінансову стійкість підприємства мають економічні і фінансові чинники. Вони можуть зумовити виникнення кризових явищ, банкрутство і ліквідацію підприємства. Необхідно також зауважити, що на сучасному етапі розвитку української економіки фінансова стійкість багатьох підприємств істотно погіршилася. Основними чинниками цього є світова фінансово-економічна криза, зростання інфляції, нестабільна держав на податкова і кредитна політика.

Великий вплив на фінансову стійкість підприємств має також зовнішньоекономічна політика держави, яка охоплює експортну та імпортну політику. Така політика повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для українських товаровиробників на світовому ринку. Особливо актуальною стала проблема підвищення ефективності цієї політики зі вступом України до СОТ. Її належна реалізація може сприяти покращенню економічної ситуації в країні і, як наслідок, – підвищенню фінансової стійкості підприємств.

Внутрішні фактори формуються всередині економічного середовища підприємства та є об'єктом впливу адміністрації. До них можна віднести фактори виробництва: виробничі, фінансові й трудові ресурси підприємства.

Взаємодія комплексу елементів фінансової стійкості підприємства, про які говорилося вище, влив зовнішніх і внутрішніх факторів створюють для підприємства велику кількість проблем, які пов'язані практично з усіма аспектами виробничо-господарської діяльності підприємства, що ще раз підкреслює важливість роботи по забезпеченню фінансової стійкості підприємства.

Байдукова О. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. с.-г. н., доцент Притула Н. М.

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕФЕКТИВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Ефективна діяльність підприємств у в довгостроковій перспективі, забезпечення високих темпів їх стратегічного розвитку і підвищення конкурентоспроможності за умов ринкової економіки значною мірою визначається найвищим рівнем їх інвестиційної активності і діапазоном інвестиційної діяльності.

Інвестиції – це вкладення грошових чи коштів, інтелектуальних ресурсів у всі сфери економіки для одержання наступного доходу.

У фундаменті економічної літературі поняття "заощадження" і "інвестиції" стоять зазвичай поруч: одне неминуче пропонує інше. Так, на думку Дж. Кейнса, заощадження та інвестиції "повинні прагнути бути рівні між собою, оскільки з них дорівнює перевищення доходу над споживанням".

Заощадження є лише необхідним ланкою інвестиційного процесу. Інвестиції припускають заощадження. Не все заощадження стають інвестиціями. Наприклад, якщо кошти не використовуються своїм власником споживання, всі вони є заощадженнями. Проте, залишаючись свого власника непорушно, де вони стають інвестиціями.

Інвестиціями стають ті заощадження, які чи побічно йдуть на розширення провадження з метою вилучення доходу на майбутньому (іноді кілька років).

У виконанні вітчизняної літературі радянських часів інвестиції розглядалися переважно під кутом зору капіталовкладень. Під капіталовкладеннями мали на увазі "видатки відтворення основних фондів, їх збільшення і моральне вдосконалення"

Що ж до інвестицій, всі вони трактувалися як “довгострокове становище капіталу промисловість, сільському господарстві, транспорт інші галузі народного господарства”.

З висловлювань слід, що у суті інвестиції підкреслювався довгостроковому характері цих вкладень.

Такі погляди були характерними до останнього часу. Із початком здійснення нашій країні ринкових реформ думка утримання категорії “інвестиції” стала змінюватися, що отримала свій відбиток у чинному законодавстві.

Узагальнюючи представлені вище підходи до визначення поняття інвестиції, варто виокремити такі ознаки інвестицій, є найважливішими, та впливають на ефективність діяльності підприємств:

– потенційна здатність інвестицій приносити прибуток;

– процес інвестування, зазвичай, пов’язані з перетворенням частини накопиченого капіталу альтернативні види активів економічного суб’єкта (підприємства);

– у процесі здійснення інвестицій використовуються різноманітні інвестиційні ресурси, які характеризуються попитом, пропозицією і ціною;

– цілеспрямований характер вкладення капіталу які – або матеріальні і нематеріальні об’єкти (інструменти);

– наявність терміну вкладення (цей термін завжди індивідуальний і безпомилково визначати його заздалегідь неправомірно);

– вкладення здійснюються особами, званими інвесторами, що свої індивідуальні мети, який завжди пов’язані з витяганням безпосередньої за економічну вигоду;

– наявність ризику вкладення капіталу.

Інвестиції підприємства є вкладення капіталу у всіх його формах у різні об’єкти (інструменти) його господарську діяльність з метою забезпечення зростання його ринкову вартість, і навіть досягнення іншого економічного чи позаекономічного ефекту.

Богуславський В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Іванов М. М.

МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

На підставі проведенного аналізу узагальненої теорії та досліджень стану субєктів господарськлї діяльності можна зробити висновки, що розробка механізмів організації праці є актуальною задачею та потребує її удосконалення

Удосконалення організації праці на підприємстві проводиться в трьох напрямках: вдосконалення знарядь праці; поліпшення використання праці при даному стані устаткування на підприємстві (поліпшення розташування робітників, удосконалення виробничих взаємозв’язків, стандартизація матеріалів); підвищення продуктивності живої праці (підвищення кваліфікації, інтенсифікації, поліпшення умов праці).

Найважливішим принципом підвищення рівня організації праці на підприємстві є органічний зв’язок її із ефективністю виробничого процесу, що вводить в життя радикальна економічна реформа, розвитком економічних методів управління і поширенням самостійності підприємства в умовах ринкових відносин.

Важливою особливістю організації праці в сучасних умовах є підвищення ролі “людського чинника”, що пов’язане з підвищенням творчого змісту трудового процесу і на основі цього підвищення змістовності праці. Методи організації праці дозволяють підвищувати майстерність праці, усувати монотонні, непривабливі роботи, знижувати їх шкідливий вплив на організм людини. Виконанню цього завдання сприяють розвиток багатоверстатного обслуговування, сполучення спеціальностей і функцій.

Підвищення ефективності суспільного виробництва тісно пов’язане із удосконаленням системи управління на всіх рівнях. Для раціоналізації управлінської праці вимагається застосування передових форм організації і нормування праці, що в сфері розумової праці дає можливість підвищити ефективність роботи, істотно скоротити управлінський апарат. Широке використання комп’ютерної техніки, математичних методів, оргтехніки сприяють зниженню трудових витрат керівників, спеціалістів і службовців на здійснення ними функцій управління. Це дає можливість економити час, оперативно знаходити оптимальні рішення там, де вимагалися довгі дні і місяці. Електронні методи в умовах традиційних способів управління володіють високим, швидким дійством і дозволяють виконувати на підприємстві роботи, що не можна було здійснити, зважаючи на їх велику технічну складність або чималу трудомісткість.

Завдання організації праці на підприємстві можна підрозділити на три групи: економічні, психофізіологічні і соціальні.

Економічні завдання полягають в тому, щоб, єднаючи найкращим образом техніку і людей в єдиному виробничому процесі, забезпечити найбільш раціональне використання трудових і матеріальних ресурсів і тим самим сприяти прискоренню темпів зростання продуктивності праці і підвищенню ефективності виробництва. Економічна ефективність виражається в зниженні витрат праці, грошових і матеріальних ресурсів на виробництво одиниці продукції чи обсягу виконаних робіт, збільшенні обсягу виробництва за рахунок зростання продуктивності праці, підвищенні фондовіддачі основних виробничих фондів внаслідок повного використання речової праці, втіленої в знаряддя виробництва.

Психофізіологічні завдання полягають в утворенні умов для збереження в процесі праці здоров’я і стійкої працездатності людини на тривалий період часу на основі впровадження раціональних режимів праці і відпочинку, підвищення культури і естетики праці.

Соціальними завданнями організації праці є забезпечення змістовної праці, всебічний розвиток людини в праці.

Таким чином, досліджені та запропоновані механізми підвищення організації праці, що охоплюють три групи: економічні, психофізіологічні і соціальні.

Веретенніков В. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Управління інвестиційною діяльністю в сучасних умовах являє собою найважливіший елемент загальної системи управління. Виділяють кілька рівнів управління інвестиційною діяльністю: державне регулювання інвестиційної діяльності, регіональне управління інвестиційною діяльністю, управління інвестиційною діяльністю на підприємстві.

Державне регулювання й регіональне управління інвестиційної діяльності, тобто управління на макроекономічному рівні, спрямоване, насамперед, на створення сприятливих умов здійснення інвестиційної діяльності різних суб'єктів на відповідній території (держава або конкретний регіон).

На мікроекономічному рівні управління інвестиційною діяльністю спрямоване на підвищення ефективності інвестиційної діяльності окремого господарюючого суб'єкта. При цьому ефективність цієї діяльності прямо залежить від сприятливості зовнішніх умов її здійснення, тобто від ефективності макроекономічного регулювання інвестиційної діяльності. У процесі інвестиційної діяльності на підприємстві вирішується ряд завдань, пов'язаних з різними аспектами інвестування. До таких завдань належать розробка інвестиційної стратегії підприємства, вибір форм і об'єктів інвестування, пошук джерел фінансування цих об'єктів, вибір інвесторів та учасників інвестиційного процесу, розробка, аналіз і оцінка конкретних інвестиційних проектів, контроль результатів здійснення інвестиційної діяльності. Саме прийняття ефективних управлінських рішень в інвестиційній сфері є запорукою ефективності окремих інвестиційних операцій та інвестиційної діяльності підприємства в цілому.

Управління інвестиційною діяльністю підприємства – це комплекс методів розробки й реалізації управлінських рішень, пов'язаних зі здійсненням інвестиційної діяльності підприємства. Метою управління інвестиційною діяльністю підприємства є забезпечення ефективності інвестиційної діяльності підприємства в короткостроковому й довгостроковому періоді. Управління інвестиційною діяльністю на підприємстві має ряд особливостей.

По-перше, ця система управління припускає тісний взаємозв'язок із загальною системою управління на підприємстві. Це зумовлено тим, що управлінські рішення в сфері інвестицій завжди прямо або побічно взаємозалежні з іншими видами діяльності підприємства (з виробничою, постачальницькою, збутовою, фінансовою діяльністю). Тому необхідна вимога до системи управління інвестиційною діяльністю – це її взаємозв'язок із загальною системою управління на підприємстві. При цьому всі управлінські рішення в сфері інвестицій повинні бути спрямовані на досягнення стратегічних цілей діяльності підприємства.

По-друге, управління інвестиційною діяльністю підприємства має комплексний і динамічний характер. Управлінські рішення в цій сфері повинні бути взаємозалежні між собою, вони не повинні суперечити одне іншому. Саме цей взаємозв'язок забезпечує комплексність та ефективність управління інвестиційною діяльністю підприємства. Високий динамізм внутрішніх інвестиційних процесів на підприємстві, а також зовнішніх умов здійснення інвестиційної діяльності потребує, щоб і управлінські рішення в цій сфері були динамічними, щоб можна було вчасно й чітко реагувати на зміну тим або іншим параметрам інвестиційної діяльності.

Ефективна система управління інвестиціями – це основа для високих темпів розвитку підприємства, досягнення необхідних результатів його інвестиційної, операційної та фінансової діяльності. Отже, з урахуванням вище наведених особливостей можна побудувати ефективну систему управління інвестиційною діяльністю на підприємстві.

Гончарова Х. Р.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Ілляшенко А. Х.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ "КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА"

На сьогодні існує велика кількість тлумачень поняття "конкурентоспроможність підприємства", але не існує єдиного трактування, оскільки частина дослідників вважає, що конкурентоспроможність підприємств – це категорія, яка прямо визначається характеристиками їх продукції; інші дослідники беруть за основу ефективність виробничого процесу чи стратегічного планування розвитку підприємств, їхню спроможність упроваджувати нові технології та боротися з суперниками на ринках тощо.

Так, М. Портер вважав, що конкурентоспроможність підприємства – це порівняльна перевага по відношенню до інших фірм, здатність суб'єкта ринкових відносин бути на ринку на одному рівні з наявними там аналогічними конкуруючими суб'єктами.

М. О. Єрмолов під конкурентоспроможністю підприємств вважає "відносну характеристику, яка відображає відмінність процесу розвитку одного виробника від конкурента як за рівнем задоволення своїми товарами чи послугами конкретної суспільної потреби, так і за ефективністю виробничої діяльності".

Г. Л. Азоєв вважає, що конкурентоспроможність – це здатність ефективно розпоряджатися власними і позиковими ресурсами в умовах конкурентного ринку. Виробництво і реалізація конкурентоспроможних товарів – обов'язкова умова конкурентоспроможності фірми, оскільки є результатом її конкурентних переваг по всьому спектру проблем управління компанією.

А. Маренич та І. Астахова стверджують, що конкурентоспроможність – це комплексна характеристика діяльності підприємств, яка базується на аналізі різних аспектів виробничо-господарської діяльності (виробничий потенціал, трудові ресурси, забезпеченість матеріалами, фінансові результати діяльності та ін.) і дозволяє визначити "сильні сторони"підприємств у конкурентній боротьбі, знайти способи досягнення переваг над конкурентами.

Л. М. Калашникова конкурентоспроможність підприємства розглядає як комплексне поняття, що характеризується системою і якістю управління, якістю продукції, широтою та глибиною асортименту, затребуваного суспільством або окремими його членами, стабільним фінансовим станом, здатністю до інновацій, ефективним використанням ресурсів, цілеспрямованою роботою з персоналом, рівнем системи товароруху і сервісом фірми.

На думку М. І. Перцовського, конкурентоспроможність підприємства – це можливість проведення ефективної господарської діяльності та її практичної прибуткової реалізації в умовах конкурентного ринку. Це узагальнений показник життєвої стійкості підприємства, його вміння ефективно використовувати свій фінансовий, виробничий, науково-технічний і трудовий потенціали.

П. К. Канінський під конкурентоспроможністю підприємства розуміє його здатність отримувати прибутки, достатні для відтворення простого або розширеного виробництва, мотивації праці та поліпшення властивостей продукції.

На думку Ф. Зав'ялова, Б. Райзберга, Л. Лозовського та А. Поршнєва, конкурентоспроможність – це здатність фірми, компанії конкурувати на ринках із виробниками й продавцями аналогічних товарів за допомогою забезпечення більш високої якості, доступних цін, створення зручних умов для покупців, споживачів.

Швейцарська організація "Європейський форум із проблем управління" визначила, що конкурентоспроможність – це реальна потенційна можливість фірм в існуючих для них умовах проектувати, виготовляти і збувати товари, що за ціновими і неціновими характеристиками більш привабливі для споживача, ніж товари конкурентів.

Р. А. Фатхутдінов розглядає конкурентоспроможність як властивість об'єкта, що характеризується ступенем реального або потенційного задоволення ним конкретної потреби порівняно з аналогічними об'єктами, які представлені на даному ринку.

З. А. Васильєва під конкурентоспроможністю підприємств розуміє здатність задовольняти потреби споживачів на основі виробництва товарів і послуг, що перевершують конкурентів за необхідним набором параметрів.

На думку П. Ю. Бєлєнького, конкурентоспроможність підприємства є показником узагальнюючим, який відображає дієвість всього комплексу механізмів господарювання, і до дослідження проблем його забезпечення потрібно підходити комплексно з урахуванням усіх факторів і механізмів.

В. Г. Шинкаренко і А. С. Бондаренко вважають, що конкурентоспроможність підприємства – це динамічна характеристика здібності підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища і забезпечувати при цьому визначений рівень конкурентних переваг.

Отже, із вищенаведеного можна зробити такі висновки:

– конкурентоспроможність підприємства є відносним поняттям і, відповідно, може мати різний рівень по відношенню до різних конкурентів;

– конкурентоспроможність підприємства тим вища, чим кращі його результати на міжнародних (глобальних) ринках;

– конкурентоспроможність підприємства – це результат ефективної господарської діяльності підприємства за умов конкурентного ринку;

– конкурентоспроможність підприємства розглядається як комплексна порівняльна характеристика підприємства, що відображає сукупність переваг над конкурентами, гармонійність розвитку підприємства;

– невід'ємною складовою конкурентоспроможності підприємства на ринку є маркетингова складова, а саме: задоволеність споживачів, позитивний імідж, наявність сильної торговельної марки тощо;

– в основу конкурентоспроможності підприємства покладена конкурентоспроможність продукції або послуг, яку воно виготовляє або надає, проте ці категорії, хоч і є взаємозв'язаними, але не тотожними.

Дуплій Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. с.-г. н., доцент Притула Н. М.

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Інвестиційний потенціал – це можливість вкладення капіталу з метою наступного його збільшення або інвестиційні можливості щодо ведення, підтримки чи збереження чого-небудь. В економічній літературі представлені дослідження інвестиційного потенціалу підприємства як елемента його виробничого й економічного потенціалу. У процесі господарської діяльності, нормального процесу відтворення всіх елементів виробничої структури підприємства і нагромадження ресурсів формується його інвестиційний потенціал. З одного боку, він є результатом ефективного використання можливостей підприємства, а з іншого – фактором його подальшого розвитку.

У ринковій економіці зберігається державний сектор, але є значна недержавна сфера діяльності. Капітал вільно переливається, а напрямок фінансових коштів регулюється попитом та пропозицією на них. При цьому, з одного боку, відбувається задоволення інтересів конкретного виробника та споживача, а з іншого – створюються умови для розширеного відтворення.

В умовах формування та вдосконалювання ринкових відносин зміст категорії "інвестиційний потенціал підприємства" розкривається повніше, якщо брати до уваги спільну дію різноманітних, навіть протилежних, факторів, характерних для різних типів економіки. Конкуренція та планомірність, вартісна та натурально-речовинна форми, пріоритет приватного та загальнодержавного інтересів, відокремлення й інтеграція, інші фактори впливають на зміст категорії "інвестиційний потенціал", визначають її сучасний розвиток.

Кругообіг інвестиційного потенціалу ґрунтується на русі капіталу як у грошовій, так і в натуральній формах. Реальне джерело інвестицій народжується в обороті реального капіталу внаслідок господарської діяльності підприємства, яке володіє великим інвестиційним потенціалом.

Інвестиційний потенціал кожного окремо узятого підприємства тісно пов'язаний з потенціалом інших підприємств, галузі, регіону, з утворенням загального інвестиційного потенціалу економіки.

По суті, інвестиційний потенціал визначає можливість підприємства вкладати кошти (капітал) в матеріально-речовинні й особисті фактори виробництва для забезпечення умов нормального відтворення і (чи) одержання очікуваного прибутку. Він є вирішальним фактором економічного зростання, розширення потенційних можливостей підприємства. Інвестиційний потенціал має бути достатнім для повнокровного розширеного відтворення виробництва і подальшого збільшення інвестиційного капіталу підприємства.

В умовах переходу до ринкової економіки підсилюється орієнтація інвестиційного потенціалу підприємства на попит ринку. У зв'язку з цим далі досліджуватимуться питання інвестиційного попиту. На практиці розрізняють два види інвестиційного попиту: потенційний попит і конкретний попит (пропозиція капіталу). Потенційний попит виникає за відсутності наміру юридичної або фізичної особи за наявного доходу (прибутку) спрямувати його на нагромадження. Цей вид попиту називають ще інвестиційним потенціалом – джерелом для майбутнього інвестування. Таке визначення інвестиційного потенціалу, на думку авторів, можна вважати правомірним, тому що за сприятливих умов потенційний попит (інвестиційний потенціал) може стати конкретним попитом, тобто конкретною реалізацією намірів суб'єктів інвестиційної діяльності.

На інвестиційний потенціал підприємства впливають такі фактори:

– конкуренція і планомірність;
– вартісна та натурально-речовинна форми;
– пріоритет приватного та загальнодержавного інтересів;
– відокремлення та інтеграція.

Колода А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н, доцент Безземельна Т. О.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ

Як у діловому, так і в науковому світі до цього часу не існує єдиного розуміння сутності стратегічного планування та його термінології. Найбільше плутанини і непорозумінь виникає при тлумаченні таких термінів, як стратегічний план і стратегія, стратегічне і довгострокове планування, планування і управління.

Засновником теорії стратегічного планування у сфері корпоративного менеджменту вважається І. Ансофф. Ця теорія була розвинута і доповнена рядом інших науковців, таких як Акофф, Дж. Гелбрейт, П. Друкер, Б. Карлоф, Д. Кліланд, Г. Мінцберг, Н. Федоров та ін. Серед вітчизняних учених вагомий внесок у розвиток стратегічного планування зробили О. Машков, В. Віханський, В. Тертичка, Я. Жаліло, О. Трухан та ін. У працях цих науковців наводиться чимало різних визначень стратегічного планування, які розкривають ті чи інші його важливі аспекти та особливості. Проте більшості визначень притаманна плутанина при використанні низки ключових термінів.

Г. Мінцберг вважає, що планування відрізняється від інших видів прийняття рішень формалізацією процесу. "Планування – це формалізована процедура, спрямована на отримання чітко визначеного результату, яка має форму інтегрованої системи рішень. Те, чим найбільше приваблює поняття планування, що є характерною рисою та відрізняє його методи від інших процесів, – це наголос на формалізації та систематизації явища, до якого застосовується планування".

У цьому разі формалізація, за Г. Мінцбергом, означає: а) розкладання на компоненти; б) їх чітке формулювання; в) формалізацію процесів прийняття рішень та їх інтегрування в організаціях [1, с. 11].

Отже, можна зробити висновок, що планування, так само, як і менеджмент, за своєю суттю є процесом прийняття рішень щодо майбутньої діяльності організації, але відмінність між ними полягає в тому, що планування – це формалізований і системний процес прийняття управлінських рішень, що є його відмінною і ключовою ознакою.

Стратегія – це модель поведінки, спрямованої на досягнення поставлених цілей, набір правил для пошуку і використання можливостей.

Таким чином, стратегічний план – послідовність певних кроків та дій, інтегрованих у просторі і часі, що приводять до зміни поточного становища на бажане. План не має гнучкості і реалізується тільки за певних зовнішніх умов, стратегія застосовувана в будь-яких ситуаціях [2, с. 46]. План повинен постійно коригуватися залежно від змін у зовнішньому середовищі, тоді як стратегію потрібно змінювати тільки при внутрішніх змінах (за власним бажанням).

Сьогодні стратегічне планування як метод, повинен забезпечити виживання підприємства в постійно змінюваних умовах зовнішнього середовища: жорсткої конкуренції, останніх змін у законодавстві та податковій системі країни. Головним у планувальній діяльності підприємств стає не стільки визначення необхідних обсягів випуску продукції, скільки потреби споживачів [3, с. 9]. Такі завдання та цілі часто потребували серйозних капіталовкладень у науково-дослідні розробки, впровадження інноваційних технологій. Тому стратегічне планування дуже часто пов'язують із інноваційною діяльністю підприємств.

Таким чином, можемо зазначити, що в сучасних умовах головна ціль стратегічного планування на підприємстві полягає у мінімізації інвестиційних ризиків та максимізація прибутків від інвестованої діяльності. При цьому пріоритетним завданням розробки стратегії доцільно вважати не стільки максимізацію прибутку від інвестиційної діяльності, скільки забезпечення високих темпів економічного розвитку підприємства за умови достатньої його стійкості.

Список використаних джерел

1. Мінцберг Г. Зліт та падіння стратегічного планування / Г. Мінцберг. – Київ : Вид-во Олексія Капусти. – 2008. – 389 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф, – Москва : Экономика, 1989. – 519 с.
3. Гордієнко П. Стратегічний аналіз : навч. посіб. / П. Гордієнко. – Київ : Алерта, 2006. – 404 с.

Кошліченко Б. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Іляшенко А. Х.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ТА ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Заробітна плата є найбільш дійовим інструментом активізації людського фактора і використання трудового потенціалу. При цьому використання існуючого кваліфікаційного і творчого потенціалу працівників має повністю залежати від наукової обґрунтованості і вибору методів ув'язки заробітної плати з кваліфікацією, змістом виконуваної роботи, результатами праці й умовами, в яких вона здійснюється.

Відповідно до Закону України "Про оплату праці" заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Як важлива соціально-економічна категорія заробітна плата в ринковій економіці має виконувати такі функції:

– відтворювальну – як джерела відтворення робочої сили і засобу залучення людей до праці;
– стимулюючу – встановлення залежності рівня заробітної плати від кількості, якості і результатів праці;
– регулюючу – як засіб розподіл і перерозподілу кадрів по регіонах країни, галузях економіки з урахуванням ринкової кон'юнктури;
– соціальну – забезпечення соціальної справедливості, однакової винагороди за однакову працю.

В умовах ринкової економіки розвиток заробітної плати полягає в подальшій її диференціації та індивідуалізації на основі повного врахування як індивідуальних результатів праці, так і особистих ділових якостей, включаючи кваліфікацію, відповідальність, творчу ініціативу, якість роботи, досконалість рішень. Ринкове регулювання заробітної плати, особливо для осіб, попит на працю яких зменшується, а також для працівників з низькою результативністю діяльності має вирівнюватися державним втручанням у соціальні процеси.

Згідно із Законом України "Про оплату праці" держава здійснює регулювання зарплати працівників підприємств усіх форм власності і господарювання шляхом установлення розміру мінімальної заробітної плати, інших державних норм і гарантій, умов і розмірів оплати праці працівників установ і організацій, що фінансуються з бюджету, керівників державних підприємств, а також через оподаткування доходів працівників [2].

Держава також має забезпечувати науково-методичне обґрунтування заробітної плати, тарифних умов, розроблення нормативів трудових затрат на масові технологічні процеси, дослідження і вивчення зарубіжного і вітчизняного досвіду з проблеми організації заробітної плати тощо.

В умовах ринкової економіки на всіх рівнях управління можна виділити економічні та соціально-психологічні завдання щодо поліпшення організації праці.

Економічні завдання передбачають досягнення максимальної економії праці, підвищення продуктивності, зниження витрат у процесі виробництва продукції і надання послуг належної якості.

Соціально-психологічні завдання передбачають створення таких умов праці, які б забезпечували високий рівень працездатності зайнятих у виробництві. Крім того, працівники мають одержувати задоволення від роботи, яку виконують.

Головною вимогою до організації заробітної плати на підприємстві є забезпечення необхідного підвищення заробітної плати при зниженні її затрат на одиницю продукції, а також гарантованості виплати заробітної плати за рахунок результатів діяльності підприємства.

Література

1. Про оплату праці : Закон України від 23.01.97 р. № 108/95–ВР.
2. Про податок з доходів фізичних осіб : Закон України від 22.05.2003 р. № 889- IV. Зі змінами
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1058–IV.
4. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві і професійного захворювання : Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV.
5. Сопко В. Бухгалтерський облік : уавчальний посібник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / В. Сопко, З. Гуцайнюк, М. Щирба, М. Бенько. – Тернопіль : Астон, 2005. – 496 с.

Ласіченко І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Коваленко Є. О.

ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

В умовах ринку, що характеризуються нестабільністю цілей підприємства, обумовленою мінливістю попиту та пропозиції, цін на товари і фактори виробництва, змінами в конкурентному середовищі й іншими макро- і мікроекономічними факторами, однією з першочергових задач керівництва підприємства стає формування й оцінка поточних і перспективних можливостей підприємства, тобто його потенціалу. Це викликано, насамперед, необхідністю забезпечення ефективності функціонування і зміцнення конкурентоспроможності на ринку.

В етимологічному значенні термін "потенціал" походить від латинського potential й означає "потужність, сила". Відповідно до визначення Великого економічного словника "потенціал" як економічна категорія становить наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення, здійснення будь-чого. Основна маса публікацій з теорії потенціалів присвячена такій категорії як економічний потенціал підприємства.

Самуокін Л. І. вважає, що економічний потенціал необхідно розглядати у взаємозв'язку з властивими кожній суспільно-економічній формації виробничими відносинами, що виникають між окремими працівниками, трудовими колективами, а також управлінським апаратом підприємства з приводу повного викорис-

тання їхніх здібностей зі створення матеріальних благ і послуг. Довгий час у вітчизняній економічній науці економічний потенціал підприємства ототожнювався з масштабом діяльності об'єкта, а для його характеристики використовувалися поняття розмір підприємства та його виробнича потужність. При цьому під розміром розумілися: виробнича площа, кількість робочих місць, загальна чисельність персоналу, обсяг продукції, сумарна вартість основних фондів, а під потужністю – обсяг продукції в натуральному вимірі. Однак і розмір, і потужність дають лише орієнтовне уявлення про можливості підприємства, тому що:

– виступають характеристиками, що не знаходяться в прямому взаємозв'язку з умовами й інтенсивністю використання ресурсів підприємства за призначенням;

– не відбивають ступінь ефективності використання ресурсів для оптимізації можливостей підприємства.

Найбільш поширене трактування сутності потенціалу підприємства як сукупності природних умов і ресурсів, можливостей, запасів і цінностей, що можуть бути використані для досягнення певних цілей, що близько до визначення Великого економічного словника. Крім того, іноді потенціал підприємства визначають як можливості господарської системи виробляти продукцію (що близько до його трактування як виробничої потужності) або як можливості продуктивних сил забезпечувати певний ефект, не уточнюючи, водночас, чи відповідає цей ефект поставленим цілям.

Не применшуючи значення ресурсів як базису у формуванні потенціалу підприємства, відзначимо, що сама по собі їхня наявність не є гарантом досягнення будь-яких цілей. Другою, не менш важливою складовою потенціалу виступають здібності підприємства мобілізувати ресурси у ході здійснення комплексу дій (бізнес-процесів). З урахуванням того, що сукупність таких здібностей в економічній літературі прийнято називати компетенціями, то потенціал підприємства можна визначити як можливості системи ресурсів і компетенцій підприємства створювати результат для зацікавлених осіб за допомогою реалізації бізнес-процесів.

До елементів потенціалу підприємства можна віднести все, що пов'язане з функціонуванням і розвитком підприємства.

Виробничий потенціал – наявні та приховані можливості підприємства щодо залучення та використання факторів виробництва для випуску максимально можливого обсягу продукції (послуг). Його треба також сприймати як сукупність ресурсів, що функціонують і здатні виробляти певний обсяг продукції. Тому виробничий потенціал є поліструктурною системою. До його складу входять: потенціал землі та природно-кліматичні умови; потенціал основних фондів; потенціал оборотних фондів; потенціал нематеріальних активів; потенціал технологічного персоналу.

Литвин О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Іванов М. М.

МЕХАНІЗМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні підприємства, що працюють на ринку, слід мати чітку цінову політику. Від якості розробленої політики істотно залежать результати його діяльності. Саме ціни визначає рух матеріальних ресурсів, розподіл готової продукції, рівень прибутковості, а отже, життєздатність підприємства. Тому цінова політика має формуватись у нерозривному зв'язку зі стратегічною лінією розвитку підприємства, з усіма змінами, яких воно зазнає в жорстких умовах ринкових відносин. Актуальність вироблення цінової політики зумовлюється також і тим, що помилки при визначенні цін можуть виявлятись не одразу, а через деякий час, коли їхній негативний вплив перетвориться для підприємства на серйозну проблему.

Метою роботи процесу формування цінової політики що орієнтоване на управління діяльністю підприємства.

Цінова політика у ПП "Коляка" формується з урахуванням таких основних факторів ринкових відносин:

– основна функція ціни це отримання виручки від реалізації;

– вимірювання досягнутих комерційних результатів в кількісних та вартісних показниках;

– ціна чинить довготривалий вплив на конкурентоспроможність як товарів, так і виробничо-збутової діяльності підприємства;

– встановлення певних відносин між фірмою та покупцями залежить від діючих цінових стратегій;

– ціна є сильним знаряддям в боротьбі з конкурентами на ринку.

Досліджено конкурентноспроможність продукції ПП "Коляка":

1. Співвідношення рівня ціни з цінами основних конкурентів вказує на те, що ціни практично не відрізняються.

2. Дієвість системи диференціації цін між цими основними конкурентами не простежується у продовж 2014–2015 років.

3. Привабливість для споживачів є у високому рівні якості продукції, й можливості гарантійного обслуговування.

Цінову конкурентоспроможність (ЦК) визначають за формулою

$$ЦК = (Ц - ПС) \div Ц \times 100\% ,$$

де Ц – ціна продажу 1 ц продукції; ПС – повна собівартість 1 ц продукції (виробнича собівартість плюс витрати на реалізацію продукції). Неважко помітити, що дана формула є частковою модифікацією формули рентабельності продажу.

Також враховано конкурентноспроможність основних факторів та чинників відносно цін.

Проведений аналіз финансового стану підприємства показав зміну темпів росту еконмічних показників підприємства, та були встановлені причини спаду темпів росту, при аналізі зовнізних й внутрішніх факторів впливу.

Аналізуючи тактику та стратегію ціноутворення були визначені основні методи та няпрямки встановлення цінової політики на підприємстві, та визначені основні форми розрахунку ціни на вироблену продукцію й на реалізуємі товари. Слід відмітити що розрахунок цін здійснюється за допомогою спеціальних компьютерних програм, що дозволяє швидко та легко їх регулювати.

Для удосконалення системи ціноутворення на підприємстві запропоновані наступні методи зниження ціни:

1. Метод дниження ціни до допустимого рівня;
2. метод знмження ціни за рахунок зниження собівартості продукції;
3. Метод штучної зміни попиту;
4. Моніторинг цін і витрат конкурентів;
5. Метод позиціювання товару.

Таким чином, з проведеного аналізу теоретичних підходів було виділено, що ціна є кінцевим оцінним показником товару, акумулюючий показник, що є основною характеристикою товару. Та запропоновані методи удосконалення ццінoутворення на підприємстві.

Луценко О. М.
Класичний приватний університет
аспирант

КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У 70-х широкого поширення набуває агентська концепція КСВ, що припускає відповідальність компаній перед своїми акціонерами. Її автор, відомий економіст неокласичного напряму Мілтон Фрідман, писав: "... існує тільки одна соціальна відповідальність бізнесу – використовувати ресурси і робити дії, спрямовані на підвищення своїх прибутків, граючи за правилами відкритої та вільної конкуренції без обману або підроблення".

Інше визначення КСВ звучить у так званій теорії участі, що пропонує цілий спектр типів відповідальності бізнесу перед різними групами громадськості, тим чи іншим чином з ним дотичними: персонал компанії, акціонери, споживачі, урядові органи, профспілки, бізнес-асоціації, постачальники і навіть конкуренти [1].

Обидві концепції не можна назвати зовсім вже несумісними: прихильники теорії участі розглядають і акціонерів як одну з груп КСВ. Глобалізація висунула свої "вимоги" до яких компаніям довелося нелегко і для позитивного результату їм потрібно було реалізовувати нові ідеї щоб поліпшити виробничий обіг.

Бізнес-консультанти були дуже зацікавлені в новому ринку послуг проектування, консультування, оцінки та валідування соціальної діяльності компаній і підвищенні власної затребуваності на ньому.

Сьогодні термін "корпоративна соціальна відповідальність" настільки популярний, що пошук з даної комбінації слів в англомовній частині Інтернету видає більше мільйона посилань. У документах Європейської комісії можна знайти таке визначення: "Корпоративна соціальна відповідальність по своїй суті є концепцією, яка відображає добровільне рішення компаній брати участь у поліпшенні суспільства і захисту навколишнього середовища" [2]. Асоціація менеджерів Росії визначає це явище як "добровільний внесок бізнесу в розвиток суспільства в соціальній, економічній та екологічній сферах, безпосередньо пов'язаний з основною діяльністю компанії і виходить за рамки визначеного законом мінімуму" [3].

Важливим представляється поділ соціальної політики корпорації у відповідність з її адресатам на внутрішню і зовнішню [4].

Внутрішня корпоративна соціальна політика – соціальна політика, що проводиться для працівників своєї компанії, а тому обмежена рамками даної компанії.

Зовнішня корпоративна соціальна політика – соціальна політика, що проводиться для місцевого співтовариства на території діяльності компанії або її окремих підприємств [4].

Внутрішня корпоративна соціальна політика ґрунтується на сформованому думці суспільства про необхідність компанії не тільки забезпечувати прибуток і платити податки, а й піклуватися про своїх працівників. Однак суспільство посилає бізнесу не зовсім чіткі сигнали, щодо своїх побажань. Тому компанія найчастіше формує соціальну політику виходячи з власних уявлень про даний процесі.

Зазвичай програми "внутрішніх" інвестицій не виходять за рамки таких витрат:

– розвиток персоналу, підвищення професійно-кваліфікаційного рівня працівників;
– формування корпоративної культури;
– рекреація та оздоровлення працівників та членів їх сімей;
– залучення та підтримка молоді, в тому числі і в освітніх програмах;
– спортивні програми;
– надання матеріальної допомоги;
– допомога ветеранам;
– реалізація різноманітних дитячих програм.

Внутрішня корпоративна політика спрямована, як правило, як на розвиток соціального капіталу, шляхом зміцнення зв'язків, у тому числі і неформальних, між працівниками, а також між керівництвом компаній та працівниками, так і на збільшення людського капіталу (здоров'я, освіта) співробітників.

Все більше компаній бере участь у різних зовнішніх соціальних проектах (федеральних і регіональних), ініційованих як владою, так і самостійно. Основні напрямки соціального партнерства бізнесу і влади [5]:

– участь у фінансуванні ініційованих владою масштабних інвестицій в релігійні, медичні, спортивні, культурні об'єкти;
– утримання об'єктів ЖКГ (в першу чергу містоутворюючими підприємствами);
– підтримка діяльності і формування бази медичних, освітніх та культурних установ;
– допомога в організації культурної діяльності;
– проведення освітніх проектів для населення;

– підтримка інноваційних проектів, спрямованих на розвиток місцевої громади;
– підтримка незахищених груп населення.

Найбільше значення і поширення мають програми зовнішніх соціальних інвестицій у моногородах. Проводяться вони, відповідно, містоутворюючими підприємствами, в основному на додаткові кошти, крім податкових платежів до місцевих бюджетів. З урахуванням того, що на містоутворюючих підприємствах працює більшість населення територій присутності великих компаній, відбувається фактично змикання внутрішньої і зовнішньої соціальної політики.

У деяких випадках зовнішня соціальна політика фірми сприяє усуненню провалів держави в певних напрямках соціальної сфери; часто муніципальні та регіональні влади узгодять і навіть перекладають значну частину соціального навантаження на підприємства.

Важливо розуміти, що соціальна відповідальність бізнесу можлива тільки за низки умов:

– головне – це можливість бізнесу приймати самостійні рішення, відповідальність не може бути обов'язком;

– відповідальність – це і розуміння наслідків самостійно прийнятих рішень – наслідків і результатів як безпосередніх, так і наступних, опосередкованих;

– здатність бачити цілі і сенс розвитку бізнесу в контексті розвитку суспільства;

– бажання приймати рішення, які сприятимуть розвитку суспільства.

Таким чином, КСВ з'явилася в результаті глибинної трансформації відносин приватного підприємництва і суспільства: у постіндустріальній економіці останнім бажає не просто купувати "більше хороших товарів", але знати, яка їхня екологічна та соціальна ціна.

Література

1. Бизнес-план инвестиционного проекта: Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика и документология : учебно-практическое пособие / под ред. В. М. Попова. – 4-е изд. – Москва : Финансы и статистика, 1997. – С. 98–99.
2. Руководство по отчетности в области устойчивого развития GRI. – 2006. – С. 135
3. Волгин Н. А. Социальная корпоративная политика: проблемы, опыт, перспективы : учебное пособие / Н. А. Волгин, В. К. Егорова. – Москва , 2002. – С. 3.
4. Устойчивое развитие региона в условиях экономической интеграции России в мировое хозяйство: материалы 51 – й юбилейной научно – методической конференции " Университетская наука – региону" посвященной 75 – летнему юбилею Ставропольского государственного университета – Ставрополь : Изд-во СГУ, 2006.
5. Социальное партнерство в современных условиях: Сравнительно – правовой обзор / гл. ред. В. Б. Фурсов. – Москва : Профиздат, 1998. – С. 243–247.

Маковська О. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Іванов М. М.

МЕХАНІЗМИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ТОРГОВО-ТЕХНОЛОГИЧНИМ ПРОЦЕСОМ ЕКОНОМІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

Сьогодні управління торгово-технологічним процесом економічних об'єктів є важливою і актуальною задачею. Це дозволяє підвищити продуктивність праці співробітників служби матеріально-технічного постачання та сприяє задовільною якості послуг.

При використанні класичної моделі матеріально-технічного постачання довжина "критичного" шляху становитиме 31,5 годин (майже 4 робочих дні з тривалість кожного по 8 годин) плюс час, протягом якого зберігається продукція на складі підприємства (рис. 1). Цей час приймається за невідому величину, оскільки точний час перебування матеріалів на складі залежить від часу виконання будівельно-монтажних робіт за програмою, обсягу матеріалів у виробничому процесі та на складі тощо, і становить величину, яка дуже варіюється в залежності від названих причин.

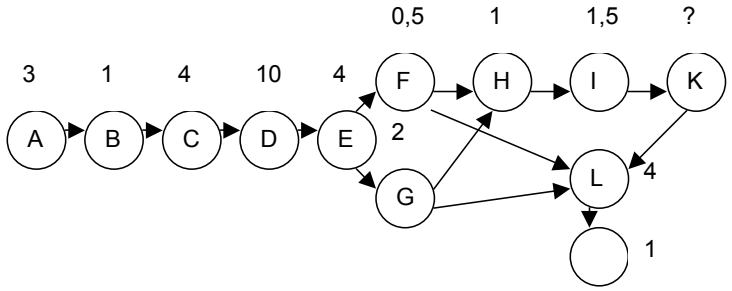

Рис. 1. Мережний графік операцій з матеріально-технічного забезпечення за класичною схемою постачання

Оскільки при використання методу постачання "точно в строк" товарно-матеріальні цінності не проходять через процес зберігання на складі або час зберігання незначний, то є підстави для скорочення операцій, пов'язаних з підготовкою продукції до зберігання на складі та самим зберіганням. Відтак, при використання цього методу матеріально-технічного забезпечення критичний шлях технологічного ланцюга скорочується до 29 годин (рис. 2).

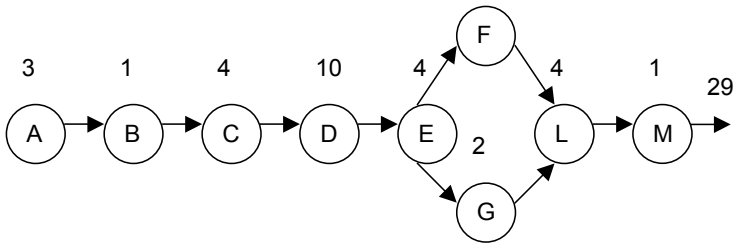

Рис. 2. Мережний графік при використання методу постачання “точно в строк”

Тоді обсяги постачань продукції матиме наступні обмеження як виробничими можливостями кожного постачальника, так і потребами споживача:

$$0 \le V_{ijs}^{K} \le V_{ijs}^{ВП}, \tag{1}$$

$$\sum_{i=1}^{N} V_{ijs}^{K} \le V_{js}^{П}, \tag{2}$$

де V_{ijs}^{K} – обсяг продукції s-го асортименту, що поставляється i-тим постачальником в j-тий період часу за контрактом;

$V_{ijs}^{ВП}$ – обсяг виробленої продукції s-го асортименту i-тим постачальником в j-тий період часу.

$V_{js}^{П}$ – обсяг потреби в продукції s-го асортименту в M-тий період часу.

Таким чином, запропоновано механізм удосконалення системи управління торгово-технологічним процесом економічних об’єктів, що дозволяє врахувати обсяг продукції та його потреби.

$$P_{i(V-1)s}^{ПП} = \frac{\sum_{j=1}^{M-1} V_{ijs}}{\sum_{j=1}^{M-1} V_{ijs}^{K}}, \tag{3}$$

де $P_{i(V-1)s}^{ПП}$ – повнота постачання продукції s-го асортименту за (M-1) період часу i-тим постачальником;

V_{ijs} (i=1, N, j=1, M-1, s=1, R) – обсяг продукції s-го асортименту (вид, сорт, модель і т. д.), що поставляється i-тим постачальником в j-тий період часу фактично;

V_{ijs}^{K} – обсяг продукції s-го асортименту, що поставляється i-тим постачальником в j-тий період часу за контрактом;

N – кількість постачальників;

R – кількість видів асортименту.

2. Показник забезпечення заданої комплектності продукції s-го асортименту, що поставлялася за (M-1) періоди часу i-тим постачальником:

$$P_{i(M-1)s}^{КП} = \frac{\sum_{j=1}^{M-1} V_{ijs}^{КП}}{\sum_{j=1}^{M-1} V_{ijs}^{K}},, \tag{4}$$

де $P_{i(M-1)s}^{КП}$ – комплексність постачання продукції s-го асортименту, що поставлялася за (M-1) періоди часу i-тим постачальником;

$V_{ijs}^{КП}$ – обсяг продукції s-го асортименту, що поставляється i-тим постачальником в j-тий період часу в комплекті;

V_{ijs}^{K} – обсяг продукції s-го асортименту, що поставляється i-тим постачальником в j-тий період часу за контрактом.

3. Показник якості продукції s-го асортименту, що поставлялася за (M-1) періоди часу i-тим постачальником:

$$P_{i(M-1)s}^{ЯК} = \frac{\sum_{j=1}^{M-1} V_{ijs}^{ЯК}}{\sum_{j=1}^{M-1} V_{ijs}^{K}}, \tag{5}$$

де $P^{ЯК}_{i(M-1)s}$ – показник якості продукції s-го асортименту, що поставлялася за (М-1) періоди часу і-тим постачальником;

$V^{ЯК}_{ijs}$ – обсяг продукції s-го асортименту, що поставляється і-тим постачальником в j-тий період часу заданої якості;

V^{K}_{ijs} – обсяг продукції s-го асортименту, що поставляється і-тим постачальником в j-тий період часу за контрактом.

4. Показник своєчасності поставок продукції s-го асортименту за (М-1) періоди часу і-тим постачальником є комплексним показником і визначається як:

$$P^{CB}_{i(M-1)s} = P^{CB1}_{i(M-1)s} \times P^{CB2}_{i(M-1)s} \times P^{CB3}_{i(M-1)s}, \quad (6)$$

де $P^{CB}_{i(M-1)s}$ – показник своєчасності поставок продукції s-го асортименту за (М-1) періоди часу і-тим постачальником;

$P^{CB1}_{i(M-1)s}$ – частка часових інтервалів, протягом яких поставки продукції s-го асортименту за (М-1) періоди часу і-тим постачальником здійснювалися вчасно;

$P^{CB2}_{i(M-1)s}$ – частка поставок продукції s-го асортименту за (М-1) періоди часу і-тим постачальником, які здійснюються вчасно;

$K^{3}_{i(M-1)s}$ – коефіцієнт, що визначає вплив зривів строків поставок продукції s-го асортименту за (М-1) періоди часу і-тим постачальником на процеси керування запасами.

Для ефективного розв'язання багатокритеріального завдання виробу постачальника необхідно сформувати узагальнений показник таким чином, щоб він найповніше відображав цілі закупівлі продукції з боку споживача і забезпечував порівняння можливостей постачальників.

5. Узагальнений показник надійності постачань продукції:

$$P^{H}_{i(M-1)s} = (P^{ПП}_{i(M-1)s})^{\omega 1} \times (P^{КП}_{i(M-1)s})^{\omega 2} \times (P^{ЯК}_{i(M-1)s})^{\omega 3} \times (P^{CB}_{i(M-1)s})^{\omega 4}, \quad (7)$$

де $P^{H}_{i(M-1)s}$ – узагальнений показник надійності постачань;

$P^{ПП}_{i(M-1)s}$ – повнота постачання продукції s-го асортименту за (М-1) період часу і-тим постачальником;

$P^{КП}_{i(M-1)s}$ – комплексність постачання продукції s-го асортименту, що поставлялася за (М-1) періоди часу і-тим постачальником;

$P^{ЯК}_{i(M-1)s}$ – показник якості продукції s-го асортименту, що поставлялася за (М-1) періоди часу і-тим постачальником;

$\sum_{i=1}^{4} \omega_i = 1, \omega \geq 0$ – вагові коефіцієнти.

6. Математична модель оптимального вибору постачальників за критерієм надійності постачань має вигляд:

$$F\left(\left\{V^{K}_{iMs}\right\}\right) = \sum_{i=1}^{N} P^{H}_{i(M-1)s} \times V^{K}_{iMs} \to \max, \quad (8)$$

$$\sum_{i-1}^{N} V^{K}_{iMs} \leq V^{П}_{Ms},$$

$$\sum_{i=1}^{N} C_{iMs} \times V^{K}_{iMs} \leq C^{Б}_{Ms},$$

$$0 \leq V^{K}_{iMs} \leq V^{ВП}_{iMs}$$

де V^{K}_{iMs} – обсяг продукції s-го асортименту, що поставляється і-тим постачальником у М-тий період часу за контрактом;

$V^{П}_{Ms}$ – обсяг продукції s-го асортименту, який можуть поставити постачальники у М-тий період часу;

$P^{H}_{i(M-1)s}$ – узагальнений показник надійності постачань;

$V^{ВП}_{iMs}$ – обсяг виробленої продукції s-го асортименту і-тим постачальником у М-тий період часу;

C_{iMs} – ціна за одиницю обсягу продукції s-го асортименту в і-го постачальника в майбутній (М-тий) період часу;

$C^{Б}_{Ms}$ – сумарний бюджет споживача, що виділяється для закупівлі продукції s-го асортименту на майбутній (М-тий) період часу.

Мамотенко В.
Запорізька державна інженерна академія
наук. кер. – к. політ. н., доцент Венгер О. О.

МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ США ТА ЯПОНІЇ

Для всіх країн з розвиненою ринковою економікою характерним є збільшення частки акціонерів-співробітників в акціонерному капіталі фірм і відповідне зростання величини доходів від участі у капіталі. У США кількість внутрішніх акціонерів вже перевищила 12 млн осіб. Однією з основних причин збільшення частки акціонерів-співробітників є надання акцій на пільгових умовах. Загалом мотивацію праці у США можна охарактеризувати як "пряники по-американськи", адже дану країну можна віднести до ідеологів сучасних методів ведення бізнесу. США являється фундатором таких понять як "HR" і "внутрішньо-корпоративна культура". У 60-і роки XX століття в США були розроблені основні принципи роботи з людськими ресурсами, системи матеріальної і нематеріальної мотивації, способи підвищення лояльності до співробітників.

Велику увагу американці приділяють і підвищенню кваліфікації своїх працівників. На їхніх підприємствах витрати на усі види навчання складають практично 800 млн доларів на рік. Навчання, на думку американців, сприяє підвищенню індивідуальної трудової віддачі і збільшенню прибутку підприємства.

Методи мотивації на підприємствах США можна поділити на дві групи: ті, що підтримують престиж організації, і ті, що стимулюють продуктивність і якість праці. Методи першої групи забезпечують підбір і закріплення найбільш кваліфікованих кадрів, другі – підтримують високий рівень результативності. До методів першої категорії можна віднести відрахування в пенсійний фонд, страхові і лікарняні доплати, участь в прибутках. До другої категорії відносять преміювання у формі грошових виплат, просування по кар'єрній сходинці, моральне стимулювання тощо.

Практично усі американські підприємства, окрім системи винагород, надають своїм співробітникам медичне страхування за рахунок коштів підприємства, програми підвищення кваліфікації, корпоративні обіди і багато інших різноманітних заохочень. Так, для прикладу, корпорації IBM і AT&T у відповідь на зміни демографічної ситуації у країні розробили та успішно реалізували так звані сімейні програми. Велика частина співробітників цих компаній – люди у віці до 40 років, у багатьох з яких є маленькі діти. Керівництво корпорацій надає цим працівникам можливість працювати по гнучкому графіку, допомогу в підборі нянь, корпоративні дитячі сади і ясла, а також організовує свята для співробітників з дітьми. Цікавою є практика, що застосовується в найбільшій американській корпорації Walt Disney: на центральній вулиці Діснейленду вітрини вікон кафе присвячуються найбільш цінним співробітникам.

Щодо досвіду мотивації персоналу на підприємствах такої країни як Японія, то її можна охарактеризувати як "японська стабільність". "В першу чергу служи імператорові та країні, в другу – своїй компанії, в третю – своїй сім'ї, потім можеш приділити увагу собі самому", – цей основний принцип психології японського суспільства йде ще з епохи феодалізму. Це посилання знаходить відображення і в сучасній корпоративній культурі країни висхідного сонця.

У Японії людина влаштовується на роботу на все життя. Будучи одного разу прийнятим в компанію, японець залишається там аж до офіційного виходу на пенсію. Підприємство, на якому працює фахівець, стає практично другою сім'єю. Отже, нематеріальна мотивація співробітників здійснюється за психологічною схемою "батько-син", де батьком виступає компанія, а сином – співробітник. Компанія сприяє отриманню кредиту, а нерідко і сама безвідсотково кредитує своїх співробітників. Також фірма бере на себе усі витрати у разі дорогого навчання працівника і його дітей. Багато японських компаній фінансують сімейні урочистості своїх співробітників – весілля і ювілеї, а також організовують спортивні заходи. Деякі підприємства надають житло своїм співробітникам. Цікаво, що в окремих японських корпораціях схвалюються шлюби між співробітниками. Таким чином корпорація ще сильніше прив'язує фахівця до свого робочого місця – в цьому випадку робота стає практично будинком. Досить високу мотивацію до праці забезпечують широкі можливості кар'єрного і професійного зростання. Підвищення можуть бути незначними, але їх регулярність відмінно мотивує співробітників.

Японська модель характеризується випередженням зростання продуктивності праці відносно зростання рівня життя населення, в тому числі рівня заробітної плати. Розмір окладу здійснюється за тарифною сіткою як сума виплат по трьох розділах: за вік, за стаж роботи, за кваліфікацію й майстерність, що характеризуються категорією та розрядом Система стимулювання праці, порівняно з іншими промислово розвиненими країнами, в Японії дуже гнучка. Традиційно вона будується з урахуванням трьох факторів: професійної майстерності, віку і стажу роботи. Розмір окладу робітника визначається за тарифною сіткою.

Метелькова С. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Іванов М. М.

МЕХАНІЗМИ ЗНИЖЕННЯ ЦІН НА ПРОДУКЦІЮ ТА ТОВАРИ

Для успішної діяльності, підприємство повинне встановлювати прийнятні, конкурентоздатні, беззбиткові ціни, що є актуальною задачею. При встановленні певного рівня ціни на продукцію, що реалізовується, може виникнути ситуація зниження ціни на ринку. Для цього підприємству пропонується використовувати такі основні методи зниження ціни:

1. Зниження ціни до допустимого рівня – утворення конкурентних цін за допомогою зниження до собівартості. Це не завжди ефективний підход, і пропонується застосовувати лише на короткі періоди.

Етапи проведення зниження:

1) Визначення існуючого рівня цін на товари та продукцію. Для цього слід проаналізувати прайсові данні на товари та продукцію товариства за якими вони реалізуються.

2) Визначення рівня цін конкурентів на аналогічну продукцію. Провести меркетнгове дослідження цін конкурентів.

3) Зниження ціни до рівня конкурентів, що встановлення рівня ціни до 10% нижче рівня цін конкурентів.

4) Аналіз змінення обсягів збуту й розрахунок втраченого прибутку.

2. Найефективнішим і часто використовуваним є метод зниження собівартості продукції. Мінімальна ціна визначається витратами фірми. Прагнучи призначити на продукцію чи товари знижену ціну, але яка б повністю покривала всі витрати й включаючи прибуток. Тому в процесі формування цінової політики важливого значення набуває процес постійного контролю витрат та зниження собівартості продукції та товарів.

Для виявлення резервів зниження собівартості необхідно визначити чинники, які формують ці зниження. Під чинниками зниження собівартості продукції розуміють всю сукупність рушійних сил і причин, які визначають її рівень і динаміку. Розрізняють такі чинники зниження собівартості:

1) Підвищення технічного рівня торгівельного обладнання, впровадження нових прогресивних технологій, підвищення рівня механізації і автоматизації процесів продажу; розширення масштабів використання і вдосконалення техніки і технологій, які застосуються; використання товарів вищої якості.

2) Поліпшення організації торгівельного процесу і праці, тобто:

– удосконалення управління торгівельними процесами і скорочення витрат на нього;

– поліпшення використання основних виробничих фондів; поліпшення матеріально-технічного забезпечення;

– скорочення транспортних та складських витрат.

3) Зміни обсягів продажу, які дають відносне скорочення умовно-постійних витрат в результаті зростання обсягу продажів.

4) Зміна структури, асортименту і поліпшення якості продукції, що реалізовується.

Індексний метод дає можливість враховувати вплив вище приведених чинників на зміну собівартості продукції, і визначення можливості зниження ціни на продукцію.

Для зниження собівартості продукції треба провести:

1) Аналіз зниження витрат на виробництво продукції.

2) Розрахувати економію на кожний з видів витрат.

3) Економія на матеріальних витратах визначається як:

$$Ем = (Ро - Рн) \times А \times Ц, \quad (1)$$

де Ро – питома витрата матеріалів {сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива і енергії до ін.) до впровадження, базова, Рн – те ж після впровадження, розрахункова, А – обсяг виробництва продукції в натурі, Ц – ціна за одиницю матеріальних ресурсів.

Таким чином, запропоновано підхід механізму зниження цін на продукцію та товари.

Нагінський О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Ільяшенко В. А.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Без усяких сумнівів можна стверджувати, що фінансова стійкість підприємства – поняття багатогранне, що об'єднує в собі цілий комплекс характеристик виробничо-господарської діяльності підприємства. Більшість з них можна розглядати як самостійно, так і в комплексі з іншими характеристиками, які є елементами фінансової стійкості підприємства. На нашу думку, на практиці буде виправдано використання наступного переліку елементів фінансової стійкості підприємства.

Під платоспроможністю підприємства слід розуміти його здатність своєчасно проводити платежі за своїми зобов'язаннями. Найчастіше оцінка платоспроможності проводиться одночасно, за станом на дату складання бухгалтерської звітності. В основі оцінки даної характеристики лежить зіставлення зобов'язань підприємства на дану дату (короткострокової кредиторської заборгованості підприємства, а також тих довгострокових зобов'язань, термін погашення яких минув у звітному періоді) з наявними в розпорядженні підприємства поточними активами, прийнятими в якості засобу погашення заборгованості. При цьому найбільш грамотно диференціювати поточні активи за ступенем їх ліквідності, тобто здатності служити цими самими засобами для погашення короткострокової заборгованості. Аналіз динаміки платоспроможності за ряд звітних періодів дозволяє отримати ретроспективну оцінку платоспроможності підприємства, застосувавши до якої методи економіко-математичного моделювання можна сформувати оцінку перспективної платоспроможності. Саме перспективна платоспроможність, на наш погляд, є найбільш важливим аспектом в оцінці фінансової стійкості підприємства.

Кредитоспроможність підприємства – це право і можливість отримання кредиту. Безумовно, ґрунтується воно на здатності підприємства забезпечити виконання основних умов кредитного договору – терміновості, зворотності, платності. Таким чином, кредитоспроможність підприємства можна охарактеризувати як його платоспроможність у відносинах з кредитними інститутами, тобто кредитоспроможність входить у більш широке поняття платоспроможності. Ми виділили його в окремий елемент з метою більшої зручності використання схеми аналізу фінансової стійкості підприємства за елементами з позиції споживачів інформації. Так, наприклад, елемент "кредитоспроможність" буде найбільш цікавий для банків, що кредитують.

У даному випадку мається на увазі рентабельність вкладеного капіталу, тобто відношення прибутку до суми вкладеного капіталу. Рентабельність – характеристика ефективності діяльності підприємства. Стабільно висока рентабельність є ознакою високої фінансової стійкості. Для аналізу рентабельності необхідно використовувати показники, розраховані як за балансовою, так і по чистому прибутку, у вільному розпорядженні підприємства і т. д. Вкладений капітал може розглядатися як в сукупності (вся сума активів), так і окремо по елементах: рентабельність капіталу, вкладеного у необоротні активи, в поточні активи, у сферу виробництва, у сферу обігу і т. д. Тут же можна побачити рентабельність цінних паперів підприємства, яка характеризує прибуток від інвестування коштів у дане підприємство з позиції акціонерів.

Виробничий потенціал підприємства – характеристика забезпеченості підприємства засобами виробництва. Це один з найважливіших критеріїв його фінансової стійкості, забезпечення безперебійності роботи. Тенденція до зниження виробничого потенціалу підприємства може розцінюватися як надзвичайно негативний процес. Безумовно, перерозподіл коштів в активах з позаоборотних в оборотні, мобільні активи сприяє зростанню рентабельності, ефективності їх використання. Але цей процес має і зворотний вплив: вичерпується, "проїдається" основний капітал фірми, і за короткостроковим сплеском прибутковості може наступити тривалий криза, пов'язана з допущеним порушенням виробничого потенціалу.

Одним з найбільш важливих питань забезпечення фінансової стійкості є забезпечення нормального фінансування виробничого процесу, для чого необхідна оцінка ступеня забезпеченості активів джерелами фінансування, тобто визначення потенційної можливості підприємства використовувати наявні у нього кошти, аналіз їх використання, напрями та розміщення, оцінка достатності існуючого рівня фінансування й визначення оптимальної структури пасивів.

Фінансова незалежність підприємства – це незалежність від кредиторів (незалежність забезпечення безперебійного виробничого процесу, реалізації керівних функцій, зовнішньої політики підприємства). Обійтися без використання позикових коштів практично неможливо, і в завдання фінансового менеджера входить збереження розумного співвідношення власних і позикових джерел фінансування підприємства, яке дозволило б, з одного боку, підвищити ефективність використання власних коштів, а з іншого боку, вберегти підприємство від потрапляння в ситуацію, коли позикові кошти є для підприємства "кисневою подушкою", без якої його функціонування неможливо.

Фінансова гнучкість характеризується здатністю підприємства протистояти несподіваним перерв в надходженні грошових коштів у зв'язку з непередбаченими обставинами. Це означає здатність займати з різних джерел, збільшувати акціонерний капітал, продавати і змінювати розміщення активів, змінювати рівень і характер діяльності підприємства, щоб вистояти в умовах, що змінюються.

Новак Н. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Іванов М. М.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Сьогодні удосконалення системи управління персоналом є актуальною задачею, якій повинно бути надані всі можливості для ефективної роботи, але і гнучкість управління, покращує моральний клімат, полегшує делегування повноважень, а ігнорування потреби в розвитку, нових знаннях і навичках посилює плинність кадрів.

Реалізація сучасної концепції системи управління персоналом передбачає підвищення гнучкості системи навчання, групові форми роботи, заміну викладачів консультантами.

Розвиток персоналу може бути загальним і професійним.

Професійний розвиток підготовки співробітників спрямовано на виконання нових виробничих функцій, рішенню нових задач, направлений на перемагання розбіжностей між вимогами до працівника і якостями реальної людини.

Це вимагає значних зусиль зі сторони співробітників, тому неможливо без зацікавленості з його сторони. Мотивами тут може бути бажання по скоріше оволодіти новою роботою, зберегти посаду, яку займає на даний момент або отримати більш вищу посаду, забезпечити гаранті стабільності або зростання доходу; оволодіти знаннями; розширити контакти, стати більш незалежними від роботодавця і конкурентноздатним на ринку праці.

Співробітник, який підвищує свій рівень кваліфікації чи засвоює нових знань, умінь і навичок, одержують додаткові можливості для планування професійної кар'єри як в організації, так ї за її межами. Навіть у випадку безробіття внаслідок звільнення з організації навчена особистість швидше знайде собі нову роботу, легше зможе організувати власну справу і в такий спосіб забезпечити працевлаштування інших громадян.

Потреба підприємства в підвищенні кваліфікації її співробітників обумовлена: змінами в зовнішньому і внутрішньому середовищу; ускладненням процесу управління; засвоєнням нових видів і сфер діяльності (наприклад, для виробничих підприємств – продукція, ринки збуту, для торгових – сегмент ринку, нова продукція).

Підвищення кваліфікації кадрів повинно бути комплексним за обсягом, диференційованим по окремим категоріям працівників, безперервним, орієнтованим на перспективні професії. Виділяють наступні форми підвищення кваліфікації:

1. Внутрішня (в межах організації) і зовнішня (в учбових закладах, спеціальних центрах). Внутрішня форма може здійснюватися на робочому місці і за межами його. проводитися не тільки за рахунок коштів організації, а й за рахунок бюджетних чи власних коштів громадянина. Вона краще враховує потреби підприємства, стимулює персонал, формує його дух, потребує незначних витрат, легше контролюється, але при малій кількості працівників потребує великих затрат. Якщо розвиток персоналу здійснюється переважно в межах організації або за її ініціативи та сприяння поза виробництвом, то професійний розвиток особистості може виходити за рамки трудової діяльності на робочому місці.

2. Організована і неорганізована форми (самоосвіта). В останньому випадку створюється так звана група саморозвитку, коли люди об'єднаються для сумісного аналізу, розгляду можливих засобів самовдосконалення, особистого розвитку, взаємної підтримки.

3. Професійна або проблемо-орієнтована форма (за потребою), направлена на відпрацювання необхідної підприємству поведінки.

4. Форма, заснована на стандартах або спеціальних (загальних і конкретних) програмах.

5. Форма, яка використовується цільовими групами (керівників і спеціалістів) або для всього персоналу.

Таким чином, запропоновано шляхи удосконалення системи управління персоналом, що дозволяють використовувати форми підвищення кваліфікації співробітників.

Омельчак М. О.
Запорізький національний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Бєлоусова О. С.

TOTAL QUALITY MANAGEMENT ЯК СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Управління якістю є ключовою функцією управління будь-якої організації, основним засобом досягнення і підтримання його конкурентоспроможності. Найбільш потужним науковим і методологічним напрямом у 20-му столітті стало загальне управління якістю – Total Quality Management.

В даний час у світі впровадження системного підходу до управління якістю здійснюється підприємствами у трьох формах:

1) перший рівень – системи якості за моделями, регламентованих стандартами ISO 9000;

2) другий рівень – системи загального управління якістю (Total Quality Management – TQM);

3) третій рівень – системи загального керівництва підприємством або загального управління фірмою.

Системи всіх трьох рівнів знаходяться в постійному розвитку і взаємозв'язку і все більшою мірою інтегруються. Тим не менш, по суті, вони є трьома послідовними ступенями вдосконалення управління, і системи кожного рівня мають свої принципово важливі відмінні особливості.

Впровадження концепції загального управління якістю на західних фірмах з початку 90-х років стало умовою ефективної побудови системи якості та реалізації її елементів. Не можна говорити про TQM як про єдину систему. Можна говорити про основні співпадаючі принципи багатьох систем, умовно об'єднаних назвою TQM. Сьогодні в це поняття вкладається все різноманіття форм управління якістю в Японії, США, Європі. Його складові частини іноді називають "totalquality" (загальна якість), "CWQC", "TQC", benchmarking (орієнтація на кращі досягнення) і т. д.

В ISO 8402-94 TQM визначається як підхід до керівництва організацією, націлений на якість, заснований на участі всіх її членів (тобто персоналу у всіх підрозділах і на всіх рівнях організаційної структури), і спрямований на досягнення довгострокового успіху шляхом задоволення вимог споживача і вигоди для членів організації і суспільства. При цьому наголошується, що сильне та наполегливе керівництво з боку вищої адміністрації, навчання та підготовка всіх членів організації є суттєвими моментами для успішної реалізації даного підходу.

Система TQM включає:

- контроль в процесі розробки нової продукції;
- вхідний контроль матеріалів / готової продукції;
- оцінку якості продукції / виробничого процесу;
- використання циклу PDCA (plan-do-check-action);
- управління людським фактором шляхом створення атмосфери задоволеності, зацікавленої участі;
- роботу в області якості за методом між функціонального управління (cross-function management);
- участь службовців у фінансовій діяльності (прибутку, акціонерному капіталі), виховання свідомого ставлення до якості, відчуття партнерства;

Ефективність TQM залежить від трьох головних умов:

1) вища посадова особа на підприємстві енергійно виступає за підвищення якості;

2) інвестиції здійснюються не в обладнання, а в людей;

3) організаційні структури перетворюються або створюються спеціально під TQM.

На підприємствах України реалізація концепції загального управління якістю (TQM) здійснюється у впровадженні міжнародних стандартів ISO серії 9000, які на сьогоднішній день увібрали в себе кращий міжнародний досвід по створенню конкурентоспроможного підприємницького середовища.

Досвід впровадження TQM на вітчизняних підприємствах, проблеми та помилки вказують на велику кількість перешкод, які заважають адекватному сприйняттю нової бізнес-філософії.

Отже, концепція TQM завжди виходить з того, що покращення немає меж і кожен крок впливає або на вдосконалення якості продукції або на зниження її собівартості. І це має стати філософією всіх українських підприємств.

Онищенко А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Для будь-якого підприємства зі всіх ресурсів головним є персонал. Але не всі підприємства можуть достатньо стимулювати своїх співробітників, особливо в умовах нестабільної економічної ситуації в країні. Більше того, багато підприємств намагаються заощадити кошти саме на матеріальному стимулюванні своїх працівниках. У зв'язку з цим виникає потреба пощуку ефективних та прийнятних для організації шляхів підвищення мотивації персоналу. На сьогодні існує дуже багато методів стимулювання персоналу на підприємстві, як матеріальних, так і не матеріальних. Висока мотивація персоналу-це найважливіша умова успіху підприємства.

Для досягнення найкращих результатів роботи підприємства необхідно визначити мотиви, які керують кожним співробітником в його трудовій діяльності, та створити йому сприятливі умови для виконання поставлених перед ним завдань. Для цього на кожному підприємстві повинна бути розроблена комплексна система, яка буде ефективна при стимулюванні персоналу, як матеріально, так і за допомогою використання морального заохочення.

Головне в мотивації – її нерозривний зв'язок з потребами людини. Економічні методи мотивації грунтуються на тому, що внаслідок їх застосування працівники отримують певні вигоди, що підвищують їх ма-

теріальний добробут. Рівень оплати праці відображає формальну оцінку трудового внеску працівників в кінцеві результати, їх старанності, професіоналізму і кваліфікації. Проте більш дієвим стимулюючим засобом він стає при доповненні його іншою важливою формою економічної мотивації –системою преміювання. Щоб премії грали роль дієвого стимулюючого чинника, вони повинні складати не менше 1/4 основного заробітку і повинні бути справедливими та своєчасними.

Загалом система грошових виплат повинна забезпечувати більшості працівників бажаний рівень доходу за умови добросовісного відношення до роботи і виконання своїх обов'язків. Задоволеність матеріальною винагородою, його справедливим рівнем стимулює ініціативність людей, формує прихильність організації, привертає нових працівників, що, у свою чергу, позитивно позначається на ефективності діяльності організації. Оскільки в умовах кризи матеріальне стимулювання праці обмежене, підприємствам слід звернути увагу на нематеріальні методи мотивації персоналу. До видів нематеріальної мотивації відносять організацію навчання для персоналу та підвищення кваліфікації. Це тренінги, семінари, освітні програми. Також дієвим способом мотивувати працівників є фіксація досягнень. Її можна втілити за допомогою "дошки пошани" з визначенням найкращого працівника місяця (року) того чи іншого відділу. Такий крок не вартуватиме підприємству нічого, але посилить професійну конкуренцію. З цією ж ціллю можна проводити конкурси професійної майстерності з нагородженням переможців грамотами або призами. Але не слід забувати, що всі методи стимулювання повинні обиратися для кожного підприємства індивідуально.

Таким чином, найважливішим фактором успішної діяльності підприємства є розробка системи трудової мотивації і організація оптимальної системи стимулювання персоналу. В умовах економічної нестабільності найбільшу увагу треба приділяти використанню саме методів нематеріальної мотивації. Найкраще, коли у компанії працює окремий фахівець з мотивації, який за допомогою тестувань та опитувань може чітко визначити, чим керується той чи інший працівник і який спосіб мотивації слід застосувати. За умови невеликої завантаженості, ці функції можуть бути покладені на фахівця з підбору персоналу. До кожної людини потрібен персональний підхід для визначення того, що його мотивує в роботі і саме на це робити акценти. І лише тоді можна чекати успіху і високих результатів від співробітника.

Осадча Л. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. с.-г. н., доцент Притула Н. М.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Щоб забезпечувати виживання підприємства в сучасних складних умовах світової фінансової кризи, управлінському персоналу необхідно, перш за все, вміти реально оцінювати стан свого підприємства, стан потенційних конкурентів і вміти адаптуватися в умовах швидкоплинних зовнішнього середовища.

Одним з важливих умов успішного управління фінансами підприємств є аналіз і діагностика його фінансового стану і фінансової стійкості. Головна мета аналізу – своєчасно виявляти і усувати недоліки у фінансовій діяльності і знаходити резерви зміцнення фінансового стану підприємства і його платоспроможності. З його допомогою виробляються стратегія і тактика розвитку підприємства, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства і його підрозділів.

Розглядаючи фінансовий стан підприємства, можна виявити наступні проблеми:

– низька фінансова стійкість. Загрожує проблемами в погашенні зобов'язань у майбутньому, залежністю підприємства перед кредиторами, що це означає втрату самостійності;

– низька платоспроможність. Це означає, що у підприємства найближчим часом може не вистачити або вже не вистачає коштів для того, щоб вчасно розплатитися за своїми зобов'язаннями, з кредиторами, персоналом підприємства. Вчасно здійснити оплату податків і зборів. Проблеми з погашенням зобов'язань означають зниження коефіцієнта ліквідності. Коефіцієнт загальної ліквідності допомагає оцінити потенційну здатність підприємства розплачуватися за поточними зобов'язаннями за рахунок наявних оборотних активів;

– недостатнє задоволення інтересів власника. Дана проблема пов'язана з "низькою рентабельністю власного капіталу". Це означає, що власник отримує доходи, значно менші вкладених коштів. Про знижується віддачі на вкладений у компанію капітал скаже зниження показників рентабельності.

Аналіз фінансового стану підприємства – це розрахунок, інтерпретація і оцінка комплексу фінансових показників, що характеризують різні сторони діяльності організації. Змістом аналізу є глибоке і всебічне вивчення економічної інформації про функціонування аналізованого суб'єкта господарювання з метою прийняття оптимальних управлінських рішень щодо забезпечення виконання виробничих програм підприємства, оцінки рівня їх виконання, виявлення слабких місць і внутрішньогосподарських резервів.

Аналіз являє собою комплексне дослідження дії зовнішніх і внутрішніх, ринкових і виробничих факторів на кількість і якість виробленої підприємством продукції, фінансові показники роботи підприємства і вказувати можливі перспективи розвитку подальшої виробничої діяльності підприємства в обраній галузі господарювання.

Об'єктом фінансового аналізу є бухгалтерська звітність підприємства. Аналіз даних звітності проводиться з метою своєчасного виявлення та усунення недоліків фінансової діяльності підприємства та знаходження резервів поліпшення його фінансового стану.

Залежно від особливостей конкретного підприємства існують різні шляхи покращення фінансового стану та ліквідності організації:

- Залучення додаткових позикових коштів.
- Залучення інвесторів, з допомогою випуску власних акцій для збільшення власного капіталу.
- Зміна структури позикового капіталу.

Політун А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Коваленко Є. О.

СУТНІСТЬ Й ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розвиток науково-технічного прогресу призводить до удосконалення засобів виробництва і, відповідно, методів управління персоналом. Тому організація праці повинна постійно удосконалюватися, використовуючи набутий досвід і сучасні технології.

Важливим фактором є система організації виробництва, яка включає в себе оптимізацію і координацію всіх матеріальних і трудових ресурсів в просторі і часі. Тобто система організації виробництва виступає засобом організації праці на підприємстві. Такі психофізіологічні фактори, як збереження в процесі праці здоров'я людини, підвищення культури та естетики праці, позитивно впливають на покращення організації праці на підприємстві. Вагомими факторами впливу на організацію праці є умови зовнішнього і внутрішнього середовища. До внутрішніх умов відносять освітленість, виробничий шум, вібрацію, забруднення повітря та інші чинники, нормування яких призводить до покращення організації праці на підприємстві. До зовнішніх умов середовища належить нестабільність економіки, зміни у законодавчій базі, від яких залежать теоретичні основи організації праці.

Для вирішення завдань організації праці в масштабах народного господарства застосовуються прямі і непрямі регулятори, що враховують міру розвитку ринкових відносин. В межах підприємства головне значення для організації праці мають питання правильної розстановки працівників у виробництві на основі раціонального поділу праці і суміщення

Для організації суспільної праці важливе значення має розподіл робочої сили між галузями, об'єднаннями, підприємствами, забезпечення зайнятості населення і відтворення робочої сили, утворення і розвиток форм розподілу результатів праці. Всі ці питання тісно пов'язані з дією в суспільстві виробничих відносин і економічних законів. Процес праці, являючись сукупністю дій людини, спрямованих на перетворення сировини в готові вироби, представляє головний складник виробничого процесу, незалежно від конкретної форми його здійснення. Виробничий процес є сукупністю часткових процесів, що учиняються як в часі, так і в просторі. Забезпечення їх координації, планування їх виконання по термінам і обсягу є завданням організації праці. В процесі здійснення виробничого процесу необхідним є підбір і розстановка робітників, організація робочих місць і їх оснащення, нормування праці і утворення сприятливих умов праці тощо. Це об'єднує загальне поняття організація праці, що є необхідним складовим виробничого процесу. Організувати працю працівників можна по-різному: на основі використання досвіду фахівців, форм і методів виконання роботи, але найбільш ефективний шлях – це використання досягнень науки (фізіології і психології праці, ергономіки і т. д.) і передового досвіду трудових колективів і окремих працівників. Наприклад, план робочого місця можна виконати шляхом довільного розміщення на робочій площині устаткування, допоміжного приладдя, але в умовах наукової організації праці ці питання вирішуються на основі використання даних антропометрії, фізіології, планування виконання трудового процесу з врахуванням використання принципу економії рухів та ін.

Організація праці – це спосіб поєднання безпосередніх виробників із засобами виробництва з метою створення сприятливих умов для одержання високих кінцевих соціально-економічних результатів. Організація праці є об'єктивною необхідністю і невід'ємною складовою трудової діяльності людини. Вона має сприяти вдосконаленню всіх процесів праці, виробничих структур для досягнення найвищої ефективності суспільного виробництва.

В умовах ринкової економіки на всіх рівнях управління можна виділити економічні та соціально-психологічні завдання щодо поліпшення організації праці. Економічні завдання передбачають досягнення максимальної економії живої та уречевленої праці, підвищення продуктивності, зниження витрат у процесі виробництва продукції і надання послуг належної якості.

Соціально-психологічні завдання передбачають створення таких умов праці, які б забезпечували високий рівень працездатності зайнятих у виробництві. Крім того, працівники мають одержувати задоволення від роботи, яку виконують.

Вперше наукова теорія праці знайшла відображення в тейлоризмі (понад 100 років тому), і подальший її розвиток полягав у переході до концепцій "збагачення праці", "автономних груп", "гуманізації праці", які потім продовжили свій розвиток у складі більш широких економіко-соціологічних і політико-ідеологічних теорій "демократії в промисловості", "соціальної інтеграції" та ін.

Отже, організація праці на підприємстві – це система здійснення трудового процесу, що визначає порядок і умови поєднання і здійснення складових його часткових трудових процесів, взаємодії виконавців і їхніх груп із засобами праці й один з одним для досягнення поставленої мети спільної діяльності і забезпечення наміченого соціально-економічного ефекту.

Полянська С. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. с.-г. н., доцент Притула Н. М.

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасний економічний стан України характеризується високою залежністю від впливу політичних чинників та мінливістю бізнес-систем, підвищенням рівня конкуренції на ринках, що зумовлює необхідність вітчизняних підприємств використання антикризових методів та нових методів управління підприємствами. Суб'єкти господарювання надають перевагу стратегії мінімізації витрат, орієнтації на власні можливості, уникненню втрат та втрачених можливостей, стабілізації проблемних ситуацій. Використовуючи стратегічні підходи до управління підприємством, які базуються на досвіді та інтуїції менеджерів не завжди є достатнім і ефективними. Господарська діяльність в умовах підвищеного негативного впливу факторів, в першу чергу, зовнішнього середовища спричиняє банкрутство окремих суб'єктів господарювання або їхньої тимчасової неплатоспроможності.

Чинники, що обумовлюють відмінність антикризового управління від звичайного поточного:

- Головною метою його є забезпечення міцного положення на ринку і стабільно стійких фінансів підприємства за будь-яких економічних, політичних, соціальних метаморфоз у країні;
- Головне в антикризовому управління – улаштована і діюча реакція на істотні зміни зовнішнього середовища на основі заздалегідь розроблених альтернативних варіантів залежно від ситуації;
- В основі антикризового управління лежить процес постійних і послідовних інновацій у всіх ланках і сферах дій підприємства; юридичних осіб;
- Антикризове управління націлене на те, що навіть у складній ситуації, у якій виявилось підприємство, можна було ввести в дію такі управлінські і фінансові механізми, що дозволили б вибратися з труднощів з найменшими для підприємства втратами.

Як відомо, розвиток будь-якого суб'єкта господарювання перебуває у залежності не тільки від розміру його капіталу, але й від ефективності його використання управлінцями підприємств, а отже, інвестиційна політика є одним з ключових факторів подолання та передбачення кризових явищ.

Інвестиційна стратегія – це певна система скоординованих дій підприємства, яка визначає стратегічні напрямки інвестиційної діяльності, забезпечення її необхідними інвестиційними ресурсами та планування їх ефективного використання.

Поняття "інвестиційна стратегія" в сучасній економічній літературі тлумачиться як формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності і вибір найефективніших шляхів їх досягнення. Інвестиційна стратегія визначає можливості поліпшення результатів господарювання суб'єкта за допомогою інвестицій, тобто окреслює напрями інвестування з метою одержання прибутку і збільшення власних активів. По відношенню до загальної стратегії економічного розвитку інвестиційна стратегія носить підпорядкований характер і повинна погоджувати з нею цілі та етапи реалізації. Зазначимо, що інвестиційну стратегію можна розглядати і як процес стратегічного управління інвестиційною діяльністю. В цьому випадку він включатиме в себе: – тактичне управління інвестиційною діяльністю шляхом формування інвестиційного портфелю; – оперативне управління інвестиційною діяльністю шляхом оперативного керування окремими інвестиційними проектами та програмами.

Передумовою формування інвестиційної стратегії є загальна стратегія економічного розвитку компанії. Відносно неї інвестиційна стратегія має підпорядкований характер і повинна узгоджуватися з нею по цілях та етапах реалізації. Інвестиційна стратегія в цьому випадку розглядається як головний фактор забезпечення ефективного розвитку компанії у відповідності із обраною нею загальною економічною стратегією.

Семенюк В. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні господарюючі суб'єкти самостійно планують і здійснюють фінансово – економічну діяльність, відповідно їх фінансовий стан визначає місце підприємства в економічному середовищі та на скільки ефективним та безризиковим може бути його функціонування. Основний акцент при цьому спрямований на забезпечення стабільності і прогнозування можливостей економічного зростання за рахунок досягнення високого рівня фінансової стійкості підприємства. Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами такого ж профілю при отриманні кредитів, залученні інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вища стійкість підприємства, тим більш воно незалежне від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик банкрутства.

Досягнення фінансової стійкості підприємств можливе лише за умови використання елементів сучасного менеджменту, своєчасної реакції на зміни зовнішнього середовища, таких як: зміна та скорочення попиту, криза неплатежів, податкове законодавство та інших.

Основною умовою забезпечення фінансової стійкості підприємства є формування достатніх обсягів коштів, що дають змогу в повному обсязі виконати свої зобов'язання перед бюджетом, розрахуватися з працівниками, кредиторами, постачальниками. Іншими словами, підприємство буде фінансово стійким, якщо величина його вхідних грошових потоків від операційної діяльності перевищуватиме вихідні. Виходячи з наведеного, можна зробити висновок, що одним з важливих компонентів фінансової стійкості є наявність необхідної кількості фінансових ресурсів, які можна сформувати лише за умови ефективної роботи підприємства та отримання прибутку, що не можливо без застосування управлінських рішень.

В процесі управління фінансовою стійкістю особливу увагу слід приділяти саме внутрішнім факторам, які залежать від діяльності підприємства і на які воно має можливість впливати. До таких факторів можна віднести: галузеву належність підприємства; розмір оплаченого статутного капіталу; величина і структура витрат; співвідношення між постійними і змінними витратами; наявність резервів, як форми фінансової гарантії платоспроможності; політику управління дебіторською заборгованістю; ділову активність; рентабельність; політику управління персоналом.

Для дослідження рівня впливу факторів на фінансову стійкість Б. М. Корецьким та В. С. Мартинюком була запропонована семичленна модель.

За допомогою цієї моделі можна оцінити вплив та управляти рівнем рентабельності через зміну показників, що формують фінансову стійкість підприємства.

Таким чином приведена модель дозволяє виявити силу дії певних факторів на фінансову стійкість, контролювати якість роботи фінансової служби суб'єкта господарювання, компетенцію і ефективність служби маркетингу, успішно прогнозувати фінансову стійкість підприємства через зміну параметрів його роботи. З її допомогою власники підприємств одержують ефективний інструмент управління фінансовою стійкістю підприємства та зменшують ризики втрати підприємством фінансової незалежності. Запропонований підхід до побудови детермінованих моделей можна використати для побудови інших моделей, які враховували б потреби і інтереси власників в конкретних умовах місця і часу.

Перспективами подальших досліджень є виявлення інших напрямків вдосконалення управління фінансовою стійкістю підприємства та розробка рекомендацій щодо практичного їх впровадження на конкретному підприємстві.

Стукалова Ю. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Коваленко Є. О.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗЕВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Галузеві ринки систематизують за різними ознаками, найпоширенішою з яких є об'єкт обміну. За об'єктом обміну всі галузеві ринки є різними, проте вони можуть бути порівняні між собою за обсягом обороту продукції у вартісному виразі. Тому даний спосіб систематизації галузевих ринків широко використовують в економічній науці, практичній роботі органів влади, господарській діяльності підприємств для характеристики товароруху певного виду продукції в національній економіці. На основі об'єкта обміну галузеві ринки об'єднуються у видові групи: ринки товарів кінцевого споживання (споживчі, інвестиційні товари); послуг; ринки виробничих ресурсів (трудових ресурсів, первинних і оброблених природних ресурсів, фінансових ресурсів).

Характерною ознакою сучасного галузевого ринку в Україні є слабкість ринкових інституцій, неефективність наявних механізмів державного регулювання економічними процесами на ринку, розвиток тіньових, віртуальних і фіктивних відносин. Важливим є врахування усього комплексу макроекономічних (темпи економічного зростання, рівень інфляції, стан безробіття, параметри монетизації економіки тощо) і мікроекономічних (мотиви й цільові установки економічної поведінки виробників і споживачів, механізми та інструменти управління і прийняття рішень в локальних структурах ринку тощо) чинників, які впливають на розвиток внутрішнього ринку; чітке бачення взаємозв'язків між ними.

Структурні деформації знаходять свій вияв у недовершеності розвитку ринків. У той час, як ринок товарів і послуг поступово розвивається, ринок фінансових ресурсів та ринок праці перебуває практично у зародковому стані. Малоефективною є ринкова інфраструктура. Стару "соціалістичну" систему матеріально-технічного постачання та збуту зруйновано, а нова будується досить повільно, її елементи часто набувають "тіньового" або й кримінального характеру. Повільно освоюється сучасний маркетинговий інструментарій через суттєвий брак кваліфікації управлінського персоналу багатьох підприємств. Досить часто продукція українських компаній виявляється неконкурентоспроможною або неліквідною саме через їхню неефективну збутову політику.

Проблема вузькості та структурної недосконалості галузевого ринку України обговорюється науковцями та аналітиками досить давно. Ознаками цієї вузькості є різке падіння реальних доходів населення та рівень середнього доходу, який ледве наближається до прожиткового мінімуму, що обмежує споживчий попит; низький рівень прибутків підприємств; недостатні обсяги інвестиційної діяльності, що обмежує попит на продукцію виробничого та інвестиційного призначення; реструктивна бюджетна політика, яка звужує державне споживання та інвестиції. Дуже негативно на галузевий ринок впливають також платіжна криза та дефіцит ліквідних ресурсів підприємств і висока вартість кредитних ресурсів, насамперед – для інвестиційних кредитів. Вузькість галузевого ринку веде до порушення зв´язків між окремими економічними суб´єктами, галузями, регіонами тощо. Підприємства зазвичай здійснюють мінімізіцію витрат виробництва, шукаючи найвигідніші умови закупівлі сировини та комплектуючих, що дає їм можливість більш агресивно поводитися на ринку. Відособлення господарюючих суб´єктів перешкоджає ефективній внутрігалузевій та міжгалузевій конкуренції. Труднощі встановлення зв'язків відбиваються на високих трансакційних витратах. Це, в свою чергу, веде до пошуку підприємствами засобів їх зниження через „тіньові" операції.

Відбувається некоректне визначення вартості товарів. Це виявляється у множинності цін між продукцією промисловості та сільського господарства, високого та низького ступеня переробки, надмірній впливовості одних ринків (зокрема – суттєвому впливі ціни грошей – позичкового відсотка на собівартість товарів) і надто малій ролі інших (фондового ринку, ринку праці). Конкуренція між українськими підприємствами та зарубіжними фірмами позбавлена фундаментального принципу еквівалентності обміну. Наслідком некоректного визначення вартості є деформація пріоритетів економічного розвитку та спрямування капіталів до галузей із невиправдано високою нормою прибутку.

Вузькі ринки частіше та легше підпадають під раптові впливи, а саме на їхню динаміку впливає більше неекономічних чинників (зокрема проблеми інфраструктури, різного роду політичні чинники, погодні умови тощо), що призводить до виникнення раптових непередбачуваних дисбалансів ринків. Це дестабілізує відтворювальний процес, змушуючи уряд вживати стабілізаційні заходи, які часто суперечать потребам економічного зростання.

На галузевому ринку України виникає надмірний вплив з боку зовнішніх чинників. Переорієнтація виробників на зовнішні ринки робить їх більш чутливими до кон'юнктурних коливань на цих ринках. Вузькість внутрішніх ринків робить країну, таким чином, високозалежною від зарубіжних торговельних партнерів, що дає підґрунтя не лише для економічного, але й для політичного тиску.

Утруднено зв´язок між виробником і споживачем. Через крайню обмеженість споживача в коштах його вимоги до товарів знижуються, він переключається на більш дешеві, незважаючи на їхню низьку якість. Це зменшує можливості нецінової конкуренції підприємств, послаблює стимули до підвищення якості та покращання споживчих характеристик продукту.

Галузевий ринок України має дефіцит або викривленість інформації для суб´єктів господарювання про стан попиту, суспільну оцінку ефективності виробництва, рівень його конкурентоспроможності. Адже джерелом такої інформації має виступати ринок. Звужений ринок робить цю інформацію некоректною, частково недоступною або й відсутньою, що веде до зниження раціональності очікувань економічних суб'єктів. Наслідками дефіциту інформації є втрата мотивації до ефективної діяльності економічного суб´єкта, неефективне використання ресурсів, консервування його технологічної, економічної та організаційної структури, зрештою – неможливість формування ефективної стратегії на мікрорівні.

Наведені чинники ведуть до уповільнення формування в Україні повноцінної ринкової економіки, а саме: перешкоджають становленню конкурентоспроможних підприємств; сприяють збереженню монополізації ринків; ведуть до необгрунтованого завищення цін; стають на заваді поширенню ефекту галузевого зростання на всю економіку; сприяють "тінізації" економіки, розвитку корупції. Це створює суттєві загрози економічній безпеці Украї ни, веде до деформації дії основних ринкових законів. Останнє, в свою чергу, знижує ефективність економічної стратегії держави. Подальше поліпшення ситуації на галузевому ринку залежить насамперед від результативності інституційних реформ. Подолати деформації національного ринку можна лише на основі інституційних перетворень – розвитку конкуренції, зниження рівня монополізації виробництва, повного і прозорого доступу до фінансових ре сурсів, забезпечення рівності прав власності тощо. На цій основі буде забезпечуватися й належна ефективність внутрішнього ринку.

Сухоруков Д. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Іванов М. М.

МЕХАНІЗМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сьогодні актуальною задачею є антикризове управління підприємством, яке повинно враховувати економічний стан самого підприємства та зовнішнє середовище.

В роботі проаналізовано що розумінні кризи велике значення мають не тільки причини, але і можливі наслідки: ймовірно оновлення організації або її руйнування, оздоровлення чи виникнення нової кризи.

Україна володіє значним ресурсним і виробничим потенціалом для експортних поставок металургійної, хімічної, аграрно-промислової продукції, фінансових, транспортних послуг. Освоєння експортного потенціалу в зазначених сферах і напрямках за рахунок виходу на нові світові ринки дозволить збільшити використання виробничих потужностей вітчизняних підприємств.

Досліджена причина, яка перешкоджає повноправної інтеграції нашої економіки у світове господарство, є низька конкурентна здатність її продукції на світових ринках.Із промислової продукції на світових ринках далекого зарубіжжя може конкурувати лише незначна частина продукції, вироблена за "хайтековські" технології. Крім того, багато товарів, на які є попит на зовнішніх ринках, не відповідають міжнародним стандартам.

Виходячи з наведеного визначення, кризові явища в діяльності підприємства є моментом різкого загострення суперечностей, які зароджуються у процесі взаємодії окремих елементів мікроекономічної системи між собою і з зовнішнім середовищем. Такі суперечності виникають між:

1) кількісними та якісними характеристиками продукції (товарів, послуг) та відповідними характеристиками ринкового попиту;

2) можливою та необхідною потужністю підприємства;

3) необхідним обсягом ресурсів, що споживає підприємство та можливістю їх залучення, цінами пропозиції та попиту на них;

4) ринковою вартістю продукції та обсягом витрат, які з'являються в процесі виробництва і мають бути компенсовані за рахунок отриманого доходу;

5) між фактичним і плановим розподілом прибутку підприємства на виробничий і соціальний розвиток.

Накопичення протиріч призводить до порушення рівноваги економічної системи, поступово втрачається життєздатність підприємства, виникає дефіцит ресурсів або можливості підприємства для подальшого розвитку

Таким чином, запропоновано подальша переорієнтація науково-промислового та військово-промислового потенціалу на виробництво експортної продукції вимагає використання порівняльних переваг регіональних економік, (достатні природні та науково-технічні ресурси, наявність кваліфікованих кадрів).

Необхідною умовою розширення господарських комплексів регіонів і їх інтеграцію в систему світових зв'язків є приведенням якості і витрат виробництва продукції відповідно до вимог міжнародних стандартів та умовами конкуренції на світовому ринку

Для забезпечення доступу вітчизняним підприємствам на світові ринки машин і устаткування, технологій та інформацій, капіталів і сировинних ресурсів, транспортних комунікацій необхідно надання політичної, фінансової, інформаційної підтримки у просуванні продукції підприємств на ринки, що контролюються транснаціональними корпораціями чи захищені протекціоністськими бар'єрами зарубіжних держав.

Титаренко Ю. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Бережна Г. В.

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах, що склалися в Україні на нинішньому етапі її розвитку, проблема мотивації персоналу набула важливого значення, оскільки вирішення завдань, які стоять перед суспільством, можливе лише за умови створення належної мотиваційної основи, здатної спонукати працівників підприємств до ефективної діяльності. Мова йде про застосування таких форм і методів стимулювання особистості, які б сприяли високій результативності її роботи.

Для ефективної роботи персоналу підприємства можна запропонувати комплексну програму мотивації праці персоналу. Вона має сім складових, які в свою чергу включають компоненти мотивації, інструменти і методи для її здійснення і досягнення мети мотивації:

– образ підприємства в очах персоналу та зовнішнього світу (потрібно, щоб всі працівники знали все про своє підприємство; вони повинні знати цілі, завдання підприємства, як воно діє, хто його споживачі та ін.);

– система участі працівників (інструментами здійснення мотивації є форми та методи розподілу результату діяльності, участь у капіталі, розвиток відносин партнерства та співробітництва);

– принципи керівництва (треба створити нормативні положення для регулювання відносин між керівниками та підлеглими на підприємстві у межах діючих в середині нього концепцій управління);

– обслуговування персоналу (керівникам треба встановити всі форми соціальних пільг, послуг та переваг, що надаються працівникам незалежно від їх положення на підприємстві та результатів праці; приділяти увагу безпеці та охороні праці, створенню умов для відпочинку, зайняттям спортом, піклуванню про працівників, що потребують допомоги);

– залучення до прийняття рішення, погодження з працівниками певних рішень (інструментом здійснення цієї складової є делегування відповідальності, визначення форм власності, добровільна участь у прийнятті рішень);

– організація робочого місця (спорядження робочого місця технічними, ергономічними та організаційними допоміжними засобами з урахуванням потреб);

– кадрова політика (включає в себе планування та вибір заходів щодо підвищення кваліфікації та внутрішньої мобільності з урахуванням потреб та здібностей працівників; політика здійснює підготовку та підвищення кваліфікації кадрів, планування кар'єри, розробляє перспективні програми формування структури кадрів).

Встановлено, що мотивація трудової діяльності не може бути дійовою без задоволення матеріальних потреб, задіяння матеріального інтересу робітників. Підвищення значення трудових і статусних мотивів (перші з них породжуються роботою, тобто її змістом, умовами, організацією трудового процесу, режимом праці тощо, а другі – прагненням людини обійняти вищу посаду, виконувати складнішу, відповідальнішу роботу) не означає абсолютного зниження ролі матеріальних мотивів і стимулів.

Підвищенню трудової мотивації робітників сприяє нематеріальна мотивація трудової діяльності. Завжди першочерговою потребою людини є задоволення найнеобхідніших матеріальних потреб. На цій основі людина задовольняє інші, в тому числі нематеріальні потреби. З позиції теорії систем враховано, що постійні зміни в структурі мотивів слід розглядати як об'єктивну закономірність, властиву сучасним економічним системам.

Розвиток системи соціальних пільг і виплат призвів до появи нового різновиду, який одержав назву гнучких пільг (або гнучких планів по пільгах і виплатам). Суть їх полягає в тому, що більш широкий набір пільг і виплат дозволяє працівникам вибирати в кожен конкретний момент ті з них, які їх більше влаштовують, пристосовуючи тим самим пільги під поточні потреби працівників. Такий підхід улаштовує обидві сторони – і підприємця, і працівника.

Цяпа А. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Іляшенко А. Х.

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Для успішного функціонування будь-якого виробництва і будь-якої компанії, незалежно від послуг і товарів, які вона надає, необхідні ефективно працюючі і кваліфіковані кадри, грамотні і здатні керувати виробничим процесом управлінці. Однак навіть якщо вдалося сформувати колектив зі справжніх професіоналів, не слід забувати про те, що персонал потрібно постійно мотивувати. Мотивація співробітників займає одне з центральних місць в управлінні персоналом, оскільки вона виступає безпосередньою причиною їхньої поведінки. Орієнтація працівників на досягнення цілей організації, по суті, є головним завданням керівництва персоналом.

Актуальне це питання тому, що в наш час в країні спостерігається криза праці. Праця перестала бути, для багатьох людей, сенсом життя і перетворилася на засіб виживання. У таких умовах не може йти мови ні про високо продуктивну і ефективну працю, ні про зростання кваліфікації працівників та розвитку їх ініціативи, ні про формування сильної трудової мотивації. Головне завдання з точки зору мотиваційного процесу працівників – це зробити їх не стільки володарями засобів виробництва, скільки власниками своєї власної робочої сили [3].

Мотивація ґрунтується на двох категоріях: потреби – відчуття фізіологічної або психологічної нестачі чого-небудь і винагороди – те, що людина вважає цінним для себе. Потреби, в свою чергу, поділяються на первинні (фізіологічні) і вторинні (психологічні), винагороди – внутрішні і зовнішні.

Потреби породжують у свідомості людини інтерес, а він – мотиви. Відповідно мотиви зумовлюють певну поведінку людини, спонукають її до вчинків і дій з метою отримання винагороди та досягнення особистих цілей.

Відзначимо, що найбільш дієвими на сьогоднішній момент є процесуальні теорія очікування і теорія справедливості. Відповідно до теорії очікування (В. Врум), співробітник лише тоді докладатиме певні зусилля, якщо він буде упевнений, що досягнутий ним результат буде відповідним чином винагороджений. Тому, перш ніж розподіляти важливі завдання між співробітниками, керівник мусить проаналізувати їх потреби і очікування і переконати їх в реальності отримуваної винагороди. Також керівник мусить розуміти, що в межах теорії справедливості (А. Адамс), співробітникові завжди здаватиметься, що його вклад в загальну справу підприємства більший, ніж вклад співробітників, що виконують аналогічну роботу, проте, отримувана ним винагорода менша.

Щоб усунути відчуття несправедливості, система мотивації співробітників має бути прозорою. Кожен працівник повинен знати, що за виконання роботи з високим рівнем якості, за виявлену ініціативу, за творчий підхід до рішення завдань, він отримає відповідну винагороду у вигляді премії, посадової надбавки, додаткового дня до відпустки, а також визнання з боку керівника і колег.

З усього вище сказаного можна зробити такі висновки, сучасний керівник повинен враховувати всі фактори, щоб забезпечити успішну роботу підприємства. Одним з таких факторів є проблема мотивації. При формуванні оптимальної системи мотивації сучасним керівникам підприємств необхідно не обхідно використовувати класичні теорії мотивації і ураховувати менталітет українського народу. Враховуючи нинішню ситуацію в Україні та розглядаючи особливості економічного і функціонального розвитку її структур,

можна прийти до висновку, що час мотивації, заснованої лише на грошовому заохоченні, поступово йде в минуле. Але проблема мотивації в Україні на практиці ще довго буде чекати свого розв'язку.

Література

1. Армстронг П. Практика управления человеческими ресурсами / П. Армстронг. – Москва : Питер, 2012. – 848 с.
2. Кибанов А. Я. Управление персоналом организации / под ред. А. Я. Кибанова. – Москва : ИНФРА-М, 2003. – С. 483.
3. Кибанов А. Я. Мотивация и стимулирование трудовой деятельности / А. Я. Кибанов, И. А. Баткаева, Е. А. Митрофанова, М. В. Ловчева. – Москва : ИНФРА-М, 2009. – С. 524.
4. Палеха Ю.І. Менеджмент для початківців : навч. посіб. / Ю. І. Палеха. – 2-ге вид. – Київ : Вид-во Європейського університету. – 2001. – С. 41–45.
5. Ричи Ш. Управление мотивацией / Ш. Ричи, П. Мартин. –Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 399 с.

Чирва А. М.
Класичний приватний університет
Науковий керівник – д. е. н., професор Іляшенко А. Х.

МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Мотивація праці є центральним завданням розвитку стратегічного управління персоналом. Здійснювані в Україні реформи не можуть бути ефективно реалізовані без створення стимулів до праці й заповзятливості в сполученні з дисципліною та організованістю. У сучасних умовах економічного зростання держави гостро постають питання щодо мотивації праці. Відсутність вітчизняної теоретичної основи щодо цього процесу викликає певні непорозуміння та призводить до запозичення зарубіжного досвіду.

Проблеми мотивації трудової діяльності багатовекторні і залежать від впливу державної політики щодо регулювання ринку праці та політики, яку проводять бізнес-структури.

Підприємство, намагаючись зберегти кваліфікований персонал, має підвищувати рівень оплати праці. Це є позитивним фактором, однак зростання розмірів заробітної плати не характеризує рівень задоволення наявних потреб і провадження заходів щодо вдосконалення існуючої методологічної бази мотивації праці, заснованої на врахуванні національних особливостей. Однією з першочергових проблем сучасних мотиваційних систем на вітчизняних підприємствах є розробка й контроль за дотриманням зіставного зростання ефективності праці всіх категорій працюючих.

Особисті потреби носять активний характер, є спонукальним мотивом діяльності людини, мають такі напрями розвитку: зростання загального обсягу та розширення видів; якісні зміни в структурі; підвищення потреб усіх соціальних прошарків і груп працюючих та пов'язане з цим вирівнювання соціально – економічних відмінностей у рівні і структурі особистих потреб; наближення особистих потреб до раціональних науково обґрунтованих орієнтирів, з одного боку, із змістовністю і корисністю праці, а з іншого – із самовиявленням і самореалізацією працівника. Статусна мотивація характеризує становище працівника у виробничому колективі.

Процес стимулювання – це такий вплив на робітника, який включає в свою сферу його потреби, інтереси, бажання, прагнення, цілі, мотивацію поведінки. В основі стимулювання – взаємодія зовнішніх умов і внутрішньої структури особистості. Воно реалізується через створення певних умов трудової ситуації, які спонукають особистість діяти відповідним чином. Тільки національна система мотивації, культивована на засадах суспільних цінностей, може бути по – справжньому ефективною не тільки для отримання поточних позитивних економічних результатів окремим підприємством, а й для створення умов для стійкого розвитку всієї національної економіки.

Для мотивації працівників будь-якої організації в Україні необхідно виявити глибокі мотиваційні потреби персоналу з єдиною ціллю – налагодити систему стимулювання, яка направлена на задоволення виявлених мотиваційних потреб працівників.

Визначення мотиваційного потенціалу підприємства включає два етапи. Перший етап полягає у виявленні мотиваційних потреб працівників, другий – у вимірі ступеня задоволеності виявлених потреб [4]. Для здійснення першого етапу розглянемо можливість використання такого інструментарію, яким є мотиваційний профіль. Цей профіль визначається за допомогою виявлення у працівників їх ставлення до мотиваційних факторів, серед яких фактор матеріального характеру є лише одним з дванадцяти.

Підприємствам нашої держави необхідно формувати культуру праці і певну систему цінностей, яка з часом може стати фундаментом створення національної моделі управління. Існуючі сучасні методи мотивації, які використовуються в Україні, не відповідають зазначеним вимогам, а в більшості випадків навіть суперечить їм.

Список використаної літератури

1. Бондаренко О. О. Трудова мотивація: проблеми та розвиток / О. О. Бондаренко // Економіка та держава. – 2008. – № 4. – С. 65–66.
2. Іляшенко А. Х. Історичний аспект формування мотивації праці / А. Х. Іляшенко // Економіка та держава.– 2007. – № 7. – С. 82–85.
3. Ситнік О. Д. Оцінка персоналу в системі мотивації / О. Д. Ситнік, О. А. Ковальчук // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 11. – С. 84–87.
4. Стахів О. В. Оцінка мотиваційного потенціалу персоналу підприємства в контексті реалізації вимог міжнародного стандарту управління якістю ІСО 9001 / О. В. Стахів // Економіка та держава. – 2007. – № 7. – С. 79–81.
5. Татомир І. Л. Вплив де мотиваційних факторів на формування поведінки працівників в умовах інформаційного суспільства / І. Л. Татомир // Економіка та держава. – 2008. – № 11. – С. 37–39.
6. Ядранська О. В. Щодо створення національної моделі мотивації праці / О. В. Ядранська // Держава і регіони. – 2008. – № 5. – С. 212–217.

Чистикова А. С.
Классический приватный университет
Науч. рук. – к. гос. упр., доцент Коваленко Е. А.

ПОНЯТИЕ И ВИДЫ КАРТЕЛЯ

Картель представляет собой союз предпринимателей на основе картельного соглашения, в котором устанавливаются обязательные для всех участников условия: по объему производства, ценам, доле на рынке сбыта и др. Участники картеля сохраняют свою юридическую и хозяйственную самостоятельность и осуществляют свою деятельность на основе картельного договора.

Картель – объединение, как правило, фирм одной отрасли, которые вступают между собой в соглашение, касающееся различных сторон коммерческой деятельности компании, – соглашение о ценах, рынках сбыта, объемах производства и сбыта, об ассортименте, обмене патентами, условиях найма рабочей силы и т.д.

Что касается организационного строения, то картели никогда не имеют ярко выраженного доминирующего звена. Соглашения достигаются в результате встреч и договоренностей руководства производственных структур, сохраняющих свою самостоятельность. Макроструктуры картельного типа имеются во всех странах мира. Однако из-за развития антимонопольного (антикартельного) законодательства уже не осталось таких картелей, которые были образованы в начале XX в. Сейчас соглашение об образовании картеля практически не оформляется договором в письменном виде. Картельное соглашение часто существует негласно, в виде секретных статей, дополняющих какой-либо официальный текст, либо в устной форме “джентльменских соглашений”. Фирмы, вступающие в картельное соглашение, сохраняют свою юридическую, финансовую, производственную и коммерческую самостоятельность. Речь идет о распространении скрытой формы картелей.

В мировой практике выделяются следующие виды картелей:

1. Денежный картель, утверждающий унифицированные цены наряду с равными условиями поставок и платежей (горизонтальные связи Цен).

2. Долевой картель:

– квотный картель (картель продукции), выделяющий каждому его участнику квоту для продажи продукции в соответствии с производственными мощностями. Целенаправленное регулирование предложения через квоты позволяет картелям контролировать цены на рынке товаров;

– территориальный картель, выделяющий каждому предприятию территории сбыта и исключающий взаимную конкуренцию.

3. Закупочный картель – монопольное соглашение нескольких предприятий, фирм, корпораций о закупке сырья и товаров определенного вида, сорта и так далее в интересах всех участников картеля с целью сбить закупочные цены.

4. Калькуляционный картель, участники которого договариваются об одинаковой структуре и об одинаковом содержании расчетов.

5. Кондиционный картель, определяющий условия реализации товара.

6. Контингентированный картель, устанавливающий для его участников соответствующие квоты (контингенты).

7. Кризисный картель, который создается при стойком спаде спроса (кризисный картель структуры) или временном сокращении сбыта (кризисный картель конъюнктуры) для ограничения конкуренции. В условиях спада производства картели этого вида способны планировать собственные действия.

8. Патентный картель, определяющий направления совместного использования (или неиспользования) какого-либо технического изобретения.

9. Производственный картель, устанавливающий объем (квоты) производства для каждого участника.

10. Региональный картель, определяющий области сбыта.

11. Ценовой картель, устанавливающий для участников цены товара.

Шепотеннік В. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Ілляшенко А. Х.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ “ЛІЗИНГ” ТА ЙОГО ОСНОВНІ ВИДИ

Лізинг – це фінансова операція, у процесі якої формується комплекс майнових і економічних відносин, що виникають у зв’язку з придбанням у власність майна і подальшою здачею його в тимчасове користування за певну плату. Суть лізингової операції полягає у тому, що лізингоотримувач (за відсутності вільних фінансових коштів) звертається до лізингодавця (лізингової компанії) з метою підписання лізингової угоди, згідно з якою лізингоотримувач має можливість обрати продавця, який володіє необхідним майном, а лізингодавець, у свою чергу, купує це майно (предмет лізингу) і передає лізингоотримувачу в тимчасове володіння і користування на платній основі.

Лізинг можна розглядати з різних поглядів: організаційно-правового, економічного, інвестиційного, інноваційного тощо. Зміст того чи іншого погляду визначається метою формування лізингових відносин. Одні науковці розглядають лізинг як своєрідний спосіб кредитування підприємницької діяльності, інші – цілком ототожнюють його з довготерміновою орендою чи однією з її форм, що своєю чергою зводиться до найманих чи підрядних відносин, треті – вважають лізинг завуальованим способом купівлі-продажу засобів виробництва чи права користуватися чужим майном, а четверті інтерпретують лізинг як дії за чужий рахунок, тобто керування чужим майном за дорученням довірителя.

Деякі з авторів вважають найбільш повним визначення терміна “лізинг”, сформульованого в Конвенції про міжнародний фінансовий лізинг УНІДРУА, яка було прийнято в 1988 р. у Канаді. В названій Конвенції фінансовий лізинг визначається як операція, в якій одна сторона (лізингодавець):

– на умовах іншої сторони (лізингоотримувача) укладає договір (договір поставки) з третьою стороною (постачальником), згідно з яким лізингодавець отримує виробниче обладнання, засоби виробництва або інше обладнання на умовах, схвалених лізингоотримувачем;

– укладає договір (договір лізингу) з лізингоотримувачем, надаючи лізингоотримувачеві право користування обладнанням за умови виплати лізингових платежів.

Визначення лізингу наведено у Цивільному кодексі України (стаття 806 ЦК), відповідно до якого лізинг кваліфікується як договір, за умовами якого одна сторона (лізингодавець) передає або зобов'язується передати іншій стороні (лізингоотримувачеві) у користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності та було набуте ним без попередньої домовленості із лізингоотримувачем (прямий лізинг), або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоотримувачем специфікацій та умов (непрямий лізинг), на певний термін і за встановлену плату (лізингові платежі).

Розрізняють оперативний і фінансовий лізинг. Залежно від специфіки лізингових операцій буває прямий, зворотний і міжнародний лізинг.

Фінансовий лізинг в Україні – це господарська операція фізичної чи юридичної особи, що здійснюється відповідно до договору (договір фінансового лізингу), згідно з яким особа (лізингоотримувач), що отримує майно в користування від власника цього майна (лізингодавця) і здійснює періодичні виплати (лізингові платежі) власнику майна, як правило, протягом усього строку дії договору. Фінансовий лізинг відрізняється від оперативного лізингу тим, що за економічним змістом фінансовий лізинг – це продаж лізингодавцем майна лізингоотримувачу. Таким чином, економічна суть фінансового лізингу полягає саме у продажу, а не в оренді майна.

Оперативний лізинг – це господарська операція фізичної чи юридичної особи, що передбачає, згідно з договором оперативного лізингу (оренди), передачу лізингоотримувачу за його замовленням у користування на платній основі предмету лізингу (що підпадає під визначення основних фондів) від лізингодавця на строк, менший, ніж строк, за який амортизується 90% вартості об'єкта лізингу, що визначена в день підписання договору.

Прямий лізинг має місце у випадку, коли виробник устаткування самостійно, без послуг посередника здає об'єкт у лізинг (оренду), тобто постачальник і лізингодавець виступають в одній особі. У цьому випадку має місце двостороння угода.

Зворотний (поворотний) лізинг виражає сукупність взаємин контрагентів у рамках двосторонньої лізингової угоди. У випадку зворотного лізингу підприємство, яке має устаткування, але не має достатньої кількості засобів для виробничої діяльності, знаходить лізингову компанію і продає їй своє майно, а остання, у свою чергу, здає його в лізинг тому самому підприємству, яке на цьому етапі вже виконує роль лізингоотримувача.

Міжнародний лізинг має місце у тому випадку, коли місця здійснення підприємницької діяльності лізингодавця і лізингоотримувача знаходяться в різних державах. Лізингова операція вважається також міжнародною, якщо майно або платежі перетинають державні кордони. Угода, за якою лізингодавець купує обладнання у національного підприємства, а після цього передає його іноземному підприємцю за кордон, називається експортним лізингом. Якщо обладнання купується в іноземної фірми і передається для використання вітчизняному підприємцю, угода називається імпортним лізингом. Міжнародні угоди регулюються Конвенцією УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг.

Шинкаренко Е. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. с.-г. н., доцент Притула Н. М.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВІДДІЛУ МАРКЕТИНГУ НА ТОРГОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Організація маркетингу на підприємстві базується на відповідних організаційних структурах. Такі структури можуть створюватись згідно з виконуваними функціями, за географічними регіонами, товарами, марками, ринками тощо. В будь-якому разі в таких структурах здійснюються усі функції маркетингового менеджменту відповідно до цілей і завдань менеджменту підприємства.

В розвитку організації маркетингу підприємств країн ринкової економіки виділяють шість етапів:

1. Простий відділ збуту: віце-президент зі збуту керує торговим персоналом, бере безпосередню участь у продажі товарів, а окремі маркетингові функції (маркетингові дослідження, рекламу) виконують наймані спеціалісти дослідницьких фірм, рекламних агентств.

2. Відділ збуту, який виконує функції маркетингу: в штатний розклад вводиться посада директора з маркетингу, який здійснює керівництво виконанням маркетингових функцій. Маркетингові функції виконують наймані менеджери, спеціалісти з маркетингових досліджень, реклами, а також фахівці інших підрозділів підприємства.

3. Самостійний відділ маркетингу: координація маркетингових функцій концентрується у самостійному відділі підприємства, для керівництва яким вводиться посада віце–президента з маркетингу, підпорядкованого президенту фірми. Збут та маркетинг розглядаються як різні, але зв'язані між собою функції.

4. Сучасний відділ маркетингу: керує цим відділом виконавчий директор з маркетингу та збуту, в підпорядкуванні якого знаходяться всі спеціалісти, які виконують маркетингові функції, а також менеджери зі збуту.

5. Ефективна маркетингова компанія: всі відділи і робітники підприємства сприймають свою маркетингову відповідальність, творчо підходять до роботи з покупцями та забезпечення прибуткової діяльності.

6. Компанія, що базується на бізнес-процесах та результатах: організаційна структура підприємства змінюється таким чином, що фокусується на ключових бізнес-процесах, а не на відділах. В підприємствах створюються змішані команди для виконання таких функцій, як створення нових товарів, обробка замовлень і обслуговування клієнтів, залучення та утримання клієнтів. Відділ маркетингу відповідає за навчання робітників, призначення їх в нові команди, дає загальну оцінку їх роботи.

Таким чином, маркетинг може бути інтегрованим в діяльність підприємства частково або повністю. На практиці часткова інтеграція спостерігається на невеликих підприємствах, в сфері інвестиційних товарів, а повна інтеграція – переважно у великих підприємствах, які виробляють товари масового попиту.

Переорієнтація підприємств України на маркетинг обумовлює необхідність реалізації трьох груп заходів: організаційних, адміністративно-правових та науково-методичних. Організаційні заходи передбачають внесення відповідних структурних змін в організацію та техніку управління підприємством. За допомогою адміністративно-правових заходів здійснюється юридичне закріплення створеного відділу маркетингу у складі підприємства, тобто розробляється положення про відділ маркетингу, визначається чисельність та склад персоналу, функціональні обов'язки кожного працівника, а також вносяться відповідні зміни у статут підприємства. Науково-методичні заходи пов'язані з розробкою та використанням наукових і методичних рекомендацій щодо маркетингової діяльності.

Створення відділу маркетингу у торговельному підприємстві доцільно здійснювати у 3 етапи:

1 етап – у функціональні обов'язки штатних працівників діючих традиційних функціональних, структурних підрозділів (бухгалтерія, відділ економічного аналізу, комерційний відділ, відділ управління персоналом та ін.) необхідно впровадити маркетингові функції і елементи, що не знайшли застосування в практиці підприємства. Загальне управління маркетинговою діяльністю покладається на першого керівника підприємства або його заступника з комерційної роботи;

2 етап – до складу одного з функціональних підрозділів, зокрема комерційного відділу, вводиться посада маркетолога. Для його ефективної роботи необхідно розробити посадову інструкцію;

3 етап – в підприємстві створюється відділ маркетингу, визначається його організаційна структура, здійснюється укомплектовування персоналом, розробляється положення про відділ. На сучасному етапі у торговельних підприємствах доцільно створювати функціональний відділ маркетингу у складі: начальника відділу, якому підпорядковуються маркетологи, що виконують відповідні функції маркетингу (маркетингові дослідження, управління асортиментом та якістю, управління розподілом та збутом, управління рекламою та стимулювання збуту.

Для забезпечення ефективної діяльності підприємства необхідна не тільки реалізація цих заходів, а відповідна організація всього процесу управління маркетинговою діяльністю.

Явор О. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Юхновська Ю. О.

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

На сучасному етапі виникнула необхідність розробки ряду правових, економічних, соціальних і психологічних проблем удосконалювання діяльності кадрових служб, організації управління персоналом, рішення яких пов'язано, насамперед, із діагностикою професійно-важливих якостей особистості учасників виробництва, підвищенням рівня їх професійно-кваліфікаційної культури, створенням системи безперервної освіти керівників.

Сучасні вимоги до роботи з персоналом обумовлює підвищення ролі кадрових служб у використанні творчого потенціалу особистості кожного робітника, перетворенню їх у науково-практичні центри роботи з активізації людського фактора.

Недостатнє приділення уваги формуванню ефективної системи управління персоналом, низький рівень менеджменту призводить до проблем, що виникають між працівниками й роботодавцями, оскільки останні не можуть грамотно управляти першими. Адже переважна більшість вітчизняних менеджерів не може ні грамотно планувати, не відбирати, не мотивувати своїх підлеглих і тим більше суб'єктивно оцінювати кваліфікаційні вимоги до посади.

Актуальність цієї теми полягає не в тім, що багато підприємців нашої країни не знають, чим відрізняється управління персоналом в умовах ринкової й централізованої економіки, а в тім, що багато підприємців не знають яким чином необхідно здійснювати це саме управління в умовах ринку, кризи. У цьому і є головна причина проблем, що виникають між працівниками й роботодавцями, оскільки останні не можуть грамотно управляти першими. Адже переважна більшість вітчизняних менеджерів не може ні грамотно планувати, не відбирати, не мотивувати своїх підлеглих і тим більше суб'єктивно оцінювати кваліфікаційні вимоги до посади.

Кожна організація розуміє виникаючі усередині і навколо її події лише через представлення людей, її складаючих. І, незважаючи на те, що ці представлення, як правило, важко піддаються поясненню, вони впливають на дії, що люди здійснюють у різних ситуаціях.

Основним чинником, що показує рівень управління персоналом є продуктивність праці і заробітна плата. Справедлива оплата за виконану роботу забезпечує добросовісне ставлення працівника до виконання свого завдання і є стимулом для покращення досягнених результатів.

Сучасна кадрова політика відповідає підприємства спрямована на виконання функції ефективного менеджменту, а саме: своєчасне забезпечення організації персоналом необхідним для праці ресурсами; нагляд та контроль за ефективною роботою трудового колективу; встановлення та дотримання законів та необхідних стандартів та протоколу фірми. Ці основні напрямки роботи першочергово постають перед керівниками підприємств та організацій, не відокремлюючи соціальну політику.

Ефективність менеджменту персоналу можна ототожнювати з успішністю організації під час здійснення колективом зусиль над побудовою ефективної кадрової та соціальної політики. Якщо дана політика розроблена керівництвом фірми, то вона дозволить покращити соціально-психологічний клімат, приймати вірні кадрові рішення, покращити взаємодію підрозділів фірми між собою, переконати персонал фірми в її найкращих намірах – ефективно працювати по виконанню економічної місії фірми.

Управління персоналом відноситься до найбільш важливих функцій менеджменту, тому вирішальну роль в цьому відіграє кадрова та соціальна політика в менеджменті персоналу, бо всі бізнес-процеси розробляються, реалізовуються та контролюються людиною, а якість цих ідей складає основу управління фірмою.

Яковенко С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Юхновська Ю. О.

ЗАХОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ НА КЗ "ПК "ХОРТИЦЬКИЙ"

Оцінка працівників найбільш повною мірою охоплює дві сфери його діяльності – поточну і перспективну. При аналізі поточної діяльності акцентується увага на тому, як працівник виконує роботу. Перспективна діяльність регламентується рішенням при розстановці, ротації, переміщенні і навчанні персоналу, вимагає оцінки здібностей, особистих якостей, мотивації, що дозволяє прогнозувати потенціальні можливості працівника. Стимулююча функція оцінки виявляється в тому, що вона, породжуючи в людини переживання успіху чи невдачі, підтверджуючи правильність чи неправильність вибраної поведінки, спонукає людину до діяльності в певному напрямку.

Дослідження показали, що на КЗ "ПК "Хортицький" немає чіткої, розробленої з врахуванням особливостей всіх співробітників, системи мотивації. Методи мотивації, які використовуються в організації можна поділити на три основні групи:

– адміністративно-організаційні методи: регулювання взаємовідносин співробітників шляхом положень про структурні відділення та посадових інструкцій, а також використання мотивації влади (накази, розпорядження) при управлінні поточної діяльності;

– економічні методи: преміювання, різноманітні доплати та надбавки;

– соціально-психологічні методи: стимулювання працівників шляхом надання різноманітних соціальних гарантій (лікарняні листи), організації корпоративних свят для співробітників, матеріальна допомога при важливих випадках у житті працівників.

У системі мотивацій на КЗ "ПК "Хортицький" вирішальна роль належить матеріальному (економічному) стимулюванню, яке здійснюється в таких формах, як грошові виплати (прямі і непрямі), передання матеріальних благ і надання певних пільг.

В роботі було визначено основні мотиваційні потреби працівників організації. Результати дослідження дозволили зробити висновок, що в працівників переважає матеріальна зацікавленість. На другому місці в більшості працівників – визнання роботи. Такі показники як влада і впливовість, структурування роботи не є для працівників основними. Це обумовлюється тим, що їхня робота пов'язана з діяльністю, що є творчою, потребуючою інноваційного мислення.

За результатами проведених досліджень розроблено і запропоновано заходи удосконалення системи мотивації праці персоналу на КЗ "ПК "Хортицький":

– для задоволення потреби у визнанні впровадити такі заходи, як нагороди, поздоровлення з досягненнями та особистими святами;

– для задоволення потреби у самовираженні створювати в організації умови для підвищення професіоналізму та для ініціативних співробітників можливість побудови кар'єри: підвищувати кваліфікацію працівників; застосовувати програми збагачення праці та ротацію кадрів; надати підлеглим можливість навчатися, розвивати їхні творчі можливості;

– відпрацювати чіткі критерії результативності працівника і його перспективності для організації, з цією метою впровадити систему оцінки персоналу за методом перехресної соціометричної оцінки, яка дозволяє встановити наявні професійні та особистісні якості працівників, тим самим оцінивши їх компетентність та потенціал, та мотивує працівників працювати більш краще і підвищувати власні показники ефективності роботи;

– працювати над станом соціально-психологічного клімату в колективі, у т. ч. тренінги формування команди, щоб у колективі господарювала атмосфера взаємоповаги і якомога рідше виникали конкуренція, підозри і недовіра, формуючи світогляд команди, не можна руйнувати неформально існуючі групи, якщо вони не завдають зайвого клопоту.

– застосувати компенсаційний пакет, який передбачає як матеріальну, так і нематеріальну складову. При формуванні компенсаційного пакета для визначення індивідуальних потреб працівників запропоновано "Опитувач для визначення потреб працівників у різних елементах компенсаційного пакета".

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНІЙ, ДУХОВНІЙ ТА ПЕДАГОГІЧНІЙ СФЕРАХ

ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА: МИНУЛЕ ТА СУЧАСНЕ

Авдєєв К. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. політ. н., професор Северинюк В. М.

АГРЕСИВНА ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЯК ВИКЛИК ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВАТОВАРИСТВА

Росія після розпаду Радянського Союзу залишила за собою агресивну політику на міжнародній арені. Після економічної кризи 90-х і різкого економічного зростання на початку 2000-х, політика Росії стала тільки страхітливішою. Сьогодні Російська Федерація – держава, у якій розмови про демократію – це порожні слова. У 2014 р., коли Росія почала гібридну війну проти України, весь цивілізований світ здригнувся перед агресором. Росія веде військові дії проти України цілий рік, і ситуація з кожним днем тільки погіршується, а міжнародна спільнота не реагує на належному рівні. Авторитетні політики, які не перестають підтримувати Україну перед усім світом, це: Даля Грібаускайте, Джон Маккейн, Олександр Кваснєвський, Радослав Сікорський.

Меркель і Олланд показали себе як політики, зацікавлені в перемир'ї, але й вони роблять не все, щоб зупинити агресора. Теперішня ситуація нагадує початок Другої світової війни, коли Чемберлейн намагався домовитися з Гітлером, і всі ми знаємо, чим увінчалася ця ситуація. Зараз у ролі "Чемберлейна" виступають деякі європейські політики, які є хорошими дипломатами, але, очевидно, що виключно дипломатичники засобами діяти в таких загрозливих для усього світу умовах уже недостатньо.

Більшість наших європейських партнерів дотримувалися дипломатичного вирішення конфлікту, але після так званого "Нормандського формату", у Мінську переговори успіхом не увінчалися. І не виключено, що доведеться вдаватися до вирішення конфлікту в стилі Маккейна і американських республіканців – це надати Україні летальну зброю. США почали нарощувати свою міць в Східній Європі, передислоковуючи в Прибалтику військову техніку та мобільні групи військових. Весь світ чекає на перший реальний крок від Сполучених Штатів. Але останні переговорам між Обамою і Кемероном завершилися висновком, що проблему в Україні можна вирішити дипломатією і поки з'являється хоча б найменший шанс дипломатичного шляху, ми летальної зброї від Заходу не отримаємо.

Завдання Росії – залякати весь Захід, нав'язати йому свій "європейський порядок". Зараз президент Ради Європи Дональд Туск відповідно оцінив реальну ситуацію навколо України, він подав запит в НАТО про тіснішу співпрацю з Україною в сфері безпеки. Час іде і всі громадяни України усвідомлюють, що війна це страшно, тим більше, коли перед тобою новий диктатор в стилі Гітлера і він не збирається зупинятися. Виникає запитання: невже удар по економіці Росії санкціями не може зупинити агресора? Мабуть, ні – ця держава готова створити додаткові матеріальні труднощі для власного населення, але війну вона не зупинить. До чого це призведе? Рано чи пізно міжнародне співтовариство усвідомлить, що дипломатією з "новим Гітлером" не впоратися і все одно надасть летальну зброю, головне, щоб не було запізно. Путін припустився помилки, у світі був світовий порядок після Другої світової війни – хороший чи поганий, але він був. А тепер Японія найближчим часом може активізувати свої спроби повернути Курильські острови, а Китай зі своїм надлишком населення просто спроможний "купити" частину російської територій для своїх громадян. Авантюра "маленького диктатора" з великими амбіціями може коштувати громадянам Росії дуже дорого як в плані безпеки, так і в плані економіки.

Дуже важко бачити, як Сполучені Штати, Велика Британія та Росія не дотримались Будапештського Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку із ядерним роззброєнням України на початку 90-х рр. Це урок для інших маленьких держав: національну безпеку треба будувати власноруч, а не разраховувати на інших. Наше завдання: бути готовими завжди до бойових дій і будувати армію за зразком Ізраїлю, щоб будь-якої миті відбити армію супротивника. Нам, українцям, я бажаю терпіння, ми сильна нація і обов'язково переможемо.

Аксьонова А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. політ. н., професор Северинюк В. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ДИСКУРСІВ

Переклад політичних дискурсів набуває актуальності через те, що в сучасних умовах євроінтеграційних процесів, розширення економічних стосунків, приєднання та вступу до міжнародних організацій, які відбуваються в Україні, політична комунікація має дуже велике значення та відіграє важливу роль. На сучасному етапі в Україні велика увага приділяється комунікації в різних сферах науки і культури, а також вирішенню політичних питань.

У сучасних умовах переклад політичних текстів набуває особливого значення, виступаючи як один із можливих засобів ідеологічної пропаганди та знаряддя політичної боротьби. Об'єктом політичного пере-

кладу є суспільно-політичні та публіцистичні тексти, для яких характерна пропагандистська або агітаційна установка, це переклад виступів державних, партійних і громадських діячів; документів міжнародних, урядових і громадських організацій; статей, присвячених боротьбі за мир, розрядці міжнародних конфліктів, скороченню озброєнь, національно-визвольним рухам, економічним відносинам. Що стосується перекладу політичного тексту, то цей процес не можна назвати простим та прямолінійним. Яскравим прикладом важливості та складності може бути заснування Європейського Союзу, де багатомовність та лінгвістична рівність всіх членів є одним із основоположних принципів практичного існування цієї організації.

Політичний переклад становить складнощі для перекладача, перед яким постає велика відповідальність: політичні тексти повинні бути точними й достовірними. Для виконання якісного перекладу політичних текстів потрібен не тільки високий рівень володіння мовою, а й знання соціально-культурних і політичних особливостей країни походження тексту. Політичний переклад не допускає двозначностей і вільних трактувань, це може призвести до порушення прав зацікавлених осіб та серйозного спотворення їхніх позицій, помилки в перекладі можуть стати причиною судового розгляду та покаранням. Також у деяких моментах перекладач повинен пом'якшувати ситуацію, якщо в ході перемовин між сторонами виникають непорозуміння, бо від цього залежить подальше вирішення питань та співробітництво. Незважаючи на відкритість, прямоту й інформативність тексту політичної промови, перекладач своїм перекладом не повинен загострювати розмову та можливо навіть взяти на себе відповідальність не перекладати деякі надто емоційні звороти співбесідників, але так щоб не спотворити основного змісту сказаного.

Політичні тексти містять досить багато національно-специфічних реалій, переклад яких завжди викликає великі труднощі, а особливо реалії, які належать до сфери політики і позначають поняття, що притаманні лише певній політичній системі і не мають відповідників у інших політичних системах. Це вимагає від перекладача лінгвістичної майстерності, він повинен уміти знаходити в мові перекладу еквіваленти таким поняттям. Ступінь важкості перекладу політичного тексту залежить від ступеня спорідненості правових систем.

Але величезним плюсом стосунків України з іншими країнами є те, що більшість політиків, а особливо президент Петро Порошенко та прем'єр-міністр Арсеній Яценюк вільно володіють англійською мовою. У ході різних переговорів та зустрічей із представниками інших країн вони не потребують посередників-перекладачів, щоб зрозуміти співбесідників та вільно спілкуватися з ними, вони гідно поводяться, виступаючи на різних міжнародних конференціях. Саме ці мовні аспекти піднімають нашу країну до європейського рівня, адже у наш час соромно не розмовляти хоча б англійською, а особливо тим, хто представляє інтереси нашої країни на світовому рівні. Останні події показали, що ми, українці, обрали європейський шлях та хочемо розвивати нашу країну у цьому напрямку. Та щоб не бути гіршими за інших, громадяни повинні не тільки обирати представників влади, а й самі, подорожуючи або працюючи за кордоном, розповідати про історію й культуру України на мовах усього світу.

Безгудова О. Д.
Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – д. політ. н., професор Северинюк В. М.

ПОЛІТИКА І ОЛІГАРХІЯ В УКРАЇНІ

Політика України потерпає від значного впливу олігархічних верхівок. Він помітний майже в усіх елементах політичної системи. Олігархія в її сучасних, переважно негативних, конотаціях – це тіньова влада в державі групи супербагатіїв, що здійснюється здебільшого корупційним шляхом, підкупом чи іншим фінансовим узалежненням найвищих урядовців, коли Кабінет Міністрів стає таким собі комітетом з управління справами олігархів, перетворюючи саму державу фактично на механізм реалізації бізнес-інтересів кількох родин. Кланово-олігархічна система змушує всю країну розвиватися й трансформуватися не в інтересах більшості громадян, а в інтересах вузького кола "господарів життя". Завдяки своєму капіталу та міцним зв'язкам з адміністрацією олігархи можуть маніпулювати політичними партіями і їх поглядами, виборами, як місцевими так і парламентськими.

Одним із головних елементів сучасної політичної системи є політичні партії. Зараз більшість партій стали засобом у досягненні цілей олігархічної верхівки. Такі партії не мають чіткої соціальної бази, належать до так званих кадрових, і являють собою такі собі маріонеточні бізнесструктури, що виконують корпоративне замовлення. Управлінські структури в Україні вражені корупцією. Підкуп став основною технологією олігархії у налагодженні нею стосунків з усіма важливими у політиці групами та соціальними інститутами. Така технологія дає змогу олігархії, використовуючи наявні у її розпорядженні ресурси, вибудовувати владні відносини при формальному збереженні демократичної форми.

Україна обтяжена колосальним конфліктним потенціалом, що зумовлено, зокрема, і наявністю олігархічного прошарку. Через це вона потерпає від значних ресурсних затрат. Адже, щоб забезпечити бодай якусь політичну стабільність, олігархічним верхівкам доводиться витрачати великі гроші на забезпечення силових структур і маніпулятивних засобів, зокрема ЗМІ. Наразі державні структури контролюються декількома "грошовими мішками" – це Рінат Ахметов, Дмитро Фірташ, Ігор Коломойський та ін. Два з них, а саме Фірташ і Коломойський, володіють найвпливовішими телеканалами України – 1+1 та Інтер, відповідно, і через них набувають легітимності.

Рінат Ахметов контролює у Верховній Раді України "своїх" посадників, що орієнтуються саме на нього. Хоча його вплив значно зменшився після падіння Януковича та у зв'язку з воєнними подіями на Донбасі. Ігор Коломойський, позиціонуючи себе як захисник українського суверенітету та обіймаючи посаду голови Дніпропетровської облдержадміністрації, набуває все більшого впливу. Його більшою мірою популістський патріотизм перетворив його на відомого політика. Насправді ж, важко назвати патріотом людину, яка перестала вести активну благодійну політику у найскладніший період, а останнім часом своєю поведінкою дискредитує посаду державного управлінця.

Взагалі ж виходить, що те, з чим ми боролись, насправді побороло нас. Гаслом останніх років були фрази "Геть злодіїв і олігархів!", "Хай живе уряд народної довіри!", але, зрештою, ці самі олігархи впевнено займають у владних структурах поважні місця. Причина такої ситуації бачиться у тому, що в Україні в принципі немає справжньої еліти, яка змогла б замінити корупційно-сімейну меншість. Через це й виходить, що зміни, до яких так прагнула наша держава, обернулися для нас тим, від чого суспільство намагалося позбавитись. Проте боротьба з олігархією і корупцією продовжується, і наша держава намагається вирішити цю проблему. Наразі для цього створюється Національне антикорупційне бюро України. Цей орган буде здійснювати протидію корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами та становлять загрозу національній безпеці України. Бюро матиме досить розгалужену структуру і зможе контролювати дії високопосадових осіб, до яких, у тому числі, належать і олігархи. Звичайно, говорити про успіх Нацбюро ще зарано, але, можливо, саме воно стане першим кроком до змін в українському суспільстві.

Біла І. А.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
викладач

ПОНЯТТЯ "МОДЕРНА ПОЛІТИЧНА НАЦІЯ"

На сьогоднішній день, коли в Україні проходять процеси, що пов'язані з національними відносинами, явищем націоналізму та патріотизму, питання пов'язане із тлумаченням і розумінням поняття "модерна політична нація", а також поняттям "нація" є актуальним. Одним із складніших і дискусійніших питань це є визначення цієї спільноти. Дослідження даної проблеми знайшло своє відображення як у вітчизняній, так, і в зарубіжній історіографії. В різний період над проблемою працювали такі науковці, як: Е. Сміт, Е. Геллнер, Б. Андерсон, Р. Шпорлюк, Г. Касьянов, І. Лисяк-Рудницький, Я. Грицак, Н. Яковенко та ін. Проте одностайної точки зору на наукове тлумачення поняття "нація" не має. Можна виділити декілька напрямків щодо визначення поняття в залежності від різних чинників (передумови виникнення націй, шляхи консолідації нації, соціальні чинники):

1. Етнічний напрямок: нація – це етнічна спільнота, заснована на спільності історії, культури, мови, психологічних особливостях.
2. Економічний напрямок: нація – це спільнота, що почала формуватися в залежності від економічних змін (зміни в способі виробництва, встановлення спільного ринку тощо).
3. Політичний напрямок: нація – це політична спільнота, що має свою державу. Нація – це політично, державно організований народ.

Спільним, що поєднує всі ці напрямки, це є виділення головної ознаки нації – це самосвідомість, самоіндентифікація. Саме розуміння приналежності себе до великої спільноти, усвідомлення свого місця в цій спільноті і є перетворенням етносу на *націю.* Перетворення етносу на націю пов'язують із процесом національного відродження – політично-культурним процесом в ході якого етнос починає почувати себе як нація – спільнота, що усвідомлює історичну, культурну, політичну єдність, має спільне відчуття майбутнього. Американський вчений Б. Андерсон, розкриваючи важливість самосвідомості в процесі формуванні нації ввів в націогенетичні студії поняття *уявленна спільнота*. "Нація – це уявлена політична спільнота (imagined political community). Вона є *уявленою* тому, що представники навіть найменшої нації не знайомі з більшістю своїх співвітчизників і навряд чи коли-небудь зустрінуть їх чи навіть почують про них, проте в уяві кожного живе образ їхньої спільності". Варто зазначити, що процес самоусвідомлення, пробудження, а отже і формування нації, проходить досить довго. Спочатку національне самоусвідомлення проходить на рівні окремих особистостей, які пізніше формують національну еліту. Згодом, коли представників еліти стає більше, виникає потреба в передачі ідеї самоусвідомлення широкому загалу населення. Так з'являється національна ідея, що є тим "клеєм", який рухає націю у бік державності та закладає основи *"політичної нації".*

Не кожен етнос, що має свою державу, може вважатися нацією. Формування націй починається з 18 ст. та пов'язано з процесом, що отримав назву *модернізація*. Модернізація передбачає ряд змін в усіх сферах життя – в економічному виробництві, соціальних відносинах, освіті, культурі. *Цей процес* завершив еру аграрно-ремісничого суспільства і розпочав *нову* еру – еру індустріального суспільства. Активізувалися процеси модернізації в 19 ст., супроводжуючись стрімким перетворенням економіки, політики, соціальної сфери та навіть світогляду людей.

Отже, "модерна політична нація" – це продукт нової доби. Явище процесу модернізації усіх сфер життя, що розпочалося наприкінці XVIII на початку XIX ст. надало поштовху змінам в свідомості людей. З'являється відчуття приналежності себе до великої спільноти зі своїми правами, особливостями мовними, культурними, психологічними, а значить і з'являється потреба у втіленні цього відчуття в політичній організації – в державі. В Україні процес формування модерної політичної нації розпочався в XIX ст. відповідно до загальноєвропейського контексту, а завершився в 1991 р. процесом утворення "державної" або політичної нації.

Вінниченко В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Облєс І. І.

ПСИХОЛОГІЯ МАС І ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ МАСОВОЇ СВІДОМОСТІ

Ницше писав: "Коли сто чоловік стоять один біля одного, кожен втрачає свій розум і отримує якийсь інший".

З кінця XIX століття однією з головних проблем, яку розглядає психологія, філософія і культурологія, стала масова свідомість. Масова свідомість – це людський простір, який об'єднує і відображає в різних формах одномоментні почуття і думки безліч людей. Маса (і її крайня, тимчасова і нестійка форма – на-

товп) не є частина суспільства, хоча і утворює колективи. Натовп – це велика група людей, що зібралися в одному місці в один і той же час, готова слідувати, куди завгодно за своїм лідером.

Натовп зазвичай поділяють на чотири види: агресивний натовп – який намагається вирішити проблеми насильницьким шляхом; панічний натовп – скупчення людей які знаходяться під впливом страху; голодний натовп –рухомий прагненням до грабунку; демонстративний натовп – зібрання людей, що виражають той чи інший соціальний протест.

У всіх видах натовпу багато спільних явищ: деіндивідуалізація, тобто часткове зникнення індивідуальних рис особистості і схильність до наслідування; почуття стандартності, що тягне за собою ослаблення етичних і правових норм; сильне відчуття правильності зроблених дій; відчуття власної сили і зменшення почуття відповідальності за вчинені вчинки.

У натовпі відсутня структура і стійкі культурні системи, у неї інший розум і образ поведінки. У натовпі свідома особистість зникає, приймаючи почуття та ідеї інших людей. Утворюється тимчасова колективна душа, яка має певні риси. Колективна душа – це організований натовп, який під впливом своїх ідей стає натхненною масою і підкоряється закону духовної єдності.

Які б не були почуття натовпу, добрі чи погані, характерними їх рисами є односторонність і перебільшення. Сила почуттів людей в різнокаліберному натовпі ще більш ускладнюється відсутністю відповідальності. Кожен індивід знаходиться у натовпі під впливом мас, втрачає свою свідомість, і починає керуватися інстинктами. А саме свідомість слугує важелем управління і контролю. У натовпі людина менш схильна контролювати інстинкти. Почуття відповідальності зникають в натовпі під діями люті і агресії.

Будь-яка маса є новосформоване суспільство, тому воно потребує лідера, управлінця, який веде за собою, чи нав'язує натовпу свою ідеологію. В результаті такого навіювання натовп перетворюється в стадо несвідомих істот. Іншими словами, фундаментальний факт полягає в наступному: "Взятий окремо кожен з нас, в кінцевому рахунку розумний, але взяті ж разом, в натовпі, під час політичного мітингу, або шоу, навіть в товаристві друзів, ми всі здатні на найбезглуздіші вчинки".

Подібні маси відіграють велику роль в будь-який історичний час. Сьогоднішні прояви масової істерії, служать фоном відволікання від дійсних соціально-економічних проблем. Індивід підпадає під вплив натовпу, приймаючи її ідеологію, відчуваючи чисельність непереборної могутності, здатність реалізувати бажання натовпу, не зупиняючись ні перед чим.

Можна виділити ще одну, важливу на наш погляд, трансформацію натовпу – в публіку. Якщо натовп є скупчення людей в один і той же час в одному місці, то публіка – це розсіяний натовп.

Завдяки засобам масової комунікації сьогодні немає необхідності організовувати зібрання людей. Ідеї чи заклики проникають в кожен дім і перетворюють кожну людину на члена нової маси. Сидячи вдома, читаючи газету, слухаючи радіо, дивлячись телевізор, або користуючись Інтернетом, ми існуємо всі разом як специфічна спільність людей, як різновид натовпу. Мільйони людей складають частину натовпу нового типу. Головне – направити енергію, що виникає, в правильне русло. Русло взаємодопомоги і підтримки, відбудови і мирної співпраці.

Гізенко О. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Покатаєва Т. О.

ДІЯЛЬНІСТЬ САМУСЯ – ДОСВІД МИНУЛОГО, ЩО ТАК ПОТРЕБУЄ НАШЕ МАЙБУТНЄ!

Самусь – визначна постать в історії України XVII-XVIII ст., що показує приклад відчайдушшя і патріотизму, які так необхідні у складному сьогоденні нашої держави. Він зразок хороброго керівника з великим патріотичним серцем, що у складних ситуаціях знаходив рішення, які так необхідні були українському народу.

Про походження, рік та місце народження Самуся майже нічого не відомо. Відомо, що в 70 – першій половині 80-х рр. він перебував на Запорізькій Січі, де й дістав прізвисько "Самусь". За версією кандидата історичних наук Т. Чухліба, на Правобережну Україну запорожець Самусь прийшов улітку 1684 р. разом із С. Палієм. Розпочав свою діяльність скориставшись одним із листів, які видав сейм Речі Посполитої про повернення козацтву "їхніх прадавніх вольностей, свобод і привілеїв". Він відродив Вінницький козацький полк. Зусиллями Самуся 1689 року його козацький полк нараховував близько тисячі осіб. Треба відзначити, що полк Самуся протягом 1686–1699 рр. брав участь у більшості військових операцій армії Речі Посполитої проти Османської імперії, наприклад, у 1695 полки на чолі з Самусем здійснили похід на Дубосари і зруйнували турецьку фортецю. Тактика гетьмана Самуся, яким його призначили 1693 р., на співпрацю з урядом Речі Посполитої проти турок і татар забезпечувала відносну оборону населення Правобережжя, а також давала змогу Самусеві значно поповнювати полкову скарбницю. Окрім того, козаки Самусевого полку отримували гроші за привезених полонених татар і турків, за перемогу над татарськими загонами та за відомості військового характеру й доставку листів. Всього у 1693 р. коронний гетьман оплатив козакам Вінницького полку 5 372 таляри. При поповненні полкової казни та участях у військових операціях його не покидала думка про відновлення гетьманскої влади на Брацлавщині та організацію там козацького устрою. Самусь починав поступово втягатися у конфлікт з місцевою польською владою так, як вона не хотіла виконувати вимог Самуся, щодо відновлення традиційних "прав і привілеїв". А після того, як великий коронний обозний прислав до Богуслава свого представника й наказав "відібрати у Самуся військові клейноди, які залишилися після Могили" чаша терпіння козаків і Самуся закінчилась! Він казав, що пістійно "чув відчай", а тому мав боротися за права українців, а тому повстання було неминучим! Розуміючи, що лівобережний уряд вагається щодо підтримки повстання, він вирішив самостійно атакувати Білу Церкву . Облога Білої Церкви, яка тривала з 2 вересня, завершилася капітуляцією польської залоги перед десятитисячним козацьким військом 10 листопада. Полковник продовжував боротьбу зі шлюхтою, а тому поляки неодноразово вимагали передачі їм тієї території України, яка, згідно з договором 1686 р., відійшла до Речі Посполитої! Вони пропонували Петру І заарештувати Самуся, як це було зроблено раніше із Палієм. Але Самусь зали-

шався на чолі свого полку і протягом 1708 – і першої половини 1711 рр., захищаючи “права і привілеї” населення Богуславщини. У березні 1711 р., невдалі штурми колись завойованої Самусем правобережної фортеці спричинили відхід П. Орлика до Бендер, але Полковник не захотів покидати Україну й у квітні 1711 р. обороняв Богуслав далі. Наслідом нерівної боротьби стало те, що Самуся захопили у полон.

На мою думку, в теперешній ситуацій, в якій опинився наш народ, йому не вистачає моральної підготовки! І тут потрібен лідер, який не буде спокійно дивитися на страждання людей, який буде боротися за них так, як робив це Самусь, до останньої секунди свого життя! Самусь – полковник та наказний гетьман Правобережної України, діяльність якого для України мала безцінне значення! Діяльність Самуся- це дзеркало нашого минулого, досвід якого так потребує наше майбутнє!

Груздов Д. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. і. н. Кривошеєва Л. М.

ГРАФІКА МИКОЛИ КОМПАНЦЯ

У 2015 році Національну премію України імені Тараса Шевченка (Шевченківська премія) в номінації “Образотворче мистецтво” присуджено Миколі Компанцю за мистецький цикл “Земля моїх батьків”.

Микола Іванович Компанець – видатний український митець, заслужений діяч мистецтв України, професор Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. Він створив високохудожні мистецькі твори, зокрема масштабні мистецькі цикли “Земля батьків моїх” та “Гоголіана” над яким працював упродовж останніх років. Мистецький цикл “Земля батьків моїх” складається з серії графічних творів, які сукупно становлять вагомий внесок до скарбниці сучасної української образотворчості, національної культури й отримали значний розголос в Україні. Це засвідчує актуальність творчості митця, його персональний вплив на процеси сучасного українського мистецтва, підвищення рівня знайомства зарубіжних професіоналів та аматорів мистецтва з мистецькими досягненнями України.

Твори Миколи Компанця – яскраве художнє явище в сучасному образотворчому мистецтві, вони діють на глядача широким діапазоном засобів візуального мистецтва. Своєрідність мистецької мови митця. Серед головних тем творчості художника знаходять практичну реалізацію одвічні і водночас гостро актуальні питання сучасності: людини і природи, людини і її філософського буття.

Закінчивши в 1964 році майстерню книжкової графіки, ілюстраціями де твору М. Старицького “За двома зайцями” Микола Компанець розпочинає свій творчий шлях. Його дипломна робота була видана у видавництві “Дніпро” і на республіканському конкурсі книги була відзначена Дипломом ІІІ ступеня. З цього часу починається творчий шлях М. Компанця.

Трудову діяльність М. Компанець розпочав 1964 року після закінчення Київського державного художнього інституту, працюючи художнім редактором дитячого журналу “Барвінок”. Разом з цим він працює над ілюструванням та оформленням видань у ведучих видавництвах України “Дніпро” та “Веселка”. Перше сувенірне видання “Веселі оповідання” класиків української літератури було відзначене заохочувальним дипломом. В творчій біографії М. Компанця з’явилась серія графічних творів “Земля батьків моїх”. В експозиції на виставках вони вирізнялися своєрідністю та індивідуальністю графічної мови. Кожна робота художника була помічена і відзначена глядачем.

Помітним явищем у творчому доробку М. Компанця є робота над творами М. Гоголя. В 1980 році з’являється широко ілюстроване видання повісті “Вечори на хуторі біля Диканьки”. Над цим виданням художник працював понад 10 років, шукаючи адекватність настрою твору та виразність його графічного супроводу. Треба відзначити графічну мову М. Компанця – туш, перо, кольорова туш. Ця графічна техніка придала неповторність його творам, а за художником закріпила тільки йому одному відомі технічні засоби.

Микола Компанець працює у багатьох жанрах графіки, та все-таки в книжковій ілюстрації він став одним із провідних митців України. Це пояснюється тим, що художник тонко відчуває стиль літературних першоджерел, надто ж М. Гоголя, І. Нечуя-Левицького, Г. Квітки-Основ’яненка. Особливо приваблює його стилістика творів М. Гоголя, в трактуванні яких він досяг вершини майстерності. Тому ілюстровані митцем твори класика української та російської літератури немов по-новому оживають в сучасному інформаційному та мистецькому контексті. Він уміє знайти відповідний графічний еквівалент стилю письменника, дотепно і вигадливо проінтерпретувати сюжетні колізії, створити цілісний ансамбль видання. Його ілюстрації до української класики, цикли станкових аркушів, пейзажі – давно і назавжди засвідчили феномен талановитого, оригінального художника, який блискуче володіє вишуканою та високопрофесійною графічною мовою, і, разом з тим, володіє належним тільки йому емоційно-образним рядом, повним тонкого ліризму.

Дегтярьова О. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. і. н. Кривошеєва Л. М.

ЗАПОРІЖЖЯ – УКРАЇНСЬКЕ МІСТО

Сьогодні як ніколи Україна занурена в хвилю патріотичного піднесення. На вулицях можна побачити численну кількість людей у кольорових вишиванках, гарних струнких хлопців, що вибрили собі чуба, який символізує славного запорізького козака, що пробуджує та відроджує гени вільної, незалежної та справедливої людини. Скрізь лунають українські пісні, на око постійно впадають кольори державного прапора, від маленьких стрічок до монументальних споруд. Ці кольори об’єднують Схід і Захід в єдиному прагненні захистити власну державу.

Проросійські СМІ активно мусують інформацію про землі Новоросії, які за радянські часи відійшли до України. Історія свідчить, що з 1874 року на території Російської імперії такої губернії чи області не існувало. Якщо заглиблюватися в назви історичних земель, то наш край складав разом з Дніпропетровською

областю спочатку Землі війська Запорозького, а з часом Катеринославську губернію. На цій території завжди етнічно переважали українці. В Олександрівському повіті за даними перепису 1857 року росіяни складали всього 2%.

Проросійські політики очікують від населення Запоріжжя підтримки думки про історичну справедливість повернення нашої землі до складу Росії. Запорожці вирішили спростувати цей заклик і довести всім проросійськи налаштованим силам, що Запоріжжя – українське місто. Саме тому наші громадяни так активно приєдналися до всеукраїнської акції "Розмалюй своє місто".

Патріоти вирішили почати з Дніпрогесу, як символу об'єднання берегів Дніпра. Головне питання яке всіх хвилювало, чи дійсно підтримають нас люди? Чи прийдуть вони на допомогу? І ось, чекаючи біля штабу, з сотнями кілограмів жовтої та синьої фарби, з пакетами валиків та пензлів, паками з водою та коробками з печивом, організатори нарешті побачили перших волонтерів, що з сяючими посмішками, у вишиванках, без страху забруднити їх фарбою, дівчини з вінками на головах, хлопці з жовто-блакитними прапорами рухались у бік греблі. Дуже гарна підтримка була не тільки від постійних волонтерів, а й від звичайних перехожих.

Також навколо було дуже багато кореспондентів, які брали інтерв'ю та знімали учасників. Ці звіти з фотографіями і відео можна побачити на різноманітних Інтернет ресурсах. Денис Антюхов у інтерв'ю кореспонденту Укрінформу розповів: "Наша акція отримала неймовірну підтримку серед запорожців. Огорожа Дніпрогесу, довжина якої досягає 560 метрів, була не лише зачищена, а й пофарбована з обох боків. Вийшло 1,2 тис. м, плюс 1582 метри перил. Незважаючи на неймовірну жару, фарбувати городяни прийшли цілими сім'ями, багато у вишиванках і з маленькими дітьми".

І ось підійшов той момент, коли остання стійка півторакілометрового паркану Дніпрогесу в одну сторону, а в цілому – це три кілометри, була дофарбована. На краях огородження, де стояли бетонні блоки художники намалювали герби України жовтим кольором та підписали 2014 рік, щоб увічнити пам'ять не тільки про рік фарбування Дніпрогесу, а й з'єднання берегів Дніпра, пам'ять про події у країні та пам'ять про загиблих за волю, за свободу, за незалежність. Всі учасники не на словах, а всім серцем відчули, що в умовах іноземної агресії люди мають гуртуватися і показувати, що їм не байдужа доля рідної землі і що вони її захищатимуть.

Зерняк О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. політ. н., професор Северинюк В. М.

ВІЙНА ТА ЖУРНАЛІСТИКА В УКРАЇНІ

Розгін Євромайдану 30 листопада 2013 року та подальші драматичні події в центрі столиці знаменували для українських медій прихід нової реальності. Журналістика в нашій країні стала справді небезпечною професією: за один рік було травмовано, викрадено, вбито більше медівників ніж за всю попередню історію незалежної України. Щоб добувати найважливіші новини, журналістам доводиться щодня ризикувати життям. Насильство, якого ще побільшало, коли головними темами стали війна та її наслідки, перебуває у фокусі засобів масової інформації. Медії сповна розділили емоційну травму суспільства та разом із ним учаться жити та працювати в нових непростих умовах. Становище медіа після Майдану: насильство; невміння висвітлювати збройні конфлікти; дезорієнтованість та брак інформації; звичка до самоцензури; фінансова криза та матеріальна залежність; політичний диктат; посилене споживання медіа; (про) російська пропаганда.

2014 рік: Україна опинилася і знаходиться у складному становищі інформаційної війни. Російські мас-медіа здійснюють планомірну антиукраїнську інформаційну діяльність, спрямовану на підрив незалежності та суверенітету нашої країни, виправдання сепаратистських та терористичних дій за підтримки РФ, поширення антиконституційних та інших протиправних закликів на шкоду безпеці Української держави.

Журналісти перш за все ризикують своїм життям, знаходячись у зоні бойових дій. Українським журналістам довелось опанувати майстерність спілкування з військовими, пошук джерел на окупованих і прифронтових територіях, раціональне самообмеження у роботі з воєнною тематикою, правильний добір слів тощо. Брак цих знань і навичок відбився на якості матеріалів у перші місяці конфлікту на Донбасі.

Комунікація військових із медіа та суспільством налагоджується вкрай повільно та, на жаль, іноді супроводжується дезінформацією: прес-служби Ради національної безпеки і оборони, та командування АТО і силових відомств часто приховують важливі факти, поширюють неправдиву інформацію, перебільшуючи ворожі та применшуючи наші втрати.

Одним із визначальних чинників нової медійної реальності стала проросійська та власне російська пропаганда. Для багатьох українців уособленням російської пропаганди є ведучий телеканалу "Россия" Дмитро Кисельов, який розповідає безглузді страшилки про Україну. Слід усвідомлювати, що російське телебачення поширює пропагандистський продукт, адресований передусім мешканцям Росії. Живучи в ізольованому середовищі й маючи спотворену картину світу, вони готові сприймати будь-яку дезінформацію. Для світу Росія має інші, зрозуміліші йому формати пропаганди. Канал іномовлення Russia Today, ключовими ідеологічними меседжами якого є "не все так однозначно" і "вам не кажуть усієї правди", замаскований під повноцінне західне телебачення.

Твердження, що Україна програє інформаційну війну, стосується саме нашої неспроможності ефективно просувати своє бачення подій на Донбасі та в Криму на міжнародному рівні. Справді, Україна не має й навряд чи матиме змогу витрачати величезні кошти на іномовлення, системну роботу з західними ЗМІ, створення мережі своїх агентів і симпатиків в усьому світі. Спроби посилити державне іномовлення або створити приватне (Ukraine Today – проект медіахолдингу "1+1" Ігоря Коломойського) неспроможні змінити цю ситуацію в найближчому майбутньому. Хоча, згідно з результатами опитування, проведеного у грудні 2014 року Київським міжнародним інститутом соціології на замовлення громадської організації "Телекритика", створення якісного пропагандистського іномовлення підтримує більшість українців.

Кішмар Г. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Покатаєва Т. О.

НАКАЗНИЙ ГЕТЬМАН ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ САМІЙЛО ІВАНОВИЧ – БОРЕЦЬ ЗА ЄДНІСТЬ ДЕРЖАВИ

У сьогоднішній важкий час, коли наша країна перебуває у стані політичних та ідеологічних конфліктів і непорозумінь, варто звернутися до досвіду державотворця Самійла Івановича. Він докладав величезні зусилля для становлення України, як унітарної держави у складний період перебування під владою Речі Посполитої наприкінці XVII – початку XVIII століття. Він робив усе для об'єднання країни без панування іноземців, підтримуючи зв'язок з гетьманом Лівобережної України І. Мазепою з метою досягти злучення "обох боків Дніпра" .

Полк Самійла Івановича протягом 1686–1699 рр. брав участь у більшості військових операцій армії Речі Посполитої проти Османської імперії. Він був гарним полководцем, і це спонукало короля Яна III Собеського на початку 1693 р. призначити його гетьманом Правобережної України.

Неодноразово він зустрічається з польським королем. Під час цих зустрічей обговорювалися різні проблеми функціонування козацьких інститутів на Правобережній Україні – представники гетьманської адміністрації вимагали від польської влади відновлення козацьких прав.

Самійло Іванович бажав відновити на Брацлавщині гетьманську владу та прагнув організації там козацького устрою. У 1696 році він робить чергову спробу силою утвердитися в цьому регіоні України, розгромивши маєтки вінницького старости в околицях Вінниці, але невдало.

Після смерті польського короля Самійло Іванович все більш відкрито починає спілкуватися з гетьманом Лівобережної України І. Мазепою. Він неодноразово звертається до нього з листами, що містили відомості військово-політичного характеру. У своїх листах до Мазепи він підписувався як "Гетьман український". Також він заявляв про підданство Петру І й І. Мазепі це свідчило ні про що інше, як про бажання сполучити право- і лівобережну частини Українського гетьманату.

Через посилення іноземного гніту та утиск прав українських козаків весною 1702 р. у Фастові відбулася козацька рада куди були запрошені представники усіх станів українського суспільства. На раді виступили наказний гетьман Самійло Іванович, полковники С. Палій, З.Іскра та А. Абазин. Були вирішені наступні питання: 1) не відступати з Правобережжя без боротьби й проводити агітацію серед місцевого населення, щоб зібрати сили для антипольського повстання; 2) захопити найсильнішу польську фортецю – Білу Церкву; 3) у ході повстання заявити про об'єднання з Лівобережною Україною й провести об'єднавчу козацьку раду.

1 січня 1704 р., Самійло Іванович спільно з 15 старшинами вирушив на Лівобережжя для зустрічі з І. Мазепою. Метою цього "посольства" була передача Самійлом Івновичем лівобережному регіментареві своїх клейнодів, такою дією було б визнано єдиного гетьмана з "обох боків Дніпра". Але Мазепа відмовився їх взяти з огляду на те, що вони були надані польським королем.

Самійло Іванович намагався об'єднати Україну за допомогою повстання, яке в народі прозвали "Другою Хмельниччиною", але йому так і не вдалось цього зробити. Але невдовзі ця проблема вирішилася іншим шляхом. У травні 1704 р. здійснилася мрія І. Мазепи та Самійла Івановича про злучення "обох боків Дніпра" – лівобережні козацькі полки вступили на Правобережжя. 15 червня 1704 року в таборі поблизу Паволочі він передав тепер вже "обобічному" гетьману свої клейноди – булаву, бунчук і королівський універсал на гетьманство.

Отже, Самійло Іванович на посаді наказного гетьмана Правобережної України доклав усіх зусиль для об'єднання держави і одночасно був активним борцем за незалежність і суверенітет України.

Ліберман А. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Покатаєва Т. О.

РОЛЬ ІСТОРІЇ У БОРОТЬБІ З РАДЯНСЬКИМИ ФАНТОМАМИ

Сьогодні головним завданням історичної освіти є руйнування псевдо стереотипів, що склалися на теренах пострадянського простору та формування нової історичної пам'яті нації на основі аналізу і усвідомленні історичних подій минулого та сьогодення. Особливо ці слова стали актуальні в 2014 році, коли розпочалася відкрита військова агресія Росії проти України.

Ці події знову наштовхують на висновок, що незнання історії своєї держави може привести до невиправних помилок, що закінчуються для її громадян трагедією. У подібні події Українці уже були залучені в листопаді – грудні 1917 року. 7 листопада 1917 року Українська Центральна Рада видала III Універсал, що проголошував утворення Української Народної Республіки. Тоді Центральна Рада пропонувала конкретну програму перебудови українського суспільства на демократичній основі, тобто показувала українському народу реальність досягнення національної незалежності та побудови національно-демократичної держави. Але втілення в життя програма УЦР не отримала, так як підривала раніше недоторканий принцип соціал-демократів "єдиної і неподільної Росії". Щоб зупинити дану ситуацію, більшовики в Києві скликали І Всеукраїнський з'їзд рад робітничих, солдатських та селянських депутатів. Вони сподівалися на мирне "поглинання" з'їздом рад Української Центральної Ради і проголошення радянської влади. Українська Центральна Рада була не згодна з їхніми діями, тому російські соціал-демократи, проводячи свій з'їзд у Харкові, використали робітників та шахтарів Донецько-Криворізького басейну. Наслідком з'їзду стало проголошення України радянською республікою, обрання Центрального Виконавчого Комітету (ЦВК) рад України, формування більшовицького уряду України Народного секретаріату на чолі з Артемом (Ф. Сергєєвим). Через незгоду із рішенням більшовицького з'їзду більшості представників українських партій та підтримки ними Центральної Ради, соціал-демократи не змогли реалізувати мирні політичні методи боротьби за владу в Україні. Тому радянська Росія вдається до силових методів і 5 грудня 1917 року Раднарком Росії прийняв рішення "вважати Центральну Раду в стані війни з нами". Тобто ми бачимо, що саме

більшовицький уряд Росії у 1917 році спровокував війну проти УНР. 16 січня 1918 року кілька сотень українських патріотів (студентів, гімназистів старшокласників і військових курсантів) під командуванням сотника Омельченка, спробували зупинити на шляху до Києва майже 6 тис. добре навчених солдатів, матросів і червоноармійців під командуванням М. Муравйова. Частина загону Омельченка загинула в нерівному бою, інші, що потрапили в полон, були розстріляні більшовиками. Трагічне розгортання історичних подій відбувалося через політичну кризу УЦР, нерішучість і непослідовність її дій, що розділило українське суспільство на різні ідейно-"патріотичні" прошарки. І як підсумок – український народ, що вийшов на історичну арену на початку XX століття як самостійний творець власної історії і незалежної держави, через відсутність єдності дій, поглядів і програм, не зумів зберегти незалежність УНР. Подібна ситуація склалася в 2014–2015 рр. у сучасному Донецьку та Луганську.

Сьогодні у всіх регіонах України відбувається дійсна війна пам'ятей, боротьба минулого з сучасним, причинами якої є тотальна присутність фантомів минулого, так званої "ідеологічної бази" попереднього комуністичного режиму, як світоглядного, так і монументального. І чим гірше становище народу в соціальній сфері країни, тим активніше використовуються "найвдаліші" шаблони цих фантомів. Наприклад, на Чернігівщині до сих пір стоять бюсти трьох більшовиків, що керували операцією вбивства київських студентів на залізничній станції під Крутами. Цю битву можна порівняти з боротьбою українських студентів і у 1990 році під час "Революції на граніті" на Майдані Незалежності в Києві, що пришвидшила відновлення нашої державності у 1991 році. Також, сучасна молодь відіграла провідну роль у 2004–2005 рр. під час Помаранчевої революції, а революцією Гідності в 2013–2014 рр. вона повалила диктаторський режим в Україні.

Замовчування справедливих фактів з історії України не тільки породжує та живить фантоми радянського минулого, сприяє жахливому повторенню історичних подій, а й підкріплює комуністичне минуле пам'ятниками П. Морозову, М. Щорсу, Ф. Дзержинському, віддаляючи імена сучасних героїв.

Таким чином, якщо народ не знає своєї історії і не несе за це відповідальності, то будь-хто може скористатися такою слабкістю і висвітлити історичні факти по-своєму, задля своїх інтересів, що досить часто сьогодні й відбувається. Тому вивчення і вміле та вчасне примінення сьогодні нами (молоддю) досвіду державотворення, сприятиме відродженню національної самосвідомості, як головної передумови успішної розбудови нашої держави.

Михайленко Д. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Облєс І. І.

РОЛЬ ЗМІ У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

На сьогоднішній день стає питання про вплив засобів масової інформації на формування світогляду суспільства. Наскільки це відповідає дійсності?

Засоби масової інформації висвітлюють актуальні суспільні проблеми і тим самим впливають на думку та поведінку людей як масово, так й індивідуально. Як показує практика, найбільш масовий та сильний вплив на суспільство мають не лише аудіовізуальні ЗМІ: телебачення та інтернет, а й радіо, реклама та ін.

Засоби масової інформації сьогодні – це потужний фактор впливу на психологічний стан, соціальну активність людей – як позитивний, так і негативний. З упевненістю можна виділити безпосередні аспекти, що пов'язані з основною функцією ЗМІ – передачею інформації: розважальний, інформативний, виховний та ін. Але існує також більш глибокий вплив, який може бути непомітний на перший погляд. Наприклад, завдяки ЗМІ формується суспільна думка – стан масової свідомості – що укладає в собі приховане чи явне ставлення різних соціальних спільнот до проблем та подій.

Поширений нині Інтернет – породжена технологіями ЗМІ система пошуку і передачі інформації – безсумнівно, придбала абсолютний набір ступенів свободи. Це явище відкриває величезні можливості для творчості, навчання, моделювання та багатьох інших областей, а віртуальні технології, що створені та застосовуються на основі розуміння явищ віртуальної реальності, принесуть безсумнівну користь як окремо взятій людині, так і державній системі в цілому. Безумовно, це позитивні сторони впливу на громадську думку і людську діяльність.

Одним із негативних впливів ЗМІ є пропаганда, метою якої іноді стає дезінформації. Сенс в тому, що в певний момент ЗМІ дають інформацію, яка часто є відвертою неправдою. Як правило, дезінформація подається з різних джерел і западає в підсвідомість людини, використовується в момент прийняття важливих рішень. Навіть коли буде виявлена правда – мета дезінформації вже досягнута.

Точна подача інформації не така проста справа, як здається. Те, що сьогодні факт, завтра може бути спростоване. Наприклад, раніше вірили, що Земля знаходиться в центрі нашої Сонячної системи. Тепер же ніхто не сумнівається, що Земля обертається навколо Сонця.

Журналісти – теж люди, і вони можуть помилятись. Навіть кома, яку поставили не в тому місці, або граматична помилка можуть спотворити сенс інформації. Не завжди факти ретельно перевіряються. Розвинуті такі технології, як: 25-кадр, сугестивні технології та нейролінгвістика, які допомагають маніпулювати людьми за домогою ЗМІ, впливають на наш світогляд.

Багато журналістів і компанії, в яких вони працюють, взяли на себе зобов'язання надавати точну інформацію. І все ж привід для занепокоєння є. Основними ЗМІ володіє невелике число вельми впливових корпорацій, які і визначають, наскільки широко і як саме слід висвітлювати події. Оскільки мета більшості корпорацій – отримання прибутку – рішення ЗМІ можуть бути вмотивовані комерційними інтересами. І навпаки – про те, що не вигідно власникам медіа-корпорацій, може замовчуватися.

Роль ЗМІ у суспільстві, в тому числі у сфері освіти, безперервно росте. Вони формують наші смаки і погляди. Звичайно, нерозумно вірити всьому, про що ми дізнаємося із новин, але це не означає, що абсолютно нічому не можна довіряти. Важливо знайти "золоту середину": бути неупередженим, зберігаючи при цьому частку здорового скептицизму. Ми вже, дійсно, не можемо без ЗМІ, і це величезна проблема сучас-

ного суспільства. Можливо, краще бути необізнаним з деяких питань, не знати проблем сусіда, не думати про інших? Адже в народі кажуть: “Менше знаєш, міцніше спиш”.

Та чи не проспимо ми, у такому випадку, нашу долю, наш талан, наше життя?

Наливайко В. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – : к. пед. н., доцент Облєс І. І.

ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО СВІТУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ КРИЗИ СУСПІЛЬСТВА

На сьогоднішній день ми спостерігаємо кризу. Не тільки економічну та політичну, а й особистісну та суспільну. На жаль, велике жадання українським народом свободи призвело до війни. У зв’язку з цим, актуальними стають питання щодо змін у внутрішньому світі особистості громадян: матері, яка втратила єдиного сина на війні, дитини, що зосталася без батька, дружини, яку вимушено покинув чоловік. Чи потрібна їм незалежність такою ціною? І чи взагалі потрібна більше за життя і здоров’я близької людини?

Жахливо, що від незаявленої війни страждають і старі, і малі! Як фізично так и морально. Старенькі бабуся та дідусь, які пережили Другу світову війну і після неї знайшли в собі сили жити далі, дожити до онуків... у старенькій хатинці яка для них була найріднішою, поки в неї не влучив снаряд з “Граду”... Чи заслужили вони на таке? Хто поверне дитині батька, який загинув на війні за незалежність? И що взагалі означає бути незалежним безбатченком? На ці питання поки немає відповідей. На цей час не зрозуміло, куди це все нас заведе.

Якщо пенсіонер на свою мізерну пенсію може собі дозволити хіба що не вмерти з голоду та без ліків, то що вже казати, наприклад, про творчий та духовній розвиток особистості, подорожі, пізнання світу... Повноцінне життя стає просто не по кишені. Хіба це незалежність? Ні, це псевдо-незалежність. Чому псевдо? Бо ми не маємо можливості задовольнити свої бажання, розширити світогляд, чи просто почувати себе захищеними.

Все вирішили за нас! Ті, хто шукають вигоду, збагачуються та живуть лише для себе. Вони не думають про добробут та духовний розвиток українців, наче живуть на іншій планеті, не розуміючи цього.

Хіба немає можливості вирішити конфлікти мирним дипломатичним шляхом? Адже цьому навчались наші чиновники у вищих навчальних закладах. Дивлячись на події сьогодення, виникають питання, чи навчались вони взагалі тому, як треба керувати країною чи дипломатично вирішувати проблеми? Це ж як треба було навчатись, щоб довести країну до братовбивчої війни за псевдо-незалежність?

Саме такі псевдо-керівники призвели до безробіття та зростання напруги в країні в цілому. Саме вони в час війни вирішують питання щодо єдиної мови, наче це найважливіше і допоможе припинити кровопролиття. Як освіченим людям прийшло на думку вирішувати питання про мову, в той час, коли людей на Майдані почали просто розстрілювати, наче звірів на полюванні? Коли в країні панує напруга щодо незадовільного рівня життя, не логічніше було б вирішувати питання, що стосуються покращення добробуту, і тим самим заспокоїти натовп.

Ми просто мріємо жити в злагоді та мирі, спокої і добробуті... Хіба це багато і коштує мільйони людських жертв? “На крові інших щастя не збудуєш”, – ось що зрозуміли ми на сьогоднішній день.

Не приведе нас до щастя те, що люди стають переселенцями. Тисячам важко покидати свої домівки, залишати там своє життя. Не всі зможуть повернуться до парку, де гуляли закоханими, бо зараз там руїни й осколки снарядів, посидіти під деревом, яке саджали разом, як символ миру між природою та людиною, у одинадцятому класі 25 років тому. Тоді подумати не могли, що це дерево постраждає у протистоянні колишніх однокласників, які зараз знаходяться по різні сторони барикад як два народи, розділені долею на два фронти. Два народи одного походження...

Ці події ведуть у найжахливіше – кризу особистості. Це наче втратити себе, а втративши себе – ми втрачаємо и незалежність.

Новицька А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. і. н. Кривошеєва Л. М.

ГРАФІКА ЯКОВА ГНІЗДОВСЬКОГО

Яків Гніздовський – найвідоміший графік і маляр США, який має українське походження. У 2015 році Україна відмічає ювілей видатного митця. Народився Я. Гніздовський в селі Пилипчому Боршівського повіту на Тернопільщині 27 січня 1915 року. Талант молодого графіка був оцінений меценатом і великим знавцем мистецтва митрополитом Андрієм Шептицьким, який надав Гніздовському стипендію для продовження художньої освіти у Варшавській Академії мистецтв, де він вивчав живопис та графіку.

Дебютне визнання в США художник отримав у 1950 році на виставці графіки в Міннеапольскому інституті мистецтв. За дереворит “Кущ” йому була присуджена друга премія. Темами для своїх малярських робіт Гніздовський обирав натюрморти, анімалістку (зображення птахів і тварин), пейзажі. Він розвивав ці теми на філософському рівні, дуже глибоко. Після 1960 року художній авторитет Гніздовського зріс, він здобув міжнародне визнання. Його роботи широко експонувалися в країнах Африки та на Близькому Сході, у Великобританії, Західній Німеччині, Чехословаччині, Японії. Його гравюри стали темою документального фільму “Вівці в дереві”, який одержав нагороду на кінофестивалі в Нью-Йорку.

Яків Гніздовський є автором марок пластової пошти, які видавалися в нью-йоркському пластовому таборі “Вовча Тропа”. Яків Гніздовський малював олійними фарбами й темперою, різними твердими барвниками, гравірував на дерев’яних і металевих дошках, іноді займався скульптурою малих форм. Його спадщина складає сотні картин, а так само більш ніж 300 гравюр (ксилографії, офорти та ліногравюри). Президент США Джон Кеннеді прикрасив свій робочий кабінет гравюрами Гніздовського “Зимовий пейзаж” і “Соняшник”. А дереворит “Кущ” купує бібліотека Конгресу США у Вашингтоні.

Міжнародне визнання отримав Гніздовський і як майстер книжкового знаку – екслібрису. Він зробив 54 екслібрисів. Був членом редколегії журналу екслібрістів Великобританії й членом Американського товариства аматорів і творців книжкового знака, постійним кореспондентом журналу Філадельфійського відділу Об'єднання Мистців Українців в Америці "Замітки з мистецтва". Він є автором ряду статей на художні теми. Його спостереження та думки вийшли в 1967 році в Нью-Йорку окремою книгою "Пробуджена царівна".

До ювілейного видання "Слово о полку Ігоревім", що побачило світ у Філадельфії у 1950 році за редакцією Святослава Гординського, мистець зробив цикл ілюстрацій. Окрему групу становлять ілюстрації до літературних англомовних творів: Д. Кітса, Т. Колріджа, Т. Гарді, В. Дж. Сміта. Упродовж 1982–1984 років на замовлення парафіян новозбудованої дерев'яної церкви Пресвятої Трійці у Кергенксоні, штат Нью-Йорк, Яків Гніздовський для двоярусного іконостасу намалював 27 ікон.

Твори Я. Гніздовського зберігаються у приватних збірках та музеях, зокрема в Конгресовій бібліотеці, Бостонському музеї, Філадельфійському музеї, Університеті Делавер, Університеті Вашингтона, Батлер Інституті, фундації Вудварда, збірці Нельсона Рокфеллера (у США), а також у музеях Японії.

Помер 8 листопада 1985 року в Нью-Йорку, був похований у колумбарії Собору Іоанна Богослова. Перед смертю заповідав, щоб його прах перевезли в Україну. 5 листопада 2005 року відбулося перепоховання урни з його прахом на Личаківському цвинтарі у Львові. В 1990 удова художника Стефанія Гніздовська передала в дарунок музеям у Києві, Львові й Тернополі ряд робіт Якова Гніздовського, пізніше роботи художника були подаровані музеям в Івано-Франківську й Чернівцях.

Овчаренко Ю. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Облєс І. І.

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ПОЧАТОК ВІДРОДЖЕННЯ ЛЮДЯНОСТІ

Останнім часом до нашої країни прийшли дуже нелегкі, навіть скрутні, часи. Наш народ поніс великі втрати, перед нами постали політичні, економічні та соціальні проблеми. Але, не дивлячись на ситуацію у суспільстві, залишились люди, які не втратили людяності, надії, продовжують боротися за мир, безпеку та справедливість.

Сучасна ситуація в Україні характеризується політичною, соціально-психологічною, економічною нестабільністю, зниженням рівня життя більшості населення. Волонтерська діяльність – це шлях не тільки безоплатної допомоги а й самопізнання і самоперевірки. Тому в добровільній роботі беруть участь різні категорії волонтерів: люди будь-якого віку і статі, з будь-якою освітою що спроможні відчувати потреби інших людей. Чи насправді ситуація у нашому суспільство потребує волонтерського руху? Так.

Саме зараз волонтерство спроможне прийняти на себе частину повноважень державних соціальних установ. Волонтери добровільно та безкоштовно працюють у громадських організаціях та надають допомогу різним категоріям населення. Характерною особливістю цього руху, є включення до добровільної діяльності молоді віком від 15 до 25 років. Привернення уваги неповнолітніх, молоді, людей похилого віку є ефективним засобом активізації саморозвитку особистості.

На сьогодні без участі волонтерів важко уявити громадські організації й благодійність взагалі, без них неможливий якісний суспільний контроль за діями влади та бізнесу. Без волонтерів бракує енергії для будівництва суспільства, не вистачає сил і часу на людей, які потребують допомоги, не достатньо творчого потенціалу для розв'язання соціальних проблем. Зараз в Україні існують такі центри волонтерського руху як: Всеукраїнський громадський центр "Волонтер", Ресурсний центр розвитку громадських організацій "Гурт", Український державний центр соціальних служб для молоді, Волонтерський центр "Пенсіонер", тощо.

В сучасних умовах все більше необхідно, щоб громадськість усвідомлювала важливість різноманітності аспектів соціального розвитку. Взагалі, волонтери це люди, які добровільно зробили свій вибір на користь суспільства, активно беруть участь у різних заходах, сприяють покращенню якості життя населення, поважають гідність і культуру всіх людей, надають безкоштовні послуги особисто.

Зараз уся волонтерська діяльність направлена на допомогу нашим військовім та переселенцям зі Сходу країни. Адже наші хлопці, які стоять на лінії фронту, потребують не аби якої допомоги, як моральної, так і матеріальної, для них важлива будь- яка поміч, тому волонтери разом з дітьми з дитбудинків, садочків, шкіл, вищих навчальних закладів різними способами намагаються підтримати тих, хто ради рідної країни ризикує життям і здоров'ям. Така ж ситуація з людьми, що прибули до нас з інших міст, які досі не можуть оговтатися від пережитих страшних днів. Волонтери надають їм, перш за все, психологічну допомогу, сприяють душевній реабілітації тих, хто бачив вбивство й насилля.

Ще рік тому на київському Майдані українці сформували волонтерські групи для підтримки Революції гідності. Пізніше, коли Росія окупувала Крим і частину територій Донбасу, навчені досвідом Майдану волонтери розпочали унікальні за розміром і форматом акції з підтримки українських учасників антитерористичної операції і переселенців. Фактично, волонтери взяли на себе функції держави із забезпечення армії, Національної гвардії, добровольчих батальйонів і військових госпіталів усім необхідним.

Хоча іноді трапляються випадки особистого заробітку чи наживи на бідах інших, як наслідок помилок у вихованні громадян, моральних цінностей протягом останнього десятиліття, зміни вже почались і приклад цьому – саме волонтери, як люди що насправді вболівають за нашу державу. І саме на них тримається соціальна допомога та жервіє надія, відродження людяності країни.

Рошкович Ю. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Покатаєва Т. О.

ПАТРІОТИЗМ ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

9 травня 2015 року – 70 років перемоги у Великій Вітчизняній війні. Велика Вітчизняна війна є найбільш яскравою і героїчною, водночас трагічною сторінкою ХХ століття, в період якої почалося відродження патріотичних поривів. Саме в умовах Великої Вітчизняної війни був здійснений рішучий перехід на нові патріотичні позиції, коли вдалося досягти органічної єдності суспільства і держави, завдяки чому громадяни змогли витримати надзвичайно тяжкий іспит на міцність.

Вже на початку війни мирні жителі намагалися допомагати діючій тоді армії як могли. Наприклад, комсомольці Одещини зібрали й відправили на фронт солдатам їжу та солодощі на суму 2 млн крб, а також 30 тис. листів від вдячних жителів тилу. Крім того населення області внесло до Фонду оборони 1702 тис. крб. Такі самі подарунки для Червоної армії відправило населення Ровеньківського району Ворошиловградської області. Ще 900 тис. крб було здано до Фонду оборони на підтримку армії. А всього з липня 1941 до квітня 1942 року населення Київської, Одеської, Полтавської, Сумської, Дніпропетровської, Харківської, Сталінської та Ворошиловградської областей здало до цього Фонду (за неповними даними) тільки готівкою 53 млн крб і на десятки мільйонів карбованців облігацій державної позики.

Із наближенням зими 1941 р. гостро постало питання забезпечення воїнів теплим одягом і взуттям. І тут також вагоме слово сказали громадські об'єднання, які взяли на себе організаційний бік справи. У вересні 1941 року було створено Республіканську комісію зі збирання речей та білизни для Червоної армії. До неї увійшли представники партійних і радянських органів на чолі з головою Верховної Ради М. Гречухою. З метою планомірного збирання теплих речей на місцях утворювалися обласні, районні та міські комісії, до складу яких входили представники державних і громадських установ.

Ініціатива збирання коштів на будівництво бригади літаків належала молодим робітникам заводу ім. Жовтневої революції (серпень 1941 року) в Харківській області. Вже до кінця 1941 року було нагромаджено значні суми грошей цільового призначення. Так, до 15 грудня від молоді Харківської області надійшло 248 тис. 373 крб на спорудження танкової колони. Ще більшого розмаху акція набула в 1942 році. Гроші готівкою на будівництво танків перерахували трудящі Ровеньківського району Ворошиловградської області, Вовчанського, Ольховатського районів Харківщини.

На жаль, через 70 років після одержаної перемоги 1945 р., жителі незалежної України знову змушені вдаватися до заходів, що втілювалися в життя в 1941 році. Сьогодні патріотично налаштовані українці відправляють їжу, солодощі, засоби особистої гігієни для військових, що приймають участь в АТО. Діти малюють малюнки, виготовляють поробки своїми руками, пишуть листи простим солдатам, яких вони навіть не знають. Багато людей здають кров для тяжко поранених солдатів. Все більше і більше людей приймають участь в акції, щодо грошової допомоги для воїнів АТО.

Взимку для бійців АТО збирали теплий одяг. Були створені різноманітні акції в Інтернеті, які закликають допомогти нашим захисникам. Кожен допомагає як може. "Ми принесли теплі речі, ми принесли борошно. Дали гроші на допомогу бійцям АТО. Тобто допомогли так, як змогли", – говорить мешканець Києва Сергій Марич**.**

Запоріжці теж не відстають. Наприклад, запорізькі умільці на власні кошти відновлюють і модернізують військову техніку. Родина Трихін на Запоріжжі, відновила і зміцнила решітками "пораненого" в боях бронетранспортера. Це обійдеться їй в 16 тис. грн, що було виділено з сімейного бюджету.

Таким чином, війна на сході України 2014–2015 рр.. дає зрозуміти, якими б прикрими не були окремі сторінки воєнної історії, загалом слід визнати, що характер громадянського волевиявлення в період війни був і є непідробним, трудовий героїзм мільйонів людей не залишає сумніву в щирості їхніх патріотичних настроїв. Саме цей патріотизм, що живе у серцях українців, дає шанс на Перемогу. І не лише Велика Вітчизняна війна, але й важкі випробування сучасного періоду розкривають колосальний моральний потенціал українського народу, що стає важливим фактором майбутньої Перемоги.

Сошин А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Покатаєва Т. О.

ТОРГІВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕШКАНЦІВ НОВОСЛОБІДСЬКОГО КОЗАЦЬКОГО ПОЛКУ

У XVIIIст. розпочинається інтенсивне освоєння Степової України, яке супроводжувалося колонізаційними процесами і господарським освоєнням територій. Невід'ємним елементом господарського освоєння була торгівля. Я зосередила увагу на торгівельну діяльність мешканців Новослобідського козацького полку і на їх внесок у розвиток цієї галузі господарювання на півдні України.

Новослобідський полк – це козацьке формування, яке проіснувало 11 років (1753–1764рр.) на Правобережній Україні, на частині території "Задніпровських місць". Новослобідський козацький полк в силу свого вигідного географічного положення займав важливе місце в торгівлі на півдні України. Тут дуже доречно згадати Фортецю Св. Єлизавети, яка лежала на перетині шляхів з Чорноморського узбережжя на Гетьманщину і підпольську Україну і була чи не єдиним торгівельним пунктом на півдні України.

Торгівлею в Новослобідському полку займалися різні верстви населення – козаки, міщани, звичайні поселяни. Торгували вони далеко за межами території полку. Чим вони торгували можна було дізнатися з паспортів, які їм видавали у фонді фортеці Св. Єлизавети для від'їзду "в Польську область", "в Малоросію", в Запорозькі володіння. Торгівля розвивалася на території самого полку досить жваво. Сенат дав дозвіл на влаштування ярмарків при фортеці Св. Єлизавети. Перший ярмарок у фортеці відбувся влітку 1754 р. На ці ярмарки приїздили купці з Центральної Росії, Речі Посполитої і підпольських українських територій, Мол-

давії, Криму, Туреччини, Запоріжжя, Гетьманщини. Фортеця Св. Єлизавети ставала посередницьким ринком, на якому зустрічалися купці з різних країн і земель.

Також фортеця Св. Єлизавети була значним пунктом продажу хліба. Так, в фортецю приїздили запорожці і торгували худобою (що, теж було дуже прибутково), а купували на фортечних торгах хліб.

Окрім ярмаркової торгівлі, була розвинута стаціонарна торгівля: крамниці і лавки, в яких торгували в основному бакалією, хлібом, тютюном і спиртними напоями, які давали значні прибутки. А ці прибутки йшли в бюджет Новослобідського полку.

Найбільшого розвитку у полку набула транзитна і зовнішня торгівля. Про рівень розвитку внутрішньої торгівлі свідчить наявність постійно функціонуючих стаціонарних крамничок і лавок, базарів і торжків. На території полку періодично здійснювалася ярмаркова торгівля. Хоча козацтво полку жваво включилося в торгівельні операції, головним заняттям для нього залишалася козацька служба, а торгівельний промисел був лише додатковою галуззю господарювання. Окрім козацького населення торгівлею займалися міщани фортеці Св. Єлизавети. Поступово з середовища міщан виокремлюється купецький стан – люди, для яких торгівля стає професійним заняттям і засобом заробітку. Найзаможнішими купцями полку були російські старовіри-розкольники. Торгівля старообрядницького купецтва спиралася на широкі торгівельні привілеї, надані російським урядом.

Таким чином, можна констатувати, що населення Новослобідського козацького полку зробило вагомий внесок у розвиток торгівлі. Цьому сприяв ряд факторів: 1) вигідне географічне розташування; 2) наявність укріпленого і захищеного центру (фортеці Св. Єлизавети); 3) постійний попит на товари широкого вжитку і продукти харчування; 4) торгівельні привілеї, надані урядом певним категоріям населення.

Степанова А. С.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. филос. н., доцент Курбатов А. Г.

ФИЛОСОФИЯ ДЛЯ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ

Сегодня человечество переживает особый этап в развитии культуры, связанный с коренными преобразованиями ее глубинных основ. Современная социокультурная ситуация характеризуется процессами глобализации, информатизации, сопровождающимися радикальной перестройкой основ человеческой жизнедеятельности, изменением существующих традиций и всеобщей переоценкой ценностей.

Философия в такие переломные периоды человеческого развития играет особую роль, являясь “самосознанием культуры”, позволяющим культуре познавать себя, получая информацию о самой себе, рассматриваемой как бы со стороны, в законах своего строения, функционирования и развития.

Что же означает философия для современной молодежи, для тех, кто далек от глубоких размышлений, кто не задумывается о смысле жизни и мыслит больше поверхностно?

Сегодня, как не печально это осознавать, большинство людей, не только молодого поколения, но и достаточно большое количество взрослых просто не образованы. На мой взгляд, в этом прежде всего вина общества, которое закладывает понятие, что учиться совершенно не нужно, главное уметь считать и читать, а мыслить за нас будут другие. Ведь зачем мыслить, если можно найти абсолютно любую информацию особо не напрягаясь, получив ее из интернета.

Да, это, безусловно, легко, и информация в большинстве случаев будет верной, но это и есть главная проблема – интернет все сделает, а кто будет мыслить? Кто будет ставить перед собой вопросы, которые касаются глубин нашего сознания, а уже потом и общества, и даже целого мира?

Для современных молодых людей понятие образования принимает другое значение, чем пару веков назад. Для них это просто необходимые знания для будущей профессии, то есть узкий кругозор, а все остальные предметы, которые параллельно изучаются, они считают ненужными. Тем самым молодежь упускает главный смысл образования, в котором заложено саморазвитие, самообучение, расширение своего кругозора.

Таким образом, мы можем подойти к тому, что большая часть поколения 21 века воспринимает все параллельно изучаемые науки, как ненужную информацию, которая не пригодится им в будущем. Не говоря уже о таком легком, на первый взгляд, но тяжелом в полном смысле этого слова, предмете, как философия. На сегодняшний день философия для многих сводится к единственному: “В чем смысл жизни?”. Они не представляют, что помимо этого вопроса, есть еще множество других тем, которые захватывает эта наука, далвшая начало астрономии, математике, физике, литературе и др.

А саму философию молодежь даже не воспринимает. И причиной для этого послужило нежелание думать. Кому захочется размышлять о бытии, когда можно вбить в поисковой строке “философия жизни” и увидеть цитаты Канта, Ницще и других. Для людей желание мыслить становится чем-то непривычным и странным. Современный мир сделал из живущих в нем людей-роботов, которые не хотят развивать и познавать себя, пытаться найти, ту утерянную гармонию с собой, а что тогда говорить о гармонии с окружающим миром?

И все же, вернувшись к теме доклада, я могу разделить мнения на два так называемых лагеря. Первый, и как бы грустно это ни звучало, – многочисленный, состоит из тех, кто считает философию глупостью и сводит ее к банальным вопросам о смысле жизни. Второй же состоит из тех, кто считают философию не только важной и полезной наукой, но и находят ее интересной, осознавая, что именно она положила начало не только человеку, но и мировоззрению в целом.

Стрюк У. О.
Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – д. політ. н., професор Северинюк В. М.

РОЛЬ ЗМІ В ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМАХ (НА ПРИКЛАДАХ КРАЇН СВІТУ)

Засоби масової інформації – це складова частина політичної системи суспільства, важливий учасник внутрішнього та зовнішнього життя країни. ЗМІ формують громадську думку, пропагують певні ідеї, погляди, вчення, політичні програми і тим самим беруть участь у соціальному управлінні, постаючи функціональним суб'єктом політики.

Сьогодні ЗМІ формують новий рівень зв'язків між країнами світу, створюючи глобальну інфраструктуру, і проникають практично у всі сфери міждержавного життя. У світі створилася нова інформаційна ситуація: світова громадська думка стала важливим фактором міжнародних відносин, роль медіаресурсу у зовнішній політиці стрімко зросла.

ЗМІ, підпорядковані провідним світовим гравцям, не відображають реальність, а формують її в заздалегідь заданому тоні. Наприклад, Вашингтон створює потрібний інформаційний імідж своєї країни через мережу спеціальних медіаструктур, також активно коригуючи інформаційну політику багатьох суверенних держав.

Перехід до інформаційного суспільства змінює в наш час навіть стратегію військових кампаній. Найчастіше саме ЗМІ стають тим інструментом, який дає змогу не тільки заручитися громадською підтримкою, але й створити привід для військового вторгнення в суверенну державу – як це сталося з вторгненням Росії до України: за допомогою ЗМІ уряд Росії переконав своїх громадян, що все, що відбувається на території України, – громадянська війна, а Росія лише надає гуманітарну допомогу. На території Росії поширюються так звані "факти", які виходять за межі здорового глузду і будь-якої моралі, наприклад, що "українці їдять немовлят", але вплив ЗМІ в РФ настільки великий, що, використовуючи емоції людей, владі вдаються подібні маніпуляції.

Міжнародна журналістика формує зовнішньополітичний імідж держав, який впливає на транзитні, економічні та політичні зв'язки. Однак інформаційні потоки завжди фільтруються та потрапляють у призму державної цензури. Одна й та сама подія може моделюватися у журналістському матеріалі мільйонами способів, серед яких редакція вибирає той, що провокує потрібну реакцію в аудиторії. Зараз український імідж знаходиться в руках найвпливовіших зарубіжних ЗМІ та їх керівників, які використовують події на території України у власних цілях.

Україна стала політичною, економічною і, головне, інформаційною складовою "перетягування канату" між Європою та Росією, що насамперед визначає антиросійську демократичну специфіку зображення українських подій у європейських ЗМІ та антиєвропейську тоталітарну – у російських. Відповідно Україна набуває позитивного іміджу в європейських країнах і негативного – у Росії. Тим часом Сполучені Штати користуються ситуацією задля власних потреб, намагаючись впливати як на європейські, так і російські мас-медіа.

Таким чином, розгорнулась серйозна та неприхована інформаційна війна. Українські події під час висвітлення зазнають викривлення для формування настроїв у населення тих чи інших країн. ЗМІ вдаються до приховування та замовчування інформації. Наприклад, у телесюжеті про події в Україні американського каналу Fox News епізод із учасником Майдану, який стріляв з револьвера у міліціянтів, був прокоментований так: "На екрані ви бачите міліціонера-спецназівця, що стріляє з револьвера у протестуючих". У кого насправді цілився стрілець, не було показано. Вийшло так, що мас-медіа США представили співробітників правоохоронних органів лише як антигероїв.

У багатьох країнах інформаційна війна присутня в не менш прихованій формі. Наприклад, у Німеччині в таких журналах як "Blid" та "Blick" – українські події висвітлюються з погляду "народу", але така інформація не створює повної картини, факти виглядають перебільшено. Водночас у німецькому інтернет-просторі з'являються відео, які викривають брехливі ЗМІ.

Турків Ю. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. і. н. Кривошеєва Л. М.

ОЛЕКСАНДР МУРАШКО

7 вересня 2015 р. Україна відмічає 140 років з дня народження Олександра Мурашка (1875–1919), живописця, педагога, громадського діяча. Постать Олександра Олександровича є визначальною в історії національної культури. Він був одним з тих, хто зачинав українське малярство 20 століття з його новітнім образно-пластичним баченням світу. Головними віхами на шляху пошуків виразної, адекватної часові художньої мови для майстра стали форма, колір і світло. Спираючись на традиції вітчизняної реалістичної школи, творчо сприймаючи сучасні йому мистецькі течії, Мурашко віднайшов свою естетику живопису, це цільність природи і людини втілилася в кольоровому повнозвучні яскравих декоративних фарб. Народжений в Україні, він увібрав у себе багатоголосся її сонячної землі, і творив мистецтво, забарвлене радістю буття.

Олександр Мурашко навчався у Петербурзькій Академії мистецтв (1894–1900) у Іллі Рєпіна, а згодом продовжив освіту в Парижі та Мюнхені. Ще за життя роботи українського митця широко експонувалися за кордоном: в Берліні, Кельні, Дюссельдорфі, Будапешті, Венеції, Римі, Відні, Амстердамі.

У творчості видатного українського живописця особливе місце займають численні, позначені психологічною виразністю портрети, що міцно визначили його творче обличчя як художника-портретиста. "Похорон кошового" (1900) – історична картина митця. Це одне з небагатьох полотен в українському малярстві на межі століть присвячене подіям минулого. Зображуючи славетні часи запорозької вольниці, автор праг-

не усвідомити історію не в етнографічних деталях, не в героїці військових походів, а в події, яку плин часу мав відвести в легенду.

Здобувши за цю роботу звання художника, О. Мурашко 1901 року вирушає за кордон. Він вивчає шедеври світового мистецтва в Німеччині, Італії. У Франції його захоплює вир паризького життя. Художник пише паризьких жінок, образи яких немов "вириває" з яскравої юрби нічних вулиць і кафе.

Особливе місце в творчості митця посідає селянська тема, котра, як відомо, на поч. XX ст. давно вже позбулась передвижницької соціальної загостреності. Образи села в роботах Ф. Малявіна, Б. Кустодієва набули мажорної святковості. Мурашко ще з юнацьких років полюбив українське село, його людей. Ось чому такою симпатією і повагою сповнені його "селянські" полотна. Цікаво, що саме твір на селянську тему приніс Мурашкові перше широке європейське визнання. На виставці в Мюнхені 1909 року його картина "Карусель" дістала Золоту медаль.

Всією душею Мурашко любив Київ – місто, де він народився і жив: "тут світло, ту сонце, тут чудова природа, тут своя культура". Продовжуючи справу свого дяді Миколи Мурашка, засновника Київської рисувальної школи, художник докладав багато зусиль для розвитку національного малярства, мріяв перетворити Київ на значний культурний центр Європи. В 1917 році в Києві відкрито Українську Академію образотворчого мистецтва. Мурашко був одним із найактивніших її організаторів. До роботи в Академії були залучені такі видатні українські художники, як Георгій Нарбут, Федір Кричевський, Абрам Маневич, Михайло Бойчук, Микола Бурачек. Сам Мурашко очолив одну з майстерень живопису.

Олександр Олександрович прожив яскраве і цілеспрямоване життя. Він був близько знайомий з багатьма прогресивними людьми своєї епохи, і це наклало відбиток на всю його творчість, визначило погляди на мистецтво, скерувало громадську діяльність.

Висока культура рисунка, багатство живописної палітри, майстерність композиції – лише одна сторона спадщини Мурашка. Більш важливим і повчальним для художньої молоді є його здатність проникати у внутрішній світ характерів людей. В українському мистецтві передреволюційних років не було нікого іншого, хто міг би робити це з такою ж глибиною й силою, як Олександр Мурашко. Кожний портрет його роботи – це повість про людину, і саме цього передусім слід учитися в О. О. Мурашка.

Фарахян І. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Облєс І. І.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ШЛЯХ: "ЗА" І "ПРОТИ"

Складається враження, що вступ до ЄС багатьом в Україні здається майже як входження до Царства Божого. У той же час нинішня криза, в яку все глибше занурюється європейська економіка, змушує в цьому засумніватися. Негативним прикладом, на нашу думку, в цьому питанні є Греція, яка вступила до ЄС, ставши десятим державою-членом Європейського Співтовариства.

Що дало Греції членство в Євросоюзі? Сьогодні на це питання можна відповісти однозначно. Більше проблем ніж користі. Навіть прихильники "європейського шляху" визнають, що країна за останні роки практично повністю втратила національний суверенітет, відмовилася від самостійної зовнішньої політики і потрапила у фінансову кризу. До вступу до ЄС греки експортували сільськогосподарські продукти, а тепер імпортують. Раніше Греція мала кілька заводів з виробництва цукру і кілька великих трикотажних фабрик. Тепер не має жодної. Після вступу до Європейського союзу для греків встановили квоти, введені, щоб не було перевиробництва товарів: інакше – штраф. Плодові дерева і виноградники, які не вміщувалися в квоти, були вирубані. Приймаючи Грецію в ЄС, їй поставили умову змінити ставлення до власності та її управління. У країні прийняли закон про приватизацію. Розглянувши ситуацію в Греції можна побачити чітку картину: при вступі "старі" члени ЄС нав'язують "новачкам" суворі умови. Вони стосувалися обмеження виробництва в сільському господарстві, промисловості. Що ж тоді станеться з нашим сільським господарством? Навіть страшно уявити. Україна завжди вважалася житницею мало не всієї Європи. Як показує практика, вступ до ЄС призводить до закриття виробництва, вирізання худоби, вирубування садів і виноградників.

Так все ж, чим небезпечний Євросоюз для України? Висока конкуренція на європейському ринку продовольчих і промислових товарів залишають українську продукцію без шансів. Всьому виною застарілі технології та обладнання. Плюс, високі вимоги до продукції, висунуті Євросоюзом і непід'ємні для України. Промисловість приречена на провал.

Але все ж ЄС як, і будь-яка сторона, має і свої плюси. Українським компаніям буде дозволено створювати свої філії в Євросоюзі. Причому правила їх роботи будуть такими ж, як і для європейських компаній. Українцям відкриється можливість працювати в країнах ЄС на тих же умовах, що й самі європейці. Це полегшить життя тим українцям, які сьогодні працюють в Європі. Обіцяється, що держустанови, лікарні і школи зможуть купувати необхідну продукцію за нижчими цінами і можливо більш якісну.

На сьогоднішній день ситуація в Україні дуже складна. Громадяни навіть не можуть відповісти: ЄС – це добре чи погано? У будь-якому випадку кожна країна, яка входить до ЄС, не зважаючи на ступінь розвиненості, нещаслива по-своєму. Зараз після підписання Угоди, найвагомішою втратою для України стали економічні стосунки з Росією. Закриття митних кордонів неминуче призвело до погіршення російської політики відносно експорту тієї ж нафти, зниження попиту на українську продукцію. Але найстрашніше – це те що відбувається на сході України. Те, що почалося з Євромайдану понесло за собою безліч смертей ні в чому невинних людей. Сьогодні Україна воює вже не за Донбас. А за існування своєї власної державності. Тому що агресор, по всій видимості, зупинятися, не має наміру. Росія сильна, і не відомо, що зробить. Україна не може говорити про те, як звільнити окуповані території, на даний момент обороняється, що б не втратити нові. Мова може йти тільки про оборону. Зараз завдання наших військових – не допустити нових катастроф. Тому найбільш болюче питання на сьогодні – це зберегти свою державу і свій суверенітет, йти

своїм шляхом. Поняття вільна і незалежна повинно стосуватися всіх сфер: від економічної незалежності, до вільного пересування і вибору. Головне – не “свобода від”, а “свобода для”.

Федорець І. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Покатаєва Т. О.

СТЕПАН БАНДЕРА У МИНУЛОМУ І СЬОГОДНІ

Для одних Степан Бандера – це символ української свободи, а для інших – справжнє втілення фашизму. На жаль, ім’я Степана Бандери сьогодні використовується в ідеологічному протистоянні, що стало фактором розбрату між українцями в різних регіонах країни. Все це лише підтверджує припущення, що його вплив на хід української історії, навіть через півстоліття після смерті, все ще зберігає свою первісну міць.

Степан Андрійович Бандера народився і жив в тій частині України, яка до 1939 р. входила до Польщі. І всі жахи радянські він бачив в мирній і багатій в ті часи (у порівнянні з Радянською Україною) Галичині, коли під час голодомору 1932–1933 рр., помираючі від голоду люди, шукаючи порятунку, кидалися через кордон на польську територію, а їх розстрілювали радянські прикордонники. Ці події значно вплинули на політичні погляди С. Бандери.

В період існування СРСР радянська пропаганда на епітети при описі характеру Степана Бандери абсолютно не скупилася: перед громадянами він постав у вигляді кривавого вбивці, жорсткого і невблаганного по своїй натурі. За версією “антифашистів”, садистські нахили С. Бандери в повній мірі стали розвиватися вже в зрілому віці, коли він дорвався до керівництва в ОУН. Звучала б вся ця історія правдиво, якби вони приводили конкретні докази її реальності, але їх не існує. Тому все це більше схоже на цілеспрямоване формування негативного іміджу С. Бандери в очах тоді ще радянських, а зараз – українських і російських громадян.

Разом з тим в довоєнні роки ОУН дійсно займалися діяльністю, спрямованою проти польської влади. Однак говорити, що ідеологом методів боротьби став особисто С. Бандера, було б неправильно, так як він був всього лише одним з регіональних керівників ОУН, який сам виконував накази вищого керівництва організації. Недарма перед вбивством Пєрацького на лаву підсудних потрапив не тільки Бандера, а й кілька його соратників. З іншої сторони, незалежно від кінцевої мети діяльності ОУН, вбивство людей, у тому числі і своїх же співвітчизників, не можна назвати цивілізованим і чесним засобом боротьби за національне визволення народу. Звісно, темних плям і суперечливих епізодів в діяльності ОУН, так само як і в житті її багаторічного лідера Степана Бандери більш ніж достатньо, однак, враховуючи, що надійних, точних і достовірних джерел інформації про ті часи існує вкрай мало, у любителів пофантазувати з’явилася гарна можливість доповнити існуючі дані власними варіаціями на дану тему. Звідси і сотні різноманітних міфів, легенд і трактувань, які в більшості своїй представляють Степана Бандеру як справжнього диявола в плоті, безпринципності якого могли позаздрити навіть Гітлер зі Сталіним.

На думку українського філософа і письменника Петра Кралюка, наукової біографії Бандери не існує досі, і “цінних, партійно незаангажованих публікацій” налічується вкрай мало. “Проблема в тому, що в Україні не існує серйозної і визнаної біографії Бандери, – зазначає доцент кафедри політології Національного університету “Києво-Могилянська академія” Андреас Умланд – Більша частина літератури про український націоналізм написана українськими націоналістами. У свою чергу, бракує досліджень людей, не втягнутих в цю ідеологію”. Зовсім інший аналіз біографічних джерел про Бандеру дає сучасний історик, голова вченої ради українського “Центру досліджень визвольного руху” Володимир В’ятрович. Він знаходить неправильним те, що більшість таких авторів “переказують основні факти з його життя”, замість того, щоб проявити “відвагу зробити висновок з цих фактів” і “назвати героя героєм”.

Отже, у поточній політичній ситуації в Україні, коли повним ходом працює машина пропаганди, а країна поділилася на два табори, для кожного українця надзвичайно важливо відокремити правду від вигадки і спробувати тверезо і виважено проаналізувати все, що ми знаємо про Степана Бандеру і ОУН. Без цього встановити істину, а значить, знищити ще один фактор розбрату між українцями, практично неможливо.

Чупікова О. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. і. н. Кривошеєва Л. М.

ПОСТМОДЕРНІЗМ В АРХІТЕКТУРІ УКРАЇНИ

Постмодернізм в архітектурі – сукупність тенденцій в художній культурі другої половини XX ст., які пов’язані з радикальною переоцінкою цінностей авангардизму. Постмодернізм, відкидаючи раціоналізм “інтернаціонального стилю”, звернувся до наочних цитат з історії мистецтва, до неповторних особливостей навколишнього пейзажу, поєднуючи все це з новітніми досягненнями будівельної технології. У цій ситуації колишнє протистояння традиції і авангарду втратило свій сенс.

У 90-х роках XX ст. з проголошенням незалежності України остаточно змінилося ставлення і до її культурної спадщини, зокрема, й архітектури і, на противагу західним тенденціям розвитку конструктивізму, в нашій країні в практичній діяльності архітекторів простежується певна лінія пошуку духовних основ національного відродження. Постмодернізм намагається подолати національно-історичну та психологічну обмеженість функціоналізму. Але митцям дуже важко працювати в цьому напрямку, а також зберігати свою індивідуальність та смак при сьогоденній масовості й уніфікації виробництва. Перед сучасними зодчими, що почали відроджувати певні національні українські ознаки в будинках постала проблема визначення свого ставлення до минулого і до його традиції.

Сучасна архітектурна практика показує, що невелика кількість архітекторів намагається позначити споруду національними українськими рисами. Отже, важливим науково-практичним завданням сьогодні

постає питання аналізу об'ємно-просторових та архітектурно-художніх рішень, які використовували зодчі в будинках, створених у добу незалежності України з метою виявлення сучасних тенденцій розвитку їх принципів за якими вони утворюються, та ознак, що їх можна співвіднести із зодчеством позначеним такими ж самими рисами у минулому. В творчості київської генерації українських архітекторів все частіше зустрічаються прояви постмодерну та хай-теку як віддзеркалення глобалізації процесу розвитку світової архітектури. В нових будовах стильового спрямування вдало використовуються нові конструктивні та художньо-пластичні можливості як традиційних будівельних матеріалів, так і нових. Легкі метало пластикові конструкції, вишукані оздоблювальні матеріали (готель "Хрещатик", арх. Л. Філенко; банк "Україна", архітектор С. Бабушкін та ін.; офісний центр "Київ-Донбас", архітектор В. Жежерін та ін.; готельно-офісний центр "Східний горизонт", арх. О. Комаровський, комплекс "Ексімбанк", архітектор І. Шпара та ін.) і багато інших новітніх будов. Реконструкція та оновлення майдану Незалежності в м. Києві також стала знаковою подією, бо утвердила для архітектурно-художні символами нового іміджу суверенної України.

У сучасній архітектурній практиці України, як і в минулому, простежуються два головні шляхи розвитку архітектури з національними українськими ознаками. Це подальше використання архітектурних форм і прийомів барокової спадщини і об'ємно-просторових та архітектурно-художніх форм і прийомів народного зодчества.

Отже, в останні десятиліття XX ст. на зміну модернізму з його елітарністю, раціоналістичною самовпевненістю, прийшов постмодернізм – продукт постіндустріальної епохи, епохи розпаду цілісного погляду на світ. А втім, у сучасній архітектурі працює низка таких творчих особистостей, що своєю практичною діяльністю намагаються ніби закликати всіх інших повернутися до національних українських традицій. Це відбувається завдяки їхньому великому потягу до подальшого створення рис самобутності в національній українській архітектурі. У XXI ст. мова сучасної архітектури стає більш глобальною, плюралістичною за творчим спрямуванням, але водночас значущу роль відіграють нові творчі пошуки прогресивних напрямів, принципів та прийомів вирішення форми та змісту в архітектурі.

РОЛЬ СПІВПРАЦІ ЦЕРКВИ, ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА В МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ЛЮДИНИ

Беляев С. В.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. гос. упр., доцент Рябко И. В.

РОЛЬ СОТРУДНИЧЕСТВА ЦЕРКВИ, ГОСУДАРСТВА И ОБЩЕСТВА В МОРАЛЬНОМ ВОСПИТАНИИ ЧЕЛОВЕКА

В рамках предложенной темы хотелось бы затронуть несколько аспектов, свойств Церкви, которые помогут нам понять немаловажную роли Церкви в общественном моральном воспитании человека.

Во-первых, это святость Церкви.

“Верую, – говорим мы дальше, – в святую Церковь…”. И опять это слово, конечно, не означает, что Церковь состоит из святых и совершенных людей. Оно означает, что дело Церкви *освящать* нашу жизнь, и это значит – очищать ее силой Божьей, освобождать ее от порабощения греху, возносить ее к Богу, направлять ее ввысь, преображать ее Духом Святым.

Далее за святостью исповедуем мы *соборность* Церкви. Это свойство также немаловажно в формировании моральных устоев общества.

Слово “соборная” – это славянский перевод греческого слова “кафолики”, означающего, во-первых, всемирность, универсальность, означающее, во-вторых, целостность и полноту.

Соборность – понятие, введённое (применительно к Православной церкви) русским философом А. С. Хомяковым (1804–1860), развитое в XIX славянофилами, выводимое первоначально из принципа кафоличности Церкви, по сути, заимствованное, я бы сказал, что Хомяков просто истолковал церковное понятие соборности и применил его в т. ч. и по отношению к русскому народу, для выражения русской национальной идеи, которая, в идеале, должна строиться на соборных принципах.

Соборность – это цельность, внутренняя полнота, множество, собранное силой любви в свободное и органическое единство, т. е. не просто собрание людей по интересам, в отличии от организации. Развивая идеи И. В. Киреевского о духовной цельности, Хомяков пишет об особом соборном состоянии человека, истинной вере, когда все многообразие духовных и душевных сил человека объединено в живую и стройную цельность его соборной волей, нравственным самосознанием, устремленностью к творчеству. Соборность, согласно Хомякову, – целостное сочетание свободы и единства многих людей на основе их общей любви к одним и тем же абсолютным ценностям.

Основной принцип Православной церкви, писал Д. А. Хомяков, состоит не в повиновении внешней власти, а в соборности. “Соборность – это свободное единство основ церкви в деле совместного понимания ими правды и совместного отыскания ими пути к спасению, единство, основанное на единодушной любви к Христу и божественной праведности”.

Церковь повсюду призвана являть людям то *единство*, единство в духе любви, в Духе Святом, которое явил в мире Христос. Ибо мир, человечество живут по закону разделения и противоположения. Все на земле разделяет людей, все- даже то, что некоторых из них “объединяет”, то есть нации, убеждения, идеологии, вкусы и тому подобное. Грех мира и его трагедия в том, что вся жизнь мира – это, на глубине, война всех против всех – ради *себя*. И вот, этому разделению Христос противополагает единство. Единство, прежде всего, с Богом, единство *свыше*. Чем ближе люди к Богу, тем ближе они друг к другу. Единство, далее, с собою. Христос пришел ко всем и для всех, и поэтому в Христе, в Его учении, в Его жизни люди могут найти то *единство* веры, надежды и любви, которое ничто другое в мире дать не может. Единство, наконец, конечной цели, конечного призвания мира и человека – как единства всех и всего в Боге. Это единство и есть Царство Божие, и именно это новое единство, единство во Христе и призвана являть, ему служить, его осуществлять Церковь всюду и всегда. Главное усилие постижения истин веры состоит в соединении с церковью на основе любви, т.к. полная истина принадлежит всей церкви в целом. В Православии человек находит “самого себя, но себя не в бессилии своего духовного одиночества, а в силе своего духовного, искреннего единения со своими братьями, со своим Спасителем. Он находит себя в своем совершенстве, или, точнее, находит то, что есть совершенного в нем самом, – Божественное вдохновение, постоянно испаряющееся в грубой нечистоте каждого отдельного личного существования. Это очищение совершается непобедимой силой взаимной любви христиан в Иисусе Христе, ибо эта любовь есть Дух Божий”. Хомяков совершенно справедливо отождествляет принципы соборности и общинности как “сочетание единства и свободы, опирающееся на любовь к Богу и Его истине и на взаимную любовь ко всем, кто любит Бога”.

Соборность есть, на самом деле, единство и, на самом деле, во множестве, поэтому и в церковь входят все, и в то же время она едина; каждый, кто воистину в церкви, имеет в себе всех, сам есть вся церковь (принцип кафоличности), но и обладаем всеми (С. Н. Булгаков). Соборность противоположна и католической авторитарности, и протестантскому индивидуализму, она означает коммунитарность (общинность), не знающую внешнего над собой авторитета, но не знающую и индивидуалистического уединения и замкнутости (Н. А. Бердяев).

Католические страны, считал Хомяков, обладали единством без свободы, а протестантские – свободой без единства.

Соборность может проявляться на всех уровнях человеческого бытия: в семейных отношениях (семья – малая церковь), во внутри общественных (национальная соборность) и внешне общественных отношениях, но видимо, неспроста это понятие появилось именно в христианском церковном сознании. Понятие “соборность” тесно связано с понятием “религия”. Религия (“религия” от лат. religare, означающего

“связывать”, “соединять” Лактанций (†330 г.); от глагола reeligere, т. е. воссоединять, и сама религия означает воссоединение, возобновление когда-то утерянного союза между человеком и Богом – блаженный Августин (†430).) в общей своей природе есть не что иное, как раскрытие замкнутой, изолированной в др. отношениях человеческой души, интуитивное чувство связи человеческой души с абсолютным началом и абсолютным Единством. В религиозном сознании человек живет уже не внутри своего отдельного замкнутого существа, а именно своей связью с тем, в чем он укоренен и из чего к нему притекают духовные питательные силы; религиозное чувство есть чувство сопринадлежности или отношения к тому абсолютному началу, которое лежит в основе вселенской соборности бытия. И, с др. стороны, человеческая соборность, чувство сопринадлежности к целому, которое не извне окружает человеческую личность, а изнутри объединяет и наполняет ее, есть по существу именно мистическое религиозное чувство своей утвержденности в таинственных, охватывающих нашу личность глубинах бытия.

Таким образом, религиозное чувство соборности в самой глубокой и чистой форме есть чувство родства между человеком и Богом (Бог, как Отец), сверхвременное и сверхпространственное единство; я полагаю, что в основе этого чувства и этих (соборных) отношений лежит пример внутритроичного отношения и общения, которое вполне может транспонироваться как на семейные так и общественные отношения.

Борхович С. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., професор Данилевич О. К.

ІНТЕГРАЦІЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Принципові зміни соціокультурної ситуації, що виникла на початку 90-х років XX століття, привели до світоглядної різноманітності. В результаті колись єдина педагогічна практика розділилася на безліч освітніх практик: традиційну і розвиваючу, основну і додаткову, світську і релігійну. У цих умовах інтеграція християнської культури в навчально-виховний процес сучасної школи вже стала історичним фактом.

В даний час в українському освітньому просторі мають місце чотири духовно орієнтовані програми, що мають рекомендацію Міністерства освіти і науки: “Основи християнської етики”, “Християнська етика в українській культурі”, “Етика: духовні засади”, “Біблійна історія та християнська етика”. Не дивлячись на відмінність у підходах до методів, форм і змісту, це предмети, насамперед, “... про внутрішній світ людини, мотиви його морального вибору, шляхи корекції цього вибору і заходи допомоги в пошуку корисного для духовного здоров’я виходу з морального тупика на засадах цінностей православної традиції” [1, стор.8]. Вони мають свій науково-теоретичний фундамент (корпус богословських знань), свій понятійний апарат (сукупність понять і категорій), свій зміст і специфічні історичні джерела, що відображають основний зміст (Святе Письмо та Святе Передання), що мають роз’яснення і коментування в широкому колі святоотецької та спеціальної богословської літератури. Більш того, в християнській культурі вже давно склалося цілісне уявлення про людину – її походження, розвиток, становлення, сенс життя.

Згідно традиції святих отців, людина – образ Бога, створений Їм за Своєю подобою. Він складається з трьох ієрархічно висхідних частин: тіла, душі і духу. Душа гідно вище тіла, вона “одушевляє” тіло; дух в свою чергу вище тіла і душі, він “одухотворяє” тіло і душу. Образ Божий людині даний, подобу задано, кінцева мета її земного життя – обоження, досягнення ідеалу богоподобія за благодатної допомоги згори, що можливо лише на шляху духовного виховання і зростання. При цьому мета виховання розуміється як наближення людини до Свого образу і подоби, а саме виховання – як “живлення” душі, турбота про її духовне зростання в Бозі.

Виховання в контексті християнської культури можна визначити як “спеціально організований, керований і контрольований процес взрощування, підтримки дитини і взаємодії з нею, що має кінцевою своєю метою відродження, освячення і перетворення особистості вихованця, його обоження, звільнення від пороків” [2, стор. 174].

Роль педагога в процесі виховання – це допомога, створення умов для духовно-морального розвитку людини. Діяльність у християнській педагогічній культурі можна розглядати як “спільний рух вчителя і учня як однодумців, спрямованих до пошуку Істини” [там же, стор. 230].

Необхідною умовою успішної реалізації завдань духовно-морального виховання і викладання християнської культури є професійна компетентність педагога, яка, в свою чергу, неможлива без глибокого і всебічного знання предмета і особистого вільного світоглядного вибору його базових цінностей. Тому, як справедливо зауважив проф. В. І. Слободчиков, “цілком очевидно, що без серйозного засвоєння основ теології, в нашому випадку – православного богослов’я і християнської антропології сьогодні неможливо вибудувати скільки-небудь повноцінну гуманітарну практику – практику освіти, морального виховання, практику соціальної роботи, охорони здоров’я та ін.” [3, стр. 261].

Література

1. Розіна О. В. Православна культура в школі: формування та розвиток професійних компетенцій педагога. М., “Наука і слово”, 2015 (рос.)
2. Дивногорцева С. Ю. Основи православної педагогічної культури. М. Вид-во ПСТГУ, 2013 (рос.)
3. Слободчиков В. І. Антропологічна перспектива вітчизняної освіти. Єкатеринбург, 2009 (рос.)

Бутовская Я. О.
Классический приватный университет
науч. рук. – старший преподаватель Усатенко А. В.

КНЯЗЬЯ-МУЧЕНИКИ В ИСТОРИИ КИЕВСКОЙ РУСИ

Страстоте́рпцы – так принято у христиан именовать святых, которые, подражая в кротости Самому Христу, молившемуся за Своих распинателей, претерпели невинные страдания вплоть до самой смерти. В данном случае подчеркивается особый характер их подвига – беззлобие и непротивление врагам. Страстотерпцами, в частности, именуются святые князья братья Борис и Глеб.

Жизнь святых страстотерпцев была примером христианской любви к Богу и ближнему. Они отказались от мести и братоубийственной войны, как делали язычники.

Кто же были Борис и Глеб? Святые благоверные князья-страстотерпцы Борис и Глеб – первые русские святые. Они были младшими сыновьями святого равноапостольного князя Владимира. Оба брата отличались милосердием и сердечной добротой, подражая примеру святого равноапостольного великого князя Владимира, милостивого и отзывчивого к бедным, больным, обездоленным. Еще при жизни отца святой Борис получил в удел Ростов. Молодой князь прославился как храбрый и искусный воин.

Незадолго до своей смерти великий князь Владимир призвал Бориса в Киев и направил его с войском против печенегов. Когда князь Владимир умер, старший сын его Святополк, бывший в то время в Киеве, объявил себя великим князем Киевским. Святой Борис, узнав о смерти отца, сильно огорчился. Дружина уговаривала его пойти в Киев и занять великокняжеский престол, но святой князь Борис, не желая междоусобной распри, распустил свое войско. Однако коварный и властолюбивый Святополк не поверил искренности Бориса; стремясь оградить себя от возможного соперничества брата, он подослал к нему убийц. Убийцы настигли его, когда он молился за утреней в воскресный день в своем шатре на берегу реки Альты. Слуги Святополка повезли тело Бориса в Киев, по дороге им попались навстречу два варяга, посланных Святополком, чтобы ускорить дело.

Варяги заметили, что князь еще жив, хотя и едва дышал. Тогда один из них мечом пронзил его сердце. Тело святого страстотерпца князя Бориса тайно привезли в Вышгород и положили в храме во имя святого Василия Великого.

После этого Святополк столь же вероломно умертвил святого князя Глеба. Коварно вызвав брата из его удела – Мурома, Святополк послал ему навстречу дружинников, чтобы убить святого Глеба по дороге. Князь Глеб уже знал о кончине отца и злодейском убийстве князя Бориса. Глубоко скорбя, он предпочел смерть, нежели войну с братом.

Борис и Глеб принесли в жертву свою жизнь во имя христианской любви к ближнему. Святые мученики Борис и Глеб отдали жизнь ради соблюдения послушания Богу (они выполнили Его повеление любить всех как своих ближних). На этом основана духовная жизнь человека и вообще всякая жизнь в обществе.

Благоверные князья-страстотерпцы не захотели поднять руку на брата. Благоверные князья-страстотерпцы не только прославлены от Бога даром исцелений, но они – особые покровители, защитники Русской земли. Известны многие случаи их явления в трудное для нашего Отечества время, например, – святому Александру Невскому накануне Ледового побоища, великому князю Димитрию Донскому в день Куликовской битвы. Почитание святых Бориса и Глеба началось очень рано, вскоре после их кончины.

Самая важная часть всего повествования это то, чему учит нас подвиг Бориса и Глеба.

Пример подвига Бориса и Глеба дает нам твердые ориентиры добра, истины, любви в образцах православной жизни на основе веры, надежды, любви. Этот подвиг учит нас быть отзывчивыми к сверстникам и старшим. Подвиг Бориса и Глеба развивает способность к сопереживанию, умению мирно решать конфликты.

справедливыми и любить ближнего. Через всю древнерусскую литературу идет тема христианского подвига Бориса и Глеба.

Существует много различных древнерусских произведений, в которых рассказывается о страстотерпцах Борисе и Глебе. Например, “Сказание о Борисе и Глебе”.

Борис и Глеб – первые имена в бесконечном ряду русских святых. Но святые встречаются не только в произведениях. Существует много икон с их изображением. Например, икона “Святые Борис и Глеб”, которая сейчас перед вами. На ней князья-всадники изображены исполненными той духовной силы, на которую, моля их о защите, веками уповала Русь.

Христианская культура напоминает о том, что подвиг святых Бориса и Глеба важен и для нашего времени, когда никто не требует прямо отречься от Христа, но часто нас окружают какие-то вещи, которые склоняют к нарушению заповедей Божиих.

Власенко Р. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Рябко І. В.

ФІЛОСОФІЯ СЕРЦЯ ПАМФІЛА ЮРКЕВИЧА

2015-й рік – рік 1000-річчя з дня смерті великого рівноапостольного князя Володимира, просвітителя Київської Русі, людини, яка з звіроподібного варвара перетворився в хрестителя свого народу, милосердного правителя, батька і християнського жалібника, якого народ у своїй поетичній мудрості прозвав Володимир Красне Сонечко.

Світло божої благодаті засяяло на українській землі. Почали будуватися храми, відкривалися школи, і християнська мудрість вливалася в уми і серця наших пращурів. Як законний і логічний наслідок духовного посіву християнської книжності розцвіла Києво-Могилянська академія, 400-річчя якої ми також святкуємо в цьому році.

У контексті цих знаменних і доленосних для нашого народу подій ми повинні згадати видатних випускників і діячів Києво-Могилянської академії, серед яких особливе місце займає видатний представник української філософської думки Памфіл Данилович Юркевич, який був послідовником культурної традиції серцевого знання.

Увага до серця як до органу, яким ми сприймаємо Бога і через який Бог розмовляє з людиною, проявляється в світоглядних установках таких видатних особистостей як Г. Коніский, П. Могила, Г. Смотрицкій, Д. Туптало. Але найбільшого теоретичного обгрунтування "філософія серця" в християнському сенсі придбала в творчому доробку Памфіла Юркевича.

Мислитель стверджує, що основа релігійної свідомості людини знаходиться в його серці. Головним аргументом на користь буття Божого є серце, а не розум. У своїй роботі "Серце і його значення в духовному житті людини згідно зі Словом Божим" Юркевич наводить більше 120 цитат з Біблії, показуючи, що автори Святого Письма розглядають серце як центр духовного життя людини, як особливий орган для сприйняття Бога.

Філософ вважає, що серце є тим принципом, який визначає собою індивідуальність і неповторність людини, адже людина в дусі своєму – істота унікальна; вона унікальна сама в собі і у своїй свободі. Це вже початок екзистенційного мислення, яке потім було обгрунтовано і розвинено К. Ясперсом, Е. Гуссерлєм, М. Хайдегером, М. Бердяевим та ін.

З серцем український філософ пов'язує не тільки індивідуальну неповторність людини, але і його моральну гідність. Юркевич вважає, що людські вчинки слід оцінювати в залежності від того, чи спричинені вони зовнішніми умовами і міркуваннями або випливають із безпосередніх і вільних прагнень серця. Ці його погляди пов'язані з християнським вченням про любов як джерело всіх дійсно моральних дій людини. На думку Юркевича, люди повинні прагнути робити добро і тоді, коли в цьому для них немає ніякої особистої користі чи присутності інших людей, які б могли цей вчинок побачити і оцінити.

За вічно мінливими явищами природи, які сприймалися нашими органами чуття, Юркевич намагався знайти незмінну ідею об'єкта. Згідно з його вченням, в цій ідеї мислення і буття тотожні. Істина виявляється не тільки мисленням, а й "серцем", так як виявлення Істини пов'язано з релігійними і моральними прагненнями людини. У цьому процесі сходження до Істини знання поєднується з вірою, яка представляє більш потужний фактор, ніж просто емпіричний зміст мислення. Без любові, говорив Юркевич, не можна пізнати Бога; найвища сходинка сходження до абсолютного, тобто Богу, є вже містичним спогляданням. Те, що може існувати, стає дійсним через посередництво того, що повинно бути, а саме через ціль ідеї добра.

Еремин А. С.
Классический приватный университет
науч. рук. – старший преподаватель Усатенко А. В.

КРАТКИЙ ОБЗОР ИСТОРИИ КИЕВСКИХ ДУХОВНЫХ ШКОЛ

Духовная академия представляла высшую ступень в духовно-образовательной системе. Это было закрытое учебное заведение, в нем обучались в основном дети духовенства, ограниченные в получении высшего образования вне своего сословия. Академия готовила православных пастырей, в которых государство по-прежнему видело главную направляющую силу развития нравственности народа, также пополняла ряды ученого монашества, призванного занимать важнейшие посты в аппарате церковного управления. Кроме того, академия выпускала православных миссионеров для работы в отдаленных районах страны с инородным населением. В качестве единственного в своем роде православного педагогического института, она готовила преподавателей для духовных семинарий и училищ. Духовная академия являлась уникальным теоретическими центром миссионерства и разработки богословской науки, призванной к охране от религиозных заблуждений и возвращению на путь истинной веры отпадших.

История высшей духовной школы началась с деятельности таких выдающихся центров отечественного просвещения, как Киево-Могилянская и Славяно-греко-латинская академии. До издания в 1721 году Духовного регламента они были светскими учебными заведениями, сходными с европейскими университетами позднего средневековья. Их формирование в высшие учебные заведения духовного ведомства завершилось в начале XIX века.

История Киевской духовной академии началась в 1631 году, когда архимандрит Киево-Печерской Лавры, экзарх Патриаршего Константинопольского престола Петр Могила основал на территории Лавры школу, которая в этом же году была объединена с уже существовавшим с 1615 года при Братском Богоявленском монастыре училищем. В 1633 году Богоявленское училище было преобразовано в коллегию, устроенную по образцу уже существующей коллегии в Кракове. Коллегии было предоставлено право собственного суда и независимости от гражданских и военных властей. В нее разрешалось принимать всех православных христиан, не взирая на национальность и происхождение. Статус академии был закреплен за Киево-Могилянским училищем грамотой Петра I от 26 сентября 1701 года. С течением времени произошли некоторые изменения в управлении и образовательном процессе, который был построен по образцу доминировавшей тогда в Европе иезуитской школьной системы. Академия ставилась в зависимость от Священного Синода, который всю полноту власти сосредоточил в руках митрополита. Хозяйственная жизнь академии находилась в ведомстве консистории. Ректор, подчинявшийся митрополиту, был главой академии. Ему подчинялись и студенты, и профессора. Академический курс состоял из 8 ординарных классов или "школ". Курс академии был рассчитан на 12 лет обучения – по году для младших классов, 2 – для класса философии и 4 – для богословского. Однако никому не запрещалось быть в одном классе по несколько лет. Возраст, необходимый дня поступления в академию определялся от 7 до 15 лет. Принимались в академию независимо от сословного происхождения – как представители духовенства, так и дворяне и разночинцы. Среди студентов академии было немало иностранцев – из Сербии, Польши, Молдавии, Венгрии, из земель, подвластных Турции. После окончания обучения лучшие выпускники по предста-

влению профессорско-преподавательской корпорации и утверждению митрополитом, оставались преподавателями родной академии. Многие бывшие воспитанники преподавали в других учебных заведениях. Некоторые выпускники отправлялись для продолжения образования заграницу.

С 1760 по 1817 годы из стен Академии вышло немало известных людей. В епископский сан за это время были возведены около тридцати воспитанников Киевской школы. В 1790-е годы Академию окончил известный подвижник благочестия святитель Антоний Смирницкий, епископ Воронежский (1773–1846).

Выпускники Киевской Академии в XVIII – начале XIX веков внесли существенный вклад в развитие наук и искусств. У истоков украинской исторической науки стоят авторы знаменитых казацких летописей Роман Ракушка-Романовский ("Летопись Самовидца"), Грирогий Грабянка и Самуил Величко. Эту традицию продолжили могилянцы В. Г. Рубан и Д. Н. Бантыш-Каменский. В начале XIX века профессор Академии М. Ф. Берлинский положил начало изучению киевской старины.

Воспитанником Киево-Могилянской Академии являлся и знаменитый философ, поэт, композитор и педагог Григорий Сковорода (1722–1794). Среди могилянцев было немало выдающихся медиков: первый теоретик акушерства в Российской империи Н. М. Амбодик-Максимович, основоположник российской эпидемиологии Д. С. Самойлович, главный врач Киевского военного госпиталя М. М. Велланский и др.

Киевская Академия по праву считается колыбелью как украинского, так и российского театра. Воспитанник Киевской коллегии Симеон Полоцкий создал в Москве первый придворный театр.

В начале века XIX века академия, пережив крупный пожар, находилась в кризисном состоянии. 14 августа 1817 года согласно общегосударственной программе преобразования духовных учебных заведений Киево-Могилянская академия была временно закрыта. Два года велась работа по реформированию духовной школы и подготовка к открытию обновленной академии и, 12 сентября 1819 года состоялось первое заседание академического правления, затем начались экзамены для желающих продолжить свое духовное образование. 28 сентября 1819 года стало днем торжественного открытия обновленной Киевской духовной академии. В 1822 году на Киевскую кафедру был назначен митрополит Евгений (Болховитинов), впоследствии много потрудившийся на благо академии. Благодаря ему значительно повысился уровень преподавания. В 1830 году ректором был назначен Иннокентий (Борисов). По его инициативе философия и богословие стали преподаваться не на латыни, укоренившейся еще со времен Петра Могилы, а по-русски, что позволило освободится от латинских схоластических систем и дало возможность свободно развиваться отечественной богословской мысли. Был основан журнал "Воскресное чтение", где печатались сочинения преподавателей и студентов. В 1839 году вышел первый том сочинений студентов и преподавателей, а в 1860 году начали издаваться "Труды Киевской Духовной Академии". На вторую половину XIX – начало XX века приходится рассвет богословской науки. Профессора Киевской академии Певницкии, Епифанович, Попов, Оксиюк своими трудами по переводу латинских отцов внесли немалый вклад в развитие патрологии. В области литургического богословия трудились такие ученые академии, как Скабалланович и Дмитриевский.

Конец XIX – начало XX вв. – один из самых драматических периодов русской истории. В дореволюционные годы заметно оживилась церковно-общественная жизнь, стремительно росло число церковных обществ, монастырей, миссий, духовно-учебных заведений, множились церковные издания. Но это были чисто "внешние" проявления жизни Русской Православной Церкви. Церковная деятельность развивалась на фоне глубокого кризиса общественного сознания. Православию приходилось сдавать позиции уже вследствие того, что нарождавшееся гражданское общество требовало более гибких и многообразных форм пастырской деятельности. Травмированное революциями и войнами общество плохо воспринимало православные догматы. Серьезно на положении главной конфессии страны сказался кризис российского самодержавия.

Конец XIX – начало XX вв. – один из самых насыщенных периодов в истории Киевской духовной академии. Осознавая необходимость проведения реформы, Синод инициировал деятельность комиссий, как внутриакадемических, так и синодальных, по пересмотру устава и подготовке академической реформы. В академическое законодательство были внесены многочисленные изменения и дополнения. Это было время горячих дискуссий по вопросам преобразования духовных академий, в которых приняли участие известные церковные иерархи, профессора и студенты.

После революции 1917 года Киевские духовные школы перестали существовать. Декрет об отделении Церкви от государства и школы от Церкви, принятый в январе 1918 года, привел к уничтожению духовных учебных заведений, в том числе и академий.

В середине xx в. была осуществлена попытка возродить КДА, но к сожалению она просуществовала не долго.

Новое возрождение Киевских духовных школ тесно связано с юбилеем 1000-летия Крещения Руси, который широко отмечался в 1988 году. В июне 1988 года Совет Министров УССР принял решение о передаче Русской Православной Церкви части территории Киево-Печерской Лавры, в 1989 году было также получено разрешение властей на возрождение Киевской Духовной Семинарии.

В июне 1992 года, состоялся первый выпуск Киевской семинарии, и было принято решение о возрождении Киевской Духовной Академии. Первая группа студентов была набрана в том же 1992 году. И тогда же по инициативе Блаженнейшего Митрополита Владимира было решено проводить в день памяти Преподобного Нестора Летописца (9 ноября по новому стилю) ежегодные актовые дни Киевской Духовной Академии и Семинарии.

Загребельный С. И.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. гос. упр., доцент Рябко И. В.

РОЛЬ КНЯЗЯ ВЛАДИМИРА В РАЗВИТИИ ДРЕВНЕРУССКОЙ КУЛЬТУРЫ

Крещение Руси князем Владимиром (988 г.) является одним из самых значительных, поворотных событий в древнерусской культуре. Вместе с новой религией от Византии были приняты: письменность,

книжная культура, навыки каменного строительства, каноны иконописи, некоторые жанры и образы прикладного искусства.

Культура формировалась под давлением именно христианской традиции, потому первые русские произведения носят черты христианских поучений, житий и сказаний, однако, на основе греко-византийских сочинений Русь сформировала собственные традиции, которые были обозначены как поиски смысла человеческого существования.

Древнейшей русской рукописью, сохранившейся до наших дней, считается Евангелие, созданное в 1056 г. в Киеве по заказу новгородского боярина Остромира. Настоящим шедевром является Изборник Святослава 1073 г. Это сборник переводных нравоучительных рассуждений, написанный на больших листах пергамента и богато украшенный. Производство книг в те времена было очень трудоемко, книги считались большой ценностью.

Вместе с новой религией на Русь пришла каменная архитектура. Строились, прежде всего, храмы. Самая первая кирпичная церковь Покрова Богородицы (Десятинная) была заложена князем Владимиром сразу после возвращения из Корсуни в 989 г.

Из подземных монастырей получили известность Киево-Печерский монастырь, Ильинский подземный монастырь в Чернигове – уникальный историко-архитектурный памятник в толще Болдиной горы (1069).

Первые наземные каменные церкви строились в византийском стиле. Таков кафедральный собор Св. Софии в Киеве. Основные принципы, технические приемы и художественная манера были заимствованы из Византийской империи, которая в тот момент, когда она начала влиять на Киевскую Русь, достигла наивысшего расцвета.

Византийский крестово-купольный храм стал в Древней Руси основной архитектурной формой. Одним из первых каменных зданий Киева была Десятинная церковь (990–996 гг.), построенная византийскими архитекторами. Внутри в соответствии с византийскими образцами храмы украшались фресками и мозаиками. В апсиде традиционно изображали Богоматерь Оранту (Молящуюся), причастие апостолов и фигуры святителей. Подкулольное пространство отводилось образу Вседержителя – Творца и Повелителя Вселенной. На стенах изображались библейские сцены и фигуры апостолов, пророков, святителей и мучеников, а также в традициях Византии – князья и их семьи.

Первые произведения и памятники православной культуры Древней Руси наполнены восхищением перед миротворением и радостью от созерцания в мире и в человеке спасительной красоты-доброты как самого характерного мировоззренческого признака православия, воспринятого из Византии.

Именно Руси дано было явить то совершенство художественного языка иконы, которое с наибольшей силой открыло глубину содержания литургического образа, его духовность. Можно сказать, что если Византия дала миру по преимуществу богословие в слове, то богословие в образе дано было Русью.

Русская икона – высшее выражение в искусстве богоподобного смирения. Соприкоснувшись через Византию с античными традициями, русская иконопись не поддалась обаянию этого античного наследия. Она пользуется им лишь как средством, до конца воцерковляет, преображает его, и красота античного искусства обретает свой подлинный смысл в преображенном лике русской иконы.

В течение целого ряда столетий Византия была могущественнейшей страной христианского мира и распространительницей православной культуры. Ни одно государство Европы и Азии не оказало на Русь столь глубокого и сильного влияния, как православная Византия. Воспринимая все полезное от Византии, Русь развивала свою православную культуру.

В целом, несмотря на большое влияние Византии, русская культура уже с первых шагов своего развития обнаруживает заметные черты своеобразия, это проявилось и двоеверии – причудливом сплаве, который образовало греческое православие и славянское язычество, и в многоглавии первых русских соборов, и в эпосе, и в самом строе повседневной жизни, оставшемся неизменным у подавляющего большинства населения.

Глубокие традиции христианства, питавшие своими корнями зарождавшуюся культуру русскую, позволяли творчески преобразовывать перенимаемые достижения, закладывая тем самым основу будущего развития. Получили своё развитие православная литература, иконопись, храмовое строительство, церковное пение и музыка.

Православие стало формой, вобравшей в себя все движение духовной культуры – философии, политической мысли, вобрало в себя этические нормативы, подчинило своему авторитету поиск художественных образов и приемов их отображения.

Климова Е. П.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. гос. упр., доцент Рябко И. В.

ХРИСТИАНСКИЙ ПОДВИГ БОРИСА И ГЛЕБА

Святые благоверные князья-страстотерпцы Борис и Глеб – первые русские святые, канонизированные Русской Церковью. Они были первыми венчанными избранниками Русской Церкви, первыми чудотворцами ее и признанными небесными молитвенниками “за новые люди христианские”.

До них трудились равноапостольные Владимир и Ольга, погибали первые мученики-христиане на русской земле. Но именно подвиг святых братьев тронул сердца настолько, что сразу же после их кончины началось почитание, подтвержденное многочисленными чудесами.

Сведения о жизни братьев очень скудны. Лишь у святого Нестора Летописца мы найдем некоторые сведения об их жизни. Они были младшими сыновьями святого равноапостольного князя Владимира. Святые братья были воспитаны в христианском благочестии. Борис и Глеб были связаны тесной духовной дружбой. Борис, получивший образование, читал творения святых отцов и особенно жития святых. Под их влиянием он и возымел горячее желание подражать подвигу угодников Божиих и часто молился, чтобы

Господь удостоил его такой чести. Юный Глеб (“детеск телом”) не разлучается с Борисом, слушая его день и ночь. Милостыня, которую любят творить князья, объясняется влиянием отца Владимира, о нищелюбии которого Нестор тоже сообщает летописные подробности.

В чем же состоял подвиг святых благоверных князей Бориса и Глеба? Какой смысл в том, чтобы вот так – без сопротивления погибнуть от рук убийц?

Святые Борис и Глеб претерпели смерть ради Христа, принесли себя в жертву Христу, а не идолу властолюбия, как все прочие, встретившие смерть, яростно борясь за власть, с мечом в руке, с чувством ненависти и ожесточения, с жаждой мести. Умирая в таком состоянии, кому они приносили себя в жертву? Кому угодно, только не Христу. А Борис и Глеб встретили смерть, имея в душе мир и любовь Христовы, преданность Христу, готовность умереть, но не нарушить Его заповеди о любви ко всем людям, даже и к врагам, и к убийцам.

И святой Борис, и святой Глеб умерли с молитвой. Летопись повествует, что, когда пришли палачи Святополка, князь Борис слушал в шатре утреню и успел причаститься перед тем, как они ворвались в шатер. Подражая Христу, молившемуся на Кресте за Своих распинателей, святой князь молился за своего брата, чтобы Господь не вменил ему это убийство в грех. Последними его словами, обращенными к убийцам, были: “Братия, приступите и окончите повеленное вам, и да будет мир брату моему и вам, братья”. С подобным же христианским расположением души встретил смерть и юный князь Глеб.

Итак, святые князья дали себя убить ради Христа, пострадали за Него, оказались верными Ему даже до смерти – потому и прославлены они и Богом, и людьми. ***“Будь верен до смерти, и дам тебе венец жизни”***, – говорит Господь. Есть явное мученичество за Христа – когда мучеников силой принуждали отречься от Христа, – но есть и другое мученичество – когда христианин готов умереть, готов дать себя убить (даже имея возможность избежать смерти) – ради исполнения заповедей Христовых. И то, и другое мученичество – ради Христа. Святые Борис и Глеб не пожалели жизни, чтобы исполнить заповедь Христа “не противься злому”, оказались верными Христу до смерти, почему и приняли от Него венец жизни вечной. Они поступили в этом наперекор всей человеческой логике, предпочтя ей священное безумие Евангельской любви. И такой их выбор – не от мира сего. Здесь они явились подражателями своего великого отца, святого князя Владимира, который, как известно, в христианской ревности также пытался установить в государстве законы, противоречащие государственной мудрости и земной логике, например, отказывался казнить преступников, боясь нарушить заповедь Христа “не убивай”.

Страстотерпцы поставили следование заповедям Евангелия выше всех земных интересов, в том числе и политических. Это было удивительно для Руси языческой. Это стало ярким примером для Руси христианской. Их подвиг для многих людей открыл суть христианства, они были, по известному выражению М. В. Толстого, “первыми прекрасными весенними цветами новопросвещенной Руси”. Мало кому из князей удавалось побороть в себе соблазн пойти войной на брата, но никто уже не мог сказать, что по-другому нельзя.

Г. П. Федотов, называя святых Бориса и Глеба “самым парадоксальным чином русских святых”, указывал, что в основе их подвига лежит идея жертвенности и “непротивления смерти”. Их святость – в добровольности жертвы, в нежелании ***“противитися старейшему брату”*** и силой настоять на своем земном праве, которому страстотерпцы предпочитают Небесное ***“нераздрушимое Цесарьство”.***

Более того, поведение Бориса и Глеба во время братских междоусобиц становилось образцом христианского поведения вообще, ибо именно они, погибшие, но не преступившие Христовых заветов любви и смирения, были признаны святыми, и, следовательно, обрели надежду на вечное спасение.

Святые братья сделали то, что было еще ново и непонятно для языческой Руси, привыкшей к кровной мести – они показали, что за зло нельзя воздавать злом, даже под угрозой смерти. ***“Не бойтесь убивающих тело, души же не могущих убить”*** (Мф. 10, 28). Святые мученики Борис и Глеб отдали жизнь ради соблюдения послушания, на котором зиждется духовная жизнь человека и вообще всякая жизнь в обществе. ***“Видите ли, братия, – замечает преподобный Нестор Летописец, – как высока покорность старшему брату? Если бы они противились, то едва ли бы сподобились такого дара от Бога. Много ныне юных князей, которые не покоряются старшим и за сопротивление им бываютъ убиваемы. Но они не уподобляются благодати, какой удостоились сии святые”.***

“С того времени, – пишет летописец, ***– затихла на Руси крамола”.*** Кровь, пролитая святыми братьями ради предотвращения междоусобных распрей, явилась тем благодатным семенем, которое укрепляло единство Руси. Благоверные князья-страстотерпцы не только прославлены от Бога даром исцелений, но они – особые покровители, защитники Русской земли. Известны многие случаи их явления в трудное для нашего Отечества время, например, – святому Александру Невскому накануне Ледового побоища (1242), великому князю Димитрию Донскому в день Куликовской битвы (1380).

Актуальна эта история и в наши дни. Современное мировоззрение близко к языческому. Борьба за власть и наживу, стремление к материальному накоплению, популярность колдунов и ведьм, презрение к “лузерам”, “лохам”. И так нужны сейчас моральные примеры нестяжательства, милосердия, доброты.

Список литературы

1. Сказание о Борисе и Глебе // Хрестоматия по древней русской литературе / под ред. Н. К. Гудзий – Москва, 1955. – стр. 40.

2. Священник Иоанн Павлов. Святые страстотерпцы Борис и Глеб.

3. Повесть временных лет / под ред. В. П. Адриановой-Перетц. – Санкт-Петербург, 1996.

4. Данилевский И. Н. Ярослав, Святополк и летописец / И. Н. Данилевский // Древняя Русь глазами современников и потомков (IX–XII вв.). – Москва : Аспект-Пресс, 1999.

5. Федотов Г. П. Святые Древней Руси / Г. П. Федотов. – Москва, 1990.

Колесавин С. Л.
Классический приватный университет
науч. рук. – старший преподаватель Усатенко А. В.

КНЯЗЬ ВЛАДИМИР КАК ПРИМЕР ДЛЯ ПОДРАЖАНИЯ

Хотелось бы напомнить, о каких временах, и нравах идет речь. Это было время языческой Руси, в которой поклонялись множеству так называемых богов, и приносили им жертвы разного рода, в том числе и человеческие. Местами, в Киеве, и кое-где, в разных местах, существовали христианские общины, но они были малочисленны. Учение Христа – Спасителя было еще мало известно на Руси. Преобладали языческие нравы, весьма далекие от заповедей Божьих.

Сам Князь Владимир был закоренелым язычником. Он всеми силами стремился к власти, и в борьбе за нее, не остановился даже перед убийством родного брата. Все его приближенные и большая часть населения, по своему духовному развитию, надо полагать, так же не сильно отличались от князя.

И такой человек, в такое время смог кардинально изменить свою жизнь, практически наоборот поменяв свои приоритеты. Приняв святое крещение, он получил новое зрение, как физическое, так и духовное, стал истинным христианином, отказался от гарема, в котором было более сотни наложниц, от кровопролитной борьбы за власть. Он полностью изменил свое мировоззрение, и на столько полюбил людей, что не решался выносить смертный приговор отъявленным преступникам, хотя его просили об этом не только мирские чиновники, но и представители духовенства. Князь не остановился на достигнутом. Он принял решение о крещении всей Руси, и хотя этот процесс был долгим, особенно в отдаленных землях, но Он смог убедить подавляющее большинство жителей столицы Киева в необходимости крещения.

Так в чем же для нас ценность такого примера, особенно в такое сложное время? Давайте посмотрим вокруг, и подумаем, что происходит с человеком сегодня? Человек забыл не только о вере, но и о том, что кроме него самого, в мире есть еще другие люди. Большая часть нашего народа озлобилась на себе подобных, сын идет на отца, брат на брата, и при этом каждый считает себя правым. А ведь ни одна вражда, еще ни разу не принесла счастья ни одному народу.

Проще всего стремиться к изменению всего мира вокруг себя, но сложнее всего изменить самого себя, точнее сложно понять, что менять надо не соседа, или окружающих, а себя самого, как причину своих неприятностей. Человечество, в большинстве своем, к сожалению не способно этого сделать.

Но перед нами есть пример князя Владимира. Если смог изменить себя один человек, то сможет и другой. Надо только каждому человеку осознать необходимость перемены в себе самом, и сделать первый шаг. Этих шагов будет еще много, и они не будут легкими, поскольку лукавый, видя старание человека, обязательно будет мешать ему. Каждый должен быть готов к этому.

Следовательно, основная ценность личности Князя Владимира, как примера для подражания, именно в его перерождении из закоренелого язычника в настоящего христианина. Сложно требовать от каждого человека такого же духовного подвига, в короткое время, но, имея такой наглядный пример из жизни нашего соотечественника, любой здравомыслящий человек должен переосмыслить свое отношение к собственному спасению. Надо взглянуть на свою жизнь, не через призму навязанных со стороны, надуманных материальных ценностей, а через осознание своей жизни земной, как подготовительной к жизни вечной. И только от каждого из нас самих зависит, в какой вечности будет продолжать свое существование наша душа, в вечном благоденствии со Христом – Спасителем, или в вечных муках. Жизнь – это борьба, но не только с внешними врагами, но в первую очередь, борьба духовная с силами зла. Один человек смог победить самого себя, свою гордыню, сребролюбие, и прочие человеческие страсти, и проявить смирение там, где можно было бы применить власть и силу. Так и каждому из нас необходимо запастись терпением, и начать трудный и долгий процесс ломки собственной гордыни, смирения своей злобы, начать с примирения с врагами и возрождения в себе любви к людям.

Достаточно представить, что если бы все человечество жило по заповедям Божьим, то на земле не было бы не только войн, но даже и мелких недоразумений между людьми. Было бы просто замечательно, если бы наши соотечественники, в большинстве своем, называющие себя Православными Христианами, хотя бы немного постарались следовать примеру Князя Владимира Киевского.

Кошлан Н. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Рябко І. В.

РОЛЬ ВИБОРУ ВЕЛИКИМ КНЯЗЕМ РІВНОАПОСТОЛЬНИМ ВОЛОДИМИРОМ РЕЛІГІЇ ТА ТИПУ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ В МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ НАРОДУ

Церква заснована безпосередньо Самим Богом – Господом Ісусом Христом; богоустановленість державної влади опосредкована історичним процесом. "Царство Моє не от світу цього", – сказав Господь (Ін 18, 36). "Цей світ" частково підкоряється Богу, частково автономізує себе від свого Творця. Але в тій мірі, в якій світ не підкоряється Богу, он підкоряється сатані (1Ін 5, 19). Церква та держава – різні, вони відрізняються своєю природою, засобами досягнення мети. Важливо те, що суспільна мораль має відношення і до спасіння людини, і є гарантом міцності державного правління- тобто це загальна область спільної діяльності Церкви і держави. Також важливо те, що історія держави в соціальному і політичному сенсі – це історія її релігійності.

Особиста і соціальна мораль на засадах любові – це прерогатива християнської віри. Як ми знаємо з історії, з Старого Заповіту Біблії саме християнська релігія, закони, дані Моїсею є джерелом та провідником людинолюбної моралі в вибранім Богом народі серед оточуючого язичницького варварства. Саме Господь Ісус Христос оголосив любов до Бога і до ближнього основним законом життя.

Важлива суть взаємозв'язку Церкви та держави. Звернімо увагу: Великий Рівноапостольний князь Володимир, що хрестив Київську Русь в 988 р., вчинив саме духовний вибір, він спинив його на християнс-

тві як засаді моралі народу, оплоту міцної держави, а не на ісламі, не на іудаїзмі, і саме на зразку візантійської моделі взаємозв'язку Церкви та держави, а не на римокатолицькому цезаропапізмі.

Хрещення Русі сталося до остаточного розколу Західної та Східної церкви, але в той період, коли ці церкви вже виявили особливості свого віровчення та взаємозв'язку церковної та світської влади.

Візантійська модель співвідношення Церкви та держави здобула назву симфонії. Симфонія являє собою співробітництво, взаємну підтримку та відповідальність, без втручання однієї сторони в сферу виключної компетенції іншої. Саме симфонія – ідеальна форма взаємовідносин між Церквою та державою, яка, звісно, в земній дійсності, в історії, здійснилась лише частково.

Є такі думки, що князь Володимир з політичних мотивів прийняв релігію саме Візантії. Але можна сказати, що тоді всі обставини щасливо божественно сприяли становленню християнства на Русі: подальший розвиток країни вимагало консолідації сил всередині, а це було важко зробити в умовах, коли різні міста поклоняються різним богам. Потрібна була об'єднуюча ідея єдиного Бога. Київську Русь пов'язували з Візантією більш тісні торговельні та культурні зв'язки, ніж з іншими країнами. Підпорядкування церкви державі, характерне для Візантії, також імпонувало князівської владі. Прийняття християнства від Візантії давало можливість здійснювати богослужіння рідною мовою. Візантії також було вигідно здійснити хрещення Русі, так як вона отримувала при цьому союзника в боротьбі за розширення свого впливу [1].

Наслідки хрещення Київської Русі багаті і прекрасні: руйнування язичництва, розвиток живопису, іконопису, зодчества, церковної літератури, системи освіти, православ'я долучило Русь до древньої греко-римської та християнської традиції [2]. Все це сприяло розвитку моралі, культури народу, сприйняттю ним християнських моральних цінностей.

Література

1. Креще́ние Руси́ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B5%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%A0%D1%83%D1%81%D0%B8.

2. Крещение Руси и его значение [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://coolsoch.ru/arh/history/arh/86.htm.

Левченко Н. В.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. гос. упр., доцент Рябко И. В.

ИСТОРИЯ НАЧАЛА СТАНОВЛЕНИЯ КИЕВСКИХ ДУХОВНЫХ ШКОЛ

В XVI веке волны протестантской Реформации, а затем католической Контрреформации, накатившись на Польско-Литовское государство, в состав которого входила почти вся Южная и Западная Русь, существенно осложнили здесь жизнь православным. Одним из вызовов для Православной Церкви стал новый подход к образованию. С одной стороны, иезуиты, а с другой – протестанты открывали повсеместно общедоступные школы, в которых использовались последние педагогические методики. Православным же, по сути, нечего был им противопоставить, так как собственной образовательной традиции они к тому времени еще не выработали. Поэтому создание школьной системы, ориентированной на православные ценности, стало жизненной необходимостью для русского населения Речи Посполитой.

Одна из наиболее ранних попыток решить эту задачу была предпринята в 1576 году князем Василием-Константином Острожским. Он открыл в своем родовом имении в Остроге греко-славянскую школу, которую современники называли Академией. Однако главную роль в становлении системы школьного образования в Украине сыграло братское движение. Именно православные братства, которые создавались в украинских, белорусских и литовских городах, стали учредителями целой сети народных школ. В 1585 году была открыта братская школа в Вильне (современный Вильнюс), а в 1586 году начала работать Львовская школа, ставшая первой братской школой на украинских землях. К началу XVII века в Речи Посполитой существовало уже около тридцати таких школ.

Киевская братская школа

Духовное и культурное возрождение Киева связано с именем архимандрита Елисея (в схиме – Евфимия) Плетенецкого, в 1599 году ставшего настоятелем Киево-Печерской Лавры. Его энергичными усилиями Лавре удалось вернуть былую славу. Отец Елисей основал Лаврскую типографию, а также собрал в Киеве кружок ученых проповедников, переводчиков, иконописцев и печатников. Его сподвижниками были монах (впоследствии архимандрит) Захария Копыстенский, иеромонах (впоследствии протосингелл) Памво Беринда, священник Иоанн Борецкий (впоследствии Киевский митрополит Иов), священник Лаврентий Зизаний и другие известные отечественные церковные и культурные деятели того времени.

Надо полагать, что именно в кружке архимандрита Елисея и родилась мысль о создании Киевского братства и об учреждении при нем школы. Идея была реализована благодаря знатной киевлянке Галшке (Елизавете) Васильевне Гулевичевне-Лозкиной. 14 октября 1615 года Галшка Гулевичевна подписала грамоту о передаче "правоверным христианом народу российского" участка земли на Подоле, со всеми строениями и доходами, для основания Богоявленского монастыря и школы для детей всех сословий. Буквально на следующий день здесь поселились монахи во главе с Исаией Копинским, а еще несколько недель спустя при монастыре начала действовать школа. К началу 1616 года было основано и Киевское Богоявленское братство. Первый дошедший до нас список членов братства датирован 4 января 1616 года. Братство взяло на себя финансирование школы, а также подбор для нее учителей. Братчики назначали и ректора школы. На учебу принимались дети как духовенства, так и шляхтичей, мещан и казаков. В братской школе изучались азы православного вероучения, славянский, польский, греческий и латинский языки, а также основы риторики.

Особую роль в истории становления Киевской школы сыграл гетман Петр Конашевич-Сагайдачный. Около 1620 года он вместе со всем запорожским войском вступил в Киевское братство и тем самым взял под свою защиту и опеку православное население Киева. Гетман также стал главным жертвователем Бра-

тского монастыря. Благодаря поддержке Сагайдачного в 1620 году Иерусалимский Патриарх Феофан восстановил православную иерархию в Киевской митрополии. Своей грамотой от 26 мая 1620 года Патриарх Феофан даровал Киево-Братскому монастырю ставропигиальный статус.

В 1629 году Киевское братство получило “позволительную грамоту” польского короля Сигизмунда III, узаконившую его. Однако уже в 1630 году школу постигло серьезное испытание. В тот год в Киеве свирепствовала эпидемия моровой язвы. Это заставило ректора Фому Ивлевича приостановить занятия и временно распустить школу. Сам ректор вместе с частью студентов выехал за три версты от Киева в село Юрьевка, где жил митрополит Иов Борецкий. И хотя в январе 1631 года занятия были возобновлены, школа находилась в заметном упадке. Дальнейшая история Киевской братской школы неразрывно связана с именем митрополита Петра Могилы.

Будущий Киевский митрополит родился в 1596 году, предположительно обучался сначала в Львовской братской школе, а затем продолжил свое образование в европейских университетах. По окончании учебы молодой шляхтич недолго служил в польской армии. Оставив воинскую службу, он принял монашеский постриг. В 1627 году Петра Могилу избирают архимандритом Киево-Печерской Лавры. Осенью 1631 года он открыл школу в Киево-Печерской Лавре, в которую было набрано более сотни учеников. Новая школа разместилась на территории Троицкого больничного монастыря на Верхней Лавре (к северу от Святых врат). Архимандрит Петр и его сподвижники замыслили создать школу, которая бы по своему уровню не уступала европейским образцам, поэтому основной акцент был сделан на преподавание латинского и польского языков.

Однако киевляне были настроены резко против такого характера обучения в Лавре. Чтобы преодолеть наметившийся конфликт, 30 декабря 1631 года архимандрит Петр подписал с братчиками акт об объединении двух школ. В соответствии с этим документом Петр Могила становился во главе объединенной школы. Местом пребывания объединенной школы был определен Братский монастырь. В начале 1632 года решение об объединении школ было подтверждено Киевским митрополитом Исаией Копинским и гетманом Иваном Петражицким, после чего школа стала именоваться Киевской коллегией.

3 ноября 1632 года на учредительном сейме в Варшаве православные депутаты избрали Петра Могилу митрополитом Киевским, Галицким и всея Руси. В начале апреля 1633 года он получил утвердительную грамоту от Константинопольского Патриарха Кирилла Лукариса, и 28 апреля 1633 года в Успенской братской церкви во Львове состоялась его епископская хиротония.

Вернувшись в Киев, святитель Петр провел реформу братской школы. В программу преподавания были введены арифметика, геометрия, музыка, поэзия, астрономия, диалектика. Главный упор попрежнему делался на преподавание латинского и польского языков, так как они открывали православным студентам доступ к европейской науке. В нескольких городах святитель Петр открыл новые школы, которые фактически стали филиалами Киевской коллегии.

Чтобы сделать из Киевской коллегии полноценное высшее учебное заведение – Академию, как о том мечтал митрополит Петр, надо было получить от польских властей разрешение на открытие в ней высшего класса – богословского. Однако король Владислав не разрешил преподавать в Киеве науки выше диалектики и логики. Для получения полноценного богословского образования выпускники Киевской коллегии вынуждены были отправляться в католические Академии Польши и западноевропейских стран. Все это обусловило глубокое проникновение латинской схоластики в православную церковную науку. Позже исследователи назовут это явление “латинским пленением” русского богословия.

Первоначально Киевская коллегия размещалась в доме, подаренном братству Галшкой Гулевичевной. В 1630-е годы близ этого дома было построено еще одно здание. Здесь кроме учебных комнат разместилась домовая церковь в честь святых Бориса и Глеба, а также трапезная. Это здание оставалось главным учебным корпусом коллегии вплоть до начала XVIII века. Позже оно было перестроено в Свято-Духовскую церковь.

Святитель Петр всегда проявлял особую заботу о Киевской школе. В своем завещании он передал Братскому монастырю несколько сел, вотчин, домов и дворов, семейную серебряную посуду, митрополичье облачение и митру, украшенные семейными драгоценностями, серебряный крест, саккос и, самое главное, свою библиотеку, состоявшую из 2 131 книги. Коллегию святитель называл в завещании единственным подлинным приобретением за всю свою жизнь и слезно просил исполнителей завещания сохранить ее на вечные времена. Скончался святитель Петр в ночь на 1 января 1647 года и был погребен в Успенском соборе Киево-Печерской Лавры. В память о нем Киевскую коллегию стали называть Могилянской.

Литература

1. Линчевский М. Педагогия древних братских школ и преимущественно древней Киевской академии, “Тр. Киевской духовной академии”, 1870, т. 3; Києво-Могилянська академія в іменах. XVII–XVIII ст. – К : Вид. дім “КМ Академія”, 2001.

Лойко Р. В.
Классический приватный университет
науч. рук. – старший преподаватель Усатенко А. В.

КИЕВСКИЕ ДУХОВНЫЕ ШКОЛЫ: ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ

Новое возрождение Киевских духовных школ тесно связано с юбилеем 1000-летия Крещения Руси, который широко отмечался в 1988 году. В июне 1988 года Совет Министров УССР принял решение о передаче Русской Православной Церкви части территории Киево-Печерской Лавры, в 1989 году было также получено разрешение властей на возрождение Киевской Духовной Семинарии. Первоначально семинария разместилась в 53-м корпусе Киево-Печерской Лавры. Ректором возрожденной школы стал протоиерей Петр Влодек, а инспектором – наместник Лавры архимандрит Елевферий (Диденко). С 22 по 24 августа 1989 года в семинарии были проведены первые вступительные экзамены, по итогам которых в первый

класс были зачислены 44 человека. Кроме того, из Одесской семинарии в Киев была переведена одна группа второго класса. Первый учебный год в возрожденной семинарии начался 4 октября 1989 года.

Весной 1990 года в распоряжение Церкви было передано несколько корпусов бывшего Гостиного двора Лавры, в том числе 63 и 64, которые решено было использовать для нужд семинарии. На тот момент оба корпуса находились в крайне запущенном состоянии. В 64-м корпусе был проведен капитальный ремонт, а 63-й был снесен и отстроен заново. Корпус 64 стал главным учебным корпусом семинарии, а в корпусе 63 разместилась семинарская библиотека.

В 1991 году протоиерей Петр Влодек был переведен в Луцк на должность ректора Волынской Духовной Семинарии, а новым ректором Киевской школы был назначен архимандрит Даниил (Чокалюк).

1992 год стал для Украинской Православной Церкви годом серьезных испытаний. В мае 1992 года митрополит Киевский и всея Украины Филарет (Денисенко) учинил церковный раскол. 27 мая 1992 года собравшийся в Харькове Собор Епископов Украинской Православной Церкви избрал новым Предстоятелем Церкви митрополита Владимира (Сабодана). Ректор семинарии архимандрит Даниил также уклонился в раскол. После приезда в Киев Блаженнейшего Митрополита Владимира исполняющим обязанности ректора был назначен протоиерей Александр Кубелиус.

Как раз в разгар этих событий, в июне 1992 года, состоялся первый выпуск Киевской семинарии. Несмотря на непростую ситуацию, сложившуюся в Киеве, было принято решение о возрождении Киевской Духовной Академии. Первая группа студентов была набрана в том же 1992 году. И тогда же по инициативе Блаженнейшего Митрополита Владимира было решено проводить в день памяти Преподобного Нестора Летописца (9 ноября по новому стилю) ежегодные актовые дни Киевской Духовной Академии и Семинарии.

Поначалу у Киевских духовных школ не было своего храма. Семинарские богослужения совершались в Аннозачатьевском храме, в храме Воскресения Христова (у главных ворот Нижней Лавры) и в храме Рождества Богородицы (на территории, прилегающей к Дальним пещерам). С 1993 года за Академией был окончательно закреплен храм Рождества Пресвятой Богородицы, который и по сей день является Академической церковью.

28 октября 1993 года исполняющим обязанности ректора Киевских духовных школ был назначен протоиерей Николай Забуга. В 1994 году он был утвержден в этой должности и занимал ее до мая 2007 года. За эти годы Киевские духовные школы были полностью восстановлены и адаптированы к современным условиям. С 1995 года в Академии регулярно проводятся защиты кандидатских диссертаций и дипломных работ. В 1997 году возобновлено издание “Трудов Киевской Духовной Академии”. В период с 1997 по 2007 год в свет вышло семь номеров журнала. В 2001 году была торжественно отмечена 300-летняя годовщина издания императором Петром I указа о даровании Киевской школе статуса Академии.

Выпускники Киевской Духовной Академии совершают свое церковное служение в самых различных уголках земного шара. Регулярно для обучения в ней направляют своих студентов Сербская, Грузинская, Румынская, Польская Православные Церкви. Двадцать один выпускник Киевской Духовной Академии являются ныне архиереями Украинской Православной Церкви.

31 мая 2007 года решением Священного Синода Украинской Православной Церкви новым ректором Киевской Духовной Академии и семинарии назначен епископ (с 24 сентября 2008 года – архиепископ) Бориспольский Антоний (Паканич).

Киевские духовные школы пользуются неизменным вниманием и покровительством Предстоятеля Украинской Православной Церкви Блаженнейшего Митрополита Киевского и всея Украины Владимира. Его Блаженство является председателем Ученого Совета Академии. Он регулярно посещает Киевские духовные школы, обращается со словами назидания к студентам и преподавателям, проявляет заботу об улучшении условий учебы и быта студентов. В 2007–2008 учебном году по благословению Блаженнейшего Митрополита Владимира в Киевских духовных школах была начата реформа. Отныне срок обучения в семинарии составляет пять лет, а в Академии планируется введение специализации. В рамках проведения реформы в семинарии повышен уровень преподавания древних и новых языков, а также введены новые учебные дисциплины.

Важным событием в жизни Киевских духовных школ стало посещение Академии Святейшим Патриархом Московским и всея Руси Кириллом. 10 июня 2009 года Ученый Совет Киевской Духовной Академии и семинарии принял решение о присвоении Его Святейшеству ученой степени доктора богословия. 29 августа того же года во время визита в Украину Святейшего Патриарха в Трапезном храме Лавры состоялась встреча Его Святейшества с профессорско-преподавательской корпорацией Киевских духовных школ, во время которой Блаженнейший Митрополит Владимир вручил Святейшему Патриарху диплом доктора богословия и докторский крест.

Сегодня Киевская Духовная Академия является инициатором широкого обсуждения дальнейших путей развития отечественных духовных школ. С этой целью на базе Академии Учебный комитет при Священном Синоде Украинской Православной Церкви регулярно проводит учебно-методические семинары по различным предметам, на которые приглашаются преподаватели духовных школ Украины, а также ведущие специалисты из других Духовных Академий Русской Православной Церкви.

В сентябре 2007 года Ученый Совет утвердил новую концепцию издания “Трудов Киевской Духовной Академии”. Отныне академический журнал выходит два раза в год. В нем публикуются статьи не только профессоров, доцентов и преподавателей Киевской Академии, но и представителей других светских и богословских образовательных центров. К сентябрю 2009 года выпущено три номера “Трудов” в обновленном формате. Также с 2008 года издается студенческий журнал “Академический летописец”.

Осенью 2008 года была запущена новая версия официального интернет-сайта Академии. Здесь можно ознакомиться с действующим уставом Киевских духовных школ, узнать о новостях академической жизни, посмотреть расписание занятий стационарного отделения и график экзаменов по заочному сектору, скопировать экзаменационные программы, ознакомиться с текстами “Трудов Киевской Духовной Академии”. В Академии действует студенческий компьютерный класс.

В сентябре 2009 года в Киевской Духовной Академии и семинарии обучалось 320 студентов на стационаре и 510 – на заочном секторе. В состав профессорско-преподавательской корпорации входит 66 человек. Среди них 5 профессоров и 9 доцентов, 1 магистр богословия, 2 доктора философии, 40 кандидатов богословия и 4 кандидата различных светских наук. В состав профессорско-преподавательской корпорации Киевских духовных школ входит несколько архиереев Украинской Православной Церкви: архиепископ Белоцерковский и Богуславсий Митрофан, архиепископ Житомирский и Новоград-Волынский Гурий, архиепископ Конотопский и Глуховский Лука, епископ Нежинский и Батуринский Ириней.

При Киевской Духовной Академии и Семинарии сегодня также действуют катехизаторские курсы для мирян и воскресная школа.

За последние годы существенно улучшены условия жизни и быта студентов. В 2007 году был проведен ремонт учебного и библиотечного корпусов. К 1 сентября 2008 года была завершена генеральная реконструкция студенческого общежития (корпус 55), а к 1 сентября 2009 года был реконструирован и еще один жилой корпус (№ 60). Студенты принимали активное участие в ремонтных работах. В Академии имеется своя медико-санитарная часть, ведутся работы по созданию спортивного зала.

Свою главную миссию профессорско-преподавательская корпорация видит в исполнении завета святителя Петра Могилы: не только давать студентам знания, но и воспитывать в них благочестие. Сочетание новейших достижений богословской науки с верностью Священному Преданию – центральная задача современного духовного образования. Обучение в Киевских духовных школах, находящихся на территории древнейшего русского монастыря – Киево-Печерской Лавры, дает учащимся уникальную возможность приобщиться к многовековому духовному опыту Православной Церкви. Поклонение лаврским святыням, участие в монастырских богослужениях, общение с духовниками Лавры – неотъемлемая часть воспитания в духовной школе.

Сегодня Киевская Духовная Академия и Семинария – это ведущее учебное заведение Украинской Православной Церкви. Киевские духовные школы стремительно развиваются и с оптимизмом смотрят в будущее.

Никитюк В. А.
Классический приватный университет
науч. рук. – старший преподаватель Усатенко А. В.

ПОДВИГ КРОТОСТИ И СМИРЕНИЯ

> “Нарек бы вас ангелами,…, но жили вы на земле среди людей… Если же назову вас людьми, то… чудесами и помощью… превосходите вы разум человеческий. Провозглашу ли вас цесарями или князьями, но самых простых и смиренных людей превзошли вы своим смирением…”
>
> *(Из “Сказания о Борисе и Глебе”)*

По-разному люди относятся к вере. Большинство живет как живется и, лишь войдя в храм, вспоминает о заветах Спасителя и пытается отмолить вольные или невольные грехи. Кто-то пытается и в повседневной жизни следовать христианскому учению, однако частенько отступает от него ради собственной выгоды.

Но есть люди, которые отдаются избранной вере всем сердцем, и заповеди Господни становятся для них непреложным законом жизни. Приблизившись К облику идеального христианина, они намного опережают свое время.

Наш мир зачастую жесток и не всегда управляется справедливыми законами. Поэтому недолог век праведников – они разбиваются, словно хрупкие чистые сосуды в грубых руках. Но их жизнь и ранняя смерть становятся примером для других людей, кому близок дух христианского учения.

Примером православного подвига стали жизнь и мученическая кончина блаженных страстотерпцев Бориса и Глеба. “Не убий”, – заповедал Христос, и братья-княжичи предпочли умереть, нежели преступить завет Спасителя.

Борис и Глеб были младшими сыновьями благоверного князя Владимира, крестителя Руси. Матерью их была некая болгарка. Крещение Борис и Глеб приняли вместе с десятью другими своими братьями еще во младенчестве.

Детство княжичей пришлось на особое время в истории Руси. Христианство проникало дальше и глубже. Догматы, обряды – все было внове, все покоряло свежей и чистой мудростью.

Мать, вероятно, приобщала юных княжичей к Православию с любовью и безграничным терпением.

Со временем настала пора княжичам расстаться. Святой Владимир разделил земли меж сыновьями, и Борису достался Муром, а затем – Ростов Великий. Глеб же за малолетством остался при отце, в Киеве.

Прошло десять лет. В 1015 году Владимир заболел и призвал к себе любимого Бориса. Но известие не застало князя в Ростове: он отправился отражать нашествие печенегов.

Однако то ли весть о набеге оказалась ложной, то ли печенеги отказались от своих замыслов, но Борис так и не встретил кочевников. Повернув назад, он через короткое время привел дружину на реку Альту. Здесь разыскал его гонец из Киева с печальной новостью: 15 июля скончался Владимир Красно Солнышко, а в Киеве вокняжился сводный брат Святополк.

Дружинники стали уговаривать Бориса идти в Киев и сбросить самозваного князя. Тем более что Святополк уже начал зарабатывать свое недоброе прозвище – Окаянный. Княжение он начал с того, что пытался скрыть смерть Владимира. Это давало время обзавестись сторонниками и укрепиться на престоле.

Восемь тысяч дружинников было у Бориса – вполне достаточно, чтобы одолеть Святополка. Так что же: поднять руку на брата? Истинный христианин никогда не допустит этого! Но, с другой стороны княжение Святополка означало кровавую междоусобицу: вероломный и жестокий нрав Окаянного был известен

всем. Борис оказался на распутье. Отпустив дружину, он остался с несколькими слугами на Альте, пытаясь в раздумьях и молениях обрести правильное решение.

Для Святополка все было гораздо проще. Не колеблясь, он послал наАльту гонца, велев передать Борису: “Брат, я хочу жить с тобой в любви и увеличу долю твою в отчем наследии”. А следом отправил убийц.

Лживые уговоры Святополка не обманули Бориса. Собрав ближних людей, он с горечью произнес:

– “Не знаю, к кому обратиться и поведать мою горькую печаль. Если к брату, которого я принял бы вместо отца, то он, кажется, думает более о суете мирской и моем убиении”.

Но ударить первым Борис по-прежнему не мог.

“Если он решится на мое убиение, то буду мучеником Господу моему”, – с этими словами он отпустил слуг и смиренно встал на молитву.,;

А убийцы были уже близко. Подойдя к шатру Бориса, они услышали его, поющего псалом: “Господи, Боже мой, на Тяуповах, спаси мя от всех гонящих мя И избави мя... ” Закончив пение, князь, глядя на образ Спасителя, произнес: “Господи Иисусе Христе, в этом образе Ты явился на земле спасения ради нашего, Ты позволил Своей волей прибить руки Свои на кресте и, принял страдания за грехи наши. Я же не от врагов их принимаю, а от своего брата. И не ставь ему, Господи, это во грех! ”

Но смиренные слова не остановили убийц. Ворвавшись в шатер, они пронзили копьями Бориса и перебили всех его приближенных. Тело князя обернули шатровым полотном и повезли в Киев. Но в пути злодеи обнаружили что Борис ещё дышит. Тогда к нему приблизились с мечами два варяга. В это время князь пришел в себя. Увидев палачей, он заплакал и произнёс:“Приступите и окончите повеленное вам”. В ту же минуту убийцы вонзили ему меч в сердце. Не успокоился Святополк, узнав о смерти Бориса. Слишком любил брата Глеб, и Окаянный боялся мести. Участь второго брата была предрешена.

Глеба уже давно не было в Киеве- с небольшой дружиной он стоял в месте где позже возникла Тверь. Княжич не успел узнать даже о смерти отца. Поэтому, когда прибыл гонец со словами “ Отец твой не здоров и зовет тебя”, – Глеб с несколькими слугами немедленно отправился в Киев. Проехав Смоленск, он остановился у речушки Смядыни. Здесь княжича настигли посланцы брата Ярослава, правящего в Новгороде. Они передали слова “Не ходи, брат, отец умер, а Бориса убил Святополк”. Известие потрясло юношу. И смерть не заставила себя ждать. Примчались слуги Святополка. Палачи с обнаженными ножами подходили всё ближе и ближе. Поняв что спасение нет, Глеб вдруг успокоился. Встав на колени, он почти слово в слово повторил предсмертную речь Бориса. Даже убийцы смутились при этом. Ни у кого не хватало смелости ударить. И тут произошло предательство сродни Иудиному. Повар Глеба вызвался прикончить юношу. С хладнокровной жестокостью он перерезал горло Глебу. Произошло это 5 сентября 1015 года... Русские всегда отличались милосердием и состраданием. Может быть, поэтому безвинно замученные Борис и Глеб почитаются у нас особо. До Конца исполнившие свой христианский долг, братья стали духовным ориентиром для многих поколений православных русичей. Страдание и бесконечное терпение вот судьба Бориса и Глеба, ставшая и судьбой всего народа. Лишь тот, кто не ударил первым, кто не поднял руку наближнего, может обрести право наказывать зло, как обрели его Борис и Глеб, став заступниками святой Руси.

“Видите ли, братия,-замечает преподобный Нестор Летописец, – как высока покорность старшему брату? Если бы они противились, то едва ли сподобились такого дара Бога. Много ныне юных князей, которые не покоряются старшим и за сопротивление им бывают убиваемы. Но они не уподобляются благодати, какой удостоились сии святые”.

Благоверные князья-страстотерпцы не захотели поднять руку на брата, но Господь Сам отомстил властолюбивому тирану: “Мне отмщение и аз воздам” (Рим.12,19).

Мученичество святых князей лишено всякого подобия героизма. Это не твердое ожидание смерти и не вызов силам зла, который столь часто слышится в страданиях древних мучеников. Напротив, идея жертвы, отличная от героического мученичества, выступает с особой силой. И подвиг двух юных князей заключался в том, что перед лицом смерти для каждого из них оказалось важным только одно – быть со Христом, быть как Христос. Русская Церковь не делала различия между смертью за веру во Христа и смертью в последовании Христу, особо почитая последнюю.

Подвиг кротости и смирения стал национальным русским подвигом, подлинным религиозным открытием русского народа. Через святых страстотерпцев Бориса и Глеба, как через Евангелие, образ кроткого и страдающаго Спасителя вошел в сердце русского народа, как самая заветная его святыня.

Христианская кротость и смирение двух братьев помогали русскому народу в течение веков сохранять терпение и мудрость в самые трудные моменты истории”.

Попов Я. Е.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. гос. упр., доцент Рябко И. В.

ВЫПУСКНИКИ КИЕВСКИХ ДУХОВНЫХ ШКОЛ И ИХ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

За свою 400-летнюю историю, Киевские духовные школы выпустили не одно поколение выдающихся выпускников. Как высшее учебное заведение Церкви, Академия отличалась высоким уровнем обучения. Большинство выпускников становились замечательными священнослужителями, истинными пастырями, другие выбирали светскую карьеру. В стенах КДА учились не только известные церковные деятели, но и знаменитые писатели, художники, политики, другие деятельные люди, которые добротно послужили Церкви и Отечеству. Однако основным предназначением этих школ являлась и является подготовка священнослужителей. Академия была источником не только богословских знаний, но и школой христианской жизни, школой святости. Действительно, интенсивный ритм богослужений, молитвенной и постнической жизни, позволял тем, кто без лени подвизался, быстро приближаться к идеалу святости. Из стен Киевских Духовных школ вышли многие священнослужители, некоторые из которых, за свою подвижническую, про-

светительскую и богоугодную жизнь впоследствии были канонизированы и прославлены в лике святых. В 2012 г. по благословению Блаженнейшего Митрополита Владимира, была написана икона Собора святых Киевской духовной академии (празднование – 9 ноября).

Собор святых КДА включает в себя 48 имен. Так, первым в списке идет **свт. Петр Могила**. С именем этого святого, неразрывно связана история киевской братской школы, которая его трудом была впоследствии преобразована в коллегию. Святитель Петр всегда проявлял особую заботу о Киевской школе. Коллегию он называл в завещании единственным подлинным приобретением за всю свою жизнь, и слезно просил исполнителей завещания сохранить ее на вечные времена. Именно в Киево-Могилянской коллегии, впервые раскрылись дарования и незаурядные способности талантливого юноши, будущего проповедника и писателя, **свт. Димитрия Ростовского**. В истории он запомнился как автор замечательного и объемного труда – сборника Четиих-Миней (Житий святых) на весь год. Также, выпускником Академии был **свт. Феодосий Черниговский**. По принятии епископского сана, святитель уделял большое внимание благолепию, а также духовенству и был строго разборчив при выборе кандидатов в священство. Он особенно покровительствовал черниговским духовным школам, приглашал в них из Киева ученых монахов. **Свт. Иоасаф Белгородский** после окончания обучения в духовной академии, был сначала в ней преподавателем, а затем был назначен членом Киевской духовной консистории. После принятия епископского сана, святитель Иоасаф строго следил за благочестием и состоянием храмов, за правильностью совершения богослужения, и особенно за нравственностью паствы. Особенно большое внимание святитель уделял образованию духовенства, правильному соблюдению ими устава и церковных традиций. **Свт. Мелетий (Леонтович) еп. Харьковский,** закончив Петербургскую духовную академию, был переведен в Киевскую духовную семинарию на должность инспектора, где он был профессором церковной истории и греческого языка. После открытия Киевской духовной семинарии 28 сентября 1819 года, будущий святитель стал ее первым инспектором, а затем и ректором. Достойным выпускником КДА был **свт. Феофан Затворник.** Обладая глубокими богословскими знаниями, он является автором литературно-богословских трудов: истолкования Священного Писания, перевода творений древних отцов и учителей. После преподобного Сергия**,** возродителем школы старчества на Руси стал **преп. Паисий Величковский**. Эта школа на протяжении всего XIX века и позднее приносила свои благодатные плоды в деле спасения людей в Глинской и Оптиной пустынях и других монастырях Русской Церкви. Более половины Собора святых – это новомученики и исповедники XX в. Их сонм возглавляет выпускник КДА митрополит Киевский – **священномученик Владимир (Богоявленский).** Этот святой, бывая в разных местах, всюду являлся твердым исповедником и защитником истинной православной веры. С приходом в Киев большевиков, митрополит Владимир первым принял мученическую кончину. В числе святых, учившихся и окончивших Киевские духовные школы, также присутствуют известные святители XVII–XIX вв., такие как Иннокентий и Софроний Иркутские, Иннокентий (Борисов) Херсонский, Филарет (Амфитеатров) Киевский. Однако, более половины сонма святых – это новомученики и исповедники, жившие и прославившиеся во время безбожного гонения XX в. Среди них, митрополит Одесский Анатолий (Грисюк), епископы Винницкий Амвросий (Полянский), викарий Одесской епархии Парфений (Брянских), Омский и Павлодарский Сильвестр (Ольшевский), и многие другие.

Хочется надеяться, что этот список еще будет пополняться, что обновленная Академия будет выпускать не только ученых и богословов, но и святых людей, ведь каждый выпускник должен к этом стремиться.

Толаболіна В. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Рябко І. В.

ФІЛОСОФІЯ СЛОВА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

"На початку було Слово, і Слово було у
Бога, і Слово було Бог " (Ін 1: 1)

Григорій Сковорода – один із видатних представників древньої книжної української мови, поет у стилі релігійного бароко, філософ, мовотворчість якого реалізувалася в різних жанрах: філософські та педагогічні трактати, притчі, байки, оригінальна і перекладна поезія, проповіді та епістолярії. Як учень Києво-Могилянської академії він сприйняв філософсько-риторичний культ Слова і кращі європейські освітні традиції від античних часів разом з філософією, риторикою, поетикою, біблійною міфологією.

Сковорода виробив цілу філософію Слова. Він розумів Слово і як "безодню", що може охопити всю різноманітність всесвіту; і як міру речей, через яку все можна спробувати, дізнатися, відчути; і як реальну силу всього існуючого. Мислитель припускав, що Слово має структуру, що нагадує структуру світу. Слово можна розглядати як матерію у вигляді звуку або образ, який містить в собі символічний зміст. Однак у Слові є щось невидиме, невловиме, внутрішнє, завдяки чому воно збагачує речі, людей, час, простір.

Філософа можна вважати предтечею нової української літературної мови, основою якої стала народнопоетична мова. Її високо цінував Григорій Сковорода. Так, наприклад, він характеризував українську пісню: "... наша пісня майже повністю селянська і проста, написана простонародною мовою, але я сміливо заявляю, що при своїй простонародності і простоті вона щира, чиста і безпосередня" [2].

Мова Сковороди, яка підготувала грунт для єдиної літературної мови, можна назвати своєрідною мовою українського бароко, яка виросла з церковно-слов'янських текстів і народної мови.

Вплив народної мови на літературну творчість Григорія Сковороди виразно простежується у використанні народних епітетів, порівнянь, метафор, народних висловів, прислів'їв і т. п. Наприклад, в "Саду божественних пісень" читаємо: "Бо душа моя верба, ти для неї, як вода, Буду жить на тій воді, втіш мене у цій біді" (Пісня 3-тя); "Стоїть явір над горою І киває головою, Буйні вітри повівають, Руки явору ламають. А вербички шумлять низько, Заколишуть мене в снах, Тут тече потічок близько, Видно воду аж до дна" (Пісня

18-та); “В город не піду багатий – на полях я буду жить, Вік свій буду коротати там, де тихо час біжить” (Пісня 12-та) [2].

Мовотворчість Сковороди наповнила українську мову афоризмами, словами і виразами, які закріпилися з певними образними значеннями: світ ловив мене, але не спіймав; усякому місту вдача і права; сад божественних пісень; думають про науку, люблять її, а хто любить, той ніколи не перестає вчитися; з видимого пізнай невидиме; копай всередині себе криницю для тієї води, яка зросить і твій дім, і сусідський; не за обличчя судіть, а за серце; нова людина має і мову нову; життя наше – це подорож, а дружня бесіда – колиска, що полегшує мандрівникам дорогу та ін.

Сковорода широко використовував фігуральні вирази, афористичні конструкції і символи, що характерні для світської і духовної культури того часу. У своїй творчості мислитель намагався зрозуміти і розкрити людську душу, повну протилежностей, прекрасних і трагічних.

Григорій Сковорода залишив багату наукову і літературну спадщину, яка мала та має вплив на формування і збагачення стилістичної системи української мови.

Література

1. Біблія

2. Григорій Сковорода. Повне зібрання : в 2 т. [Електронний ресурс] / Г. Сковорода. – Київ, 1973. – Режим доступу. – http://litopys.org.ua/skovoroda/skov.htm.

Шаповалов В. А.
Свято-Троицкий храм, г. Запорожье

ЖИЗНЬ И СМЕРТЬ БОРИСА И ГЛЕБА КАК ХРИСТИАНСКИЙ ПОДВИГ

Избраннии чудотворцы и преславнии страстотерпцы Христовы, украсившии души своя добродетелию и прешедшии поприще временныя жизни в страсе Божии, молите Христа Бога, Егоже даже до крове возлюбили есте, да спасет от бед и напастей и вечныя смерти всех, с верою притекающих и с любовию зовущих к вам: Радуйтеся, святии страстотерпцы Борисе и Глебе, теплии о нас пред Богом молитвенницы.

(акафист Борису и Глебу, кондак 1)

Почитаемые Православной Церковью в чине страстотерпцев князья Борис и Глеб были младшими сыновьями святого равноапостольного князя Владимира. С юных лет они воспитывались в благочестии и следовании Божьим заповедям. Образование молодых князей включало изучение Священного Писания, святоотеческих книг и житий святых. Как свидетельствует Предание, при чтении жизнеописаний святых, наибольший отклик в душе у братьев вызывали подвиги мученичества за веру. Желание следовать тернистым путем христианского подвижничества подкреплялось горячими молитвами.

Однако обязанности, накладываемые княжеским происхождением, требовали также внимания и ответственности. Борис получил в управление Ростов, а Глеб – Муром. Князь Борис, как свидетельствуют источники, уделял много сил поддержке распространения православной веры среди подданных, чему немало способствовал его благочестивый образ жизни. Деятельность князя была неразрывно связана с ратным делом, так что Борису пришлось проявить себя также в качестве воина и полководца. Видимо, его воинские успехи стали причиной того, что князь Владимир послал своего сына Бориса во главе киевской дружины в поход против опаснейших врагов Руси – печенегов. Во время этого похода в Киеве стали разворачиваться события, ставшие причиной трагической кончины Бориса и Глеба.

Отец Бориса и Глеба, святой князь Владимир скончался. Сразу же после этого старший сын князя Святополк, несмотря на то, что находился в Киеве под арестом из-за политических интриг против отца, предпринял попытку узурпировать киевскую власть. Это сопровождалось фактически глумлением над телом князя Владимира – вместо христианского погребения оно какое-то время было выставлено на обозрение.

Вскоре вести о кончине любимого отца и о действиях старшего брата достигли Бориса. На мой взгляд, этот момент стал началом короткого временного интервала, закончившегося убийством Бориса, который определил и ярко высветил грани духовного подвига князя.

Можно с высокой долей уверенности предполагать, что князь Борис стоял перед выбором – встать на борьбу с узурпатором, что ему, собственно, советовала дружина, или предать себя в руки убийц. Заметим, что в случае, если бы он выбрал путь борьбы, это не было бы грехом в глазах Церкви – так, его родной брат Ярослав, которого мы знаем как Мудрого, вышел впоследствии на бой со Святополком и одолел его, удалив от киевского престола, но оставив в живых, как братоубийце Каину была некогда дарована жизнь, и как Каин, он навлек на себя проклятие. “И ныне проклят ты от земли, которая отверзла уста принять кровь брата твоего от руки твоей. (Бытие, 4:11)”

Примечательно, что Церковью Ярослав Мудрый почитается в сонме русских благоверных князей. Стало быть, путь силового сопротивления нечестивому брату не был бы путем нехристианина. Более того, осмелюсь предположить, отчасти это было бы выполнением долга по отношению к покойному отцу, который, по сути, доверил Борису главную силу княжества – воинскую дружину. И, конечно, Борис не мог не учитывать эти соображения. Однако, он нашел более весомые причины воздержаться от противостояния со старшим братом. И в этих, причинах, на мой взгляд, средоточие христианского подвига князя.

Что же это были за причины? Одной из них было, видимо, нежелание начинать междоусобный конфликт, поскольку за Святополком пошла определенная часть воинов. Нежелание это усугублялось тем, что противником в этом противостоянии должен был стать родной старший брат, а первородство, как мы знаем, высоко чтилось, начиная с ветхозаветных времен. “Ты крепость моя и начаток силы моей, верх достоинства и верх могущества” (Бытие, 49:3) – обращает слова патриарх Иаков к своему первенцу. Борис также чтил старшего брата и, как сохранило нам церковное предание, не желал ему зла, но, естественно,

предполагал, что тот пошлет убийц – тем более, условия для этого были удобными, потому что Борис распустил дружину. Горячая любовь и почитание святых православных мучеников, духовный и молитвенный опыт князя Бориса помогли ему принять решение отказа от борьбы за власть, поскольку нетленный венец был более желанен, нежели великокняжеский. “Мне отмщение, и Аз воздам, говорит Господь” (Рим. 12:19).

Несмотря на то, что Борис был убит наемниками не за православное вероисповедание, а по причинам несколько иным, Господь сподобил его принять кончину в обстоятельствах, которые могли бы сопровождать именно подвиг мученика за веру – это случилось во время утреннего воскресного богослужения.

Не менее подло и вероломно был умерщвлен князь Глеб – по пути из Мурома в Киев, куда он был вызван Святополком. Глеб также смиренно принял свою участь и не стал враждовать с братом.

Красота духовного подвига братьев Бориса и Глеба была столь пронзительна для русичей, которые только еще делали первые шаги на пути христианской веры и благочестия и которые весьма нуждались в духовных ориентирах, что их почитание началось вскоре после описываемых событий. Предательство и подлость исполнителей и инициатора этого злодеяния еще ярче оттеняли благородство, смелость и смирение убиенных князей.

Один из самых драматичных сюжетов в мировой истории и литературе – убийство родными по крови людьми своих близких – разыгрался на русской земле ровно одну тысячу лет назад и память о нем живет в былинах, в названиях населенных пунктов и в богослужебных текстах.

Трудно переоценить воспитательную ценность подвига братьев в наш век, когда порой кажется, что все спорные вопросы решаются силовыми методами и горе побежденным. В противовес этому смотрят на нас со стен храмов иконы святых страстотерпцев Бориса и Глеба, напоминая нам о том, что пагубно брату идти войной на брата и о том, что есть то, что важнее земной власти, денег и авторитета. Святые страстотерпцы, Борисе и Глебе, молите Бога о нас!

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМИ ПРОЦЕСАМИ У ВИЩІЙ ТА СЕРЕДНІЙ ШКОЛАХ

Авраменко С. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

В українській системі професійної освіти останніх років спостерігаються тенденції щодо її осучаснення, тому що центральним питанням реформування і модернізації професійно-технічної освіти України є оптимізація взаємовідносин та взаємозв'язків професійно-технічної освіти з ринком праці шляхом впровадження Державних стандартів, орієнтованих на світ праці.

Управлінська діяльність керівників ПТНЗ в умовах децентралізації управління професійно-технічною освітою пов'язана з низкою принципових труднощів, що зумовлені такими причинами: особливостями та специфікою функціонування професійно-технічної освіти в сучасних умовах; значною кількістю і надзвичайною різноманітністю управлінських функцій, які керівник ПТНЗ має поєднувати у своїй діяльності; переважна більшість функцій керівника тісно взаємопов'язані між собою і ніби "взаємопроникають" одна в одну, і тому їх важко чітко розмежувати, систематизувати та виокремити найголовнішу; це пов'язано з тим, що професійно-технічний навчальний заклад – окремий соціум, який функціонує характерними.

Що ж до такої ланки освіти як професійна освіта та навчання, то тут є свої особливості, але в цілому управлінський цикл складається з таких груп функцій: аналітико-прогностичні, соціально-психологічні, цільові та типологічні (В. Григораш, О. Касьянова, О. Мармаза та ін.).

Багато причин, що зумовлюють недоліки в організації управлінської діяльності керівника, носять суб'єктивний характер. Серед них можна виділити такі: відсутність чіткого розподілу посадових обов'язків; недостатнє інформаційне забезпечення працівників апарату управління; безплановість, нагромадження роботи; професійна деформація тощо.

Багато керівників ПТНЗ працюють, як показує досвід, за інерцією, на основі тільки особистого досвіду та підказок, без врахування наукових основ управлінської діяльності, рекомендацій психології управління, менеджменту. За браком часу, відсутністю бажання, мало хто з них намагається пізнати та усвідомити, як правильно здійснити свою управлінську діяльність, раціонально організувати свій робочий час і роботу підлеглих.

Вирішення зазначених питань має відбуватись за ефективного керівництва директора ПТНЗ. При цьому підвищення рівня функціональної компетентності керівника має відбуватись у постійно функціональній ланці між управлінською системою освіти та ПТНЗ. Тому підвищення ефективності в управлінні тісно пов'язано із кожним керівником ПТНЗ та наукою в цілісному процесі опанування всього багатства ідей щодо удосконалення реформування української національної освіти.

В даному випадку керівник ПТНЗ має враховувати та усвідомлювати значення та зміст поставлених перед ним завдань, розробляти шляхи їх реалізації, враховуючи при цьому конкретні умови того регіону, де розміщений його ПТНЗ. Крім того, має бути врахована специфіка його закладу, що нерозривно пов'язана із практичними потребами кожного педагога.

Аналіз результатів опитування керівників ПТНЗ дозволяє зробити висновки про те, що зміни, які відбуваються в суспільстві, економіці країни, в освіті взагалі (і професійно-технічній зокрема), вимагають від керівників ПТНЗ, незалежно від характеру виконуваних функцій, ієрархічного рівня та напруженості завдань, нових професійно-управлінських знань. У зв'язку з цим необхідні активізація системного підвищення кваліфікації управлінських кадрів ПТО, проведення науково-практичних семінарів, конференцій, обмін досвідом шляхом публікацій, консультації науковців, провідних фахівців з питань управління професійно-технічною освітою в умовах децентралізації.

Артеменко О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О.

ДОСЯГНЕННЯ НАУКОВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ МАЙБУТНІМИ ПЕДАГОГАМИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У зв'язку з інтенсивним оновленням науково-технічної інформації, у наш час все більш очевидною постає необхідність оволодіння фахівцями значним обсягом знань у процесі навчання.

Науково-дослідну роботу (далі – НДР) студентів як компонент підготовки майбутніх учителів досліджували: В. Андрєєв, В. Борисов, П. П. Горкуненко, І. Каташинська, Г. Кіт, Г. Г. Кловак, Л. Коржова, О. М. Микитюк, Т. Мишковська, О. Приходько, Н. В. Пузирьова, А. І. Сологуб та ін.

Науково-дослідна робота є вагомим важелем впливу на формування особистості майбутнього фахівця та слугує потужним засобом селективного відбору кадрів для підготовки висококваліфікованих фахівців, збереження і відновлення потенціалу наукових шкіл.

Вивчення організаційно-педагогічних засад науково-дослідної роботи майбутніх педагогів на сучасному етапі виходить з необхідності якісного оновлення проблемно-логічних, ціннісних та евристичних основ знань про організацію освітньої діяльності, адекватних ситуації нової епохи.

Взагалі, НДР – це складний системний процес, який спрямований на організацію навчального процесу саме засобами дослідницької діяльності, уміння застосовувати знання з різних галузей у розв'язанні

конкретного науково-дослідного завдання, коли навчальний процес ґрунтується на проведенні спільних наукових досліджень як викладачів так і студентів.

Відповідно, однією з найважливіших задач сучасної університетської освіти стає формування у студентів здатності до бачення, постановки та вирішення певних наукових проблем, які мають практичне значення. Навчальний процес у вищій школі має бути підпорядкований не стільки задачі інформаційного насичення, скільки формуванню продуктивного мислення, розвиткові інтелектуального потенціалу особистості, становленню способів логічного аналізу та всебічної обробки інформації, яка споживається, творчому конструюванню.

Продуктивна діяльність пов'язана, перш за все, з формулюванням нових цілей і досягненням їх за допомогою нових засобів. У цьому контексті виняткового значення набувають питання цілеспрямованого залучення майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи з метою досягнення ними наукової продуктивності, глибокого й критичного осмислення нової педагогічної дійсності та цілеспрямованого формування їхньої готовності до виконання своєї професійної місії з дотриманням вимог суспільства й часу.

Саме участь у науково-дослідній роботі сприяє інтелектуальному, професійному і в цілому особистісному зростанню студентів, адже саме науково-дослідницька робота студентів в університеті є ефективним засобом підвищення якості підготовки фахівців, засобом розвитку їхньої пізнавальної активності та вироблення дослідницької поведінки. Вона дозволяє перенести акцент з процесу репродуктивного засвоєння знань на розвиток пізнавальних інтересів, формування вмінь і навичок ведення наукової роботи, тобто вона передбачає зсув акценту з навчання, орієнтованого на засвоєння програмного матеріалу, на навчання, в процесі якого відбувається розвиток і самореалізація особистостімайбутнього педагога.

Отже, питання підвищення наукової продуктивності потребує системного підходу, тобто кардинальних змін, суттєвого вдосконалення факторів, що обумовлюють цю продуктивність. Потрібно розробляти пошук резервів підвищення ефективності науково-дослідної роботи шляхом мобілізації її факторів: інтенсифікації навчального процесу, освоєння передових інноваційних технологій організації наукової праці. На вирішення цього завдання впливають певні фактори: мотиваційні, організаційно-педагогічні та моральні фактори підвищення наукової продуктивності, що й визначають результат діяльності.

Барко О. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Облєс І. І.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЮ РОБОТОЮ СУЧАСНИХ ВНЗ І–ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

Реформування системи вищої освіти та підвищення її статусу потребують підвищення рівня компетенції педагогічних кадрів. Перехід навчального закладу до нового якісного стану своєї діяльності стає можливим завдяки підвищенню рівня навчально-методичної роботи з педагогічними кадрами.

Науково-методична робота – це цілісна система взаємопов'язаних дій і заходів, яка ґрунтується на досягненнях науки, передового досвіду й конкретному аналізі діяльності педагогів і спрямована на всебічне підвищення професійної майстерності кожного викладача, на збагачення й розвиток творчого потенціалу педагогічного колективу навчального закладу, на досягнення оптимальних результатів освіти, виховання й розвитку майбутнього громадянина.

Визначення функцій в науково-методичній роботи для адміністрації навчального закладу є першочерговим завданням сучасного управління. Найважливіше призначення функції управління науково-методичною роботою в навчальному закладі – це формування авторської, високоефективної системи педагогічної діяльності. На сучасному етапі в освітньому менеджменті здійснюється пошук шляхів удосконалення не тільки навчально-виховного процесу, а й науково-методичної роботи.

Особливості професійної діяльності викладача вищої школи виявляються у поєднанні наукової і педагогічної творчості, розкритті науково-творчого потенціалу. Етапами творчого процесу є виникнення педагогічного задуму, розробка та реалізація задуму. Для того, щоб результати діяльності викладача були втілені в знаннях, діяльності та поведінці майбутніх фахівців, потрібно знати сильні і слабкі сторони професійної діяльності викладача, нахили, побажання. Тому, на першому етапі здійснення науково-методичної роботи треба застосувати метод отримання такої інформації для проведення діагностики.

В цілому, управління науково-методичної роботою вимагає створити певний алгоритм дій для того, щоб побачити системну картину діяльності та управління в навчальному закладі в цілому. Алгоритм можна представити так:

1. Цілепокладання та прогнозування методичної діяльності в навчальному закладі (близька і далека перспектива).
2. Планування окремих форм методичної роботи згідно стратегії розвитку закладу (планування заходів для досягнення найвищих результатів).
3. Організація самоосвітнього менеджменту педагогічного працівника.
4. Моніторинг методичної діяльності педагога.
5. Прийняття управлінських рішень (контроль і корекція методичної роботи).

Щоб в процесі науково-методичної роботи досягти позитивних результатів, важливо обрати таку проблему, яка б була частиною стратегії розвитку навчального закладу з урахування вимог освітньої системи України. Ефективність управлінської діяльності залежить від вдалого планування моделі науково-методичної роботи закладу освіти. Останнім часом помітні тенденції до використання особистісно-орієнтованої моделі, яка має на меті максимальне розкриття творчого потенціалу кожного викладача, та залучення його до реформування системи освіти.

Обов'язковою умовою для розроблення напрямків удосконалення змісту науково-методичної роботи є вивчення реального стану компетентності педагогічних працівників, яке проводиться шляхом анкетування, експертизи навчальних та робочих програм, вивчення думки колег, відвідування відкритих занять. Та-

ким чином, важливим аспектом є створення умов співробітництва та поваги до індивідуальності кожного педагога, що повинен враховувати сучасний керівник вищого навчального закладу при організації навчально-методичної роботи.

Бенедек-Сані А. І.
Мукачівський державний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Швардак М. В.

РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНОГО ТВОРЧОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ

Вченими доведено, що "екзистенціальний вакуум" не може забезпечити повноцінного розвитку особистості, оскільки людина живе в суспільстві і забезпечує задоволення своїх потреб і інтересів, вступаючи в колективну діяльність – трудову, комунікативну, пізнавальну та ін. Ось чому в сучасних умовах поняття "колектив", "колективна діяльність" необхідно наповнити новим змістом, який стверджує самоцінність і гідність особистості.

Ефективно реалізувати дане завдання допоможе технологія колективного творчого виховання. Вона передбачає такий спосіб організації життя колективу, за якого студенти й викладачі, будучи захопленими спільною справою, турбуються про поліпшення клімату в колективі, самопочуття, настрою один одного, вони спільно планують, організовують та аналізують свою діяльність, накопичуючи, осмислюючи позиції, ідеї, розвиваючи власні погляди, почуття поваги, взаєморозуміння й турботи. Правильно вибрані колективні творчі справи залучають до діяльності кожного учасника студентського колективу, орієнтуючись на спільне вироблення студентами та викладачами мети колективу, використовуючи одночасно різноманітні види виховного впливу, вирішує виховні завдання непомітно для студентів. У технології КТВ чітко окреслюються три складові: людяність, колективна діяльність, творчість.

Упевнені, що технологія КТВ є ефективним засобом для підвищення творчої колективної діяльності студентів у навчальному процесі ВНЗ. Про це свідчать результати проведеної нами діагностики. Виявилося, що після реалізації КТС на 4% підвищився показник оригінальності та на 2,1% показник гнучкості творчого мислення. Крім того, більше студентів, які на початку експерименту проявили низький рівень колективізму (26%) почали виявляти ознаки, властиві оптимальному рівню прояву колективізму у формальних і неформальних стосунках. На низькому рівні розвитку колективістських якостей залишилися 14% студентів, проте спостереження показують, що і в них відбулися позитивні зрушення. Зокрема, вони стали більше спілкуватися з однокурсниками, у т. ч. і у неформальних справах, інколи беруть участь у спільних дій і намагаються подружитися з однокурсниками.

Таким чином, у результаті проведення колективних творчих справ виявилося, що відбулися позитивні зрушення у проявах колективізму та творчості студентів. Зокрема, хоча й високий рівень проявів спілкування не зазнав істотних змін, проте кількість студентів із середнім рівнем колективістських якостей спілкування збільшилася на 9% і наприкінці експерименту становила 59,5% студентів.

Виявилося, що цілеспрямоване формування колективізму у студентів має велике значення для розвитку їхніх навичок спілкування, творчої практичної діяльності в навчальний та позааудиторний час, організації навчально-виховної роботи загалом. Це насамперед дало змогу сприяти збагаченню внутрішнього змісту життя студентів, допомогти зайняти відповідне їхнім індивідуальним особливостям становище в системі особистих взаємин класного колективу, що, в свою чергу, є одним з провідних чинників навчальної активності студентів.

Реалізація технології колективного творчого виховання в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців приводить до позитивних мотиваційних зрушень у студентів, надає їм можливість відчути задоволення від усвідомлення власного зростання й розвитку, спричиняє запуск внутрішніх механізмів саморозвитку, самореалізації та самовдосконалення особистості в різновидах навчальної діяльності, усвідомлення необхідності особистісної перебудови, що є важливим кроком в оптимізації професійної підготовки.

Боднар І. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

На сьогодні особливе місце у системі національної освіти та виховання молоді належить вищій школі. Стратегія розвитку освіти в Україні, яку визначають Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Державна програма "Вчитель", Закон України "Про вищу освіту" передбачає ґрунтовне реформування всієї освітньої системи і, зокрема, університетської як важливої її складової. Педагогічною наукою ведеться пошук нових моделей організації навчального процесу в університеті, здатних утвердити якісно нові взаємини між суб'єктами навчання, націлених на гуманізацію навчання та активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Сучасний етап розвитку суспільства потребує особливої уваги до формування духовної сфери випускника вищої школи. Сьогодні як ніколи вимагається створення умов для прояву вільної, творчої і моральної особистості, яка володіє інтелігентністю у повному об'ємі її класичних якостей. Становлення такої особистості можливе тільки при збереженні і відродженні духовно-історичних цінностей своєї країни, пріоритетного розвитку культури, науки і освіти як необхідних джерел прогресу суспільства з гарантованим майбутнім.

Формування національної інтелігенції, сприяння збагаченню і оновленню інтелектуального генофонду нації, виховання її духовної еліти – завдання, що стоїть перед вищими навчальними закладами на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців.

Основною метою виховання має бути набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування в молоді, незалежно від національної приналежності, рис громадянина України, духовності, художньо-естетичної, правової, екологічної, валеологічної, гендерної культури.

Досягнення мети виховання можливе лише за умови комплексного підходу і залучення до цієї роботи всього професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів (ВНЗ), адміністрації, органів студентського самоврядування та громадських об'єднань студентської молоді.

Виховна робота, що проводиться у ВНЗ за межами аудиторії, забезпечує актуалізацію теоретичних знань студентів, спрямовує їх у практичну площину, звертає увагу молоді на найгостріші соціальні проблеми сьогодення, формує їх соціальну зрілість.

Освітня й виховна діяльність навчального закладу повинна знаходитись у тісному взаємозв'язку, доповнюючи і збагачуючи одна одну.

Організація виховної роботи в структурних підрозділах університету потребує постійного вдосконалення, пошуку і приведення в дію нових форм впливу на студентів, відпрацювання нових методик. Разом з тим, потрібно активізувати традиційні види діяльності, збереження досягнень минулого. Виховання повинно носити творчий характер, орієнтуючись на проблеми пов'язані із специфікою кожного ВНЗ.

Сучасний етап розвитку суспільства потребує особливої уваги до формування духовної сфери випускника вищої школи. Сьогодні як ніколи вимагається створення умов для прояву вільної, творчої і моральної особистості, яка володіє інтелігентністю у повному об'ємі її класичних якостей. Становлення такої особистості можливе тільки при збереженні і відродженні духовно-історичних цінностей своєї країни, пріоритетного розвитку культури, науки і освіти як необхідних джерел прогресу суспільства з гарантованим майбутнім.

Бондаревич І. М.
Запорізький національний технічний університет
к. філос. н., доцент

МЕТОДИКА ОНОВЛЕННЯ ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУ ГУМАНІТАРНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Для вищої школи модернізація змісту підготовки фахівців, оновлення і узгодження навчально-освітніх програм дисциплін, їх перманентна адаптація до сьогоднішніх та прогнозованих потреб є пріоритетними завданнями реформування. Орієнтирами цього процесу є розв'язання основних протиріч [1, с. 5]: між запитами суспільства щодо підвищення загальної культури студентства та фрагментарністю представлення соціально-психологічного знання; між потребою етизації суспільної свідомості та теоретичною нерозробленістю означеної проблеми; між процесом міждисциплінарної інтеграції та традиційним предметоцентристським підходом.

Реформування змісту освіти – складний, багатоступеневий, системний процес, який мають розпочати студентство і викладачі за допомогою пілотних проектів, що дають змогу на практиці перевірити дієвість запропонованих підходів. Пропонуємо засади оновлення проблематики навчальних курсів гуманітарних дисциплін на прикладі курсу "Психології" для бакалаврів технічного університету. Вважаємо принциповим безпосереднє залучення студентської аудиторії до визначення найбільш актуальних тем і моніторингу існуючих про них уявлень у студентів. Зазначене допоможе піддати животрепетні проблеми науковому аналізу, використати його в якості ілюстрації теоретичних положень курсу, що дозволить позбутися дублювання навчального матеріалу, переставити акценти в годинах чи видах навчальної роботи, трансформувати її у відповідності до суміжних галузей наук, зорієнтувати на життєві запити. Останнє є доволі актуальним питанням, адже одне з найсерйозніших нарікань до української освіти полягає в тому, що вона безнадійно відстає не тільки від сучасної науки, а і від сучасного життя.

Пропонується наступна покрокова послідовність завдань з оновлення тематичного плану гуманітарної дисципліни: а) виявити значуще соціальне явище, яке викликає жвавий пізнавальний інтерес у наших студентів; б) з'ясувати особливості усвідомлення студентами цієї проблеми; в) винайти варіанти висвітлення цього явища в якості ілюстративного матеріалу в темах курсу; г) розглянути варіанти трансформації тематичного плану дисципліни. Методологічний інструментарій складається, якнайменше, з опитувань, анкетування, написання есе на визначену тему, аналізу наукової літератури за темою, компаративного аналізу наукового підходу і особливостей усвідомлення нашими студентами визначеної теми.

Сумісна робота студентів і викладача з оновлення тематичного плану дисципліни несе в собі потужний виховний і самовиховний потенціал. Заохочення студентів до справи зміни змісту освіти стане для них дорогоцінним досвідом творчого, відповідального відношення до одного з кластерів свого життя – навчання. Це не просто досвід – це розвиток свідомого ставлення до організації своєї життєдіяльності, набуття відповідних вмінь і навичок.

Розраховуємо на те, що оновлення змісту навіть тільки програмної тематики, нехай тільки певної гуманітарної дисципліни, дозволить не тільки осучаснити її тематичний зміст. Воно покличе до життя зміни в інших гуманітарних дисциплінах і нову сумісну роботу викладачів всіх дисциплін гуманітарного циклу. В такий спосіб трансформація одного блоку буде вимагати змін в іншому, що врешті і складе підстави системних змін змісту вищої освіти, який є важливим чинником формування фундаменту базової культури особистості. Шлях до великих справ завжди починається з малого.

Література

1. Зюзіна Т. О. Теоретико-методологічні засади змісту культурологічної підготовки студентів ВНЗ : автореф. дис. … д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Т. О. Зюзіна. – Луганськ, 2010. – 42 с.

Вайновська М. К.
Вільнянська гімназія “Світоч” Вільнянської районної ради Запорізької області
канд. пед. н., доцент, Заслужений учитель України

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Провідні країни світу спрямовують розвиток своїх національних систем освіти з урахуванням глобальних тенденцій суспільного розвитку та міжнародних вимірів на основі національних стратегій і цінностей.

Оволодіваючи цінностями, вчитель засвоює, розвиває та удосконалює свою педагогічну діяльність, стає майстром своєї справи. Крім того, формується його ставлення до оточуючої дійсності взагалі та цінностей, зокрема.

Існує безліч підходів до визначення сутності “цінність” у філософії, соціології, педагогіці та інших науках.

Теоретико-методологічним основам теорії цінностей присвячені дослідження І. Беха, І. Зязюна, В. Сластьоніна, О. Удода, А. Фурман, О. Ширіної. Методологічні засади формування професійних цінностей і ціннісних орієнтацій розглядали Г. Балл, С. Гончаренко, В. Кремень, В. Радул та ін.

Головним орієнтиром у визначенні цінностей, на думку сучасних учених, є специфічні властивості свідомості, які виступають у структурі суспільної й індивідуальної свідомості ідеалами, уявленнями про блага, яким надається перевага, та способи їх одержання, є ідеальними критеріями оцінки й орієнтацій особистості й суспільства.

Аналіз сучасних джерел дав змогу зробити висновок про те, що науковці так і не змогли подолати значну розбіжність у використанні феномену “цінність”, пропонуючи визначення, які істотно відрізняються між собою, висвітлюючи окремі аспекти цього складного поняття, роблячи певний внесок у розв’язання ціннісної проблематики взагалі.

Виходить, що цінності добра, честі, справедливості, милосердя, гідності, вірності, шляхетності притаманні не кожній конкретній особистості. Це означає, що з погляду нашого дослідження, ще гостріше й актуальніше постає проблема формування ціннісної сфери особистості вчителя. Практика свідчить про те, що нерідко навіть педагоги виявляють бездуховність й близькі до моральної деградації. Бездуховність таких педагогів виявляється у емоційній глухоті, нездатності до морального переживання.

Ціннісну сферу особистості вчителя ми не можемо розглядати поза духовної сторони його професійної діяльності, бо великого значення надаємо не тільки професійним знанням, умінням і навичкам, але й особистісним якостям вчителя.

Сформувати ціннісну сферу особистості педагога неможливо без урахування його життєвих цінностей та орієнтацій. Виникає потреба у знаходженні шляхів такого впливу, який би спонукав його до переосмислення свого життєвого досвіду, з метою сприяння виникненню нових цінностей, трансформація їх із об’єктивно значимих у суб’єктивно значимі.

Рух до нової школи в умовах єдиного європейського простору починається з осмислення цінностей кожного конкретного вчителя, всього педагогічного колективу, бо саме вони визначають ту педагогічну стратегію, котра буде осмислена й реалізована кожним вчителем, зокрема, і колективом вцілому, оскільки особистісні цінності є найважливішим мотивоутворюючим фактором – людина досягає того, що вважає для себе цінним.

Таким чином, ми дійшли висновку, що цінності неможливо нав’язати, ввести штучно. Вони з’являються тільки тоді, коли трансформується потужна мисленнєва діяльність, підтримується тривалий полілог, переосмислюється власний досвід та досвід інших.

Вишняк Н. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВНУТРІШКІЛЬНОГО КОНТРОЛЮ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Про пріоритетність якісної освіти у сучасному суспільстві проголошено на національному рівні. Одним з основних інструментів забезпечення якісної освіти є ефективна робота загальноосвітнього навчального закладу. А це залежить від управління закладом освіти, яке зумовлюється аналітичною діяльністю керівника. Обов’язковою умовою для здійснення глибокого педагогічного аналізу навчально-виховного процесу є внутрішкільний контроль.

Організація внутрішкільного контролю – один з найскладніших видів діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу, що вимагає глибокого усвідомлення місії та ролі цієї функції, розуміння її цільової спрямованості та оволодіння різними технологіями.

Саме внутрішньошкільний контроль є тією необхідною ланкою, за підсумками якого починає працювати функція регулювання, здійснюються необхідні корективи і в аналітичному процесі, і в процесі планування та організації управлінських дій. Внутрішкільний контроль – це основне джерело інформації, на підставі якої розробляються управлінські рішення, а також засіб зворотного зв’язку в системі управління.

Контрольно-аналітична діяльність у загальноосвітньому навчальному закладі здійснюється з метою здобуття та фіксування інформації про результати дидактичної взаємодії учнів та педагогів при зіставленні одержаних результатів з визначеною метою. Контроль має три послідовних процедури: виявлення, вимірювання, оцінювання досягнень того, кого контролюють. Компонентами внутрішкільного контролю є мета та завдання, зміст і засоби, форми і методи, результати і показники. Об’єктами внутрішкільного контролю у загальноосвітніх навчальних закладах є навчальний і виховний процеси, методична і науково-дослідницька робота.

Внутрішкільний контроль відіграє дуже важливу роль у діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу та має великий вплив на результати діяльності колективу загальноосвітнього навчального закладу по досягненню мети і завдань на відповідний період.

Грамотно спланований і проведений внутрішкільний контроль закладає основу для здійснення інших видів управлінської діяльності – аналізу, підготовки управлінського рішення, планування, організації, регулювання, в цьому і є його основне значення. Тільки через проведення внутрішкільного контролю керівник буде постійно мати необхідну інформацію про процеси навчання та виховання, їхню результативність та ефективність, здійснювати при аналізі необхідної інформації відповідні прогнози. Здійснення внутрішкільного контролю з подальшим аналізом отриманої інформації в системі управлінського циклу – дві функції, реалізація яких дає можливість керівникові детально вивчити результати діяльності педагогічного колективу, розглянути шляхи їх подальшого розвитку.

Контрольно-аналітична діяльність впливає на процес стимулювання педагогів загальноосвітнього навчального закладу. Через залучення більшості педагогів школи до здійснення внутрішкільного контролю керівники закладів переводять їх до категорії суб'єктів контролю та стимулюють їх до більш якісної педагогічної діяльності.

Організація внутрішкільного контролю сьогодні вимагає вміння керівника делегувати контрольні функції учасникам освітнього процесу у закладі та орієнтуватися у виборі інструментарію для проведення контролю з метою визначення якості навчально-виховного процесу і результатів діяльності педагогічного колективу.

Волік А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О.

ДО ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ

Широкомасштабні та глибокі зміни, що нині відбуваються у світі й суспільстві диктують необхідність таких самих динамічних змін і в системі освіти, в тому числі по відношенню до здоров'я вихованців. У сучасних умовах освіти неможливо без уваги залишити питання охорони здоров'я, адже взаємозв'язок здоров'я студентської молоді з успішністю її навчання та виховання доведена багатьма дослідженнями педагогів, медиків та психологів.

Досвід і досягнення найбільш розвинених країн світу в контексті зміцнення і збереження здоров'я студентської молоді свідчить про важливість ролі вищих навчальних закладів в даному процесі. На жаль, в країні зміцнення і збереження здоров'я відбувається стихійно та хаотично.

Тому, забезпечення оздоровчо-освітнього процесу в навчальному закладі, виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей, формування здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я майбутніх фахівців – це стратегічні завдання освіти.

Серед багатьох аспектів професійної педагогіки проблема формування здорового способу життя розглядається вченими в різних аспектах: педагогічних, медичних та соціологічних працях учених (О. Балакірєва, Б. Бутенко, О. Вакуленко, О. Гладощук, В. Крамар, Л. Лепіхова, В. Оржеховська, В. Слободяник, Т. Титаренко та ін.).

Численні результати досліджень демонструють, що лише 14% випускників ВНЗ можна вважати практично здоровими. Ситуація зі здоров'ям у студентів продовжує залишатися головною стратегічною проблемою у галузі освіти. Провідне місце в структурі захворюваності займають хвороби органів дихання (52,3%), нервової системи та органів чуття (9,8%), інфекційних захворювань (8,3%), отруєнь (5,2%), хвороби шкіри та ендокринної системи (7,1%). Також продовжує інтенсивно збільшуватися патологія зору.

Цілком стає зрозумілим той факт, що саме сьогодні виникає гостра необхідність пошуку здоров'ятворчих шляхів модернізації освітнього середовища, поступового й послідовного оновлення та реконструкції педагогічного процесу у ВНЗ.

Основним завданням сучасного вищого навчального закладу є створення безпечного освітнього середовища для розвитку здорової особистості протягом її навчання, формування в неї свідомого ставлення до свого здоров'я та життя, оволодіння життєвими навичками.

Визначено, що поняття "формування здорового образу життя", яке стосується всіх сфер матеріального та духовного життя суспільства, кожної людини і виражається в таких видах діяльності, які забезпечують збереження і збагачення навколишнього середовища, створюють сприятливі умови для життя людини, її всебічного розвитку та вдосконалення. З'ясовано, що "формування здорового способу життя" –це цілеспрямована, системна діяльність, спрямована на вироблення та виявлення позиції щодо здоров'я в особистості у спеціально створюваних умовах.

Відтак, у сучасних умовах розвитку неперервної освіти важливо зосереджувати увагу на особливостях процесу формування здорового способу життястудентів, якпозицію особистості, котра обумовлює регуляцію індивідуальних реакцій і вольове здійснення діяльності стосовно факторів здоров'я для оптимального поєднання особистих можливостей і можливостей середовища задля досягнення благополуччя.

Підсумовуючи, зазначимо, що тільки цілісна та планомірна перебудова діяльності як студентів, так і викладачів з дотриманням відповідності медичним нормам допоможе зберегти та зміцнити здоров'я учасників освітнього процесу.

Ганзуленко В. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯМ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ІСТОРІЇ

Модернізація системи освіти України, входження її в європейський освітній простір, активізація інноваційних процесів та впровадження їх у практику функціонування вищої школи проектують підготовку викладачів нового типу, яка є найважливішою умовою відродження всієї вітчизняної культури, її інтеграції в європейське співтовариство.

Проблема підготовки педагогічних кадрів вимагає наукового переосмислення системи цінностей, формування професійно значущих якостей, актуалізує пошук оптимальних форм цього процесу в період навчання у вищому навчальному закладі.

Реформування освіти передбачає оновлення змісту навчання, зорієнтованого на "ключові компетентності", оволодіння якими дозволить майбутнім викладачам історії вирішувати актуальні проблеми в професійному, соціальному, повсякденному житті.

Упродовж останніх років предметом уваги дослідників були проблеми, пов'язані з компетентнісним підходом в освіті, професійною компетентністю і формуванням професійних компетенцій фахівців різного профілю, особливостями впровадження компетентнісного підходу та управління процесом удосконалення розвитком професійної компетеності викладачів (Н. Бібік, Л. Ващенко, Н. Голуб, І. Єрмаков, В. Кремень, С. Калашнікова, В. Луговий, О. Овчарук, Н. Побірченко, О. Пометун, О. Ситник, М. Степко, Ж. Таланова та ін.).

Науковцями доведено, що компетентнісний підхід передбачає глибокі системні перетворення в освітньому процесі педагогічного вищого навчального закладу, що стосуються викладання змісту дисциплін, оцінювання знань, освітніх технологій, зв'язку вищої освіти з іншими рівнями професійної освіти.

Розвиток суспільства висуває нові вимоги і до викладачів історії. Сьогодні викладач історії виступає не просто педагогом, він стає провідником державницьких ідей. Головне завдання професійної підготовки майбутніх викладачів історії полягає у гармонійній реалізації вкорінення системи національних цінностей, сприяння формуванню національної ідентичності, забезпечення принципів толерантності й гуманізму.

В основі формування індивідуального стилю професійної діяльності на рівні професійної підготовки є формування професійної свідомості, як сукупності фахових знань, ідей, цінностей, що стають орієнтиром та інструментом професійної діяльності.

Реалізувати індивідуальні задатки студента, надати йому можливість оволодіти елементами професіоналізму є складовим компонентом розвитку особи, як фахівця. На нашу думку професійна компетентність має особистісний зміст прояву. Тому найбільш універсальною, з нашої точки зору, є концепція особистісно орієнтованої професійної освіти.

Отже, процес управління вдосконаленням професійної майстерності викладачів історії передбачає творчу співпрацю та духовну взаємодію на діалогічних засадах, розвиток їхньої самостійності, прагнення до самовдосконалення впродовж усього життя, творчого мислення. Стимулом на шляху до самоосвіти, зростанню професійної майстерності викладачів є теоретичні конференції. Участь у них допомагає кожному педагогові об'єктивно оцінити роль педагогічної науки і практики, співвіднести якісні результати своєї діяльності з науковими висновками, глибше осмислити свою професійну діяльність.

Гнідіна Х. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ МАЛОКОМПЛЕКТНИМИ ДНЗ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Дошкільна освіта – це перша ланка в ланцюжку розвитку особистості, яка являє собою процес всебічного розвитку дитини відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб; набуття нею життєвого досвіду.

Як суспільний інститут, дошкільна освіта працює в рамках реальних соціально-економічних умов України досить нерівномірно. Навіть поверхового емпіричного досвіду вивчення даного середовища досить, щоб зробити висновок про те, що розвиток дошкільної освіти на селі має суттєві відмінності та недоліки.

Між тим, Національною доктриною розвитку освіти в Україні, одним із пріоритетних напрямів визначається розвиток дошкільної освіти саме у сільській місцевості. Однак, в реальності ми спостерігаємо цілком протилежне. За даними Державної служби статистики, в Україні налічується 15,5 тисяч дошкільних навчальних закладів, з них 8,7 тисячі (56%) розташовані в сільській місцевості, тобто один дитячий садок припадає на чотири села [парламентські слухання]. З кожним роком динаміка скорочення сільських освітніх закладів набуває нових обертів через важкі умови життя на селі. Так, з 1995 року кількість навчальних закладів у сільській місцевості зменшилася більш як на 2 тисячі.

Специфікою сільських дошкільних навчальних закладів є малочисельний колектив працівників, а також низький рівень наповнюваності дитячих груп, переважно різновікових за складом. З огляду на дані особливості, можна окреслити коло проблем малокомплектних дошкільних закладів освіти, які впливають на процес управління ними.

Серед них першочергового значення набувають фінансово-економічні проблеми, які особливо загострилися у період затяжної економічної кризи, яку переживає Україна сьогодні, а також в зв'язку з реформуванням законодавчої та нормативної бази у сфері освіти. Найбільш суттєвим зараз є питання передачі в спільну власність територіальних громад з балансу сільських та селищних рад на баланс району, що негативно відображається на рівні фінансування дошкільних навчальних закладів сільської місцевості.

Важливим також є процес переходу України до соціального ринкового господарства, що характеризується занепадом аграрного сектору та депопуляцією сільського населення. Це сприяє скороченню кількості дошкільних навчальних закладів на селі.

Не менш гострим є питання рівня забезпечення дошкільних установ освіти якісними керівними кадрами, які мають відповідну освіту, володіють ефективними методами і способами забезпечення процесу управління навчальним закладом та реалізації освітньо-виховних завдань.

Специфічні умови функціонування сільських малокомплектних дошкільних навчальних закладів зумовлюють їх особливості, які необхідно враховувати для реалізації якісного процесу управління.

Існуюча система дошкільної освіти на селі не відповідає рівневі розвитку європейських стандартів, до яких спрямовує свій шлях українське суспільство. Окрім відсутності фінансування дошкільних закладів, бракує спеціальних досліджень в цій галузі народної освіти, розробки моделей ефективного управління

малокомплектними ДНЗ, нових поглядів на процес планування, організації й контролю діяльності навчального закладу.

Грамотне управління дає змогу усунути невизначеність окреслених питань, врахувати специфічні особливості, зосередити увагу на головних завданнях, домогтися ефективного економічного функціонування і полегшити контроль за роботою дошкільного закладу загалом.

Проведене теоретичне дослідження особливостей управління малокомплектними ДНЗ може стати підґрунтям для проведення експериментальних досліджень в рамках даного питання і побудови координаційного плану для впровадження в практику діяльності керівників моделей організації ефективного управління малокомплектними дошкільними закладами освіти.

Горбань О. М., Тягушева О. Г.
Класичний приватний університет

МОЖЛИВОСТІ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО КОМПЛЕКСУ НА ШЛЯХУ ДО УСПІХУ ВИПУСКНИКІВ КЛАСИЧНОГО ПРИВАТНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

"У кожній людині сонце.
Тільки дайте йому світити."
Сократ

Створення Науково-освітнього комплексу Класичного приватного університету (тоді Запорізького інституту державного та муніципального управління) у вересні 1998 року, поряд зі спрямуванням на підготовку власних кадрів висококваліфікованих науково-педагогічних працівників, стало одним з найважливіших управлінських інноваційних рішень, яке сприяло бурхливому розвитку вищого навчального закладу і перетворенню його в сучасний класичний університет. Комплекс починався з двох навчальних закладів: інституту і Запорізького торгового коледжу.

На сьогодні Науково-освітній комплекс КПУ це об'єднання 180 навчальних та наукових закладів, за роки існування через систему НОК освіту отримали 8408 випускників шкіл-учасників НОК та 9388 випускників технікумів та коледжів-членів науково-освітнього комплексу.

Можна визначити, принаймні, дві складові в діях комплексу: створення умов для безперервної багатоступеневої підготовки фахівців і широка просвітницька діяльність, спрямована на інформаційно-роз'яснювальну та профорієнтаційну роботу, та підвищення кваліфікації викладачів навчальних закладів – учасників Науково-освітнього комплексу.

Класичний приватний університет через систему Науково-освітнього комплексу забезпечує:

– надання випускникам КПУ якісної освіти за обраними напрямами підготовки / спеціальностями (цьому передує проведення різноманітних форм профорієнтаційної роботи; етапи раннього профілювання в різних формах);

– студентам надається право навчатися за формою, яка для них найбільш ефективна, комфортна, доступна, економічно приваблива (використання дистанційної освіти та інше);

– можливість навчання за двома спеціальностями (на пільгових умовах); цей підхід можливий з першого року навчання (рівень "бакалавр"), або з рівня "магістра". Це безумовно поширює та поглиблює професійні можливості випускника при подальшому працевлаштуванні;

– комфортні умови навчання з наданням пільг (пільги в оплаті за навчання від 10 до 50 відсотків, а в певних випадках навчальні заклади мали право направляти особливо успішних учнів на навчання за кошт університету протягом всього терміну навчання);

– залучення студентів до наукової роботи (участь в наукових дослідженнях; конференціях та інше) з подальшим навчанням через систему аспірантури / докторантури;

– стимулювання випускників університету, що отримали освітньо-кваліфікаційні рівні "бакалавр", "спеціаліст", "магістр", при навчанні за іншим напрямом підготовки або спеціальністю; отриманні другої вищої освіти тощо;

– використання умов для підтримки фізичного здоров'я (наявність спортивного комплексу: стадіон, басейн, ігрові зали, тренажерний та танцювальний зали, база відпочинку); втілення принципів здорового способу життя як ідеології організації;

– забезпечення можливості для формування духовно-багатої особистості (Класичний приватний університет є осередком духовного життя: з 2012 року він став першим в Україні навчальним закладом, де можна отримати освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр", спеціалізуючись на православному богослов'ї; діє студентський Храм на честь Святих рівноапостольних Кирила та Мефодія).

Важливою складовою діяльності комплексу є створення умов для підвищення кваліфікації педагогічного складу закладів освіти – учасників НОК через проведення спільної науково-дослідної роботи, науково-методичних семінарів, систему стажування, залучення до магістратури з педагогіки вищої школи, управління навчальним закладом (325 педагогів та керівників загальноосвітніх закладів, коледжів і технікумів) та до аспірантури.

Ми впевнені, що ті можливості, які відкриті для наших вихованців під час навчання в Класичному приватному університеті, забезпечують не тільки формування та становлення професійно орієнтованого фахівця, але й допоможуть їм оволодіти управлінськими та організаційними навичками та вміннями, заглибити відчуття соціальної відповідальності, духовно збагатитися та націлитися в роботі та практиці на інноваційні підходи. Сподіваємось, що на своєму професійному та життєвому шляху їх чекають досягнення, перемоги, відкриття, чекає успіх.

Горохова Ю. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О.

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВНЗ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ (НА МАТЕРІАЛІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ)

Метою формування міжкультурної компетентності є досягнення такої якості мовної особистості, яке дасть їй можливість вийти за межі власної культури і набути якості медіатора культур, не втрачаючи власної культурної ідентичності".

Очевидно, що досягнення цієї мети стає можливим, якщо створено мотиви й умови, за яких студенти можуть виявляти пізнавальну активність і мати бажання реально користуватися набутими знаннями та сформованими мовними навичками й уміннями. Формування міжкультурної компетентності можливе шляхом пояснення особливостей світосприйняття та відчування світу іншими націями.

Вивчення психолого-педагогічної, методичної літератури і власний педагогічний досвід дозволили виділити і дидактично обґрунтувати наступні психолого-педагогічні умови формування міжкультурної комунікативної компетенції: внутрішні; зовнішні та інтегративні. До внутрішніх умов ми відносимо: особистісні потреби і мотивацію до навчання студентів. До зовнішніх умов: застосування особистісно-орієнтованого та творчо-діяльнісного підходів; забезпечення цілісності педагогічного процесу у межах мовного міжкультурного імерсійного середовища, гармонізацію міжпредметних зв'язків. Інтегративними умовами є застосування навчання у співпраці, проблемного навчання, створення атмосфери співпереживання і емоційного резонансу на заняттях з профілюючих дисциплін, які вивчаються на іноземних мовах.

На нашу думку, виявлені психолого-педагогічні умови формування міжкультурної комунікативної компетенції студентів, дозволяють удосконалити навчально-виховний процес, створити такий механізм мисленнєвої діяльності, який буде сприяти накопиченню відповідних знань і життєвого досвіду, а також підтримувати інтелектуальні зусилля студентів, стимулювати пізнавальну активність, як в індивідуальній, так і в груповій взаємодії. Ці умови є необхідними і достатніми для формування міжкультурної комунікативної компетенції студентів і мають бути створені в рамках полікультурного освітнього простору.

Аналіз різних наукових позицій дозволив зробити висновок про те, що механізм взаємодії професійної підготовки студента та розширення його іншомовної соціокультурної компетенції як складової його соціальної комунікації в процесі вивчення професійно спрямованої англійської мови базується на певних педагогічних (наявні засоби навчання, усвідомлення викладачем необхідності цілеспрямованого поєднання навчання мовного, мовленнєвого і професійно спрямованого матеріалу) та психологічних засадах, таких як:

- визнання студентом наявних розбіжностей у соціокультурній та професійній сферах життя нашого народу та людей в англомовних країнах;
- ставлення студента до вивчення іноземної мови, його налаштованість на опанування корпоративної культури носіїв мови;
- готовність студента до толерантного сприйняття інших стилів професійного спілкування, норм комунікативної поведінки, ставлення до ведення бізнесу тощо.

Ефективність навчання студентів значною мірою залежить від того, наскільки цікаво проходить їх навчально-пізнавальна діяльність. Під час вивчення англійської мови однією із рушійних сил активізації пізнавального процесу студентів виступають ігри. Аналіз педагогічної літератури дозволив виділити основні функції, які виконує рольова гра під час навчального процесу у вищій школі. Зокрема, науковці виділяють навчальну, мотиваційно-збуджувальну, орієнтувальну, компенсаторну, виховну функції.

Соціально-психологічний вплив гри виявляється в подоланні студентом страху говоріння, у формуванні культури спілкування, особливо культури ведення діалогу. Гра формує здатність приймати самостійні рішення, оцінювати свої дії та дії інших, сприяє активізації знань.

Гребінець А. А.
Класичний приватний університет

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ СПРАВИ

Суспільні перетворення накладають відбиток й на систему вищої освіти, висуваючи нові вимоги до організації та якості підготовки фахівців. Нині існує запит творчого фахівця, здатного на відміну від людини-виконавця, самостійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення.

Креативність як ціннісно-особиста категорія є істотним резервом самоактуалізації особистості й сьогодні значною мірою виступає своєрідним механізмом її адаптації до соціальних змін. Для того, щоб внутрішньо відповідати сучасній дійсності, фахівець має не просто адаптуватися до нової ситуації, а й бути спроможним змінювати її, змінюючись і розвиваючись при цьому сам [16].

Важливим завданням професійної підготовки фахівців з видавничо-поліграфічної справи є розвиток творчого потенціалу студентів. Результатом творчої співпраці викладачів і студентів можуть стати нові педагогічні проекти та моделі освіти, методи, технології навчання та виховання, навчальні програми, підручники та посібники.

Для розвитку творчої активності майбутнього фахівця необхідно оновлювати не лише зміст навчальних програм з усіх дисциплін, а й методики їх викладання; наполегливо впроваджувати в навчальний процес дискусійну форму проведення практичних занять; передбачати для студентів самостійний пошук причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей суспільних процесів та явищ; проводити творчі конкурси студентських робіт.

Потребує розв'язання й проблема творчої професійної діяльності викладача як організатора педагогічного процесу. Творчий потенціал викладача повинен включати не тільки нестандартний, пошуковий та інноваційний підхід до організації та здійснення педагогічного процесу, а й постійне його вдосконалення та

збагачення. Інноваційне психолого-педагогічне мислення передбачає також сміливе створення власних ефективних методик, які найбільш повно відповідають психолого-педагогічним особливостям педагога і випливають із новітніх педагогічних концепцій.

Ефективним засобом педагогічного впливу ми вважаємо також прийом емоційного спонукання до активної творчої діяльності, що забезпечується використанням на заняттях записів наукових, публіцистичних, культурно-просвітницьких аудіо та відео програм. Результати такої роботи, як правило, обговорюються й корегуються на семінарських заняттях та індивідуальних консультаціях. Максимальний розвиток творчого потенціалу студентів відбувається в процесі спеціально організованої навчальної діяльності у вигляді ділової гри.

Ділові ігри дозволяють моделювати різні складні й конфліктні ситуації, аналогічні тим, з якими студент може зустрітися в житті. Гра завжди націлена на вироблення стратегії поведінки, сприяє формуванню інтуїції, умінь вільно орієнтуватися та діяти в складній ситуації, допомагає передбачати вірогідні наслідки тих чи інших рішень, аргументувати свій вибір. Таким чином, в процесі ділової гри створюються сприятливі умови для творчого застосування теоретичних знань в практичній діяльності.

Отже, розвиток творчого потенціалу фахівців з видавничо-поліграфічної справи в процесі фахової підготовки, створення відповідних умов для його активізації сприяє подальшому формуванню професійної компетентності майбутнього спеціаліста і взагалі особистості студента. Особливого значення набуває творча співпраця й духовна взаємодія між викладачем-наставником і студентом.

Давидова С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Облєс І. І.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОЛОРИСТИЧНОГО БАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ “ЖИВОПИС”

У сучасності одним з найважливіших завдань дисципліни “живопис” на мистецьких факультетах є розвиток колористичного бачення майбутніх художників. Колорит у творах живопису – це певна система колірних відносин, що передають освітлення або емоційний стан зображуваного. Колорит – це суворий взаємозв’язок всіх колірних відносин в картині і їх підпорядкування домінуючому кольору, а колористичне бачення – це вміння бачити і зв’язувати в єдину колористичну систему найчастіше розрізнені в природі зорові враження.

Проблемою колориту займалися ще художники-колористи минулого такі як: Ф. Я. Алексєєв, Г. В. Біда, Н. Н. Волкова, О. Д. Зайцев, С. А. Чуйкова, Р. Шегаль, В. Проніна, Ю. В. Коробко та інші. Цінність дослідження становлять також відкриття в галузі оптики, кольорознавства, фізіології, психології та медицини, які значно вплинули на розвиток живопису.

Формування колористичного бачення – одне з найважливіших завдань навчання живопису на художніх факультетах. Оволодіння мальовничою майстерністю неможливо без вивчення колориту, як найбільш виразного і емоційного засобу живопису, що активно бере участь у побудові художнього образу. Неможливо обійтися і без виховання особливого естетичного бачення навколишнього світу, пов’язаного безпосередньо з колірним сприйняттям дійсності, колірними уявленнями і естетичним ставленням до зображуваного. Ми розглядаємо колористичне бачення як сукупність процесів колірного сприйняття, підпорядкованості і взаємозв’язку кольорів між собою.

В процесі фахової підготовки майбутніх художників задля ефективного формування колористичного бачення на заняттях з живопису були розроблені методичні рекомендації, творчий аспект яких передбачає спрямованість навчання, а саме: свідоме використання колірних закономірностей, добір кольорів з метою підпорядкування їх задуму і досягнення найбільшої виразності художнього образу. Такий напрям має велике значення у цілеспрямованому формуванні колористичного бачення майбутніх художників.

Розроблена методика формування колористичного бачення майбутніх художників на заняттях живописом розкриває такі аспекти колориту:

1) бачення взаємодії контрастних колірних комбінацій;
2) здатність сприймати великі колірні градації;
3) здатність бачити систему колірних відносин і колірні діапазони;
4) здатність “схоплювати” рух та характер предметів за допомогою кольору;
5) здатність просторового сприйняття кольору;
6) здатність сприймати відтінки тепло-холодних кольорів в єдності колірної гами;
7) здатність бачити великі кольорові плями, загальний кольоровий стан, багатство і нюанси кольору.

Підбиваючи підсумок, варто зазначити, що колорит важлива та невід’ємна частина живопису, оскільки він є одним з основних складових колористичної культури. Особливістю є те, що формування колористичного бачення залежить від багатьох факторів: фізичного, психологічного та здобутого у особистісному розвитку сприйняття кольору. Така методика розвиває колористичне бачення, зорову пам’ять, уяву, відчуття кольору, допомагатиме вирішувати не тільки навчальні, а й творчі задуми. Оскільки на сьогодні молодь повинна мати естетичний розвиток, то формування колористичного бачення майбутніх художників є важливим завданням сучасної педагогіки.

Демченко Ю. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Організація студентського самоврядування у вищому навчальному закладі, є важливою умовою оптимізації управління учбовим життям на основі якнайширшого залучення студентів до цього процесу. Сту-

дентське самоврядування забезпечує захист прав та інтересів осіб, які навчаються, та їхню участь в управлінні вищим навчальним закладом.

Водночас, студентське самоврядування доцільно розглядати не тільки, як самостійну громадську діяльність студентів, пов'язану з реалізацією функцій управління ВНЗ, а і як як форму самовиховання студентської молоді, яка діє з метою реалізації їх творчого потенціалу, розвитку у них організаторських навичок, управлінських вмінь, формування соціальної зрілості та відповідальності, громадської активності, ініціативності та інших лідерських якостей необхідних майбутнім фахівцям, шляхом залучення студентів до процесу розробки, прийняття та втілення управлінських рішень, що стосуються життєдіяльності вищого навчального закладу.

Безумовно, що студентське самоврядування слід віднести до тих інтерактивних процесів, завдяки яким відбувається соціалізація студентської молоді, її кінцевою метою має бути формування громадянськості, ступінь якої визначається тим, наскільки особа пристосувалася до соціальних відносин та сприяє розвиткові суспільства.

Аналізуючи організацію студентського самоврядування в ВНЗ України та порівнюючи з досвідом зарубіжних країн, варто зазначити, що, незважаючи на певну позитивну динаміку, це – все ще складний, сповнений протиріч процес. Розв'язання протиріч сприятиме формуванню позитивних тенденцій розвитку студентського самоврядування, адже переваги від функціонування ефективної системи студентського самоврядування виходять за межі системи освіти, сприяючи не тільки оптимізації навчального процесу у вищій школі, а й соціалізації молоді, виробленню у неї комунікативних, управлінських навичок, розвитку політичної культури молодого покоління. В цьому контексті студентське самоврядування можна розглядати як передумову для розвитку громадянського суспільства та парламентських демократичних традицій.

З метою покращення функціонування інституту студентського самоврядування у ВНЗ України вважаємо доцільним привертати увагу влади та громадськості до студентського самоврядування, як одного з найважливіших чинників формування громадянина України та виховання еліти нації; створити можливості для аналізу процесів розвитку студентського самоврядування в Україні, зокрема шляхом проведення соціологічних досліджень з організації самоврядування у ВНЗ; скоординувати роботу фахівців по вивченню та узагальненню історичного досвіду студентського самоврядування в країнах Європи, звернути увагу на проблеми (в порівнянні з досвідом європейських країн), які гальмують удосконалення процесів студентського самоврядування у ВНЗ України; ініціювати надання студентському самоврядуванню належної правової, економічної, організаційної та інформаційної підтримки з боку держави, громадських організацій, суспільства; підвищувати рівень зацікавленості студентів суспільним життям власного ВНЗ за допомогою видання регулярних студентських видань, листівок, брошур, створення відповідних веб-сайтів тощо; спонукати адміністрацію ВНЗ України до створення сприятливого соціально-психологічного мікроклімату в колективах, атмосфери довіри студентів до викладачів і керівництва, належних матеріально-технічних умов для вільного самовиявлення студентів; планувати проведення міжнародних науково-практичних конференцій з проблем студентського самоврядування за участю представників європейських вищих навчальних закладів.

Таким чином, завдяки самоврядуванню можна створити певну життєздатну систему, яка могла б працювати на майбутнє суспільство, стала б "центром кристалізації" позитивної перспективи майбутнього, розвитку суспільно активної особистості та створення відповідних механізмів для її продуктивної екстраполяції в соціум.

Демчук І. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О

НЕДІЛЬНА ШКОЛА – ВИХОВНИЙ ПРОСТІР ДЛЯ ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Згідно з Положенням про дитячі парафіяльні недільні школи Запорізької єпархії УПЦ, недільна школа – це "основна церковної системи освіти, яка є складовою і невід'ємною частиною приходу або монастиря" [2]. Вона "покликана організовувати православне духовне просвітництво і виховання та сприяти воцерковленню дітей і дорослих" [2], сутність її діяльності – "допомогти дитині розкритися в повноті її сил, здійснити те, що закладено Творцем в глибині її своєрідності і особливостей" [1].

Навчально-виховний процес у недільній школі складається з основної та додаткової частин. Основна частина – це "комплекс базових віронавчальних програм, спрямованих на засвоєння вихованцями початкових знань про православне віровчення, богослужіння та церковну історію, а також отримання навичок християнського благочестя" [2]. Серед віронавчальних предметів недільної школи можна назвати "Новий Заповіт", "Старий Заповіт", "Історія Церкви", "Житія святих", "Храмоведення", "Церковнослов'янська мова" та ін.

Викладати віронавчальні предмети в недільній школі мають право парафіяльні священики або дияконі, а також віряни, які отримали богословську освіту. Люди, які не мають богословської освіти, для викладання віронавчальних дисциплін повинні пройти співбесіду і отримати благословення настоятеля парафії.

В Запоріжжі існують недільні школи з поглибленим вивченням віронавчальних дисциплін. Прикладом цього можна привести заняття, що ведуться при Методичному центрі Запорізької єпархії. Їх проводять викладачі кафедри богослов'я Класичного приватного університету.

За Положенням одним із завдань діяльності недільної школи, є "розвиток творчих навичок вихованців" [2]. Цьому сприяють предмети, які становлять додаткову частину навчально-виховного процесу. Вони є комплексом "особистісно та соціально орієнтованих додаткових занять, спрямованих на виховання активної і багатогранної особистості християнина" [2]. Прикладами таких занять серед недільних шкіл Запорізької єпархії можна назвати: музичні з організацією хорових колективів (недільна школа при Свято-Троїцькому соборі (м. Мелітополь) та недільна школа "Свічечка" (м. Енергодар)); театральні (дитячо-юнацький театр "Мафітіс" при Свято-Покровському соборі (м. Запоріжжя)); рукодільні (недільна школа "Радість моя" (м. Запоріжжя)); спортивно-туристичні (недільна школа при Ново-Свято-Успенському храмі (м. Запоріжжя)); військово-патріо-

тичні (недільна школа при храмі св. Ніни (м. Запоріжжя)); кулінарні (недільна школа “Пастушок” (смт. Веселе)); журналістські з випуском власної дитячої газети “Ведмежатко” (недільна школа “Бджілка” при Свято-Покровському соборі (м. Запоріжжя)); іконописні (недільна школа “Призри на смирення” при монастирі св. Сави Освященного (м. Мелітополь)); спеціалізовані з поглибленим вивченням іноземних мов (недільна школа “Стрітення” (м. Мелітополь)); спеціалізовані з поглибленим вивченням інформатики (недільна школа “Пастушок” (смт. Веселе)); трудові (недільна школа при храмі пророка Іллі (м. Запоріжжя)).

Отже, аналіз недільної школи як навчально-виховного феномену ясно вказує, що вона поєднує в собі функції церковного, освітнього й соціального інститутів та є простором для всебічного розвитку дитини.

Література

1. Лодкина Т. В. Воскресная школа в контексте православной традиции : история и современность / Т. В. Лодкина, Л. А. Марченко – Москва : ПРО-ПРЕСС, 2012. – 160 с.

2. Положення про діяльність дитячих недільних шкіл Запорізької єпархії УПЦ. – Запоріжжя, 2012.

Дєєва Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КУЛЬТУРА КЕРІВНИКА ЯК ЧИННИК МЕТОДИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Особливості розвитку національної освіти і культури, процеси демократизації та інтелектуалізації педагогічної праці, розвиток сучасних технологій потребують створення відповідних умов, які б сприяли підвищенню педагогічної компетенції керівників через систему управлінської науково-методичної культури, ефективне функціонування якої – основа якісного зростання педагогічної майстерності і культури педагогічних кадрів всіх рівнів. Науково-методична культура розглядається при цьому як цілісна система діяльності, що базується на досягненнях педагогічної науки і передового педагогічного досвіду та забезпечує зростання рівня кваліфікації, майстерності керівника, підвищення творчого потенціалу педагогічного колективу навчального закладу загалом, а в остаточному підсумку – поліпшення якості знань учнів, їх вихованості, розвитку, та загальної культури.

Поняття “науково – методична культура” керівника є складовою поняття як “управлінська культура”, під якою будемо розуміти сукупність теоретичних та практичних положень, принципів і норм, що мають загальний характер і стосуються різною мірою всіх аспектів людської діяльності. Ця важлива сфера впливає на свідомість, вчинки підлеглих, їх помисли і бажання, водночас вона є одним з вирішальних факторів успіху в управлінні.

Питанням управлінської культури присвячені дослідження В. Білоліпецького, Л. Васильченко, Г. Єльнікової, С. Королюк, В. Кричевського, В. Шепеля та ін., зокрема науково-методичної культури керівника навчального закладу – В. Гуменюк, І. Жерносека.

Науково-методична культура у навчальних закладах є складовою системи кваліфікації педагогічних кадрів всіх рівнів, вона об’єднує в єдиний потік вплив індивідуальних, групових і масових її форм на всі аспекти діяльності і культури та розвитку оновлюючої системи навчальних закладів, суттєво позначається на їх навчально-виховному процесі шляхом озброєння педагогічних кадрів знанням психолого-педагогічної теорії і культури, досягненням перспективної педагогічної практики, виробленням у керівників навчальних закладів відповідних умінь та навичок і має свою структуру.

Аналізуючи принципову модель управління науково-методичної роботи з педкадрами, розроблену Гуменюк В. В. до критеріїв науково – методичної культури відносимо також: стабілізацію і якісне удосконалення відносин між учасниками процесу; розвиток професійної майстерності керівників, їх фахова конкурентоспроможність; підвищення рівня професійної компетентності.

Зміст критеріїв якості і ефективності управлінської науково-методичної культури зумовлюється тим, що якість і ефективність будь-якої суспільної системи та окремих підсистем визначається ступенем задоволення висунутих вимог до змісту освіти, ступенем впливу всіх її форм на зміст і якість навчально-виховного процесу навчального закладу.

Для загальної оцінки рівня функціонування системи, якості й ефективності управлінської науково-методичної культури доцільно виділити орієнтовний рівень сформованості управлінської науково-методичної культури керівника навчального закладу. Доцільно виділити три рівня сформованості управлінської науково-методичної культури керівника навчального закладу: достатній, середній та низький.

Здійснивши аналіз стану проблеми в педагогічній теорії та практиці, слід визначити що управлінська науково-методична культура керівника як цілісна властивість особистості виявляється у процесі професійної управлінської діяльності; характеризує особливості свідомості, поведінки, спілкування та управління керівника; забезпечує усвідомлення та культуродоцільність професійної діяльності; стимулює творчий розвиток (особистісне зростання, самоактуалізацію) керівника у процесі його діяльності.

Дроздова Т. В.
КВНЗ “Запорізький педагогічний коледж” Запорізької обласної ради
викладач

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

В час стрімкого прогресу у всіх галузях нашого життя все більше зростає потреба в освічених, компетентних, креативних, мислячих особистостях, що і визначає спрямованість сучасної освіти на формування саме такої особистості.

Серед компетенцій, які мають бути сформовані, насамперед визначається вміння усвідомлювати, аналізувати, науково мислити, ухвалювати та обмірковувати незалежні рішення. Для вироблення цих вмінь в особистості необхідно формувати критичне мислення.

Відповідно до нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України розвиток мислення під час навчання є одним із пріоритетних завдань освіти.

Критичне мислення можна визначити як систему суджень, яка використовується для аналізу речей, фактів, подій з формулюванням обґрунтованих висновків та дозволяє виносити обґрунтовані оцінки, інтерпретації, а також коректно застосовувати отримані результати до ситуацій та проблем. Критичне мислення можливо розвивати тільки в умовах активного навчання.

Проблеми розвитку технологій активного навчання і критичного мислення досліджували як зарубіжні науковці (американські вчені: Дж. Андерсон, Р. Стернберг, Д. Халперн, М. Ліпман, С. Міллер, Д. Надлер, Р. Солсо; російські: Л. Виготського, А. Арсеньєва, А. Смирнова, Б. Теплова та ін.) так і вітчизняні (С. Терно, О. Пометун, В. Мисан, К. Баханов та ін.).

Застосування в освітньо-виховному процесі технології активного навчання перетворює студентів на учасників співпраці, співнавчання, що надає їм можливості для набуття знань, вмінь, навичок використовувати різноманітні джерела. Знання студент здобуває не в готовому вигляді від педагога, а в результаті власної активності.

На думку вітчизняного вченого С. Терно, для перетворення критичного мислення у компетентність необхідно: чітке виділення правил критичного мислення; застосування вправ на використання правил розмірковування; систематичне тренування у розвязанні задач на критичний аналіз досліджуваного матеріалу. У результаті такої роботи можна розраховувати на те, що студенти стануть компетентними у критичному розмірковуванні.

Сприяє розвитку критичного мислення єфективно спланована система пошукових, творчих завдань, висунення і перевірки гіпотез, вироблення і співставлення різних варіантів розв'язання завдання, створення спеціальних ситуацій знаходження і виправлення помилок, контролю процесу і результатів діяльності, знаходження альтернативних відповідей, вдіповідно до наданої реальності визначення єфективних шляхів вирішення проблеми, усні захисти творчих робіт, проектна та науково-дослідницька робота як у навчальній так і у позанавчальній діяльності студентів

Комплексне використання запропонованих способів формування критичного мислення студентів у процесі навчання із застосуванням інформаційних технологій сприяє суттєвому підвищенню рівнів сформованості всіх знань, вмінь, навичок.

Дружиніна А. В.
Класичнийприватнийуніверситет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО АСПЕКТУ В АРХІТЕКТУРІ З УКРАЇНСЬКИМИ НАЦІОНАЛЬНИМИ ОЗНАКАМИ

Архітектура є другою рукотворною природою людини. Вона створюється в соціальних інтересах суспільства (його філософії, ідеології, світосприйнятті оточуючого середовища), яке живе на певних природних територіях в певних історичних умовах. Майже все життя, діяльність людини проходить всередині або на фоні тих чи інших архітектурних споруд та будинків.

В продовж історії розвитку України *(мається на увазі території сучасної України)* формувались специфічнісвоєрідні ознаки в будівлях і спорудах, в подальшому українські національні ознаки (УНО). Визначити їх вдалось завдяки встановленню теоретиками та практиками архітекторами, істориками "будинків – орієнтирів" зУНО, загальний аналіз таких будинків з часів доби гетьманщини до сьогодення (кін. XVII – поч. XXI ст.) і були проаналізовані в статтях [1]. З аналізу слідує, що найбільше будувалось споруд та будинків з УНО в період 80-х рр. XIX ст. – сер. XX ст. Одною з причин виникнення даного феномену в архітектурі України є громадянська позиція людей того часу у суспільстві, яка носила явний патріотично-національний характер.

Досліджуючи національний образ в будинках різних країн дослідник, Ю. С. Яралов [2]. приділив увагу на ряду з факторами – природно-географічними та кліматичними, місцевими будівельними матеріалами, будівельними та художніми традиціями, ментальністю, таким факторам, як культурна спільність та історичне середовище. Останні два фактори можна об'єднати в один і говорити про історичнуспільність, якстійкі угруповання людей, які склалися в процесі історичного розвитку. Вониі відіграють певну роль у становленнісуспільстватайого культурі, що і є складовою соціального аспекту.

Розглянемо вище згаданий історичний період та позицію громадян в той час, і вплив її на оточуюче заключне в певний матеріальний образ середовище.

З історії. Бурхливе продукування українських національних ідей розпочалося в XIX ст. і пов'язано було знародженням руху українофілів. Ідеї українофілів ініціювали досліджувати свою історичну культуру, як самобутню і відмінну від інших, для подальшого її розвитку в "новій культурі". Сам термін охоплював різні течії від звичайної любові до свого рідного краю аж до націоналізму(хочана той час цьоготерміну тоді щене було) [3].

Розповсюдження ідей відбувалось через журнали "Основа","Черниговский листок", рукописи "Самостайне Слово", "Громадниця", "Помийниця", а також книжки для народу. Створили мережу своїх Громад на Україні у Києві,Харкові,Чернігові,Полтаві,Одесі. Українофіли друкували статті та підіймали проблеми з української літератури, драматургії, графіки, живопису та архітектури. Відзначились наукові дослідження істориків-народознавців М. Драгоманова, О. Єфименко, П. Житецького, І Нечуй-Левицького, етнографів В. Антоновича, Г. Галагана, О. Потебні що надало підстави говорити про національне мистецтво, як своєрідне.

На розвиток в архітектуріУНО вплинули дослідження народної архітектури, творча діяльність художників та архітекторів. Інтерес до минулого проявив Т. Шевченко зібрав матеріали історико-етнографічної серії "Живописна Україна", а також художники С. Васильківський, І. Труш, етнограф Д. Яворницький, які збирали матеріали народної старовини. У 80 х рр. XIX ст. архітектори – В. Кричевський, О. Лушпинський, художники – М. Самокіш, О. Сластіон виступають ініціаторами формування архітектури з УНО. Їх творчість

проявилась не тільки в дослідженнях народного мистецтва та проектуванні такої архітектури, а й в організації та участі в виставковій діяльності в містах Києві, Полтаві, Львові, Чернігові. Як вплинули такі настрої на архітекторів, інженерів, художників та перевтілились у об'єкти архітектури, показав нам саме період українського модерну, який ретельно дослідив В. В. Чепелик [4].

Народні традиції стали основою творіння архітектури з УНО. Будинок для гостей відомого українофіла Г. Галагана у с. Лебединці, виконаний за проектом архітектора Є. Червинського в народних традиціях, став своєрідним збудником формування УНО в архітектурі.

В добу українського модерну архітектура створювалась за принципом розвитку УНО. Зодчі використовують об'ємно-планувальні схеми "хата на дві половини". Розвивають такі об'ємно-просторові форми народного храмового будівництва, як башти з відповідними до них банями, галереї (відкриті), а також вхідні групи (ґанок, окреме приміщення (тамбур)). Ускладнюють форми народного зодчества: скатні дахи, звичайні та з ярусами і заломами з улаштованими в них трикутних горищних вікон, фронтони, напівфронтони, щіпці складних форм – п'ятикутних, шестикутних, пластичних барокових форм, центральні вхідні групи – трапецієві лоджії, вікна – колові, прямокутні та шестикутні, а також центральні двері – шестикутні, прямокутні, оздоблені архітектурною пластикою, орнаментом. Надають увагу карнизам, фризам, кронштейнам, колонкам, стовпчикам, пілястрам прикрашаючи їх українською декоративною орнаментикою. Використовують давню українську традицію – оздоблення будинків символами відповідно до їх змісту. Митці опоряджували стіни фасадів споруд специфічною цегляною кладкою, у вигляді геометричних орнаментів вишиванок, кольоровою майолікою, керамікою місцевого виробництва, виготовленою на тематику декоративно-прикладного мистецтва, рельєфним пластичним декором виконаним на мотиви українських орнаментів. Колористичну гамму використовували з колористичних рішень орнаментів рушників, килимів. Прикладами будинків того часу з УНО, є: критий ринок на вул. Бессарабській у Києві (1910 р.), архіт. Г. Ю. Гая, Полтавське губернське земство (1903–1908 рр.), міське училище ім. Грушевського у Києві (1908–1911 рр.), архіт. В. Г. Кричевського, художній інститут у Харкові (1911–1913 рр.), архіт. К. Н. Жукова, однокомплектна земська школа у с. Западинці Лохвицького району (1913–1914 рр.), худ. О. Г. Сластьона, будинок міської лікарні у Лубнах (1913–1914 рр.), архіт. Д. М. Дяченка, житловий прибутковий будинок у Києві (1914 р.), архіт П. Ф. Альошина.

З вище описаного, дійсним стає той факт, що роль соціального аспекту важлива для розвитку архітектури і чим вище рівень усвідомленості національної свідомості людини, суспільства, тим краще це для формування нового рівня "українськогонаціонального мистецтва". Піднесення національної свідомості позначається у прагненні людини відтворити своє уявлення в матеріальній культурі, як це було описано вище і як це відбувалось в історії України. Закріпити своє бачення в емоційний стан викликаний тими чи іншими подіями для передачі наступним поколінням та розвитку майбутнього мистецтва.

Якщо звернутись до сьогодення, то зараз актуальним стають питання національно-патриотичного виховання молоді, що і передбачено в концепції національно-патріотичного виховання молоді [5]. На даний час тривають обговорення, щодо внесення корективів до неї. Вподальшому вважаємо важливим розглянути питання патріотичного виховання молоді в сьогодення засобами архітектуриз УНО.

Література

1. Дружиніна А. В. Національні ознаки в українській архітектурі початку ХХ ст. (На прикладі споруди Полтавського земства) / А. В. Дружиніна // Українська академія мистецтв : зб. наук. пр. – Київ : ТОВ "ДІА" – 2003. – № 10 – С. 64–74.
2. Дружиніна А. В. Спадкоємність традицій в українській національній архітектурі / А. В. Дружиніна // Дизайн – освіта 2007: головні вектори розвитку вищої дизайнерської освіти в контексті Болонського процесу : зб. матеріалів Міжнародної науково-методичної конференції, 25–27 квітня. – Харків : ХДАДМ, 2007.– С. 38–42.
3. Яралов Ю. С. Национальное и интернациональное в советской архитектуре / Ю. С. Яралов. – Москва : Стройиздат, 1985. – 224 с.
4. Українофільство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.google.com.ua/search?q=Erhf%5Dyjaskb&oq=Erhf%5Dyjaskb&aqs=chrome..69i57j69i59.3426j0j8&sourceid=chrome&es_sm=93&ie=UTF-8#q=%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%B8.
5. Чепелик В. В. Український архітектурний модерн / упоряд. З. В. Мойсеєнко-Чепелик. – Київ : КНУБА, 2000. – 378 с.
6. Концепція національно-патріотичного виховання молоді [Електронний ресурс].– Режим доступу: www.mon.gov.ua/ua/messages/44073-prodovgeuetsya-obgovorennya-proektu-kontseptsiyi-natsionalno-patriotichnogo-vihovannya-ditey-ta-molodi.

Дурнєва Т. В.
Бердянський державний педагогічний університет

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ "УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ"

Сучасні тенденції розвитку системи вищої педагогічної освіти, її інтеграція до європейського освітнього простору та необхідність відповідних змін у ціннісному світосприйнятті майбутніх педагогів заохочують науковців до пошуку нових ефективних шляхів підвищення якості їх професійної підготовки. Здійснення цієї підготовки неможливе без модернізації навчально-виховного процесу, підсилення його аксіологічного змісту. Саме вища школа повинна сприяти зорієнтованості студентської молоді на справжні цінності життя, культури й професійної діяльності.

Освіта – органічна частина духовного життя суспільства. Саме в цій системі створюється майбутнє, продукуються і передаються соціокультурні та особисті цінності. Таке високе призначення виховання і навчання підростаючого покоління вимагає підготовки фахівців в умовах гуманістичного освітнього простору,

фундаментом якого може бути педагогічна аксіологія. Дослідники О. Сухомлинська, І. Бех, В. Огнев'юк, В. Андрєєв, Є. Бондаревська, І. Ісаєв, С. Кульневич, В. Сластьонін вважають за можливе при підготовці фахівців для освітніх установ у рамках вивчення педагогічних дисциплін спеціально виділити, як методологічну основу, аксіологічний підхід, який додасть процесу підготовки майбутніх магістрів ціннісну спрямованість [2, с. 212]. Аксіологічний підхід – це філософсько-педагогічна стратегія, яка показує шляхи розвитку професійного мистецтва, використання педагогічних ресурсів для розвитку особистості і проектує перспективи вдосконалення системи освіти [3, с. 213]. Особливої уваги вимагає підвищення рівня професійної ціннісної зорієнтованості майбутніх управлінців, які б могли якісно, продуктивно розв'язувати складні завдання в галузі педагогіки відповідно до світових стандартів. Тому в сучасній соціокультурній ситуації значно зростає роль керівника нового покоління, фахівця в галузі педагогіки та управління, який власними знаннями, уміннями, сформованою системою професійних цінностей зможе якісно впливати на формування ціннісних орієнтацій особистості. Значний внесок у розвиток ціннісної проблематики зробили С. Анісімов, І. Бех, А. Здравомислов, М. Каган, В. Огнев'юк, В. Сержантов, В. Сластьонін, О. Сухомлинська, А. Маслоу та інші [1, с. 23]. Теоретичні засади використання аксіологічної парадигми в управління освітніми закладами досліджують В. Крижко, Ю. Пелих. Незважаючи на вагомий внесок науковців у дослідження різних аспектів проблеми реалізації аксіологічного підходу в системі вищої педагогічної освіти, результати вивчення стану її теоретичної та практичної розробленості свідчать про необхідність продовження наукового пошуку у визначеному напрямку [3, с. 105]. Проблеми якості аксіологічної підготовки і шляхи досягнення необхідного рівня готовності майбутніх магістрів спеціальності "Управління навчальним закладом" до управлінської та педагогічної діяльності, виявлення умов, які забезпечують її ефективність, залишаються недостатньо дослідженими.

Отже, на основі аналізу наукових джерел з питань організації управління в системі освіти, педагогічної аксіології, а також власного досвіду педагогічної діяльності нами зроблено загальний висновок про те, що формування професійних ціннісних орієнтацій у майбутніх магістрів-управлінців на аксіологічних засадах передбачає, по-перше, оволодіння ними сукупності необхідних знань з питань педагогічної аксіології, менеджменту освіти, ціннісно-зорієнтованого управління, усвідомлення ідеї про необхідність узгодження власної професійної діяльності із загальнозначущими цінностями, а, по-друге, формування в них практичних умінь і навичок ціннісного управління педагогічним процесом у навчальному закладі.

Література

1. Аносов І. П. Сучасний освітній процес: антропологічний аспект : монографія / І. П. Аносов. – Київ : Твім інтер, 2003. – 391 с.

2. Крижко В. В. Аксіологічний потенціал державного управління освітою : навчальний посібник / В. В. Крижко, І. О. Мамаєва. – Освіта України, 2005. – 224 с

3. Крижко В. В. Антологія аксіологічної парадигми освіти : навч. посіб. / В. В. Крижко. – Київ : Освіта України, 2005. – 440 с.

Жара Н. М.
Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Під управлінським рішенням розуміють вибір альтернативи; акт, направлений на вирішення проблемної ситуації. У більш широкому розумінні управлінське рішення розглядають як основний вид управлінської праці, сукупність взаємопов'язаних, цілеспрямованих і логічно послідовних управлінських дій, які забезпечують реалізацію управлінських завдань.

Управлінське рішення – це творчий акт суб'єкта управління (одноосібного чи групового), який визначає програму діяльності колективу для ефективного розв'язання наявних проблем на основі об'єктивних знань законів функціонування управлінської системи та аналізу інформації про її стан.

Ухвалення рішення є кінцевим етапом будь-якого процесу управління. Воно є інструментом чіткої організації та дисципліни, об'єктивно необхідних у процесі функціонування навчальних закладів, установ. Саме рішення є директивним актом, що спрямовує, координує і стимулює колективну діяльність. Головний об'єкт його впливу – соціально-економічні відносини, процеси та явища, які виникають у трудових колективах, галузях діяльності. Раціональність підготовки, прийняття і реалізації управлінських рішень визначає успіх у діяльності щодо реалізації цілей.

Управлінські рішення класифікують за такими ознаками: рівнем досягнення цілей, масштабом об'єкта, характером цілей, суб'єктом, що приймає рішення, умовами виконання, ознакою юридичного оформлення, способом фіксації, джерелом походження, функціональністю.

Якість управлінського рішення залежить від уміння керівника виходити з об'єктивних позицій і вміння розробляти рішення із урахуванням наукових основ управління.

Класичний підхід до прийняття управлінського рішення складається з дотримання певної процедури і виконання обов'язкових дій: 1) постановка проблеми; 2) виявлення обмежень і визначення альтернатив; 3) прийняття рішення; 4) реалізація рішення; 5) контроль за виконанням рішення.

Сукупність методів прийняття рішень поділяється на три групи: 1) методи, що ґрунтуються на інтуїції; 2) методи, що ґрунтуються на судженні; 3) методи, що ґрунтуються на науково-практичному підході.

Одним із найбільш поширених видів управлінських рішень є накази по школі, які умовно поділяють на нормативні та із загальних питань. Особливо важливо розвивати у школі відповідну систему контролю за виконанням наказів. Важливою умовою оптимізації праці керівників школи є правильний, доцільний розподіл обов'язків між директором і його заступниками, встановлення узгодженості в діяльності окремих членів колективу.

Таким чином, можна зазначити, що від рівня управлінської компетентності керівників, запровадження новітніх стандартів та методів управління в практику діяльності школи буде залежати ефективність управлінських рішень.

Література

1. Григораш В. В. Управління навчальним закладом : в 2 ч. : навч.-метод. посіб. / В. В. Григораш, О. М. Касьянова, О. І. Мармаза. – Харків : Ранок, 2003.
2. Даниленко Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія / Л. І. Даниленко. – Київ : Міленіум, 2004. – 358 с.
3. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень : Дерлоу Дес ; пер. з англ. – Київ : Наукова думка, 2001. – 242 с.
4. Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческого решения / В. М. Колпаков. – Київ : МАУП, 2004. – 514 с.
5. Королюк С. В. Основи соціального управління : навч.-метод. посіб. / С. В. Королюк. – Полтава : ПДПУ, 2006. – 144 с.

Каравайко В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Чорна С. С.

ОСОБЛИВОСТІ КОНТИНГЕНТУ СТУДЕНТІВ-ЗАОЧНИКІВ ЮРИДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Аналіз наукових праць, присвячених навчально-виховному процесу на заочному відділенні ВНЗ та проведена експериментальна робота дозволили визначити загальні особливості контингенту студентів-заочників юридичних факультетів.

По-перше, внаслідок того, що на заочних відділеннях навчаються в основному студенти зрілого віку, які закінчили школу за декілька років до вступу у вищий навчальний заклад, їх відрізняє менший рівень як загальноосвітньої підготовки, так і навичок самостійної навчальної праці. Базові знання цих студентів потребують поновлення в більшому обсязі порівняно зі студентами очного навчання, а перед викладачами постають завдання інтенсифікації навчальної діяльності на підготовчому етапі, які включають різні види консультацій та контролю.

Наступна особливість контингенту студентів заочних відділень полягає у психофізіологічних відмінностях дорослих людей. На це вказує В. Є. Скульська, та інші: у дорослих когнітивні функції, пов'язані з процесом навчання, з віком змінюються. Позитивними якостями, які сприяють процесу навчання дорослих, є життєвий досвід, раціональність суджень, гнучке мислення, схильність до аналізу. Тому педагоги і психологи стверджують, що там, де необхідна глибина розуміння, здатність спостерігати, робити висновки, дорослі більшою мірою виявляють відповідні якості. Доросла людина здатна засвоювати інформацію шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків, аналізу проблеми, а не через заучування. Це дало підстави зробити висновок, що здатність до навчання дорослих людей істотно не змінюється.

Третя особливість, пов'язана з навчанням дорослих людей, полягає у наявності життєвого досвіду і досягненні ними певного соціального статусу. Це означає, що доросла людина, яка навчається, є вже сформованою особистістю з індивідуальними особливостями, вона займає певне становище в суспільстві, що реалізується у певних зразках поведінки, зокрема у навчальній діяльності. Як правило, для студентів заочного навчання характерна визначена особиста позиція, яка суттєво впливає на оцінку студентами явищ, що входять до змісту навчання, а також самооцінку своїх суджень з цих питань, які здаються їм перевіреними і незаперечними.

Відтоді взаємозв'язок теоретичних знань, які засвоюються дорослими з їх життєвим і виробничим досвідом сприяє, з одного боку, підвищенню якості засвоєння теорії, а з іншого – веде до розширення особистісного досвіду, перебудовує і систематизує попередні уявлення, змінює їх, підвищуючи тим самим значущість вивчених теоретичних положень. Знання розцінюються дорослою людиною як засіб, необхідний для розв'язання різноманітних життєвих і професійних проблем.

Слід зауважити, що перелічені фактори та особливості контингенту студентів заочного відділення викликають певні труднощі при організації процесу навчання, пред'являють підвищені вимоги як до викладача, так і до студента, що часто збільшує трудомісткість навчальної праці всіх учасників педагогічного процесу.

Література

1. Левитан К. М. Юридическая педагогика: учебник / К. М. Левитан. – Москва : Норма, 2008. – 432 с.
2. Богачов С. Державі потрібні висококваліфіковані юристи / С. Богачов // Право України. – 2005. – № 11. – С. 150–154.
3. Скульська В. Є. Особливості професійного навчання дорослих безробітних в професійних навчальних закладах / В. Є. Скульська // Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. пр. – Київ : П/П ЕКМО, 2004. – Вип. 2. – С. 204–209.

Кахадзе І. К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцентБезземельна Т. О.

ПЕРСПЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

В останні десятиліття XX ст. зросла роль наукових знань, професійних і особистісних якостей людини в суспільній та економічній сферах життя, що висунуло освіту в низку пріоритетних галузей людської діяльності й зумовило її розвиток у різних напрямах. Одним із механізмів реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки визначено модернізацію системи управління освітою, яка передбачає здійснення управління на засадах інноваційних стратегій відповідно до принципів сталого розви-

тку, створення сучасних систем освітніх проектів та моніторингу; розвиток моделі державно-громадського управління, посилення ролі та взаємодії усіх суб'єктів освітньої політики, у якій особистість, суспільство і держава стають рівноправними суб'єктами і партнерами.

Розв'язання означених завдань у системі вищої освіти передбачає врахування змін соціальних умов, у яких працюють вищі навчальні заклади. Підвищення вимог до випускників, посилення конкуренції на ринку освітніх послуг, поява нових технологій і засобів освітньої діяльності, зміни у ресурсному забезпеченні зумовлюють необхідність постійного удосконалення освітньої діяльності і розвитку освітньої системи з метою її адаптації до мінливого середовища. Основний шлях інтенсифікації процесу розвитку освітньої системи вищого навчального закладу і підвищення ефективності управління ним пов'язаний із використанням творчого потенціалу всіх суб'єктів освітнього процесу.

Особлива роль у розв'язанні цих проблем належить перспективному управлінню як цілеспрямовано організованій взаємодії суб'єктів освітнього процесу, спрямованій на розробку спеціально спроектованих прогностичних дій, програм, моделей розвитку навчального закладу на основі мобілізації творчого потенціалу, зусиль індивідуальних (ректор, проректори, декани, завідувачі кафедрами, організатори студентського самоврядування, інші) та групових (колективи викладачів і студентів ВНЗ загалом, факультети, кафедри, студентські групи, об'єднання тощо) суб'єктів.

З'ясовано, що оптимальне управління в освіті безпосередньо пов'язане з проблемами прогнозування й визначення перспектив розвитку закладів освіти. Наукове передбачення є необхідною ланкою оптимального управління вищим навчальним закладом, оскільки його робота спрямована на майбутнє і за своїми темпами і змістом повинна носити випереджальний характер.

Аналіз філософських ідей перспективізму, психолого-педагогічних теорій особистісної орієнтації, теорії організації як соціальної системи, ідей стратегічного управління, педагогічної прогностики дав підстави для розгляду перспективного управління як підвиду стратегічного управління, що реалізується в умовах полісуб'єктної взаємодії й спирається на теоретико-методичні засади прогнозування.

Отже, перспективне управління у вищому навчальному закладі ґрунтується на таких основних положеннях: головна цінність закладу – кваліфікований персонал, який об'єднаний єдиною метою та докладає максимум зусиль для її досягнення; викладачі, співробітники розглядаються як надбання закладу освіти; здійснюється перехід від управління за типом "персонал – витрати" до управління за типом "персонал – ресурс" або "персонал – стратегії", коли інвестиції в людину й кадрову політику розглядаються як довгостроковий фактор конкурентоспроможності навчального закладу; досягнення поставленої мети здійснюється відповідно до сформульованої або обраної місії закладу освіти на основі максимально можливої реалізації потенційних здібностей викладачів і співробітників, тобто забезпечується сполучення стратегії, цілей ВНЗ із людськими ресурсами, кваліфікацією і потенціалом співробітників; реалізуються індивідуальний та особистісний підходи до кожного співробітника в межах поєднання інтересів навчального закладу і працівника.

Кіщук В. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ І КУЛЬТУРИ СУЧАСНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Здоров'я української нації є запорукою добробуту та процвітання держави й людства. Тому ця проблема посідала завжди значне місце в суспільно-економічному та культурному житті.

Про стан здоров'я піклується як сама людина, так і органи системи охорони здоров'я, медичні й фармацевтичні працівники, у зв'язку чим у сучасних умовах важливим завданням вищих навчальних закладів є підготовка освіченого, компетентного, творчого фахівця на ґрунті досягнень сучасних досягнень професійної педагогіки та досвіду неперервної професійної підготовки фахівців.

Незважаючи на підвищений інтерес науковців до проблеми, професійна підготовка спеціалістів фармацевтичного профілю ускладнюється низькою культурою представників фармацевтичної галузі, здатних виконувати професійні функції на високому рівні, в умовах світових тенденцій, суспільного розвитку, відсутністю науково обгрунтованої стратегії професійної підготовки та реформування сучасної системи фармацевтичної освіти, неготовністю відповідних закладів освіти забезпечити впровадження інновацій і відповідних педагогічних технологій.

Наше дослідження пов'язане з потребою в наближенні системи фармацевтичної освіти до світових стандартів на основі принципів безперервності та гуманітаризації освіти, в розробленні теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичного профілю, формуванням професійної культури майбутніх фармацевтів за рахунок організації вузівського педагогічного процесу на засадах авторської моделі, яка передбачає створення таких педагогічних умов:

– орієнтації змісту навчання на набуття студентами професійної культури шляхом упровадження у навчальний процес змістового модуля, присвяченого вивченню культурологічних інформаційних джерел, принципів і прийомів;

– використанні таких важливих чинників дослідної моделі формування професійної культури фармацевтів: зовнішніх (соціально-політичні, економічні вимоги з боку держави, суспільства, галузі, споживачів) та внутрішні (мотиви та зацікавленість особистості в успішній професійній діяльності, самовизначенні, самореалізації в майбутній професії);

– цілеспрямована психолого-педагогічна підготовка викладачів до формування у студентів професійної культури;

– оновлення технологій неперервної професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичного профілю на основі скоригованого змісту підготовки спеціалістів, узгодження його з навчальними планами, програмами, посібниками та методичними рекомендаціями;

– впровадження методів інтерактивного навчання (дискусії, круглі столи, тренінги, практичні завдання) з метою формування професійної культури, відпрацювання техніки спілкування з пацієнтом аптечного закладу за такими напрямами: здатність вислухати пацієнта, вміння приховувати свої негативні емоції, дати аргументоване і кваліфіковане пояснення щодо вживання лікарських засобів тощо.

Особливість концептуального підходу до організації професійної підготовки майбутніх фармацевтів полягає в тому, що ми по-іншому розглядаємо сам зміст таких базових понять, як: "професійна культура фармацевта" "професіоналізм", "викладання" та розробляємо і створюємо для експериментальної перевірки на доцільність особливе інноваційне культурологічне середовище у вищому навчальному закладі з метою активного самовиявлення студентами професійної культури в процесі позааудиторної роботи.

Коломоєць А. В.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – викладач Дроздова Т. В.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Однією з причин гальмування демократичного розвитку суспільства є те, що значна частина людей не готова до свідомої участі в цьому процесі, не здатна критично осмислювати факти та події навколишньої дійсності, інформацію, вносити нові ідеї в усі сфери життя суспільства, бути вільними від конформізму та догматизму. Від наявності чи відсутності таких рис залежить певною мірою доля суспільства.

Сучасна школа покликана виробити в кожного учня звичку активно брати участь у вирішенні важливих питань життя колективу, вміння формувати, висловлювати і відстоювати свою думку, поважати думку інших людей. Сучасні школярі мають жити в умовах демократії. Готувати молодь до життя в таких умовах неможливо шляхом бездумного і безпосереднього засвоєння встановлених істин. Творчих педагогів хвилює проблема "мовчання школярів", їх байдужість чи невміння інколи висловитись з приводу гострих питань діяльності класу, школи, міста, країни, визначення власного ставлення до них. Одним з варіантів вирішення даної проблеми є формування у школярів критичного мислення.

Освітня технологія розвитку критичного мислення в процесі навчання дитини – це сукупність різноманітних педагогічних прийомів, які спонукають учнів до дослідницької творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними матеріалу, узагальнення одержаних знань.

Ця технологія допомагає готувати дітей нового покоління, які вміють розмірковувати, спілкуватися, чути та слухати інших. При запровадженні цієї технології знання засвоюються набагато краще, адже інтерактивні методики розраховані не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошук її вирішення.

Основні етапи уроку критичного мислення:

1. Розминка (створення сприятливого психологічного клімату на уроці).

2. Обґрунтування навчання (постановка мети уроку, розвиток внутрішньої мотивації до вивчення теми та предмета в цілому).

3. Актуалізація (зацікавленість, спрямованість на навчання, відтворення знань, потрібних для наступних етапів уроку).

4. Усвідомлення змісту (знайомство з новою інформацією, аналіз інформації, особисте розуміння).

5. Рефлексія (критичний момент уроку).

– учні переробляють нові знання на власні;
– запам'ятовують матеріал, так як розуміють його;
– активно обмінюються думками;
– удосконалюють і поповнюють словниковий запас;
– складається різноманітність міркувань;
– робиться свідомий вибір правильної відповіді.

Застосування технології розвитку критичного мислення під час вивчення навчальних дисциплін, як на уроках, так і в позакласній роботі, створює додаткову мотивацію до навчання. Учні добре засвоюють матеріал, тому що це їм цікаво. Зазначена технологія стимулює загальну активність учнів, сприяє створенню плідного освітнього середовища, й утвердження системного характеру навчання та самонавчання. За своєю сутністю технологія формування критичного мислення має інноваційний характер: вимагає від учнів застосовувати нові знання, спираючись на засвоєний раніше матеріал; виробляє вміння діяти і приймати рішення самостійно чи в складі команди та розв'язувати конфлікти; шукати, компонувати і застосовувати нову інформацію з різноманітних джерел, використовуючи сучасні технології для виконання конкретних завдань; розвиває критичне мислення і прагнення до творчості та саморозвитку; формує бажання і здатність самостійно вчитися.

Кондрашова О. В.
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
наук. кер. – д. пед. н., професор Поясок Т. Б.

КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ "ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ"

Проблема підготовки молоді як майбутніх компетентних фахівців в умовах нинішньої геополітичної та геоекономічної інтеграції потребує активізації зусиль щодо оновлення не лише змісту і завдань професійної підготовки, але й пошуку нових форм організації освітнього процесу та нових методів, засобів і прийомів навчання, які стають підґрунтям проектування розвивального середовища в процесі навчальної діяльності майбутніх менеджерів.

Проведений категоріальний аналіз феномену "педагогічне проектування" дав змогу виокремити напрямки наукових пошуків щодо даного поняття, а також визначити його сутність і специфіку.

Так сутність даного феномену відображає реалізацію особистісно зорієнтованого підходу в освіті і сприяє формуванню вміння адаптуватися до швидкозмінних умов життя людини в умовах глобалізованого інформаційного суспільства. Загальновизнано, що теоретичною основою такого підходу є "метод проектів", розроблений у 20-х роках XX ст. американським педагогом В. Кілпатриком на основі концепції прагматизму Дж. Дьюї. Багатьма вченими розроблялися теоретичні та емпіричні засади педагогічного проектування, насамперед, філософсько-історичні засади даного феномену, типологія, основним критерієм для якої є домінуючий вид діяльності, що заслуговує на пильну увагу. Суттєвий інтерес становлять праці, які досліджують технології проектного навчання (О. Овчарук, Л. Паращенко, І. Чечель та ін.), технології і методи інтерактивного навчання (Н. Волкова, С. Кожушко, О. Павленко, Н. Побірченко, О. Пометун, С. Сисоєва, Л. Шиффлер тощо), описують ігрові технології (А. Капська, С. Клепко, О. Пєхота, В. Платонов, Г. Селевко, О. Тарнопольський).

Зокрема, серед науковців, які найбільш близько підійшли до вирішення проблеми проектування розвивального середовища в процесі навчальної діяльності, слід відзначити таких, як – от: Т. Волобуєва, М. Коляда, А. Цимбалару та ін., які вивчають загальні принципи педагогічного проектування і діяльнісний підхід до його реалізації. В. Костіна, К. Крутій, Є. Павлютенков, Н. Плахотнюк, О. Спірін, О. Солом'яний, Т. Шиян досліджують зазначений феномен як підсистему педагогічних новоутворень майбутнього фахівця в системі його професійної підготовки; Л. Іващенко, Ю. Клетная, І. Княжева, О. Кравець, Г. Швецова – використання методу проектів у виші; В. Стельмашенко – принципи та методи проектування освітніх систем управління якістю підготовки фахівців; М. Люшин – педагогічне проектування в управлінській діяльності; Т. Подобєдова, Г. Романова – підготовку викладачів вишів до проектування навчальних технологій, тощо.

У ході дослідження з'ясовано, що вчені сходяться на думці щодо специфіки педагогічного проектування, а саме: педагогічне проектування є різновидом соціального проектування; його "сфера дії" – це педагогічна діяльність, різнорідна специфіка якої детермінує його особливості на різних рівнях; воно є системно організованою та міждисциплінарною діяльністю із вироблення моделі змін об'єкту й умов її впровадження; воно виявляється також як спосіб мислення та форма управління змінами об'єкта у відповідності до намічених цілей, при цьому за змістом педагогічне проектування носить ймовірнісний характер, а у якості метода виявляє себе як модельно – гіпотетичний; це органічна частина єдиного педагогічного процесу, який включає у собі реалізацію проекту та його корекцію з урахуванням оцінки реальних результатів зміни об'єкта; у разі проектування навчальної ситуації педагогічне проектування має двосторонню особистісну детермінацію і виключає в ідеалі будь-яку редукцію учасників педагогічного процесу.

Слід відзначити, що проблема проектування систем освіти загалом, і систем особистісно – орієнтованої освіти, зокрема настільки складна і специфічна, що активно обговорюються ідеї створення нової спеціальності у сфері освіти з досить – таки умовними назвами, як – от: "системне проектування освіти", "проектування нових освітніх систем", "проектування освітніх процесів і систем". Отже, метод проектування сьогодні виходить на одне з перших місць у теорії та практиці освітньої діяльності.

Кучерова С. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ОРГВНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Побудова національної системи освіти в Україні передбачає новий підхід до професійної підготовки майбутніх кадрів, спрямований на подолання кризи в освіті, яка виявляється, передусім, у невідповідності знань студентів запитам особистості, суспільним потребам і світовим стандартам, у знеціненні соціального престижу освіченості та інтелектуальної діяльності. Основним критерієм роботи навчального закладу є рівень підготовленості випускників, раціональне поєднання їх теоретичних знань з умінням застосовувати їх на практиці, що означає потребу вести пошук ефективних форм і методів навчання, удосконалення програм, навчальних планів, розробку нових навчальних методик, навчальних посібників.

Важливою складовою навчального процесу у вищій школі є контроль і педагогічне оцінювання. Виходячи з того, що в процесі навчання викладач здійснює функцію управління пізнавальною діяльністю студента, контроль потрібно розглядати як категорію управління, як важливий, відносно самостійний завершальний елемент управлінського циклу навчального процесу.

Педагогічний контроль – це система перевірки результатів навчання і виховання студентів.

Розвиток різноманітних видів педагогічного контролю стимулює навчання та пізнавальну діяльність студентів. Спроби вилучити педагогічний контроль повністю або частково з навчального процесу, як свідчить історія освіти, призводили до зниження якості навчання, рівня знань тощо.

Головна мета контролю – визначити якість засвоєння навчального матеріалу, ступінь відповідності сформованих умінь та навичок цілям та завданням навчання.

Контроль має відповідати певним вимогам і бути об'єктивним, систематичним, освітнім, діагностичним, виховним, формуючим, керівним, розвивальним, оцінювальним, усебічним, а також охоплювати всі ланки навчального процесу й сприяти його розвитку та удосконаленню.

Контроль знань студентів – це невід'ємна і важлива частина процесу навчання, відповідальний етап на шляху від незнання до знання, від неповного знання до більш точного і більш повного.

Кожному викладачеві необхідно напрацювати таку систему контролю знань, щоб у цілому вона найкращим чином слугувала виконанню всіх його функцій. Керуючи процесом навчання, викладач повинен не тільки повідомляти студентам певну інформацію або організовувати сприйняття цієї інформації з інших джерел, але і повинен одночасно мати вичерпні відомості про те, як виконується ця робота, яка кількість і якість засвоюваних знань. І чим повніше будуть ці відомості, тим більше студентів буде охоплено ними, чим достатній і своєчасний контроль, тим більше кваліфікований викладач зможе керувати процесом за-

своєння, тим більше буде можливостей зробити навчання керованим. Здійснення принципу зворотного зв'язку є важливою умовою підвищення якості підготовки спеціалістів.

Отже, контроль у вищій школі – це спосіб виявлення й оцінювання результатів спільної діяльності студента і викладача.

Із низки функцій контролю головною є забезпечення зворотного зв'язку, під час якого з'ясовується ступінь відповідності досягнутих результатів функціонування навчальної системи прогнозованій меті. Контроль завжди пов'язаний з оцінюванням реалізації намічених завдань і планів.

Ліуш А. М.
Класичний приватний університет

СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ПТНЗ

У сучасних умовах ринкової економіки зростають вимоги до особистісних та професійно значущих якостей викладачів ПТНЗ, майстрів виробничого навчання, насамперед, до їхньої фахової компетентності, що забезпечує конкурентоспроможність і професійну мобільність на ринку праці, успішність у професійній самореалізації та кар'єрі. Перспектива розвитку громадянського суспільства значною мірою залежить від професійної компетентності викладачів, які забезпечують підготовку майбутніх фахівців.

Запорукою успіху процесу розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання є якісний педагогічний менеджмент та наявність системи управлінських заходів, що має сприяти розвитку сукупності інтегрованих якостей особистості майстра-викладача, які відображають професійну компетентність, ціннісну орієнтацію і зумовлюють здатність задовольняти потреби суспільства у кваліфікованих робітниках.

Особливості професійної компетентності майстрів виробничого навчання пояснюються специфікою їхньої професійної діяльності, в якій поєднується фахові та педагогічні знання і вміння.

Освітній процес у ПТНЗ має бути спрямованим не лише на фахову підготовку майбутніх кваліфікованих робітників, а й на розвиток професійної компетентності викладачів та майстрів виробничого навчання. Професійну компетентність майстрів виробничого навчання ми розглядаємо як сукупність професійних і педагогічних знань, умінь, цінностей та настанов, що дозволяє їм самостійно і ефективно досягати цілей професійної діяльності.

Для ефективного управління процесом розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання необхідна наявність низки педагогічних умов:

– оновлення педагогічного менеджменту й оволодіння технологіями самоорганізації та самоактуалізації;

– створення сприятливого й педагогічного комфортного освітнього середовища, в якому працюють майстри виробничого навчання, що забезпечує формування здатності до саморозвитку, самоосвіти, самовдосконалення, самозростання до вершин професійно-педагогічної майстерності;

– організація реальної участі кожного майстра у виробничих нарадах, методичних об'єднаннях, засіданнях педагогічної ради, в постійно діючих психолого-педагогічних практичних семінарах, майстер-класах, круглих столах, присвячених обміну передовим педагогічним досвідом;

– стимулювання креативно-ціннісної позиції майстра виробничого навчання в самоосвіті та освоєнні нових професійних знань і вмінь;

– створення ситуації цілеспрямованого розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання;

– забезпечення повноцінної педагогічної діяльності майстрів виробничого навчання в освітньому процесі підготовки майбутніх електромонтерів, електрогазозварників, кухарів-кондитерів, слюсарів контрольно-вимірювальних приладів та інших фахівців робітничих професій;

– формування засад конкурентоспроможності та професійної мобільності майстрів виробничого навчання;

– актуалізація громадянської та фахової відповідальності, професійної самосвідомості на основі особистісних якостей, педагогічних знань, професійних умінь та навичок.

Отже, ознакою професійної компетентності й готовності до саморозвитку і самовдосконалення майстра виробничого навчання є позитивне ставлення до педагогічної діяльності; висока особистісна і службова відповідальність, усвідомлення надзвичайної ролі професійних функцій і соціальних ролей майстра-викладача; наявність спеціальних знань, умінь, навичок; сформованість професійно важливих якостей; наявність здібності до професійної і педагогічної самоосвіти; готовність до постійного саморозвитку.

Львов В. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцентБезземельна Т. О.

МОДЕЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

Соціально-економічний розвиток і духовне відродження українського суспільства, включаючи докорінні зміни у всіх ланках освіти держави і особливо в системі ПТНЗ, породжують низку актуальних наукових і практичних проблем та конкретних завдань. Вирішення завдань, пов'язаних із реформуванням професійно-технічної освіти потребує адекватної перебудови управління в самих навчальних закладах цієї сфери.

Професійно-технічна школа, що склалась у державі за багато десятиріч, – одна з найважливіших ланок національної системи освіти України і спрямована на забезпечення умов підготовки фахівців сучасного рівня відповідно до світових стандартів, формування духовності та громадянських якостей, необхідних нашій державі. Ефективність процесів реформування і функціонування навчальних закладів професій-

ної освіти залежить насамперед від якості системи управління ними та її важливої складової частини – моделювання в різних видах і формах: прогнозування, програмування, планування тощо.

Наука про управління та практичний менеджмент розглядає моделювання подальшої роботи, як методологічний принцип, а також процесуальну функцію (етап) управлінської діяльності, які визначають стратегію та тактику вирішення завдань, необхідних для досягнення кінцевої мети. Відсутність чіткої уяви про мету діяльності педагогічного колективу навчального закладу, її зміст, форми та методи, здійснення в часі, тобто нехтування прогностично-проективним процесом як різновидом моделювання, призводить до незадовільної організації навчально-виховної та виробничої праці вчителів і учнів, зниження ефективності роботи в цілому.

Теоретики та практики управління в сфері освіти завжди приділяли певну увагу проблемам прогнозування і планування роботи в навчальних закладах, особливо в загальноосвітніх школах різних типів. Широке розповсюдження мали свого часу інструктивно-методичні листи Міністерства освіти України з планування роботи в школі, праці багатьох українських вчених і практиків: Е. С. Березняка, Л. І. Даниленко, Г. В. Єльникової, О. М. Коберника, В. І. Маслова, та ін.

Ми дійшли висновку, що управління ПТНЗ є специфічним видом трудової діяльності адміністрації, громадських організацій, представників викладацько-виробничого і учнівського колективів, що впливає на навчально-виробничий, виховний та інші процеси в навчальному закладі з метою їх упорядкування і спрямування до завдань, які стоять перед різними структурними підрозділами ПТНЗ і функцій, які вони виконують. В основі цієї діяльності лежать об'єктивні закономірності і принципи функціонування, притаманні як об'єкту в цілому (ПТНЗ), його складовим, так і суб'єктам управління.

Методологічні принципи моделювання та планування роботи ПТНЗ випливають із загальних принципів управління і є науково-теоретичною основою (підвалинами) побудови систем, структур, змісту, функцій, методів планування. До них відносяться: цілеспрямованість та підпорядкованість змісту моделей (планів) меті і завданням роботи ПТНЗ; ієрархічна узгодженість та взаємообумовленість всіх планів; реальність умов виконання; конкретність відображення; інформаційна достатність; передбачення наслідків дій; зворотний зв'язок про виконання запланованого; функціонально-логічна структуризація; системність.

Базуючись на викладених вище теоретичних положеннях, нами сформульовані вихідні положення системної організації моделювання роботи ПТНЗ, реалізація яких створює необхідні передумови для: об'єктивного комплексного і системного бачення навчального закладу; оптимального відображення в планах роботи його складових частин та їх потреб; складання планів з мінімальними витратами праці; раціональної організації виконання запланованих робіт.

Лятуринська С. Е.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

СТАНОВЛЕННЯ ЕЛЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ США

Одним із беззаперечних успіхів впровадження новацій в освітній галузі слід вважати досвід видатного американського університету, відомого як "Гарвардський університет". При цьому більшість знавців історії вишу згодні в тій думці, що питому вагу цих досягнень може присвоїти собі 22-й президент Ч. В. Еліот – педагог, освітянин, новатор, автор навчально-методичних посібників, прекрасний керівник, який доклав неймовірні зусилля для перетворення Гарварду зі скромного коледжу на провідний університет США. За свою 40-річну діяльність в якості президента Гарварду, він повністю змінив поняття "що значить бути освіченим".

Разом з тим, до цього часу в українській педагогічній науці головна науково-методична інновація Ч. В. Еліота так і не стала предметом цілісного дослідження. Її вплив відзначився шокуючими на той час результатами, і на думку сучасників "вдихнула в коледж нове життя". Цей факт дає нам право вважати вивчення цієї системи навчання темою, яка має актуально-перспективний характер.

Вивчення історико-педагогічної літератури з проблеми виникнення та розвитку елективної системи показує, що рух за реформу навчальної програми розпочався задовго до того, як Чарльз В. Еліот представив свою елективну систему в Гарварді. До кінця 18 сторіччя такі видатні американці як Вільям Сміт, Френсіс Хопкінсон, Джонатан Трамбул і Бенджамін Раш, Бенджамін Франклін робили неодноразові заяви щодо стратегічного недоліка системи підготовки професіоналів, а саме того, що вона була занадто зарегламентована, а "існуючий навчальний план коледжу був занадто класичним".

Введення аналогів елективної системи спостерігаємо в педагогічній дільності Томаса Джефферсон в університеті Вірджінії та Джорджа Тікнора в Гарварді. За свідченнями головних фігур в сфері історії та філософії освіти 20 сторіччя Джона Брубахера та Вілліса Руді "повної реорганізації навчального процесу не вдалося зробити, адже не було вільного вибору між "паралельними" програмами кафедр. До того ж консервативний професорсько-викладацький склад не сприйняв позитивно нові закони та згодом застосування такої системи стало факультативним".

Ч. Еліот дотримався думки, що справжній університет є університетом з елективною системою навчання, яка базується на трьох засадах: свобода вибору занять; можливість отримання нагороди або відзнаки своїх досягнень та можливість автономної поведінки студентів. До того ж він наполягав на тому, що всі непрофесійні предмети коледжу мають рівне "культурне" або дисциплінарне значення, якщо вони однаково добре викладаються і вивчаються. Таким чином, він виправдовував не тільки вибір, але і велике розширення навчальної програми.

Звісно, що така реформа зустріла як своїх прихильників, так і опонентів. Серед негативно налаштованих науковців та освітян того часу особливо агресивну позицію зайняли відомі та популярні на той час Ноа Портер, Джеймс МакКош, Франклін Картер, Олександр Вінчелл, Ендрю Ф. Вест, Ендрю Дельбанко тощо. Але захисники реформ Еліота мали не менш гучний та солідний статус і репутацію. Серед таки вчених відзначимо: Чарльз Рассел, Едвард Еверетт Хейл, Родні Карлайл, Дуглас Беннет, Роджер Гейгер, Річард

Райс та багато інших. Таким чином, спостерігалося потужне дискусійне поле щодо сприйняття перспективного концепту Еліота.

Після тривалого використання елективної системи в стінах Гарварду та її успішних результатів, Еліот склав наступні положення, які свідчать про переваги елективності над визначеною факультетом, адміністративною радою, деканом, або іншим органом програмою. На користь цієї думки свідчили такі узагальнення:

1. Елективна система дозволяє студенту сконцентрувати свою роботу на предметах до яких він має хист, і таким чином, досягти високих результатів в його вибраній лінії дослідження. Ця свобода спеціалізації для студента дає також велику перевагу для розвитку поглибленого рівня викладання в коледжі.

2. Вивчивши архівні матеріали за 35 років після запровадження елективної системи Еліот довів, що студенти робили усвідомлений вибір дисциплін для навчання. Це також підтверджується звітом, зробленим у 1888 році трьома експертами, які проаналізували майже 350 дисциплін та причини їх вибору студентами.

3. Небезпека вибору студентами "легких" дисциплін не підтвердилася. Ч. В. Еліот довів, що критика елективної системи мала поверховий та низькоаргументований характер.

Таким чином, елективна система пройшла довгий шлях становлення від "паралельних" курсів, які існували на факультативній основі до загальнонаціонального тренду, який повністю замінив старі канони отримання вищої освіти. Цій модернізації навчання освітнє середовище США беззаперечно зобов'язано 22 президенту Гарварду – Чарльзу Вільяму Еліоту. Просуваючи та підтримуючи інноваційний навчальний план, який базується на особистісній свободі та виборі, Еліоту вдалося перетворити маленький коледж на найкращий вищий навчальний заклад планети.

Елективна система занять розподілила всю освітню еліту США на 2 табори, які не переставали сперечатися про плюси та мінуси цієї системи. Але результати говорять самі за себе: ріст чисельності студентського та професорсько-викладацького складу ще ніколи не був настільки інтенсивним. Відгуки випускників підтверджують позитивний вплив елективної системи на їх життя під час навчання та на розвиток кар'єри після випуску. Тепер ступінь бакалавра свідчив про індивідуальні досягнення кожного випускника.

Маляренко А. М.
Класичний приватний університет

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Модернізація медичної освіти передбачає нові підходи до структури, змісту та форм організації навчання; врахування специфіки медичної діяльності. Морально-етична складова професійної культури медичного працівника регламентується медичною етикою, що включає біоетику і деонтологію, що встановлюють певні етичні норми та моральні цінності в суто професійному і морально-особистісному сенсі.

Підвищення якості професійної підготовки студентів медичних коледжів неможливо розв'язати без посилення ролі гуманітарної підготовки, мета якої полягає у підвищенні рівня загальної культури майбутніх медиків, формуванні у них сучасного світогляду, розвитку відповідальності, наполегливості, людяності, тобто їхньої гуманістичної спрямованості, що є підґрунтям формування професійно-етичної культури.

Професійно-етична культура медичних працівників – це сукупність моральних цінностей та етичних норм, які стали внутрішніми особистісними переконаннями і спрямовують професійну діяльність медиків на формування і відтворення морально-етичних вимог суспільства. Сформованість професійно-етичної культури медичного працівника органічно поєднує моральну свідомість (ціннісно- змістовий аспект), моральну діяльність (емоційно-діяльнісний аспект) та моральні відносини (комунікативно-соціальний аспект). Вимоги до професійно-етичної культури фахівців медичного профілю умовно розподіляємо на особистісні, медико-професійні, соціально значущі.

Комплексність поняття професійно-етичної культури медика виявляється в тому, що критеріями її формування є не лише знання, а й переконання: моральна зрілість медичного працівника полягає в єдності емоційного та практичного аспектів його діяльності. Професійно-етична культура медичного працівника є інтегрованою якістю його особистості, що формується в процесі професійної підготовки в міру засвоєння студентом певних цінностей, закладених у професійному і духовному досвіді діяльності в галузі охорони здоров'я та розвитку медицини як науки. У роботі окреслено концептуальні основи формування професійно-етичної культури медичних працівників.

На основі аналізу вимог до професійно-етичної культури медичних працівників можна визначити педагогічні умови формування професійно-етичної культури майбутніх медиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін: встановлення гуманістичних міжособистісних відносин як базової основи формування професійно-етичної культури майбутніх медичних працівників; постановка проблемних завдань, вирішення яких передбачає педагогічну співпрацю і духовну взаємодію між викладачем і студентами; організація спільної творчої діяльності студентів і викладачів, що сприяє накопиченню і передачі досвіду професійно-етичної культури; творчий підхід викладачів до управління процесом формування професійно-етичної культури майбутніх медичних працівників; використання індивідуальних, колективних навчально-творчих завдань, які стимулюють прояв професійно-етичної культури і вміння майбутніх медичних працівників працювати в команді; поєднання індивідуальної та колективної форм навчальної діяльності студентів; самоорганізація пізнавально-творчої самостійної роботи майбутніх медичних працівників; конструювання професійно-медичних ситуацій, що стимулюють формування і застосування на практиці професійно-етичної культури, розвиток професійної свідомості й культури діалогу; забезпечення взаємозв'язку медичного навчального закладу з професійним середовищем, посилення професійної спрямованості навчання.

Отже, професійно-етична культура є невід'ємним складником професійної та загальної культури медичного працівника, показником його моральної і громадянської зрілості, своєрідним індикатором особистісних і професійних цінностей майбутнього медика.

Мартьянова М. Є.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ

Кардинальні соціальні зміни, які відбуваються в суспільстві, вимагають нових підходів до розвитку освіти. Вища освіта полягає у формуванні професіоналізму і культури майбутніх фахівців. Однією із складових професійної компетенції є професійна мовна компетентність та комунікативна досконалість. Професійна мовна компетенція передбачає насамперед наявність професійних знань, а також загальної гуманітарної культури людини, її вміння орієнтуватися в навколишньому світі, вмінь і навичок спілкування.

Кожна держава прагне до зміцнення наукового інтелекту своїх громадян, який вербально відбивається і зберігається національною науковою мовою. Завдяки науковій мові як важливій складовій частині національної літературної мови, що виступає обов'язковим атрибутом держави та її ознакою, підтримуються національна гідність, духовність народу і передаються у світовий інформаційний простір національні досягнення з різних галузей знань.

Термін "мовна компетентність" фахівця – одне з найуживаніших нових понять, які з'явилися в педагогічній науці і педагогічній практиці нашої країни за останні роки.

На думку В. В. Андрієвської, мовна компетенція – це засвоєння, усвідомлення мовних норм, що склалися історично в фонетиці, лексиці, граматиці, орфоепії, семантиці, стилістиці й адекватне їх застосування в будь-якій людській діяльності в процесі використання певної мови; це інтегративне явище, що охоплює цілу низку спеціальних здібностей, знань, умінь, навичок, стратегій і тактик мовної поведінки, установок задля успішного здійснення мовленнєвої діяльності в конкретних умовах спілкування. Цей вид компетенції більш всього властивий дорослій людині, сформованій особистості.

Професійна мова медичного працівника включає в себе медичну наукову мову, медичну розмовну мову, мову медичної документації, мову медичної реклами. Медична наукова мова є головним кодифікованим різновидом професійної мови медичних працівників, що служить для наукового спілкування у галузі медицини (медичної науки) і застосовується в інтрапрофесійній та інтерпрофесійній писемній та усній комунікації. Медична розмовна мова являє собою різновид медичної професійної мови, що обслуговує сферу усного діалогічного спілкування працівників медичної галузі і використовує такі засоби номінації, як: офіційні, повні, стандартні медичні терміни, скорочені терміни, додаткові, терміни-назви, застарілі терміни, терміни-неологізми, професіоналізми, професійні жаргонізми, арготизми.

Беручи до уваги специфіку медичної мови, формування мовної компетенції потребує застосування репродуктивного методу і методу проблемного виконання і частково-пошукового методу. Репродуктивний метод реалізується у виконанні репродуктивних вправ, направлених на засвоєння медичних термінів. При методі проблемного виконання ми пропонуємо виконання вправ творчого спрямування, які передбачають самостійність студентів, а також дискутивних видів роботи.

Успішне формування мовної компетенції студентів медичних ВНЗ являє собою комплексне застосування педагогічних і методичних інструментів для координації та керування навчання, що роблять процес відкритим, цілеспрямованим, сприятливим до підвищення їхньої мотивації.

Список використаних джерел

1. Андрієвська В. В. Мова й мовлення в структурі професійної компетентності психолога / В. В. Андрієвська // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – № 8. – С. 79–80.

2. Дем'янюк А. А. Мовна і мовленнєва компетентність як невід'ємна складова й обов'язкова ознака освіченості та професіоналізму [Електронний ресурс] / А. А. Дем'янюк // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. – 2009. – Вип. 18. – С. 156–167. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/apyl_2009_18_23.pdf.

Матяш І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Новий зміст і завдання сучасної системи освіти вимагають особливої уваги до особистості працівника дошкільного закладу – ключової постаті у формуванні громадянина України. Саме від нього залежить інтелектуальний і духовний потенціал нації.

Як засвідчує практика, закріплені десятиліттями механізми праці педагогів важко піддаються трансформації, тому набуває актуальності питання зовнішнього впливу керівників освітніх закладів на активізацію діяльності педагогічних працівників з професійної самокорекції та самовдосконалення.

Відбувається зміна парадигми освіти: пропонується новий зміст, нові підходи, нові права, відносини, поведінка, педагогічний менталітет. Одним із таких підходів є особистісно орієнтоване управління навчальним закладом, яке володіє більшим потенціалом розвитку, оскільки орієнтується не так на людину (з усіма її недоліками), як на особистість, що визначається як система соціально значущих якостей людини, як міра духовного в людині, рівень її спрямованості на добро, як найвища форма існування людського духу.

Проблему стимулювання діяльності персоналу, її теоретичних і методичних основ розглядали Г. Болт, В. Веснін, А. Єгоршин, О. Здутов, Е. Коротков, Й. Лесів, Н. Любимова, Я. Мейтленд, М. Мурашко, В. Нестерчук, Г. Осовська, Ю. Палеха, В. Розанова, Г. Щокін та інші.

Особистісно орієнтоване управління навчальним закладом – нагальна вимога часу. Управління в системі освіти повинно здійснюватись на гуманістичних засадах шляхом створення адміністрацією сприят-

ливого психологічного клімату, таких умов, за яких спостерігається зростання творчих здібностей педагога, здатного до самоорганізації, самоаналізу та самореалізації.

Актуальність питання впровадження особистісно орієнтованого управління навчальним закладом на сучасному етапі зумовлена його соціальним значенням, недостатнім рівнем розробленості та практичними потребами. Вагомий внесок у розвиток теорії і методології управління в галузі шкільної освіти зробили вчені і практики, зокрема: М. Антонюк, А. Берг, І. Бех, С. Волковський, С. Гончаренко, Л. Даниленко, І. Зязюн, Ю. Конаржевський, В. Кремень, Т. Петерс, М. Поташник, О. Савченко, К. Ушинський, Г. Шамова, С. Шацький.

До загальних ознак особистісно орієнтованого управління навчальним закладом належать: стійкий морально здоровий мікроклімат у закладі освіти; підвищення рівня активності й зацікавленості працівників закладу освіти та інших учасників навчально-виховного процесу; довіра, взаємоповага, стабільність у колективі, відсутність напруженості; готовність членів колективу приймати рішення та нести за них відповідальність; прагнення учасників навчально-виховного процесу до саморозвитку, творчості, прояву ініціативи; уміння досягати поставленої мети та виконувати стратегічні завдання; самоуправління учасників навчально-виховного процесу на відповідних управлінських рівнях. Це спонукає до дослідної діяльності з метою пошуку шляхів та засобів особистісно орієнтованого управління професійним зростанням педагогічних кадрів, розвитку їх творчих здібностей та творчої активності.

Таким чином, одним із завдань особистісно орієнтованого управління має стати створення умов, за яких спостерігається зростання особистості працівника дошкільного закладу, підвищення мотивації його самовизначення й самоактуалізації.

Микитів О. М.
Запорізький національний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Необхідність розгляду проблеми освіти з точки зору компетентнісного підходу викликана загальноєвропейською і світовою тенденцією інтеграції, глобалізації світової економіки, стандартизацією європейської освіти. Істотним, як зазначає І. Зимня, є й той факт, що універсалізація перетворень у галузі освіти, забезпечення студентської й викладацької мобільності, міжнародне визнання ступенів, уведення освітніх кредитів, – все це передбачає також певну термінологічну уніфікацію. Це стосується й поняття компетентності [5, с. 9]. Крім того, необхідність уведення поняття компетентності й компетентнісного підходу в освіті визначається зміною освітньої парадигми – сукупності переконань, цінностей, технічних засобів тощо.

Компетентність виступає якісною характеристикою, яка вказує на володіння людиною відповідною компетенцією, і включає її особистісне ставлення до неї і предмета власної діяльності. Так, у “Великому тлумачному словнику сучасної української мови” подається таке тлумачення терміна “компетентний” – Який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий // Який ґрунтується на знанні; кваліфікований [3, с. 445].

Дослідниця Н. О. Брюханова під компетентністю розуміє властивість професіонала, яка вказує на його спроможність доцільно й ефективно діяти за певних обставин, тобто реалізовувати певні групи досвідних надбань стосовно тих чи інших напрямів чи етапів здійснення діяльності, зокрема професійної діяльності [2, с. 41].

Професійна компетентність включає також наявність у фахівця стратегічного мислення і його креативність, тобто здатність і психологічну готовність брати активну участь у процесах розвитку. Науковці зазначають, що професійна компетентність – це професійна підготовленість і здатність суб’єкта праці до виконання завдань і обов’язків повсякденної діяльності [6, с. 12]. Основними складниками професійної педагогічної компетентності є: 1) система психологічних, загальнодидактичних та спеціальних фахових знань; 2) система фахових умінь; 3) професійні здібності та професійно значущі риси особистості [4]. Умовами успішного формування професійної компетентності є: формування світогляду та спрямованості особистості, на основі яких відбувається засвоєння знань і умінь; розвиток професійних здібностей та професійно значущих рис особистості в контексті набуття педагогічного досвіду [1, с. 37].

Таким чином, можемо стверджувати, що професійна компетентність – показник готовності фахівця до виконання конкретної професійної діяльності на відповідному якісному рівні з використанням постійних професійно важливих якостей і досвіду. Професійна компетентність фахівця передбачає подолання різного роду проблем, виконання завдань на основі наявного досвіду, знань і цінностей, а професійні компетенції передбачають здатність людини успішно діяти в процесі своєї професійної діяльності, що робить можливим бути професійно успішним будь-якого випускника навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Асаева И. Н. Основные проблемы и направления развития профессиональной компетентности воспитателей дошкольных учреждений / И. Н. Асаева // Современные проблемы науки и образования. – 2008. – № 4 – С. 36–41.

2. Брюханова Н. Підходи до розуміння компетентності та компетенції в освіті / Н. Брюханова // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2007. – № 4. – С. 40–51.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2003. – 1440 с.

4. Гришина И. К проблеме разработки концепции профессиональной компетентности педагога [Електронний ресурс] / И. Гришина // Дошкільна освіта. – 2005. – № 2. – Режим доступу : http://lips.zp.ua/states/263-120032.html.

5. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / И. А. Зимняя. – Москва : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.

6. Мурована Н. Н. Компетентність педагога як важлива умова його професійної діяльності : методичний посібник / Н. Н. Мурована. – Севастополь : Рибзст, 2006. – 24 с.

Миц В. Ф.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

НАУКОВІ ЗАСАДИ МОНІТОРИНГУ РОЗВИТКУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ І–ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

Приєднання України до Болонського процесу є незаперечним фактом міжнародного визнання вітчизняної системи вищої освіти, важливим кроком на шляху реалізації стратегічного курсу України до Європейського Союзу.

Сфера вищої освіти України є розподіленою ієрархічною системою, яка має різні цілі на різних рівнях ієрархії. Якщо на рівні Міністерства освіти і науки України основним критерієм є рівень задоволення потреб економіки країни у кваліфікованих фахівцях при жорстких обмеженнях на ресурси, то на рівні вищих навчальних закладів (ВНЗ) головний критерій – якість освіти. Розуміння якості діяльності у ВНЗ є багатоаспектним та характеризується показниками, якими є: зміст освіти, форми та методи навчання, матеріально-технічна база, кадровий склад та інші складові.

Проблемам управління якістю освіти присвячені наукові роботи С. Батишева, В. Беспалька, В. Бондаря, Г. Єльникової, В. Олійника, В. Стельмашенка. Актуальні проблеми стану й тенденцій розвитку освіти України досліджували українські науковці, зокрема, Л. Даниленко, І. Зязюн, Є. Павлютенков, М. Степко.

Відзначаючи в цілому певну теоретичну розробленість питань моніторингу в науково-педагогічній літературі, зазначимо, що проблема відстеження розвитку ВНЗ залишається недостатньо вивченою. Теоретичний та предметний аналіз стану моніторингу якості освітніх послуг та розвитку ВНЗ І–ІІ рівнів акредитації засвідчили відсутність таких складових його (моніторингу) інструментарію, як: базові моделі щодо оцінювання діяльності ВНЗ; науково-обґрунтовані методи оцінки діяльності ВНЗ; система суттєвих чинників та показників, які впливають на діяльність ВНЗ. Це уповільнює процес використання моніторингу розвитку ВНЗ І–ІІ рівнів акредитації.

У результаті аналізу наукових джерел та нормативно-правових документів, що регламентують діяльність ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації виокремлено сутнісні характеристики моніторингу взагалі й в освіті зокрема. Установлено, що освітній моніторинг визначається як супроводжуюче відстеження й поточна регуляція будь-якого процесу в освіті. Моніторинг являє собою інформаційну систему, використовується для обстеження та визначення стану об’єкта, а також складає основу для прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень.

Означено, що особливістю освітнього моніторингу є його спрямування на виявлення та регуляцію деструктивних впливів зовнішніх і внутрішніх факторів освітньої системи і націлення на досягнення бажаних результатів її розвитку. Тому закономірно можна стверджувати, що моніторинг – це інформаційно-регулятивний супровід розвитку системи.

Аналіз наукових праць дозволив розкрити поняття “моніторинг розвитку вищого навчального закладу” як цілеспрямоване відстеження динаміки змін стану діяльності ВНЗ за визначеними критеріями і показниками з метою поетапного перетворення фази стабільного функціонування при внесенні змін та їх орієнтації на прогресивну лінію розвитку.

З’ясовано, що якість – це властивість, яка реально задовольняє споживача будь-яких послуг, у тому числі й освітніх. Оскільки потреби та очікування споживача можуть змінюватися, якість набуває характеру змінності. Ця особливість якості впливає на здійснення моніторингової діяльності.

Аналіз практики використання моніторингу для розвитку ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації засвідчив, що у цих навчальних закладах здійснюється зовнішній та внутрішній моніторинг їх діяльності. Критеріальною основою зовнішнього моніторингу є нормативні документи. Відстежується результативність діяльності ВНЗ, наприклад, працевлаштування випускників, що передбачає проведення анкетування роботодавців та анкетування випускників ВНЗ.

Мовчан Д. О.
Дніпропетровський університет ім. Альфреда Нобеля
наук. кер. – д. пед. н., професор Павленко О. О.

ПОВЕДІНКОВІ ПОКАЗНИКИ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МИТНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Проблема формування й удосконалювання професійних компетенцій фахівців у галузі митної справи в умовах політичного та економічного сьогодення викликає все більшу увагу як на глобальних, так і на національних рівнях через необхідність стандартизації та уніфікації процесів і процедур спрощення міжнародної торгівлі, а тим самим і вимог до компетенцій фахівців, задіяних у процесах міжнародної торгівлі. Саме тому останнє десятиліття йде активна розробка компетенцій митних офіцерів різних рівнів (насамперед, стратегічного та операційного) у відповідності до професійних та кваліфікаційних вимог.

Всесвітньою митною організацією на міжнародному рівні запропоновано професійні стандарти митних менеджерів як вагомі теоретичні та емпіричні засади професійної підготовки та підвищення кваліфікації митників. Попри це на регіональних та національних рівнях проводяться подальші паралельні дослідження. А втім розмаїття та велика кількість досліджень з даного напрямку ще не призвели до вироблення уніфікованої та загальновизнаної класифікації компетенцій митників, а проблема співставлення існуючих наукових доробків з проблеми до сьогодні не ставала предметом спеціальної уваги вчених. У руслі зазначених наукових розвідок метою нашої статті є опис вимог Європейського Союзу (далі – ЄС) до компетенцій митних офіцерів різних рівнів посад.

Слід зазначити, що групою експертів ЄС було розроблено й презентовано у 2013 році на міжнародній конференції Всесвітньої митної організації ПІКАРД (Партнерство в галузі митних досліджень і розвитку) Рамку компетенцій Європейського Союзу для митної професії (EU Customs Competency Framework; http://ec.europa.eu/taxation_customs/common/eu_training/competency/index_en.htm), у якій для митних адміністрацій ЄС було визначено професійні стандарти митників і яка є основою для подальшої розробки єдиних навчальних програм підготовки та підвищення кваліфікації митників ЄС.

Визнаючи той факт, що в Рамці компетенцій ЄС для митної професії наведено визначення й описано поведінкові показники для професійних, менеджерських, операційних та експертних компетенцій, у нашому дослідженні ми обмежуємося вивченням професійних компетенцій ЄС для митної професії. ЄС визначено такі професійних компетенцій для митної професії та їх поведінкові показники, а саме: **адаптація** (пристосування до вимог організації); **рішучість** (здатність робити вибір, приймати рішення); **делегування** (здатність делегувати завдання та повноваження іншим особам); н**аполегливість** (здатність прикладати зусилля для досягнення намічених цілей, навіть у разі опору або перешкод); м**ужність** (здатність брати на себе ризики, застосовувати нетрадиційні методи, спроможність не ухилятися від важких завдань); г**нучкість** (вміння застосовувати методи в залежності від обставин, змінювати власну позицію після отримання нової інформації або вагомих аргументів); і**ніціативність** (здатність до само мотивації, , генерування ідей і пропозицій); **етика поведінки** (здатність діяти у відповідності до загальноприйнятих правил, стандартів та цінностей;поводитися з іншими людьми чесно, неупереджено, уважно і з повагою, відповідати за власні дії, ініціювати обговорення правил, норм і цінностей;розуміння принципів передачі конфіденційної інформації, здатність вести себе гідно у разі спокуси або під тиском, не використовувати будь-які матеріально-технічні засоби організації в особистих цілях); **виконання професійних завдань із ентузіазмом** (здатність працювати наполегливо і з завзяттям; схильність до вибору найбільш складних завдань; здатність робити більше, ніж очікувалося, працювати довше, якщо необхідно); н**е-залежність** (здатність працювати у несприятливих умовах, діяти без схвалення з боку інших людей, мати окрему від інших думку, додержуватись її, навіть стикаючись з опором чи критикою); **переконливість** (здатність обґрунтовувати власну точку зору, адекватно реагувати відповідно до реакції співрозмовників); **спрямованість на досягнення високої якості** (здатність досягати високоякісних результатів у роботі; здатність працювати точно і систематично, відповідно до прийнятих стандартів якості, регулярно перевіряти і оцінювати якість роботи).

Надтока О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИХОВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ ДЮСШ

Серед різноманітних аспектів діяльності ДЮСШ чільну роль відіграє виховний аспект. Проте, виконання ДЮСШ покладеної на них державою й суспільством виховної місії утруднюється тим, що виховний процес у цих закладах часто виступає необов'язковим доповненням до тренувального процесу. При цьому спорадична та нескоординована виховна робота тренерів-викладачів лише завадить гуманістичному вихованню юних спортсменів.

Запорукою подолання означеного недоліку виступає підготовленість тренерів-викладачів ДЮСШ до виховної роботи, яка формується, перш за все, на етапі професійної освіти. Утім, відповідній підготовці майбутніх тренерів-викладачів (студентів напряму 6.010202 "Спорт (за видами діяльності)") на профільних факультетах заважає низка суперечностей, зокрема, між:

- задекларованими в якості цільового орієнтиру професійної спортивної освіти вміннями з виховної роботи тренера-викладача та усталеними традиціями орієнтації змісту цієї освіти на вузькоспеціалізовану спортивно-методичну, технічну й фізичну підготовку студентів;
- вимогами професійної діяльності тренерів-викладачів ДЮСШ до високого рівню сформованості у них навичок ефективної поведінки в конкретних педагогічних ситуаціях та дефіцитом методів професійної підготовки, спрямованих на формування та розвиток виховних умінь, адаптованих до специфіки конкретних видів спорту;
- необхідністю комплексного оцінювання готовності майбутніх тренерів-викладачів до виховної роботи в ДЮСШ та браком надійного, об'єктивного, адекватного діагностичного інструментарію.

Логічним кроком на шляху розв'язання вказаних суперечностей є визначення стану розробленості проблеми підготовки майбутніх тренерів-викладачів до виховної роботи у дитячо-юнацьких спортивних школах, а також прийняття на основі результатів аналізу наукових джерел рішення про проведення дослідження з відповідної проблематики.

Про недостатність розробленості проблематики підготовки майбутніх тренерів-викладачів до виховної роботи в ДЮСШ свідчить також аналіз протоколів Ради з координації наукових досліджень АПН України, який дає змогу констатувати те, що за останні десять років відповідного дослідження так і не було розпочато.

На нашу думку підготовка майбутніх тренерів-викладачів до виховної роботи у ДЮСШ стане більш ефективною у разі створення наступних педагогічних умов:

- визначення параметрів готовності до виховної роботи майбутніх тренерів-викладачів ДЮСШ із урахуванням специфіки їхнього виду спорту;
- розширення змісту професійно-орієнтованих дисциплін шляхом введення компетентнісно орієнтованих змістових модулів;
- використання нетрадиційних форм лекцій, спрямованих на набуття студентами когнітивної основи готовності до виховної роботи в ДЮСШ;
- інтеграція набутих знань у логіці майбутньої педагогічно-професійної діяльності за рахунок впровадження на практичних заняттях системи контекстних вправ;

• реалізація взаємодоповнюючих методик контролю, орієнтованих на оцінювання професійних знань, психологічних і професійних якостей майбутніх тренерів-викладачів в аспекті їхньої готовності до виховної роботи в ДЮСШ.

Перспективи реалізації даної гіпотези полягатиме у тому що буде теоретично обґрунтовано та розроблено педагогічні умови, методичну систему та модель підготовки майбутніх тренерів-викладачів до виховної роботи в ДЮСШ. Одночасно буде уточнено дефініцію готовності майбутніх тренерів-викладачів до виховної роботи в ДЮСШ, критерії та показники цієї готовності.

Нєчаєва Н. К.
Класичний приватний університет

СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ ТВОРЧИМ РОЗВИТКОМ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Професія вихователя школі вимагає всебічних знань, безмежної душевної щедрості, любові до дітей, бо його професійна діяльність – особлива, специфічна, що пояснюється віком вихованців, оскільки це – свого роду втручання у внутрішній світ дитини. Саме тому професійне самовдосконалення і творчий розвиток вихователів постає на сьогодні проблемою.

Наукові розвідки з управління професійно-творчими рисами вчителів і вихователів здійснювали українські й зарубіжні науковці (М. Поташник, О. Ростовський, С. Сисоєва, В. Сладкевич, Б. Теплов, А. Травкін та ін.).

Для оволодіння професією вихователя необхідний комплекс різноманітних здібностей, причому на відміну від педагогів середньої чи вищої школи, ці здібності – певним чином є специфічними: здатність до імпровізації, організації занять у формі гри, вміння поставити себе на місце кожної дитини, стати для неї другом, якому повністю довіряють тощо.

Творчий потенціал є ключовим поняттям особистості вихователя як системної цілісності, а прояв і зміна перетворювальних здібностей у творчому процесі забезпечує досягнення ним суттєво нового рівня розвитку його особистості як професіонала.

Специфіка управління творчим розвитком вихователів полягає у тому, що на кожному з етапів управлінського циклу слід враховувати можливості кожного вихователя:

– на етапі аналізу – якомога якісніше та детальніше дослідити стан творчого розвитку вихователів, виявити його позитивні й негативні тенденції, проаналізувати ефективність мотивації та задіяних раніше форм організації педагогічної діяльності;

– при прогнозуванні та складанні планів – підібрати конкретні форми та види навчально-виховної діяльності й методичної роботи закладу, поставлена мета при цьому повинна бути адекватною наявним у закладі засобам реалізації;

– у процесі організації управління творчим розвитком вихователів – враховувати специфіку дошкільного закладу, особливості батьківської громади, більше уваги приділяти роботі динамічних творчих груп з підготовки творчих проектів з удосконалення педагогічної майстерності вихователів; заходам, спрямованим на обмін досвідом між педагогами, творчого напрямку “вихователь-вихованець” тощо;

– у контрольній діяльності – дотримуватись систематичності, цілісності, об’єктивності та справедливості, бо лише за таких умов управління творчим розвитком вихователів може бути ефективним.

Особливо важливим є забезпечення постійного, систематичного підвищення кваліфікації вихователів, здобуття ними нових специфічних знань, необхідних для оволодіння передовими педагогічними технологіями, новими методами виховання.

Отже, управління розвитком творчих вихователів в умовах сьогодення вимагає врахування теоретичних засад управління, знання специфіки, форм і методів стимулювання розвитку творчості та професіоналізму педагогів і може бути ефективним лише за умови осмисленості, постійності та систематичності, оновлення тенденцій до інноваційних змін, нових форм і методів навчання, вміння оцінювати й аналізувати власну педагогічну діяльність.

Оласюк Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ОЗДОРОВЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Міцне здоров’я – важливе підґрунтя успішного всебічного розвитку дитини і розкриття її особистісного потенціалу.

Однак, на жаль, ситуація щодо стану здоров’я юного покоління в Україні невтішна. Несприятливі екологічні, соціально економічні, політичні, побутові та психологічні умови життя, леаберіальна скрута, незбалансоване харчування в родині – все це негативно позначається на малятах.

Однією з найважливіших характеристик соціально-економічного, морального і культурного розвитку суспільства є здоров’я населення країни. Але в Україні сьогодні спостерігається зниження “здоров’я нації”, як інтегративного показника фізичного, психічного і соціального здоров’я громадян. Особливе занепокоєння викликає зниження рівня здоров’я дітей дошкільного віку, оскільки в цей віковий період закладається фундамент нормального фізичного розвитку людини та виховуються основні риси її особистості. За даними Всесвітньої організації охорони здоров’я за останні десятиріччя в Україні погіршився стан здоров’я дошкільників – знизилася кількість абсолютно здорових і збільшилася кількість дітей, які мають хронічні захворювання і різні відхилення у стані здоров’я.

Оновлення сучасного змісту дошкільної освіти, зокрема фізкультурної, спрямоване на підвищення вимог до рівня загальної і спеціальної теоретичної та практичної підготовки фахівців, які організовують рухову діяльність дітей у дошкільних навчальних закладах різного типу. Проте існуюча система підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів, здатних на високому професійному рівні керувати процесом фізичного виховання дітей дошкільного віку не задовольняє сучасних потреб: у більшості випускників не сформована готовність до фізкультурно-оздоровчої діяльності дітей, яка значною мірою визначає успішність реалізації функцій інструктора з фізичної культури дошкільного навчального закладу.

Серед оздоровчих завдань особливе місце займає охорона життя і зміцнення здоров'я дітей, і всебічний фізичний розвиток, вдосконалення функцій організму, підвищення активності і загальної працездатності.

Зважаючи на специфіку віку, оздоровчі завдання визначаються в конкретнішій формі: допомагати формуванню вигину хребта, розвитку зведень стопи, зміцненню зв'язково-суглобового апарату; сприяти розвитку всіх груп м'язів, особливо м'язів-розгиначів; правильному співвідношенню частин тіла; вдосконаленню діяльності серцево-судинної і дихальної системи.

Крім того, важливо підвищувати загальну працездатність у дітей враховуючи особливості розвитку дитячого організму, завдання визначаються в конкретнішій формі: допомагати правильному і своєчасному окостенінню, формуванню вигинів хребта, сприяти правильному розвитку терморегуляції. Удосконалювати діяльність центральної нервової системи: сприяти врівноваженості процесів збудження і гальмування, їх рухливості, а також вдосконаленню рухового аналізатора, органів чуття.

Саме в період дошкільного дитинства відчуваються важливі процеси становлення особистості дитини, формування її здібностей, стійкого інтересу до різних форм роботи з фізичного виховання, навичок здорового способу життя і на цій основі – створення міцного фундаменту здоров'я.

Тому одним із шляхів вирішення цієї проблеми є **цілеспрямоване використання в процесі фізичного виховання дошкільників відомих фізкультурно-оздоровчих методик та інноваційних технологій.**

Слід пам'ятати про те, що застосування різноманітних ефективних профілактичних, оздоровчих технологій та діагностичних методик у навчально-виховному процесі і постійне здійснення моніторингу стану здоров'я дітей є своєрідною запорукою створення здоров'язберігаючого середовища, тобто середовища, в якому дитині приємно і безпечно знаходитися, що стимулює її розвиток, забезпечує комфортні умови для формування здоров'я і є оптимальним для її зростання.

Попович І. Ф.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

З розвитком інформаційного суспільства відбувається проникнення ІКТ в ключові сфери життєдіяльності людства. Особливо в останнє десятиліття засоби інформатизації та комунікації інтенсивно насичують український освітній простір. В освітній галузі різко зростає суспільне замовлення на фахівців, що вільно володіють сучасними комп'ютерно орієнтованими технологіями.

Вимоги часу визначають необхідність підготовки покоління вчителів початкової школи, здатних швидко й адекватно реагувати на виклики суспільства, бути всебічно розвиненими, творчо активними, професійно компетентними.

Актуальним є виховання фахівця, здатного сприймати ринкові перетворення, легко адаптуватися до змін у житті, вільно оперувати отриманими знаннями. Адже саме інформаційно-комунікаційні технології розвиваються з шаленою швидкістю. Підготовка майбутнього фахівця має забезпечувати безперешкодне опанування та вільне використання сучасних нових інформаційних технологій.

Нормативні та правові підстави підготовки майбутніх учителів початкової школи закладено в державних документах різного рівня та спрямованості: в Законах України "Про освіту" (1991), "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки" (2007), "Про вищу освіту" (2014), у Національній стратегії розвитку освіти України на 2012–2021 роки (2012).

Питання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес розглядали у своїх працях вчені України та Росії, а саме В. Биков, Ю. Горошко, В. Дровозюк, М. Жалдак, О. Жильцов, Ю. Жук, І. Забара, В. Ізвозчиков, В. Клочко, А. Коломієць, О. Кузнєцов, С. Кузнєцов, Ю. Машбиць, В. Монахов, Н. Морзе, О. Муковіз, Т. Олійник, А. Пеньков, Л. Петухова, С. Раков, Ю. Рамський, О. Співаковський, О. Суховірський.

Особливістю нашого дослідження **є** виявлення, теоретичне обґрунтування й експериментальна перевірка найважливіших педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі фахової діяльності як невід'ємної її складової.

З цією метою нами внесено зміни в існуючі визначення сутності важливих ключових понять дослідження "професійна підготовка", "інформаційно-комунікаційні технології", "структурні компоненти готовності" та ін., експліковано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до використання ІКТ;

Розроблення і впровадженння на даному етапі дослідження в навчальний процес педагогічного коледжу концептуальних авторських підходів до здійснення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи показали, що використання ІКТ має стати невід'ємною складовою педагогічного процесу у вищих навчальних закладах, що необхідно вносити зміни не тільки у зміст, але й технології його викладання, що може успішно здійснюватись за таких педагогічних умов:

– обґрунтування теоретико-методологічних, дидактичних і методичних засад підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання ІКТ з урахуванням вимог Державного стандарту початкової загальної освіти;

– розробки та впровадження моделі підготовки вчителя початкової школи до використання ІКТ;

– наукового обгрунтування дослідної моделі підготовки вчителів початкової школи до використання ІКТ в умовах педагогічного коледжу;

– оновлення педагогічних технологій професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ІКТ у процесі фахової підготовки;

– уточнення критеріїв професійної готовності до використання ІКТ в результаті формувального експерименту.

ПрядкаА. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Чорна С. С.

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Вирішення проблеми активізації навчальної діяльності у ВНЗ, так чи інакше, лежить в основі всіх сучасних педагогічних теорій і технологій. Більшість з них направлена на подолання таких, що давно стали звичними і важко вирішуваними, проблем вищої школи, як: необхідність розвитку мислення, пізнавальної активності, пізнавального інтересу. На введення в навчання емоційно-особового контексту професійної діяльності. При цьому всі вони як засіб досягнення поставленої мети використовують ті або інші інструменти з числа методів активного навчання.

Навчально-виховний процес у ВНЗ юридичного профілю спрямований на формування у слухачів високих професійних і морально-вольових якостей. Враховуючи, що юридична професія відноситься до здійснюваної в системі “людина – людина”, вважаємо, що в розряд професійно значущих якостей такого фахівця слід віднести його педагогічну культуру, визначальну здатність юриста грамотно і цілеспрямовано взаємодіяти з людьми, вступ в контакт з якими диктується професійною необхідністю і надання допомоги яким у захисті їхніх інтересів, розбудові їх поведінки, ціннісних орієнтацій, соціальних ролей входить в коло професійних обов’язків.

Серед педагогічних технологій у навчальному процесі майбутніх юристів найчастіше використовуються ті технології, що орієнтовані на групову роботу студентів, навчання у співробітництві, активний пізнавальний процес, роботу з різними джерелами інформації. Саме ці технології передбачають широке використання дослідницьких, проблемних методів, застосування отриманих знань у спільній або індивідуальній діяльності, розвиток не тільки самостійного критичного мислення, але і культури спілкування, уміння виконувати різні соціальні ролі у спільній діяльності. Студенти отримують реальну можливість відповідно до індивідуальних задатків і здібностей досягати визначених результатів у різних областях знань, осмислювати одержувані знання, у результаті чого вони мають можливість формувати власну аргументовану точку зору на багато проблем буття.

На підставі аналізу різноманітних визначень понять “педагогічна технологія”, “новітні педагогічні технології”, і з’ясувавши основні аспекти дослідження педагогічних технологій, ми уточнили поняття “педагогічна технологія” у контексті підготовки майбутніх юристів.

Значна кількість педагогів та науковців досліджують питання застосування педагогічних технологій у навчальному процесі вищої школи. Можемо зробити висновок, що попри ґрунтовні теоретичні розробки вчених, технологічний підхід у практиці роботи вищої школи використовується недостатньо. Нині багато викладачів будують навчальний процес користуючись принципами традиційного навчання.

Також існує необхідність системності і різноманітності форм навчання, що обумовлено своєрідністю змісту юридичної освіти. Зміст науки і вікові особливості вимагають відповідної, адекватної форми навчання, визначають її характер: місце в процесі навчання, змінну, рухому структуру, способи організації, методичне оснащення. Різні поєднання цих компонентів дають можливість створювати різноманіття навчальних форм, що сприятиме більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу. Отже, удосконалення форм навчання сприяє інтенсифікації навчального процесу.

Отже аналіз стану використання педагогічних технологій засвідчує що застосування педагогічних технологій в процесі фахової підготовки спеціалістів займає значне місце в навчальному процесі ВНЗ. Проте питанню застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки юристів приділено недостатньо уваги. Нині існує необхідність вивчення питання впровадження педагогічних технологій з метою інтенсифікації навчальної діяльності юристів.

Решетник С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Л. О.

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

Актуальність теми дослідження. Реформування професійної системи освіти в Україні зумовлює необхідність кардинальних змін в управлінні професійно-технічними навчальними закладами на засадах системного підходу до збереження педагогічних норм, традицій і соціокультурних основ суспільства, перетворення функціоналу педагогічної реальності з огляду сучасних вимог, потенційного розвитку на основі цілеспрямованих змін і нововведень. Саме для цього здійснюється під їхнім керівництвом підготовка кваліфікованих робітничих кадрів.

Сучасний керівник ПТНЗ – це менеджер, який управляє педагогічною системою закладу, її розвитком, організовує і стимулює професійну діяльність підлеглих, вивчає попит на освітні послуги, забезпечує їхню якість

Управління ПТНЗ в умовах конкуренції та розвитку ринкових відносин передбачає:

– оптимізацію організаційно-управлінських структур;
– перехід від оперативного до програмно-цільового управління;
– впровадження нової етики управлінської діяльності взаємоповаги, позитивної мотивації;
– створення системи моніторингу ефективності управлінських рішень та їх впливу на якість освітніх послуг на всіх рівнях;
– організацію експериментальної перевірки та експертизи освітніх інновацій;
– впровадження інформативно-управлінських комп'ютерних технологій

Нині прийнято низку нормативно-правових актів щодо розвитку професійно-технічної освіти і навчання, (зокрема, внесено зміни у законодавчі акти, які регулюють діяльність професійно-технічних навчальних закладів). Це свідчить про існування невідкладних проблем модернізації системи професійної освіти в країні та її визнання.

Одним з таких пріоритетних напрямів є розроблення Національної рамки кваліфікації та стандартів професійно-технічної освіти на основі компетентнісного підходу та укріплення професій. Саме над цим нині працюють вітчизняні вчені і практики. Вважається, що розв'язання цих завдань на державному рівні певною мірою компенсуватиме ті проблеми, які мають місце на ринку праці.

На розвиток професійної освіти в країні великою мірою впливають інституційні та структурні зміни ринку праці. Зарубіжні аналітики зазначають, що ринок праці формує ринок освітніх послуг, а останній – реагує на його сигнали. Водночас із цим ринок праці формується також і системою професійної освіти.

Підвищення рівня ефективності роботи ПТНЗ залежить від зрілості економічного мислення як самого керівника, так і всього педагогічного колективу, яке забезпечує раціональне управління ПТНЗ в умовах сучасного ринку праці.

У ході нашого дослідження ми дійшли наступних висновків.

Глибокий аналіз наукової літератури з питань традиційного управління, спостереження за роботою керівників ПТНЗ, функції – безпосередня тривала робота в адміністративному апараті дали можливість – визначитись із поняттям "функції управління" та розробити певну класифікацію функцій директора сучасного професійно-технічного навчального закладу. Функції – це основні види діяльності, які утворюються шляхом зведення однотипних видів робіт, що виконує керівник, до більш загальних та поєднуються однаковою цілеспрямованістю.

Рижкова М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

В українському суспільстві на теперішній час поняття "фізична реабілітація" залишається незвичним і все ще новим, не дивлячись на більш ніж п'ятнадцятирічний досвід підготовки фахівців цієї галузі. В цьому сенсі, нажаль, Україна значно відстає від кращих світових зразків організації державної системи відновлення та збереження здоров'я нації, що робить питання про якісну підготовку фахівців-реабілітологів як ніколи актуальним.

Аналіз кваліфікаційних характеристик показує, що рекомендовані знання, вміння і навички, які вимагаються від фахівців з фізичної реабілітації, в повному обсязі повинні відбивати як загальнобіологічний, так і педагогічний та психологічний компоненти їхньої діяльності. Крім того, такі фахівці мають здійснювати освітянську і профілактичну роботу серед населення, спрямовану на формування культури здоров'я і життя.

Якісне здійснення педагогічної функції реабілітолога забезпечує стабільний та довготривалий результат будь-якого реабілітаційного впливу. Ефективна співпраця з реабілітологом – це підвищення якості роботи медиків, психологів, соціальних робітників, фахівців сфери фізичного виховання.

Процес підготовки фахівців-реабілітологів повинен бути максимально олюднений і педагогізований. Адже в практичній діяльності фахівець з фізичної реабілітації стикається з усім різноманіттям проблем відновлення здоров'я після перенесеної хвроби чи травми, адаптації до отриманої інвалідності, проведення профілактичних та оздоровчих заходів, корекції психофізичного розвитку дітей різного віку, догляду за хворими з особливими потребами і багато іншого. Всі ці проблеми при їх вирішенні потребують дійсної небайдужості, гуманізму, готовності до співпраці з будьякою категорією хворих, прагнення досягти максимально можливого покращення якості їх життя.

Необхідність професійної взаємодії в процесі реабілітації передбачає специфічні особливості реабілітаційної діяльності, що реалізуються в системі активних суб'єкт-суб'єктних стосунків. У ній головною діючою особою виступає фахівець-реабілітолог, який здатен разом із пацієнтом в умовах довірливих стосунків, взаємопорозуміння реалізувати індивідуально підібрану для нього програму реабілітації.

Отже, знання і навички, якими повинен володіти реабілітолог, повинні сприяти реалізації реабілітаційних програм для хворих різних нозологічних груп. Цілком очевидна необхідність підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до ефективної побудови відносин у системі "реабілітолог – пацієнт".

Очевидно, що фізична реабілітація – це процес, активним учасником якого повинен бути сам реабілітант. Така активна участь неможлива без розуміння, усвідомлення хворим суті процесу відновлення фізичного здоров'я, без об'єктивної оцінки власних можливостей та відповідної мотивації. Реабілітолог, як основний суб'єкт реабілітаційної діяльності, повинен уміти мотивувати пацієнта на здоровий спосіб життя, надихати, в тому числі і своїм прикладом, силою власної особистості, сприяти руйнації стереотипів, пов'язаних із хворобою, вибору способів оптимістичного реагування на тимчасову непрацездатність або тривалу інвалідність. Реалізація реабілітаційних програм повинна здійснюватись за допомогою використання сучасних педагогіч-

них методик, що дозволить мотивувати до здорового способу життя, опанування знань про значення високого позитивного впливу занять лікувальною й оздоровчою фізичною культурою та доступними видами спорту.

Таким чином, високий рівень педагогічної майстерності фахівців зі спеціальності "Фізична реабілітація" може сприяти підвищенню ефективности лікувальної фізичної культури, оздоровчого тренування, створенню мотивації до здорового способу життя, формуванню навичок самореабілітації та ефективної рухової рекреації. Особливо важливим професійний педагогічний вплив може виявитись в роботі з тими категоріями реабілітантів, що потребують індивідуального підходу, особливої уваги. До таких можна віднести дітей, осіб похилого віку, інвалідів. В найбільшій мірі це стосується саме осіб з набутою інвалідністю, які через глибоку психологічну травму, викликану раптовою втратою працездатності, особливо потребують індивідуального підходу і ефективної мотивації не тільки до реабілітації, а іноді навіть і до життя.

Романій Е. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О.

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ В УКРАЇНІ

Сучасний етап розвитку системи професійно-технічної освіти як одного з соціальних інститутів, що надає освітні послуги, проходить в складних умовах. Це пов'язано із зростаючими вимогами до якості підготовки кваліфікованих робітників з боку системи професійної освіти, ринку праці, студентської молоді і їх батьків, а також з економічними ризиками, демографічними проблемами, соціокультурними і етичними аспектами тощо.

Незважаючи на те, що в останні роки приділяється значна увага науковому розробленню проблеми управління професійно-технічними навчальними закладами, на сьогодні немає єдиного погляду на трактування цього питання. Це зумовлено тим, що дана проблема є багатогранною та може розглядатися з урахуванням різноманітних аспектів.

Проблема інновацій в управлінні професійно-технічними навчальними закладами є актуальною в реаліях існування системи освіти сьогодення. Очевидно, що важливим постає формування у керівника професійно-технічного навчального закладу вміння застосовувати в управлінні принцип інноваційності. Інноваційна складова в діяльності керівника професійно-технічного навчального закладу повинна пронизувати всі управлінські функції, всі напрями роботи.

Аналіз теорії і практики управління освітою та перспектив їх розвитку в кінці XX ст. – початку XXI ст., дає змогу виділити два якісно нових етапи в трансформації управлінських моделей.

Перший етап (1992–2002 рр.) – адаптація без реструктуризації. На ньому здійснювався перехід від жорстко централізованої моделі управління освітніми закладами, для яких держава була стратегічним замовником, інвестором і керуючим, до моделі виживання в ситуації різкого скорочення їх фінансування з національного державного бюджету.

Траєкторія розвитку адаптаційних стратегій управління освітою мала два вектори: орієнтація в основному на бюджетне фінансування та орієнтація на широке залучення позабюджетних коштів. Для цього етапу було характерним превалювання стратегій збереження, а не розвитку.

Другий етап – професіоналізація управління освітою (з 2003 р. – донині). Напрям модернізації системи вітчизняної освіти визначається з урахуванням загальносвітової тенденції переходу до економіки знань. Обов'язковою умовою такого переходу є необхідність трансформації стратегії виживання у стратегію інноваційного розвитку, а відтак формування відповідних їй організаційних структур і механізмів управління.

Ключовими концепціями забезпечення інклюзивного підходу до розвитку професійно-технічних навчальних закладів є такі: "інклюзія", "бар'єри на шляху участі в навчально-виховному процесі", "ресурси, спрямовані на підтримку навчання та участі" й "підтримка розмаїття".

Одним із пріоритетних шляхів розвитку професійної освіти є її децентралізація і регіоналізація. Децентралізація управління системою професійно-технічної освіти є необхідною умовою розвитку та модернізації професійно-технічної освіти в умовах динамічних суспільно-економічних змін, що забезпечить задоволення потреб особистості, суспільства і держави в освітніх послугах.

Підсумовуючи вищевикладене, вважаємо, що перспективи розвитку управління професійно-технічним навчальним закладом полягають в гармонійному поєднанні окреслених нами педагогічних засад.

Сакальський В. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О.

ІНТЕГРАЦІЙНІ НАВЧАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Соціально-економічні зміни в українському суспільстві, процеси глобалізації та інформатизації зумовили нові вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців із вищою освітою. Модернізація вищої освіти в Україні відбувається у напрямі її демократизації, гуманізації та спрямована на розробку перспективних моделей підготовки кваліфікованих фахівців відповідно до європейських стандартів.

У педагогічній науці активно здійснюється комплексна розробка проблеми інтеграції у системі вищої освіти, яка істотно впливає на оновлення професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Такі учені, як Г. А. Білецька, Ю. Д. Бойчук, К. І. Волинець, Я. М. Кміт, І. М. Козловська, Д. І. Коломієць, Я. Д. Якимович визначають та обґрунтовують філософські основи інтеграції знань в освіті; педагогічні умови, дидактичні та методичні основи інтеграції фундаментальних і професійно-орієнтованих, фахових і спеціальних дисциплін, теоретичного й виробничого навчання у підготовці майбутніх учителів; інтеграцію як засіб розвитку їхніх твор-

чих здібностей; формування системи інтегрованих знань студентів тощо. На їхню думку, успішність загальноосвітньої та фахової підготовки буде безпосередньо залежати від упровадження науково обґрунтованої інтеграції знань, форм та методів навчання, а однією з найважливіших умов підвищення наукового рівня вивчення основ наук та підвищення ефективності всього навчального процесу є дидактична інтеграція знань.

Інтеграція – це створення якісно нового цілого на основі виявлених однотипних елементів і частин у декількох різних одиницях, а потім пристосування цих елементів і частин та їх об'єднання; "інтеграційне заняття" – це заняття, яке ґрунтується на матеріалі двох або кількох сумісних дисциплін, підпорядкованих одній темі, що дозволяє домогтися цілісного, синтезованого сприйняття та глибоких різнобічних знань про об'єкт вивчення.

Аналіз розвитку проблеми інтеграції в історії педагогічної науки дозволяє стверджувати, що сучасний етап розвитку вищої освіти потребує цілісності знань різних рівнів – цілісність знань про дійсність, про природу; цілісність знань з тієї чи іншої освітньої галузі, предмета, курсу, розділу тощо, тому ідея впровадження інтеграційних занять є актуальною й перспективною та базується на таких історико-педагогічних передумовах: впровадження проблемно-комплексного методу навчання, побудованого на основі концентрації знань з різних предметів навколо провідної теми; наукова розробка та практичне втілення у навчальний процес міжпредметних зв'язків; визначення педагогічних та дидактичних умов інтеграції фундаментальних та інших дисциплін навчального плану вищих навчальних закладів, розробка й впровадження різноманітних інтегрованих навчальних курсів та ін.

Встановлено, що сьогодення потребує перебудови предметного навчання на інтегроване навчання, що ґрунтується на системному об'єднанні сумісних навчальних дисциплін із виділенням різних видів практик як інтегрувального компоненту. Доведено, що особливого значення набуває інтеграція фахових та медико-біологічних дисциплін, у результаті якої майбутні вчителі фізичного виховання отримують комплексні знання про анатомічні й фізіологічні особливості дітей різного віку, знання, які сприяють не тільки формуванню рухових навичок, а й зміцненню здоров'я школярів. Отже, в основу фізичного виховання повинні бути покладені закони анатомії й фізіології людини, оскільки головне завдання фізичного виховання – це розвиток сили та уміння свідомо виконувати різні рухи, уміння керувати ними та цілеспрямовано пристосовувати їх до діяльності.

Салієва І. А.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – к. пед. н, доцент Мельник О. М.

ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

1. Світ, у якому ми проживаємо на даний момент, – складний світ. Це світ занепаду загальнолюдських цінностей.

2. Освіта в Україні нерозривно пов'язана з суспільством, його традиціями та цінностями, і тому зберігає багато рис минулого. За роки незалежності відбулася певна демократизація атмосфери в освітніх закладах, але прояви репресивної, авторитарної педагогіки ще досить поширені. Через це у суспільстві виникає ситуація, коли дитина розуміє, що свою діяльність треба спрямовувати на досягнення матеріальних благ. Формується споживацька психологія. Домінуючими рисами характеру людей, втому числі і дітей та юнацтва, стають заздрість, егоїстичність, корисливість, прагматизм.

3. Як же припинити процес деградації та занепаду духовних цінностей в суспільстві? Звісно, що зміни треба починати з дітей – майбутнього нашого світу. В цій роботі я прагну дослідити те, наскільки зараз у дітей сформовані цінності та як підвищити, прищепити до дітей ціннісне ставлення до себе.

4. Цінність є особливим типом світоглядної орієнтації людини, уявленнями, які склалися в тій чи іншій культурі про ідеал, моральність, добро, красу. Будь-які події та явища в природі, суспільстві, житті індивіда сприймаються ним не лише за допомогою науково обґрунтованих теорій, а й пропускаються через призму власного ставлення до них.

5. Загальнолюдські цінності є регуляторами поведінки всього людства, виступаючи найважливішими критеріями, стимулами і знаряддями пошуку шляхів взаєморозуміння, злагоди і збереження життя людей планети.

6. Цінності відіграють важливу роль в житті суспільства. Якщо знання відповідає на питання "Як діяти?", то цінності дають відповідь на питання "Для чого діяти?", вони є метою діяльності. Знання є лише засобом здійснення цінностей.

7. Ціннісне ставлення до себе передбачає сформованість у зростаючої особистості вміння цінувати себе як носія фізичних, духовно-душевних та соціальних сил. Воно є важливою умовою формування у дітей та учнівської молоді активної життєвої позиції.

8. Характер ціннісного ставлення особистості до себе істотно змінюється з віком. У молодшому шкільному віці розвивається рефлексія, формується вміння оцінювати себе як предмет змін. У підлітковому віці формується прагнення до самоствердження, з'являється хворобливе переживання неуспіху, зростає роль самооцінки в регуляції поведінки.

9. Перед тим як обирати ті ефективні методи, прийоми, засоби формування та корекції у дітей ціннісного ставлення до себе, необхідно провести діагностику вже прищеплених дітям цінностей, проаналізувати, порівняти результати та зробити певні логічні висновки.

10. До ефективних діагностик, які будуть реалізовані на практиці, належать: спостереження за встановленим планом, тестова діагностика "Що я ціную в людях?", "Моральні цінності", діагностика ставлення до себе за методикою Лонга-Зіллера, малювання "Добра-погана людина", "Добрий-поганий вчинок", казкотерапія та пісочна терапія (за потреби для додаткового аналізу) та ін. Деякі діагностики вже мають корекційний характер для дітей.

Самсонова О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент СущенкоЛ. О.

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВИХОВАТЕЛІВ ДНЗ У ПІСЛЯДИПЛОМНИЙ ПЕРІОД ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Сучасному суспільству потрібен педагог, який здатний до відтворення нових ідей, пошуку оптимальних рішень в нестандартних професійних ситуаціях, до активної участі в інноваційних процесах, до неперервної творчої самореалізації й самовдосконалення.

У контексті сучасної культурно-освітньої ситуації оволодіння основами професійного самовдосконалення розглядається не тільки як атрибут професійної готовності до роботи в режимі саморозвитку, а як професійний обов'язок набуття певної системи цінностей, оволодіння прийомами професійного самоаналізу й розвиток певних якостей, навичок професійного самовиховання.

Сформована стійка потреба вихователя ДНЗ в постійному професійному самовдосконаленні – основна ознака його професіоналізму, продуктивної реалізації своїх професійних функцій. Як правило, педагогу-професіоналу властиві здатність до цільової концентрації творчих зусиль, оптимальна, конструктивна актуалізація своєї особистості, творча наснага, насиченість життя позитивними емоціями від успіху в роботі, свобода вибору й відповідальність за результати праці, поєднання емпатії, толерантності та рефлексії, інтересу до себе й інших колег, прагнення до змін тощо.

Зміст професійно-особистісного саморозвитку містить дуже близькі й пов'язані між собою поняття, зокрема, такі, як: самопізнання себе як особистості й професіонала, самоспостереження, самоусвідомлення, самосприяння, самоствердження, співвіднесення себе з іншими людьми, спеціалістами й майстрами своєї справи, самореалізація – потреба зростання і самовдосконалення, прагнення вчителя бути тим, ким він може і хоче стати (А. Маслоу), внутрішня активність у процесі розвитку себе, неперервний процес пошуку шляхів, як "випередити" себе.

Останнім часом багато науковців, розкриваючи механізм самовдосконалення, звертаються до вивчення стимулів професійного самовдосконалення, стверджуючи, зокрема, що самовдосконалення – це найвищий рівень саморозвитку, який починається з моменту самоствердження (у позитивних формах) і за сприятливих умов виходить далеко за їх межі.

Аналізуючи зміст існуючих наукових підходів до проблеми стимулювання професійного самовдосконалення вихователя ДНЗу системі післядипломної освіти, ми прийшли до висновку, що головною причиною недостатньої обізнаності педагогів у цьому напрямі є *відсутність спеціальної спрямованості* на підготовку майбутніх і сучасних вихователівДНЗ як суб'єктів своєї професійної долі.

Це підтверджено й отриманими нами даними під час порівняння результатів тестування на предмет вивчення ступеня прагнення 283 педагогів до професійного самовдосконалення та їхньої орієнтації в цих питаннях на час їхньої курсової перепідготовки одночасно в трьох інститутах післядипломної педагогічної освіти. Нами вивчалась наявність цілеспрямованості, потреб в реалізації професійних намірів, можливостей і здібностей, стан критичного ставлення до них, беручи до уваги самооцінку та оцінку інших через призму їхніх уявлень.

Виявлено чотири рівні розвитку потреби в професійному самовдосконаленні: низький, середній, високий і найвищий.

Зрозуміло, щоб сформувати у кожного вихователя ДНЗ прагнення і потребу в професійному самовдосконаленні, потрібно знайти, науково обґрунтувати спеціально для цього створені диференційовані програми й методики професійного саморозвитку, запропонувати механізми їх реалізації. Такий концептуальний підхід вимагає суттєвої переорієнтації у визначенні пріоритетів професійної підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів, що і є предметом наших подальших наукових пошуків.

Сємібратова А. Д.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – викладач Дроздова Т. В.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНИЙ ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДІ

Найважливішим компонентом духовного життя людини виступає система освіти, яка закладає у ще не сформованій молодій людині базисні цінності, формує її як особистість, закладає в ній ціннісні підвалини на все життя. Без постійної цілеспрямованої діяльності з отримання знань, умінь та навичок важко уявити місце людини в сучасному інформаційному суспільстві.

Загальна середня освіта – цілеспрямований процес оволодіння систематизованими знаннями про природу, людину, суспільство, культуру та виробництво засобами пізнавальної і практичної діяльності, результатом якого є інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток особистості, що є основою для подальшої освіти і трудової діяльності. Загальна середня освіта є обов'язковою основною складовою безперервної освіти.

Якість освіти – це сукупність показників, що розкривають різноманітні аспекти діяльності навчального закладу: зміст освіти, форми і методи навчання, матеріально-технічну базу, кадровий склад. Якісна освіта сьогодні – це здобуття учнями потрібних для сучасного суспільства знань, умінь, навичок, які вони можуть застосувати на практиці, в житті. Всім відомо, що якість освіти впливає на подальший розвиток життя дитини, від неї залежить чи зможе людина знайти себе у майбутньому.

У широкому розумінні якість освіти розглядають як збалансовану відповідність процесу, результату і самої освітньої системи меті, потребам і соціальним нормам (стандартам) освіти; у вузькому – як перелік

вимог до особистості, освітнього середовища й системи освіти, що реалізує їх на певних етапах навчання людини, якому відповідає певна сукупність показників.

Сучасне суспільство має потребу у високоосвічених і мотивованих фахівцях, здатних виконувати відповідні функції у державних і приватних організаціях, тому держава зацікавлена в забезпеченні високої якості підготовки майбутніх фахівців. Проблема професійного становлення одна з найважливіших у житті людини. Професія дає можливість людині задовольнити основну гамму власних потреб, часто стає основою побудови відносин з людьми, та, найголовніше, дає можливості актуалізувати свої здатності, самореалізуватися.

Готовність до свідомого вибору професії – це складне структурне утворення взаємопов'язаних і поєднаних переконаннями морально-вольових якостей особистості, способів поведінки, знань про професії, практичні вміння і навички, сформовані у відповідності з вимогами суспільства й можливостями навчально-виховного процесу в школі.

Вибір професії – одне з найважливіших стратегічних рішень у житті людини і складна комплексна проблема. Це складний акт самовизначення – свідомого вибору суб'єктом життєвої позиції, яка стає вирішальним чинником у виборі способів розв'язання тих чи інших життєвих проблем. Правильно організована профконсультаційна робота є найважливішим чинником формування усвідомленого, обгрунтованого вибору професії.

Успіх професійного самовизначення полягає не тільки в проведенні профконсультацій, але й в підвищенні якості освіти. Якщо учень на момент закінчення школи буде мати більшу кількість знань, вмінь, навичок та більш багатий досвід, йому буде легше визначитися з майбутньою професією.

Сиваш С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О.

ДО ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІННОВАТИКИ

На сучасному етапі розвитку освіти значне місце займає розвиток інноваційної діяльності педагога. Це зумовлено інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського життя, необхідністю підвищення рівня активності та відповідальності педагога за власну професійну діяльність, гуманістично зорієнтованим характером взаємодії учасників навчально-виховного процесу, оновленням змісту філософії сучасної освіти. У зв'язку з цим винятково важливого значення набуває інноваційна діяльність педагога.

Як особливий вид творчої діяльності, інноваційна педагогічна діяльність спрямована на оновлення системи освіти. Вона є результатом активності педагога, результатом зміни відповідно до особистих і суспільних потреб та інтересів. Інноваційна діяльність відбиває не лише особливості процесу оновлення, внесення елементів у традиційну систему освітньої практики, а й органічно включає в себе характеристику індивідуального стилю діяльності педагога-новатора. Стрижнем інноваційних процесів в освіті є впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику, вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду.

Інновації (італ. innovatione – новина, нововведення) – нові форми організації праці та управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки окремі установи та організації, а й різні сфери. Інноваційна педагогіка – це педагогіка, сутність якої – "творити майбутнє". Вона орієнтована не стільки на надання знань, які постійно застарівають, скільки на оволодіння базовими особистими компетенціями, які дають можливість здобувати знання самостійно. Інновації – це ідеї, процеси, технології, що є результатом якісної зміни педагогічного процесу і соціальних явищ. Головною рушійною силою інноваційної діяльності є вчитель, педагог-новатор, який є носієм конкретних нововведень, їх творцем, модифікатором. Він має широкі можливості і необмежене поле діяльності, оскільки на практиці переконується в ефективності наявних методик навчання і може корегувати їх, проводити докладну структуризацію та досліджень навчально-виховного процесу, створювати нові методики. Основна умова такої діяльності – інноваційний потенціал педагога. Творчість педагога-новатора проявляється в ефективному використанні вже створеного досвіду в нових умовах; в удосконаленні відомого у відповідності з новими завданнями; в освоєнні наукових розробок та їх розвитку; гнучкості при використанні запланованого в нестандартних ситуаціях; влучній імпровізації, як на основі точних знань, так і на високорозвинутій інтуїції; умінні обґрунтувати, як завчасно підготовлені, так і інтуїтивні рішення; в умінні фантазувати: бачити ближню, середню та далеку перспективи; умінні продукувати ідею, реалізувати її в конкретних умовах; бачити всі варіанти вирішення однієї й тієї ж проблеми; використовувати досвід інших.

Формування готовності педагога до інноваційної діяльності – системна діяльність, яка включає в себе такі етапи: діагностико-корегуючий; навчальний; аналітико-регулятивний. Джерелами інноваційних ідей можуть бути: несподівана подія (успіх або провал, як поштовх до розвитку, або розширення діяльності до постановки проблеми); різні невідповідності (між істинними мотивами поведінки дітей, їх запитами і бажаннями і практичними діями педагога); потреби педагогічного процесу (слабкі місця в методиці, пошук нових ідей); поява нових освітніх методик.

Теоретичне осмислення сутності інноваційної діяльності дає змогу дійти до висновку, що її реалізація потребує не лише володіння знаннями педагогічної інноватики, але й потенційної готовності фахівця до даного виду діяльності.

Симоненко І. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ

Реалії сьогоднішнього розвитку суспільства спонукають до реалізації компетентнісного підходу в професійній освіті майбутніх педагогів, педагогічна діяльність яких передбачає здатність освоювати нову інформацію, оволодівати і впроваджувати нові методи навчання і виховання, що враховували б соціальні та культурні зміни, які відбуваються у країні.Компетентністний підхід до підготовки фахівців у ВНЗ полягає в набутті та розвитку у студентів набору ключових, загально-галузевих та предметних компетенцій, які визначають його успішну адаптацію в суспільстві.

Специфіка педагогічного коледжу, який готує вчителів початкових класів і вихователів дошкільних закладів, вимагає від викладання української мови поєднувати формування наукового бачення мови (функціональний аспект) та прикладний характер української мови як суспільно-національної картини світу, як прагматичної реалізації інтересів держави, суспільства, кожного громадянина (комунікативний аспект).

Поняття “педагогічна компетентність” є схожим, але не тотожним з поняттям “професійна компетентність педагога”. “Професійна компетентність” є більш широким, всеосяжним поняттям, ніж “педагогічна компетентність”, яка є структурним елементом професійної компетентності. Критерієм ефективності професійної підготовки випускника педагогічного ВНЗ повинна бути сформована професійна компетентність як складна взаємодія професійних і особистісних характеристик. Професійна компетентність педагога постає як синтез когнітивного, наочно-практичного й особистісного досвіду. При цьому компетентність, виступаючи результатом навчання, не прямо випливає з нього, а є наслідком саморозвитку індивіда, узагальнення особистісного і діяльнісного досвіду.

Вважаємо, що компетентнісний підхід у сфері освіти – нове явище, ще мало досліджене. Упровадження компетентнісного підходу в освітній процес передбачає розробку інтегрованих навчальних курсів, у яких предметні галузі співвідносяться з різними видами компетентностей, розширення в структурі навчальних програм міжпредметного компоненту.

Ефективність викладання української мови у педагогічному коледжі зумовлена застосуванням поряд із традиційними навчальними заняттями (спарені уроки, практичне заняття, консультація) таких форм навчання, як лекція, семінарське заняття, залік, виконання індивідуальних завдань, самостійна робота студентів.

Методи і прийоми викладання слід спрямувати на забезпечення проблемно-пошукового типу навчання та досягнення його результативності.

Серед різних методів і прийомів особливе місце відводиться пояснювально-ілюстративному, евристичній бесіді з постановкою проблемних питань, спостереженню над мовою і мовленням, мовному аналізу, вправам, роботі з підручником, словниками, довідковою літературою, застосуванню програмованого навчання, використанню алгоритмів, тестів тощо.

Заняття з української мови у педколеджі спрямовані на досягнення власне предметних цілей, пов’язаних з формуванням мовної, мовленнєвої, комунікативної компетентностей. Одним із шляхів оптимізації процесу навчання української мови на основі компетентнісного підходу є застосування активних методів навчання рідної мови, що сприяє якісному вдосконаленню мовної освіти. Запропоновані методи дозволяють створити атмосферу співробітництва, визначити студента рівноправним суб’єктом навчальної взаємодії, змістити акценти з домінування окремих форм і методів навчання на визнання переваги творчої ініціативи, самоаналізу, самооцінки, самопізнання, самовираження та самореалізації.

Смоляк В. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

ТЕОРІЇ МОТИВАЦІЇ СТИМУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЯВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Ставлення до вчителя в суспільстві починає формуватися зі ставлення студента педагогічного вузу до самого себе, розуміння своєї ролі і призначення в соціумі.

Педагогічному становленню майбутнього вчителя початкової школи сприяє ціла система заходів, які реалізовані у педколеджах під час навчально-виховного процесу чи в позааудиторній та позанавчальній роботах

Дослідженнями питань професійного становлення майбутніх учителів займалися такі вчені як Ш. Амонашвілі, О. Абдуліна, Л. Ахмедзянова, І. Богданова, М.Євтух, І. Зязюн, Е. Карпова, Н. Кічук, І. Крохіна, А. Крупенін, Н. Кузьміна, З. Курлянд, О. Савченко, С. Сисоєва, С. Соловейчик, В. Сухомлинський, Р. Хмелюк, О. Цокур та ін.

Проблеми підготовки вчителя з початкової освіти досліджували вчені Н. Бібік, О. Біда, А. Бистрюкова, Т. Байбара М. Вашуленко, С.Єрмакова, М. Захарійчук, О.Івлієва, Н. Казакова, Н. Кичук, О. Комар, О. Мельник, В. Паскар, С. Ратовська, І. Титаренко Л. Хоружа та інші.

Підвищення інтересу педагогічного колективу ВНЗ до створення сприятливих та багатовекторних моделей, які б, окрім науково-практичної підготовки, дозволяли створювати ефективні умови професійного становлення кожного майбутнього вчителя з початкової освіти часто отримують відторгнення зі сторони студентів.

На нашу думку, даний факт підтверджує необхідність створення умов для стимулювання діяльності майбутніх учителів до професійного самовиявлення, а також підтверджує необхідність радикальної систе-

ми перебудови освіти, орієнтацію на якісно нові її результати, валідність рейтингу педагога, що корелюють з високими його особистими рисами.

Аналіз історичного досвіду поведінки людини за дослідженнями Крушельницької О. В. часто зводиться до простих стимулів спонукання: матеріального і морального заохочування, примусу. Із найбільш відомих, що й до цього часу широко застосовуються, є теорії мотивації: "батога і пряника"; "X", "Y" та "Z".

Так, "батогом" в давні часи більш за все виступав страх, біль, можливість вигнання з країни за невиконання вказівок царя, князя, короля, поміщика, а "пряником" виступало багатство або породичання з правителями. Ця теорія мотивації широко використовується в казках народів світу. Вона більш доцільна в екстремальних ситуаціях, коли ціль чітко визначена (потреба ліквідувати аварію тощо), але мало ефективна при виконанні складних проектів з великою тривалістю і значною кількістю працівників.

Зацікавлює простотою використання мотивів і стимулів теорія "X", "Y" і "Z", в основі якої є ставлення людини до праці. Теорія "X" була розроблена Ф. Тейлором, а потім розвинута і доповнена Д. Мак-Грегором, який добавив до неї теорію "Y". Теорія "Z" була запропонована значно пізніше, – у 80-ті роки. В. Оучі (модель поведінки і мотивації людини). "X", "Y" і "Z" – це абсолютно різні моделі мотивації, орієнтовані на різний рівень потреб, і, відповідно, керівник повинен застосувати досить різні стимули до праці.

В теорії "X" природним є застосування як основного стимулу – примус, а допоміжного – матеріальне заохочення.

Модель теорії "Y" відображає передову, творчо активну частину суспільства. Стимули спонукання до праці вданій теорії розміщуються в такому порядку: самоствердження, моральне і матеріальне заохочування, примус.

Теорія "Z" описує доброго працівника, який хоче працювати в групі, має стабільні цілі діяльності на довгу перспективу.

Стимули заохочування до праці при цій теорії ефективні в такій послідовності: матеріальне заохочення, моральне заохочення, самоствердження, примус.

Таким чином, працівники описаних теорій "X", "Y" та "Z", належать до різних груп і надають переваги різним мотивам поведінки та стимулам заохочування до праці.

Соболь А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

ПРОБЛЕМА ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В АСПЕКТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Як і передрікав О. Тоффлер світ XXI століття дедалі більше набуває ознаки інформаційного формату і Україна не є винятком у цьому процесі. Інформаційне суспільство характеризується системними змінами в економічній, політичній, соціальній, правовій, культурній структурі суспільства під впливом фактору якості обробки та створення інформаційного продукту.

Поширене використання інформаційно-комунікативних технологій є головною тенденцією в професійній та побутовій діяльності суб'єктів такого суспільства, а самі технології настільки сильно поглибилися у наше життя, що для повноцінної взаємодії, фахівець майже будь-якої професії має володіти навичками використання цих технологій. Діяльність практичного психолога не є винятком. Останнім часом вона як ніколи насичено представлена в віртуальному просторі і активно користується попитом у споживачів психологічних послуг.

З цих причин, підготовка нового покоління майстрів "душевної справи" набуває об'єктивно-перспективного характеру саме в аспекті потенційних можливостей психолога поширювати простір своєї діяльності у нову інформаційну реальність, якуприйнято називати "віртуальною".

Практичний психолог нового покоління вже не мислиться без представництва в інтернет-середовищі та активного використання в повсякденній практиці інформаційно-комунікативних технології, що в цілому дає змогу побудувати інформаційно-консультативне середовище.

Очевидно, що навички використання та створювання такого середовища допоможуть майбутнім практичним психологам здобуту гідну конкурентну перевагу серед інших фахівців, підвищити рівень та якість наданих послуг.

Згідно з Законами України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.", "Про освіту", "Про вищу освіту", "Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр.", пріоритетними напрямками державної політики є особистісна орієнтація освіти, запровадження освітніх інновацій, актуального інформаційно-технологічного забезпечення та формування у молоді та майбутніх фахівців сучасного світогляду, творчих здібностей, вміння самостійно проводити пошук та обробку інформації.

Все зазначене вище свідчить про необхідність спрямування наукових зусиль теоретиків і практиків професійної освіти на розв'язання пр едставленої проблеми. В контексті професії психолога, її сутність полягає у недосконалій професійній підготовці майбутніх фахівців в аспекті їхньої підготовленості до побудови та використання інформаційно-консультативного середовища.

Отже, з огляду на викладене вище, особливого значення набуває необхідність розробки орієнтованих на новітні інформаційно-комунікативні технології програм підготовки майбутніх психологів, що й стало предметом нашого дослідження.

Розв'язання зазначеної проблеми дасть змогу вирішити низку завдань, які виникають у професійній діяльності практичного психолога, а саме:

– створення і використання систем дистанційного, адаптивного та ігрового тестування;
– математичне моделювання психологічних процесів;
– розробка психолого-діагностичних методик які можуть бути автоматизовані;

– структурування й інтерпретація результатів психологічних досліджень:
– забезпечення дистанційної підтримки клієнтів;
– створення власного рекламного простору (кабінету) у системі Інтернет;
– забезпечення швидкого пошуку та аналізу нової психологічної інформації та обміну досвідом з колегами.

Старостіна О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Сущенко Л. О.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

В умовах мінливого суспільства, глобального оновлення не лише технологічної, а й ціннісної бази, а, крім того, зростання соціо-економічної мобільності фахівця, загострюється проблема його відповідності потребам безпосередньої діяльності. Розв'язання цієї проблеми слід шукати в площині безперервного професійного розвитку і саморозвитку впродовж життя. Ця проблема насамперед стосується педагогічних і науково-педагогічних кадрів, покликаних формувати суб'єктів будь-яких видів людської діяльності.

Звернення до досвіду реформ системи підвищення кваліфікації учителів Великої Британії пов'язано насамперед із тим, що активні й послідовні зміни цієї системи призвели до суттєвого покращення якості її діяльності. У вирішенні зазначених протиріч істотну роль відіграє дослідження системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у Великій Британії з її багатовіковими традиціями у галузі навчання та якісним впливом інноваційних технологій на зміст, організаційні форми та методи підготовки і підвищення кваліфікації вчителів, формування і розвитку їхньої професійної майстерності.

Важливість вивчення досвіду цієї країни підтверджується тим, що Велика Британія займає провідні позиції з розробки та впровадження освітніх інновацій і вирізняється зваженим підходом до проблеми оптимального поєднання національних традицій із актуальними тенденціями розвитку світових систем педагогічної освіти.

Аналіз історичних та педагогічних джерел засвідчив, що в останній чверті XX ст. система педагогічної освіти Великої Британії значно реорганізовувалася. Структурні реформи, які відбувалися в освіті Великої Британії з другої половини XX – на початку XXI ст., мали неперервний характер, продовжувалися протягом кількох політичних циклів, що дозволило забезпечити їх послідовність та ефективність. Так, період з другої половини XX століття в історії педагогічної думки країн Західної Європи, зокрема Великої Британії, представлений широким спектром різноманітних педагогічних течій та концепцій.

Вивчення, аналіз і осмислення процесу розвитку професійної майстерності педагогічних кадрів в умовах педагогічної освіти у Великобританії особливо у період з кінця XX – до початку XXI століть представляє велику науково-практичну значимість для вітчизняної системи педагогічної освіти, так як розгляд досліджуваної проблеми дозволяє глибше зрозуміти головні напрямки та особливості розвитку, як світового педагогічного процесу, так і основні тенденції його функціонування в теорії і практиці педагогічної освіти в окремо взятому регіоні, зокрема Великій Британії. Досвід Великої Британії з питань педагогічних досліджень у галузі навчання й виховання, практична спрямованість її системи підвищення кваліфікації учителів набувають актуальності на сучасному етапі розвитку української педагогіки. Але для того, щоб розробити систему підвищення кваліфікації учителів нового змісту навчання і виховання потрібен значний час на інтенсивні дослідження.

Теоретико-історичний аналіз дозволив стверджувати, що найефективнішими видами діяльності щодо розвитку професійної майстерності педагогічних кадрів у системі підвищення кваліфікації за допомогою самовдосконалення є: спроба себе у ролі керівника групи (фасілітатора); активна робота зі спеціальною літературою. Специфіка розвитку професійної майстерності педагогічних кадрів виявляється на різних етапах професійно-педагогічного становлення і розвитку його особистості та знаходить відображення в різноманітних видах педагогічної діяльності, професійних ролях, педагогічних стилях, типах рефлексії та ін.

Сухомлинова О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Кравченко В. М.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Основні шляхи оновлення освіти у новому тисячолітті передбачають: відтворення інтелектуального потенціалу народу; забезпечення можливостей для саморозвитку людини; підготовку молоді до інтеграції в суспільство; професійну адаптацію фахівця в умовах трансформації суспільного устрою та формування його професійної мобільності і конкурентної спроможності.

Суттєвою умовою успішної реалізації цих завдань є не лише забезпечення доступності здобуття якісної освіти протягом життя для усіх громадян, але й формування у них умінь самоосвітньої діяльності.

Самоосвіта є потребою творчої й відповідальної людини будь-якої професії, тим більше для професій із підвищеною моральною й соціальною відповідальністю, якою є професія педагога. Сьогодні держава покладає великі сподівання на тих, хто працює з молоддю, усвідомлюючи важливу місію педагога для динамічного розвитку суспільства. Виховати, всебічно розвинути, сформувати особистість, людину-творця, господаря своєї долі, патріота і громадянина. Таке завдання може виконати тільки висококваліфікований, творчо працюючий педагог. Вчитель, викладач – це не тільки той, хто навчає, а в першу чергу, той, хто вчиться сам. Кваліфіковане керування навчальною діяльністю своїх вихованців, продуктивним способам її здійснення можливе за умови володіння самим викладачем засобами самоосвіти. Тому однією з актуальних проблем педагогічної науки та практики є визначення сучасних підходів до самоосвітньої діяльності педагога.

Розвиток освіти та самоосвіти призводить до автономізації останньої як самостійного соціокультурного феномена. Актуалізація особистісного моменту в освіті, перенесення акценту на самоосвітню діяльність вбачається в тому, що особистість самостійно формує, "створює" себе, використовуючи самоосвіту як інструмент самореалізації, самоактуалізації, самовдосконалення. Тому в умовах сучасності самоосвіта особистості стала соціокультурною проблемою. Від її оптимального вирішення залежить соціальна мобільність і загальна культура особистості, перспективи розвитку суспільства та його соціальних інститутів. Отже, смислом та метою освіти є постійний розвиток педагога через його самоосвіту.

Однак, на етапі розбудови системи педагогічної освіти виникають суперечності між традиційною самоосвітою педагога та новими вимогами суспільства до його діяльності. Ці суперечності вимагають вирішення нових завдань: оновлення змісту самоосвіти та зміни її організації; утвердження креативності педагогіки; використання у зв'язку з високими темпами інформатизації навчального процесу сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що значно підвищує продуктивність процесу навчання.

Самоосвіта педагогів в умовах інформаційного суспільства набуває нового забарвлення, а саме: посилюється мотивація до самонавчання; стає можливою оптимально зручна і ефективна її організація; з'являється можливість побудови індивідуальної траєкторії навчання, створення особистої електронної колекції знань; зменшується час на пошук потрібної інформації, її опрацювання, зберігання та перетворення у власні знання; активізується процес отримання знань, підвищується рівень розуміння та емоційного сприйняття інформації.

Щодо змісту самоосвітньої діяльності, на наш погляд, до програми самоосвіти педагога потрібно внести наступні напрямки:

– формування базових знань та вмінь роботи у сучасному комунікаційно-інформаційному середовищі (пошукові системи Інтернету, електронна пошта; локальні комп'ютерні мережі навчального закладу);

– формування навичок роботи в операційній системі Microsoft Windows і з пакетами офісних програм Microsoft Office;

– набуття навичок розробки матеріалів методичного забезпечення навчальних предметів, які викладає педагог (системи підтримки змісту навчання та контролю засвоєння навчального матеріалу);

– набуття навичок застосування сучасних технічних засобів навчання.

Виконання такої програми самоосвіти не можливо без підтримки адміністрації навчального закладу та створення відповідних умов для підвищення рівня самоосвітньої діяльності.

Процес організації самоосвітньої діяльності педагога в сучасних умовах потребує вирішення таких завдань:

– методична допомога викладачеві щодо набуття знань в галузі сучасних інформаційних технологій (курси підвищення кваліфікації, постійно діючі методичні семінари, творчі групи);

– створення системи мотивації самоосвіти (зниження навчального навантаження під час інтенсивного періоду програми самоосвіти, можливість кар'єрний росту, фінансова підтримка);

– забезпечення навчального процесу сучасною матеріально-технічною базою (доступ до Інтернет, локальна мережа, достатня кількість комп'ютерних комплексів, демонстраційного обладнання).

Сущенко Р. В.
Запорізький національний технічний університет

УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ – ПІДҐРУНТЯ ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ

Широкомасштабні та глибокі перетворення, що відбуваються в нашій країні, відзначені глибокою політичною трансформацією суспільства. Ознаками розвитку в Україні інформаційного суспільства є домінування високоефективних технологій отримання, збереження, обробки, аналізу, поширення та використання інформації у світоглядній, духовній, естетичній, побутовій, виробничій та інші сферах діяльності. Хоч сучасні суспільні перетворення стосуються усіх членів суспільства, їх відчутного впливу зазнає саме професійна підготовка в цих умовах інженерних кадрів залізничної галузі.

Передумовою таких змін може стати стійкий професіоналізм і готовність до них інженерних кадрів, їх психолого-педагогічна культура, сформованістьпевної світоглядної зрілості особистості інженера, його внутрішня налаштованість на спілкування з людьми в контексті професійної діяльності, а також уміння відчувати настрій іншої людини, її внутрішній світ, поважати її гідність як особистості.

Тому дослідженню проблеми професійної підготовки інженерних кадрів у вищій школі завжди приділялася належна увага, зокрема таким її аспектам: культурологічній підготовці студентів (Г. П. Васянович, О. М. Олексюк, О. П. Рудницька та ін.); особливостям розвитку особистості майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки (В. М. Гриньова, В. В. Рибалка, В. А. Семиченко та ін.), зокрема, їх творчих якостей (Ю. А. Азаров, Г. О. Балл, В. А. Кан-Калик, С. О. Сисоєва та ін.); якостей керівників-лідерів (Н. А. Валєєв, А. О. Новицька-Колодіна, О. Г. Романовський, Л. Л. Товажнянський, Т. О. Шаргун та ін.).

Проте, сьогодні ще обмаль досліджень з цих питань, бракує методичних рекомендацій, які б дозволили науково обґрунтовано визначати місце і роль цього феномена в повноцінній професійній підготовці та самореалізації будь-якого спеціаліста, а особливо – інженера.

Тривале ігнорування наукового осмислення даної проблеми гальмує процес розвитку не тільки базової професійної підготовки інженерів залізничного транспорту, розвитку їхньої управлінської культури, розширення і збагачення морально-духовного професійного досвіду, а й педагогіки формування загальної людської культури.

У зв'язку з цим управлінську культуру інженера залізничного транспорту можна представити як поєднання його особистісних якостей, зокрема, людяності, інтелекту, належної мовленнєвої культури, духовної взаємодії з колегами, чесності, порядності, доброзичливості, відповідальності тощо) та суто управлінської культури – постановки цілей конкретної інженерної діяльності, прийняття доцільних управлінських рі-

шень, високої продуктивності застосування інноваційних комунікаційних технологій, відходу від авторитарного стилю управління до демократичного тощо.

Отже, у найбільш загальному плані на основі аналізу сучасної педагогічної літератури, результатів дослідження нами визначено складові управлінської культури інженера залізничного транспорту як цілісне інтегроване утворення, що виражається у сукупності соціально-педагогічних умінь його особистості, необхідних для успішної самореалізації та соціальної взаємодії у багатокультурному суспільстві.

Ці управлінські вміння та навички виявляються у високій чутливості особистості інженера до суспільних змін, проблем полікультурного середовища у сфері залізничної галузі, у творчому осмисленні та позитивному сприйнятті переосмислених своїх позицій, що реалізуються у власній готовності до змін, особистісному професійному вдосконаленні.

Таким чином, педагогіка в університетах залізничного профілю має стати найпотужнішим видом суттєвої модернізації та прискорення оволодіння базовими якостями управлінської культури інженерів залізничного транспорту нового покоління.

Табінська С. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІ ФІЗВИХОВАННЯ: СУПЕРЕЧНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ

Проблема покращення стану здоров'я й фізичної підготовленості молоді в умовах нинішньої політичної, екологічної та економічної реальності викликає все більшого занепокоєння потребуючи активізації інтенсивного пошуку оновленого змісту, завдань, організаційних форм освітнього процесу, методів, засобів і прийомів навчання орієнтованих на розвиток специфічного для даного фаху комплексу особистісно-професійних характеристик майбутніх бакалаврів з фізичного виховання.

Вченими запропоновано вагомі теоретичні та емпіричні засади професійної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання, однак на жаль розмаїття та велика кількість досліджень з даного напрямку ще не призвела до вироблення цілісної системи формування у майбутніх бакалаврів з фізичного виховання стану готовності для подальшої успішної педагогічної справи, а проблема модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання до сьогодні не ставала предметом спеціальної уваги вчених. Така наукова розвідка допомогла б подолати низку суперечностей, характерних у сфері вищої педагогічної освіти з фізичної культури, зокрема між:

– необхідністю модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів з фізичного виховання та відсутністю експериментально перевіреної цілісної концепції її реалізації в умовах глобальної перспективи інформаційного суспільства;

– існуючою поліваріантністю ідей щодо оновлення педагогічної складової професійної підготовки майбутніх бакалаврів з фізичного виховання та традиційними нормативно-правовими обмеженнями в корекції змісту, формах та засобах реалізації навчально-виховного процесу у вищих закладах освіти з фізичної культури України;

– усвідомленням екзистенціальної потреби кожної дитини у якісному фізичному вихованні в умовах екологічної небезпеки, гіподинамічного способу існування та відсутністю адекватної системи відбору, процесуальної сепарації та підтримуючих особистісно-професійних мотивів фахового зростання здатних до педагогічної справи в сфері фізичного виховання осіб;

– розумінням важливості впровадження ідеї керованої елітної професійно-педагогічної підготовки на бакалаврському рівні за рахунок сучасних освітніх, педагогічних технологій, комплексно-диференційованих програм та відсутністю механізмів її реалізації у вищих закладах освіти фізичної культури;

– сучасним усвідомленням нової педагогічної парадигми освіти, що дозволить надати імпульс традиційній освітній програмі за рахунок забезпечення педагогічних умов для особистісного розвитку та майбутньої професійної самореалізації педагогічних кадрів з фізичного виховання й домінуючою імперативною парадигмою в методології, теорії й практиці педагогіки ВНЗ фізичної культури при підготовці майбутніх бакалаврів з фізичного виховання;

Загальна гіпотеза дослідження полягає в тому, що модернізація професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів з фізичного виховання є необхідною умовою об'єктивації та упредметнення задекларованих в державних документах різного рівня національних реформ в сфері фізичного виховання (Закон України "Про Вищу освіту", Загальнодержавна соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на 2013–2017 роки, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.) тощо).

Загальну гіпотезу дослідження конкретизовано в *часткових гіпотезах*, відповідно до яких ефективність професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів з фізичного виховання буде кращою за умов реалізації в педагогічному процесі відповідних вищих навчальних закладів наступних організаційно-педагогічних концептів:

– запровадження авторської моделі модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання, побудованої з урахуванням підтверджених пролонгованих та масштабних експериментів вітчизняних та зарубіжних дослідників;

– забезпечення розвитку інтегративного особистісного утворення (педагогічної свідомості), у тому числі формування фахової самоідентифікації майбутніх бакалаврів з фізичного виховання через активізацію процесів особистісно-професійного самопізнання та оперативної корекції неефективних професійних патернів студентів у ході вивчення дисциплін практичного блоку;

– використання адаптованої до специфічних умов педагогічної діяльності вчителя фізичного виховання сучасної логістики впровадження креативного компоненту у систему наукової роботи; методів та

засобів театральної освіти у систему педагогічної практики та викладання дисципліни психолого-педагогічного спрямування у майбутніх бакалаврів з фізичного виховання;

– запровадження мережевого інформаційно-комунікаційного середовища в системі фахової підготовки майбутніх бакалаврів з фізичного виховання, у тому числі використання на базі навчальних оболонок типу Moodle інтерактивних навчально-методичних комплексів дисциплін психолого-педагогічного спрямування;

– культивування критичності, креативного характеру та педагогічного мислення у процесі науково-дослідної та самостійної навчально-пізнавальної діяльності, проектування індивідуальних стилів професійно-педагогічної діяльності, що відображає специфіку педагогічної праці.

Терьохіна О. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

ЗАСТОСУВАННЯ АЛГОРИТМІЧНИХ ПРИПИСІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ІНЖЕНЕРНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-МАШИНОБУДІВНИКІВ

Інженерне мислення інженера-машинобудівника постає як процес цілеспрямованого, опосередкованого та узагальненого відображення суб'єктом суттєвих властивостей та відношень об'єктів інженерної діяльності, результатом якого є ефективне і раціональне вирішення тієї чи іншої інженерної проблеми.

Методичні особливості розробленої нами системи формування інженерного мислення майбутніх інженерів-машинобудівників ґрунтувалися на використанні алгоритмічних приписів різного рівня складності, реалізованих під час вивчення комплексу дисциплін: "Хімія", "Фізика", "Історія інженерної думки" (модуль "Нестандартні інженерні рішення у галузі оброблення металів тиском"), "Технологія машинобудування", "Теорія різання", "Технологічні методи виробництва заготованок", "Ріжучий інструмент"; "Металорізальні верстати та системи", "Проектування технологічної оснастки".

При алгоритмізованому навчанні у змісті навчання виділяються навчальні алгоритми. Алгоритм, за Л. Н. Ланда, є правило, що пропонує послідовність елементарних дій (операцій), які в силу їх простоти однозначно розуміються, виконуються всіма. Алгоритм – це система вказівок (приписів) про ці дії, про те, які з них і як треба робити.

Таким чином, алгоритмічний процес становить собою систему дій з об'єктом. У нашій системі формування інженерного мислення майбутніх інженерів-машинобудівників алгоритми служать предметом засвоєння для студентів і засобом навчання, що показує, які дії і в якій послідовності необхідно виконати, щоб засвоїти нові знання. Однією з переваг алгоритмізації навчання є можливість формалізації цього процесу і його модельного подання, оскільки алгоритми становлять собою покрокову програму діяльності учіння і викладання.

Важливою особливістю використовуваних алгоритмічних приписів був їх динамічний характер. Послідовне поєднання окремих алгоритмічних приписів у складну програму дій, в складний алгоритмічний припис більш високого рівня, відбувалося поступово, шляхом виконання спеціальних завдань конструкторсько-технологічного плану при вивченні фундаментальних, професійно-орієнтованих дисциплін, а також при проведенні різних видів практик.

Під час вивченні таких фундаментальних дисциплін, як "Фізика" і "Хімія" алгоритмічні приписи, що становлять сукупність вказівок, можна використовувати для навчання методам мислення (методам розв'язування задач з фізики і хімії). Кожна вказівка повинна вимагати виконання певної дії. З точки зору ступеня узагальнення, алгоритмічні приписи для розв'язання задач з фізики і хімії можна поділити на загальні і часткові (вузькотематичні). Загальні алгоритмічні приписи складаються з вказівок, спрямованих на виконання більш загальних операцій, ніж часткові приписи.

Більш узагальнений алгоритмічний припис студенти використовують під час виконання завдання з конструювання деталі під час вивчення інтегративної дисципліни "Технологія машинобудування".

Цей алгоритмічний припис містить наступні кроки та операції:

1. Визначення призначення і конструкції деталі.
2. Аналіз технологічності конструкції деталі.
3. Визначення типу і форми організації виробництва.
4. Вибір конструкції та способу отримання заготовки.
5. Вибір способів обробки поверхонь та призначення технологічних баз.
6. Побудова технологічного маршруту.
7. Проектування технологічної операції

Технологічна операція – це закінчена частина технологічного процесу, виконувана на одному робочому місці. Зміст операції часто визначається кількістю переходів, які можуть бути виконані на вибраному типі верстата, при цьому у відповідності з алгоритмічним приписом майбутні інженери-машинобудівники прагнуть домогтися скорочення трудомісткості, підвищення продуктивності і економічності. Проектування операцій студенти завершують розробкою схеми контролю і вибором необхідних контрольно-вимірювальних засобів; кожна технологічна операція повинна виконуватися з дотриманням спеціально складеної чи затвердженої раніше інструкції з охорони праці.

Таким чином, у процесі професійної підготовки майбутніх інженерів-машинобудівників на основі оволодіння ускладненими алгоритмічними приписами і їх практичним застосуванням при виконанні навчальних конструкторсько-технологічних завдань відбувається формування інженерного мислення.

Тирон В. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Л. О.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЮ РОБОТОЮ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Створення на загальнодержавному та регіональному рівнях цілісної системи управління науково-методичною роботою, для якої були б характерні гнучкість, демократизм, мобільність і яка забезпечувала б можливості самореалізації, значною мірою залежить від рівня внутрішнього управління навчальним закладом будь-якого рівня і типу, від того, наскільки ефективно в умовах розбудови української державності, культурного та духовного відродження українського народу забезпечується відповідність навчання і виховання запитам особистості, суспільним потребам та світовим досягненням.

Нова модель системи управління закладами освіти має ґрунтуватись на удосконаленні професійної підготовки педагогічних і науково-педагогічних працівників, які спроможні працювати зі зростаючими потоками наукової інформації, вивчати і впроваджувати інноваційні освітні технології. Саме тому виникла проблема підготовки нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їх професіонального та загальнокультурного рівня, радикальної перебудови системи управління сферою освіти шляхом її демократизації та гуманізації.

Методична діяльність вищого навчального закладу є специфічним різновидом освітньо-управлінської діяльності. Сучасне розуміння сутності професійної діяльності методиста (як взаємодії педагогічної, управлінської та інноваційної складових) у вищому закладі освіти виходить далеко за межі суто організаційної методичної роботи і сягає творчого, науково-методичного та дослідницького рівня.

Сьогодні реальний рівень розвитку науково-методичної роботи у ВНЗ є одним із найважливіших критеріїв оцінки його діяльності і повинен сприяти підвищенню професіоналізму сучасного викладача ВНЗ. Педагогічне управління системою не може реалізуватися без вирішення теоретичних і практичних завдань, таких, як тенденції, принципи, зміст та інші фундаментальні положення.

Система науково-методичної роботи вищого навчального закладу має всі можливості для забезпечення зростання рівня професіоналізму викладача з урахуванням набутого досвіду (вдосконалення професійних якостей, збагачення й оновлення наявної суми знань і вмінь) та особистісних змін (розвиток особистісних властивостей, вдоволення індивідуальних освітніх потреб, забезпечення повнішої самореалізації викладача у професійній діяльності). В основі функціонування системи науково-методичної роботи вищого навчального закладу має знаходитися навчально-розвивальна діяльність, спрямована на досягнення окресленої мети. Невідривність від практичної діяльності дає змогу поєднувати набуті теоретичні знання з практикою; надавати оперативну індивідуальну методичну допомогу викладачеві; враховувати сильні і слабкі сторони у професійній діяльності педагога; створювати умови для обміну досвідом.

Отже, до засад системи науково-методичної роботи ми відносимо не лише структуру, зміст, а і форми її проведення. Форми науково-методичної роботи в коледжі забезпечують його методичні заходи, виявляють оптимальні засоби щодо їхнього впровадження. В основі системи науково-методичної роботи навчального закладу мають перебувати такі форми організації методичної роботи, які сприяли б підвищенню професійного рівня педагогів у системі післядипломної освіти. Це управління через взаємодію, через зворотний зв'язок із педагогами, коли кожен викладач стає учасником процесу управління системою, що у свою чергу створює мотиваційне підґрунтя для самоорганізації та самоактуалізації кожного її учасника. Основне завдання науково-методичної роботи – підвищення якості навчання, роботи на результат.

Тригуб С. Є.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У процесі розвитку демократичних основ українського суспільства посилюється роль медичної діяльності, спрямованої на забезпечення кваліфікованої допомоги громадянам України. Лікарі в Україні виконують функції, що мають на меті покращення, насамперед, якості медичного обслуговування та співпраці з пацієнтами. У зв'язку з цим сьогодні приділяється особлива увага питанням підвищення ефективності та вдосконалення фахової підготовки майбутніх медичних працівників, формування у них професійної культури.

Посилення уваги медичних структур до питань формування професійної культури у майбутніх фахівців медицини зумовлене соціальними, культурологічними та науково-педагогічними чинниками, адже професійна культура медиків безпосередньо впливає на характер вирішення багатьох соціальних проблем, створює сприятливі умови для налагодження ефективних зв'язків з різними категоріями населення.

В Україні відбувається становлення нової системи професійної освіти, яка орієнтована на входження до світового освітнього простору. Приєднання нашої держави до єдиного європейського освітнього простору вимагає від вищої школи підвищення якості підготовки фахівців до рівня міжнародних стандартів. Сформованість професійної культури є одним із таких стандартів. Цей реформаційний процес супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії та практиці, відбувається зміна освітньої парадигми, пропонується інший зміст медичної освіти, використання різних підходів.

На сучасному етапі розвитку у вищих навчальних закладах освіти спостерігається певне відставання практики формування професійної культури від вимог сучасного суспільства. Причиною цього є нерозробленість теоретичних і методичних засад професійної підготовки фахівців, зокрема в системі вищих медичних закладів освіти МОЗ України, недосконалість методик, технологій і засобів навчання, які в них застосовуються, недостатність підготовки кладачів до упровадження освітніх інновацій у цій сфері.

Тому побудова концепції формування професійної культури будувалась нами на основі аналізу соціально-педагогічної ситуації, а також філософської, культурологічної, психологічної та педагогічної літера-

тури *з* цієї проблеми. Узагальнюючи роботи, в яких розкриваються ці питання, нами виділено декілька напрямів і підходів до створення теоретичних основ авторської концепції.

Ми спирались на визначення сутності культури як філософської категорії, зокрема, на наукові праці А. Арнольдова, В. Бакштановського, Е. Баллера, С. Газмана, В. Давидовича, С. Іконнікова,Є.Ільєнкова, Е. Маркаряна, В. Межуєва, Е. Соколова та інших.

Для нашого дослідження важливими є праці С. Анісімова, А. Арнольдова, В. Блюмкіна, М. Дьоміна, С. Дробницького, А. Коршунова, Г. Оботурова, Т. Пороховської, Н.. Розова, Е. Соколова, Н.. Чавчавадзе та інших філософів, які розглядають культуру як систему цінностей.

В основу теоретичних підходів до проблеми покладено культуру мовленнєвої комунікативної підготовки майбутніх медиків, основні ідеї якої покладено у працях учених-медиків про специфічні особливості лікарської діяльності, етики та деонтології, формування особистості медичного працівника (Є. Вагнер, Ю. Віленський, О. Грандо, О. Громов, Б. Карвасарський, Б. Ліхтенштейх, П. Назар, О. Орлов, В. Петровський, Л. Пиріг, І. Шамов).

Проте аналіз лінгвістичної та психолого-педагогічної літератури і педагогічної практики з питань формування професійної культури майбутніх медичних фахівців свідчить про наявність суперечностей між існуючим рівнем професійної культури та державними вимогами до неї; між вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики медика до професійної культури і рівнем готовності науково-педагогічного складу до її формування; індивідуальними внутрішніми світоглядними позиціями абітурієнтів медичного факультету, з якими вони прийшли до вищого навчального закладу, і загальними установками науково-педагогічного складу, який намагається організувати роботу з медичними фахівцями відповідно до виконання вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики майбутнього лікаря.

Подолання вказаних суперечностей – предмет подальших наших досліджень.

Фролов Д. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

СТАН ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Зміст функцій сучасних професійно-технічних навчальних закладів, обумовлений Законами України “Про професійно-технічну освіту”, “Про інноваційну діяльність”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про наукову і науково-технічну експертизу”; Указами Президента України “Про заходи щодо пріоритетного розвитку освіти в Україні” (2010 р.) та “Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року”, Концепцією розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні, Державною цільовою програмою розвитку професійно-технічної освіти на 2010–2015 роки вимагають змін в організаційному аспекті існування педагогічного колективу, пошуків нових форм і методів адміністративної, педагогічної, методичної діяльності директорів професійно-технічних навчальних закладів (далі – ПТНЗ) та їх заступників.

Відповідно до вимог сучасної освітньої парадигми провідними напрямами діяльності керівників ПТНЗ варто вважати створення необхідних умов для творчості педагогічних працівників, студентів і слухачів, для впровадження прогресивних форм і методів навчання, розвитку інноваційної діяльності, проведення педагогічних експериментів.

Безперервна освіта є головною умовою всебічного розвитку особистості керівника, засобом реалізації його здібностей, підвищення рівня професійної компетентності, збагачення творчого потенціалу. Підготовка кваліфікованих робочих кадрів вимагає посилення методичної роботи в навчальних закладах профтехосвіти, підвищення її ефективності в реалізації нового змісту, форм і методів навчання та виховання майбутніх робітників.

Методична робота – це діяльність по навчанню і розвитку кадрів, виявленню, узагальненню і поширенню найбільш цінного досвіду, а також створенню авторських методичних розробок для забезпечення освітнього процесу. Аналіз методичної роботи в аспекті діяльного підходу дозволяє виділити цілі, засоби і мотиви даного виду діяльності. Рішення конкретних задач: вивчення спеціальної літератури, аналіз педагогічних технологій, створення власного методичного проекту і т. п. Методична робота в навчальних закладах страждає істотними недоліками: допомога викладачам ведеться найчастіше без обліку їхніх індивідуальних особливостей, конкретних професійних утруднень, а також без обліку соціально-економічних змін у країні. Напрацьований матеріал по масових і індивідуальних формах методичної роботи, проведений профтехучилищами, не завжди дає позитивні результати.

Для цілеспрямованої роботи з управління педагогічним колективом, підвищенню його професіоналізму необхідна грамотна організація методичної роботи.

Для того, щоб забезпечити диференційований підхід до підвищення професіоналізму педпрацівників, розвити їх індивідуальний творчий стиль діяльності, з кожною групою педагогів ведеться різнорівнева методична робота. Так, школа становлення починаючого педагога через клуб “молодий учитель”, робота якого носить узагальнений характер, передбачає корекцію діяльності педагогів з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

Засобами “Школи педагогічної майстерності” забезпечується аналіз утруднень у діяльності викладачів та майстрів, виявлення і постановка проблеми, удосконалювання самоосвіти, практичне відпрацьовування професійних умінь і навичок, створення умов для набування і розвитку педагогічного досвіду. “Школа педагогічної майстерності” сприяє виявленню і розвитку нових творчих ідей педагогів.

Халілова Н.
Класичний приватний університет

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ

В умовах інтеграції України в європейський комунікаційний і освітній простір зростають вимоги суспільства до професії педагога – викладача ВНЗ, в тому числі до формування комунікативної компетентності як однієї з найважливіших ознак їх професіоналізму.

Комунікативну компетентність досліджували і продовжують досліджувати українські та зарубіжні вчені (С. Амеліна, Л. Анпілогова, Ю. Ємельянов, Ю. Жуков, В. Іванов, Т. Колбіна, Н. Корольова, Д. Люіс, А. Маркова, А. Панфілова, Л. Петровська, А. Сергієнко, Л. Столяренко, О. Федоров тощо).

Комунікативна компетентність – це сукупність досвіду, комунікативних знань, умінь, навичок, компетенцій, які дозволяють творчо самовиразитися журналістській індивідуальності у сфері професійного спілкування, вирішити спектр поставлених творчих завдань; це – здатність особистості до мовленнєвого спілкування і вміння слухати, що є однією з найважливіших особистісно-професійних рис журналіста. Серед складових комунікативної компетентності вчені називають мовну і риторичну компетенції, здатність правильно організувати спілкування, впливати на людей словом.

Ефективність викладацької діяльності залежить від уміння будувати ефективний діалог за правилами етики професійного спілкування, творчо налагоджувати духовну взаємодію і педагогічну співпрацю в процесі комунікації під час навчального процесу.

Отже, одне із завдань професійної підготовки викладачів ВНЗ – підготовка комунікабельної особистості, що передбачає розвиток та стимуляцію творчих резервів кожного магістранта, поглиблення самосвідомості та суб'єктності особистості, її здатності до самореалізації та творчого самовираження. Володіння мистецтвом діалогічного спілкування в наш час конче необхідним, оскільки діалог є основою людського взаєморозуміння.

Хоменко Т. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

На сучасному етапі демократичного напряму розвитку гуманного суспільства, визнанням нашою державою у 1991 році Конвенції ООН "Про права дитини", посилилася увага до якості й доступності освіти для дітей та молоді з особливими освітніми потребами. Кожна людина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, має право на одержання освіти, якість якої не різниться від якості освіти здорових людей. Настала потреба у створенні належних умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному закладі. Такі заклади стають центрами реабілітації, адаптації дітей до оточення.

Інтеграція молоді з особливостями психофізичного розвитку в масові навчальні заклади – це процес, який набуває все більшого розповсюдження в освіті сучасної України, однак, варто наголосити на тому, що курс на освітню інтеграцію передбачає повне збереження спеціальних установ, які успішно функціонують на території України та відкриття нових спеціальних закладів, відповідно до інноваційних освітніх моделей. Намагатися забезпечити умови для освітньої інтеграції необхідно, але не варто руйнувати фундамент минулого.

Основною метою є розробка і реалізація механізму інтеграції дітей та молоді з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади, ранньої інтеграції цих дітей в соціальне середовище з урахуванням їхніх типологічних та індивідуальних особливостей.

Процеси інтеграції дітей та молоді з особливими освітніми потребами в загальноосвітні навчальні заклади набудуть значного поширення і стануть успішними за умови зміни ставлення в суспільстві до цих дітей та до ідеї інклюзії, покращення матеріального забезпечення системи освіти, здійснення необхідної фахової підготовки майбутніх педагогів і проведення їх масової перепідготовки.

У кожного студента з інвалідністю є певні особливості та функціональні обмеження, що ускладнюють процеси навчання в інтегрованому середовищі та їх соціалізації.

При цьому доступність та безбар'єрність освітнього середовища є необхідною умовою успішного навчання студентів з особливими потребами, в першу чергу для студентів з вадами опорно-рухового апарату, зору та слуху. Всі приміщення та аудиторії мають бути фізично доступними для студентів, незалежно від їх функціональних обмежень. Треба також забезпечити умови, за якими їм були б повністю доступні всі форми навчальних занять, освітніх послуг і соціально-культурного життя.

Тож, для інтеграції студентів з інвалідністю в освітнє середовище необхідно забезпечити вільний архітектурно-освітньо-комунікаційний простір, в якому вони можуть безпечно пересуватись, навчатись та спілкуватись.

Вважаємо що, за умов проведення комплексної корекційної навчально-виховної та лікувальної роботи стає можливим оволодіння учнями з порушеннями опорно-рухового апарата програмою загальноосвітньої школи, що дає їм змогу продовжувати післяшкільне навчання. Так, матеріали спеціально проведених катамнестичних досліджень свідчать, що чимало випускників спеціальних шкіл для дітей з порушеннями опорно-рухового апарата надалі закінчили технікуми та вузи, здобувши вищу та середню спеціальну освіту з таких спеціальностей, як фінансово-економічна, медична, музично-художня, математична, філософська тощо. Абсолютна більшість випускників спеціальних шкіл даного типу, якщо і не продовжували післяшкільного навчання, працюють в різних сферах господарства і адаптовані досить успішно.

Царенко К. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ ДЮСШ У ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

На сьогодні в Україні успішно функціонує система дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) – позашкільних навчальних закладів спортивного профілю, призваних забезпечувати розвиток здібностей вихованців в обраному виді спорту, створювати необхідні умови для їхнього гармонійного виховання, а також для підготовки спортивного резерву збірних команд України.

Необхідною передумовою успішності виконання ДЮСШ покладених на них суспільством функцій є перетворення тренера-викладача з пересічного організатора дозвілля дітей та підлітків у каталізатора особистісного зростання вихованців у трьох взаємопов'язаних аспектах: спортивному (розвиток здібностей в обраному виді спорту), фізкультурному (повноцінне оздоровлення, формування навичок здорового способу життя, забезпечення змістовного відпочинку) і соціальному (інтеріоризація суспільних цінностей).

Утвердження відповідного формату професійної діяльності тренерів-викладачів пов'язане з наявністю у них високого рівню професійно-педагогічної компетентності, яка формується в процесі базової освіти, і закладає підґрунтя для системного прояву ними знань, умінь, здібностей та особистісних якостей у професійній діяльності.

Проте, у рамках базової освіти неможливо забезпечити тренера-викладача ДЮСШ сумою педагогічно-професійних знань, умінь і навичок, що будуть актуальними протягом усієї професійної діяльності. Тому розвиток професійно-педагогічної компетентності має продовжуватися в системі підвищення кваліфікації.

У відповідності до Наказів Мінмолодьспорту України "Про затвердження Порядку проведення атестації тренерів (тренерів-викладачів)" (2012) та "Про затвердження Положення про підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців у сфері фізичної культури й спорту" (2010), один раз на чотири роки кожний тренер-викладач ДЮСШ має пройти курсове підвищення кваліфікації, яке проводяться: або в місцевих ВНЗ, де є профільні факультети (підвищення категорії до рівня першої та другої) або в Київському чи Львівському інститутах фізичної культури та спорту (здобуття вищої категорії).

Наш досвід показує, що сьогодні зміст курсів підвищення кваліфікації в професійно-педагогічному аспекті (принаймні, у разі підвищенні категорії тренерів до першого та другого рівня) розробляється в умовах недостатньої розробленості планів та методичного забезпечення андрагогічного процесу. У той же час, удосконалення та оновлення змісту курсів підвищення кваліфікації тренерів-викладачів ДЮСШ стикається із низкою суперечностей, зокрема, між:

- соціально зумовленою необхідністю професійного розвитку тренерів-викладачів і відсутністю у них належної мотивації до підвищення власної кваліфікації;
- необхідністю врахування індивідуальних особливостей слухачів курсів підвищення кваліфікації та характером навчання, зорієнтованого на усередненого слухача;
- потребою у вдосконаленні, розширенні та оновленні професійно-педагогічних знань, умінь і навичок тренерів-викладачів на курсах підвищення кваліфікації в контексті особливостей їхнього виду спорту та усталеними традиціями орієнтації курсів підвищення кваліфікації на застарілі навчальні посібники та підручники з "загальної" педагогіки, у яких не враховано специфіку спортивної діяльності;
- вимогами професійної діяльності тренерів-викладачів ДЮСШ до високого рівню сформованості навичок ефективної поведінки в конкретних ситуаціях, а також психофізичних властивостей, що забезпечують реалізацію цих навичок та відсутністю відповідних методичних розробок, адаптованих до умов курсів підвищення кваліфікації;

Ми припускаємо, що розвиток професійно-педагогічної компетентності тренерів-викладачів ДЮСШ у процесі підвищення кваліфікації стане більш ефективним у разі його організації на засадах авторської моделі, що передбачає створення таких педагогічних умов:

- визначення індивідуальних траєкторій процесу підвищення кваліфікації, що враховували б досвід, вид спорту, особистісні характеристики тренера-викладача, а також результати аналізу труднощів, з якими він стикаються у своїй професійно-педагогічній діяльності;
- реалізація індивідуальних траєкторій розвитку професійно-педагогічної компетентності, на основі оптимізації процесу засвоєння тренером-викладачем змісту теоретичного блоку курсів підвищення кваліфікації;
- інтеграція набутих знань і вмінь слухачів у логіці майбутньої педагогічно-професійної діяльності за рахунок впровадження системи квазіпрофесійних індивідуалізованих тренінгів;
- визначення рівня розвитку професійно-педагогічної компетентності та надання на основі результатів цієї процедури вихідних рекомендацій щодо її розвитку на міжкурсовий період.

Чечура Ю. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ КЕРІНИКІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Разом з поступовою інтеграцією України в європейський економічний, політичний, ментальний, освітній простір, наша держава вступила в фазу важких кардинальних реформ. Їх сутність за зміст вписується в загальну картину переходу соціалістичної суспільно-економічної формації в капіталістичну, в якій звична для нашого сприйняття планова економіка зазнає значних модифікацій. З цих причин в різних галузях народного господарства виникає потреба у професійній підготовці висококваліфікованих, але конкурентосп-

роможних та творчо розвинених фахівців, зокрема керівників установ та організацій у сфері освіти та виробничого навчання. Їх роль у побудові нових стандартів життєдіяльності важко переоцінити, адже освітні процеси закладають ціннісні установки в кожного громадянина Україна, починаючі з молодшого віку.

Очевидно, що головний фокус уваги реформаторського руху має зосередитися в сфері виховання нового покоління українців, головними суб'єктами якого є не тільки батьки дитини, а й вихователі дитячих садочків, менеджери-організатори дошкільної освіти тощо.

Виходячи з очевидних посилань на важливість реформаторського руху в сфері виховання дітей та з огляду на капіталістичні стандарти буття кожного суб'єкта педагогічних та управлінських процесів на порядок денний виходить важливе питання про необхідність підготовки керівників дитячих садочків до професійної діяльності в умовах невизначеності, хаосу та нестабільності. Саме таким є нинішні перехідні умови існування управлінців даної ланки, що імплементує потребу формування та розвитку в кожного з них нової незадекларованої в державних документах якості фахівця – підприємницької культури.

Специфічні риси підприємницької діяльності й еволюція у її розумінні вже не раз ставала предметом уваги відомих вчених різних галузей, зокрема:

– соціологів М. Вебера, П. Друкера, В. Зомбарта, Р. Кантільйона, Й. Шумпетера;
– психологів В. Ворона, Ю. Пачковського, В. Селіванова, І Сороки, Е. Суїменко;
– педагогів О. Романовського, А. Орлова;
– економістів Варналія, П. Верхана, С. Мочерного, В. Радаєва, Р. Кантільйона, Ж. Сея, Г. Шмоллера, Н. Біггарта, А. Бусигіна, З. Варналія, Ю. Пачковського, К. Поланьї.

Означені дослідниками орієнтири та змістові характеристики підприємництва як ніколи співпадають з реальною потребою впровадження цієї якості в загальну картину освітньо-кваліфікаційного багажу випускників вищих навчальних закладів, зокрема магістрів зі спеціальності "Управління навчальним закладом" (за типом). Гроші та матеріальні ресурси у піраміді потреб освітніх закладів поступово стають головним чинником процвітання та розвитку смислових процесів: навчання та виховання. З цих причин, роль економічної складової професійної освіти майбутніх керівників навчальних закладів неодмінно зростає набуваючи характеру наукової проблеми. Така проблема цілком очевидно стосується й підготовки фахівців для сфери дошкільної освіти, де, на наш погляд, якраз і закладається площина для змін.

Досвід професійного формування підприємницької культури, економічної компетентності та інших суміжних феноменів останнім часом поступово стає предметом розгляду професійної педагогіки. Зокрема, в аспекті дизайнерів (Федоров О. В.), менеджерів (Єфімова Є. В.), юристів (Рижиков В. С.), учителів (Разуменко Д. О.) економістів (Тандир Л. В.), фахівців банківської справи (Миленкова Р. В.)

Автори досить симетрично описують різні за назвою (економічна культура, креативна культура, конкурентна культура, інноваційна культура), але схожі за своєю сутністю професійні якості, здібності та компетенції, що в побутовому, а останнім часом і науковому полі позиціонуються як підприємницькі.

Виходячи з вищепредставлених аргументів наукова проблема формування підприємницької культури майбутніх керівників дошкільних навчальних закладів у процесі магістерської підготовки набуває актуально-перспективного характеру.

Її розв'язання не може здійснити без додаткового втручання з боку представників професійної освіти майбутніх управлінців у освітньої галузі з причини існування низки практичних та теоретичних суперечностей:

– еволюційним розвитком науки і практики управління у напрямі підприємницької культури та діючою освітньою парадигмою професійної підготовки керівників підприємства, організацій та установ у сфері освіти та виробничого навчання;
– вимогами суспільства до фахової компетентності управлінців, реальною складової якої дедалі більше постає підприємницька культура і наявним професійним рівнем керівників в цьому аспекті;
– потребою керівників дошкільних навчальних закладів у розвитку своєї підприємницької культури та відсутністю теоретично обґрунтованої методології професійної підготовки керівників організацій та установ у сфері освіти і, як наслідок, неготовністю освітніх інституцій до її реалізації.

Шаповалова І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко Т. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Під впливом суспільно-ідеологічних перетворень на рубежі XX–XXI століть зросла соціальна роль творчої особистості, здатної самостійно здобувати нові знання, аналізувати й систематизувати їх. Вимоги часу зумовлюють потребу в активізації саморозвитку й самоосвіти студентів під час навчально-виховного процесу у ВНЗ, особливо це стосується професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Освіта України перебуває на переломному етапі, перспектива її розвитку залежить від багатьох чинників, які мають не лише позитивні, але й негативні наслідки, зокрема зниження стану здоров'я населення, особливо дітей шкільного віку. Тому одним із важливих завдань вищої освіти є якісна підготовка майбутніх учителів фізичної культури, спроможних якісно виконувати свої професійні функції в сучасних умовах та творчо самовдосконалюватись як фахівець і як особистість упродовж усього життя.

Професійне самовдосконалення є необхідним для сучасного педагога й відповідно – дуже важливою складовою підготовки майбутніх учителів до педагогічної діяльності в умовах ВНЗ і потребує постійної уваги як з боку самих студентів, так і збоку викладачів навчального закладу. У зв'язку з тим, що наразі між сучасними потребами ринку праці та результатами діяльності вчителів фізичної культури спостерігаються певні суперечності, що зумовлюють необхідність професійної підготовки фахівця фізичного виховання, здатного до гармонійного саморозвитку та постійного самовдосконалення свого педагогічного мислення, самоаналізу та самооцінки своєї діяльності, – посилюється необхідність підготовки покоління вчителів фі-

зичного виховання, здатних швидко й адекватно реагувати на виклики суспільства, бути всебічно розвиненими, творчо активними, професійно компетентними.

У науковому світі існують різні підходи до визначення самовдосконалення учителя, зокрема, професійне самовдосконалення педагога розуміє як цілеспрямовану, систематичну, високоорганізовану й творчу діяльність, яка полягає у постійному самостійному поглибленні й розширенні професійних знань, розвитку умінь та здібностей, необхідних для виконання професійної діяльності та передбачає безперервне формування її кваліфікації та особистісне зростання, як можливість постійного особистісного росту та прагнення наблизитися до певного ідеалу.

Особливість професійного самовдосконалення майбутніх учителів, на думку Т. Шестакової полягає в: аутоспрямованості; самостійності; ініціативності; усвідомленості власних дій; спрямованості на позитивний результат власної діяльності; креативності педагога [1].

Отже, життя на сучасному етапі вимагає підготовки самостійних та ініціативних фахівців, що здатні постійно вдосконалювати свою особистість і професійну діяльність; майбутніх учителів фізичної культури з високою сприйнятливістю, соціально-професійною мобільністю, готовністю до швидкого відновлення знань, до розвитку нових умінь і навичок, а за необхідності – й до освоєння нових сфер діяльності.

Список використаних джерел

1. Шестакова Т. В. Формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04 / Шестакова Тетяна Віталіївна ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, – 2006. – 250 с.

Шевченко С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

НАУКОВІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ МАЙБУТНІХ БУХГАЛТЕРІВ

Найбільшої ефективності бухгалтерський облік на малому підприємстві набуває у разі введення автоматизованої (комп'ютеризованої, діалогової) форми обліку.

Аналіз наукових джерел, присвячених проблематиці організації бухгалтерського обліку в умовах застосування комп'ютерних технологій свідчить про те, що на сьогодні розроблено велику кількість відповідного програмного забезпечення (ПЗ).

Разом із тим, у наукових публікаціях у достатній мірі не приділяється уваги проблемам еволюції професійної підготовки майбутніх бухгалтерів у світлі тенденцій автоматизації бухгалтерського обліку на малих підприємствах.

Аналіз тенденцій автоматизації бухгалтерського обліку на малих підприємствах, у контексті професійної підготовки майбутніх бухгалтерів і став метою окремого дослідження**.**

В результаті аналізу останніх публікацій із проблематики ведення бухгалтерського обліку на малих підприємствах виявлено тенденції автоматизації бухгалтерського обліку. Сформульовано суперечності між трендами автоматизації бухгалтерського обліку на малих підприємствах та змістом професійної освіти майбутніх бухгалтерів. Виявлено перспективні напрями вдосконалення навчального процесу студентів напряму 6.030509 "Облік і аудит".

Встановлено, що на сьогодні можна виділити дві концепції побудови інформаційної системи, метою якої є автоматизація бухгалтерського обліку малого підприємства:

перша концепція – це створення інформаційної системи на основі комерційного ПЗ, особливістю якого є те, що воно розповсюджується на платній основі. До того ж у рамках цієї концепція часто передбачає додаткові платні послуги розробника ПЗ (налаштування, проведення спеціальних курсів та ін.);

друга концепція – це створення інформаційної системи на основі вільного програмного забезпечення, основною відмінністю якої є те, що програми, необхідні для роботи інформаційної системи, розповсюджується безкоштовно, а навчання їхньому використанню лежить у межах компетенції бухгалтера.

Характеризуючи ці концепції відзначимо, що в їх межах можна виділити два підходи: використання неспеціалізованого ПЗ (такого, що не створено спеціально для ведення бухгалтерського обліку), а також використання спеціалізованого ПЗ, створеного на основі алгоритмізації касових операцій, обчислення податків, а також урахування особливостей широкого спектру особливостей бухгалтерського обліку в тій, чи іншій сфері.

Велику роль у зміні пріоритетів професійної діяльності бухгалтерів малих підприємств відіграє те, що в сучасних умовах у зв'язку з обмеженим штатом малого підприємства, бухгалтеру доводиться самостійно добирати програмні та апаратні засоби для автоматизації роботи системи бухгалтерського обліку, налаштовувати бухгалтерське програмне забезпечення, самостійно шукати шляхи опанування новими програмними продуктами, що потребує наявності відповідних компетенцій.

Формування компетенцій, відповідних вимогам сучасного ринку праці, належить до сфери відповідальності системи професійної освіти майбутніх бухгалтерів. Утім, на сьогодні, еволюційний розвиток системи їхньої професійної підготовки утруднює низка суперечностей, зокрема, між:

- постійною потребою малих підприємств у висококваліфікованих бухгалтерах, здатних до автоматизації своєї праці та недостатнім відображенням у змісті навчального процесу цього аспекту професійної діяльності бухгалтера малого підприємства;
- необхідністю формування в студентів напрямку підготовки 6.030509 "Облік та аудит" спеціальних компетенцій у галузі роботи із професійним контентом Інтернету й мережевої взаємодії з колегами та відсутністю орієнтації освітніх програм на набуття студентами таких компетенцій;
- потребою в набутті професійно-інформаційних знань, умінь і навичок із використання новітніх безкоштовно розповсюджуваних систем автоматизації бухгалтерського обліку малого підприємства та традиціями формування компетенцій із використання застарілих, ресурсоємних бухгалтерських систем, що розповсюджуються на платній основі;

- вимогами ринку праці до високого рівня практичних умінь фахівця з автоматизації бухгалтерського обліку та недостатністю відповідного досвіду квазіпрофесійної діяльності майбутніх бухгалтерів у фаховій підготовці.

На нашу думку, подоланню означених суперечностей буде сприяти знайомство студентів напряму 6.030509 "Облік та аудит" з інформаційними системами на базі вільного програмного забезпечення як альтернативою інформаційних систем на базі платного програмного забезпечення. Іншими словами, у зв'язку з особливостями професійної діяльності бухгалтера малого підприємства, пріоритетне значення для нього має концепція вільного спеціалізованого ПО.

Шимянова М. В.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – к. пед. н., доцент Мельник О. М.

"КАЗКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА"

На думку французького психолога та педагога Т. Рибо, однією з рушійних сил будь-якого прогресу є творчість, а точніше уява.

Існують різні думки щодо можливостей уяви дорослих та дітей.

Прихильники думки про те, що уява дорослих більш розвинена ніж дитяча, переконані, що причина цього – недостатність життєвого досвіду у дітей. Л. С. Виготський зазначав: "Чем больше ребенок видел, слышал и пережил, чем больше он знает и усвоил, чем большим количеством элементов действительности он располагает в своем опыте, тем значительнее и продуктивнее при других равных условиях, будет деятельность его воображения". Цей вислів наштовхує на думку про те, що існує всім нам відоме, роками перевірене джерело-замінник набуття життєвого досвіду, і назва його-книга. А які книги найбільше подобаються дітям? Відповідь очевидна-казки.

Ми звикли до того, що казка сама по собі була написана спеціально для дітей. Насправді ж це не завжди так. Наприклад, казки всесвітньо відомого поета та письменника О. С. Пушкіна писалися зовсім не для дітей. Для прикладу розглянемо усім нам відому "Сказку о рыбаке и рыбке". Сучасники О. Пушкіна говорили, що ця казка один з перших маніфестів в Росії проти нового суворого устрою. Беручи до уваги таку "цікаву" будову всіма улюблених казок необхідно зробити все можливе для того, щоб полегшити процес сприймання та усвідомлення дитиною цього літературного "дива".

Розвиток людини це зміни психічної діяльності, такі як виникнення нових рис пам'яті, сприймання, уяви, мислення, волі, характеру тощо. Всі ці життєво необхідні якості можна розвивати за допомогою казки.

Слід звернути увагу на фізичну готовність дитини до сприймання казок. В цей період відбувається активне анатомо-фізіологічне дозрівання організму, що важливо під час читання казок та подальшого їх обговорення, адже ця робота потребує концентрації уваги.

У цей період змінюється соціальна позиція дитини. Вчорашній дошкільник стає учнем. У цей непростий для дитини час прикладом гарних манер і правильних вчинків послугують не хто інші, як казкові персонажі, які допоможуть обрати правильний шлях.

У молодшого школяра об'єктом аналізу виступають не тільки предмети та явища, а й вчинки людей, процеси, що їх зумовлюють; а що може бути кращим від засвоєння моральних цінностей через аналіз дій інших.

Так як у цей період діти оволодівають писемним мовленням, якому передує оволодіння читанням, завдяки чому удосконалюється синтаксична структура речень, урізноманітнюються функції мовлення, то дитина потребує зразка для того щоб грамотно висловлюватися як на папері так і в усному мовленні; в цьому їй допоможе "голос" улюбленої казки.

Отже, ми переконалися, що, як казав І. Д. Бех, "молодший шкільний вік виявляється сприятливим щодо виховання у дитини фундаментального для її морального розвитку новоутворення, якими є здібність цінувати особистість людини". Ми зрозуміли, що дитина молодшого шкільного віку готова до сприймання казок.

Але все ще залишається відкритим питання про те, які саме обирати казки для читання. Для цього необхідно не лише визначити особливості формування та розвитку особистості молодшого школяра, а й дослідити природу казки, її вплив на розвиток особистості. Це завдання наступного розділу нашого дослідження.

Шинкаренко Д. В.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – викладач Дроздова Т. В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Швидкоплинні зміни, які відбуваються у світі, потребують нових підходів у вихованні особистості. Сьогодні педагогіка, психологія наполякає на необхідності раннього розвитку дитини. Дошкільне дитинство – зовсім невеликий відрізок в житті людини. Але за цей час дитина набуває значно більше, ніж за все подальше життя.

Відомий японський фахівець з питань раннього розвитку Масару Ібука у своїй книзі "Після трьох уже пізно" розповідає про те, як ранній досвід життя впливає на подальшу долю людини. Найшвидший стрибок розвитку відбувається саме в цей час. Але і після трьох років дititина продовжує активно прізнавати навколишній світ. Всі діти дошкільного віку надзвичайно чутливі до різного роду впливів, дій, навіть, якщо це не помітно на перший погляд. Дошкільнята готові до спілкування, отримання нових навичок, розвитку наявних здібностей. Завдання батьків та педагогів полягає у необхідності спрямувати їх у правильному напрямку, розуміючи необхідність підготовки дитини до подальшого життя не просто "мисленняя", а саме "критичне мислення".

Що ж означає критичне мислення? У сучасній психології розглядається кілька трактувань цього поняття, але загальний сенс зводиться до наступного. Критичне мислення є складним розумовим процесом, який починається з отримання дитиною інформації та закінчується прийняттям обдуманого рішення, формуванням власного ставлення. Це здатність ставити нові питання, виробляти аргументи на захист своєї думки і робити висновки. Це здатність не тільки інтерпретувати та аналізувати інформацію. Критично мисляча дитина завжди зможе аргументовано довести свою позицію, спиратися на логіку і на думку співрозмовника, пояснити, чому з ним згодна або не згодна. Результатом критичного мислення завжди є судження.

Результатами нашої роботи є дослідження технології "розвитку критичного мислення", адаптація її в умовах роботи з дітьми дошкільного віку під час проведення практичних занять у ДНЗ. Нами запропоновано розроблені завдання, поради та рекомендації щодо застосування наданої технології в умовах дошкільного навчального закладу. В дошкільному віці велике значення у процесі формування особистості відіграє родинне оточення, батьки. Тому для розвитку критичного мислення дошкільників має значення корекція батьківського ставлення до дітей. Нами запропоновано рекомендації та поради для батьків з метою їх активізації у процесі розвитку дитини.

Отже, критичне мислення – основний фільтр, який надає дитині та будь-якій людині робити найбільш логічні висновки, в ході пошуку вирішення проблемних задач. Тому в роботі педагога у дошкільному навчальному закладі необхідно враховувати цей фактор. Сьогодні діти в значному обсязі засвоюють велику кількість інформації про навколишній світ, яка хаотично плутається в їх головах. Задача педагога навчити дитину приймати інформацію адекватно.

Бахрушин О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ф.-м. н, доцент Коломоець Г. П.

РОЗРОБКА ЗАСОБІВ БІБЛІОТЕКИ ДОСТУПУ ДО ВЕБ-СЕРВІСІВ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ MOODLE ДЛЯ РОБОТИ З ЗАВДАННЯМИ

Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище) – навчальна платформа призначена для об'єднання педагогів, адміністраторів і учнів (студентів) в одну надійну, безпечну та інтегровану систему для створення персоналізованого навчального середовища. Вона орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та учнями, а також підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання.

В ході виконання дипломного проекту планується розробити клієнтську бібліотеку для платформи Java із засобами використання Веб-сервісів Moodle. Ця бібліотека дозволить працювати з даними системи (користувачів, курсів, груп і т.і.) в обєктно-орієнтованому стилі що є цінним для прикладних програмістів.

Архітектура бібліотеки передбачає використання шаблону Model-view-controller (MVC, "модель-подання-контролер"). В бібліотеці модель реалізована у вигляді набору простих java класів з методами доступу до зміних класів. Так клас завдань має такі змінні, як назва, оцінка, дата завершення, можливість здачі командою, тощо. Шар контролерів реалізує виклики методів Веб-сервісів та парсинг відповідей та упаковку їх в обєкти моделі.Виконано реалізацію функцій по роботі з завданнями (отримання списку завдань або оцінок, здача завдання, збереження оцінок та поданих на оцінювання файлів і т.і.).

Для перевірки коректності роботи методів контролерів було реалізоване JUnit тестування.

Галич А. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ф.-м. н., доцент Горбенко В. І.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ SQL-ЗАПИТІВ НА ПРИКЛАДІ СУБД ORACLE

На сьогоднішній день, як правило, запити до баз даних пишуться на мові SQL. Пишуть найчастіше, не замислюючись, наскільки швидко буде працювати даний запит. Для невеликих баз даних питання швидкого виконання запиту може і не виникнути. Але якщо кількість рядків у таблицях розростається до декількох тисяч або мільйонів, то питання швидкості виконання запитів стає актуальним. Дана робота присвячена дослідженню, як оптимізувати запит, для максимально швидкої роботи програми.

Оптимізація запитів призначена для вирішення цієї проблеми шляхом інтеграції великого числа методів і стратегій від логічних перетворень запитів до оптимізації шляхів доступу та зберігання даних на рівні файлових систем. Існують різні думки про те, що оптимізація запитів, з точки зору швидкодії, дуже сильно ускладнює читання і аналіз програмного коду. Однак є приклади запитів, час виконання яких скоротилося з 2 години до 5 хвилин завдяки використанню правил оптимізації запитів і використанню вбудованого оптимізатора. Тому при розробці програми рекомендується використовувати правила оптимізації запитів, навіть якщо це викличе труднощі з супроводом системи. При цьому потрібно чітко розуміти, що в оптимізації реляційних запитів входять два різних аспекти. По-перше, це внутрішнє завдання СУБД, яка полягає у визначенні найбільш оптимального (ефективного) способу виконання реляційних запитів. По-друге, це завдання програміста (або кваліфікованого користувача): вона полягає в написанні таких реляційних запитів, для яких СУБД могла б використовувати більш ефективні способи знаходження даних. Таким чином, процес оптимізації можна розділити на дві частини:

- оптимізація користувачем (користувацька оптимізація);
- оптимізація оптимізатором – вбудованої компонентою СУБД.

У даній роботі проводилися дослідження оптимізації SQL-запитів на прикладі роботи оптимізатора Oracle з урахуванням "користувальницьких правил" оптимізації і без них. Доступ до даних здійснюється за допомогою програми PL / SQL Developer версії 7.1.5 (дана конфігурація, може бути використана як для виконання ролі сервера БД, так і для робочого місця користувача.

1. URL: http://docs.oracle.com/cd/B28359_01/index.html.
2. URL: http://dev.mysql.com/doc/.

Горбенко А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ф.-м. н., доцент Коломоєць Г. П.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ CANVAS API У WEB-ОРІЄНТОВАНИХ ІГРОВИХ ДОДАТКАХ

Розвиток web-технологій активно впливає на сучасні тенденції розробки програмного забезпечення, надає розробникам нові можливості та рішення. Із виходом HTML5 розробникам було надано Canvas API, що забезпечує динамічну відрисовку графіки на боці клієнтського програмного додатку засобами мови програмування Javascript. Така можливість, насамперед, суттєво вплинула на індустрію розробки комп'ютерних ігор. Canvas API є крос-платформним та дозволяє відобразити двовимірну графіку на боці клієнта безпосередньо в браузері без інсталяції додатку.

У зв'язку з тим, що технологія є достатньо новою, значна кількість розробок мають недоліки, які суттєво впливають на продуктивність програмного продукту вцілому і, як наслідок, на його привабливість для користувачів. Розробка такого роду додатків на web-орієнтованих мовах програмування вимагає іншого підходу, який при складності застосування приводить до більш якісного продукту, здатного конкурувати з аналогічними продуктами, що є окремими програмними додатками.

Проведене в роботі дослідження показує шляхи підвищення продуктивності web-орієнтованого додатку при відповідній графічній складовій продукту та збережені необхідної динаміки ігрового процесу. Результати досліджень було впроваджено у web-орієнтований додаток, на прикладі якого і буде продемонстровано ефективне використання Canvas API. Цей програмний продукт представляє собою гру, виконану у відомому жанрі RPG, надає гравцю такі можливості як: бойову систему, розвиток персонажу, випадково згенеровані ігрові рівні, систему інвентарю, випадкові події ігрового миру. При реалізації програмного продукту було застосовано відповідну тайлову графіку та створено інтерактивне ігрове оточення, управління забезпечується за допомогою клавіатури, "миші", тачпаду, а також реалізовано "штучний інтелект" для персонажей, що безпосередньо не контролюються користувачем.

Також у доповіді буде представлено визначення основних помилок використання Canvas API та можливі методи реалізації ігрової функціональності web-орієнтованими мовами програмування, подібної до функціональності аналогічних окремих програмних додатків.

Література

1. Dev Ramtal. Physics for JavaScript Games, Animation, and Simulations: With HTML5 Canvas // Dev Ramtal, Adrian Dobre. – NY. : Apress, 2014. – 476 с.

Купаєв О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. ф.-м. н., професор Бахрушин В. Є.

ПРОГРАМНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІМІТАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗНО

Актуальність обумовлена громадськими дискусіями щодо можливості використання сертифікатів ЗНО минулих років при прийомі до ВНЗ. Одним із способів перевірки значимості впливу неконтрольованих факторів на оцінки ЗНО різних років, є імітаційне моделювання. У роботі побудована проста імітаційна модель і мовою R написана програма, що реалізовує її.

На рисунку показані гістограми розподілу тестових балів та зв'язок між тестовими та підсумковими балами.

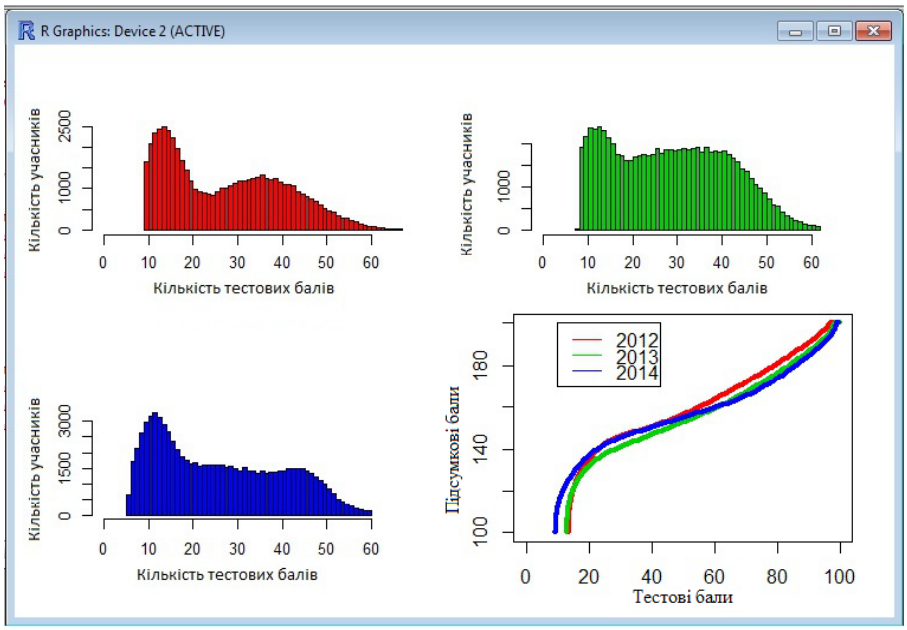

Рис. Результати розрахунків

Никоненко С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ф.-м. н, доцент Коломоець Г. П.

РОЗРОБКА ЗАСОБІВ БІБЛІОТЕКИ ДОСТУПУ ДО ВЕБ-СЕРВІСІВ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ MOODLE ДЛЯ РОБОТИ З КОРИСТУВАЧАМИ

Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище) – навчальна платформа призначена для об'єднання педагогів, адміністраторів і учнів (студентів) в одну надійну, безпечну та інтегровану систему для створення персоналізованого навчального середовища.

Moodle – це безкоштовна, відкрита (Open Source) система управління навчанням. Яка орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та учнями, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання.

В ході виконання дипломного проекту планується розробити клієнтську бібліотеку для платформи Java із засобами використання Веб-сервісів Moodle. Ця бібліотека дозволить працювати з даними системи (користувачів, курсів, груп і т.і.) в обєктно-орієнтованому стилі що є цінним для прикладних програмістів.

Архітектура бібліотеки передбачає використання шаблону Model-view-controller (MVC, "модель-подання-контролер"). В бібліотеці модель реалізована у вигляді набору простих java класів з методами доступу до зміних класів. Шар контролерів реалізує виклики методів Веб-сервісів та парсинг відповідей та упаковку їх в обєкти моделі. Виконано реалізацію функцій по роботі з користувачами системи (створення, редагування, видалення та отримання).

Для перевірки коректності роботи методів контролерів було реалізоване JUnit тестування.

Панченко В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ф.-м. н. професор Горбенко В. І.

ПРЕКТУВАННЯ ТА ПРОГРАМНА РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПОНЕНТ CHAT-РОБОТУ

В сучасному світі проблема створення штучного інтелекту піднімається все частіше. То тут, то там промайнуть замітки в газетах, що штучний інтелект (ШІ) уже практично створений або застосовується на практиці у військових цілях, космічних дослідженнях, медицині тощо. ШІ зможе частково або повністю замінити людину в багатьох спеціальностях і областях (космонавтика, робочі спеціальності тощо).

В даній роботі розглянуто ідеї та спроби реалізації ШІ, який допоможе людині впоратися з завданнями, які йому не під силу (складні обчислення і аналіз) і попросту розширити даний йому природою інтелект.

Технологія для реалізації проекту – "Орієнтир – відповідь". В основі технології покладена ідея створення бази слів, за допомогою якою програма орієнтується та обирає потрібний варіант відповіді. Створення програм розмовників на основі баз даних – дуже зручний варіант. Так як оновлення баз може проводитися не лише програмістом, який створив компонент, а й звичайна людина, яка має мінімальні навички в користуванні комп'ютером.

Сьогодні комп'ютери переробляють здебільшого не саму інформацію, а лише вміст комірок пам'яті, які можна заповнити чим завгодно. Отже, комп'ютери не "осмислюють" вміст інформації на відміну від людей, для яких характерним є виключно осмислені поняття. Образно можна сказати, що в людей процес мислення відбувається в душі, в той час як для машин її не існує.

Створення боту, який тим чи іншим чином, використовує ШІ, дає змогу порівняти не тільки приклади формування пам'яті, але і створити повноцінного розмовника на комп'ютерній платформі. Призначень у подібної програми може бути безліч. С одного боку навчальний проект з досить простими алгоритмами и проектуванням системи, з іншого розвинута ідея створення людсько-машинного мислення.

Література

1. Нікольський Ю. В. Системи штучного інтелекту : навч. посіб. / Ю. В. Нікольський, В. В. Пасічник, Ю. М. Щербина. – Львів : Магнолія-2006, 2010. – 279 с.

2. Спірін О. М. Початки штучного інтелекту : навч. посіб. / О. М. Спірін. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2004. – 172 с.

Пипка Н. А.
Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь
наук. кер. – к. ю. н., с. н. с., доцент Литвин Н. А.

АВТОМАТИЗОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Необхідність вивчення сутності роботи інформаційної системи, а також встановлення організаційних процесів зумовило вибір даного питання з метою визначення найбільш ефективного функціонування Державної фіскальної служби України.

На сучасному етапі розвитку економіки успіх діяльності Державної фіскальної служби багато в чому залежить від ефективності функціонування автоматизованої інформаційної системи.

На думку Н. В. Шуліченко інформаційна система – це організований комплекс збирання, зберігання, накопичення, обробки, пошуку, відображення та надання споживачам інформації, необхідної для ефективного управління.

До складу інформаційних систем входять: інформація (відомості), персонал, організаційні та технічні засоби, методи та процедури роботи з інформацією, джерела та здобувачі інформації, носії (паперові, електронні, магнітні тощо).

Отже, автоматизована інформаційна система Державної фіскальної служби повинна мати можливість розподіленого зберігання і обробки інформації, нагромадження інформації в банках даних в місцях використання, надання користувачам автоматизованого, санкціонованого доступу до інформації, одноразового її вводу та багатократного і багатоцільового використання.

Фундаментальною основою інформатизації є створення високоорганізованого інформаційного середовища, яке повинно охоплювати у рамках усієї системи органів доходів і зборів: інформаційне, телекомунікаційне, комп'ютерне, програмне забезпечення, інформаційні технології, мережі ПЕОМ, бази даних і знань, а також забезпечувати можливість створення і використання ефективного системно-аналітичного апарату, що дозволить на необхідному рівні інформаційного обслуговування вести повсякденну оперативну роботу, здійснювати системний аналіз стану та перспектив діяльності Міндоходів України у цілому і приймати науково-обґрунтовані рішення з реалізації податкової політики.

Відповідно до Положення про Державну фіскальну службу України від 24.12.2014 р. на сьогодні розробляється та функціонує ряд автоматизованих інформаційних систем, а саме:

– АІС ДФС обласного рівня, що забезпечує комплексну автоматизацію функцій роботи з базами даних обласних апаратів;

– Автоматизована інформаційна система (АІС) "Пільги" містить інформацію про пільги та дані щодо кількості платників податків;

– АІС "Галузь" забезпечує автоматизоване створення зведених даних районного рівня про платників податків і накопичення інформації за результатами їх фінансово-економічної діяльності та мобілізації коштів у бюджет України;

– АІС "Облік податків і платежів" районного рівня забезпечує автоматизацію облікових функцій, автоматизований розрахунок податкової заборгованості та пені за порушення термінів сплати, формування довідок та звітності ДПІ районного рівня;

– системні локально-мережеві АРМи районного рівня: "Підприємці", "Земля", "Облік платників", "Аудит", "Пільги", "Свідоцтво", "Касові апарати", "Банк", "Звіт" тощо.

Таким чином існує проблема подолання інформаційного дефіциту щодо ефективного відстежування господарської діяльності безперервно зростаючої чисельності й ділової активності суб'єктів підприємницької діяльності.

Отже, одним з пріоритетних напрямів діяльності ДФС є проведення модернізації, особливо у галузі інформаційних технологій. Одним із варіантів може бути створення єдиної інтегрованої інформаційної системи ДФС, що складається з комплексу функціональних, управлінських та інфраструктурних підсистем, що забезпечують надійне її функціонування.

Варто зазначити також, що в умовах сьогодення відбувається якісна зміна кримінального світу: у своїй злочинній діяльності кримінальні структури використовують найсучасніші досягнення науки і техніки, комп'ютерні системи та нові інформаційні технології. Тобто, відбувається процес інтенсивної інтелектуалізації організованої злочинності. Новим небезпечним явищем стає транснаціоналізація злочинності, залучення організованого "національного" криміналітету до діяльності злочинних угруповань інших країн, що стрімко прогресує внаслідок неадекватної міжнародної активності України стосовно координації боротьби з цим явищем, яке завдає шкоди міждержавним економічним відносинам, підриває авторитет держави. Сфера діяльності транснаціональної злочинності розповсюджується на наркобізнес, торгівлю ядерними матеріалами і зброєю, крадіжки та контрабанду автомобілів, організовані форми пограбування транспортів з вантажами і т. ін.

З метою ефективної протидії зазначеним негативним явищам та створення сприятливих умов для вжиття всього комплексу відповідних заходів розроблено та впроваджено в діяльність державних структур Автоматизовану інформаційну систему (АІС) "Інтегрований національний банк даних (ІНБД) про транспортні засоби". До Інтегрованого національного банку даних мають безпосередній доступ підрозділи Державтоінспекції, оперативних підрозділів органів внутрішніх справ, Національного бюро Інтерполу в Україні, Державної фіскальної служби України, Служби безпеки України і т.ін.

Завдяки цьому в Україні стає помітним прорив в галузі транснаціональної боротьби зі злочинністю, що дає змогу нашій державі вийти на високий міжнаціональний рівень.

Покмєстов Е. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. ф.-м. н., доцент Горбенко В. І.

АНАЛІЗ ХМАРНИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ДОДАТКІВ

За останні кілька років концепція хмарних обчислень і віртуалізації набрала силу і стала популярною у сфері інформаційних технологій. Багато організацій приступили до реалізації цих нових технологій, прагнучи знизити витрати за рахунок поліпшеної віртуалізації машин, меншого часу на адміністрування та зниження витрат на інфраструктуру. Хмарні обчислення являють собою середовище, що дозволяє користувачам використовувати додатки в мережі Інтернет, наприклад, для зберігання та захисту даних при наданні IT-сервісів. Дана робота присвячена аналізу хмарних технологій що до створення хмарних додатків.

Використовуючи всесвітню мережу Інтернет за допомогою різних пошукових систем було виявлено понад 130 млн сторінок за запитом " Cloud computing " близько 326 тис сторінок за запитом " Облачные вычесления ", і також 21,5 тис сторінок за запитом " Хмарні обчислення".

Одні з найбільших і масштабних гравців на ринку хмарних систем є Amazon, Google, Microsoft.

Сервісами Amazon користуються багато компаній, майже всі – стартапи, наприклад, соціальна мережа Twitter вирішила проблему масштабування саме за допомогою Amazon EC2 (Elastic Compute Cloud).

Найбільш відомою системою такого роду є Google AppEngine, що надає деяку "пісочницю", обмежену цілком конкретним API і системними сервісами.

"Пісочниця" обмежена кількома мовами – зараз це Python і Java, проте ресурсні обмеження досить ліберальні, щоб користувач не замислювався над цим (заявлено, що сервіс доступний безкоштовно для сайтів, маючих до 5 мільйонів хітів в місяць).

Microsoft Azure. В основі лежить спеціальна версія Windows Server 2008; решта сервісів, доступні розробнику, базуються на вже зарекомендованих себе технологіях – .NET Runtime, SQL Service, Live, SharePoint, Dynamics CRM.

Додатки мають доступ до всіх сервісів за допомогою абстрагованого від деталей API, через HTTP, REST, SOAP. Судячи по включенню в cloud типових бізнес-платформ, система буде в основному орієнтована на побудову корпоративних додатків і сервісів. Поки йде тестування, можна отримати абсолютно безкоштовний доступ до всіх матеріалів.

Проведено аналіз використовуваних технологій і принципів роботи. Ці сервіси схожі в головному – вони надають користувачам хостинг для додатків. Від звичайного хостингу його відрізняє можливість платити лише за ту кількість ресурсів, які використовуються в дійсності.

На відміну від Amazon Elastic Cloud (EC2), який продає користувачам віртуальні сервери, кількість яких можна змінювати в будь-який час, і Azure, і App Engine працюють на більш високому рівні. Azure дозволяє контролювати деяку кількість одночасно виконуваних копій програми, а AppEngine бере на себе і цю задачу, залишаючи користувачеві лише контроль над наданими програмі ресурсами.

Часник В. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. т. н., професор Трубіцин Ю. В.

ОСНОВНІ ЗАДАЧІ ТА ПРОБЛЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ ЕКГ-СИГНАЛІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ПЕОМ

Основні тенденції розвитку електрокардіографів, впродовж останніх двох десятиліть втілені в апаратурі більшості виробників цього устаткування, полягають в істотному зменшенні габаритів і маси приладів; у використанні цифрових методів обробки сигналу; синхронній реєстрації всіх 12 відведень ЕКГ в автоматичному і/або ручному режимах; підвищенні надійності приладів; збільшенні ресурсу роботи від акумулятора; розширенні функціональності, спрощенні роботи і зниженні експлуатаційних витрат за рахунок використання дешевого термопаперу.

Основні класи електрокардіографічної апаратури представлені електрокардіографами (реєстраторами, що інтерпретують), електрокардіоаналізаторами, спеціалізованими комплексами і устаткуванням для моніторування.

Важливо враховувати, що якість реєстрації ЕКГ залежить не тільки від електрокардіографа, але від всієї сукупності умов запису і висновку на друк біосигналу: стану і обробки шкіри, властивостей середовища між шкірою і електродом, електродів, кабелю, пацієнта, стану кардіографа, якості і умов застосування витратних матеріалів тощо.

Однією з проблем є так звана поляризація електродів, на яку впливають: матеріал поверхні електродів (“золотий стандарт” – срібно-хлор-срібні електроди); стан поверхні електроду; співвідношення властивостей різних електродів комплекту; властивості електродного провідного середовища; при використанні прокладок – їх товщина і властивості; чистота шкіри, а також дія на пацієнта електричних струмів і полів, включаючи електростимуляцію, дефібриляцію і дослідження імпедансу тканин. Величина потенціалу поляризації може навіть на якісних електродах досягати десятків мілівольт.

Будь-який сучасний якісний електрокардіограф повинен справлятися з потенціалом поляризації до ±300 мВ по будь-якому з електродів. Проблеми, що виникають унаслідок низької якості електродів і провідного середовища: “насичення” підсилювачів (перевантаження, дрейф ізолінії), високочастотні перешкоди на ЕКГ і зниження ефективності фільтрації ЕКГ. Потрібно враховувати, що навіть якісні срібно-хлор-срібні електроди служать не більше 1,5–2 років, залежно від інтенсивності експлуатації.

Якщо йдеться про проведення проб навантажень, то проблема посилюється тим, що електроди “плавають” із-за навантаження. Ця проблема вирішується за допомогою вакуумної системи кріплення електродів, що забезпечує постійне прилягання електроду до поверхні шкіри.

Відповідно до сучасних вимог електробезпеки всі електрокардіографи, що випускаються і експлуатовані, повинні бути оснащені ланцюгами захисту від дефібрилятора, основне призначення якого – запобігання зниження ефективності дефібриляції, захист пацієнта і персоналу, запобігання пошкодженню електрокардіографа високовольтним імпульсом дефібрилятора і забезпечення мінімального часу відновлення реєстрації ЕКГ. Типові схеми захисту від дефібрилятора включають резисторні струмообмежувачі або обмежувачі напруги. Вихід їх з ладу приводить до втрати працездатності приладу або неправильної частотної характеристики по одному з каналів кардіографа.

Основні джерела перешкод при реєстрації ЕКГ прийнято розділяти на високочастотні: біологічного походження – міограма; наведення від устаткування – шум 50 (60) Гц; “кидки” ізолінії; швидкі зміни потенціалу поляризації електродів – “кидки” ізолінії; артефакти реєстрації. Низькочастотні – повільні зміни потенціалу поляризації електродів – дрейф ізолінії.

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Бейнарович А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ОПТИМІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Державна політика України щодо євроінтеграції вимагає узгодження багатьох складових загальної політики країни, у т. ч енергетичної, з критеріями членства в ЄС. Найбільш значущими напрямами державної політики в сфері енергетики, які мають вагоме значення для європейської спільноти є розвиток відновлювальних та альтернативних джерел енергетики, диверсифікація джерел постачання енергоносіїв задля досягнення належного рівня енергетичної безпеки, прозорість регуляторної політики в сфері енергетики, енергоефективність та екологічність економіки держави тощо.

Тому, з одного боку, механізми регулювання, які використовуються державними органами влади в цій сфері мають бути адаптовані з урахуванням прагнення України до відповідності європейським стандартам в енергетичній сфері. А з іншого боку, такі механізми мають забезпечувати внутрішню стабільність і сталий розвиток енергетичної сфери таким чином, щоб не припустити енергетичної кризи в державі у разі вступу до ЄС (прикладом східноєвропейських держав, в яких вона спостерігалася після набуття членства може слугувати Болгарія).

Основними нормативно-правовими підставами у контексті двостороннього співробітництва між нашою державою та провідною світовою спільнотою в сфері енергетики можна вважати: “Порядок денний асоціації Україна – ЄС” (який набув чинності 23.11.2009 р.), “Меморандум про порозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі” (від 01.12.2005 р.), звіти про виконання Меморандуму (за 2006 та 2007 рр.), “Енергетична стратегія України на період до 2030 р.” (від 24.07.2013 р.), Зелена книга ЄС “Європейська стратегія стабільної, конкурентоздатної та безпечної енергетики” та ін.

Станом на початок 2015 року основними органами державного регулювання енергетичної сфери в Україні залишаються Кабінет Міністрів України, Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. Крім того, налагодженням співробітництва безпосередньо між Україною та ЄС в сфері енергетики також займаються робочі групи (з питань відновлювальної енергетики та енергоефективності, а також з питань енергетичних стратегій) у межах підкомітету з питань транспорту та енергетики, співробітництва у цивільному та ядерному секторі, охорони довкілля, освіти, навчання та технологій Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС.

У цілому, оптимізація механізмів державного регулювання енергетичної сфери України в умовах євроінтеграції має передбачати: внесення певних доповнень у законодавчу базу з огляду на необхідність збереження припустимого рівня енергетичної безпеки держави; створення належних організаційних засад для розвитку державно-приватного партнерства в енергетичній галузі з метою досягнення справедливих тарифів на енергоносії та споживання енергетичних послуг; запроваджувати програми розвитку альтернативної енергетики, підвищення енергоефективності промисловості, сфери житлово-комунального господарства тощо.

Література

1. Євроінтеграційна стратегія України: енергетичний вимір: 2-ге сесійне засідання робочої групи [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – 2013. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/1218/.

2. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nerc.gov.ua/.

3. Сидоренко А. А. Пріоритетні напрями удосконалення державної політики у сфері забезпечення енергетичної безпеки України: аналіт. записка [Електронний ресурс] / А. А. Сидоренко / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – 2014. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/1753/.

Бритова Г. В.
Класичний приватний університет

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНИ

Відсутність ефективних реформ у поєднанні з масштабною тінізацією економіки відображаються у структурі та рівні зайнятості. Так, рівень зайнятості населення 20–64 років в Україні складає 67,4%, що є доволі непоганим за європейськими стандартами (max – 79,5% – в Ісландії; min – 43,3% – у Греції). Але з 19 840 тис. зайнятих у 2013 р. лише 77,8% працювали в офіційно зареєстрованому секторі. Більшість із 4411 тис. працюючих у неформальному секторі економіки сконцентровані в сільській місцевості (63,3%) –

це сільські мешканці, які не мають роботи, але працюють на своїх присадибних ділянках хоча б 1 годину на тиждень. У І півріччі 2014 р. кількість зайнятого населення, яке працювало на неформальних робочих місцях, становила 4,6 млн осіб (24,8% від загальної кількості зайнятого населення). Зайнятість на неформальних робочих місцях не гарантує належного рівня соціальної захищеності, не забезпечує прийнятної заробітної плати і можливостей розвитку, фактично позбавляє пенсійних прав. Скорочення обсягів зареєстрованої зайнятості відбувається на тлі одночасного збільшення кількості робочих місць у неформальному секторі економіки (на 4,5% у 2013 р. порівняно з попереднім роком), причому це характерно переважно для сільської місцевості).

Водночас суттєве скорочення обсягів виробництва в експортоорієнтованих видах економічної діяльності (зокрема, в металургійних і хімічних виробництвах) не спричинило значного зростання рівня безробіття. Так, рівень безробіття населення віком 20–64 років у І півріччі 2014 р. (з урахуванням впливу чинника сезонності) складав 8,4% (порівняно з 7,5% у І півріччі 2013 р.). Це свідчить про існування "навісу" безробіття за рахунок використання вітчизняними підприємствами практики вимушеної неповної зайнятості. Частка зайнятих неповний робочий день (тиждень) зросла з 13,7% кількості штатних працівників промисловості у І півріччі 2013 р. до 16,2% у І півріччі 2014 р. Посилення негативних тенденцій розвитку вітчизняної економіки може призвести до матеріалізації цього "навісу" у формі відкритого безробіття. До того ж неминуче погіршення економічної ситуації в Донецькій та Луганській областях, принаймні до середини 2015 р., спричинить зростання безробіття не тільки в цих регіонах, а й у суміжних галузях і підприємствах інших областей. Про значне зниження попиту на робочу силу свідчить зниження на 30,1% кількості вакансій, заявлених роботодавцями (І півріччя 2014 р. порівняно з аналогічним періодом 2013 р.). Подальше скорочення обсягів промислового виробництва на тлі утримання невисокої професійної й територіальної мобільності населення загрожує значним зростанням напруженості на вітчизняному ринку праці.

Посилюють конкуренцію за робочі місця (що в умовах тінізації економіки створює умови для "демпінгу" оплати праці та для погіршення соціального захисту працюючих) переселенці із зони АТО, які орієнтуються на пошук роботи в інших регіонах.

Ускладнює перспективи реалізації інноваційного сценарію розвитку української економіки консервація значної частки зайнятих некваліфікованою працею (на рівні 23,4–23,7% упродовж 2012–2013 рр.).

Серйозним викликом розвитку українського ринку праці є збільшення чисельності економічно неактивного населення, тобто виключення значної частки населення працездатного віку (7,98 млн осіб, або понад третина всього населення цього віку, в І півріччі 2014 р.) з економічного життя країни. На відміну від безробітних, які активно шукають роботу і мають шанс її знайти, економічно виключені особи (зокрема, зневірені в пошуку роботи, кількість яких за аналогічний проміжок часу збільшилася на понад 20%) залишаються у стані економічної неактивності протягом тривалого проміжку часу і перетворюються на провідний соціальний осередок деструктивних ініціатив.

Недостатня відповідність динаміки заробітної плати макроекономічним процесам навіть у сприятливі економічні періоди, високий рівень тінізації заробітної плати та необґрунтована її диференціація призвели до поширення явища "бідності працюючого населення". Збереження подібної ситуації в перспективі унеможливлює фактичне наповнення вже визначених стандартів соціального захисту та їх розвиток у напрямі європейських орієнтирів.

Вініченко М. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПЛАНУВАННЯ БІЗНЕСУ В ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ СПОРТУ УКРАЇНИ

За відсутності досвіду будування ринкових механізмів, в Україні традиційно використовувались і використовуються зараз механізми від планово-адміністративної економіки. Складеться враження що вже багато років Україна вагалася яку ж економіку будувати: залишити планово-адміністративну чи провести досить вагомі реформи і остаточно вибрати західний шлях розвитку. Спроби побудувати якусь середню модель зазнали краху, та загнали економіку України в досить складне економічне та фінансове становище з досить великим зовнішнім державним боргом.

Звичайно управління державою та управління корпоративним сектором – це два окремих напрямку, кожен з яких заслуговує на своє окреме багаторічне дослідження, вивчення, удосконалення. В розвитих економічних системах це так і є. З самого початку формування державної політики у сфері спорту в західних країнах вона створювалась в умовах ринкової економіки, та з досвідом управління приватними корпораціями. Щодо України, то такий досвід управляння стане в пригоді і до різних сфер та галузей державного управління. Пропонується розглянути систему планування в приватному корпоративному секторі та внести зміни в державну політику у сфері спорту за прикладом управління приватною корпорацією.

Будь-яке велике підприємство має свою місію. В відкритих джерелах можна знайти досить багато інформації про те як правильно формулювати місію підприємства. За цими прикладами, а також враховуючі особливості державних установ та державного управління треба скласти місію державної політики у сфері спорту. Вона, наприклад, може мати такий вигляд: "Заохотити якомога більше людей до здорового образу життя", чи "Допомогти спортивним талантам досягти найкращих результатів". Розробка місії – це тема окремого дослідження. Головне, щоб вона була, та вірно відображала дійсну роль держави у сфері спорту.

Наступне, що має будь-яке підприємство-це стратегічні цілі. На відміну від цілей, встановлених в передвиборчих програмах кандидатів в президенти, стратегічні цілі державної політики у сфері спорту повинні бути незалежними та незмінними від поглядів політичних діячів чи партій при владі, та не мати політичного, чи популістського підтексту. Повинні бути реалістичними, та складеними с таким урахуванням, що свого часу повинні буди зіставлені з фактичним станом речей, і складені відповідні висновки.

Наступне що має підприємство, та пропонується щоб використовувала держава у своїй політиці у сфері спорту це середньостроковий план, та обов'язково короткостроковий план. Всі плани повинні підкріплятися бюджетами. Хоча Україна зараз розробляє тільки річний державний бюджет, бюджети щодо спорту повинні бути прописані на весь горизонт планування (як короткостроковий так и середньостроковий), оскільки підготовка спортсменів займає набагато більше одного року. Звичайно на бюджети на великий горизонт планування будуть більш загальними та менш деталізованими.

Важливою та невід'ємною частиною планів підприємства, є BSC (система збалансованих показників). Аналог такої системи пропонується розробляти і у державному управлінні зокрема у сфері спорту. Розробка такої системи – окреме об'ємне дослідження. Обов'язково повинні бути розроблені кількісно виражені показники та цільові коефіцієнти. На досягнення заданих значень яких і буде спрямована робота держави у сфері спорту.

Запозичення дієвих та випробуваних на практиці інструментів планування приватного сектору до державного управління в сфері спорту дозволить проводити більш ефективну державну політику та досягти кращих результатів.

Гінгерська В. П.
Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь
наук. кер. – к. ю. н., доцент Тильчик О. В.

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЇХ ПОДОЛАННЯ

Розвиток місцевого самоврядування як представництва громади, громадянського суспільства в органах влади, можливість реалізації цієї влади простими громадянами держави залежить від активності громадянського суспільства. Проте через деяку зневіру до владних структур суспільство не бере участі у вирішенні своєї долі. Домінування державної влади суперечить конституційним засадам, зокрема тим, що визначають народ єдиним джерелом влади [2]. Сьогодні існує доволі висока централізація влади. Цей момент заслуговує підвищеної уваги, оскільки центральні органи державного управління не можуть достатньою мірою врахувати специфіку територій, через що стикаються зі значними складнощами при вирішенні місцевих справ.

Для вирішення нагальних проблем організації влади на місцевому рівні, законодавчо необхідно:

– чітко визначити, які питання відносяться до відання органів виконавчої влади, а які до відання органів місцевого самоврядування. При цьому до повноважень виконавчої влади мають бути віднесені такі, результати виконання яких пов'язані з інтересами населення в цілому, в той час як повноваження місцевого самоврядування пов'язані із забезпеченням життєдіяльності територіальної громади;

– переглянути повноваження представницьких органів місцевого самоврядування, їх виконавчих органів. Повноваження, як загальні так і спеціальні, мають бути чітко визначені та розмежовані за рівнями управління. Обсяг власних повноважень повинен значно перевищувати обсяг делегованих повноважень;

– переглянути статус територіальної громади як суб'єкта місцевого самоврядування первинного рівня. Закон повинен чітко визначити предмет відання та повноваження територіальних громад, у тому числі виключні [3].

Зокрема, для забезпечення принципу розповсюдження юрисдикції територіальної громади на всю територію відповідної адміністративно-територіальної одиниці, необхідно наділити органи місцевого самоврядування функціями, які зараз охоплюються поняттям "державне управління". Тобто органи місцевого самоврядування первинного рівня перетворюються на органи публічної влади з відповідними повноваженнями для надання всього спектра управлінських послуг громадянам і юридичним особам.

До повноважень районних і обласних рад та їх виконавчих органів слід віднести лише ті питання, які зачіпають інтереси жителів всього району та області та не можуть бути вирішені на рівні громади. При цьому розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування повинен здійснюватись таким чином, щоб максимально наблизити процес прийняття рішення до громадянина, а також, ці органи мають володіти організаційними, матеріальними та фінансовими ресурсами, що забезпечують обсяг та якість соціальних послуг, які надаються населенню відповідно до загальнодержавних соціальних стандартів.

Процес нормативно-правового забезпечення децентралізації виконавчої влади в Україні триває. Узгодження на загальнодержавному рівні, правильність та чіткість визначення стратегічного курсу, обґрунтованість очікуваних результатів, адекватність оцінки, можливість залучити суспільство в напрямку розбудови системи здійснення влади – все це визначає довготерміновий вимір успішності процесу реформування системи місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 26 червня 1996 року.
2. Мамонова. В. Стратегічне планування в управлінні сучасним містом / В. Мамонова // Управління сучасним містом № 1. – Київ : УАДУ, 2011. – С. 129–133.
3. Безязичий В. Формування стратегії соціально-економічного розвитку регіону / В. Безязичий, В. Мамонова // Актуальні проблеми державного управління. – 2010. – № 1(6).

Грона Д. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНОГО НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Згідно з Конституцією, Україна є соціальною та правовою державою. На підставі цього можливо зробити висновок, що питання, що стосуються соціальної захищеності малозабезпеченого населення України є пріоритетними для всіх гілок влади. Здійснення послідовної державної політики відносно мало-

забезпеченого населення в Україні можливо шляхом застосування комплексного механізму державного управління цією сферою, який в свою чергу складається з нормативно-правового, програмно-цільового, організаційного, фінансово-економічного, кадрового, інформаційного.

Нормативно-правове забезпечення захисту малозабезпеченого населення визначено серед основних функцій держави під час управління економікою та суспільством, а також під час нормативно-правового врегулювання суспільних відносин. Нормативно-правовий механізм державного регулювання соціальним захистом малозабезпеченого населення в Україні реалізується за допомогою юридичних засобів, суттю яких є владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони й розвитку, а також на поведінку та свідомість громадян шляхом проголошення їхніх прав та обов'язків, установлення певних дозволів та заборон, затвердження певних правових актів. Превалюючими важелями впливу виступають нормативно-правові методи та інструменти.

Нормативно-правові інструменти характеризують способи впливу на відносини у сфері соціального захисту малозабезпеченого населення, процес ґрунтуються на максимально точному і юридично оформленому переліку прав і обов'язків його учасників. Процес формування сучасної нормативно-правової бази, яка покликана регулювати відносини у сфері захисту малозабезпеченого населення в Україні, включав в себе прийняття таких актів як: Конституція України, закону України "Про межу малозабезпеченості" № 190/94-ВР від 04.10.1994 р., закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям" № 1768-III від 01.06.2000 р., постанови Верховної Ради України "Про заснування соціальних стипендій Верховної Ради України для студентів вищих навчальних закладів з числа дітей-сиріт та дітей з малозабезпечених сімей" № 218-IV від 24.10.2002 р., указу Президента України "Про організаційні заходи щодо посилення соціального захисту малозабезпечених громадян" № 376/95 від 12.05.1995 р., постанови Кабінету Міністрів України "Про організаційне і фінансове забезпечення відпочинку й оздоровлення дітей в Україні № 323 від 14.04.1997 р. та інших нормативно-правових актів.

Цими нормативними актами визначалися правові, економічні та соціальні гарантії для малозабезпеченого населення країни, визначався механізм їх реалізації та отримання пільг. Необхідно звернути увагу на те, що вказаними нормативними актами встановлено право на державну соціальну допомогу малозабезпечених сімей, які постійно проживають на території України, визначається порядок надання державної соціальної допомоги, розмір та строки її призначення. Передбачається, що фінансування і надання такої допомоги здійснюватиметься за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Слід звернути увагу, що державне управління в сфері соціального захисту малозабезпеченого населення в Україні спрямоване на всебічний соціальний захист осіб, які на нього потребують. Однак, нормативна-правова база з питань соціального захисту малозабезпеченого населення є розгалуженою і недосконалою. Неналежна реалізація прав таких осіб в Україні пов'язана, у першу чергу з недостатнім фінансуванням та наявністю бюрократичних елементів. Зменшення впливу цих негативних чинників шляхом вдосконалення нормативно-правового механізму державного регулювання дозволить значно підвищити ефективність державних гарантій та програм, направлених на підвищення життєвого рівня та соціального захисту малозабезпеченого населення в Україні.

Євграфов М. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Кравченко Т. А.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ПРИНЦИПІВ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сутність служби в органах місцевого самоврядування знаходить своє відображення у її принципах. Окремі дослідники (Ю.М. Старілов) розглядають їх як основоположні риси, найбільш суттєві сторони та характеристики служби, які визначають зміст відносин, що складаються під час її організації та здійснення [1, с. 198–199]. Інші (В. М. Манохін) пов'язують із принципами певні засади, на яких побудовані та функціонують певний об'єкт, система відносин і т. д., щодо служби – певні вимоги як до служби в цілому, так і до її організації та статусу службовця [2, с. 135–136]. Важливо відзначити, що принципи, виступаючи науковою категорією, знаходять правове втілення не тільки шляхом закріплення у відповідних нормах, але й "виводяться із загального змісту законів шляхом тлумачення окремих правових норм" [3, с. 27].

Необхідно зазначити, що категорія принципів служби в органах місцевого самоврядування є достатньо новою для української науки державного управління. Вона є продуктом синтезу принципів державного управління і державної служби та принципів місцевого самоврядування, але не суто механічного їх поєднання. Являючи собою визначальні засади організації та здійснення управлінської праці в децентралізованих публічно-владних структурах, принципи служби в органах місцевого самоврядування спрямовані в першу чергу на забезпечення ефективності управління з боку цих структур.

Розв'язуючи завдання класифікації принципів служби щодо державної служби, російський вчений Ю.М. Старілов виділяє конституційні та організаційні принципи. При цьому він відзначає, що "конституційні принципи обумовлені положеннями Конституції РФ, які конкретизуються у відповідних законодавчих актах", а "організаційні принципи відображають механізм побудови та функціонування державної служби, державного апарату та його ланок, розподілу управлінської праці, забезпечення ефективної адміністративної діяльності в державних органах" [1, с. 203].

Інші дослідники, наприклад, А. А. Немчінов та А. М. Володін, класифікуючи принципи муніципальної служби, відокремлюють принципи організації служби, її формування, та принципи функціонування служби, тобто діяльності муніципальних службовців. Першими характеризуються "формування структур та підрозділів органів місцевого самоврядування, підбір та розстановка кадрів муніципальних службовців" [3, с. 37]. Другі, на думку дослідників, являють собою "основні засади, керівні ідеї та вимоги, на яких ґрунтується діяльність муніципальних службовців. Виконуючи свої службові обов'язки, реалізуючи свої службові права,

муніципальні службовці зобов'язані керуватися в своїй діяльності цими засадами, ідеями, виконувати ці вимоги" [3, с. 28].

За період радянської доби були сформульовані та знайшли своє практичне втілення принципи, що відбивали сутність радянської державної служби, яка включала службу в місцевих Радах народних депутатів, їх виконавчих органах та апараті. Це керівна та спрямовуюча роль КПРС, участь громадськості в державному управлінні, демократичний централізм, рівноправність національностей, соціалістична законність, соціалістичне планування та облік [4, с. 11–12]. Окремі дослідники державного управління (В. А. Воробйов) наводили також такі принципи служби: загальнодоступність державної служби при рівному праві на неї всіх громадян СРСР; здійснення службовцями соціально необхідних функцій від імені, за дорученням та в інтересах держави; виборність робітників провідних ланок державного апарату представницькими органами влади, а в низці випадків і безпосередньо народом; відсутність будь-яких привілеїв або правообмежень службовців, крім тих правообмежень, які випливають з характеру державно-службової діяльності [5, с. 17]. Принципи радянської державної служби, як і сама державна служба, являли собою глибоко ідеологізовані інститути, які не мали відповідного правового закріплення, що дозволяє говорити про їхню декларативність та відірваність від практики функціонування служби.

Після проголошення українською державою незалежності формування інститутів місцевого самоврядування та професійної служби покликало необхідність як критичного перегляду системи принципів служби, так і їх відповідного правового закріплення. Тривалий час на службу в органах місцевого самоврядування поширювалися норми законодавства про державну службу, у тому числі й ті, що закріплювали принципи служби.

Концепція адміністративної реформи передбачила дві групи принципів служби в органах місцевого самоврядування: загальні принципи публічної служби в Україні та специфічні принципи служби в органах місцевого самоврядування. До першої групи належать: законність, пріоритет прав і свобод людини, професіоналізм і компетентність службовців, рівний доступ громадян до служби з урахуванням їх ділових якостей та професійної підготовки, підконтрольність та підзвітність службовців та їх відповідальність за невиконання своїх службових обов'язків, заборона сумісництва та зайняття підприємницькою діяльністю, гласність публічної служби, правова та соціальна захищеність службовців, позапартійність публічної служби; до другої – самостійність органів та посадових осіб місцевого самоврядування в межах їх повноважень, відповідальність службовця перед територіальною громадою, поєднання загальних вимог до служби в органах місцевого самоврядування, встановлених законодавством, національних, історичних та місцевих традицій служби, визначених статутами територіальних громад.

Література

1. Старилов Ю. Н. Служебное право : учебник / Ю. Н. Старилов. – Москва : БЕК, 1996.

2. Манохин В. М. Служба и служащий в Российской Федерации: правовое регулирование. – Москва : Юристъ, 1997.

3. Немчинов А. А. Муниципальная служба : справ. пособ. / А. А. Немчинов, А. М. Володин. – Москва : Изд-во "Дело и Сервис", 2002.

4. Пахомов І. М. Адміністративно-правові питання державної служби в СРСР / І. М. Пахомов. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту, 1971. – 128 с.

5. Воробьев В. А. Принципы государственной и общественной службы СССР / В. А. Воробьев // Служба в государственных и общественных организациях. – Свердловск, 1988. – 136 с.

Жердій О. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – доцент Литвин І. І.

ФІНАНСОВО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СИСТЕМІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ, ЇЇ ОЗНАКИ

Податки як суспільне явище стосується безпосередньо кожного. Загальний обов'язок сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом, закріплений статтею 67 Конституції України. З метою належного виконання цього конституційного обов'язку та забезпечення законності в податковій сфері законодавчо закріплені заходи правового впливу, серед яких стрижневе місце відведено заходам юридичної відповідальності. Фінансові санкції, що застосовуються за порушення норм податкового законодавства, за своїми ознаками не можуть бути віднесені до заходів загальновизнаних видів юридичної відповідальності (кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної).

В системі юридичної відповідальності існує низка заходів державного впливу, закріплених нормами фінансового права, які мають ознаки юридичної відповідальності, але за означеними критеріями не належать до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової або дисциплінарної відповідальності.

Так, ознаки юридичної відповідальності містяться у таких правових заходах, як накладення пені за несвоєчасне погашення податкового зобов'язання [1] або ж застосування фінансових санкцій за порушення податкового законодавства [2]. Це дозволяє констатувати існування відповідальності як за порушення окремих правових норм (накладення пені за несвоєчасне погашення податкового зобов'язання), так і на рівні інституту права (фінансові санкції за порушення податкового законодавства). Системний характер юридичної відповідальності дозволяє ставити питання про існування вищого рівня в даному вертикальному зв'язку – відповідальності на рівні галузі права – фінансово-правової відповідальності.

Проблеми в дослідженні фінансово-правової відповідальності зумовлені в першу чергу відсутністю законодавчого визначення її поняття. В теорії фінансового права під фінансово-правовою відповідальністю в більшості випадків розуміють застосування до порушника фінансово-правових норм заходів державного примусу уповноваженим на те державним органом, що покладають на правопорушника додаткові обтяження майнового характеру [3, С. 183–184].

Наведене визначення є дискусійним з декількох причин. По-перше, фінансово-правовій відповідальності як видовому явищу притаманні всі ознаки загального поняття юридичної відповідальності. Як уже зазначалося, юридична відповідальність не зводиться до реалізації санкції, оскільки може існувати і без такої реалізації. Отже, поняття "фінансово-правова відповідальність" – ширше від поняття "реалізації фінансових санкцій". По-друге, ознаки фінансово-правової відповідальності як різновиду юридичної відповідальності наповнюються специфічним фінансовим змістом. Це стосується таких ознак, як підстава фінансово-правової відповідальності, її заходи, юрисдикційна процедура. Тому поняття фінансово-правової відповідальності має закріплювати такі видові ознаки.

До видових ознак фінансово-правової відповідальності можна віднести:

1. Публічно-майновий характер: публічний характер виражається в тому, що фінансове правопорушення, як підстава фінансово-правової відповідальності, завдає шкоди публічним фінансовим інтересам, охорона яких – мета і функція держави. Майновий характер полягає в державно-правовому впливі на економічні інтереси порушників фінансового законодавства.

2. До фінансово-правової відповідальності притягаються фізичні особи, юридичні особи, їх філії та інші відокремлені підрозділи, які є безпосередніми учасниками фінансових відносин.

3. Підставою для застосування фінансово-правової відповідальності є: норми фінансового права (нормативна), діяння яке містить склад фінансового правопорушення (фактична), рішення фінансового органу про застосування фінансових санкцій (процесуальна).

4. Провадження по справі про фінансові правопорушення здійснюється в позасудовому порядку, має власний строк давності, підстави зупинення, поновлення, продовження строків.

5. Специфіка заходів фінансово-правової відповідальності полягає в кумулятивності, тобто поєднанні компенсаційної та каральної цілі.

Таким чином, фінансово-правову відповідальність можна визначити як обов'язок особи, яка вчинила фінансове правопорушення, зазнати позбавлення майнового характеру через застосування органами фінансового контролю фінансових санкцій у порядку, встановленому фінансовим законодавством.

Специфічною ознакою фінансово-правової відповідальності можна визнати інституціональний (знизу-вверх) шлях її формування, оскільки більш детальну розробку отримують її різновиди – в податковій, бюджетній сфері, в сфері валютного регулювання та ін.

Враховуючи зазначене, фінансово-правову відповідальність у сфері оподаткування можна визначити як обов'язок особи, яка вчинила податкове правопорушення, зазнати позбавлення майнового характеру через застосування податковими органами фінансових санкцій у порядку, встановленому законом про податки і збори.

Література

1. Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами : Закон України від 21.12.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 10. – Ст. 44.

2. Про систему оподаткування : Закон України від 25.06.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 39. – Ст. 510.

3. Карасева М. В. Финансовое право. Общая часть : учебник / М. В. Карасева. – Москва : Юристъ, 1999. – 256 с.

Жила А. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВОЮ ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПОСТРАЖДАЛИХ У ЗОНІ АТО

Антитерористична операція на сході нашої держави продовжується вже не перший місяць і на жаль, українські силові структури зазнають втрат – є як загиблі, так і поранені вояки.

Учасників АТО на сьогодні прирівняно до учасників бойових дій. Згідно п. 19 ст. 6 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", до осіб, які належать до учасників бойових дій, віднесено: військовослужбовців Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовців Міністерства внутрішніх справ України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також брали участь в антитерористичній операції.

Коло законів та підзаконних актів, якими визначається обсяг пільг учасників АТО і членів їх сімей:

– Закон України "Про боротьбу з тероризмом" (остання редакція – від 05.06.2014);

– Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" (остання редакція – від 06.05.2014);

– Закон України "Про військовий обов'язок і військову службу" (остання редакція – від 20.05.2014);

– Закон України "Про Збройні Сили України" (остання редакція – від 05.06.2014);

– Закон України "Про Національну Гвардію України" (від 13.03.2014);

– Закон України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей" (остання редакція – від 05.06.2014);

– Закон України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб" (остання редакція – від 20.05.2014);

– Закон України "Про державну прикордонну службу" (остання редакція – від 05.06.2014);

– Кодекс цивільного захисту України (остання редакція – від 27.03.2014).

– Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2013 р. № 975 "Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової

втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві".

У випадку загибелі військовослужбовця під час проведення АТО, відповідно до ст. 21 Закону України "Про боротьбу з тероризмом", встановлено право членів його родини та осіб, що перебували на його утриманні, на одноразову допомогу у розмірі 20 прожиткових мінімумів (24 360 грн), а також на відшкодування витрат на поховання загиблого.

Таким чином призначення і виплата одноразової допомоги здійснюється згідно з положеннями Постанови Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2013 р. № 975 "Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві".

Коваленко Є. О.
Класичний приватний університет

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

Поглиблення транскордонного співробітництва відкриває нові можливості для активізації господарської діяльності на периферійних територіях й підвищення їх конкурентоспроможності шляхом об'єднання зусиль та мобілізації природно-ресурсного та інтелектуального потенціалу сусідніх територій.

Попри всі плюси та переваги транскордонного співробітництва, все ж існує і ряд проблем, які стоять на шляху розвитку цього напрямку співпраці. Насамперед, це пов'язано з тим, що транскордонне співробітництво є новим видом співпраці, а тому основними проблемами тут виступають законодавча неузгодженість і мінливість нормативно-правової бази, що регулює транскордонне співробітництво між Україною та її західними сусідами, нерозуміння суті транскордонного співробітництва, недостатність повноважень органів регіональної влади та нерозвиненість інституцій цього виду співпраці. Отже, аналіз законодавчого забезпечення транскордонного співробітництва є важливим і актуальним завданням.

В систему національного законодавства входять європейські конвенції, до яких приєдналася Україна, насамперед "Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями"[15] та два додаткових протоколи до неї, інші документи, такі як "Європейська хартія місцевого самоврядування" (ратифікована Законом України від 15.07.1997 р.), "Європейська Хартія прикордонних і транскордонних регіонів" (Гронау, 1981р., II редакція 1995 р.).

Національне законодавство України щодо транскордонного співробітництва включає, насамперед, Закон України "Про транскордонне співробітництво", міжнародні угоди, конвенції, хартії, ратифіковані Україною, двосторонні та багатосторонні угоди, підписані Україною з сусідніми державами.

Основним нормативно-правовим актом, який регулює транскордонне співробітництво України є Закон України "Про транскордонне співробітництво" (№ 1861-IV від 24 червня 2004 року). Він був прийнятий з метою регулювання процесів укладання органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади угод про транскордонне співробітництво і їх практичної реалізації. Положення цього закону визначають основний зміст транскордонного співробітництва України.

Відповідно до Закону України "Про транскордонне співробітництво" поняття "транскордонне співробітництво" визначено як спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством.

Саме цим законом врегульовано правові, організаційні та економічні питання розвитку транскордонного співробітництва, а також питання його державної фінансової підтримки. Особливість Закону України "Про транскордонне співробітництво" полягає у тому, що він визначає завдання, принципи державної політики, права й обов'язки суб'єктів у сфері транскордонного співробітництва, принципи й форми державної підтримки, фінансові ресурси для транскордонної співпраці. Надзвичайно важливим є той факт, що подібного закону, який би регулював транскордонне співробітництво, не має жодна з країн Європи, які, в свою чергу, керуються в цьому питанні положеннями Мадридської конвенції 1980 р. 21 січня 2010 р. був ухвалений закон "Про внесення змін до Закону України "Про транскордонне співробітництво".

Окрім Закону України "Про транскордонне співробітництво" серед основних нормативно-правових актів з питань розвитку транскордонного співробітництва слід виділити наступні: Закон України "Про місцеві державні адміністрації"; Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні"; Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність"; Закон України "Про державний кордон"; Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів"; постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 р. № 587 "Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів"; постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001 "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку до 2015 року"; постанова Верховної Ради України від 27 червня 2007 р. № 1242-V "Про Рекомендації парламентських слухань на тему "Про інтенсифікацію співробітництва України з Європейським Союзом у рамках єврорегіонів та перспективи транскордонного співробітництва"; Указ Президента України від 19 грудня 2007 р. № 1236 "Про заходи щодо активізації євроінтеграційного прикордонного співробітництва"; постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2008 р. № 594 "Про затвердження Державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008–2011 роки".

Частиною законодавчої бази України, що також регламентує транскордонне співробітництво з країнами ЄС, є низка угод. Зокрема це Угода про добросусідські відносини та співробітництво між Республікою Польща та Україною від 18 травня 1992 р., Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною та Угорською Республікою від 6 грудня 1991 р., Договір про добросусідство, дружні відносини та

співробітництво між Україною та Словацькою Республікою від 29 червня 1993 р., Декларація про співробітництво населення, яке проживає в Карпатському регіоні, підписана міністрами закордонних справ України, Польщі та Угорщини 14 лютого 1993 р. а також Договір про відносини добросусідства та співробітництва між Україною та Румунією від 2 червня 1997 р. та ін.

Таким чином, слід зазначити, що за останнє десятиліття в Україні прийнято ряд важливих нормативно-правових документів, спрямованих на посилення транскордонного співробітництва держави з сусідніми країнами-членами і не-членами Європейського Союзу. Прийняті за останні роки документи більше наближені до практичних потреб транскордонного співробітництва, однак і в них є ще цілий ряд положень, які вимагають подальшого розвитку і змін, особливо це пов'язано з впливом глобалізаційних процесів у світі, подальшим розширенням ЄС, змінами в міжнародній політиці. Тож чинні в Україні законодавчі основи транскордонного співробітництва вимагають подальшого вдосконалення.

Коваленко Т. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мордвінов О. Г.

ВПРОВАДЖЕННЯ В ПРАКТИКУ РОБОТИ АПАРАТІВ СУДІВ ПРОГРАМ ОРІЄНТАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ НОВОПРИЗНАЧЕНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Будь-яка державна структура, тим більше така гілка влади, як судова, має потребу в адмініструванні. У судовій системі разом із суддями працюють працівники апарату, без яких неможливе здійснення правосуддя. Це помічники суддів, секретарі судового засідання, консультанти, спеціалісти, судові розпорядники, секретарі суду та інші працівники, роботу яких очолює керівник апарату суду. Від злагодженої роботи апарату суду, професійної компетентності його працівників, дотримання ними етичних норм поведінки та трудової дисципліни залежить у цілому стан здійснення правосуддя, позитивний імідж судових установ, а тому питання судового адміністрування були й надалі залишатимуться актуальними.

Надання якісних судових послуг великою мірою залежить від створення ефективного порядку підбору кадрів та роботи з ними. Саме тому упродовж останніх років пріоритетними стають напрямки реформування та вдосконалення організаційної структури роботи судів, спрямування кадрової політики на впровадження новітніх методик щодо організації та управління апаратами судів.

У числі таких нових методик є *програми з орієнтації та адаптації новопризначених працівників*, що покликані полегшити їх пристосування до життя в новому колективі установи. Саме від них залежить, наскільки професійним членом єдиної команди суду стане новий працівник, наскільки комфортно він почуватиметься у своєму новому колективі, наскільки буде мотивований та впевнений у своєму професіоналізмі та в підтримці колективу і керівника.

Новопризначені працівники апарату суду проходять курс програм з орієнтації та адаптації для того, щоб ознайомитися, яку якість роботи та поведінку від них очікують. Неодмінною умовою, що сприятливо впливає на нового члена колективу, є знайомство з організацією роботи суду та його структурою, цілями та специфікою надання судових послуг громадянам, детальне вивчення посадових обов'язків, ознайомлення з особливостями стилю управління та внутрішньою культурою, що склалася в колективі між співробітниками.

Перший робочий день нового працівника – це визначна подія, як у житті самої людини, так і в житті установи. Для того, щоб початок трудової діяльності не був негативним спогадом, необхідно вчасно та правильно професійно зорієнтувати працівника. У період *орієнтації* в суді відбувається привітання новопризначених працівників співробітниками апарату суду, суддями, вручаються інформаційні та нормативні пакети документів, відбувається урочисте прийняття Присяги державного службовця. У цей період проводиться настановча бесіда із головою суду та керівником апарату суду щодо особливостей роботи в установах судової системи задля забезпечення законних прав і свобод громадян.

Досвідчені працівники апарату суду ознайомлюють новачків з робочим місцем, розподілом посадових обов'язків між працівниками структурного підрозділу, порядком проходження документів у суді, розповідають про традиції суду та міжособистісні взаємини у колективі тощо.

Результатом добре спланованої та організованої орієнтації є всебічно поінформований та підготовлений для практичного виконання своїх посадових обов'язків працівник, який у подальшому працюватиме для досягнення єдиного результату в колективі.

Після проведення орієнтації настає період проведення *адаптації* новопризначеного працівника, який триватиме 3 місяці. На період проведення адаптації наказом керівника апарату суду з числа найдосвідченіших працівників апарату призначається наставник, який координує не тільки професійний, а й особистий розвиток новопризначеного працівника, консультує його з питань, пов'язаних з виконанням функціональних обов'язків, удосконаленням вмінь та навичок. Наставник допомагає новому працівнику адаптуватися і безперешкодно ввійти в колектив, налагодити психологічний мікроклімат в колегами.

Показником успішно проведеної адаптації є ефективна і якісна робота новопризначеного працівника, його впевненість та позитивне ставлення до своєї посади й суду, мотивація та формування єдності з командою суду, бажання професійного росту та просування по службі.

Підсумовуючи зазначимо, що програми з орієнтації та адаптації новопризначеного працівника покликані полегшити засвоєння нових для нього соціально-трудових ролей та норм, узгодити свою індивідуальну позицію з цілями і завданнями трудового колективу. Саме від них залежить, наскільки професійним членом єдиної команди суду стане новий працівник, наскільки комфортно він почуватиметься у своєму новому колективі, зможе використовувати повною мірою свої здібності та обдарування, наскільки буде мотивований та впевнений у своєму професіоналізмі та в підтримці колективу та керівництва суду.

Козарь Т. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., доцент Кравченко Т. А.

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ УПРАВЛІНЦІВ ОСВІТНЬОЮ ГАЛУЗЗЮ – СТРАТЕГІЧНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

У сучасних умовах, коли освіта в Україні перебуває у стані якісного оновлення, питання ефективності державного управління освітою, а саме підготовки управлінців освітньою галуззю, викликають особливу увагу як у керівників освіти, так й у споживачів освітніх послуг – учнів, студентів, їх батьків – усіх, хто вчиться та навчає. В. Гуменюк пише, що вимоги до підготовки керівних кадрів для системи освіти зростають прямо пропорційно вимогам до самої системи з боку усіх галузей народного господарства [1]. Проблеми професійної підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування у контексті сучасних тенденцій достатньо широко висвітлені в наукових працях Д. Дзвінчука, В. Бакуменка, В. Лугового, С. Майбороди, В. Козакова, Н. Нижник, О. Оболенського та інших вчених.

Зміни у функціонуванні органів управління потребують впровадження в їх діяльність процедур прогнозування, аналізу та коригування разом із використанням традиційних організаційно-контролюючих функцій. Це потребує вдосконалення технології управлінської діяльності органу влади та відносин в освітній галузі. Аналіз показує, що однією із суперечностей розвитку системи вищої освіти є невідповідність традиційних функцій управління новим реаліям життя. Багатоваріантний розвиток системи освіти, нові його форми, пов'язані зі становленням демократичних засад, розвитком ринку, зумовлюють необхідність оновлення змісту функцій [2].

Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації державних службовців регламентована Постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1997 року № 167 "Про затвердження Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і Положення про єдиний порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників державних підприємств, установ і організацій", Постановою Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 р. № 789 "Про затвердження Порядку прийому на навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів за спеціальністю "Державна служба" галузі знань "Державне управління" та працевлаштування випускників".

Нині необхідно змінити існуючу культуру адміністративного управління на цільову адаптивну управлінську культуру, що базується на послідовній реалізації основоположних принципів за допомогою відповідного методичного інструментарію. Ці принципи становлять: цілеспрямування, зворотний зв'язок за результатами діяльності, цілеорієнтована мотивація трудової діяльності, адекватність кожного працівника своїй посаді [3]. Успішне досягнення поставлених державних цілей в освіті значним чином пов'язане з вирішенням проблеми підготовки управлінських кадрів освітньою галуззю. Проблема підвищення кваліфікації державних службовців потребує не тільки вирішення питання щодо подальшого формування ефективної системи та створення мережі підготовки, а й наповнення її певним змістом. У сьогоднішніх умовах органам управління освітою, наприклад, необхідно виконувати роботу, що забезпечує дослідження ринку на предмет оцінки можливостей збуту освітніх послуг, наданих навчальними закладами, прогнозування динаміки їх споживання, виявлення й оцінка конкурентів у даній освітній послузі й на цій основі ухвалення рішення про доцільність її надання.

Отже, підвищення ефективності державного управління прямо залежить від професійної компетентності та вміння управлінців впровадити в своїй діяльності передові технології та методи управління, володіння якими забезпечує реалізацію провідного принципу державного управління – професіоналізацію управлінських кадрів.

Література

1. Гуменюк В. Нетрадиційні ресурси управління якістю освіти / В. Гуменюк // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2006. – № 1. – С. 64–69.
2. Маркіян С. В. Інновації як фактор розвитку освіти: VI Міжнародна міждисциплінарна науково-практична конференція. – Харків, 2006.
3. Бебик В. М. Менеджмент освіти глобального суспільства / В. М. Бебик // Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології : кол. моногр. – Київ : МАУП, 2005.

Концур В. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., доцент Кравченко Т. А.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Розвиток сільських територій України характеризується значними відмінностями в рівнях їх соціально-економічного розвитку, неузгодженістю ряду законодавчих та нормативно-правових актів, недостатньо чітко визначеною загальнодержавною стратегією.

Міністерство аграрної політики та продовольства України розпочало роботу щодо розробки проекту Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства і сільських територій в Україні на 2015–2020 роки (далі – Стратегія). І це переконливо свідчить про те, наскільки держава як головний суб'єкт процесу вироблення суспільної політики репрезентує суспільні інтереси. Загальною метою Стратегії визначено: підвищення конкурентоздатності сільського господарства і сприяння розвитку сільських територій на сталій основі відповідно до стандартів ЄС і міжнародних стандартів.

Згідно з проектом Стратегії подолання деградації сільських територій може відбуватися двома варіантами. Перший варіант характеризується недостатнім фінансуванням розвитку сільських територій, зокрема соціальної інфраструктури, декларуванням соціальних, економічних і екологічних заходів за відсутності реальних механізмів їх здійснення. За умови реалізації такого варіанта не забезпечується розв'язання

основних проблем розвитку сільських територій, зокрема в частині зайнятості сільського населення та руйнівних процесів соціальної інфраструктури у сільській місцевості. Другий варіант передбачає визначення стратегії сталого розвитку сільських територій на основі оптимізації їх соціальної і виробничої інфраструктури, підвищення рівня зайнятості сільського населення, зменшення трудової міграції, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, нарощування його обсягів, покращання якості і безпеки сільськогосподарської продукції, охорони довкілля та відтворення природних ресурсів. Оптимальним визначено останній варіант, оскільки він дасть змогу подолати кризову ситуацію в забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку сільських територій.

З кожним роком дедалі більше ускладнюється й функціонування сільських рад поряд з дефіцитом місцевих бюджетів. Особливу увагу потрібно приділяти підвищенню якості управлінських кадрів, підготовці та підвищенню кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування.

Під час розробки та реалізації політики соціально-економічного розвитку сільських територій особливої уваги заслуговує проблема забезпечення селян робочими місцями і належним рівнем оплати праці. Також важливою передумовою успішної модернізації аграрного сектора є диверсифікація економічної активності на селі. Зайняте населення, яке вивільняється з сільського господарства з різних причин, може займатися несільськогосподарськими (альтернативними) видами діяльності. Несільськогосподарська зайнятість може стати фактором стабілізації та зростання доходів селян.

Для розвитку підприємницьких ініціатив, задоволення потреби в кадрах у сфері надання послуг та орієнтації безробітних на самостійну зайнятість важливу роль також має відігравати державна служба зайнятості, що може здійснювати навчання безробітних та забезпечення їх необхідними інформаційно-консультаційними послугами, що дасть змогу їм відкрити власну справу.

На нашу думку, соціально-економічний розвиток сільських територій є важливою складовою соціальної та регіональної державної політики. У сучасних економічних умовах він має базуватися на нових засадах організаційного забезпечення та фінансування. Необхідно визначити пріоритети державного регулювання, зокрема підтримки комплексного розвитку сільських територій, виходячи з соціальних потреб сільського населення. Забезпечення та впровадження напрямів державного регулювання сталого розвитку сільських територій можливо за умов участі та співробітництва підприємницьких структур, органів державного та місцевого управління та громадськості.

Корякіна Г. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., доцент Кравченко Т. А.

МОТИВАЦІЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Завдання підвищення ефективності державного управління в Україні – одна з пріоритетних проблем, яка стоїть на порядку денному у XXI столітті. Одним із основних факторів, які сприяють створенню ефективно-функціонуючого державного механізму є мотивація. Це обумовлює потребу теоретичної розробки методологічних основ підвищення ефективності державного управління в українських реаліях та обґрунтування дієвості використання мотивації як фактора підвищення ефективності державного управління. І хоча проблемі мотивації присвячено багато робіт як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, проте питання впливу мотивації на ефективність управління залишаються недостатньо вивченими.

Актуальність обраної теми обумовлена як необхідністю перебудови системи підготовки державних службовців у сучасних умовах, так і практичними завданнями досягнення якісно нового рівня професійної підготовки. Така необхідність пов'язана із соціально-економічними змінами, що відбуваються у нашому суспільстві, з підвищенням вимог до державного. службовця, до їхньої активності і відповідальності стосовно власного професійного й особистісного розвитку.

Усім, хто уважно стежить за процесами, які останнім часом відбуваються в країні, стає зрозуміло, що успіх перетворень значною мірою залежатиме від того, наскільки швидко й успішно керівництво країни зможе створити необхідні умови для функціонування Української держави. Успіх також залежатиме від того, наскільки посадові особи, на яких покладено відповідальність за формування державної політики, розуміють свою роль і наскільки ця роль умотивована. Враховуючи вищезазначене та той факт, що основним ресурсом від якого на сучасному етапі залежить успіх будь-якої діяльності є люди, для досягнення позитивних зрушень необхідно не тільки володіти всіма необхідним ресурсами (матеріальними, технічними, людськими, інформаційними тощо), а й враховувати наявність у людей бажання до змін, до ефективної діяльності. Для того, щоб людина повністю віддавалася роботі або, як мінімум, добросовісно виконувала свої обов'язки, необхідна дієва мотивація. Саме наявність дієвої мотивації орієнтує працівника на ефективне виконання як щоденної діяльності, так і на поліпшення кінцевого результату, тоді як її відсутність – викликає несумлінне відношення до роботи і може знівелювати досягнення кінцевого результату. Крім того, чим краще працює кожна окрема людина, тим краще працює організація, чим краще працює організація, тим більше користі отримує держава. Отже, ситуація, яка склалась зараз в Україні свідчить, що розв'язання проблеми підвищення ефективності державного управління – запорука й необхідна передумова вирішення всіх інших проблем, які накопичились в Україні.

На нашу думку, державні службовці – це різновид службовців, які становлять численну групу, їх основним завданням є служіння державі.

Вплив на потреби, інтереси, а звідси й на волю та поведінку державних службовців здійснюється через стимулювання (мотивацію) до праці, яке включає: пільги, міри заохочення, міри правової відповідальності, форми реалізації.

Оплата праці державних службовців повинна забезпечувати достатні матеріальні умови для незалежного виконання службових обов'язків, сприяти укомплектуванню апарату державних органів компетентними і досвідченими кадрами, стимулювати їх сумлінну та ініціативну працю.

Від вирішення завдання підвищення ефективності державного управління, в свою чергу, залежить і підвищення рівня суспільного добробуту. Тому важливою складовою управлінської діяльності повинна стати мотивація, яка дозволяє найбільш повно реалізувати людські можливості для ефективної діяльності на благо суспільства.

Для того щоб зерно проросло і дало добрий врожай потрібен благодатний ґрунт та сприятливі умови. Так і у випадку з мотивацією. Вона не виникає автоматично, для отримання бажаного результату необхідно створити дієву систему мотивації, здатну спонукати працівника до ефективнішої праці на рівні організації, а управлінців до формування ефективної державної політики на рівні держави.

Мотивацію не слід прив'язувати до конкретного виду діяльності, так як завдання розробки та запровадження дієвого мотиваційного механізму є пріоритетним та актуальним, як для всієї системи державного управління, так і для окремо взятої сфери – банківської, страхової, охорони здоров'я тощо. Звичайно кожна галузь має свої особливості, які необхідно враховувати при розробці системи мотивації, але поряд з цим існують мотиваційні механізми, які притаманні всім сферам діяльності і їх використання матиме позитивний ефект як для окремо взятої сфери, так і для системи державного управління.

Отож, спільною для всіх сфер є мета механізму мотивації праці – забезпечити узгодження інтересів організації та окремого працівника шляхом досягнення кінцевих цілей діяльності організації та задоволення потреб працівників за рахунок їх справедливої винагороди з урахуванням внеску трудової діяльності кожного працівника для досягнення загальної мети функціонування організації.

Таким чином слід зазначити, що важливою передумовою успішності ринкових перетворень є ефективність мотивації персоналу на всіх рівнях: "людина – установа – сфера діяльності – держава".

Отже без вмотивованих кадрів не можна провести реформи, забезпечити ефективне керівництво установою і державою. В зв'язку з цим мотивацію, як фактор підвищення ефективності управління, можна визначити як систему комплексного впливу на персонал, установу, сферу діяльності, державу, в результаті якого підвищується ефективність їх діяльності, що в свою чергу, позитивно впливає на функціонування окремого працівника, установи, сфери діяльності, так і на рівень державного управління та соціально-економічного розвиту країни в цілому.

Кривонос Л. В.
Національна академія державного управління при Президентові України
наук. кер. – д. держ. упр., професор Гончарук Н. Т.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ПРОЦЕСАМИ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Для будь-якої з держав сучасного світу, незалежно від рівня розвитку її соціально-економічної і правової систем, проникнення в національну економіку легалізованих кримінальних капіталів веде до істотної деформації державної системи в цілому.

Розвинені країни почали активно включилися в боротьбу з "відмиванням" грошей на початку 80-х років. У Росії і країнах СНД процес формування ринкових відносин значною мірою випередив розвиток системи державного контролю за рухом грошових коштів, що в поєднанні з лібералізацією економічних відносин та іншими обставинами створило сприятливе середовище для незаконного отримання іншого доходу та інвестування цих коштів у розвиток злочинної діяльності. Можна стверджувати, що на сучасному етапі в Україні відсутній достатній досвід управління державними процесами щодо виявлення та припинення фактів легалізації злочинних доходів і їх конфіскації.

Серед вітчизняних вчених і практиків не склалося єдності поглядів щодо застосування важелів та методів державного впливу у зазначеній сфері. Однак аналіз чинного законодавства показує, що навіть вже наявний правовий інструментарій не завжди використовуються ефективно [2, с. 246].

Наслідки явища глобалізації в політичному, соціально-економічному, фінансовому чи інших аспектах сучасних міжнародних відносин суперечливі і неоднозначні. Багатогранність глобалізації ще, можливо, вивчена не до кінця, що не заважає, проте, зробити деякі, нехай і проміжні висновки. Один з них полягає в тому, що державам, як основним акторам системи міжнародних відносин, стає все важче контролювати ті процеси, які відбуваються в економічній, політичній та інших сферах діяльності. У такому випадку державні кордони виступають в ролі не більш ніж формального фактора, що створюють видимість суверенітету, але фактично не регулюють і не обмежують потоки, що протікають через них у вигляді ресурсів: грошей, товарів, інформації, людей і технологій.

Особливу стурбованість викликає зменшення здатності урядів контролювати транскордонні фінансові потоки, які є одним з найважливіших факторів світової політики, що негативно впливає на процеси прийняття рішень практично у всіх сферах діяльності людства.

Прогрес, який було досягнуто в Україні у сфері розбудови державної системи управління системою протидії відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму внаслідок прийняття Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України" № 4652-VI від 13.04.2012 р., позитивно відобразився на ефективності збору та аналізу інформації про фінансові операції.

Аналіз стану управління державними процесами у визначеній сфері дозволяє виявити наступні слабкі місця: відсутність налагодженого міжвідомчого співробітництва між Державною службою фінансового моніторингу та правоохоронними органами, між правоохоронними органами та судовою гілкою влади, що може свідчити про прояви корупції.

Відтак, з огляду на слабкі місця системи запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму, основними напрямками вдосконалення цієї системи мають стати: розбудова ефективної системи повернення з-за кордону коштів та активів, отрима-

них злочинним шляхом внаслідок операцій з легалізації (відмивання) коштів та фінансування тероризму, зокрема створення механізмів повернення активів, здобутих злочинним шляхом, відповідно до рекомендацій ООН, Світового банку та ініціативи та встановлення державної системи управління процесами контролю за фінансовими операціями публічних осіб.

Купа І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мордвінов О. Г.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ДРУГИЙ ЕТАП КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ УКРАЇНИ

Реформування нинішньої системи місцевого самоврядування в Україні шляхом внесення змін у нормативно-правові акти нашої держави завжди було проблемним питанням. Якщо ми заявили всьому світу про будівництво правової держави, то варто пам'ятати, що однією з її визначальних ознак є наявність повноцінного місцевого самоврядування. Саме через нього може бути найповніше реалізована ідея здійснення влади безпосередньо народом, вирішено важливі питання взаємодії держави з конкретною людиною.

На органи місцевого самоврядування покладено відповідальність за соціально-економічний розвиток територіальних громад сіл, селищ, міст, а відтак – за добробут їхніх мешканців. Тому його розбудова має якнайшвидше стати одним із пріоритетів державної регіональної політики. Пошук оптимальної моделі місцевого самоврядування в нашій державі розпочався одразу після проголошення незалежності й триває досі. Умовно він поділяється на кілька етапів. Перший відображено у правових нормах Конституції України. За положеннями Основного Закону місцеве самоврядування є одним із провідних інститутів демократичного конституційного ладу. Зокрема, у статті 7 записано, що в Україні визнано й гарантовано місцеве самоврядування. Водночас причиною конфліктів стали певні норми чинної Конституції, що регулюють відносини між органами місцевого самоврядування та місцевими органами державної виконавчої влади, коли останні фактично виведено з-під будь-якого контролю населен.

Зокрема, у статті 141 Конституції, яка має назву "Місцеве самоврядування", є розбіжність між 1 та 2 частинами. Ідеться про те, що до складу сільської, селищної та міської ради входять депутати, яких обирають терміном на п'ять років, а сільських, селищних, міських голів – на чотири роки. Вважаємо, цю розбіжність треба усунути й передбачити єдиний термін повноважень – п'ять років, оскільки окреме проведення виборів сільського, селищного, міського голови за один рік до проведення виборів депутатів місцевих рад потягне за собою витрачання додаткових бюджетних коштів. Окрім того, досвід функціонування нинішньої системи місцевого самоврядування в Україні показує необхідність реформ у питаннях належного матеріального й грошового фінансування для здійснення відповідними органами покладених на них функцій і завдань.

Основні зусилля необхідно спрямувати в першу чергу на розв'язання найболючіших питань самоврядування, а саме: шляхом створення виконавчих комітетів районних та обласних рад запровадити повноцінне самоврядування на районному та обласному рівнях із відповідним коригуванням компетенції місцевих державних адміністрацій; чітко розмежувати повноваження виконавчих органів місцевих рад та місцевих державних адміністрацій; врегулювати у правовому полі питання управління об'єктами комунальної власності; розширити фінансову базу місцевого самоврядування шляхом внесення змін до чинного законодавства України та створити належні фінансові умови для здійснення на території нашої держави повноцінного місцевого самоврядування

Отже, завершення другого етапу конституційної реформи щодо реформування системи місцевого самоврядування та втілення його в життя забезпечить функціонування реального місцевого самоврядування в Україні відповідно до норм і принципів Європейської хартії місцевого самоврядування, ратифікованої 15 липня 1997 року Верховною Радою. Упровадження цих змін має відіграти позитивну роль у розвитку місцевого самоврядування та сприяти утвердженню демократії у нашій державі.

Кучерява О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., доцент Кравченко Т. А.

ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Процес становлення в Україні громадянського суспільства та курс на європейську інтеграцію передбачають децентралізацію управління через розвиток місцевого самоврядування, як дієвого механізму узгодження інтересів держави, територіальної громади і окремої особи.

Вступивши до Ради Європи та підписавши Європейську хартію про місцеве самоврядування, ми взяли на себе зобов'язання щодо розвитку місцевої демократії за європейським взірцем. Сучасне місцеве самоврядування в Україні ґрунтується на принципах, закріплених та сформульованих, крім у Конституції України та Законі України "Про місцеве самоврядування в Україні", ще і в Європейській хартії місцевого самоврядування, в якій проголошено фундаментальні принципи організації і функціонування місцевого самоврядування, і яка ратифікована у повному обсязі Верховною Радою України, що отже зобов'язує Україну приєднатися до міжнародних стандартів муніципальної демократії. З метою розвитку співробітництва з Радою Європи Україна спрямовує зусилля на вдосконалення існуючого, розроблення та імплементацію нового законодавства відповідно до європейських стандартів розбудови толерантного суспільства.

Міжнародні стандарти – це норми міжнародного права, які містяться в міжнародних договорах, що розробляються державами в рамках міжнародних міжурядових організацій [4, с. 315].

Міжнародні стандарти місцевого самоврядування **–** це передбачені у міжнародному праві правила організації і діяльності інститутів місцевого самоврядування, що мають своїм першоджерелом Загальну

декларацію прав людини (1948 р.), яка закріплює право кожної людини брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників [3, с. 21]. Цей принцип конкретизовано в Європейській хартії місцевого самоврядування (1985 р.), Всесвітній декларації місцевого самоврядування (1985 р.), Європейській хартії міст (1992 р.), Європейській типовій конвенції про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними громадами або органами влади (1980 р.), Декларації принципів місцевого самоврядування у державах-учасницях СНД (1994 р.), Стамбульській декларації з питань поселень людей (1996 р.), Європейській хартії регіонального самоврядування (1999 р.) [5].

Найважливішим джерелом муніципального права країн Європи, "квінтесенцією" загальноєвропейських принципів місцевого самоврядування є Європейська Хартія місцевого самоврядування, розроблена і прийнята Радою Європи 15 жовтня 1985 року. Україна ратифікувала Європейську Хартію місцевого самоврядування у 1997 році.

Як сказано у преамбулі документа, держави – члени Ради Європи, які підписали цю Хартію, переконані в тому, що право громадян на участь в управлінні державними справами найбільш безпосередньо може здійснюватися саме на місцевому рівні, що існування органів місцевого самоврядування, наділених реальними функціями, може забезпечити ефективне і близьке до громадянина управління; та стверджують, що з цього випливає необхідність існування органів місцевого самоврядування, які мають створені на демократичній основі директивні органи і широку автономію щодо своїх функцій, шляхи і засоби здійснення цих функцій, а також ресурси, необхідні для їхнього виконання [2].

Ще одним документом, який регулює діяльність місцевого самоврядування є Всесвітня Декларація місцевого самоврядування, яка була прийнята 26 вересня 1985 року в Ріо-де-Жанейро Всесвітнім Союзом органів місцевого самоврядування. В Декларації наголошується, що принцип місцевого самоврядування має бути визначеним у конституції або основному законі про урядові структури країни.

У Декларації зазначається, що місцеві органи влади повинні мати право діяти за власною ініціативою в окремо обумовлених межах і не торкатись повноважень, що вилучені з компетенції місцевих органів самоврядування. Надана місцевим органам самоврядування влада, як правило, має бути повною та виключною. Місцеві органи влади повинні мати право на відповідні фінансові ресурси, відокремлені від коштів інших рівнів управління, та вільно розпоряджатися грошовими надходженнями в межах своїх повноважень. Місцевим органам влади має бути надане право вживати юридичних засобів захисту своєї автономії в межах законів, що визначають та захищають їхні інтереси [4, с. 330–348].

Отже, запровадження міжнародних стандартів щодо формування економічно та фінансово самодостатніх громад, надання адміністративних та громадських послуг населенню органами місцевого самоврядування є першочерговими завданнями на сучасному етапі державотворення.

Список використаної літератури

1. Глевацька Н. М. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України [Електронний ресурс] / Н. М. Глевацька. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Npkntu_e/2009_15/stat_09/16.pdf. – Назва з екрану.

2. Європейська хартія місцевого самоврядування ратифікована ЗУ "Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування" // Відомості Верховної Ради України від 29.09.1997. – № 38. – Ст. 249.

3. Лазор О. Д. Місцеве управління: поняття, терміни, визначення : словник-довідник / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор ; наук. ред. М. Д. Лесечко. – Львів : ЛРІДУ УАДУ, 2003. – 366 с.

4. Муніципальне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, О. Ф. Фрицький, М. О. Баймуратов та ін. ; за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. – Київ : Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.

5. Тимків В. М. Тенденції та механізми удосконалення місцевого самоврядування Великої Британії [Електронний ресурс] / В. М. Тимків. – Режим доступу: http://korekta.io.ua/s119365/vasil_timkiv._tendencie_ta_mehanizmi_udoskonalennya_miscevogo_samovryaduvannya_velikoe_britanie.

Кучин Б. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Сучасні реалії свідчать про те, що діяльність української влади є спрямованою переважно на розв'язання чинників політичного та економічного характеру в державі, однак, значної уваги з боку уряду наразі вимагає врегулювання також соціальної складової загальнодержавного розвитку з метою запобігання соціальної кризи серед її населення, забезпечення належного рівня проживання в державі, зменшення рівня міграції населення за кордон, зумовлені пошуком кращих умов життя та більш високим рівнем соціальної безпеки в приймаючій державі. "Стратегією-2020", задекларованою Президентом України у 2014 р., в якості пріоритетних, реформи, які стосувалися б соціального захисту населення, не зазначалися. Однак, в Указі Президента від 12.01.2015 р. "Про стратегію сталого розвитку "Україна – 2020" за вектором "відповідальності" зазначені реформи системи соціального захисту, пенсійна реформа, за вектором "розвитку" – реформа сфери трудових відносин та інші реформи, які можуть опосередковано підвищувати рівень соціального захисту населення України.

Проблеми державного регулювання системи соціального захисту населення України у сучасних реаліях проявляються у наступних її напрямах:

– у захисті населення в цілому – неефективність механізмів щодо встановлення прожиткового мінімуму в Україні, захисту населення від зростання цін (на товари, житлово-комунальні послуги тощо), від коливань курсу долара та інших проявів макроекономічної нестабільності, гарантій збереження вкладень населення;

– у захисті працюючого населення – відсутність механізмів забезпечення гарантій щодо отримання гідної заробітної плати, збереження робочих місць, індексації доходів відповідно до індексу інфляції у дер-

жаві, забезпечення рівності в отриманні доходів тощо (так, станом на 01.12.2014 р. заборгованість із заробітної плати в Україні становила 2366,9 млн грн, що у 2,5 рази більше за показник кінця 2012 р.; більшість витрат населення зросли на офіційний річний рівень інфляції 2014 р., який становив 24,9%, при цьому заробітна плата не підлягала індексації);

– у захисті безробітного населення – незважаючи на певні зрушення в розробці механізмів підтримки незайнятого населення через систему виплат та навчання через систему ваучерів, недосконалим виявляється той факт, що робота, що пропонується центрами зайнятості не відповідає кваліфікації осіб та навіть після перенавчання це вимагає адаптаційного періоду;

– у захисті населення пенсійного віку – нераціональність механізмів, які мають забезпечувати справедливість пенсійних витрат (наприклад, з 01.01.2015 р. мінімальний рівень пенсії складає 949 грн, при цьому за 2014 р. прожитковий мінімум склав 1218 грн, понад 115 тис. пенсіонерів в Україні отримують пенсію, нижчу за прожитковий мінімум);

– у захисті сімей, материнства та дитинства – незважаючи на наявність грошових виплат при народженні дитини у розмірі 40000 грн, залишаються проблеми захисту дитинства (наприклад, складна процедура влаштування дитини у дитячий садок, недосконала система тендерів на розподіл продуктів харчування для дитячих садків тощо);

– у захисті соціально незахищених категорій населення – невисокий рівень якості та доступності медичного обслуговування і т. д.

Таким чином, пріоритетними напрямами у реформуванні системи соціального населення держави має стати стабілізація макроекономічної ситуації в країні з метою забезпечення пропорційної відповідності доходів та видатків населення, пенсійна реформа, налагодження ефективної системи тендерів у соціальній сфері, а також додаткові напрями реалізації державної політики соціального захисту, які мають враховуватися у сучасних українських реаліях (захист сімей та осіб – воїнів, жертв, переселенці з зони АТО).

Лавроненко-Жорник В. О.
Запорізька державна інженерна академія

УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ПРОЕКТАМИ

На сьогоднішній день екологічна безпека є важливою складовою національної безпеки та є проблемою безпеки в екологічній сфері, яка може бути вирішена тільки у разі комплексного застосування заходів політичного, еколого-економічного, правового, інженерно-технічного характеру.

Екологічні проекти в Україні перебувають на початковій стадії свого розвитку, але їх поширення і застосування в екологічному управлінні зростає значними темпами.

У процесі екологічного управління ставлять завдання забезпечити позитивні зміни в поліпшенні якості навколишнього середовища та зниження негативного тиску на нього наслідків життєдіяльності суспільства.

Екологічний проект – це унікальна діяльність, яка має початок і закінчення в часі, направлена на досягнення раніше визначених екологічних результатів (цілей), створення певного, унікального продукту або послуги, спрямованої на зниження негативних впливів на навколишнє середовище при заданих обмеженнях по ресурсам, термінам і екологічним показникам, вимогами по якості і прийнятному рівню ризику в тому числі і екологічному, з особливими умовами фінансування цих проектів.

Основною особливістю екологічного проекту є основна мета цього проекту, яка спрямована на вирішення певної екологічної проблеми. Результатом такого проекту є зміна стану навколишнього природного середовища.

Екологічні проекти підрозділяються на:

– проекти, безпосередньо спрямовані на покращання стану довкілля;

– проекти, які враховують зміни в навколишньому середовищі.

Спільними ознаками всіх видів екологічних проектів є:

– визначення проблеми, на вирішення якої спрямований проект – негативні зміни стану навколишнього природного середовища;

– формування мети проекту, спрямованої на розв'язання визначеної екологічної проблеми;

– продукт проекту – позитивні зміни стану навколишнього природного середовища.

В той самий час, успішне впровадження екологічних проектів залежить, в першу чергу, від форми власності організації-ініціатора проекту, що обумовлює вибір джерела його фінансування.

На сьогодні в Україні екологічні проекти та програми, що успішно впроваджуються, в більшості є інноваційними та інфраструктурними. Деякі проекти проводять на базі наявної системи надання послуг та реалізуються завдяки внескам різних міжнародних організацій, що виділяють кошти на розвиток країни [1].

Так, рактифікація Кіотського протоколу Україною дає змогу щорічно залучати реальні інвестиції в модернізацію виробництва і скорочення викидів парникових газів в Україні.

Завдяки механізмам Кіотського протоколу залучено в державний бюджет понад п'ять мільярдів гривень. Особливого поширення набули проекти цільових (зелених) інвестицій, яких налічувалося понад двох тисяч. Дані проекти стосуються капітального ремонту (передусім теплосанації) об'єктів соціальної сфери.

Це роботи з ремонту будівель, утеплення фасадів, заміна вікон та дверей в закладах освіти та охорони здоров'я по всій Україні, реконструкції найбільш застарілих котелень та систем теплопостачання, а також будівництва очисних споруд. Згідно договорів з Японією та Іспанією, які є найбільшими покупцями квоти на викиди парникових газів, здійснюються заходи з енергозаощадження, переходу на альтернативні види палива, утилізації шахтного метану та використання відновлюваних джерел енергії [2].

Ефективне впровадження екологічних проектів і програм потребує пошуку нових резервів, подальшого залучення фінансових, технічних, управлінських та наукових ресурсів на основі застосування сучасних методик управління проектами та програмами.

Література

1. Бушуева Н. С. Проактивне управління програмами розвитку фінансових установ в умовах турбулентного оточення / Н. С. Бушуева, Р. Ф. Ярошенко, Т. О. Ярошенко // Управління розвитком складних систем. Зб. наук. праць. – № 7. – 2011. – С. 16–20.
2. Державне агентство екологічних інвестицій. Загальна інформація щодо проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://seia.gov.ua/nature/control/uk/publish.

Лінтур І. В.
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

На сучасному етапі розвитку економіки України, питання, пов'язані з особливостями формування доходів місцевих бюджетів мають важливе практичне значення. Це, насамперед, пов'язано з процесом децентралізації бюджетної системи України.

Однак, в сучасних умовах, механізм централізованого регулювання вищестоящими органами доходів місцевих бюджетів, на жаль, є застарілим. Це позбавляє місцеві органи влади фінансової самостійності, закріплює залежність розвитку місцевої економіки і соціальної сфери від можливостей і бажання вищестоящих органів влади вирішувати проблеми, що знаходяться на даній території районів, міст, селищ і сіл.

Саме тому, на сьогодні особливо гостро постає проблема вироблення дієвого механізму, який би визначав нові принципи формування місцевих бюджетів, чітке розмежування функцій і повноважень усіх рівнів влади, а звідси – видатків кожного виду бюджету, і що саме головне – доходів між різними ланками бюджетної системи. Місцевим бюджетам, як основній фінансовій базі органів місцевого самоврядування, належить особливе місце в бюджетній системі нашої держави. При цьому питання бюджетної політики, оподаткування і міжбюджетних відносин повинні розглядатись і вирішуватись комплексно, оскільки вони тісно взаємопов'язані, і ні один із цих елементів не може бути реформованим без врахування двох інших.

Також важлива роль відводиться місцевим бюджетам і у соціально-економічному розвитку території, адже саме з місцевих бюджетів здійснюється фінансування закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, засобів масової інформації; відбувається фінансування різноманітних молодіжних програм, а також здійснюються видатки на соціальний захист та допомогу населенню.

Таким чином, необхідність реформування сучасної системи та принципів формування дохідної частини місцевих бюджетів є пріоритетним завданням органів державної влади.

Головною метою цієї роботи є виокремлення, в системі діючого законодавства та суспільних вимог, можливостей оптимізації формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації. Процес децентралізації розширює можливості розвитку об'єднаних територіальних громад та їх економічну самостійність. Децентралізація, і як наслідок посилення фінансової спроможності бюджетів об'єднаних територіальних громад, забезпечують можливість їх сталого розвитку.

За умови прийняття змін до Бюджетного та Податкового кодексів, місцеві громади зможуть самостійно формувати власні бюджети, не чекаючи формування центрального, як це робиться сьогодні. Розширюються дохідні джерела, база адміністрування та надання права органам місцевого самоврядування регулювати ставки місцевих податків і зборів у рамках, визначених Податковим кодексом.

Ще одна новація повинна полягати в тому, щоб надати бюджетним установам реальне право вибору де обслуговуватися – у казначействі чи комерційному банку.

Крім того, впровадження в Україні складових системи формування доходів місцевих бюджетів, апробованих у практиці країн – членів Європейського Союзу, надасть можливість забезпечити оптимізацію бюджетних відносин з урахуванням специфічних потреб фінансування соціально-економічного розвитку територіально-адміністративних одиниць та стане запорукою успіху трансформаційних перетворень в економіці нашої країни.

Ляшенко В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РАКЕТНО-КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВА ЗАДАЧА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Ракетно-космічна галузь в Україні знаходиться у кризі та стрімко втрачає свої світові позиції. Обсяг виробництва на заводах космічної галузі за останні роки впав у рази, звільнилось тисячі кваліфікованих працівників, є величезні борги по заробітній платні. Конкурентоспроможність підприємств напряму залежить від зниження енерговитрат на виробництво одиниці продукції. Тому важливими є нові підходи до вирішення проблем енергозбереження на виробничих підприємствах ракетно-космічної галузі Україні.

Для того, щоб в Україні реально почався процес енергозбереження необхідно широко використовувати досвід провідних європейських країн при обов'язковому коректуванню українських програм по енергозбереженню в ракетно-космічної галузі відповідно до наших об'єктивних реалій.

Проведений порівняльний аналіз з проблеми енергозбереження на підприємствах ракетно-космічної галузі України показав, що:

– на підприємствах практично повністю відсутні молоді фахівці у галузі енергозбереження.

– відсутні прямі субсидії на такі системи енергії, як теплові насоси, міні-ТЕЦ, термальні сонячні колектори и т.п.

– відсутні "стимулюючі" тарифи, за яким би постачальники електроенергії перекуповували за привабливими ставками надлишок електроенергії, що утворюється в результаті використання поновлюваних джерел енергії.

– відсутні навіть мінімальні вимоги до ефективності котлів та інших генераторів тепла, немає вимог до заміни котлів.

– відсутні обов'язкові юридичні обмеження температури внутрішнього повітря (наприклад, значення температури внутрішнього повітря).

– відсутні прості методи контролю та вимірювання герметичності будівель.

– відсутнє пряме фінансування модернізацій пов'язаних з енергоспоживання.

– відсутні такі інноваційні енергозберігаючі технології, як:

- вентиляція приміщень в нічний час з метою охолодження.
- використання землі як джерела холоду.
- вентиляція за якістю повітря або вентиляція по потреби.
- освітлення по потребі.
- використання подвійних фасадів.
- використання теплових насосів з водяним контуром для одночасного охолодження і обігріву.
- охолодження та обігрів підземними водами.

Реалізація вищенаведених заходів на державному рівні дасть можливість наблизитись до поставленої мети, а саме:

– знизити підприємствами витрат на енергію.

– стримати зростання тарифів, досягнути конкурентної переваги для економіки.

Малярчук М. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Бабміндра Д. І.

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Існуюча система державного управління в Україні є внутрішньо суперечливою, незавершеною і відірваною від людей. Після декількох спроб її реформування система залишається в цілому неефективною, бо поєднує як старі інститути, що залишились у спадок від радянської доби, так і нові інститути, які сформувалися у період незалежності України.

Розбудова демократичної, соціальної та правової держави – це сучасний етап державотворення в Україні. Важливим акцентом у побудові такої держави є проведення науково обґрунтованого реформування усієї системи виконавчої влади. Результатом такого реформування має стати створення системи виконавчої влади, яка забезпечує ефективне державне управління як на центральному рівні, так і на місцевому, захист прав та законних інтересів громадян, належний соціально-економічний розвиток відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Це дискусійне питання вже тривалий час є предметом дебатів відомих науковців, державних діячів та громадськості. Адже, як відомо, зміцнення державної влади в центрі не може бути ефективним і корисним для суспільства в цілому без одночасної децентралізації функцій і завдань на рівень територіальних органів, яких обирають їх громади на основі загального, рівного, прямого виборчого права при таємному голосуванні. Саме за рахунок дотримання цього принципу місцеве самоврядування як реальність, як важлива ознака демократії, функціонує в переважній більшості розвинених країн.

Як зазначалося вище, сама по собі ідея зосередження діяльності органів місцевого самоврядування на вирішенні питань місцевого значення не є новою і має своє джерело в наукових розробках про природні права громад, згідно з якими громада є рівною і незалежною від держави інституцією, а відтак, має право вирішувати лише свої власні, тобто місцеві справи, які випливають з інтересів і потреб самоврядних одиниць. Типовим прикладом цього було середньовічне місто.

Слід зазначити, що абсолютного розподілу, повного відокремлення державних структур від самоврядних немає і бути не може. Однак тенденції, які визначають основні напрями їхньої діяльності, характер зв'язку між ними встановити варто. Допомогти в цьому можуть основні принципи, визначені у згаданій вище Європейській хартії місцевого самоврядування.

Основний їх зміст полягає в наступному:

– органи місцевого самоврядування є однією з основ будь-якого демократичного устрою;

– саме на місцевому рівні право громадян на участь в управлінні громадськими справами може здійснюватися найбільш безпосередньо;

– саме органи місцевого самоврядування, які мають реальні управлінські повноваження, забезпечують таку адміністративну діяльність, яка є водночас і ефективною, і близькою до громадян;

– захист і зміцнення місцевого самоврядування роблять значний внесок у побудову європейського співтовариства, заснованого на принципах демократії і децентралізації влади;

– органи самоврядування створюються демократичним шляхом, мають повноваження щодо прийняття необхідних рішень, користуються широкою автономією в межах своєї компетенції, порядку та засобів її здійснення;

– загальний принцип місцевого самоврядування має бути визнаний у законодавстві і, за можливості, у конституції кожної країни;

– право місцевого самоврядування повинно здійснюватися радами чи іншими представницькими органами, члени яких мають обиратися вільним, таємним, рівним, прямим і загальним голосуванням, і які повинні мати відповідальні перед ними виконавчі інституції.

На даний час в Україні продовжується процес імплементації Європейської хартії місцевого самоврядування.

Разом з тим, слід зазначити, що на сьогоднішній день в державі існує певна суперечність – питома вага делегованих повноважень органів виконавчої влади, передбачених Законом України "Про місцеве

самоврядування в Україні"[2], значно перевищує власні (самоврядні) повноваження органів місцевого самоврядування. Це є порушенням основних принципів, на яких ґрунтується місцеве самоврядування. Стосовно цього у Європейській Хартії місцевого самоврядування зазначено: "Муніципальні функції, як правило, здійснюються, переважно, тими властями, які мають найтісніший контакт з громадянином". Таким чином, доцільною є передача органам місцевого самоврядування більшого кола повноважень щодо управління територіями та вирішення питань місцевого значення, тоді як місцеві державні адміністрації мають здійснювати лише контрольно-наглядові повноваження щодо законності рішень органів місцевого самоврядування, і це буде повністю узгоджуватися, зокрема, з положенням частини другої статті 8 Європейської хартії місцевого самоврядування: будь-який адміністративний нагляд за діяльністю місцевих властей, як правило, має на меті тільки забезпечення дотримання закону та конституційних принципів.

Ураховуючи викладене, можна стверджувати, що пошук оптимальної моделі публічної адміністрації на місцях в цілому органічно пов'язаний з процесом децентралізації і деконцентрації повноважень центральних органів виконавчої влади з метою розмежування, збалансування та уникнення їх дублювання між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

Манзя М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Болдуєв М. В.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ З ОГЛЯДУ НА ДОСВІД САМОВРЯДУВАННЯ В ПОЛЬЩІ

Польща є одним з найяскравішим прикладом вдалих муніципальних реформ. Дев'яності роки стали періодом утвердження владою Республіки Польща постулату щодо інтеграції зі структурами ЕС. В Польщі протягом 1990–1999 років було створено міцне законодавче підґрунтя для розвитку і перетворення місцевого самоврядування в один з головних елементів громадянського суспільства. Стаття 16 Конституції Республіки Польща так тлумачить поняття самоврядування: усі мешканці одиниць основного територіального поділу становлять на основі закону самокеровану громаду; місцеве самоврядування бере участь у державної влади. Істотну частину суспільних завдань, яка належить йому у межах законів, самоврядування виконує від свого імені і несе за це особисту відповідальність. Перехід значної частини повноважень від держави до самоврядування забезпечив наближення влади до людей, ефективніше використання ресурсів, і зрештою – стабільний політичний та економічний розвиток польських територій. В основі самоврядування лежить визнання громадян як суб'єктів та визнання їх здатності до прийняття рішень, що стосуються місцевої спільноти, а також почуття відповідальності за цю спільноту. Система місцевого самоврядування Польщі складається з трьох рівнів: воєводство, повіт та ґміна. Воєводство означає: адміністративно-територіальну одиницю – регіональну самоврядну громаду, та найбільшу одиницю принципового територіального поділу держави з метою здійснення громадської адміністрації. До сфери діяльності адміністрації воєводства належить виконання громадських завдань на рівні воєводства, виконання яких не належить органам урядової адміністрації. Завданням самоврядної влади на рівні воєводства є розроблення та реалізація стратегії розвитку воєводства. Стаття 164 Конституції Польщі проголошує: основною одиницею місцевого самоврядування є ґміна. Під ґміною слід розуміти самоврядну громаду, а також відповідну територію. До сфери діяльності ґміни належить прийняття рішень у громадських справах локального значення, якщо законом це не віднесено до компетенції інших суб'єктів. Треба зазначити, що самоврядування воєводства не порушує самоврядування повіту та ґміни, а також не здійснює нагляду над ними. Одночасно ґміни та повіти становлять у правовому аспекті рівноцінні об'єкти територіального самоврядування. Під повітом слід розуміти місцеву самоврядну громаду, а також відповідну територію. У Польщі, ліквідовано органи державної виконавчої влади на рівні ґмін і повітів, а у воєводствах їхні повноваження значно зменшено. Місцеве самоврядування отримало реальну незалежність, у тому числі у формуванні бюджетів. Враховуючи українські особливості та на підставі накопиченого досвіду місцевого самоврядування в Польщі, можливо означити та втілити в життя основні напрямки реформування системи місцевого самоврядування в Україні, для подальшого її розвитку.

1 квітня 2014 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України була схвалена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Подальша робота над реалізацією реформ у сфері місцевого самоврядування передбачає внесення змін до Конституції України. Протягом року було ухвалено декілька нових законопроектів, зокрема щодо фіскальної децентралізації, децентралізації фінансів (йдеться про зміни до Податкового та Бюджетного кодексів від 28 грудня 2014 року). Також зміни відбулися у базовому законі "Про місцеве самоврядування". Пропозиція реформи полягає в тому, що трирівневий устрій залишається, але на відміну від сучасної ситуації, коли на рівні району та області є відповідно райдержадміністрації та облдержадміністрації, через зміни до Конституції повинні створюватися районні та обласні виконавчі органи. Варто пам'ятати, що процес децентралізації та реформування адміністративно-територіального устрою у багатьох країнах Європи тривав понад 5 років, тож не можна очікувати миттєвих результатів завдяки ухваленню потрібних законів.

Неживой Р. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Педак І. С.

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ І СПЛАТИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ

Згідно з п. 286.2 Податкового кодексу платниками плати за землю (крім фізичних осіб) самостійно обчислюється сума податку щороку станом на 01 січня та не пізніше 20 лютого поточного року подається до відповідного органу ДПС за місцезнаходженням земельної ділянки декларацію на поточний рік за вста-

новленою формою із розбивкою річної суми за місяцями рівними частками. Подання такої декларації звільняє від обов'язку подання щомісячних декларацій. При поданні першої декларації (фактичного початку діяльності підприємства як платника плати за землю) разом з нею подається довідка (витяг) про розмір нормативної грошової оцінки земельних ділянок, а надалі така довідка подається у разі затвердження нової грошової нормативної оцінки землі.

Пунктом 286.3 ПК встановлено, що платник плати за землю має право подавати звітну податкову декларацію щомісяця, що звільняє його від обов'язку подання податкової декларації не пізніше 20 лютого поточного року, протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним. Сплата юридичними особами проводиться рівними долями за кожен місяць протягом 30 календарних днів, наступних за минулим податковим місяцем.

Відповідно до п. 286.4 ст. 286 Податкового кодексу за нововідведені земельні ділянки або за новоукладеними договорами оренди землі платники плати за землю подають податкову декларацію протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним.

У разі якщо земельну ділянку надано для ведення особистого селянського господарства або для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель та споруд (присадибна ділянка), для індивідуального дачного будівництва, для будівництва індивідуальних гаражів або ведення садівництва, але всупереч Земельному кодексу використовується цією фізичною особою – підприємцем для здійснення господарської діяльності, то ця фізична особа не звільняється від земельного податку.

Згідно зі ст. 116 Земельного кодексу фізичні особи набувають права власності та права користування земельними ділянками із земель державної або комунальної власності за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування в межах їх повноважень, визначених цим Кодексом, або за результатами аукціону. Також у період дії Указу № 32 з 19.01.99р. по 20.07.2007р. покупцями земельних ділянок несільськогосподарського призначення повинні бути громадяни України – суб'єкти підприємницької діяльності.

Якщо державний акт на право власності на земельну ділянку або договір оренди земельної ділянки державної та комунальної власності оформлено на фізичну особу, то нарахування плати за землю (орендної плати або земельного податку) проводить орган ДПС, який видає платнику до 01 липня поточного року податкове повідомлення-рішення про внесення плати за землю за встановленою формою.

Радченко А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Кравченко Т. А.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

У нинішній ситуації очевидних передумов подолання наростаючих кризових явищ як в економіці, так і, відповідно, в соціальній сфері немає. Більше того, як і минулого року, під тиском соціально складних умов, накопичених заборгованостей, зокрема з виплат зарплат і соціальних виплат, збільшення числа внутрішньо переміщених осіб, звуження внутрішнього ринку праці, зростання цін і тарифів тощо Уряд буде змушений вдаватися до соціально непопулярних кроків. Такі кроки передбачені Державним бюджетом на 2015р., зокрема: 1) заморожування впродовж року прожиткового мінімуму, мінімальної зарплати та мінімальної пенсії на рівні грудня 2013 р. – 1 176 грн, 1 218 грн та 949 грн, відповідно. Передбачено підвищення цих показників лише у грудні 2015 р. до 1 330 грн, 1 378 грн і 1 074 грн, відповідно, або на 13% – показник інфляції, закладений у Законі про Державний бюджет на 2015 р. Однак, уже сьогодні НБУ інфляція складає 25%; 2) запровадження нових податків, які торкнуться якщо не малозабезпечених громадян, то т. зв. українського середнього класу. При цьому, певне послаблення регуляції бізнесу не компенсує витрати середнього класу на сплату податків, оскільки його переважну більшість становлять наймані працівники; 3) обмеження надання пільг окремим професійним і соціальним групам, скасування ряду доплат до посадових окладів, зокрема медичних і педагогічних працівників, працівників соціальної сфери, державних службовців та ін. До цього слід додати: подальше підвищення в рази тарифів на житлово-комунальні послуги, енергоносії, транспорт, отже – на всі товари та послуги, в т. ч. і першої необхідності; брак позитивних зрушень на ринку праці в умовах подальшого падіння економіки; відсутність дієвих стимулів детінізації оплати праці (попри формальне зниження ставки Єдиного соціального внеску). За таких умов у 2015 р. відбуватиметься подальше зниження суспільного добробуту, яке торкнеться переважної більшості населення. Наразі цей процес відбувається на фоні відсутності соціально-психологічних компенсаторів урядової політики економії та обмежень. За умови реалізації декларованого реформування системи соціальної допомоги (запровадження безумовної адресності, монетизація частини пільг, перегляд переліку пільг і категорій пільговиків) найбільш гострі наслідки політики економії для соціально вразливих верств можуть бути пом'якшені до прийнятного рівня.

Заслуговують на увагу позитивні наміри Уряду в частині реформування:

– пенсійної системи, зокрема – створення у 2015 р. справедливої соціальної системи пенсійного забезпечення, скасування спеціальних пенсій, запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування;

– системи соціальної допомоги – ліквідації неефективних пільг, об'єднання фондів державного соціального страхування, забезпечення прозорості їх діяльності і скорочення видатків на їх адміністрування;

– трудових відносин, зокрема – прийняття нового Трудового кодексу, системи охорони здоров'я, насамперед – усунення корупційних схем у проведенні тендерних закупівель, передача функції державних закупівель від МОЗ до, зокрема, міжнародних організацій, а також – створення єдиної трирівневої системи медичного обслуговування населення;

– освітньої системи, насамперед – заходи з підвищення якості вищої освіти та реформування системи загальної і професійно-технічної освіти згідно з європейськими стандартами. Водночас, здійснюючи рефор-

мування соціальної сфери, слід мати на увазі, що в нинішній ситуації відсутність значимих виявів соціального невдоволення переважно є наслідком досить високого рівня патріотизму українських громадян.

Проте, влада має бути свідома того, що,, потенціал суспільного терпіння не є безмежним, по-друге, використання фактору невдоволення громадян є одним із елементів "гібридної війни", що ведеться проти України.

Роменська В. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мордвінов О. Г.

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ І РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Посилення впливу ринку, становлення інформаційної цивілізації і суспільства знань виступають чинниками трансформації не тільки світової соціальноекономічної системи, але й геополітичних змін у цивілізаційному контексті. Ці процеси неминуче відбиваються на функціонуванні і розвитку сучасних соціальних держав, змушуючи їх змінювати пріоритети розвитку. Саме тому набуває актуальності використання маркетингового підходу, зокрема соціально-політичного маркетингу, як технології управління соціальними процесами.

Сутність соціального маркетингу і його роль в управлінні соціальною сферою досліджується в працях таких авторів, як: С. Андреєв, Б. Голодець, В. Гордин та інші.

Соціально-політичний маркетинг виступає як технологія для просування пріоритетної і ефективної моделі соціально-політичного і соціально-економічного розвитку держави. Його можна розглядати: на рівні проведення окремих політичних кампаній, виборів, програм – мікрорівень; на рівні державотворчого процесу – мезорівень; на рівні просування моделі розвитку соціальної держави в умовах глобалізаційних процесів і становлення суспільства знань (інформаційного суспільства) – макрорівень.

Концептуальний аналіз соціальної держави і функціонування соціально-політичного маркетингу дозволяє виділити основні риси і критерії держави добробуту, що виступають як пріоритетні завдання соціально-політичного маркетингу як управлінської технології в сучасних демократичних суспільствах. По – перше, це наявність громадянського стану суспільства та правової демократичної держави, що передбачає: відповідність закону права і його верховенство; законодавче закріплення і реальне забезпечення основних прав людини – наявність налагодженого правового механізму їх охорони і захисту; постійний діалог населення з владними структурами через різноманітні організації громадянського суспільства; солідаризм у формуванні відносин між різними соціальними групами, суб'єктами політики; побудову відносин особи та держави на основі взаємної відповідальності. По – друге, соціальна ринкова економіка, яка передбачає поєднання планових та ринкових механізмів регулювання суспільного виробництва; наявність державної, приватної та комунальної форм власності; формування численного середнього класу; нейтралізація негативних проявів ринкової економіки через регулювання і контроль держави. По – третє, соціальна спрямованість програмних та практичних дій держави, її інститутів, які забезпечують: можливість особи домагатися конкретного мінімуму соціальних благ завдяки гарантуванню державою її соціальної безпеки – мінімальний (достатній) рівень життя кожному громадянину та його підвищення; можливість громадян домагатися забезпечення державою їхнього соціального захисту, підняття рівня соціально-економічних прав громадян до рівня основних прав – формування соціального середовища, яке створює умови для сприятливого індивідуального розвитку особи, рівності стартових можливостей (а не матеріальної рівності) за допомогою державної системи просвітництва та освіти, податкової політики, регулювання ринку праці та контролю за умовами праці.

Наведені характеристики соціальної держави мають досить узагальнений характер, але всі вони відображають сутнісну основу функціонування соціальної держави, а саме – реалізацію принципу соціальної справедливості. Тому методологічною основою соціально-політичного маркетингу доцільно вважати принцип соціальної справедливості.

Визначення найбільш прийнятної моделі соціальної держави для України в сучасних умовах глобалізації пов'язується із використанням концепції соціально-політичного маркетингу. Це вимагає конкретних етапів застосування маркетингового підходу в управлінні соціально-політичними процесами.

Рябцева О. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., доцент Кравченко Т. А.

ГРОМАДСЬКО-ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ

Дослідження проблеми громадсько-державного управління освітою пов'язане з соціально-економічними та соціально-політичними змінами у світовому просторі: перехід на інноваційний шлях розвитку, виділення в якості пріоритету розвиток людського капіталу та існуючими об'єктивними протиріччями в освіті. До одного з основних протиріч слід віднести розповсюдження процесів включення соціального партнерства в діяльність освітніх установ і недостатнє вираження орієнтації продуктивної взаємодії суб'єктів освітнього процесу та громадськості у вирішенні соціально-значущих для них проблем.

Громадсько-державне управління розглядається як управління, в якому оптимально поєднується діяльність суб'єктів управління громади і держави. Громадсько-державне управління освітою передбачає узгоджену взаємодію між громадою і державою у вирішенні різних питань освіти, пов'язаних з можливістю відповідально і результативно впливати на освітню політику, прийняття управлінських рішень, участь у виконанні адміністративно-управлінських функцій, створенні прозорого соціального середовища для всіх суб'єктів освіти.

Особливості участі громадськості у державному управлінні вищою освітою відображені в роботах вітчизняних та зарубіжних авторів В. Андрущенко, В. Астахова, Г. Балл, О. Глузман, І. Зязюн, В. Кізіма, С. Клепко, Г. Клімова, К. Корсак, В. Кремень, М. Култаєва, В. Кушерець, Н. Лавриченко, В. Луговий, В. Лутай, Є. Мануйлов, В. Огнев'юк, М. Романенко, С. Сірополко, В. Скотний, В. Сухіна та інші.

Процес модернізації системи управління вищою освітою має забезпечити, прозорість та відкритість системи управління освітою за допомогою громадсько-державного партнерства. Для цього процесу необхідно залучити всіх стейкхолдерів, бо саме посилення ролі всіх суб'єктів освітньої політики і їхня взаємодія допоможе демократизації та узгодженості системи управління вищою освітою України.

У пошуках вирішення існуючих проблем зазначають три підходи до визначення того, хто повинен виступати ініціатором інтеграції системи вищої освіти і стейкхолдерів. Представники першого підходу вважають, що ініціатива повинна виходити від вузів, так як вони виступають виробниками освітніх послуг і, будучи зацікавленими в їх затребуваності, самі повинні здійснювати маркетинг і знаходити спільну мову зі споживачами. З точки зору представників другого підходу, активність у стосунках з системою професійної освіти повинні проявляти самі роботодавці, оскільки саме вони потребують кваліфікованих кадрів. Нарешті, прихильники третього підходу вважають, що ініціатором взаємодії між роботодавцями та системою вищої освіти має бути держава. Державна освітня політика сьогодення вимагає полісуб'єктності процесу управління вищої освітою, саме тому держава має буди ініціатором процесу залучення усіх стейкхолдерів до процесу управління вищою освітою в Україні [3].

Завдання демократизації управління освітою в результаті його конструктивного діалогу з державою і громадянським співтовариством полягає в тому, щоб об'єднати всіх суб'єктів в єдину команду для продуктивних спільних дій на основі їх реальної зацікавленості у розвитку освіти [1].

Впровадження відповідальності уряду за виконання своїх функцій по управлінню стане реальним тільки з появою інших суб'єктів цього процесу, а саме – громадськості, приватного сектору. Монопольне положення держави, негативним проявом якого виступають непідзвітність, непрозорість і невідповідальність, буде долатися з включенням цих суб'єктів в процес управління освітньою діяльністю. На даний момент, хоча і має місце розвиток приватного сектору освіти та громадської активності, вони не виступають консолідованими виразниками інтересів своїх груп. Успіх реформування в Україні залежить від того, як буде розв'язано завдання трансформації функцій управління з поступовим посиленням децентралізації повноважень, реорганізації державного контролю тощо. Перехід від централізованої адміністративної системи до децентралізованої, такої, що об'єднує різні форми власності і типи господарювання, потребує нових підходів до управління [2].

Посилений пошук в Україні децентралізованої моделі державного управління галуззю потребує уваги до вироблення нової політики, спрямованої на розширення самостійності та відповідальності не державних органів управління у вирішенні питань забезпечення населення території вищою освітою та її розвитком. Від децентралізації влади та відповідальності очікується більша ефективність роботи центральних інститутів (Міністерства освіти і науки), які, передавши ряд своїх повноважень, сконцентруються на більш ключових проблемах освіти.

Список використаних джерел

1. Національна стратегія розвитку освіти України на 2012–2021 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf С.7.

2. Фадєєв В. І. Сутність, ціль, структура і функції системи управління освітніми ресурсами вищої освіти України [Електронний ресурс] / В. І. Фадєєв // BLACK SEA scientific journal of Academic research. – April 2013. – Volume 01. – Issue 01. – Part b. – Режим доступу: http://www.gulustan-bssjar.com/publication_scientific_papers/journal_of_economics_and_engineering1/.

3. Фадєєв В. І. Механізм громадсько-державного управління освітніми ресурсами вищої освіти в умовах сьогодення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2013/.

Сердюк М. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мордвінов О. Г.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Сучасний стан здоров'я населення України характеризується високими показниками захворюваності, смертності, низьким рівнем середньої тривалості життя. Існуюча модель охорони здоров'я (далі – ОЗ) не забезпечує своєчасного реагування галузі на потреби людини і суспільства, що динамічно змінюються, зорієнтована на утримання неефективної структури, а не на результати діяльності[4, с.1]. 07.08.14 р. у МОЗ України відбулася публічна презентація та медіа обговорення проекту Концепції побудови нової національної системи охорони здоров'я України. Принциповими змінами, які передбачені проектом Концепції, є перехід до бюджетно-страхової моделі, за якої зберігається сучасний бюджет і запроваджується загальнообов'язкове державне медичне страхування; запровадження громадсько-адміністративної моделі управління, за якої МОЗ і управління ОЗ на місцях управляють системою спільно з самоврядними організаціями, а громадськість долучена до процесу через наглядові, опікунські, громадські ради; перехід до практичної підготовки медичних кадрів на додипломному етапі та трьохрівневої підготовки на післядипломному етапі. Згідно з постановою КМУ від 06.08.14 р. № 385 про державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 р. передбачається модернізація системи екстреної медичної допомоги, забезпечення створення та функціонування перинатальних центрів 2-го рівня перинатальної допомоги; створення спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом [2, с. 35–36]. Особливу увагу варто звернути на постійне збільшення кількості випадків виявлення злоякісних новоутворень, психічних захворювань та ВІЛ-інфікованих, високою залишається територіальна диспропорція щодо забезпеченості населення вільним доступом до медичних послуг. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 № 735-р схвалено стратегію державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року. Стратегією визначаються напрями і механізми скорочення незаконної пропозиції наркотиків та попиту на них, досягнення балансу в нарко-

політиці держави між каральними заходами щодо незаконного обігу наркотиків і забезпеченням їх доступності в медичних цілях [6, с.1].

Актуалізація проблеми боротьби із психічними хворобами поряд із недосконалістю сучасної правової бази у відповідному аспекті зумовили необхідність розробки Концепції державної політики охорони психічного здоров'я в Україні на 2014–2018 роки. Новелою в галузі регулювання системи надання психіатричної допомоги є Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 18.05.2013 р.№ 400 "Про вдосконалення Порядку надання психіатричної допомоги дітям". Серед пріоритетів, згадуваних у резолюції Європарламенту щодо психічного здоров'я, варто згадати профілактику депресій та суїциду, забезпечення психічного здоров'я молоді, сприяння психічному здоров'ю літніх людей, психічне здоров'я в освіті та на роботі[5, с.377]. Законом України від 23.12.09 р. N 1794-VI затверджена загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року. Оптимальним варіантом розв'язання проблеми є відновлення онкологічних профілактичних оглядів населення та диспансерного спостереження за хворими з передпухлинною патологією в амбулаторно-поліклінічних закладах, доведення рівня морфологічної та молекулярно-генетичної діагностики новоутворень до європейських стандартів, оснащення закладів охорони здоров'я необхідним обладнанням для проведення наукових досліджень у галузі онкології на принципах доказової медицини [1, с.1].

Стратегічною дорадчою групою з питань реформування системи охорони здоров'я в Україні згідно з наказом МОЗ № 522 від 24.07.2014 р. була створена Національна стратегія побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2025. Передбачається створення Генерального плану лікарень, який дозволить уряду визначити, які лікарні можуть виконувати функцію постачальників послуг у державному секторі; можуть бути приватизовані; повинні розвиватися як заклади інтенсивної терапії; будуть перепрофільовані у лікарні планового або хронічного лікування. Напівавтономне, але все ж державне Національне агентство з фінансування охорони здоров'я буде створене для вирішення централізованих закупівель (послуг) і пов'язаних з ними переговорів під керівництвом МОЗ. Міністерство охорони здоров'я розробить поетапну стратегію для запровадження стандарту розвитку місцевої інформаційної системи, починаючи з введення управлінського обліку та контролю хронічних захворювань, здоров'я матері і дитини і пріоритетні інфекційні захворювання. Національна стратегія побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2025 має стати фундаментом для створення детального плану дій реформування СОЗ з пропозиціями на короткострокову, середньострокову і довгострокову перспективу [3, с.19–20, 29]. У вересні 2010 р. на 60-й сесій Регіонального комітету ВООЗ було прийнято рішення про розроблення нової європейської політики у сфері охорони здоров'я – "Здоров'я 2020". Пріоритетом Загальнодержавної програми "Здоров'я – 2020: український вимір", концепцію якої схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2011 р. № 1164-р, є формування міжсекторального підходу в проведенні профілактичних заходів для усунення негативного впливу соціальних детермінант здоров'я, створення умов для збереження та зміцнення здоров'я населення, формування відповідального ставлення кожної людини до власного здоров'я.

Таким чином, враховуючи усі складнощі і протиріччя, які виникають в процесі реформування системи ОЗ, основними завданнями політики у сфері ОЗ визначено вдосконалення профілактичних заходів закладами ОЗ, підвищення доступності та ефективності медичного обслуговування, реалізація завдань державної політики у напрямі створення системи ОЗ, яка б відповідала сучасному європейському рівню медичного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Загальнодержавної програми боротьби онкологічними захворюваннями на період до 2016 р : Закон України від 23.12.2009 року № 1794-VI-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 11. – Ст. 110.

2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова КМУ від 06.08.2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http:// http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п.

3. Проект національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2025. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uoz-zak.gov.ua/uploads/doc/1/4/9/149.pdf.

4. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Кон-цепції побудови нової національної системи охорони здоров'я України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20140618_0.html.

5. Рабінович М. Л. Світові пріоритети в галузі захисту психічного здоров'я: до перспективи прийняття концепції державної політики охорони психічного здоров'я в Україні на 2014–2018 рр. Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия "Юридические науки". Т. 26 (65). – 2013. – № 2–1 (Ч. 1). – С. 375–383.

6. Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 р. № 735-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/735-2013р.

Ситніков А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ, МЕХАНІЗМИ І ПРИНЦИПИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Ключова проблема державного управління в сучасній Україні визначається системним протиріччям, що загострилося за останні роки. Суть його виражається в явній невідповідності якості і рівня управлінської діяльності соціальним викликам, які таїть в собі нове століття з його стрімким і непередбачуваним розвитком.

Існуюча система управління вже не лише не здатна адекватно і результативно регулювати глобальні зміни і направляти їх розвиток в русло бажаних для суспільства соціальних, економічних, політичних,

духовно-гуманітарних перетворень, але і своєчасно зрозуміти процеси, що відбуваються, і правильно оцінити перспективи розвитку.

В даний час склалася об'єктивна потреба перекласти реформи системи державного управління на нову траєкторію розвитку, пов'язавши їх не лише з розвитком самих органів державної влади і управління, але і з соціально-економічним розвитком українського суспільства.

Підвищення ефективності системи управління висуває на перший план такі напрями його модернізації:

– вдосконалення законодавчої діяльності, направленої на підвищення якості, соціальної ефективності і результативності управління;

– впровадження нових інформаційних і соціальних технологій, націлених на розвиток взаємодії різних структур державного управління з суб'єктами цивільного суспільства, зростання соціальної організованості і довіри до органів влади;

– зміцнення кадрового потенціалу, орієнтованого на зростання професіоналізму, компетентності і соціальної відповідальності;

– впровадження сучасних методів управління, націлених на реалізацію соціального капіталу, розвиток ініціативи і творчості соціальних суб'єктів.

До основних механізмів модернізації державного управління відносяться:

– розвиток взаємодії державних органів і інститутів цивільного суспільства на основі демократизації політичної системи;

– вдосконалення взаємодії регіональних і муніципальних органів по шляху децентралізації управлінської діяльності і зростання самостійності низових ланок управління;

– розвиток державно-приватного партнерства на основі рівноправних стосунків і соціально-значимих проектів.

До основоположних принципів модернізації державного управління відносяться:

– гнучке поєднання різних управлінських методів, активізація соціальних ресурсів на основі принципів справедливості, загального блага і особистого інтересу;

– висока соціальна ефективність і результативність управлінської діяльності на основі розвитку зворотних зв'язків;

– делегування частини державних повноважень некомерційним організаціям і іншим інститутам цивільного суспільства;

– прагнення до нововведень і опора на суспільні цінності.

Нова модель державного управління грунтується: на органічному поєднанні сучасних підходів з новою культурою управлінської діяльності, що представляє синтез кращих традицій минулого і науково-технічних і інформаційних новацій; на комплексному використанні як планових, директивних, так і ринкових, ліберальних методів, на основі постійного обліку розвитку ситуації в різних сферах економіки і соціального життя, орієнтованих на мобілізацію або акумуляцію соціальних ресурсів і людського потенціалу.

Соколов О. О.
Національний університет Державної податкової служби України, м. Ірпінь
наук. кер. – к. ю. н., професор Петрова І. П.

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

На сучасному етапі розбудови України як демократичної, соціальної та правової держави з урахуванням глобальних змін, які відбулися останнім часом, розвиток місцевого самоврядування є одним з пріоритетних напрямів державної політики. Розуміючи важливість цієї проблеми, на сучасному етапі розвитку всіх гілок влади постає питання про необхідність вдосконалення теорії та практики сучасного державотворення, зумовленого проведенням адміністративно-територіальних, регіональних реформ, упровадженням конструктивного соціального партнерства між центром і територіями [1, с. 12].

Місцеве самоврядування сьогодні виступає важливим фактором демократизації суспільного життя, децентралізації управління та необхідною передумовою становлення громадянського суспільства, наближення влади до її джерела – народу.

Варто відзначити, що основними проблемними питаннями, що заважають розвитку та зміцненню місцевого самоврядування в Україні є:

– відсутність чіткого розподілу функцій та повноважень між органами місцевого самоврядування та органами місцевої виконавчої влади, що має бути забезпечено відповідним законодавством;

– недостатня можливість самостійності у прийнятті рішень органами місцевого самоврядування.

Ще однією з важливих проблем сучасного розвитку місцевого самоврядування є нечіткість нормативно-правового визначення його статусу, а саме чіткої відокремленості від органів державної влади, тобто дійсної самоврядності територіальних громад [3, с. 158].

В нинішніх умовах рівень саморозвитку регіонів залежить від низки факторів та проблем, які не вирішені законодавчо. Наразі людські, матеріальні, фінансові ресурси мають централізований характер, що робить практично неможливим самодостатній розвиток територій. Надзвичайно важливим є розширення повноважень самоврядних одиниць та усунення зайвих бюрократичних ланок у системі управління, які лишень заважають реалізовувати інтереси [2, с. 158]

Таким чином, варто зауважити, що головним чинником якісного управління є чіткій розподіл повноважень та компетенції між всіма органами державної влади як по горизонталі, так і по вертикалі, а також між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Важливим аспектом територіального розвитку є надання широких повноважень органам місцевого самоврядування під власну відповідальність, що має бути забезпечено відповідним законодавством. Передача частки повноважень органів центральної влади на регіональний та місцевий рівень є найкращим засобом забезпечення ефективного місцевого самоврядування та якісного надання послуг населенню.

Список використаних джерел

1. Дробот І. О. Гарантування місцевого самоврядування в Україні: теоретико-методологічний аспект : монографія / І. О. Дробот. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 312 с.
2. Ковбасюк Ю. В. Державне управління / Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України – 2011. – С. 157–159.
3. Нижник Н. Р. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація : монографія / Н. Р. Нижник // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. – 2006. – 448 с.

Сорочишина Н. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Огаренко В. М.

ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК МЕХАНІЗМ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним з основних факторів, що стримують інноваційну активність підприємств в Україні, нарівні з нестачею фінансових ресурсів, слабкою результативністю механізмів державної підтримки, погано розвиненою законодавчою базою – є високий ризик. Одним з механізмів, що знижують ризик в інноваційній діяльності та гарантують збереження інвестицій, є захист інтелектуальної власності. Справа у тому, що особливістю інноваційної діяльності є те, що вона передбачає створення нового продукту, а це вимагає його реєстрації, сертифікації, визначення правових відносин щодо інтелектуальної власності та її захищеності у процесі просування на ринок.

Інтелектуальна власність – це закріплені законом права, які є результатом інтелектуальної діяльності в промисловій, науковій, літературній і художній областях. Захист інтелектуальної власності – інструмент правового та економічного регулювання винахідницької діяльності, оскільки дає змогу зберігати право власності та одержувати прибуток від винаходів чи нововведень. Система захисту передбачає правовий захист інтелектуальної власності, розвиток патентної системи, організацію загальнонаціональних конкурсів винахідництва і новаторства тощо [1].

В Україні здійснено великий обсяг робіт з формування нормативно-правової бази в зазначеній сфері відносин. Діють такі законодавчі акти, як Конституція України, Цивільний, Митний, Кримінально-процесуальний та інши кодекси, закони України “Про авторське право і суміжні права”, “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг”, “Про охорону прав на промислові зразки”, “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”, “Про охорону прав на зазначення походження товарів”, “Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем” і так далі.

На жаль, незважаючи на те, що в Україні вже сформована нормативно-правова база у сфері інтелектуальної власності, залишається велика кількість неврегульованих питань. Серед проблем охорони права інтелектуальної власності найгострішими визначаються такі, як випуск піратської продукції, в тому числі створення веб-сайтів виключно для поширення піратських матеріалів, не контрольоване використання фальшивих товарів, які приносять великі збитки бюджету, а також завдають великої шкоди іміджу країни, тривалість оформлення патенту та товарної марки, охорона комп’ютерних програм та баз даних, охорона виробників аудіовізуальної продукції, охорона знаків для товарів та послуг (товарних знаків), відсутність належного інформаційного забезпечення діяльності в галузі охорони інтелектуальної власності тощо [2]. Така ситуація виникла в наслідок недостатнього рівня ефективності охорони інтелектуальної власності. Ми можемо виділити деякі причини:

– відсутність достатнього рівня фінансування патентування та здійснення реєстраційних процедур;
– низький рівень правової культури в країні, відсутність належних знань та інформації про порядок захисту інтелектуальної власності у населення;
– високий рівень злочинів у сфері захисту інтелектуальної власності;
– законодавча неврегульованість та відсутність координації діяльності органів виконавчої влади з метою підтримки системи охорони інтелектуальної власності, недостатня кількість суддів відповідної кваліфікації.

На основі аналізу причин виникнення проблем у сфері захисту інтелектуальної власності ми можемо запропонувати ряд заходів, які на нашу думку, можуть поліпшити цю систему:

1. Використання економічних стимулів (податкових, кредитних, страхових) комерціалізації запатентованих науково-технічних досягнень. Фінансування з Державного бюджету в рамках окремих статей бюджетних витрат на охорону інтелектуальної власності за пріоритетними інноваційними напрямами.
2. Проведення національної освітньої кампанії, метою якої є підвищення у населення України рівня правової культури, отримання базових знань про основні права інтелектуальної власності та систему їх охорони, шанобливого ставлення до інтелектуальної власності взагалі.
3. Для зниження рівня злочинності у сфері охорони інтелектуальної власності необхідно посилити законодавчу базу з питань охорони комерційної таємниці, розробок, ноу-хау, раціоналізаторських пропозицій, трансферу технологій та інших аспектів інтелектуальної власності з посиленням адміністративної і кримінальної відповідальності.
4. Активізувати роботу щодо розробки та прийняття парламентом законопроектів про внесення змін до законодавчих актів з питань інтелектуальної власності для приведення у відповідність правових норм та термінів, що застосовуються у Цивільному та Господарському кодексах і спеціальних законах у сфері інтелектуальної власності. Впровадження альтернативніх способів розв’язання спорів у сфері інтелектуальної власності для зняття навантаження з судових інстанцій. Поліпшення взаємодії державних органів та суб’єктів господарювання під час здійснення ними інтелектуальної діяльності, зменшення тиску з боку держави, скорочення ланок в організаційній структурі управління інтелектуальної власності.

Підсумовуючи вищезазначене, ми можемо зробити висновок, що сучасна система охорони інтелектуальної власності ще довго буде перебувати на етапі свого становлення та потребує подальшого удосконалення.

Список використаної літератури

1. Скрипко Т. О. Інноваційний менеджмент / Т. О. Скрипко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072019034/menedzhment/innovatsiyniy_menedzhment.

2. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minjust.gov.ua/4487.

Тахтаджієва Н. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ

Вдосконалення механізмів державно-громадського управління вищою освітою в Україні може бути ефективно реалізоване лише за умови створення міцного підґрунтя для такої реалізації. У зв'язку з цим доречним є розгляд додаткових можливостей прискорення і збільшення ефективності процесу впровадження механізмів державно-громадського управління вищою освітою в Україні.

По-перше, необхідне подальше ретельне наукове опрацювання цієї проблеми: виокремлення науково-теоретичної основи державно-громадського управління взагалі та вищої освіти зокрема; розробка базової моделі державно-громадського управління вищою освітою на регіональному та національному рівні; визначення найефективніших механізмів управління системою вищої освіти на державно-громадських засадах і розробка технології їх здійснення в українських реаліях [1].

По-друге, вдосконалення державно-громадського управління вищою освітою повинне передбачати професійну підготовку компетентних менеджерів системи освіти, формування управлінців нової генерації, здатних мислити і діяти системно, у тому числі в кризових ситуаціях, приймати управлінські рішення в будь-яких сферах діяльності, ефективно використовувати наявні ресурси [2]. Необхідна підготовка і навчання керівних кадрів освітянських громадських організацій, благодійних фондів, керівників вищих навчальних закладів, інших зацікавлених осіб щодо забезпечення ефективної взаємодії і впровадження державно-громадського управління; розробка освітніх програм підготовки управлінських кадрів всіх рівнів освіти для впровадження моделей державно-громадського управління освітою на різних рівнях управління освітою.

По-третє, пришвидшенню переходу до державно-громадського управління в Україні має сприяти застосування на практиці підходу управління змінами в державних установах, у вищих навчальних закладах тощо, оскільки внаслідок багатьох причин співробітники організацій можуть чинити опір проведенню організаційних змін. В таких випадках доцільно вживати заходів з реалізації певних стратегій подолання опору змінам.

По-четверте, потреба громадськості в управлінні освітніми системами залежить від рівня організованості самої громади, від наявності структур, які б представляли її інтереси, у тому числі експертних структур. Умовою підвищення рівня громадської активності у сфері вищої освіти є різноманітні заходи, які дозволять вивчати громадську думку, залучати громадськість до акредитації навчальних закладів, до експертизи освітніх результатів, організовувати громадське обговорення проблем вищої освіти.

По-п'яте, обов'язковими мають стати подальші заходи з розвитку громадянської культури і свідомості населення України. Практика свідчить, що які б закони не приймались – реформи не спрацюють, якщо до них не готове саме суспільство. Наше суспільство сьогодні вже почало показувати свою готовність до змін, а тому повинен бути комплексний підхід до подальшого розвитку в Україні громадянського суспільства.

Літаратура

1. Михайленко О. Державно-громадське управління освітою [Електронний ресурс] / О. Михайленко. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/manage/general/1124/.

2. Про Національну стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президент України від 25.06.2013 р. № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html.

Тимощук І. О., Тильчик О. В.
Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сьогодні проблеми розвитку та реформування органів місцевого самоврядування є надзвичайно актуальними в контексті кардинальних змін у політичній системі, зміні конституційно-правового статусу головних суб'єктів суспільних відносин. Необхідність реформування влади на місцях, перепрофілювання її завдань та спрямування на їх першочергово на задоволення потреб і інтересів громадян, а також включення останніх у процес прийняття рішень, є загальновизнаною.

Питаннями дослідження становлення інституту місцевого самоврядування в Україні займалися такі науковці, як С. Біла, В. Воротін, В. Кравченко, М. Кушнір, М. Пухтинський, А. Ткачук, В. Удовиченко та інші.

Конституцією України затверджено організаційну, фінансову, правову самостійність органів місцевого самоврядування (ст. 140–144), відповідно до Європейської Хартії місцевого самоврядування, але на практиці зазначені принципи реалізуються не завжди, що пов'язано, зокрема, з недосконалою нормативно-правовою базою [1; 3, с. 145].

На практиці органи місцевого самоврядування стикаються зі значною кількістю проблем через нечіткість законодавчого визначення їх функцій та сфери діяльності. Частина повноважень, якими мають бути наділені органи місцевої влади, зокрема органи місцевого самоврядування, залишається у межах компе-

тенції виключно органів влади національного (центрального рівня). Ті ж повноваження, що належать до компетенції органів місцевої влади (органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій) чітко між ними не розмежовані [2, с. 209].

Існуюча в Україні система місцевого самоврядування залишається досі малоефективною, внутрішньо суперечливою і відірваною від потреб населення, оскільки базується на недостатньо досконалих організаційних та економічних методах управління. Потребують подальшого вивчення питання, що стосуються розв'язання проблеми взаємодії державних органів влади та органів самоврядування, ствердження інституту територіальної громади, подальше вдосконалення демократичних процедур безпосередньої участі громадян в управлінні територіями. Крім того, становлення і розвиток ефективної системи місцевого самоврядування в нашій державі вимагає вирішення цілої низки теоретичних і практичних завдань, пов'язаних насамперед із забезпеченням реальної здатності місцевого самоврядування виконувати покладені на нього Конституцією і законами України функції та повноваження.

В процесі реформування місцевого самоврядування першочергового вирішення потребують такі проблеми:

– удосконалення адміністративно-територіального устрою;
– відродження системи регіонального самоврядування;
– детальне розмежування повноважень між органами самоврядування, та місцевими органами влади;
– забезпечення фінансової автономії територіальних громад, реформування місцевих фінансів та системи міжбюджетних відносин;
– удосконалення судового захисту місцевого самоврядування;
– забезпечення достатнього інформаційного супроводження органів місцевого самоврядування;
– підготовка кваліфікованих кадрів для служби в органах місцевого самоврядування та інші [3, с. 78].

Отже, головною метою перетворень системи територіальної організації влади – побудова децентралізованої моделі організації влади, яка б була спроможна в умовах ринкової економіки результативно та ефективно впливати на процеси соціально-економічного і культурного розвитку територій, забезпечувала б якісний рівень надання управлінських послуг населенню на рівні європейських стандартів, була здатна до самовдосконалення і саморегуляції.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/251.

2. Батанов О. В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики : монографія / О. В. Батанов ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ : Юрид. думка, 2010. – 653 с

3. Дробот І. О. Гарантування місцевого самоврядування в Україні: теоретико-методологічний аспект : монографія / І. О. Дробот. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 312 с.

Тихоненко А. Е.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мордвінов О. Г.

ДЕРЖАВНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВГОІНТЕГРАЦІЇ

Європейський Союз є політичним, економічним і культурним об'єднанням з ознаками конфедерації, до якого входять 28 європейських держав з населенням понад 507 млн людей. Представництво Європейської Комісії в Україні було відкрито в центрі Києва у вересні 1993 року. 31 грудня 2009 року (після набуття чинності Лісабонським договором) Представництво Європейської Комісії перетворилося на Представництво Європейського Союзу в Україні. Внаслідок політики розширення, ЄС отримав спільні кордони з Україною 1 травня 2004 року, коли до союзу приєдналися десять країн, у тому числі Польща, Угорщина, Словаччина. Протягом багатьох років правовою основою відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво від 14 червня 1994 (набула чинності 1 березня 1998 р.). Ця угода започаткувала співробітництво з широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань. Україна співпрацює з ЄС в рамках проекту "Східне партнерство", одним із завдань котрого є підготовка до вступу України до Європейського Союзу.

Найперші три кроки, які повинна зробити українська влада в сфері європейської інтеграції, на думку експертів, це: 1) підписання і ратифікація Угоди про асоціацію; 2) розробка Національної Програми імплементації УА; 3) виконання зобов'язань України в рамках підготовки до безвізового режиму з ЄС. Окрім цього, частина експертів вказувала на необхідність створення механізму координації політики євроінтеграції, а також реформування судової і правоохоронної системи.

Основною внутрішньою проблемою, яка перешкоджатиме євроінтеграційному курсу України, експерти вважають насамперед неефективність системи державного управління – недостатній рівень компетенції держслужбовців, надмірна бюрократичність, нереформованість та корумпованість системи державного управління. До першої п'ятірки основних проблем внутрішнього характеру також входять: ситуація на Донбасі (включаючи як нинішній збройний конфлікт, так і громадські настрої), високий рівень корупції в українському суспільстві, неефективна політика інформування населення про євроінтеграцію, відсутність консенсусу у політикумі та соціально-економічні проблеми.

Агресія, тиск та всебічне перешкоджання з боку Росії будуть головним зовнішнім викликом для європейського курсу України. Цю думку поділяють всі опитані експерти. Серед основних зовнішніх перешкод експерти також називають внутрішні проблеми самого ЄС, протидію або вичікувальну позицію з боку деяких членів ЄС, що не хочуть розривати свої зв'язки з Росією, а також відсутність єдиної позиції в Євросоюзі щодо європейської перспективи України і розширення ЄС загалом. Україні потрібно наполягати на наданні їй офіційної перспективи членства в ЄС на сучасному етапі – цієї думки дотримується більшість експертів. Найбільш дієвим чинником, що сприятиме збільшенню підтримки євроінтеграції в українському

суспільстві, експерти вважають успішне проведення внутрішніх реформ та відчутний для пересічних громадян позитивний ефект від них. Другим чинником, який може бути ефективним у цьому сенсі, є, на думку експертів, запровадження безвізового режиму з Європейським Союзом. Зростання підтримки ідеї євроінтеграції на Донбасі, що є найменш прихильним до цієї ідеї зараз, можливе в середньостроковій перспективі – через 5–10 років – таку думку поділяє більшість експертів. Ще деякі експерти вважають, що зростання прихильності до ЄС можливе на Донбасі вже у короткостроковій перспективі – 2–4 роки. Загалом же абсолютна більшість експертів вважає, що збільшення підтримки євроінтеграції на Донбасі можливе, лишень називають різні часові рамки. Тільки один з усіх опитаних експертів зазначив, що на Донбасі зростання підтримки євроінтеграції в принципі є малоймовірним.

Флоренко О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Шаркова Г. Ю.

ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЙ ПОСАД В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Служба в органах місцевого самоврядування спрямовує волю окремих осіб на виконання суспільно важливих завдань та функцій в децентралізованих органах публічної влади. Суттєвою рисою служби є її управлінський, організуючий характер. Службовці органів місцевого самоврядування здійснюють повсякденний керуючий вплив на різноманітні сфери суспільних відносин. При цьому з одних питань (власні повноваження) вони є підзвітними та підконтрольними територіальним громадам та їх представницьким органам, а з інших (делеговані повноваження) – органам виконавчої влади. Необхідною передумовою ефективної реалізації повноважень органів місцевого самоврядування виступає її організація.

Ще за радянських часів відзначалося, що характерною ознакою службовців апарату управління є організація їх діяльності, тобто служби, на основі професіоналізму [1, с. 16]. Створення стабільного та кваліфікованого персоналу органів управління обумовлюється багатьма об'єктивними факторами (політичними, економічними, організаційними, правовими, технічними, психологічними). З цієї причини формується певна система підготовки, підбору службовців та їх просування по службі, регламентації їх функцій та порядку діяльності. Незалежно від того, якою є система органів публічної влади, які існують взаємовідносини між ними, зміст їхніх повноважень і механізм реалізації, публічні службовці "мають працювати на однаково високому професійному рівні" [2, с. 276].

Служба в органах місцевого самоврядування являє собою один із видів публічної служби. Посадові особи та інші службовці органів місцевого самоврядування забезпечують виконання власних та делегованих повноважень, покладених законом на органи місцевого самоврядування, займають посади у відповідних органах та їх апараті, а за свою працю регулярно отримують грошову винагороду.

За змістом діяльності розрізняють керівників, спеціалістів та технічних виконавців. Свого часу такий поділ мав юридичне підґрунтя в затвердженій в 1967 р. Державним комітетом СРСР з питань праці та заробітної плати Єдиній номенклатурі посад службовців. Цей документ став нормативно-правовою базою для розробки посадових характеристик, штатів, тарифно-кваліфікаційних довідників та схем посадових окладів. Передбачений ЄНПС поділ службовців на три категорії став також фундаментом для розгляду питань класифікації та опису кожної категорії службовців. З цього приводу С.В. Ківалов звертає увагу на те, що "за існуючою в той час звичкою в підручниках, наукових роботах мова йшла про класифікацію службовців, хоч у ЄНПС йдеться про номенклатуру, а значить, про класифікацію посад" [3, с. 25].

Керівники відіграють велику роль у визначенні перспективних та поточних завдань очолюваного органу (організації), структурного підрозділу; у спрямуванні та координації їх діяльності, підборі та розстановці кадрів, використанні фінансів та обладнання, прийнятті рішень та контролі за їх виконанням. У правовій літературі виділяють безпосереднього керівника, керівника вищого рівня і керівника вищого рангу. Безпосереднім керівником є особа, яка приймає правові рішення щодо поточної діяльності службовця. До її основних функцій відносяться: вирішення питання про надання відпустки та дозвіл на звільнення зі служби; прийом та погодження заяв службовця зі службових питань; встановлення факту невідповідності службовця займаній посаді; контроль за дотриманням службовцем обмежень, пов'язаних із проходженням служби; оцінка та атестація персоналу; прийняття інших рішень з питань роботи з персоналом.

До посад керівників відносяться посади сільських, селищних, міських голів, голів обласних, районних, районних у містах рад, їх заступників, секретарів сільських, селищних, міських рад, керуючих справами (секретарів) виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад, керівників виконавчих органів сільських, селищних, міських рад та їх заступників.

Посади спеціалістів мають право займати особи, які мають вищу або середню спеціальну освіту, вони виконують роботу, яка потребує спеціальних знань та трудових навичок, але не є керівниками. Вони не мають права здійснювати службові юридично-владні дії як засоби управління людьми. Їх повноваження пов'язані з підготовкою проектів рішень, юридичних актів, опрацюванням питань, які вимагають спеціальних знань. Спеціалісти, крім знань теорії управління, володіють знаннями у сферах певної професійної діяльності: економіки, фінансів, торгівлі, медицини, екології тощо.

Спеціалістами є інспектори, економісти, юристи, землевпорядники, інженери, бухгалтери, референти, консультанти, експерти, інші фахівці виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах рад, виконавчих апаратів обласних і районних рад.

Посади технічних виконавців пов'язані з допоміжною діяльністю, яка не впливає на зміст рішень органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Спрямованість їх діяльності визначається завданнями забезпечення службової діяльності керівників і спеціалістів шляхом створення матеріальних, інформаційних, організаційних та інших умов, необхідних для виконання останніми службових функцій.

До цієї групи службовців відносяться секретарі, машиністки, діловоди, касири та інші службовці, зайняті підготовкою та оформленням документів, господарським обслуговуванням, організаційно-технічною стороною обліку і контролю, веденням діловодства.

Таким чином, у юрисдикційній діяльності для вирішення питання про відповідальність службовців велике значення має поділ всіх посад за обсягом повноважень, що надаються особам, які їх заміщують. Відповідно серед службовців (посад) розрізняють посадових осіб та осіб, які не є посадовими. Цей поділ стосується службовців державних органів, органів місцевого самоврядування, інших організацій.

Література

1. Служащий советского государственного аппарата. – Москва : Юрид. лит., 1970. – 280 с.

2. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади : дис. ... д-ра юрид. наук / О. Ф. Андрійко. – Київ, 1999.

3. Кивалов С. В. Таможенное право Украины. (Служба в таможенных органах). Учеб. пособ. Практикум / С. В. Кивалов. – Одесса : Астропринт, 1998. – 148 с.

Фурсін О. О.
Запорізька державна інженерна академія

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Наближення України до економічних і соціальних стандартів розвинених країн потребує побудови соціально справедливого суспільства, забезпечення гідних умов життя для соціально вразливих верств населення та підвищення ефективності роботи системи захисту прав людини. Розвиток країни має бути спрямований на створення належного рівня та високої якості життя у вільній демократичній соціальній державі, що є важливою передумовою консолідації суспільства та економічного розвитку. В умовах економії бюджетних коштів має бути здійснено перехід від патерналізму в соціальній сфері до партнерства між державою, бізнесом і громадянами в усіх аспектах соціальної допомоги.

Водночас в умовах сповільнення економічного розвитку та значних кризових ризиків загальний пріоритет соціальної політики має бути змінений у бік раціоналізації бюджетних витрат з одночасним підвищенням соціальної відповідальності суспільства. Уряду необхідно знижувати навантаження соціальних витрат на бюджет завдяки залученню приватних інвестицій, переходу на адресну підтримку нужденних.

Головними завданнями соціального розвитку є:

1. Радикальне підвищення ролі гідної та продуктивної праці в соціальному розвитку:

– створення структур, відповідальних за стратегічне прогнозування освітньо-кваліфікаційних потреб ринку праці як на національному, так і на регіональному рівнях;

– раціоналізація за участю представників бізнесу підготовки фахівців згідно з потребами глобальної, національної та регіональної економік на основі стратегічних прогнозів кадрових (освітньо-кваліфікаційних) потреб ринку праці відповідно до цілей економічної політики на підставі соціально-демографічного аналізу й даних щодо регіонального розвитку;

– широке залучення роботодавців до процесу підготовки кадрів різного освітньо-кваліфікаційного рівня на всіх стадіях процесу;

– розроблення системних прогнозів щодо потреби в робочій силі, заснованих на пріоритетах розвитку економіки, аналізі демографічних і міграційних процесів та проведення на цій основі системних заходів щодо оптимізації регіонального розміщення робочої сили.

2. Усунення надмірних диспропорцій суспільного розподілу доходів, скорочення бідності й формування прогресивної соціальної структури суспільства:

– суттєве вдосконалення функції державного нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства, недопущення і виникнення заборгованості із заробітної плати й виплат соціального характеру;

– подальше реформування пенсійного забезпечення;

– створення інституційних компонентів функціонування накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

3. Створення ефективної системи соціальної підтримки сімей, молоді та дітей, насамперед таких, які опинилися у складних життєвих обставинах:

– посилення соціальної відповідальності бізнесу. Насамперед у частині збереження й відновлення соціальної та культурної інфраструктури територій, де розташовані виробничі потужності, підтримки соціальних ініціатив територіальних громад;

– посилення адресного характеру надання соціальної допомоги та пільг:

– поєднання матеріальної допомоги бідним із заходами щодо соціальної інтеграції та підвищення конкурентоспроможності на ринку праці;

– удосконалення та розвиток соціальних послуг для підвищення їх якості;

– подальше розроблення та впровадження державних стандартів соціальних послуг, підвищення ефективності механізмів соціального замовлення та контролю за якістю надання соціальних послуг;

– посилення соціальної підтримки громадян похилого віку та інвалідів, подальший розвиток системи послуг, що надаються за місцем проживання.

Таким чином, виходячи з вищенаведених особливостей глобального поступу та проаналізованих властивостей та потенціалу національної економіки, можна констатувати, що формування нової моделі розвитку для України має відбуватися під впливом низки імперативів.

По-перше, імперативом економічного розвитку України у найближчому десятилітті буде відновлення низки показників економічного зростання, яке спиратиметься насамперед на позитивну динаміку в реальному секторі економіки.

По-друге, модель може бути легітимною лише за відчутного соціального ефекту її реалізації.

По-третє, реалізація засад нової моделі має відбуватися у стабільному фінансово-економічному середовищі, і підтримання цієї стабільності – одна з ключових функцій держави.

По-четверте, потрібна територіальна реконсолідація України через "перезавантаження"" економічних повноважень регіонів.

По-п'яте, необхідні відновлення довіри до держави та налагодження партнерства держави та суспільства.

Халіна О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., доцент Кравченко Т. А.

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ОСОБАМ ПОХИЛОГО ВІКУ

Проблема надання соціальних послуг особам похилого віку в України набуває особливого значення у зв'язку зі стійкою тенденцією до зростання частки осіб похилого віку в загальній структурі населення країни.

Незважаючи на позитивні тенденції щодо стабілізації економіки, прогнозується, що в наступні роки демографічна ситуація в Україні залишиться складною і характеризуватиметься подальшим старінням населення. Крім того, після 2010 р., коли у працездатний вік починало входити покоління громадян, які з'явились на світ у період низької народжуваності 1990-х рр., відбувається не лише кількісне скорочення працездатного населення, але й якісне погіршення – старіння його економічно активної частини.

Це свідчить про масштабність проблеми та зумовлює необхідність прийняття на державному рівні комплексу заходів щодо створення системи надання соціальних послуг особам похилого віку, яка забезпечуватиме збереження здоров'я та рівні можливості для участі осіб похилого віку в усіх сферах суспільного життя. З огляду на це особливої актуальності набуває проблема формування механізмів державного управління у сфері надання соціальних послуг особам похилого віку в умовах розбудови України як соціальної, демократичної й правової держави.

Проблеми теорії та практики соціального захисту населення України є предметом постійної уваги вітчизняних дослідників. Вагомий внесок у розробку загальної теорії та спеціальних питань соціального захисту населення зробили В. Бідак [13], Н. Борецька [14], В. Бульба [17], В. Гайдуцький [26], Е. Гансова [29], С. Горбунова-Рубан [158], М. Кравченко [70], О. Крентовська [71], Е Лібанова [75], В. Нікітін [89], В. Новиков [91], О. Палій [152], В. Скуратівський [152], А. Тамм [17] та ін.

Окремі аспекти державного управління у сфері надання соціальних послуг висвітлюються у працях О. Амосова [7], В. Бакуменка [11], А. Дєгтяря [43], Д. Карамишева [62], В. Корженка [153], П. Надолішнього [86], Г. Одінцової [41; 95] та ін. Правові проблеми соціального забезпечення та надання соціальних послуг є предметом дослідження українських вчених К. Волинки [24], В. Жернакова [50], І. Сироти [151], І. Яковюка [179] та ін. Заслуговують на увагу праці вітчизняних соціологів Є. Головахи [32], В Новикова [90], Н. Паніної [101], І. Прибиткової [107], Л. Хижняк [174], в яких міститься результати соціологічних досліджень проблем і очікувань літніх людей. Особливості участі осіб похилого віку в житті суспільства, проблеми адаптації до старості, а також питання організації соціального захисту і обслуговування цієї категорії населення висвітлено у роботах А. Альперовича [5], О. Холостової [87], М. Фірсова [172] та ін.

Віддаючи належне працям вітчизняних і зарубіжних учених, наразі необхідно зазначити, що питання надання соціальних послуг особам похилого віку, зокрема, державного управління у даній сфері, в науковій літературі залишаються мало опрацьованими.

Недостатній рівень розробки теоретичних підходів до визначення сутності надання соціальних послуг особам похилого віку, наявність дискусійних питань, пов'язаних з функціонуванням механізмів державного управління у даній сфері, зумовлюють потребу в їх подальшому дослідженні.

Циганкова І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Шаркова Г. Ю.

ФІНАНСОВО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: САМОСТІЙНИЙ ІНСТИТУТ ЧИ НІ?

Для чіткого розуміння сутнісних характеристик фінансово-правової відповідальності доцільно відмежувати її від інших видів юридичної відповідальності. Порівняння фінансово-правової відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності виявляє багато її спільних рис з адміністративною та цивільно-правовою відповідальністю. З цим фактом пов'язані гострі дискусії стосовно її самостійності в системі юридичної відповідальності.

Деякі з авторів, наприклад С. А. Герасименко, говорять про схожість ознак фінансово-правової відповідальності та адміністративної, оскільки вони випливають з правовідносин, що ґрунтуються на владному підпорядкуванні однієї сторони іншій [1, с. 56]. На думку авторів колективної монографії І.І. Кучерова, О. Ю. Судакова та І. А. Орешкіна, ця схожість зумовлена єдиною публічно-правовою природою обох видів відповідальності. При цьому дослідники зазначають, що не слід говорити про різновид однієї відповідальності в іншій, оскільки публічно-правову природу мають і інші види відповідальності. З врахуванням цього слід лише визнати, що адміністративна відповідальність порівняно з фінансово-правовою була набагато раніше законодавчо оформлена і теоретично розроблена [2, с. 130]. Зазначимо, що й фахівці з адміністративного права також визнають зазначену точку зору. Зокрема, поряд з конституційно-правовою (державно-правовою), кримінально-правовою і адміністративно-правовою відповідальністю вони називають ще еколого-правову відповідальність, відповідальність у податковому та митному праві та інші [3, с. 265]. Такі висновки знаходять підтримку в роботах представників науки фінансового права. Фінансово-правова відповідальність як самостійний вид юридичної відповідальності визнана багатьма фахівцями фінансового і пода-

ткового права (В. І. Антипов, О. В. Бакун, Л. К. Воронова, М. В. Карасєва, Т. О. Коломоєць, А. Я. Курбатов, М. П. Кучерявенко, О. Г. Пишний, Л. А. Савченко, Т.В. Сараскіна, О. Г. Свєчнікова, І. А. Сікорська, С. Г. Телятник, Л. В. Тернова, О. І. Юстус).

Однак, на думку більшості фахівців у галузі адміністративного права, фінансово-правова відповідальність за предметом і методом правового регулювання є різновидом адміністративної відповідальності, оскільки сторони знаходяться в нерівному становищі. Природа фінансово-правової відповідальності, на їх думку, є чисто адміністративною, і немає жодних підстав виокремлювати її в окремий вид. При цьому також зазначається, що прийняття того чи іншого галузевого закону, в тому числі й кодифікованого, саме по собі не спричиняє виникнення різновиду адміністративної відповідальності, а використання термінів "фінансово-правова відповідальність", "податкова відповідальність" у галузевому законодавстві лише сприяє розпливчастості поняття "адміністративна відповідальність" як правового інституту [4, с. 6]. За переконанням деяких правознавців, що дотримуються крайніх поглядів, застосування терміна "фінансово-правова відповідальність" взагалі неприйнятне. Так, Д. М. Бахрах та Л. Ю. Кроліс вважають, що фінансово-правова відповідальність – це не особливий вид юридичної відповідальності, а різновид адміністративного примусу [5, с. 86]. В. Димченко зазначає, що фінансові санкції за своїми рисами, особливостями близькі до заходів адміністративного стягнення. Фінансові санкції визнаються (хоча й особливим) видом адміністративно-примусових заходів [6, с. 86]. Г. В. Петрова вибудовує власну позицію на тому, що податкові правопорушення повною мірою містять ознаки адміністративних правопорушень, а тому й визначає фінансово-правової відповідальності в сфері оподаткування як адміністративну відповідальність [7, с. 359]. А. В. Смирнов називає податкові правопорушення адміністративними порушеннями податкового законодавства [8, с. 9]. На таких положеннях ґрунтуються наукові погляди Є. С. Бєлінського, Ю. П. Бітяка, А. В. Бризгаліна, Є. В. Додіна, В. В. Зуй, Ю. М. Козлова, Д. М. Лук'янця, Л. Л. Попова, Ю. М. Старілова, І. О. Хаменушко, Г. Г. Шулева.

Як виняток трапляються висновки про цивільно-правову природу фінансово-правової відповідальності. Так, Є. С. Мороз розглядає фінансово-правову відповідальність як похідну від цивільно-правової [9, с. 204]. Такої ж думки дотримуються А. С. Піголкін [10, с. 383] та М. І. Хавронюк [11, с. 504].

Існують і більш радикальні підходи. Наприклад, Ю. А. Єжов вважає, що фінансово-правова відповідальність включає елементи адміністративної та кримінальної відповідальності [12, с. 107]. А. С. Григорян допускає створення єдиного кодифікованого правового акта, в якому можна сконцентрувати і злочини, і проступки, які посягають на фінансові інтереси держави [12, с. 146].

Наведене розмаїття думок ще раз підтверджує висновок, що відсутність єдиної теорії юридичної відповідальності виключає можливість єдиного підходу до її різних видів, в т. ч. до фінансово-правової відповідальності.

Література

4. Герасименко С. А. Защита прав налогоплательщиков в арбитражном суде. – Москва : АО "Центр деловой информации" еженедельника "Экономика и жизнь", 1994. – 72 с.
5. Кучеров И. И. Налоговый контроль и ответственность за нарушение законодательства о налогах и сборах / И. И. Кучеров, О. Ю. Судаков, И. А. Орешкин ; под ред. И. И. Кучерова. – Москва : АО "Центр ЮрИнфоР", 2001. – 256 с.
6. Габричидзе Б. Н. Российское административное право : учебник / Б. Н. Габричидзе, Б.П. Елисеев. – Москва : Норма-Инфра, 1998. – 314 с.
7. Кузьмичева Г. А. Административная ответственность : учебное пособие. Нормативные акты / Г. А. Кузьмичева, Л. А. Калинина. – Москва : Юриспруденция, 2000. – 170 с.
8. Бахрах Д. Н. дминистративная ответственность и финансовые санкции / Д. Н. Бахрах, Л. Ю. Кролис // Журнал российского права. – 1997. – № 8. – С. 85–90.
9. Дымченко В. И. Российское налоговое право / В. И. Дымченко. – Владивосток, 1994. – 158 с.
10. Комментарий к Налоговому кодексу Российской Федерации, части первой / под ред. Г.В. Петровой. – Москва : Норма : Инфра-М., 1999. – 180 с.
11. Смирнов А. В. Административная ответственность за нарушения налогового законодательства / А. В. Смирнов. – Москва : Антропософия, 1995. – 219 с.
12. Мороз Є. С. Загальні засади відповідальності за вчинення податкових правопорушень у проекті Податкового кодексу України / Є. С. Мороз // Збірник наукових праць за матеріалами науково-практичної конференції "Податкова політика в Україні та її нормативно-правове забезпечення" – 1–2 грудня 2000 р. / Академія державної податкової служби України, м. Ірпінь. – С. 203–205.
13. Пиголкин А. С. Общая теория права / А. С. Пиголкин. – Москва : МГТУ им. Н. Э. Баумана, 1995. – 572 с.
14. Ежов Ю. А. Налоговое право : учебное пособие / Ю. А. Ежов. – Москва : Маркетинг, 2001. – 224 с.
15. Григорян А. С. Ответственность налогоплательщиков за противоправное поведение в сфере налогообложения (уголовно-правовой аспект) : дис. … канд. юрид. наук / А. С. Григорян. – Москва, 2001. – 183 с.

Чумаченко О. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр. Скрябіна Д. С.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Ефективна державна інноваційна політика є однією з передумов успішного впровадження інвестиційно-інноваційної моделі розвитку національної економіки.

Головною метою державної інноваційної політики в Україні є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного

потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Проблеми інноваційної політики привертають до себе дедалі більшу увагу науковців, політиків, представників бізнесових структур. У цьому напрямі плідно працюють такі українські вчені як В. Александрова, А. Гальчинський П. П. Микитюк, Б. Г., Сенів, Ю. О. Ульянченко, О. І. Винок урова Т. Панфілова та багато інших. Однак велика частина робіт цих учених носить переважно загальнотеоретичний характер чи присвячена рішенню окремих аспектів проблем.

Державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється, зокрема шляхом: визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів; формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм; створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності; захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності; фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;

стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів; підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.

Держава забезпечує фінансову та організаційну підтримку інноваційної діяльності на усіх рівнях законодавчої та виконавчої влади.

На наш погляд, слід розробити систему нормативних актів інноваційної діяльності на основі розробки необхідних класифікацій, системи термінів і понять, побудови дерева нормативних актів тощо. При цьому правові питання повинні бути унормовані з управлінськими, економічними, соціальними, екологічними, технічними і іншими питаннями. Слід зазначити, що в інноваційному законодавстві України є істотні прогалини, багато нормативно-правових актів вимагають доповнень, доопрацюваннь та уточнень. Наявні недоліки певною мірою знижують дієвість інноваційного законодавства і, як наслідок, – ефективність механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Усунення недоліків інноваційного законодавства мають зачіпати питання методичного, організаційного і морально-психологічного характеру і обумовлені змістом чинних нормативно-правових актів.

Сьогодні необхідність вирішення проблем, пов'язаних з інноваційним розвитком економіки України, набуває особливого значення. Та без здійснення державою рішучих кроків і дій у напрямку стимулювання інноваційної діяльності ці питання залишаються невирішеними. Отже, державна інноваційна політика повинна стати найважливішою підоймою діяльності та створити умови для активізації національного науково – технічного потенціалу.

Список літератури

1. Проект "Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів" [Комітет з питань науки і освіти] // www.kno.rada.gov.ua

2. Микитюк П. П. Інноваційна діяльність : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / П. П. Микитюк, Б. Г. Сенів. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.

3. Ульянченко Ю. О. Стратегія розвитку державної інноваційної діяльності в Україні / Ю. О. Ульянченко, О. І. Винокурова // Теорія та практика державного управління. – 2010. – Вип. 2 (29). – С. 1–4.

Шарков В. В.
Начальник Кіровоградського УДСБЕЗ УМВС України в Кіровоградській області
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Шаркова Г.Ю.

"ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕТЕНІЗАЦІЇ ВІДНОСИН У СФЕРІ ОБОРОТУ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ"

Структура теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із пізнанням економічної та протиправної сутності тіньового капіталообороту і детінізацією економіки, підтверджує тезу, що в основі цих проблем лежать знання про легітимні форми капіталообороту, притаманні тій чи іншій галузі народного господарства чи виду фінансово-господарської діяльності [1, 54]. Відповідно, проблема детінізації відносин у конкретній галузі правовідносин чи напрямку діяльності вимагає пізнання специфіки капіталообороту в межах їх предмета, що дозволяє екстраполювати ці знання на проблему детінізації відносин у досліджуваній сфері. Тому очевидною стає необхідність дослідити складові поняття, види та специфіку обороту об'єктів інтелектуальної власності (далі – ОІВ) з метою встановлення проблемної ситуації з питань тінізації та організаційно-правового забезпечення детінізації відносин у сфері обороту ОІВ, визначення ролі державного управління у розв'язанні цих проблем.

Для вирішення завдань щодо формування превентивної інфраструктури протидії тіньовим проявам у сфері обороту ОІВ, створення відповідних передумов детінізації відносин у зазначеній сфері, тобто розроблення та впровадження сприятливих економічних, правових і організаційно-управлінських механізмів, що стимулюють легальний оборот ОІВ, потрібним є насамперед вивчення таких теоретичних питань: 1) що являють собою ОІВ як об'єкти управління і правового врегулювання; 2) який організаційний та економіко-правовий механізм обороту ОІВ передбачено чинним законодавством; 3) у якій технолого-правовій формі здійснюють свій оборот різні ОІВ; 4) які є організаційно-правові та економічні фактори, що спричиняють тінізацію сфери обороту ОІВ.

Інтелектуальна власність як науково-практична категорія має подвійний економіко-правовий характер і розкривається в єдності суб'єктивних вольових та об'єктивних економічних відносин. Специфіка категорії інтелектуальної власності полягає в тому, що первісно вона є категорією правових відносин і тільки в процесі реалізації переходить у систему категорій виробничих відносин.

Об'єкти інтелектуальної власності виступають на ринку як специфічні товари. Винаходи, корисні моделі, промислові зразки й інші об'єкти промислової власності мають загальну властивість – впливати на науково-технічний прогрес. Науково-технічні досягнення і досвід, у свою чергу, здатні активно впливати на

зростання додаткової вартості, так само як і нові товари. Тобто вони, як і інші товари, набувають здатності оцінюватися на ринку залежно від попиту та пропозиції. Однак такі властивості об'єктів промислової та в цілому інтелектуальної власності через специфічні характеристики потребують ліцензійного захисту і цим значно відрізняються від звичайних товарів, що продаються на ринку, з чого випливає висновок, що об'єкти ліцензування не можуть бути залучені до сфери обміну поряд зі звичайними товарами. Сфера обороту ОІВ вимагає специфічного нормативно-правового регулювання і контролюється спеціально створеними органами державного управління, діяльність яких спрямована як на охорону законних інтересів власників прав інтелектуальної власності, так і на збалансування інтересів останніх з національними інтересами держави.

У законодавстві України термін "інтелектуальна власність" уперше було застосовано в розділі 6 Закону України "Про власність" від 7 лютого 1991 року [2], на сьогодні втратив чинність, яким визначено основні категорії: суб'єкти, об'єкти й законодавча база права інтелектуальної власності. Норми про інтелектуальну власність, вміщені в цьому Законі, лише окреслили поле для подальшого врегулювання, оскільки механізм регулювання відносин власності та механізм регулювання інтелектуальної власності розрізняються так само, як і способи захисту порушених прав.

У ході аналізу сучасного стану тінізації економічної діяльності в Україні, що викладений у Посланні Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2003 році", сфера інтелектуальної діяльності характеризується як одна з галузей реальної економіки з найбільшим поширенням тіньової економічної діяльності [3].

Беручи до уваги, що найбільш гострими проблемами, які спричинили високий рівень тінізації економічних відносин у сфері обороту ОІВ, є порушення авторських прав на комп'ютерні програми, бази даних, фонограми, відеограми, аудіовізуальні твори; детальнішого розгляду потребують особливості й недоліки державного управління в цих галузях, а також виробництва, розповсюдження дисків для лазерних систем зчитування (які є основними носіями зазначених об'єктів права інтелектуальної власності).

Для забезпечення систематичного державного контролю за дотриманням суб'єктами господарювання законодавства у сфері обороту ОІВ у складі Держдепартаменту утворено Управління контролю за дотриманням законодавства у сфері інтелектуальної власності, посадовими особами якого є державні інспектори з питань інтелектуальної власності.

Аналізуючи вищевказане, можна зробити висновок, що ефективність реалізації правових норм безпосередньо залежить від наявності необхідних організаційно-управлінських умов та впровадження дієвих механізмів щодо їх застосування. Тому подальші заходи щодо детінізації відносин у сфері обороту ОІВ повинні бути спрямовані на координацію дій органів законодавчої та виконавчої влади – налагодження ефективної системи їх взаємодії з питань контролю в галузі обороту ОІВ.

Література

1. Попович В. М. Економіко-кримінологічна теорія детінізації економіки : монографія / В. М. Попович . – Ірпінь : Академія державної податкової служби України, 2001. – 524 с.

2. Про власність : Закон України від 7 лютого 1991 р. № 697-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 20. – Ст. 249.

3. Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2003 році : Послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/officdocuments/officmessages/blanks/2417310.

Щуренко Ю. С.
Національний університет Державної податкової служби України, м. Ірпінь
Науковий керівник – Безрученко В. С., к. ф.-м. н., доцент

ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВІВ АКТІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО ТЕРОРИЗМУ

Сучасну епоху називають інформаційною ерою. Зростання ролі інформації та комунікації за останні декілька десятків років сприяло глобальній зміні людського суспільства та світового устрою, відбившись в усіх сферах життєдіяльності людини. Інформаційна епоха розширила сферу діяльності тероризму, що призвело до появи "інформаційного тероризму", який становить особливу небезпеку сучасності і розгортання якого обумовлено широким запровадженням інформаційно-телекомунікаційних систем у всіх сферах життєдіяльності суспільства [1, 98].

Під поняттям "інформаційного тероризму" розуміється злиття фізичного насильства зі злочинним використанням інформаційних систем, а також умисне зловживання цифровими інформаційними системами, мережами або їх компонентами з метою сприяння здійсненню терористичних операцій або акцій [2, ст. 98].

Неможна стверджувати однозначно, що існуючий в Україні апарат забезпечення інформаційної безпеки, дійсно готовий витримати сучасні виклики та загрози як внутрішнього так і зовнішнього характеру. Необхідність у постійному вдосконаленні, налагодженні усіх механізмів взаємодії – основна мета, досягнення якої зможе вирішити усі поставлені завдання перед апаратом забезпечення національної безпеки [3, 81].

Сьогодні дії країни проти інформаційного тероризму повинні відповідати вимогам сучасного розвитку. Ми вважаємо, що з цією метою урядові нашої держави необхідно проводити цілеспрямовану роботу з:

1) гармонізації та вдосконалення законодавства у сфері інформаційної безпеки держави. Зменшення кількості прогалин у вітчизняному законодавстві;

2) організації взаємодії та координація зусиль правоохоронних органів, спецслужб, судової системи, забезпечення їх належним фінансуванням та необхідною сучасною матеріально-технічною базою;

3) створення спецслужби для систематичного вивчення, збирання, розвідування даних про потенційні кібертерористичні загрози та контролю за інформаційними потоками на високому рівні;

4) розробки якісно нових технологій захисту від комп'ютерних нападів. Це завдання, також зумовлює співпрацю з науковими та науково-дослідними установами й організаціями;

5) припинення масового використання у різних сферах не захищеного належним чином програмного забезпечення;

6) активізації громадської думки в дусі неприйняття аналізованого явища та активної протидії йому;

7) конкретизації сфери відповідальності ЗМІ як суб'єкта антитерористичної діяльності з питань поширення інформації, яка може спричинити екстремістські та терористичні дії.

Список використаної літератури:

1. Jerrold M. From Car Bombs to Logic Bombs: The Growing Threat from Information Terrorism / M. Jerrold // NATO Library at: TERRORISM_AND_POLITICAL_VIOLENCE. – Summer 2000. – Vol. 12. – № 2. – P. 97–122.

2. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України // Відомості Верховної Ради Україн. – 2007. – № 12. – Ст. 102.

3. Глазов О. В. Міжнародний інформаційний тероризм в контексті загроз національній безпеці України / О. В. Глазов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2012/197-185-15.pdf.

ДЕРЖАВНА ЗЕМЕЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: СТАН І СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

Головачова Ю. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. т. н., доцент Александрова Н. Б.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

В Україні існує два види грошової оцінки земель: нормативна та експертна. Сфери їх застосування регулюються законодавчими та нормативними документами. В свою чергу, за категоріями оцінки грошова оцінка розділяється на оцінку земель населених пунктів, оцінку земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів) та оцінку земель сільськогосподарського призначення.

Об'єктами оцінки земель є територія адміністративно-територіальних одиниць або їх частин, території оціночних районів та зон, земельні ділянки чи їх частини або сукупність земельних ділянок і прав на них, у тому числі на земельні частки (паї), у межах території України.

Оцінка земель проводиться на основі принципів:

– законності, додержання законів України, інших нормативно-правових актів у сфері оцінки земель;
– єдності методологічного та інформаційного простору у сфері оцінки земель;
– безперервності процесу оцінки земель;
– доступності використання даних з оцінки земель;
– рівності перед законом суб'єктів оціночної діяльності у сфері оцінки земель.

Нормативна грошова оцінка земельних ділянок використовується для визначення розміру земельного податку, державного мита при міні, спадкуванні та даруванні земельних ділянок згідно із законом, орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, а також при розробці показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Експертна грошова оцінка земельних ділянок та прав на них проводиться з метою визначення вартості об'єкта оцінки.

Експертна грошова оцінка земельних ділянок використовується при здійсненні цивільно-правових угод щодо земельних ділянок та прав на них, крім випадків, визначених законом, а також іншими законами.

Суб'єктами оціночної діяльності у сфері оцінки земель є:

– органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які здійснюють управління у сфері оцінки земель, а також юридичні та фізичні особи, зацікавлені у проведенні оцінки земельних ділянок;

– юридичні особи – суб'єкти господарювання незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, що мають у своєму складі оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок та які отримали ліцензії на виконання земле оціночних робіт у встановленому законом порядку;

– фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які отримали кваліфікаційне свідоцтво оцінювача з експертної грошової оцінки, земельних характеризувалось найоптимальнішими умовами господарювання.

Державне регулювання у сфері оцінки земель здійснюють Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів, а також інші органи виконавчої влади відповідно до закону.

Отже, грошова оцінка є основою при вирішенні багатьох питань у ринковій економіці, створює умови регулювання економічних відносин при передачі земель у власність, спадщину, під заставу, а також визначення ставок земельного податку та розмірів внеску до статутних фондів селянських спілок і інших господарських підприємств.

Захарчук О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Педак І. С.

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В МІСТАХ (СЕЛАХ, СЕЛИЩАХ, РАЙОНАХ, ОБЛАСТЯХ) НА ПРИКЛАДІ США

Управління земельними ресурсами є більш ефективним коли здійснюється паралельно на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Місцеве (або муніципальне) управління полягає у врегулюванні відносин у межах конкретного населеного пункту, де зосереджена державна, муніципальна і приватна власність на землю.

Управління земельними ресурсами ("Land Management") щодо організації раціонального використання та охорони земель в ряді країн здійснюється на основі державних, регіональних і муніципальних програм. Лідером в цьому напрямку землеустрою є США. Ця країна фінансує програми охорони навколишнього природного середовища через Міністерство сільського господарства, Міністерство внутрішніх справ, Агентство з захисту навколишнього середовища, Армійський корпус інженерів сухопутних сил. В системі Міністерства сільського господарства функціонує Служба охорони ґрунтів, яка подібна до нашої землевпорядної служби.

Найбільш поширеним на штатному і місцевому рівнях інструментом земельно-ресурсної політики є контроль за використанням земель. При цьому влада застосовує наступні методи регулювання: встановлення критеріїв максимальних рівнів забруднення навколишнього середовища в планах розвитку регіонів; зонування території для встановлення в законодавчому порядку характеру її використання; скуповування у власність штату земель, які потребують негайної консервації і використання їх в якості місцевих рекреаційних ресурсів; регулювання розміщення виробничих і транспортних об'єктів.

В цілому заходи, які використовуються в США для регулювання земельних відносин орієнтовані на створення умов для екологічно-здорового і економічно-ефективного використання землі поділяються на чотири типи:

• система регулювання відносин щодо земельної власності;
• правила і вказівки щодо режиму використання земель;
• процедури управління громадськими землями;
• процедури, які гарантують виконання правил і вказівок щодо використання землі.

Всі правила і вказівки щодо використання земель у США виконуються в обов'язковому порядку, оскільки вони забезпечені системою економічних стимулів і штрафів. Основну частину судових справ щодо земельних ресурсів складають екологічні. В США існує сувора і незалежна система судів з чіткими юридичними процедурами надання можливості власникам землі та іншим особам захищати свої права.

Таким чином питання управління земельними ресурсами у США вирішуються завдяки відносно жорсткому плануванню, застосуванню системи контролю, стимулів і судової влади.

Ігнатенко О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. т. н., доцент Александрова Н. Б.

ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

В Україні вся діяльність щодо організації використання й охорони земель навіть в умовах ринкової економіки повинна мати плановий характер. Планування раціонального землекористування є складовою загальнодержавної системи планування. Так, "Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки", затверджені Постановою Верховної Ради України № 188/98-ВР від 5 березня 1998 р., містять спеціальні розділи щодо використання та охорони земельних ресурсів. У цьому документі зазначено, що сучасне використання земельних ресурсів України не відповідає вимогам раціонального природокористування (порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових насаджень, розораність земель є найвищою в світі). Тобто, в Основних напрямах визначені основні заходи щодо збалансованого використання і відновлення земельних ресурсів. Зокрема те, що державна політика охорони і раціонального використання земель визначається системою правових, організаційних, економічних та інших заходів, які мають природоохоронний, ресурсозберігаючий та відтворювальний характер.

Державне планування використання та охорони земель є в Україні об'єктивною необхідністю. Воно зумовлене низкою соціально-економічних чинників і насамперед особливою роллю землі в екологічній системі.

У Земельному кодексі України зазначено, що земля є основним національним багатством, яке перебуває під особливою охороною держави, тому необхідність планування її раціонального використання та охорони стає нагальною. Та обставина, що певна частина земель не перебуває у власності держави, не впливає на принцип планування використання і охорони земель. Використання власності на землю не може завдавати шкоди правам і свободам громадян, інтересам суспільства, погіршу вати екологічну ситуацію і природні властивості землі.

Одним з основних завдань з планування й організації раціонального використання й охорони земель є визначення довго- і короткострокової перспективи розвитку територій і раціонального використання земель усіх категорій незалежно від форм власності на землю і форм господарювання, а також підготовка пропозицій для ухвалення рішень щодо надання (перерозподілу) земель з урахуванням потреб усіх галузей: агропромислового комплексу, лісового господарства, розвитку міст та інших поселень і систем розселення, промисловості, транспорту, гірничодобувних галузей, територій природоохоронного, природно-заповідного, оздоровчого, історико-культурного призначення.

Державне планування раціонального використання і охороні земель має певні ознаки. Завдання планування щодо використання та охорони земель полягає у забезпеченні оптимального розподілу їх між галузями виробництва і для інших народногосподарських потреб, а також у максимальному збереженні земель сільськогосподарського призначення особливо найцінніших сільськогосподарських угідь. Це пов'язано також із залученням до сільськогосподарського обігу невикористовуваних земель і постійним підвищенням їх родючості, здійсненням протиерозійних і протисельових заходів, створенням умов для широкої рекультивації земель і всебічної охорони їх від забруднення та засмічення. Для розв'язання цих завдань розробляють загальнодержавні та регіональні програми використання та охорони земель.

Метою загальнодержавної та регіональної програм використання та охорони земель є проведення державної політики, спрямованої на збалансоване забезпечення потреб населення і галузей економіки у земельних ресурсах, раціонального використання та охорони земель, захисту їх від виснаження, деградації, забруднення, збереження ландшафтного і біологічного різноманіття та створення екологічно безпечних умов проживання населення і провадження господарської діяльності.

Загальнодержавні програми використання та охорони земель розробляє Кабінет Міністрів України. До повноважень цього органу виконавчої влади у сфері земельних відносин належить також забезпечення виконання цих програм. Розроблення таких програм має на меті забезпечення потреб населення і галузей економіки у землі та її раціонального використання і охорони. Загальнодержавні програми затверджує Верховна Рада України. Ці програми розробляють відповідно до програм економічного науково-технічного і соціального розвитку України.

На нашу думку, для забезпечення планомірного та збалансованого використання земельних ресурсів на території як України в цілому так і окремих її регіонів необхідно першочергово створити систему оцінювання раціонального використання та охорони земель на принципах взаємодії суб'єктів власності і користування та створення сталого землекористування, а також удосконалити методологію та методику оптимізації землекористування в сучасних умовах.

Література

1. Третяк А. М. Землевпорядне проектування: Територіальний землеустрій : навч. посіб. / А. М. Третяк. – Київ : Вища освіта, 2006. – С. 528.

2. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки Постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. № 188/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zem.te.ua/? menu info&id=228.

Кабанець О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

За час проведення земельної реформи, яка триває в Україні з 1991 року, об'єктом реформування стали землі майже 12 тис господарств, а 7 млн селян набули права на земельну частку (пай) загальною площею майже 28 млн гектарів, більше 7 млн громадян отримали земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства на площі 2,6 млн гектарів, створено майже 42 тис фермерських господарств, яким передано 4,3 млн гектарів земель [1].

З часу вступу у дію Земельного кодексу України – з 1 січня 2002 року – у його розвиток прийнято 70 законів України, 67 постанов Кабінету Міністрів України та видано 51 відомчий наказ, зареєстрований у Мінюсті. На сьогодні фахівці землевпорядної сфери з урахуванням кращого світового досвіду розробили та успішно запровадили повністю автоматизовану і високотехнологічну Національну кадастрову систему. Вперше в історії України усі ділянки зібрані воєдино в електронному вигляді на публічній кадастровій карті у вільному доступі в он-лайн режимі.

Однак негативних наслідків земельних реформ поки ще більше, ніж позитивних. Серед найбільш суттєвих проблем реформування земельних відносин можна зазначити: "тінізацію" ринку землі, високий рівень корупції, соціальну недовіру, відсутність соціальної справедливості при розподілі земельної ренти, швидку монополізацію відносин сільськогосподарського землекористування агрохолдингами, соціально-демографічну деградацію села, маргіналізацію сільського населення. Переважна більшість селян здають землю в оренду на невигідних умовах у зв'язку з відсутністю альтернативних можливостей. У результаті власники, які мають у володінні понад 4 га родючої землі, проживають за межею бідності.

Під впливом значного господарського освоєння земельного фонду й екстенсивного використання продуктивних угідь в Україні посилюється деградація земель, ґрунти виснажуються, втрачається їх продуктивний потенціал. Парцеляцією земель розірвано єдині екологічні комплекси, юридично відокремлено сільськогосподарські угіддя від водних і лісових угідь, а також від інфраструктурних об'єктів. Щороку близько 2 мільйонів гектарів орних земель не використовуються внаслідок володіння ними найменш економічно активної частини сільського населення, пенсіонерів та осіб передпенсійного віку, а також отримання земельних ділянок сільськогосподарського призначення у спадщину особами, що проживають у містах.

На сьогоднішній день комерційні банки не можуть запропонувати сільськогосподарським товаровиробникам дешевого кредитування. Високі кредитні ставки обумовлені тим, що банки надають кредити обов'язково під заставу, а враховуючи те, що на купівлю-продаж сільськогосподарських земель діє заборона, предметом застави є майбутній врожай, що пов'язано з високими ризиками [1].

Напрямами вирішення деяких із зазначених проблем можуть бути:

– визначення критеріїв оцінки громадськістю кожного етапу реформи для забезпечення належного громадського контролю за порядком проведення земельної реформи;

– надання державі переважного права на придбання земель сільськогосподарського призначення для зміцнення продовольчої безпеки країни за рахунок загального збільшення кількості державних земель і більш широкої участі держави в орендних відносинах;

– встановлення вимоги до орендарів сільськогосподарських земель щодо забезпечення сільського населення, що проживає на відповідній території, робочими місцями та стабільним заробітком;

– консолідація земель сільськогосподарського призначення шляхом обміну земельними ділянками або об'єднання суміжних ділянок за згодою власників.

Використане джерело:

1. Земельна реформа: Обіг замість Ринку. Концепція [Електронний ресурс] // Українська аграрна конфедерація. – Режим доступу: http://agroconf.org/content/zemelna-reforma-obig-zamist-rinku-koncepciya/ 2013/03/26.

Коваленко О. Я.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Омельчак К. О.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Земельні відносини розвиваються за економічними законами і відображають все різноманіття соціально-економічних відносин і залежностей у суспільстві. Формуючись відповідно до ідеологічних і політичних принципів державного устрою, що визначають вигляд його соціально-економічної системи, земельні відносини являють собою взаємозалежну сукупність ідеологічних, правових, економічних, соціальних, природно-ресурсних, екологічних й інших органічно присутніх у господарській і соціальній діяльності суспільства відносин у процесі використання земельних ресурсів й утворюють особливу, хоча й пов'язану з іншими, але проте самостійну, відмінну від інших цілісну систему суспільних відносин.

Таке розуміння сутності земельних відносин дозволяє зробити висновок, що держава при будь-яких політичних й економічних умовах не може існувати й нормально функціонувати як соціально-політична система без управління розвитком земельних відносин. За державою об'єктивно повинні зберігатися не

тільки адміністративно-правова регламентація земельних відносин, але й управлінські й інші функції, регулююче й координуюче поводження, що впливає на суб'єктів цих відносин. Це умова обов'язкова не тільки для реалізації однієї з найголовніших функцій держави − права верховного власника землі (суверена), але й для підтримки й розвитку загальнодержавної виробничо-економічної структури і її системоутворюючих елементів, у тому числі земельних відносин. Держава повинна бути активним суб'єктом земельних відносин, а подальший розвиток земельних перетворень повинен бути зорієнтований на відновлення регулюючої функції держави й перехід до економічних методів регулювання земельних відносин.

Новий етап земельної реформи в сфері аграрного виробництва повинен бути зорієнтований на відновлення регулюючої ролі держави в процесах, що відбуваються в цій сфері діяльності, і, в першу чергу, в організації раціонального й ефективного використання земель сільськогосподарського призначення, створенні багатоукладної системи сільськогосподарського землеволодіння й землекористування, що базується переважно на оренді землі й забезпечує її поступовий перехід до ефективно господарюючих суб'єктів.

Сформувати нову систему земельних відносин в Україні – це значить, насамперед, адаптувати її до умов економіки України, використовуючи не тільки власний історичний і закордонний досвід і базовані на них наукові обґрунтування, але й елементи тієї системи, що в остаточному підсумку підлягає еволюційній заміні.

Як свідчить аналіз, земельна реформа в Україні здійснювалася на тлі кризи в економіці й в аграрному виробництві, що зробило негативний вплив на ефективність проведених заходів і гальмувало процес перетворень земельних відносин в аграрному секторі. Головними результатами реформи варто назвати зміну структури земельної власності й великомасштабний перерозподіл земельних угідь між різними типами сільськогосподарських підприємств, введення плати за землю й інші економічні регулятори. Однак на першому етапі реформи не були вирішені проблеми, пов'язані з реальним розпорядженням прав земельних власників і поліпшенням екологічних аспектів сільськогосподарського виробництва. Вони залишаються в числі пріоритетних завдань поточного періоду. Ознаками завершення земельної реформи повинна стати відповідність сформованих земельних відносин принаймні чотирьом наступним критеріям:

– економічно ефективне й екологічно безпечне використання сільськогосподарських угідь як найціннішого загальнонаціонального надбання країни;

– правова захищеність всіх форм земельної власності й землекористування, які діють на основі державного земельного законодавства й відповідають нормативним актам;

– широке використання економічних регуляторів для перерозподілу земельних ресурсів, підвищення ефективності їхнього використання;

– екологічного захисту земель;

– державний контроль стосовно всіх власників земельних ділянок, землевласникам і землекористувачам, застосування санкцій або заохочення за критеріями економічно ефективного й екологічно безпечного використання землі в сільській місцевості.

Корсун Д. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Педак І. С.

ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ҐРУНТІВ ТА ЇХ ЗАХИСТ

Ґрунти в нашій державі є об'єктом правової охорони. Порядок охорони земель встановлюється законодавством України. Правова основа охорони ґрунтів закладена Законом України про охорону навколишнього природного середовища, Земельним кодексом України та іншими законодавчими актами. Завданням земельного законодавства є регулювання земельних відносин з метою створення умов для раціонального використання й охорони земель, збереження та відтворення родючості ґрунтів, поліпшення природного середовища.

Особливої уваги в області заслуговує консервація середньо та сильно змитих ґрунтів. Щорічно недобір усіх видів продукції на середньо та сильно змитих ґрунтах становить близько 50% від загального недобору продукції на еродованих землях. Отже, запобігти ерозії на таких землях означає майже наполовину подолати її в цілому по області.

У системі контурно-меліоративного землеробства для захисту ґрунту від ерозії, відтворення та підвищення родючості ґрунтів необхідно виконати комплекс протиерозійних заходів. В цілому ґрунтозахисна система землеробства призначена: регулювати інтенсивність поверхневого змиву ґрунту, яружної та вітрової ерозії, вплив на ґрунтоутворюючий процес; забезпечити формування на перспективу запасів земельних ресурсів, відновлювати порушені землі; сприяти найкращому затриманню води, безпечному відводу і подальшому перекиданню в гідрографічну сітку стоку, що періодично виникає; суміщати землекористування з раціональним використанням інших природних ресурсів, інфраструктурою території; проводити землевпорядкування на основі агроландшафтної концепції.

Для захисту грунтів від вітрової ерозії необхідно створити цілісну систему полезахисних смуг, де головними породами мають бути дуб, горіх волоський, софора японська, робінія біла, сосна, гледичія, а супутніми – клени гостролистий, польовий, татарський, шовковиця.

Рекультивації повинні піддаватися усі площі, які зазнали змін в рельєфі, грунтах та материнських породах в зв'язку з будівельними, гірничодобувними, геологорозвідувальними та іншими роботами. Рекультивація виконується для наступного використання меліоративних земель, в першу чергу в сільському, а також в лісовому, рибному і водному господарствах, для забудови та з рекреаційною метою.

В області нараховується біля 3 тис. діючих сільськогосподарських підприємств, які не повною мірою застосовують всі необхідні агрозаходи щодо дотримання норм і правил у використанні ґрунтових ресурсів області. Таким чином, дія різноманітних природних та антропогенних факторів на ґрунтовий покрив призвела до зменшення продуктивності ґрунтів.

Отже, у зв'язку з вище викладеним вкрай необхідним є проведення певних заходів меліоративного, агротехнічного, агрохімічного характеру, тому, що подальше використання ґрунтів не можливе і економічно не виправдане.

Кузьмінова М. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Педак І. С.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ПЛАТНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ринкова економіка зумовлює необхідність змін у податковому просторі, важливою компонентою якого є механізм плати за землю. Якісний стан, напрями використання земель, а також рівень соціально-економічного розвитку територіальних громад вказують на недостатню ефективність діючої системи оподаткування землекористування. При цьому плата за землю є одним із головних джерел поповнення місцевих бюджетів, у структурі яких традиційно для України спостерігається явище дефіциту. На сьогодні питання платності землекористування підіймається на загальнодержавному рівні та, на жаль, вирішення проблеми ускладнює перетин державних інтересів та інтересів виробників сільськогосподарської продукції, що є характерним для землересурсної сфери.

Плата за землю охоплює в себе дві категорії платежів:1) Земельний податок – його сплачують власники земельних ділянок і земельних часток (паїв), а також постійні землекористувачі; 2) Орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності. Її орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою.

Земельний податок є обов'язковим, безеквівалентним платежем до відповідного бюджету, який вносять фізичні та юридичні особи на підставі податкового закону, не має цільового призначення і при внесенні якого обов'язково має місце перехід права власності на грошові кошти від платників до держави.

У світовій практиці і конкретно в Україні землересурсна сфера і орендна плата за землю є важливим джерелом наповнення місцевих бюджетів. В Україні законом встановлено нижній рівень орендної плати в розмірі 3% від нормативної грошової оцінки ділянки, котрий значно відстає від показників розвинених країн Європи. Так, у Швеції вона становить 5–8% від кадастрової вартості ділянки. Проте, за експертними оцінками, 2013–2014 р. р. загальний показник орендної плати за використання сільськогосподарських земель становив лише 2,6%.

При цьому у 2013–2014 р. р. сільськогосподарську діяльність здійснювало 129 агрохолдингових формувань із землекористуванням 4 тис. га і більше. За рахунок низьких ставок податків та величини орендної плати, агрохолдингові формування зайняли великі площі земель. Головний ресурс діяльності цих формувань обходиться власникам досить дешево порівнюючи з витратами на паливо, добрива і т.ін. Як наслідок, спостерігається розвиток монополізації, загострення соціальних проблем на селі через неспроможність дрібних фермерів конкурувати з продукцією, що виробляють агрохолдинги, поглиблення дисбалансу галузевої структури сільськогосподарського виробництва і нераціонального використання землі.

Отже, система платності землекористування є важливим елементом державного управління земельними відносинами та має стимулювати землевласників і землекористувачів використовувати земельні ділянки за їх цільовим призначенням, забезпечувати раціональне використання земельних ресурсів з дотриманням природоохоронних норм, надавати поштовх соціально-економічному розвитку територій населених пунктів, слугувати надійним джерелом поповнення державного бюджету. Плата за землю як важливе джерело надходжень до державного бюджету здатна стати важелем боротьби з бюджетним дефіцитом. Система оподаткування природно-ресурсної сфери потребує регулярного вдосконалення, що зумовлено мінливим рівнем дохідності від використання ресурсів та несталим їх якісним станом. Зміни ставок земельного податку забезпечать додаткові надходження до бюджету. Подальшого вивчення потребує питання орендної плати за землю. Зміни мінімального розміру орендної плати, на мою думку, є цілком обґрунтованими і не здатні заподіяти значної шкоди діяльності сільськогосподарських підприємств.

Лєкаркін О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Педак І. С.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ОРЕНДНИХ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

На запобігання надмірному подрібненню земельних ділянок звертається увага у законодавстві розвинених країн, зокрема Італії, Португалії, Іспанії. У них введено таке поняття, як "мінімальне життєздатне господарство". Оренда ферм меншого розміру не допускається. Короткотермінова оренда не задовольняє інтересів орендарів і не забезпечує умов для раціонального використання та охорони ґрунтів і дотримання вимог сівозмін, оскільки орендарі не здійснюють додаткових капіталовкладень на покращення якості земель. Потрібен певний час для того, щоб витрати на збереження і підвищення родючості ґрунтів змогли себе окупити, повна віддача від них настає через період, що перевищує термін оренди і дістанеться землевласнику. Тому, у більшості розвинених країн здебільшого укладають довготермінові договори оренди (їх частка становить 90%) терміном 10 років і більше. Законодавством цих країн встановлений мінімальний термін оренди землі. Так, наприклад у Нідерландах, він становить 6 і 12 років, у Люксембурзі – 6 і 9 років, у Франції – 9, Швеції – 10, Бельгії – 9 і 18.

Чинним законодавством Італії встановлений мінімальний термін оренди у 6 років для земельних ділянок, які розміщені у гірських регіонах, а за умови оренди господарства загалом – 15 років. В Австрії цей термін встановлено у 5 років, а для ведення садівництва і виноградарства – до 15. Мінімальний термін оренди для орендарів, які використовують найману працю у Португалії визначено у 10 років. Законодавством Бельгії регламентовано оренду на термін 9, 18 і 27 років..

В Україні орендна плата є значно нижчою порівняно з розвиненими країнами. Станом на 1 січня 2010 р. середній обсяг орендної плати в розрахунку на один гектар орендованої землі дорівнював 260,2 грн, а у 2003 – лише 111,6 грн. Орендна плата за один гектар ріллі в Японії становить 1685,7 доларів, Нідерландах – 310 дол., Німеччині – 260 дол.

Із підвищенням ефективності аграрного виробництва та зростанням економічного становища орендарів розмір орендної плати повинен зростати, оскільки визначальним критерієм земельної власності є не сама наявність земельної ділянки, а дохід, який можна з неї отримати.

Практика визначення обсягу орендної плати у різних країнах є різною. У країнах ЄС орендна плата за використання сільськогосподарських земель в середньому становить 2,5% вартості землі. Висока орендна плата у Швеції – від 7 до 9% вартості реалізованої продукції. Причому, кожні три роки вона зростає в 1,5 раза, що зумовлено підвищенням цін на засоби виробництва і продукцію сільського господарства.

Отже, пріоритет інтересів орендаря перед інтересами власника покладено в основу законодавства про оренду земельних угідь в багатьох економічно розвинутих країнах. Однак цей принцип не є актуальним для вітчизняного законодавства.

Лісаченко А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Боклаг В. А.

СТАН ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Українська модель земельних перетворень на селі виходила з принципу соціальної справедливості, а не економічної ефективності. Так, значну частину земельних часток одержали пенсіонери і працівники об'єктів сільської соціальної сфери, хоча було цілком очевидно, що працювати на землі вони навряд чи зможуть. Оскільки об'єктивних умов для обігу земель сільськогосподарського призначення шляхом їх вільної купівлі-продажу в Україні практично немає, на перехідний період необхідно встановити твердий державний контроль за обігом земель і, крім того, здійснити комплекс заходів з обмеження обігу земель сільгосппризначення. Пріоритетними можна вважати запровадження заборони на продаж сільськогосподарських земель іноземним громадянам; встановлення термінів заборони на повторний продаж і зміну цільового призначення ділянки землі після її одержання; обмеження кола осіб, що мають право на придбання земельних ділянок сільськогосподарського призначення шляхом запровадження кваліфікаційних вимог; запровадження реального оподатковування земель сільськогосподарського призначення і реальних вимог щодо підтримки родючості земель, їх інженерної облаштованості.

Водночас удосконаленню земельних відносин і пожвавленню обігу земельного капіталу за нинішнього перехідного стану української економіки можуть сприяти інституціональні заходи щодо створення системи законодавчого захисту прав на земельну власність; формування системи державного земельного кадастру і державної реєстрації прав на нерухомість; створення кредитних ресурсів за рахунок залучення коштів населення через механізм зниження норми позичкового відсотку і збільшення норми відсотку по депозитах і на цій основі – перетворення кредитних ресурсів на головне джерело інвестицій. На жаль, ці надзвичайно важливі фактори становлення і розвитку обігу сільськогосподарських земель у процесі земельної реформи в Україні не були задіяні.

Державне адміністрування землекористування на сучасному етапі розвитку земельних відносин повинно ґрунтуватися на відповідних організаційних принципах:

– державна політика у сфері земельних відносин на державному, регіональному та місцевому рівнях має передбачати здійснення комплексу науково обґрунтованих заходів із землеустрою з метою організації раціонального використання і охорони земельних ресурсів, планування й розподілу земельного фонду. Землеустрій має стати основою для здійснення державної земельної політики.

– ведення державного земельного кадастру в країні повинно гарантувати захист прав на землю і містити достовірну інформацію, необхідну для розвитку ринкових земельних відносин.

– структура органів земельних ресурсів повинна враховувати інтереси держави і територіальних громад, будуватися за принципом самодостатності органів виконавчої влади й місцевих рад у здійсненні своїх конституційних повноважень у галузі земельних відносин.

Земельна політика має першорядне значення для забезпечення сталого розвитку територій, раціонального управління, добробуту населення. Однак не завжди матеріали таких досліджень враховувалися урядовими структурами як розробниками політики з метою забезпечення максимальних результатів. Зокрема це має місце в системах земельних платежів та землеустрою. Внаслідок цього пропозиції щодо вдосконалення земельної політики найчастіше не були результатом всебічного аналізу урядовців та політиків і потенційна її роль в розвитку суспільства для досягнення найбільш справедливих соціально-економічних цілей не реалізовувалася.

Максименко Ю. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Боклаг В. А.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНО-ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

У сучасних умовах ринкової економіки, реформування відносин власності, структурної перебудови економіки зростає роль різних форм надання майна в тимчасове платне користування. Найбільше поширення в цьому напрямі набула оренда. Як форма господарювання вона має певні переваги – збереження працівниками своїх робочих місць, поступове оволодіння технологією підприємництва, накопичення власних коштів і майна та можливість (в умовах України) використання цих коштів при приватизації орендованого майна, вона забезпечує еволюційний перехід до недержавної форми власності і самостійного підприємництва.

З точки зору суспільства розвиток орендних відносин підвищує мотивацію орендарів до праці, сприяє збільшенню обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та наповненню товарами ринків, веде до створення конкурентного середовища і розвитку підприємництва.

Нині у державі склалися сприятливі умови для розвитку орендних земельних відносин: визначилися земельні власники, розширюється правове поле для організації різних форм господарювання, набувають розвитку ринкові відносини. Тому прийняття Закону України "Про оренду землі" від 25.10.01 р. № 2768-III став закономірністю послідовного законотворчого процесу щодо правового забезпечення аграрної реформи, оскільки цей Закон забезпечує не лише правові відносини між власником землі та орендарем, а й формує певні умови функціонування ринку землі.

Розвиток земельно-орендних відносин на основі сучасної законодавчої бази – це один із шляхів до створення сучасного ринку землі. Однак потрібно подолати психологічний бар'єр на цьому шляху – помилкове переконання у паразитичній природі земельної оренди, нерозуміння економічної корисності й необхідності існування землевласників-орендодавців. Для інвестора, який авансує сільськогосподарське виробництво, можливість оренди землі замість її купівлі забезпечує істотну економію стартових інвестицій. Крім того, названа оренда дає змогу орендарю швидше адаптуватися до ринкової кон'юнктури, змінюючи розміри земельних площ, що ним використовуються. Нарешті, оренда порівняно з купівлею значно підвищує ліквідність землі у разі, коли господарство треба ліквідувати, а гроші вилучити. Отже, поділ функцій між орендодавцем та орендарем – це поділ коштів і ділових ризиків, де кожна із сторін вносить свою частку відповідальності за діловий ризик. Такий поділ – об'єктивно необхідна умова раціонального землекористування.

Оренда як форма ринкових операцій із землею повинна сприяти руху землі до ефективного господаря. Тривалість орендних відносин безпосередньо пов'язана із намірами орендаря щодо дбайливого, раціонального землекористування з перспективами на майбутнє. Саме це відповідає сучасним вимогам формування оптимальних за розміром господарських структур у сільському господарстві. В Україні така закономірність спостерігається не повною мірою. Терміни дії укладених договорів оренди у нашій державі різні, проте домінуючою є короткотермінова оренда строком до п'яти років. Це негативне явищем, яке свідчить про перевагу споживацького підходу до використання земельних ресурсів, розрахованого на одержання прибутків без додаткових витрат на охорону земель і збереження родючості ґрунтів.

Слід відмітити, що орендодавці з кожним роком все частіше укладають договори на більш тривалі терміни – від 6 до 10 років, що, на нашу думку, спричинено вигіднішим веденням агробізнесу, дієвішим контролем на законодавчому рівні земельних орендних відносин. Усі ці фактори як позитивно, так іноді й негативно вливають на орендодавця та орендаря, – з одного боку в орендодавця з'являється довіра та постійний користувач його землею (як показує практика, протягом строку оренди орендар не підвищує ціну за користування землею), а з іншою боку, орендар дбайливіше відноситься до землі та не має проблем з постійною реєстрацією права оренди у зв'язку із його переукладенням або його пролонгацією.

Маринюк Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр. Скрябіна Д. С.

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНО-ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН

Наука державного управління неможлива без визначення складових елементів механізмів державного регулювання земельно-орендних відносин, тому актуальним і важливим є аналіз стану їхньої дослідженості.

Проблемі механізмів державного регулювання соціально-економічних відносин, у тому числі й земельно-орендних, присвячені праці як вітчизняних, так і зарубіжних учених: Л. Бойко, М. Болдуєва, В. Боклаг, В. Гриньової, А. Дєгтяра, Л. Дмитриченко, А. Кузнецова, Н. Мельтюхової, Г. Шарого та ін.

Крім того, на основі аналізу наукової літератури робимо висновок, що базовими методами державного регулювання земельно-орендних відносин є організаційний, правовий, економічний, соціальний, інформаційний. Одним з ключових методів державного регулювання у сфері аналізованих відносин, на наш погляд, є правовий.

Узагальноюридичному аспекті під правовим регулюванням розуміють здійснюваний за допомогою правових норм та інших юридичних засобів вплив на суспільні відносини з метою їхнього упорядкування (в інтересах людини, суспільства й держави), розвитку й захисту. Дія вказаного механізму пов'язана з використанням специфічних засобів, спрямованих на встановлення й закріплення положень про статус, структуру, предмет управлінського впливу, права та обов'язки, форми і методи діяльності суб'єктів державного регулювання, а також принципи, форми їхніх взаємовідносин. Крім того, правовий механізм визначає порядок виникнення, зміну та припинення земельно-орендних відносин; сукупність правових інструментів, які б гарантували реалізацію суб'єктами державного регулювання своїх публічних інтересів і забезпечували свободу та захист приватних інтересів учасників земельно-орендних відносин. Власне кажучи, урівноважували між собою як перші, так і другі інтереси.

Другим механізмом державного регулювання земельно-орендних відносин в Україні є економічний. Вважаємо, що частина економічних засобів управління земельними ресурсами може бути використана й під час регулювання земельно-орендних відносин. Ідеться, зокрема, про орендну плату, яка є центральним елементом економічного механізму.

Ще одним механізмом державного регулювання земельно-орендних відносин є організаційний, теоретичні засади якого, на жаль, не дістали належного наукового обґрунтування, адже такі відносини здебільшого досліджуються в контексті всіх земельних відносин.

Не менш важливим компонентом, який слід ураховувати під час збалансування інтересів, наявних у сфері земельно-орендних відносин, є ресурсне забезпечення. Це зумовлено тим, що виконання функцій державного управління завжди потребує певних механізмів забезпечення їх реалізації.

Узагальнюючи концептуальні засади, можемо стверджувати, що у сфері земельно-орендних відносин ресурсне забезпечення складається з трьох підсистем (матеріально-фінансової, кадрової та інформаційної), які дають можливість регулювати й реалізовувати відповідні інтереси.

Конкретизовано, що засобами регулювання, застосуванням яких відзначаються ці механізми, є такі: розробка та прийняття відповідних програм і концепцій; нормативно-правові акти, що закріплюють статус, компетенцію суб'єктів впливу та права й обов'язки учасників аналізованих відносин; надання останнім консультацій та інформації; установлення вимог щодо визначення розміру орендної плати, строку оренди землі, надання тимчасовим землекористувачам пільг, застосування до них санкцій тощо.

Міняйло А. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Педак І. С.

ПРІОРИТЕТИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ УКРАЇНИ

Розвиток і вдосконалення механізму управління земельними ресурсами залишаються надзвичайно актуальним завданням суспільства. Механізм управління земельними ресурсами має запроваджуватися не шляхом адміністративного тиску, а через економіко–правове та економічне поле, тобто створення таких умов, за яких господарюючим суб'єктом стало б вигідним ефективне використання земель, не виходячи з рамок правового поля щодо збереження та відтворення економічного балансу довкілля.

Питання державного управління земельними ресурсами розглядали такі вчені: Д. І. Бабміндра, А. А. Варламов, В. Г. В'юн, Ю. Г. Гуцуляк, Д. С. Добряк, О. С. Дорош, О. П. Канаш, А. Я. Сохнич, М. Г. Ступень, А. М. Третяк та інші. Основну увагу науковці приділяють питанням, пов'язаним з раціональним використанням та охороною земель, що є актуальним у період реформування земельних відносин.

Аналіз розвитку управління земельними ресурсами свідчить про те, що воно ґрунтується на поєднанні використання землі як природного ресурсу, територіального базису і основного засобу виробництва; різноманітності форм власності на землю; державному регулюванні землекористуванням незалежно від форм господарювання тощо. Пріоритетним завданням органів земельних ресурсів дотепер традиційно вважається забезпечення реалізації земельної реформи – перерозподілу земель державної власності та створення передумов рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі. Але в сучасних умовах, коли реформування відносин власності на землю поступово наближається до свого логічного завершення, значної актуальності набуває окреслення провідних завдань державного регулювання земельних відносин у пореформений період.

Механізми державного управління земельними ресурсами складаються з правової, економічної і організаційної частин. Правова частина включає норми і правила, які визначаються передусім земельним законодавством і обов'язкові для виконання. Економічний механізм базується на засадах матеріальної дії на землевласників і землекористувачів, які спрямовані на реалізацію визначеної земельної політики, пріоритетних напрямів використання землі, зміцнення панівних форм земельної власності. Організаційна частина механізму управління земельними ресурсами включає організаційно-адміністративні методи управління.

Основним механізмом регулювання земельних відносин та формування ефективного землекористування є землеустрій з метою максимізації бюджетних доходів, підвищення рівня використання земель, збереження керованості землями, що закріплюються у власності держави і територіальних громад. Організаційно-економічні механізми управління земельними ресурсами, що пердбачають оцінку земельних ресурсів, визначення плати за землю, а також питання стимулювання раціонального використання та охорони земель. Запровадження в дію землевпорядних проектів, щодо розмежування земель державної та колективної власності та зонування територій.

Основою державного земельного кадастру має бути автоматизована система, яка дозволятиме опрацьовувати й інтегрувати інформацію, що є суттєвою з погляду оцінки земель, як у формі атрибутивної інформації, так і в формі геопросторових даних. У результаті збільшення інформаційної наповненості державного земельного кадастру будуть створені умови для запровадження автоматизованої системи управління земельними ресурсами, яка, поєднуючи дані ДЗК й алгоритми еколого-економічної оцінки (в тому числі просторові), дасть змогу створювати тематичні карти оцінки земель та їхньої придатності для різних видів цільового використання, підтримувати управлінські рішення та автоматизоване проектування, а також моделювати використання земель із метою забезпечення сталого розвитку.

Пироговська О. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. т. н., доцент Александрова Н. Б.

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ

Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель у правовій доктрині визначається як комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на підвищення зацікавленості осіб, що здійснюють використання земель, у збереженні та відтворенні родючості ґрунтів, здійсненні заходів з захисту земельних ресурсів від негативних наслідків господарської діяльності людини.

Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель являє собою механізм ціноутворення, кредитування, пільгового оподаткування, виділення бюджетних і позабюджетних коштів, компенсації зниження доходів тощо, за допомогою якого забезпечується раціональне використання земельних ресурсів, створюються сприятливі умови для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, збереження та відтворення родючості ґрунтів, захисту земель від негативних наслідків антропогенної діяльності людини.

Зазначене поширення економічне стимулювання раціонального використання та ефективної охорони земель набуло у 60-ті рр. XX століття. До того часу проблеми використання та охорони земельних ресурсів вирішувалися виключно адміністративно-правовими методами. Практика засвідчила, що викорис-

тання лише прямих методів впливу на землекористувачів на основі відносин влади і підпорядкування є неефективним, оскільки не приводить до помітного поліпшення стану земельних угідь. Тому було вироблено комплекс заходів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель, які адекватно відповідають сучасним ринковим відносинам.

Зміст економічного механізму стимулювання раціонального використання і охорони земель розкрито у ст. 205 Земельного кодексу України, де передбачено ряд заходів щодо забезпечення суб'єктами права власності на землю раціонального землекористування, а саме: надання податкових і кредитних пільг, звільнення від плати за земельні ділянки, виділення коштів та компенсації з державних або місцевих бюджетів.

Еколого-економічний механізм спрямований на забезпечення оптимальної якості навколишнього природного середовища, де екологічні цілі досягаються економічними методами та інструментами оптимального використання природних ресурсів.

Екологічно спрямоване стимулювання раціонального використання і охорони земель потрібно здійснювати шляхом: надання податкових пільг на здійснення екологічно орієнтованих видів діяльності (протиерозійна організація території агроландшафтів, екологічне вдосконалення структури ландшафтів, робота з підтримання біорозмаїття території); виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції; надання пільгових кредитів за процентними ставками (аж до безпроцентних умов використання позики) для природоохоронних інвестицій; штраф за недотримання екологічного законодавства у країні; плата за землю, за випас худоби, за вирубку лісу, за скидання у водні джерела.

Однак ці механізми не діють автоматично, потрібно здійснювати послідовне державне регулювання землекористування, залучаючи економічні стимули до екологічно спрямованої діяльності суб'єктів господарювання.

Основною метою економічного стимулювання раціонального використання і охорони земель має стати високоефективне землеволодіння, всебічна охорона та розширене відтворення родючості ґрунтів і формування сталого екологічного землекористування сільськогосподарських підприємств. Застосування державою заходів екологічного впливу на підприємців-землевласників та землекористувачів повинно відбуватися в гармонії з дією загальних ринкових механізмів.

Приходько І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. е. н., доцент Педак І. С.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ

Реєстрація прав потрібна насамперед для оголошення прав на майно широкому, заздалегідь невизначеному колу осіб у випадках, коли з фактичного стану речей наявність таких прав не очевидна. Так, якщо права на рухоме майно оголошуються іншим особам самим фактом знаходження рухомої речі у власника, то щодо нерухомого майна "фактичного володільця" визначити може бути дуже важко. Саме тому практично в усьому світі права на нерухоме майно підлягають реєстрації.

"Державний земельний кадастр – єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах кордонів України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами."

У спеціальній землевпорядній літературі кадастр визначається як "методично організований публічний реєстр даних про всі юридичні об'єкти на земній поверхні у межах певної країни або регіону, який ґрунтується на зніманні кордонів цих об'єктів".

У міжнародній практиці земельний кадастр визначається як заснована зазвичай на земельних ділянках (парцелах) сучасна земельно-інформаційна система, що містить записи про права на нерухомість. Зазвичай включає геометричний опис земельної ділянки, пов'язаний із іншими записами, що описують сутність прав, вартість земельної ділянки та її поліпшень. Призначається для фіскальних, правових цілей, для організації управління землями, створює можливості для сталого розвитку та охорони навколишнього середовища.

Слово "кадастр" походить від латинських слів caput ("предмет, що оподатковується"), capitastrum ("опис предметів, що оподатковуються"). Пізніше від цих слів утворилося французьке слово cadastre.

Державний земельний кадастр є основою для ведення кадастрів інших природних ресурсів, а також для ведення містобудівного кадастру населених пунктів.

Загальні положення, що регламентують ведення державного земельного кадастру, містять:

- ЗУ "Про Державний земельний кадастр";
- ст. 23 ЗУ "Про охорону навколишнього природного середовища" (передбачено існування кадастрів природних ресурсів);
- ст. 193–204 ЗКУ (гл. 34 "Державний земельний кадастр");
- ПКМ "Про затвердження Порядку виконання земельно-кадастрових робіт та надання послуг на платній основі державними органами земельних ресурсів" від 01.11.2000 р. № 1619;
- ПКМ "Про інформаційну взаємодію органу, що здійснює ведення Державного земельного кадастру, та органу державної реєстрації прав" від 22.02.2012 р. № 118;
- ПКМ "Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру" від 17.10.2012 р. № 1051;
- наказ Держкомзему, Мінфіну України та Мінекономіки України "Про затвердження Розмірів оплати земельно-кадастрових робіт та послуг" від 15.06.2001 р. № 97/298/124.

01.01.2013 р. набрав чинності ЗУ "Про Державний земельний кадастр", а також нарешті "запрацювали" правила, що передбачені ЗУ "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень". Ці події спричинили істотні зміни у правовому регулюванні земельно-кадастрових відносин:

1) реєстрація речових прав на земельні ділянки та їх обтяжень, що раніше фактично здійснювалася у складі Державного реєстру земель (складової Державного земельного кадастру) під виглядом "державної

реєстрації земельних ділянок", тепер виведена зі складу Державного земельного кадастру і здійснюється окремо згідно із ЗУ "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень"; реєстрація земельних ділянок тепер здійснюється один раз – при формуванні земельної ділянки;

2) скасована вимога щодо державної реєстрації практично всіх правочинів щодо земельних ділянок. Тоді ж, коли законодавство згадує про таку реєстрацію (напр., ч. 2 ст. 100 ЗКУ), через вжиті формулювання можна стверджувати, що фактично йдеться про реєстрацію відповідного речового права.

Отже, такі зміни слід оцінити позитивно. При цьому позитивним є також те, що при реєстрації земельної ділянки передбачено (чи, принаймні, задекларовано), що державний кадастровий реєстратор одночасно має вживати заходів для речових прав на неї (ч. 4 ст. 30 ЗУ "Про Державний земельний кадастр").

Пудак В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. т. н., доцент Александрова Н. Б.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА РИНКУ ЗЕМЕЛЬ

Питання ефективності використання сільськогосподарських земель та екологобезпечного функціонування земельного ринку в Україні сьогодні є особливо актуальними. В той же час здійснення ефективної підприємницької діяльності у сільському господарстві потребує перебудови економічних відносин на селі з метою утвердження повноцінного ринку земель.

Ринок землі слід розглядати як еколого-економічне поняття, оскільки раціональне використання земель передбачає досягнення економічного ефекту із одночасним збереженням і поліпшенням земель у процесі їх використання. Одночасно із економічною стороною функціонування ринку землі необхідно враховувати і екологічні аспекти реалізації земельних відносин, адже протягом останніх років розвиток аграрного сектора України супроводжувався посиленим використанням наявних сільськогосподарських угідь, деградацією земель і навіть повною їх втратою.

Однією з основних причин, що призвели до негативних тенденцій у відтворенні та використанні земельних ресурсів у сільському господарстві є повільні темпи проведення аграрної реформи та недостатність позитивного результату від її впровадження. За останні двадцять років в Україні здійснено лише розподіл земель за формами власності, що дало поштовх формуванню різних форм господарювання на землі. Істотне подрібнення, не ефективне використання сільськогосподарських угідь об'єктивно зумовлює необхідність формування механізмів цивілізованого земельного ринку. У зв'язку з цим пошук раціональних шляхів використання і відтворення земельних ресурсів стає однією з найбільш актуальних проблем сучасності.

Виходячи з того, що за останні роки в Україні загострилися питання ефективного використання та охорони земельних ресурсів у сільському господарстві, функціонування ринку землі може стати виходом із нелегкої ситуації, що склалася, для чого необхідно здійснити певні заходи. У сфері екологобезпечного використання земель за умови функціонування ринку земель у сільському господарстві необхідно впровадити ефективне державне регулювання земель сільськогосподарського призначення шляхом контролю за дотриманням землевпорядних, екологічних, санітарних та інших норм і правил, розробити програми збереження родючості землі як на національному, так і регіональному рівнях. Ці програми повинні передбачати, по-перше, вилучення з інтенсивного обробітку деградованих і малопродуктивних земель, по-друге, зменшення розораності земельного фонду, по-третє, запровадження системи економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель. Це сприятиме раціональному використанню та охороні продуктивних земель, збереженню, відтворенню та примноженню її родючості. Що стосується впровадження та функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення, необхідно розробити відповідне законодавство, створити земельно-ринкову інфраструктуру, відповідні регулятивні інституції, розробити обґрунтовану методику і провести реальну оцінку землі у напрямі формування ринкових цін на землю, впровадити механізми залучення інвестицій у сільськогосподарське виробництво. Світова практика свідчить, що лише реальний власник землі зможе стати дійсно господарем на ній, а ринок сільськогосподарських земель (контрольований державою) буде об'єктивним механізмом відбору ефективних форм господарювання.

Отже, стратегічна мета функціонування ринку земель повинна полягати у вирішенні масштабних екологічних, економічних завдань, збереження та примноження потенціалу землі, вирішення завдань соціального розвитку села, в той же час поєднання екологічних та економічних принципів у сфері землекористування забезпечить раціональне використання земель сільськогосподарського призначення та їх охорону.

Хоменко С. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Омельчак К. О.

СУТНІСТЬ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ ТА ЇЇ ПРАВОВІ ОСНОВИ

У сучасній економічній літературі земельну реформу визначають як процес зміни земельних відносин, з метою підвищення економічної ефективності й екологічної безпеки використання земельних ресурсів, забезпечення регульованого земельного обороту, захисту прав власників і землекористувачів, а також використання економічних методів їхнього регулювання.

Реформа повинна бути націлена на створення сучасних методів землевпорядкування при широкому використанні земельного кадастру й моніторингу земель, комплексу наукових досліджень, пов'язаних з управлінням і раціональним використанням земельних ресурсів; проведення робіт природоохоронного напрямку й т. д.

Земельна реформа – це головний інструмент державної політики, спрямований на рішення проблем економічної ефективності й соціальної напруженості в суспільстві. Тому земельні реформи завжди

відбуваються на тлі великих соціальних потрясінь. Для їхнього проведення потрібна більша концентрація влади або широкий консенсус всіх верств населення. Земельні реформи носять, як правило, розподільчий характер. Розрізняються вони тим, у чию користь відбувається перерозподіл й які механізми перерозподілу. З погляду механізмів, реформи можуть бути компенсаційними, при яких колишні власники одержують певну компенсацію від держави, або експропріаційними, при яких частина або всі землі колишніх власників вилучаються безоплатно.

Перетворення земельних відносин почалися із введення в дію в березні 1990 р. закону під назвою "Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про землю".

В основу земельної реформи в Україні були покладені: "Декларація про державний суверенітет України" (16 липня 1990 рік), постанови Верховної Ради України "Про земельну реформу" (18 грудня 1990 рік) і "Про прискорення земельної реформи й приватизацію землі" (13 березня 1992 рік). З метою проведення державного регулювання й дотримання законних прав громадян виданий наказ Держкомзему України від 19 лютого 1993 р. № 10 "Про Порядок передачі земельних ділянок у приватну власність громадянам України". Він передбачає безкоштовну передачу земель у приватну власність тільки один раз.

В Україні встановлено граничний розмір фермерських господарств (перших потенційних часток власників) за площею – до 50 га сільгоспугідь й 100 га загальної земельної площі. Але ця вимога не може бути виконана стосовно всіх працівників сільського господарства, оскільки в східних районах України на одного працівника сільського господарства доводиться 5–15 га сільгоспугідь, а в західних районах – ще менше.

В 1992–1993 р. приватний сектор у сільському господарстві значно виріс чисельно, але його внесок у виробництво валового сільськогосподарського продукту був невеликий. Площа сільськогосподарських угідь, займана всіма приватними господарствами, становила 600 тис. га (1,6% загальної площі), або приблизно одну восьму площі земель під ділянками для ведення особистого підсобного господарства, які займали 5 млн га, або 11% загальної площі.

У зв'язку з реформуванням земельних відносин у країні було повністю оновлено законодавчу базу. Так, прийняті нові Закони з метою якнайшвидшого підйому сільського господарства й визнання рівності всіх форм власності. На підставі Закону України "Про заставу" від 2 жовтня 1992 р. іпотекою визнається застава землі. Незважаючи на це, формування класу приватного власника йде повільно. До 1994 року помітно знизилися темпи росту фермерських господарств. Постанова Верховної Ради України "Про селянські (фермерські) господарства" (1991 р.) про надання фермерам 7–10% сільгоспугідь із земель запасу на місцях ігнорується й обмежується. Слабка державна підтримка, уважає В. Л. Дмитренко, не сприяє росту числа фермерських господарств.

Сутність проведеної реформи земельних ресурсів закладена в прийнятому Указі Президента України від 10 листопада 1994 р. "Про негайні заходи щодо прискорення земельної реформи в сфері сільськогосподарського виробництва", що передбачає:

– прискорення передачі земель у колективну власність державних сільськогосподарських підприємств;

– розподіл земель, переданих у колективну власність і видачу сертифікатів на право земельної ділянки (пай);

– реорганізацію нинішніх сільськогосподарських структур у колективні господарства нового типу.

Череп Г. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мордвінов О. Г.

ЗАСТОСУВАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ДЛЯ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ

Після проголошення незалежності України зміст, призначення і порядок ведення державного земельного кадастру законодавчо закріплено в Земельному кодексі України та у Законі України "Про Державний земельний кадастр". Відповідно до цих актів державний земельний кадастр – це єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах державного кордону України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами. Сучасний державний земельний кадастр України характеризується значною кількістю проблем, що пов'язані із невизначеністю правового статусу земельно-кадастрових відомостей, недостатньою достовірністю та повнотою наявної земельно-кадастрової інформації, недостатністю реєстраційних даних щодо обмежень у використанні земель, автоматизацією та інформатизацією кадастрово-облікових процедур.

Дані державного земельного кадастру використовуються в процесі регулювання земельних відносин, для визначення розміру плати за землю й цінності земель у складі природних ресурсів, контролю за використанням та охороною земель, економічного і екологічного обґрунтування бізнес-планів і проектів землеустрою. Отже, земельний кадастр має вестися так, щоб якомога повніше задовольняти потреби у своєчасній, точній та достовірній інформації про стан земельного фонду. Попри те, що проблематика удосконалення ведення ДЗК в Україні висвітлена у роботах широкого кола науковців, є потреба у подальшому вивченні світового досвіду побудови кадастрово-реєстраційних систем, інформатизації кадастру, забезпечення публічного доступу до кадастрових даних тощо.

Геоінформаційна система (ГІС) – комплекс апаратних та програмних засобів, що забезпечують введення, обробку, відображення та аналіз географічних даних. Важливість застосування ГІС обумовлена їх широкими можливостями подання, аналізу та інтеграції даних у різноманітних сферах, а саме: створення та публікація карт і тематичних планшетів; аналіз та моделювання різноманітних просторових об'єктів та їх взаємодія; прийняття ефективних управлінських рішень на основі аналізу просторових даних. Світовий досвід переконує, що сучасні ГІС-технології незамінні у створенні та веденні системи державного земельного кадастру. Із впровадженням системи на всій території створюється єдине інформаційне середовище управління земельними ресурсами, повноцінно працюють інформаційне забезпечення ринку земель, опо-

даткування, реєстрація прав власності та взаємодія з іншими автоматизованими системами. Сучасні методи формування даних про земельні ресурси із застосуванням геоінформаційних систем дають змогу отримати інформацію в оперативному режимі, що забезпечить її достовірність. На сьогодні важливим завданням є усунення помилок і удосконалення автоматизованої системи державного земельного кадастру (АС ДЗК), що спирається на широке застосування сучасних геоінформаційних технологій.

Таким чином, удосконалення системи державного земельного кадастру повинне здійснюватися за такими напрямами: 1) розроблення і апробація системи передачі кадастрових даних на основі єдиних стандартів, форматів обміну даними, класифікаторів і технологічних процедур, а також системи захисту інформації від несанкціонованого доступу; 2) найширше застосування ГІС-технологій для ведення державного земельного кадастру; 3) доповнення земельно-кадастрова системи інформацією про якісний склад ґрунтів, показниками оцінки земель на засадах впровадження геоінформаційних технологій, які об'єднують як семантичну, так і картографічну інформацію; 4) створення національної інфраструктури геопрострових даних. За нинішніх умов, ключем до успішного створення земельно-кадастрової системи в Україні є кваліфіковані некорумповані управлінські кадри та розумне законодавство.

Чижмак В. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Боклаг В. А.

ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Відповідно до Земельного кодексу, землями сільськогосподарського призначення визнаються ті, що надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури. Виходячи з цього, можна визначити дві основні правові ознаки земель сільськогосподарського призначення – надання для потреб сільського господарства, а також використання у сфері сільськогосподарського виробництва. З економічної точки зору, землі сільськогосподарського призначення відрізняються від інших тим, що вони самі є засобом виробництва, виробничим потенціалом.

Особливістю земель сільськогосподарського призначення є також те, що не всі вони підлягають сільськогосподарському використанню, а лише придатні для цих цілей, і не всі придатні для сільськогосподарських потреб землі можуть використовуватися як землі сільськогосподарського призначення. Зокрема, в заповідних зонах не може здійснюватися товарна сільськогосподарська діяльність. Крім того, чинне законодавство дає змогу здійснювати відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам, заподіяних вилученням, обмеженням їх прав як суб'єктів господарювання, погіршенням якості земель або приведенням їх у непридатність для використання за цільовим призначенням у результаті негативного впливу, викликаного іншою стороною. На нашу думку, в нових організаційно-правових формах господарювання державний механізм управління землями сільськогосподарського призначення має передбачати звільнення від відшкодування втрат сільськогосподарських і лісогосподарських угідь у випадках використання їх для будівництва закладів охорони здоров'я, культури, організації природно-заповідного фонду тощо.

Державне управління земельними ресурсами здійснюється за допомогою певних механізмів: правового, економічного і організаційного. Правовий механізм включає норми і правила, які визначаються передусім земельними законодавством і є обов'язковими для виконання. Принципові положення правового механізму управління закладені Конституцією України та Земельним кодексом України. Економічний механізм ґрунтується на засадах матеріального впливу на землевласників і землекористувачів, який спрямований на реалізацію земельної політики, пріоритетних напрямів використання землі, зміцнення панівних форм земельної власності. Організаційно-адміністративні методи управління ґрунтуються на владі, дисципліні і відповідальності і включають в себе організаційний механізм управління земельними ресурсами.

Економічний механізм ґрунтується на засадах матеріального впливу на землевласників і землекористувачів, які спрямовані на реалізацію визначеної земельної політики, пріоритетних напрямів використання землі. До основних елементів економічного механізму можна віднести: встановлення диференційованих платежів за землю; економічне стимулювання раціонального землеволодіння і землекористування та застосування економічних санкцій за негосподарське ставлення до землі, зниження родючості ґрунтів; економічний захист від вилучення земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб; інвестиційна і кредитно-фінансова політика держави.

Організаційний механізм управління земельними ресурсами включає організаційно-адміністративні методи управління. Вони ґрунтуються на владі, дисципліні і відповідальності. Організаційно-адміністративні дії реалізуються у таких основних видах: прямі адміністративні вказівки, які мають обов'язковий характер, адресуються конкретним об'єктам або особам, якими управляють, та діють на конкретну ситуацію, що склалась; встановлення правил, які регулюють діяльність землекористування, розробка стандартних послуг адміністративної дії; розробка і впровадження рекомендацій щодо організації та вдосконалення технологій використання і охорони земель; контроль за використанням та охороною земель. Основною формою реалізації і застосування організаційно-адміністративних дій в державному управлінні є розпорядження і оперативне втручання в процес організації використання земель та його регулювання з метою координації його учасників для виконання поставлених перед ними завдань.

Земельні ресурси належать до специфічних об'єктів, особливості режиму правого регулювання яких досить складно індивідуалізувати. Землі сільськогосподарського призначення є унікальним природним ресурсом, основою економічного розвитку держави та матеріального добробуту народу України. Їх використання потребує врахування особливостей, однією з яких є те, що ці землі є основним засобом виробництва продуктів харчування, кормів для тварин і сировини для різних галузей промисловості. Отже, цілеспрямоване державне управління земельними ресурсами повинне бути обов'язковим, якщо суспільство хоче забезпечити раціональне використання та всебічну охорону земель.

Яблуновська Н. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. е. н., професор Бабміндра Д. І.

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У РИНКОВИХ УМОВАХ

Сучасне використання сільськогосподарських угідь не повною мірою відповідає вимогам раціонального природокористування: збереження та відтворення родючості ґрунтів, призупинення ерозійних процесів, поліпшення агроландшафтів тощо. За роки здійснення земельної реформи склалося загрозливе становище в сільському господарстві: зруйновано систему сівозмін, значно скоротилося застосування органічних і мінеральних добрив, практично припинено роботи із захисту земель від ерозії та впровадження еколого-зберігаючих технологій. Тому пошук шляхіввирішення проблеми раціонального використання земельного потенціалу аграрних підприємств вумовах функціонування ринкової економіки є досить актуальним.

Сучасний розвиток країни передбачає збалансованість у використанні земель. Особлива увага в сільському господарстві надається збереженню особливо цінних земель, як основи продуктивності сільського господарства країни. Інтерес до цієї проблеми невипадковий. Він викликаний зростаючими масштабами діяльності суспільства в землекористуванні, залученням у господарський обіг усе більшої кількості земель, зростаючою тенденцію забруднення довкілля, погіршення екологічного стану навколишнього середовища. Чим повніше та ширше використовуються земельні ресурси, тим ощадливіше потрібно ставитися до їх використання. Суспільство відчуває все більший дефіцит земельних ресурсів. Тому раціональне землекористування, відтворення природних ресурсів є одним із актуальних і основних завдань сьогодення.

У зв'язку з цим виникла потреба формування нових положень землекористування в Україні – концепції раціонального землекористування, яка могла б забезпечити підвищення добробуту людей, вирішити проблеми, пов'язані з раціональним і ефективним використанням земельних ресурсів.

Загальновідомо, що держава протягом останніх десятків років недбайливо ставилася до земельних ресурсів, необхідний баланс між стрімким розвитком землекористування і вирішенням проблеми збереження земельних ресурсів належним чином запроваджений не був, що призвело до появи негативних явищ у землекористуванні. Водночас у зв'язку з появою великої кількості землевласників і землекористувачів змінилися умови й форми використання земельного фонду, що також призвело до погіршення якісного стану земель. Крім того, у процесі реалізації завдання землекористування держава проявила неспроможність реалізації завдання раціонального землекористування.

Раціональне природокористування у сільському господарстві починається з організації території – створення оптимізованого агроландшафту з екологічно та економічно обґрунтованим і доцільним співвідношенням сільськогосподарських угідь, лісових насаджень, земель захисного та природоохоронного призначення. Питання раціонального землекористування потребує ретельного дослідження, усебічного обґрунтування, виявлення та розробки заходів, які б дали змогу створити базу для реалізації раціонального землекористування в нинішніх умовах реформування й трансформації земельних відносин з одночасним зацікавленням землевласників і землекористувачів до науково обґрунтованого використання земель.

У процесі здійснення виробничої діяльності необхідно забезпечити виважену "експлуатацію" природних ресурсів, найбільш сприятливий режим їх відтворення, адже раціональне землекористування означає максимальне залучення до господарського обігу всіх продуктивних земель та їх ефективне використання за основним цільовим призначенням, створення найсприятливіших умов для високої продуктивності сільськогосподарських угідь і одержання на одиницю площі максимальної кількості продукції за найменших витрат праці та коштів.

Яблуновський А. Р.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. держ. упр., професор Мерзляк А. В.

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ЯК ОБ'ЄКТОМ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Землі сільськогосподарського призначення – первісне джерело будь-якого багатства суспільства, тим більше українського, адже Україна володіє одними з найкращих чорноземів у світі. В умовах економічної кризи значення ефективного використання земель непомірно зростає, оскільки йдеться про продовольчу безпеку держави, вирішення проблем життєзабезпечення громадян та ефективне використання земельних ресурсів задля задоволення потреб наступних поколінь. Тому питання використання земельних ресурсів доцільно віднести до одного з головних загальнодержавних стратегічних завдань, що стосуються як сьогодення, так і майбутнього.

В умовах ринкової економіки логічно виникає питання, чи повинна держава втручатися у процес використання природних ресурсів, або лише необхідно, щоб запрацювали закони, ринкові механізми. Перша підстава державного управління землекористуванням полягає в тому, що земля, як і інші природні ресурси, відповідно до ст. 13 Конституції України, є об'єктом права власності Українського народу, тобто є колективним благом. Колективне благо споживається колективно або не споживається взагалі. Не можна передати всі землі у приватну власність, оскільки завжди мають залишитися місця загального користування, відпочинку та ін.

Друга підстава для державного управління природокористуванням – зовнішні ефекти. Щодо земельних ресурсів такі ефекти безпосередньо пов'язані із забрудненням, виснаженням, нецільовим використанням земель. Негативний вплив перелічених проблем відчувають мешканці територіальних громад, орендарі, а в кінцевому результаті органи державної влади та місцевого самоврядування, що не матимуть можливості в майбутньому одержувати прибуток від пошкоджених та нераціонально використаних земель.

Третя підстава державного управління – неспроможність ринку. Представники неокласицизму звертають увагу на обмеженість сфери впливу ринкових відносин. Вони говорять про існування “асиметрії” в економіці, коли одна її частина охоплена системою ринкових стимулів і функціонує добре, а інша – знаходиться за межами ринку й демонструє неефективність. Земельні ресурси державної та комунальної форм власності “надають послуги” людям поза ринковими відносинами, а відтак не проходять через ринок, тому останній не може забезпечити їх раціональне використання.

Четверта підстава – забезпечення порядку. Закони ринку вимагають дотримання контрактів і захисту прибутків. Державна монополія на силу та суверенну владу гарантує, що ці підвалини соціального й економічного порядку збережуться.

Держава покликана виражати та захищати сукупні інтереси всіх членів суспільства, а отже, являє собою інститут, що втілює спільну волю, спільний інтерес усіх його громадян.

Ситуація в земельних відносинах і землекористуванні складна і вимагає невідкладного поліпшення.

За роки земельної реформи недостатня ефективність землекористування з численними екологічними втратами посилилася внаслідок проявів безгосподарності і соціального спустошення територій. Надзвичайно великі негативні наслідки, що маємо в економіці країни і землекористуванні, спричинені екстенсивним характером господарювання на землі при вкрай низькому рівні застосування добрив та інших сучасних засобів інтенсифікації.

Вирішуючи проблемні питання, що накопичились у сфері землекористування, раціональне управління має демонструвати свою повагу до тих, ким управляє, як до носіїв корисних інтересів та бажань. У цьому випадку такими носіями виступають власники та користувачі землі, які, реалізуючи власні інтереси, мають можливість впливати на себе, один на одного в межах, визначених чинним законодавством.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Буцька Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., професор Литвак С. Я.

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИХ СЛІВ

Інтернаціональні слова – це слова або вислови, які належать до спільного за виникненням фонду ряду мов, близьких за походженням або подібних за своїм культурним розвитком. Вони звичайно або запозичені безпосередньо з якогось джерела, або через іншу мову.

Дослідження лексики іншомовного походження, а зокрема інтернаціоналізмів, має бути комплексним і охоплювати проблеми конкретного джерела та часу інтернаціоналізації, його місця в системі мови з точки зору літературної норми, ступеня засвоєння іншомовного елемента даною мовою, що відбувається у наближенні його фонетики, графіки, морфології, синтаксису, семантики.

Інтернаціональна лексика включає різноманітні за своїм значенням, структурою, формою лексичні одиниці. Інтернаціоналізми складають приблизно 50% всіх повнозначних слів у наукових текстах і більше 15–20% – в художніх.

І. В. Корунець виділяє такі способи перекладу інтернаціоналізмів: буквений переклад (транслітерація), транскрибування, практичне транскрибування, описовий переклад та переклад шляхом заміни інтернаціоналізмів синонімами.

Найрозповсюдженішим способом перекладу інтернаціональної лексики є *транслітерація (пр.:* (lord – лорд, Tory – Topi) *та транскрибування (пр.*: (computer – комп'ютер). Мовна форма усіх складових частин інтернаціоналізмів значно частіше передається в тих словах, що походять із мови, чия орфографічна система основана на фонетичних законах.

Існують випадки, коли значення багатьох інтернаціоналізмів неможливо передати одним словом, тому в такому випадку застосовують *описовий переклад*. У деяких випадках інтернаціоналізми мови джерела в процесі перекладу можна заміняти синонімами мови перекладу (*acceleration* – прискорення виконання зобов'язань, *income transfers* – прибуток у формі соціальної допомоги від держави).

Переклад інтернаціоналізмів, що є складними словами, виконують згідно з мовною формою та будовою їх складових елементів.

Збільшення частоти інтернаціоналізмів є характерним для більшості перекладів. У більшості випадків не вдається повністю уникнути семантичних кальок, які сприймаються як інновації і компенсуються в контексті. "Кооперація", "співробітництво" – "cooperation"; "лідер" – "вождь", "керівник", "начальник" – "leader"; "ординарний", "звичайний" – "ordinary"; "прогрес", "успіх" – "progress"; "резиденція", "дім", "житло" – "residence"; "сентиментальний", "емоційний" – "sentimental"; "шок", "удар", "сильне переживання" – "shock"; "еквівалентний", "рівноцінний" – "equivalent".

Істотну роль грають звичаї слововживання. Наприклад, слово "ректор" – в Україні цим терміном називається голова будь-якого вищого закладу, тоді як відповідно до системи англійської освіти – терміном "rector" називають лише голів шотландських університетів і керівників двох коледжів Оксфорда (Exeter і Lincoln Colleges).

Нерідко розбіжності в значеннях англійських і українських слів пов'язані з новими явищами. Так, наприклад, співвідношення слів "brigadier" – "бригадир" зрозуміле лише особам, які знають форми організації праці в країнах колишнього СРСР і систему британських військових звань ("Brigadier" – бригадний генерал, проміжний чин між полковником і генерал-майором).

Неможна пройти повз часові та місцеві обмеження у вживанні "фальшивих друзів перекладача". Наприклад, українське слово "баталія" не тільки вживається у злегка відмінних від англійського слова "battle" значеннях: воно вживається в тому ж значенні, що й англійське слово "battle" ("битва, бій"), але тільки в мові XVIII-початку XI століття.

Глушко О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., професор Смурова Л. І.

СКЛАДЕНІ СЛОВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

Складені слова – одна з найпродуктивніших форм словотвору в сучасній англійській мові. За своєю природою складені слова дуже різноманітні і як наслідок важко піддаються визначенню. Складене слово функціонує в якості словникової одиниці, котра складається більше, ніж з двох основ.

Питання ідентифікації складених слів в англійській мові є досить складним і цілком може "претендувати на звання" одного з найскладніших в лінгвістиці. Тому багато вчених, котрі займаються дослідженням складених слів, дають різні визначення цьому феномену. Так, наприклад, такі мовознавці, як

Є. С. Гінзбург, С. С. Хідекель вважають, що складені слова в англійській мові характеризуються наступними особливостями:

1. Вони складаються як мінімум з двох компонентів, котрі представляють собою дериваційні бази.

2. Структурним та семантичним центром виступає другий компонент, котрий визначає частину мови та семантичний клас.

3. Слова цього типу фонетично можуть характеризуватися одним наголосом, основним та другорядним наголосами, а також двома основними наголосами. Але автори наголошують на поширеності перших двох моделей.

4. Графічно вони характеризуються написанням разом або через дефіс; деякі групи слів можуть мати відхилення від правил.

5. Значення складених слів виводиться з комбінації значень компонентів та значення дериваційної моделі;

Складені слова утворюються при поєднанні двох та більше кореневих морфем, і можуть писатися окремо, разом та через дефіс. Їх написання в більшості випадків залежить від історичного походження слова, частоти його використання в мові, а також від функції, яке воно виконує в реченні.

Окрім синтаксичного, семантичного розмежування складених слів, значна увага приділяється фонетичному та граматичному, адже фонетичний наголос та граматична структура слова грають важливу роль при перекладі іншою мовою. Але, як відомо, словниковий склад мови змінюється зі значною швидкістю, так само змінюються й критерії щодо розмежування складених слів. Тому задля того, щоб дізнатися значення певного слова, потрібно користуватися словниками випуском не більше, як п'ять років потому, адже навіть за такий, як здавалося, короткий проміжок часу, мова може докорінно змінитися у своєму складі. Якщо ж певне слово не зафіксоване в словнику, то задля визначення його значення потрібно виходити з контексту речення або тексту, спираючись на критерії розмежування складених слів, а саме: синтаксичний, семантичний, фонетичний та граматичний.

Досить складним питанням є проблема перекладу складених слів. Взагалі способи перекладу таких слів відповідають загальним принципам та проблемам перекладу. Але існують випадки, коли їх переклад не можна здійснити за допомогою жодних з моделей.

Так, наприклад, словосполучення dinner-table-cum-vanity не можна інтерпретувати дослівно, адже в результаті отримаємо звичайний набір слів. Це слово є авторським виключенням, і означає "переносний столик". Або, наприклад, 'stay-at-home' не можна перекласти буквально, значення цих слів виводиться з контексту, в якому воно вжите та перекладається як "домувальниця", тобто жінка, яка сидить вдома та займається веденням господарства. Або ж, 'mother-of-pearl' – на перший погляд, звичайне собі словосполучення, але перекладається не як "мати перлів", а "перламутровий колір".

Гончарова О. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Кирпиченко О. Е.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Власні імена як об'єкт наукового дослідження привертають увагу науковців різних гуманітарних напрямів із давніх часів. Філософи, соціологи, історики культури, мовознавці досліджували оніми в різних аспектах. Історія виникнення власних імен, значення і смисл, зв'язок із історією суспільства, зі світоглядом і віруваннями людей породжували чимало суперечок і дискусій.

На сучасному етапі, ономастичні дослідження допомагають виявляти шляхи міграцій і місця колишнього розселення різних народів, мовні та культурні контакти, більш давній стан мов і співвідношення їхніх діалектів. Дослідження власних назв становить величезну важливість завдяки специфічним закономірностям їх передачі та збереження.

У цілому фонетичні та фонологічні особливості англійської мови виявляються при передачі англомовних власних назв мовою-сприймачем, переплітаються з особливостями цієї мови, перетворюючись у закономірності чи тенденції. Вони, в свою чергу, виявляються при позначенні українськими моно-, ди-, три – та поліграфами кожної англійської фонеми, утворюючи систему англо-українських фонографічних відповідників, яка реалізується за умов використання транскрипції.

Ми розглянули основні складнощі перекладу власних назв і виявили, проблема відтворення та засвоєння іншомовних назв існує в усіх мовах світу, оскільки в своєму початковому мовному середовищі вони мають складну смислову структуру, унікальні особливості форми та етимології, можливості видозміни та словотвору, чисельні зв'язки з іншими одиницями та категоріями мови. При передачі імені чи назви іншою мовою більшість таких властивостей втрачається. Незнання чи ігнорування таких властивостей тільки ускладнює ідентифікацію носія імені. Аналізуючи сучасні засоби англійської та української мов, неважко помітити, що проблема відтворення іншомовних власних назв є актуальною, як ніколи, адже ономастикон містить у собі не лише назви, а також є ємким мовним елементом, що відображає культурні особливості певного народу, які висвітлюються за допомогою мови. Труднощі при передачі власних імен іншими мовами пов'язані із недостатньою науковою розробленістю питання. Неправильне вживання власних назв – це не тільки ознака неповаги до особи, ім'я якої називається, або низького рівня освіченості при вживанні топонімів, це також велика загроза мовній компетентності суспільства та комплексній системі колективного знання, що передається за допомогою мови.

Можемо зробити висновок, що англійські власні назви українською мовою передаються за допомогою транскрипції, транслітерації, транспозиції або калькування.

А також, при перекладі, слід звертати особливу увагу не тільки на граматичні конструкції, але і на культурологічні і соціологічні особливості народу носія мови. Необхідно володіти достатньо широкою базою фонових знань. Особливу увагу, під час перекладу, слід приділяти явищам або поняттям, що наявні у

культурі носіїв мови оригіналу, але відсутні у культурі носіїв мови перекладу, такі явища і поняття потребують не лише особливих навичок від перекладача, але і постійного поповнення запасу різногалузевих знань і розширення власного кругозору.

Гусєва А. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Миронюк Н. П.

ОБРАЗНІ ПОРІВНЯННЯ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Актуальність теми визначається тим, що порівняння в тексті допомагає скласти враження про майстерність письменника та його індивідуально-художній стиль. Порівняння і досі є стилістичним засобом, який не має однозначного визначення, також не існує чітко розробленого алгоритму, який міг би допомогти перекладачеві у відтворенні його стилістичної та емоційної сторін, що реалізуються в контексті.

Традиційно вчені поділяють порівняння на три основних групи: порівняння-стійкі ідіоми; порівняння, в яких варіюється один з компонентів; вільні авторські порівняння, створені за традиційними моделями. Степанов Г. В. виокремлює індивідуальні і стійкі порівняння. Існує чотири проблеми, з якими стикається перекладач, при інтерпритації стійких порівнянь: приналежність стійких порівнянь англійської та української мов до різних стилістичних пластів лексики; національна специфіка образу стійких порівнянь; різні асоціації, експресивність і оцінка, втілені у образі порівняння; втрата фонетичних евфонічних засобів.

Гільченок Н. Л. зазначає, що семантика компаративних відношень створюється на асоціаціях, які утворюють у порівняльній конструкції найголовніший компонент – основу. Зусилля перекладача насамперед спрямовані на відтворення основи порівняння, оскільки потрібно передати зв'язок, який викликає у читача асоціації та забезпечує наочність образу. Якщо з деяких причин при інтерпретації порівняння образ втрачається, то перекладач повинен компенсувати його відсутність іншими стилістичними засобами

Найскладніше перекладати порівняння, що містять національно-специфічний образ, який може бути або незнайомий культурі перекладу, або інакше інтерпретуватися. До національно-специфічних належать: порівняння, образи яких характеризуються яскраво-вираженим національним колоритом, наявністю реалій (as cunning as Tabaqui, to dance like Mor the Peacock); порівняння, образи яких схожі на рівні плану вираження, але розрізняються за своїм змістовим наповненням і асоціаціями (as scared as a rabbit, to work like a horse, as cross as a bear).

Здебільшого порівняльні конструкції не потребують семантичних та структурних перебудов при перекладі, оскільки асоціації можна передати за допомогою аналогічних синтаксичних структур і лексичних одиниць. У таких випадках йдеться про адекватні перекладацькі аналоги.

Образне порівняння передається декількома мовними засобами: морфологічними (суфікси -ish, -like, -some, -y), словотворчими (створення авторських неологізмів), лексичними (лексеми to seem, to resemble, to look like) та синтаксичними (звороти з like, as, as if, as though). Структурного перетворення зазнають порівняння з морфемним показником -like. Зазвичай метафоричне вираження швидкості руху в українській мові можна передати за допомогою форми орудного відмінка іменників, наприклад, "bullet-like" перефразовується на "кулею". Такі перетворення та модифікація образу можуть бути зумовлені традиціями мовлення або відсутністю в мові перекладу відповідників. До суб'єктивних змін у структурі порівняння при перекладі можна також віднести введення прикметників з метою підсилення стилістичного ефекту. Наприклад, "He speaks like a Christian" – "Говорить він, як *набожний* християнин"; "his bed was like a rock" – "в нього не ліжко, а *справжнісінький* камінь".

Порівняння серед всіх інших тропів займає чи не найважливіше місце. Проте інтерпритація компаративних конструкцій зазвичай викликає складнощі. Перекладач повинен враховувати той факт, що образи в різних мовах можуть не збігатися. Перекладаючи порівнянь доцільно використовувати еквіваленти, аналоги, описовий переклад, або додавання основи порівняння, щоб зберегти образність.

Калашникова М. Ю., Гончар М. М.
Запорізький державний медичний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ МЕДИЧНОЇ СФЕРИ

Основна вимога до перекладу – точність і повнота переданої думки автора, яка не має бути пропущена або спотворена. Це особливо важливо при перекладі текстів медичної тематики, де кожен термін має чітко відповідати своєму значенню у іншій мові. Медична мова вимагає виняткових знань термінології, адже успішна робота медичного працівника або перекладача залежить не тільки від використання морфологічних, синтаксичних і лексичних засобів мови, але і від володіння термінологією. Величезну роль має правильність вибору адекватного значення. Неточність в перекладі терміну може кардинально змінити увесь сенс контексту

Найбільш розповсюдженим видом перекладу медичної термінології є транскрипція. В найзагальнішому вигляді, транскрипція є передачею іншомовного імені з урахуванням написання і звучання. Зустріти такі терміни легко не лише у спеціальних виданнях та медичних текстах, а й у повсякденному житті. Джерелом транскрипцій, як правило, служать грецькі, латинські або англійські одиниці, залежно від того, які корені лежать в основі початкового терміну. Наприклад, *metronidazole* – метронідазол*, pharmacomania* – фармакоманія, *sulfasalazine* – сульфазалазін, *methylmethacrylate – метилметакрилат, klaritin – кларитин* та ін. Зазвичай в медицині такий вид перекладацьких перетворень як транскрипція використовується при передачі назв лікарських препаратів або захворювань.

Схожим видом перекладу медичних термінів є транслітерація. Наприклад, *antibiotic* – антибиотик*, penicillin-* пеніцилін*, hematocrit-* гематокрит*, hemoglobin* – гемоглобін та ін.

Проаналізувавши переклади різних медичних текстів, ми дійшли висновку, що значну складність становлять хибні друзі перекладача, яких доволі багато у медичній термінології. Наприклад, термін *complexion* позначає колір обличчя, а не комплекцію, а *cellulitis* позначає флегмону. Термін angina, який на перший погляд не може мати іншого значення окрім ангіни, тобто захворювання горла, насправді ж позначає стенокардію – хворобу серця. Анатомічний термін glands доречно перекладати як залози, а не гланди, які мають окрему номінацію в англійській мові – *tonsils*. *Potent pathogen*, позначає сильний патоген, а не потенційний, а прикметник *symptomatic* має не тільки значення симптоматичний, наприклад *symptomatic therapy* (симптоматичная терапія), але й "той, що має клінічні проявлення". Тому термін *symptomatic hypertension* – це артеріальна гіпертонія з клінічним проявленням, а не "симптоматичная артеріальна гіпертонія".

Велика кількість помилок зустрічається саме при перекладі назв хвороб та діагнозів, адже у багатьох випадках певній термін може мати декілька значень, і правильність перекладу залежить від контексту. Наприклад, *nephrotic syndrome* – це одночасно і нефротичний синдром і хвороба. Інколи цей термін використовується у обох значеннях в одному тексті. Так само і термін *infectious mononucleosis*, може виступати як в ролі захворювання, так і симптому.

Медичний переклад залишається однією із найскладніших та специфічних галузей, в якій важливу роль грає саме професійне знання предмета та здатність перекладача орієнтуватись у складній термінології даної сфери. Ми вважаємо доцільним більш детально розглянути шляхи та способи перекладу медичної термінології.

Список використаної літератури

1. Марковина И. Ю. Английский язык для медиков. Грамматический практикум / И. Ю. Марковина, Г. Е. Громова. – Москва : Билингва, 2002.
2. Самойлов Д. В. О переводе медицинского текста / Д. В. Самойлов. – Москва : Практика, 2006.
3. Фёдоров А. В. Основы общей теории перевода (Лингвистический очерк) / А. В. Фёдоров. – Москва : Высшая Школа, 1986.

Ковальова О. М.
Класичний приватний університет
старший викладач

НОМІНАТИВНІСТЬ МОВИ ТОМАСА МАННА

Художні тексти Т. Манна характеризуються насиченістю іменниками і прикметниками з багатством відтінків значень у прагненні до виключної, багатої нюансами точності. Т. Манн особливо віддавав перевагу складним іменникам і прикметникам у своїх художніх текстах. Такі складні слова, з одного боку, характеризують тонкість і розмежованість сприйняття предметів і їх аналізу, а з іншого боку – внутрішнє протиріччя і складність цих явищ, які стають помітними тільки під час глибокого і детального аналізу. Ця глибина, складність і диференційованість сприйняття поступово наростає і призводить до того, що у Т. Манна перемагає тенденція до відображення і охоплення поняття не одним "точним словом", а цілою групою синонімічних слів, що доповнюють одне одного. Наприклад: "…***Fluchtdrang*** *war sie, daß er es sich eingestand,* ***diese Sehnsucht ins Ferne und Neue, diese Begierde nach Befreiung, Entbürdung und Vergessen****, –* ***der Drang hinweg vom Werke, von der Alltagsstätte eines starren, kalten und leidenschaftlichen Dienstes***…". У даному прикладі з тексту "Смерть у Венеції" відбувається посилення складного іменника *Fluchtdrang* "прагнення втечі" шляхом серійного входження до різних синонімічних рядів через іменники *Sehnsucht*, *Begierde* і *Drang*, які самі розширюються номінативними словосполученнями для доповнення значення "туга за далеким і новим" і "жага до звільнення, визволення від ярма і забуття", "прагнення геть від творчості і буденності служіння".

Номінативні сполучення Т. Манна супроводжуються групою прикметників як залежними компонентами. Це зумовлене тим, що Т. Манн, використовуючи групу означень, вдається у своїх текстах до детального описання, до поглиблення і уточнення раніше поданої характеристики.

Т. Манн ставився до підбору прикметників особливо ретельно, на чому наголошував особисто, щоб надати тексту враження пошуку влучної характеристики, поступового її уточнення. Під час наведення характеристик персонажі і предмети набувають чітких форм, водночас, нашарування відмінних рис і ознак робить поняття розпливчастим і багатогранним. Проілюструємо це на наступному прикладі: *Aber wie wohl nicht materiell, war es sinnlich bis zur Lust und zum Ekel, die Schamlosigkeit der* ***selbstempfindlich-reizbar gewordenen*** *Materie, die unzüchtige Form des Seins. Es war* ***ein heimlich-fühlsames Sichregen*** *in der keuschen Kälte des Alls,* ***eine wollüstig-verstohlene Unsauberkeit*** *von Nährsaugung und Ausscheidung,* ***ein exkretorischer Atemhauch von Kohlensäure und üblen Stoffen verborgener Herkunft und Beschaffenheit***.

Розмірковуючи про сутність феномену ЖИТТЯ на сторінках "Чарівної гори", Т. Манн через трикратний повтор складних прикметників, які супроводжують серійні іменники, вербалізуючи це явище, посилює його значення як натуралістичної і фізіологічної матерії, що стала самовідчуваючою і такою, що сприймає подразнення (***selbstempfindlich-reizbar gewordene*** *Materie*); "рух самого себе" як дещо, яке потай відчуває (***ein heimlich-fühlsames Sichregen***); крадькома сластолюбна неохайність у поглинанні і виверженні їжі (***eine wollüstig-verstohlene Unsauberkeit*** *von Nährsaugung und Ausscheidung*); екскреторне видихання вуглекислоти (***ein exkretorischer Atemhauch von Kohlensäure***) і т. д.

Отже, наявність в художніх текстах Т. Манна іменників і прикметників, зокрема, складних іменників і груп прикметників в якості означень, покликана характеризувати з усіх боків предмети і явища в їх складності і багатобічності. Письменник вербалізує поняття цілою групою синонімічних слів, що доповнюють одне одного і характеризують предмет з різних сторін.

Коломієць Ю. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Фоменко О. Г.

СУБТИТРИ ЯК РІЗНОВИД АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Субтитрування – спеціалізована скорочена, фрагментарна різновид перекладу, а саме скорочена версія кінодіалога, винесеного в буквених зображеннях на екран [8, p. 123]. Субтитрування є письмовим еквівалентом звукової доріжки в оригінальному тексті, обмеженим у часі від 1.5 до 7 секунд і обсягом у два рядки, щоб не блокувати важливу візуальну інформацію, якщо перекладач використовує в кадрі більше 37 знаків [4; 6]. Переклад за допомогою субтитрів розташовується, як правило, у нижній частині кінокадру; текстовий супровід відео на мові джерела, який дублює або доповнює звукову доріжку. У субтитрах відображене мовлення людей і персонажів у кадрі. Вони необхідні для тих, хто озвучує фільм, для глядачів із вадами слуху, для тих, хто вивчає мову оригіналу тощо. Субтитри можуть бути використані іноземцями як для створення синхронізації, так і для перекладу своєю мовою [1, с. 51].

Ясні, економні та ефективні субтитри не повинні спотворювати діалоги, закривати візуальний кінематографічний ряд, порушувати зв'язність кадрів і сцен; субтитрування постійно стикається з помилками в перекладі, зайвої побіжністю або зайвою деталізацією, несвоєчасним появою на екрані, неадекватною тривалістю [3, p. 181, 184]. Обмеженість субтитрів пов'язана з тим, що вони "схоплюють" смисли для зручності глядача, який, зокрема, в кінотеатрі, не може відкрутити кадри назад, щоб повернутися до прочитаної раніше вербалізації. Субтитри прив'язані до кадру, ігнорують просодики і звужують лексичну варіантність. Проблемними в субтитрування являються радикальна зміна мовного регістру (перехід з усною на письмову мову), фізичні параметри стандартизації, неминуча редукція усного тексту і відповідність візуального образу субтитрам [5, p. 430]. Наприклад, на фінському телебаченні ненормативна лексика в американській кінопродукції піддається цензурі [7, p. 255]. У той же час субтитри, які супроводжують оригінальний усний текст, стають, будучи виведеними на екран, візуальними маркерами форейнізації (просодика чужої мови у вербалізації на мові субтитрів). Їх пов'язують з таким явищем, як каліграфізація екрану, і називають новою геометрією глобалізації. Субтитри в сучасній кіноіндустрії готуються для прокату в різних країнах з певним набором мов, які додаються для вибору тієї чи іншої глядацької аудиторії. Оскільки створення субтитрів суворо обмежена в часі (зазвичай до трьох днів), володіння техніками субтитрування і прогнозування можливих підводних каменів є необхідним особливо тоді, коли фільм є самобутнім твором мистецтва.

П. Затлін вважає субтитри скороченою версією діалогу, виведеного на екран [8, p. 123]. При створенні субтитрів перекладається весь текст, часто за сценарієм, який надається перекладачеві, а потім з повного перекладу створюється спеціалізований конденсований, читабельний в межах зміни субтитрів на екрані, переклад. Неминуча редукція вирішується використанням таких прийомів, як заміна пасивного заставу активним або заміна негативної конструкції позитивною [8, p. 136]

Відомі дослідники субтитрування, як П. Георгакопулу і З. Петі, вважають, що головною стратегією субтитрування є конденсація. Зміст передається з опущеними вербальних надмірностей і мало значущих елементів некритичного плану, наприклад, вигуків. В результаті субтитрування має справу з перебудовою оригінальної лінгвістичної структури [4, p. 21–35; 6, p. 44–57].

Субтитрування вважають адаптованим кіноперекладом, який потребує спеціального дослідження.

Список літератури

1. Алексеева Л. М. Переводкакрефлексиядеятельности / Л. М. Алексеева // Вестн. Перм. ун-та. – Российская и зарубежнаяфилология. – 2010. – 1 (7). – С. 45–51.
2. Лук'янова Т. Г. Основи українського кіноперекладу: [навчальний посібник для студентів 4 курсу освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" денної форми навчання факультету іноземних мов] / Т. Г. Лук'янова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 104 с.
3. Eleftheriotis D. CinematicJourneys: FilmandMovement / D. Eleftheriotis. – Edinburgh: EdinburghUniversityPress, 2010. – 208 p.
4. Georgakopoulou P. Subtitlingforthe DVD Industry / P. Georgakopoulou. – In: J. Diaz& G. Anderman (Eds.), Audiovisual Translation: Language Transferon Screen. – Hampshire : Palgrave Macmillan, 2009. – P. 21–35.
5. Hatim B., Mason I. Politenessinscreentranslating / B. Hatim, I. Mason. In: L. Venuti (ed.). TheTranslationStudiesReader. – L.: Routledge, 2000. – P. 430–444.
6. Pettit Z. Connecting Cultures: Cultural Transferin Subtitling and Dubbing / Z. Pettit. – In: J. Diaz Cintas (Ed.). New Trends in Audiovisual Translation. – Bristol: Multilingual Matters, 2009. – P. 44–57.
7. Steiner E., Yallop C. (Ed.). Exploring Translation and Multilingual Text Productionbeyond Context / E. Steiner, C. Yallop. – NewYork, NY: Moutonde Gruyter, 2001. – 338 p.
8. Zatlin P. Theatrical Translation and Film Adaptation / P. Zatlin. – Clevedon, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters Ltd, 2005. – 235 p.

Комаров І. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Фоменко О. Г.

ТРАНСПОНУВАННЯ СМИСЛУ В ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ ПРОСТОРІ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТІВ

Сучасний етап розвитку лінгвістики відрізняється пошуком і розробкою нових методів аналізу, що стає можливим у результаті інтеграції досвіду різних галузей науки та розширення понятійного апарату. Міждисциплінарність постає виявом методологічного принципу експансіонізму, який полягає у прагненні розширити галузі лінгвістичних досліджень, появі виходів до інших наук, активному використанні доробку культурології, біології, соціології, економіки, антропології, етнології, психології нейронаук, тощо [3. Пименова М. В., Кондратьева О. Н. Концептуальные исследования]. Особливе місце займає лінгвосинергетика,

дослідженню якої присвячені роботи Л. В. Кушніної, О. М. Князевої, К. І. Білоусова, С. К. Гураль, Т. І. Домброван, Н. В. Дрожащих, І. Ю. Моїсеєвої, Г. Г. Москальчук, Н. Л. Мишкіної, Л. С. Піхтовнікової, О. Г. Фоменко та деяких інших.

В Україні синергетична парадигма розвивається вже протягом десяти років на базі Київського національного університету ім. Т. Шевченко, Інституту вищої освіти АПН України, Національного Інституту проблем міжнародної безпеки при Раді безпеки України, Центру гуманітарної освіти Національної академії Наук України.

На сучасному етапі розвитку лінгвістика вирізняється розмаїттям підходів до об'єкта вивчення, сплетінь та взаємних збагачень наукових парадигм, в рамках яких проявляється полі предметність науки про мову. Відбувається своєрідний перехід від теоретичного монізму парадигми до теоретичного плюралізму дослідницьких програм. [1. Демьянков 2006: 28].

Найбільш важливим завданням лінгвосинергетики або синергетичної лінгвістики є визначення проблемних зон: 1) механізм самоорганізації та саморегуляції мови та її одиниць; 2) адаптивність одиниць та категорій мови, які здатні витримати фактори середовища; 3) динамічні та біфуркацій ні процеси в мовній системі, які пов'язані з порушенням вихідної симетрії; 4) домінантність та континуальність смислу, з яким співвідноситься значення мовних/мовленнєвих одиниць; 5) прагнення мовної системи наближатися до оптимальної рівноваги та цілісності, як наслідок, вирівнювання смислу категорій та підсистем за домінантними ознаками; 6) концепти-фрактали, які містять згорнуті моделі дискурсивної діяльності; 7) змістовна та структурна топологічність єдиного ментально-лінгвального комплексу індивіду та етносу, який функціонує відповідно до законів синергетики. Змістовна топологічність (термін, який пропонується нами задля мовного/концептуального змісту) означає результат коеволюції когнітивного культурного, лінгвістичного та дискурсивного вимірів етносу [2. Дрожащих Н. В. Лингвосинергетика: истоки и перспективы].

Отже, залучення синергетики до розгляду проблем мовної (і мовленнєвої) організації видається актуальним, оскільки відкриває перед дослідником нові можливості опису "звичного" об'єкта аналізу іншою метамовою. Міждисциплінарна за природою, синергетика виступає у ролі чинника, який не замінює базові дисципліни, проте стимулює, прискорює розвиток, збагачує "генофонд" їх уявлень та ідей". Лінгвосинергетика пропонує нову метамову для опису і новий ракурс аналізу та моделювання процесів, які відбуваються в мовній системі, розширює "віконця" нашого знання і виводить на нові орбіти крос-дисциплінарного полілогу [4. Савина И. В. Лингвосинергетические аспекты функционирования глаголов коммуникации (на материале английского языка)].

Список джерел

1. Демьянков В. З. Термин парадигма в обыденном языке и в лингвистике / В. З. Демьянков // Парадигмы научного знания в современной лингвистике: Сб. науч. тр. – Москва : ИНИОН РАН, 2006. – С. 15–40.

2. Дрожащих Н. В. Лингвосинергетика: истоки и перспективы / Н. В. Дрожащих // Вестник Тюменского государственного университета. – 2009. – С. 227–234.

3. Пименова М. В. Концептуальные исследования. Введение / М. В. Пименова, О. Н. Кондратьева. – Москва : ФЛИНТА : Наука, 2011. – 176 с.

4. Савина И. В. Лингвосинергетические аспекты функционирования глаголов коммуникации (на материале английского языка) : автореф. дис. … канд. филол. наук : 10.02.04 / Ирина Владимировна Савина ; ГОУ ВПО "Поволжская государственная социально-гуманитарная академия". – Самара, 2009. – 24 с.

Лобода А. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Кирпиченко О. Е.

ВІДТВОРЕННЯ БІБЛЕЇЗМІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Невід'ємною частиною будь-якої мови, її важливим експресивним засобом є фразеологізми. В англійській мові, так як і в інших мовах індоєвропейської сім'ї, фразеологія є одним із найважливіших джерел вивчення словесних і естетичних цінностей, засобом збереження здобутків культури, звичаїв народу. Поряд із експресивним забарвленням фразеологічні одиниці виражають певне лексичне значення і в багатьох випадках лише за допомогою фразеологізмів можна назвати якусь ситуацію, дію, явище дійсності і предмет.

Метою дослідження є систематизації англійських фразеологізмів-бібліїзмів та способи їх відтворення українською. Поставлена мета передбачає необхідність розв'язання таких завдань: надати загальну характеристику фразеологізмів біблійного походження; розглянути їх національно-культурну специфіку; виявити характерні риси перекладу англійських біблеїзмів.

У фразеологічних одиницях відображається бачення світу, національна культура, традиції та звичаї певного народу. Саме фразеологічні одиниці й складають основу фразеологічної картини світу.

Особливістю фразеологічної картини світу є її здатність у найбільш яскравій образній формі виражати дух народу, його традиції, звичаї, культуру, цінності і т. п. Важливо також зазначити, що фразеологічна картина світу являється образною моделлю об'єктивного світу та підсумовує когнітивно-оцінну діяльність людини.

При перекладі англійських біблеїзмів слід враховувати як внутрішньомовні так і екстралінгвістичні чинники: 1) значення й сфера вживання українських та англійських біблеїзмів збігаються. Біблеїзми утворюють досить велику групу, і при їх перекладі використовується український біблійний еквівалент: *the salt of the earth – сіль землі;* 2) біблеїзми фразеологізувалися тільки в одній із двох мов. Англійські біблеїзми не мають еквівалентів у сучасній українській мові. Завдання для перекладу полягає в тому, щоб знайти відповідники, які образними засобами української мови передадуть той же зміст, що й англійські вирази. Це можна зробити за допомогою тлумачення, описового перекладу фразеологізму: *Damascus road / road to Damascus (Acts 9) – шлях в Дамаск – переломний момент у чиємусь житті;* 3) граматичні розбіжності. В англійській та українській мовах є різні синтактико-морфологічні моделі вживання біблійних еквівалентів: *To wash one's hands of sb / sth* (Matthew 27:24) (зазвичай з доповненням) – *умивати руки* (без біблеїзму в

українській мові відповідає не його біблійний еквівалент, а доповнення); 4) англійському інший біблеїзм або просто фразеологізм *(A drop in the bucket* (Isaiah 40:15) – *крапля в морі*; 5) стилістичні розбіжності. Англійські та українські еквіваленти функціонують у різних мовних стилях (і часто мають додаткові значення): *the outer darkness – кромішна темрява* (англійський вираз має на увазі тьму космічну, пекло, місце перебування душ грішників); у той час як українській еквівалент вживається в розмовній мові й означає повну, безпросвітну темряву (англ.: pitch darkness).

Отже, значимість змісту та образів біблійних фразеологічних одиниць підтверджується їх закріпленістю у словарному складі мови. Вони у найбільш зжатій формі представляють основний зміст культури, який за їх допомогою транслюється у культурний досвід нових поколінь. Кожен фразеологізм не тільки відображає культурно значущу інформацію, риси культурно-національного світобачення та світорозуміння, але і формує їх, вносячи свій вклад у загальну мовну картину культури.

Мечева О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., професор Литвак С. Я.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

Загальна стратегія навчання іноземних мов визначається потребами сучасного суспільства, необхідністю оволодіння міжкультурним спілкуванням шляхом формування й розвитку вмінь та навичок діалогічного мовлення. Питання комунікативного підходу до навчання іншомовного спілкування, зокрема навчання діалогічного мовлення, є дуже актуальним для освіти в сучасній школі.

Для навчання діалогічного спілкування слід зазначити особливості комунікативного підходу до навчання іншомовного спілкування. Серед них зазначимо такі: мова розглядається як засіб спілкування; мова вивчається через особисту діяльність учнів.

Урок іноземної мови розглядається як діяльність спілкування. Це означає відмову від домінування під час уроків формальних мовних вправ на користь діяльнісно і інтелектуально-орієнтованих завдань, котрі дають змогу вивчати іноземну мову як основний засіб міжкультурного спілкування в процесі цього спілкування. Навчання видів мовленнєвої діяльності відбувається інтегровано. Типовими завданнями є заповнення інформаційних програм, розв'язання проблем, рольова гра, симуляція. Типовими формами інтерактивності є групова й парна робота. Змінюється роль вчителя в процесі навчання. Вчитель сприяє спілкуванню, допомагає учням оволодіти мовленнєвими невербальними засобами комунікації. Змінюється ставлення до помилок. Вони неминучі й розглядаються, як свідчення процесу навчання. Рідна мова використовується зрідка, де необхідно, коли це виправдано складною ситуацією.

Мета дослідження полягає в розробці методики навчання діалогічного мовлення з використанням різних шляхів до навчання цього виду мовлення. Завдання дослідження: уточнити психологічні особливості учнів середнього шкільного віку для навчання діалогічного мовлення; визначити особливості навчання діалогічного мовлення та його функції; вивчити різні шляхи для навчання діалогічного мовлення; розробити комплекс вправ для оволодіння вмінь і навичок діалогічного мовлення.

Діалогічне мовлення характеризується певними комунікативними психологічними і лінгвістичними особливостями. Діалогічне мовлення – це процес взаємодії двох чи більше учасників спілкування. Тому в межах мовленнєвого акту кожен із учасників по черзі виступає як слухач і як мовець.

Методологічною основою навчання діалогічного мовлення є системна динамічна єдність взаємопов'язаних і взаємообумовлених ситуативних, смислових і мовних характеристик цієї форми мовлення.

Назаревич О. О.
Запорізький колегіум "Мала гуманітарна академія"
наук. кер. – Радченко О. М.

ПРОБЛЕМИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Проблема русифікації українського народу є дуже актуальною. У цей складний для єдності та народності нашої держави час украй важливо донести до кожного українця, наскільки важливим для нього є усвідомлення поняття "національні цінності". І найголовнішою народною цінністю є саме українська мова, бо без неї не буде існувати нація, а без нації зникне держава. Велике занепокоєння на сучасному етапі розвитку нашого суспільства викликає мовлення української молоді, як писемне, так і усне. Воно збідніле, перенасичене жаргонізмами, сленгізмами, словами іншомовного поход-ження. Широкого вжитку набули слова, які мають український відповідник ("прайс", "окей", "гуд", "екс-прем'єр", "екс-чоловік", "екс-дружина", "кава-брейк" т.ін.). Найчастіше молоді люди послуговуються збіднілою російською мовою або суржиком. Про мовне питання в Україні говориться багато, державна мова часто стає предметом спекуляцій політиків, але конкретних дій та результатів популяризації української мови, на превеликий жаль, можна побачити мало.

Мета: проаналізувати мовну ситуацію в Україні та в Запорізькому колегіумі "Мала гуманітарна академія" зокрема.

Завдання:

1. Розкрити поняття "мовна ситуація", "популяризація української мови".
2. Проаналізувати статистичні дані щодо мовної ситуації в Україні.
3. Окреслити шляхи популяризації української мови в ЗК "МГА".

В роботі проаналізовано статистичні дані щодо мовної ситуації в Україні, розкриті проблеми популяризації української мови серед української молоді на території України вцілому, досліджено мовну ситуацію в Запорізькому колегіумі "Мала гуманітарна академія".

Сучасна українська літературна мова не поступається своїми функціональними можливостями жодній із найбагатших і найрозвиненіших мов світу. У її лексичному запасі близько чотирьох мільйонів слів.

Отже, найголовнішим завданням нашого покоління є дбайливе ставлення до рідної мови. Ми не повинні байдуже відноситися до того, як висловлюємо свої думки, бо маємо почуття власної гідності.

Нудьга В. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Торкут Н. М.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ШЕКСПІРІВСЬКИХ АНТРОПОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Антропонім – одинична загальна назва або сукупність власних імен, що ідентифікують людину. У сучасній лінгвістиці виокремлюють такі види антропонімів як особові імена, патроніми, прізвища, родові імена, прізвиська, псевдоніми, імена тварин, криптоніми, етноніми, техноніми. Практично завжди антропонім є мовною реалією, а отже не може мати стовідсотково точного перекладу. До найбільш уживаних засобів відтворення антропонімів відносяться транскрипція (відтворення звукового малюнку слова), транслітерація (відтворення графічного малюнку слова), смисловий переклад (до нього вдаються переважно щоб адекватно передати антономазію – значуще ім'я).

Надзвичайно цікавою дослідницькою задачею є аналіз перекладу антропонімів у творах англійського ренесансного драматурга В. Шекспіра. До розгляду цієї проблематики долучалися такі українські шекспірознавці як Д. Наливайко, Н. Жлуктенко, О. Алексєєнко та Т. Некряч. Втім, поява нових перекладів зумовлює незгасаючий науковий інтерес до перекладу антропонімів, семантика яких незрідка виконує важливу характерологічну, смислотворчу чи навіть сюжетотворчу роль.

Творчий доробок митця є надзвичайно багатим як у жанровому аспекті (комедії, трагедії, історичні хроніки, романтичні драми, сонети, поеми), так і у плані хронотопу. Великий Бард досить часто переносив дію до різних країн – Італії, Ілірії, Франції, Данії тощо. Таким чином, у творах Великого Барда присутня досить велика кількість імен італійського (Leonato, Claudio, Othello, Romeo,), латинського (Julius, Agrippa, Hermia, Octavia), скандинавського (Hamlet, Osric), англійського (Richard, York, Henry, John), німецького (Rosencrantz, Gildenstern) походження. Зазвичай такі імена перекладаються або транскрипцією (Розенкранц, Гільденстерн, Леонато, Отелло), або транслітерацією (Йорк, Агріппа). Крім того, при перекладі певних антропонімів (зазвичай це імена монархів) досить часто використовуються і певні елементи доместикації. Так, відтворюючи такі імена як Claudius, Julius, Polonius, перекладачі (Л. Гребінка, Г. Кочур, В. Мисик та ін.) замінюють закінчення –ius на –ій – Клавдій, Юлій, Полоній.

Окрему проблему становлять значущі імена, до яких В. Шекспір досить часто вдається у комедіях ("Сон літньої ночі", "Як вам це сподобається" та ін.). Відтворення таких імен як Mustardseed, Cobweb, Moth, Peaseblossom, Robin Goodfellow, Nick Bottom, Peter Quince, Francis Flute, Robin Starvelling, Tom Snout, Snug потребує додаткового перекладацького хисту. Перекладач Ю. Лісняк у деяких випадках вдався до дослівного перекладу – Гірчичка, Павутинка, Метелик, Горошок, Робін Палийвода, Френсіс Дудка, Робін Замірок, Том Носик. Перекладаючи антропоніми Nick Bottom, Snug, Peter Quince, Ю. Лісняк зробив акцент на професіях їх носіїв – ткач, тесля, міхоправець.

Відтворюючи шекспірівські антропоніми, перекладач має з'ясувати специфіку кореляції імені персонажа з його характером, виявити зв'язок з хронотопом чи сюжетикою. Особливо це стосується значущих імен. Інтерпретаторові потрібно не тільки знати жанрові особливості творів Великого Барда, а й майже "увійти" в самі твори Шекспіра. Перекладаючи антропоніми, перекладачеві потрібно бути уважним, оскільки власні імена, які Шекспір дає своїм героям, є подекуди грою слів. Перекладачеві потрібно ретельно проаналізувати твір, щоб знати до якого з засобів перекладу потрібно звернутися, щоб влучно перекласти той чи інший антропонім. Великий драматург був обізнаний в багатьох сферах знань. Тому і перекладачеві потрібно не відставати від Шекспіра для того, щоб точніше і якісніше перекладати проблемні місця, зокрема антропоніми.

Попова В. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., професор Смурова Л. І.

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ЗОКРЕМА ВІДЕОКУРСІВ) В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Сучасні технології та програми ставлять перед собою набагато ширшу мету ніж просто навчання студента розумінню та володінню мовою та всіма її аспектами. Сьогодні нагальними стали активні форми навчальної діяльності на занятті, за допомогою яких могли б розкритися резервні можливості особистості й колективу, подолалися б психологічні бар'єри, загальмованість та закомплексованість студентів. Секрет успішного процесу навчання полягає в творчій співпраці з студентами, яка найяскравіше розкривається в застосуванні таких методик, як проектна робота та інформаційні технології навчання.

Для запровадження цих технологій навчання на практиці склалась певна *джерельна база*, методологічне підґрунтя якої становлять праці видатних психологів, лінгвістів і дидактів світу (Л. С. Виготський, Е. Берн, Р. Бернс, Д. К. Джонс, К. Джонсон, Дж. Дьюї, В. Кілпатрік, Р. Ладо, С. Лівінгстоун, Ж. Піаже, Р. Роджерс, Р. Скіннер, К. Славін, Т. Хатчінсон та ін.). Педагогічні й методичні питання з формування мовленнєвої компетенції розробляли і сучасні вчені-методисти О. М. Біляєв, Є. П. Голобородько, Ю. М. Караулов, Т. О. Ладиженська, Л. І. Мацько, Н. А. Пашківська, М. І. Пентилюк та ін.

Технології навчання іноземних мов мають важливе значення для забезпечення повноцінної та ефективної організації діяльності студентів із оволодіння іншомовною середою. В умовах недостатньої кількості практичних годин на вивчення англійської мови у вищих навчальних закладах та зацікавленості студентів у використанні новітніх інформаційних технологій в процесі вивчення іноземних мов є доцільним запропонувати методику формування іншомовної компетентності, яка включала б традиційні методи навчання іно-

земних мов в поєднанні з новими інформаційними технологіями, що надають можливість звільнити викладача від рутинної роботи та забезпечити студентів актуальними оригінальними текстами та інформацією, що найповніше відповідає їх уподобанням.

У вищих навчальних закладах України останнім часом постійно поширюється використання автоматизованих навчальних відеокурсів вивчення іноземної мови (ІМ), особливо англійської мови.

Комп'ютерні відеокурси допомагають студентам усвідомити певні правила, сприяють формуванню навичок говоріння, читання, аудіювання, письма. Велика кількість завдань у цих курсах побудована на матеріалах різного рівня складності, що дозволяє реалізувати індивідуальний підхід у процесі навчання англійської мови. Мультимедійні методичні курси можуть бути використані як засіб підвищення ефективності заняття, оскільки завдяки використанню в них одночасної дії аудіо і візуальної інформації, вони мають більший емоційний заряд та здатні збільшити продуктивність діяльності студентів. Слід зазначити цілий ряд характеристик, властивих тільки комп'ютерним навчальним відеокурсам:

– інтерактивність (здатність вести діалог з користувачем, тобто реагувати на запити, що вводяться користувачем, чи команди);

– включення до курсів завдань і способів діяльності, виконання яких є неможливим без використання комп'ютера;

– адаптивність (наявність засобів індивідуалізації навчання);

– нелінійність подання інформації;

– індивідуальність дизайну (можливість вдаватись до індивідуального авторського початку).

Таким чином, сучасні технології навчання іноземної мови (зокрема англійської) мають важливе значення для забезпечення повноцінної та ефективної організації діяльності студентів із оволодіння іншомовною середою.

Суханова К. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н. Москвітіна Д. А.

АНГЛІЙСЬКІ СОЦІОЛЕКТИ У ФОКУСІ НАУКОВОЇ ПОЛЕМІКИ

На сучасному етапі розвиток лінгвістики відбувається в рамках антропоцентричної парадигми, де на перший план виходить вивчення взаємодії суспільства, людини і мови. Об'єктом уваги лінгвістів стала проблема соціально обумовленої мови, кореляція між індивідуальними особливостями мови людини та екстралінгвістичною реальністю. Великий внесок в розробку проблеми взаємодії людини і її мови зробили Є. Д. Поліванов, В. В. Віноградов, Л. В. Щерба, В. М. Жирмунський, М. М. Маковський, А. Д. Швейцер П. Традгіл, Д. Крістал та багато інших.

Інтерес сучасного мовознавства до проблеми соціальної стратифікації мови реалізується в лінгвістичній парадигмі у феномені соціолекту, що є лінгвістичним варіантом мовного вжитку, характерним для певної соціальної групи і мовної ситуації; історично сформованою, відносно стійкою формою існування національної мови, яка обслуговує певний соціум і володіє специфічною лексико-фразеологічною системою, в цілому спільними з літературним стандартом фонетичною і граматичною системами, але й окремими фоно-граматичними та фонетичними відхиленнями.

Згідно з принципом, за яким загальним критерієм для соціальної стратифікації суспільства на Заході виступає матеріальне становище, що включає в себе походження, становище в суспільстві, дохід, рід занять та освіту, у Великобританії було виділено два соціальні прошарки – вищий та нижчий – та соціально марковані варіанти англійської мови, які використовують ці прошарки англійського суспільства. Пізніше внаслідок щільнішого дослідження вищого та нижчого прошарків суспільства було виявлено ряд фонетичних й граматичних особливостей, що виступають у якості стандартних та нестандартних (нонстандартних) мовних форм та трактуються як соціальні діалекти вищого прошарку (high-class English) та соціальні діалекти нижчого прошарку (low-class English).

В "Короткому Оксфордському словнику" представлено схему, яка найбільш точно описує ієрархію англійських соціолектів. До стандарту крізь призму ранжування позицій віднесено літературно-книжну мову, загальнонародну та розмовну, а нонстандарт представлено просторіччям, сленгом та жаргоном.

Кокні є одним з найвідоміших типів лондонського просторіччя, на якому розмовляють представники нижчих соціальних верств населення Лондона. Термін "кокні" використовується для позначення як людей – уродженців лондонського району Іст-Енд і представників робочих верств населення Лондона, так і властивого їм варіанту англійської мови

Типовими фонетичними особливостями кокні є ейч-дропінг – пропуск звуку [h] ("in 'ouse" – "in house", ел-вокалізація – заміна l голосними [o] або [□] (middle як [m□d□]); мауф–монофтонгізація – перетворення [a□] на [æ□], "down" як [dæ□n], "mouth як "mæ: th"); th-франтінг – вимова [θ] як [f] ("faas'nd" – "thousand") та [ð] як (v) ("bover" замість "bother"); глоутел стопінг – гортанне зімкнення □ взамість 't' ("be'uh" – "better"). До граматичних відмінностей кокні належать вживання "ain't" замість "isn't"; вживання подвійних заперечень, наприклад, "I ditn't see nuffink" та вживання "me" замість "my".

Головною особливістю кокні є римованість мови. Багато слів замінюються іншими словами або парами слів, що римуються з ними. При чому, перше слово з цієї пари часто відкидається, і мова перетворюється на справжній шифр: "Let's have a butchers at that magazine" (butcher's hook = look); "She has such long bacons" (bacon and eggs = legs).

Сучасний сленг кокні прагне римувати слова з іменами знаменитостей і відомих людей: Al Capone – telephone, Alan Minter – printer, Calvin Klein – wine, Conan Doyle – boil, Condoleezza Rice – price, Brad Pitt – fit, Britney Spears – ears, Bruce Lee – key.

Тарасенко К. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н, професор Торкут Н. М.

ПОНЯТТЯ "ПЕРЕКЛАДАЦЬКА СТРАТЕГІЯ" В СВІТЛІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ

Поняття "перекладацька стратегія", яке останнім часом доволі широко використовується у сучасному перекладознавстві, все ще залишається об'єктом наукових дискусій (Н. А. Крюков, Д. А Швейцер, Р. Мін'яр-Белоручев, В. Комісаров, Т. Казакова, Т. Дяконова, А. Злобін, Р. Василик та ін.), оскільки не існує ані загальноприйнятого визначення, ані чітко окресленого алгоритму аналізу цього явища. Це відбувається тому, що саме поняття "стратегія перекладу" має широкий синонімічний ряд: поруч з ним в сучасному науковому дискурсі можна зустріти також такі словосполучення як "манера перекладу", "стратегія перекладу", "тактика перекладу", "перекладацький почерк", "перекладацьке кредо".

Якщо розглядати "стратегію перекладу" в максимально широкому смислі, то можна помітити, що це словосполучення вживається на позначення загальних уявлень про перекладацьку працю, тобто "як потрібно перекладати" або "мистецтво перекладу" (Н. А. Крюков), "технологія перекладу" (А. Швейцер), "метод перекладу" (Р. К. Мін'яр-Белоручев), "стратегія перекладацького рішення" (Ю. Шерех). Згідно з В. Н. Комісаровим, "перекладацька стратегія" ("стратегія перекладача") існує у вигляді декількох варіантів: вибір загального напрямку дій, яким перекладач буде користуватися при прийнятті конкретних рішень; вибір характеру і послідовності дій у процесі перекладу [1, с. 33].

Відомий вчений А. Д. Швейцер, намагаючись дати дефініцію "перекладацькій стратегії" звертається до психолінгвістики, а не до перекладознавства, розцінював "стратегію перекладу" як програму перекладацьких дій. [2, с. 24]. Продуктивним у когнітивному плані є визначення, запропоноване відомою дослідницею Н. А. Дьяконовою. Вона визначає "стратегію перекладу" як "щось заплановане", "цілеспрямоване", "орієнтоване на успіх", "систематичне", "що поступово розвивається", "спрямоване на вирішення комплексної задачі". [3, с. 65–66]. Українська дослідниця А. Василик використовує термін "перекладацька стратегія" для означення "сукупності методів перекладача при відтворенні художніх текстів, що виникають під впливом і мовних, і позамовних (культурних, історико-літературних та індивідуально-творчих) чинників" [4, с. 9].

З огляду на всі приклади, наведені вище, можна сказати, що дослідники не можуть дійти згоди щодо дефініції "перекладацької стратегії". Думається, що саме А. Д. Швейцер найкраще описав "перекладацьку стратегію", оскільки він не намагався пояснити її з точки зору перекладознавства. Такий підхід можна вважати вірним тому, що кожен перекладач сам для себе визначає "програму перекладацьких дій". Проаналізувавши всі дефініції можна сказати, що "перекладацька стратегія" – це психолінгвістичний процес, під час якого перекладач ставить перед собою завдання, виконавши які, він зможе здійснити еквівалентний та адекватний переклад.

Література

1. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В. Н. Комиссаров. – Москва : Высшая школа, 1990. – С. 253–254.
2. Швейцер А. Д. Теория перевода (статус, проблемы, аспекты) / А. Д. Швейцер. – Москва : Наука, 1988. – С. 214–238.
3. Дьяконова Н. А. Функциональные доминанты текста как фактор выбора стратегии перевода: дисс. … канд. филол. наук : 10.02.20 / Н. А. Дьяконова. – Москва : МГЛУ, 2004. – 185 с.
4. Василик А. Р. Стратегія М. Рудницького в контексті історії українського художнього перекладу XX ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 / А. Р. Василик. – Львів, 2012. – 20 с.

Тищенко К. О.
Комунальний заклад "Харківська гуманітарно-педагогічна академія" Харківської обласної ради
наук. кер. – к. філол. н., доцент Пікалова А. О.

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ МЕРІ ХОВІТТ

Творчість Мері Ховітт є цікавим явищем як з погляду змісту чи поетичної форми, так і з погляду мови. Однак Мері Ховітт належить до тих англійських поетес, яким мало пощастило щодо висвітлення їх художньої творчості. Мовно-стилістичні особливості творів поетеси досі не були предметом вивчення лінгвістів. Поетична мова Мері Ховітт дуже багата мовними (лексичними, синтаксичними та ін.) і стилістичними засобами її використання.

Дослідження мовних явищ у творах Мері Ховітт має важливе значення для розвитку поетичного стилю й англійської літературної мови взагалі. Воно допомагає глибше зрозуміти стилістичні можливості англійської мови, її функціонально-диференційні особливості.

Поетичні твори Мері Ховітт змінюються у широкому спектрі. Поетеса часто звертала увагу на багато предметів, і спробувала багато стилів; але одна особливість може бути знайденою всюди – чудова природність і витончена фантазія. Мері володіла даром бачення; вона явно малювала те, що бачила. Її вірші були або, в першу чергу, для дітей, або відверто зважені як урок чи призначення.

Мері Ховітт більше відома як автор повчальних віршів, однак саме вона однією з перших зробила краєвид повноцінною дійовою особою твору. Наприклад, її ліричний вірш "Buttercups and daisies" абсолютно позбавлений дидактичного елемента. Це лише зліпок з візуального враження, покликаний передати захоплення дитини весняною природою: *"Buttercups and daisies / Oh the pretty flowers, / Coming ere the springtime / To tell of sunny hours. / While the trees are leafless, / While the fields are bare, / Buttercups and daisies / Spring up here and there"* [1].

Природа в англійській поезії знайшла художню самодостатність тільки в другій половині XVII століття. Як вказує І. О. Шайтанов, в культурі Античності, Середніх віків та Відродження людина усвідомлювала себе як невід'ємну частину природи, а тому була не в змозі поглянути на неї з боку і естетично осмислити

[2, с. 307–309]. Мері багато писала про природу, не просто про її красу, а найголовніше – про її цінність, розказувала про людські почуття, також вимальовуючи ставлення людей до оточення.

З-поміж мовностилістичних засобів для словесного означення явищ, на увагу заслуговує насамперед епітет, адже простір художнього означення в культурі взагалі й літературі зокрема є практично безмежним. Навіть добре знайомі традиційні епітети під пером Мері Ховітт набувають додаткового смислу, актуалізують найважливіше, звучать по-новому. Так, авторка характеризує любов до оточуючої природи як щось неймовірне *"I know where the blue geranium grows, / And the stork's-bill small and musky; / Where the rich osmunda groweth brown, / And the wormwood white and dusky"* [3, с. 215]. А ось ціле мереживо мальовничих епітетів, що відтворюють неповторну красу людської душі: *"And with a rigid, dying grasp, he closely held me fast, / Even as he held me when he seized, at midnight on the mast. / With humbled hearts and streaming eyes, down knelt the little band, / Praying Him who had preserved their lives, to lend his guiding hand"* [3, с. 272].

Певна кількість найбільш успішних поетичних зусиль Мері Ховітт, мають прихильність і вдячність багатьох поколінь молодих людей. Існують гарантії, що вона не тільки зробила повідомлення, але й передала цю звістку так яскраво та неймовірно, що усі люди, не тільки діти, будуть довго згадувати та цитувати слова, записані Мері Ховітт.

Література

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.storyit.com/Classics/JustPoems/buttercups.htm.

2. Шайтанов І. О. Поетичне відкриття природи / І. О. Шайтанов // Компаративістика і/або поетика: Англійскі сюжети очами історичної поетики. – Москва : РГГУ, 2010. – С. 303–365.

3. Howitt Mary. The Poems of Mery Howitt with a memoir / [published by John Locken]. – Philadelphia, 1844: http://babel.hathitrust.org/cgi/pt? id=nnc1.50196573; view=1up; seq=13.

Бильченко А. А.
Классический приватный университет
к. филол. н.

МИФОПОЭТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОЦИАЛЬНОЙ ИЕРАРХИИ В ЛИТЕРАТУРНЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЯХ О ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЕ (НА ПРИМЕРЕ РОМАНОВ Ю. СЕМЕНОВА)

Художественная литература, посвященная Второй мировой войне и, в частности, немецкой стороне конфликта, отлична высокой степенью мифологизации личностей и событий данного периода. Важным компонентом мифопоэтики подобных произведений выступает отражение социальной иерархии в терминах мифа, что соответствует упорядочению пространства и преодолению первородного хаоса в традиционной мифологии [1, с. 6–9]. Иерархические отношения в литературных произведениях о Третьем рейхе, прежде всего, затрагивают ведущих деятелей эпохи, а также различные организации и структуры: примером данной тенденции служат известные шпионские романы Юлиана Семенова “Альтернатива” (1974) [2] и “Семнадцать мгновений весны” (1969) [3].

Наиболее мифологизированной фигурой Третьего рейха в целом является Адольф Гитлер. Интерпретация его личности в романе “Альтернатива” осуществляется в аспекте военной деятельности и реализуется путем сопоставления Гитлера с Наполеоном [2, с. 374], что позволяет утвердить масштабность, исключительность и имплицитную негативность образа фюрера как верховного главнокомандующего вооруженных сил рейха и носителя идей завоевания. К этому же относится подчеркнуто гиперболизированный, “мессианский” характер самовосприятия Гитлера, представляющего себя символом, “богом” Германии [2, с. 24].

Глубоко мифологический характер репрезентации образа Генриха Гиммлера, рейхсфюрера СС, тесно связан с мифологизацией подотчетной ему структуры. Последняя охарактеризована в “Альтернативе” как “штаб-квартира зла” [2, с. 109] и, в свою очередь, соотносится с представлением о национал-социалистской Германии как о средоточии темных сил. Предательство Гиммлером Гитлера, сюжетообразующий мотив в романе “Семнадцать мгновений весны”, отражает нарушение “священного миропорядка”, закрепленного в форме вертикали власти, и соотносится с апокалипсическими мотивами грядущего краха Третьего рейха.

Традиционный мифологический образ посредника – в данном случае, между различными странами, организациями и идеологическими системами – представлен советским разведчиком Штирлицем, чья литературная репрезентация связана с мотивом “маски” и личности, что объясняется двойственным характером деятельности резидента, его одновременной принадлежностью к “злу” и “добру” [2, с. 429], Третьему рейху и антигитлеровской коалиции. Образ разведчика соответствует бинарному характеру окружающего пространства в контексте Второй мировой и способствует установлению критерия системного развития, состоящего в диалектическом взаимодействии противоположностей.

В целом, организация литературного материала путем заимствования структуры мифа способствует семантическому обогащению произведения за счет актуализации архетипического наполнения, присутствующего в традиционной мифологии.

Литература

1. Топоров В. Н. Космогонические мифы / В. Н. Топоров // Мифы народов мира. Энциклопедия : в 2 т. / [гл. ред. С. А. Токарев]. – Москва : Советская энциклопедия, 1980. – Т. 2. – 720 с.
2. Семенов Ю. С. Альтернатива // Соч.: в 8 т. / Ю. С. Семенов. – Москва : МШК МАДПР; ДЭМ, 1991. – Т. 2: Политические хроники [1941]. – С. 5–484.
3. Семенов Ю. С. Семнадцать мгновений весны / Ю. С. Семенов. – Москва : АСТ; Олимп, 2008. – 284 с.

Білоцерковець А. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Торкут Н. М.

ЖІНКА У РЕНЕСАНСНІЙ ЄВРОПІ: СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС ТА СФЕРИ ВПЛИВУ

У добу Відродження, як відомо, індивідуум проголошується найвищою цінністю світу, а основними домінантами ренесансного світогляду постають гуманізм, антропоцентризм та індивідуалізм. Ренесансна людина починає усвідомлювати, що сенс буття полягає не тільки в служінні Богу, а і в самовираженні та отриманні насолоди від життя. Такі кардинальні зміни слугують потужним інтенсифікатором зрушень у політичній, економічній, соціальній, культурній та інтелектуально-духовній сферах суспільства. В останній відчутної ваги набувають гендерно-марковані проблеми: характер відносин між чоловіком та жінкою, роль жінки у соціумі тощо. Жінка відтепер починає відігравати вагому роль у соціальному, громадянському, професійному, культурному та політичному житті.

У середньовічному соціумі у гендерній опозиції “чоловік – жінка”, перший ототожнюється з силою, активною енергією, владою, а друга репрезентує пасивність та підпорядкованість. Тож, не дивно, що у ренесансному суспільстві, у якому подібна опозиція все ще вважається нормованою, жінка не мала права брати у руки зброї. Зазвичай жінкам дозволялося супроводжувати чоловіків під час військових походів лише у якості кухарок, служниць або повій. Однак приклад хороброї Жаннаи Д’Арк надихнув велику кількість представниць прекрасної статі на самостійні військові подвиги. Серед них Катерина Сфорца (брала участь у визволенні міста Флорі) та Іполіта Фіораменті (командували військами герцога Міланського).

Без сумніву в найповнішій мірі тріумф жіночої політичної незалежності персоніфікують ренесансні жінки правительки. Серед найвідоміших можна назвати Жанну Неаполітанську (неаполітанська королева з

Анжуйської династії), Катерину Медичі (французька королева-матір), Марію Медічі (королева Франції з 1600 р.), Ізабеллу І Кастильську (Королева Кастилії з 1474 р.), Бланку ІІ Наварську (титулярна королева Наварри) та звісно Єлтизавету І Англійську.

Доцільно згадати, що Європейські жінки незрідка також вдавалися до проституції. "Представниці найдавнішої професії" були повноправними членами суспільства, маючи певні права та обов'язки. Згодом, у ренесансній Європі виникає нова професія – куртизанка. Особливістю цієї жінки було не тільки те, що вона надавала своєму клієнту сексуальні послуги за дорожчу винагороду, вона також вишукано вдягалася, мала змогу підтримати розмову, нерідко мала талант до живопису чи віршування. Серед найвідоміших куртизанок-поетес можна назвати Вероніку Франко (авторка книг "Terze Rime" (1575) та "Lettre familiari a diversi" (1580), Туллию д'Арагону (у передмові до "Il Meschino" відстоює право жінок на освіту), Каміллу Пізана (авторка мадригалів), Гаспару Стампа (авторка збірки "Rime" (1554) та ін.

Слід зазначити, що саме в добу Ренесансу жіноча творча активність значно посилюється. Так, найвідомішими італійськими поетесами є гуманістки Ізотта Ноґарола та Лаура Черета, патронеси мистецтва Лукреція Торнабуоні та Джулія Ґонзага, політичні діячки Вітторія Колона та Вероніка Гамбара. У Франціїї на ниві письменництва прославилися протофемінїстка Христина Пізанська, авторка славнозвісного "Гептамерону" Маргарита Наварська, активна політична діячка Діана де Пуатье. Першими ж англійськими письменницями вважаються середньовічні авторки Юліана із Норіджу та Марджері Кемп. Серед представниць англійської Ренесансної літератури найбільше жінок заможного походження, це Мері (Сідні) Герберт, Маргарет Кавендіш, Мері Рот та Кетрін Філіпс.

Отже, загальний характер змін, які були притаманні ренесансному соціуму також позитивно вплинув на становище тогочасної жінки. Загалом всі зміни, які стосувалися представниць прекрасної статі були позитивними. Жінка відтепер мала змогу брати активну участь у соціальному, громадянському, професійному, культурному та політичному житті.

Василина Р. С.
Запорізький національний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Торкут Н. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИКИ КОМЕДІЇ "АЛХІМІК" Б. ДЖОНСОНА

Бен Джонсон – відомий майстер слова і непримиримий сатирик, залишив вагомий слід у історії англійської драматургії. За загальновизнаною точкою зору (О. Смирнов, О. Парфьонов, М. Заблудовський та ін.) цей митець знайшов себе у комедійному жанрі, котрий приніс йому славу ще за життя та забезпечив його популярність у сучасному театрі.

Не дивлячись на те, що творча індивідуальність Джонсона опинялася у центрі уваги наукових досліджень, втім, на сьогодні не достатньо дослідженими виявляються окремі комедійні п'єси автора. Тож, метою цієї розвідки є з'ясування специфіки наративної організації комедії "Алхімік" ("The Alchemist", 1610 р.).

У п'єсі "Алхімік" Бен Джонсон представив комічний бік існування тогочасних псевдонауковців, зробивши акцент на побутовому компоненті. Дія у цьому творі розгортається на тлі конкретно змальованої житейської обстановки, точно описаних характерів і звичаїв того часу, гострих деталей і натяків на злободенні події, що наближає п'єсу Бена Джонсона до комедійної традиції Аристофана.

Дія у творі англійського митця розвивається надзвичайно динамічно, між окремими епізодами практично немає "пауз": одна сцена ніби тягне за собою наступну, демонструючи намагання автора прикути увагу реципієнта до основних перипетій. Вже з перших реплік глядач попадає в атмосферу динамічної сварки між шарлатанами Сатлом, Фейсом та їх спільницею Дол Коммон, з приводу того, хто кому допоміг досягти успіху на стезі шахрайства і хто повинен отримати "левову" частку грошей.

Композиція комедії є чіткою і виваженою, відповідає принципу загальної типізації. Конфлікт є пристрасно-напруженим, розгортається протягом всієї дії та отримує свою розв'язку наприкінці твору, фактично у фінальній сцені. При цьому сюжет грає, як і у більшості комедії Джонсона, другорядну роль, допомогає героям з повною чіткістю виявити свій "гумо́р".

У цій комедії автор продовжує ретельно реалізовувати свою гуморальну концепцію. Основним засобом типізації виступає такий спосіб характеристики персонажів як промовисті імена. Вже у йменні автором зашифровано "гумо́р" кожного з протагоністів: Subtle (*Тонкий*), Face (*Обличчя*), Dol Common (*Пересічна*), Lovewit (*Той хто любить розум*), Pertinax Surly (*Похмурий*), Tribulation Wholesome (*Благочинне нещастя*), Sir Epicure Mammon (*епікуреєць Мамон)* та ін. Персонажі виконують свої функції та демонструють навдивовижу стійкі риси характеру. Драматург яскраво і з властивім йому їдким сарказмом розкриває істинні риси своїх героїв в діалогах і репліках. Водночас, цікавим відкриттям Джонсона у цій комедії є те, що окрім персональних фіксованих характеристик, практично всіх дійових осіб тут об'єднує і одна спільна для них пристрасть, своєрідний "пангумо́р" – жага до грошей.

Центральним образом є Сатл – видатний вчений, який був водночас і великим шахраєм. Драматург змальовує типізований сатиричний імідж алхіміка, котрий має вельми химерні уявлення про світ: герой мріє про те, що духи будуть приносити йому золото, східні перли, а сам він буде присвячувати себе різним фантазіям про чуттєві задоволення, які він буде винаходити. Промови Сатла при всій їх фантастичності цілком можуть бути названі стихійно-матеріалістичними, в них міститься концепція розвитку матеріального світу, розумного оволодіння його законами і навіть перетворення світу за цими законами. Тож, алхімік у комедії Джонсона – це мрійник, котрий, втім, лише прикривається шляхетними поривами, а насправді виявляється банальним шарлатаном.

Сер Епікур-Мамон, ім'я якого можна проінтерпретувати як "любитель чуттєвих насолод, користолюбець", представлений як наївний ідеаліст, котрий абсолютизує владу магії. Втім, висміюючи цей образ, Джонсон не дотримується вузько протестантської точки зору і не проповідує недовіру до всього тілесного і мирського. Він виступає проти непрактичності та відірваності від реальності всіх прагнень персонажа. Вла-

сне, необхідно нагадати, що перемогу у комедії отримує Лавуіт, який хоча і схильний до епікуреізму, втім, не впадає у крайнощі та позбавлений порочного егоїзму.

Раціоналізм Бена Джонсона, позначається у його негативному ставленні до окультних наук, які він висловив устами такого-собі скептика Серлі.

У комедії "Алхімік" в однаковій мірі висміюється як сама жадоба збагачення, так і легковір'я, з яким люди прагнуть до нього, стаючи знаряддям у руках хижих обманщиків. Головна мета комедії Б. Джонсона – не тільки висміяти наївні прагнення персонажів збагатитися шляхом магічних ритуалів та маніпуляцій, а ще й застерегти глядача від участі у подібних містифікаціях.

Тож, очевидно, що Джонсон намагається реалізувати у комедії відому тезу "розважаючи, повчай" та шляхом типізації створити узагальнений образ певних людських та соціальних вад тогочасної Англії.

Дощенко О. Г.
Запорізький національний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Василина К. М.

СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНВЕНЦІЙ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ У РОМАНІ Л. ФІДЛЕР "ПОБАЧЕННЯ З ГАМЛЕТОМ"

Поняття "масова література", поряд з яким зустрічаються поняття "паралітература", "сублітература" виникає у XX ст., коли відбувається остаточне формування так званого "масового читача" і бурхливо розвивається "індустрія культури". Усвідомлюючи той факт, що культура "масового запиту" перетворилась на потужній фактор ринкових відносин, більшість науковців визнала, що цю категорію творів можна віднести до маргінальної сфери загальновизнаної літератури.

Такий вид чтива часто одержує назву тривіальної, розважальної, ескапістської, ринкової. Інакше кажучи, масова література в цьому розумінні є не стільки жанровим, скільки соціокомунікаційним поняттям. Коли йдеться про масову літературу, мається на увазі література "середньої" якості, призначена для "масового" читання, функції якої полягають насамперед у розважальності. Втім, проблема є набагато складнішою, ніж представлена в опозиції "високого–низького", "благородного– вульгарного".

Зокрема, останнім часом вельми популярною виявилась тенденція переосмислення відомих сюжетів та образів у масовій літературі: кодуючи текст на двох рівнях, митці досягають і комерційного успіху, і власної творчої реалізації. До числа таких творів належить роман Л. Фідлер "Побачення з Гамлетом", який реінтерпретує відомий сюжет у термінах, зрозумілих підлітковій аудиторії.

Автор роману прагне розширити межі читацької аудиторії шляхом використання формул масової літератури. Найважливішим показником у цьому контексті є вибір жанру твору, який у рамках літератури для більшості набуває неабиякої популярності. Назва роману є засобом привертання уваги читачів, які вочевидь мають певний рівень фонових знань і можуть зацікавитись побаченням із відомим персонажем, а, отже, цим автор прагне забезпечити комерційний успіх свого творіння.

На рівні сюжету спостерігаємо трансформації, що мають задовольнити смаки цільової аудиторії. Так, зокрема, зміна фокалізації, вплетення детективних ліній (історія з парфумами, що перетворюються на отруту), акцент на підліткових проблемах та любовних історіях молоді (Гамлет та Офелія, Енн та Гораціо) роблять давній текст більш цікавим та зрозумілим сучасному не вельми обізнаному читачу. При цьому у романі чітко простежується стилізація під єлизаветинську добу, прагнення модернізувати традиційний сюжет: оповідь ведеться в теперішньому часі, а історія відбувається в минулому, вчинки героїв наближені до оригінальних, а виявлення емоцій та поведінка – більш ніж сучасні, мова ж персонажів є сумішшю архаїзмів та підліткового сленгу XXI ст.

Тематика та конфлікти залишаються в межах оригінального твору, проте питання батьків – дітей, кохання – обов'язку, чоловіків – жінок розглядаються з позиції, близької сучасному читачеві. Персонажі розкриваються в процесі розгортання подій, наратор не нав'язує свої оцінки, що дає змогу відчути читачеві свою значущість у "відкритті" певної риси характеру.

Мова роману є простою, використання стилістичних прийомів – мініманізоване, практично відсутні засоби ретардації, як от психологічні та ліричні відступи, історична інформація представлена у редукованому вигляді, що ще раз доводить про прагнення автора задовольнити смаки масової аудиторії. Очевидно, що у романі письменниця намагається не лише долучити до шекспірівського дискурсу шляхом реінтерпретації відомого сюжетно-образного матеріалу, але і стимулювати молоду аудиторію до ознайомлення з вічними образами та віковими дилемами, залучити підлітків до своєрідної гри із розкодування прихованих смислів модернізованого гамлетівського сюжету.

Кондрашова Н. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Шатова І. М.

ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ МОТИВИ В РОМАНІ ДЖОНА ФАУЛЗА "КОЛЕКЦІОНЕР"

Джон Роберт Фаулз (1926 – 2005) – англійський романіст, есеїст, один із найвідоміших письменників-постмодерністів. На його творчість вплинула філософія існування, що сформувалася в Європі у XIX–XX ст. Першими до екзистенціалізму у своїх працях звернулись данський філософ Серен К'єркегор та німецький філософ Фрідріх Ніцше. У XX ст. екзистенціалізм розвивався в працях німецьких (Мартін Гайдеґґер, Карл Ясперс) та французьких (Габріель-Оноре Марсель, Альбер Камю, Жан-Поль Сартр) філософів та письменників.

Основним положенням екзистенціалізму є постулат: екзистенція (існування) передує есенції (сутності). У художніх творах екзистенціалісти прагнуть збагнути справжні причини трагічної невлаштованості людського життя.

У творах Фаулза 1960-х років знаходять художнє втілення практично всі основні положення філософії екзистенціалізму.

Роман "Колекціонер" (1963) приніс письменнику славу і став "візитною карткою" його творчості. Це історія про молодого колекціонера Фредеріка Клегга, який ловить метеликів. Отримавши таку можливість, він ловить "метелика" своєї мрії – молоду гарну дівчину Міранду, за якою він давно спостерігає. Міранда в його підвалі стає "екземпляром" колекції.

Простежимо характерні екзистенційні риси й мотиви в романі "Колекціонер".

У центрі уваги екзистенціалістів – внутрішній світ вільної особистості, яку оточували страх, самотність, страждання і смерть, що стали складовими абсурдності буття; проблема свободи особистості посідає важливе місце. На прикладі Міранди ми бачимо жагу до свободи, адже всіма засобами дівчина намагалась вирватись зі світу її утримувача. Безперечно, вона була налякана і самотня, підсвідомо розуміла, що приречена на смерть. Клегг також почувався самотнім, тому обирав собі жертви, їх страждання не породжували в ньому думок зупинитись. У цьому простежується абсурдність їхнього буття – існування у стражданні, самотності та страху з бажанням отримати свободу.

Одна з головних ідей у філософії існування є проблема вибору людини у надзвичайній ситуації. Міранда опинилась у такій ситуації і весь час повинна була вибирати, як діяти, щоб мати можливість повідомити про себе або хоча б вийти на свіже повітря. Один необережний рух або слово могли змінити поведінку її володаря. Інший приклад: під час хвороби Міранди Клегг весь час вагався – викликати лікаря чи ні, що врешті-решт призвело до загибелі дівчини.

Важлива риса екзистенційних творів – створення "межових ситуацій" (людина на межі між життям та смертю) простежується і в романі Фаулза. Міранда вмирає, хоча врятуватись було можливо, якби не страх Клегга бути поміченим та викритим.

Герой творів екзистенціалізму – самотній індивідуаліст і песиміст. Те ж можна сказати й про Клегга, цілком зосередженого на власних бажаннях і захопленнях.

Проблема відчуження ілюструється стилем життя колекціонера, життям у заміському будинку, спілкуванні з людьми "за потребою", наявність незвичного хобі, прагненням зберігати свою таємницю.

Протест проти будь-якого насильства та етичні заперечення – позиція жертви в даному романі. Дівчина намагається висловити свою незгоду бути затриманою як словесно, так і діями: спроби утекти, вдарити, обдурити, але марно.

Згідно філософії існування, особистість має протидіяти суспільству, державі, середовищу, ворожому "іншому", адже всі вони нав'язують їй свою волю, мораль, свої інтереси й ідеали. Яскравий приклад цьому – протиставлені моральні позиції героїв "Колекціонера". Фредерік намагається бути чемним, обережним і навіть турботливим, щоб Міранда закохалася в нього. Проте, для дівчини незрозумілим є факт утримання її у підвалі. Вона намагається пояснити, що в неволі це неможливо.

Найчастіше в художніх творах застосовується прийом розповіді від першої особи, наявна рефлексія, роздуми головних героїв. Окрім роздумів героїв з приводу тієї чи іншої ситуації, Міранда веде щоденник, в якому висвітлює свої найпотаємніші думки та аналізує дійсність.

Проведення історичних паралелей та аналогій (твори з підтекстом, символікою, алюзіями, подвійним змістом) також спостерігається в "Колекціонері". Фаулз невипадково зробив Клегга колекціонером метеликів: у давніх греків одне слово означало і "метелик", і "душа". Колекціонери не люблять живих метеликів. Тому Клегг ніяк не може привести створений ним ідеал у відповідність до реальності: Міранда жива, її світ – світ рухів, пошуку, творчості. Вона тип "аніми" – "душі" – одухотвореної краси. Світ Клегга – світ підпілля, замкненого простору, у якому творча особистість жити не зможе. Продумуючи план викрадення Міранди, Клегг запозичив його технологію з книги "Таємниці гестапо".

Тож, підсумовуючи все вищевикладене, можна стверджувати, що роман Джона Фаулза "Колекціонер" містить найважливіші риси екзистенційної філософії, що розкриваються завдяки вчинкам, роздумам та життєвим позиціям головних героїв.

Корнелюк Б. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Торкут Н. М.

"РІЧАРД III" В. ШЕКСПІРА В ПОСТАНОВЦІ Ю. БУТУСОВА: CONTRARIA SUNT COMPLEMENTA

Сучасні театральні інтерпретації історичної хроніки В. Шекспіра "Річард III" незрідка мають експериментальний характер. Одним із напрямків подібного креативного переосмислення цієї п'єси є поєднання трагічного модусу із елементами комікування, фарсу, пародії та буфонади. Саме такого оксюморонічного емоційного звучання набирає ця Шекспірова хроніка у постановці російського режисера театру "Сатирикон" Ю. Бутусова.

Спектакль побудований на гострих емоційних контрастах, а виконавець ролі Річарда К. Райкін вдало передає широку палітру полярних настроїв – від клоунського блазнювання до тваринної жорстокості. Річард у виконанні цього актора – неперевершений лицедій, карколомні зміни його настроїв вражають – він органічно вживається в ролі насмішливого блазня, сіяча смути, красномовного підлесника та жорстокого владаря. Зауважимо, що постановка Ю. Бутусова має ахронічний характер – ніщо в ній не вказує на історичний час, в якому відбуваються події. В центрі уваги глядача таким чином опиняється саме універсальна людська природа, в якій в усі часи химерним чином поєднувалися радість та біль, жорстокість та жалість, сміх та сльози.

Постановка сповнена фарсових та пародійно-гротескових елементів. Приміром, мати Річарда, герцогиня Йоркська, страждає від алкоголізму. Свій перший монолог Річард проголошує чистячи зуби, а у сцені обрання королем з'являється із годівничкою для голубів. Фарсову атмосферу створює також саундтрек вистави, в якому джазові мелодії поєднуються із духовими композиціями маршового типу. Поява персонажів на сцені незрідка супроводжується кумедними пластичними етюдами.

Однак велика питома вага комічного не зменшує психологічної достовірності та вмотивованості вчинків персонажів. Так, зокрема, продумана режисерська концепція примушує реципієнта повірити у можливість зваблення леді Анни горбанем Річардом. У цій сцені герцог Йоркський поєднує відверте залякування із майже гіпнотичними любовними зізнаннями. Як тонкий психолог, відчувши готовність леді Анни вибачити його, Глостер користується хвилинною слабкістю жінки і змушує залякану жертву кинутися у його обійми.

Творцям постановки вдалося також досягти органічного синтезу трагічного та фарсового начал. Так, приміром, сцена зустрічі юних принців має карнавальне звучання – хлопці, зіграні дорослими чоловіками, ведуть себе мов блазні – б'ються, грають на трубі й барабані, голосно кричать та бігають сценою. Втім, коли вони починають знущатися над Річардом – застрибують йому на плечі, посипають голову тальком, а потім закидують його колючими білими трояндами – глядач розуміє наскільки важко було герцогові зносити такі приниження. В подібному трагіфарсовому ключі показана і поява духів Річардових жертв. Початок цієї сцени має трагічне звучання – Глостер, наляканий страшним видовищем, виголошує свій покаянний монолог. При цьому його голос має дитячу інтонацію, а репліки звучать, мов завчений вірш. В цей момент Річард – не актор, а безпорадна та нещасна дитина, залишена без любові та уваги. Однак надалі починає лунати весела музика і примари пускаються у веселий танок, в який захоплюють і Річарда. Завершується сцена трагічним акордом – Глостер прокидається в сльозах відчуваючи жах, самотність та власну непотрібність.

Використання елементів буфонади дозволило творцям постановки показати моменти смерті персонажів прямо на сцені. Так, Кларенса Річардові найманці обливають червоним вином із келихів, Гастінгса ще живого поступово загортають у старі газети, а вбивство принців починається як дитяча гра – битва подушками.

Думається, що поєднання смішного та страшного дозволяє ще рельєфніше виділити вічне протистояння доброго та злого начал, показуючи як легко завдати біль або ж вчинити страшний злочин. Втім, така легкість неодмінно карається, що й підтверджує доля Річарда Глостера.

Лящова Ю. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н. Москвітіна Д. А.

ІСТОРІОГРАФІЧНА МЕТАЛІТЕРАТУРА У ФОКУСІ СУЧАСНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТА

Історіографічна металітература є одним з найпопулярніших жанрів красного письменства сьогодення. Нові трактування давно минулих подій, зображення відомих персоналій у новому, подекуди несподіваному, ракурсі – все це привертає увагу читачів, критиків і дослідників. Історіографічна література створюється за принципом поєднання опису реальних подій та письменницької фантазії. Головними героями творів П. Акройда, А. Байєтт, Дж. М. Кутзеє стають реальні історичні особистості, поміщені у напівісторичний, напівфікціональний контекст. У літературознавстві наразі точаться дискусії з приводу того, чи можна вважати таку літературу достовірним історичним джерелом, та де повинна бути межа між так званою "історичною правдою" та авторським вимислом.

Так, наприклад, американський дослідник Д. Карр вважає, що історія взагалі не сумісна з художньою літературою, що це протилежні поняття. Цю позицію він аргументував тим, що історія зображує реальні події, тобто, події, які справді мали місце в історії, а художня література – події, яких насправді ніколи не було [1].

Дослідник О. М. Лобін вважає, що зовсім недавно історичний роман міг слугувати читачеві адекватним засобом вивчення історії, а вже сучасні автори віддають перевагу творчому вимислу і можуть самі "формувати закономірності історичного розвитку" [3].

А от історик Т. О. Чорноверська має повністю протилежну думку. В одній зі своїх праць дослідниця зазначила, що твори художньої літератури – це пам'ятки своєї епохи, а тому вони є повноправними історичними джерелами [5].

Український дослідник О. Погорєлов теж поділяє таку думку і визнає художній твір історичним джерелом. Він вважає, що, незважаючи на художній вимисел, літературні твори є здобутками писемності і мають велике соціальне значення, бо відображають суспільну свідомість та передають від покоління до покоління моральні, філософські й інші соціальні цінності [4].

Дослідниця А. Ю. Ковальова також торкнулася проблеми використання художнього твору як історичного джерела. Вона вважає, що художня література має дуже своєрідну рису – вона може відобразити нематеріальні, іноді майже невловимі, але від цього не менш діючі фактори історичного процесу. Саме ця риса особливо важлива при з'ясуванні внутрішньої правди епох, які, наприклад, відрізняються особливим трагізмом. Деталі побуту, одежі, мовлення, традиції, вірувань та ін. дозволяють побачити і зрозуміти дуже багато фактів та деталей про той час, що описується у творі [2].

Література

1. Carr D. Time, Narrative and History [Electronic resource] / D. Carr. – Bloomington : Indiana University Press, 1986 (I–III). – Mode of access: http://www.socionauki.ru/journal/articles/131881.
2. Ковальова А. Ю. Произведения художественной литературы начала XX века как исторический источник [Електронний ресурс] / А. Ковальова. – Режим доступу: http://urokiistorii.ru/3141.
3. Лобін О. М. Литература и история: изображение истории в современной беллетристике / О. Лобін / Личность. Культура. Общество. – 2009. Том XI, вип. 4, № 51–52. – 453–457.
4. Погорєлов О. Художня література як історичне джерело для вивчення деяких аспектів історії першої світової війни [Електронний ресурс] / – Режим доступу: http://history.org.ua/JournALL/xix/9/11.pdf.
5. Черноверська Т. О. Художественная литература как исторический источник: материалы к коллоквиумам по художественной литературе [Електронний ресурс] / Т. Черноверська. – Режим доступу: http://prepod.nspu.ru/mod/resource/view.php? id=22995.

Приходько О. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Торкут Н. М.

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО ДІАЛОГУ ОСКАРА ВАЙЛДА З ВІЛЬЯМОМ ШЕКСПІРОМ

Шекспірівський дискурс як літературний, культурний і мистецький феномен – явище багатогранне. Особливо плідними у цій сфері видаються наукові і творчі пошуки співвітчизників Барда. Вирішенням "шекспірівського питання" займалися і займаються не лише науковці, а й літератори. Письменник-естет Оскар Вайлд (1854–1900) не став винятком. Його фігура вважається не менш культовою, ніж фігура самого Шекспіра. Вайлд був палким прихильником Шекспіра, а його твори насичені відповідними настроями, відсилками, алюзіями.

Особливості рецепції постаті Шекспіра Оскаром Вайлдом зумовлені його приналежністю до такої літературної течії, як естетизм. Поетика Краси була головним чинником, що спонукав англійських естетів XIX ст. до вивчення Шекспіра. Теоретики естетизму Джон Раскін та Волтер Пейтер, дотримуючись протилежних поглядів на природу та роль мистецтва, сходилися на думці, що Вільям Шекспір залишається центральною фігурою культурно-історичного процесу в Англії. Аналізуючи та критикуючи різноманітні суспільні, філософські та культурні явища сучасності, представники естетизму неминуче приходили до проведення паралелей із єлизаветинською епохою, а час правління королеви Вікторії називали Другим англійським Ренесансом. Твори Шекспіра цікавили критиків і митців як самостійний об'єкт дослідження і як джерело натхнення.

Так, специфіка рецепції та рефлексії постаті Вільяма Шекспіра Оскаром Вайлдом має два основні аспекти. Можна розглядати шекспірівські мотиви і образи у сприйнятті Вайлда-критика і Вайлда-художника.

Глибокий аналіз Вайлдом творів Шекспіра і використання різноманітних шекспірівських елементів у власних творах свідчить про те, що Великий Бард був культовою фігурою для лідера естетів. Письменник вбачав у Шекспірі силу, здатну змусити реальність підкорятися законам Краси, адже ніхто з англійських літераторів не відобразив так повно картину життя своєї епохи за допомогою мистецтва, як Шекспір, при цьому змусивши усі наступні епохи оцінювати єлизаветинську Англію саме крізь призму його творів.

Шекспірівський вплив у літературній спадщині Оскара Вайлда присутній на двох рівнях – концептуальному та методологічному. Науковці наголошують на подібності життєвого і творчого шляхів двох авторів. Проте стверджувати, що у творчості має місце саме наслідування Вайлдом Шекспіра, не можна.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що Оскар Вайлд є апологетом генія епохи Відродження Вільяма Шекспіра. Творчий діалог найвидатніших представників англійської літератури єлизаветинської та вікторіанської епох являє собою невичерпний матеріал для досліджень.

Семенова У.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Шатова І. М.

ФЕНТЕЗІЙНО-ГРОТЕСКНИЙ СВІТ ТРИЛОГІЇ ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА "ВОЛОДАР ПЕРСНІВ"

Термін "гротеск" означає дивний, химерний, фантастичний чи ексцентричний. Він часто використовується для опису дивних або викривлених форм, таких як маски на святі Хелловін або гаргулії на соборах. Гротеском називають такий художній образ, в якому свідомо порушуються норми життєвої правдоподібності, підкреслено протиставляються реальне та ірреальне, ті чи інші сторони зображуваного змальовуються у фантастично перебільшуваному, загостреному вигляді. Можна виокремити багато форм гротеску, наприклад: карнавальний, готичний, романтичний, соціально-психологічний, політичний, трагічний, комічний, сатиричний, оніричний і багато інших. Трилогії Дж. Р. Р. Толкіна "Володар перснів" притаманний фентезійно-гротескний світ, який характеризує його жителів, ландшафти, його природний і тваринний світ.

Один з головних героїв трилогії – гобіт на ім'я Фродо. Це низькоросла людиноподібна істота, через малий зріст гобітів називають "полуросликами". На відміну від гномів, у більшості гобітів немає бороди. Вони також не носять чобіт, бо в них на ногах від природи товста жорстка шкіра та густе буре хутро. Вони кучеряві, пальці рук довгі, обличчя життєрадісні; живуть в маленьких хатинках.

Ельфи Толкіна значно відрізняються від традиційних казкових створінь. Вони високі (одного росту з людьми), а головною ознакою відмінності "дивного народу" від людської раси є їхні вуха – видовжені, з гострими кінчиками. У Середзем'ї існує декілька видів ельфів: вищі ельфи – Елрод, Галадріель, Арвен; лісові ельфи – Леголас, Трандуїл, морські ельфи – Кірдан Корабел і його підданці.

Крім добрих створінь, зображених у дещо викривленій подобі, у міфопоетичному світі Дж. Р. Р. Толкіна існують ще й їхні антагоністи – орки, гобліни, людські племена, опис яких увиразнюється саме за рахунок використання гротеску. Орки – це злі істоти, які живуть у Середзем'ї і служать Саурону і Саруману. Орки мають гуманоїдоподібну будову тіла, розмірами з людину, але їхня зовнішність від природи потворна. Щоб увиразнити апріорі злу природу орків, письменник зображує їх брудними, відразливими, надміру агресивними – тобто, значно примітивнішими за ельфів та гобітів. Примітивізм орків оприявнюється ще й у функціональному навантаженні цих персонажів – протягом трьох книг роману орки практично не зображуються як окремі індивідуальності – лише як натовп, що штурмує ту чи іншу твердиню. Поодинокі випадки персоналізації орків (Гришнакх, Шаграт) лише доводять, наскільки гротескно примітивними, грубими, жадібними, злими є ці створіння.

Своєрідною цивілізаційною ланкою між агресивним примітивізмом орків та універсальною красою та мудрістю ельфів є гноми – істоти невеликого зросту, зі вкритими бородою обличчями. Вони поєднують у собі любов до прекрасного та доцільного (гноми – вправні ковалі, ювеліри і зброярі), притаманну ельфам, із жадібністю, недовірливістю, грубістю, притаманну оркам. Вочевидь, саме підземне життя спричинило таку подвійну, гротескну природу їх натури.

Втім, найбільш гротескний персонаж трилогії – це Голлум: дивна істота блідого кольору, колишній гобіт, який втратив "гобітське" обличчя і перетворився на цілковитого раба чарівного персня. Гротескний

характер цього персонажа реалізується, передусім, завдяки наявності у нього психічного розладу – роздвоєння особистості, завдяки якому він постає водночас підступним і жалким, агресивним і співчутливим, комічним і трагічним.

Душі мертвих королів з'являються у Білих Горах, у минулому це живі люди, які там мешкали. Зображені кістяками з білими очима, засохлою шкірою та обдертому одязі. Живі дерева виглядають як звичайне дерево, але з руками та ногами з деревини. Слони з бивнями, як мамонти. Назгули, теж мертві, – слуги Сарумана. Величезні павуки (Шолоб та інші).

Неоміфологічні гротескні істоти створюють своєрідний легендарний світ Середзем'я, світ Толкіна, світ міфологічного, фентезійного гротеску.

Сопіна О. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Торкут Н. М.

МЕХАНІЗМ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТВОРЧОСТІ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Позакласна робота сьогодні виступає одним із потужних інструментів формування особистості учня і водночас продуктивною стратегією засвоєння знань, розвитку умінь та навичок. Творчість Вільяма Шекспіра постає навдивовижу плідним ґрунтом для створення і апробації найрізноманітніших форм позакласної діяльності вчителів зарубіжної літератури та англійської мови. До традиційних форм відносяться олімпіади, робота театральних чи перекладацьких гуртків, літературні вечори, філологічні тижні, випуск спеціалізованих стінних газет чи передач шкільного радіомовлення, театральні вистави.

Велику популярність серед учнів мають позакласні заходи змагального характеру на кшталт: літературний турнір, вікторина по певному літературному твору чи художній спадщині митця, конкурс на кращого виконавця поетичного тексту або на кращий переклад іноземного твору рідною мовою, брейн-ринг, питання якого фокусуються навколо проблематики, пов'язаної з життєвим і творчим шляхом літератора.

Останнім часом з'явилося чимало оригінальних форм позакласної роботи, які пов'язані з залученням новітніх інформаційних технологій (комп'ютер, планшет, інтернет, проектор, інтерактивна дошка, відеокамера, мобільний телефон та ін.). Творче ставлення вчителя до застосування інформаційно-комунікаційних технологій відкриває широкі можливості для розвитку креативного потенціалу учня. Так, приміром, при вивченні творчості Вільяма Шекспіра на уроках англійської літератури чи зарубіжної літератури доцільно використовувати створений під час позакласної роботи інтелектуальний продукт як віртуальна екскурсія. Учні під час засідання літературних гуртків чи творчих груп обговорюють можливості підготовки цікавої країнознавчої інформації, пов'язаної з життям і творчістю англійського драматурга, а також розробляють формат його репрезентації. Це може бути відеопрезентація, присвячена біографії Шекспіра (продуктивним тут буде використання матеріалів, пов'язаних зі Стретфордом-на-Ейвоні, театром "Глобус", церквою Святої Трійці, де похований драматург та ін.) Доволі цікавим може виявитися віртуальна екскурсія по місцях, які певною мірою корелюються з текстами Великого Барда (зокрема, спираючись на книгу Пітера Вайля "Геній місця", можна підготувати відеоряд, який дозволить учням ознайомитися з Вероною, де "відбуваються" події трагедії "Ромео і Джульєтта", замком Ельсинор, де розгортаються події трагедії "Гамлет" чи пройти Лондонськими місцями, які згадуються у шекспірових хроніках та комедіях). Ідея подорожі залами музеїв може використовуватись при підготовці "Портретної галереї", в якій буде зібрано всі портрети, скульптури, пам'ятники та меморіальні дошки, присвячені Вільяму Шекспіру та персонажам його творів. Учні, які навчаються в музичних школах, здатні підготувати аудіопідбірку "Шекспір у музичному мистецтві", що покликана розширити уявлення про інтермедіальний потенціал творів англійського генія.

Протягом року доцільно проводити перегляди відомих екранізацій шекспірових творів з наступним обговоренням, написанням рецензій чи компаративних аналітичних розвідок. Робота такого "Шекспірівського кінозалу" може завершуватись інтелектуальним турніром між учнями різних класів чи шкіл, які мають досвід перегляду шекспірівських фільмів.

Сьогодні одним із найбільш інтригуючих питань біографічного шекспірівського дискурсу є проблема авторства, тож варто провести презентацію аналітичних проектів "Pro et Contra", які ознайомлять з антистредфордіанством та дозволять сформувати в учнів адекватне його сприйняття.

Степанченко Д. С.
Запорізький національний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Василина К. М.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАРАТИВНОГО ПРОСТОРУ В РОМАНІ З. ФІЦДЖЕРАЛД "ВРЯТУЙ МЕНЕ, ВАЛЬС" (1932 Р.)

Жанр автобіографії набирає все більшої популярності як серед письменників, так і серед читачів. Перші прагнуть виразити себе через призму ідеалізації власного образу та, певним чином, закарбувати своє ім'я в історії. Другі ж знаходять більш привабливим ознайомлення, як вони гадають, із реальною історією, хоча кожен автобіографічний роман завжди містить в собі певну частку художнього вимислу.

Вивченню особливостей автобіографічного письма присвячено немало наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких Бахтін 1975; Гінзбург 1977; Пушкарьова 2000; Голфаст 2003; Gusdorf 1956; Legeune 1975; Szavai 1984; Den Toonder 1997; Iser 1991 та інші.

Не дивлячись на наявність різноманітних поглядів на специфіку автобіографічної літератури, до сьогодні не існує цілісного, ґрунтовного теоретико-літературного дослідження всіх аспектів поетики жанру літературної автобіографії. У цьому контексті роман З. Фіцджералд "Врятуй мене, вальс" є вельми цікавим об'єктом для вивчення завдяки синтезу рис притаманних автобіографії та тих, що даному жанру не властиві.

Сучасні вчені виділяють кілька типів нарації. Наприклад, В. А. Андрєєва пропонує критерій виявлення оповідача в тексті пов'язаний з граматичною формою його вираження, а саме – з показником особи, від якої ведеться розповідь (перша чи третя особа). Слід, однак, відзначити, що за будь-яким автобіографічним твором стоїть перша особа, навіть якщо вона в ній не позначена. Тому більш точним був би вираз "оповідання про третю особу" (а не від третьої особи) [1, с. 192].

Треба нагадати, що традиційною формою оповіді у автобіографії є розповідь від першої особи, а у романі З. Фіцджералд "Врятуй, мене вальс", який заснований на автобіографічних алюзіях, естетичним та ідейним центром оповіді виступає всезнаючий оповідач, що знаходиться поза фабульним простором. Тобто йдеться про об'єктивізовану розповідь, в якій усі герої (в мовленні оповідача) позначаються формами третьої особи.

Такий оповідний прийом допомагає автору зберегти певну дистанцію від презентованого матеріалу, уникнути надмірного ототожнення головної героїні та автора. Це досить незвичний прийом для автобіографічного твору. Можна припустити, що автор відокремлює оповідача та головну героїню з метою об'єктивності відтворення образів та зображення подій роману. Всі герої та події характеризуються прямо і це дає змогу читачеві відчути загальну атмосферу роману та розкрити характер як головної героїні, так і другорядних персонажів.

Правила побудови художніх текстів, де оповідач, що не протиставлений авторові, знаходиться над фабульними подіями, передбачають, що такий оповідач знає все, що відбувається в будь-якій точці фабульного простору та має право вільно переходити від одного персонажа до іншого, забігати наперед та повертатись назад. У романі "Врятуй мене, вальс" наратор постійно переключає сцени, але робить це досить плавно та доречно. В одну мить читач переживає смерть батька з дорослою Алабамою, а в наступну вже занурений у спогади про її дитинство.

Отже, З. Фіцджералд у романі "Врятуй мене, вальс" обрала нарацію від третьої особи, що є досить нехарактерним для автобіографічної літератури, однак у поєднанні з іншими ознаками жанру художньої автобіографії, що реалізуються у романі, даний синтез робить твір у певному сенсі неповторним та цікавим для прочитання.

Література

1. Андреева В. А. Литературный нарратив: текст и дискурс / В. А. Андреева // Санкт-Петербург : Норма, 2006 – С. 186.

Яценко Н. Г.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – викладач вищої категорії Лапіна А. О.

ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ. ХУДОЖНЄ СЛОВО ПИСЬМЕННИКІВ РІДНОЇ ЧЕРНІГІВКИ

Актуальність обраної теми. Література рідного краю є складовою навчальних програм з української літератури. Урок "Література рідного краю" має на меті ознайомлення з письменниками-земляками та їхніми творами. У державних вимогах до рівня навчальних досягнень учнів передбачено, що учень вміє самостійно характеризувати твори письменників-земляків, висловлювати свої судження про них. Ми, як майбутні учителі, маємо виробляти особистісне ставлення до творчої спадщини представників письменства нашої малої батьківщини, розвивати вміння висловлювати власні думки про автора твору, героїв, художні образи, розвивати логічне та образне мислення, культуру мовлення та читання, виробляти уміння бачити й цінувати красу і самобутність рідної землі.

Проаналізувавши літературні джерела, а саме: "Письменники Запорізького краю" (Запоріжжя: Хортиця, 2002), "Література рідного краю: Навчально-методичний посібник" (Упорядник Корицька Г. Р., – Запоріжжя: Просвіта, 2002), часопис "Хортиця", я не знайшла в них жодного імені літераторів моєї рідної Чернігівки. Отож, *об'єктом дослідження* я обрала літературний процес Чернігівки і Чернігівського району Запорізької області.

Предмет дослідження: життєвий шлях, творчий доробок, мова творів письменників-чернігівчан.

Завдання мого дослідження:

– вивчити життєвий шлях, творчий доробок митців слова Чернігівки і Чернігівського району;
– систематизувати зібраний матеріал про письменників;
– вчитися аналізувати й самостійно оцінювати твори;
– проаналізувати особливості мови творів (художні засоби, лексику, синтаксис, фоніку);
– дібрати твори, які можна використати у початковій школі на уроках рідної мови, читання, у позакласній роботі.

Наприклад, казка Катерини Яковенко "Як заєць лисицю перехитрив" має таке виховне значення: не довіряй тим, кого погано знаєш; цінуй родину, прислухайся до думки рідних; будь справжнім другом, допомагай друзям у біді.

Цей твір цікавий також особливостями мови. Автор використовує образні слова, вирази, такі як "шукай вітра в полі", "на носі холодна осінь", "відлягло від серця", "нехай і честь знає". Є стилістично забарвлені слова (дощ хльоскав, жбурнув мішок). Авторка дібрала багато синонімів до слова "лисиця": пишнохвоста, Петрикіївна, лиска, крутійка хвостата, бісова личина.

Я опрацювала збірку оповідань і казок Катерини Яковенко, збірку "Над Чернігівкою небо голубе". На основі зібраного матеріалу складатиму сценарій виховного заходу про літераторів Чернігівки, який можна буде використати на уроках читання або у позакласній роботі.

Література

1. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська література. 5–9 кл. – Перун, 2005.
2. Українська література. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів 10–11 кл. – Грамота, 2011.
3. Література рідного краю : навчально-методичний посібник / упоряд. Г. Р. Корицька. – Запоріжжя Просвіта, 2002.
4. Письменники Запорізького краю. – Запоріжжя : Хортиця, 2002.

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК МОВА СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Аліфьорова І. О.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія
наук. кер. – викладач Кобзєва О. О.

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕТЕРМІНАТИВІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Проблема використання та властивостей детермінативів завжди мала для дослідників особливе значення. Це відбувається тому, що проблема того, відносити ті, чи інші слова до розряду детермінативів існувала завжди. Так вона існує і зараз. Поняття детермінативів в разні час досліджували П. Кристоферсен (1939), О. Есперсен (1949), К. Крушельницька (1961), І. І. Ревзін (1978), М. М Галинська (1964), Є. В. Падучєва (1976), Є. Кінан (1982).

Іменник, як повнозначна частина мови, має значення предметності. Предметність – це граматичне значення, завдяки якому словесні одиниці – назви як предметів, так і абстрактних понять, дій, властивостей функціонують в мові подібним чином з назвами власне предметів. Субстантивна група – група слів, яка слугує підметом, комплементом або доповненням при прийменнику. Також називається іменною фразою.

В англійській мові існує два способи використання субстантивної групи. Субстантивна группа може бути використана для означення кого-небудь або чого-небудь, при цьому тому, хто говорить, відомо що людина, на яку направлена мова, розуміє, про кого або про що іде мова. Цей спосіб означення кого-небудь або чого-небудь називається конкретизуючим. З іншого боку, субстантивна група може використовуватися для означення кого-небудь або чого-небудь, що належить означеному типу людей або предметів, без означення того, хто і що конкретно мається на увазі. Такий спосіб означення кого-небудь або чого-небудь можно назвати загальним.

Для диференціації цих двух типів використання субстантивної групи використовується особливий клас слів, котрі називаються детермінативами.

Детермінативами називають категорію мовних елементів, функцією яких є синтаксично відноситися до іменника, з яким вони утворюють основу номінальної синтагми (чи групи).

Роль детермінатива – актуалізувати іменник у мовленнєвій ситуації. Як відзначав ще Ш. Баллі, актуалізувати поняття означає ототожнити його з реальним уявленням мовця. Вказівні демонстративи, якими є прикметники та займенники, відносяться до якісних детермінативів. Лінгвісти, вказуючи на спільні ознаки детермінативів, зазначають, що іменник надає номінальній групі категоріальний статус і наділяє його конкретним змістом, а детермінативи визначають його.

Дослідники практично єдиноголосно кваліфікують поняття “детермінатив”, але такої одностайності не спостерігається у наповненості классу детермінативів відповідними елементами. До списку детермінативів включають або не включають артиклі, різні розряди займеннкиів, іменники у присвійному відмінку, кількісні та якісні числівники. При цьому один й той же критерій у більшості випадків слугує як для зарахування слова до детермінативів, так і для відмови сприймати його в цій якості.

Не дивлячись на значну кількість наукових досліджень, системної характеристики функціонального класу детермінативів, яка б враховувала специфіку цього розряду слів, які виступають в ролі семантичних операторів в процесі комунікації, до останнього часу не проводилося і тому проблема вивчення функціонування детермінативів залишається актуальною і на сьогоднішній час.

Волкова І. В.
Запорізький колегіум “Мала гуманітарна академія”
наук. кер. – Сичова О. М.

СТАНОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ДИНАСТІЙ, ЇХНЯ РОЛЬ У РОЗВИТКУ КРАЇНИ ТА МОВИ

Ця дослідницька робота присвячена дослідженню англійських династій та встановленню їхньої ролі в розвитку країни та мови.

Об’єднане Королівство Великобританії є однією з найрозвинутіших держав світу з потужною економікою та промисловістю на чолі з королевою Єлизаветою. Таким чином, доцільним є вивчення історії монархії та англійської мови в період правління різних династій.

Серед перших видатних англійських династій слід виділити Саксонську (Уессекську). З неї починається історія формування сучасної Англії. Нормандська династія зробила внесок своїм правлінням в англійську мову, принісши з собою нормандський діалект французької мови. Таким чином утворився англо – нормандський діалект.

Епоха правління Плантагенетів супроводжувалася зародженням характерної англійської культури та мистецтва, змінами у правовій галузі.

За часів династії Ланкастерів слід відмітити значні лексичні, фонетичні та морфологічні зміни в англійській мові.

Тюдори прийшли до влади внаслідок перемоги у війні Алої та Білої рози та втрималися на престолі на більш ніж століття. Тоді ж відбулося багато досягнень та змін в мові. Зокрема, початок ново англійського періоду розвитку мови, книгодрукування, впорядкування англійського правопису, твори Шекспіра, переклад Біблії на англійську.

Період правління представників Стюартів став важким для країни через їх спроби встановлення королівського шотландського абсолютизму.

Але за часів їх Реставрації було вдосконалено правову систему Британії (прийняті Хабеас корпус акт та Білль про права).

Єдиний представник Оранської династії у Британії – Вільгельм III Оранський – провів низку реформ, які заклали основи політичної та господарської системи країни.

Правління Ганноверів стало періодом посилення парламентаризму та послаблення королівської влади, встановлення демократії у Великобританії. За їх часів відбулася промислова революція та стрімкий розвиток капіталізму.

За часів Саксен-Кобург-Готської династії відмічається посилення політичної активності населення, соціалізму та фемінізму, бурхливий промислово-технічний розвиток.

В 1917 році Саксен-Кобург-Готська династія була перейменована у Віндзорську. Вона, власне, є правлячою дотепер.

Таким чином, представники англійських династій по-різному вплинули на формування та розвиток Великобританії в усіх її сферах, що і позначилося на сучасному благоустрої країни та її статусі однієї з найвпливовіших країн світу. Цим і пояснюється висока популярність англійської мови на сьогоднішній день.

Гречко О. В.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. – к. філол. н., доцент Пікалова А. О.

ФОМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА СЕРЕДНЬОМУ СТУПЕНІ НАВЧАННЯ

На сучасному етапі розвитку суспільства іноземна мова стала повною мірою усвідомлюватися як засіб спілкування, взаєморозуміння і взаємодії людей, залучення їх до іншої національної культури з метою розвитку інтелектуальних здібностей особистості. Мова як засіб спілкування виникла й існує, насамперед, як звукова мова, тобто основою будь-якої мови є звук, і володіння звуковим будовою мови (наявність його вимовних навичок) є обов'язковою умовою спілкування в будь-якій його формі.

Питання формування слухо-вимовних навичок розглядали: Соловова О., Гальскова Н., Ніколаєва С., Зимова І., Панова Л., Андрійко І., Тезікова С. та ін. Але недостатня, на наш погляд, увага спеціалістів до проблем протиріччя між вимогами школи до слухо-вимовних знань та умінь учнів і їх реальним рівнем знань, визначило вибір теми дослідження – "Фомування аудитивної компетенції учнів середніх класів на уроках іноземної мови".

Мета нашого дослідження – вивчити особливості формування компетенції в аудіюванні в учнів середніх класів, підібрати комплекс вправ, що найбільш відповідає психологічним та мовним здібностям дітей цього віку.

Фонетичні труднощі розмовного мовлення вважаються основними труднощами аудіювання. Основними фонетичними труднощами аудіювання є труднощі, пов'язані з інтонацією, логічним наголосом і темпом мовлення.

На середньому етапі навчання, важливо не тільки підтримувати сформовані слухо-вимовні навички, а й продовжувати їх вдосконалення. До системи вправ для навчання аудіювання входить одна з підсистем: вправи для формування мовленнєвих навичок аудіювання, до якої включають групу вправ для формування фонетичних навичок аудіювання (фонематичного та інтонаційного слуху). Наведемо приклади таких вправ заснованих на аутентичних матеріалах, що дозволяє передбачити й уникнути появи можливих фонетичних труднощів будь-якого порядку.

Створити невимушене оточення на уроці допомагають аутентичні матеріали, як Tongue Twisters (скоромовка), Knock, Knock' Jokes (стук-стук жарти) чи Limericks (жартівливі віршики з п'яти рядків).

Tongue Twisters або скоромовка – невід'ємний елемент дитячої поетизації мови, малий жартівливий фольклорний жанр. Вона побудована на "поєднанні звуків, які утруднюють швидку вимову слів" [Большая советская энциклопедия / под ред. Б. А. Введенского. – 3-е изд. – 1960. – Т. 8. – С. 555].

Робота над скоромовками проводиться у кілька етапів. Перший етап – презентація. Учитель вимовляє скоромовку спочатку швидко, (показує зразок мовлення), а потім–повільно, вправляючи учнів у чіткій та правильній вимові важких звуків. Другий етап – власне робота над скоромовками. Варіантом роботи з короткими скоромовками (наприклад *Truly rural…; Red lorry, yellow lorry…; Please pay promptly…)* може стати організація учнів таким чином, коли кожен по черзі в швидкому темпі проговорює пару слів. *Truly rural (student 1). – Truly rural (student 2). – Truly rural (student 3)… Red lorry (1) – yellow lorry (2) …*

Вправляння може бути організоване при розподілі дітей на дві групи. При роботі зі скоромовкою *She sells sea shells…* Перша группа буде називати все слова зі звуком /s/ інша половина /ʃ/ *She (group 1) – sells (group 2) – sea (1) – shells (2) – by the (teacher) – sea (2) – shore (1).*

Все це сприяє автоматизації артикуляційних рухів, формуванню артикуляторної бази фонем, як у цілому, так і для кожного звука окремо. При ознайомленні з новим звуком текст скоромовки служить вихідним матеріалом для виділення звука, який вивчається.

Мета проведення вправ на основі Knock, knock jokes – допомогти учням вдосконалити рівень розуміння чужої мови. Knock, knock jokes – це жарт, що передбачає участь двох людей, один з яких, ініціатор жарту, провокує другого задавати стандартні для жарту питання, щоб потім на них відповісти.

Методика запровадження даної вправи скадається з трьох кроків: ознайомлення, вправляння, контрольта корекція. Якщо учні ще не знайомі з Knock, knock jokes, варто продемонструвати декілька прикладів: *Knock, knock. / Who's there?/ Police. / Police who?/ Police open the door… Knock, knock. / Who's there? / Michelle. / Michelle who?/ Michelle had a big crab inside it.*

У першому прикладі іменник *police* при вимовляні схоже на *please* (*Please open the door*). В другому *My shell* перетворюється на *Mi shell* (що схоже на ім'я *Michelle*) в швидкій мові. Необхідно написати на дошці ці приклад та розіграти з учнями в парі. Вчителю необхідно взяти частину Knock, knock. Наступний крок – повторення діалогу вдруге без опори на дошку. Подальша робота передбачає організацію учнів в пари, для вправляння за домогою опори на вже інші жарти. Учень, який відповідає на Knock, knock не повинен бачити тексту жарта.

Таким чином, за допомогою вивчення та аналізу особливостей формування аудитивної компетенції проаналізовано найбільш ефективні вправи, з використанням аутентичних матеріалів. Фонетичні вправи, засновані на таких видах матеруалу дозволяють, відпрацювати окремі звуки іноземної мови, передбачають систематичне відпрацювання інтонаційних моделей, відтворення комунікативних ситуацій і синхронного розуміння розмовної мови і знайомство з різними стилями вимови, що загалом сприяє формуванню іншомовної мовленнєвої компетенції на середньому етапі навчання.

Гусакова Н. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – викладач Попова В. Ю.

РОЛЬ І ВЖИВАННЯ СЛЕНГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Багато сотень років тому існував один варіант "чистої" англійської мови. З плином часу мова поширювалася на різні території, серед різних верств населення, народностей в процесі освоєння нових земель. Кожна нація вносила свої елементи в англійську мову. Так звані, місцеві варіанти.

Крім того, люди намагалися в розмовній мові зробити мову простіше, скоротити ті чи інші слова. Молодь, у свою чергу, прагнула відокремитися, створити свою мову, відмінну від мови дорослих. Так в англійській мові народжувався (і продовжує це робити) сленг, як відображення прагнення до стислості, влучності і виразності мовлення. Деякі дослідники вважають, що частка сленгу в англійській мові – близько третини всієї розмовної мови.

Що ж таке сленг? Це – експресивно і емоційно забарвлена □□лексика розмовної мови, яка відхиляється від прийнятої літературної мовної норми.

Отже, сленг – частина розмовної мови. Звичайно, якщо Вам потрібно написати діловий лист або доповідь англійською мовою, сленгових виразів слід уникати. Але повноцінно спілкуватися без нього дуже складно.

Треба розрізняти англійський та американський сленг. Деякі слова і фрази в Англії означають одне, а в Америці зовсім інше. Існує чимало смішних історій про те, як люди потрапляють в халепу, використовуючи неправильно місцеві терміни.

Англійці – ввічливі люди, і зазвичай, якщо вони і застосовують сленг, то за змістом можна здогадатися, про що вони говорять. Інша справа веселі американці, у них навіть слово *sorry* не завжди означає вибачення. Якщо англієць буде тисячі разів вибачатися перед вами за всяку дрібницю, то не чекайте подібного від американця. Вони досить простий народ у спілкуванні, тому якщо раптом почуєте, що вам говорять *sorry*, то не поспішайте радіти, цілком можливо, Ви щось порушили, і перед вами поліцейський.

Наведемо значення ще деяких слів:

• Ass – менш образливе англійське слово, і означає – осел і в прямому і переносному сенсі. В Америці – це всякі обзивання...

• Football – це футбол в Англії, в Америці це – американський футбол, звичайний же вони називають словом *soccer*.

• Shag – в Америці це означає, танцювати, але якщо ви таким чином ризикнете запросити на танець англійку, то можете отримати від неї ляпасу.

• Fancy – фантазія, забаганка. Англійці використовують це слово в самому широкому спектрі бажань. В Америці – це популярна назва чи то булочки, чи то тістечка.

• Table – найяскравіший приклад того, як одне слово може мати діаметрально протилежне значення в споріднених мовах. Якщо в англійській мові *to table something* – це обговорити що-небудь, то в американській – це, навпаки, перенести обговорення, відкласти.

Ось ще кілька прикладів використання сленгу в англійській мові:

• Bigdaddy – "Важлива шишка", великий начальник.

У той час, як ми використовуємо ялиновий плід для позначення людини, яка займає високу посаду, американці вживають слово "татусь".

When did you see him last time? He has become such a big daddy. – Коли ти бачив його востаннє? Він став такою великою шишкою.

• Bigmouth – Хвалько.

Значення цього виразу, по суті, можна зрозуміти навіть з буквального перекладу. Мати великий рот порівняно з українським аналогом – мати довгий язик.

Don't tell her any secrets! Don't you know what a bigmouth she is! – Не розповідай їй ніяких секретів! Ти хіба не знаєш, наскільки вона балакуча!

Сьогодні сленг вживається і в політиці, і в мистецтві. Далеко ходити не треба: практично будь-який американський фільм містить сьогодні сленгові вислови, а відомий мультсеріал "Південний Парк" побив усі рекорди за кількістю нецензурної лексики. На трибунах, в газетах, на ТБ теж не соромляться у висловах.

Отже, що ми дізналися про сленг:

• це важлива частина мови і його треба знати;

• застосовувати його треба тільки в міру необхідності і віддавати перевагу нежорстким формам;

• англійський та американський сленг відрізняються між собою;

• вчити його треба за сучасними словниками молодіжного сленгу, а не за сумнівними джерелами.

Сленг буває важко зрозуміти з тієї ж причини, з якої важко піддаються розумінню ідіоми – не знаючи заздалегідь значення цілого виразу, зміст його зрозуміти неможливо, хоч кожне слово цієї фрази окремо і не викликає труднощів. Крім того, сленг потрібно використовувати зважено і обдумано, адже багато сленгових виразів мають образливий, грубий відтінок, і неправильно використаний сленговий вираз може скривдити, образити або принизити того, по відношенню до кого воно було сказано. Але, незважаючи на це, сленг є дуже вживаним в англійській мові, і його знання є вкрай важливим для повноцінного розуміння англійської мови.

Калмикова Д. С.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. – викладач Кобзєва О. О.

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ АНГЛОМОВНОГО ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ

Реформа освіти в Україні, яка спирається на положення Болонської декларації, включає як один з провідних компонентів реформу мовної освіти, зокрема, перебудову процесу навчання іноземних мов відповідно до вимог Загальноєвропейських Рекомендацій. Зважаючи на те, що іноземна мова у навчальному закладі вивчається для спілкування, перебудова процесу навчання іноземних мов у вищому навчальному закладі повинна ґрунтуватися на вдосконаленні навчання всіх видів іншомовної комунікативної компетенції. Для реалізації цієї мети потрібна ефективна методика формування такого виду компетенції як лексична компетенція, яка б повністю відповідала сучасним вимогам та досягненням у навчанні іноземних мов.

Під лексичною компетенцією С. Ю. Ніколаєва розуміє лексичні знання, а також здатність використовувати мовний словниковий запас у мовленні: усному (аудіювання, говоріння) і писемному (читання, письмо) [2, С. 110–115]. При цьому лексичні знання включають:

- знання про звукову форму лексичної одиниці (ЛО), необхідні для її правильної вимови та розпізнавання і розрізнення на слух;
- знання про графічну форму, правила орфографії, необхідні для правильного написання ЛО та розпізнавання і розуміння її при читанні;
- знання з граматики, необхідні для утворення словоформ;
- знання семантики слів, необхідних для утворення вільних словосполучень.

О. О. Коломінова стверджує, що використання англомовного дитячого фольклору під час вивчення англійської мови є ефективним засобом формування лексичної компетенції учнів основної школи. На думку дослідниці, англомовний дитячий фольклор – це твори усної народної творчості, що мають багатовікову історію і відносно недавно отримали письмове оформлення; твори сучасних дитячих письменників, які отримали широку популярність серед батьків і педагогів і широко використовуються в процесі виховання дитини; власне дитяча творчість: ігри, римування, лічилки тощо, створені дітьми і передані ними з покоління в покоління [1, С. 48–51].

Англомовний дитячий фольклор охоплює такі види мовленнєвої діяльності як аудіювання, усне мовлення, читання, письмо, передбачає мотивацію та стимуляцію навчання учнів англійської мови, допомагає забезпечити не тільки мовну атмосферу на уроці, але й психологічний контакт між педагогом та учнями, розширити комунікативну компетенцію та розкрити творчі здібності школярів. Варто пам'ятати, що необхідно впливати не тільки на свідомість учнів, але й на їхню емоційну сферу, адже емоції та враження, отримані під час прочитання матеріалу, стають прожитим життєвим досвідом, що стимулює до комунікативної діяльності учнів.

Отже, англомовний дитячий фольклор є ефективним засобом навчання, що охоплює різні види мовленнєвої діяльності (аудіювання, усне мовлення, читання, письмо), допомагає полегшити процес оволодіння мовою, збагатити словниковий запас новою лексикою і, крім того, створити атмосферу емоційного задоволення як у процесі навчання, так і при досягненні результатів. Ефективність використання віршованого матеріалу для вивчення іноземної мови зумовлена тим, що він пожвавлює процес викладання, вносить різноманітність, створює високу мотивацію.

Література

1. Коломінова О. О. Формування англомовної лексичної компетенції / О. О Коломінова // Іноземні мови. – 2005. – № 2. – С. 48–51.

2. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / С. Ю. Ніколаєва – Київ Ленвіт, 1999. – С. 110–115.

Капуста Ю. А.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. – к. філол. н., доцент Пікалова А. О.

ОСОБЛИВСТІ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (НА РІЗНИХ ЕТАПАХ)

Важливим аспектом при вивченні іноземної мови є аудіювання. Аудіювання – це одна з найбільш важливих складових частин процесу вивчення англійської мови. Адже важливо не тільки правильно висловити ту чи іншу думку, але й зрозуміти, про що говорить співрозмовник. Аудіювання з англійської мови покращує слухову пам'ять, сприяє засвоєнню лексичного складу мови і її граматичної структури.

У сучасних підручниках завдання з аудіювання базуються на автентичних записах, що створює учням ряд лексичних, синтаксичних та морфологічних труднощів. Це питання розглядають у своїх дослідженнях вітчизняні та зарубіжні науковці такі як: А. Андерсон, Л. Архипова, Н. Гез, Н. Єлухіна, П. Кріцка, Н. Петранговська, Н. Соболєва та інші.

Розглянемо особливості роботи з навчання аудіювання різних вікових періодів навчання англійської мови. Аудіотексти для прослуховування мають відповідати за змістом тематиці усного мовлення. Однак не можна перевантажувати тексти незнайомою лексикою. Не варто дуже відхилятися від тематики, що вивчається, а також необхідно ураховувати складність текстів: для учнів початкових класів це можуть бути пісні та казки; для середнього віку – оповідання, що могли б мати виховний вплив.

Наведемо приклади текстів для аудіювання для різних вікових груп. Для молодших школярів доречно використати пісні. Наприклад: *Hush, Little Baby/ Hush, little baby, don't you cry;/ Mama's going to sing you a lullaby./ Hush,/ little baby,/ don't say a word;/ Papa's going to buy you a mockingbird.*

Після прослуховування пісні з паузами пропонується відтворити зміст пісні з правильною імітацією та перекладом окремих слів, словосполучень та повного почутого тексту.

На середньому етапі текстом для аудіювання може слугувати текст “School Life for a British Schoolboy”: *I leave home at 6.45 and walk 20 minutes to catch a bus to school. The journey takes an hour because the bus has to keep stopping to pick up other students along the way. On arriving I collect my Tablet PC from the Learning Centre and go to my Tutor Room for registration at 8.30.* [Лазарєва О. Я. English for technical students (Англійська мова для студентів технічних ВНЗ). Навчальний посібник з англійської мови для студентів 1 курсу всіх спеціальностей / О. Я. Лазарєва, О. О. Ковтун, С. С. Мельник – Х.: НТУ “ХПІ”, 2011. – С. 142].

Для перевірки його розуміння пропонуються такі тестові контрольні завдання: 1) Listen to the text. Choose the correct answer: a, b, c, d. Наприклад: *a) a boy leaves home at 6.45 and walk 15 minutes to catch a bus to school. b) a boy leaves home at 6.45 and walk 20 minutes to catch a bus to school. c) a boy leaves home at 6.45 and walk 30 minutes to catch a bus to school.* 2) Listen to the text. Mark the following statements “True” (T) or “False” (F). Наприклад: *1) The journey takes an hour because the bus has to keep stopping to pick up other students along the way (T). 2) On arriving I collect my Tablet PC from the Learning Centre and go to my Tutor Room for registration at 9.30(F). 3)* Complete the sentences with the information from the text. Наприклад: *1) I leave home at… 2) The journey takes….*

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що під час навчання аудіювання на різних етапах навчання англійської мови вчитель повинен звертати увагу на характер мовного матеріалу. Володіння таким видом мовленнєвої діяльності, як аудіювання, дає можливість учню опанувати звуковий складник мови, зрозуміти те, що йому повідомляють, допомагає правильно сформулювати свою відповідь опонентові, що є основою діалогічного мовлення.

Козій В. В.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. – к. філол. н., доцент Пікалова А. О.

ІНТЕГРАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЗОБРАЖУВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ТА ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Динаміка розвитку сучасного світу збільшується з кожним днем, зміни, що відбуваються в соціально-економічному, політичному і культурному житті людей, у першу чергу знаходять своє відображення в системі освіти, основною функцією якої є “виробництво людського фактора” для суспільного прогресу. Сьогодні вже стало очевидним те, що традиційна система освіти, яка реалізує лише стандартні і однотипні освітні програми, все більше і більше входить в протиріччя з об’єктивною реальністю – тенденцією розширення освітнього попиту людей різних соціальних категорій, рівнів і груп.

Тому основним завданням освіти на сучасному етапі є формування конкурентоспроможної особистості. Одним із шляхів реалізації нового підходу до викладання у школах сучасні дослідники бачать у проведенні інтегрованих уроків.

Ідея інтеграції навчання на сучасному етапі приваблює багатьох учених як у нашій країні, так і за її межами (О. Бєляєв, О. Савченко, В. Тименко, Ю. Колягін, Т. Донченко та ін.).

Інтегрований урок – це урок, який проводиться з метою розкриття загальних закономірностей, законів, ідей, теорій, відображених у різних науках і відповідних їм навчальних предметах. Головне місце на таких уроках відводиться елементам творчого пошуку. У процесі проведення інтегрованих уроків педагоги керують принципами засвоєння і використання знань, формують мислення школярів, їхню емоційну та вольову сферу, моральні, естетичні та світоглядні аспекти особистості, навчальні і трудові вміння.

Продемонструвати доцільність та практичність інтегрованих уроків можна на прикладі поєднання уроку англійської мови з елементами зображувального мистецтва та трудового навчання. Такі уроки можуть бути побудовані на основі будь-якого оповідання, віршу або описового тексту зі звичайного підручника англійської мови. Вони можуть включати такі завдання:

- розробка масок або костюмів для персонажів
- малюнок або картина сцени або символів
- створення моделей з глини або конструкцій будівель
- створення реквізиту за допомогою технік орігамі
- створення колажу

На таких уроках широко використовуються та добре засвоюються такі лексичні та діалогічні одиниці:

- слова пов’язані з діяльністю: *’colour’, ‘cut’, ‘paste’, ‘material’, ‘paint’, ‘draw’, ‘shape’*
- прикметники: *‘small’, ‘big’, ‘bright’, ‘dark’, ‘brown’, ‘orange’, ‘black’, ‘green’, ‘striped’, ‘slippery’, ‘shiny’*
- цілісні фрази: *let’s try this …, that’s a good idea!, what is it like?, do you like it?, show me …, cut it this way, cut it like this, try to cut and fold it, try cutting and folding, now cut it here*

Підводячи підсумки варто також зазначити, що проведення таких уроків забезпечує формування в учнів цілісної системи уявлень про закони пізнання навколишнього світу в їх взаємозв’язку та взаємозумовленості; сприяє поглибленню та розширенню знань учнів, діапазону їх практичного застосування до процесів та явищ оточуючої дійсності. Ці фактори забезпечують підвищення мотивації та пізнавального інтересу учня, роблячи урок іноземної мови цікавим та водночас ефективним для кожного з учасників процесу навчання.

Краснова М. Є.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРОГРАМИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Головне завдання викладача – це пробудження та розвиток інтересу. Інтерес – рушійна сила пізнання та навчання. Інтерес до заняття починається з викладача. “Чи цікавий він (вона)?”. Але зараз для розвитку інтересу учнів до навчання на занятті недостатньо лише особистісних якостей викладача. Необ-

хідно створити і нові технічні умови навчання. Тому бажано звернути увагу на використання новітніх інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови. В сучасному світі Інтернет і комп'ютерні технології стали невід□ ємною складовою не тільки повсякденного життя, а й освітнього процесу в цілому. Учні різного віку та категорій сприймають комп□ ютерні технології з набагато більшим інтересом і позитивом, ніж звичайні підручники та посібники.На шляху інформатизації суспільства і всебічного поширення глобальної комп□ ютерної мережі Інтернет стає зрозумілою актуальність використання мультимедійних технологій в освітньому процесі на сучасному етапі.

Проблемою використання мультимедійних технологій у навчальному процесі займаються такі дослідники, як В. Євдокимова, І. Захарова, Н. Іщук, О. Суховірський та інші. Варто зазначити, сьогодні набуто певний практичний досвід використання мультимедіа на початковому ступені навчання (Ю. Громова, І. Мураль, Л. Югова та ін.), який свідчить про невпинний інтерес педагогів- практиків до пошуку шляхів ефективного використання мультимедії.

На сьогоднішній день мультимедійні технології, являють собою одне з напрямків інформаційних технологій, що найбільш динамічно розвиваються. Це, в першу чергу, пояснюється тим, що мультимедіа це взаємодія візуальних і аудіоефектів під керуванням інтерактивного програмного забезпечення з використанням сучасних технічних і програмних засобів, вони об□ єднують текст, звук, графіку, фото, відео в одному цифровому поданні. Оскільки мультимедійні засоби можуть бути представлені різними форматами, то її використання дає можливість спрощення сприйняття інформації споживачем. Використання мультимедіа робить можливим представлення інформації не тільки в текстовому вигляді, а й супроводити її аудіоданними чи відеокліпом. Наведемо приклад застосування мультимедійної програми на уроках англійської мови у початковій школі.

"Lingualand" – комп□ ютерна програма, яка використовується для вивчення лексичного матеріалу, як усно так і письмово. Завантажити її безкоштовно ви можете на цьому сайті [http://www.utorrent.com/intl/ru/]. Завдання по вивченню слів з англійської мови побудовані відповідно до принципу диференціації та інтеграції навчання іноземних мов, що дає можливість працювати учням різних рівнів підготовки і різного віку. Слова можна прослухати повністю або окремо. На кожній сторінці дається діалог, який теж можна прослуховувати. Робота з лексикою ведеться в ігровій формі. Завдання різноманітні: вибрати правильний варіант перекладу, знайти правильний варіант перекладу, скласти речення з поданих слів (речення з діалогів до теми), прослухати слово та знайти правильний його переклад, прослухати слово та написати його іноземною мовою, можливість прочитати і прослухати слово на кількох іноземних мовах.

Отже, застосування мультимедійних програм у навчанні дітей англійської мови на початковому ступені навчання є вимогою сучасності. Раціональний підхід до використання мультимедійних технологій сприятиме формуванню у школярів мовної та мовленнєвої компетенції у цікавій, доступній і розважальній формі, адже більшість завдань у цих програмах побудована на матеріалах різного рівня складності, що дозволяє реалізувати індивідуальний підхід у процесі оволодіння дітьми англійською мовою.

Крилова Д. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Глущенко Г. Б.

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ КІНОФІЛЬМІВ

За умов поширення впливу глобалізації на культурне життя українців ми дедалі частіше зустрічаємо прояви некваліфікованого перекладу медійного контенту в цілому та зокрема кінопродукції.

Немає сумнівів, що бажання глядачів подивитися певний фільм не в останню чергу залежить від його назви, яка має бути звучною, місткою, жанровою та привертати увагу. Саме цьому переклад назви фільму не тільки важливе, а ще й непросте завдання, яке порівнюють з перекладом афоризмів, тому що вони мають схожі текстові ознаки та підхід до перекладу. Під час перекладу назв фільмів важливішою проблемою залишається правильний вибір трансформації, за допомогою якої можна донести до глядачів "меседж" назви.

- Із великої кількості трансформацій потрібно вибрати такі, які допоможуть максимально наблизити назву до оригіналу стосовно таких критеріїв, як структура, виразність та інформативність. Отже, процес перекладу назви кінофільму необхідно починати з аналізу загального сюжету картини та зіставлення його з назвою, виявивши мету її використання. Лише за такої умови можна зрозуміти, за допомогою якої саме трансформації мета буде досягнута. За статистикою, найбільш поширеною трансформацією при перекладі є модифікація, що надає перекладачеві певної свободи та простору для творчого підходу. Лише назви, що є особистими іменами, топонімами та термінами, передбачають переклад за допомогою однозначного еквіваленту. Хоча останнім часом спостерігається тенденція не перекладати назви фільмів для молоді, використовуючи транслітерацію або транскрипцію, щоб назви звучали більш "англізовано". На нашу думку, це не завжди виправдано.

Наприклад, розглянемо назву "Interstellar" – "Інтерстеллар". Слово легко і однозначно перекладається як "міжзоряний", не є у фільмі власною назвою чи ім'ям. Звичайно, особливості англійської мови та відсутність відмінювання дозволяють асоціювати прикметник "Interstellar" із чим завгодно у фільмі – героями, явищами, діями і т. д. Найбільш коректним з нашої точки зору було б "Серед Зірок", т.к. сполучення "Між зірок" здається неблагозвучним.

Зазначимо, що переклад назви фільму вимагає творчого підходу та поінформованості як з теоретичного боку, так і з практичного. Якщо брати до уваги теоретичне обґрунтування даного питання, то необхідно наголосити на тому, що, на думку багатьох перекладознавців, при перекладі назв фільмів необхідно застосовувати лексико-семантичні та граматичні трансформації, серед яких можна назвати конкретизацію, генералізацію, смисловий розвиток, антонімічний переклад, додавання слів, пропуск слів та компенсацію.

Як показує аналіз назв, вітчизняні прокатники не завжди приділяють потрібну увагу перекладу назв, в одних випадках перекрутивши зміст оригіналу, в інших – намагаючись адаптувати переклад назви під менталітет вітчизняного глядача.

Кузнєцова А. С.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. – к. філол. н., доцент Пікалова А. О.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАНЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Прикметною ознакою сучасного етапу суспільного розвитку є зростання значущості англійської мови як мови міжнародного спілкування. Процес навчання реалізується відповідно до реального спілкування, завдяки моделюванню основних закономірностей мовленнєвого спілкування. Постійний розвиток науки і техніки спонукає до модернізації процесу навчання, тим самим вимагаючи від освітніх закладів запровадження сучасних технологій, яке за відсутністю іншомовного оточення стає необхідним. Дану вимогу можна задовольнити завдяки використанню на занятті відеоматеріалів. Адже багатий автентичний матеріал, природні ситуації спілкування, цікавий сюжет дають можливість зробити процес вивчення іноземної мови більш природним та невимушеним.

Проблемою використання відео технологій у навчальному процесі займаються такі науковці, як О. Зубченко, С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Тернопольський та інші. У сучасному навчальному просторі використовуються спеціальні курси, а саме: “Getready”, “WOW”, “Headway”,“Streamline” та інші.

У сучасній школі використання відеоматеріалів на уроці є не тільки доречним, а й обов’язковим, адже це сприяє формуванню та розвитку комунікативної компетенції, підвищенню мотивації вивчення мови та є невичерпним джерелом навчального матеріалу. При використаннівідеофільмів на уроках іноземної мови розвиваються два види мотивації: самомотивація, коли фільм цікавий сам по собі, і мотивація, яка досягаєтьсятим, що учневі буде показано, що він може зрозуміти мову, яку вивчає. Цеприносить задоволення і додає віру в свої сили і бажання до подальшоговдосконалення. Необхідно прагнути того, щоб учні отримували задоволення відфільму саме через розуміння мови, а не тільки через цікавий сюжет. Психологи стверджують, що саме використання відеоматеріалів у навчальному процесі значно покращує кінцеві результати і спонукає учнів до комунікативної діяльності. Беручи до уваги зацікавленість учнів засобами масової інформації, використання фрагментів відеозаписів призводить до дії зорові та слухові центри людини, що впливають на процес засвоєння та запам’ятовування матеріалу.

Зупинимося на можливостях використання відеоматеріалів у процесі навчання іноземної мови. Потенціал відео методу для викладання комунікативного викладу очевидний. Але використання такого матеріалу потребує методичної підготовки, розробленої системи вправ, підготовки учнів до такого заняття, без чого перегляд не буде мати навчального характеру.

При вивченні будь-якої теми вчитель може використовувати відеоматеріали, підготувавши до них завдання такого типу: 1) *Pupils watch a trailer (a short filmed advertisement) for a feature film. They then work in groups and use a worksheet to analyse and discuss the trailer. 2) Pupils complete a timeline showing the sequence of events in a film clip, and then produce a written summary of the clip. 3) Students think of Why? Questions about a film clip, and then listen for the answers in a voice-over commentary on the film. 4) Students watch a film clip and then describe the events they have ‘witnessed’. 5) Students analyse and discuss the subtext of a scene. Students listen to the music used in the title sequence, and make predictions about the film.*

Підводячи підсумок викладеного, можна стверджувати, що навчальні відеоматеріали розкривають широкі можливості для активної роботи в процесі формування мовних навичок та вмінь учнів і роблять навчальний процес оволодіння іноземною мовою привабливим для школярів. Варто також відзначити велике позитивне значення використанняавтентичних відеоматеріалів у навчанні іноземної мови та перекладу, а також високу варіативність вправ ізавдань на переклад із залученням відео.

Кузнєцова Д. В.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. – к. філол. н., доцент Пікалова А. О.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ РОЛЬОВИХ ІГОР НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Актуальність даної теми визначається необхідністю розширення можливостей вчителя у навчанні учнів іноземної мови та формування їх комунікативної компетенції. Щоб досягти високого рівня розвитку комунікативної компетенції в англійській мові, не знаходячись серед її носіїв, треба докласти чимало зусиль, тому важливим завданням учителя є створення на уроці реальних та уявних ситуацій спілкування.

Ступінь вивчення питання формування комунікативної компетенції учнів знаходимо в працях з психології та методики навчання іноземних мов таких вчених та методистів як О. Леонтьєв, І. Зимня, Ю. Пассов, С. Шатілов, Г. Рогова, С. Перкас, Г. Яцковська, С. Ніколаєвої та інші.

Педагоги справедливо звертають увагу на ефективність використання ігор у процесі навчання. Так, за визначенням С. Ю. Ніколаєвої, гра – це вид діяльності в умовах ситуацій, спрямованих на відтворення і засвоєння суспільного досвіду, у якому складається й удосконалюється самоврядування поведінкою [Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – С. 223].

Рольові ігри спрямовані на приведення у дію механізмів мотивації, а відповідно й на підвищення ефективності навчання іншомовного спілкування. Рольова гра є “особливим типом діяльності, в якому мо-

тив полягає в самому процесі, у змісті самої дії". [Леонтьев А. А. Некоторые проблемы обучения русскому языку как иностранному / А. А. Леонтьєв. М.: Изд-во МГУ, 1970. С. 53].

Розглянемо види рольових ігор. За організацією та кількістю учасників ігри поділяються на: індивідуальні, групові та колективні. За видом діяльності – ігри, сюжет для яких придумують самі учні та ігри-драматизації, що пропонують розігрування казок і оповідань, реальних ситуацій.

Знайомлячись із тією чи іншою грою, учитель повинен добре зрозуміти її. Якщо передбачено проведення ігрової вправи, – усе залежить від емоційності викладача. Якщо це театралізована дія, треба продумати деталі костюма та реквізиту – вони зроблять гру більш переконливою. Завдання педагога полягає в тому, щоб знайти максимум педагогічних ситуацій, у яких може бути реалізоване прагнення дитини до активної пізнавальної діяльності.

Наведемо приклад рольової гри, яку можна використовувати як вправу на закріплення лексичного матеріалу з теми "Directions": **"Enchanted forest"**

*Divide the class into the pairs. Ask one pair to come to the front and assign them roles of traveller and forest guide. Ask the rest of the class to move to a space away from their desks and "freeze" as if are trees in the enchanted forest. Blindfold the child who is the traveler. The object of the game is for the forest guide to direct the traveller through the enchanted forest without touching any of the trees, e. g. "**Stop. Turn right. Stop. Now go straight on. Stop. Turn left.**" If the traveller touches a tree, the pair are out. They become enchanted trees in the forest and another pair has a turn being the traveller and forest guide* [Carol Read. 500 Activities for the Primary Classroom/ Macmillan books for teachers, 2007. – С. 175]

Слід зазначити, що по завершенні рольової гри вчитель подає мотивовану оцінку участі кожного учня в підготовці й проведенні конкретної рольової гри.

Таким чином, підсумовуючи, зазначимо, що ідея використання рольової гри полягає в тому, щоб дати учням можливість потренуватись у спілкуванні з оточуючими, а отже такі ігри сприяють формуванню комунікативної компетенції. Окрім того, гра активізує пам'ять дітей, відображає сприйняття ними навколишнього світу, орієнтує учнів на планування особистої мовленнєвої поведінки та прогнозування поведінки співрозмовника.

Овчиннікова М. О.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. – к. філол. н., доцент Пікалова А. О.

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ КОМПОНЕНТ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Найголовнішим завданням у навчанні англійської мови є збільшення мотивації до вивчення англійської мови. Ігрові технології постають таким мотивуючим компонентом. Ігрові технології є однією з унікальних форм навчання, яка дозволяє зробити цікавими і захоплюючими роботу учнів як на творчо-пошуковому рівні, так і буденні кроки з вивчення англійської мови. Цікавість умовного світу гри робить позитивно емоційно забарвлену монотонну діяльність із запам'ятовування, повторення, закріплення чи засвоєнню інформації, а емоційність ігрового дійства активізує всі психічні процеси і функції дитини. Ігрову діяльність та її аспекти досліджують такі науковці як: П. Блонський, Л. Виготський, С. Рубінштейн, Д. Ельконін, С. Арутюнян, О. Газманов, О. Дьячкова, Ф. І. Фрадкіна, Г. Щедровицький та інші.

У нашій роботі розглядаємо використання гри як одного з прийомів навчання іноземної мови, що значно полегшує навчальний процес, робить його ближче і доступніше дітям. Окрім того, ігрові технології відповідають гуманізації педагогічного процесу. Науковці визначають гру як певну ситуацію, яка багаторазово повторюється, і кожен раз у новому варіанті. Гра мобілізує думку гравців. Мовленнєве спілкування, яке включає не лише власне мовлення, але і жести, міміку тощо, має чітко вмотивований характер. Дослідники виділяють *цілі використання ігор* на уроках іноземної мови: формування певних навичок, розвиток певних мовних умінь, навчання вмінню спілкування, розвиток необхідних здібностей і психічних функцій, пізнання (у сфері становлення власне мови), запам'ятовування мовного матеріалу, тощо.

Ігри можна використовувати на всіх етапах навчання іноземної мови у школі, однак зміст мовного матеріалу та характер завдань повинні відповідати віковим особливостям та рівню розвитку учнів. На початковому етапі навчання особливої уваги заслуговують ігри на просте сприймання і відтворення матеріалу. Наприклад: *1. Write three or four instructions on the board. The conventional way of doing this is to use the phrase Find someone who…, for example, Find someone who lives in the same neighbourhood as you. However, you may prefer also to provide the learners with the actual questions they should use, for example, Where do you live? Alternatively, let the learners themselves choose the topics and formulate their own questions. Examples might be: Find someone who likes the same food as you./Find someone who likes the same hobbies and pastimes as you. /Find someone who has the same reasons for, or anxieties about, learning English as you. /Find someone who has been to another country. 2. Ask the learners to walk about the room talking to each other and finding out the information you have specified.* На наступному етапі – на розвиток в учнів умінь виявляти, зіставляти і порівнювати явища та факти; аналізувати і узагальнювати їх; робити правильні висновки тощо. Наприклад: 1. *Give the learners two cards each and ask them to write their name on one and a sentence about themselves on the other. For example: Card 1: DAVID. Card 2: I like walking in the country and looking at nature. The name should be written in block capitals, so that the handwriting on the two cards cannot be easily matched. For the same reason it would also help to use a different pen for each card. 2. Put the learners into groups and have them take turns introducing themselves to the group and reading out their sentences. 3. Tell the learners to shuffle the group's cards together, then lay them out face down on a table. 4. The learners take turns to try to find matching pairs of cards. To do this, they turn two cards face up. If they think they have found a pair, they point at the relevant person and say, for example, This is David. He likes walking in the country and looking at nature. If they are correct, they keep the cards. If they are wrong, they turn them back on the table face down.*

На уроці ми маємо справу з навчальними іграми, що мають специфічну методичну мету.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що гра є ефективним засобом навчання, що охоплює різні види мовленнєвої діяльності, вона допомагає в оволодінні іноземною мовою, а крім того, учні відчувають емоційне задоволення як у процесі гри, так і при досягненні результатів. Проведення уроків іноземної мови з використанням ігрового матеріалу активізує школярів, сприяє досягненню високої результативності знань та виховує любов до англійської мови.

Одай А. В.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. – викладач Кобзєва О. О.

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ СЕМАНТИКИ СЛОВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Теорія семантичного аналізу спрямована на вирішення завдань, пов'язаних з можливістю розуміння сенсу фрази і видачі запиту пошуковій системі в необхідній формі.

Взаємозв'язок мов і культур, необхідність їх вивчення в нерозривній єдності не викликає сумніву. Істотні особливості мови і тим більше культури розкриваються при зіставленні, при порівняльному вивченні мов і культур.

А. Вежбицька, С. Тер-Мінасова зазначали, що слова з особливими культурно-специфічними значеннями відображають не тільки спосіб життя, характерний для мовного колективу, а й образ мислення [3].

Метою дослідження є комплексний аналіз національно-культурного компоненту семантики слова та проблема його дослідження.

Актуальність дослідження полягає в загальній спрямованості сучасних лінгвістичних розвідок на розгляд змістової сторони мовних одиниць, що містять національно-культурні компоненти, зумовила необхідність їх виявлення та вивчення на різних мовних рівнях. Лексична система значно відрізняється від інших рівнів численністю елементів, складністю зв'язків між ними, у лінгвістиці набули поширення дослідження національно-культурного компонента на лексико-семантичному рівні мови, який у сконцентрованому вигляді експлікує етнокультурну інформацію.

Дослідження дозволили зробити висновок про те, що "семантичний обсяг слів, подібних відносно виражається ними поняття, найчастіше не збігається".

Національною специфікою володіють, насамперед, реалії − "слова, які називають предмет, річ, матеріально існуючу або існувала" і специфічну для життя даного народу [1]. Лексичні одиниці, взяті самі по собі і як компоненти стійких виразів − широко представлені у всіх мовах світу і відносяться до одних з найдавніших і розповсюджених. Це особливий мікросвіт мови, розкриває характерні особливості відображення картини світу народу.

Значення слів обумовлюється всієї лексико-семантичною системою мови і є результатом відображення суспільно усвідомленої об'єктивної дійсності. Лексичне значення формується в умовах конкретних зв'язків і взаємин слів даної мови.

Отже, на відміну від понять, які є загальними для різних мов, лексичне значення слова завжди національно-специфічне, як і вся лексика в цілому. Крім виражається ним поняття в значення слова можуть входити й інші компоненти: емоційне забарвлення, стилістична характеристика, співвіднесеність з іншими словами тієї ж мови. На нього нашаровуються додаткові подання та різного роду смислові асоціації. У залежності від того, до якої частини мови належить слово, лексичне значення його зв'язується з певним колом граматичних значень і може відчувати на собі їх вплив, так що кожна частина мови має свої семантичні особливості [2]. Нетотожність значення і поняття виявляється також і в тому, що одне поняття може виражатися значенням двох і більше слів, і, навпаки, одне багатозначне слово може у своїх значеннях об'єднувати цілу групу пов'язаних між собою понять.

Література

1. Аракин В. Д. Сравнительная типология английского и русского языков / В. Д. Аракин. – Ленинград, 1979. – 301 с.

2. Гудавічюс А. Глибинний рівень відображення культури в лексичній семантиці / А. Гудавічюс // Дослідження з семантикою. − 1993. – С. 16–23.

3. Попова З. Д. Мова і національна картина світу / З. Д. Попова, І. А. Стернин. – Воронеж, 2002.

Павлуненко К. А.
Классический приватный университет
науч. рук. – профессор Швец Л. Г.

ГЕНЕРАЛЬНЫЙ АТТОРНЕЙ АНГЛИИ И УЭЛЬСА

Генеральный Атторней Англии и Уэльса (Генеральный прокурор Англии и Уэльса), Генеральный Атторней – один из юристов Короны. Вместе с подчинённым ему солиситором, атторней является главным советником Короны по правовым вопросам в Англии и Уэльсе. В настоящее время этот пост занимает Джереми Райт.

Должность существует, по крайней мере с 1243, когда появляются указания о наёмном атторнее, защищающим интересы короля в суде. Политическое значение появилось в 1461, когда атторней был вызван в палату лордов для консультации по правовым вопросам. В 1673 генеральный атторней стал официально представлять Корону в судебных процессах на постоянной основе. К началу XX века, атторней больше занимается юридическими консультациями Короны, чем процессами, в то время, как судебное обвинение взяла на себя Королевская прокурорская служба и другие прокурорские службы. Юридические

советники были сведены в Правительственную юридическую службу, хотя надзор за теми и другими осуществляет, по-прежнему, Генеральный атторней.

Генеральный атторней всегда один, и сэр Патрик Хастингс написал, когда служил: “to be a law officer is to be in hell” (быть юристом короны – быть в аду).

Генеральный атторней вероятно, наиболее известен для публики, из-за его выступлений в суде. Он имеет право обратиться в Апелляционный суд с требованием пересмотреть приговоры за тяжкие преступления, если они, по его мнению, являются чрезмерно мягким. Это может произойти несколькими способами, в том числе, если жалоба подается от лица общественности.

Генеральный атторней также имеет право решать правовые вопросы в Апелляционном суде. Это, как правило, случается, когда подсудимый оправдан в Суде Короны, но судьи не могут опираться в приговоре на существующие прецеденты. По закону подсудимый не может быть судим еще раз, но Апелляционный суд может создать новый прецедент. Именно это произошло в решении Генерального атторнея (№ 2 за 1999), которое возникло после крушения поездов на станции Соутолл и имеет целью уточнить критерии психологического состояния, необходимые для грубой неосторожности в непредумышленном убийстве.

Генеральный атторней имеет и некоторые другие важные функции в уголовном процессе. Он является гарантом Акта “О Неуважении к суду” 1981 года.

Генеральный атторней осуществляет надзор за Службой уголовного преследования и назначает ее начальника, а так же Генерального прокурора.

Ещё один из аспектов роли Генерального атторнея заключается в том, что он является главным юридическим советником правительства. В отличие от некоторых других функций Генерального атторнея, эта не связанна с прецедентным правом. Де-юре такой совет является конфиденциальным, хотя в прошлом правительство в конечном итоге опубликовало спорный совет лорда Голдсмита о законности вторжения в Ирак.

Несмотря на то, что Генеральный атторней является членом правительства, он не зависит от него. Так, выступая на Международной ассоциации прокуроров Доминик Грив описал свою независимость как “an important protection for the rule of law in the United Kingdom” (важная защита верховенства закона в Соединенном Королевства), и сказал, что он будет: “uphold and staunchly defend” (поддерживать и стойко защищать). Возможно это послужит примером для правительства и правовой системы в пределах государства, а также за рубежом.

Панченко О. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Люта А. В.

НЕОЛОГІЗМИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті досліджуються терміни, неологізми, як лексична складова сучасних англійських наукових текстів, розглянуто способи утворення неологізмів в англійській мові, досліджено структурні та термінологічні характеристики, шляхи та способи творення термінів.

Останнім часом в англійській мові виникло багато нових слів, що потребують детального вивчення. Зростання кількості нових номінацій призвело до появи нової науки – неології, яка займається пошуком нових слів, їх класифікацією, аналізом факторів та засобів їх утворення. Розвиток мови значною мірою зумовлений розвитком її словотвірної системи, становленням нових словотвірних моделей, зміною наявних, збільшенням або зменшенням їхньої продуктивності та багатьма іншими чинниками словотвірного процесу.

Процес утворення нових слів віддзеркалює у мові потреби суспільства у вираженні нових понять, які є своєрідним продуктом розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин тощо.

Метою дослідження є виявлення найбільш продуктивних і активних способів утворення нових лексичних одиниць на основі неологізмів, утворених в останні десятиліття, а також визначення основних сфер вживання неологізмів. Об’єкт дослідження – процес збагачення словникового складу сучасної англійської мови та особливості функціонування науково-технічних неологізмів.

Матеріали дослідження можуть бути використані в роботі спецкурсів і спецсемінарів з лексичних одиниць у тексті, а також при складанні навчальних посібників і лексико-граматичних практикумів з англійської мови для студентів мовних та немовних вузів.

Пономарьова О. В.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. – викладач Кобзєва О. О.

ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНИХ ЕКВІВАЛЕНТНИХ СЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Вплив науково-технічної революції на розвиток європейських мов сприяв посиленню нових мовних контактів між країнами Європи, а також появі великої кількості термінів для позначення нових понять. Запозичення як процес є властивим для кожної мови й невід’ємним для лексичного складу англійської мови особливо, тому ця тема завжди важлива й актуальна, оскільки жива мова – це явище, яке постійно розвивається.

Іншомовні еквівалентні слова є одним з важливих видів збагачення словникового складу англійської мови. Даній темі присвячені праці багатьох дослідників. Актуальність її з часом не втрачається, а навпаки, посилюється, оскільки динаміка процесу запозичення зростає. Тепер вчених цікавить не тільки звідки і чому прийшло запозичене слово, але і те, як воно асимілювалося в мові, як співпало з її граматичною будовою і фонетичними нормами, як змінило своє значення, і які зміни були викликані з його появою в словниковому складі мови, яка його запозичила.

Власне кажучи, про необхідність саме такого підходу до запозичень окремі російські вчені зазначали вже давно. Зокрема, визначний російський лінгвіст А. А. Потебня звертав увагу на творчий елемент в процесі запозичення. “Запозичувати, – говорив він – це означає брати для того, щоб у тебе була можливість

внести в скарбницю людської культури більше, ніж отримувати" [2,265с.] Такий підхід до питання, яке стосується запозичень, дозволяє виявити закономірності, яким підкоряється розвиток словникового запасу мови, пояснити явища, які в ньому відбуваються, і виявити їхні причини, показати зв'язок між історією окремих слів, історією мови і історією народу. А. А. Потебня вважав також, що неправильно запитувати про те, звідки запозичене слово, а потрібно запитувати про те, що додалося, що було створено в результаті діяльності, яка розвивалась завдяки певному поштовху при запозиченні слова від іншого народу [2, с. 268]. Хоча ця точка зору і не отримала схвалення у свій час.

Особливої уваги заслуговує наукова праця Ю. П. Костюченко, він займався дослідженням впливу еквівалентних слів з інших мов на словниковий склад англійської мови XV – XVI століття [1]. Незважаючи на високий відсоток еквівалентних слів, англійська мова не може класифікуватись, як мова міжнародного походження.

Запозичені елементи підлягають адаптуванню до умов фонетичної, граматичної, семантичної і графічної систем мови-реципієнта. Ступінь асиміляції лексичної одиниці може варіюватися: від повного її несприйняття

до повного її включення до мовної парадигми, тобто повної граматичної інтеграції слова, що залежить від певних екстралінгвальних та лінгвальних чинників.

При вивченні та аналізі запозичених слів увага дослідника має бути зосереджена не тільки на те, коли і з якої мови вони були запозичені, але і на те, яка зміна була здійснена після запозичення і які відбулися зміни в словах, що вже раніше існували в англійській мові.

Отже, можемо підвести підсумок: попри помітне поповнення англійської лексики словами, запозиченими з деяких інших мов, англійська мова загалом не стала жертвою перенасичення іншомовними елементами. Навпаки, її словниковий склад, безумовно, збагатився. Це стало можливим тому, що вона, засвоюючи іншомовні елементи, увібрала у себе все цінне і потрібне, одночасно відкинувши все випадкове у процесі свого подальшого розвитку

Література

1. Арнольд І. В. Лексикология современного английского языка / І. В. Арнольд. – Москва : ФЛИНТА: Наука, 2012. – 376 с.

2. Костюченко Ю. П. Історія англійської мови (елементарний курс) / Ю. П. Костюченко. – 2-ге вид. виправ. і допов. – Київ : Рядянська школа, 1996. – 427 с.

Рабоча М. Е.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. – к. філол. н., доцент Пікалова А. О.

ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ І ПИСЬМА У ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Інтеграційні процеси у навчанні англійської мови останнім часом посідають щораз важливіше місце, оскільки вони спрямовані на реалізацію нових освітніх ідеалів – формування цілісної системи знань і вмінь особистості, розвиток їх творчих здібностей та потенційних можливостей. Тому дослідження інтеграції навчання читання і письма не втрачає своєї актуальності. Розглядом цієї проблеми займаються такі відомі педагоги, як Т. Акройд, А. Давиденко, І. Лернер, К. Рид, М. Скаткін, О. Соловова та інші.

Сучасні зміни структури та змісту шкільного курсу іноземної мови вимагають удосконалення уроку, як основної форми навчального процесу. Оскільки головне завдання вчителя іноземних мов – дати учням міцні знання відповідно до вимог програми з предмета, інтеграція читання і письма гарний метод закріплення знань. Поняття інтеграція – це процес пристосування і об'єднання розрізнених елементів в єдине ціле при умові їх цільової та функціональної єдності.

Навчання читання і письма нерозривно пов'язані між собою. Чим більше діти читають тим краще стають їх навички письма. Навчання читання складається з осмислення написаного та вимагає складної взаємодії знань і навичок на багатьох рівнях. До них належать: розпізнання букв алфавіту, синтаксичних моделей, порядку слів у реченні і розуміння структури та організації текстів. Коли діти читають англійською мовою, вони повинні навчитися використовувати зорові, фонологічні і семантичні підказки на основі комплексного підходу і поєднати їх з уже набутими знаннями і досвідом. Читання – це основа для навчання письма. Читання звичайно виступає не лише як мета, а й як засіб навчання самого читання а також інших видів мовленнєвої діяльності (письма). Доцільно навчити читати і писати на основі комплексного підходу, як на початкових етапах так і коли діти мають більш розвинені навички.

Процес інтеграції реалізується шляхом застосуванням автентичних текстів. Автентичні матеріали – це матеріали, взяті з оригінальних джерел, які характеризуються природністю лексичного наповнення та граматичних форм, ситуативної адекватністю використовуваних мовних засобів (газети, листи, реклами). Автентичні тексти використовуються як матеріли для навчання читання так і письма. Наприклад: 1. Read the biography about some celebrity. 2. Fill in the form. 3. Do a survey and present results to class. 4. Make a questionnaire. 5. Write about yourself using the questionnaire.

Angelina Jolie is a very famous American film actor, known for films like "Mr and Mrs Smith". Angelina Jolie was born on 4th June 1975, in Los Angeles, California. When Angelina was just fourteen, she dreamt of becoming a funeral director. Her career, as a professional actor, began only in 1993, when she played her first leading role in the low budget film, Cyborg 2.

Angelina Jolie Favourite Things:
Hobbies and interests: Collecting first edition books and dagger
Favourite colour: Black
Favourite Pet: bulldog
Favourite Food: Fast Food (McDonalds)
Favourite Music: Madonna, Frank Sinatra, Elvis Presley, The Clash

Favourite Book: Vlad the Impaler: In Search of the real Dracula by M.J. Trow's
Favourite Television Series: King of the Hill? Animal Planet

Name	Date of birth	Hobby	Favourite music	Favourite book	Favourite animal	Favourite TV series	Favourite colour

Такий вид вправи поєднує навчання і читання і письма. Коли учень підводить підсумки то звертає увагу на структуру речення, концентрує увагу на основній ідеї тексту, відтворюючи основний зміст власними словами. Також учень практикується у написання коментарів та створенні автобіографії.

Риндач В. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – викладач Попова В. Ю.

РОЛЬ І ВИКОРИСТАННЯ МОВНОГО ЕТИКЕТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Неможливо назвати мовну культуру, в якій не були б представлені етикетні вимоги до мовної діяльності. Витоки мовленнєвого етикету лежать в найдавнішому періоді історії мови. У мовному етикеті практично всіх народів можна виділити загальні риси; так, практично у всіх народів існують стійкі формули вітання і прощання, форми поважливого звернення до старших та ін. Однак реалізуються ці риси в кожній культурі по-своєму. Як правило, найбільш розгорнута система вимог існує в традиційних культурах. Відмінності в мовних етикетах і взагалі в системах правил мовної поведінки відносяться до компетенції особливої дисципліни – лінгвокраїнознавства.

Лінгвокраїнознавство – напрям, з одного боку, що включає в себе навчання мові, а з іншого, дає певні відомості про країну досліджуваної мови.

Отже, під *мовним етикетом* розуміються розроблені правила мовної поведінки, система мовних формул спілкування. Актуальність проблеми мовного етикету пов'язана з тим, що останнім часом зростає інтерес до проблем ефективного та доцільного міжособистісного та міжкультурного спілкування.

Володіння мовним етикетом сприяє набуттю авторитету, породжує довіру і повагу. Знання правил мовного етикету, їх дотримання дозволяє людині відчувати себе впевнено і невимушено, не зазнавати незручності через неправильні дії, уникати насмішок з боку оточуючих.

Англійський мовний етикет – це сукупність спеціальних слів і висловів, які надають ввічливу форму англійській мові, а також правила, згідно з якими ці слова і вирази вживаються на практиці в різних ситуаціях спілкування.

В англомовному суспільстві між культурними людьми спілкування ведеться на трьох рівнях ввічливості – офіційному, нейтральному і фамільярному. Кожному рівню ввічливості відповідає свій власний стиль мовлення, і тому всі ввічливі слова і вирази можуть бути класифіковані за стилістичною ознакою і, відповідно, віднесені до офіційного, нейтрального і фамільярного стилів мови.

Пояснимо наявність рівнів ввічливості і стилів мови прикладами. Припустимо, що у англійця зупинився годинник, і він змушений уточнити час. Звертаючись до приятеля, англієць запитає:

– What time is it, Tom? – Котра година, Том?

Питання "What time is it?" відповідає фамільярному стилю мови і доречне на фамільярному рівні ввічливості – в сім'ї, в родинному колі, між друзями і товаришами.

До незнайомого перехожого слід звернутися з ввічливим проханням:

– Excuse me, could you tell me the time, please?
– Вибачте, ви не могли б сказати котра година, будьте люб'язні!

Ввічливе прохання: "Excuse me, could you tell me the time, please?" – відповідає нейтральному рівню ввічливості і нейтральному стилю мовлення, але на фамільярному рівні ввічливості, в родинному або приятельському колі, прохання "Excuse me, could you tell me the time, please? " здасться неприродним за тоном.

В офіційній обстановці, на офіційному рівні ввічливості, питання про час може бути абсолютно недоречний, якщо, наприклад, підлеглий увійде до кабінету до начальника тільки за тим, щоб уточнити у нього час. Однак, і на офіційному рівні ввічливості питання про час можливе, якщо, наприклад, начальник запропонує підлеглим звірити годинники для того, щоб злагоджено діяти за планом, який розписаний за хвилинами.

У більшості випадків офіційною формою звернення до людини, прізвище якої відоме, є звернення за прізвищем в поєднанні зі словами Mr., Mrs. і Miss: Mr. Smith, (пан Сміт) – звернення до чоловіка, Mrs. Collins (пані Коллінз) – звернення до заміжньої жінки, Miss Harvey (пані Харвей) – звернення до незаміжньої жінки.

У деяких випадках офіційне звернення здійснюється за допомогою слів Sir та Madam (Sir Smith, Madam Collins).

Вживання прізвища в якості самостійної форми звернення суворо обмежене англійським етикетом. Просто за прізвищем звертаються:

1. Панове-наймачі до своєї прислуги, швейцарів, лакеїв, покоївок, і т. д. (офіційна форма звернення).
2. Офіцери до солдатів (офіційна форма звернення).
3. У навчальних закладах викладачі і вчителі до учнів і студентів (офіційна форма звернення).
4. Клієнти до добре знайомих рядових працівників сфери обслуговування – продавців, касирів, кравців і т. д. (нейтральна форма звернення).

До людей, що займають деякі посади, можна звернутися, назвавши посаду або посаду і прізвище, наприклад: Professor! або Professor Blackwood!, Doctor! або Doctor White!, Captain! або Captain Grey!

На фамільярному рівні ввічливості до знайомої людини звертаються по імені. Англійські імена мають скорочені форми, які в усному зверненні вживаються частіше, ніж повні форми: William – Will (або Bill),

Robert – Bob, Christopher – Chris, Albert – Bert, і т. д. Англійські імена часто мають і пестливі форми, подібні українським Танечка, Сашенька, наприклад: William – Willy (Billy), Elizabeth – Libby і т. д.

По відношенню до друга, приятеля або близької людини можуть вживатися і безіменні кличні форми, відповідні українським зверненням дорогий (а), коханий (а), старина, наприклад: dear, darling, old fellow і т. д.

Ввічливе звернення до незнайомої людини починається з вибачення за заподіяне занепокоєння. Потім, після вибачення, можна звернутися з питанням, проханням, зауваженням і т. п. В якості вибачення (яке тут служить і формою звернення) вживають оберти "Excuse me", "Pardon me".

Наведемо деякі приклади звернення до незнайомої людини.

– Excuse me, can you tell me the way to the National Gallery?
– Вибачте, ви не підкажете, як пройти до Національної Галереї?
– Excuse me, can you please direct me the nearest underground station?
– Вибачте, підкажіть, будь ласка, як мені пройти до найближчої станції метро?
– Excuse me, which is the way to the theatre here?
– Вибачте, як пройти звідси до театру?
– Excuse me, but I wish to know where theVictoria Hotel is?
– Вибачте, мені треба дізнатися, де знаходиться готель "Вікторія"?
– Excuse me, is this seat taken?
– Вибачте, це місце не зайняте?
– Pardon me for interrupting, where can I find Mr. Clark, please?
– Пробачте, що перебиваю вашу розмову, скажіть, де я можу знайти пана Кларка?

Будучи за кордоном, слід більш уважно ставитися до того, які форми звернення обирають по відношенню до вас незнайомі люди, так як на ряду з ввічливими існують форми звернення стилістично-знижені, просторічні і грубо-фамільярні.

Стилістично-зниженими (хоча і дуже поширеними) є оклики "Hey!" (Гей!) і "Hi!" (Гей!).

Просторічними і грубувато-фамільярними формами звернення є: Hey, there! (Ей, ти! Гей, малий!), Hey, you there! (Ей, ти! Гей, хлопець!), Pal, Buddy, Mate, Chum – браток, приятель, друг, малий і т. п.

Проаналізувавши все вищевикладене, ми можемо зробити висновок, що мовний етикет важливий не тільки для самих англійців, але і для всіх, хто вивчає англійську мову як іноземну. Англійський мовний етикет має власні правила і норми, які часом істотно розходяться з правилами та нормами, наприклад, українського мовного етикету. Це призводить до того, що культурна українська людина може здатися неввічливою серед англійців, якщо вона, спілкуючись з ними англійською, не володіє англійським мовним етикетом.

Мовний етикет не є жорсткою системою правил; він в достатній мірі пластичний, і ця пластичність створює досить великий "простір для маневру".

Скафенко А. В.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. – к. філол. н., доцент Пікалова А. О.

ВІРШОВАНІ ТВОРИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ

Метою навчання іноземної мови є не тільки придбання знань, формування навичок і умінь, а й засвоєння учнями країнознавчого та культурно – естетичного матеріалу. Тому використання віршованих творів повною мірою відповідає всім вимогам вивчення іноземної мови, яка вивчається у нерозривному зв'язку з культурою країни.

На сьогоднішній день віршовані твори займають дуже важливе місце у навчанні іноземній мові. Сучасні науковці, такі як Н. Дьяченко, А. Комаров, Є. Михайлова, А. Нехорошева, О. Некрасова у своїх працях окреслюють необхідність використання віршованих творів на уроках англійської мови.

Безперечно, в наш час сучасні комп'ютерні технології стрімко витісняють інші форми навчання, адже на уроках більше переважають завдання з використанням комп'ютерних технологій. Але тим часом дослідники виділяють переваги, які властиві віршованим творам: доступність – завдяки мережі Інтернет; розмаїття мовного матеріалу; приналежність до культури країни; постійне відновлення матеріалу; достаток язикового матеріалу.

Віршовані твори на уроках англійської мови, особливо на початковому ступені навчання, пожвавлюють викладання, викликають позитивні емоції, слугують кращому засвоєнню лексико-граматичного матеріалу, адже діти із задоволенням виконують завдання, в основі яких покладено віршовані твори, такі як пісні, римівки, вірші. Отже, використання віршованих творів сприяє розвитку у дітей інтересу до вивчення англійської мови.

На уроках англійської мови вірші, римівки і пісні можуть виконувати такі функції:

1. Слугувати фонетичної зарядкою, яка дає змогу дітям перейти від звуків рідної мови на звуки іноземної мови.

Наприклад: вчитель розповідає римівку по частинах, потім одразу повністю, а діти повторюють. *A tutor who tooted the flute/ Tried to tutor two tooters to toot/ Said the two to the tutor/ "Is it tougher to toot/ Or to tutor two tooters to toot?"*

2. Використовуватися для закріплення лексичного й граматичного матеріалу.

Наприклад: Після попереднього читання вчителя діти читають вірш разом, потім по черзі, а потім заучують напам'ять. *I have a father/ I have a mother/ I have a sister/ I have a brother/ Father, mother, sister, brother – / Hand in hand with one another.*

Наприклад: Діти вчать вірш напам'ять для того, щоб запам'ятати форму дієслів у минулому часі. *When I was one/ I had fun/ When I was two/ I lost my shoe/ When I was three/ I hurt my knee/ When I was four/ I locked the door/ When I was five/ I learnt to dive/ When I was six/ I built bricks/ When I was seven/ Life was heaven.*

3. Слугувати одним з видів відпочинку в середині або наприкінці уроку, коли дітям необхідно зняти напругу і відновити працездатність.

Наприклад: Діти виконують пісню в колі, супроводжуючи її рухами. *I have two eyes/ And I can see/ A book and pen/ In front of me/ I see a window/ And a door/ I see the ceiling/ And a floor.*

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що підтримуючи інтерес до мови як засобу спілкування, вчителі повинні розвивати у дітей інтерес до неї як до носія культури. Велику допомогу в цьому надають віршовані твори, такі як пісні, римівки, вірші, які є духовною спадщиною країни, мова якої вивчається. Використання віршованих творів на уроках англійської мови робить урок цікавим для дітей та мотивує їх до вивчення іноземної мови.

Сунка В. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Єрмак Л. С.

МИСТЕЦТВО КОМПЛІМЕНТУ У СФЕРІ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Найбільш універсальний прийом, при майстерному виконанні якого практично завжди вдається привернути до себе співрозмовника, – це сказати йому хороший комплімент. Прийнято робити компліменти жінкам, бо їм це подобається. Але насправді вислуховувати компліменти люблять усі, просто реакція чоловіків буває не так помітна.

Така слабкість до компліментів пояснюється тим, що комплімент задовольняє найважливішу психологічну потребу людини – потребу в позитивних емоціях. І гості чи персонал готелю не є винятком.

Гості можуть говорити компліменти персоналу готелю щодо якості їх обслуговування або їх рівня володіння англійською, щодо їх унікальної уніформи або за надання додаткової послуги. Персонал готелю може надати гостю комплімент про те, як він виглядає в недавно купленому спорядженні, або за його терпіння, коли виникає проблема, або щодо красивої нової зачіски після відвідування салону краси.

Мистецтвом надання компліменту має оволодіти кожен майбутній фахівець готельно-ресторанної справи. І задля підвищення конкурентоспроможності на міжнародному рівні він повинен вміти говорити та приймати компліменти англійською мовою також.

Розглянемо декілька прикладів надання компліменту та відповіді на нього для співробітників таких відділів готелю як служба портьє, ресепшен, кухня, спа-салон, бар, служба ремонту та технічного обслуговування тощо.

Bell Desk Staff
Guest: Your English is very good. You must study a lot.
Staff: Thank you, sir. Yes, I study every chance I get.
Або
Staff: This luggage is very unusual-strong yet light weight. I like it.
Guest: Thanks, it cost me an arm and a leg.
Engineering/Maintenance Staff
Guest: That was fixed very quickly. You must be very good at your job.
Staff: Thank you sir, I try.
Або
Staff: Thank you for letting us know of this problem so quickly, sir. Most quests would have waited until check out, if then.
Guest: My pleasure.
Food and Beverage Staff
Guest: What a lovely uniform, so colorful.
Staff: Thank you, ma'am. How kind of you to say so.
Або
Staff: Your patience regarding the delay is a true virtue, sir. Many guests would have complained.
Guest: I understand: it's busy and hectic in here.
Front Desk Staff
Guest: I really appreciate all the extra work you did on helping us solve that problem. It truly went above and beyond; my compliments to your work ethic.
Staff: Thank you, sir. How kind of you to say so.
Або
Staff: These are really great pictures you took Miss George. Those of the sunset are magnificent.
Guest: Thank you, but with this camera taking good pictures is really easy. No skill on my part, I assure you.
Housekeeping Staff
Guest: The room is spotless. You do excellent work.
Staff: Thank you, ma'am.
Або
Staff: You are so tidy, sir. You make it very easy to clean your room.
Guest: Well, as my mother always said, 'Cleanliness is next to Godliness'.
Kitchen Staff
Guest: My compliments to the chef. This linguine is superb.
Staff: Thank you, ma'am. I'll appreciate any and all comments.
Або
Staff: That recipe you shared with us was superb. I may even include it on the menu.
Guest: My pleasure and that would certainly be an honor.
Spa Staff

Guest: You have great hands my dear. I've never felt better.
Staff: Thank you sir, I appreciate that.
Або
Staff: Your new hair-do looks absolutely gorgeous, Mrs. Simpson.
Guest: Why… thank you for noticing. My husband didn't.

Висновки: Отже, уміння зробити гарний комплімент – ціле мистецтво, оволодіти яким має кожен майбутній фахівець готельно-ресторанної справи.

При цьому слід пам'ятати декілька важливих правил:

1. Кожен комплімент повинен мати під собою грунт реального факту.
2. Будь-який комплімент повинен бути абсолютно щирим.
3. Вдалий комплімент короткий, ясний і чіткий.
4. Секрет самого чарівною компліменту – у можливості співрозмовника самому інтерпретувати його зміст.
5. І найголовніше – комплімент повинен окриляти.

Завжди можна знайти в будь-якій людині щось унікальне і позитивне, за що можна йому подарувати комплімент. Повірте, ви самі стаєте чистіше і світліше, коли щедро даруєте чарівні компліменти. Успіхів вам і рясних компліментів – даруйте їх і отримуйте натомість!

Чертенко В. А.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради
наук. кер. –: к. філол. н., доцент Пікалова А. О.

СТВОРЕННЯ ВІРШОВАНИХ ТВОРІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З розвитком культурних і економічних зв'язків між країнами і народами зростає роль вивчення іноземних мов. З кожним роком збільшується попит на фахівців, які володіють іноземними мовами. В даний час одним з найважливіших напрямів розвитку освіти є використання компетентнісного підходу, зокрема – у розвитку умінь і навичок, пов'язаних із застосуванням на практиці комунікативних здібностей людини, його культурних, соціальних та інформаційних компетенцій. На нашу думку, саме тому вчитель повинен приділяти велику увагу формуванню в учнів лінгвокультурологічної компетенції.

Ми виходили з того, що лінгвокультурологічна компетенція – це система знань про культуру, втілена в певну національну мову і сукупність спеціальних умінь з оперування цими знаннями в практичній діяльності.

Багато науковців приділяли увагу вивченню закономірностей формування лінгвокультурологічної компетенції. Серед них С. Кунанбаєва, Д. Кулібаєва, Ж. Наримбетова, І. Іванова, Л. Чахоян, Т. Бєляєва, Л. Заліська, Д. Матвєєва, Т. Расторгуєва, В. Аракін та інші.

Варто зазначити, що формування лінгвокультурологічної компетенції представляє собою цілеспрямований, взаємообумовлений і взаємопов'язаний педагогічний процес як сукупність урочної та позаурочної роботи, що забезпечує інтелектуально-пізнавальну, емоційно-вольову, загальнокультурну і дієво-практичну сфери життєдіяльності учнів.

Одним із шляхів формування лінгвокультурологічної компетенції є створення власних віршованих творів. Віршування власних рим може поставати як один з елементів уроку англійської мови.

Варто підкреслити, що англійське віршування, як і всяке інше віршування, виникло з пісні. В основі англійського вірша покладено два фактори: протяжність і наголос, тому можна зробити висновок, що при правильному вивченню віршованих творів в учнів буде розвиватися правильна вимова та наголоси у словах, а також, інтонація, що є дуже важливим елементом при вивченні іноземної мови.

Так, прийоми віршування можна використовувати на уроці для повторення або закріплення навчального матеріалу.

Наведемо приклад використання прийому віршування для повторення та закріплення вже вивченого матеріалу. Наприклад**:** *(noun)* ***ice*** *(2-syllable adjectives) shiny, stoic / (3 participles describing noun) freezing, killing, protecting / (4 nouns) glaciers, silence, brightness, penguins / (3 participles) warming, melting, flowing / (2 - er adjectives) noisier, happier.*

Прийом віршування може бути напрвлений на повторення матеріалу з теми "Numeral". Наведемо приклад: *When I won 11 million, / I bought a brand new house / 20% went to furniture, / and buying brand new cars / 5% of it went to a new bed, / 75% went to others / like a stereo system, and CD.*

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що вивчення іноземної поезії надає чудове підгрунтя для сприяння цікавого, вільного користування іноземною мовою в практичній діяльності і оволодіння писемною майстерністю. Віршування звільняє учнів від багатьох традиційних обмежень, що виникають під час написання прози, а також стимулює учня до вивчення іноземної мови, культури та традицій мови, яка вивчається. Оволодіння новим матеріалом чи узагальнення вже вивченого відбувається у грайливій формі, яка зацікавлює учнів та надає поштов для виявлення творчих здібностей. Учень сам обирає структуру вірша, його стиль, це сприяє формуванню усвідомленого використання іноземної мови та формуванню лінгвокультурологічної компетенції.

Шилик М. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Улітенко Л. М.

PHYSICAL THERAPY

Physical therapy (or physiotherapy), often abbreviated PT, is a health care profession primarily concerned with the remediation of impairments and disabilities and the promotion of mobility, functional ability, quality of life and movement potential through examination, evaluation, diagnosis and physical intervention carried out by Physical

Therapists (known as Physiotherapists in some countries) and Physical Therapist Assistants (known as Physical Rehabilitation Therapists in some countries). In addition to clinical practice, other activities encompassed in the physical therapy profession include research, education, consultation and administration. Definitions and licensing requirements in the United States vary among jurisdictions, as each state has enacted its own physical therapy practice act defining the profession within its jurisdiction, but the American Physical Therapy Association (APTA) has also drafted a model definition in order to limit this variation, and the AP I A is also responsible for accrediting physical therapy education curricula throughout the United States of America. In many settings, physical therapy services may be provided alongside, or in conjunction with, other medical or rehabilitation services.

Physicians like Hippocrates and later Galenus are believed to have been the first practitioners of physical therapy, advocating massage, manual therapy techniques and hydrotherapy to treat people in 460 BC. After the development of orthopedics in the eighteenth century, machines like the Gymnasticon were developed to treat gout and similar diseases by systematic exercise of the joints, similar to later developments in physical therapy.

The earliest documented origins of actual physical therapy as a professional group date back to Per Henrik Ling, "Father of Swedish Gymnastics," who founded the Royal Central Institute of Gymnastics (RCIG) in 1813 for massage, manipulation, and exercise. The Swedish word for physical therapist is sjukgymnast = someone involved in gymnastics for those who are ill. In 1887, PTs were given official registration by Sweden's National Board of Health and Welfare.

Other countries soon followed. In 1894 four nurses in Great Britain formed the Chartered Society of Physiotherapy. The School of Physiotherapy at the University of Otago in New Zealand in 1913, and the United States' 1914 Reed College in Portland, Oregon, which graduated "reconstruction aides."

Modern physical therapy was established in Britain towards the end of the 19th century. Soon following American orthopedic surgeons began treating children with disabilities and began employing women trained in physical education, massage, and remedial exercise. These treatments were applied and promoted further during the Polio outbreak of 1916. During the First World War women were recruited to work with and restore physical function to injured soldiers, and the field of physical therapy was institutionalized. In 1918 the term "Reconstruction Aide" was used to refer to individuals practicing physical therapy. The first school of physical therapy was established at Walter Reed Army Hospital in W'ashtington D.C. following the outbreak of World War I.

Research catalyzed the physical therapy movement. The first physical therapy research was published in the United States in March 1921 in "The PI' Review." In the same year, Mary McMillan organized the Physical Therapy Association (now called the American Physical Therapy Association (APTA). In 1924, the Georgia Warm Springs Foundation promoted the field by touting physical therapy as a treatment for polio. Treatment through the 1940s primarily consisted of exercise, massage, and traction. Manipulative procedures to the spine and extremity joints began to be practiced, especially in the British Commonwealth countries, in the early 1950s. Later that decade, physical therapists started to move beyond hospital-based practice to outpatient orthopedic clinics, public schools, colleges/universities healthcentres, geriatric settings (skilled nursing facilities), rehabilitation centers and medical centers.

In 1921 in the United States physical therapists formed the first professional association called the American Women's Physical Therapeutic Association. T his gave birth to what is known today as the APTA (American Physical Therapy Association), and currently represents approximately 76.000 members throughout the United States. The APTA defines physical therapy as: "clinical applications in the restoration, maintenance, and promotion of optimal physical function."

Specialization for physical therapy in the U.S. occurred in 1974, with the Orthopaedic Section of the APTA being formed for those physical therapists specializing in orthopaedics. In the same year, the International Federation of Orthopaedic Manipulative Physical Therapists was formed, which has ever since played an important role in advancing manual therapy worldwide.

Шинкаренко Н. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Чорна С. С.

НІМЕЦЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Під час зіставлення різних мов стає очевидним факт, що протягом історії контакти між народами безпосередньо впливають і на зміни в лексичному складі їхніх мов. Запозичення належать до різних галузей діяльності людини, відображають стрімкий розвиток науки і техніки, сприяють розширенню інформаційного простору.

Завданням нашої статті є аналіз запозичень з німецької мови в українську. Завдяки мовним контактам в українській мові є багато німецьких слів як загального вжитку, так і зі спеціальних галузей. Деякі слова запозичено без будь-яких змін та лише відповідно до графічних особливостей мови-рецептора, а саме: абрис, гриф, вундеркінд, курорт, ландшафт, рюкзак, шлагбаум, абзац, адресат, аншлаг, бюргер, вексель, глазур, глянцгольд, глянцзильбер, кегельбан, кегель, кніксен, панель, рейсфедер, швелер, шифер, шніцель, шрифт, штат, штемпель, штихель. Фонетичних змін в українській мові зазнали такі німецькі слова, як брудершафт (Brüderschaft), бухгалтер (Buchhalter), глінтвейн (Glühwein), мундштук (Mundstück), перламутр (Perlmutter), поштамт (Postamt), шлягер (Schlager), шпіцрутен (Spießrute), штабель (Stapel), штепсель (Stöpsel) і т. п. Звичними здаються слова, які повністю підпорядковуються морфологічній структурі слів української мови, але є запозиченнями: Buchse – букса, Patrontasche- патронташ, Trauer – траур, Agentur – агентура, werben – вербувати, Gastrolle – гастролі, Mark – марка, Platzkarte – плацкарта, Schiene – шина, Schlange – шланг, Sporn – шпора, Spritze – шприц, Junge – юнга, Kronzirkel – кронциркуль, Reißschine – рейсшина, Schacht – шахта, Stollen – штольня.

У царині флори та фауни запозичено такі німецькі назви: укр. едельвейс (нім. Edelweiß) 'рід багаторічних трав'янистих рослин'; рислінг (Riesling) 'сорт винограду німецького походження'; дратхаар

(Drahthaar) ‘порода жорсткошерстих німецьких лягавих собак’; курцхаар (Kurzhaar) ‘порода німецьких собак’; мітельшнауцер (mittel – середній, Schnauze – морда) ‘порода службових собак’; пудель (Pudel від pudeln – плескатися у воді) ‘порода кімнатних собак’; ротвейлер (Rottweiler) ‘порода великих службових собак’; шнауцери (Schnauzer) ‘група порід собак’; шпіци (spitz – гострий) ‘група порід кімнатних собак’.

Німецьке походження має низка посад та титулів. Наприклад, вахмістр (Wachtmeister), герцог (Herzog), гільдія (Gilde – корпорація, об’єднання), гофмейстер (Hofmeister), граф (Graf), єфрейтор (Gefreite), камергер (Kammerherr), квартирмейстер (Quartiermeister) курфюрст (Kur – обрання, Fürst – князь).

Спортивна галузь містить наступні німецькі назви: гантель (Hantel)’спеціальна гиря’; гросмейстер (Großmeister) ‘2) найвище спортивне звання у шахах’; ендшпіль (Endspiel) ‘заключна стадія партії в шахи або шашки’; мітельшпіль (Mittelspiel) ‘середня стадія шахової партії’; фехтування (Fecht) ‘вид спорту’; цейтнот (Zeit – час, Not – потреба) ‘1) у шахах і шашках – становище, коли гравцю не вистачає часу на обдумування ходів; 2) перен. гостра нестача часу для виконання будь-чого’; швертбот (Schwertboot) ‘вітрильна яхта зі швертом’; штанга (Stange) ‘1) металевий стрижень; 2) спортивний снаряд; 3) брус воріт’.

На основі проведеного дослідження слід зазначити, що в українській мові налічується велика кількість запозичень з німецької мови, переважна більшість яких належить до спеціальних галузей. Під час глобалізації зростає кількість запозичень в лексичній системі кожної мови і це впливає на її розвиток. Незважаючи на різні культурні та ментальні традиції, постійно розвиваються і стають тіснішими відносини між німецьким та українським народами, тим самим збагачуючи їхні мови та культури.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Аксьонов А. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком. Ковпак В. А.

ГРОМАДЯНСЬКЕ МОВЛЕННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Громадське мовлення не розвивається автономно, а на основі процесів демократизації у кожній окремій країні, що свідчить про його геополітичну залежність. В Україні все більше популярною стає тема розбудови демократичного громадянського суспільства на зразок європейського. Українські політики, законодавці та експерти неодноразово говорили про те, що демократичне суспільство може якісно функціонувати лише за наявності незалежних та відповідальних медіа. В Європі такими є громадські мовники.

Відомо, що в Україні неодноразово було здійснено спроби на загальнонаціональному рівні впровадити громадське мовлення (ГМ), але вони були безуспішними. Також відомо, що станом на жовтень 2013 р. у сфері нових медіа заявили про себе чотири онлайнових проекти, які позиціонують себе, як ГМ. Це – “ГромТВ”, “Громадське ТБ”, “Спільнобачення” та “Громадське радіо”. Всі ці проекти, в контексті українського громадського мовлення, яке планують створити на загальнонаціональному рівні, повинні усвідомлювати мету та завдання своєї діяльності.

Міжнародні експерти К. Якубович та Б. Сімерінг у своїх розвідкахвисловлювали своє бачення мети діяльності громадського мовлення. У результаті ґрунтовних досліджень К. Якубович коротко сформулював завдання ГМ у змінному оточенні. Він поєднав у єдине ціле три складники: контекст, мету та результат. Тим самим К. Якубовіч показав, що залежно від того, в якому напрямі відбуваються зміни в суспільстві, громадське мовлення має коригувати свою мету, щоб у результаті програми, які є кінцевим продуктом, забезпечували гармонійний і рівномірний розвиток громадянського суспільства. Окрім цього К. Якубович зазначав, що комерційний мовник трактує слухача як споживача, а громадський мовник як громадянина, метою останнього, на думку дослідника, є служити громадянину та громадянському суспільству. Б. Сімерінг зауважив, що головна ідея громадського мовлення полягає в тому, що воно має одночасно виконувати свою мету і в той же час залежати від аудиторії та повноцінно задовольняти її потреби в різноманітному контенті.

Українські дослідники у свій спосіб визначали мету діяльності громадського мовлення. В. Іванов вважає, що ГМ зобов’язане вільно і чесно інформувати громадян про минуле, сучасне і майбутнє, яке безпосередньо їх стосується, а також повинно служити засобом вираження та обговорення основних цінностей. Д. Ковриженко зазначає, що мета громадського мовлення визначена у законодавстві всіх європейських країн і в окремих випадках її визначають через вивчення потреб і запитів громадян. На думку К. Квурт, мета ГМ полягає в якісному розвитку суспільства та захисті його інтересів шляхом інформатизації та освіти.

Отже метою громадського мовлення має бути забезпечення максимально можливої аудиторії програмним продуктом, який відповідатиме журналістським стандартам і водночас буде надзвичайно якісним і цікавим. Основна функція громадського мовлення – це служіння на благо суспільства і поступове його перетворення на свідоме. Перед громадським мовленням потрібно ставити завдання, які будуть чітко сформульованими, матимуть можливість практичної реалізації місії, покладеної на громадське мовлення. Основою для нього має стати оптимальна, гнучка організаційна структура, абсолютна фінансово-господарська незалежність та сформована і впроваджена відповідна програмна концепція.

Базака Р. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Хітрова Т. В.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОМЕРЦІЙНОЇ ПРЕСИ ЄЛИСАВЕТГРАДА

Культурно-освітній та торгівельно-промисловий розвиток Єлисаветграда другої половини XIX століття спричинив соціальне піднесення. Соціально-економічні перетворення почали формувати попит на зовсім інший рівень інформаційного забезпечення. Це стало передумовою зародження нового пласту періодичного видавництва, яке визначалося не адміністративними установами, а комерційною сферою господарювання. Задоволення комерційних інтересів потребувало значної модернізації інструментарію існуючої журналістики.

В місті не було видання спеціально присвяченого економічній тематиці, але наявні газети враховували інтереси торгівельно-промислової еліти, присвячуючи зазначеній тематиці певну частину контенту: статей, реклами, оглядів. Про це свідчать і підзаголовки до часописів, скажімо, “Голос Юга” мав підзаголовок “Газета политическая, экономическая и литературная”. Схожі або аналогічні підзаголовки мали майже всі універсальні видання.

Стрімкий та прогресивний розвиток сфер суспільного господарювання знайшов відбиток у текстах реклами, яка стрімко розвивалася в цей час. Оскільки реклама стала джерелом прибутків для видавців, то вони постійно намагалися модернізувати, робити її більш якісною, привабливою та дієвою.

Економічний та культурний розвиток суспільства сприяв зародженню нового пласту журналістики – комерційної преси. Намагаючись здобути аудиторію, завоювати якомога вище становище в масово-комунікаційній ієрархії видавці вдавалися до новаторських прийомів. Маючи краще матеріальне забезпечення, ніж видавництва офіційних газет, редакції комерційної преси залучали найкращих представників творчого та інтелектуального руху, що робило пресу більш привабливою, цікавою, інформативною та професійною.

Наймасовішою типологічною групою періодичних видань краю стали комерційні універсальні часописи, розраховані на масового читача. Такі видання могли найповніше задовольнити інформаційний попит читачів краю, оскільки інформаційний діапазон був ширшим від інших газет. Він включав у себе інформацію політичного характеру, висвітлення економічної, торгівельно-промислової, банківської, ділової та професійної сфер, а також інформацію для дозвілля та літературно-мистецькі рубрики.

Відповідно до популярності та читацького попиту росте й наклад часописів, як основний показник затребуваності видання. Оскільки комерційні часописи мали широку читацьку аудиторію, то стали привабливими для рекламодавців, що зробило собівартість преси доступною для якомога більшої кількості читачів.

Першим комерційним виданням Єлисаветграда став "Елисаветградский вестник" (1876 рік). Загалом з 1874 року по 1917 рік в місті вийшло більше 40 комерційних видань, які були дієвим знаряддям управління господарськими підприємствами, роз'єднаними відстанню, відігравали значну роль у регулюванні торгівельного та виробничого обігу, полегшили стосунки центру й провінцій. Преса Єлисаветграда фіксувала та відтворювала на свої шпальтах рівень соціального, культурного, політичного й економічного життя, стала унікальним механізмом соціальної рефлексії та самобутнім культурним феноменом, який був невід'ємною складовою масовокомунікаційної системи Російської імперії.

Балагура М. М.
Класичний приватний університет

ТЕМА ДНІПРОГЕСУ НА ШПАЛЬТАХ ЗАПОРІЗЬКОЇ ПРЕСИ

Історія Дніпрогесу – унікальна, по-справжньому близька і рідна тема, яка позначена найвищим індексом частотності у газетних публікаціях запорізького краю, тема, що була актуальною завжди. Особливо "масові сплески" героїчної тематики (під рубриками: "Трудові будні дніпробудівців", "На Дніпробуді", "Дніпрогес і долі") спостерігаємо на шпальтах періодичних видань напередодні ювілейних дат, пов'язаних з Дніпробудом.

У статтях – насущні дніпрельстанівські проблеми сьогодення та щире занепокоєння майбутнім Дніпрогесу і рідного міста (В. Мірошниченко "Станція, що знімає стреси" // ЗП[2], 17 грудня 1999 р.; Л. Ярошенко "Дніпрогес – годувальник" // ІЗ[3], 18 вересня 2002 р.; С. Дем'янов "Чорна "дірка" Дніпрогесу" // ІЗ, 14 вересня 2002 р.; В. Шак "Чудовий Дніпро… А під час буйної погоди?" // ІЗ, 17 березня 2000 р.; Є. Дем'янов "Зима додає Дніпрогесу тріщин. Що буде далі?" // "Запорозька Січ", 1 квітня 1999 р.; Ю. Гаєв "Аварійний шлюз Дніпрогесу погрожує катастрофою" // "МИГ", 1 січня 1999 р.; А. Кобинець "Міст греблі Дніпрогесу: ситуація критична" // ЗП, 26 січня 1999 р.; А. Кобинець "Шлюз-ветеран справив обнову" // ЗП, 30 квітня 1999 р.; В. Кульчицький "Як здоров'я, Дніпрогесе?" // ЗП, 5 лютого 1999 р.; Л. Кулагін, А. Кобинець "Берег лівий, берег правий. Чи надійна переправа?" // ЗП, 23 березня 1999 р.).

З особливим натхненням і теплом розкривається дніпрельстанівська тематика у художньо-публіцистичних творах, що були опубліковані на сторінках запорізьких газет (В. Сорока "Все життя – на передовій" // "Дніпробудівець", 29 червня 1990 р.). Найвищим індексом частотності позначений *нарис*: *історичний* (В. Морозюк "У переддень Дніпробуду! Гортаючи архівні матеріали" // ЗП, 11 серпня 1992 р.; В. Пєсков "Дніпровське намисто" // "МИГ", 30 жовтня 2002 р.; О. Власов "Олександр Вінтер: "Почнемо з фабрики-кухні!" // "МИГ", 11 січня 2007 р.), *проблемний* (Л. Бєляєва "Запоріжжя – місто за дніпровськими порогами" // "Запорозька Січ", 7 листопада 2002 р.), *кримінальний*, або *нарис-розслідування* (Ю. Волинов "Загадка дев'ятнадцятого бичка: краєзнавче дослідження з особистим компонентом" // "МИГ", 8 травня 2002 р.; В. Шах "Дніпрогес – улюблений об'єкт терористів" // "МИГ", 29 січня 2004 р.),

Дніпрогес… Дніпрельстан… Дніпробуд… Ця героїчна епопея – одна з найяскравіших сторінок історії рідного краю – впродовж десятиліть була і залишається актуальною темою на шпальтах запорізьких газет, бо це, безперечно, безсумнівно, – "легенда, реальність, символ. Історія Дніпрогесу така повчальна, така цінна для всіх наших великих справ… Пройдуть роки, але назавжди в пам'яті трудового народу залишиться велика і прекрасна поема будівництва цієї гідроелектростанції на Дніпрі" (з передової статті // КЗ, 18 лютого 1984 р.).

Таким чином, журналістське уміння бачити і правдиво, компетентно, сміливо, аргументовано, переконливо та цікаво інформувати про важливу суспільну подію допомагає читачеві глибоко зрозуміти її значущість, уявити героїв та обставини, відчути дух часу, сформувати уявлення про історію запорізького краю.

Безземельна А. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком. Дяченко І. М.

ВПЛИВ СТЕРЕОТИПІВ НА ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ЖІНКИ У ГЕНДЕРНО МАРКОВАНИХ ЗМІ

Існує думка про те, що в суспільстві слід спочатку забезпечити економічний добробут, а вже потім можна дбати про розвиток гендерної рівності. Гендерна проблематика пронизує всі сфери суспільства. І "порядок дій" має бути тільки одночасно поступальний. Це, зокрема, доведено конкретно історичним досвідом Швеції, Німеччини та інших країн. Коли йдеться про образ жінки в ЗМІ, то посилаючись на слова фра-

[2] назву газети "Запорізька правда" подаємо ЗП
[3] Назву газети "Индустриальное Запорожье" подаємо ІЗ

нцузького письменника Андре Моруа, його можна узагальнити таким чином: “Жінка може бути річчю й особистістю. Вона – особистість, якщо зберігає незалежність від чоловіка, якого кохає, самостійна в поглядах і планах, господиня свого тіла і думок. Вона – річ, якщо дозволяє поводитися з собою, як з річчю” [1, с. 17].

Попри зображення образів сучасної жінки, ділової та активної в різних сферах суспільного життя, наші ЗМІ упевнено пропагують образ “жінки-речі”. З іншого боку, підтримується образ чоловіка, відповідати якому самим чоловікам стає дедалі важче. Це образ обов’язково успішної, сильної в усіх сенсах особистості, що не має права на жодну слабину – ні в характері, ні в поведінці. Гендерні стереотипи зменшують свободу особистості як чоловіка так і жінки, і часто ми пропагуємо їх тому, що сприймаємо нормально пресу, яка яскраво віддзеркалює гендерні маркери.

На сьогодні жіночої гендерно маркованої преси дуже багато, і на перший погляд вона різноманітна, але майже у всіх жіночих журналах одна система тематичного наповнення. У цілому це мода, здоров’я, стосунки, подорожі та інтер’єр. Глибокі філософські теми не розглядаються, а пропагування серйозних “нежіночих справ” таких як політика, інженерна справа, астрофізика не здійснюється на сторінках жіночих журналів або розкриваються поверхово. Причиною цього є стійкий стереотип: головне для справжньої жінки – родина і кохання, вона терпляча, чоловік для неї – авторитет. Місце жінки у суспільстві – сім’я, середня ланка у медицині, освіті, сфері обслуговування.

А тим часом, певна частина жіночого суспільства, що націлена на досягнення успіху у “чоловічих” сферах життя, залишається “за бортом” жіночої преси і часто мусить реагувати на умовно марковану чоловічу періодику. Це видно на прикладі так званої офіційної української преси, до якої належать “Президентський вісник”, “Урядовий кур’єр”, “Голос України”. Газети, від яких ми чекаємо відтворення панорамної картини суспільства (яке на 54% складається з жінок), всебічного аналізу їх соціально-політичної, економічної і культурно-духовної ролі, майже не запрошують жінок фахівців як незалежних експертів чи аналітиків у тій чи іншій сфері суспільного життя.

Гендерно нейтральна преса навмисно уникає жінок у випадках вирішення глобальних, суттєвих проблем. І при відображенні стосунків між чоловіками і жінками у політиці зберігається дзеркальне відображення ролей: чоловік – це влада, спромога, сила і розум; жінка – м’якість, лагідність, обмеженість інтересів і намірів. Тому громадянська чи ділова активність жінки сьогодні часто викликає здивування або поблажливість у формі “хатніх” коментарів: “не жіноча це справа”, “не жіночого розуму...”.

Ці стереотипи застарілі, а роль жінки у суспільстві зросла і заразом зменшилась статева нерівність. Жінки сьогодні займають високі посади, володіють підприємствами, займаються наукою, але друковані ЗМІ часто створюють неправильне уявлення про “місце” жінки у суспільстві та світі, зменшуючи кругозір до кількох банальних тем. Тим самим не охопленою залишається частина жінок, які успішно існують у “чоловічих” сферах діяльності і цікавляться матеріалами що розкривають сутність політики, економіки, бізнесу та інших, не менш актуальних питань.

Література

1. Гендерні ресурси українських мас-медіа: ціна і якість: практичний посібник для журналістів і працівників ЗМІ / Н. М. Сидоренко, М. М. Скорик, та ін. ; ред.-упроряд. Н. М. Сидоренко. – К. : К. І. С., 2004. – 76 с. Режим доступу: [http://cpk.org.ua/components/com_booklibrary/ebooks/genderni_resursy_ukrainskyh.pdf].

Бенькалович Л. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ВИСВІТЛЕННЯ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АВАРІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРЕСІ 1986 Р.

Чорнобильська аварія вважається найбільшою за всю історію ядерної енергетики, як за кількістю загиблих і потерпілих від її наслідків людей, так і за економічним збитком. Вона простимулювала активний дискурс щодо ядерного роззброєння і показала, наскільки може бути небезпечною ядерна енергія.

Перше згадка про Чорнобильську трагедію, що сталася 26 квітня 1986 р., на сторінках газети “Запорізька правда” з’явилася лише 6-го травня (в № 90) в повідомленні ТАРС: “У зв’язку з аварією на Чорнобильській АЕС на адресу Радянського уряду від іноземних держав, різних організацій, приватних компаній і окремих громадян надходять вислови співчуття і пропозиції про подання допомоги. В пропагандистський оборот запущені чутки, вигадки, що йдуть врозріз з елементарними моральними нормами. Наприклад, мусуються небилиці про тисячі загиблих, про паніку серед населення і т. ін...”.

В тому ж випуску газети В розділі міжнародних новин був опублікований матеріал “Засудження компанії Заходу”. Тут же був розміщений матеріал “Аварії на АЕС в США”: “Близько 20 тисяч різних випадків і неполадок сталося на американських атомних електростанціях з 1979 року”.

Більшість опублікованих повідомлень щодо Чорнобильської АЕС посилалися на інформаційне агентство ТАРС. Ці повідомлення незмінно передруковувалися практично у всій тогочасній друкованій пресі й були дуже стислими та, здебільшого, скупими на факти та точні цифри. Так, у матеріалі від 9 травня “Від ради міністрів СРСР” писалося: “Розгортаються роботи по дезактивації місцевості в районі АЕС, де рівень радіації істотно знизився. З метою недопущення змиву радіоактивних речовин у ріку Прип’ять завершується обвалування річкових берегів. На території за межами зони, яка безпосередньо прилягає до станції, рівень радіації дещо підвищений порівняно з природним фоном, однак він не становить небезпеки для здоров’я людей”.

У газеті за 11 травня (№ 93) є публікація-звіт “Чорнобильська АЕС: ситуація стабілізується” (Пресконференція в Москві): “На Заході у зв’язку з аварією на Чорнобильській АЕС пущено в оборот вигадки про те, що радянські експортні товари і транспортні засоби становлять небезпеку через їх “радіоактивне зараження”.

У номері “Запорізької правди” за 14 травня у стислі замітці зазначалося: “Працівники виробничого об’єднання “Запоріжтрансформатор” одностайно вирішили відпрацювати один день у фонд допомоги на-

селенню, переселеному з району Чорнобильської АЕС” (О. Скрипник. Допомога чорнобильцям // Запорізька правда. – 1986. – 14 травня. – № 95).

У всеукраїнській газеті “Правда Украины” вперше про аварію кількома реченнями написано 29 квітня: “На Чорнобильській атомній електростанції сталася аварія, пошкоджено один з атомних реакторів. Вживаються заходи щодо ліквідації наслідків аварії. Постраждалим надається допомога. Створено урядову комісію”. 30 квітня під рубрикою “Від Ради Міністрів СРСР” повідомлялося: “За попередніми даними, аварія сталася в одному з приміщень 4-го енергоблоку і привела до руйнування частини будівельних конструкцій будівлі реактора, його пошкодженню і деякої витоку радіоактивних речовин. Три інших енергоблоки зупинені, справні і знаходяться в експлуатаційному резерві. При аварії загинули дві людини”... А 8 травня писалося: “Деякі агентства на Заході поширюють чутки про те, що нібито при аварії на АЕС загинули тисячі людей. Як уже повідомлялося, фактично загинули 2 людини, госпіталізовано всього197; з них 49 покинули госпіталь після обстеження. Робота підприємств, колгоспів, радгоспів і закладів проходить нормально” (А. Сокол. На роботу, к реактору // Правда Украины. – 1986. – № 105)

Отже, інформація про аварію була настільки скупою, що більшість українців дізналися про реальні масштаби трагедії лише після 1991 р.

Бордюг М. Е.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ТЕХНІКА МОВЛЕННЯ ЖУРНАЛІСТА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АПСПЕКТ

Правильні вимова та звучання голосу потребують щоденних вправ і постійних зусиль, які спрямовані на очищення мови взагалі і на підвищення загальної культури людини.

Чітка дикція, можливі лише за наявності здорового мовного фізіологічного апарату та його нормального функціонування. Голосовий апарат складається з чотирьох частин: дихальних органів, вібраторів, резонаторів і артикуляторів. Дихальні органи: легені, мускулатура, що втягує повітря в легені, й інші м’язи, що виштовхують повітря з легень. Вібратори – це голосові зв’язки. Коли вони зіщулені, повітряний потік, що йде із легень, примушує їх швидко вібрувати, породжуючи коливання. Резонатори включають гортань порожнини рота й носа. Вони посилюють звук, що виникли завдяки дії голосових зв’язок. Зміни форми і об’єму порожнини рота забезпечують чіткість кожного звука або дають резонанс. Артикулятори (язик, губи, зуби, нижня щелепа, м’яке піднебіння) створюють із звуків склади і слова.

Перелічені частини голосового апарату беруть участь у створенні п’яти елементів голосу: а) звучності; б) темпу; в) висоти; г) тембру; д) дикції (артикуляції). Звучність голосу дає оратору можливість донести промову всій аудиторії; зміни темпу підкреслюють важливі й менш значимі проблеми; тембр відіграє важливу роль не тільки як загально забарвлення звуку, але й здатність голосу варіювати в залежності від почуттів, які передає оратор; висота дозволяє розширити спектр голосових модуляцій, значно різнома-нітити й забарвити голосову виразність; дикція, правильна вимова дає високу мовну культуру: неправильна вимова на 100% дає негативний результат промови, зменшує можливість зрозуміти оратора взагалі.

Вимова може бути нормальною (чіткою, виразною) або з цілою низкою відхилень від норми. Ці відхилення виникають в результаті: 1) неправильної структури мовного апарату; 2) хибного користування тією чи іншою частиною мовного апарату при нормальній його будові; 3) специфічного складу окремих ділянок нервової системи.

Вадами структури мовного апарату можуть бути: неправильне стуляння щелеп або дефект прикусу. Це призводить до неправильної вимови багатьох звуків, проте ці недоліки можна ліквідувати. Треба звернутися до спеціаліста, виконувати специфічні вправи. Головне – знати, що слід невпинно працювати над голосом, розвивати і тренувати його.

Є певні вимоги до голосу оратора, вони зводяться до конкретних основних голосових якостей:

1) сила голосу – рівень гучності й волі звучання;

2) діапазон – зміна висотного звучання від найнижчих до найвищих звуків, тонів; поняття “діапазон” включає в себе об’єм, сукупність всіх звуків різної висоти, доступних людському голосу. Складовою частиною цього поняття є – “регістр” – частина звукоряду, ряд сусідніх звуків, об’єднаних тембром. Існує три регістри: високий, середній, нижній. Яскравою є мова, коли оратор володіє широким діапазоном – у трьох регістрах.

3) рухомість, гнучкість – швидка зміна за силою, тембром і темпом;

4) польотність – здатність голосу заповнювати весь простір того приміщення, в якому він звучить, що дає можливість почути оратора в будь-якій точці приміщення;

5) благозвучність – приємність.

Отже, в понятті “техніка мовлення” відбиваються три відносно самостійні проблеми: володіння голосом, інтонування, управління аудиторією. Це – дуже важливо для професійної діяльності журналіста.

Література

1. Бабич Н. Д. Основи риторики: Практикум / Н. Д. Бабич. – Чернівці : Рута, 1999. – 100 с.

Буравльова І. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., доцент Богуславський О. В.

ПОДОРОЖНІЙ НАРИС УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ МІЖ БЕЛЕТРИСТИКОЮ І ЖУРНАЛІСТИКОЮ

Подорожній нарис української діаспори розвивався в тісному зв’язку із розвитком громадської думки, політичною ситуацією і літературним процесом. Ми говоримо про синкретизм жанру подорожнього нарису, його генезис і поетику в соціокомунікативному просторі української діаспори. В результаті дослідження,

було з'ясовано, що в жанрі подорожнього нарису органічно поєднується те, що лежить на різних полюсах − журналізм та белетристика: характерна гостросюжетність, інтрига, легка, жвава доступна розповідь про якусь подію чи наукову проблему, відому постать з метою їхньої популяризації [1] і художньо-предметний світ автора, що включає на рівних усі його елементи: портрет, пейзаж, інтер'єр, а головне, − самого оповідача. В подорожніх нарисах на сторінках друкованих видань української діаспори виявленні прийоми оформлення авторського оповідання: наявність реальних персонажів, героїв творів вітчизняної та світової літератури. Жанрово-тематичний канон, властивий масовій літературі загалом, а белетристиці, зокрема, збагачує подорожній нарис, який сам стає зразком стилю для творців високої літератури та кореспондентів преси української діаспори.

Проте, залишається зовсім не дослідженим досить значний пласт так званої "газетно-журнальної" літератури 70–90-х рр. ХХ ст., коли бум мандрів, подорожей і поїздок представників української нації, емігрантів буквально заполонив діаспору з України. Українці почали активно досліджувати країни Європи, шукаючи для себе модель вільного громадянського суспільства та оптимальну модель дихотомії "людина-влада", маючи негативний досвід про утиски та переслідування вільнодумців на Батьківщині представниками владної партії.

У бібліографічних розділах газет і журналів української діаспорі за вказаний період немає спеціальних рубрик "Подорожні нариси" чи "Подорожі", але автори критичних статей не стільки намагалися якось сформулювати загальні тенденції розвитку вже знайомого жанру, скільки переказували написане самими мандрівниками.

Окрім власне пізнавальних, подорожній нарис на сторінках друкованих видань української діаспори виконує додаткові − естетичні, політичні, публіцистичні, філософські завдання. На сторінках видань діаспори зустрічається особливий вид літературних подорожей − оповідання про вигадані, уявні мандри, із домінуючими ідейно-художнім елементом, дотримуючись описовим принципам побудови документальних подорожей.

Публікуючи свої подорожні нариси на сторінках періодичних видань української діаспори, белетристи затверджували себе в очах читачів не лише як мандрівники, що відкривають нові країни і міста, але як цікаві оповідачі.

До прийомів формування авторського стилю в жанрі подорожнього нарису можна віднести: документальність в ньому знаходиться в тісному зв'язку і взаємодії із творчим вимислом, вигадкою; конкретика реальних персонажів гармонічно поєднується із літературними героями.

Широкий пізнавальний матеріал, спрямованість на співвітчизника, який теж опинився в еміграції, врахування авторської рефлексії з приводу ідеологічного стану нації загалом та діаспори зокрема. Також подорожній нарис української діаспори 70–90-х рр. ХХ ст. характеризується ліричним пафосом, що направлений на осмислення долі України, сатиричні описи деяких моментів із життя співвітчизників за кордоном та лірико-публіцистична форма подачі.

Література

1. Хализев В. Теория литературы : учебник для вузов / В. Хализев. − Москва : Высшая школа, 1999. − 400 с.

Герман А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

РУБРИКИ ТА ЗАГОЛОВКИ В ГАЗЕТІ "МОЛОДЬ УКРАЇНИ" КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ ст.

У формуванні змістовно-тематичної моделі періодичного видання особливу роль відіграють газетні рубрики, які визначають найважливіші тематичні напрямки його публікацій, полегшують побудову композиційної структури окремого номера і усієї газети. У кожному виданні – своя система рубрик, своє "обличчя", представлене знайомими оригінальними заголовками чи їх комплексами, що характеризуються специфічними жанрово-стилістичними ознаками, своєрідністю змісту і форми.

Популярними тематичними рубриками на шпальтах газети "Молодь України" періоду перебудови 1986–1990 рр. були: "Твереза Україна", "Листи на актуальні теми", "Дозвілля досвід проблеми", "Життя нашої спілки", "Як ми відпочиваємо", "Репортаж у номер", "Говорять учасники пленуму", "Зустріч для вас", "Два світи – два способи життя", "Проблема", "Комітет: Риси стилю", "Це – цікаво!" тощо.

Щороку у травні на сторінках газети " Молодь України" з'являлася тимчасова рубрика "Травневе свято", яка розповідала про святкування Дня міжнародної солідарності трудящих та Дня Перемоги (М. Федосєєв "Трудовий салют першотравню" // Молодь України – 1986 р. – 30 квітня; Т. Мельник "Не буде переводу первомайському роду" // Молодь України – 1986 р. – 3 травня; О. Абросієв "Ціна перемоги" Молодь України – 1988 р. – 5 травня).

Спостереження засвідчило, що на шпальтах всеукраїнської моддлодіфжної газети 1991–1993 рр. функціонували такі постійні рубрики: "1000 рядків про зцілення", "Разом ми проти війни", "Молодий комуніст", "Мода і обком".

У період з 1994-го по 1996 рр. почали більше писати про спортивні досягнення країни, натомість частотність появи повідомлень про політику на шпальтах газети "Молодь України" значно знизилася.

Газетні заголовки – не тільки невід'ємний елемент дизайну періодичного видання, а й спосіб привернути увагу читача: допомагають швидше ознайомитися зі змістом публікацій, визначити важливість інформації, зацікавити реципієнта, вплинути на те, чи буде взагалі прочитана публікація під певним заголовком.

Заголовки публікацій в молодіжному виданні у 90-х рр. ХХ ст. стали дещо різноманітнішими: "До медалей 213 кілометрів 875 метрів", "Підсумки сезону", "Цікаво: Чемпіон без чемпіонату", "За порушення режиму – 50 карбованців", "Бережімо й шануймо нашу незалежність".

Упродовж 1993–1996 рр. на шпальтах “Молоді України” з’являлися заголовки, які красномовно свідчили про проблеми, що турбували читачів газети і українців 90-х загалом, наприклад: “Зарплата чи інфляція”, “Свято чи шабаш”, “Монополістом бути хочеться”, “Українців найперше порятує українець”, “Росія в третьому тисячолітті”, “Священний обов’язок”, “Вже в перші місяці служби”, “Монополістом бути хочеться”, “Агресора – до відповідальності”, “Свобода слова”, “Про відносили з Росією”, “Віддаємо Україну”, “Шануємося? Вмиваймося!”, “150 пріоритетів”, “Портрет без ретуші”, “Леоненко старається”, “За самоваром” тощо.

Отже, система рубрик у газеті та стиль заголовків – одна із відмінностей періодичного видання, невід’ємний складник його іміджу, завдяки чому читач міг упізнати свою улюблену газету, не дивлячись навіть на її назву, що впливало на його ідейно-політичне, моральне, естетичне виховання.

Гиріна Т. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., професор Пенчук І. Л.

МОВНЕ ОФОРМЛЕННЯ ДІАЛОГІЧНИХ РАДІОПРОГРАМ ДЛЯ МОЛОДШИХ СЛУХАЧІВ

На жанрову структуру радіопрограм для дітей (контент, який, у тому числі, призначений для прослуховування дітьми та не несе інформації, що може завдати фізичної чи психологічної шкоди неповнолітньому) впливає специфіка використання виражальних засобів радіомовлення, які є основою створення звукового образу. Звуковий образ О. Шерель трактує як “сукупність звукових елементів (мови, музики і шумів), що створюють у слухача за допомогою асоціацій уявлення (в узагальненому вигляді) про матеріальні об’єкти, життєву подію, характер людини” [5, с. 55]. Стилетворчі та формотворчі засоби увиразнення радіопрограми чи не найбільше спираються на мову ведучого. Живе, промовлене на радіо слово описує, інтонаційно відтіняє, передає настрої, розставляє акценти, які посилюють вплив на слухача. Інтонація оживлює написане на папері та перетворює “прочитане” на “почуте”.

Прихильністю слухачів користуються програми, у яких відображена діалогічна природа радіо, що полегшує процес сприймання інформації дитиною, розвиває у слухача потребу у спілкуванні. Дослідниця М. Філоненко під спілкуванням розуміє “обмін повідомленнями, інформацією, яка подається у вигляді усних чи письмових текстів мовою, якою володіють співрозмовники, і здійснюється у мовленнєвих актах, різних за формою (діалог, полілог, монолог)” [4]. Крім особи, яка бере безпосередню участь у діалозі, обов’язковим елементом комунікації є слухач, людина реальна чи уявна. Таким чином, спілкування є не лише процесом говоріння, а й сприйняття, засобами прослуховування сказаного. Професор В. Миронченко вважає, “що обидва учасники розглядають свою бесіду як розмову професіоналів, зацікавлених у тому, щоб надати слухачам максимум цікавої та корисної інформації” [3, с. 266], однак у дитячому радіомовленні можливі відхилення від цього правила за умови, що один з учасників діалогу виконує роль “чомучки”, у відповідях на запитання якого розкривається суть програми. Так, у проекті “Країна Дивосвіт” (радіо “Березне”, м. Березне Чернігівської обл.) ведуча Ю. Іванюк, відповідаючи на запитання своїх маленьких помічників А. Бондаренко та М. Боровця, у ігровій формі розкриває слухачам зміст програми.

Дослідниця Т. Дуткевич трактує дитинство як найсприятливіший час для розваг, у цьому віці діти активні та енергійні, тому *ігрові*дитячі передачі в ефірі українських і зарубіжних радіостанцій є одними з найпопулярніших. Грою (за Т. Дуткевич), є “вид діяльності, метою якої виступає сам процес, а не предметний результат; джерелом якої слугує наслідування і досвід, спонукуваний потребою особистості в активності” [2, с. 401]. Більшість ігрових елементів у радіомовленні використовують з розвивальною та пізнавальною мотивацією. “Проте, враховуючи контекст дитячого мовлення, автору радіопрограми варто заповнювати прогалини в знаннях маленьких слухачів, у разі потреби доповнювати їх, спонукати навчатися й після закінчення радіопрограми” [1, с. 43]. Розробник психології особистості і психологічної теорії розвитку суб’єкта в різних видах активної діяльності та спілкування М. Басов констатує різні підходи до оцінювання потреби дитини в грі: від тренування органів та функцій дитячого організму за теорією К. Гросса до природного витрачання надлишкових сил Ф. Шиллера, Г. Спенсера. Т. Дуткевич зазначає, що гра є невід’ємним елементом кожного вікового періоду розвитку [2, с. 99].

Ігровий початок підтримують засобами веселих діалогів дорослої ведучої з дітьми (“Країна Дивосвіт” (радіо “Березне”, м. Березне Чернігівської обл.)), із вигаданими персонажами (“Чарівна скринька” (“Радіо Мелодія”, м. Київ), “Дитячий світ” (радіо “Пульс”, Луганська ОДТРК)). Узявши участь у конкурсі, вікторині, діти здобувають можливість випробувати свої сили (“В гостях у Радіоериків” (Радіо “Ера-FM”, м. Київ), “Дитяча кімната” (Радіо “Далматін” м. Черкаси), “Карусель” (Хмельницька ОДТРК “Поділля-центр”), “Чомусик” (радіо “Стрий FM”, м. Стрий Львівської обл.)).

Ведучі прагнуть наблизитися до слухача, спілкуватися з дитиною зрозумілою мовою гри, казки, стимулювати уяву, образне мислення слухача, сприяти самопізнанню. Представник наукової школи М. Лісіної, доктор психологічних наук, професор О. Смірнова найпоширенішим способом самопізнання називає надання надзвичайних можливостей героям передач, а через них – і слухачам. Це, на її думку, допоможе дитині відчути себе сильною та впевненою.

Список використаних джерел:

1. Гиріна Т. С. Інтелектуальна складова сучасного дитячого радіомовлення / Т. С. Гиріна // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. – 2012. – № 2. – С. 42–46.

2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.

3. Миронченко В. Я. Основи інформаційного радіомовлення : підручник / В. Я. Миронченко. – Київ : ІЗМН, 1996. – 440 с.

4. Філоненко М. М. Психологія спілкування [Електронний ресурс] / М. М. Філоненко. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/13761025/psihologiya/spilkuvannya_fenomen_psihologiyi#885.

5. Шерель А. А. Радиожурналистика / А. А. Шерель. – М. : Изд-во МГУ, 2000. – 304 с.

Голубенко В. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Хітрова Т. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ КОНВЕРГЕНТНОГО НЬЮЗРУМУ В РЕГІОНАЛЬНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ УКРАЇНИ

За умов глобалізації медіаринку та стрімкого зростання інтернет-аудиторії перед традиційними медіа постали виклики, що змушують редакції змінювати принципи роботи з інформацією, подачі матеріалу, спілкування з аудиторією. На ці виклики ЗМІ реагують новим менеджерським та технологічним рішенням – конвергентними ньюзрумами, що подають новини з мінімальними витратами ресурсів та часу максимально різними каналами комунікації [1].

На сьогоднішний день, конвергенція набирає обертів, тому, на нашу думку, керівникам ЗМІ варто в першу чергу замислитися, що створення конвергентного ньюзруму − це питання не лише планування приміщення, ресурсів, технологій або робочого графіку, але й редакційної стратегії, вміння підвищити ефективність роботи мас-медіа.

Один з найбільших медіахолдингів Запорізької області – ТОВ “Global Media Holding”, намагається використовувати практику конвергентних ньюзрумів. Вже від самого початку ТОВ “Global Media Holding” позиціонував себе як конвергентний, гіперлокальний ЗМІ, адже він включав в себе друковані видання, інтернет-портали та телекомпанії. З розширенням інформаційної групи та на вимоги конвергентних тенденцій, відбулася трансформація організації роботи редакції. З’явилася посада контент-редактора, який визначає, що з матеріалу йде у друк, що залишається в онлайн версії, а що вимагає доопрацювання.

У конвергентному ньюзрумі також здійснюється управління контентом. Медіагрупа орієнтована на виробництво як гіперлокального контенту так національного [3].

Журналісти почали активно використовувати краудсорсінг – взаємодію та перехід матеріалів з одного виду ЗМІ в інший. Окрім цього, з’явилася тенденція до універсалізації журналістів. Кожен з них пише на різноманітні теми та може працювати з широким набором технічних засобів [2].

Щодо організації робочого простору – окремі ЗМІ (радіо, газета, телеканал), знаходяться в одній редакції та побудовані за принципом конвергентності, швидкість обміну ідеями, матеріалами та завданнями відповідає потребі для ефективної та оперативної взаємодії.

Таким чином, організація та функціонування конвергентної редакції в регіональному медіапросторі на прикладі інформаційної групи ТОВ “Global Media Holding” (м. Запоріжжя) відповідає моделі конвергентного ньюзруму. На це вказують тісні зв’язки між різними каналами мас-медіа одного холдингу: друковані видання, радіо, телебачення та інтернет-портали, способи збору, обробки та випуску контенту, а також тематична та рольова універсалізація журналістів. Перспектива подальшого дослідження організації та функціонування конвергентної редакції в регіональному медіапросторі полягає у встановленні специфічних рис роботи такої моделі редакції в різних регіонах України.

Використані джерела

1. Вартанова Е. Конвергенция как неизбежность / Я. Засурский, Е. Вартанова. – Москва : Изд-во Московского Университета, 2000. – 167 с.
2. Панюшкіна С. Перехід на нові формати [Електронний ресурс] / Світлана Панюшкіна // сайт “Телекритика”. – Режим доступу до сайту: http://www.telekritika.com.ua.
3. Сайт інформаційної групи ТОВ “Global Media Holding” [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: http://www.gmh.zp.ua/.

Григоренко Н.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ТВОРЧА ІНДИВІДУАЬНІСТЬ ЖУРНАЛІСТА В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний рівень суспільно-економічного розвитку України вимагає від фахівців ЗМІ справжнього професіоналізму. Під впливом глобальних перетворень зростає соціальна роль творчої особистості журналіста. За словами В. Здоровеги, у журналістику йдуть, коли мають “певні думки, певну позицію та моральний обов’язок поділитися цими думками публічно з іншими” [2, с. 80].

Сучасний журналіст, безперечно, має бути універсальним, він повинен володіти новітніми технологіями, розуміти логіку змісту і текстів у різних комунікаційних системах, але згідно з тлумаченням у “Сучасному словнику літератури і журналістики”, журналіст – це “представник творчої професії, у функціональні обов’язки якого входить збирання, обробка і поширення інформації через канали масової комунікації” [1, с. 205].

Процес формування журналістської індивідуальності відбувається на тлі творчості, що є однією з обов’язкових ознак професіоналізму журналіста. Творчість – це істинна сутність людини, джерело розвитку і прогресу суспільства. Вільна творча самореалізація особистості є запорукою її успішної адаптації та інтеграції, здійснення нею свого призначення

Журналіст – особлива професія, у площині якої тісно переплітаються жили ремісництва і пагони творчості, що наразі є запорукою успішності й конкурентоспроможності фахівців у сфері ЗМІ. На думку І. Михайлина, “поки спеціальність “журналістика” не буде визнана творчою професією, очікувати на істотні зрушення в журналістській освіті марно” [3, с. 73].

Як вважає С. Корконосенко, “перш, ніж стати журналістом за посадою, треба стати журналістом за світовідчуттям, способом сприйняття навколишнього життя, професії й себе у професійному середовищі, у журналістській праці необхідно враховувати особливості творчої своєрідності, індивідуальності майстра, вміння ламати звичні норми і створювати нові [4].

Творча індивідуальність постійно прагне до духовного саморозвитку і самовдосконалення у власній (в тому числі професійній) діяльності, до перетворення інших у процесі творчої взаємодії, вона не лише відчуває потребу в новаторській діяльності, має здібності до новацій, але й певним чином впливає на хід подій суспільного життя.

Отже, успішним у своїй професійній діяльності може бути лише той журналіст, який є творчою особистістю, здатною до саморозвитку й самовдосконалення, особистістю, яка відчуває себе потрібною суспільству.

Список використаних джерел

1. Гетьманець М. Ф. Сучасний словник літератури і журналістики / М. Ф. Гетьманець, І. Л. Михайлин. – Харків : Прапор, 2009. – 384 с. ISBN 978-966-1643-09-2.

2. Здоровега В. Підготовка журналістів: погляди збоку і зсередини / В. Здоровега // Про журналістику і журналістів: статті, есе, виступи. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – № 3 (27). – 141 с.

3. Михайлин І. Л. Журналістика як творчість і журналістика як технології / І. Л. Михайлин // Методика викладання історико-журналістських дисциплін і професійні потреби: матеріали секційного засідання / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики, дослідницький центр історії української преси (17–18 квітня 2008 р.) / [за ред. Н. М. Сидоренко]. – Київ, 2008. – С. 5–7.

3. Основы творческой деятельности журналиста: Учебник для студ. вузов по спец. “Журналистика” / Редактор-составитель С. Г. Корконосенко. – СПб.: Знание, СПбИВЭСЭП, 2000. – 272 с.

Даутов Р. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ІНТЕРНЕТ-ЖУРНАЛ ЯК РІЗНОВИД СУЧАСНИХ ЗМІ

Інтернет-журналістика як новий різновид ЗМІ й результат досягнення наукового потенціалу та технологічних засобів з’явилася в кінці XX століття з розвитком і поширенням Інтернету, що поєднує в собі функції практично всіх сучасних ЗМІ: преси, фотожурналістики, радіо, телебачення. Мережа синтезує текст, звук, відео; має власні ознаки: гіпертексти, гіперпосилання, мультимедіа... А ефект присутності як одна зі специфічних ознак телебачення в Інтернеті знайшов не тільки своє втілення, але і сприяв його розвитку. “Віртуальні розмови”, прямі ефіри, телемости, телеконференції – причому все це в режимі “ріал тайм” – це ті складники, без яких нині немислима мережа [2].

Над дослідженням Інтернету як середовища поширення інформації та місця в ньому медіа-ресурсів працюють українські журналістикознавці В. Іванов, С. Квіт, Б. Потятиник, В. Різун, В. Шкляр, А. Чичановський та ін.

Популяризація інтернет-видань призвела до виникнення потреби в поглибленому вивченні теорії та проблематики цього виду ЗМІ. Інтернет-журналістика впродовж останніх років інтенсивно освоює комунікативний простір, при цьому існування Інтернету різко позначається на стилі роботи преси, радіо й телебачення. Сьогодні кожна редакція, яка дбає про підвищення конкурентоспроможності, намагається створити електронний варіант свого друкованого видання чи радіо- або телеканалу, щоби бути представленою у веб-мережі. Це – і модно, і необхідно, до того ж Інтернет призводить до уніфікації та стандартизації інформаційних потоків, зумовлених використанням єдиних інформаційних джерел.

Мережеві ЗМІ володіють перевагами в порівнянні з друкованою пресою. Це, насамперед, – можливість негайної публікації матеріалів, завдяки чому інтернет-видання є оперативнішими, ніж газети й телебачення, адже оперативність газети обмежена терміном виходу номера; оперативність телебачення – часом виходу в ефір новин; оперативність інтернет-видання – взагалі нічим не обмежена.

Саме це і стало причиною появи “стрічки новин”, однак у ній зазвичай зацікавлене дуже вузьке коло споживачів інформації. Представник “більшості” не має потреби в такій кількості різноманітних новин, що проходять каналами інформаційних агентств. Відносно мала собівартість мережевих проектів та відсутність централізації сприяє розквіту спеціалізованих газет і журналів. Тим самим забезпечується гарантована Конституцією свобода слова й самовираження автора друкованого матеріалу.

Таким чином, онлайн-журналістика відрізняється від “класичної” журналістики такими ознаками, як мультимедійність (онлайн-текст може бути доповнений звуком, відео, графікою; він живе різноманіттям медійних засобів), інтерактивність (користувач може відразу вступити в контакт із журналістом та іншими користувачами, висловити свою думку або повідомити нову інформацію), широке охоплення (назва World Wide Web говорить сама за себе, онлайн-продукт поширюється в глобальних масштабах; матеріал з мережі можуть читати і поряд з офісом, і за тисячу кілометрів, у найвіддаленіших куточках світу), актуальність (інтернет-публікація створюється в реальному часі, майже без затримки; те, що актуально в цей момент, може перестати бути таким через декілька годин або хвилин чи днів, але все ще залишиться читаним – тому необхідно постійно враховувати (приховану) актуальність), безмежність (для інтернету не існує проблеми місця, віртуальної пам’яті – тому місце для публікації – практично безмежне), нелінійність (текст або якийсь інший матеріал не обов’язково читається від початку до кінця, він позв’язаний з іншими текстами; завдання журналіста – створити й запропонувати ясність).

Список використаних джерел

1. Гол Дж. Онлайнова журналістика / Пер. з англ. – К. : К. І. С., 2005. – 344 с.

2. Горный Е. Интернет для журналистов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zhurnal.ru/staff/gorny/texts/internet_for_journalists. html.

Долгов М. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Хітрова Т. В.

ПУБЛІЦИСТИКА ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА: СТИЛЬОВІ ДОМІНАНТИ

Видатний український публіцист Юрій Андрухович відомий на сторінках суспільно-політичної і літературно-художньої періодики як самобутній і продуктивний публіцист. Не буде перебільшенням констатувати, що в творчому доробку автора публіцистика посідає таке ж самодостатнє й автономне місце, як поезія і романістика. Однак, Ю. Андрухович, починаючи з кінця 1990-их рр., приділяє все більше уваги саме нехудожній прозі, публіцистичним жанрам, одним з яких є есей. Ю. Андрухович є репрезентативною постаттю в українській есеїстиці, чиї тексти відбивають основні концептуальні засади жанру та разом з есеями інших помітних авторів творять національну специфіку й обличчя жанру.

Ю. Андрухович відомий у світі. За словами К. Шлеґеля, “якщо ми нині знаємо дещо (а іноді з деякими дивовижними деталями) про ситуацію в Україні, духовний клімат, традиції та проблеми цього краю, то, як я припускаю, великою мірою за посередництва Юрія. Андруховича, хоче він цього чи ні”[1, с. 33].

Сотні есеїв Ю. Андруховича – за бібліографічними підрахунками понад 150 – у вигляді авторських колонок (“Парк культури”, “Інакше кажучи”, “Підсвідоме”, “Геопоетика”, “Берлін, сторінки щоденника”, “Інтимна документація”) вийшли на шпальтах українських (“День”, “Дзеркало тижня”, “Столичные новости”, “Україна молода”), польських (“Gazeta Wyborcza”, “Rzeczpospolita”, “Tygodnik Powszechny”), німецьких (“Der Tagesspiegel”, “Die Zeit”) та російських (“Украинско-российский бюллетень”) видань.

Публіцистика Ю. Андруховича наскрізь образна, побудована на спогадах, враженнях, емоціях. Вона розрахована на конкретну читацьку аудиторію і апелює до почуттів реципієнта. Найчастіше вживаними тропами є епітети та метафора. Простежується домінування художніх засобів. Майже нема елементів розмовної лексики, сленґу і діалектизмів. Мова автора стилістично правильна. Вона формує високий рівень мовленнєвої культури.

Власне, у використанні різних пластів живої української мови полягає публіцистична майстерність Ю. Андруховича, який послідовно позбавляє її фальшивого звучання і штучності, а також відбиває соціальну диференціацію мови.

Віртуозна мова творів Ю. Андруховича ще з його перших поетичних і прозових публікацій привертає увагу дослідників і читачів, чутливих до тонких нюансів. Тому небезпідставно науковці вважають, що саме вона, мова, і є головним героєм творів письменника.

Більшість дослідників сучасної літератури і публіцистики цілком слушно і закономірно визначають творчий метод Ю. Андруховича як постмодернізм, його головними рисами є іронія, гра з читачем і текстом, руйнування усталених ієрархій і опозицій, перевертання центрального і маргінального, змішування високих і низьких жанрів, інтертекстуальність, алюзивність, асоціативність і стильова еклектика. Все це значною мірою стосується романної прози автора, проте типові ознаки постмодернізму можна знайти і в його публіцистиці. Щоправда, сам Ю. Андрухович не надто охоче погоджується з такими твердженнями, і цілком по-постмодерному, пародіюючи (квазі) науковий дискурс, намагається розвінчати подібні дослідницькі дефініції. Публіцист також звертає увагу, що постмодерна іронія та парадоксальність не зажди отримують адекватну рецепцію аудиторії [2, с. 118–119].

Список джерел

1. Шлеґель К. Похвальне слово лавреатові / К. Шлеґель // Критика. – 2005. – Ч. 93–94. – С. 33–35.
2. Андрухович, Ю. Час і місце, або Моя остання територія // Дезорієнтація на місцевості: спроби / Юрій Андрухович. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2006. – С. 118–126.

Єрмолов А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ СУЧАСНОГО ЖУРНАЛІСТА

Стан сучасної журналістики здебільшого визначається активною соціальною позицією журналіста, розумінням своєї суспільної ролі й соціокультурної місії. Журналіст повинен володіти не лише комплексом загальних і спеціальних професійних здібностей, але й умінням творчо реагувати на політичні, економічні, соціально-культурні зміни у світі.

Найхарактерніша ознака соціально активної людини – спрямованість її діяльності на користь суспільства. Соціальна активність майбутнього журналіста тісно переплітається з його творчою активністю, яка проявляється у творчому пошуку, вмінні приймати ефективні і нестандартні рішення і вміти відповідати за них.

На думку В. Олешка,: „журналіст, що володіє даром слова, утілює загальне прагнення виразити свій світ і себе, і в цьому він підкоряється природному імпульсу людської натури, а в той же час стає виразником тих людей, хто не уміє і не може висловитися. У такої людини схильність до самовираження набуває особливої сили, здається, що вона є необхідним додатком до його життя і як би посилює її” [2, с. 106].

Сьогодні в журналістському професіоналізмі „поєднуються такі не завжди сумісні риси, як комерційна кмітливість, підприємливість, творчі здібності й здатність бути організатором редакційного процесу, ґрунтовні загальні та професійні знання у поєднанні з високими моральними чеснотами, здатність глибоко та небанально мислити, виваженість та емоційний запал, бездоганне володіння словом” [1, с. 41].

Соціальна активність дає змогу журналістові самоствердитися на внутрішньому й на зовнішньому рівнях. Стверджуючись на внутрішньому рівні, він відчуває свою важливість значущість як професіонала й особистості, формує журналістський світогляд, розвиває громадянську самосвідомість, зміцнює власну життєву позицію, збагачує свій духовний світ, розвиває творчий потенціал, підвищує самооцінку. Ствердж-

жуючись на зовнішньому рівні, журналіст виявляє свою творчу ініціативність і активність в усіх сферах життя завдяки своїй мобільності й комунікабельності.

Соціальна активність тісно пов'язана з активністю інтелектуальною, яка забезпечується предметно-професійною пізнавальною діяльністю, а соціальна зрілість формується за допомогою діяльності щодо засвоєння норм стосунків з іншими людьми.

Отже, складниками соціально активної особистості сучасного журналіста є: високий рівень професійної і громадянської самосвідомості, активна життєва позиція, почуття власної гідності, чесність і відповідальність, самоповага й самодисципліна, оперативність у вирішенні поставлених завдань, висока само організованість, самостійність у прийнятті рішень, уміння передбачати наслідки тих чи інших рішень і вчинків; вільний вибір змісту життєдіяльності, толерантність і духовність, емпатійність і милосердя, доброта і гуманність, цілісність, журналістський світогляд, інтелект, творчий характер професійної діяльності, журналістська інтуїція, життєтворчість; працелюбність, журналістська спритність, здоровий спосіб життя, професійна культура діалогу, естетичний смак, гарні манери тощо; ерудиція, компетентність, підприємливість, конкурентоспроможність, комунікабельність, соціальна та професійна мобільність; здатність до творчого професійного планетарного мислення, знання історії та культури.

Список використаних джерел

1. Здоровега В. Європейський вибір: що брати з минулого, а чого вчитися українським ЗМІ / В. Здоровега // Про журналістику і журналістів: статті, есе, виступи. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – № 3 (27). – 141 с.

2. Олешко В. Ф. Журналистика как творчество. Учебное пособие для курсов "Основы журналистики" и "Основы творческой деятельности журналиста" – серия "Практическая журналистика" / В. Ф. Олешко. – Москва : РИП-холдинг, 2004. – 222 с.

Жидкова Е. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ПРОБЛЕМАТИКА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ В ІНТЕРНЕТ-ВИДАННІ "GAZETA.UA"

Сучасний інформаційно-насичений світ вимагає від суспільства швидкої передачі інформації за допомогою новітніх технологій. Інтернет у добу XXI ст. – найпоширеніший ЗМК.

Від початку 90-х р. XX ст. у світовій мережі розвивається український сегмент інтернет-видань. Унікальні можливості інтернету – оперативний доступ до інформації та максимально швидкий обмін нею, можливості негайної публікації журналістських текстів – зумовили появу інтернет журналістики та інтернет видань, як нового різновиду засобів масової комунікації [1, с. 48–50].

Інтернет-видання "GAZETA. UA". цікавиться тим, що відбувається в Україні на культурному та історичному рівнях. Вся інформація про культурно- історичний розвиток нашої нації має здебільшого розважальний та інформаційний характер.

Багато інформації – про розвиток кіно мистецтва, музики, літератури, АРТ-мистецтва. Кіномистецтву присвячено 40 статей, 15 статей з яких стосуються насамперед України, інші 25 статей присвячені світовому кіно мистецтву.

Музиці присвячено 26 статей, 6 статей стосуються українських гуртів та музикантів, інші 20 статей – про світових митців музики.

Літературі присвячено 37 статей, 5 статей (0,5%) – розвитку української літератури, інші 32 статті (3,2%) присвячені розвитку літератури у всьому світі.

АРТ-мистецтву присвячено 20 статей, 18 статей, 1,5% з яких стосуються розвитку українського АРТ-мистейтва, інші 2 статті – про розвиток АРТ-мистецтва у світі.

Проаналізувавши проблематику культурного розвитку на сторінках інтернет-видання "GAZETA. UA", можна зробити такі висновки, що найбільша кількість публікацій стосується розвитку кіномистецтва; 4% публікацій присвячено літературі, 2,6% – музиці й лише 2% – до АРТ-мистецтву.

Мовному аспекту видання приділяє менше уваги, ніж культурі чи історії. Рубрика "Мова" поділяється на підрубрики: "Історія мови", "Мова сьогодення", "Мова "завтра", "Чистота мовлення" тощо.

Історії мови присвячено 34 статті. Всі публікації стосуються лише історичного розвитку української мови. Мові сьогодення присвячено 40 статей. Всі публікації стосуються розвитку української мови на сьогоднішньому етапі.

Рубрика "Чистота мовлення" пропонує 22 статті. Всі статті присвячені чистоті мовлення, правильній вимові, правильному написанню та читанню українською.

Історичному аспекту видання приділяє багато уваги. В статтях розглядаються проблеми розвитку історії як минулого, сьогодення та майбутнього.

Історії присвячено 40 статей. Всі вони стосуються розвитку історії України та світу.

Загалом, інтернет-видання "GAZETA. UA" пропонує безліч цікавої інформації про події, що відбуваються як в Україні, так і у всьому світі. Воно виходить українською і російською мовами, характеризується яскравістю та лаконічністю; інформація подана у вигляді статей, які зручно читаються та легко сприймаються.

Список використаних джерел

1. Шевченко М. Ю. Специфіка адресанта дискурсу преси / М. Ю. Шевченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені П. Драгоманова. Серія № 9. Сучасні тенденції розвитку мов: збірник наукових праць за ред. проф. В. І. Гончарова. – К., 2011. Випуск 6. – С. 213–215.

Кандибей А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., доцент Богуславський О. В.

ОСОБЛИВОСТІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЖУРНАЛУ “УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ”

“Український тиждень” – щотижневий ілюстрований суспільно-політичний україномовний журнал, що висвітлює ключові події та проблеми країни. Журнал було засновано в 2007 році, виходить щоп’ятниці на 66-ти сторінках. Головним редактором є Дмитро Крапивенко. Наклад становить 41,500 примірників.

Видавництво заявляє про орієнтацію видання на аудиторію освічених чоловіків та жінок 21–55 років, що умовно належать до “Середнього класу”; мешканців переважно великих міст. Здебільшого зайнятих в приватному бізнесі, або держслужбовців високого та середнього рангу; представників “ліберальних професій”; студентів та викладачів провідних вишів. Журнал висвітлює всі політичні та суспільні події, що відбуваються в Україні та в інших країнах світу.

“Український тиждень” має свій електронний сайт на якому висвітлюються всі події, що і в друкованому варіанті, переглядати інформацію можна на українській та англійській мові. Також перевагою є те, що на сайті можна переглянути фото та відео матеріали. Суспільно-політичні новини можна дізнатися не лише які відбуваються в Україні, а й також в інших країнах. Журнал можна знайти та читати в соціальних мережах, зокрема, у “Facebook” та “Twitter”.

Політична журналістика – великий розділ журналістики, що висвітлює широке коло політичних явищ і політичної науки. Може бути розглянута як один з інструментів політології, однак найчастіше політичну журналістику розглядають в більш вузькому сенсі, відносячи її конкретно до висвітлення діяльності державних органів управління і соціально-політичних процесів. Політичну журналістику багато визнають як найширшу область журналістики, так як її предметною областю може стати будь-яка сфера соціального життя – від науки до спорту і міжнародного життя.

Політична журналістика завжди знаходиться під прицілом у можновладців, і це тільки підтверджує її особливу роль, бо через неї в найбільш узагальненій і концентрованій формі відображається суть і перспективи розвитку даного суспільного ладу.

Дуже важливу роль відіграє політичний журналіст працюючи в цьому розділі журналістики, тому що він причетний безпосередньо до процесу забезпечення політичних прав і свобод громадян. Право на інформацію (у тому числі політичну) є одним із головних і невід’ємних прав наших громадян. А політичний журналіст дає можливість отримати (або ж не отримати) всю інформацію про політичні процеси в суспільстві, що особливо актуальним є під час виборів, коли від отримання політичної інформації залежить і право вибору кожного громадянина.

Суспільно-політичні видання, немов дзеркало, відображають усі ті процеси, що відбуваються у державі та громадськості. Саме за рівнем політично спрямованої преси, її свободою та демократичністю можна визначити ступінь розвитку демократії у тій чи іншій країні.

Не можна забувати і про величезний вплив, що має така преса на суспільство, а отже інформація повинна бути достовірною, чіткою та перевіреною. В той же час, суспільно-політична преса повинна охоплювати усі сфери суспільного життя громадян, висвітлювати не тільки політичні, а й культурні, спортивні, наукові аспекти життя. Тому така преса має разом із більшим впливом, більшу кількість вимог до структури свого видання, а працівники подібних видань повинні вміти не лише висвітлити подію, а й проаналізувати її з усіх можливих сторін, обґрунтовуючи кожне своє слово.

У преси немає іншого способу реалізувати свою владу, окрім слова, правдивої інформації, (за допомогою чого вона формує громадську думку). Влада преси, таким чином, непряма влада. Політична преса не приймає ніяких рішень і не запроваджує їх у життя. Але вона володіє більшим матеріальні скарбом: розумами, свідомістю людей, формує погляди на ті чи інші проблеми.

Суспільно-політична преса кожної країни відображає сутність тих перетворень, що відбуваються всередині соціуму, а отже є реальним показником розвитку економіки та демократії в державі. Саме така преса має величезний вплив на свідомість та формування громадянської думки населення, адже їй довіряють, як серйозному та достовірному виданню.

Отже, “Український тиждень” можна назвати одним із небагатьох незалежним політичним журналом в Україні, який висвітлює події суспільства та відкрито критикує дії влади.

Карпій М.
Класичний приватний університет
???????

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СОЮЗУ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

У 1914 році, у зв’язку з початком війни емігранти з Наддніпрянської України, а також західноукраїнські громадські діячі заснували політичну організацію, що мала назву Союз визволення України (СВУ). Союз почав свою діяльність 4 серпня у Львові, але згодом переїхала до Відня. Серед перших лідерів та засновників Союзу виділяють Д. Донцова, відомого своїми радикальними поглядами щодо боротьби України за незалежність. Метою ж СВУ та його учасників була самостійність Української держави, для чого використовувалася війна Австро-Угорщини та Німеччини проти Російської імперії. Також у союзі діяли В. Дорошенко, А. Жук та М. Меленевський.

Враховуючи те, що учасники Союзу були професійними істориками та публіцистами, ледь не головною зброєю СВУ була інформація. Центральним друкованим органом організації був щотижневик “Вісник Союзу визволення України” і тижневик “Ukrainische Nachrichten”. У цілому організацією було видано близько 50 книг та 30 брошур 11 мовами. Доволі важливим моментом у інформаційній діяльності спілки була

наявність своїх представників у ряді Європейських країн, що допомагало отримувати підтримку та допомогу серед політичних лідерів цивілізованого світу.

Широка інформативно-представницька діяльність у центральних та нейтральних країнах Європи врешті решт призвела до невеличкого успіху, коли турецький міністр Талаат-Бей заявив про потребу визволення України й запевнив турецький уряд про допомогу в здобутті нею самостійності.

Просвітницький аспект діяльності був підкріплений культурними діячами з Галичини та Буковини. У таборах військовополонених велася культурно – виховна, організаційна, релігійна праця, не без допомоги священників. Саме там було засновано газети "Розсвіт", "Вільне Слово", "Громадська Думка", "Розвага"та "Наш Голос". Безпосередньо у Галичині, після її визволення від російської окупації, виходили газети "Діло" та "Свобода". СВУ тісно співпрацювала з галицькими політичними організаціями – Головною українською радою, а з 1915 р. – Загальною українською радою.

Союз визволення України став головним осередком національного відродження Українців у роки Першої світової війни. Принципова позиція та прагнення до перемоги спостерігається у передмові Володимира Дорошенка до статті "У відповідь напасникам". З перших рядків автор вказує на те, що діяльність СВУ не могла не звернути на себе загальної уваги. "Поруч з численними заявами спочуття й признання від правдивих приятелів української справи з поміж чужинців та від різних груп і осів українського громадянства (особливо від стрільців та полонених) сиплять ся на адресу Союзу всілякі докори, обвинувачення й оббріхування з боку ворогів. Нічия мабуть діяльність не викликала проти себе стільки ворожих нападів і напастей, як робота нашого Союзу. Можна сміло сказати, що в очах ворогів українства, стався Союз символом українського руху в часи війни" [1].

Союз визволення України проіснував до 1918 року. За чотири роки організація змогла створити доволі міцний інформаційний плацдарм для подальшої боротьби українського народу за самостійність та абсолютну незалежність від Російської влади, під якою наддніпрянці знаходилися досить довгий час. Її заснуванню передували постійні заборони з боку царату на розвиток української мови та літератури, зокрема Емський указ та Валуєвський циркуляр. Репресії, придушення національної свідомості громадян, врешті решт і призвели до створення такого політичного органу, інформаційна діяльність якого стала підвалинами ідеї, на якій і зараз будується Україна.

Літаратура

1. Дорошенко В. Виданнє Союза Визволення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:. http://diasporiana.org.ua/ideologiya/7421-doroshenko-v-u-vidpovid-napasnikam-dvi-statti-z-privodu-rizhnih-relyatsiy-pro-soyuz-vizvolennya-ukrayini/

Кирпа Д. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком. Ковпак В. А.

ФЛУД ЯК ФЕНОМЕН ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

У мережі існує проблема постійного створення, підтримки й утримання контакту, що вимагає максимальної мобілізації призначених для цього мовних засобів. А це, у свою чергу, викликає порушення мовної норми. За спостереженнями багатьох дослідників і за показниками різних мов, які обслуговують Інтернет, перлокуції (перформативні висловлювання) тут набувають виняткового значення. Багато веб-ресурсів навіть надають своїм користувачам додаткові можливості для побудови перформативних висловлювань, наприклад, у певних веб-редакторах є спеціальна функція в інтерфейсі для їх редагування. Ситуація встановлення і підтримки контакту призводить до комунікативного новаторства, надаючи спілкуванню небуденності і оригінальності. Креативність мовної віртуальної особистості в комунікативному просторі мережі постійно зростає.

Інформаційний простір поступово наповнюється різним інформаційним матеріалом. Під час комунікації на форумах користувачі мережі часто можуть прочитати беззмістовні повідомлення, які "засмічують" форумний простір. Такі повідомлення називаються флудом та є грубим порушення правил спілкування у мережі. Флуд (від англ. flood – повінь, потік) – це спосіб ведення дискусії у віртуальному просторі, коли учасники вдаються до довгих промов, які не стосуються теми розмови. Як правило, флуд займає дуже багато місця на комунікативних сервісах та не несе жодної корисної інформації. Особа, яка поширює флуд, мовою Інтернет-сленгу, називається флудером.

На початковому етапі розвитку віртуальних комунікативних сервісів флудом вважався "сміттєвий трафік" та однотипні повідомлення, що не несуть змістової інформації. Пізніше флудом стали вважати однотипні повідомлення, що повторюються на різних підрозділах форумів або чатів. Зараз повідомлення флудерів не обов'язково є однотипними та короткими, а навпаки можуть бути довгими, але деструктивними.

Однією з головних причин або інформаційних приводів для появи флуду є те, що користувачі мережі не читають прикріплених тем форуму і його правила, через це вони й не можуть знати, що флуд заборонений. Зараз популярно розміщувати в правилах наступну фразу: "Флуд не по суті не вітається", яка є неоднозначною за трактуванням. Модератори форумів не визначають точних обмежень, внаслідок чого складно зрозуміти, про що можна писати, а про що ні. Друга причина полягає в тому, що нові користувачі форуму хочуть швидко стати авторитетами в ньому і змінити свій статус, для чого їм потрібна певна кількість опублікованих повідомлень. Отже, їх головне правило: "Пишемо що завгодно, де завгодно, як завгодно, але пишемо!" Ще однією причиною може виявитися бажання людей пожартувати і таким чином висловити свою індивідуальність. Прикладом такого інструменту спілкування є особливий вид малюнків (Інтернет-меми, демотиватори та комікси), які все більше поширюється зараз.

Флуд, маючи суто психологічну природу, змішану з технічними особливостями, являє собою складний і багатозначний розвивальний процес, що впливає на комунікативні акти в Інтернеті. Таким чином,

флуд – це не просто безглузді повідомлення, а структуровані та мотивовані вираження суб'єкта, які можуть бути використані для досягнення певних цілей.

Кондик Т. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., професор Пенчук І. Л.

ЕФЕКТИВНІ ЗАСОБИ ПРОСУВАННЯ ART-PR НА МЕДІАРИНКУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМАТИКА, ІНСТРУМЕНТАРІЙ, ШЛЯХИ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

В наш час Public Relations, як сфера суспільної діяльності набуває активних обертів, стрімко змінюється та розвивається. Незмінним лишається тлумачення PR у класичному його значенні, запропоноване Семом Блеком, як мистецтво і наука досягнення гармонії за допомогою взаєморозуміння, що базується на правді та повній поінформованості всіх учасників. Проте на сьогоднішній день утворюються нові витоки, формуються види Public Relations, які існують самостійно, та охоплюють інші галузі. Таким чином, використовуючи досягнення культурології, психології, соціології, менеджменту та інших направлень, на вітчизняному медіаринку з'явилось поняття art-Public Relations. Під ним розуміють зв'язки з громадськістю в області мистецтва, і це поняття стало окремим щаблем у значенні Public Relations. Але незважаючи на свою індивідуальність та самодостатність сфера art-PR є новою, і такою що потребує багатьох досліджень в різних галузях свого застосування.

Помилково вважати, що на українському медіаринку мистецтва, PR не існує, або професійно цим ніхто не займається. Звичайно, є окремі галузі, які працюють на своє власне просування, просування у тому числі своєї власної творчості або справи. Також існують окремі організації, які повністю сприяють просуванню того чи іншого art-продукту.

Для просування art-продукту в інформаційному середовищі, необхідно створити так звану платформу та обрати правильні інструменти. Ці фактори, відіграють головну роль у досягненні основної мети – масової комунікації зі споживачем [2]. Для того щоб вплив на споживача був якомога ефективнішим використовують засоби масової інформації, зокрема друковані [4]. Найпоширенішим за своїм розповсюдженням на видавничому ринку України є розміщення публікацій у засобах масової інформації. Це дієвий інструмент art-PR, адже він дозволяє охопити потрібну аудиторію [5].

Комунікаційні канали, за допомогою яких реалізує себе art-PR – це преса, книги, брошури, листівки, плакати та інше. Їх головна риса – це звернення до масової аудиторії, доступність багатьом людям [1].

Інший бік – це стимуляція збуту продажів тієї чи іншої продукції – це так званий вид маркетингових комунікацій, який охоплює комплекс заходів по просуванню на всьому шляху життя art-продукту.

Відомо, що вплив ЗМІ вже далеко вийшов за рамки простого інформування населення. І саме завдяки art-PR, сьогодні популяризуються специфічні види мистецтва, відбуваються благодійні заходи, реалізується просвітницька місія та інше.

Таким чином, art-PR, як частина культури та засіб масової інформації, безумовно, може позиціонувати себе як ефективний засіб впливу на певні верстви населення та формування громадської думки [3].

Тому, за умови вірно поставленої цілі та шляхів її реалізації, art-PR сміливо можна називати вдалим методом поширення значимої інформації на сучасному медіаринку.

Список використаних джерел

1. Засурский Я. М. Система засобів масової інформації Росії : навч. посіб. для вузів / Я. М. Засурский, М. І. Алексєєва, Л. Д. Болотова – Москва : Аспект Пресс, 2003.
2. Котлер Ф. Основи маркетингу / Ф. Котлер, Г. Армстронг, Д. Сондерс, В. Вонг. – Москва ; Санкт-Петербург : 2003.
3. Кочубей Л. Політичний PR: управлінська складова [Електронний ресурс] / Л. Кочубей. – Режим доступу до статті: http://politik.org.ua/vid/bookscontent.php3? b=28&c=713. – Заголовок з екрана.
4. Олешко В. Ф. Журналістика як творчість : навч. посіб. / В. Ф. Олешко. – Москва : РВП-холдинг, 2003.
5. Щербань В. Маркетинг: Навчальний посібник / Володимир Щербань ; М-во освіти і науки України, Черкаська академія менеджменту. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 202 с.

Коноваленко А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Хітрова Т. В.

РЕПОРТАЖНА ФОТОГРАФІЯ, ЯК ЗАСІБ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ВИСВІТЛЕННЯ ПОДІЙ

Фоторепортаж вважається ефективним жанром фотожурналістики. Метою журналіста при створенні фоторепортажу – передати детальний опис ситуації за допомогою добірки фотографій. Важливою характеристикою жанру є сюжетність. Фоторепортаж повинен розповідати історію зображальними засобами.

Головною особливістю фіксації подій у фотожурналістиці є документальність: показ дійсності в нетрансформованому вигляді, відображення факту як він є, його точна просторово-часова характеристика.

Документальність в фотожурналістиці зумовлюється психологічною установкою: фотографічних знімків нереального, неіснуючого не може бути. Ця особливість відображення характерна і для інших видів журналістики, але в фотожурналістиці вона виявляє себе більшою мірою. Об'єкт у фотожурналістиці завжди конкретний. Своє завдання фотожурналіст бачить у тому, щоб знаходити в дійсності і запам'ятовувати конкретні прояви передового досвіду, а також конкретні недоліки в різних сферах суспільної практики. Фотографія на газетній або журнальній шпальті стає свого роду зоровим центром. Як правило, саме зі знімків на смузі починається знайомство зі змістом видання, це той матеріал, який "прочитується" усіма. Нарешті, фотографію характеризує така особливість, як швидкість сприйняття зображення, що в інформаційному процесі відіграє важливу роль. Швидкість сприйняття не тільки "економить" час читача, а й дозволяє досягти особливого ефекту впливу на нього. Суб'єкт завершує "портрет" фотожурналістики як виду творчості.

Суб'єкт, тобто фотожурналіст, знаходить і запам'ятовує факт дійсності, прояснює його значимість, показує зв'язок з іншими фактами. У суб'єктно-об'єктних відносинах виявляються закономірності журналістської творчості. Фотокамера в руках репортера упереджена, вона бачить світ таким, яким бачить його репортер. Це виявляється вже у виборі об'єкта. Вибір об'єкта передбачає і його оцінку. Дійсність у фотожурналістиці спочатку фокусується через світоглядну призму фоторепортера. Таким чином, у фотожурналістиці не виключається можливість прояву різних ідеологічних напрямків. Цим самим підтверджується закономірність властива журналістиці загалом [1, с. 5]. У фотожурналістиці, як і в кожному виді журналістики, творчий процес пізнання дійсності відбувається у межах того чи іншого жанру. Жанр – це тип твору в єдності специфічних властивостей його форми і змісту. Дане визначення вказує на те, що жанр категорія змістовна. Справді, виділивши в навколишній дійсності факт, що представляє суспільний інтерес, і усвідомивши доцільність повідомити про нього в пресі, фоторепортер втілює зміст факту у відповідну форму. Коли ж у поле зору автора потрапляє не поодинокий факт, а, скажімо, злободенна проблема, тобто взаємозв'язок фактів, тоді він використовує інший жанр, змістовно більш ємний, здатний висвітлити цю проблему. І хоча вибір жанру належить фотожурналісту, очевидним стає, що цей акт не є суто суб'єктивний. По-перше, він керується певною метою, по-друге, повинен враховувати можливості жанру, оскільки кожен з них наділений відмінними засобами відображення дійсності.

У фотожурналістиці за багато десятиліть сформувалася певна система жанрів. Процес її становлення відчуває, з одного боку, вимоги друку, з іншого мистецтва [1, с. 24].

Репортажна фотографія є значною частиною документального висвітлення суспільно-політичних та соціальних подій. Іноді саме фотографія є єдиним підтвердженням історичних фактів, стає доказом та "свідком" подій.

Список викоростанних джерел

1. Ворон Н. І. Жанри фотожурналістики / Н. І. Ворон. – Москва : МГУ, 2012. – 145 с.

Краско І. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., доцент Богуславський О. В.

ІНТЕРНЕТ-ЖУРНАЛИ В УКРАЇНСЬКОМУ СЕГМЕНТІ ГЛОБАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ: ТИПОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Інтернет нещодавно став одним з найбільш динамічно розвинутих явищ сучасного суспільства, ЗМІ втратила велику кількість своєї аудиторії. На сьогоднішній день вона становить уже близько 600 млн чол. по всьому світу, і кількість користувачів з кожним роком незмінно збільшується. Інтернет стає засобом не просто масовим, але й глобальної комунікації, який переступає через національні кордони і об'єднує інформаційні ресурси в єдину систему. Зростання української аудиторії Інтернету практично припинився. Причина, вважають, проста – досягнута точка насичення. Тобто ті 30% дорослого населення країни, які мають доступ до Всесвітньої мережі, хотіли стати користувачами і стали ними [20, с. 16].

В Україні, як зрештою і у світі, журнали були одним з основних видів ЗМІ протягом XIX-XX ст. Нині під впливом зростання нових технологій передачі інформації, зокрема Інтернету, журнали почали відмовлятись від паперових версій і виходять тільки в електронному вигляді Однією з головних переваг – це відсутність посередників. Інтернет дає можливість прямого доступу уряду до населення і навпаки, населення до влади, без втручання та маніпуляції з боку ЗМІ [23, с. 79].

Не тільки мережний аналог друкованої преси можна зустріти в Інтернеті. Все частіше на верхні рядки рейтингів попадають мережеві видання, що існують лише в Інтернет. Розвиток комп'ютерних технологій спричинив переосмислення основних принципів функціонування традиційних ЗМІ та виникнення нових видів засобів масової інформації – інтернет-видань. Зручність їх використання має досить високий рівень і за різноманітністю своєї типології, яка визначається читацькою аудиторією. Її вплив на інтернет-видання багатогранний через те, що кожен "читач" індивідуальний. Інтернет здатен зробити інформацію швидкою, мультимедійною і гіпертекстуальною, враховуючи при цьому бажання аудиторії.

Читацька аудиторія для: дітей ("Весела абетка"), підлітків, молоді ("Стіна"), людей середнього віку, літніх. Для жінок ("Натали") і/або чоловіків ("Б 52"), для батьків ("ВООКа"), для малих груп (землеробство, клуб), для різних груп віруючих (православні, католики, мусульмани), для членів та активу різних партій, громадських організацій.

На основі цілей різних видів духовного виробництва (наука, література, мистецтво, публіцистика, журналістика та ін.) в масових комунікаціях формуються видання: літературні, художні, художньо-публіцистичні, літературно-художні, культурно-просвітницькі ("Ї"), для ігор, навчальні, наукові, науково-популярні, науково-практичні, науково-виробничі, виробничо-практичні, офіційно-документальні, релігійні, рекламні, інформаційно-довідкові тощо.

Типологічна характеристика інтернет-журналів в українському сегменті глобальної мережі і проблема її класифікації дозволяє зробити висновок, що всі вони в основному побудовані на принципах галузевої та функціональної диференціації. Вони можуть бути як універсальними за своїми функціями, так і спеціалізованими. Також на індивідуальність кожного з видань впливає не тільки різноманітність, але й інформаційні, аналітичні, організаційні − та інші функції друку як творчої діяльності.

Список використаних джерел

1. Рост украинской интернет-аудитории прекратился /социологи/ [Электронный ресурс] // Фраза: [сайт]. – Режим доступа: http://fraza.ua/news/13.04.11/114036.htmlhttp://reklamablog.com/.

2. Чабаненко М. В Інтернет-ЗМІ як складова частина системи засобів масової інформації України : монографія / М. В. Чабаненко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2011. – 183 с.

Кривохатько У. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., доцент Богуславський О. В.

ВІЗІЯ УКРАЇНИ В ПРАЦІ ПОЛЬСЬКОГО ПУБЛІЦИСТА ЛЕОНА ВАСИЛЕВСЬКОГО "УКРАЇНА ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ"

У 1911 році, в Кракові, що на той час являв собою один з небагатьох осередків формальної незалежності і польської державності у складі Австро-Угорської імперії (до складу якої входили і Буковина з Галичиною) була видана книга відомого польського публіциста, етнографа та перекладача Леона Василевського "Україна та її проблеми". За словами з авторської передмови до видання, тоді "вже настав час для точнішого пізнання, глибшого розуміння та тверезої оцінки справи української", тож у своїй праці на двісті із зайвим сторінок публіцист бажав "дати польському читачеві збір найбільш загальних і необхідних повідомлень з цієї сфери" [2].

Українською мовою повний переклад праці був здійснений лише у 1988 році представником української діаспори в Австралії Богданом Подолянкою. Автор передмови до цього перекладу, Микола Цюрак пише: "Незважаючи на те, що українські землі були під пануванням чужих держав, народна культура була тим чинником, який зберіг національну окремішність українського народу. Василевський докладно розглядає це питання в різних частинах України, а також в різних часах її минулого…" [1].

Саме завдяки роботі діаспорних перекладачів маємо на сьогодні змогу без глибокого знання польської мови оцінити ідею української національної самостійності в праці Василевського, що на сторінках "України та її проблем" уже на початку минулого століття закцентував увагу поляків на необхідності залагодження стосунків між сусідськими народами.

Свою ґрунтовну розвідку публіцист почав з інформації про розселення слов'ян на територіях, що потім закріпилися за ними на багато століть, тим самим підкреслюючи спорідненість народів та факт їх споконвічного співіснування, але, разом із тим, певної відмінності один від одного.

Остаточне виокремлення української народності Василевський відніс до доби татарського панування. На основі цього публіцист детально розповів історію становлення нації, впродовж усього тексту концентруючи увагу свого польського читача на унікальності його сусідів, просуваючи ідею самостійності української політичної одиниці за ознаками власної мови та культури.

Колискою всього українського Василевський вважав галицькі, волинські та поліські землі, на яких на початку другого тисячоліття нашої ери склалися найбільш сприятливі умови для кристалізації національних особливостей даного етносу. На основі факту постійного перебування польського та українського народів під гнітом литовців, росіян, а згодом і австрійців автор також провів аналогію між їхніми проблемами, при цьому оминувши гострі кути польсько-українських стосунків і лише побічно висвітливши історичні моменти, в яких вони опинялися по різні боки ідеологічних барикад.

Важлива роль у національному пробудженні українців на сторінках "України та її проблем", безперечно, була відведена Галичині, хоча публіцист і зазначив, що початок цьому пробудженню заклала саме інтелігенція Придніпров'я, яке наприкінці XIX ст. опинилося в скрутному становищі через русифікаційну політику імперії Романових.

У якості висновку можна зауважити, що завдяки своїй двадцятирічній розвідці стосовно "українського питання", в 1911 році Василевський знав про Україну набагато більше від значної кількості істориків, і невідомо, який потужний вплив мала б на суспільство його праця, якби спокій світу та стосунки між народами не перекреслила Перша світова війна.

Використані джерела

1. Василевський Л. Україна та її проблеми [пер. з польськ. Б. Подолянко] / Л. Василевський. – Аделаїда: Книга, 1988.
2. Wasilewski L. Ukraina i sprawa ukraińska / L. Wasilewski. – Kraków, 1912.

Крилова Д. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ДИКЦІЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ ЖУРНАЛІСТА

Дикція в перекладі з латинської означає чіткість мовлення. Як практична навичка вона формується впродовж усього життя людини. Чеський письменник Іржі Томан вважав, що задля того, щоб навчитися правильно і гарно говорити, потрібно володіти технікою мовлення, знати психологічні засади взаємин між людьми і мати що сказати.

Культуру і техніку мовлення відносять до мистецьких основ риторики, а вона, у свою чергу, розглядається як сукупність художніх елементів, що виявляється у двох основних аспектах – слуховому і зоровому. Перший із них складається з якостей та вмінь так чи інакше пов'язаних із технікою мовлення, складові елементи якої називають ще екстра- чи паралінгвістичними чинниками ораторського мистецтва. До них належать: мовленнєвий голос, артикуляція, дикція, інтонація, вимова, ритм, темп мовлення тощо. Другий – із зовнішніх елементів, таких, як: міміка, жести, пози. Все це разом у комплексі з іншими чинниками створює імідж оратора та справляє певне враження на слухацьку аудиторію.

Для опрацювання, зокрема, швидкості мовлення пропонується технічна вправа, що будується на ритмічній вимові парних приголосних: Б–П, Д–Т, Т–Ц, В–Ф, З–С, М–Н, Р–Л, К–Ґ, Х–Г, Ж–Ш, Ч–Щ, Дж–Дз у поєднанні з голосними за відомою табличкою: І–Е–А–О–У–И.

Серед порад щодо покращення дикції можна запропонувати такі [1]:

а) не можна говорити скоромовкою, контролювати свою мову;

б) не "ковтати" у словах останні склади;

в) чітко вимовляти кожен звук у слові;

г) не замінювати прикінцевий звук “я” на “а”: двадц**я**ть, криниц**я**;

д) не замінювати звук “и” звуком “і”: об**и**рати, з**и**ма, Вас**и**ль.

Усне мовлення людини характеризується такими чинниками, як темп і ритм, їх можна й потрібно розглядати під різним кутом зору. Темп – це узагальнена назва швидкості – повільної, помірної чи стрімкої й карколомної. Усім професійним мовцям на практиці слід навчитися володіти різним темпом мовлення – від зовсім повільного до швидкого. Особливо жвавого темпу мовлення слід домагатися у скоромовках. Матеріалом для роботи можуть слугувати перлини народної мудрості – приказки, вислови, прислів’я.

Демократичні й гуманістичні процеси, що відбуваються впродовж останніх 16 років у інформаційному просторі в Україні, мають як позитивні, так і негативні наслідки, що позначилися не тільки на долі українського телебачення та радіо, а й на долі України. Наразі недостатньо яскравих професійних ораторів на українському телебаченні й радіо, які б щодня демонстрували зразки публіцистичного, аналітичного та інформаційного мовлення. Часто буває так, що цілком професійному журналістові бракує якихось навичок – чи правильного фонаційного дихання, чи артикуляції голосних і приголосних звуків української мови, чи дикції, чи орфоепії.

Журналістові необхідно бути тактовним, добре “підкованим” в законодавстві, стійким до стресу, мати хорошу дикцію і грамотну мову, а також уміти слухати і чути, комунікабельність, інтелект, спостережливість, ерудиція, грамотність, наполегливість, оперативність, порядність, широкий кругозір, хороша пам’ять, допитливість, професійна етика та легке освоєння новими навичками та знаннями.

Отже, мова ведучих та журналістів формує уяву про те, як правильно говорити, ставити наголоси та будувати речення, загалом це культура мови. Дикція – це один з важливих критеріїв впливу, приваблення та виховання аудиторії.

Література

1. Кошачевський С. С. Дикція / С. С. Кошачевський // Техніка мови – 1963. – С 15–21.

Лебеденко Д. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., доцент Пенчук І. Л.

ІНТЕРНЕТИЗАЦІЯ СУЧАСНОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ

З розвитком інтернет-технологій відбуваються глибокі зміни в сучасній культурі, що призводить до появи нових можливостей для отримання інформації.

Інтернет-телебачення – це нова віха в історії телебачення, викликана потребою аудиторії в оперативному перегляді подій, яка дає реципієнту можливості для зворотнього зв’язку зі ЗМІ в режимі он-лайн (електронна пошта, форуми, чати і т. д.).

Незважаючи на досить “юний” вік, інтернет-телебачення набуває високої популярності серед користувачів інтернету. Якщо до недавніх пір воно здавалося дивиною, то тепер інтернет-телебачення набуває колосальних масштабів.

Користувачів спокушають великим вибором можливостей застосування телевізійного контенту, які до останнього часу були практично нездійсненні на традиційному телебаченні.

Інтернет-телебачення має низку особливостей, а саме:

– вільне поширення (тобто можливість обійтися без спеціального обладнання, такого, як супутникова тарілка) відео, що передається в рамках інтернет-телебачення і доходить до користувача;

– різні можливості перегляду відеоконтенту: користувач може переглядати відео через свій браузер; завантажувати його для програвання на персональному комп’ютері; зберігати на переносному пристрої, а при бажанні – переглядати це відео на своєму телевізорі;

– пошук минулих програм для перегляду;

– функція паузи для телеканалу в режимі реального часу (запис, перемотування, уповільнення, скрін-шот тощо);

– можливості вибору: користувачам інтернет-ТБ доступні різні за тематикою канали (спортивні, музичні, пізнавальні тощо);

– контроль правовласника за контентом: засновник каналу взмозі відстежувати уподобання, інтереси і реакції аудиторії.

Сьогодні майже всі канали мають мережеву версію. Наприклад, www.1plus1.tv – (телекомпанія “1+1”), www.novy.tv – (“Новий канал”) та www.inter.ua – (сайт телеканалу “Інтер”).

Так, наприклад, розглянемо інформаційне наповнення інтернет сайту “Нового каналу”. За способом сприйняття – це візуальний та аудіальний інформаційно-розважальний канал. Навігація сайту: вертикальна. Наявні гіперпосилання на офіційні співтовариства інтернет сайту “Нового каналу”. Є можливість обрати українську чи російську мову.

На сайті є такі рубрики: “Проекти”, “Серіали”, “Фільми”, “Рекомендуем вам”, “Ведучі”, “Зараз в ефірі” тощо. Зручним є те, що на кожну з цих рубрик можна перейти та обрати те, що до вподоби.

Також на сайті є інформація “Про канал”, “Прийом сигналу” (карта покриття), “Реклама” (відділ продажу, спонсорство, зворотній зв’язок), “Вакансії”, “Правила сайту” (угода і правила використання Веб-сайту користувачам), “Обличчя каналу” (інформація про співробітників каналу) та “Редакційні принципи” (редакційний статут “Нового каналу”).

Таким чином, інтернет-телебачення стрімко розвивається та набуває широкої популярності серед своєї аудиторії.

Литвинчук М. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Хітрова Т. В.

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ОБРАЗНО-ЕЛОКУТИВНИХ ЗАСОБІВ В РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТЕМАТИКИ У ЗМІ

Фахова діяльність журналіста постійно вдосконалюється та прагне до нових високих стандартів. Для того, щоб зацікавити читача, журналіст повинен прагнути розвивати свою мовленнєву культуру різними засобами художньої виразності, оскільки вміле їх використання надає тексту своєї власної індивідуальності. До сьогодні залишається мало дослідженим питання про можливості, доцільність, роль і функціональні особливості образності в системі публіцистичної свідомості автора і реципієнта.

Металогічними художніми образами, тобто тими, які покликані звертатися до чуттєвих сторін читача, цікавились такі науковці, як В. Автономова, В. Владимиров, Х. Дацишина, С. Єрмоленко, М. Кім, О. Кузнецова, Г. Лазутіна, В. Лизанчук, Л. М'яснянкіна, Є. Прохоров, С. Сметаніна, В. Стєкольщикова, М. Стюфляєва, М. Яцимірська та ін. Що ж до літературознавчого аспекту розгляду функціонування та впливу художніх образів у публіцистичних текстах на свідомість та формулювання власної думки у читачів, то цей аспект був предметом зацікавлення наукових поглядів у М. Бахтіна, Т. Жирмунського, В. Кобозевої, В. Нагіної, О. Сербенської, Н. Трошиної. Однак, малодослідженим є питання частотності використання металогічних засобів художньої образності у журналістських текстах і творах. Теоретичний аспект дослідження художньої системи також перебуває у стадії формування.

На нашу думку, сучасний елокутивний інструментарій журналістики найбільше репрезентований у національній тематиці.

Об'єктом дослідження були обрані регіональні газети: "МИГ", "Правда"; всеукраїнські газети: "День", "Дзеркало тижня" за період 2014–2015 рр. Моніторинг газети "День" засвідчив високу частотність використання різноманітних засобів художньої образності, але найбільш показовими є: **метафори**, зокрема: "*Будуємо Україну разом";* **метонімії***: "Нива" надрукувала його фотографію;* **риторичні вигуки, запитання та ствердження***: "Українці, читайте!" "До кінця треба стояти. Повністю до кінця". "Туди або назад?";* **градації:** *"Майбутнє моєї країни – саме вони, молоді, його вже засіяли подвигом Небесної сотні і так заявили про себе, що весь світ охнув: "Оце Україна! Оце українці! Оце нація! Оце народ! Слава, слава Україні!!! Героям слава!!!".* Газета "Дзеркало тижня" має такі образно-елокутивні засоби: **сарказми:** "*Свого новоспеченого губернатора прості містяни інакше як "Валька-стакан" не називали"*; **оксиморони**: "*Знайомий і незнаний Кобзар"*; **конкетті**: *"Що на серці, те й на язиці".* Регіональна газета "МИГ" рясніє тропонімікою: **епітети**: "*Захисники з гордістю прийняли подарунки від святкової, урочистої делегації".*; **порівняння**: *Пан Ляшко вискочив, наче біс з табакерки.* У газеті "Правда" виявлені такі художньо-образні засоби: **ампліфікації**: "*Везли ковдри, продукти, теплі речі"*; **інтарсії**: "*Усім поціновувачам творчості Висоцького знайома фраза його персонажа з епічної стрічки "Місце зустрічі змінити не можна" – "правопорядок в країні визначається не наявністю злодіїв, а вмінням влади їх знешкоджувати".*

Отже, образно-елокутивні засоби широко представлені як у всеукраїнських, так і регіональних друкованих ЗМІ. Найяскравіше в аналізованих текстах використовуються такі тропи, як: метафори, метонімії, порівняння, іронії, градації і т. д. Найбільш розгалужена палітра металогічних художніх образів представлена у всеукраїнській пресі, зокрема у газеті "День" та "Дзеркало тижня". Ми вважаємо, що це зумовлено високим професіоналізмом журналістів, які працюють у всеукраїнських друкованих ЗМІ та репрезентують події, присвячені національній тематиці та культурі. Регіональна преса приділяла більшу увагу висвітленню виробничо-промислової, злободенної проблематики, теми національного піднесення не набули такого розквіту та поширення.

Малачинський М. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., доцент Богуславський О. В.

ВИСВІТЛЕННЯ ПОДІЙ МАЙДАНУ У РЕГІОНАЛЬНИХ МЕДІА

Останній рік цілковито змінив нашу країну та медіа. Зокрема українським журналістам довелося на практиці опановувати військову журналістику, а також методи контрпропаганди.

Із огляду на те, що відбувалося та проаналізувавши минулі події можна сказати, що державні ЗМІ, були заручниками ситуації та приховували від своїх читачів об'єктивну, правдиву та об'ємну картину найважливіших подій у країні, не даючи їм можливості зробити власні висновки про те, що відбувалося.

Найкраще протестні акції висвітлювалися у Львові та Вінниці, а найбільше запудрювали мізки читачам у Харкові та Сумах – дослідження експертів Українського освітнього центру реформ [1].

Найбільш правдиво та докладно події на київському Майдані, аналогічному Майдані у Запоріжжі та в інших обласних центрах України, висвітлювало інтернет-видання **"**Z-city**",** що від початку свого існування мало репутацію опозиційного. Журналісти сайту, як правило, дотримувалися такого важливого стандарту, як відокремлення фактів від коментарів.

З огляду на те, що головний редактор газети – Богдан Василенко, який є прихильником Майдану та учасником опозиційної партії партії "Удар" то говорити про його незаангажованість важко. Та попри все новини подавалися не однобоко, а показували точки зору прихильників різних політичних поглядів.

На шпальтах газет: "Запорізька правда","Запорізька Січ" описували офіційну версію останніх подій, але інформація про протестні заходи, як на місцевому, так і на національному рівні була відсутня. Здебільшого в них у короткому огляді аналізували останні події, але причини їх виникнення відсутні.

Таким чином, констатуємо, що не відбувається нічого дивного. Провладні ЗМІ приховували від своїх читачів об'єктивну, об'ємну картину найважливіших подій у державі, тим самим не даючи їм можливості зробити власні висновки.

У засобах масової інформації Запоріжжя було дві позиції – одна прихильників чинної влади, а друга "бунтівників".

Лідером у висвітленні запорізьких протестних акцій можна вважати газети: "Суббота плюс" та "Миг". У їх випусках за час протестів є матеріали, які описують ситуацію з різних точок зору. На сторінках цих газет представлені як коментарі прихильників європейської інтеграції, так і Митного союзу.

У період правління Януковича загальноукраїнські канали та газети повернулися до практики цензурування і замовчування подій, тому саме інтернет давав можливість дізнатися про всі протестні акції, які відбувалися в Києві і обласних центрах більш менш правдиво.

Хоча довіра аудиторії до традиційних ЗМІ падає, телебачення все ще залишається основним джерелом інформації в Україні в невеликих містах і селах.

Інтернет-медіа, а також соціальні мережі та блогосфера забезпечили найвищу, порівняно з телебаченням і радіо, оперативність та інформативність, особливо у перші дні протестних акцій. Забезпечення відкритого доступу до найбільш об'єктивної, повної і найбільш швидкої інформації є складовою боротьби проти порушення конституційних прав громадян на отримання інформації.

Літаратура

1. Медіаексперт Єременк. С. Регіональні медіа – висвітлення подій чи промивка мізків? [Електронний ресурс] / – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/monitoring/regional_newspapers/regionalni_media_visvitlennya_podiy_chi_promivannya_mizkiv/.

Оболенська К. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н. Хітрова Т. В.

ВІЙСЬКОВА ЖУРНАЛІСТИКА У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ

Військові конфлікти в різних частинах світу особливо загострилися в кінці XX століття.

Щоб спробувати розглянути такий непростий жанр, як військова тележурналістика, необхідно визначитися в термінах. Є три визначення, що спеціалізуються в цьому жанрі в західних телевізійних ЗМІ. Це "defense journalist", "war correspondent" і "hot spot reporter" [1]. Перше можна перекласти як "журналіст з оборонних проблем", друге – безпосередньо "військовий кореспондент" і третє – "репортер у гарячих точках".

Загалом у західних ЗМІ і, зокрема, на телебаченні військова тематика не виділяється із загального інформаційного потоку. Отже, якщо у телепрограмах або у газетах основна складова інформації – військова, це матеріали галузі військової тележурналістики.

Журналісти, також як і будь-які інші громадяни, можуть стати жертвами обстрілу, можуть стати заручниками, загинути від вибуху. Однак є ще й специфіка професії, внаслідок якої подібні ризики для журналістів виявляються найбільш вірогідними. Тим більше висока ймовірність різного роду ризиків і загроз виявляється для журналістів, які працюють у зонах соціальних і військових конфліктів, в так званих "гарячих точках".

Журналісти ЗМІ загалом показали, що вони залишаються реальною силою – вони формують громадську думку, від них багато в чому залежить подальший розвиток подій, адже, відомо, головна цінність XXI століття – інформація.

Журналісти мають максимально точно оцінювати свій рівень підготовки – досвідченість, психологічний та фізичний стан. Оскільки доведеться зіткнутися не лише з серйозними ризиками для життя і здоров'я, але й цілком імовірно – з повною відсутністю санітарних умов, місця для сну. Висвітлення війни – складне й неоднозначне завдання навіть для досвідченого репортера. Робота в зоні конфлікту має багато суворих правил, бо через непрофесіоналізм та незнання журналісти можуть поставити під загрозу життя та безпеку українських солдатів, дати козир ворогу. З іншого боку – недопущення репортерів до зйомок тих чи інших сюжетів загрожує викривленням правдивої картини війни.

На українському телебаченні сьогодні існують телепрограми присвяченні воєнній тематиці.

Канал "1+1" запустив недільну програму "Хоробрі серця". Військово-патріотичний проект "Хоробрі серця" присвячений людям, які виявили героїзм під час подій на сході України. Формат програми передбачає не тільки спілкування з гостями в студії, а й журналістські сюжети. У кожному випуску піднімаються теми, які схвилювали громадськість і гідні детального висвітлення. Відверті історії героїв коментують ведучий, експерти та глядачі студії. Ведучий Ахтем Сеїтаблаєв обговорює проблему з різних ракурсів, сформувавши тим самим найбільш об'єктивну думку. Ідея програми "Хоробрі серця" розповісти глядачам про героїзм людей, які йдуть на самопожертву заради майбутнього України, а також допомогти постраждалим під час війни.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що проблема журналіста на війні дуже серйозна і загострюється з кожним роком. У сучасних конфліктах ЗМІ становлять велику мобілізуючу і бойову потугу. Журналіст став невід'ємною частиною інформаційного пейзажу зони військових дій, вони допомагають мобілізувати і підняти бойовий дух воїнів та привернути до конфлікту міжнародну увагу

Список використаної літератури

1. Гаврилов К. Справочник для журналистов, работающих в районах военных действий / К. Гаврилов. – Санкт-Петербург : Амфора, 2007. – 298 с.

Овес К. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком. Ковпак В. А.

ПОЛІТИЧНА ПОРТРЕТИСТИКА В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ

Наразі портретний нарис заполонює все більшу кількість українських газет– від районних до всеукраїнських. Щоправда, він суттєво відрізняється від портретного нарису радянських часів.

Утім, недоцільно викреслювати портретний нарис із сучасної української журналістики, бо в ньому є свій національний колорит. Однак, у сучасних різновидах нарису (політичний портрет та соціальний портрет) можна зустріти концептуальні запозичення від радянської журналістики.

Більшість радянських дослідників портрет долучали до нарису, і сучасні дослідники продовжують цю традицію [1].

Так сталося, що в СРСР нарис розквітнув найяскравіше, оскільки згідно з ідеологією партії, якою керувалася тодішня преса, суспільству потрібно було багато пафосних і героїчних образів. Саме це сприяло активній появі на шпальтах більшості радянських видань портретів людей праці – доярок, механізаторів, машиністів, багатодітних матерів та інші.

Політичний портрет посідає особливе місце в сучасній портретистиці: є і формою аналізу політичної ситуації, і формою творення політичного образу-іміджу. Політичний портрет активно послуговується іншими жанрами: долучає розслідування, репортаж, інтерв'ю тощо.

Політичні діячі, які зробили помітний внесок в історію, завжди викликали інтерес у своїх сучасників і нащадків. Цей інтерес ніколи не обмежувався інформацією про їх діяльність на політичній і громадській арені. Тому портретний нарис вважається визнаним жанром, здатним сформувати образ політика в масовій свідомості. Жанр має бути підтвердження того, який образ політичного діяча склався у громадськості.

Матеріали, розміщені в "Дзеркалі Тижня" у 2002 р. в циклі "Україна партійна" та у 2004 році "Адьютанти їх величностей", є зразками портретів політиків.

Кожна окрема частина циклу "Україна партійна" присвячена політичній партії, які займають лідерські позиції на політичній арені: Партії зелених, Нашій Україні, БЮТ, Комуністичній партії України, Соціалістичній партії та Соціал-демократичній партії України, причому головний акцент робиться саме на лідерах цієї партії. Автори (С. Рахманін та Ю. Мостова) у вигляді "штрихів до портрета", не заглиблюючись у біографію, зображують людські й лідерські якості кожного з них. Привертає увагу сміливість деяких авторських характеристик: "на фоні більшості керівників партій виглядає білою вороною", "травоїдний Кононов" (про В. Кононова) [2, с. 3]; політична значущість П. Симоненка "визначається партій та чисельністю фракцій", "Симоненко прагне зробити все, щоб не опинитися "відкинутим нареченим" на грандіозному "політичному весіллі" тощо (про В. Симоненка); популярність В. Ющенка серед українців, на думку авторів, полягає у тому, що "більшість точно знає яких вождів воно хоче і тому прив'язується до тих, кого вважає білою вороною" (про В. Ющенко)[3, с. 5]. Але при цьому не забувають автори і про лідерські та особисті якості своїх героїв, завдяки яким вони і є лідерами, наприклад: "основним талантом Кононова є те, що дозволяє йому так довго утримуватися на посту лідера партії і так же довго зберігати партії. Від реальних розколів – рідкісний дар миротворця". Автори залишаються поза кадром, не висловлюючи в тексті свого відкритого "я", проте вдало підібрані коментарі, експертні оцінки засвідчують глибоку їх обізнаність із темою.

Можна зазначити, що сучасний стан та основну тенденцію розвитку цього жанру визначають два етапи існування: у період виборчої кампанії – рекламний, і у процесі діяльності політика – орієнтований. Кожен з цих видів має свої особливості. Мета рекламного політичного портрета – власне рекламування – утилітарна і прагматична, а орієнтований політичний портрет є об'єктивним. Його зміст максимально наближений до реального [4].

Бурхливий розвиток портретного нарису як жанру в українських ЗМІ пояснюється тим, що він за формою і методом подання нагадує художній текст, але водночас лишається документальним твором. У портретному нарисі автор має змогу максимально наблизити до читача усі вектори Як журналісту, так і політику варто пам'ятати, що політичний портрет – це співпраця, і ефективність цієї співпраці залежить від багатьох факторів. Але, портрет, безперечно буде справляти більш емоційне враження на читача, якщо автор безпосередньо спілкуватиметься з політиком сам-на-сам, а не в присутності прес-секретаря.

Вибираючи жанрові форми втілення портрета, журналіст повинен представляти масштаб особистості, враховувати ракурс інтересу читача по відношенню до персонажа, а також заздалегідь визначитися зі своєю роллю в матеріалі.

Список використаних джерел

1. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості: підручник / В. Здоровега. – 3-тє вид. – Л. : ПІАС, 2008. – 276 с.

2. Адьютанти їх величностей // Дзеркало тижня. Україна. – 2004. – № 29. – С. 3.

3. Україна партійна // Дзеркало тижня. Україна. – 2002. – № 5. – С. 5.

3. Григорьева Л. Биографический очерк в современной российской журнальной периодике : автореф. дис. … канд. философ. наук : спец. 10.01.10 – журналистика [Электронный ресурс] / Л. Григорьева. – Режим доступа: http//www.mediascope.ru.

Петрова В. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЖУРНАЛІСТА

Журналістика є частиною духовної культури суспільства, без неї неможливо уявити розбудову державності України на демократичних засадах. І хоча культурно-просвітницька функція журналіста є вторин-

ною, спеціальною – вона має потужний розвивальний потенціал, оскільки спрямована на популяризацію ціннісних орієнтацій, залучення до них молоді.

Ця функція втілюється й через написання журналістських рецензій на літературні твори, спрямоване на формування в суспільстві медійної культури, що відображається, насамперед, у ставленні публіки до медіа, у ступені розвиненості в аудиторії навичок самостійного розбору й оцінки контенту ЗМІ.

Суттєвий внесок у дослідження цього питання зробили Т. Булах, І. Давидова, В. Клюєв, О. Біличенко, С. Грицай, В. Демченко та ін. Вони розглядали питання популяризації читання в маркетинговому, економічному аспектах, висвітлювали нові погляди на процес читання як складову соціальної комунікації.

Читання до настання телевізійної ери було кращим засобом поширення ідеологій та вічних цінностей, який найлегше піддавався регулюванню, що стало можливим після того, як навчилися контролювати видавничі процеси, перш за все, процеси розподілу, поширення та зберігання інформації [3, с. 64]

Наразі актуалізувалася потреба в програмах і заходах, що уможливлюють здобуття високого статусу в суспільстві кращими митцями, талановитими письменниками й есеїстами, які збагачують інформаційно-культурний вітчизняний простір, сприяють поширенню й донесенню до споживача будь-якої соціальної групи створеного ними інтелектуального продукту.

Молоді автори повинні мати змогу творити і бути визнаними за талантом, а не за кількістю зв'язків чи грошей. ЗМІ мають ресурси й методи впровадження таких оновлень в життя суспільства. Адже популяризація читання – це не лише реклама того чи іншого продукту або безпосередній заклик до постійного читання. Цей процес розкриває великі можливості для піар-кампаній, використання новітніх розробок у сфері комунікації [2].

Для того, щоб підтримати читання як процес і зберегти покоління, яке читає, необхідно змінити ставлення до читання дітей та дорослих.

Журналісти, інші працівники медіа-сфери мають всі необхідні засоби й потенціал, щоб подолати творчу і духовну кризу, сприяти розвитку української нації та вихованню наступних поколінь. Створенням нових підходів і способів, доступним в українському медіапросторі арсеналом засобів – закликами, рецензіями, піар-кампаніями, аналітичними статтями, розважальними рубриками і сторінками, спеціалізованими передачами, репортажами про сучасні культурні та літературні події, ярмарками, фестивалями, інтернет-виданнями – працівники медіасфери мають змогу впоратися з поставленим завданням: подоланням соціально-культурної кризи [1].

Отже, питання популяризації читання – актуальне і гостре. Вирішення його є проблемою загальнонаціонального значення. Завданням будь-якого заходу популяризації читання має бути зацікавлення молоді безпосередньо цими заходами та ненав'язливе просування процесу читання в молодіжне середовище, у коло інтересів наступних поколінь. Духовне відродження народу є неможливим без книги – одного з активних чинників виховання.

Список використаних джерел

1. Державний комітет телебачення і радіомовлення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua.
2. Запорізький відділ культури та мистецтв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kultura-mih.at.ua.
3. Клюєв В. Зв'язки з громадськістю / В. Клюєв. – Харків : ХГАК, 2000. – С. 74–77.

Підгребельна М. Т.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ВИПАДКИ "МОВНИХ ЛЯПІВ" У РОБОТІ ТЕЛЕЖУРНАЛІСТІВ

ЗМІ – це не тільки інформаційні очі, але й інколи привід підняти собі настрій. Якщо уважно переглядати мовлення журналістів під час теленовин, то можна не лише посміятись, а й переконатись у неграмотності чи непрофесійності носіїв інформації. Вони називають себе "акулами пера", але допускають такі грубі та безглузді помилки. Насправді у журналістських невдачах є нотки мажору, за якими буває цікаво поспостерігати.

Нами було проведено спостереження за телемовленням ведучих українських телеканалів: 1+1, ICTV, СТБ та 5-го каналу. Помічено, що трапляються такі відхилення від норми: вживання слів, у яких ненаголошений (о) наближується до (а) ("акання") – опитування, відповідей, окремої, здобуток, робота, команда, з роками, Голландія, родині, один.

Дослідження, присвячене мовленню тележурналістів, засвідчило, що на телебаченні мовні казуси трапляються у прямих ефірах. До прикладу канал "1+1" славиться мовними ляпами, на кшталт: "Приймати участь" – замість "брати" – помилка швидше, прикра, ніж груба; "безплатно" – там, де має бути "безкоштовно", і "самі низькі ціни" – замість "найнижчі". Такі помилки просто вражають.

Лексичний запас телевізійників насичений відвертими русизмами: добиватися успіхів (досягати), добиватися розгляду (домагатись), поступати (діяти, чинити), крупний (великий), ущемлює права (порушує), очікуються опади (передбачають можливі опади), рахуємо (вважаємо).

У таких відхиленнях у прямому ефірі – не лише вина журналіста, а й вина людей, які відповідають за інформацію, що журналісти читають під час прямих ефірів. Наприклад, ляп Андрія Ковальського, ведучого програми "Факти. Спорт" одного разу трапився із-за комп'ютера, який в інформацію про матч київської хокейної команди "Сокіл" виправив прізвище Зоткін на Боткін.

Такі прикрощі працівників ТБ іноді стають афоризмами. Наприклад, Віктор Сорока (у минулому ведучий телеканалу ICTV) сказав "генеральний Піскун", загубивши слово "прокурор", і це прізвисько пішло в народ. Бувають і обмовки, наприклад: Олександр Гнилуша (на ICTV) замість "Кабінет Міністрів пропонує Верховній Раді покласти край..." сказав в ефірі: "... пропонує Верховній Раді покрасті...".

Для будь-якого журналіста, який має справу з телебаченням, важливо не лише правильно та розумно висловлювати а й мати хорошу та чітку дикцію. Під час спостереження за мовленням ведучої телеканалу 1+1 Лідії Таран було помічено такі помилки: анигдот – анекдот; Полтавшчина – Полтавщина; Харьків – Харків.

На багатьох телеканалах можна почути безліч "нових" слів, дуже неприємно слухати новини на каналі СТБ, коли ведучі "калічать" мову. Українські слова перекручуються на англійський чи інший, чужий нам

лад. Приклади: МІЛІЦІЯНТИ (замість міліціонери), ЕВРО (замість євро), СЕКРЕТАРІЯТ (замість секретаріат), АВТА (замість авто), СПЕЦІЯЛЬНИЙ (замість спеціальний) тощо.

Отже, оскільки телебачення стало однією з форм буденного життя, то мовлення, яке звучить з екрану, можна вивчати як одну з форм повсякденного спілкування. Телебачення покликано нести в широкі маси не лише передові ідеї, але й високу культуру мови. Серйозні вимоги висуваються і до літературності мовлення, яке звучить, і до правильності вимови. Не треба забувати, що до мовлення тележурналіста глядачі ставляться як до взірця, еталона, саме в нього багато людей вчаться справжньої літературної вимови.

Перспективою подальшої роботи над темою може стати розробка рекомендацій щодо вдосконалення мовної діяльності журналіста на телебаченні.

Пламм А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ОРФОЕПІЧНІ НОРМИ В КОНТЕКСТІ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ ЖУРНАЛІСТА

Сучасний журналіст повинен не лише знати основні норми літературної вимови, але й майстерно володіти ними, вдосконалювати дикцію, вміло і вправно використовувати все багатство словникового складу, граматичних засобів; уміти точно, змістовно й грамотно висловлювати думку; організовувати спілкування, будувати конструктивний діалог; бути взірцем носія високої мовленнєвої культури.

Щоб говорити добре, необхідно володіти собою, своїм голосом, мати відпрацьовану дикцію. Дикція – це правильна, виразна артикуляція, засіб якісного розрізнення звуків мовлення, а орфоепія – це норми вимови, які діють у даний час, літературні норми. Дикція має особистісну характеристику, а орфоепія – загальнонародну. Ці поняття – взаємозалежні, для обох потрібні і практика, і знання правил.

Дикція, як і голосові властивості, зумовлюється фізіологічними причинами, вольовою скерованістю звука, етикою. А ще – добрим знанням орфоепічних норм, які діють у конкретний час.

Найголовніші орфоепічні норми вимови голосних звуків – наголошені й ненаголошені голосні вимовляються чітко та виразно, за винятком ненаголошених голосних [е], [и], [о] у таких позиціях:

а) ненаголошений [е] вимовляється з більш помітним наближенням до [и] перед складами з наголошеними [і], [и], [у] та менш помітно перед складами з іншими голосними, особливо з [е]: в**е**сна, н**е**су, в**е**діть**;**

б) ненаголошений [и] наближається у вимові до голосного [е] сильніше перед складами з [е], [а]; меншою мірою ця зміна виявляється перед складами з іншими голосними, особлино [і] та [и], а також у кінці слова: з**и**ма, т**и**ре, п**и**рій;

в) ненаголошений [о] перед складом з наголошеним [у] може вимовлятися з незначним наближенням до [у]: з**о**зуля, г**о**луб, к**о**жух.

Вимова приголосних звуків:

– дзвінкі приголосні не втрачають своєї дзвінкості: а) в абсолютному кінці слова; б) у позиції перед наступними глухими, крім [г], який може змінюватися в цій позиції на [х];

– глухі приголосні перед шумними дзвінкими у межах слова вимовляються дзвінко;

– у префіксі **роз-** і прийменнику-префіксі **без-** у позиції перед глухим приголосним поширена паралельна вимова [з]–[с]. Другий варіант вимови реалізується більшою мірою при швидкому темпі мовлення;

– губні приголосні стають напівпом'якшеними перед [і] та голосними заднього ряду в деяких словах іншомовного походження;

– шиплячі в кінці слова і складу, а також перед голосними [а], [о] [у], [е], [и] в українській літературній мові послідовно тверді. Лише в позиції перед [і] ці звуки вимовляються як напівпом'якшені.;

– в кінці слова завжди вимовляється напівпом'якшений [ц'], крім слів іншомовного походження та деяких вигуків;

– перед наступними м'якими або пом'якшеними приголосними у вимові виступають м'які **[д'], [т'], [з'], [с'], [ц'], [н'].** Перед [і] зубні приголосні здебільшого пом'якшуються.

Отже, знання орфоепічних норм та оволодіння правильною вимовою є складовими журналістського професіоналізму. Професійна діяльність журналіста потребує систематичної цілеспрямованої роботи з оволодіння практичними навичками вимови звуків і наголошення слів, а також їхнього узгодження й підпорядкування меті та характеру мовленнєвого акту.

Література

1. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум : навчальний посібник. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 180 с.

Роднова М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

СПЕЦИФІКА ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ У ЖОРСТКОМУ ТА М'ЯКОМУ ФОРМАТАХ НА ТЕЛЕКАНАЛАХ УКРАЇНИ

За способом подачі новина може бути або "жорсткою", або "м'якою", тобто з викладом суті подій в контексті цікавості чи розважальності.

Більшість людей в першу чергу цікавлять новини "жорсткі", тому що вони – найбільш концентровані, ємні й точні. Не випадково останні займають самостійне місце в сучасних засобах масової інформації, у тому числі й телевізійних. По-іншому сприймаються матеріали "м'якого" подання, особливо з драматичним побудовою. Такий принцип подачі використовують в основному популярні ЗМІ, які намагаються висвітлювати події з погляду людей-учасників. Створення на основі факту історії з властивою їй зав'язкою, розвитком дії, кульмінацією і трагічною розв'язкою виправдовується значним інтересом. У подібний матеріал легко вписуються впізнавані образи й типові мотиви.

Наприклад, телеканал “ICTV” пропонує новинний матеріал, поданий переважно у жорсткій формі. Звичайно, таку позицію можна вважати зрозумілою та раціональною, адже дивлячись новини, глядач намагається отримати свіжу, гарячу інформацію про останні події в країні та світі. Як і всі новини в жорсткій формі, матеріал побудований за принципом перекинутої піраміди й містить відповіді на основні питання, розташовані в залежності від їх значущості.

Новини, представленні на “Новому телеканалі”, відповідають таким самим характеристикам. Побудовані в жорсткій формі інформаційні повідомлення доносять глядачеві саме новинну актуальну інформацію, тобто виконують інформувальну функцію і не націленні на нав’язування або формування безпосередньо тієї чи іншої точки зору.

Інформаційні повідомлення телеканалу “СТБ” також дотримуються вимог та кондицій жорстких новин, до яких входять поняття оперативності, стислості, компактності, об’єктивності новинного матеріалу. Тут яскраво виділяється елемент подачі новини з різних, часом протилежних точок зору (наприклад постраждалого, винуватця ситуації та органів влади, які коментують подію), що сприяє повноті сприйняття інформації.

Загалом домінують новини, представлені в жорсткому форматі. Попит на “гарячі” новини практично витісняє повідомлення в м’якій формі, тому побачити “soft news” в інформаційних випусках – дуже складно.

Аналіз використання жорсткої та м’якої форм подачі новинного матеріалу на регіональному телебаченні, проведений на основі матеріалів двох запорізьких каналів – “Алекс” та “ТВ-5”, засвідчив тенденцію до розширення часового огляду: інформаційні повідомлення охоплюють пя’ти-шестиденний період. Інформаційні повідомлення загалом стосуються міста та області, тематично охоплюють соціально-побутові проблеми, надзвичайні події місцевого характеру, визначні дати, ювілеї, події в сфері мистецтва.

При детальному розгляді особливостей подачі новин запорізькими телеканалами “Алекс” і “ТВ-5” можна помітити схожість та одноманітність. Загалом переважає жорсткий варіант інформаційного повідомлення, який забезпечує, в першу чергу, оперативність подачі матеріалу.

Спостерігається розгорнутий варіант жорсткого повідомлення. Така форма – менш наполеглива, ніж коротка, і часто – менш оперативна. У ній з посиленням ефекту навіювання чіткіше відчувається оцінне ставлення до факту й обставин. Безпосередньо розгорнутість досягається шляхом додавання деталей, особливостей події, різноманітних уточнень тощо.

Таким чином, у процесі дослідження виявлено, що в основному в новинних блоках домінуючими є інформаційні повідомлення в жорсткому форматі. Це зумовлено тим, що сучасна телеглядацька аудиторія прагне отримати найоперативнішу інформацію, яку й намагаються забезпечити журналісти у новинних випусках.

Сеник Ю. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком. Ковпак В. А.

ДО ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “ЕСЕ”

Публіцистика в рейтингу найбагатозначніших наукових понять, для яких існує цілий ряд дефініцій, тлумачень та різночитань, серед яких наприклад поняття “культура” (більше 200 визначень) чи “філософія” (давній український адекват – “любомудріє”). Звісно, така багатозначність спричинена передусім складністю змісту самого поняття, поліваріантністю його тлумачень та іманентною характеристикою, що, зазвичай, є парадигматичною.

Есе як жанр художньої публіцистики – це образний нешаблонний філософсько-орієнтований та асоціативний виклад суб’єктивних авторських думок, що може не аргументуватися конкретними фактами і не бути вичерпним, але повинен містити в собі фактор новизни та елемент парадоксальності.

Серед численних визначень есея найтиповішим є таке тлучамення: есе (від фр. essai – проба) – невеликий за обсягом прозовий твір гнучкої композиції, що презентує особистий погляд автора із заявленої теми.

Розквіт української есеїстики спостерігаємо після здобуття Україною незалежності. Переломний характер епохи, постійні драматичні зміни соціально-філософських підвалин життя вимагали індивідуального осмислення, цариною якого й стала есеїстика.

На сьогодні, напевно, жодна поважна дискусія про трансформаційні процеси в системі журналістських жанрів не обходиться без згадки про поширення есеїстики як художньо-публіцистичного жанру і загалом про есеїстичні тенденції в сучасній журналістиці. Цю думку підтверджує зростаюча кількість українських та іноземних наукових досліджень з теорії та історії есею. Не менш вагомим аргументом є щоденна журналістська практика, що засвідчує помітну присутність есеїстики в газетно-журнальному просторі та її популярність серед читацької аудиторії.

Творчість сучасних українських письменників, які до того ж активно друкуються як публіцисти (Ю. Андрухович, С. Жадан, О. Забужко, Ю. Іздрик) – помітне явище в сучасному культурному просторі, що утверджує національну духовну культуру українського народу. Період зміни віків (XX– XXI) спонукав цих та інших авторів до своєрідного узагальнення, ґрунтовного і глибинного осмислення культурних процесів у літературних і публіцистичних творах. Значний масив їх есеїстики перебуває на вершинах дослідницьких зацікавлень, залучається подекуди лише як додатковий матеріал, хоча очевидно потребує цілісного аналізу на різних рівнях: проблемно-тематичному, образному, жанрово-стильовому.

Для підтвердження нових тенденцій у визначенні поняття есея наведемо яскраві приклади. Проект “Інший формат” явив особливий статус есеїстки, яка проявилася у форматі інтерв’ю, бесіди, монологу, уявного діалогу. Суть проекту – записані і надруковані розмови з письменниками “в чистому вигляді”, без купюр. Розмова може бути представленою у вигляді бесіди, а може й у вигляді монологу, що переривається, чи суцільного монологу. Це дає можливість визначати есе з урахуванням трансформаційних процесів, що прослідковується у роботах сучасних публіцистів.

Отже, есей – невеликий за обсягом прозовий твір гнучкої композиції, що подає особистий погляд автора із заявленої теми. Жанру властиві такі риси, як стилістично вишукана художня форма, інтелектуалізм

письма, логічність (іноді – фрагментарність) викладу думок, вираження нового, нестандартного, суб'єктивного судження про щось, образність, емоційність, афористичність.

Соколовський А. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ТЕМАТИКА ГАЗЕТНИХ ПУБЛІКАЦІЙ В ГАЗЕТІ "ИНДУСТРИАЛЬНОЕ ЗАПОРОЖЬЕ" ПЕРІОДУ "ЗАСТОЮ"

Тематика газетних публікацій в газеті "Индустриальное Запорожье" "періоду застою" надзвичайно різноманітна, у них відображені всі сторони радянської дійсності. Основними темами на шпальтах газети були:

– створення так званого розвинутого соціалістичного суспільства, виховання нової людини – будівника комуністичного суспільства (Р. Зубов. Серце союзу // ІЗ, 12 березня 1972 р.);

– радянська людина, активний будівник комунізму з його особливими рисами характеру, людська доля, яка найяскравіше відобразила епоху, соціальну дійсність, значення особистості в конкретних обставинах: Я. Левицький. Покликання // ІЗ, 21 травня 1974 р.; "Керівники сказали: "Вирішуй сам, як скажеш – так і буде". І він, перш ніж вирішити, думав. І, здавалося, думки не буде кінця. Засмоктало від туги у серця, коли спробував уявити, як він через день-два піде через незнайому прохідну, і до болю захотілось зараз же – хай за вікном ніч – піти в рідний цех, де кожен верстат – твій давній знайомий, де все, навіть вибоїна в підлозі, рідне і близьке" (Н. Чіпігін. Посади деревце // ІЗ, 13 січня 1971 р.);

– звеличення краси праці представників різних професій: "Яскраве полум'я розплавленого металу висвітлювало обличча заливальника С. М. Тарасова. У ті кілька хвилин, поки він набирав черпаком сплав магнію і заливав його, обличчя здавалося бронзовим. Я порівнював цей оригінал в спецівці з портретом в акуратному костюмі на міський Дошці пошани і знаходив його красиве, міцніше, значніше. Подумалося: які справедливі крилаті слова: "Людину прикрашає праця", бо праця завжди був і залишається на століття силою, що творить життя людства. І я подумав про головні стимули його праці. Першим з них для Тарасова була приналежність його до партії комуністів" (В. Ільїн. Праця натхнених // ІЗ, 9 квітня 1974 р.));

– тема жінки-матері, жінки-трудівниці: "Вона – хлібороб. Дочка і онука хліборобів. 30 років тому Лідія Федорівна Сісюн сіла за кермо трактора. І з тих пір тридцять нелегких, але прекрасних років вона сміливо і суверенно водить машину по рідному степу" // А. Владимиров. Люди героїчного складу, ІЗ, 12 квітня 1974 р.);

– тема соціалістичного змагання п'ятирічок: "Нагороди батьківщини багато до чого нас зобов'язують. І перш за все до успішного виконання нашого основного завдання – уже в цій п'ятирічці з'єднати дорогами з твердим покриттям всі перспективні населені пункти області" // М. Яценко. Нескінченна стрічка доріг, ІЗ, 6 квітня 1974 р.);

– виховання дітей: "Діти не народжуються жорстокими. Цей важкий і небезпечний душевний порок проявляється у них в результаті неправильного виховання. У першу чергу – в сім'ї, в школі. Коли хлопчик піднімає руку, щоб ударити, – зупиніть його, насторожіться. Бережіть синів!" (В. Устінова. Бережіть синів // ІЗ, 18 грудня 1973 р.);

– культурне життя: "Почали ми підготовку з організації загальнозаводського штабу з проведення суботника. У нього входять представники парткому, наркому, комітету комсомолу а також колективів цехів" (Н. Рижій. Скоро червона субота // ІЗ, 19 квітня 1976 р.) тощо.

Отже, в запорізьких виданнях (зокрема в газеті "Индустриальное Запорожье") радянського часу переважали матеріали, що виконували освітню, виховну функції. Люди цікавилися новинами і газети намагалися виконувати завдання, що стояли перед ними – навчати і виховувати людей на яскравих прикладах життя.

Сульженко В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Дяченко М. Д.

ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОМУ ВИДАННІ "ДЗЕРКАЛО ТИЖНЯ. UA"

Сьогодні інтернет-видання набувають все більшої популярності серед засобів масової інформації. Функціональне призначення медіапростору – бути широким і справедливим майданчиком для висвітлення інформації, для суспільних дискусій (у тому числі – на політичні теми), формування та вдосконалення громадської думки й формування соціального світогляду.

Серед професійного контенту масової преси на дослідницьку увагу заслуговує інформаційно-аналітичний тижневик "Дзеркало тижня". Видання є представником якісної преси загальнополітичного спрямування, особлива риса якого – неупереджене, збалансоване, всебічне, максимально вичерпне й точне висвітлення подій та фактів засобами інформаційних і аналітичних жанрів.

Політична журналістика як потужний сегмент ЗМІ висвітлює широке коло політичних явищ і досліджень. Найчастіше політичну журналістику розглядають у вужчому сенсі, відносячи її до висвітлення діяльності державних органів управління та соціально-політичних процесів. Політичну журналістику здебільшого визнають як найширшу галузь журналістики, оскільки її об'єктом відображення може бути будь-яка сфера соціального життя.

Теоретичне дослідження політичної журналістики – принципова умова створення практичної теорії; очікувати від теорії мас-медіа ефективної допомоги в розв'язанні конкретних проблем можна лише за однієї умови – рішучого підвищення теоретичного рівня досліджень, який забезпечував би міцну наукову базу для практичних рекомендацій.

Якісна преса України як галузь мас-медіа й досі знаходиться на етапі формування, хоча основа для поділу на пресу думок (елітарну) і пресу новин та розваг (популярну) існує в самій практиці побудови кон-

цепцій функціонування редакцій. У сприйнятті більшості українських споживачів мас-медійної продукції преса розподіляється на “погану” і “хорошу”.

Якість ЗМІ узалежнена вмілим використанням журналістами творчих факторів ефективності. В умовах, коли медіа відіграють дедалі помітнішу роль у житті суспільства, потреба вивчення нового сегменту медіа-ринку – Інтернету залишається дуже серйозною. Його поява принесла у сферу соціальним комунікацій багато зрушень: аудиторія отримала змогу безперервного інтерактивного спілкування, самостійної масово-комунікаційної діяльності в масштабах планети; впровадження принципово нових підходів до створення, презентації та споживання медіа-продукту, що позначилося на характері діяльності сучасного журналіста, спричинило появу нового напрямку в професії.

Українські інтернет-ЗМІ – мережеві видання, що публікують або транслюють новини, статті, оновлення та будь-яку супутню інформацію українською мовою, незалежно від фізичного розташування серверів, на яких розміщено сайт, чи країни, у якій зареєстровано це інтернет-видання.

“Дзеркало тижня” досить чітко відповідає вимогам суспільно-політичного видання, адже кількість розділів у газеті наближається до переліку тем, якими здебільшого цікавиться суспільство. Газета має три великі розділи: влада, гроші та людина. Видання є характерним представником якісної преси (якісних медіа) загальнополітичного спрямування, особливою рисою якого є неупереджене, збалансоване, всебічне, максимально вичерпне і точне висвітлення подій і фактів засобами інформаційних та аналітичних жанрів.

Отже, аналіз контенту інтернет-видання “Дзеркало тижня UA” у часовий період з 25 липня по 25 жовтня 2014 року дозволяє виділити основні проблеми, порушені на сторінках видання в аналізований період: 1) війна на Сході, АТО; 2) стосунки України з Росією; 3) влада; 4) вибори; 5) законодавчі аспекти; 6) революція гідності; 7) персоналії; 8) інше (опалення, вода, переселенці).

Загалом, тематико-проблематичним спрямуванням видання є політичний та соціальний вектори.

Тютюнник А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., доцент Богуславський О. В.

МОВА ВОРОЖНЕЧІ У ЗМІ: ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

У наш час повноцінне існування суспільства без забезпечення населення інформацією неможливе. Відомості про події, явища сьогодення стали невід’ємною складовою сучасного життя. Саме тому засоби масової інформації мають величезний вплив на свідомість своєї аудиторії.

Дуже часто через брак часу і, можливо, досвіду журналісти припускаються різноманітних помилок у своїх матеріалах. Це не тільки змістовні або орфографічні неточності, а й етичні порушення.

Нехтуючи стандартами працівники медіа поширюють агресію, нетерпимість до представників різних етнічних спільнот та релігійних течій, використовують нав’язані стереотипи, розпалюють ворожнечу.

В англійській мові, для таких порушень у ЗМІ, є відповідно два терміни: hate speech та political incorrectness, що в перекладі означає мова ненависті (ворожнечі) та політична некоректність. Запозичивши ці терміни, наші теоретики журналістики поступово почали їх об’єднувати в один комплексний, відомий сьогодні як “мова ворожнечі”.

Не зважаючи на те, що таке явище як “мова ворожнечі” є доволі розповсюдженим, термін є новим. Такий висновок можна зробити з огляду на те, що його визначення немає у Великому тлумачному словнику української мови та журналістикознавчих словниках. Тлумачать його міжнародні організації. Наприклад, за визначенням Amnesty International, “це будь-яке самовираження з елементами заперечення принципу рівності всіх людей у правах. Термін “мова ворожнечі” використовується для позначення будь-якої публічної мовної дії, прямо чи опосередковано заснованої на ксенофобії, яка, в свою чергу, видозмінює, спотворює соціальні відносини, слугує причиною агресії, насилля, ворожнечі та конфліктів за принципом національного, релігійного, соціального, іншого розрізнення, є потужним деструктивним та дестабілізуючим фактором у розвитку сучасної світової спільноти”[4].

Комітет міністрів Ради Європи визначає мову ворожнечі як усі форми самовиразу, які включають поширення, підбурення, сприяння або виправдання расової ненависті, ксенофобії, антисемітизму чи інших видів ненависті на ґрунті нетерпимості, у тому числі: нетерпимість висловів у формі радикального націоналізму та етноцентризму, дискримінації та ворожості щодо меншин, мігрантів і людей з числа іммігрантів. Мова ворожнечі описує, ієрархічно зіставляє різноманітні групи людей та оцінює особисті якості конкретних осіб на підставі їх належності до тієї або іншої групи”[5].

Деякі дослідники, керуючись численними визначеннями, тлумачать мову ворожнечі як спосіб мовного конструювання моделей і практик соціальної нерівності.

Отже, явище “мова ворожнечі” ще мало досліджене, поняття не так давно увійшло у вжиток. Про це свідчить відсутність загальновизнаного визначення і повноцінного тлумачення, хоча проблеми, які криються під поняттям існують довгий час і на сьогодні є актуальними.

Труднощі у визначенні терміна також полягають у багатоаспектності явища: фактори, які відносяться до мови ворожнечі не є вичерпними (наклеп, образа, расизм, ксенофобія, релігійна, соціальна дискримінація тощо).

[4] Машовець С. Мова ворожнечі в регіональних медіа – чи є вона? / С. Машовець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://olden.imi.org.ua/

[5] Григор’єв О. Мова ворожнечі в Інтернет-ЗМІ стосовно представників ромської національної меншини в Закарпатті / О. Григор’єв, Н. Козир [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.khpg.org/ru/index.php?id=1394667648.

Харітонова Н. М.
Класичний приватний університет

“ВЕЛИКІ ДАНІ” – ГЛОБАЛЬНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ДАТА-ЖУРНАЛІСТИКИ

Ми живемо у світі, насиченому “великими даними”. Обсяг інформації, швидкість її приросту, різноманіття структурування та обробки – одні з ключових і якісних характеристик “великих даних”. Інтернет – одна з перших індустрій, яка зіткнулася з проблемою “великих даних”. Саме в інтернеті з’явилися величезні масиви даних про людей, про інформацію. Одночасно з даними розвиваються алгоритми їх обробки. В обсязі даних відбувається поєднання статистики та математики. Знання та вміння оперувати великими обсягами інформації, аналізувати взаємозв’язки між ними – грамотно працювати з “великими даними” виявилося потрібним й в інших індустріях. Технології вдосконалюються, нескінченна кількість даних, з кожною годиною зростає.

Створюються нові програмні додатки, здатні працювати з “великими даними”, розробляються засоби для побудови “хмарних” середовищ. Визначаються майбутні платформи, на яких “великі дані” будуть “відчувати” себе найбільш “комфортно”.

З’являється все більше масивів відкритої інформації. Кожна людина сьогодні є генератором даних, які накопичуються. Це дає нові знання про людину та навколишній світ. Взявши “великі дані”, і правильно їх опрацювавши, можна щось передбачити, застерегти.

Існування “великих даних” і нових технологій їх обробки, мають на увазі опублікування результатів аналітики ціх досліджень. Таке інтегрування “великих даних” в соціальне життя людини не може не висвітлюватися засобами масової інформації. У свою чергу перед представниками медіа, які оперують “великими даними” виникає необхідність правильно інтерпретувати значення тих чи інших відомостей. Таким чином, пересічному представнику цільової аудиторії буде легше вловити суть ідеї, яку несе в собі медіаресурс.

Аналітичний медійний простір, що використовує “великі дані” цифрових і інтернет-баз являє дата-журналістика. Журналістика даних, відображає результати дослідження, створювати медіаконтент з візуальним рядом, який повністю відповідає реальним фактам.

Професійна журналістика даних освоює новий рівень взаємодії з масивами відкритої інформації. Крім базових навичок роботи з даними необхідні технічні. Актуально використання і вивчення окремих програмних ресурсів. Так, наприклад, правильно складений складний запит до “сховища”, допоможе витягти з пов’язаних баз даних потрібні, надавши результати в проміжному форматі. Технологічно це можливо здійснити, використовуючи програмні інструменти з відкритим вихідним кодом. Таким чином, структурована обробка даних, їх збору та аналітика потребують грамотної інтерпретації, що прийнятно виконувати також програмними інструментами графічної візуалізації. І головне, як у медиакомуникации в цілому, так і в аналітичному контенті, обов’язково повинна бути присутня ідея та обрана форма подачі, які розкриють повний потенціал зібраних і оброблених “великих даних”.

Використання “великих даних” в журналістиці даних у цілому світі та в Україні, можна розглядати як одну з глобальних тенденцій розвитку соціально-комунікативних технологій.

Штепенко А. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Хітрова Т. В.

ЗОБРАЖАЛЬНА СКЛАДОВА ЯК КОНТЕНТНА ПЕРЕВАГА МЕРЕЖЕВИХ ВИДАНЬ

Однією з прикметних рис розвитку сучасного масово-комунікаційного процесу в Україні є збільшення кількості мережевих видань. Однак, поряд з тим, виникає проблема якості та їхньої інформаційної насиченості. Інтернет-аудиторія має тенденцію до швидкого перегляду контенту. Тому, перед журналістами постає завдання урізноманітнення ринку інформаційних послуг та способів подачі інформації загалом.

Перші відомі приклади візуалізації даних з’явилися багато років тому. Наскальні малюнки, або петрогліфи, що з’явилися 40–20 тисячоліть до н. е. Ще одним прикладом з давньої історії є єгипетські ієрогліфи, які існували з 4–3 тисячоліття до н. е. Така первинна, примітивна форма інфографіки допомагала зберегти важливу інформацію для нащадків, сприяючи таким чином розвитку історичної пам’яті.

Основною метою інфографіки як способу передачі інформації є її інформаційна, а не естетична складова. Незважаючи на те, що під інфографікою розуміють численні графічні матеріали та знаки, їх можна умовно розділити на три категорії, а саме:

– графіки, таблиці тощо, які потребують мінімальних графічних зусиль і мінімального планування, головними критеріями яких стають правильно задані параметри й критерії аналізу, а також достовірність та повнота інформації. Дизайнерська робота зводиться до стандартного виконання і його швидкості.

– логічні схеми та реконструкції (графічні або відео реконструкції подій), у даному випадку якісне виконання залежить не тільки від репортерської грамотності, а й від програмного забезпечення, заздалегідь розроблених елементів і системи стилів.

– графічні розповіді, які представляють собою складні інформаційні пакети. Такі матеріали можуть виступати в комплексі з друкованими пакетами документів і самостійно. Основним критерієм тут виступає художність виконання.

Перевагою зображального контенту над текстовим є те, що більшість людей сприймають 90% інформації візуально. Візуальний контент є складовою мультимедіа, що разом із текстовим контентом становить частину загального інформаційного наповнення веб-простору. Ця комп’ютерна технологія відображення інформації й визначає особливість інтернет-ЗМІ. Величезний масив тексту в поєднанні з його інтерактивністю та оперативністю й висуває цей засіб комунікації на передові позиції. У глобальній мережі саме контент становить основний відсоток інформації, яка передається різними форматами (відео, зображення, фото, аніма-

ція тощо). Вони надають інтернет-ЗМІ нові можливості та є головною перевагою у порівнянні з традиційними, репрезентуючи більш актуальні, часом більш зручні форми для передачі повідомлень цільової аудиторії.

Янчевська К. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Хітрова Т. В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКОЗНАВЧОЇ ДУМКИ ТА ЇЇ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

На сучасному етапі розвитку науки відбулися певні зрушення в системі критеріїв журналістикознавчих досліджень й утворилися нові парадигми журналістської освіти. У 2006 році українське журналістикознавство перейшло на платформу соціальних комунікацій. У зв'язку з цим перед українськими дослідниками постало завдання теоретичного осмислення й узагальнення історичного досвіду функціонування української журналістики та науки про неї. Об'єктивне дослідження цієї галузі дає можливість "навести лад" в розумінні понять "українська школа журналістики", "журналістикознавство", "професійна терміносистема" тощо й ввести поняття "традиції" у вивченні українських журналістикознавчих студій. Наразі, у цьому напрямі найповнішим доробком є цикл праць Т. Трачук "Зародження і розвиток українського журналістикознавства в Україні", який стимулював подальші пошуки у царині узагальнення здобутків української журналістикознавої науки і знайшов втілення у дисертаційній роботі Н. Орлової "Становлення і формування української журналістикознавчої думки кінця XIX – початку XX ст. (за матеріалами термінології журналістикознавства)".

Становлення української журналістикознавчої думки відбувалося нерівномірно, в умовах міжмовної комунікації, розвитку технічних засобів зв'язку й передавання інформації, появи освітніх журналістських закладів, впливу різноманітних журналістських концепцій, за складних історично-політичних обставин. Українська журналістикознавча думка роками формувалася в умовах бездержавності нації, тому вироблення її поняттєво-термінологічного апарату відбувалося за постійного переборення політичних заборон і перешкод. Формування українського журналістикознавства та його наукової мови розглядаємо в контексті діяльності тієї інтелігенції, котра сприяла становленню української журналістики, її наукової галузі, а також фахової термінології на рідномовній основі. Видатні українські вчені й публіцисти – І. Франко, М. Драгоманов, М. Грушевський, С. Єфремов, Б. Грінченко та багато інших – водночас були і терміноносіями, і поширювачами, і творцями поняттєвого апарату українського журналістикознавства. В історії української науки та її мови важливе значення мав часопис "Громада" (1878–1882), в якому друкували свої праці М. Драгоманов, С. Подолинський, М. Павлик, І. Франко, М. Грушевський. У працях М. Драгоманова спостерігаємо намагання замінити іншомовні за походженням терміни українськими відповідниками.

Уперше в українському журналістикознавсті тему фахової термінології порушено в монографії М. Жовтобрюха "Мова української преси (до середини дев'яностих років XIX ст.)" (1963). Праця присвячена лінгвістичному аналізові україномовної преси досліджуваного періоду. Автор серед основних груп спеціальної лексики, представленої в тогочасній періодиці, виділяє терміни, "покликані до життя зародженням і розвитком преси та організацією видавничої справи: журналістика, журнал, часопись, временопись, письмо періодическьке…". М. Жовтобрюх наводить ці лексеми з метою ілюстрації західноукраїнської мовної практики сер. XIX ст. і не акцентує на інших аспектах фахової мови журналістики.

Аналізуючи праці журналістикознавців із вивчення наукової думки за матеріалами фахової термінології, доходимо висновку, що вчені досліджували такі її аспекти: осмислення структури української журналістикознавчої думки, класифікація журналістикознавства; вивчення епістеміологічної парадигми журналістикознавства; термінологічно-означальне тлумачення окремих журналістикознавчих понять; тенденції англізації поняттєвого апарату українського журналістикознавства.

У той же час залишаються невирішеними деякі засадничі проблеми поняттєвої системи науки про журналістику. Нерозв'язаними є питання термінологічного означення ключового поняття – "термінологія журналістики" чи "термінологія журналістикознавства", визначення меж лексики ЗМІ і журналістикознавчої термінології, структури фахової мови. Перегляду потребує і підхід до опрацювання й вивчення термінології галузі.

Ярко І. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Хітрова Т. В.

УКРАЇНСЬКІ ВОЄННІ ЖУРНАЛІСТИ В ЗОНІ АТО: СПОСОБИ ВИСВІТЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ХРОНІКИ

Військово-політична еліта України, так само як і рядові військові, усвідомлюють, що війна, яка триває на Сході України, має також інформаційну складову. Тож, сьогодні працівники засобів масової інформації повинні максимально точно оцінювати свій рівень підготовки – досвідченість, фізичний та психологічний стан.

Журналістам, які пишуть із зони бойових дій, часто не вистачає професіоналізму. Саме через це нині відчувається нестача правдивої інформації.

Національна спілка журналістів України та ряд інших організацій, у тому числі міжнародних, проводять для представників українських ЗМІ спеціалізовані тренінги та семінари, однак усі вони несуть суто інформативний характер. Практичні заняття з екстремальної журналістики для працівників мас-медіа періодично організовують військовослужбовці. Декілька днів поспіль журналістів вчать в умовах наближених до реальних військових – працювати та виживати.

За час війни, що триває на Сході України за різних обставин загинуло чимало професійних журналістів. У їх числі Дмитро Лабуткін, кореспондент ТРК Міноборони України "Бриз", який після окупації Криму російськими військами не зрадив Україну і виїхав разом із родиною до Одеси.

У лютому 2015 року поблизу Пісків на Донеччині під час зйомки обірвалося життя фотокореспондента газети “Сегодня” Сергія Ніколаєва. Фотографа доправили до лікарні, де той помер на операційному столі.

“Він залишив виданню величезну кількість світлин – насамперед, із гарячих точок і Майдану”, – так про творчу людину писала “Телекритика”.

На його рахунку виставка “Недитяче дитинство” – про те, в яких умовах зростають діти під час війни.

Серед журналістів є ряд особистостей, які відклали перо і взяли до рук зброю. У їх числі Віктор Гурняк, позаштатний кореспондент “INSIDER”. Спочатку чоловік був на Майдані, допомагав батальйону “Айдар” як волонтер, потім пішов служити добровольцем у зону АТО, де його і вбили.

На Донбасі під час ракетного обстрілу у селі Дмитрівка Новоайдарівського району загинув відомий журналіст інформаційного агентства “Укрінформ” Олег Задоянчук.

За своє життя він встиг попрацювати головним редактором “Післямови” Олександра Ткаченка, редактором проекту “Обличчя світу”, випусковим редактором на новинах “Нового”, “5-го каналу”, “ТСН”, “Сіті”.

У числі журналістів, мобілізованих у зону АТО є й запорізькі журналісти – Володимир Москаленко, політичний оглядач газети “МИГ”, Юрій Жук, фотокореспондент газети “Суббота+” та Микола Михайлов, вільний журналіст, раніше працював у газеті “Наше время+”.

Сьогодні важливо, щоб журналіст міг оцінити становище з різних сторін, адже під час конфлікту ЗМІ часто лише загострюють протистояння. Частина журналістів працює за принципом – найкраще подавати те, що ти бачив на власні очі.

У будь-якому конфлікті – більше ніж дві сторони, участь деяких є прихованою, тому необхідно якомога конкретніше називати всі сторони і не робити узагальнень. Для журналіста головне – не хто перший почав, а доцільність нинішніх дій.

На війні є лише одне виключення – людське життя. Тому українському журналістові важко бути повністю об’єктивним, коли в його країні йде війна.

СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Абрамов О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – викладач Трегуб А. М.

АРХЕТИП ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕКЛАМНОГО ВПЛИВУ

Задовго до Карла Юнга, який дав наукове осмислення та обґрунтування теорії архетипів, античні філософи вивчали архетипові образи та їх вплив на свідомість людини. Так, Августин Аврелій розглядав в контексті теології архетип як першоджерело ідей, першооснову світобудови. Архетип в його розумінні – це початкові типи, узагальнені ідеальні праобрази, які можна класифікувати за формами мисленнєвої діяльності людини. Іконописання, художня творчість, на думку філософа, є візуалізацією, уподібненням, наслідуванням архетипу.

У сучасній науці поняття архетипу посіло важливе місце в аналітичній психології та вивчається в нерозривній єдності з явищем колективного несвідомого. Експериментально доведено, що архетипові символи впливають на підсвідомість та внутрішні мотиви людини. Архетиповий образ – це елемент мови символів, яка є загальнозрозумілою різним поколінням, соціальним групам, народам, людству. Розробник теорії архетипів Карл Юнг розглядав архетип як вроджений елемент психіки, котрий лежить в основі загальної символізації снів, міфів, сказань і індивідуальної фантазії. У ранніх роботах, у тому числі “Про архетипи колективного несвідомого”, Юнг зазначав, що ці складні стани свідомості передаються у спадок і відновлюють основні, глибинні міфологічні символи.

У кожного народу за період зародження, становлення, розвитку та занепаду виникають національні символи як ідентифікаційні маркери у просторі світової культури. Національний символ інтегрується, підтверджується архетиповими універсаліями. Виникаючи в лоні міфу, архаїчні образи світовідчуття, архетипи людської свідомості постійно з’являються в історії людського мислення.

Архетипи – це інформаційні носії пам’яті народу: історичної, естетичної, психологічної, релігійної, етичної. Про прогресивний розвиток суспільства свідчить наявність образного мислення та нове, інноваційне осмислення архаїчних універсалій, їх трансформація та створення нових архетипів.

Використання архетипових символів у рекламній комунікації є ефективним інструментом впливу на цільову аудиторію. У контексті маркетингових процесів, архетипи стають ключем, який відкриває перед рекламним повідомленням свідомість та підсвідомість реципієнтів та пов’язує між собою прагматичні ідеї та мотиви з одвічними цінностями, образами. В рекламному зверненні архетипові універсалії, реалізуючись у формі архетипових символів, включаються у рекламну концепцію, ідею. Також, архетипи стають елементами логотипу, фірмового стилю, метафоричних образів (концептуальна метафора), художніх деталей. Найпоширенішими архетиповими образами, що зустрічаються у сучасному рекламному контенті є герой, дерево, дорога, дитина, свято, свобода, дружба, краса, бог, мрії, лабіринт, кохання тощо. Архетип може стати базисом будь-якого типу рекламного звернення: як візуального, вербального, так і аудіального.

У рекламі активно використовуються архетипові образи через звернення до знакових і символічних елементів, а також сучасні стереотипні символи, що поступово витісняються в архетипові. Крім того, позиціонування нових рекламних символічних реалій призводить до виникнення універсалій, які є проекцією вигаданої реальності.

Отже, міфологізація в рекламі з використанням архетипових символів є ефективним засобом комунікації. Але, застосування цього інструменту, окрім основного маркетингового завдання – збільшення попиту, виконує ще й додаткове – культуротворення. Тобто, реклама виконує важливу роль в житті людства – створює нові цінності, мотиви, ідеї, бажання та поступово трансформує їх в глибинні, архетипові.

Глущенко Г. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., професор Пенчук І. Л.

РЕКЛАМНА КАМПАНІЯ ВНЗ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖА

Поняття “ імідж ВНЗ ” в Україні з’явилося досить недавно, в середині 90-х років, коли стало зрозуміло, що освіта є послугою, яка має задовольняти потреби суспільства на рівні з іншими послугами. У цей час, окрім державних установ, цю послугу стали все більше надавати й комерційні ВНЗ. Загострення конкуренції на ринку освітніх послуг стало передумовою формування поняття імідж ВНЗ. Цей процес був складовою загального процесу формування іміджу будь-якої організації, що спрямовує свої дії на формування сприятливого іміджу в умовах ринкової економіки для встановлення гармонійних відносин з громадськістю.

Сучасні реалії освіти передбачають наявність у кожному навчальному закладі штатних структур, що відповідають за формування позитивного іміджу. Працівники цих служб, конструюючи моделі взаємодії суспільства і ВНЗ для побудови іміджу, використовують засоби PR.

Імідж ВНЗ стає важливим інструментом для формування широкої пізнаваності, лояльності, двосторонньої симетричної комунікації, що дозволяє залучати до навчання талановитих студентів, вирішувати в цілому проблеми пошуку та набору в умовах демографічної кризи.

Образ і оцінка нерозривно пов’язані. Люди оцінюють імідж університету крізь призму свого минулого досвіду, подальших планів на життя, ціннісної орієнтації, загальноприйнятих норм, принципів; в їх свідомості формується певний образ, який вони зіставляють з університетом. Таким чином, імідж вузу можна розглядати як існуючу у свідомості людей систему образів і оцінок. Іншими словами, це сукупність уявлень про університет і здатність людини оцінювати існуючу ситуацію, об’єкт на основі минулого досвіду.

Розуміння складових структури іміджу допомагає визначити ступінь сформованості іміджу та напрямки докладання зусиль для створення та підтримання позитивного іміджу вищого навчального закладу. Такими напрямками можуть бути робота над іміджем освітньої послуги, іміджем споживачів цієї послуги, соціальним іміджем навчального закладу, його внутрішнім, візуальним та бізнес-іміджем, а також іміджем ректора, викладачів і студентів навчального закладу.

Долинна О. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Хітрова Т. В.

САТИРИЧНО-ГУМОРИСТИЧНА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ РЕКЛАМИ

Універсальність комічного не можна заперечувати. На теренах історії розгляд цієї теми проходить крізь всі культури та обумовлюється ментальністю, реаліями різних країн, історичним контекстом. Погоджуємося з відомим письменником Марком Твеном, який стверджував: “гумор приводить до дії механізм розуму” [1].

Традиційними формами прояву смішного є гумор та сатира. Сатира – найчастіше виступає як зброя соціальної боротьби. Гумор – поблажливий, широко використовує естетичну складову реклами.

Джерело сатиричного сміху – це вади, недоліки як такі, а гумор – оцінка недоліків та слабкостей як показ наших чеснот. Гумор налаштовує аудиторію на вдумливе, серйозне ставлення до предмета сміху, виправдовує і захищає його. В рекламі він пройшов крізь всі віхи розвитку суспільства від “темного Середньовіччя” до століття віртуально-інформаційної революції. В інформаційний простір все частіше надходять саркастичні або гумористичні рекламні повідомлення. Прикладів гумору в рекламі дуже багато, але найяскравіший ефект від гумористичних рекламних повідомлень полягає в поєднанні намагань рекламодавців просунути товар, використовуючи гумористичний компонент.

Сучасна інтерпретація всіх видів реклами в контексті процесів глобалізації та урбанізації дає змогу говорити про ускладнення процесу створення та її правильного проникнення у свідомість користувача. Підходи до виконання реклами можуть бути з наголосом на серйозні явища чи, навпаки, враховуючи несерйозні питання. В випадку коли серйозне виконання апелює до здорового глузду адресата інформації, несерйозне звертає увагу на почуття учасника комунікаційного процесу. Таким чином, більшість рекламних повідомлень можна віднести до “розважаючого” типу реклами.

Всі функції реклами спрямовані на досягнення основних цілей системи маркетингових комунікацій: формування та стимулювання попиту. Цитуючи провідного американського рекламіста Альфреда Дж. Симена, зазначимо: “Реклама – свічка запалу та мастило в механізмі економіки, яка створює достаток для споживачів…Її завдання полягає в інформуванні…Проте це завдання – не просто інформувати. Функція реклами – продавати. Продавати товари. Продавати ідеї. Продавати спосіб життя”[2].

Отже, сучасна ситуація переосмислення орієнтирів розвитку суспільства та окремої особистості робить акцент на надання психологічної допомоги засобами, якими апелює реклама. Оскільки реальний світ або світ культури недосконалий, гумор дає можливість звільнення (нехай тимчасового) від культурних норм та умовностей. Реклама XXI ст. не тільки сприяє задоволенню потреб у тих, або інших товарах, але й спрямована викликати ці потреби за допомогою різноманітних психологічних прийомів та технік. Гумористичний компонент виявляє всі сторони сучасного споживача крізь призму сучасного рекламного контексту. Використання гумору може бути одним з найефективніших способів просування товарів, послуг та брендів, конкурентоспроможним засобом на ринку соціально-прикладних технологій.

Список використаної літератури

1. Білоус С. Ю. Про гумор – цілком серйозно [Електронний ресурс] / С. Ю. Білоус. – Режим доступу:: http://journ.lnu.edu.ua/vypusk7/visnyk08-11.pdf.

2. Панкратов Ф. Г. Рекламная деятельность : учебник для студентов высших учебных заведений / Ф. Г. Панкратов, Ю. К. Баженов. – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва : Информационно-внедренческий центр “Маркетинг”, 2001. – 364 с.

Кардаш С. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком. Гиріна Т. С.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНТИ- ТА КОНТРПРОПАГАНДИ

Сучасні концепції розгляду сутності і змісту інформаційно-пропагандистських операцій переконливо демонструють, що інформаційний вплив засобів масової комунікації забезпечується комплексом узгоджених і взаємопов’язаних заходів з маніпулювання інформацією, здійснюваних за загальним планом з метою досягнення та утримання переваги через вплив на інформаційні процеси в системах противника. Головним заходом інформаційного впливу є інформаційно-психологічні операції. Вони передбачають сплановане використання засобів, форм і методів розповсюдження інформації для надання певного впливу на установки і поведінку людини. Такі операції складаються з політичних, військових та ідеологічних заходів. Найбільш поширеними видами таких операцій є контрпропаганда, деморалізація особового складу супротивника і вороже налаштовування місцевого населення, схиляння військовослужбовців противника до здачі в полон, дезінформація, заохочення діяльності на території противника дисидентів, формування у місцевого населення дружнього ставлення до ворожих військ.

Інформаційно-пропагандистські операції у політичній боротьбі структурно можуть бути представлені трьома основними компонентами: інформаційно-рекламною або інформаційно-пропагандистською діяльністю; демонстрацією дій; організаційно-практичною діяльністю.

Таким чином, головним завданням інформаційно-пропагандистського впливу на цільові групи є формування в них стійкого неприйняття, імунітету до ідей (ідеології). В певних групах докорінна зміна установки схильності до сприйняття ідей тероризму на негативне, нетерпиме ставлення до терористичної ідеології і практики.

На ефективність інформаційного впливу впливає не тільки зміст, а й структура інформаційних повідомлень, що припускає впровадження в суспільну свідомість низки анти- та контрпропагандистських заходів, здатних оптимізувати сприйняття тої чи іншої події, яка викликає соціально-групові обурення, що на наш погляд, актуально в сучасній ситуації.

Аналіз інструментарю антипропаганди та контрпропаганди засвідчив спільність його інструментальної бази, оскільки обидва явища є комунікативними стратегіями управління як системи взаємозалежних інструментальних і комунікативних дій одного суб'єкта для контролю над плануванням, прийняттям рішень і поведінкою іншого суб'єкта в своїх інтересах.

Так, антипропагандистські стратегії антикризового реагування включають комплекс заходів, серед яких:

– союзники суперника (дискредитація союзників, провокації, "вивести на чисту воду", "демонізація");

– канали комунікації (дискредитація джерел, інформаційна блокада, диверсійні акції, інформаційне витіснення);

– оцінка суперника (приклеювання ярликів, "хибна театралізація", анти похвала, імітація рейтингу);

– дискредитація суперника ("кляузи", фальшиві союзники, фальшиві джерела, "свої люди в натовпі");

– інтерпретація повідомлень (прийоми софістики, "компонування тем", синхронна "акція-близнюк", "роздування позитиву");

– негативні розповіді (аналогізація, стереотипи та алюзії, висміювання, компромат і наклеп).

Антипропагандистська та контрпропагандистська діяльність Україні на дії її східного сусіда мають спрямовуватися не лише на внутрішній ринок нашої країни, на закордон, на жителів самої Росії, Європи. Тільки за умов комплексного впливу можна досягнути дієвих результатів національної системи анти- та контрпропаганди на дії агресора.

Лебідь Д. В.
Класичний приватний університет

ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ІМІДЖУ

Публічний виступ став невід'ємним атрибутом сучасного ділового, політичного та творчого життя. У переважній більшості випадків публічним особами, керівникам та успішним особистостям в процесі повсякденної діяльності доводиться виступати з публічними промовами на ділових нарадах, презентаціях, прес-конференціях та інших заходах; вести переговори, відповідати на запитання журналістів та інше. В цьому контексті ефективний публічний виступ здатен вирішити чимало ефективних завдань, від інформування людей в окремій сфері діяльності, створення позитивного іміджу, до вирішення питань планетарного масштабу.

Публічні комунікації відіграють величезну роль в сучасному суспільному житті та є важливим засобом для досягнення стратегічних цілей держав, об'єднань, організацій та окремих особистостей. У зв'язку з тим, що публічний виступ, крім інформування людей, дає змогу впливати на їх вибір або думку, ставлення до підготовки тексту публічної промови та до процесу її виголошення стає більш серйозним. Уже сьогодні більшість політиків та інших публічних осіб довіряють підготовку текстів своїх промов і публічних виступів професіоналам-спічрайтерам.

Спічрайтинг як специфічна PR-технологія, що полягає в підготовці й написанні PR-тексту, призначеного для усного виконання, а також консалтингу будь-якої особи з приводу організації публічного виступу та його виконання, давно вже став невід'ємною складовою політичної культури суспільства. Проте до недавніх часів високопосадовці різних сфер суспільного життя дуже неохоче зізнавалися у співпраці зі спічрайтерами, вважаючи, що сам факт допомоги в підготовці промови характеризує їх не з кращого боку.

Сьогодні основна мета спічрайтера – допомогти окремим особистостям, підприємствам або організаціям правильно спілкуватися зі своєю аудиторією, знаходити з нею спільну мову та формувати лояльне ставлення до себе, адже від цього залежить позитивний імідж. На сучасному етапі спічрайтинг є, безперечно, специфічною PR-технологією та спеціалізацією в професії PR-фахівця.

Суттєву роль у формуванні іміджу особистості відіграють публічні виступи. Як відомо, у промові формується певний "мовний образ" або "вербальний імідж". Більш того, головною метою виступів оратора є створення такого "мовного образу". Для цього в тексті промови використовуються специфічні мовні засоби, основна мета яких – самопрезентація – пряма або непряма демонстрація певних якостей особистості виступаючого. Однак для створення ефективного вербального іміджу безсумнівно необхідно застосовувати інструментірій зв'язків з громадськістю.

Щоб досягти успіху у впливі на людей необхідно використовувати такий сильнодіючий стимулятор формування іміджу, як мова. Всім відомо могутність слова, його влада над людьми, над їхніми долями і настроєм. Виховання красивого, виразного голосу – справа довга і трудомістка. Але не це головне. Ніяке благозвучність не здатне компенсувати недбалість мови і нечіткість вимови. Людина, чия мова невиразна, кого вічно доводиться перепитувати, завжди викликає роздратування.

Мілежик Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Хітрова Т. В.

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДИСКУСІЯ У ЗМІ ЯК СПОСІБ ПОШУКУ КОНСОЛІДУЮЧОЇ МОДЕЛІ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСКОЇ "ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ"

В сфері політичних взаємин, що склалися історично, обидві країни стоять перед серйозним викликом. Як Польща, так і Україна переживають період зміни влади (у Польщі політична "зміна варти" відбулася восени позаминулого року, в Україні – навесні минулого року), і надзвичайно важливо, щоб накопичений дотепер досвід в області польсько-українського політичного співробітництва та націотворення, вироблення консолідуючої моделі українсько-польської "історичної пам'яті" не виявилися після виборів втраченими. У

Польщі до влади прийшли політичні сили, що активно брали участь у підтримці демократичних змін на Україні; значно сутужніше передбачати, як відбуватиметься процес націотворення після анексії Криму та агресії Росії на Сході України.

Ще один серйозний виклик − виробити й проводити ефективну консолідуючу політику на міжнародних форумах у контексті євроінтеграції.

Польсько-український діалог навколо складних проблем минулого триває практично від моменту набуття обома країнами повної суверенності і має досить великі досягнення з обох сторін. Говорячи про консолідуючу модель українсько-польської "історичної пам'яті" варто сказати про основні напрями її побудови, а саме: про відзначення річниці Волинської трагедії в Павлівці / Порицку (місці масового вбивства польського населення скоєного УПА в 1943 році), відкриття Цвинтаря Орлят у Львові, чи пам'ятника українцям у Павлокомі (місці масового вбивства українців, здійсненого поляками у 1945 році).

Діалог навколо оцінки антипольської акції ОУН-УПА останнім часом не тільки уповільнився, але навіть повернувся до стану самого початку 1990-х. Пропозиції таких істориків як Ярослав Грицак відділяти визвольний зміст історичних дій політичної формації ОУН-УПА від її чорних сторінок більшість істориків зустріла мовчанням. Тон суспільно-політичної дискусії почали задавати такі історики, як Володимир В'ятрович, які представили як нові тези кількадесятирічної давнини, замінюючи – як писав Адам Міхнік – вчорашні дурниці дурницями позавчорашніми. Згідно із ними на Волині та на Східній Галичині під час Другої Світової Війни не відбувалося нічого виняткового [1]. На думку істориків обох країн Європи це був звичайний польсько-український конфлікт, під час якого гинули також невинні жертви. Позиція розмежування повністю ігнорує встановлені раніше спільні позиції істориків, є неприйнятною для польської сторони цієї дискусії. Ситуацію навколо ОУН-УПА як формуючого чинника консолідуючої моделі українсько-польської "історичної пам'яті" добре підсумував Мирослав Чех: якщо далі йти цим шляхом, українські історики "і не помітять, коли із ними ніхто не буде дискутувати на жодні теми". [1].

Оцінка антипольської акції ОУН-УПА, як показав контент-аналіз публіцистичних текстів, є двигуном польсько-українських стосунків за ініціативи польської сторони. Польські політики загалом добре засвоїли вказівки Єжи Ґедройця, який вважав нормалізацію польсько-українських стосунків винятково важливим питанням [1].

Література

1. Бердиховська Б. Польща-Україна. Дуже важке дозрівання [Електронний ресурс] // Українська правда. – 2013. – 17 лютого. – Режим доступу: http://www.istpravda.com.ua/columns/2013/02/17/112492/.

Назаренко С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком. Гиріна Т. С.

МІФОЛОГІЗАЦІЯ МАСОВОЇ СВІДОМОСТІ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ РЕКЛАМНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Роль і значення міфу, його функції протягом багатовікової історії зазнавали змін. В первісному суспільстві міфи, в першу чергу, пояснювали світоустрій і закріплювали громадські та правові інститути, регулювали звичаї, оберігали громадський порядок. З часом міф втрачав свою актуальність. Сучасне суспільство виробило нові функції міфу як маніпулятора масовою свідомістю. Він і маніпулює свідомістю, і сприяє психологічної адаптації, і спілкуванню, але не духовно-інтелектуальному, а примітивної комунікації в натовпі. Сучасний міф здатний також відновлювати систему ціннісних координат, допомагати індивіду коригувати свої вчинки і відносини з людьми. Реклама і міф – явища не тотожні, але близькі завдяки подібним технологіям. Рекламу можна назвати однією з форм сучасної міфотворчості. Сьогодні при створенні реклами використовуються міфологічні технології, завдяки яким реклама і набуває функції міфу.

Міфотехнології – це соціально-комунікаційна технологія довготривалої дії, оскільки її основою є глибоко закладені в підсвідомість людей міфи і архетипи. Міфотехнологіям притаманна стандартизація, вона проявляється використанням вічних образів. Міфотехнології можна визначити як інструмент управління комунікацією соціального суб'єкта через звернення до міфу або використання міфологічних образів та сценаріїв у структурі повідомлення для вирішення певного соціально-значущого завдання. На основі цього визначення можна віднести до міфотехнологій такі технології: використання архетипів та міфологічних сюжетів.

Реклама – явище достатнє нове, що не заважає йому вбирати в себе багатогранність функцій міфу. У світі реклами явища, предмети і образи існують у вигляді випадкової мозаїки; кордони між світом людей і світом речей (предметним світом, їх оточуючим) стають розмитими; в рекламному повідомленні споживач присутній в якості співучасника умовно створеної віртуальної рекламної реальності. Психологічним прийомом рекламного впливу з використанням архетипів є посилення підсвідомого враження завдяки застосуванню архетипного кодування – з'єднання конкретних ознак товару з архетипними знаками. Науковці виділяють архетипи на яких базується міфотворчість: архетип дитини, архетип тіні (або двійника), архетип душі (чи матері), архетип Анимус (душа). Кожному архетипу відповідають певна стилістика зображення, тип графіки, вибір кольору, композиція, набір предметів (у візуальному ряду), стиль музики. До архетипічних знаків також можна віднести геометричну і колірну символіку. Метод використання окремих архетипів побудований на ефекті "підсумовування психічної енергії". Це означає, що при поєднанні змісту, емоційної частини і відповідних архетипових форм до власної емоційної енергії повідомлення приєднується внутрішня психічна енергія "архетипу", що надає повідомленням додаткову переконливість і силу.

Використання композиційних прийомів у подачі інформації за допомогою міфів, дозволяє розташовувати її в "пророкованій послідовності" і, тому сприймати з довірою, що робить цю інформацію несвідомо знайомою. "Традиційний" міфологічний сюжет, найбільш часто зустрічається зазвичай в рекламі розвивається за наступною схемою: проблема – "чарівний" засіб для вирішення проблеми – щасливий кінець.

Таким чином констатуємо, що міфологічна складова рекламної комунікації реалізується через призму змісту, тематики, медіасмаків аудиторії, її світосприйняття. Більшість людей приймають міф у рекламі з позитивом, він не викликає відрази та рідко залишає аудиторію байдужою. Тому перспективи втілення все нових і нових міфів в рекламну комунікацію залишаються вкрай високими, а тому перспективними для молодих науковців, що тільки стали на ниву наукової та практичної діяльності.

Одинець Г. А.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – викладач Дроздова Т. В.

ЗНАЧЕННЯ МАНІПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЦЕСАМИ

Наш світ постійно змінюється, розвивається та перетворюється, а з ним якісно змінюються взаємовідносини між людьми. В даний час відбувається висування відносин конкуренції, боротьби за провідне місце в системі соціальних відносин в суспільстві. Це відбивається на всіх рівнях соціальної взаємодії – від міжособистісного спілкування до масової комунікації (ЗМІ, політична сфера, Інтернет). Поряд з позитивним впливом спостерігається і масове використання способів і прийомів інформаційно-психологічного впливу, сутністю якого є отримання односторонніх переваг, часто на шкоду оточуючим. Тому наш час характеризується різким зростанням методів маніпуляції свідомістю людини, бурхливим розвитком різноманітних технологій маніпулювання.

Маніпулювання особистістю, використання різних засобів і технологій інформаційно-психологічного впливу на людей проявляється не лише в політиці чи в рекламі, часто люди в повсякденному житті використовують її в своїх цілях.

В останнє десятиліття активізувалися дослідження проблеми маніпуляцій особистістю, її свідомістю, поведінкою як на теоретичному, так і практичному рівнях. Знання про те, як за допомогою маніпуляцій свідомістю одні люди впливають на інших поступово накопичуються і в науці, і в художній літературі, і в повсякденному житті. Проблемою маніпуляції займалися такі відомі вчені, як Сагатовський В. Н., Волкогонов Д. А., Гудін Р., Шиллер Р., Прото Л., Рікер У., Безсонов Б. Н., Рудинов Дж., Шостром Е. та інші. Але не дивлячись на численні дослідження теми маніпуляції, не всі її аспекти розкриті повністю.

Маніпулятивні впливи, як засоби управління, володіння людьми, відомі з давніх часів. В суспільстві протягом багатьох століть відбувається постійне вдосконалення структури влади і її соціального управління суспільством. Метою даних змін є отримання максимального ефекту від впливу на людей, забезпечення керування суспільством при найменших витратах засобів та ресурсів. Перехід до інформаційного суспільства лише прискорив трансформацію маніпуляцій і перенесення їх на всі рівні управління.

В наш час особливу популярність здобули маніпулятивні впливи, що здійснюються за допомогою засобів масової інформації. Масмедійні технології маніпулювання є універсальною технологією впливу, адже вони реалізуються на всіх рівнях управління – від державного до міжособистісного. Проте кожен рівень має свою особливість, специфіку, оскільки дія інформації залежить не тільки від її кількості, регулярності, але і від того, наскільки вона відповідає соціальним запитам аудиторії і як подана даній аудиторії.

За результатами проведеного дослідження було виявлено, що найбільший маніпулятивний потенціал мають інтерпретація і подання інформації аудиторії за допомогою такого інформаційного засобу як телебачення.

У наданій роботі зроблена спроба:

– узагальнення та систематизації наукових знань щодо маніпулятивних технологій в сфері масових комунікацій;
– аналізу особливостей впливу маніпуляції на людину;
– визначення методів можливої протидії маніпуляції на особистість людини.

Матеріали роботи можуть бути використані під час навчальних занять з дисципліни "Людина і світ" у середній школі, соціально-гуманітарних дисциплін у ВНЗ, у виховній та позанавчальній роботі, може зацікавити всіх, хто має інтерес до означеної проблеми.

Павлюк О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Хітрова Т. В.

ГРОМАДСЬКЕ МОВЛЕННЯ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ

Інститут громадського мовлення є природним результатом розвитку демократії, репрезентантом традицій громадянського суспільства в аудіовізуальному секторі ЗМІ.

Громадське телебачення має багаторічну історію і досвід, що склалися в чітку теоретичну базу, перевірену часом. Ця, багато в чому універсальна, теорія об'єднує громадські засоби мовлення по всьому світу і відрізняє їх від комерційних ЗМІ, для яких головний об'єднуючий чинник − отримання прибутку [1, с. 7].

В умовах інформаційно-технологічної інтенсифікації принципи громадського мовлення зазнали певних трансформацій, зокрема, це пов'язано з розвитком електронних ЗМІ. Технологічний прогрес розширив можливості мас-медіа і зробив їх більш доступними для ширшого кола учасників, що природним чином загострило конкуренцію та привело до більшої сегментації ринку. Зміни виявилися в частковій комерціалізації громадських каналів: в їх ефірі з'явилася реклама, а програмування стало орієнтуватися на залучення широкої аудиторії.

Українська аудиторія висуває до громадських телекомпаній нові вимоги, обумовлені змінами, що відбуваються в суспільстві. Зокрема, Інститут громадського мовлення покликаний бути на варті інформаційної безпеки населення, також громадське мовлення продовжує відігравати важливу роль у сфері аудіовізуальних ЗМІ, залишаючись зразком телебачення, що діє в інтересах суспільства.

Єдиної моделі ефективного громадського телеканалу не існує. В той же час є деякі загальні принципи, які дозволяють дотримуватися стандартів програмування служби громадського мовлення. До них відносяться: гарантії свободи слова, закріплені в законодавстві, мінімальне втручання з боку уряду, особливо в зміст передач, що сприяє плюралізму доступу до каналів і висловлюваних думок, а також відсутність залежності від урядового фінансування або комерційної реклами.

Нові цифрові й комунікаційні технології зробили мовлення дешевшим в основному за рахунок зменшення вартості виробництва контенту і його поширення. Медіадослідник Я. Засурський, бачить в цих технологіях відповідь на питання, як вдихнути нове життя в організацію громадського мовлення і стимулювати появу нових телеканалів [1, с. 7]. Проте окрім позитивних перспектив існують численні потенційні проблеми на шляху розвитку громадського мовлення, що пов'язані, у першу чергу, з розвитком цифрових технологій. Сьогодні багато телекомпаній надають своїм глядачам, можливість дивитися їх ефір в Інтернеті. У більшості випадків це можливість завантажувати окремі відеофайли (найчастіше це новинні репортажі) і, навіть, цілі програми, іноді це прямий ефір в Інтернеті, наприклад "Hromadske.tv" та "Еспресо TV".

Особливий інтерес для дослідження української перспективи має польський досвід. Упорядкування ринку польських ЗМІ розпочалося у 1992 році з прийняття Закону про телебачення і радіомовлення, який регулював діяльність комерційного й передбачав створення громадського мовлення. Наступним етапом стало законодавче регулювання ліцензування цієї діяльності.

Література

1. Засурский Я. Н. Информационное общество и СМИ / Я. Н. Засурский // Информационное общество. – 1999. − № 1. – С. 6–12.

Пейрік Д. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком. Гиріна Т. С.

ТЕНДЕНЦІЇ СТЕРЕОТИПІЗАЦІЇ В РЕКЛАМНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Стереотипи є невід'ємною частиною життя кожної людини. Ми звикли, що окуляри надають людині мудрості, а всі бабусі привозять з села смакоту та здобу. Однак яким чином стереотип використовується рекламістами та як може впливати та сприйняття звичайного рекламного ролика ми, як правило, не замислюємось.

Під поняттям стереотипу розуміємо запрограмовану складову життя переважної більшості індивідів; стійкий образ якогось явища, яким користуються як відомим "скороченням" при взаємодії з цим явищем. Значний сегмент широко вживаних стереотипів лежить у площині соціальних комунікацій. Дослідники ж реклами дають визначення рекламному стереотипу як уявленню, що створене в результаті рекламної кампанії торгової марки чи бренду.

Важливо розуміти, що реклама не лише користується стереотипами сформованими у соціумі, а й сама приймає безпосередню участь у їх формуванні. Стереотипно в рекламі можуть сприйматися не лише люди, їхні відносини, поведінка, манера одягатися, але й життєві ситуації, людські звички, інтер'єри будинків і навіть час доби, в який виконується та чи інша дія.

Реклама ж, як будь-яка галузь знань підкоряється певним законам. Кожна товарна категорія виробляє власну манеру реклами. Так, важко згадати рекламу косметики без участі топ-моделі, ролика про харчовий продукт без апетитної їжі, реклами курорту без сонячного пляжу або рекламного оголошення напоїв без шаблонових символів стилю й витонченого смаку. У кожній товарній категорії формуються власні правила, а у творців реклами – індивідуальний стиль.

Подібне спрощення образу людини у цьому випадку допомагає глядачеві швидко зробити висновок на основі одиничного факту, або ж "винести" заздалегідь готове судження. Воно, як правило, і є очікуваним рекламістом та дбайливо і ненав'язливо вплетене в структуру медійного повідомлення, що періодично зустрічається адресату. Сприйняття ним (в тому числі рекламних повідомлень) залежить не стільки і не тільки від майстерності рекламіста, але й від набору знань, вподобань та сформованих у людини стереотипів внаслідок отримання попереднього життєвого досвіду.

Тому завдання рекламіста – виявити орієнтовний набір сформованих стереотипів у потенційних покупців і за допомогою рекламного впливу відкоригувати їх: позитивний стереотип – підсилити, негативний – нейтралізувати або послабити, нейтральний – зробити позитивним. І все це в залежності від потреб нашої рекламної кампанії.

Існує декілька видів стереотипів. Серед них: позитивні, негативні та нейтральні (їх ще називають стереотипами "популярності, але байдужості"). Тому, задум щодо використання конкретного виду стереотипу має супроводжуватись обґрунтуванням його значення та рівнем зрозумілості для загалу. Рекламісти прагнуть, щоб споживачі однозначно розшифрували повідомлення, тому набір використовуваних стереотипів у медіа розширюється вкрай повільними темпами. З одного боку така тенденція дає більш очікуваний простіший результат, з іншого боку робить рекламну комунікацію однотипною.

У цілому ж використання стереотипізованих елементів в рекламному зверненні до аудиторії має як свої позитивні, так і негативні аспекти. До позитивних можемо віднести те, що подібна реклама нудна і дедалі менше привертає увагу споживачів, крім того "застарілі" стереотипи дратують людей, їм потрібен новий підхід. До позитиву зарахуємо простоту створення та можливість ламати стереотипи, що може стати основою креативного підходу до ведення рекламної кампанії.

Таким чином можемо зробити висновок, що маніпулювати шаблонними уявленнями потрібно вміло. В іншому випадку є ризик даремно витратити рекламний бюджет або, навіть, заподіяти шкоду рекламованому продукту. У той же час важко заперечити, що стереотипи є невід'ємними елементами рекламної комунікації. І якщо б уявити, що подібні спрощені образи зникнуть з повідомлень рекламного змісту, то сама реклама при цьому стане складнішою для сприйняття, а отже часто не зрозумілою для пересічного глядача, що звик відпочивати перед екраном телевізора після важкого робочого дня і не задумуватись про глибинний зміст адресованого йому рекламного повідомлення.

Позігун Т. О.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – викладач Дроздова Т. В.

СУЧАСНИЙ МУЛЬТФІЛЬМ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Нестримний прогрес у світі вимагає творчої, самостійно мислячої особистості, здатної до критичного осмислювання фактів і подій навколишньої дійсності, до впровадження нових ідей у всі сфери життя. Відтак, перед освітою постає проблема впровадження у навчально-виховний процес таких методів, технологій, які б сприяли розвитку творчої рсорбистості. Однією з таких технологій є технологія "Розвиток критичного мислення".

Критичне мислення – складний процес творчого переосмислення понять та інформації. Критичне мислення спирається на отримання інформації, усвідомлене сприйняття власної розумової діяльності в навколишньому інтелектуальному середовищі. Ця технологія допомагає виховувати дітей нового покоління, які вміють розмірковувати, спілкуватися, слухати та чути інших..

Починати формування критичного мислення необхідно з дошкільного віку, коли у дитини проявляється здатність і бажання ставити все нові і нові питання, виробляти аргументи, які захистять його думку, робити власні висновки. Відбувається не тільки інтерпретація інформації, але і її аналіз. Дитина, що використовує критичне мислення, спирається на власну логіку і на думку співрозмовника, завжди може точно пояснити, чому ж він згоден або не згоден з цим самим співрозмовником.

Застосування технології "Розвиток критичного мислення" дозволяє здобути такі освітні результати, як уміння працювати у різних галузях знань з інформацією, формувати особисту точку зору на підставі різноманітних ідей та уявлень, уміння працювати в парах, в команді та заслуговує на те, щоби педагоги активніше впроваджували її у свою діяльність та навчили цьому батьків своїх вихованців.

Методів і засобів для формування і розвитку критичного міслення є багато. Ми дослідили можливості сучасного мультфільма для формування творчої, активної, критично мислячої особистості. Чи замислюються батьки, коли вмикають дитині чергову серію або цілий серіал, як сучасні мультфільми впливають на формування особистості дитини, на його нестійкий характер? Часто малюки починають копіювати поведінку героїв мультфільму, перймаючиючи далеко не кращі зразки. Арсенал мультфільмів надзвичайно багатий. Діти ставляться до мультяшних героїв як до реально існуючих, наслідують їх модель поведінки. Вдало обраний дорослими мультфільм допомагає збагачувати словниковий запас дитини, правильно формувати мовлення, навчити спілкуванню, надати основи моральної поведінки, сприяють розвитку світогляду дошкільника. Сучасні "розвиваючі" мультфільми вже адаптовані до вікових особливостей дітей і подання інформації здійснено навіть із врахуванням "неучасті" дорослих у перегляді. Що саме необхідно знати і впроваджувати у практику виховання дітей дошкільного віку для того, щоб мультфільм перетворився у єфективний засіб формування і розвитку особистості? Саме на пошук відповідей була спрямована наша дослідницька діяльність. Її результатом є низка порад і рекомендацій для вчителів дошкільних навчальних закладів, батьків та всіх небайдужих до проблем виховання дитини.

П'ятиволова К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., професор Пенчук І. Л.

ОПТИМІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОЛЯ В ТУРИЗМІ

Суть інформаційних технологій становлять методи формування та підтримки інформаційних потоків у системах управління об'єктами, у тому числі, підприємствами сфери туризму.

Туристична реклама – це активний засіб здійснення маркетингової політики туристичної фірми з просування туристичного продукту, посилення зв'язку між виробником і споживачем.

Нині в туризмі використовують такі види реклами, як:

– початкова – ознайомлення раніше встановленого кола споживачів з новим для конкретного ринку туристичним продуктом або послугами шляхом повідомлення про якість, ціну, спосіб споживання, місце проведення туристичної акції;

– конкурентна – виділення рекламованого туристичного продукту з великої кількості аналогічної продукції, що пропонується конкуруючими туристичними фірмами;

– зберігаюча – підтримка високого рівня попиту на раніше рекламований туристичний продукт.

Позитивний вплив інформаційних технологій на динаміку туристичного потоку привів до трансформування туристичної галузі з такої, що орієнтована на обслуговування організованих туристів, на багатогалузеву сферу діяльності, спрямовану на задоволення різноманітних потреб мільйонів індивідуальних туристів.

Реклама в туризмі має характерні риси, що визначаються специфікою галузі та її товару – туристичних послуг. Ця відмінність полягає в тому, що:

– туристична реклама несе відповідальність за правдивість і точність повідомлень, які просуваються за її допомогою;

– послуги, які, на відміну від традиційних товарів, не мають постійної якості, смаку, користі, вимагають пріоритетного розвитку інформаційної та пропагандної функцій;

– специфіка туристичних послуг передбачає необхідність використання глядацьких, наочних засобів, які більш повно відображають об'єкти туристичного інтересу (матеріали кіно, фотоматеріали, картини, ілюстровані матеріали тощо);

– реклама є постійним супутником туризму і обслуговує людей не тільки до, але й під час та після подорожі, що покладає на неї особливу відповідальність.

Реклама туристичної фірми складається з двох частин: реклама власних потреб і можливостей. Як правило, реклама потреб носить інформаційний характер, тому може бути подана у вигляді звичайних оголошень у ЗМІ, або розповсюджена через листівки чи спеціальні звернення електронною поштою.

Реклама можливостей – це напрямок рекламної діяльності фірми, завдяки якому зацікавлені сторони інформуються про можливості фірми в сфері надання туристичних послуг. Зацікавленими сторонами можуть бути як юридичні, так і фізичні особи. Вона носить не лише інформаційний характер, але й зацікавлює та залучає туриста до туристичної поїздки, запевняє в надійності і безпечності маршруту, гарантує гарний відпочинок.

Таким чином, оптимізація інформаційного поля в сфері туристичної діяльності грає визначну роль для розвитку туристичного біснеса вцілому.

Рагуліна Р. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., професор Пенчук І. Л.

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗАПОРІЖЖЯ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

У зв'язку з підсиленням конкуренції між окремими містами за частку споживачів, туристів, інвестицій, поваги та уваги українські міста стають центрами тяжіння й навіть міжнародного суперництва в залученні капіталів, туристів, організації міжнародних спортивних турнірів та ін. Вдалий брендінг території дозволяє ефективно боротися за світові інвестиційні та туристичні потоки.

Створення позитивного міжнародного іміджу є однією з ключових задач, які ставить перед собою кожен регіон і місто, яке прагне забезпечити своїм мешканцям гідний рівень життя, а також стати активним учасником міжнародного співтовариства.

Управління іміджем міста реалізує економічну функцію підвищення ділової активності, залучення інвестицій, вирішення соціально-економічних завдань. У цьому зв'язку управління формуванням і просуванням позитивного іміджу міста, здатного найбільш вигідно представити та реалізувати переваги виробничо-економічного потенціалу території, представити науковий і практичний інтерес.

Імідж міста – один з найбільш діючих соціальних інструментів ефективного розвитку міста. На сьогодні в інформатизованому світі необхідно ефективно використати імідж як засіб залучення іноземних і внутрішніх інвестицій.

Під іміджем міста можна розуміти цілісне символічне уявлення про регіон, що склалося у свідомості цільової аудиторії на основі особистого досвіду або в результаті ряду цілеспрямованих інформаційних впливів в контексті реалізації інформаційної стратегії щодо формування в масовій свідомості уявлення про місто.

Найважливішими об'єктивними складовими іміджу території є сукупність конкурентних переваг і недоліків, обумовленими особливостями галузевої спеціалізації регіону, наявністю експортного потенціалу, територіальним розміщенням і транспортним освоєнням, інтелектуальним й інноваційним потенціалом і його відповідністю цілям розвитку регіону, рівнем розвитку соціальної сфери, станом виробничого потенціалу й сформованим рівнем інвестиційної активності (обсягами інвестицій й якісними характеристиками інвестиційної діяльності) тощо.

Зміна іміджу міста відбувається в результаті іміджевої політики, що виявляється в міському плануванні та пропаганді різних сторін життєдіяльності міста, якості його продукції і послуг, історії та традицій, яскравих проявів співпраці з іншими містами, регіонами і країнами. Іміджева політика є частиною міського маркетингу.

Імідж міста формується на основі розповсюджуваної про нього інформації, відповідних індексів та рейтингів серед інших міст України, існуючих аргументів функціонування. Разом з тим, імідж міста для органів місцевого самоврядування – один з найбільш важливих об'єктів управління.

Посилення формування уявлення про Запоріжжя як про місто з багатою унікальною культурою та історичною спадщиною, розвинутою високотехнологічною індустріальною базою, як надійного і передбачуваного партнера потребує подальшої активізації інформаційно-презентаційної діяльності, спрямованої на підвищення міжнародного авторитету міста.

У зв'язку з цим велике значення має забезпечення позитивного іміджу м. Запоріжжя. Забезпечення міжнародного та інвестиційного іміджу міста має стати результатом спільної роботи всіх гілок влади, підприємств, установ, організацій, наукових та учбових закладів, представників політичних партій та громадських організацій, Ради Почесних громадян м. Запоріжжя, Ради трудових колективів м. Запоріжжя, територіальної громади м. Запоріжжя. Значну роль у цьому процесі мають відіграти великі промислові підприємства Запоріжжя, Запорізька торгово-промислова палата, Запорізький міський фонд підтримки підприємництва та ін.

Студеннікова К. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком. Гиріна Т. С.

НЕФОРМАЛЬНА ПОЛІТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЯ КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ: ОСМИСЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕРЕДВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ

В умовах інформаційного суспільства політична комунікація є одним з найважливіших засобів впливу політичних лідерів на своїх виборців. Ті зміни, що відбуваються в сучасному світі ведуть до зниження ролі традиційних каналів зв'язку лідерів і суспільства, що обумовлює появу і розвиток нових форм комунікації, які в сучасній Україні мають, як правило, неформальний характер. В сучасних умовах перевагу в виборних процесах отримують ті політики, які використовують сучасні цифрові засоби політичної комунікації. Серед неформальних методів політичних комунікацій особливо ефективним засобом є комунікації в інтернеті.

Інтернет-сайти є найбільш сучасною і затребуваною формою політичної комунікації в мережі і володіють унікальними можливостями для неформальної публічної комунікації суб'єктів політики. Сьогодні

представництво політичної сили в мережі є вже невід'ємною частиною спілкування політичної сили з електоратом. У час швидкісної передачі інформації шляхом інтернету соціальні мережі стають дієвим засобом не просто комунікації та інформування, а й маніпуляції суспільною думкою. Завдяки соціальним мережам можна створювати додаткову платформу для просування своїх ідей, налагоджувати комунікативний зв'язок з аудиторією та збільшувати шанси на перемогу під час виборів.

Соціальні мережі вже давно відіграють важливу роль у передвиборчій кампанії, констатують експерти. Так і під час парламентських виборчих перегонів цієї осені немає жодної політичної сили, яка б не вела свій профіль у Facebook, ВКонтакте. ru чи Twitter. Порівняно з телебаченням чи друкованими ЗМІ, це набагато дешевший механізм самопіару, втім не всі політики зуміли перетворити лайки у бажані голоси.

За кордоном політикам та політичним партіям вдається досягнути показових результатів під час виборів завдяки соціальним мережам. Ще в 2008 році це показала президентська виборча кампанія Барака Обами, коли активне використання соціальних мереж дозволило політику перемогти на виборах. Проте ми не можемо стверджувати, що перемогою Барак Обама завдячує лише соціальним мережам. Потрібно брати до уваги й інші ресурси, наприклад, волонтерів, які працювали в оффлайні: обходили будинки та робили телефонні дзвінки. Тому залучення сайтів соціальних мереж ефективний у використанні інструментів у комплексі, а не як окремий інструмент.

Проаналізувавши активність в соціальних мережах 13 кандидатів в народні депутати 74 округу м. Запоріжжя під час найактивнішої пори політичної кампанії 2014 р., стосовно неформальної комунікації з виборцями ми дійшди до такого висновку. Під час виборчих перегонів цієї осені немає майже жодного кандидата, який б не вів свій профіль у Facebook, ВКонтакте. ru чи Twitter. Із 13 кандидатів, яких ми досліджували, тільки Крайній Валерій Григорович не має акаунта у соціальних мережах, я вважаю, це пов'язано з віком кандидата в народні депутати. Але є кандидати, які не використовують ресурс соціальних мереж для поширення агітації під час виборів. Можливо причини лежать в площині їх непрофесіоналізму, а значить і недовіри до нових видів медіа, таких, як соцмережі. Кандидати можливо не ставляться серйозно до новомодних інтернет-ресурсів.

Завдяки результатам інтерв'ю ми можемо зробити висновок, про те, що персональні інтернет-сторінки кандидатів у народні депутати 74 округа не впливають на вибір електорату на голосуванні. Як показали результати інтерв'ю, кандидатам у народні депутати не вдалося досягнути показових результатів під час виборів завдяки соціальним мережам. Поки що регіональним політикам це не під силу. Отже, ми можемо стверджувати, що активність кандидатів у народні депутати по одномандатному виборчому округу № 74 зросла під час виборчої кампанії, правда, це не дало дуже ефективних результатів.

Тимошук В. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком. Гиріна Т. С.

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ТА ЖАНРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕКЛАМИ НА УКРАЇНСЬКОМУ ТЕЛЕВІЗІЙНОМУ РИНКУ

На сьогодні телебачення, залишається найпопулярнішим видом медіа в Україні. Телевізійний сегмент медіа-ринку є найбільш привабливим для рекламодавців, а частка ринку телереклами залишається найбільшою в загальній структурі ринку медіа-реклами.

Під поняттям реклами розуміємо спеціальну інформацію про осіб чи продукцію, яка поширюється в будь-якій формі і будь-яким способом з метою прямого та опосередкованого отримання прибутку. Телереклама являє собою особливий різновид рекламної комунікації, вона багато в чому завдячує розвиткові телебачення. Телебачення сприяє широкій популярності товару або послуги. Воно є засобом впливу на свідомість та поведінку людей. Впливаючи відразу на декілька каналів сприйняття людини, телевізійна реклама найбільш ефективно доносить інформацію про рекламованй продукт до споживачів.

На думку Т. Д. Булах, саме телебачення надає можливість створювати незабутні образи, показати, що відчуватиме глядач після придбання товару. Дослідники реклами говорять, що телевізійний рекламний ролик є жанром, який яскраво демонструє властиві мистецькі та видо-вищні риси (популяризаторські передачі мистецького напряму, ток-шоу, інтелектуальні та розважальні ігри, жартівливі програми, трансляції спортивних змагань), являючись суміжною інформаційно-мистецькою формою з яскравими художніми і видовищними рисами.

Провівши спостереження, можна сказати, що на сьогодні на телевізійному просторі окрім звичних для нас відео-роликів телеканали активно використовують Product placement. Product placement – це розміщення або демонстрація торгової марки в кіно, іншому продукті розважальної індустрії з метою рекламування продукту. Наразі використання прихованої реклами є досить потужним засобом у популяризації торгових марок на споживацькому ринку. Директор "Nirvana Media", Л. Конон вважає, що прихована реклама є ефективною, тому рекламодавці активно її використовують: "На телебаченні прихована реклама використовується достатньо інтенсивно і майже завжди професійно". Маса реаліті-шоу пронизані Product placement: талант-шоу "Україна має талант", "Холостяк", "Танцюють всі". Кулінарні шоу демонструють кухонні меблі, програми про здоров'я знімають в конкретних медичних установах.

Слід зауважити, що реклама на телеканалах України відрізняється найвищими рейтингами серед цільової аудиторії. Вона транслюється у загальному контексті телепотоку, що впливає на характер сприймання рекламних повідомлень, вона дедалі більше визначає контент телемовлення, чим впливає на вигляд українського телебачення. До цього моменту сучасна телевізійна реклама залишається головною складовою рекламного ринку України за обсягами виробництва.

Можна зауважити, що у роботі ринків телевізійної реклами відіграють сейлс-хаузи (sales house), що продають рекламний час на каналах. Подібно до вітчизняної системи аудіовізуальних ЗМІ, ринок телевізійної реклами в Україні сьогодні перебуває у фазі формування та інтенсивного зростання. Процеси укрупнення й появи низки структур-лідерів (сейлз-хаузи, медіа-групи), що спостерігаються зараз на вітчизняному

ринку телевізійної реклами, також є природними, і принаймні у короткостроковій перспективі рівень монополізації тут не обіцяє стати надмірним та небезпечним.

Таким чином можемо зробити висновок, що у цілому ж сьогодні вітчизняний ринок телевізійної реклами швидко збільшується, має чималий потенціал для подальшого зростання і є привабливим для іноземних інвестицій. За експертними прогнозами, у середньостроковій перспективі він збереже високі темпи росту.

Трегуб А. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., професор Пенчук І. Л.

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПЕРТНОЇ ФУНКЦІЇ ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Одночасно зі стрімким розвитком новітніх технологій, глобалізаційних процесів у XXI ст. відбувається активна трансформація телевізійного контенту. Перед реципієнтом постає проблема вибору серед масиву інформації, що потребує практичної перевірки дієвості та об'єктивності. Самостійна апробація вимагає значних часових і трудових витрат, тому актуальною на сьогоднішній день є експертна професійна допомога в сфері фільтрації, аналізу та перевірки інформації.

З появою всесвітньої мережі Internet, відбулась активна інтеграція електронних інформаційних ресурсів в загальний інформаційний простір. Збільшення інформаційних потоків активізувало появу нової функції телемедіа. Поряд із глобальною мережею телебачення не втратило своєї актуальності, а набуло нових форм та значення. Про це свідчать сучасні тенденції функціонування українського телевізійного простору:

– професійний підхід до вивчення фактів;
– експертна допомога у вирішенні проблемних питань;
– жорстка законодавча база, що контролює інформаційні телевізійні потоки;
– персоніфікація інформації;
– роль інформаційного експертного фільтра;
– моніторинг комунікаційних каналів для збору інформації та її подальшої перевірки;
– консолідація аудиторії за мовними, тематичними, ідеологічними напрямами;
– використання Interne-мережі як додаткового каналу ретрансляції.

Ці показники суттєво впливають на підтримку рейтингів телевізійного мовлення, саме вони визначають місце і роль телебачення у сучасному постіндустріальному інформаційному просторі.

Професійний підхід до вивчення фактів зумовлений законодавчими вимогами до поширення інформації, що містяться у Законах України "Про інформацію", "Про телебачення і радіомовлення", "Про Національну раду з питань телебачення і радіомовлення". На дотримання професійних та етичних принципів впливає і відкрита персоніфікація інформації, адже кожне повідомлення має адресанта, тобто відповідальність за його зміст несе реальний журналіст та редакція телеканалу.

Професіоналізм у дослідженні актуальних питань – це базис експертної функції телебачення. Об'єктивне висвітлення важливих для реципієнта тем стає можливим завдяки залученню до творчого телевізійного процесу вузькопрофільних експертів, науковців, дослідників, практиків. Це можуть бути політологи, історики, юристи, лікарі, науковці тощо. Так, високі рейтинги телепрограм "Все буде добре" (телеканал "СТБ"), "Свобода слова" (телеканал "ICTV"), "Шустер LIVE" (телеканал "Перший національний"), "Голос країни" (телеканал "1+1") свідчать про довіру аудиторії до інформації.

Відома й інша форма телепередач, в яких роль експерта виконує безпосередньо телеведучий, наприклад, "Кохана, ми вбиваємо дітей" (телеканал "СТБ"), "Орел і Решка" (телеканал "Інтер"), "Світ навиворіт" (телеканал "1+1"), "Ревізор" (телеканал "Новий канал"), "МастерШеф" (телеканал "СТБ"), "Школа доктора Комаровського" (телеканал "Інтер"). Телеведучий-експерт не лише викликає у глядача довіру, а й ідентифікує, персоніфікує програму та її концепцію.

Таким чином, експертний фільтр – це перевірка інформації на достовірність та дієвість відносно досвіду експертів, органів влади, безпосередньо учасників події.

Мережа Internet є додатковим джерелом інформації для телебачення, тому телевізійні редакції проводять моніторинг фактів, актуальних повідомлень та здійснюють перевірку їх достовірності. Такий моніторинг може бути поданий у формі "рухомого рядка" ("5 канал") або огляду електронних ЗМІ ("Еспресо TV").

Консолідуюча функція притаманна загальнонаціональному телевізійному мовленню. Об'єднувальним фактором може бути мова або тематика телемедіа. За тематичними вподобаннями глядачі консолідуються навколо інформаційних, розважальних, музичних, кулінарних, спортивних телеканалів.

У постіндустріальному інформаційному просторі відбувається найвизначніша технічна трансформація – медійна конвергенція, яка полягає в створенні традиційними видами ЗМІ Internet-аналогів, що перетворюються на додатковий канал ретрансляції телевізійного мовлення та, у свою чергу, сприяють розширенню аудиторії та меж ефірного покриття.

Отже, в останні десятиріччя відбулись значні зміни в телевізійному виробництві. Телебачення перетворилось на експерта, консультанта, професіонала стосовно вузьких сфер людської діяльності. Отримати кваліфіковану пораду, її наглядну апробацію глядач може безкоштовно, не виходячи з дому.

Федоровська А. В.
Київський національний торговельно-економічний університет
наук. кер. – к. соц. ком., доцент Голік О. В.

КІНОМЕРЧАНДАЙЗИНГ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ

У сучасних умовах адаптації споживачів до традиційних засобів просування стають особливо актуальними ті соціально-комунікаційні технології, в яких можливе персоніфіковане звернення, донесення унікальної пропозиції до конкретного споживача. Сучасна українська реклама стала значно об'ємніша і сьогодні

в якості рекламоносіїв, поряд з класичними ЗМІ, використовуються принципово нові засоби впливу на споживачів за допомогою непрямих BTL-комунікацій.

Мерчандайзинг – це комплекс заходів, спрямованих на просування продукції, які здійснюються на території торгової точки. Головною метою мерчандайзингу є підвищення попиту на продукцію, бажання споживачів вибрати і купити з усього асортименту саме товар, що просувається. Якщо ж інструментом мерчандайзингу є кіно, то це кіномерчандайзинг, тобто використання образу кіно- або мультперсонажу при продажі або розповсюдженні товару. Можливість застосування мерчандайзингу в кінобізнесі відкрилася не так і давно, а найбільші кіностудії вже намагаються максимально використовувати переваги кіномерчандайзингу. Найчастіше кіномерчандайзинг охоплює такі групи товарів, як: іграшки, сувенірна продукція, посуд, одяг, канцелярське приладдя, продукти харчування, напої. Крім перерахованих, але в меншій мірі, компанії-виробники користуються кіномерчандайзингом, виготовляючи всі інші види товарів для повсякденного життя. Кіно- або мульт-бренд має вже спочатку високий рейтинг впізнаваності, що забезпечує велику перевагу зниження витрат на запуск нових продуктів і скорочення часу виведення нового товару на ринок, оскільки ефективність комунікаційного впливу тим вище, чим більше впізнаваний бренд і чим більш лояльні до нього споживачі.

Яскравий дизайн упаковок продуктів покупець, як правило, на рівні підсвідомості, пов'язує з якістю упакованого продукту і віддає перевагу картинкам з героями знаменитого мультфільму. Привносячи основні цінності мультфільмів – гумор і веселощі, позитивні емоції, у споживача з'являється впевненість, що продукт в такій упаковці буде свіжим, натуральним, біологічно повноцінним. Кожен із персонажів наділений відмінними характеристиками, якими прагне володіти і споживач кінобрендового продукту. Тісний зв'язок з популярними мультфільмами (назва, упаковка) уособлює гумор, сімейні цінності, турботу про близьких, добрі відносини, забавні пригоди і виділяє продукт на полиці товарів. Варто відзначити той факт, що найчастіше вартість товару з символікою розкрученого персонажу і споживчий інтерес до нього вищі в порівнянні з аналогічним товаром без використання кіномерчандайзингу.

На Заході кіномерчандайзинг використовується вже більше 15 років. В останні роки доходи від продажу ліцензій на той чи інший фільм або мультфільм часто перевищують доходи від прокату. Так, епізод "Зоряні війни: прихована загроза" заробив на продажі ліцензій 4,5 млрд доларів, а на квитках 2 млрд. Для України кіномерчандайзинг є перспективною нішою розвитку нових технологій. Основна кількість продукції з використанням кіно- та мультперсонажів експортується до нас з інших країн. Наприклад, молочна продукція "Простоквашино", "Disney", "Смішарики", "Юнімілк".

Таким чином, сучасний бізнес орієнтований на пошук і освоєння нових форм інформаційного обміну та соціально-комунікаційних технологій, що володіють особливим потенціалом ефективності в порівнянні з традиційними.

Література

1. Мерчандайзинг [Електронний ресурс]: інтернет-словник "Глоссарий". – Режим доступу: http://www.glossary.ru/cgi-bin/ gl_sch2.cgi? RMlw, gtkgpnotj. – Загл. с экрана.

2. Киномерчандайзинг [Електронний ресурс]: інформаційний інтернет-ресурс. – Режим доступу: http://advstar.ru/merchand.php. – Загл. с экрана.

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ДИЗАЙНУ СЕРЕДОВИЩА

Беспалова Ю. О.
Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – старший викладач Косюк В. Р.

ДИЗАЙН

Дизайн – це творчий метод, процес і результат художньо-технічного проектування промислових виробів, їх комплексів і систем, орієнтований на досягнення якнайповнішої відповідності створюваних об'єктів і середовища в цілому можливостям і потребам людини, як утилітарним, так і естетичним.

"Дизайн" – це творча діяльність, метою якої є визначення формальних якостей промислових виробів. Ці якості включають зовнішні риси виробу, але головним чином ті структурні і функціональні взаємозв'язки, які перетворюють вироб на єдине ціле як з точки зору споживача, так і з погляду виготівника. Дизайн прагне охопити всі аспекти навколишнього середовища людини, яке обумовлене промисловим виробництвом.

Практика дизайну – художнє конструювання. Теорія дизайну – технічна естетика.

Об'єктом дизайну може стати практично будь-який новий технічний промисловий вироб (комплект, ансамбль, комплекс, системи) в будь-якій сфері життєдіяльності людей, де людське спілкування обумовлено соціально-культурними аспектами.

Термін "дизайн" зустрічається в нашому житті давно, але зараз використання дизайну в усіх його різноманітних проявах досягло тієї стадії, коли виникла потреба в законодавчому регулюванні.

Слово дизайн (від англ. Disegno) – художнє конструювання виробів; проектування естетичного вигляду виробів промисловості.

Всі предмети, що створюються людиною, мають свій специфічний вигляд, тобто дизайн не є модною забавкою, а джерелом доходу, високооплачуваною роботою, що виконується на постійній основі.

Дизайн – це предмет художньо-конструкторської діяльності в сфері проектування зовнішнього вигляду предметів оточуючого середовища з метою надання їм естетичності та ергономічності, який характеризується новизною та оригінальністю.

Дизайн ґрунтується на двох принципах – це естетика та ергономіка.

Естетика – це не просто "коли красиво", а один з напрямків філософії, що використовує елементи мистецтвознавства.

Ергономіка – це теж ціла наука, головна функція якої полягає в забезпеченні придатності предметів для використання людиною. Фахівці будь-якої області дизайну враховують принципи ергономіки.

До основних видів дизайну відносять:, промисловий, інтер'єр, ландшафтний, веб-дизайн, графічний.

Із упевненістю можна сказати, що дизайн – це сучасне мистецтво художнього конструювання, розробка зразків раціональної побудови предметного середовища.

Березовська А. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Косюк В. Р.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ 3D-ДРУКУ У СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ

3D-друк – інноваційна технологія, яка зі стрімкою швидкістю замінює звичні засоби виготовлення виробів, завдяки зменшенню витрат на всіх етапах виробництва. Головним здобутком цієї технології є використання вторинно переробленої сировини, зменшення залишків матеріалів, персоналізація продукції відповідно до індивідуальних потреб і вимог, безмежне втілення в життя 3D-розробок дизайнерів та художників. Важливим досягненням цієї технології – є створення монолітних об'єктів і усунення необхідності у зборі.

Будь-який процес друку 3D потребує цифрової тривимірної моделі, яку можна створити використовуючи різні комп'ютерні програми 3D моделювання. Найвідомішими серед них: 3dsMax, Cinema 4d, SketchUp, Rhino, Blender тощо. Також сучасні технології дозволяють відсканувати вже існуючий об'єкт за допомогою 3D сканера.

3D-друк може здійснюватися різними засобами і з використанням різноманітних матеріалів, але в основі будь-якого з них лежить принцип пошарового створення (вирощування) твердого об'єкта.

Зазвичай для виготовлення промислових прототипів та виробничих запчастин використовується пластмаса, метали, кераміка та пісок. Нейлон або інші поліаміди використовуються у порошкоподібній формі з процесом спікання. Це сильні, гнучкі та міцні пластикові матеріали ідеально адаптовані для 3D-друку. Справжній колір друкованих поліамідів – білий, але цим матеріалам можна надати різноманітних кольорів.

Дедалі більше металів використовуються для промислового класу 3D-друку. Найбільш поширеними є похідні алюмінію та кобальту, а також нержавіюча сталь у вигляді порошку для процесів спікання та плавлення. У поєднанні з іншими металами покриттю можна надати золотого чи бронзового ефекту. Золото і срібло також додані в асортимент металевих матеріалів з яких можна виготовляти ювелірні вироби.

Для запровадження більш легкодоступних матеріалів, компанія Mcor Technologies почала використовувати офісний папір для виготовлення безпечних, екологічно чистих моделей, які легко переробляються та не потребують подальшої обробки.

Для художників, скульпторів та дизайнерів відкрились безліч можливостей, які раніше були недоступними. Одна з них, наприклад, це відтворення точних копій витворів мистецтва давнини та поширення їх серед навчальних закладів. Також дизайнери та архітектори можуть створювати детальні демонстраційні макети, витрачаючи значно менше часу та коштів, елементи інтер'єру різних форм та розмірів, а також повноцінні архітектурні будівлі та споруди.

Ця технологія змінить світ у найближчому часі завдяки ефективному використанню енергії, ресурсів, доступності 3D-принтерів, гнучкості налаштувань та застосування у найважливіших галузях, таких як: медицина, стоматологія, архітектура, мистецтво, виробництво аеро-космічних деталей, автомобілів, зброї, тощо.

Одним з найважливіших трендів на найближчі 2–3 роки, буде поступове перетворення промислових 3D-принтерів в автоматизовані системи виробництва. Система 3D-принтерів буде робити велику частину операцій самостійно, без участі людини. Це дозволить максимально автоматизувати процеси, які зараз робляться вручну. Враховуючи переваги 3D-друку над традиційним виробництвом, поява можливості серійного випуску виробів переведе технологію на абсолютно новий рівень.

Бидуха А. О.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. гос. упр., доцент Захарова С. Г.

КОНСТРУКТИВНЫЕ ДИЗАЙНЕРСКИЕ ОШИБКИ: ПРИМЕРЫ И МЕТОДЫ ИХ РЕШЕНИЯ

Каждый из нас стремится, чтобы в нашем доме царили красота и уют. Ведь очень важно создать гармоничную атмосферу в своем доме. Наблюдая каждый день распространенные ошибки дизайнаокружающих домов, квартир или офисов, мы не замечаем, как это негативно сказывается на нашем сознании и вселяет грустные и серые мысли. Дизайнерским аспектом конструктива при выборе мебели является не только красота, но и удобство. Важно, чтобы сочетались и гармония и функциональность. Рассмотрим такие дизайнерские ошибки, как: перегрузка интерьера мебелью и смешение стилей.

“Перегруженный” интерьер – самая распространенная ошибка тех, кто любит украшать свой дом. Оказавшись в очередной интерьерной лавке, нужно вспомнить, что декор дома предполагает не только красоту, но и функциональность вещи! Важно учитывать масштабы мебели, и в то же время придерживаться композиционного решения, дабы создать целостный и уютный интерьер. К примеру, нельзя поместить в маленькую гостиную огромный диван, который занимает большую часть пространства. Во-первых, это неудобно для человека, а во-вторых – диван давит своим масштабом на конструктивное решение. Избежать такой проблемы позволят предметы со встроенными системами хранения, мобильная и складная мебель. Вторым весомым аргументом в пользу свободного пространства является, то, что интерьер спальни способен рассказать многое о ее владельце. Что касается гостиных, то специалисты предупреждают: в отличие от спальни, которая отражает наш характер, это общеепространство способно влиять на психологическое состояние человека. И вряд ли второй журнальный столик, небольшая дополнительная софа, подставка для ног, корзины для бумаг и прочие детали интерьера помогут нам сохранить душевное спокойствие.

Значительно важнее для хорошего самочувствия и настроения оставить в квартире достаточно места для свободного передвижения. Запрет на лишние вещи касается не только различного типа мебели, но и ковров, многочисленных диванных подушек, рамок с фотографиями и сувениров из дальних странствий. Если мы вернулись из путешествия и тут же украсили дом ракушкой, которую вместе с бусами туземцев положили на полку с телевизором, то назначить ракушке и бусам срок жизни и лучше через месяц убрать их в дальний ящик.

Второй конструктивной ошибкой является неправильное смешение стилей. Достаточно пары неуместных предметов, чтобы превратить целостный интерьер в непродуманно эклектический.

Прежде чем покупать розовое пушистое кресло в минималистичную гостиную, нужно подумать о том, как оно будет в нем смотреться. Любой интерьер должен нанизываться на единую нитку стиля. Для начала нужно определится, что ближе–английская классика или хай-тек, кантри или индия. В крайнем случае, можно назвать свой интерьер эклектичным. Эклектика подразумевает смешение стилей. Но и тут не обойтись без связующей нити: чтобы интерьер смотрелся единым целым, придется ориентироваться на единую цветовую гамму или узоры.

Таким образом, создание и обновление интерьера требует комплексных и продуманных решений. Дизайнер в своей работе должен использовать не только весь спектр своих знаний, но и учитывать характер и предпочтения заказчика.

Велічко О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Сілогаєва В. В.

ДИЗАЙН МОЛОДІЖНИХ ХОСТЕЛІВ-ЛОФТІВ

Сучасна архітектура являє собою симбіоз передових технологій і свободу вираження архітектурної ідеї. Однією з головних відмінних рис останніх років є відмова від традиційних методів проектування і колишніх стилів в архітектурі. Це тягне за собою невпинний пошук інноваційних технічних рішень, нових форм, матеріалів та елементів.

Переобладнання будівель і споруд промислової архітектури, що не використовуються за своїм призначенням, надання їм нових функцій – є досить поширеною практикою в країнах світу. Із пристосуванням індустріальних об’єктів завжди пов’язують архітектурний напрям в дизайні інтер’єрів – лофт. Пристосування промислових будівель і споруд під заклади туризму для молоді, зокрема, молодіжні хостели, є також досить поширеною практикою в країнах світу, а стиль лофт – актуальний в молодіжному середовищі і представлений різними типами. Найчастіше для створення стилю “лофт” в приміщенні використовують цегляну кладку, дерев’яну підлогу, хромові деталі і скло, бетонні стіни. Крім того, важлива наявність великого простору, високих стель. Стиль відрізняється великою зручністю, особливо для творчих людей.

Лофти проектують як відомі архітектори та авторитетні архітектурні групи, так і молоді архітектори та дизайнери. Слід зазначити, що в Україні лофти почали з’являтися лише у 2000-х роках. До того часу мова більше йшла про будівництво власне промислових об’єктів, в яких і реалізовувалася індустріальна естетика.

Приклади пристосування індустріальних об'єктів в Україні та надання їм нового функціонального призначення існують, але, як правило, перевага

віддається облаштуванню офісних або торгівельно-розважальних приміщень. Програм, проектів які б передбачали вивчення, дослідження, проектування та перепрофілювання, а також подальше використання та забезпечення життєздатності занедбаних будівель і споруд, в тому числі індустріального походження, під заклади для молоді в Україні немає.

Найбільшою проблемою для молодих українців є далеко не отримання освіти, доступна медицина чи організація дозвілля. Цією проблемою є житловий простір. Та приклади молодіжних хостелів-лофтів США дозволяють стверджувати про можливості даного стилю як гнучкого, з фінансової точки зору, та креативного і життєздатного, з точки зору архітектури та дизайну, які сприяють збереженню будівлі як такої, та розвитку депресивних районів великих міст, а також вирішенню питань забезпечення недорогими засобами розміщення молодих людей під час подорожей, житловою площею та робочими місцями.

На даний момент в Україні тільки починає приходити розуміння всієї цінності таких проектів. Приміром є занедбані підприємства, які вже кілька десятків років не працюють, а на знесення потрібні чималі гроші. Набагато ефективніше було б залучити приватні інвестиції і спрямувати фінансові ресурси не на руйнування, а на творення. Тоді в місті може з'явитись оригінальний офісний або житловий об'єкт з незвичайними архітектурними параметрами. Бажаючих творити або жити в цьому сміливому просторі чимало, тому питання про рентабельність даного задуму відпадає сам собою.

Отже лофт – це перспективний напрям в дизайні і спосіб вирішення низки соціальних проблем. Якщо вдатися до партнерства з будівельними компаніями і домовитися про створення данних офісів або квартир, то в Україні з'явиться новий формат розвитку міської інфраструктури.

Дружиніна А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Сущенко А. В.

АРХІТЕКТУРА З УКРАЇНСЬКИМИ НАЦІОНАЛЬНИМИ ОЗНАКАМИ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Архітектура є другою рукотворною природою людини. Вона створюється в соціальних інтересах суспільства (його філософії, ідеології, світосприйнятті оточуючого середовища), яке живе на певних природних територіях в певних історичних умовах. Майже все життя, діяльність людини проходить всередині або на фоні тих чи інших архітектурних споруд та будинків.

Упродовж історії розвитку України *(мається на увазі території сучасної України)* формувались специфічні своєрідні ознаки в будівлях і спорудах, в подальшому українські національні ознаки (УНО). Визначити їх вдалось завдяки встановленню теоретиками та практиками архітекторами, істориками "будинків – орієнтирів" з УНО, загальний аналіз таких будинків з часів доби гетьманщини до сьогодення (кін. XYII – поч. XXI ст.) і були проаналізовані в статтях [1, 2]. З аналізу слідує, що найбільше будувалось споруд та будинків з УНО в період 80-х рр. XIX ст. – сер. XX ст.. Одною з причин виникнення даного феномену в архітектурі України є громадянська позиція людей того часу у суспільстві, яка мала патріотично-національний характер.

Досліджуючи національний образ в будинках різних країн, дослідник Ю. С. Яралов [3] приділив увагу поряд із ряду з факторами – природно-географічними та кліматичними, місцевими будівельними матеріалами, будівельними та художніми традиціями, ментальністю, таким факторам, як культурна спільність та історичне середовище. Останні два фактори можна об'єднати в один і говорити про історичну спільність – стійкі угруповання людей, що склалися в процесі історичного розвитку. Вони і відіграють певну роль у становленні суспільства та його культурі, що і є складовою соціального аспекту.

Розглянемо вище згаданий історичний період та позицію громадян в той час, і вплив її на оточуюче заключне в певний матеріальний образ середовище.

З історії. Бурхливе продукування українських національних ідей розпочалося в XIX ст. і пов'язано було з народженням руху українофілів. Ідеї українофілів ініціювали досліджувати свою історичну культуру, як самобутню і відмінну від інших, для подальшого її розвитку в "новій культурі". Сам термін охоплював різні течії від звичайної любові до свого рідного краю аж до націоналізму (хоча на той час цього терміну тоді ще не було) [4].

Розповсюдження ідей відбувалось через журнали "Основа", "Черниговский листок", рукописи "Самостайне Слово", "Громадниця", "Помийниця", а також книжки для народу. Створили мережу своїх Громад на Україні у Києві, Харкові, Чернігові, Полтаві, Одесі. Українофіли друкували статті та порушували проблеми з української літератури, драматургії, графіки, живопису та архітектури. Відзначились наукові дослідження істориків-народознавців М. Драгоманова, О. Єфименко, П. Житецького, І Нечуя-Левицького, етнографів В. Антоновича, Г. Галагана, О. Потебні, що надало підстави говорити про національне мистецтво як своєрідне.

На розвиток в архітектурі УНО вплинули дослідження народної архітектури, творча діяльність художників та архітекторів. Інтерес до минулого проявив Т. Шевченко – зібрав матеріали історико-етнографічної серії "Живописна Україна", а також художники С. Васильківський, І. Труш, етнограф Д. Яворницький, які збирали матеріали народної старовини. У 80 х рр.. XIX ст.. архітектори – В. Кричевський, О. Лушпинський, художники – М. Самокіш, О. Сластіон виступають ініціаторами формування архітектури з УНО. Їхня творчість проявилась не тільки в дослідженнях народного мистецтва та проектуванні такої архітектури, а й в організації та участі у виставковій діяльності в містах Києві, Полтаві, Львові, Чернігові. Як вплинули такі настрої на архітекторів, інженерів, художників та перевтілились у об'єкти архітектури, показав нам саме період українського модерну, який ретельно дослідив В. В. Чепелик [5].

Народні традиції стали основою творіння архітектури з УНО. Будинок для гостей відомого українофіла Г. Галагана у с. Лебединці, виконаний за проектом архітектора Є. Червинського в народних традиціях, став своєрідним збудником формування УНО в архітектурі.

В добу українського модерну архітектура створювалась за принципом розвитку УНО. Зодчі використовують об'ємно-планувальні схеми "хата на дві половини". Розвивають такі об'ємно-просторові форми народного храмового будівництва, як башти з відповідними до них банями, галереї (відкриті), а також вхідні групи (ґанок, окреме приміщення (тамбур)). Ускладнюють форми народного зодчества: скатні дахи, звичайні та з ярусами і заломами з улаштованими в них трикутних горищних вікон, фронтони, напівфронтони, щіпці складних форм – п'ятикутних, шестикутних, пластичних барокових форм, центральні вхідні групи – трапецієві лоджії, вікна – колові, прямокутні та шестикутні, а також центральні двері – шестикутні, прямокутні, оздоблені архітектурною пластикою, орнаментом. Надають увагу карнизам, фризам, кронштейнам, колонкам, стовпчикам, пілястрам прикрашаючи їх українською декоративною орнаментикою. Використовують давню українську традицію – оздоблення будинків символами відповідно до їх змісту. Митці опоряджували стіни фасадів споруд специфічною цегляною кладкою, у вигляді геометричних орнаментів вишиванок, кольоровою майолікою, керамікою місцевого виробництва, виготовленою на тематику декоративно-прикладного мистецтва, рельєфним пластичним декором виконаним на мотиви українських орнаментів. Колористичну гамму використовували з колористичних рішень орнаментів рушників, килимів. Прикладами будинків того часу з УНО, є: критий ринок на вул. Бессарабській у Києві (1910 р.), архіт. Г. Ю. Гая, Полтавське губернське земство (1903–1908 рр.), міське училище ім. Грушевського у Києві (1908–1911 рр.), архіт. В. Г. Кричевського, художній інститут у Харкові (1911–1913 рр.), архіт. К. Н. Жукова, однокомплектна земська школа у с. Западинці Лохвицького району (1913–1914 рр.), худ. О. Г. Сластьона, будинок міської лікарні у Лубнах (1913–1914 рр.), архіт. Д. М. Дяченка, житловий прибутковий будинок у Києві (1914 р.), архіт П. Ф. Альошина.

І чим вище рівень усвідомленості людиною суспільством національного, тим краще це для формування нового рівня "українського національного мистецтва". Піднесення національної свідомості позначається у прагненні людини відтворити своє уявлення в матеріальній культурі, як це було описано вище і як це відбувалось в історії України. Закріпити своє бачення, емоційні стани викликані тими чи іншими подіями, для передачі наступним поколінням та розвитку майбутнього мистецтва.

Якщо звернутись до сьогодення, то нині актуальним стають питання національно-патриотичного виховання молоді, що і передбачено в концепції національно-патріотичного виховання молоді [6]. На даний час тривають обговорення щодо внесення корективів до неї. У подальшому вважаємо важливим розглянути питання патріотичного виховання молоді в сьогодення засобами архітектури з УНО.

Література

1. Дружиніна А. В. Національні ознаки в українській архітектурі початку XX ст. (На прикладі споруди Полтавського земства) / А. В. Дружиніна // Українська академія мистецтв : зб. наук. пр. – Київ : ТОВ "ДІА", 2003. – № 10 – С. 64–74.

2. Дружиніна А. В. Спадкоємність традицій в українській національній архітектурі) / А. В. Дружиніна // Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції, 25–27 квітня. "Дизайн – освіта 2007: головні вектори розвитку вищої дизайнерської освіти в контексті Болонського процесу. – Харків : ХДАДМ, 2007. – С. 38–42.

3. Яралов Ю. С. Национальное и интернациональное в советской архитектуре / Ю. С. Яралов. – Москва : Стройиздат, 1985. – 224 с.

4. Українофільство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.google.com.ua/search?q=Erhf%5Dyjaskb&oq=Erhf%5Dyjaskb&aqs=chrome..69i57j69i59.3426j0j8&sourceid=chrome&es_sm=93&ie=UTF-8#q=%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%B8.

5. Чепелик В. В. Український архітектурний модерн / Упорядник З. В. Мойсеєнко-Чепелик. – К.: КНУБА, 2000. – 378 с.

6. Концепція національно-патріотичного виховання молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/ua/messages/44073-prodovgeuetsya-obgovorennya-proektu-kontseptsiyi-natsionalno-patriotichnogo-vihovannya-ditey-ta-molodi.

Зименко М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Сілогаєва В. В.

ДИЗАЙН ІНТЕР'ЄРІВ ЗАМІСЬКИХ БУДИНКІВ

Темою дослідження є дизайн інтер'єрів заміських будинків розташованих на озері. Заміський будинок та його інтер'єр мають бути екологічними, енергетично ефективними, та з мінімальними затратами на проживання, тобто бути еко будинком.

Спробуємо розібратися, чому існує потреба у еко будинках.

Число факторів, здатних зруйнувати здоров'я, за останній час неймовірно зросла. Ще зовсім недавно жити відповідно з навколишнім середовищем було неважко. Тепер же ми повинні бути постійно напоготові, щоб не потрапити в пастки, розставлені самою людиною в ході науково-технічного прогресу. Багато дітей вважають, що природа – це те, що показують по телевізору.

Існуючий стан речей в світі не дозволяє, як раніше з оптимізмом дивитися в майбутнє і вірити в "правильність" технократичного шляху розвитку. Якщо науково-технічний прогрес буде рухатися в тому ж напрямку і тими ж темпами, то на думку фахівців в XXI ст. назріє глобальна екологічна криза, наслідки якої важко собі уявити.

Одною з головних проблем сучасної цивілізації є проблема зростання енерговитратної економіки. Лідируючі позиції тут займають забруднення і перегрів атмосфери, зведення енерговитратного матеріаломісткого житла. Інша важлива проблема – радикальне зниження використання невідновлюваних природних ресурсів. Оцінки вчених показують, що в розвинених країнах, особливо в США, рівень споживання енергії на душу населення перевищує поріг стійкості в 50 разів, а в СНД – в 7–10 разів. Отже, нам всім необхідно

вишукувати і впроваджувати “стійкі” еко технології, що знижують енергоспоживання не на 5–10%, а в 5–10 разів, і замінити ними існуючі, одночасно переходячи на поновлювані альтернативні джерела енергії.

Заміський будинок повинен відповідати принципам сталого розвитку. Повинен вимагати в десятки і сотні разів менше енергії на своє будівництво і в кілька разів – на свою експлуатацію, має зберігає здоров’я і засоби, що поліпшує, а не погіршує стан навколишнього середовища. Заміський будинок має бути особистим внеском у процес сталого розвитку, актом турботи про наступне покоління.

Нова енергетична ситуація, пов’язана зі зміною цін на найбільш популярні види викопного палива, змушує займатися питаннями радикального зниження енергоємності всіх процесів, і в першу чергу – процесів будівництва та експлуатації житла, так як вартість палива витрат при виготовленні і на транспортування становить більше половини вартості цементу і трохи менше вартості газосилікату і цегли. Тому дуже важливо порівняти енерговитрати на різні технології будівництва малоповерхового житла, а також на витрати протягом життєвого циклу житла, умовно рівного 40 років.

Необхідно відзначити, що важливо не тільки опалення, но і вентиляція. Найбільша економія енергії досягається в будинках, які побудовані з використанням солом’яних блоків. Економія в таких будинках ще досягається завдяки нижчій потреби у вентиляції, так як використовуються екологічно чисті матеріали стін, здатність яких до “диханню”, тобто дифузії шкідливих речовин через стіну, на порядок вище, ніж у будинків з дерева. Якщо слідувати рекомендаціям і виконувати всі необхідні технологічні вимоги, то практично в будь-яких кліматичних умовах будинку з солом’яних блоків можуть експлуатуватися стільки ж, скільки експлуатуються будинки, побудовані за звичайним, енерговитратним технологіям.

Людство ще ніколи не стояло перед такою гострою необхідністю в правильному способі життя ніж тепер. Але стрімкий розвиток технічного прогресу не залишає вибору, окрім як самостійно впливати на попит.

Коваль Ю. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Захарова С. Г.

ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ДИЗАЙНІ

Естетичний рівень сучасного дизайну, як форми соціокультурних комунікацій надзвичайно низький, нині у дизайнерському середовищі панують багато різних напрямків стилістики, водночас відсутня науково обґрунтована професійна термінологія, незважаючи на стрімкий розвиток дизайну в Україні.

Люди, які не працюють у сфері дизайну неодноразово зустрічалися з вільним оперуванням фірмовими константами, неправильним або заплутаним трактуванням багатьох понять, спрощено-механістичним перенесенням мистецьких стилів, наприклад, у галузі графічного дизайну, відсутністю чіткого визначення поняття “стилістика рекламної графіки” та його складових, надмірною кількістю англомовних термінів і на рівні робочих програм, формулювання навчальних завдань, спілкування з колегами, і при аналізі різноманітних публікацій стають не зрозумілим для них.

Актуальність даного питання гостро виявляється у відсутності ґрунтовних наукових праць і навчально-методичної літератури для дизайнерів. Формотворчі, естетичні та культурологічні питання дизайну розглядалися у багатьох працях українських та російських фахівців, однак, цього не можна сказати про всі сфери дизайну.

Окремого розгляду заслуговує й арт-дизайн – створення виробів дизайну з підкреслено художніми якостями малими тиражами або в одиничному екземплярі – ексклюзив. Проте зустрічаються і такі формулювання – “художній дизайн”, “декоративно-прикладний дизайн”, але слід зауважити, що дослівний переклад з англійської не завжди прийнятний українською у рамках професійної термінології. Тому у цьому випадку та деяких інших краще залишати в обігу англомовні поняття, які з’явилися на пострадянському просторі у період становлення ринкової економіки.

Розглянемо графічний дизайн, як один із прикладів, в якому також зустрічаються багато іншомовних термінів, які не мають аналогів в українській. Відомо, що вже у II пол. XX ст. промислова графіка, і, згодом, графічний дизайн посідали важливе місце у сферах комерції, промисловості, культури багатьох країн: книжкова і газетно-журнальна графіка, плакат, системи візуальної інформації, упаковка, етикетки, фірмовий стиль, типографіка, щитова реклама, каталоги, буклети, запрошення, календарі, сувенірна продукція. В якості зображальних засобів нині використовують фотографіку, фотомонтаж, колаж, комп’ютерну графіку. Комп’ютерні технології активно застосовуються при розробці рекламно-поліграфічної продукції, а також у проектуванні Інтернет-ресурсів. Графічний дизайн являє собою доволі розвинену та насичену змістовими відтінками галузь художнього життя суспільства. Фахівцями він визнається особливою формою естетичного мислення, яка активно впливає на інші види дизайну.

Рекламний дизайн, як різновид графічного дизайну є синтетичною та більш специфічною діяльністю, де задіяні маркетинг, соціологія, психологія реклами, економіка, мистецтвознавство і культурологія, і тому найбільше з усіх видів дизайну потребує конкретних термінологічних понять, які будуть зрозумілі не лише дизайнерам, дизайнерам-початківцям, ф й людям які не зустрічають такі поняття у повсякденні.

Тобто, як ми бачимо, сфера дизайну має велику кількість відгалужень та тісний зв’язок з іншими сферами діяльності, що ще більше ускладнює формування термінології, таким чином їх важко віднести до однієї сфери дизайну та згрупувати в один термінологічний словник. Також з проблемою термінології зустрічаються багато початківців у цій сфері, бо в одного поняття може бути кілька значень, або у новостворених термінів взагалі їх немає. Так як сфера дизайну дуже стрімко розвивається, з’являються нові напрямки, а з ними й нові терміни необхідність у термінологічних словників стає все більш невід’ємною.

Мартинюк Л. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Захарова С. Г.

ХВОЙНІ КОМПОЗИЦІЇ В ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ

Сьогодні городи і навіть сади поступово здають позиції і поступаються своїм місцем газонам, квітникам, клумбам і незвичайним рослинним композиціям. Сьогодні хвойні рослини в ландшафтному дизайні стають дедалі популярнішими.

Для посадок хвойних рослин існують правила:

– деревно-чагарникова композиція тільки тоді буде виглядати цілісно, коли відстань від точки, з якої вона буде найчастіше оглядатися, складе не менше двох її висот.

– наявність газону в якості фону для хвойних рослин.

– часто хвойні рослини висаджують недалеко від водоймищ, щоб, в поєднанні з плакучими листяними рослинами, вони складали єдину оригінальну композицію.

– найефектніше, коли хвойні композиції в ландшафтному дизайні саду орієнтовані на захід або схід.

Хвойні рослини відмінно поєднуються зі злаками, листяними рослинами та квітами, в тому числі і лілiями. Поєднання троянд і хвойних виглядає відмінно, але проблема в тому, що туї та інші хвойні рослини в результаті своєї життєдіяльності окислюють ґрунт, а троянди до кислих ґрунтів ставляться погано.

Хвойні рослини можуть істотно відрізнятися за кольором. Якщо належить зібрати рослини в композицію, необхідно звертати увагу і на колір хвої, щоб формувалася своєрідна гамма:

– якщо в композицію входять три компоненти, то бути присутнім в ній можуть тільки два кольори.

– п'ятиелементна композиція повинна складатися не більше ніж з трьох різних кольорів.

– якщо елементів в композиції двадцять п'ять і навіть більше, їх необхідно об'єднувати в групи по три екземпляри, при цьому рослини в одну групу слід підбирати за єдиним колірною ознакою.

Тільки в цьому випадку хвойні рослини складуть ансамбль, в якому вони будуть виглядати гармонійно, не порушуючи цілісність картини. Численні кольори і відтінки хвої можуть створювати гармонійні поєднання, якщо заздалегідь подбати про їх сумісність один з одним. Створюючи ансамблі, необхідно враховувати не тільки колір рослини, але і її висоту в дорослому стані, а також форму її крони. Звичайно, і висоту дорослої рослини і форму її крони необхідно враховувати для того, щоб через деякий час композиція не втратила свою первісну привабливість і не перетворилася на зарості.

Хвойні рослини прекрасно поєднуються не тільки один з одним, але і з листяними чагарниками і деревами, створюючи цікаві композиції. Найбільшим рослинам підготуйте місце на краю композиції, далі саджанці розташовуються за зменшенням розміру, тому до підніжжя композиції висаджуються найбільш низькорослі екземпляри.

Ретельна підготовка місця, куди буде висаджено рослину – це дуже важливо. Від цього залежить її здоров'я, а, значить, і краса ділянки. Якщо в якомусь місці ділянки відбувається застій води, поміщати туди рослини не слід. Кожен сорт пред'являє до складу ґрунту власні вимоги. Найбільш прийнятний період для посадки – з кінця квітня і до початку травня. В цей час саджанець ще не вступає в активну пору росту, а це значить, що він простіше перенесе пересадку і відчуватиме себе на новому місці добре. Після висадки хвойник потребує поливу.

Хвойні – не вибагливі рослини, але вони теж потребують догляду.

Овсяннікова І. С.
Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – старший викладач Косюк В. Р.

У СВІТІ СУЧАСНОГО ДИЗАЙНУ

Дизайн будинку чи котеджу – це не менш важливо, ніж будівництво самого

будинку. Будинок і дизайн – нерозривні поняття. Дизайнери виконують внутрішню і зовнішню відділку будинків і помешкань.

Головна задача, яку виконують дизайнери – розробка дизайну приміщень, що

відповідає індивідуальності людини, яка має в ньому жити чи знаходитись, її звичкам, темпераменту, способу життя. Ну, і природно, задовольняти смаки і вимоги господаря помешкання.

При цьому основна задача дизайнера, з огляду на спосіб життя і побажання господаря будинку, зробити так, щоб у дизайні інтер'єру будинку, сауни, лазні чи дачі простежувалась загальна лінія і її окремі елементи гармонійно і природно сполучалися між собою, створювали цільний образ – визначений стиль.

Дизайнер при необхідності і за бажанням замовника повинен знайти ідеальне

сполучення різних стилів навіть у просторі однієї кімнати, а тим паче всього будинку. Дизайн зі змішенням стилів стає необхідністю, якщо в будинку буде проживати родина з кількох осіб різних поколінь.

У кожного з них свої смаки, і кожен повинен мати в будинку свій куточок, у якому він почував би себе максимально затишно. Але такий будинок ризикує перетворитися в накопичення не поєднуваних між собою предметів і деталей дизайну. Знайти рішення й органічно сполучити побажання всіх мешканців будинку, котеджу, чи дачі – пряме завдання дизайнера.

Наприклад, візуально зменшити приміщення можна, якщо пофарбувати стіни в яскраві тони.

Візуально зменшують приміщення шпалери з великим малюнком.

Велику кімнату зробити меншою і затишнішою можна, вибравши домінуючими в оформленні приміщення теплі кольори. Щоб зберегти колорит, меблі та шпалери також вибираємо теплих ненасичених кольорів.

Оптично зменшити розмір кімнати можливо, якщо пофарбувати стіни в теплі кольори – червоний, жовтий, жовтогарячий, а “розсунути” межі кімнати вдається, якщо пофарбувати стіни в чорний, білий, синій чи фіолетовий кольори.

Збільшити простір можливо, вибравши для оформлення приміщення неяскравий приглушений колір, а щоб маленьке приміщення здавалося просторішим, для інтер’єру треба вибирати світлі тони.

Якщо потрібно створити в маленькій кімнаті відчуття простору, варто зробити стіни у світлих тонах і підібрати до них світлі меблі гармонічного кольору.

Колір меблів чи оббивної тканини в невеликому приміщенні повинен наближатися до кольору шпалер, малюнок для оббивної тканини повинен бути дрібним, а краще вибрати тканину взагалі без малюнка.

У довгій і вузькій кімнаті стіни можна пофарувати в різні кольори: подовжні – у більш світлі, а поперечні у темніші. Тоді кімната буде здаватися коротшою і затишною.

Щоб візуально розширити кімнату, потрібно на одній з її стін закріпити прямокутні дзеркала.

Дизайн на разі головна, найбільш розвинена і теоретично осмислена сфера діяльності людини за законами краси поза мистецтвом. Він охоплює сферу проектування, виробництва і буття речей, виготовлених у промисловості, з урахуванням їх корисності, зручності та краси. Дизайн – це творча діяльність, метою якої є визначення формальних якостей промислових виробів. Ці якості включають зовнішні риси виробу, але головним чином структурні і функціональні взаємозв’язки, які перетворюють вироби в єдине ціле, як з точки зору споживача, так і з точки зору виробника.

Петкова М. В.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. гос. упр., доцент Захарова С. Г.

ЭКО-СТИЛЬ В ИНТЕРЬЕРЕ

Выходные или отпуск, который мы проводим в тесном общении с природой за чертой суетливого города, проходит невероятно быстро, но успевает наполнить живой энергией и умиротворенностью. Поэтому, то неподдельное чувство близости природы, несущее заряд бодрости и позитива, многие стремятся вдохнуть в обстановку своего жилья с помощью оформления интерьера в экологическом стиле.

Эко-стиль изначально создавался для того, чтобы буквально “спасать” жителей больших городов от напряжения и негатива, вызванных ускоренным ритмом жизни, а также загрязнением экологии. Дизайн в экологическом стиле делает интерьер максимально натуральным, будто создали его не руки человека, а сама природа. Он предельно прост, вернее кажется таким, потому что на деле создать дизайн-проект интерьера в эко-стиле достаточно сложно. И эта кажущаяся простота удачно переплетается с изысканностью мебели, гармонично подобранными цветами, выразительными декоративными деталями. Эко-интерьер просто пропитан уютом и теплом, это дом, из которого не хочется выходить на улицу. Из-за приверженности ко всему натуральному и подчеркнутой простоте эко-стиль часто путают с кантри, но на самом деле это два разных направления. Дизайн в стиле кантри –это бревенчатые стены, простая деревянная мебель, грубоватая керамика. Кантри как бы дышит стариной, и даже современная бытовая техника в нем маскируется так, чтобы не привлекать к ней внимания. Эко-стиль же очень современен и более тонок, в него прекрасно вписываются любые ноу-хау и декоративные элементы необычных форм, главное, чтобы они были выполнены из натуральных материалов.

Следует отметитьосновные преимуществаэтого стиля: а) в эко стиле не место пластику и полимерам, нежелательно также использовать окрашивание, в лучшем случае, можно применить грунтовку, морилку и лак; б) вопреки расхожему мнению, современные высокие технологии неотделимы от экологического стиля, ведь они направлены на сбережение и гуманное обращение с природными ресурсами, например, стиральные и посудомоечные машины экономно расходуют воду и электроэнергию; в) чистота материалов, простые линии и формы являются основополагающими для эко стиля.

Остановимся на основных чертах стиля. Цветовую гамму для создания эко стиля необходимо насыщать природными естественными тонами и производными от них оттенками, это прежде всего древесный, песочный, бежевый, белый, голубой, серый, синий, травяной, терракотовый, бурый, черный в небольшом количестве, бледно-желтый и другие. А вот яркие кислотные и сложные сочетания использовать недопустимо. Следует выбирать цвета, исходя из того, как они выглядят в естественном окружении живой природы (синее небо, приятная зелень листвы, голубизна водоема, серо-бурая кора деревьев). Дерево – первоочередный материал, указывающий на присутствие эко стиля в интерьере, поэтому, чаще всего, здесь его используют в большом количестве для оформления потолка, пола, стен, в мебели и других элементах. А еще –это натуральный камень, стекло, ковка, керамическая плитка. При выборе мебели подходящей стилю следует обращать внимание не только на природу материала, но и на форму предметов. Простые, даже несколько примитивные формы столов, кроватей, кресел и стульев, шкафов и диванов красноречиво укажут на свою принадлежность эко стилю. При этом, обработка предметов вполне может быть будто незавершенной и грубой, лишь подчеркивающей характерную фактуру материалов. Растительные мотивы на обоях и текстиле, посуде и коврике, будут необыкновенно органично вписываться в эко интерьер, будучи душевным завершением природного образа помещения.

Эко-дизайн в интерьере отлично подойдет личностям, которые чувствуют свою ответственность за среду, в которой они живут. Эко-дизайн – это не просто стильный и красивый интерьер, но еще и выражение определенной позиции протеста против безграничного потребительского инстинкта и загрязнения природы.

Полешко А. О.
Классический приватный университет
науч. рук. – старший преподаватель Силогаева В. В.

ОСОБЕННОСТИ ЭКО ДИЗАЙНА

На сегодняшний день интерьер в “экологическом стиле”является одним из самых востребованных современных. Современныйэко-дизайнв интерьере (греч. eikos – дом, местообитание) выполненный из натуральных материалов, дает ощущение свежести и единения с природой.

Эко-дизайн или натюрель выражается только за счет своей идеи, природного начала, естественности материалов, цветов, правильности форм.

Основные элементы эко дизайна:

- основные материалы: дерево, камень, глина, стекло, ткани из натуральных материалов;
- основные цвета: бежевый, коричневый, белый (в контрасте с черным или темным деревом), нежные пастельные тоны, так же часто используют природные цвета: бледно-зеленый, бледно-голубой, цвета травы, воды, камня, дерева, почвы;
- близость к природе или ощущение близости, в таком интерьере легко дышится, много света.

Эко-дизайн в интерьере весьма популярен и широк в применении. Для обустройства подходит, как квартира, коттедж, так и чилаут в офисе (место для отдыха) и даже переговорная. Главный принцип эко-дизайна – это естественность во всем. Поэтому, никакого ДСП, пластика и хромированного металла в мебели и предметах декора. В экологическом стиле содержание определяет форму: всеоформлениесостоит из натуральных материалов. Стены эко-дизайна: деревянные панели, пробковое покрытие, простые бумажные обои с едва заметным растительным узором, а лучше вообще без рисунка, либо обои из натуральных растительных материалов, можно добавить керамическую плитку (однотонную, либо также с растительным рисунком), отделочный камень, использовать белую штукатурку.

Потолок эко-дизайна: деревянные панели, либо сочетание деревянных балок со светлым потолком (натяжным, либо побеленным) – отличное решения для интерьера эко-дизайна.

Полэко-дизайна: в эко стиле выкладывают из камня или терракотовой плитки натурального оттенка. Не менее востребован в эко стиле деревянный паркет, причем как из европейских пород, так и экзотики, бамбука или пробки. Дополнительным приемом может стать совмещение дерева темных и светлых пород.

Мебель эко-дизайна: из натурального дерева, лучше массива. Столики и табуретки из спилов и цельного ствола дерева и столешницы из природного камня или мрамора. Резьбы не должно быть много, всё же интерьер современный, а значит, форма прямолинейна, фигуры просты. Облегчит массив, мебель из ротанга. Стоит упомянуть, что мебель в эко-дизайне недешевая. Помимо того, что мебель из натурального дерева стоит на порядок дороже, чем её искусственные собратья, так еще в эко стиле большее предпочтение отдается мебели из массива (цельного дерева без соединений).

Комната, выполненная в эко-дизайне, должна быть хорошо освещена, в ней не просто светло, в ней чувствуется своя погода, хмурая или солнечная – все зависит только от вашего настроения. Для достижения такого высокого результата, в качестве источников света применяются люминесцентные лампы, которые помимо выполнения основной функции (освещение) еще и сберегут электроэнергию.

Эко-дизайн в интерьере отлично подойдет личностям, которые чувствуют свою ответственность за среду, в которой они живут: эко-дизайн – это не просто стильный и красивый интерьер, но еще и выражение определенной позиции протеста против безграничного потребительского инстинкта и загрязнения природы.

Рутовицька Г. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Захарова С. Г.

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ТУРИСТИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ

Туристичні комплекси та туристична сфера є найважливішою частиною в житті кожного міста окремо та країни в цілому. Вони створюють обличчя та репутацію міста як у країні, так і за її межами. Дизайн інтер’єрів туристичних комплексів у сучасному урбанізованому світі дуже актуальний. Інтер’єри туристичних комплексів повинні максимально наблизити відвідувача туристичного комплексу до спілкування з природою та історією.

Туристичні комплекси, як правило, плануються для оздоровлення населення в найкрасивіших місцях природи. Можливість спілкування з природою, створення розслаблюючої атмосфери для відпочинку від міської метушні і шуму, досягається в туристичних комплексах завдяки ландшафтному середовищу. Ландшафтні компоненти: рослинність, пам’ятні меморіали, малі архітектурні форми грають дуже активну роль у формуванні вигляду туристичного комплексу.

В міру зростання в туристичному комплексі містобудівної змістовності збагачується палітра планування секторів, з яких складається поверхня усього комплексу. Різноманітніші стають прийоми, що збирають туристичний комплекс в цілісну композицію. Простір туристичного комплексу як би “набирається” з окремих функціональних майданчиків, спеціалізованих за призначенням, характерних по обробці поверхонь і устаткуванню.

Індустрія туризму найчастіше, на жаль, не рахується з тонкощами реконструкції історичного середовища, оскільки її основна мета – отримання прибутку. Тому багато історичних будівель пристосовуються під готелі, під підприємства харчування з порушенням вимог їх збереження. Деякі історичні простори (вулиці, площі, парки) також використовуються з порушенням вимог збереження історичного середовища. Виникає потреба погодження часто суперечливих вимог реконструкції історичного середовища та пристосування її для туризму.

Вивчаючи сучасні розробки інтер’єрів туристичних комплексів, враховуючи усі переваги і недоліки існуючих сучасних концепцій дизайну інтер’єрів туристичних комплексів, можна виділити основний принцип

створення цих інтер'єрів: місце комплексу і його архітектурне рішення не повинно вступати в візуальне протиріччя з історичним середовищем.

Виразність інтер'єру туристичного комплексу при послідовному сприйнятті дуже важлива, вона є основою формування образу туристичного комплексу, таким чином, сучасний багатофункціональний туристичний комплекс – це поєднання послуг традиційного типу (пов'язаного з оглядом визначних пам'яток) і супутнього типу (пов'язаного з релаксацією, відпочинком) для реалізації всіх функцій туризму.

Методика проектування туристичних комплексів ведеться з урахуванням наступних стадій: виявлення туристичних ресурсів в даному регіоні; вивчення навколишнього рекреаційного середовища; визначення мережі туристичних маршрутів; аналіз територіального розташування туристичних об'єктів і транспортних зв'язків; вивчення ділянки, виділеної для будівництва; облік національних традицій в архітектурі і природно-кліматичних особливостей.

Найбільш ефективним засобом підвищення виразності архітектури туристських комплексів є: облік національних елементів архітектури при виборі тієї чи іншої схеми об'ємно-просторової композиції; облік архітектурної масштабності комплексу та навколишньої забудови; продумане використання колірної гами при вирішенні інтер'єру; введення в композицію інтер'єру елементів фітодизайну; широке використання в екстер'єрі та інтер'єрі елементів декоративно-прикладного мистецтва.

Самородова О. В.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. гос. упр., доцент Захарова С. Г.

ОСОБЕННОСТИ ФУТУРИСТИЧЕСКОГО ДИЗАЙНА

Существуют определенные стили, которые являются наиболее кстати в интерьерах общественных мест, но широко используются и в жилах, рабочих помещениях. Футуризм со своей динамичностью и подражанием технического прогресса является одним из этих стилей.

Для проектирования помещения в стиле футуризма необходимо понять эстетику данного стиля, которая проявляется через определенные эстетические категории.

Эти категории помогут сформировать дизайн интерьера, способствовать созданию гармоничного и эргономичного пространства помещения. Новейшие материалы, большие пространства, свободные линии, дизайн согласно эргономическим и технологическим критериям – все это черты футуризма и воплощение современности.

Футуризм – это художественное направление эпохи модернизма, который утверждает достаточно динамичную, до агрессивности, личность в урбанистически организованном мире. Динамика является главным художественным фактором футуризма.

Футуризм – это, в первую очередь, чёткость линий, минимум предметов и максимальная функциональность. Используются определённые материалы – металл, алюминий, пластик, органическое стекло, поликарбонаты, а также большое количество техники. Допустимо только ограниченное количество цветов: белый, чёрный, серебристый и капелька красного, синего, жёлтого и зелёного. Сочетание стали и чёрного стекла – классическое и одно из самых популярных в футуристическом стиле. Широкое применение нашёл в интерьере футуризма серый цвет. В природе этот цвет почти не встречается, все материалы серого, стального цвета – это дело рук человека. Поэтому серый цвет в интерьере, прежде всего, ассоциируется с урбанистическим будущим, бетонными и стальными зданиями. Для оформления пола подойдёт чёрный или белый ламинат и кафель. Стены выкрашены краской либо же декорированы блестящими или матовыми панелями из пластика. Никаких обоев. Для декора можно использовать несколько оригинальных чёрно-белых фото или абстрактных картин. Особая роль в футуристической квартире отводится освещению, источники которого встроены в мебель, стены, потолок и пол. Для этого часто используются светодиодные, а иногда и струнные светильники, которые позволяют зонировать пространство, концентрировать внимание на определённых деталях обстановки. Если же используются люстры, светильники или лампы, то они должны быть сделаны из серебристого металла или стекла. Вместо штор и гардин, окна оформляются металлическими или пластиковыми жалюзи. В футуристическом интерьере очень важна мебель. Вся она практически встроенная и незаметная глазу. А кровати, диваны, кресла и стулья выполнены, как правило, из металла в сочетании с кожей. Их дизайн также минималистичен. Конструкция мебели в футуристическом стиле должна быть эргономичной и чёткой, а формы – правильными, и симметричными. Мебель для кухни чрезвычайно многофункциональна и мобильна, сочетает в себе массу возможностей. Примером может служить, к примеру, сервировочный столик на колёсиках, который одновременно служит шкафчиком для посуды и продуктов. Декоративные предметы в футуризме заменяются на технику. Поэтому в квартире не обойтись без плазменных панелей, домашних кинотеатров, различных комбайнов, системы "умный дом", робототехники. Техника как бы овладевает пространством, делая помещение многофункциональным.

Футуристические здания полностью отражают эстетику и ценности, которые пропагандирует стиль. Интерьеры в этом стиле наполнены светом, большие пространства помещений не перегружены мебелью, царит свобода фантазии.

Синявская Ю. О.
Классический приватный университет
науч. рук. – старший преподаватель Силогаева В. В.

СПЕЦИФИКА ДИЗАЙНА ИНТЕРЬЕРНОГО ПРОСТРАНСТВА САЛОНА КРАСОТЫ

При разработке дизайна интерьерного пространства салона красоты необходимо учитывать в обязательном порядке: эргономику; колористическое решение; качественную вентиляционную систему, поддержание комфортного температурного режима в любое время года; правильно рассчитать освещение, особенно рабочих зон; рассчитать максимальную нагрузку на электросеть, возможность подводки водо-

провода и канализации практически во все помещения салона и т.д.; обязательно учитывать технологические потоки и учитыватьи потребности того или иного кабинета (эстетические и практические); соблюдать рекомендации СЭС по устройству помещений салонов красоты.

Эргономика. В основу эргономики легли многие дисциплины от анатомии до психологии, а главной ее задачей является создание таких условий работы для человека, которые бы способствовали сохранению здоровья, повышению эффективности труда, снижению утомляемости, да и просто поддержанию хорошего настроения в течение всего рабочего дня. По эргономическим нормам – 1 кв. м является минимальной необходимой площадью для человека.

Колористическое решение интерьера. При продумывании колористического решения интерьера необходимо помнить про, так называемый, "рефлекс". И чем ярче и цветастее интерьер, чем ярче и сильнее освещение, тем насыщеннее будут рефлексы. На светлых, а тем более белых предметах цветовые рефлексы видны лучше. Поэтому в парикмахерском зале стены должны быть светлыми. Иначе "рефлексы" не позволят мастеру правильно определить нюансы цвета волос. В салоне красоты психологическое воздействие цвета, начинается уже с порога. Общая колористика салона должна подчиняться стилевому решению, а значит и концепции, так как это взаимосвязано.

Вентиляция и кондиционирование. Салон красоты в своей деятельности использует сильно пахнущие препараты от которых возможны аллергические реакции как у персонала, так и у клиентов. Большое количество людей, присутствующих в салоне в течение дня, наличие комнаты отдыха персонала, повышенная влажность в салоне из-за специфики деятельности салонов красоты – без грамотно запроектированной вентиляции помещений не обойтись. Так же важна и система кондиционирования. Клиентам должно быть комфортно в салоне.

Освещение. Все помещения салона должны иметь достаточное освещение. Каждая зона салона имеет свои особенности. Важно учитывать расположение столов, кресел. Подумать, как будет падать свет на рабочую зону мастера: у мастера маникюра – на руки клиента, у парикмахера – на волосы клиента и т. д.

Нагрузка на электросеть. В салонах красоты, и особенно в СПА-центрах одновременно может работать большое количество энергоемкого оборудования. Для бесперебойной работы салона перед проектированием электрики, необходимо рассчитать суммарную нагрузку на электросеть от всех аппаратов и светильников, которые планируется установить в кабинетах.

Водопровод и канализация. Без воды салон работать не может и провести ее надо в каждый кабинет. Необходимо при проектировании обязательно учесть имеющееся давление в водопроводной сети. Устанавливая душевые кабины, парогенераторы и т.д., предусмотрите достаточный напор воды. В противном случае, вы не сможете воспользоваться нужными функциями дорогостоящего оборудования для оказания услуг.

Не всегда, к сожалению, дизайнеры могут предусмотреть нюансы проектирования именно салонов красоты. Только хорошо изучив все нюансы и специфики профессиональной деятельности салонов красоты, можно сделать максимально продуманный дизайн.

Соболь М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Сілогаєва В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ РЕСТОРАНІВ

Сучасне місто перенасичене всілякими "пунктами харчування", і тому головне, чого потребує дизайн ресторану, інтер'єр кафе або бару, щоб клієнт повернувся в нього знову. Бажання прийти в ресторан, бар або кафе знову виникає не тільки при спогаді про його смачну їжу або вишукані напої. Не менш важливо, щоб їх інтер'єр був зроблений зі смаком, декор був вишуканим, оздоблення – бездоганним.

Перш, ніж розробляти дизайн ресторану, потрібно подумати про його тематику. І тут фантазія може провести від загробних сцен фільмів-жахів, до космічних пейзажів у далеких галактиках, від дитячих сюжетів, до зовсім не дитячих сцен, куди і пускати можна не всіх, а тільки особливо витриманих. Величезний запас усіляких стилів для інтер'єрів кафе, барів і ресторанів зосереджений у національних темах, у глибинах історії і літератури.

Весь дизайн ресторану зосереджується на тім, щоб максимально догодити клієнтові. А клієнт, на жаль, буває різний: є бажаючі шумного відпочинку, а є прихильники тихих бесід за келихом вина, є відвідувачі зосереджені винятково тільки поїсти, а є прихильники танців і флірту на людях... І усім треба забезпечити максимально комфортну атмосферу для їхнього розуміння відпочинку. Як же вийти з положення? Звичайно, при розробці інтер'єру ресторану, кафе, бару створюють цільові зони для кожного класу клієнтів: ближче до оркестру – столики для шанувальників танців, в окремих кабінетах –прихильники шумного відпочинку (там і їм ніхто не заважає, і вони – нікому не заважають); у напіввідчинених кабінках подалі від шуму оркестру – столики на двох для тихих бесід, а гурманів, природно, розташовують ближче до кухні...

І декорування цих зон, природно, з урахуванням загального стилю, формується по різному: якщо крісла, рослини і приглушене світло розташовують в зонах прихильників інтиму, то це зовсім недоречно там, де стрибають і танцюють. Якщо в кабінетах для шумних компаній не варто ставити тендітні меблі й елементи декору, то там, де зібралися бажаючі добре поїсти, немає місця для танців і активних різких рухів.

І в дизайні інтер'єру ресторану, і в інтер'єрі кафе, і, тим більше, в інтер'єрі бару в сучасних місцях суспільного відпочинку, найчастіше, центром усього виступає стойкабару. І тому дизайнер вкладає саме в неї центральну ідею композиції – весь дизайн ресторану налаштований навколо неї. Якщо стиль обраний клієнтом – "этно" або хай-тек, або арт-деко, або який завгодно, то саме над стойкою барунавішується центральний символ усієї композиції: найбільш яскравий, випуклий, незвичайна кольорова пляма, що притягує загальна увагу. Саме стойкабару, як правило, стає самою характерною деталлю інтер'єра.

На жаль, багато дизайнерів, та й замовники дизайну, зовсім не приділяють увагу тим приміщенням, що не показують клієнтові: коридори, кухні, офісні приміщення. Це типова помилка при розробці дизайну інтер'єру ресторану, кафе чи бару. Люди, що обслуговують дорогоцінних відвідувачів ресторанів та кафе, знаходяться на роботі значно довше, ніж перебувають там клієнти. І від їх настрою, бадьорості, самопочуття багато в чому залежить, яка буде турбота про клієнтів. А тому дизайн усіх невидимих для стороннього ока приміщень не менш важливий, ніж дизайн центрального залу. В дизайні ресторанів не існує дрібностного.

Сучасний дизайн всеосяжний. Тому дизайн ресторанів охоплює весь спектр взаємин людини з предметної середовищем, виступає засобом самовираження, позиціонування особистості і, звичайно ж, є способом організації простору відпочинку.

Сорокина Е. А.
Классический приватный университет
науч. рук. – старший преподаватель Силогаева В. В.

ОСОБЕННОСТИ ВИЛЛЫ, ЕЁ ОТЛИЧИЯ ОТ ОСОБНЯКА

Начинать знакомство с частными домами правильнее всего с лучших их представителей. А к таковым, без сомнения, относятся виллы и особняки.

Категория людей, которые могут рассматривать виллу или стильный особняк как потенциальное приобретение – очень невелика. Но, тем не менее, виллы и особняки вызывают живой интерес. Происходит это по нескольким причинам: часто цена некоторых из этих сооружений попадает в прессу, и сама по себе вызывает повышенный интерес.

Но мы выделили виллы и особняки, по другой причине. Дело в том, что среди подобных домов часто можно встретить очень интересные архитектурные и дизайнерские решения. В одних случаях это могут быть классические образцы, в других – чья то новая вилла может олицетворять собой совершенно новое стилистическое направление.

После появления одного из таких удачных решений его элементы архитектуры и дизайна постепенно, в том или ином виде, начинают использовать в рядовых проектах. Но надо подчеркнуть, происходит это далеко не всегда. Жителям Украины это "далеко не всегда" хорошо знакомо. Если виллы почти не встречаются в наших широтах, то особняков более чем достаточно. И каждый может сказать, что совершенно безликих особняков новой постройки встречается масса. Тут срабатывает и отсутствие вкуса у заказчика, и желание сэкономить при выборе архитектора, и даже откровенный непрофессионализм.

Что такое вилла, а что особняк, чем они отличаются?

Изначальное значение слова вилла – загородный дом, большой, роскошный, богато украшенный архитектурными элементами. Следует заметить, что национальные и климатические особенности породили большое количество подвидов вилл, между собой они очень отличаются. Среди таких можно выделить несколько: классическая средиземноморская вилла, вилла в испанско – мавританском стиле, в новоанглийском стиле, среднеевропейская, скандинавская и современная.

Зачастую подразумевается, что вилла расположена на берегу моря. Сегодня местами строительства вилл выбирают известные места отдыха и проживания людей с хорошим достатком. Использование виллы подразумевает не постоянное, а сезонное проживание. Периодичность проживания вынуждает оснащать виллы современными средствами автоматизации и охраны. Современная вилла отличается высокой степенью автономности за счет использования альтернативных источников энергии, автоматизации и насыщенности инженерными системами и оборудованием. Архитектура может быть любого направления, но, как правило, в состав жилого комплекса входит бассейн или зимний сад. Что касается общей площади постройки, то тут нет общих критериев. К характерным элементам современной виллы относят псевдо портики, двух вальные крыши, крытые черепицей, колонны, перголлы, атриумы. Большинство европейских производителей строительных материалов и строительных компаний, специализирующихся на малоэтажном каркасном и блочном строительстве, предлагают типовые проекты вилл.

В нашем привычном понимании, вилла ассоциируется с огромным домом, но это не так. Во Франции можно встретить виллы площадью 200 м. кв. Здесь очень важную роль играет место и характеристика самого участка.

Особняк, в отличие от виллы подразумевает, что дом используется постоянно, как жилой, и должен иметь большую площадь. Особняк может быть загородным, так и находиться в городе.

В стилистике современных особняков и вилл наряду с привычным классическим стилем все чаще используют: конструктивизм, минимализм, хай-тек. Что качается вилл, то им больше свойственен средиземноморский стиль, итальянский, марокканский. Это обусловливает её местонахождение, зачастую морское побережье. Хотя классический, модерн, эклектика, прованс, кантри, тоже довольно популярны.

Стаднік К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Сілогаєва В. В.

ДИЗАЙН ІНТЕР'ЄРІВ КОТЕДЖУ У ЛІСНОМУ МАСИВІ

Актуальність теми дизайну інтер'єрів котеджу у лісному масиві зумовлена тим, що все більша кількість сучасних людей лине до справжньої природи, проте не готова відмовлятися від зручностей технологічного прогресу. Саме тому, перед дизайнерами та архітекторами все частіше постає завдання саме зберегти відчуття свіжості та широкого простору в середині помешкання, яке у свою чергу, не буде займати надто великої площі.

Сучасні котеджі у лісному масиві часто одноповерхові, мають прямокутну форму. Складність полягає у тому, що усі елементи конструкції таких будинків, виконуються під замовлення, адже головна функція – це максимально злитися із оточуючим середовищем.

Центральна частина таких будинків частіше відведена під вітальню, яку обіймають з двох боків спальні кімнати: власників та гостьові кімнати.

Головні ідеї інтер'єру – не відволікати жителів від природи. Використовують багато природнього освітлення, натуральні матеріали в оздоблені. Функціональне використання кожного метру, проте, треба зберегти багато вільного простору.

Бетон у симбіозі зі склом нагадує про сучасність будинку. Інколи вирішують не порушувати фактуру, і не оздоблювати додатковими матеріалами, окрім базового ґрунту. Можливо використання стелі з дерева, для підкреслення природного оточення.

Розташування на півночі котеджів у лісному масиві, порушує питання щодо опалення. Складності додають конструктивні рішення, форми й розміри вікон, тому використовують технології "тепла підлога" та повітряної системи розташованій у спеціальній конструкції на даху. Також, додатково здійснюють подачу тепла за рахунок печі або каміну розташованих у вітальні.

Окрім природного освітлення, у сучасних котеджах, які знаходяться у лісних масивах використовують додаткові джерела освітлення – люмінесцентні лампи із регуляторами потужності. Корпуси усіх ламп металеві, виняток лише форма. Через використання суцільних бетонних плит, використання стельових точкових світильників є неможливим, лише окремі, з певним кріпленням.

Монотонність матеріалів створює певну вишуканість в інтер'єрі. Велика кількість текстилю на меблях спальних кімнат чудово гармонує з дерев'яним каркасом.

Окремий стиль в вирішенні інтер'єру котеджів у лісних масивах важко виділити. В них поєднуються елементи еко-стилю з мінімалізмом, притаманні відтінки хай-теку та лофту. А саме, холодні відтінки, металеві поверхні меблів на кухні.

Використання натуральних матеріалів в інтер'єрі позитивно впливає на самопочуття мешканців та гостей. Доброму настрою завжди сприяє також середовища довкола будинку. Завдяки сучасним технологіям будівництва, можна уникнути громіздкої техніки, великої кількості робітників, тим самим не завдавши шкоди деревам на ділянці, та довкола неї.

Розташування котеджу у лісному масиві, в оточені дерев, здебільшого хвойних, буде сприяти якісному відпочинку, здоровому способу життя.

Яценко К. А.
Классический приватный университет
науч. рук. – старший преподаватель Силогаева В. В.

ОСОБЕННОСТИ СТИЛЯ ЛОФТ

На сегодняшний день существует огромное количество стилей в интерьере, одним из них является лофт – современный стиль, девиз которого звучит как "минимум перегородок, максимум свежего воздуха".

Само слово переводится с английского как "чердак". Идея использования старых фабрик, складов, мастерских под жилье не нова, её корни тянутся еще из 40-ых годов и имеют американское происхождение.

Основной концепцией стиля лофт является компоновка разных архитектурных решений. Например, совмещение чего-то старого с новым в одном интерьере.

Основа помещения в стиле лофт состоит из деталей: мебель максимально проста и функциональна, цвета преимущественно холодных оттенков, большие окна, практически полное отсутствие декора. А то, что в других стилях выглядит как недостаток, различные кирпичные выступы, отштукатуренные стены, дощатый пол, является изюминкой данного стиля.

Стиль лофт подходит для людей творческих, экономных, владельцам квартир со свободной планировкой. Особенности стиля лофт:

- Открытая планировка, практически полное отсутствие перегородок. Все функциональные зоны различаются посредством разных видов зонирования.
- Индустриальные черты интерьера. Кирпичная кладка, трубы и грубая штукатурка является неотъемлемой частью стиля лофт. И даже если нет возможности оголить стены, можно попробовать сделать имитацию кладки, к примеру, с помощью обоев с подобным рисунком. Кирпичная стена и вовсе является любимым приемом дизайнеров таких помещений.
- Комбинирование старого и нового в интерьере. Все, что рассматривалось в предыдущем пункте, должно гармонично сочетаться с ультрамодными тенденциями – современная техника, хромированные поверхности, стеклянные перегородки и стальные плитки для облицовки стен.
- Мебель в стиле лофт выполняет важную роль помимо основных функциональных нагрузок, у неё есть дополнительная задача – зонирование помещения. Мебель может быть практически любой, но эффектнее смотрятся комбинации антиквариата с чем – то современным и минималистичным.
- Высокие и светлые потолки тоже являются особенностью стиля лофт. Чем больше света и пространства будет в таком помещении, тем лучше.
- Нестандартные аксессуары. Всевозможные плакаты, граффити, абстракции или даже дорожные знаки будут очень уместны в данной концепции стиля.

Вместо того, чтобы считаться не слишком благополучным, такой "незавершенный" или "индустриальный" вид жилища вдруг стал настоящим хитом и сегодня как владельцы квартир в новостройках, так и обладатели частных домов всеми силами жаждут добиться подобного эффекта. Его основным преимуществом является пространственная вариативность: лофт делится не на комнаты, а на зоны при помощи цвета и фактуры, которые могут сочетаться и перетекать одна в другую в самом разном порядке, в зависимости от образа жизни хозяев.

Безусловно, интерьер в стиле лофт является стильным и модным. Он идеален для тех, кто любит свежий воздух, свет и простор в своем доме. Интерьер в стиле лофт предоставляет широкие возможности для формирования неповторимой среды обитания, гибко подстраиваясь под нужды своих обитателей.

Артеменко О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЖІНОК-КЕРІВНИКІВ

Поняття соціального інтелекту вперше було введено в психологічну теорію і обґрунтовано американським психологом Е. Торндайком ще в 1920 р. У публікаціях ученого цей феномен визначається як загальна здатність розуміти інших людей і, на основі цього, винятково суб'єктивного розуміння, діяти розмірковано та мудро, адекватно щодо оточуючих. При цьому Е. Торндайк наголошує на значущості далекоглядності в міжособистісних стосунках суб'єкта з іншими, що дозволяє людині з високим рівнем соціального інтелекту досить добре уживатися з іншими людьми.

Соціальний інтелект забезпечує переробку інформації, необхідної для прогнозування результатів діяльності. З одного боку, людина, отримуючи інформацію про характер діяльності інших людей, усвідомлює її і відбувається підпорядкування їй виконуваних розумових операцій. А з іншого боку, у процесі переробки інформації відбувається формування суджень про значення того, що відбувається.

Соціальний інтелект є здатністю людини до пізнання поведінки інших людей. Дж. Гілфорд запропонував шестифакторну модель соціального інтелекту:

1) пізнання елементів поведінки інших людей як здатність виділяти, відокремлювати із загального контексту вербальну або невербальну експресію поведінки;

2) пізнання різних аспектів поведінки індивіда як здатність розпізнавати загальні властивості, деталі та характеристики в загальному потоці або експресивної, або ситуативної поведінкової інформації;

3) пізнання взаємостосунків у поведінці суб'єктів діалогічної взаємодії як загальна здатність розуміти і встановлювати зв'язки між елементами інформації, які містять особистісні смисли про поведінку людей;

4) пізнання загальних властивостей поведінки суб'єктів діалогічної взаємодії як здатність розуміти логіку розвитку цілісних ситуацій взаємодії людей між собою, розуміти глибокий сенс їхньої поведінки в цих ситуаціях;

5) пізнання перетворень поведінки як здатність розуміти зміну значень вербальної та невербальної поведінки людей в різних ситуативних контекстах;

6) пізнання результатів поведінки як здатність передбачати їхні наслідки на основі тієї інформації, яку має суб'єкт.

Основною заслугою Дж. Гілфорда є не стільки створення моделі інтелекту, скільки виділення двох типів мислення – дивергентного і конвергентного.

Перше пов'язане зі здатністю породження безлічі оригінальних рішень на основі однозначних даних і є показником "творчого начала". Друге спрямоване на пошук "єдино вірного" рішення і виступає індикатором логічного, раціонального мислення.

Бекіньова Л. Б.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ КРИЗОВОГО СТАНУ ЖІНОК В СИТУАЦІЇ РОЗПАДУ МОЛОДОЇ СІМ'Ї

Розлучення та його психологічні наслідки являють актуальну проблему сучасного суспільства. Розлучення, змушене або добровільне, завжди служить джерелом великих потрясінь у житті дорослої людини. Воно виявляє всі ті особистісні особливості, які могли лише неявно проявлятися в спокійному буденному житті. Розставання подружжя – це завжди стрес, і впоратися з ним вдається інколи не через рік і навіть не через два. Для самого розлученого подружжя розпад родини – результат кризового розвитку відносин, найсильніше емоційне і психічне потрясіння, що не проходить для людини безслідно.

Розлучення як ненормативна сімейна криза потенційно може стати наслідком розвитку подружніх відносин на будь-якій із стадій шлюбно-сімейного циклу. Разом з тим, на думку Н. Самоукіної, А. Осипової та інших авторів, найбільш небезпечний з точки зору стабільності, так званий, "молодий шлюб" або "молода сім'я" (1–7 років). Найбільша частота розлучень припадає саме на перші 7 років сімейного життя. Незважаючи на велику поширеність ситуацій розпаду молодих шлюбів, кожна людина по-своєму переживає дану ненормативну сімейну кризу, відчуває специфічні емоції і труднощі, однак, на думку ряду вітчизняних дослідників, існують різні схеми переживання розлучення, більшою мірою характерні для чоловіків або жінок.

Це дозволяє припускати, що жінки, які прожили в шлюбі від 1 до 7 років, по-різному переживають критичну ситуацію розлучення. У зв'язку з цим, важливим є дослідження особливостей емоційного стану жінок, які переживають розпад молодої сім'ї.

Узагальнюючи результати робіт зарубіжних і вітчизняних авторів, можна укласти, що кризовий стан – це актуальний стан людини, що переживає кризу в даний момент часу. В ситуації розлучення це стан є визначальним. В ситуації розпаду шлюбу кризовий характер даної події обумовлений тривалістю і хворобливістю переживань людини. Особистість починає внутрішньо усвідомлювати потребу в трансформації тих аспектів власного життя, які пов'язані з відсутністю шлюбного партнера і в той же час зазнає різного роду ускладнення, як емоційного, так і когнітивного характеру, що уповільнює адаптацію до змін. У цьому зв'язку представляється необхідним структурування реакцій людини на ситуацію розлучення, в основі якого лежить виділення в кризовому стані низку складових, а саме емоційного, когнітивного, поведінкового компонентів.

Так, на думку Д. Трунова, емоційний компонент – це найбільш виражений компонент кризового стану, емоційна реакція людини на ті чи інші події, яка, на думку А. Осипової, Н. Осухової та інших дослідників, включає депресію, почуття провини, образи, тривоги, злоби, безпорадності, безнадійності, самотності.

З емоційним компонентом тісно пов'язаний когнітивний компонент, він проявляється в нездатності людини самому знайти вихід із ситуації. В. Конторович, Е. Крукович, В. Ромек, Д. Трунов вважають, що в кризовому стані з'являються труднощі з концентрацією уваги, запам'ятовуванням і відтворенням інформації.

Ще одним із компонентів кризового стану є поведінковий. Поведінкові особливості відображають психологічні проблеми людини і виражаються в дезорганізації діяльності, скутості та прагнення до уникнення стресових ситуацій.

Таким чином, теоретично обґрунтованим видається комплексний підхід до дослідження кризового стану особистості, що включає аналіз змісту і взаємозв'язку емоційного, когнітивного та поведінкового компонентів.

Богуш В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

СУЧАСНО-НАУКОВИЙ ПОГЛЯД НА ФЕНОМЕН ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ

Перфекціонізм як психологічний феномен вивчається порівняно віднедавна. Але його вплив на суспільство й зокрема на формування особистості є дуже вагомим. Висвітлюють перфекціонізм як: прагнення успіху, досягнення довершеності і досконалості, культ бездоганності. На сьогодні перфекціонізм активно вивчають за кордоном та в Україні, він є причиною наукових дискусій щодо амбівалентності його природи й це дає можливість стверджувати, що феномен став значущою характеристикою сучасної людини, який відіграє значну роль у регуляції поведінки особистості.

Традиційно поняття "перфекціонізм" науковці визначали як невротичне прагнення особистості до бездоганності. Втім сучасним є типологічний підхід, який виокремлює "нормативний" і "патологічний" типи перфекціонізму. В результаті імпіричних та теоретичних досліджень були висвітлені розбіжності між різними типами перфекціонізму. Так, патологічний перфекціонізм має такі дезадаптивні ознаки, як ірраціональне мислення, схильність до самокритикування, самозвинувачення і звинувачення інших, низька ефективність у професійній діяльності, неадаптивна учбова мотивація, знижена здатність пошуку підтримки й допомоги, наявність інтерособистісних проблем, занижена самооцінка, великий ризик суіцідальної поведінки, прокростинація.

Нормативний перфекціонізм відзначається такими адаптивними якостями: конструктивне прагнення до досягнень, позитивний афект, позитивне самооцінювання, самоефективність, ефективні стратегії навчання, позитивні інтерособистісні якості, впевненість у собі, альтруїстичні соціальні установки, самоактуалізація, високий рівень сумлінності.

Перфекціонізм – невід'ємна складова життєдіяльності сучасної людини, що відображає якість та швидкість її соціальної активності. Майже всі сучасні вчені-дослідники дотримуються думки про те, що перфекціонізм є суб'єктивним за своєю природою соціально зумовленим психологічним феноменом, який не існує поза культурним контекстом. Отже, для його повного розуміння необхідно аналізувати не тільки індивідуальний, сімейний досвід і особистісні характеристики людей, а й соціально-культурні умови, в яких вони живуть.

Бойко Д. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕНЬ У СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ

Останнім часом дослідженням мотивації діяльності, орієнтованої на досягнення (навчальні, професійні, спортивні тощо), надається все більше значення. І практикам, і теоретикам стає очевидна недостатність (а часом і неадекватність) використання традиційних тестів інтелекту для визначення майбутньої успішності у навчальній діяльності, визначення готовності до школи, відбору в спеціальні класи і при прийомі на роботу. Мотивація досягнення є надійним предиктором досягнень у школі та вузі, а також успішності в бізнесі і інших професіях.

Основним мотивом навчання старшокласників є підготовка до вступу в професійний навчальний заклад. Отже, головною метою для випускників школи стає отримання знань, що має забезпечити прийом в намічені навчальні заклади. Л. С. Виготський говорив, що вибір професії – це не тільки вибір тієї чи іншої професійної діяльності, а й вибір життєвої дороги, пошук свого місця в суспільстві. Він передбачає вміння аналізувати свої можливості, схильності, знання, здатність приймати рішення і діяти на основі свідомо прийнятого наміру, віднесеного до порівняно далекого майбутнього.

Мотиви навчання у старших школярів суттєво відрізняються від таких у підлітків у зв'язку з запланованою професійною діяльністю. Якщо підлітки обирають професію, відповідно до улюбленого предмета, то старшокласники починають особливо цікавитися тими предметами, які їм знадобляться для підготовки до обраної професії. Якщо перші дивляться в майбутнє з позицій сьогодення, то другі дивляться на сьогодення з позицій майбутнього (Л. І. Божович).

Мотиви, пов'язані з прагненням за допомогою гарних оцінок завоювати певне положення в класі, типові для підлітків, у старших класах відходять на другий план. Тут уже оцінка – це критерій знань, вона значною мірою втрачає свою спонукальну силу; замість неї роль побудника до навчання починає грати прагнення до знань.

На уроці старшокласника відрізняє активність мислення, спрямованість на вирішення розумових завдань, смак до логічного упорядкування та систематизації, до пошуку універсальних закономірностей, до самостійного знаходження способів узагальнено орієнтування в матеріалі, до теоретичних узагальнень. У цьому віці для школяра важливо не засвоєння окремих фактів, подробиць, деталей, а розуміння сутності і сенсу вироблених дій, його цікавить синтез частини і цілого, приватного і загального, конкретного дії і загальної схеми діяльності. Ті форми роботи на уроці, в яких ці тенденції знаходять задоволення, виявляються

для старшого школяра не тільки найбільш привабливими, але і самими продуктивними. Навпаки, ті форми, які обмежують його діяльність механічним повторенням і завчанням, зустрічають його активне внутрішній опір і в підсумку виявляються малопродуктивними.

Таким чином, проблема мотивації досягнення старшокласників потребує докладного вивчення та цілеспрямованої роботи психолога.

Борисенко В. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

ЕМОЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ

Проблема емоційного розвитку особистості одна із найважливіших в психології, бо змінюються часи і люди, форми і методи освіти, але завжди стоїть завдання входження людини у суспільство, зокрема, через власну професійну діяльність. Соціально-політичні та економічні зміни, які здійснюються у суспільстві на рівні глобальних процесів більш рельєфні і доступні спогляданню, ніж процеси, які відбуваються у свідомості, внутрішньому стані індивіда. Суспільні трансформації значною мірою визначаються, з одного боку, тим, наскільки особистість інтеріоризує нові умови середовища, а з іншого – наскільки вона глибоко і адекватно оцінює себе в цих умовах і як це впливає на її самопочуття та життєву активність. Під впливом, у даному випадку, розуміється процес і результат зміни особистістю поведінки, установок, намірів, оцінок, уявлень та інших психічних станів і процесів при взаємодії з іншими людьми у різних життєвих ситуаціях та професійній підготовці [5, с. 57].

Психологічний вплив оточуючого середовища багато в чому обумовлює характер спілкування, процеси адаптації, засоби і методи життєвизначеності особистості, спричинені особливостями емоційного сприймання цього впливу та здатністю особистістю адекватно реагувати на нього завдяки умінню контролювати та регулювати власні емоції. З огляду на це проблема емоційної компетентності людини була актуальною на протязі всієї історії розвитку людського суспільства. Однією з основ емоційної компетентності є емоційний інтелект, який, визначається як здатність розуміти стосунки особистості, репрезентовані в емоціях, і керувати емоційною сферою на основі інтелектуального аналізу та синтезу [2, с. 282; 5, с. 58].

Розумність дій людини в конкретній ситуації залежить не тільки від її особистісних характеристик, але й від того, як людина сприймає цю ситуацію, від її емоційного стану при цьому та активності і продуктивності роботи інтелекту, заначає О. Бодальов [3, с. 128]; наскільки в неї розвинені емоційно-вольові здатності: емоційно-позитивне сприйняття стосунків з іншими; свідоме оцінювання реальної життєвої ситуації і здатність відповідно діяти; долати хвилювання; протидіяти життєвим ускладненням тощо [4]; наскільки в неї сформована в цілому емоційна компетентність. Якщо людина наділена здатністю мобілізувати розум, почуття, волю в конкретній ситуації, то вона розсудливо себе веде у будь-якій емоційноскладній ситуації, тобто емоційно розумно діє у кожному конкретному випадку. У зв'язку з цим останнім часом зростає зацікавленість науковців проблемою розвитку емоційної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій. Емоційна компетентність це своєрідна орієнтація у власній емоційності, яка дозволяє розумно взаємодіяти з навколишнім світом.

В сучасних психологічних дослідженнях підкреслюється значущість для професійної діяльності людини розвиток емоційної компетенності; стверджується, що поряд із загальною орієнтацією у світовому просторі необхідна і емоційна орієнтація, яка полягає у здатності безпосередньо розпізнавати емоційні стани інших і будувати свої емоційні стосунки з ними [1, с. 17].

Можна стверджувати, що, на сьогодні, існує чітка залежність успішності функціонування особистості від точності його орієнтації, в тому числі і емоційної, яка особливо важлива в період складного і багатогранного функціонування сучасного суспільства як динамічного соціального організму зі все зростаючими у ньому системними змінами, що обумовлює гостру потребу розвитку потенціалу емоційної компетеності людини задля її ефективної соціальної адаптації та успішної професійної самореалізації.

Література

1. Андреева И. Н. Взаимосвязь эмоционального интеллекта и тезауруса эмоциональных переживаний в юношеском возрасте / И. Н. Андреева// Психология и современное общество: взаимодействие как путь взаиморазвития : матер. Междунар. науч.-практ. конф.(28–29 апреля 2006 г., г. Санкт-Петербург). – СПб., 2006. – Ч. 1. – С. 17–21.

2. Андреева И. Н. Гендерные различия в структуре эмоционального интеллекта у студентов / И. Н. Андреева// Женщина. Образование. Демократия : материалы VIIМеждунар. науч.-практ. конф. (10–11 декабря 2004 г., г. Минск). – Минск, 2004. – С. 282–285.

3. Бодалев А. А. О человеке в экстримальной ситуации (эмоциональная и интеллектуальная составляющие отношения в выборе поведения / А. А. Бодалев// Мир психологии. – 2002. – № 4. – С. 127–134.

4. Зарицька В. В. Вікові передумови розвитку емоційного інтелекту особистості (дошкільний і шкільний періоди) / В. В. Зарицька // Вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Психологія. – Х. : ХНПУ, 2011. – Вип. 38. – С. 35–53.

5. Зарицька В. В. Емоційний інтелект: актуальність проблеми / В. В. Зарицька // Вісник ХНПУ ім. Сковороди. Психологія. – Х. : ХНПУ, 2008. – Вип. 24. – С. 56–65.

Браницька О. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцентГришина Т. А.

ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТА ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ НА ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Сучасний світ характеризується стрімким прогресом у сфері поширення та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Динамічне використання нових засобів телекомунікації, зокрема Інтернету як потужного глобального інформаційного ресурсу, приваблює широкі верстви населення незалежно від віку,

освіти та соціального статусу. Водночас неконтрольоване використання інтернет-мережі перетворилося на загрозу гармонійному розвитку особистості, її психічному здоров'ю. Тому проблема інтернет-залежності все більше привертає увагу представників державної влади та вчених у різних країнах світу і спонукає до її глибшого дослідження та пошуку шляхів подолання

Частіше всього, під комп'ютерною залежністю розуміють пристрасть до роботи з комп'ютером: комп'ютерні ігри, патологічне тяжіння до опосередкованих Інтернетом азартних ігор, спілкування в чатах, телеконференціях, що приводить до заміни спілкування з сім'єю, друзями і занурює індивіда у віртуальне середовище, яке починає сприйматися як реальність.

Комп'ютерна залежність як вид девіантної поведінки не лякає індивіда, а, часом, і оточуючих, по тій причині, що вона імітує найбільш бажані потреби – свободу дій, хоч і у віртуальному середовищі, відсутність контролю з боку держави, суспільства, соціальної групи, сім'ї, друзів, можливість спілкуватися з подібними до себе у будь-якій точці земної кулі, оскільки Інтернет не має меж. Проблема інтернет-залежності в Україні досліджується фахівцями відповідних галузевих установ – таких, як ДУ "Інститут неврології, психіатрії та наркології Національної академії медичних наук України", Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України (В. Посохова), а також ученими Одеського (Е. Мельник) та Дніпропетровського (Л. Юр'єва, Т. Больбот) медичних університетів.

Загалом проблема комп'ютерної залежності представлена значним науковим доробком як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Проте багато важливих аспектів даного питання залишаються недостатньо з'ясованими.

Так, проблема соціально-психологічних особливостей комп'ютерної залежної поведінки в юнацькому віці досліджена недостатньо повно. Потреба у спеціально організованому дослідженні визначається також постійним збільшенням користувачів комп'ютеру серед дітей, підлітків, молоді, неконтрольованим часом користування ним як у домашніх умовах, так і в комп'ютерних клубах, а також особливим репертуаром ігор, встановленими фактами жорстокої поведінки підлітків та юнаків після комп'ютерних ігор, сюжети яких побудовані на основі силового протистояння і різних переслідувань, битв, втечі від "ворогів" або їх знищення.

Отже, соціальна значущість, недостатня розробленість проблеми в теоретико-методологічному аспекті, її актуальність для практики виховання та розвитку особистості в юнацькому віці зумовили вибір теми наукового дослідження.

Складність розгляду проблеми комп'ютерної та Інтернет-залежності юнаків сполучається із категоричним запереченням з їх боку факту наявності самої проблеми і відмова від будь-яких терапевтичних заходів.

В ході розкриття особливостей впливу соціально-психологічних факторів на особистість, вказано сутність формування залежної поведінки особистості внаслідок неправильного впливу сім'ї, освіти, засобів масової інформації, релігії, суспільства. Також причинами формування комп'ютерної та Інтернет залежності юнаків є: недостатнє насичення спілкуванням у реальних контактах і можливість реалізації якостей особистості, програвання ролей, переживання емоцій, по тим або іншим причинам фрустрованих у реальному житті.

Найчастіше комп'ютерна залежність трактується як пристрасть до роботи з комп'ютером: комп'ютерні ігри, патологічне тяжіння до опосередкованих Інтернетом азартних ігор, спілкування в чатах, телеконференціях, що приводить до заміни спілкування з сім'єю, друзями і занурює індивіда у віртуальне середовище, яке починає сприйматися як реальність. При цьому Інтернет-залежність є різновидом технологічних залежностей, що формується на базі різних форм використання Інтернету відповідно до динаміки, властивої адиктивному процесу, за рахунок зсуву цілей адиктивно-схильної особистості у віртуальну реальність для заповнення відсутніх сфер життя шляхом конструювання у віртуальній реальності нової особистості й заміщення реальної життєдіяльності віртуальної.

До структури критеріїв комп'ютерної залежності юнаків входить: інформаційно-ціннісний критерій (знання про можливості використання комп'ютера, про наслідки впливу комп'ютера на здоров'я, про види ігор та їх призначення); емоційно-мотиваційний критерій (самооцінка психічного стану, міра ізольованості, міра потреби у пошуках "гострих" відчуттів); операційно-практичний критерій (час, проведений за комп'ютерними іграми, пріоритети у виборі видів ігор, способи організації вільного часу). Основними критеріями Інтернет-залежності є: складність контролю часу, проведеного в Інтернеті; лабільність настрою при його використанні; включення в різні види діяльності в мережі Інтернет і зневага діяльністю поза мережею.

Таким чином, під час аналізу особливостей схильності юнаків до Інтернет-залежної поведінки було встановлено небезпеку захоплення дітьми різними он-лайн іграми, віртуальним спілкуванням з незнайомими людьми, що може призвести до втрати реальності часу і простору, втрати орієнтації у випадку життя і смертності тощо.

Ващук М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У ВНЗ

У сучасному суспільстві проблема адаптації виступає однією з ключових проблем психологічної науки. Високі темпи життя, постійні інформаційні перевантаження і дефіцит часу все більше впливають напсихіку особистості і стають причинами різних відхилень в нормальній діяльності окремих чи багатьох функціональних систем організму. Різнобічна і тривала дія несприятливих соціальних, психологічних, економічних чинників зумовлює великунервово-психічну напругу, яка здатна викликати різноманітні негативні прояви в поведінці і призводити до нервово-психічних розладів.

Процес адаптації першокурсників у студентському колективі та соціально-психологічна структура труднощів періоду адаптації також займають важливе місце при дослідженні феномену інформаційного стресу. Лише за останні роки проблема адаптації учнівської молоді до нового колективу стала предметом спеціальних досліджень.

Вступаючи до вищого освітнього закладу, студенти стикаються з рядом проблем, що пов'язані з недостатньою психологічною готовністю до навчання у вищому освітньому закладі, з руйнуванням роками вироблених установок, навичок, звичок, ціннісних орієнтацій вихованців середньої школи і виробничих колективів, утрати роками закріплених взаємин з колективом та формуванням нових навичок, а також з невмінням здійснювати психологічну саморегуляцію власної діяльності та поведінки. Зі вступом до вищого навчального закладу юнаки і дівчата потрапляють у нові, незвичні для них умови, що неминуче спричиняє ламання динамічного стереотипу і пов'язаних з ним емоційних переживань.

Нерідко соціально-психологічна дезадаптація породжує втрату сформованих позитивних установок і відносин студента-першокурсника. Важким наслідком дезадаптації є стан напруженості і фрустрації, зниження активності студентів у навчанні, втрата інтересу до громадської роботи, погіршення поведінки, невдачі на першій сесії, а в ряді випадків – втрата віри у своїмо жливості, розчарування у життєвих планах. Усе це призводить до психічного перевантаження, яке власне і знижує адаптативні можливості і, як наслідок, сприяє порушенню психічного здоров'я особистості.

Перший рікнавчання є дужеважливим тому, що в цей час у студента відбувається багато емоційно-особистісних і когнітивних змін – нерідко кількість цих змін перевищує ту, яка припадає на весь період навчання у вищому освітньому закладі. Вони обумовлені ситуацією нових і незвичних вимог для студента.

Таким чином, проблема адаптації першокурсників вимагає як спеціального теоретичного вивчення цього процесу, так і експериментальної перевірки системи навчально-виховних заходів, здатної прискорити входження студентів-першокурсників до колективу, звести до мінімуму наслідки дезадаптації.

Величко А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

СТРАХ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Актуальність заявленої проблематики обґрунтовується достатньо значною поширеністю різноманітних психоемоційних переживань та поведінкових проявів спортсменів перед змаганнями: від напруження до зціпеніння, від збудження до гальмування. Наслідки цих переживань та їх проявів можуть суттєво вплинути на ефективність та результати змагань. Поширеність та повторюваність такого роду реакцій підвищує необхідність їх наукового дослідження та вивчення з метою, з одного боку, оптимізації процесу підготовки спортсменів та досягнення ними високих результатів змагань, а з іншого – попередження ускладнень у психологічному житті людини.

У вітчизняній психології страх розглядався як емоція, почуття, переживання. Такої точки зору дотримувалися Л. С. Виготський, О. М. Леонтьєв, С. Л. Рубінштейн. Після того, як М. Д. Левітов виділив психічні стани в окрему категорію, страх почали досліджувати як емоційний стан (О. І. Захаров, М. І. Конюхов, М. Д. Левітов, О. А. Черникова).

Так, М. І. Конюхов визначає страх як психічний стан, пов'язаний із вираженим проявом астенічних почуттів в ситуаціях загрози біологічному і соціальному стану індивіда і направлений на джерело дійсної чи уявної небезпеки.

К. К. Платонов висунув гіпотезу, що на фізіологічному рівні біль поєднується з емоцією страху як первинним сигналом про можливу небезпеку для організму. Ця гіпотеза дозволила К. К. Платонову визначити страх як "найбільш біологічно зумовлену емоцію".

О. І. Захаров визначає страх як "афективне (емоційно загострене) відображення у свідомості конкретної загрози життю і благополуччю людини".

Як зазнає Ф. Б. Березін страх – це конкретизована тривога, і вона дає уявлення того, що загрозу можна усунути шляхом певних дій. Вчений сформулював "тривожний ряд", який складається із афективних феноменів, які закономірно змінюють один одного по мірі виникнення і наростання тривоги.

Феномен страху виникає разом із людиною як в індивідуальному, так і в загальнокультурному змісті. Страх пронизує всі сфери людського існування. Постійна боротьба зі страхом породжує у людини фантазії, допомагає їй справлятися з хвилюванням, що зберігається в індивідуальному досвіді й культурній традиції суспільства.

Такі культурні "кліше", визначені К. Г. Юнгом "архетипами". Архетипи передаються генетично і містяться в людському несвідомому. Архетип, незалежно від людської свідомості, впливає на психологічне життя особистості, нав'язує їй певні суспільні дії та настрій. "Зустріч" архетипу зі свідомістю, як правило, викликає панічний страх, стикаючи індивіда з давніми релігійно-культурними символами, за якими стоїть вже пережитий страх.

Підсумовуючи сказане, можна стверджувати, що в науковій літературі Страх як феномен емоційної сфери людини має складну різнопланову побудову, це обумовлює багаторівневу численність аспектів його вивчення. Страх заважає людині задовольняти свої основні життєві потреби. Страх руйнує в людині такі якості, як ініціатива, ентузіазм, честолюбство. Він підриває впевненість у собі і душить уяву. Страх небезпечний тим, що він живе у підсвідомості людини, де його нелегко виявити. Тільки ви самі можете виявити свої страхи і вигнати їх. Адже єдине, що для цього потрібно – це контролювати стан свого розуму. Стан розуму можна контролювати при великому запасі нервової сили. Але цю силу не можна купити, її потрібно створювати.

Верижнікова К. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Ковтун Р. А.

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ КЕРІВНИКІВ ЗІ ШКІЛЬНИМИ ПСИХОЛОГАМИ

Аналіз проблеми взаємодії керівників загальноосвітніх шкіл зі шкільною психологічною службою, на наш погляд, передбачає визначення психологічної сутності поняття "взаємодія". В основі взаємодії лежить процес безпосереднього або опосередкованого впливу суб'єктів (об'єктів) один на одного, що породжує їх взаємну обумовленість і зв'язок, забезпечує внесок кожного в спільний результат, тобто "обмін діями".

Управлінську взаємодію визначають як вид відносин учасників управлінського процесу, який ґрунтується на взаємообумовлених діях партнерів у процесі досягнення спільної мети. Сутність взаємодії управлінців зі шкільними психологами зумовлена наступними проблемами.

По-перше, подвійним підпорядкуванням психолога (директору школи – за формальними показниками виконання посадових обов'язків, а за змістом – керівникам центрів психологічної служби вищих (міського, районного, обласного та всеукраїнського) рівнів. Управлінська взаємодія реалізується в процесі управлінського спілкування, яке здійснюється в особливих умовах існування в одного партнерів по спілкуванню владних повноважень по відношенню до іншого партнера.

По-друге, управлінська взаємодія можлива за умови чіткого розподілу функцій керівництва та виконання завдань, звідси виникає проблема взаємодії керівника та шкільного психолога: "розмитість" посадових інструкцій шкільного психолога.

Керівники загальноосвітніх навчальних закладів розуміють необхідність участі психолога у шкільному процесі. Усе чіткіше виокремлюються конкретні задачі, вирішення яких очікують від шкільного психолога. У функції шкільного психолога входять: психологічне просвітництво, психологічна профілактика, психологічна діагностика, психологічна корекція, консультативна діяльність, складання психолого-педагогічної характеристики дитини.

По-третє, керівник загальноосвітнім навчального закладу часто недостатньо обізнаний щодо завдань психологічної служби в системі освіти (в силу чого управлінець вимагає дій, що не відповідають посадовим обов'язкам психолога, а не, скажімо, заступнику директора з виховної роботи водночас, не делегуючи їм відповідних владних повноважень, що може спричинити конфліктну ситуацію.

По-четверте, проблеми взаємодії керівника ЗНЗ та шкільного психолога зумовлені впливом особистих стосунків між ними, опосередкованістю взаємодії тоном міжособистісних стосунків. Тобто, ефективність управлінської взаємодії між управлінцем та психологом часто залежить від прийняття й урахування психологічних характеристик керівника та психолога (особистісних властивостей, соціального інтелекту, згуртованості, індивідуального стилю діяльності).

По-п'яте, існує суперечність між необхідністю нового типу управлінської взаємодії на партнерських засадах і існуючими стереотипами та механізмами такої взаємодії в межах авторитарно-бюрократичної системи, яка була поширена в освітній галузі в минулому. Йдеться про необхідність зсуву у традиційних рольових стереотипах (адміністратор) до принципово нових ролей (стратег, маркетолог), відходу від уникання відповідальності за розвиток шкільних психологів, педагогів до стимулювання їхньої відповідальності за власний розвиток, до активного пошуку управлінцями зворотного зв'язку від шкільного психолога, відкритого обговорення якості виконання завдань та компетентності персоналу тощо.

Отже, розв'язання цих проблем можливе за умови психологічної підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до взаємодії зі шкільною психологічною службою.

Галицька С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Турубарова А. В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ САМОКОНТРОЛЮ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Однією з важливих складових особистості будь-якого виду діяльності людини є самоконтроль, який є невід'ємною частиною емоційно-вольової сфери психіки людини і регулює спрямованість на попередження можливих або виявлення вже зроблених помилок. Отже, за допомогою самоконтролю людина щоразу повинна усвідомлювати правильність своїх дій, у тому числі в ігровій діяльності, навчанні та праці. Однією з істотних відмінностей у пізнавальній діяльності дошкільників є розходження в умінні здійснювати самоконтроль своїх дій.

Оскільки навчальна діяльність вимагає старанної уваги і витримки від дитини, своєчасне правильне формування регулятивних функцій дітей дошкільного віку допоможе уникнути труднощів у засвоєнні великої кількості нової інформації. Дослідження деталізованого процесу розвитку самоконтролю дітей старшого дошкільного віку на підготовчому етапі до вступу в навчальний заклад становить актуальність поставленої проблеми.

На думку А. О. Крилова, провідним видом діяльності дошкільника є гра, за допомогою якої утворюються передумови для навчання дітей навичкам контролю за власними діями і вчинками. У процесі гри дошкільнята починають вчитися, засвоюють початкові етичні норми, тобто ті вимоги, якими вони керуються. Змінити нерідко неадекватну позицію дитини в цьому віці можна, привчаючи його до міркування, тобто виховуючи в ньому потребу і вміння включати самоконтроль в розумову діяльність. Дорослим слід домагатися від дитини, щоб вона віддавала собі звіт у своїх діях, замислювалася над тим, що робить або тільки ще збирається робити. В цілому дитина виходить з періоду дошкільного дитинства в певній мірі самостійною, володіє активною мовою, їй доступні елементи логічного мислення і первинні форми довільної поведінки, підпорядкування правилам.

На відміну від саморегуляції, яка є більш великим поняттям і захоплює майже всі області процесів психіки індивіда, самоконтроль є вузьконаправленим елементом регулювання дій суб'єкта.

У 5–6 років дитина вже здатна підпорядковувати мотиви своєї поведінки, співвідносити цілі і результати, спонукати людей робити так, як вона задумала, діяти відповідно до суспільних моральних мотивів, у неї з'являється певна лінія поведінки. Засвоюються мотиви трудових доручень. Хоча в дошкільному віці найбільшою спонукальної силою володіють ігрові мотиви, дитина вже може відмовитися від цікавого заняття, щоб виконати непривабливу для неї справу за вимогою дорослого, з моральних мотивів. До кінця дошкільного віку в загальних рисах оформлюються основні елементи вольової дії: дитина здатна поставити мету, прийняти рішення, намітити план дії, виконати її, проявити певне зусилля у разі подолання перешкоди, оцінити результат своєї дії.

В спостережені за дошкільнятами в процесі творчих занять активний розвиток самоконтролю і ступінь їх готовності до шкільного навчання залежать від продуманості їх навчання, виховання в сім'ї в цей період та

володіння організаційними, лавіруючими якостями педагогами в умовах психолого-педагогічної діяльності. Оскільки для дітей в такому віці характерна ще одна особливість в наслідувані поведінці дорослих.

Таким чином, активний розвиток самоконтролю дітей старшого дошкільного віку, значною мірою, залежить від правильної організації психолого-педагогічної діяльності, а саме через психологічний тренінг в ігровій та творчій формі.

Глушкова В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Железнякова Ю. В.

ХУДОЖНЯ ТВОРЧІСТЬ ЯК ПРОЕКЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО СТАНУ МИТЦЯ

На всій діяльності людини лежить відбиток його особистості, і найбільшою мірою її особливості проявляються саме у творчості. Феномен виникнення художнього образу невід'ємний від естетико-психологічного феномену особистості митця та його креативної діяльності. Сутність художнього образу завжди обумовлена особистісними властивостями творчої індивідуальності й відтворює психоемоційні особливості та ціннісні пріоритети автора. Унікальність, неповторність, мистецьку й культурну значущість художнього образу як втілення певного естетичного ідеалу забезпечують суб'єкт-об'єктні зв'язки митця, дія його творчої уяви та фантазії, асоціативне мислення, підвалини неусвідомлюваного психічного тощо. Будь-який універсальний образ-архетип завжди має індивідуально-авторське переломлення та втілює сутнісні характеристики творчої особистості митця.

К. Юнг вважав, що кожен архетип пов'язаний з тенденцією висловлювати певного типу почуття і думки щодо відповідного об'єкта або ситуації. Він припускав, що архетипічні образи та ідеї часто відображаються в сновидіннях, а також нерідко зустрічаються в культурі у вигляді символів, які використовуються в живописі, літературі, релігії.

Художній образ відображає форми сприйняття дійсності митцем та її специфічно авторське переломлення. Унікальність творчої індивідуальності стає "будівельним матеріалом" образу. Якби художній образ спочатку був зрозумілим і прозорим, таким, що з легкістю міг бути вербалізований або цілком перекладений на мову логіки, наука могла б замінити собою мистецтво. Та якби художній образ був таким, охарактеризувати і пояснити який словами було б неможливо, то ні літературознавство, ні мистецтвознавство, ні художня критика взагалі не існували б. Водночас "якби психологія могла розкривати достеменні причинні зв'язки в художньому творі й у художній творчості, – відмічав К. Юнг, – то все мистецтвознавство цілковито втратило б незалежність і йому прийшлося б увійти в психологію на правах звичайного її розділу".

Художній образ постає в двох вимірах свого існування: з одного боку, це самостійна об'єктивна реальність, що існує вже незалежно від її автора та предмета, який надихнув його, з іншого – це витвір людського духу, вияв конкретного індивідуального "Я".

Проекцією можна назвати своєрідне ототожнення художника зі своїми творіннями. Автор переносить на свої твори, свої власні потреби, почуття, риси характеру. З. Фрейд пояснював творчість особистості через сублімацію, перемикання енергії лібідо на процес творчості, що викликає розрядку напруги у формі дозволеній соціумом,- одна з важливійших особливостей сублімації.

Таким чином ми можемо сказати, що через художню творчість митець передає публіці як своє специфічне бачення світу так і власні переживання на момент створення художнього образу.

Горбань М. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Гришина Т. А.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГА З ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

В умовах сучасної української дійсності інтерес до явища соціально-психологічного клімату колективу постійно зростає. Важливість даної проблеми диктується передусім збільшеними вимогами до рівня психологічного включення індивіда в його трудову діяльність і ускладненням психічної життєдіяльності людей, постійним зростанням їх особистих вимог. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату трудового колективу є однією з найважливіших умов боротьби за зростання продуктивності праці і якість продукції.

Таким чином, актуальність даного дослідження обумовлена новими суспільно-економічними відносинами, що склалися у всіх сферах життєдіяльності, у т. ч. і економічної; виниклої у зв'язку з новими економічними відносинами потребою в підвищенні продуктивності діяльності працівників шляхом використання сучасних методів психології; необхідністю вдосконалювання системи взаємин у трудових колективах підприємств зі складною організаційною структурою, що сприяє створенню позитивного психологічного клімату – умови підвищення продуктивності діяльності робітників.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що результати дослідження дозволяють сформулювати теоретичні висновки й практичні рекомендації для керівників і працівників психологічних служб підприємств і організацій із проблем підвищення продуктивності діяльності працівників.

Аналіз публікацій по обраній темі свідчить про те, що є велика кількість досліджень по психологічних аспектах діяльності працівників. Проблема розроблена, визначене коло досліджуваних проблем, існують сучасні методики, понятійний апарат. Є ряд досліджень по проблемі психологічного клімату.

Однак, рівень загальної управлінської культури такий, що зараз тільки в деяких організаціях та підприємствах використовується настільки діючий метод підвищення продуктивності діяльності працівників як дослідження соціально-психологічного клімату колективу.

Отже, виникає необхідність всебічного вивчення такого феномена, як соціально-психологічний клімат колективу організацій – найважливішого фактора, що впливає на продуктивність діяльності праці пра-

цівників, використовуючи сучасні психологічні методи дослідження й розробки рекомендацій з його оптимізації. На підставі вищесказаного темою роботи було обрано: “Соціально-психологічний клімат організації та діяльність психолога з його оптимізації “.

Соціально-психологічний клімат (від грецького слова klima (klimatos) – уклін) – сторона міжособистісних відносин, яка виявляється у виді сукупності психологічних умов, які сприяють або суперечать продуктивній суспільній діяльності і всебічному розвитку особистості в групі.

Структура соціально-психологічного клімату визначається системою відносин, що склалися в колективі між його членами та може характеризуватися елементами, що являють собою синтез суспільних та між особистісних відносин. Психологічний клімат багатогранне явище, яке має різноманітні вияви, або структурні елементи, що можуть бути класифіковані. Істотним елементом в загальній концепції соціально-психологічного клімату є характеристика його структури. Це припускає виокремлення основних компонентів на якійсь єдиній підставі, зокрема – категорії відношення. Тоді в структурі СПК стає очевидним наявність двох основних елементів – відношення людей до праці і їх відношення один до одного.

В результаті досліджень соціально-психологічного клімату в виробничих колективах встановлено прямий вплив на нього матеріально-технічних умов, організаційно-управлінські умови виробничих колективів в порівнянні з матеріально-технічними більш безпосередньо пов’язані з соціально-психологічним кліматом.

Було вивчено методи соціально-психологічного клімату в організації. До найбільш поширених методів вивчення соціально-психологічного клімату організацій відносяться інтерв’ю, анкетування, тестування та ін.. Також було розглянуто такі методики як: методика А. Ф. Фідера; експрес-метод по вивченню СПК в організації за О. С. Михалюк, А. Ю. Шалито; експрес-метод вимірювання соціально-психологічного клімату Н. А. Кашин, Є. А. Осипової; карта-схема оцінки емоційних складових СПК А. Н Лутошкіна; методика соціально-психологічної самооцінки колективу.

Встановлено, що соціально-психологічний клімат це якісна сторона міжособистісних відносин, що виявляються у вигляді сукупності психологічних умов, сприяючих або перешкоджаючих продуктивній спільній діяльності і всебічному розвитку особистості в групі. Одним з най важливіших показників, що колектив узгоджений та працьовитий є хороший соціально-психологічний клімат. Тобто такий стан в колективі, коли кожному його члену надаються оптимальні умови для реалізації його здібностей і схильностей.

Було проведено деякі методи з вивчення соціально-психологічного клімату в організації, а також проведено соціально-психологічний тренінг, який сприяє розкриттю людини, як індивідуальності, особистості. Таким чином, соціально-психологічний тренінг в купі з методами вивчення соціально-психологічного клімату може надати реальну допомогу в формуванні доброзичливого, ефективного, оптимального соціально-психологічного клімату в організації, що буде сприяти розвитку особистості в трудовій діяльності, що і було показано в даному дослідженні.

Аналіз результатів експериментального дослідження показав, що діяльність психолога з дослідження та оптимізації соціально-психологічного клімату сприяє поліпшенню та значному зросту показників працездатності в організації.

Дєгтяр О. А.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Актуальною проблемою на сьогоднішній час залишається психологічний стан людини в період навчання. Особливо він проявляється коли людина покидає рідні стіни своєї школи та переходить у більш доросле життя.

Перший рік навчання у вищому навчальному закладі вважається найпереломнішим. Саме у цей час необхідно надати психологічну допомогу у становленні професійного самовизначення молодої людини.

Маючи авторитарний характер, деякі особи пригнічують інших, чим ламають їх психіку. В даний момент необхідно залучати обидві сторони до спільної роботи у стилі духовного та культурного розвитку. Адже, як наслідок, недбальство з цієї сторони тягне за собою егоїзм, безвідповідальність, зниження критеріїв оцінки власних вчинків, агресивність…

У випадках росту корупції пропадає бажання збагатити свій внутрішній світ, чим росте неграмотність та неосвіченість майбутніх професіоналів.

В сучасних умовах ринок праці вимагає конкурентоспроможного фахівця, що має відповідати таким вимогам: ґрунтовні професійні знання і вміння, високий рівень самоорганізації, готовність ефективно працювати в команді, розвинуті комунікативні, організаторські і творчі здібності, впевненість у собі, культура мовлення (у т. ч. знання державної та іноземної мови), уміння користуватися сучасними інформаційними технологіями.

У зв’язку з цим, завданням ВНЗ є забезпечення умов для реалізації соціальних прав і свобод кожного студента, надання йому відносної культурно-інформаційної свободи та незалежності з врахуванням напряму професійної підготовки, забезпечення умов для здобуття якісної освіти, формування громадянських якостей особистості XXI століття – людини з національною самосвідомістю і духом взаєморозуміння між народами, з чіткою власною соціальною позицією і толерантністю щодо поглядів інших, соціально активною і відповідальною за свій вибір [1].

Література

1. Материалы сайта Публикации для учащихся [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.psyh.kiev.ua/Юрченко В. І. Актуальні психологічні проблеми вищої школи в Україні.

2. Актуальные проблемы психологии в образовании: материалы межрегиональной научно-практической конференции с международным участием 1–3 апреля 2013 года / отв. ред. И. А. Синкевич. – Мурманск: МГГУ, 2014. – Т. 2. – 236 с.

Довбня Б. Є.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Гришина Т. А.

ІІНДИВІДУАЛЬНО-ОСОБИСТІСНІ ФАКТОРИ ТА ПРОЯВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ В ПЕРІОД НАВЧАННЯ У ВУЗІ

У наш час центральними проблемами психології особистості стають питання формування творчої, професійно і соціально відповідальної особистості, готової до поставлення й розв'язання різноманітних суспільних і професійних задач. Проблема обумовлена як необхідністю перебудови системи підготовки фахівців у сучасних умовах, так і практичними завданнями досягнення якісно нового рівня професійної підготовки випускника вузу. Така необхідність пов'язана із соціально-економічними змінами, що відбуваються у нашому суспільстві, з підвищенням вимог до фахівців, до їхньої активності і відповідальності стосовно власного професійного й особистісного розвитку.

Виявлення й облік факторів розвитку особистості студента мають сприяти зростанню ефективності процесу становлення особистості на етапі професійної освіти, а це забезпечує підвищення конкурентоспроможності молодих фахівців, допомагає їм інтегруватися у різні професійні, соціальні й етнічні співтовариства з перших днів самостійної роботи, гарантує успішність подальшого особистісного та професійного зростання.

Дослідження проблеми психологічної підтримки студентів у період їхньої адаптації до умов навчання у вузі вимагає рішення наступних задач: по-перше, установлення сутності процесу адаптації як біологічного, соціального і психологічного феномена; по-друге, аналізу загальних закономірностей адаптації студентів у період входження в освітній простір вузу і вивчення специфіки протікання адаптаційних процесів студентів, обумовленої конкретним "часом-простором" та вимогами вузу.

Ґрунтуючись на підходах Л. Божович, О. В. Петровського, В. О. Петровського, О. Балла, в яких адаптація розглядається як безупинний процес, а у вузі як етап особистісного розвитку, в адаптації особистості студента виділяємо три рівні:

– психофізіологічний – з урахуванням стану студентів і особливостей темпераменту;

– особистісний – з урахуванням особливостей тривожності, локусу контролю, ціннісних орієнтацій та спрямованості особистості;

– соціально-психологічний – з урахуванням особливостей спілкування студентів, рівня їх конфліктності в студентській групі та стратегій поводження в конфлікті.

Як суб'єктивні та об'єктивні критерії адаптації виступають відповідно ставлення до навчання та рівень успішності студентів.

Отримані результати свідчать про наявність розвитку особистості студентів за критеріями вікової періодизації розвитку. Як прояв особистісного новоутворення виступає зміна цінностей студентів, їх ієрархії та виразності домінування видів спрямованості за період навчання в процесі адаптації. В соціальній ситуації розвитку відбуваються зміни в міжособистісній взаємодії – перехід від стратегії суперництва до стратегії компромісу як прояв поведінки в конфлікті і відмічається тенденція зниження рівня конфліктності. Що стосується провідної діяльності, то вона характеризується переходом від класичної форми навчання до професійної спеціалізації, що пов'язане і з зміною форм адаптації і виявляється в падінні навчальної успішності і ставлення до навчання.

Отже, комплексне зіставлення особистісних факторів та проявів адаптації за виділеними стадіями адаптації свідчить про схожість їх у наявності низького рівня комфортності, домінуванні шкал екстернальності-інтернальності зі зміною виразності окремих показників, рівня конфліктності вищого за середній та про відмінність у ціннісних орієнтаціях, в домінуванні видів спрямованості, в стратегіях поведінки в конфлікті та у ставленні до навчання.

Таким чином, поліпшення емоційного тонусу, комфортності, психічної активності студентів, зростання їхньої інтернальності як прояву особистісного зростання, зміна ієрархії видів спрямованості і ціннісних орієнтацій студентів, зростання їх вираженості та зміна стратегії поводження в конфлікті і профілю вираженості рівнів конфліктності студентів як прояви їх адаптації від першого до четвертого курсу в зіставленні з виділеною специфікою адаптації на останньому є одночасно і проявами особистісного зростання студента, що може розглядатись як етап розвитку особистості майбутнього професіонала.

Дороженко А. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Турубарова А. В.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ У ВИВЧЕННІ ПСИХОЛОГІЇ РОДИННИХ СТОСУНКІВ

Сім'я – це мала соціальна група, заснована на шлюбі та кровній спорідненості. Члени сім'ї об'єднані емоційними зв'язками, спільністю побуту, моральною відповідальністю, взаємодопомогою. Психологія сім'ї вивчає закономірності виникнення, становлення й руйнування родини як специфічної малої соціальної групи, умови та механізми її функціонування. До теперішнього часу можна виділити наступні направлення у вивченні психології родинних стосунків: еволюціонізм, функціоналізм, біологізм, емпіризм і сцієнтизм.

Еволюційний підхід. Згідно з еволюціонізмом родинні стосунки розвиваються в прогресивному напрямі: від нижчих форм до вищих, при цьому підкреслюється їх соціальна обумовленість, історична зумовленість і репрезентованість в родинній життєдіяльності і системі спорідненості.

Функціональний підхід. Згідно з функціональним підходом родинні стосунки є похідними від способу життя сім'ї і родинного устрою, обумовлені соціокультурними функціями сім'ї і будуються на системі соціокультурних ролей, пов'язаних з шлюбами, спорідненістю і батьківством. Родоначальник структурно-функціонального напряму вивчення сім'ї Є. Дюркгейм. Функціоналізм визнає шлюбні стосунки лише при появі вагітності і народженні дітей. Виділяється вплив добровільності шлюбу (замість шлюбу по договору батьків) на його нестабільність, а зменшення кількості сучасної сім'ї на родинну солідарність (З. Дюркгейм).

Етологічний підхід. Згідно етологічному підходу історичний період застав людство з чотирма системами шлюбних стосунків груповим шлюбом, полігінією (один чоловік і декілька жінок), поліандрією (одна жінка і декілька чоловіків) і моногамією (один чоловік і одна жінка); остання в двох формах – довічна і допускається розлучення. Етологи констатують природний характер всіх перерахованих форм подружніх стосунків і їх мінливість. З біологічної точки зору різноманіття подружніх стосунків – це дивний факт, оскільки шлюбна система – видова ознака і є константою. В самий розпал біологічної еволюції людина вийшла з-під дії природного відбору тому, що головною умовою успіху стала не генетично передана інформація, а не генетично переданні знання, необхідність в соціалізації.

Емпіричний підхід. Згідно з емпіризмом сім'я розглядається як мала соціальна група, що має свою історію виникнення, функціонування і розпаду. Родинні відношення будуються на емоційній близькості членів сім'ї, на їх потребах і потягах. Родоначальником емпіричного підходу вважають Ф. ЛеПле, виявившого спонтанну стійкість сім'ї при зміні поколінь завдяки схильності до солідарності і згуртованості.

Сцієнтистський підхід. Родинні стосунки розглядаються в ньому у взаємозв'язку особи і суспільства. До творців і прибічників цього підходу відносять В. Джемса, Ч. Кулі, В. Томаса, Ф. Знанецкого, Ж. Піаже, З. Фрейда і інших.

Міжособові стосунки, Я і Інший, значимий характер близьких стосунків, сім'я як "єдність взаємодіючих осіб" – ось ключові моменти теорій сцієнтистської соціально-психологічної спрямованості.

Сім'я сприяє збереженню психічного здоров'я суспільства завдяки виконанню психогігієнічної функції, яка полягає в забезпеченні почуття стабільності, безпеки, емоційної рівноваги, а також умов для розвитку особистості своїх членів.

Таким чином, кожна сім'я створює власну мікро-культуру на основі загальносімейних цінностей, традицій, звичаїв, норм і правил поведінки. Шлюбна пара, розбудовуючи власний стиль життя, спирається при цьому на установлені в конкретному суспільстві норми, а також ті, що запозичені з батьківських сімей і збагачені досвідом свого самостійного життя.

Дудка О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Турубарова А. В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МЕНЕДЖЕРІВ-НОВАЧКІВ

Актуальність темиобумовленатим, що сучасні умови життя, проведення в країні реформ потребують відповідного кадрового супроводу в будь-якій діяльності. Це змушує фахівців звертатися до проблеми здібностей та професійно-важливих якостей особистості. Чималу роль у виборі професії відіграють здібності і інші особливості особистості.

Проблема ефективного персоналу є надзвичайно важливою для організацій, які зустрічають труднощі у здійсненні принципово нових стратегій свого розвитку. У сучасних умовах жорсткої конкурентної боротьби і швидко мінливої ситуації, в компаніях повинні працювати люди, здатні опиратися на свої соціально-психологічні якості таким чином, щоб встигати за змінами, що відбуваються в їх оточенні. Прискорення процесів в економіці, поява нових потреб і зміна пріоритетів і запитів споживачів, зростання конкуренції за ресурси, поява нових несподіваних можливостей для бізнесу, що відкриваються досягненнями науки і техніки, розвиток інформаційних мереж, що роблять можливим швидке поширення та отримання інформації, широка доступність новітніх технологій, зміна ролі людських ресурсів, а також ряд інших причин призвели до різкого зростання значення якостей співробітників будь-якого рівня, особливо занятих в продажах.

Тому, необхідно визначити рівень сформованості комунікативних здібностей менеджерів-новачків, особливості розвитку здібностей у процесі діяльності та їх зв'язок з інтелектуальними здібностями для подальшого аналізу професійно важливих якостей, для спеціаліста у системі "людина – людина", у нашому випадку – менеджера з продажу.

Категорія здібностей відноситься до основних категорій психології. В даний час, завдяки працям Б. Г. Анохіна, Т. А. Голубової, Н. А. Леонтьєва, К. К. Платонова, С. Л. Рубінштейна, В. Д. Шадрикова, В. Н. Дружиніна та ін., проблему здібностей можна віднести до числа найбільш докладно досліджених в психології. Але, з іншого боку, проблема здібностей також є однією з найбільш суперечливих.

Діагностика комунікативних здібностей, як правило, здійснюється як за ступенем інтенсивності, активності, тривалості здійснення контакту, широті кола спілкування, успішності вирішення комунікативних завдань, так і за динамічними характеристиками – легкості і швидкості формування комунікативних навичок і умінь, за співвідношенням вербальних і невербальних компонентів (вираз обличчя, пози і жести, інтонація і тембр голосу, міжособистісний простір та ін.), за емоційною виразністю. Різноманітність використовуваних засобів, індивідуальна своєрідність комунікативної поведінки особистості, стиль спілкування в значній мірі визначаються взаємозв'язком соціально-психологічних, психологічних і психофізіологічних факторів. Стійкість в комунікаційних властивостях вибірковість форм реагування, темпоральні характеристики забезпечуються переважно за рахунок природних факторів: темпераменту і властивостей нервової системи, співвідношення I і II сигнальних систем, а також характеристики міжпівкульної взаємодії (В. С. Мерлін, Е. А. Голубєва, М. К. Кабарди, А. І. Крупнов, Н. А. Амінов, Е. С. Михайлова та ін.). Отже, високорозвинені, стійкі комунікативні здібності можна вважати комунікативними властивостями особистості.

Таким чином, особливостями розвитку комунікативних здібностей менеджерів-новачків є вдосконалення таких умінь комунікації, як: вміння впевнено вступати в комунікацію в професійних ситуаціях; ясно передавати свої думки партнеру по спілкуванню, точно описувати свої дії; ефективно вирішувати конфліктні ситуації; мотивувати себе прагнути до професійного розвитку.

Железнякова Ю. В.
Класичний приватний університет

НЕОБХІДНІСТЬ КОРЕКЦІЇ ПОЧУТТЯ САМОТНОСТІ

У зв'язку з помітним зростанням за останні десятиліття кількості дітей з адиктивною поведінкою стає актуальним комплексне вивчення суб'єктивного почуття самотності як фактора адиктивного поводження. Незважаючи на те, що існує достатня кількість досліджень психічного розвитку підлітків – прояви підліткового стану самотності та його корекції, вивчені не достатньо. У численних дослідженнях з проблеми самотності цей стан розглядається як ресурс розвитку особистості, а також як детермінанта деформування особистості, яка ускладнює входження підлітка в широкий контекст соціальних відносин і його успішну інтеграцію в соціум (О. Б. Долгінова, В. С. Кон, А. Р. Наумова, Н. Перешина).

У психології і педагогіці феномен почуття самотності в основному розглядається як стан ізоляції, психічного відчуження. При наявності достатньої кількості робіт, присвячених проблемі самотності (Р. Торо, С. К'єркегор, М. Гайдеггер, Е. Фромму, К. Роджерсу, Л. Пепло, Р. Вейс, Р. Зилбург, В. Бе6стужева-Ладу, О. Кузнєцов, В. Лебедєв, Ю. Швалб, С. Корчагіна), приділялася недостатня увага проблемі почуття самотності раннього підліткового віку. Недостатньо вивченим залишається вплив почуття самотності на формування адиктивної поведінки. Психологічні дослідження адиктивної поведінки беруть початок в психоаналізі, біхевіоризмі, гуманістичної психології та інших напрямках. У вітчизняній психологічній науці також приділяється увага проблемі адиктивності, особливо у зв'язку з підлітковими групами ризику (О. Александров, С. Беличева, Л. Божович, О. Глоточкин, А. Хоголева, Я. Коломинский, А. Личко, В. Новиков, А. Макаренко, В. Мініяров, Ю. Клейберг, М. Ковальчук, М. Кондратьев, В. Пірожков, А. Реан, В. Шевчук та ін). Цими та іншими дослідниками вивчалися психологічні особливості адиктивної особистості. Але, як вказує В. П'ятницька, практично у всіх дослідженнях вивчаються люди з уже сформованими залежностями. Це саме по собі може поставити під сумнів істинність у вивченні причин виникнення адиктивної поведінки.

Корекція поведінки особистості є напрямом психолого-педагогічного впливу. Мета корекції поведінки особистості, яка переживає себе як самотню, полягає в ослабленні або усуненні тих форм поведінки, які перешкоджають адаптації. Програма психолого-педагогічної корекції почуття самотності повинна бути спрямована, головним чином, на руйнування певних установок, уявлень, цінностей, мотивів, стереотипів поведінки і формування нових з метою досягнення позитивної самореалізації особистості у суспільстві.

Таким чином, теоретичні та загально дидактичні данні вказують на те, що ефективність корекційної програми почуття самотності істотно залежить від часу здійснення впливу. Чим раніше виявлені відхилення і порушення в розвитку, чим раніше розпочата корекційна робота з суб'єктивним почуттям самотності, як чинником адиктивної поведінки, тим більша ймовірність успішного вирішення труднощів розвитку.

Залановська Л. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

КОМПОНЕНТИ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ

З точки зору психологів Г. Солдатової, Л. Шайгерової, міжетнічна толерантність, це – здатність людини налагоджувати позитивні взаємини з іншими та світом у цілому, формувати власний позитивний образ. Значущими особистісними складовими толерантності дослідниці вважають оптимальний рівень емпатійності, гнучкості, комунікабельності. В. Кукушин вважає доцільним розглядати міжетнічну толерантність, як сприйняття інших такими, якими вони є, поряд з готовністю взаємодіяти з ними; ґрунтується на повазі, доброзичливості, людинолюбстві та виявляється у вчинках, перебуває у тісному зв'язку з етнічною ідентичністю. Отже, розуміємо це, як знання і про свій власний етнос (культурну спадщину, звичаї, традиції, особливості менталітету), і про інші етноси та національності, так звані полікультурні знання.

Підгрунтям для виокремлення компонентів і рівнів прояву міжетнічної толерантності для нас слугували дослідження В. Бойченко, О. Гриви, О. Кихтюк, К. Романюк.

Спираючись на вищезазначені праці науковців нами були виділені наступні компоненти міжетнічної толерантності та рівні їх прояву: когнітивний, емоційний, особистісний, конативний та етнічно – орієнтований, які проявляються на гностичному, афективному, мотиваційно-ціннісному, поведінковому та ідентифікаційному рівнях.

Зміст когнітивного компоненту (гностичного рівня прояву) включає знання, усвідомлення і інтериорізацію ідей про цінність ненасильства, толерантної культури (орієнтацію на творення і позитивну взаємодію, самоконтроль, усвідомлення результату дій); знання про права людини і кордони толерантної культури (допустимість в межах моральності); про своєрідність іншої групи. Когнітивний блок пов'язаний з організацією процесу накопичення та систематизації знань про толерантну культуру як однієї з основних цінностей.

Зміст емоційного компоненту (афективного рівня прояву) полягає в здатності долати дратівливість, невитриманість, проявляти витримку, самовладання, самоконтроль і саморегуляцію, а при роботі над собою виражається в емпатії, любові, повазі. Терпіння як психологічний механізм дає можливість знизити поріг чутливості до несприятливих факторів.

Зміст особистісного компоненту (мотиваційно-ціннісного рівня прояву) полягає в тому, що емоційне осягнення об'єкту або інформації на рівні прийняття або неприйняття відбувається при впливі на емоції та почуття, а це сприяє усвідомленню ціннісних властивостей об'єкту, наданню індивідуального контексту. Цей блок пов'язаний із засвоєнням ненасильства як цінності з проголошенням смислів добра, віротерпимості, смирення і т. і.

Зміст конативного компоненту (поведінкового рівня прояву) полягає в тому, що толерантна культура як загальнолюдська цінність є регулятором діяльності та поведінки, і це не випадкове, епізодичне явище, а стійке утворення, яке проявляється у відносинах з оточуючими людьми, у особливостях комунікації і кому-

нікаційних настанов. Отже, конативний компонент – загальні та специфічні комунікативні уміння, які дозволяють успішно встановлювати контакт із співрозмовником, адекватно пізнавати його внутрішні стани, керувати ситуацією взаємодії з ним.

Етнічно – орієнтований компонент (ідентифікаційний рівень прояву) включений до структури як етнічна норма та являє собою толерантність, як цінність, що має приорітетне значення для особистості. До цього компоненту відноситься ступінь сформованості репертуару ідентичностей у сферах можливого прояву толерантності.

Іпатенков К. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Турубарова А. В.

СУЧАСНО-НАУКОВИЙ ПОГЛЯД НА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦІВНИКІВ МНС

МНС – Міністерство надзвичайних ситуацій. МНС України було головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, рятувальної справи та гасіння пожеж, державного нагляду у сфері техногенної, пожежної, промислової безпеки та гірничого нагляду, поводження з радіоактивними відходами, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, профілактики травматизму невиробничого характеру, а також гідрометеорологічної діяльності.

Психологічні відмінності між працівниками МНС можуть бути настільки значні, що деякі співробітники, незважаючи на достатнє здоров'я і активне прагнення оволодіти певною діяльністю, фактично не можуть досягти необхідного мінімуму професійної майстерності. Досвід показує, що пожежники-рятувальники, що не володіють достатніми здібностями до роботи в протипожежній службі, не тільки значно довше інших опановують цим видом діяльності, а й працюють гірше інших, найчастіше припускаються помилок, мають меншу надійністю в роботі.

При всьомурізноманіттіпрофесійноважливихякостейможнаназвати ряд з них, яківиступають як професійноважливі.

До таких якостейвідносяться: відповідальність, самоконтроль, професійнасамооцінка та ін. Водночас, дослідники відокремлюють декілька специфічно професійних якостей працівників МНС – емоційна стійкість, тривожність, ставлення до ризику і ін.

Особливийінтереспредставляютьтакіособливостіособистості працівника МНС, якіздатнірегулюватирівеньфункціонального стану при несенніслужби. Найбільш часто такою якістювиступаєемоційнастійкість, щодозволяєспівробітниковіпожежно-рятувальноїслужбизберігатинеобхіднуфізичну і психічнупрацездатність в надзвичайнихумовах.

Емоційнастійкістьдозволяєбільшефективносправлятисязістресом, впевнено і холоднокровно застосовуватизасвоєнінавички, прийматиадекватнірішення в обстановцідефіцитного часу. Стійкі до стресу особи характеризуються як активні, неімпульсівние, наполегливі в подоланнітруднощів. Протилежноцьогоемоційнонестійкі особи егоцентричні, песимістичні, дратівливі, сприймаютьнавколишнєсередовище як ворожу і маютьсхильністьакцентуватися на подразники, пов'язаних з небезпекою. Емоційнастійкістьможе бути обумовленамотивацією і рівнемдомагань на досягненнявисокихвипробувань, а такожможе бути знаком емоційногопереживання, йоготривалістю, глибиною.

Представник даної професії повинні знати правила надання першої медичної допомоги, володіти міцною психікою, високої стресостійкості – адже події розвиваються непередбачувано, та й не всіх людей вдається врятувати, іноді вони гинуть на очах, і це необхідно пережити.

Киричок М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Бочелюк В. Й.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТА-ПСИХОЛОГА

З самого народження людина проявляє наполегливу потребу в самовираженні через творчість. Вона вчиться творчо мислити, хоча здібність людини до такого мислення не є основоположною для виживання. Творче осмислення є одним із засобів активного пізнання навколишнього світу, і саме воно створює умови, які роблять можливим прогрес не лише всього людства в цілому, але і окремого узятого індивіда. Слід зазначити, що здібностями до творчого мислення володіє кожен з нас.

На мою думку, не усі студенти, які вирішили вступити до ВНЗ, й навчатися в галузі психологічного знання, мають спеціальні здібності, які вкрай необхідні майбутньому психологу.

Творче мислення передбачає нове бачення, нове рішення, новий підхід, відмова від стереотипів поведінки та сприйняття. Творче мислення – це вид мислення, який вміщує сукупність тих особливостей психіки, які забезпечують продуктивні перетворення в діяльності особистості.

Наявні теоретичні розробки й накопичені емпіричні результати досліджень творчості свідчать про істотне просування на шляху пізнання феномену творчого мислення особистості у психологічній науці. Однак, на сьогодні, недостатньо дослідженим залишається творче мислення майбутніх психологів у ВНЗ. Це пов'язано з тим, що дослідження творчого мислення – досить складна проблема, що передбачає вирішення найважливіших методологічних питань природи творчості, джерел розвитку творчого мислення, співвідношення в цьому процесі біологічного і соціального, об'єктивного і суб'єктивного, індивідуального і суспільного. Складність проблеми полягає в тому, що внутрішня суть явища недоступна безпосередньому дослідженню. Тому творче мислення залишається недостатньо дослідженим.

Актуальність вивчення проблеми творчого мислення студента-психолога пов'язано з тим, що однією з основних умов ефективної професійної діяльності є вільне, самостійне, різностороннє мислення особистості,

яка здатна до творення. На сучасному етапі розвитку вищої освіти відбувається переосмислення ролі цінності придбаних студентами_знань, оскільки сучасному суспільству необхідний творчий фахівець, здатний самостійно орієнтуватися у науковій інформації, який вміє творче мислити, виробляти і захищати свою точку зору.

Навчання у ВНЗ можна розглядати як своєрідний процес розвитку творчого мислення, формування активної, ініціативної особистості студента, що володіє науковими знаннями та глибоко аналізує й приймає обґрунтовані рішення при виконанні своїх професійних обов'язків. При професійній підготовці студентів необхідно враховувати той факт, що творче мислення є професійно важливою якістю особистості психолога.

У творчих людей нерідко дивовижним чином поєднуються зрілість мислення, глибокі знання, різноманітні здібності, вміння та навички і своєрідні риси у поглядах на навколишню дійсність, в поведінці і вчинках, що вкрай позитивно для майбутнього психолога.

Тому, на мою думку, потрібно виявити рівень заохочення та потенціал студента, який вирішив присвятити своє життя психології. Психологічна наука потребує спеціалістів котрі володіють показниками творчого мислення.

Експресивність, уміння переключатися з одного об'єкта на інший, адаптаційна гнучкість і оригінальність – основні показники, якими повинен бути обдарований студент-психолог.

Тому, відбір кандидатів на навчання по отриманню психологічних знань повинен орієнтуватися на людей, які володіють не просто звичайними творчими навичками, а спеціальними, що дозволить цим людям більш ретельно контролювати ситуацію та підвищувати продуктивність виконання покладених на них обов'язків.

Кирухіна-Іпатенкова Я. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

СУЧАСНО-НАУКОВИЙ ПОГЛЯД НА ІНСТИТУТ ШЛЮБУ

Шлюб – це добровільний, рівноправний союз між жінкою і чоловіком, спрямований на створення сім'ї. Шлюб – суспільно визнаний і санкціонований юридично, чи звичаєвим правом союз, який має на меті створення сім'ї, її легалізацію в суспільстві. Шлюб – це соціальна форма відносин між чоловіком і жінкою, яка історично змінюється. Через шлюб суспільство впорядковує і санкціонує їх статеве життя, встановлює подружні і батьківські права й обов'язки. Основою для формування сім'ї є шлюб як санкціонована суспільством форма стосунків між особами різної статі.

В українській мові шлюбний союз позначається словом "шлюб", що походить від давньослов'янського "сълюб", що означає "урочисту обіцянку" ("сълюбитись" – домовлятися).

Слід зауважити, що з психологічного погляду стабільність ще не означає успішність шлюбу і сім'ї. Тому в подальшому під стабільністю шлюбу і сім'ї розумітимемо такі їх особливості, що забезпечують задоволеність людини від перебування в цих соціальних інститутах, створюючи умови для особистого щастя, особистісного зростання кожного з їх членів. Розрізняють шлюби з любові, за стереотипом, з розрахунку, залежно від особливостей шлюбно-сімейної мотивації.

Сім'я є основою життя будь-якої людини, і має величезне значення і для фізичного та морального здоров'я людини. І немає необхідності доводити наскільки важлива для будь-якого суспільства сім'я, причому саме міцна сім'я. Не випадково всяке суспільство вживає всіх заходів для захисту сім'ї – основи суспільних відносин. Немає людини, яка б не мріяла про створення у власній родині гармонійних стосунків любові та поваги. Але якою мірою розуміються ці прості істини більшістю людей? Наскільки свідомо ставлять подружжя перед собою настільки важливу мету – формування гармонійних відносин? Від чого в першу чергу залежить формування таких відносин у родині?

Стійкість або нестабільність шлюбу розглядають через задоволення потреб подружжя. При цьому я вважаю, що стабільність шлюбу залежить не тільки від матеріальних потреб подружжя, але і від задоволення емоційно-психологічних потреб.

Іншими словами, кожен з подружжя повинен задовольнити свою потребу в позитивних емоційних почуттях. Отже, шлюб стабільний лише в тому випадку, коли подружнє спілкування несе в собі позитивний емоційний заряд, коли жоден із подружжя не відчуває почуття відчуження і психічного самотності. Для кожного чоловіка в спільному шлюбному житті повинен бути досягнутий якийсь мінімально необхідний рівень задоволення потреб, у противному випадку виникає дискомфорт, формуються і закріплюються негативні емоції і почуття.

Колдовська К. В.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
студентка

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ГІПЕРАКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ТА КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З НИМИ

Гіперактивні діти – це діти, які не можуть адекватно пристосуватися до реалій навколишнього життя і тому сприймаються своїм найближчим оточенням як об'єкт постійної турботи і джерело занепокоєння. І самі діти з підвищеною активністю, і їх оточення страждають від властивої їм метушливості; причиною неприємностей стає поведінка, що відхиляється від соціально прийнятих норм.

Однією зі специфічних рис є надмірна активність дитини, зайва рухливість, метушливість, неможливість тривалого зосередження уваги на чому-небудь.

Причина гіперактивності носить фізіологічний характер і криється у функціональному порушенні обмінних процесів мозку.

Психологами розроблено три основних **напрямки роботи** з гіперактивними дітьми:

– розвиток психічних функцій, які відстають у таких дітей – уваги, рухового контролю, контролю поведінки;

– відпрацювання конкретних навичок взаємодії з однолітками і дорослими;

– важливо, при можливості, вести роботу з гнівом.

Рекомендації вчителю по роботі з гіперактивними дітьми:

1. Обов'язково оцінювати хорошу поведінку та успіхи в навчанні, хвалити дитину, якщо він успішно впорався навіть з невеликим завданням.

2. Зменшити робоче навантаження, в порівнянні з іншими дітьми.

3. Ділити роботу на більш короткі, але більш часті періоди. Використовувати фізкультхвилинки.

4. У класі бажано мати мінімальну кількість відволікаючих предметів (картин, стендів).

5. Знизити вимоги до акуратності на початку роботи, щоб сформувати відчуття успіху. Створювати ситуацію успіху, в якій дитина мала б можливість проявити свої сильні сторони. Треба навчити його краще їх використати, щоб компенсувати порушені функції за рахунок здорових. Нехай він стане відмінним експертом по окремих областях знань.

6. Посадити дитини під час заняття, по можливості, поряд з дорослим. Оптимальне місце для гіперактивного дитини – в центрі класу, навпаки дошки, він завжди повинен перебувати перед очима вчителя. Йому повинна бути надана можливість швидко звертатися до вчителя за допомогою у випадках труднощів.

7. Використовувати фізичний контакт (погладжування, дотику) в якості заохочення і зняття напруги.

8. Направляти зайву енергію гіперактивних дітей в корисне русло: під час уроку просити їх допомогти – вимити дошку, роздати папір і т. д.

9. На певний відрізок часу давати лише одне завдання. Якщо має велике завдання, то його треба пропонувати у вигляді послідовних частин, і періодично контролювати хід роботи над кожною частиною, вносячи необхідні корективи.

10. Давати завдання відповідно з робочим темпом і здібностями учня. Важливо уникати пред'явлення завищених або занижених вимог.

11. Учіть висловлювати свої емоції.

12. Домовлятися з дитиною заздалегідь про тих чи інших діях.

13. Давати короткі і чіткі інструкції (не більше 10 слів).

14. Використовувати гнучку систему заохочень і покарання.

15. Заохочувати дитину відразу ж, не відкладаючи на майбутнє.

16. Надавати дитині можливість вибору, коли це необхідно.

17. Роботу з гіперактивним дитиною будувати індивідуально, при цьому основну увагу приділяти відвеликаємості і слабку організацію діяльності.

18. По можливості ігнорувати викликають вчинки дитини з синдромом дефіциту уваги.

19. Під час уроку обмежити до мінімуму відволікаючі чинники. Цьому може сприяти, зокрема, оптимальний вибір місця за партою для гіперактивного дитини – у центрі класу навпроти дошки.

20. Надавати дитині можливість швидко звертатися за допомогою до вчителя у випадках труднощі.

21. Навчальні заняття будувати за чітко розпланованого, стереотипному розпорядку.

22. Навчити гіперактивного дитину користуватися спеціальним щоденником або календарем.

23. Завдання, запропоновані на уроці, писати на дошці.

24. Вводити проблемне навчання, підвищувати мотивацію учнів, використовувати в процесі навчання елементи гри, змагання. Більше давати творчих, розвиваючих завдань і навпаки, уникати монотонної діяльності. Рекомендується часта зміна завдань з невеликим числом питань.

25. Спільно з психологами допомагати дитині адаптуватися в умовах школи і класному колективі – розвивати навички роботи в школі, навчати необхідним соціальним нормам і навичкам спілкування.

26. Дотик є сильним стимулятором для формування поведінки і розвитку навичок навчання. Доторкніться до плеча дитини, погладьте його по голові, візьміть за руку...

27. При розмові з дитиною опускатися на рівень його очей, дивитися йому в очі, взяти за руки.

28. Запам'ятати, гіперактивність – це не поведінкова проблема, не результат поганого виховання, а медичний і нейропсихологічний діагноз. Проблему гіперактивності неможливо вирішити вольовими зусиллями, авторитарними вказівками і переконаннями.

Існують спеціальні вправи для гіперактивних дітей молодшого та середнього шкільного віку, розвиваючі увагу, посидючість або ж, що знімають зайву енергію. Ці ігри та завдання слід використовувати на кожному уроці, а також залучати гіперактивних дітей до активної роботи.

Кузнецова О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

ПСИХОКОРЕКЦІЯ НЕАДЕКВАТНОЇ САМООЦІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З НЕПОВНИХ СІМЕЙ

Актуальність темиобумовленатим, що на формуванняособистої сферидітей старшогодошкільного вікувпливаєидентіфикація з батьками тасоціальний статус родини. Відсутність вродині одного из батьківможе привести к порушенню самоідентичності та самооцінки.

Самооцінка є однією з важливих умов, особистості, яка формує у індивіда потребу відповідати не тільки рівню оточуючих, але і рівню власних особистісних оцінок. Самооцінка виступає не просто як знання самого себе, не як сума окремих характеристик, а як певне ставлення до себе, передбачає усвідомлення особистості як деякого стійкого об'єкта.

Самооцінка дозволяє зберегти стійкість особистості незалежно від мінливих ситуацій, забезпечуючи можливість залишатися самим собою. В даний час все більш очевидний вплив самооцінки дошкільника на його поведінку.

Дошкільний вік не випадково обрано для проведення нашого дослідження. Даний вік – початковий період усвідомлення дитиною самого себе, мотивів і потреб в світі людських відносин. Тому важливо в цей період закласти основи для формування диференційованої адекватної самооцінки. Все це дозволить дитині правильно оцінити себе, реально розглядати свої сили до завдань і вимог соціального середовища, у відповідності з цим самостійно ставити перед собою цілі і задачі. Значна залежність самооцінки дитини від того, наскільки дружна і згуртована у неї сім'я. Діти з заниженою самооцінкою частіше виростають в неповних або неблагополучних сім'ях. В сім'ях із здоровим психологічним кліматом у ставленні між батьками та дітьми виростають діти з адекватною самооцінкою.

Іноді в розлученій сім'ї дитина стає предметом підвищеної опіки, і надмірна увага батьків може призвести до сформованості в неї егоїстичних звичок, заниженої самооцінки.

Дітям, які виховуються у неповних сім'ях, притаманний підвищений рівень тривожності, емоційне відчуження від родителя, який перебуває за межами сім'ї, нижчий рівень емоційного благополуччя у сім'ї, занижена особистісна самооцінка. Формування адекватної самооцінки, вміння бачити свої помилки і правильно оцінювати свої дії – основа формування самоконтролю і самооцінки. Це має величезне значення для подальшого розвитку особистості, свідомого засвоєння норм поведінки, слідування позитивним зразкам. Враховуючі те що дітям з неповних родин притаманний підвищений рівень тривожності, низька самооцінка, корекціїна робота може бути спрямована на зниження тривожності й підвищення самооцінки й упевненості в собі.

Максимик М. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Турубарова А. В.

РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ: ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ КОЛИШНЬОГО ПОДРУЖЖЯ

Знецінення інституту шлюбу та зниження ролі сім'ї спостерігається у світі протягом кількох останніх десятиліть. Особливо це помітно в країнах Європи, Північної Америки та Австралії – тобто, у найзаможніших, економічно розвинутих суспільствах. Однак, тенденція до розпаду шлюбів та проживання чоловіків і жінок у т. зв. цивільних (незареєстрованих) шлюбах стала вельми актуальною і для України.

На сьогоднішній день Україні вважається країною з одним з найвищих рівнів розпаду шлюбів. За різними даними, загальний коефіцієнт розірвання нових шлюбів сягає майже 60%. Так, за даними Держкомстату України, у 2012 р. в Україні було зареєстровано 278 000 шлюбів і понад 168 000 розлучень. За результатами 2013 р. Україна посіла третє місце в Європі за кількістю розірвань шлюбів. Суттєве значення має та обставина, що основна частка розпаду сімейних стосунків припадає на подружні пари віком від 24 до 35 років, тобто, на сім'ї репродуктивної категорії. Як наслідок, зменшується народжуваність і водночас збільшується кількість дітей, котрі виховуються в неповних сім'ях (як правило, з матір'ю).

При розірванні шлюбу, крім суто правових та економічних проблем, надзвичайно вагоме місце посідають психологічні проблеми. Тому назріла необхідність комплексного вивчення питання розірвання шлюбів, особливо у молодих сім'ях, та вироблення рекомендацій щодо припинення такої тенденції і зниження негативного впливу факту припинення сімейних стосунків на колишнє подружжя.

Хоча пов'язані з розпадом сімейних союзів проблеми вивчаються (досліджуються) цілим рядом вітчизняних правників та психологів, говорити про наявність наукових висновків, які можна було б покласти в основу роботи з колишнім подружжям, поки що не доводиться. А їм вкрай необхідні професійна психологічна допомога (навіть, якщо чоловік чи жінка цього й не усвідомлюють).

Проблематиці психологічної допомоги родині та колишньому подружжю приділяють свою увагу вітчизняні дослідники О. Боднарчук, В. Брутман, А. Варга, С. Єнікополов, Т. Зелінська, А. Канська, Т. Науменко, В. Постовий, Л. Гридковець, Н. Тавровецька, С. Харченко, А. Петрів, О. Галустова та інші.

Однак, не зважаючи на значний обсяг накопиченого теоретичного й емпіричного матеріалу, його недостатньо для широкого практичного використання. Тому існує нагальна потреба у проведенні масштабних досліджень психоемоційних станів подружжя після припинення шлюбу, вироблення методів і методики надання їм психологічної допомоги – з тим, щоб розлучені чоловіки та жінки могли продовжувати вести активне соціальне й трудове життя. Звісно, це актуально, у першу чергу, для осіб молодого й середнього віку.

Зрозуміло, що діапазон проблем, котрі виникають після розлучення, досить широкий – від фінансових до догляду за дітьми. У вирішенні проблем істотне місце займає вміння жити без своєї колишньої "половини" (чоловіка чи дружини) і долати самотність. Неминуча певна ломка соціальних відносин. Роль консультанта у цих обставинах може виявитися досить значною.

Таким чином, подальші дослідження психоемоційних станів чоловіків і жінок після розлучення та вироблення на їх основі методів, методик і рекомендацій суттєво сприятимуть подоланню демографічної кризи в Україні, продовженню активного соціального й трудового довголіття особистості.

Мінашкіна Є. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ФРУСТРАЦІЇ У ЖІНОК СЕРЕДНЬОГО ВІКУ ЯКІ ВТРАТИЛИ РОБОТУ

Однією з форм прояву психологічного стресу є фрустрація. Цей психічний стан переживання невдачі, обумовлений неможливістю задоволення людиною деяких своїх потреб, що виникають за наявності реальних або уявних непереборних перешкод до деякої мети. Незважаючи на велике число опублікованих

робіт, в цій темі ще багато неясного. Досі існують труднощі і різні погляди в розумінні самого терміну "фрустрація".

Одним з факторів розвитку фрустрації у особистості є складна економічна ситуація та безробіття. При вивченні такого явища як фрустрація, необхідно враховувати гендерні та вікові особливості реагування на стресові ситуації. Психічний стан переживання невдачі при втраті роботи проявляється тим сильніше, чим людина старша, оскільки перешкода здається людям старшого віку непереборною. Зрілість залишається найменш дослідженим періодом онтогенезу, а серед усього різноманіття психологічних підходів з проблеми криз особистості, саме криза середини життя залишається недостатньо вивченою.

Жінки гірше справляються з емоційними проблемами і виникаючими труднощами, сильніше переживають сімейні й особисті конфлікти. У соціально-фруструючій ситуації жінкам більш властива спрямованість реакції, що пов'язана із самозвинуваченням. Соціальна фрустрованіть, погіршує сприйняття себе жінкою, власних особистісних характеристик, таких як: ситуативна тривожність, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційний комфорт, самовідношення, самоінтерес, самовпевненість, саморозуміння. Під час кризи середини життя від рівня соціальної фрустрованості залежить, в першу чергу, самооцінка жінки.

Враховуючи особливості переживань безробітних жінок середнього віку, важливими є розробка та впровадження психодіагностики та психологічної допомоги в ситуації втрати роботи. Соціально-психологічна корекція фрустрації у безробітних жінок середнього віку передбачає комплекс заходів, спрямованих на усунення негативних аспектів у психології особистості безробітного, в його системі знань, умінь і навичок, що заважають його нормальній соціальній адаптації, коригування його уявлень про себе інших людей, актуальною соціальної ситуації.

В процесі реалізації спеціальної програми, з врахуванням особливостей сформованої групи, показників рівня фрустрованості та психоемоційного стану учасників, очікується отримати наступні результати:

– зниження рівня фрустрації та психоемоційної напруги;
– підвищення самооцінки;
– оволодіння основними поняттями щодо стресу та фрустрації;
– підвищення навичок вирішувати конфліктні ситуації;
– підвищення вміння розпізнавати емоції та контролювати їх;
– оволодіння основними техніками саморегуляції.

Спеціальна програма в першу чергу націлена на зниження рівня фрустрованості та покращення психоемоційного стану безробітніх жінок середнього віку, а також оволодіння учасниками основними методами саморегуляції.

Пацаль Н. К.
Класичний приватний університет
д. психол. н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ЛІДЕРСЬКОЇ ОБДАРОВАНОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Лідером називають члена групи, за яким визнається право прийняття відповідальних рішень, у значимих для групи ситуаціях. Лідер це авторитетна особистість, що реально грає центральну роль в організації спільної діяльності і регулюванні взаємин у групі.

Виділено наступні класифікації лідерів: за спрямованістю ("інструментальний лідер", "експресивний лідер"); по характеру діяльності ("ситуативний лідер", "універсальний лідер"); по специфіці участі в груповій взаємодії ("лідер що надихає", "лідер-виконавець").

У сучасній психологічній теорії найбільшу популярність як базова для розробки проблем освітньої практики здобуває "теорія особистісних рис лідера". Вона найбільш близька до ідеї розробки "лідерської обдарованості".

У структуру поняття "видатні здібності" входять такі характеристики, як "високий інтелект" і "креативність". Але відомо, що часто в реальних життєвих ситуація лідером стає не сама розумна і не сама творча людина.

Встановлено, що стиль діяльності лідера (авторитарний, демократичний, попустительський) визначається установками лідера і групи, їхньою взаємною підготовленістю до співробітництва, вимогами ситуації і мотивами.

Успіх діяльності лідера визначається його умінням інтегрувати різноманітні стилі згідно обставинам. Стиль діяльності лідера багато в чому визначає його статус в спільноті.

У статусі ми виділено кілька сторін: функціонально-рольова; професійна; морально-етична; самооцінна. Одні ж ті самі особливості підлітка по-різному впливають на внутрігруповий статус. Відсутність одного, двох або навіть декількох якостей не заважає дитині зайняти сприятливе або несприятливе положення в класі, тому що має значення не стільки число якостей, скільки значимість ті їх співвідношення.

Доведено, що підлітки з особистою спрямованістю частіше виявляються в незадовільному положенні в групі (колективі), чим підлітки з іншими видами спрямованості.

Результати практичного дослідження показали, що спостерігається неблагополуччя більшості підлітків в системі міжособистісних відносин, незадоволеність у спілкуванні та у визнанні однолітками.

За допомогою методів математичної статистики доведено тісний взаємозв'язок між показниками рівня розвитку комунікативних здібностей та показниками рівня організаторських здібностей. Чим вищий рівень комунікативних та організаторських здібностей, тим вищий соціометричний статус у групі. Група лідерів розподілилась між високим та середнім рівнями комунікативних та організаторських здібностей.

Переважна кількість випробуваних має нормальний рівень інтелекту, отже нормальний рівень здібностей до систематизованої інтелектуальної діяльності.

За допомогою методів математичної статистики на нашій вибірці ми побачили не виражений зв'язок між показниками рівня розвитку інтелекту та показниками рівня комунікативних здібностей.

Також виявлено зв'язок між показниками рівня розвитку інтелекту та показниками рівня організаторських здібностей, тобто на нашій вибірці ми можемо стверджувати, що чим вище показники інтелекту, тім вище показники рівня організаторських здібностей.

Доведено, що підліткам, яких мі відносимо до групи лідерів характерні таки типи відношень до оточуючих як: “домінування”, “впевненість”, “вимогливість”, “товариськість”, та “чуйність”.

Таким чином, лідерська обдарованість є інтегративною характеристикою, тобто проявом загальної обдарованості. Це комплексний показник, який складається з багатьох компонентів, які слід враховувати при дослідженні та розвитку лідерської обдарованості у підлітків.

Петрова К. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

ЗМІСТ І ТРАНСФОРМАЦІЯ МОТИВІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІВ

Проблема мотивації навчання лежить на стику навчання і усвідомлення особистістю значущості у суспільстві його професійної діяльності. Це означає, що в полі зору викладача вузу з’являється не тільки здійснення студентом учіння, але і процес розвитку його як особистості і як професіонала.

Розвиток мотивації професійно спрямованого навчання полягає в цьому випадку у формуванні відповідних світоглядних цінностей, визнаних у нашому суспільстві, у поєднанні з активною поведінкою студента, що означає взаємозв’язок усвідомлюваних і реально діючих мотивів, єдність слова і діла, активну життєву позицію у оволодінні знаннями як передумов успішної професійної діяльності.

Мотивація навчання студентів від 1-го курсу до 4-го курсу може змінюватися з багатьох причин. Це пов’язане з мотивами вступу до вузу, ставленням батьків до їх вибору оточуючих знайомих людей, спостереженнями самих студентів за роботою спеціалістів, що обрали у свій час ту професію що і вони та ін. Відомо, що людину збуджує до діяльності (в тому числі і до навчання) не один, а кілька мотивів. Кожний з них має різну силу. Одні мотиви досить часто актуалізуються і здійснюють суттєвий вплив на діяльність людини, інші діють тільки за певних обставин (і в більшості випадків є потенційними мотивам, а не явними). Тому дуже важливим є зрозуміти початкові мотиви студентів і працювати у напрямку нарощування позитивних професійно спрямованих мотивів їх навчання, щоб через деякі несприятливі обставини не формувались негативні мотиви: зауваження; покарання (словесні); штрафи; звільнення від привілеїв, якими користувався студент; відмова в стипендії, ігнорування, зневажливе ставлення та ін. Ці мотиви короткочасні, бо вони гальмують процес навчання тільки у період їх дії, а якщо змінити обставини на позитивні, то негативні мотиви поступово, як правило, зникають. В цьому випадку суттєвим є розуміння взаємозв’язку між метою навчання і мотивом, а також те, який у студента особистісний смисл та інтерес до навчання, щоб сформувати у нього конструктивну реакцію на певні невдачі і запевнити у можливості досягнення успіху.

Мотивацію навчання без перебільшення можна назвати однією з центральних проблем сучасної вищої школи. Її актуальність обумовлена оновленням змісту освіти у відповідності з вимогами часу, постановкою завдань становлення спеціаліста-психолога, оволодіння ним прийомів самостійного поглиблення і розширення знань і професійних умінь, розвитком пізнавальних інтересів до глибинних психологічних процесів у розвитку особистості як суттєвих складових успішної професійної діяльності. Соціальне замовлення сучасного суспільства полягає в тому, щоб сприяти нормалізації психічного здоров’я громадян України.

Знання з психології мотивації надзвичайно важливі і для самої особистості студента. Завдяки ним він може регулювати власні поведінку і ставлення до навчання. Змінюючи ієрархію мотивів, залучивши нові мотиви, можна керувати власною навчальною діяльністю. Наприклад, студент, втрачаючи інтерес до навчання, може підсилити мотивацію, пов’язавши своє навчання з широким колом потреб (потреби у самоствердженні, самореалізації, у підвищенні соціального статусу, отримати достатньо оплачувану роботу, допомогти матеріально батькам, забезпечувати майбутню власну сім’ю та ін.).

Підгайна Г. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Турубарова. А. В.

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО СТАВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ ДО РОЗЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ

Розпад сім’ї є гострою проблемою сучасного суспільства. В даний час спостерігається стрімке зростання кількості розлучень. За даними статистики, за останні роки різко зростає число дітей, які виховуються в неповних сім’ях, де вихователем є мати. Життя і умови виховання дитини без батька мають свою специфіку і відрізняються від життя дитини в повній сім’ї.

Дослідження свідчать про травмуючу роль розлучення в розвитку особистості дитини. Факт розлучення викликає такі важкі наслідки, як неврози, депресивні стани і різні порушення в поведінці. Однак питання про те, чи є ці відхилення тимчасовими або зберігаються потому декількох років після розірвання шлюбу, залишається відкритим. Враховуючи масовий характер такого явища, як неповна сім’я, актуальним стає питання про те, чи має виховання в неповній сім’ї стійкі і закономірні наслідки для розвитку особистості дитини.

З існуючих проблем одним із найгостріших питань є особливості емоційних станів дітей, оскільки саме вони дуже важливі в здійсненні будь-якої практичної діяльності, в тому числі навчальної діяльності. Емоції відіграють значну роль і в процесі становлення особистості. Вони впливають на світосприйняття дитини, допомагають або заважають саморозвитку. Від них залежать і деякі характерологічні тенденції особистості. Емоційні стани забарвлюють психічну діяльність особистості та виявляються в розрізняються за ступенем інтенсивності настроях і афективних станах.

Встановлено, що чим менше ласки, тепла і турботи отримує дитина, тим повільніше вона формується як особистість, тим більше схильна вона до пасивності і апатичності, і дуже ймовірно, що надалі у неї сформується слабкий характер.

Порушення емоційних стосунків в сім’ї негативно впливають на формування особистості дитини. Розлучення батьків значною мірою впливає на психічний та особистісний розвиток дитини. Найбільше діти

бояться, що вони не зможуть більше спілкуватися з батьком чи матір'ю, з бабусею чи дідусем, з родичами і друзями, до яких вони звикли з дитинства. Діти побоюються прийдешніх змін в їхньому житті. Іноді відчуття втрати одного з батьків, перероджується в страх втрати іншого. Діти перестають відчувати себе в небезпеці, їх хвилює, хто буде про них дбати.

Конфлікти та напруженість у відносинах батьків призводять до того, що діти починають відчувати власну провину за події в сім'ї. А спроби кожного з дорослих залучити дітей на свою сторону призводять до того, що діти перестають довіряти обом батькам і відчувають себе повністю самотніми.

Отже, сім'я є найважливішим джерелом розвитку і формування особистості дитини. Психологічний клімат сім'ї після розлучення багато в чому визначається їх негативними емоційними переживаннями. Діти, що виховуються в неповній сім'ї, в порівнянні з однолітками з повних сімей, мають низку психологічних особливостей, які в більшості випадків носять яскраво виражений негативний характер.

Таким чином, особливостями емоційного ставлення підлітків до розлучення батьків є такі:

– схильність до пасивності і апатичності;
– страх неможливості спілкування з близькою людиною, до якої дитина звикла;
– страх змін в житті;
– страх втрати одного з батьків;
– відчуття небезпеки, власної провини за події в сім'ї та відчуття самотності.

Полозок В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Турубарова А. В.

ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ У ДИСКОНДАРТНИХ СІМЕЙНИХ ПОДРУЖЖЯХ

Проблеми, які стосуються дискордантних пар, формує вплив чинників, пов'язаних з рівнем поширення ВІЛ-інфекції. ВІЛ-інфекція посідає провідне місце серед медичних проблем у багатьох країнах світу. Принципові відмінності цієї інфекції обумовлені надзвичайною складністю структури епідемічного процесу і багатофакторністю його розвитку. На сьогодні Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) і Об'єднана програма Органі зації Об'єднаних Націй з ВІЛ/СНІДу (ЮНЕЙДС) характеризують ситуацію з ВІЛ-інфекції/СНІДу у світі як пандемію. Епідемія ВІЛ-інфекції в Україні є однією з найтяжчих серед країн Східної Європи та СНД.

При масштабах поширення ВІЛ-інфекції проблеми особливостей перебігу цих захворювань перестають бути виключною прерогативою медиків-лаборантів і лікарів-клініцистів, біохіміків, і навіть епідеміологів і переходять в принципово нову, соціально-психологічну площину.

Інфекція, яка викликається вірусом імунодефіцитом людини (ВІЛ) – ВІЛ-інфекція, у фіналі якої розвивається синдром набутого імунного дефіциту (СНІД), є одним з найнебезпечніших інфекційних захворювань людини.

ВІЛ-носійство або СНІД роблять очевидний вплив на психіку і змінюють психологію людей, заражених в силу того, що на сьогоднішній день, є невиліковними, хронічними захворюваннями; протікають непередбачено і протягом багатьох років, майже завжди супроводжується негативними залежностями, сприймаються практично будь-яким суспільством як негативне явище.

Особливість цього діагнозу в тому, що він пов'язаний з безліччю соціальних і психологічних проблем, тривожністю, внутрішньою кризою, труднощів в міжособистісних стосунках таких, як страх передачі вірусу сексуальному партнерові; проблеми з можливістю мати дітей, оскільки існує ризик передачі вірусу від матері дитині; негативне відношення до ВІЛ-інфікованих в суспільстві та ін.

В суспільстві ВІЛ-носіїв найчастіше зустрічається категорія людей як дискондартні подружжя, ця категорія найбільш незахищена по відношенню соціальних і психологічних проблем. Все ці проблеми впливають на якість їх життя, стосунки та проблеми з можливістю мати дітей, що призводить до розвитку високого рівня тривожності.

В останній час серед дискондартних пар поширюється високій рівень тривожності, він пов'язаний з перспективами спільного майбутнього, проблемами здоров'я, початком лікування, фінансовими труднощі та ін.

Таким чином, аналіз наукової літератури та проведене нами дослідження дозволяє зробити ряд висновків:

– серед дискондартних пар поширений високий рівень тривоги;
– негативне ставлення до людей у ВІЛ-позитивних партнерів у дискордантних парах;
– високе нервово-психічне і фізичне навантаження на сім'ю в цілому і окремих її членів;
– в дискордантних парах ВІЛ-інфіковані партнери відчувають провину, тривожність, напруженість; в звичайних парах цього напруження немає;
– в дискордантних парах люди відчувають психологічний дискомфорт у сімейних стосунках, це може переходити в загострення всіх інших проблем.

Потапенко І. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., доцент Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КРИЗИ ЧОЛОВІКІВ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ

Кризою середнього віку є усвідомлення того, що людина досягла половини життєвого шляху, усвідомлення наближення старості. Найбільше схильні до усвідомлення свого стану важким, хворобливим або страшним із цієї причини чоловіки і жінки у віці 40–45 років. Ця криза в психологічній літературі розглядається, як період, який призводить до регресу чи прогресу особистості.

Чоловіки схильні реагувати на досягнення середини життя індивідуально, проте у межах певної загальної схеми. По-різному реагують чоловіки на кризові симптоми: хтось не відчуває кризи середини життя, оскільки знайшов адекватні рішення більшості життєвих проблем. Інший справляється з проблемами,

вдаючи, що все перебуває під його контролем, хоч насправді він, зазвичай, відчуває, що застряг, зайшов у глухий кут. Третій – розгублений і йому здається, що весь його світ руйнується. Він не може виконувати поставлені перед ним вимоги та адекватно розв'язувати нові проблеми. Для деяких чоловіків ця криза може бути тимчасовою фазою у розвитку, для інших вона може стати початком безперервного падіння. Четвертий шлях реагування на кризові явища – неспроможність подолати проблеми.

Сучасне суспільство змушує чоловіків відповідати єдиному зразку успіху і мужності, тому чоловікам залишається або звикнутися з думкою, що вони не відповідають цьому зразку, або відмовитися від багатьох власних бажань, намагаючись відповідати цьому розрекламованому ідеальному чоловіку. Тоді, внаслідок придушення власних потягів і бажань, виникають проблеми іншого порядку.

Трагедія віку зрілості в тому, що фізичний стан чоловіка не відповідає інтелектуальному рівню. Фізіологічний стан, особливо у другій половині періоду зрілості, вносить в переживання чоловіків новий відтінок – невпевненість у собі, яка може бути руйнівною і при здійсненні інтелектуальної діяльності. Дуже часто не використовується потенціал зрілого чоловіка, пов'язаний з усвідомленням ним меж власного "Я". Це перш за все потенціал наставництва, керівництва, вчительства, як у сім'ї, так і в соціальній, і в професійній діяльності. Одночасно виникає проблема зміни відносин з дружиною, яка вступає в період клімаксу (або вже переживає його). Вона як ніколи потребує моральної, психологічної підтримки.

Якщо для жінки дуже значущими ключовими системами, визначальними рішення нею життєвих завдань, є сім'я і робота, то для чоловіка не менше значення мають друзі і суспільство в цілому. З'являється ціла серія життєвих завдань – завданнями встановлення зв'язків поза сім'єю. Саме в середовищі друзів і людей, близьких за професійної (або іншої) діяльності, він вирішує завдання визначення меж свого Я-ідентифікацію в якісно нових, змінених умовах фізіологічного стану і соціально-психологічного.

Таким чином, особливостями прояву кризи чоловіків середнього віку є:

– усвідомлення розбіжностей між мріями, прагненнями, планами та їх задоволенням;

– незадоволеність досягненнями у соціальній, професійній або сімейній сферах (не використовується потенціал зрілого чоловіка – потенціал наставництва, керівництва, вчительства; проблема зміни відносин з дружиною, яка вступає в період клімаксу);

– переоцінка життєвих цінностей, пошук нового сенсу життя;

– зміна суб'єктивного сприйняття психологічного віку, поява страхів, пов'язаних із майбутнім;

– відчуття фізичного спаду сил (відкрита боротьба з ознаками власного старіння та старіння близької людини; наростання невпевненості у своїх головних чоловічих якостях).

Пранкевич В. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙНО-РОЛЬОВИХ ОЧІКУВАНЬ МОЛОДІ

Під сімейно-рольовими очікуваннями психологи розуміють оцінку особистістю своїх передбачуваних здатностей і можливостей, очікування у майбутньому такої їх реалізації, яка б задовольнила її плани і запити. Сімейно-рольові очікування в контексті сімейної психології розглядаються як ступінь очікування від партнера активного виконання побутових питань.

Одним з видом сімейно-рольових очікувань є шлюбно-сімейні очікування, що формуються в процесі ґендерної соціалізації з раннього дитинства. Шлюбно-сімейні очікування і домагання, які належать до структури життєвих домагань особистості, є суб'єктивним чинником. Вони формуються під впливом, перш за все, суспільних і особистісних потреб, також на це безпосередньо впливає батьківська сім'я, яка опосередковує усі впливи зовнішнього соціального оточення.

Для успішного сімейного життя більш важливим є збіг уявлень про рольову поведінку й сімейно-рольові очікування подружжя в контексті прийнятої моделі. Показником ефективної сімейно-рольової взаємодії подружжя є сімейно-рольова сумісність, як вид міжособистісної сумісності. Сімейно-рольова сумісність подружжя передбачає узгодженість сімейних цінностей, узгодженість сімейно-рольових очікувань і рольових домагань подружжя, загальну рольову адекватність шлюбних партнерів.

Теоретичний аналіз проблеми сімейно-рольових очікувань подружжя, як складової сімейно-рольової взаємодії, дав змогу виявити властивості функціонально-рольового розподілу, які за певних обставин обумовлюють конфліктогенність сімейного спілкування. Це суперечливість сімейних ролей, вузькі межі їх виконання, що не задовольняють особистісних потреб членів сім'ї, рольова перевантаженість шлюбних партнерів, невизначеність сімейно-рольових очікувань подружжя, невідповідність сімейних ролей можливостям особистості, загальна ригідність і хаотичність функціонально-рольової структури сучасної сім'ї.

Комплексний показник, що враховує як реальний розподіл ролей у сім'ї, так і відношення до нього подружжя, одержав у літературі назву гендерно-рольової диференціації (сімейно – рольові очікування).

Гендерні особливості сприйняття шлюбу й, відповідно, сімейних ролей та очікувань у ньому, напряму пов'язані з чоловічим та жіночим Я- образом, Я-концепцією. Вчений стверджував, що чоловічий Я-образ складається здебільшого з інформації про значення Я у трудових, ділових, професійних, спортивних та інтимних сферах. Молоді чоловіки здатні переоцінювати свої здібності, чи то нарахунок положення у групі, чи особистих здібностей. Завищена самооцінка допомагає чоловікам відповідати стереотипу маскулінності, а молоді жінки у Я-образі відображають здебільшого те, наскільки вони привабливі. Жіноча самооцінка здебільшого є досить скромною та реалістичною.

У. Харлі виділяє кілька основних очікувань у відносинах до партнера. У чоловіків це – статеве задоволення, супутниця для відпочинку, приваблива дружина, ведення домашнього побуту або моральна підтримка. Ау жінок це – ніжність або атмосфера романтизму, піклування, можливість поговорити, чесність та відкритість, фінансова підтримка, відданість чоловіка сім'ї або виконання ним батьківських обов'язків. На думку дослідника часто невдачі молодих чоловіків та жінок у побудові сім'ї обумовлені просто незнанням

потреб один одного. Оскільки потреби чоловіка та дружини так відрізняються, то не дивно, що молодим людям важко пристосуватися до подружнього життя, особливо якщо їх Я-образи ригідні.

В силу змін, що відбуваються в соціумі, є необхідність у проведенні нових досліджень, з метою вивчення сучасних гендерних особливостей сімейно-рольових очікувань.

Саная Д. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Бочелюк В. Й.

РОЗВИТОК САМОСВІДОМОСТІ СТАРШОКЛАСНИКА НА ШЛЯХУ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Дослідження полягає у спробі розглянути особливості формування самосвідомості в юнацькому віці, як важливому періоді особистісного і професійного самовизначення.

Практична значимість роботи визначається можливістю використання отриманих у дослідженні даних у практичній діяльності педагогів.

Самосвідомість є одним з провідних елементів психологічного складу особистості, що регулюють діяльність і поведінку людини. Самосвідомість не сума приватних характеристик, а цілісний образ, єдина, хоча і не позбавлена внутрішніх протиріч, установка по відношенню до самого себе. Як і всяка установка, вона включає в себе когнітивний елемент (уявлення про свої якості і сутності), емоційно-афективний елемент (самовідношення, самолюбство) і оціночно-вольовий (певна самооцінка). Самосвідомість наслідок тривалого розвитку індивіда, перетворення його у самостійного суб'єкта діяльності, встановлює певні взаємовідносини з суспільством і природою. Становлення самовизначення на пряму пов'язана з формуванням самосвідомості у юнацькому віці.

Розвиток самосвідомості в цей віковий період відбувається у таких основних напрямах (за В. С. Мерліним):

1) Усвідомлення самототожності (розмежування "я" не "я" та його наступність у часовій особистісній перспективі);

2) "Я" суб'єкт діяльності (виникає ще з 3-х років, коли малюк усвідомлює себе як джерело дій, заявляючи "я сам");

3) Усвідомлення своїх психічних якостей (власної індивідуальності);

4) Засвоєння системи соціально моральних самооцінок. Формування особистісної ідентичності становить надзвичайно важливий напрям розвитку самосвідомості старшокласника, для якого властива загострена потреба переосмислення свого "Я", пов'язана, по перше, із різкими й бурхливими змінами зовнішності, появою нових переживань (криза ідентичності, за Е. Еріксоном), а по друге, із перспективами життєвого самовизначення та вибором професії (Г. К. Радчук).

Самовизначення, як особистісне, так і професійне, характерна риса юнацтва. Вибір професії впорядковує і приводить в систему супідрядності всі його різноманітні мотиваційні тенденції, що йдуть як від його безпосередніх інтересів, так і від інших різноманітних мотивів, породжуваних ситуацією вибор.

Соціальна ситуація розвитку полягає в тому, що суспільство ставить перед юнацтвом задачу професійного самовизначення в плані реального вибору. Професійне самовизначення стає психологічним центром соціальної ситуації розвитку.

Вибір здійснюється двічі: перший раз у 9 класі, в зв'язку з вибором форми завершення середньої освіти; другий раз в 11 класі середньої школи, коли плануються шляхи одержання вищої освіти чи включення до трудового життя, тобто двічі старшокласник потрапляє в ситуацію вибору продовження освіти в одній з її конкретних форм.

Професійне самовизначення як центр соціальної ситуації розвитку формує своєрідну внутрішню позицію старшокласника, яка пов'язана зі зміною ставлення до майбутнього. Зверненість у майбутнє, побудова життєвих планів і перспектив афективний центр життя юнацтва.

Сердюченко О. Є.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ БОЙОВОГО СТРЕСУ НА РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТРАВМИ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Війна має різноманітний вплив на людську психіку. Для окремих її учасників війна є своєрідним осягненням сенсу свого буття, однак для більшості людей вона є чинником виникнення психологічної травми. Людська психіка дуже вразлива перед потужними стресовими чинниками війни (небезпека, загибель товаришів, поранення, інвалідність, участь у жорстокому насильстві, знищення противника, новизна і несподіванка змін подій, найвища відповідальність, біль та інше). В бою людина мусить діяти всупереч своїй природі, інстинктів самозахисту, ігноруючи потреби власного організму, в ім'я надособистісних, соціальних цілей та інтересів. Багато солдат не витримують тих психологічних навантажень, які виникають в бою. Для того щоб вижити в бойовій обстановці, людина повинна перебудувати свою істоту (рівень пильності і активності, швидкість реакцій, стиль поведінки, систему цінностей і відносин до навколишнього, людей, до себе і т. д.) відповідно до її вимог. Така перебудова, пристосування до режиму бойової життєдіяльності, до стрес-факторів війни відбувається з кожним її учасником. Це пристосування називається "бойовим стресом".

Під бойовим стресом прийнято розуміти багаторівневий процес адаптаційної активності людського організму в умовами бойової обстановки, супроводжуваний напругою механізмів реактивної саморегуляції і закріпленням специфічних пристосувальних психофізіологічних змін.

Бойовий стрес – це процес мобілізації всіх наявних можливостей організму, імунної, захисної, нервової, психічної систем для подолання небезпечної ситуації.

Зовні в бойовій обстановці стрес проявляється в прискорені пульсу, диханні, температурі тіла, почервонінні та зблідненні шкірних покривів, посилення потовиділення, висихання у роті, треморі, зміні зовнішньої активності, почастішання сечовипускання, посиленні тривоги і пильності та інше. Всі перераховані симптоми – це нормальні реакції людини на ненормальні обставини.

Коли сила або тривалість несприятливих зовнішніх впливів перевищує індивідуальні пристосувальні можливості людини, відбувається "злам адаптаційного бар'єру" і його психічне травмування.

Бойова психічна травма – патологічний стан центральної нервової системи, що виникає внаслідок впливу бойових стрес-факторів, що обумовлює регулювання поведінки потерпілого за допомогою патофізіологічних механізмів. В результаті психічного травмування відбувається накопичення змін в структурах ЦНС, наростання специфічної особистісної дисгармонії і готовності до виникнення психопатологічного синдрому.

Таким чином бойовий стрес може бути конструктивним, мобілізуючим, сприятливим до збереження організму, цілісності особистості, та деструктивним, травмуючим, що руйнує організм та нервову систему.

Виникає питання, чому одна й таж подія у військовослужбовців викликає психотравму, а у інших – ні. Найбільш чітку відповідь на нього дає етіологічна мультифакторна концепція стресу А. Меркера. Її автор виділяє три групи факторів, поєднання яких призводить до психотравматизації:

1. Властивості травмуючих факторів: тяжкість травми, її не контрольованість, несподіванка.
2. Відсутність захисних факторів: здатність до осмислення того, що відбувається; сформовані механізми самоконтролю; соціальна підтримка.
3. Наявність факторів ризику: вік, негативний минулий досвід, наявність психічних розладів в анамнезі, низький соціальний економічний досвід.

Практика вказує на те, що відсутність хоча б одного з перерахованих факторів багаторазово знижує можливість психотравмування військовослужбовців.

Отже ми можемо зробити висновок, що бойовий стрес має індивідуальні властивості формування психологічної травми учасників бойових дій. Рівень розвитку психологічної травми залежить від структури особистості людини, яка знаходиться у травмованій ситуації.

Синявіна Л. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

ФЕНОМЕН "СТРАХУ УСПІХУ" У ЖІНОК СЕРЕДНЬОГО ВІКУ

Страх – це почуття, що охоплює нас в ситуаціях загрози, коли нам здається, що ми не можемо справитись із проблемою.

Невроз успіху – психічний розлад, що виникає не внаслідок відмови в задоволенні несвідомих бажань людини, а тоді, коли в її житті здійснюється якесь давнє, глибоко обґрунтоване бажання.

Страх успіху – це стурбованість всього того, що з ним пов'язано, страх побічного ефекту успіху.

З. Фрейд говорив про "катастрофу в момент успіху". Люди можуть хворіти як раз в той момент, коли вони домагаються безсумнівного успіху і коли їхні власні бажання отримують можливість практичної реалізації. Створюється враження, ніби деякі люди не в силах жити в умовах свого щастя. Види "Страху успіху":

- Аутентичний (правдивий) страх спрямований в майбутнє. Небезпека приходить звідти.
- Маніпулятивний страх спрямований у теперішнє або у минуле. Це може означати, що насправді ми переживаємо інші почуття, визнати які нам неприємно, і ми замінюємо їх страхом. Відбувається самоманіпуляція.

Неформальні ролі жінки у "чоловічому" діловому світі:

1. "матері" – від неї чекають емоційної підтримки, а не ділової активності;
2. "спокусниці" для начальника, що викликає обурення у колег-чоловіків;
3. "іграшки, талісмана" – милої, але не ділової жінки, що приносить удачу;
4. "залізної леді", яка через свою жорсткість і жорстокість найбільше ізольованими від групи.

Успішній професійній кар'єрі жінок заважає страх перед успіхом.

Часто успішні в бізнесі жінки списують свої досягнення на удачу, збіг обставин, жіночу привабливість, а не на професійну компетентність і талант.

На доповнення до мотивації досягнення успіху-уникнення невдачі, з'являється третій чинник – мотивацію уникнення успіху.

Успіх викликає у жінок тривогу, оскільки асоціюється з небажаними наслідками: втратою жіночності, втратою значущих відносин. Крім того, жінка, відчуваючи провину перед дітьми і чоловіком, підсвідомо прагне відмовитися від кар'єри.

Страх успіху у жінок, зайнятих у "нежіночих" сферах, вищий, ніж у сфері, типової для жінок. Будь-яке досягнення тягне за собою зміни. Будь-який успіх завжди супроводжується певними атрибутами – новим статусом, нової відповідальністю, необхідністю стати новою Я. Адже потрібно тримати марку, відповідати досягнутому рівню. Крім того, з'являються нові супутні складності або завдання, які вимагають ще більших ресурсів і ще більших зусиль.

Успіх може оголити ретельно приховувані проблеми і змусити людину боротися з ними. Щоб бути успішним у галузі продажів, потрібно вміти ладити з людьми, отже, потрібно побороти свою сором'язливість і багато спілкуватися.

Страх успіху лежить в нашому несвідомому і потайки впливає на наші досягнення. Можливо, ви помічали: буває, у вас є мрія, і вона навіть може перетворюватися в ціль, і, начебто, всі кроки її досягнення зрозумілі, і навіть зухвало цікаві, ви не боїтеся провалу, але вам ніяк не вдається влитися в потрібну стру-

мінь і наблизитися до заповітної мети. Ніби чогось не вистачає. Побічні ефекти успіху можуть лякати і підсвідомо змушувати вас саботувати свій успіх.

Спицька Л. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Гришина Т. А.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГІЧННИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

Сьогодні вже немає потреби наголошувати на глобальному характері екологічних проблем, викликаних неадекватною взаємодією людини з природою. Цим проблемам присвячено достатню кількість публікацій і наукових праць, що аналізують їх, як системну кризу, характерну для людської цивілізації. Занепокоєність станом навколишнього середовища зростає і серед широких мас населення, про що свідчать соціологічні опитування. Разом із тим, більшість людей вважають екологічну кризу чимось зовнішнім щодо людини, а не тим, що закладене в ній самій, тоді як екологічна криза – це насамперед світоглядна, філософсько-психологічна криза, спричинена відсутністю у людини екологічно орієнтованих форм поведінки, низьким рівнем екологічної культури, домінуванням екологічно неадекватного мислення та пануванням у людській свідомості споживацьких цінностей сучасної цивілізації, що сприймає природне середовище передусім як умову існування людського суспільства і орієнтується на необмежене використання природних ресурсів.

На сучасному етапі складних і динамічних відносин суспільства з навколишнім середовищем бережливе ставлення до природи має складати невід'ємну частину загального світогляду кожного громадянина України, яка є однією з найбільш неблагополучних в екологічному плані країн Європи. Саме тому формування екологічної культури людини, гармонії її відносин з природою є пріоритетними напрямами реформування виховання, що відображено в Державній національній програмі "Освіта. Україна XXI століття", проекті Концепції неперервної екологічної освіти, Концепції національного виховання студентської молоді. Від цього залежить забезпечення конституційних прав громадян нашої держави на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Одним із оптимальних шляхів подальшого існування людства є стійкий розвиток, спрямований на збалансоване розв'язання соціально-економічних завдань і проблем збереження природного середовища з метою забезпечення потреб майбутніх поколінь. В основі цього розвитку лежить екологічний імператив – необхідність слідувати законам природи, розуміти вимоги й обмеження, які визначаються цими законами, що, у свою чергу, передбачає виховання нового типу екологічної свідомості та екологічної культури особистості.

Актуальність теми обумовлена тим, що у взаємовідношеннях суспільства і природи стратегія гармонізації потребує узгоджувати дві залежності – людини від природи і природи від людини. Гармонізація цих взаємовідносин може настати лише в результаті трансформації екологічної свідомості й діяльності, а саме підвищення екологічної освіти шляхом формування екологічної культури.

1. Встановлено, що екологічна культура є інтегрованою якістю особистості. Основними її складовими елементами визначено: ціннісний або ціннісно-мотиваційний (інтереси, потреби, мотиви, прагнення до екологічної діяльності); інтелектуальний або когнітивний (екологічні знання та уміння, екологічний кругозір, поінформованість щодо сучасних екологічних ситуацій тощо); діяльнісний або професійно-діяльнісний (екологічні дії, що здійснюються фахівцем). Ефективність формування екологічної культури забезпечується за умови єдності та взаємозв'язку цих компонентів.

2. Виявлено, що людина, яка хоче мати високий рівень екологічної культури повинна оволодіти науковими знаннями, екологічним мисленням, засвоїти моральні ціннісні орієнтири по відношенню до природи, а також опрацювати практичні уміння та навички по збереженню сприятливих умов навколишнього середовища.

Отже, вміння фахівця мислити і діяти відповідально, самостійно й неупереджено на основі синтезу знань про природу, суспільство і культуру стає важливим екологічним чинником. Аналіз результатів експериментального дослідження показав, що сучасна молодь розуміє необхідність формування екологічної культури високого рівня, бажає підвищувати рівень екологічних знань, але не знає як застосувати їх при своїй професійній діяльності. Таким чином, для вирішення даного питання запропоновано систему поетапного формування екологічної культури студентів.

Татаринова С. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед н., професор Зарицька В. В.

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

У психолого-педагогічній літературі висвітлені фундаментальні теоретичні та експериментальні дослідження, які стосуються закономірностей становлення емоційної сфери, загальних аспектів проблеми емоційного інтелекту (В. В. Зарицька), емоційної зрілості (праці Г. Бреслава, О. Запорожець, О. Кульчицької, А. Ольшаннікової, А. Ребер, А. Сухарєва, О. Чебикіна, О. Яковлевої та ін.).

Дослідження С. Рубінштейна, Т. Павленко, Д. Векслера, Г. Гарднера, Р. Бар-Она, П. Саловея, Дж. Мейера, Д. Гоулмана, Г. Орме, Д. Карузо, І. Андрєєвої, А. Петровської, Е. Носенко, С. Дерев'янко, Г. Березюк, О. Філатової та інших визначають роль емоцій у житті та успішності людини. Проте сьогодні, незважаючи на наявність праць науковців із проблеми формування готовності фахівців до професійної діяльності та ролі емоцій у життєдіяльності людини, проблема емоційної готовності до професійної діяльності та її зв'язок з рівнем розвитку емоційного інтелекту є недостатньо вирішеною у психологічній науці.

Вивчення проблеми формування емоційної культури майбутніх психологів в процесі навчання в ВНЗ дозволило виявити суперечності між потребою суспільства у формуванні системи культурного виховання та недостатньою розробленістю загальної теорії особистісного розвитку студентів в соціокультурній діяльності;

необхідністю пошуку нових підходів до вирішення проблем формування емоційної культури і відсутністю науково-обґрунтованих навчальних методик і технологій до вирішення даної проблеми в наукових дослідженнях.

Емоційна культура – усвідомленість емоцій і почуттів як цінності особистості, що забезпечує кращий розвиток психологічних та загальнолюдських якостей, розуміння свого "Я", краще засвоєння особистісних вмінь та навичок, і як результат, розвиток особистості на якісно новому рівні.

Дослідниця Зарицька В. В. визначає емоційну культуру особистості як складову загальної професійної психологічної культури особистості працівника. Вона базується на свідомому засвоєнні і реалізації спеціальних психологічних знань, умінь, навичок, здібностей до психологічної діяльності як найвищих цінностей у ситуаціях, що потребують актуалізації глибинних особистісних ресурсів фахівця. Вона логічно входить до складу психофізіологічної культури, яка разом з мотиваційною, характерологічною, рефлексивною, едукаційною та інтелектуальною культурами є психологічними цінностями особистості.

Факторами, що є ґрунтовими в системі емоційної культури майбутнього психолога є, по-перше, емоційна регуляція, що передбачає адекватне емоційне реагування на рівень експресивності, динаміки, емоційної виразності комунікацій; по-друге, емоційно-гуманістична спрямованість особистості, що виявляється в емпатії; по-третє, емоційно-антиципуючі здібності особистості; по-четверте, емоційно-пізнавальна активність. Розвиваючи їх, особистість може досягнути значного результату в своєму психофізіологічному розвитку, а разом і в загальнопсихологічному аспектах розвитку.

Високий рівень емоційної культури особистості передбачає володіння системою знань про сутність людських емоцій, способів їх аналізу, усвідомлення власних емоцій та здатність до їх вербалізації, емоційна відкритість в процесах комунікації між людьми на основі розуміння емоційної реакції на події дійсності, надання емоційної підтримки оточуючим. Таким чином, емоційна культура – це якість особистості, структурний елемент її загальної, духовної культури, відображення у свідомості та поведінці індивідуума загальноприйнятих норм емоційних реакцій на дійсність.

Трохименко К. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Бочелюк В. Й.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ КОНФЛІКТНОСТІ У ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ

В сучасних умовах у суспільстві сформувалася чітко виражена потреба як у фундаментальних, так і прикладних знань про сутність, закономірності розвитку та способи попередження конфліктів. Рішення розглянутої проблеми може сприяти подоланню тих труднощів, які виникли в зв'язку з необхідністю управління конфліктами в організаційній середовищі.

Конфлікти в організаціях нерідко справляють визначальний вплив на якість їх діяльності. Розбалансування взаємозв'язків групової діяльності внаслідок деструктивного міжособистісного конфлікту в колективі неминуче веде до втрати ефективності якості діяльності, зростання особистої незадоволеності у кожного члена колективу, плинності кадрів та інших негативних наслідків.

З точки зору функцій, конфлікт – досить суперечливе явище. Вступаючи в протиборство, люди можуть домогтися реалізації поставлених цілей. Але часто важко передбачити навіть не дуже віддалені наслідки, які за цим послідкують. При цьому наслідки можуть носити як позитивний, так і негативний характер для учасників конфлікту.

Емпіричне дослідження проводилося на базі працівників сфери громадського харчування (експериментальна група) та працівників Служби безпеки України (контрольна група). Вибірка склала 40 працівників. У дослідженні було використано опитувальник Басса-Дарки, Томаса, а також тест оцінки агресивності Ассінгера.

Для того, щоб наглядно побачити взаємозв'язок методик та його результат ми використали t-критерій Стьюдента. Це один з найбільш відомих параметричних критеріїв, вживаний для визначення того, відносяться дві вибірки до однієї генеральної сукупності чи ні, або, по-іншому, для встановлення того, наскільки сильно розрізняються середні і дисперсії двох розподілів.

Узагальнюючі результати дослідження дозволили зробити ряд висновків.

З нашого дослідження ми бачимо, що у робітників Служби безпеки України переважає стратегія поведінки компроміс. У робітників сфери громадського харчування переважає стратегія поведінки такі як: непряма агресія, негативізм, роздратування та провина.

Відмінності ми можемо пояснити наступним чином: співробітники безпеки України прагнуть здобути вищу освіту, рівень свідомості вище. Також присутня корпоративна культура, що в результаті визначає стиль вирішення конфлікту в більш дипломатичній формі.

У працівників сфери громадського харчування підвищені такі критерії як: непряма агресія, негативізм, роздратування та провина – виникли внаслідок робочих стандартів, приглушення в собі особистості, а також відсутність кар'єрних сходів. Розкриємо їх:

Провина – пов'язана з переживанням за власні дії, думок і бажання, які (як людині здається) може завдати шкоди іншому.

Роздратування – стан працівників при якому їхні психологічні реакції (поведінка) неадекватно подразника, а саме найбільш виражена, ніж того вимагає ситуація. У побутовому плані, це коли працівник зривається через дрібниці.

Негативізм – обумовлений потребою працівників у самоствердженні, у захисті свого "Я", а також внаслідок сформованого егоїзму працівників і його відчуження потреб та інтересів інших людей. Працівники знаходять своє вираження в демонстративній поведінці, упертості і конфліктності.

Підводячи підсумки вищевикладеного матеріалу, можна зробити висновок, що обрана тема є актуальною і потребує подальшого вивчення та опрацювання.

Туманова В. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Гришина Т. А.

ОСОБИСТІСНІ УТВОРЕННЯ ПЕДАГОГА НА РІЗНИХ ЭТАПАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Динамізм, притаманний сучасній цивілізації, зростання ролі особистості, гуманізація і демократизація суспільства, інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки і технології в сучасному світі потребує створення умов, за яких народ України став би нацією, яка постійно навчається.

Розвиток системи освіти, впровадження й апробація інноваційних програм і технологій обумовили ускладнення й підвищення вимог до учасників освітнього процесу. У зв'язку із цим, виникла стійка соціальна потреба у висококваліфікованому, обдарованому педагогі який перебуває у творчому пошуку.

Розвиток професіоналізму вчителя сьогодні, є невід'ємною складовою системи психолого-педагогічного супроводу навчально-виховного процесу, в умовах модернізації освіти.

На кожному життєвому, професійному етапі розвитку педагог характеризується новими особистісними утвореннями.

На першому етапі розвитку спостеригається становлення педагога в професійній діяльності, набувається професійна спрямованість, розуміння і внутрішнього прийняття цілей і завдань професійної діяльності, а також співзвучних з нею інтересів, установок, переконань і поглядів.

Другий етап розвитку характеризується тим, що досвідчені педагоги мають конкретні життєві цілі, тверезо оцінюють свої можливості.

У випадку досягнення більш високих рівнів у професійній діяльності й успіху в ній у педагога підсилюється загальна мотивація, відбувається творчий розвиток себе як особистості, засобами професії. Складається професійний тип особистості з характерної для нього манерою діяльності, спілкування, поводження, інтересами, установками і традиціями.

Педагог професіонал, має значний професійний досвід, досягнуті індивідуальні вершини в праці, творчий потенціал, який вкладений у дану галузь.

Що стосується особистісного розвитку, то тут спостерігається зміцнення системи соціальних ролей з домінуванням деяких з них і ослабленням інших. Він здобуває упевнену життєву позицію і стабільність.

Варто зазначити, що особистісні утворення на кожному з етапів розвитку педагога, трансформуються в більш якісніші. Якщо на першій фазі ми спостерігаємо становлення в професійній і особистісній сфері, то в подальшому ці ж особистісні утворення формуються в стабільні характеристики (цінності, переконання, установки), якими керується педагог в професійній діяльності і в особистому житті, тим самим удосконалюючи їх.

Окрім того, індивідуальні характеристики людини (установки, потреби, інтереси, рівень домагань, особливості інтелекту й ін.) можуть як сприяти формуванню професійної майстерності і творчому підходові до трудової діяльності, так і перешкоджати (наприклад, у випадку відсутності загальних професійних здібностей – активності, саморегуляції, тощо), приводити до більш швидкої професійної деформації. З іншого боку, професійна діяльність впливає (позитивно або негативно) на особистісний онтогенез (наприклад на формування самооцінки, самосвідомості, тощо).

Педагоги, які вже мають певний педагогічний стаж, характеризуються подальшим професійним вдосконаленням. В особистому житті важливими стають сімейні та сімейно-шлюбні стосунки. Окрім того варто зазначити, про високі показники по відношенню до здоров'я. Адже на даному етапі життя, педагогам характерне емоційне вигорання, підвищений рівень нервових збуджень, підвищена тривожність, тощо.

Таким чином, спостерігається зниження професійної діяльності, активності, ініціативність у справах передається молодшим вчителям, продовжується професійне самовизначення, що виражаються в аналізі й узагальненні свого професійного досвіду і передачі його наступним поколінням.

Отже, особистісні утворення педагогів на різних етапах професійної діяльності змінюються відповідно до розвитку внутрішнього локусу контроля.

Хачко Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. психол. н., професор Зарицька В. В.

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Емоційний інтелект як предмет соціально-психологічного дослідження є відносно новим, маловивченим феноменом. Необхідність вивчення емоційного інтелекту диктується запитами практики, полягає у визначенні факторів, що впливають на ефективність професійної діяльності і соціально-психологічної адаптації особистості. Цей термін був вперше введений в 1990р. американськими психологами П. Саловеем і Дж. Майєром для позначення особливого комплексу психічних властивостей, таких, як уміння розбиратися у власних почуттях, емпатія, вміння регулювати власні емоції.

На сьогодні проблемою емоційного інтелекту займаються спеціалісти у всьому світі. Серед них можна назвати таких як: І. М. Андрєєва, Р. Бар-Он, Г. Березюк, Х. Вайсбах, Г. Гарднер, Д. Гоулман, У. Дакс, С. П. Дерев'янко, Є. П. Ільїн, Д. Карузо, К. Кеннон, Н. В. Коврига, Г. Г. Кравцов, Дж. Майер, Л. Морріс, Е. Л. Носенко, Е. Оріолі, Г. Орме, П. Саловей, С. Г. Спасибенко, Д. Стайн, Н. В. Старостіна, О. Філатова, А. І. Чеботар. Їх дослідження однозначно показують, що успіх у значній мірі залежить від розумного володіння емоціями або емоційним інтелектом (EQ). На Україні розробкою теорії емоційного інтелекту займаються такі вчені як В. В Зарицька, Е. Л. Носенко та С. П. Дерев'янко.

Що стосується загальних гендерних відмінностей у рівні емоційного інтелекту, за даними деяких дослідників, незважаючи на відсутність відмінностей між чоловіками і жінками за загальним рівнем емоційного інтелекту, жінки показують вищий рівень міжособистісних показників емоційного інтелекту (емоційності, міжособистісних відносин, соціальної відповідальності). У чоловіків домінують внутрішньо особистісні пока-

зники (самоствердження, здатність відстоювати свої права), здатність до управління стресом (стресостійкість, контроль імпульсивності) і адаптованість (визначення правдоподібності, рішення проблем). Інакше кажучи, жінки більш інформовані про емоції, демонструють велику емоційність; у жінок формуються сприятливіші міжособистісні стосунки, і вони функціонують з більшою соціальною відповідальністю, ніж представники чоловічої статі. Чоловіки, в свою чергу, показують більшу самоповагу, вони більш незалежні від сформованої ситуації або людей, краще справляються зі стресом, краще вирішують проблеми, більш оптимістично дивляться на світ, ніж жінки. Чоловіки в цілому більш стримані в прояві симпатії, жінки – в проявах сексуальності, гніву, а також агресії.

Таким чином, встановлено, що у жінок порівняно з чоловіками переважає розуміння емоцій. Чоловіки і жінки в рівній мірі переживають ті чи інші події, демонструють ідентичні фізіологічні реакції. Однак вони по-різному, у відповідності зі своєю гендерної роллю, пояснюють причини емоцій. Вираз тих чи інших емоцій у представників жіночої чи чоловічої статі, як і їх регуляція, багато в чому обумовлені впливом гендерних норм, які формуються шляхом виховання.

Умови формування емоційного інтелекту багато в чому обумовлені як індивідуально-особистісними, так і умовами середовища людини. Специфіка сучасного стану проблеми дослідження емоційного інтелекту обумовлена відсутністю єдиної психологічної теорії та загальних уявлень про інструментарій дослідження емоційного інтелекту. Емоційний інтелект актуалізується в ситуаціях, що вимагають розуміння і управління емоційними проявами як у внутрішньому, так і міжособистісному аспектах.

Хорошевська А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н., доцент Турубарова А. В.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОЯВУ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Підлітковий вік звичайно характеризують як переломний, перехідний, критичний, але частіше як вік статевого дозрівання. Ще Л. Виготський наголошував, що основна особливість підліткового віку полягає в неузгодженості процесів статевого дозрівання, загально-органічного розвитку та соціального формування.

Загальна закономірність і гостра проблема підліткового віку – це перебудова відносин з батьками, перехід від дитячої залежності до відносин, які основані на взаємоповазі ті рівності.

Центральним новотвором підліткового віку є почуття дорослості, тобто прагнення бути і здаватися дорослими. Саме в цьому виражається життєва позиція підлітка, визначає його бажання, прагнення, поведінки в цілому. Виникнення нової життєвої позиції супроводжується значними труднощами не тільки для батьків, педагогів, але і для самого підлітка.

Система відносин, у тому числі і побудованих на грунті жорстоких законів соціальних підліткових груп є наслідком не якої-небудь генетичної схильності, споконвічної агресивності, а виступає, у більшості випадків, лише як ситуація заміщення при неприйнятті підлітка у світ соціально-значущих відносин дорослих, як ситуація спільного переживання незрозумілості ними.

Порівняння ступеню виразності різних компонентів агресивної поведінки у хлопчиків та у дівчат, показало, що у перших виявляється більша схильність до прямої фізичної агресії і прямої вербальної агресії, а в дівчат – до прямої і непрямої вербальної агресії. Характерними особливостями усіх підлітків, схильних до агресивної поведінки є такі: сприймають велике коло ситуацій як загрозливі, ворожі їм; надчутливі до негативного ставлення до себе з боку оточення; не оцінюють власну агресію як агресивну поведінку; завжди звинувачують оточення у власній деструктивній поведінці; не беруть на себе відповідальність за свої вчинки; мають обмежений набір реакцій на проблемну ситуацію; у відносинах виявляють низький рівень емпатії; слабо розвинений контроль над своїми емоціями; позитивно ставляться до агресії, тому що через агресію одержують почуття власної значимості і сили.

Серед причин агресивної поведінки підлітків можна виділити як соціальні, котрі обумовлені соціальною напругою, психологічна неврівноваженість усього суспільства, так і психологічну, пов’язану з віковими психологічними особливостями підліткового віку, міжособистісними взаєминами дітей даної вікової групи. Однак дані причини настільки тісно пов’язані між собою, що можна говорити про соціально-психологічні причини агресивної поведінки підлітків, не розбираючи їх окремо. Ми розглянули лише деякі найбільш загальні причини.

Особистісні характеристики підлітків, на нашу думку, відіграють важливу роль у формуванні агресивної поведінки. До них ми відносимо високий рівень психопатизації, нестійкість емоційного стану, що в иявляється у високій збудливості, депресивності, що і веде до високого рівня тривожності, замкненості, невпевненості в собі.

Отже, в основі виникнення агресії в підлітків лежить незадоволення життєво важливих для дитини потреб, таких як потреба в спілкуванні, самовираженні, самоствердженні. Виступає способом відреагувати і своєрідним захисним механізмом на несприятливу обстановку в родині і жорстоке ставлення з боку батьків, досягнення значимої мети. До умов формування агресивної поведінки слід віднести умови виховання дитини в соціокультурному середовищі, визначений для підлітків тип ґендерної ідентичності і індивідуально-типологічні особливості особистості.

Гедікова В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Кремова Л. О.

СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Питання структурної та граматичної організації терміносистем у різних аспектах розглядають у своїх працях такі вчені, як В. Даниленко, І. Кочан, Т. Кияк, Є. Карпіловська, Л. Симоненко, І. Галенко, А. Крижанівська та ін. Незважаючи на велику кількість термінологічних досліджень різних професійних галузей, як сформованих, усталених, так і нових, щойно створених, на сьогодні малодослідженою в лінгвістиці є медична лексика, необхідність вивчення якої зумовлена стрімким розвитком галузі в Україні.

Під час дослідження медичної термінології важливим є аналіз її структурних типів.

У медичній термінології можна виділити два засоби вираження спеціальних понять: словесні та несловесні, які входять в загальну знакову систему, але не відрізняються особливими властивостями.

Серед словесних засобів виділяємо такі структурні типи:

1. Терміни-однослови, а саме:

а) непохідні слова, які на синхронному зрізі не мають мотиваційної бази: аура, біль, вада, ген, жовч, зоб, інцест, кома, клон, лак, набряк, озноб, отит, плід, рак, рана, суд, тромб, фонд, флюс, цироз та ін. Цей структурний тип представлено власне українськими (біль, зоб, рана) та запозиченими термінами, про непохідність яких свідчить етимологічний аналіз (отит – запозичення з новолатинської наукової термінології від гр. – запалення слизової оболонки вуха);

б) похідні афіксальні слова, у яких виділяємо в основі словотворчі афікси: автоматизм, адаптація, гарячка, генетика, жовтяниця, задишка, зародок, кришталик, організм, респіраторний, розчинник, фолікуліт та ін.

Для сучасної української термінолексики традиційним є використання інтернаціональних елементів, форм, що прийшли з грецької та латинської мов. Особливо різноманітною за своїм походженням є медична термінологія. Встановити межі і кількість термінів, що її обслуговують, дуже важко, оскільки термінологічний склад цієї науки постійно поповнюється новими елементами.

З погляду походження медичні терміни належать до одного з найдавніших шарів термінологічного словника нашої мови, тому протягом багатовікової історії її розвитку в них відбилися майже всі основні мовні засоби словотворення, які забезпечували можливість творення нових назв. У термінотворенні слів такого лексикону використані такі види морфологічного словотвору: суфіксальний, префіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний. Серед термінів з похідною основою виокремлюють суфіксальні (захворювання, летальний), префіксальні (відхилення, розлад) та префіксально-суфіксальні утворення (безсоння, породілля), безафіксний;

в) похідні складні слова, тобто ті, у яких можна виділити кілька коренів: жовчогінний, живонародження, кровообіг, сльозовиділення, стравохід та ін. За способом творення і структурно-морфологічними ознаками мають кілька типів.

2. Терміни-словосполуки (складені терміни), а саме:

а) вільні словосполуки, у яких кожен із компонентів – термін, і кожен може вступати у двосторонній зв'язок: аптечний кіоск, аптечний пункт, аптечні склади; благодійна організація, благодійна діяльність; гігієнічна діяльність, гігієнічний норматив, гігієнічна оцінка; та ін.;

б) зв'язані словосполуки, у яких компоненти, узяті ізольовано, можуть бути і не бути термінами, а в поєднанні вони – терміни: дитяче харчування, біла гарячка, біологічна безпека, внутрішньолікарняна інфекція, наркологічний заклад, обстеження медичне, патологія вагітності, смертність населення, трансплантація тканин, фізіологічний розчин, шлунковий сік, хірургічна стерилізація та ін.

Несловесними засобами вираження спеціальних наукових понять є терміни-символи, особливостями яких є абсолютна відносність, штучна узвичаєність і свідоме закріплення, наприклад, β-випромінювання.

Отже, медична термінологія представлена різними за структурою одиницями: словесними та несловесними засобами вираження.

Зоріна Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Трофімук К. В.

ДО ПРОБЛЕМИ ЗАПОЗИЧЕНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Наприкінці XX **–** на початку XXI ст. активізувалися українсько-англійські мовні контакти, результатом яких стала значна кількість запозичень у різних сферах діяльності. Англійська мова стала справді світовою мовою. Нею володіє близько півтора мільярда осіб.

Запозичення в українській мові більш поширені у термінології професійних сфер діяльності, таких як: економіка (фандрейзинг, лот, баєр); у суспільно-політичній сфері (аплікат, спічрайтер); у засобах зв'язку; в науці, культурі, освіті (едиція, перфоманс, гендер, фентезі); у туризмі (дьюті-фрі, інклюзів-тур, скіпасс); у спорті (стритбол, ферплей, маунтинборд); у ЗМІ (копірайтер); у рекламі (салоган, біг-борд, басорама); у дизайні (стайлінг).

Це зумовлено розмаїттям позамовних чинників, об'єктивних і суб'єктивних: розвитком економічних зв'язків, впливом стилю американського життя, модою на іноземні слова, досягненнями англомовних країн в окремих сферах діяльності, пожвавлення культурних зв'язків, двомовністю, зрушеннями комунікативно – прагматичного характеру, вживанням англіцизмів для демонстрування освіченості або неординарності, прагнен-

ням мовної економії (копірайтер – авторське право, лейбл – товарна етикетка з фірмовим знаком). Внаслідок цього маємо загрозливу мовну ситуацію: функціонування у мові дублетів (міленіум – тисячоліття, офіс – контора), збільшення кількості небажаних омонімів (кеш – економічний та комп'ютерний термін), запозичення власних назв без перекладу (Muppets-show, на відміну від перекладених – " Прихована камера ").

Нині перед українськім суспільством постала низка проблем, пов'язаних з функціонуванням нового гетерогенного матеріалу.

По-перше виникла потреба збільшити реєстр орфографічного словника української мови за рахунок лексичних запозичень, давши їм відповідне орфографічне оформлення. Також виникає проблема унормування правопису запозичень (які слова писати в лапках, де подвоювати приголосні тощо).

По-друге, треба встановити чіткі критерії зарахування запозичень до складу української мови (розрізнити епізодизми, ефемеризми, спорадизми). Зокрема за частотою вживання іншомовного слова, у творах сучасних українських письменників, за ідіомотворчим потенціалом тощо. Слід насамперед перевірити, чи є відповідник в українській мові.

По-третє, є потреба у фіксуванні контекстів, у яких вживаються англіцизми (частіше у розмовних ситуаціях), визначити засади етимологічної ідентифікації (з якої мови запозичення), та врахувати культурний та країнознавчий компонент.

Доцільним було б створення окремого словника іншомовних слів, які запозиченні українською мовою, з метою виявлення семантики складових. Треба встановити чіткі критерії зарахування запозичень до складу української мови. Замість англіцизмів, які використовуються у розмовній мові доречним було б добирати відповідники.

Кремова Л. О.
Класичний приватний університет
старший викладач

УКЛАДАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ СЛОВНИКІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ І ЗАРУБІЖНІЙ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

У контексті сучасних глобалізаційних процесів при конструюванні інформаційно-комунікаційних технологій виникла необхідність створення лексикографічних систем, які надають нові інструментальні можливості для вивчення та фіксації мовних одиниць. Серед них завдання лексикографічної репрезентації фразеологізмів виглядають як одне з найскладніших. За останні десятиліття у фразеографії спостерігаються значні зміни, що стосуються характеру опису включених у той чи інший словник фразеологічних одиниць. Так, деякі дослідники говорять про фразеологічні словники нового покоління, що містять ряд відмінних характеристик при інтерпретації фразеологізмів: 1) лінгвокультурологічний коментар; 2) включення до словникової статті когнітивно-культурологічної інформації, визначення змісту концепту і субконцептів, з якими співвідноситься фразеологізм, вказівка на лінгвокультурологічні особливості сфер його функціонування (буденна лінгвокультура / елітарна лінгвокультура); 3) залучення "нового" ілюстративного матеріалу (2000-ні рр.) з актуального в аспекті культури і динамічно мінливого джерела – ЗМІ, в яких відображений "фразеологічний смак" нашого часу.

Повноцінне лексикографічне тлумачення значення фразеологізмів не уявляється можливим без дослідження структури словникової статті.

Структура фразеологічного словника, згідно з лексикографічною традицією, характеризується: 1) наявністю вступної статті та керівництвом до користування словником; 2) словником, тобто переліком словникових статей; 3) покажчиком фразеологізмів; 4) списком лексикографічних джерел.

Дослідження сучасних фразеологічних словників дало змогу багатопланово поглянути на проблему їх укладання.

Аналіз лексикографічних дефініцій фразеологізмів різних сучасних словників надає можливість об'єктивно визначити обсяг і зміст інформації про одиницю фразеологізму, а також виявити нові тенденції в лексикографічній практиці. Раціональним підходом до дослідження репрезентації ідіом у структурі фразеологічних словників є виділення окремих лексикографічних моделей, які обмежуються трьох- або чотирикомпонентною структурою. З точки зору декодування найбільш показовими можуть бути дефініція та ілюстративна частина, але в окремих випадках і етимологічна глоса, яка часто може давати вичерпні дані щодо походження ідіоми.

Дослідження моделей лексикографічної репрезентації фразеологічних одиниць демонструють, що найбільш продуктивною є розгорнута модель, яка містить чотири компоненти: ФО + глоса + дефініція + илюстративний приклад. Комбінація компонентів у певних випадках може сприяти розширенню і доповненню тлумачення значення фразеологічних одиниць:

Словники фразеологічних одиниць розрізняються розташуванням матеріалу, описом одиниць, проте в цілому вони доповнюють один одного.

У процесі аналізу фразеологічних словників було виявлено, що кожен має свою специфіку, пов'язану з відбором одиниць, розташуванням матеріалу і, головне – з розробкою словникової статті.

Відображення різних лексикографічних параметрів у конкретному словнику визначається специфікою мови, лексикографічної традицією відповідної країни, типом і призначенням словника, а також поглядами його укладачів.

Специфіка зібраного матеріалу й огляд фразеологічних словників, аналіз теоретичної бази щодо укладання словників фразеологічних одиниць, дозволили сформувати такі основні принципи укладання словника фразеологізмів: наступність лексикографічних традицій, теоретична і практична значущість, нормативність, прагматизм, системність, інтегральність, диференціальність, функціональність.

Макаренко М. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Трофімук К. В.

СТАНОВЛЕННЯ ПИСЕМНОСТІ В УКРАЇНІ

Перші написи на території України збереглися від часів трипільської культури (IV–II) тисячоліття до н. є.). Написи зроблені на глеках. І мали побутовий характер. Письмо, винайдене трипільцями поширилося на Середземномор'я й дісталося Греції, Згодом у зміненому вигляді повернулося на береги Дніпра.

Є і відомості, що на території України писемність існувала ще до прийняття християнства. Як стверджують історики, "початок стабільного державного життя українців-русів пов'язаний з діяльністю князя Кия". – 60–70-і рр. VII ст. Та були й інші державні чи напівдержавні утворення на території України: Союз слов'янських племен, очолюваний князем Божем (середина IV ст.); Аль Масуді, державу "валінана" – об'єднувала "всі інші слов'янські народи". А держава не може обходитися без письма.

Болгарський чернець Х ст., на ім'я Храбр, у творі "Про письмена" свідчив, що слов'яни до прийняття християнства, не маючи письма, користувалися "чертами й різами", які і були своєрідними писемними знаками.

У "Житії Костянтина" розповідається, що він у грецькому місті Херсонесі знайшов Євангелію і Псалтир, "руськими письменами писані, і чоловіка обрів, глаголячого тою бесідою". На той час мали б бути богослужбові книги, писані мовою, зрозумілою для слов'ян. Адже князь Аскольд (загинув 862 р., тобто ще до створення слов'янської азбуки) прийняв християнську віру, а без ознайомлення з основами християнського віровчення, зокрема з Євангелією, це не могло статися.

У Х–XIV ст. основним типом українського письма був устав. Для нього характерний чіткий рисунок кожної букви – комбінацією прямих і заокруглених ліній. Букви строго прямі, симетричні, майже однакової висоти й ширини, розташовані на однаковій відстані одна від одної. Скорочене написання слів позначалося надрядковим знаком – титлом. Проміжків між словами не було. З розділових знаків уживалися крапка; три крапки, проставлені трикутником; чотири крапки, розмішені ромбиком. Вони позначали членування тексту, зумовлене перепочинком того, хто писав.

З XIV ст., застосовують півустав. Для більшої зручності та швидкості письма, написання букв робиться простішим і менш вибагливим: букви дещо звужуються й зменшуються, лінії стають похилими й викривленими, заокруглення не є правильними дугами, проміжки між буквами стають неоднаковими. Зростає кількість скорочень і надрядкових знаків. З'являється кома, крапка з комою, двокрапка, змінюються функції крапки. Між словами робляться проміжки.

У XVI–XVII ст. розвивається скоропис: заокруглення букв і безперервність письма. Спрощеність написання одних елементів поєднується з ускладненням інших: букви стають ширшими, розгонистішими й гачкуватими, окремі частини їх непропорційні й виходять далеко за рядок. Із скоропису виникає курсив – сучасне ручне письмо з пов'язаними буквами. Переважав у ділових записах – для написання козацьких документів.

Сучасний алфавіт і тип письма простішим, більш заокругленим накресленням букв розвивався поступово. Великий вплив на вдосконалення шрифту мав розвиток книгодрукування. В Україні розпочалось із XV ст.

В друкованих виданнях середини XVII ст., на титульних сторінках застосовуються форми букв, близькі до сучасних, нагадували латинські.

Український алфавіт поступово набував сучасного вигляду. Протягом XIX ст. до нього було введено букви **і** (1818), **є** (1837), **ї** (1873), буквосполучення **йо**, **ьо** (1837) тощо. Остаточно український алфавіт закріплений у "Словарі української мови" Б. Грінченка (1907–1909). У 1933р. з нього вилучено літеру г, яку 1990 р. відновили.

У висновок можна сказати, що українська мова формувалась впродовж багатьох тисячоліть, під впливом різних політичний, соціальних та релігіних факторів. І на щастя, у наш час, ми українці, любимо, цінуємо та старанно вивчаємо цей цінніший скарб – рідну мову.

Рошкович Ю. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Трофімук К. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНТОНІМІВ У ТУРИСТИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Проведений нами аналіз антонімічних відношень у терміносистемі туризму засвідчив, що найчастіше вони встановлюються між одиницями, які позначають ознаки, якості та властивості: вертикальна – горизонтальна (печера), живий – мертвий (осип), категорійний – некатегорійний (перевал), одноденний – багатоденний (похід), сезонний – несезонний (період) та ін., або дії, процеси: від'їзд – приїзд, відчалювання – причалювання, днювання – ночівля, підйом – спуск тощо.

Отже, частиномовне вираження антонімії в термінології туризму репрезентоване насамперед прикметниками: активний – пасивний (туризм), верхня – нижня (страховка), динамічна – статична (страховка), літня – зимова (турбаза) та іменниками, утвореними різними способами: височина – низовина, підйом – спуск, сезон – несезон.

За структурним критерієм антонімічні пари в термінології традиційно поділяють на дві групи: лексичні (різнокореневі) та словотворчі (однокореневі). За нашими спостереженнями, у терміносистемі туризму переважають лексичні антоніми, диференційна семантична ознака яких (протилежність) реалізується шляхом семантичного протиставлення коренів. Наприклад: активний – пасивний (туризм), вертикальна – горизонтальна (печера), кормовий – носовий (весляр), позитивне – негативне (сальдо туристського балансу), статична – динамічна (страховка). Серед лексичних антонімів можна виділити пари, утворені на основі загальновживаних слів (тобто мотивовані загальнолексичними антонімами): внутрішня – зовнішня (туристська міграція), денна – нічна (екскурсія), живий – мертвий (осип), ріки низовини – ріки височини тощо.

Словотворчі антоніми в досліджуваній терміносистемі представлені меншою кількістю пар. Здебільшого це лексеми, що антонімізувалися за допомогою префіксів протилежного чи Заперечного значення. У цій функції використовують префікси як власномовні (без -, за-, від-, не-, ви-), так і іншомовного походження (де-, ре-): валютний – безвалютний (обмін), в'їзний – виїзний (туризм), договірне – недоговірне (відшкодування), міська – заміська (екскурсія), маркетинг – демаркетинг, сезонний – несезонний (період).

З'ясовано, що найпродуктивнішим способом вираження протилежного поняття в термінології туризму є приєднання до терміна стверджувальної семантики заперечної частки не, яка фактично виконує роль префікса. Як відомо, префікс не- виражає значення "заперечення", "відсутності тієї чи іншої ознаки", тому в антонімічній парі виникає відношення повної протилежності, наприклад: замкнений – незамкнений (круговий маршрут), сезонний – несезонний (період), організований – неорганізований (туризм), категорійний – некатегорійний (перевал) тощо.

У незначній кількості спільнокореневих антонімів, які передають значення "наявність – відсутність ознаки", протилежність реалізується безпрефіксними та префіксальними словами: валютний – безвалютний (залік), муфтовий – безмуфтовий (карабін), каркасний – безкаркасний (намет), категорійний – некатегорійний (похід) тощо. Антонімічні протиставлення можуть також виражатися за допомогою різних префіксів: в'їзний – виїзний (туризм), відкритий – закритий (глетчер), проте такі типи антонімів у терміносистемі галузі туризму є малопродуктивними.

Таке поєднання термінів у антонімічні пари свідчить про відносну автономність досліджуваної терміносистеми порівняно з лексичною системою мови загалом.

Сердюк Т. Ф.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Трофімук К. В.

ВЛАСНІ НАЗВИ В ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ ЛІНИ КОСТЕНКО

Об'єктом нашої роботи обрано поетичну творчість Ліни Костенко. Ми зосередилися на антропонімах, які у її творах презентують різні національні культури у рамках української культури XX столітті. Виявлено, що антропоніми становлять більш ніж половину всіх власних назв. Вони розподілені нами на 3 групи: 1) імена історичних осіб; 2) імена героїв творів мистецтва; 3) міфоніми.

До першеї групи антропонімів віднесені імена історичних осіб. Це державні, політичні та релігійні діячі, народні ватажки та герої (81). Серед них імена скіфських царів, державних діячів Європи різних часів, Єгипту, Близького Сходу та Азії, розгортається ціла галерея гетьманів України: Богдан (Зіновій) Хмельницький, Іван Виговський, Дем'ян Многогрішний (Демко), Яків Остряниця (Яків Острянин), Павло Павлюк (Бут), Іван Сулима, Василь Томенко, Кирило Розумовський. Природно, що з-поміж народних ватажків і героїв чимало імен борців за свободу українського народу, національних героїв: князь Вишнивецький Байда, Олекса Довбуш, Северин Наливайко, Нечай, Богун, Морозенко, Лесько Черкес. Як свідчить вибірка, історія часто присутня у поезії Ліни Костенко. За її влучним вислівом: "Душа тисячоліть шукає себе в слові". З-поміж минулих часів Ліну Костенко чи не найбільше ваблять до себе епоха давньої Русі, життя скіфів та слов'янських племен. Поетесу надихають на творчість трагічні моменти у долях народів і окремих людей, починаючи з античних часів: прикутий Прометей, натовпом розтерзана Гіпатія, розіп'ятий Ісус, спалені Джордано Бруно, Ян Гус, Жанна д'Арк, Джираламо Савонарола, замордовані Северин Наливайко, князь Полоцький, князь Василько, бояриня Морозова, приречені на тюрми і заслання Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш, Лесь Курбас.

Другу групу антропонімів складають імена героїв творів, серед яких герої світової літератури, у тому числі творів самої Ліни Костенко, герої фольклору народів світу, героїв полотен живопису. Цілком природно, що найбільше антропонімів із творів самої поетеси. Це чоловічі та жіночі імена, прізвища, що уживаються носіями української мови. Деякі імена представлені варіантами: Ганна, Анна, Ганнуся, Анниця, Ганька, Гандзя; Галя, Галька, Гальшка. У текстах Л. Костенко імена здебільшого мають форму неофіційного варіанта, наприклад, Володька (варіант від Володимир), Ївга (від Євгенія), Катруся (від Катерина), Ксенька (від Ксенія), Лесько (від Лесь, Олесь, Олександр), Палагна (від Палагія), Лікера (від Глікерія), Фесько (від Феодосій), Таця (від Таісія).

Третю групу антропонімів утворюють міфоніми. Це імена з грецької та римської міфології, з Біблії, імена богів у слов'ян-язичників, імена християнського бога та святих і апостолів у християн, богів інших релігій. Аналіз показує, що Ліна Костенко намагалася наблизити античну культуру до культури свого народу. Вона переносить героїв давньогрецьких міфів на рідну землю: в українські степи, ліси, гори. У текстах цьому сприяє їх уживання поряд з українською розмовною лексикою. Наприклад: "Кричить верба, як жрець Лаокоон"; "У кожен яр шугнуло по Сибіллі"; "А третя Мойра ножиці мантачить"; "Феміда перекліпає".

Отже, антропоніми у творах Костенко – це результат ретельного авторського добору. Створюючи своєрідні мікротексти, вони допомагають локалізувати зображуване у просторі та часі, надати йому національного забарвлення. Крім того, антропоніми у поетичних творах Костенко виконують певну стилістичну та художню функції, характеризують мову і стиль автора, стають засобом вираження авторської модальності.

Андронік В. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Партико З. В.

СТАТИСТИКА ПОМИЛОК У ВИДАВНИЧИХ ОРИГІНАЛАХ

Помилки в оригіналах – це те, з чим постійно "бореться" редактор. Розглядаючи статистику помилок, слід враховувати вплив людського фактора: різні автори, залежно від рівня їх підготовки, допускають різні помилки. А ось редактори в своїй професійній діяльності повинні виявляти кожну помилку незалежно від того, який автор її допустив, що досягається з досвідом і зростанням рівня професійності.

Статистика помилок потрібна для: 1) для удосконалення викладання дисциплін теорії редагування (чого потрібно навчати насамперед і, відповідно, скільки часу на яку дисципліну слід виділяти); 2) для конструювання систем редагування (для виявлення типових, тобто найчастотніших, помилок).

Варто відзначити, що чим більша вибірка, тим достовірніший результат статистичного аналізу помилок. У нашому випадку авторські оригінали були розділені на п'ять частин, що дало змогу визначити середню кількість тих чи інших помилок у цих частинах, загальному потоці й порівняти їх. Поряд із цим, завдяки визначенню стандартного відхилення була реалізована змога оцінити, на скільки в середньому відхиляються індивідуальні характеристики помилок в конкретному оригіналі від їх середньої величини в потоці таких оригіналів.

Що стосується видів помилок, то в досліджуваних понятійних оригіналах найбільше було виявлено лінгвістичних помилок, а саме: у першому рукописі середня відносна кількість лінгвістичних помилок становить 89%, а в другому – 83% (перший оригінал: Партико З. В. Основи видавничої справи [текст рукопису]: навч. посібник / З. В. Партико. – Львів : Афіша, 2012. – 383 с., другий – Лєпьохіна І. О. Управління системою мотивації праці підприємств машинобудування в умовах ринку [текст рукопису]: монографія / І. О. Лєпьохіна. – Запоріжжя : КПУ, 2013. – 408 с.).

Найпоширенішими лінгвістичними помилками є лексичні та стилістичні помилки (рис. 1). У повідомленнях вживаються слова в невластивому їм значенні, в реченнях зустрічаються спільнокореневі слова. Однією з поширених помилок є вживання слів, не властивих українській мові – росіянізмів. Другими після лінгвістичних помилок у рукописах є видавничі, зокрема помилки в оформленні тексту, вихідних відомостей тощо. Психолінгвістичні помилки в обох рукописах займають приблизно однакову частку: у першому 0,71%, у другому – 0,79%. Серед інформаційних помилок є фрагменти, що повторюються, а тому, відповідно, не несуть нового змісту. Мають місце логічні помилки, які в першому рукописі становлять у середньому 2,86%, а в другому – 0,78%. Здебільшого це фактичні помилки в датах й інших числових даних. У повідомленнях подавалися посилання на неіснуючі рисунки (видавничі помилки).

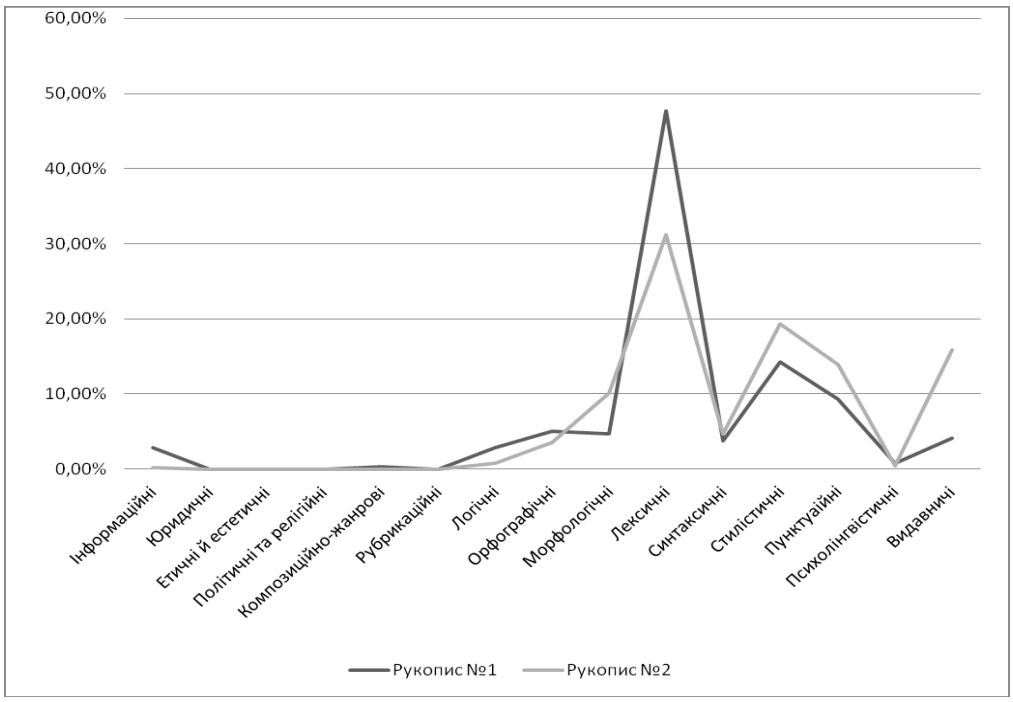

Рис. Порівняння частотності різнотипних помилок у рукописі № 1 та рукописі № 2

У рукописах не було виявлено жодної юридичної, етичної, естетичної, політичної або релігійної помилки. Лише однин раз трапилася композиційно-жанрова помилка у рукописі №1, де одне з повідомлень не відповідало розділу, де воно розміщувалося. Відсутність деяких помилок в авторських оригіналах свідчить про потребу розширити вибірку і, відповідно, продовжити дослідження.

Березіна О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Партико З. В.

СУЧАСНИЙ СТАН ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ У США

Видавнича справа США являє собою складний механізм зорієнтований на інновації, що зумовлено як особливостями її розвитку, специфікою законодавчої бази країни, так і читацькими уподобаннями. Знайомство східноєвропейських видавців з тенденціями розвитку ринку книговидання і книгорозповсюдження США є дуже важливим для запозичення цінного досвіду.

Книговидання у США – дуже поширений вид діяльності, для якого наявність ліцензії не обов'язкова, що сприяє появі дрібних незалежних видавництв, які можуть задовольнити потреби у вузькопрофільній літературі.

Згідно з системою, прийнятою Асоціацією американських видавців (Association of American Publishers) для статистичних досліджень, усі паперові книжкові видання поділяються на такі категорії: комерційні книги для дорослих і дітей, релігійні, професійні та наукові книги, передплатні довідкові видання, шкільні підручники й посібники, підручники й посібники для коледжів й університетів.

До основних тенденцій книжкового ринку США можна віднести посилення частки національних мережевих книгарень, таких як Barnes and Noble, кожен з яких налічує тисячі і більше магазинів, і дрібніших – Emilia, Crown. Останнім часом велике поширення отримала закупівля книг так званими магазинами-складами (warehouse clubs), які отримують велику знижку. Частки книжкового ринку розподіляються наступним чином: 40% продажу книжок припадає на клуби, онлайнову торгівлю, склади-клуби, 20% – незалежні магазини і 40% – на великі загальнонаціональні книжкові мережі. Щорічно в США продається близько 25 млн книг. Число книг, опублікованих в США самими авторами без допомоги видавництв (self-published books), за останні шість років зросла майже в 4 рази (на 287%). У 2011 році число таких видань, включаючи електронні книги, досягло 235 625, повідомила бібліографічна компанія "Баукер" (Bowker).

Видавничий ринок США можна назвати закритою системою, що працює переважно на задоволення власних потреб і майже не потребує втручання зовні. Видавництва мають дуже низьку експортну зорієнтованість, не високий показник імпортованої продукції, читачі переважно сфокусовані на споживанні текстів власних авторів або продуктах світової класики.

Попит сформував і особливості спеціалізації видавництв. Спершу дрібні видавництва спеціалізувалися тільки на випуску художньої літератури, нині вони можуть випускати будь-яку літературу, проте фокусуються на нішевих ринках, освоюють нові, нестандартні жанри, передруковують класичні твори, беруться за малорентабельні напрями, пропонують гнучкі умови роботи з авторами.

Ще одним цікавим феноменом є відсутність державних видавництв, тому за право виконати державне замовлення конкурують приватні.

У США поширене так зване мережеве книговидання (net book-publishing), сутність якого полягає в тому, що певні письменники (web writers) створюють книги тільки в цифровій формі й пропонують їх безпосередньо читачам у мережі "Інтернет". Є і спеціалізовані фірми, котрі дистанційно завантажують такі книги в комп'ютери читачів. Найвідомішими з них є „Бібліобайтс" (Bibliobytes) й "Електрон прес" (Electron Press). Завдяки мережевому книговиданню з'явилися поняття мережевої літератури (online literature); мережевого, або кібернетичного, продажу (online selling, або cyberselling); мережевого, або кібернетичного, придбання (online shopping, або cybershopping); електронної комерції (e-commerce); безпаперового видавництва (paperless publisher). За кращі твори мережевої літератури присуджуються спеціальні премії.

Із США до європейських країн прийшли електронні книги як культурне явище і видавничий феномен, що спричинив колосальні зміни і переорієнтацію видавців і ринку.

Залежно від характеру зафіксованої інформації та різновидів її носіїв електронні книжкові видання поділяються на: мономедіа-книги, мультимедіа-книги, полімедіа-книги, гіпермедіа-книги, телемедіа-книги.

Книжковий бізнес США зараз на підйомі, всі намагаються на нього рівнятися. Однак, після підйомів завжди йдуть спади, і американським видавництвам і магазинам (особливо після закриття великого конкурента Barnes & Noble Borders) варто задуматися про майбутнє індустрії.

Отже, книговидавнича практика США – країни, котра багато взяла з європейського книговидання, має свої неповторні риси, де випуск і реалізація книжкової та іншої видавничої продукції здійснюються в умовах найшвидшого у світі становлення постіндустріального, інформаційного суспільства. Дослідження якої дозволить науково вирішувати актуальні проблеми вітчизняної видавничої практики; прогнозувати тенденції книговидання; залучити іноземний досвід у сферу нашої книговидавничої справи.

Біляк Н. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Партико З. В.

ДОСЛІДЖЕННЯ Й УДОСКОНАЛЕННЯ ГАЛУЗЕВИХ НОРМ РЕДАГУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ

Об'єкт дослідження – галузеві норми редагування інтернет-видання. Галузеві норми редагування – це правила, які чинні в певній сфері і вимагають свого виконання.

Предмет дослідження – укладання, удосконалення й перевірка галузевих норм редагування інтернет-видань.

Мета дослідження – укласти каталог галузевих норми редагування інтернет-видань.

Методи дослідження: аналіз, підрахунок.

Завдання:

– зібрати літературу;
– підготувати огляд літератури;

– обрати методи дослідження;
– проаналізувати типові помилки в інтернет-виданнях;
– розробити каталог галузевих норм редагування;
– розробити анкету для експертного опитування;
– укласти реєстр експертів інтернет-видань;
– провести експертне опитування;
– проаналізувати отримані данні;
– за результатами опитування удосконалити галузеві норми редагування інтернет видання;
– на практиці перевірити дієвість норм;
– підготувати диплом до друку.

За результатами проведеної роботи можна сказати:

Історія українського сегменту Інтернет починається 19-го грудня 1990 року, коли Юрій Янковський з Міжгалузевого Наукового Центру Технології Програмування "Технософт" під'єднався до світової мережі Інтернет. На відміну від США, де Інтернет фінансувався державою аж до 1995-го року, проект Інтернет в Україні та і в СРСР почався і розгортався без будь-якої державної підтримки. Роботи по до-інтернетній мережі ОГАС академіка Глушкова було спочатку активно блоковано, а на початку буремних 90-х і повністю закрито. Тому Інтернет і в Україні і в Росії з'явився тільки завдяки цікавості інженерів та бажанням зламати інформаційні бар'єри. У наш час інтернет-мережа розвинена настільки, що багато паперових видань віддають перевагу інтернет – виданням настільки, що сміливо можна сказати, що через декілька років інтернет – видання витіснять паперові видання з ринку збуту.

Було укладено каталог з галузевих норм редагування інтернет-видання та анкету, які були надіслані в газетні інтернет-видання міста Запоріжжя.

За допомогою методу підрахунку, отримані данні були зведені в таблицю "Результати соціологічного опитування". Це дало змогу проаналізувати сучасний стан розвитку галузевих норм редагування інтернет-видань. З'ясовано, що з 12 норм визнали 8 норм, 2 – потребують удосконалення, ще 2 – заперечили.

Боярко О. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Партико З. В.

ЗАСТОСУВАННЯ МОДАЛЬНИХ ЛОГІК ПІД ЧАС РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТІВ

Модальна логіка – напрям сучасних логічних досліджень. Визначимо зміст понять, які виявляють специфіку побудови модальних систем.

Модальність (лат. modus – спосіб) – оцінка висловлювання, дана з тієї чи іншої точки зору; властивість висловлювання, що визначає характер об'єктивних відношень між предметами та явищами, про які йдеться у висловлюванні; тип зв'язку між суб'єктом і предикатом у структурі висловлювання й уточнення його логічного статусу. Це додаткові слова, котрі входять до структури висловлювань і надають їм нового смислу. До таких слів , які є оцінювальними належать: "необхідно", "можливо", "насправді", "випадково", "дозволено", "заборонено", "доведено", "спростовано", "знає", "вірує".

Залежно від того, яка модальність надає висловлюванню нового сенсу, логікою оцінюється те, що стверджується або заперечується. Розрізняють типи модальностей.

Алетична модальність, зокрема, детермінується з погляду об'єктивних законів природи, суспільства й логічних законів. Слова які позначають алетичні модальності: "необхідно", "можливо", "дійсно", "випадково", трапляються у всіх видах текстів. Тому слід звернутись до законів алетичної логіки:

1. Якщо щось необхідне, то воно і дійсне, і можливе, але не навпаки.
2. Якщо щось дійсне, то це і можливе, але не навпаки.
3. Якщо що-небудь неможливо, то воно і недійсно, і не необхідно.
4. Якщо що-небудь недійсне, то воно і не є необхідним.

Приклади:

1. Якщо "*старіння людського організму*" відбувається з необхідністю, то це і дійсно так, і це можливо так.

2. Якщо "*дійсно лекція проходить в аудиторії 519*", то це й можливо, але звідси зовсім не випливає необхідність того, щоб лекція завжди відбувалася в аудиторії 519.

3. Якщо "*Неможливе обертання Сонця навколо Землі*", то "Дійсно, Сонце не обертається навколо Землі" і в такому обертанні немає необхідності.

4. Не існує снігова людина і в її існуванні немає необхідності.

Епістемічна модальність детермінується з погляду закономірностей пізнання об'єктивного світу. Епістемічні модальності "знає", "вважає", "вірує", "сумнівається", "переконаний" та інші виражають певний вид і тип знання, повноту або неповноту знання, рівні знання, носієм якого є певний інтелектуальний суб'єкт. Залежно від відокремлення тієї або іншої епістемічної модальності, створюється окремий різновид епістемічної логіки як модальної системи – "логіка знання", "логіка віри", "логіка переконання", "логіка сумніву".

Епістемічна модальність детермінується з погляду закономірностей пізнання об'єктивного світу

До слів які позначають епістемічну модальність: "знає" "вірує", "сумнівається", "відомо", "невідомо", "переконаний" слід застосовувати такі закони:

1. Якщо висловлювання доказове, то воно істинне;
2. Логічні на слідки доказового висловлювання також є доказовими;
3. Якщо висловлювання є доказовим, то доказово, що воно доказове;
4. Логічна суперечність недоказова.

Приклади:

1. Петро знає, що Земля має форму кулі. Ігор вважає, що телепатія існує.

2. Петро знає, що Земля має форму кулі, адже це науково підтверджено.

3. Петро переконаний у тому, що телепатія не існує, але Ігор вважає, що телепатія існує.

Часова (темпоральна) модальність детермінується з погляду часових характеристик того, що відбувається в світі. Використовується для опису послідовностей явищ та їх взаємозв'язку з часовою шкалою.Словами індекаторами темпоральної логіки є : "було", "буде", "раніше", "пізніше", "одночасно". Часова (темпоральна) модальність детермінується з погляду часових характеристик того, що відбувається в світі. Використовується для опису послідовностей явищ та їх взаємозв'язку з часовою шкалою.

Тобто, при зустрічанні їх у тексті слів "було", "буде", "раніше", "пізніше", "одночасно", треба звернутись до законів модальної логіки часу (темпоральна). Серед елементарних її законів містяться твердження:

1. Неправильно, що станеться логічно неможлива подія.

2. Жодна подія не відбувається раніше самої себе.

Приклад:

1. Якщо твердження *"Ця річ є"* було коли-небудь істинним, на який би об'єкт воно не вказувало, тоді завжди після цього буде істинним твердження *"Ця річ була".*

Аксіологічна модальність виражає оцінне ставлення мовця до предмета висловлювання, в основі якого лежить певна система цінностей, ідеалів. В логіці оцінок поряд з абсолютними оціночними поняттями "добре", "байдуже" і "погано" досліджуються також порівняльні оціночні поняття "краще", "рівноцінно" і "гірше". Особливий інтерес серед законів аксіологічної логіки (логіки оцінок) представляють конкретизації закону несуперечливий на випадок оцінок. *"Два стану, логічно не сумісні один з одним, не можуть бути обидва хорошими" і "Ці стани не можуть бути разом поганими"* – так можна передати зміст цих конкретизації. Несумісними є, наприклад, чесність і нечесність, здоров'я і хвороба, дощова погода і погода без дощу і т.д. У випадку кожної з цих пар виключають один одного станів справедливо, що якщо бути здоровим добре, то так, що не бути здоровим теж добре, якщо бути нечесним погано, то неправда, що бути чесним також погано, і т. д.

Аксіологічна модальність виражає оцінне ставлення мовця до предмета висловлювання, в основі якого лежить певна система цінностей, ідеалів. В логіці оцінок поряд з абсолютними оціночними поняттями "добре", "байдуже" і "погано" досліджуються також порівняльні оціночні поняття "краще", "рівноцінно" і "гірше".

Тобто при зустрічі їх у тексті слід звернутись до законів норм*:*

1. Ніщо не може бути хорошим і поганим одночасно.

2. Ніщо не може бути і поганим, і байдужим.

3. Неможливо бути і хорошим, і байдужим.

Приклади:

1. Дощова погода краще сухої.

2. Погано, що є хвороби.

3. Запізнитися на лекцію гірше, ніж зовсім не прийти.

Словами індекаторами деонтичної логіки є: *обов'язково, дозволено, заборонено*. При виявленні їх у тексті слід звернутись до законів деонтичної логіки.

У числі законів деонтичної логіки (логіки норм) – положення, що ніяка дія не може бути одночасно і обов'язковим, і забороненим, що байдуже не є ні обов'язковим, ні забороненим і т.п. Одна з груп законів стосується зв'язків між основними нормативними поняттями. Ці закони, зокрема, говорять: "*Дія обов'язково тільки в тому випадку, якщо заборонено утримуватися від неї", "Дія дозволено, коли вона не заборонена", "Від забороненого обов'язково утримуватися" і т.д.*

Приклад:

"Калігула показав себе справжнім софістом у своїй жорстокості ... То він казав, що каратиме консулів як в тому випадку, якщо вони будуть святкувати день, встановлений в пам'ять перемоги при Акції, так і в тому випадку, якщо вони не будуть святкувати його. Коли померла Друзилла, якій він велів віддавати божественні почесті, то було злочином плакати по ній, бо вона була богинею, і не плакати, бо вона була сестрою імператора".

Очевидно, що розпорядження Калігули суперечать логіці. Одночасно забороняється виконувати певну дію і утримуватися від її виконання. Логічно це неможливо, і, як би не вели себе ті, кому адресовані ці розпорядження, одне із заборон неминуче буде порушено.

Волошина Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н. Антоненко І. Ю.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ВИДАВНИЦТВ

Важко переоцінити роль видавничої діяльності в університетах України: вона завжди робить суттєвий внесок у виховання молодих спеціалістів, завжди надає міцну організаційну підтримку в навчальній, методичній та науковій діяльності навчального закладу. Публікації, які розміщені в наукових виданнях, знаходять живий відгук у читачів, матеріали, які розміщуються у виданнях, часто викликають жваву дискусію. Це і є одна з цілей, до яких прагнуть видавці. Література, яка видається в університетах, є важливим компонентом науки і відіграє важливу роль у прискоренні трансформації суспільства.

Кожне видавництво має свою структуру. Для всіх університетських видавництв характерні такі відділи: літературна редакція, комп'ютерно-видавничий відділ, поліграфічний відділ. Деякі видавництва мають відділ, де здійснюється переклад. Вагому роль у роботі університетських видавництв відіграють редакційні комітети, до складу яких входять провідні викладачі профілюючих дисциплін. Всі видавництва стикаються з такими проблемами як обмежене фінансування, залежність від спонсорської підтримки, невеликі наклади видань, труднощі з їхнім збутом.

Університетські видавництва ведуть активну книговидавничу діяльність для забезпечення навчального процесу необхідною літературою з основних професійних навчальних програм. Виходять друком під-

ручники, навчальні та методичні видання, збірники наукових праць та монографій, довідкова література з різних галузей знань. Аспіранти та студенти, які тільки почали свою наукову діяльність, мають можливість публікуватися в наукових збірниках університету.

В університетах проводиться активна робота щодо просування на ринок своїх досягнень, насамперед, власних наукових досліджень, розробок і новітніх технологій. Тому участь у виставках, особливо в міжнародних, є обов'язковою подією в діяльності університетів. Багато нагород і відзнак було отримано на Форумі видавців у Львові.

Активно впливають на зміни у характері університетського книговиданн й сучасні інноваційні процеси, спричинені науково-технічним прогресом, наприклад, використання електронної книги, друк на замовлення, оперативний малотиражний друк, запровадження цифрових друкарських технологій, автоматизованих видавничих систем. Їхнє виникнення викликає необхідність масштабної реорганізації у сучасному книговиданні загалом й університетському зокрема.

Перевагою університетських видавництв є те, що вони можуть забезпечувати університети необхідною навчальною літературою. У більшості випадків авторами навчальних видань стають саме викладачі університетів, які професійно підходять до створення видавничої продукції. На жаль, традиційні видавничі сектори не задовольняють потреб поширювати університетські дослідження, а це є головною проблемою всіх ВНЗ. Тому університет не зможе існувати, не маючи власного видавництва, бо він покликаний поширювати власні дослідження.

Григоренко В. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Партико З. В.

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМ ФІРМИ ADOBE В СУЧАСНИХ ДРУКАРНЯХ

Сучасний етап розвитку видавничої справи характеризується збільшеною потребою у використанні високоякісних професійних програм, здатних успішно реалізовувати та задовольняти потреби суспільства у якісному виданні літератури.

У зв'язку з цим поряд з "традиційними" завданнями видавничої діяльності постають завдання для виявлення якості та зручності використання програм фірми Adobe, завдяки яким є можливість вдосконалення виробничого процесу, що в подальшому впливатиме на якість та швидкість виготовленої продукції, що дасть змогу підприємству бути конкурентноспроможним на ринку поліграфічних послуг.

Мета роботи – перевірка ефективності розробленої технології виготовлення на основі одного оригіналу кількох варіантів одного й того ж видання в різних його форматах.

Об'єкт дослідження – системи видавничого призначення фірми Adobe.

Завдання дослідження:

– провести аналіз комплексу програм видавничого призначення фірми Adobe та Quark XPress;

– розробити технологічний маршрут підготовки видань з використанням програмних засобів фірми Adobe для різних видів і форматів видань на основі одного видання для малих друкарень;

– виготовити видання книги у кількох варіантах за різною ціновою політикою.

Предмет дослідження – технологія виготовлення книжкових видань на малому підприємстві з використанням комплексу програм фірми Adobe.

Програмні продукти компанії Adobe Systems вже давно стали стандартом в таких областях, як обробка графіки, підготовка публікацій, веб-дизайн, створення електронних документів та багатьох інших. Фірма Adobe прагне системно та інтегровано розробляти, вдосконалювати програмні продукти. Такі продукти як Photoshop, InDesign, Illustrator, FrameMaker займають важливі позиції на поліграфічному ринку.

В якості базового програмного забезпечення на малих підприємствах використовуються продукти компанії Adobe: InDesign, Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Adobe Acrobat. Професійні навики володіння цими програмами, дадуть змогу якісно та швидко підготувати макет до друку, що призведе до автоматизації процесу додрукарської підготовки і дозволить значно скоротити терміни виконання замовлення.

Розробка маршруту технологічного процесу є складним завданням і залежить від матеріалу, вимог до якості, накладу видань. Після повної розробки оптимального варіанту процесу розробляється технологічний маршрут, який буде найбільш ефективним для даного видання. У той же час встановлена маршрутом структура процесу: послідовність операцій, методи обробки та обладнання.

Підсумковий продукт верстки книги – файл з високою роздільною здатністю, призначений для друку в друкарні або виведення на принтері. Такий макет, після перевірки замовником, готовий до запуску у виробництві. Крім друкованого варіанту видання, можна створити на цьому етапі електронну версію видання в форматі PDF чи HTML, для її подальшого розповсюдження в мережі Інтернет.

Жданов А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком., доцент Бессараб А.О .

ПРОСУВАННЯ КНИЖКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ В ЖУРНАЛІ "VIP CLUB"

Найчастіше в друкованих ЗМІ зустрічаються три форми подання реклами, які є базовими і при продажі реклами.

Модульна реклама. Модуль – певна частина смуги, взята за мінімальну кількість площі, яке може бути продане рекламодавцеві під його рекламне звернення. Зазвичай смуга ділиться стандартним чином на частки: 1/2, 1/4, 1/8, 1/16, 1/32, 1/64 і т.д.

Рубричная реклама (Classified)**.** Блоки рубричної реклами можуть бути поділені за напрямами залежно від потреб ринку: нерухомість, автомобілі, робота, матеріали та обладнання, послуги тощо. У великих блоках можуть бути ще й підрубрики.

Текстова реклама. У цьому разі йдеться про матеріали, наближені за стилістикою до матеріалів редакційної частини газети або журналу, але опубліковані на правах реклами.

Для аналізу обрано перший глянцевий журнал Запоріжжя – VIP Club, у якому є рубрика "VIP-библиотека". Вона зазвичай містить статті-презентації, що є гібридом аналітичної та рекламної статті. Стаття-презентація інформує читачів про видання, виконує інформаційну, оціночну, аналітичну функції, пафосно описує видання, формує імідж журналу.

Характерні риси: статус, валентність, релевантність, ідентифікація, динаміка, використання стилістичних прийомів.

Ця рубрика має закріплений формат написання та зовнішнє оформлення за внутрішніми правилами журналу VIP Club.

Суть статті в тому, що на сторінках цієї рубрики бізнес-, політична та творча еліта ділиться власним читацьким досвідом із читачами.

Статті пишуть різні журналісти, проте вони мають схожу структуру: після заголовку, ліду та пояснення рубрики йде опис певної книги "від редакції", актуальність книги, чому її рекомендує журнал, стисла біографія письменника. Далі вже за стандартом чотири коментарі певних видатних та відомих людей. Вони пишуть про книги, які їх найбільше вразили, надають певний коментар "чим саме книга чудова", а під кожним коментарем є невелике доповнення від редакції про книгу. Найважливіше, що ця інформація є ексклюзивною та завжди на актуальні теми. Ще впливає такий чинник, що коментарі від авторитетних людей, викликає певну довіру та впливає позитивно на імідж рубрики та журналу в цілому, підтверджує елітність журналу.

Щодо зовнішнього вигляду рубрики, то вона пережила ряд трансформацій, але за останні роки дизайн рубрики закріпився. Розворот рубрики має вигляд старої розгорнутої книги, у якій уже друкується стаття. Все виконано у коричневих кольорова під стиль старовинної книги, коментарі розмежовуються декоративною лінією з візерунками. На першій сторінки завжди подано назву рубрики, заголовок та пояснення рубрики, далі йде вставлений малюнок книжок у бібліотеці та згодом вже унизу стаття про редакційну книгу, зліва презентується обгортка книги, заправа фотографія автора. На другій сторінці все навпаки, зліва фото відомої або авторитетної людини, а справа від коментарі зовнішній вид самої книги.

Впродовж року рубрика понесла деякі невеликі зміни. Об'єм тексту про редакційну книгу на першій сторінці виріс, також було для зручності зовнішнього сприйняття додані спеціальні маркери з поясненням такі, як жанр роману, ім'я та прізвище письменника, держава та рік, та все це візуалізовано. Над цими маркерами тепер друкується великими літерами по центру назву видання. Через всі ці зміни прийшлося прибрати деякі декоративні візерунки та зменшити картинку на першій сторінці на 25%.

Особливості цієї рубрики у тому, що матеріал завжди є актуальним. Під час написання враховується період, події, час та інше. Містить оціночні судження, думки, переконання які є вираженням суб'єктивної думки і поглядів журналістів видання.

Жучков М. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н. Антоненко І. Ю.

ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Навчальна література є своєрідним показником, дидактичним об'єктом, який одночасно виступає і носієм змісту освіти, форм фіксації її різних елементів, і проектом навчального процесу. У ній реалізуються змістовна і процесуальна сторони навчання в їх органічній єдності.

Навчальне видання (підручник, навчальний посібник) являє собою складний системний об'єкт з особливою структурою. При підході до його створення як складної і багатофункціональною системі потрібно враховувати, що структура навчального видання, наявність у ній конкретних структурних елементів визначаються його конкретним змістом, безпосередньо пов'язаного з його дидактичними функціями (виховної, освітньої, розвиваючої).

Головна функція видань – управління процесом засвоєння змісту освіти, тобто пізнавальної діяльності студентів. Реалізація головної функції забезпечується через такі функції, як інформаційна, системоутворювальна, функція засобів закріплення і самоконтролю, засобів самоосвіти, інтегративна, координаційна, розвитку та виховання.

Сучасна навчальна література об'єднує в собі особливості власне підручника (навчального посібника) в традиційному значенні цього слова (систематична реалізація інформаційної та трансформаційної функцій), робочої книги, зошита (запитання і завдання, проблемно-дослідні розвиваючі установки), збірника навчальних матеріалів, довідника (покажчики, хронологічні таблиці, словники та ін.) Таким чином, автори повинні розробляти навчальне видання на основі реалізації компетентнісного підходу, індивідуалізації навчання і забезпечення творчого характеру навчального процесу, що має реалізовуватись у вигляді структурних компонентів. Під структурним компонентом навчальної книги розуміють необхідну систему елементів, яка знаходиться в тісному взаємозв'язку з іншими компонентами, володіє певною формою і здійснює свої педагогічні функції лише їй притаманними засобами. У теорії навчальної книги виділяють внутрішню і зовнішню структури книги. Різноманіття функцій, виконуваних підручником, визначає складність його внутрішньої структури.

У сучасних умовах досягнення високої якості підготовки неможливе без забезпечення самостійної роботи студента достатньою кількістю різноманітного виду навчальної літератури. Чим ширшим буде спектр запропонованих студенту підручників, навчальних та навчально-методичних посібників, тим успішніша буде його позааудиторна робота, тим більш творчо він підійде до освоєння змісту навчальної дисципліни. При наявності навчальної літератури різного виду студент зможе вибрати для своєї роботи навчальне видання, що відповідатиме освітнім завданням, рівню освоєння навчальних дисциплін, своєму інтелектуальному і творчому потенціалу, рівню розвитку пізнавальних здібностей, особливостям індивідуального сприйняття і переробки інформації.

Кандибка Н. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., доцент Пономаренко Л. Г.

РЕДАГУВАННЯ РУКОПИСІВ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Методика редагування рукописів художніх творів не тільки фіксує окремі прийоми редакторської роботи: її завдання – цілеспрямоване вивчення й усвідомлене застосування системи прийомів, що сприяють вдосконаленню авторського твору та глибшому втіленню авторської думки в художньому тексті. Але, навіть добре знаючи всі норми й рекомендації стилістики, редактор на практиці нерідко не помічає і неузгодженість, і інші мовно-стилістичні похибки, логічні невідповідності, а часом навіть вносить власні помилки. Знання норм і рекомендацій виявляється нереалізованим. Щоб цього не сталося, потрібно знати методику аналізу тексту.

Суть редагування – співтворчість з автором, що вимагає глибокого проникнення в його задум і осягнення своєрідності його манери письма.

У процесі пізнання літературного твору всі зусилля спрямовані на те, щоб якомога повніше розкрити специфіку твору й неповторність його художнього змісту. Вдале тлумачення, розкодування тексту завжди має сенс, бо по-новому відкриває навіть давно відомі твори.

У літературознавчій практиці розрізняють терміни “текст” і “твір”. Текст – це повідомлення, закріплене знаками мови, упорядкованими за її законами. Ці знаки можуть бути літерними або аудіальними. Терміном “твір” позначають картини, думки, переживання, які виникають в уяві читача при сприйманні тексту. Розрізнення цих термінів не завжди є належно усвідомленим. Художній твір – основна одиниця літератури. Без її знання немає знання літератури. До світу літератури можна входити звичайним читачем, професійно зорієнтованим читачем або науковцем-дослідником.

На шляху пізнання творів виникають труднощі суб’єктивного та об’єктивного характеру. Пізнати естетичну суть літератури складно або й неможливо без професійного аналізу твору, що веде до розуміння його змісту через осягнення краси й багатства художньої форми, розвиває прагнення пізнати таїну художнього слова. Умовами успішного осягнення твору є: розуміння естетичної природи слова, знання теоретичних основ аналізу; засвоєння тексту твору; досконале володіння навичками виокремлювати та досліджувати складники змісту й форми та розуміння закономірностей їхньої взаємодії; розвинуті філологічні здібності. Адекватне сприймання й тлумачення літературних творів ускладнюють ставлення до героїв як до людей, котрі справді жили, мали саме такі біографії й долі. За такого підходу література розглядається як “історія в образах”, емоційно забарвлений засіб пізнання. Такими можливостями література, безперечно, володіє, але цим не вичерпується її призначення.

У реалістичному творі справді майже все таке, як і в реальному житті, бо герої, їхні переживання, думки та вчинки, обставини, в яких ті герої діють, атмосфера, до якої входить читач, живляться враженнями від дійсності. Міра правдоподібності у творах неоднакова, але це не впливає безпосередньо на рівень їхньої художності. Зображене, наприклад, у фантастичних творах далеко відбігає від дійсності, однак утримується в межах художніх. Відображене в літературному творі не можна ототожнювати з реальним життям. Твердження про правдивість твору ґрунтуються на визнанні його як специфічної форми втілення тієї правди про світ і людину, яку відкрив письменник і в яку повірив читач. Віддаляти читача від задуму може підміна читачем думок, переживань автора та персонажів власними. Це явище також має об’єктивні причини. Зображене в творі “оживає” лише завдяки уяві читача, поєднанню його досвіду з досвідом автора, зафіксованим у тексті. Тому в уяві різних читачів виникають неоднакові образи й картини, змальовані в тому самому творі. Абсолютизація суб’єктивного деформує зображене письменником: читач мислить про твір не як про явище мистецтва слова, а як про власні переживання. Уникнення таких труднощів забезпечує сприймання літератури як мистецтва слова. Одним зі способів найближчого до авторського задуму прочитання твору є аналіз художнього твору.

Пізнаючи сутність та особливості літератури, слід розрізняти її природу як явище, що постає в певному часі (в т. ч. часі написання твору), в певних суспільних умовах, у зв’язках з ідеологією (філософськими, економічними ідеями тощо), психологією, духовним життям людини, а також її специфіку як мистецтва слова – з погляду художнього мислення, спрямованого на пізнання світу й людини. Із різних концептуальних платформ її розглядали не однаково – як наслідування (мімезис), відображення дійсності, нову художню дійсність, сублімацію пригнічених поривів, гру тощо.

У процесі аналізу твору визначальними є два аспекти: естетична природа слова, що відкриває словесний ресурс народження художнього тексту, та тлумачення художнього образу, що дає змогу збагнути психологічний першопоштовх на шляху до єдності художнього світу творів. Така позиція ґрунтується на вченні українського мовознавця й дослідника літератури Олександра Потебні (1835–1891), який акцентував на об’єктивному і суб’єктивному змісті слова у творі.

Можливість виникнення нових значень слів закладена у природі слова, його здатності до багатозначності і ґрунтується на таланті митця, на новизні його художнього світу; на здатності письменника зближувати у своїй свідомості, яка живиться імпульсами від зовнішнього світу і з глибинних шарів підсвідомого, різні, часом дуже віддалені предмети та їхні якості; на входженні в літературний образ поряд з елементами реального життя суб’єктивного ставлення письменника до дійсності. Інтенсивність виникнення нових значень слів у творі зумовлюється характером світосприймання та світорозуміння письменника, естетичними законами літературного напряму, в руслі якого він реалізовує творчий задум, жанром твору, художньою метою. Нові значення слів чи їхніх нюансів з’являються інтенсивніше в тих творах, де широко використовуються алегоричні й символічні образи, високий ступінь метафоризації, наприклад у байках, ліриці, новелах тощо.

З естетичною природою слова в літературному творі тісно пов’язаний художній образ – центральна категорія будь-якого мистецтва. Образ – конкретно-чуттєве або предметно-чуттєве змалювання особи, предмета, явища природи засобами слова. Предметно-чуттєвий чи конкретно-чуттєвий ряд, у якому перебуває художній образ, особливий. Образ у літературі твориться словесними засобами.

Слова письменника викликають у читацькій уяві картини, ситуації, психічні стани. Вони і є образами реальних картин, ситуацій, станів. Їм притаманні властивості реальних предметів; образи є довершеними, індивідуально неповторними, можуть тривати в часі. Однак їх у жодному разі не слід сприймати як реальні речі, бо образи наділені умовністю, невластивою речам реальним.

Створені словесними засобами образи "оживають", якщо людина щось подібне реально спостерігала, відчувала, і воно зафіксувалося в її пам'яті разом зі словом, яким його названо. Тільки тоді слово спрацьовує як збудник уяви і за ним постають образи. Тому багатий досвід читача в пізнанні різних сторін предметного світу й світу емоцій, думок, переживань є надійною і єдиною основою яскравого "бачення" літературних образів, якщо така яскравість закладена у творі. За різними спостереженнями, духовність людей перебуває у прямій залежності від інтенсивності зв'язку між словом і образом. Втрата здатності "бачити" за словом образ є знаком занепаду духовності.

Колягіна М. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком., доцент Бессараб А. О.

ІНСТРУМЕНТИ ПРОСУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ВИДАВНИЦТВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Видавничі організації використовують такі ефективні інструменти просування в соціальних мережах:

– соціальні плагіни (кнопки "Like", "Мені подобається", блоки коментарів, кнопки переходу на різні);

– групи за інтересами (наприклад, в Однокласниках існує близько 50 груп книгоманів);

– спільнота (основний інструмент просування соціальної мережі ВКонтакті, де особлива увага видавництвом має приділятись просуванню бренду, автора, серії, окремої книги);

– таргетована реклама (повинна бути зорієнтована не тільки на критерії статі й віку, а найбільше зосереджуватись на критерії уподобань);

– інтеграція з зовнішнім сайтом;

– анонсування у популярних користувачів;

– система відгуків.

Створення спільноти є заняттям відповідальним для видавців і потребує особливої уваги і застосування продуманої тактики розвитку, можна говорити про існування двох підходів:

– прямого;

– опосередкованого.

У першому підході за мету ставиться творення групи певного видавництва або його серії чи книги, тобто ключовою стає орієнтація на конкретний бренд. Всі зусилля спрямовуються на підвищення продажу видавничої продукції, але акцент зроблено на людях, які знайомі з діяльністю видавництва і його видавничим портфелем.

У другому підході передбачено створення групи за інтересами, проте в жодному разі не можна звужувати її контент. Якщо це врахувати, то збільшиться кількість людей у групі.

Для оцінки ефективності викладеної на сторінці інформації можна скористатись спеціальними сервісами, одним з яких є Пульс блогосфери від Яндекса, що дозволяє в графічному форматі оцінити інформаційні стрибки, пов'язані з конкретними інформаційними приводами.

Загалом завдання, які ставить перед собою видавництво, створюючи аккаунт у соціальній мережі, є різноманітними, а очікування глобальними, проте видавець повинен пам'ятати, що таким чином зможе:

– по-перше – заповнити лакуну, яка утворилась після зменшення кількості місць, де пропонується ознайомитися з рецензіями на книгу;

– по-друге – запропонувати матеріали для розв'язання проблеми з вибором книг у читача;

– по-третє – змінити модель споживання контенту і поступово заохочувати до повернення моди на читання.

У соціальній мережі люди можуть дізнатись про видавництво і книгу, прочитати рецензію, зібрати відгуки, ознайомитись з уривками, переглянути буктрейлер або інші відеоролики, взяти участь у дописуванні творів, купити книгу, ознайомитись з анонсами заходів, брати участь у конкурсах.

Соціальні мережі вже мають таку вагу, що стали вважатись повноцінними медіа. Тому основне завдання книжкових і видавничих маркетологів – визначити свій сегмент і бути там, де їхня цільова аудиторія.

Проте обов'язково необхідно пам'ятати про толерантність у ставленні до свого клієнта, яка дозволить продовжити термін співпраці.

Курносова Т. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком., доцент Бессараб А. О.

КАЛЕНДАР, ЙОГО ВИДИ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ

Рекламні видання (Advertising edition) – це видання, що містить викладені у привабливій формі відомості про вироби, послуги і заходи з метою створення попиту на них.

Календар – періодичне довідкове видання з послідовним переліком днів тижнів, місяців даного року, а також з іншими відомостями різного характеру. Календарі можуть бути що річними, щомісячними, щотижневими.

Табель-календар – аркушеве видання календаря-щорічника з переліком днів року, розташованих за місяцями у виг ляді таблиці.

Відривний (перекидний) календар – настінний (настільний) кален дар-щорічник, в якому для кож ного дня чи тижня, місяця відве дено окремі аркуші, що відрива ють (перекидають).

Календар книжкового типу – календар-щорічник, який випус кається у вигляді книжкового ви дання, з матеріалами, підібраними відповідно до певної тематики і призначений певним категоріям читачів

Календар знаменних дат – календар-щорічник (щоквар тальник, щомісячник, щотижне вик) з вибірковим переліком днів року, пов'язаних з певними пам'ятними подіями та відомостями щодо цих подій.

При розробці дизайну календаря, дуже важливим є урахування формату. Для дизайну і друку календарів великого формату необхідні графічні матеріали виключно високої якості. Якщо таких немає, краще зменшити формат календаря, або застосувати векторну графіку або малюнки від руки.

Календар є одним із складових фірмового стилю компанії, тому зачасту виступає у якості рекламної продукції. Корпоративні календарі з фірмовою символікою є одним з найпопулярніших видів новорічної рекламної продукції. Багато компаній щорічно прагнуть випустити свій календар, щоб піднести його своїм клієнтам і партнерам. Це продукція тривалого користування і привертає увагу і адресата і його гостей.

Сьогодні набирають популярності календарі присвячені певній тематиці.

Одними з найпопулярніших календарів давно вже стали кулінарні календарі. У таких календарях різних форматів друкують різноманітні рецепти. Відривні календарі містити рецепти на кожен день, так що можна щодня, відриваючи листок пізнавати в готуванні нове блюдо. Такі ж календарі є для Православ'я, в них є всі рекомендації для готування в пісні та святкові дні.

Дуже корисним буде календар святкових дат. В цьому календарі вказані всі святкові дати в році, із зазначенням, чи є цей день вихідним. У них може бути присутнім історія виникнення свята, коли вперше з'явилася ця дата в календарі.

Дуже корисним для дачників і городників буде городній календар. Він нагадає про дати посіву розсади, висадки в грунт, збирання врожаю та обробці грунту, дерев і чагарників.

Жіночий календар – ще один тип календарів, який призначений для дам. У ньому безліч рекомендацій для жінок.

Для тих, хто хоче зробити акцент на професії можна вибрати професійний календар. Наприклад, календар для медиків, вчителів, залізничників, військових і т.д. Такі календарі оформлені відповідно тематиці, мають текстові доповнення у вигляді подробиць на професійну тему.

Літвін А. К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком., доцент Бессараб А. О.

СВІТОВІ НАГОРОДИ В ГАЛУЗІ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ

Існують твори, які вже багато років визнані читачами й світом загалом. Їх культурна цінність відзначена літературними преміями. Найголовніші з них такі.

Нобелівська премія в галузі літератури. Створена разом з чотирма іншими Нобелівськими преміями за заповітом Альфреда Нобеля 1895 р., вручається з 1901 р. Серед українських письменників на Нобелівську премію висувались І. Франко, В. Винниченко, П. Тичина, М. Бажан, У. Самчук, В. Стус, Л. Костенко, Іван Франко і Василь Стус не дожили до розгляду їхніх справ. П. Тичина і М. Бажан відмовились брати участь у конкурсі. Павло Тичина через політичні мотиви (боявся повторити долю Б. Пастернака). Микола Бажан відмовився через незнання його творчості за кордоном.

Букерівська премія була заснована у 1969 р. і є найпрестижнішою літературною премією англомовного світу та світу загалом після Нобелівської. Присуджується щороку за роман, написаний англійською мовою громадянином Британської Співдружності Націй або Ірландії. Переможець Букерівської премії оголошується в жовтні на спеціальній церемонії.

Пулітцерівська премія – одна з найпрестижніших нагород у галузі літератури, журналістики, музики і театру в США, заснована видавцем "жовтої преси" Джозефом Пулітцером. Літературна премія вручається в шести номінаціях: "За художню книгу, написану американським письменником, бажано про Америку"; "За книгу з історії Сполучених Штатів"; "За біографію або автобіографію американського автора"; "За вірш"; "За нехудожню літературу"; "За кращу драму". Лауреатами літературної Пулітцерівської премії в різні роки ставали Ернест Хемінгуей ("Старий та море"), Гарпер Лі ("Убити пересмішника"), Вільям Фолкнер ("Притча"), Юджин О'Ніл ("За обрієм", 1920: "Анна Крісті", 1922; "Дивна інтерлюдія", 1938; "Довга подорож у ніч", 1957), Теннессі Вільямс ("Трамвай "Бажання"), Артур Міллер ("Смерть комівояжера"), Маргарет Мітчелл ("Віднесені вітром"), Джон Апдайк (за романи "Кролик розбагатів" і "Кролик заспокоївся").

Премія імені Астрід Ліндгрен – шведська премія за визначні досягнення в літературі для дітей та юнацтва. Має на меті посилити інтерес до дитячої літератури у світі та зробити її більш доступною для дітей. На сьогодні вона є найбільшою нагородою в царині дитячої літератури й становить 5 млн шведських крон (приблизно 500 тис. євро). Володарями почесної премії можуть стати сучасні дитячі письменники, ілюстратори, а також організації, що пропагують читання серед молодого покоління.

Премія імені Йоганна Гете. Це найбільша літературна нагорода Німеччини. Премія Гете вручається кожні три роки 28 серпня – в день народження класика німецької літератури – і становить у грошовому еквіваленті 50 тис. євро. З часу заснування в 1927 р. її лауреатами були Герман Гессе, Томас Манн, а також "батько" психоаналізу Зигмунд Фрейд.

Гонкурівська премія – французька літературна премія для відзначення прозових творів французькою мовою, яка вручається щорічно з 1903 р. Її було засновано за ініціативи та фінансової підтримки братів Жуля та Едмона Гонкурів. Завдяки великим коштам, які залишили після себе брати, було організовано академію, що носить їхнє ім'я. Матеріальна частина премії є символічною – 10 євро, але при цьому премія є однією з найпрестижніших і висуває автора в авангард французької літератури та збільшує продажі його книжок. Ця премія може бути присуджена автору лише раз за його життя. Як курйоз, Ромен Гарі отримав премію двічі, бо написав інший твір під псевдонімом Еміля Ажара і не був попередньо відомий під цим псевдонімом.

Дублінська літературна премія. Була заснована в 1900 р. міською радою Дубліна та американським інвестиційним фондом ІМПАК (IMPAC). Вручається щорічно за найкращий прозаїчний твір англійською мовою. Розмір премії – 100 тисяч євро. Дублінська премія вважається не лише однією з найбільших у грошовому вираженні, але й найбільш демократичною у світі, оскільки претендувати на неї може письменник будь-якої національності з будь-якої країни, будь-якого віку. Єдиним обмеженням є обов'язкова публікація книги англійською. Якщо книгу з самого початку видано іншою мовою, 25% премії отримує її перекладач. Твори висуваються на присудження премії громадськими бібліотеками світу за результатами опитування читачів. Міжнародне журі обирає із загальної кількості "короткий список" – декілька найбільш гідних, серед яких лише один стає переможцем.

Премія принца Астурійського. Престижна іспанська літературна премія вручається не за конкретний твір, а за загальний внесок у літературу. Ця премія – найпрестижніша в іспаномовному світі, її навіть називають "іспанською Нобелівською премією". За традицією, вона вручається спадкоємцем іспанського престолу. Премія принца Астурійського присуджується в номінаціях: культура, наука, техніка, спорт, суспільна діяльність. Лауреатові премії принца Астурійського, яка вручається в адміністративному центрі Астурії Ов'єдо, крім відповідних грамот і зробленої за особливим замовленням художником Жоаном Міро статуетки, вручається грошова премія в розмірі 50 тис. євро. Раніше її лауреатами стали: Нобелівський лауреат німець Гюнтер Грасс, також Нобелівський лауреат іспанець Каміло Хосе Села, перуанський письменник Варгас Льйоса та інші видатні представники світової літератури.

Премія Х'юго (Г 'юґо). Літературна премія в галузі наукової фантастики, заснована в 1953 р. Названа на честь Гернсбека Х'юґо – засновника першого науково-фантастичного журналу "Захопливі історії". Премія присуджується щорічно за найкращі твори в жанрі фантастики та фентезі, опубліковані англійською мовою в попередньому році. Номінанти та переможці обираються за результатами голосування зареєстрованих учасників Всесвітнього конвенту любителів фантастики WorldCon (тому премію вважають "читацькою"). Лауреатам вручається статуетка, яка зображує ракету, що злітає.

Премія імені Ганса Крістіана Андерсена – міжнародна премія, яку вручають за видатний внесок у дитячу літературу найкращим письменникам і художникам-ілюстраторам дитячої книги. Організована 1958 р. Міжнародним комітетом із дитячої та юнацької літератури ЮНЕСКО за рекомендацією його засновника та першого президента, видатного діяча світової дитячої літератури Йєлли Лепман. Лауреатів оголошують один раз на два роки. Премія вручається 2 квітня, в день народження видатного датського казкаря Ганса Крістіана Андерсена. Для авторів дитячої літератури премія Андерсена є найпрестижнішою міжнародною нагородою. Часто її називають Малою Нобелівською премією. Найвищою та найпочеснішою з трьох премій-нагород вважається Золота медаль із профілем казкаря, її присуджують найвизначнішим і прогресивнішим майстрам у галузі дитячої книги та вручають на конгресі Міжнародної ради з дитячої книги (IBBY). Серед переможців – такі знані письменники, як: Марія Ґріпе. Джеймс Крюс, Сельма Лагерлеф, Астрід Ліндгрен, Кріх Кестнер, Туве Янссон, Джанні Родарі, Ктрін Патерсон. У 1973 р. Почесний диплом Міжнародної премії імені Г. К. Андерсена за поему-казку "Барвінок і Весна" отримав український письменник Богдан Чалий, а 1979 р. до "Почесного списку Андерсена" вписано ім'я Всеволода Нестайка та його книжку "Тореадори з Васюківки".

Премія шейха Заїда – премія, заснована Об'єднаними Арабськими Еміратами (ОАЕ) з метою заохочення письменників із країн Близького Сходу і Північної Африки. Щорічна винагорода – 110 тис. дол. Названа на честь засновника ОАЕ, першого і беззмінного протягом 33 років президента країни шейха Заїда бен Султана Аль Нахайяна, вручається за кращі твори в таких напрямах, як художня й розвивальна література, мистецтво, книги для дітей, періодичні видання арабською мовою. Саме лише потрапляння в число фіналістів гарантує визнання серед видатних письменників Арабського світу і переклад книжок іншими мовами. Міжнародна премія за арабську літературу проводиться спільно з Фондом Букерівської премії і фінансується Фондом Еміратів, добродійною організацією, що знаходиться в Абу-Дабі.

Мудрік А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Партико З. В.

ФОРМУВАННЯ ВИДАВНИЧОЇ ПОЛІТИКИ ЗМІ

Видавнича політика – це визначення ЗМІ ділянки, цілей, завдань, методів і змісту своєї діяльності, а також розроблення на цій основі стратегічних і тактичних планів публікування видавничої про дукції. Реалізуючи видавничу політику, ЗМІ, зокрема видавництва й видавничі організації, форму ють інформаційний простір своєї держави.

Вироблення видавничої політики ґрунтується на врахуванні трьох факторів:

– стану інформаційного простору держави та її цілей;
– обсягу власних ресурсів;
– стану ринку видавничої продукції.

Видавнича політика складається з комунікаційної, товарної та цінової політик.

Державна видавнича політика визначається Верховною Радою України, спрямовується на підтримку розвитку національного книговидання, наповнення україномовною книгою ринку, фондів бібліотек, забезпечення потреб навчальних і наукових закладів необхідними виданнями державною мовою.

Кабінет Міністрів України реалізує затверджену Верховною Радою видавничу політику, спрямовує та координує роботу міністерств та інших органів виконавчої влади у цій сфері. Мінінформполітики забезпечує формування державної політики щодо діяльності засобів масової комунікації; розробляє стратегії інформаційної політики держави та забезпечення її дотримання; реалізує державну політику в сферах поширення інформації, просвітницької діяльності та використання національних інформаційних ресурсів; ство-

рює умови для розвитку інформаційного суспільства, а також здійснення державного контролю за діяльністю засобів масової комунікації незалежно від їх підпорядкування й форми власності.

Серед основних офіційних документів з видавничої справи треба виділити закони України й нормативно-правові документи, в яких розглядаються терміни й визначення, правила, вимоги, особливості та відповідальність в інформаційній діяльності.

Умовно виокремлюють два напрями видавничої політики: випуск нових видань та підготовка перевидань.

В Україні ще не вироблено ефективної державної політики з розвитку видавання видавничої продукції.

Алгоритм видавничої політики ЗМІ створюється на основі розуміння й прогнозування того, яка видавнича продукція принесе йому прибуток, мінімізує видавничі витрати та ринкові ризики. Алгоритм функціонує з урахуванням таких параметрів: визначення прибутковості видань, визначення попиту, ціни, конкурентів, видань-аналогів на ринку. Алгоритм також показує, як просувати перевидання, а також те, які видання поміщати в архів.

Нерез А. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком., доцент Бессараб А. О.

ПРЕМІЇ В ГАЛУЗІ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

В Україні існує ряд премій у галузі видавничої справи та редагування.

Найкраща книга Форуму видавців – щорічний всеукраїнський книжковий конкурс, що традиційно проводиться в межах “Форуму видавців у Львові”. Існує з 1995 р. Церемонія відзначення переможців і урочисте вручення премії відбувається у перший день книжкового ярмарку.

Премія імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності – щорічна літературна премія, яка присуджується авторам нових оригінальних публіцистичних творів у галузі інформаційної діяльності, що сприяють утвердженню історичної пам’яті народу, його національної свідомості та самобутності, спрямовані на державотворення й демократизацію українського суспільства. Премія присуджується Державним комітетом телебачення і радіомовлення України з 2004 р. щорічно до дня народження Івана Франка – 27 серпня у розмірі 2 тис. грн кожна за рахунок коштів, передбачених на цю мету в державному бюджеті, і розподіляється Державним комітетом телебачення і радіомовлення України в таких номінаціях:

1) за кращу публікацію у друкованих засобах масової інформації;
2) за кращий твір у телевізійній сфері;
3) за кращий твір у радіомовній сфері;
4) за кращу наукову роботу в інформаційній сфері.

Щорічна премія Президента України “Українська книжка року” – щорічна премія Президента України. Присуджується указом Президента України до Дня працівників видавництв, поліграфії і книгорозповсюдження з метою відзначення авторів, видавництв та видавничих організацій, які зробили значний внесок у популяризацію української книжки та розвиток української видавничої справи. Щорічно присуджується три премії в таких номінаціях:

1) за видатні досягнення у галузі художньої літератури;
2) за вагомий внесок у розвиток українознавства;
3) за сприяння у вихованні підростаючого покоління.

Лауреатам премії виплачується грошова частина премії, розмір якої становить 100 тис. грн. При цьому 50% грошової частини премії виплачується авторові твору (співавторам у рівних частках, якщо інше не передбачено в угоді між ними), 50% – видавництву або видавничій організації.

Міжнародна літературна премія імені Григорія Сковороди “Сад божественних пісень” – заснована 1 березня 2005 р. громадською організацією “Чернігівський інтелектуальний центр” та Волинським товариством “Світязь” з метою розвитку вітчизняного книговидання і підтримки українських письменників, митців, науковців, журналістів, громадських діячів та меценатів. З 1 листопада 2014 р. співзасновником премії є Міжнародна літературно-мистецька академія України. Нагорода вручається раз у житті (за винятком колективних номінацій, а також, якщо творчу людину відзначено в іншій номінації – наприклад, як громадського діяча та мецената).

Національна премія України імені Тараса Шевченка (Шевченківська премія) – державна нагорода України, найвища в Україні творча відзнака за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва. Заснована 1961 р. Встановлена для нагородження за найвидатніші твори літератури та мистецтва, публіцистики й журналістики, які є вершинним духовним надбанням українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам’ять народу, його національну свідомість і самобутність, спрямовані на державотворення і демократизацію українського суспільства. Республіканську премію імені Т. Г. Шевченка засновано 20 травня 1961 р. Постановою Ради Міністрів УРСР. Нею нагороджували видатних митців за високоідейні й високохудожні твори та роботи у галузі літератури, образотворчого мистецтва, музики, театрального мистецтва та кінематографії. Нагородження Національною премією провадиться Указом Президента України. Щорічно присуджується до п’яти національних премій, але не більше однієї з кожного напряму: література; літературознавство і мистецтвознавство; публіцистика і журналістика; кінематографія; музичне, театральне, концертно-виконавське, народне і декоративно-прикладне та образотворче мистецтво). Лауреатам Національної премії Комітетом виплачується грошова частина, розмір якої щороку визначає Президент України.

Премія фундації Антоновичів – щорічна премія, яка надається Фундацією Омеляна та Тетяни Антоновичів за літературні твори українською мовою та українознавчі наукові дослідження. Розмір премії – 5 тис. дол. Премія надається за літературні твори українською мовою незалежно від проживання автора, враховуючи високу мистецьку якість у поєднанні з творчою своєрідністю мистецької форми. Кожні два роки премія може бути надана науковому дослідженню з україністики будь-якою мовою.

Премія Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва – премія що присуджується щороку до дня народження Лесі Українки – 25 лютого за твори, які сприяють вихованню підростаючого покоління в дусі національної гідності, духовної єдності українського суспільства та здобули широке громадське визнання. Статус урядової премія здобула 14 січня 2004 р. і з того часу присуджується у чотирьох номінаціях розміром 10 тис. грн кожна: літературні твори для дітей та юнацтва; художнє оформлення книжок для дітей та юнацтва; театральні вистави для дітей та юнацтва; кінотвори для дітей та юнацтва (з 2007 р.).

З 1972 по 2003 щороку присуджували Літерату́рну пре́мію і́мені Ле́сі Українки, а 2004 р. встановлено Премію Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва, яка присуджується щороку за твори, які сприяють вихованню підростаючого покоління у дусі національної гідності, духовної єдності українського суспільства та здобули широке громадське визнання.

Дитяча книжкова премія "Левеня", що її 2012 р. ініціювала Громадська організація "Форум видавців", відзначає найкращі дитячі українські видання. Заснували премію Національна бібліотека України для дітей, Українська асоціація працівників бібліотек для дітей, Українська національна секція IBBY, Українська бібліотечна асоціація, Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів, Українська академія друкарства, ГО "Форум видавців**".** Нагороду присуджують за видатні досягнення в галузі дитячого книговидання за результатами рейтингового голосування професійного журі дитячих бібліотекарів та критиків. Основні номінації у вікових категоріях "Дошкільнята", "Молодші школярі", "Школярі середніх класів": видання сучасної художньої літератури українських авторів; видання сучасної пізнавальної літератури українських авторів; неліцензійні довідкові та енциклопедичні видання, повністю створені українськими авторами та видані українськими видавництвами; видання перекладів українською мовою сучасної художньої літератури для дітей; нові видання української дитячої класики (нове художнє оформлення, додаткові матеріали, використання медіа тощо); нові видання чи перевидання іноземної (в перекладі українською мовою) дитячої класики, суттєво змінені порівняно з наявними (новий переклад, художнє оформлення, додаткові матеріали, використання медіа). Додаткові номінації: художнє оформлення і дизайн; електронні видання, щодо яких відсутня інформація про порушення авторських прав.

Матеріальною частиною винагороди є надання знижок видавництвам на участь у дитячому книжковому ярмарку у Львові, що його організовує ГО "Форум видавців" наступного року після вручення Премії.

Отже, в Україні існує ряд премій та нагород для книжок та їх авторів, що мають на меті розвиток видавничої справи.

Перетягіна І. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. психол. н. Антоненко І. Ю.

САМООСВІТНІ ВИДАННЯ ТА ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ

Література, яка допомагає людині більше пізнати свій внутрішній світ, вдосконалити свої навички життя набуває все більшу популярність серед населення. Факт того, що якість життя збільшиться після читання подібної літератури дуже допомагає привертати увагу до таких книг. Потрібно тільки прочитати та порозумітися зі своїм "Я".

Згідно із Державним стандартом України "Видання. Основні види.Терміни та визначення", видання для організації дозвілля – це видання популярно викладених загальнодоступних відомостей щодо організації побуту, дозвілля, різноманітних форм самодіяльної творчості, різних видів захоплень. Якщо посилатися на це визначення, то до цієї групи видань можна віднести самоосвітні видання, або книги-самовчителі.

Також, згідно цього стандарту є група науково-популярних видань – це видання відомостей теоретичних та (чи) експериментальних досліджень в галузі науки, культури і техніки, викладених у формі, зрозумілій читачам – нефахівцям. Такі видання мають на меті спростування або ж пояснення явищ науки і природи, які можуть зацікавити широкий загал читачів, якими часто можуть бути звичайні люди, що не мають відповідних знань у цій проблемі. Проте легкодоступний стиль написання значно спрощує сприйняття тексту широкими масами населення. Тобто, це можуть бути різноманітні книги для вивчання іноземних мов. Або викладення дисциплін у формі "для чайників".

За аналітико-синтетичним переробленням інформації такі видання можна віднести до інформаційних видань. Тобто це видання систематизованих чи узагальнених відомостей відносно опублікованих чи неопублікованих даних з першоджерел, випущене друком організаціями, що здійснюють науково-інформаційну діяльність.

За інформаційними знаками такі видання можна віднести до групи практичних порадників, тобто це видання, розраховане на самостійне оволодіння будь-якими виробничо-практичними навичками.

Самоосвітні видання – це книги, основною метою яких є допомога читачеві у вирішенні низки особистих проблем. Всі книги зі самовдосконалення мають хоча б одне спільне повідомлення: "Людина завжди має владу, щоб змінити себе".

Такі книги призначені для людей, які хочуть самовдосконалити свої думки, свої навички та уміння. Автори таких видань зазвичай знаходяться у ролі вчителя або наставника, який передає свої знання аудиторії обраних людей. При читанні таких матеріалів людина може відчути себе індивідуумом, якому за життєвим призначенням мала б у руки потрапити така книга, яка кардинально змінить думки та допоможе отримати такі необхідні життєві навички. І для цього не потрібно прикладати великих зусиль, тільки купити видання та перечитати, запам'ятовуючи головні ідеї.

Однак, щоб дійсно зрозуміти всі відтінки змісту, закладені у словах і фразах, і повністю налаштуватися на авторську хвилю, потрібен неабиякий читацький багаж, а крім того, вміння читати активно.

Якщо об'єднати усі визначення, то можна зрозуміти, що самоосвітня книга – це видання загальновідомих відомостей, потреба в якому виникає під час бажання реципієнтів оволодіти певною інформацією щодо вдосконалення особистісних, розумових та прикладних навичок.

Пічугіна І. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком., доцент Бессараб А. О.

ВПЛИВ ЕКРАНІЗАЦІЇ КНИГИ НА ЇЇ ПОПУЛЯРНІСТЬ

Мистецтво кіно, яке заявило про себе як про відкриття кінця XIX – початку XX ст., легко увійшло в соціальну практику і зазнало безліч трансформацій (від рухомої картинки на екрані до фільмів в 3D форматі і лазерних інстоляцій у повітрі). Людина кінця XX – початку XXI ст. стала не тільки активним творцем, але і споживачем медійної культури.

Екранізація літературно-художнього твору – це режисерська версія прочитання. Не кожен глядач готовий до активного діалогу, критичного сприйняття тієї версії книги, яку пропонує автор фільму.

Ще в 80-ті рр. XX ст. соціологи відзначали зміщення читання в напрямі екранізації в дозвіллі підлітків. Провідними мотивами звернення школярів до екранізації є пізнавальний і рекреаційно-розважальний інтереси.

Спостерігається тенденція уповільненого входження дітей у книжкову культуру і відсутності стабільної звички до читання у молодших школярів. Але й підлітки не є винятком, для них читання також необов'язкове щоденне заняття. І лише небагато з них, в основному ті, хто привчений був до постійного читання з раннього дитинства, регулярно звертаються до книги.

У читанні дітей України накопичуються негативні тенденції. У нових дослідженнях відзначається підвищене захоплення дітей не тільки теле-, але й відеопрограмами. А це означає, що настає або вже настав час, яке можна назвати кризою читання.

Відмінності між екранізацією та книгою різноманітні, але відомий соціолог С. Плотніков виділяє три:

1. Тип уваги. Екранізація, в силу доступності, не вимагає підготовки, легко сприймається, а, отже, породжує розсіяну увагу, а читання вимагає зосередженості.

2. Особливість змісту. Екранізація – це величезна кількість різнорідних відомостей. Всі вони цікаві, захопливі, але розкидані й безсистемні. Вони, як розсипана мозаїка, не дають цілісної картини світу, тоді як книга – це завжди організований матеріал, система певних знань, спостережень, образів, почуттів.

3. Характер сприйняття. Екранізації властиві швидкість, темп, динаміка. Читання, особливо художньої літератури, завжди залишається повільним, вдумливим, неквапливим процесом.

Діти "ери екранізації" все ще читають, із задоволенням. Правда, дещо по-своєму. Їх прийнято називати "ледачими читачами". Ледачий читач – це дитина з освіченої родини, яка набула навичок читання, але не здатна вникати в зміст прочитаного й аналізувати отриману з книги інформацію.

Джордж Штайнер з приводу таких читачів зазначає, що більшість тих, хто пройшов через початкову шкільну освіту, можуть читати, проте не в змозі прочитати. І щороку ледачих читачів стає все більше. Здатність концентрувати свою увагу – це навичка, що вимагає постійної практики.

Отже, особливо важливим є процес входження дитини в інформаційне середовище, де розвинені два типи культури – вербальний (книжковий) і візуальний. Коли дитина вчиться читати, просувається від повного невміння до розшифровки, збільшення швидкості і, нарешті, осягнення інформації та отримання знання, її досвід телеглядача чинить серйозний вплив.

Якщо домашнє оточення посилює й заохочує читацьку активність малюка, то він має гарний шанс здолати всі три фази без особливих проблем і стати справжнім читачем. Але якщо сім'я надає непомірне значення телебаченню як головному засобу дозвілля, єдиному каналу отримання інформації, то розвиток дитини як читача може бути призупинений.

Рагуліна Р. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. ком., доцент Пономаренко Л. Г.

ВИДАВНИЧІ МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ГЛЯНЦЕВИХ ЖУРНАЛІВ

Видавнича галузь України, формування якої в її нинішньому варіанті активно відбувалося наприкінці 80-х – на початку 90-х років минулого сторіччя, заповнювалась в основному кадрами управлінців, вихованих в умовах радянської доби, які представляли сфери діяльності дуже далекі від видавничої справи. Для них такі поняття, як ринок, маркетинг, промоція, тощо були абсолютно новими і входили у свідомість новонароджених видавців разом з набуттям ними практичних навичок зі створення видавництв, напрацювання досвіду формування "редакційного портфеля", виконання редакційної підготовки авторських оригіналів до видання, просування видрукуваних книг у продаж.

Однак процес усвідомлення необхідності маркетингової стратегії був і ще донині залишається досить повільним, оскільки пустий книжковий ринок України дев'яностих без додаткових зусиль з організації маркетингу поглинав практично все, що на нього потрапляло із видавництв.

Основні завдання стратегічного маркетингу полягають в уточненні місії видавництва, визначенні цілей і жанрових ніш, забезпеченні збалансованої структури видавничого портфеля, розробленні гнучкого й ефективного використання наявних маркетингових інструментів, ресурсів, науково-технічного потенціалу, інноваційної діяльності й підприємницької ініціативи.

В умовах ринкової економіки редакцію журналу потрібно розглядати як комерційне підприємство – самостійний, з правами юридичної особи, суб'єкт господарювання, що діє в умовах самофінансування. Повноцінна фінансова діяльність, кількість найманих працівників, регулярна потреба в інвестиціях, реаль-

на ціна й собівартість продукції – всі ці аспекти діяльності преси ставлять її в один ряд з усіма іншими виробничими структурами. Періодичні видання сьогодні – це справжні підприємства зі своїм складним виробничим процесом.

У сучасній редакції, коли в її структуру, крім творчої частини, увійшли постачання, виробництво, збут, присутні, як мінімум, два типи праці: творчий (журналістський) і технологічний (менеджерський). Незалежно від змісту й політичної орієнтації преса завжди залишається своєрідним сплавом продукту інтелектуальної творчості та продукту матеріального, який треба вміти вигідно продати. Завоювання ринку, рентабельність інформаційного підприємства досягаються переважно завдяки діям талановитих журналістів, творчих працівників, які уважно стежать за станом суспільства.

Стратегія – це визначення основних довгострокових цілей та завдань підприємства, затвердження курсу дій і розподілу ресурсів, необхідних для досягнення цих цілей.

Стратегія маркетингу – це втілення комплексу домінуючих принципів, конкретних цілей маркетингу на тривалий період і відповідних рішень по вибору та агрегуванню засобів (інструментів) організації та здійснення на ринку орієнтованої на ці цілі ділової активності.

Розробка маркетингової стратегії необхідна для забезпечення ефективності маркетингових заходів, що проводяться. Розробка і реалізація стратегії маркетингу на споживчих ринках вимагає від будь-якої компанії гнучкості, здатності розуміти, пристосовуватися і, в окремих випадках, впливати на дії ринкових механізмів за допомогою спеціальних маркетингових методів.

Редакційні колективи постійно здійснюють професійний всебічний аналіз свого видання як продукту редакційної діяльності і як товару, що виходить на ринок періодичних видань, виявляють його переваги і вади. Спеціалісти безперервно досліджують читацьку аудиторію та ринок періодичних видань, вивчають сильні й слабкі сторони конкурентів. Результати маркетингових досліджень враховують для захисту і зміцнення переваг свого видання. Відповідно до обставин вносять зміни у зміст та оформлення газети чи журналу, у структуру редакції, організацію її роботи, у процес підготовки номерів і розповсюдження тиражу.

Наукові журнали з соціальної комунікації

Науковий журнал (рецензований або реферованих науковий журнал) – журнал, в якому надсилаються статті перед публікацією представляються на рецензування незалежних фахівців, які зазвичай не входять до складу редакції журналу і ведуть дослідження в областях, близьких до тематики статті. Науковий журнал є однією з головних складових наукової літератури. Рецензування матеріалів виконується для того, щоб постаратися захистити читачів від методологічних помилок або фальсифікацій. Друку в науковому журналі може передувати друк препринта.

Науковий журнал, який містить статті та матеріали про теоретичні дослідженнях, а також матеріали прикладного характеру, призначений науковцям. Читачами наукового журналу можуть бути не лише науковці, ними можуть бути фахівці, що займаються конструюванням і розробкою техніки, технологи, інженери виробництва.

Соціальна комунікація (англ. social communication) – обмін між людьми або іншими соціальними суб'єктами цілісними знаковими повідомленнями, у яких відображені інформація, знання, ідеї, емоції тощо, обумовлений цілим рядом соціально значимих оцінок, конкретних ситуацій, комунікативних сфер і норм спілкування, прийнятих у даному суспільстві.

Як зазначає професор В. В. Різун, "під соціальними комунікаціями необхідно розуміти таку систему суспільної взаємодії, яка включає визначені шляхи, способи, засоби, принципи встановлення і підтримання контактів на основі професійно-технологічної діяльності, що спрямована на розробку, провадження, організацію, удосконалення, модернізацію відносин у суспільстві, які складаються між різними соціальними інститутами, де, з одного боку, у ролі ініціаторів спілкування найчастіше виступають соціальнокомунікаційні інститути, служби, а з іншого – організовані спільноти (соціум, соціальні групи) як повноправні учасники соціальної взаємодії. Ці комунікації є соціально маркованими, бо передбачають взаємодію з соціально визначеними групами людей. Соціальні комунікації утворюються за законами спілкування, але, як і будь-які технологічні речі, передбачають використання наукових знань про спілкування та про все, що використовується для організації суспільнокомунікаційної справи".

За переліком наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук від 29.12.2014 № 1528, зареєстровано 26 наукових журлалів з соціальної комунікації.

Науковий журнал "Світ соціальних комунікацій".

Періодичний науковий журнал містить результати досліджень теорії та історії соціальних комунікацій, теорії та історії журналістики, теорії та історії видавничої справи та редагування, у соціолінгвістиці, психолінгвістиці, прикладних соціально-комунікаційних технологіях, у документознавстві й архівознавстві, книгознавстві, бібліотекознавстві та бібліографознавстві, у соціальній інформатиці, медіаекології, мовознавстві та мистецтвознавстві.

Подані матеріали будуть цікавими для фахівців із соціальних комунікацій, політології, психології, філології, соціології, філософії та культурознавства.

"Актуальні питання масової комунікації" – фаховий науковий журнал Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Журнал публікує оригінальні, закінчені роботи з досліджень у галузі соціальних комунікацій, у т.ч. праці з теорії та історії соціальних комунікацій; прикладних соціально-комунікаційних технологій; теорії та історії журналістики; теорії та історії видавничої справи та редагування; соціальної інформатики; документознавства, архівознавства; книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства.

"Актуальні питання масової комунікації" включено Вищою атестаційною комісією Україні до переліку фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук в галузі науки "соціальні комунікації".

Таран Г. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. філол. н., професор Партико З. В.

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ЧИТАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Читання як явище, процес і діяльність пов'язане не тільки з книгою (текстом) і бібліотекою (як зібранням книг), але і з автором як творцем контенту і з читачем як особистістю, тобто з такими психофізіологічними якостями читача, як пам'ять, уява, розуміння, інтелект, воля, спрямованість інтересів, тощо.

Протягом останніх років у структурі читацьких інтересів відбулись значні зміни. Це пов'язано з більшою проінформованістю користувачів завдяки мас-медіа, мережі Інтернет.

З розвитком інформаційних технологій зменшується інтерес до книги в суспіль стві. Для України означена проблема особливо актуальна, оскільки, за даними соціо логів, ми претендуємо на лідерство серед країн, які мало читають, що не могло не викликати занепокоєння у бібліотекарів, освітян і видавців.

Підтримка читання – це стратегічно важливий елемент культури, інструмент підвищення інтелектуального потенціалу нації, творчого розвитку особистостей та соціальної активності українського суспільства.

Програми з популяризації книги та читання реалізуються із залученням у бібліотеки всіх категорій населення, але особлива увага приділяється сприянню читання дітей, підлітків та молоді.

Одне відносно нове явище популяризації читання – сайти, присвячені світу літератури. Їхня головна особливість у тому, що такі ресурси призначені не для вузьких кіл, де всі один одного знають, а спрямовані якраз популяризувати читання серед широкої аудиторії.

Зацікавити читанням можна через книжкові соціальні мережі. Одна з найпопулярніших – "Goodreads", де створюють власні книжкові полиці, отримують розсилку книжкових новинок, коментують вибір книжок друзів. Схожими є книжкові соцмережі "Shelfari", "BookGlutton".

Тимченко І. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком., доцент Бессараб А. О.

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИДАВНИЦТВ ПРИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НА ПРИКЛАДІ OXFORD UNIVERSITY PRESS

Розглянуто маркетингові дії зарубіжного видавництва при вищому навчальному закладі.

Ключові слова: Вищі навчальні заклади, маркетингові дії, видавництво.

В умовах зростання конкуренції на видавничому ринку сучасні видавництва при вищих навчальних закладах (ВНЗ) повинні використовувати маркетингові дії. Аналіз видавництв при ВНЗ в Україні і за кордоном показав, що більшість видавництв в Україні не використовують маркетингові дії через відсутність спеціалістів та виділених коштів на відміну від зарубіжних видавництв при ВНЗ.

Маркетинг – діяльність щодо розроблення, виробництва, продажу товарів і послуг, забезпечення їх конкурентоспроможності на основі вивчення ринку і потреб клієнта.

Маркетинг у видавничій справі – система принципів, підходів щодо забезпечення діяльності видавництва на основі дослідження потреб цільових споживачів, створення цим потребам видавничої продукції, встановлення оптимальних цін, формування системи продажів, налагодження ефективних комунікацій.

На початку заснування видавництва потрібно визначитись з місією, цілями та "візією" видавництва, на основі цього і буде будуватися маркетингова стратегія.

Видавництво Oxford University Press використовує такі маркетингові дії для того щоб бути першими на видавничому ринку:

- OUP має свій незалежний сайт на якому можна ознайомитися з новинами, каталогами продукції завантажити літературу яка є у вільному доступі;
- Також на сайті Oxford University міститься інформаційна сторінка видавництва;
- Видавництво має свій логотип який розроблений на основі логотипу університету;
- Продаж товарів поштою, вони інвестують істотну кількість ресурсів на каталоги, листівки які повинні бути якісні, кольорові, та надруковані на гарному папері;
- Онлайн маркетинг, працює на допомогу продажу товарів поштою. У всіх книг є своя власна сторінка в мережевому каталозі на веб-сайті;
- База даних контактів і розсилок OUP, складається більш ніж з півмільйона клієнтів, авторів, академічних контактів і бібліотеки;
- Конференції та програми виставок;
- Торгові просування, співпраця з книготоргівлями, незалежними продавцями книг та інтернет-магазинами.
- Реклама. OUP видає престижний і великий список журналів, в яких також рекламують книги які випускаються та поліграфічна продукція.
- Oxford University Press активно використовую такі соціальні платформи для просування на ринку: Блоги, Твіттер, Facebook, YouTube.
- Блог. Талановиті автори, штат і друзі OUP залишають щоденні коментарі щодо OUPblog;
- Твіттер дозволяє з'єднатися з академічними дослідниками, студентами, авторами, та іншими у всьому світі;
- Сторінка бізнесу Facebook для академічної публікації дозволяє OUP: зв'язуватися з повідомленнями в блозі, відео та змістом веб-сайту, спілкуватися з приводу наших продуктів і областей публікації, відповідати на коментарі.

• YouTube динамічний шлях до аудиторії OUP, щоб виявити нові продукти і людей, які роблять їх. Наприклад, відправляють серію відео, які показують розумовий процес і роботу, яка входить у відбір слів для включення в Оксфордський англійський словник.

Саме завдяки своїм діям видавництво видає в багатьох країнах більше ніж на 40 мовах, і в безлічі форматів і цифрові видання, а також сім років поспіль було Видавцем Року та вісім років Дистрибьютором Року Британської Асоціації.

Зважаючи на вищезазначене можна зробити висновок, що дії зарубіжних видавництв при ВНЗ спрямовані на те, щоб мати добрі продажі та розвиватися по всьому світі. Після аналізу вітчизняних видавництв при ВНЗ зауважено, що більшість видавництв не використовують навіть мінімальний набір маркетингових інструментів завдяки яким можна було б просуватися серед видавництв не тільки Вищих навчальних закладів, а конкурувати з видавництвами по України. Як правило більшість видавництв просто не розуміють важливість маркетингу. Таким чином потрібно орієнтуватися на дії зарубіжних видавництв при ВНЗ для того щоб проаналізувати їх дії і використовувати їх у вітчизняних видавництвах при вищих навчальних закладах.

Удовенко О. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком., доцент Бессараб А. О.

КНИЖКОВІ РЕЙТИНГИ

Книга – один з видів друкованої продукції. Також книгою може називатися літературний або науковий твір, призначене для друку у вигляді окремого зброшуровані видання. Сучасні дитячі книги-картинки можуть мати нетрадиційну форму і бути представлені у вигляді окремих аркушів або карток з ілюстраціями і завданнями. Аркуші або картки повинні бути зібрані разом за допомогою зовнішнього елемента (коробки, кільця, папки, суперобкладинки, затиску). При цьому аркуші й картки можуть бути як скріплені між собою, так і йти окремо.

З розвитком інформаційних технологій дедалі більшого поширення набувають електронні книги – електронні версії друкованих книг, які можна читати на комп'ютерах або спеціальних пристроях. У 2013 р. електронні книги займали 30% книжкового ринку в кількісному вираженні і 14% – у вартісному.

На полегшення пошуку цікавої літератури спрямовані книжкові рейтинги.

Рейтинг (англ. rating) – числовий або порядковий показник, що відображає важливість або значимість певного об'єкта, або явища. Топ (top) – це верхівка в перекладі з англійської. Топовий означає "що входить до числа найкращих або популярних". Часто після слова топ ыде число, яке вказує на список з 10, 20, 100 або 1000 кращих.

Існує ряд книжкових рейтингів, такі як: "BBC", "BBC Україна", "FORBES", "Дистопия", 100 найвеличніших романів усіх часів за версією британської газети "The Observer", 100 кращих книг світу за версією британської газети "The Guardian" та багато інших.

Багато відомих журналів та газет складають свій список книг, які повинен прочитати кожен. Однак, у кожної людини свої погляди на світ, а тому не можна радити прочитати одні книги, а інші не читати. А якщо немає поганих книг, значить, немає і гарних. Однак є популярна література, а є й така, яка сподобається одиницям, але це не означає, що такі книги можна вважати поганими.

Проаналізувавши рейтинги можна зазначити, що існують такі твори, які популярні не лише в Україні, а й в усьому світі: "Війна та мир", "Анна Кареніна" Льва Толстого, "Гордість і упередження" Джейн Остін, "Сто років самотності" Габріеля Гарсія Маркеса, "Лоліта" Володимира Набокова представлені рейтинговими списками FORBES та BBC.

Червона Я. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком., доцент Бессараб А. О.

ПРОЕКТИ POCKETBOOK З ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЧИТАННЯ

Компанія PocketBook заснована в 2007 р., головний офіс розташований у Лугано (Швейцарія), а продукція компанії сьогодні продається у 30 країнах світу.

Згуртована команда фахівців PocketBook забезпечує високу якість та ексклюзивність продуктів, досконалість у найменших деталях і задоволення всіх можливих потреб сучасних читачів. Прагнучи створювати тільки кращі продукти, компанія об'єднала ряд бізнес-структур, діяльність яких полягає в розробці та сервісному обслуговуванні пристроїв, розробці унікального програмного забезпечення до них, а також створенні онлайн-платформ для зручного пошуку кращого електронного контенту.

Саме PocketBook пропонує читачам найширшу лінійку E Ink-пристроїв, рідери володіють простим інтерфейсом і підтримують практично всі популярні текстові формати, чого не скажеш про більшість їх конкурентів. Що ж стосується аудиторії, то вона досить широка - від школярів до пенсіонерів: любителі книг, мандрівники, студенти, люди з активною життєвою позицією. Її аудиторія на 60% складається з тих, кого до покупки рідера підштовхує пристрасть до читання. Решта швидше за все придбають рідер з професійної необхідності, або в подарунок.

Ще один вагомий внесок у формування читацької культури – це провідний проект компанії ReadRate. ReadRate безпосередньо пов'язаний з електронними книгами PocketBook, але його призначення набагато ширше. Сервіс дає можливість отримувати максимум інформації про світ книг. Тут користувачі можуть знайти всілякі книжкові рейтинги, отримати персональні рекомендації і дізнатися про читацькі уподобання знаменитостей.

На сайті ReadRate можна створити особисту сторінку читача, обговорити вподобану або навпаки спірну книгу, зберегти цікаву цитату або скласти список літератури, прочитання якої заплановано на найближче майбутнє. Якщо користувач не забуває відзначати на своїй сторінці улюблені твори і вподобаних авторів, то з часом система зможе запропонувати книги, які збігаються з його інтересами. Фактично кожен власник рідера PocketBook, у якого є можливість виходу в Інтернет, здатний стати членом "журі", яке дасть путівку в життя тій чи іншії книзі або, навпаки, залишить її "припадати пилом" в електронній бібліотеці.

Проект ReadRate пов'язаний з соціальними мережами Facebook, LinkedIn, Twitter, "Вконтакте" і "Однокласники" – увійти на сайт можна і через акаунт в одній з цих популярних соціальних мереж. Це дасть можливість переглядати книжкові уподобання друзів, обговорювати книги та літературні події, залишати рецензії, рекомендувати щось до прочитання, цитувати найцікавіші моменти в тексті, а також робити добірки улюблених книг і позначати ті твори, які планується прочитати в майбутньому.

Компанія винятково уважна у всьому, до найменших деталей. Саме такий підхід дозволяє читачеві йти в ногу з часом і задовольняти всі свої потреби. Постійне прагнення досконалості – одне з основних правил PocketBook, яке забезпечує їм лідерські позиції та дозволяє задавати ритм руху всього ринку. А продукти тільки найвищої якості, гідно оцінили мільйони користувачів у всьому світі.

Займаючи провідні позиції на ринку, компанія є одним із найвпливовіших суб'єктів формування читацької культури. Цей факт засвідчують численні конкурси та фестивалі, в яких вони є одними з найбільших спонсорів; престижні нагороди та премії, володарями яких вони постійно стають; їх активна діяльність в соціальних мережах; створення власних проектів, що популяризують книгу серед сучасного покоління інтернет-технологій.

Шевченко Ю. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. ком., доцент Бессараб А. О.

КНИЖКОВА ТЕМАТИКА НА УКРАЇНСЬКОМУ РАДІО

На українському радіо існує ряд програм, які роблять вагомий внесок у популяризацію читання книг.

В *ефірі Національної радіокомпанії України "Українське радіо"* ведуча Тетяна Кононенко нерідко ділиться новинами книжкової тематики. В обідню перерву в програмі "Добридень" ведуча Аліна Акуленко розповідає про цікаві книжки, розпитує відомих українських письменників про актуальні літературні питання та знайомить із цікавими й непересічними людьми, гостями студії. Вівторок – книжковий день на "Українському радіо". Він починається з нової авторської радіопрограми Оксамитки Блажевської "Книжковий сюжет". Актуальні літературні новинки, а також інтерв'ю з українськими письменниками. У середу – програма з десятирічною історією. Проект "Твій друг – книга" зорієнтований, передусім, на юних читачів. Тут і читання уривків з найновіших творів, і розповідь про шедеври світової літератури, які давно стали класикою. Ця програма – наступниця радіопередач "Літературний компас" та "Пригоди славнозвісних книг", яку вів відомий письменник Анатолій Костецький. Упродовж 15 хвилин авторка й ведуча радіопрограми "Родинна бібліотека" Оксамитка Блажевська розповідає про цікаву книжку для дітей, а професійний актор читає з неї "найсмачніші" уривки.

Українське радіо "Культура" (Канал духовного відродження) складається з інформаційно-аналітичних, публіцистичних, культурно-мистецьких, науково-просвітницьких, розважальних і музичних програм, які висвітлюють події культури й розраховані на найширші кола слухачів. Журналісти редакції літератури представляють в ефірі радіо "Культура" класичні й сучасні твори як українських, так і зарубіжних письменників у виконанні провідних українських акторів. Широко представлена в ефірі каналу Шевченкіана: звучать як фондові, так і сучасні записи творів Кобзаря. На каналі також багато науково-пізнавальних програм, зокрема, про мовні проблеми, книговидання, музейну справу, духовне життя християн. Щодня в ефірі радіо "Культура" – радіовистави з фондів УР або прем'єри радіовистав, підготовлені редакцією радіотеатру, а також інтерактивні передачі за участю акторів і театрознавців про проблеми й здобутки сучасного театру. "Художній всесвіт літератури" – авторська передача літературознавця, лауреата Шевченківської премії Михайла Наєнка. У прямому ефірі досліджуються невідомі сторінки класики української літератури. Окремими відступами в передачі озвучуються міні-постановки та уривки визначеного темою твору у виконанні провідних митців України. Протягом передачі автор і ведучий також відповідає на запитання слухачів. У передачі "Бібліотека української класики" розкриваються найяскравіші сторінки української літератури. Передача "Поезія" знайомить з українською та зарубіжною класикою, творами сучасних авторів, віршами молодих поетів (зокрема в авторському виконанні). Використовуються як записи з фондів Українського радіо, так і записи сучасних артистів. Передача "Прем'єра книги" – це розповіді про нові українські видання, нових авторів, нові твори сучасних українських письменників. До студії запрошують авторів, видавців, знакових постатей сучасного літературного процесу в Україні. Передача "Українська історична поезія і проза" має на меті знайомство радіослухачів з українською історичною прозою – як з творами класиків (П. Загребельного, М. Куліша, М. Старицького, І. Нечуя-Левицького), так і сучасних письменників (Р. Іванченко, Ю. Мушкетика, В. Шевченка, Р. Іваничука, В. Лиса та ін.). Відбуваються зустрічі з авторами історичних книжок, видавцями, літературознавцями, а також звучать фрагменти прозових і поетичних творів у виконанні майстрів художнього слова.

Програма "Українська новела" знайомить слухачів з найкращими зразками української класичної та сучасної новели. Твори звучать у виконанні акторів чи авторів. Художньому читанню передує коротка розповідь ведучого або літературознавця про митця і його творчий доробок.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Гурська А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. н., професор Катаєв С. Л.

НАПРЯМКИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ СУЇЦИДУ

Феномен суїциду трактують як поведінку людини, спрямовану на її самознищення. Це складна форма поведінки, на яку впливають психологічні, соціальні, ідейно-філософські, біологічні, геоксомічні та інші чинники. Існування людини в суспільстві охоплює різноманітні зв'язки, що передбачає сукупність її поведінкових реакцій.

Згідно з Е. Дюргеймом відомі 4 соціальних причини поширення або підвищення вірогідності суїцідальної поведінки в суспільстві. Це аномія, фаталізм, егоїзм і альтруїзм. Кожна з цих причин потребує свою стратегію соціальної та профілактичної роботи з групами підвищеного ризику.

У випадку аномії слід чітко констатувати соціальні норми та правила, пропонувати взірці по віденки в різних ситуаціях соціального та приватного життя. Адже аномія – це стан суспільства та людини, коли знижені або відсутні соціальні норми та правила. Людина втрачає орієнтир в тому, що погане, а що добре, що треба робити у нестандартних ситуаціях. Підвищення нормативного контролю та вимог, створення чітких правил стосовно дії у нових ситуаціях суспільного життя сприяє зниженню вірогідності суїциду з причин аномії.

У випадку фаталізму навпроти слід пом'якшувати занадто сурові та жорсткі соціальні вимоги. Адже фаталізм – це такий стан суспільних норм, при яких відхилення від них дуже жорстко карається з боку соціального оточення. Це стан занадто жорсткого соціального контролю. При такому стані соціального контролю людина, що порушила норму або правило, з відчаю йде на самогубство. Справа в тому, що при фаталізмі жорстка соціальна норма інтеріорізується особистістю, виконання цієї норми стає внутрішньою вимогою для людини. Порушення норми може виникнути в ситуаціях конфлікту ролей, коли виконання однієї ролі пересікається або вступає у протиріччя з іншою роллю. В умовах жорстокого соціального контролю у людини, що порушила норму, виникає суїцідальна ситуація. Створення для людини соціальних ніш, де людина, що порушила правила, може знайти виправдання та притулок сприяє зниженню вірогідності самогубства через фаталізм.

У випадку егоїзму людина самоізолюється від соціального оточення, що призводить до соціального вакууму навколо людини. Відсутність для людини підтримки з боку оточуючих та близьких у скрутних ситуаціях підвищує ризик самогубства. Соціальна робота в даному випадку повинна бути спрямована на створення умов для спілкування, взаємодопомоги, моральної або матеріальної підтримки для людини, що опинилася в скрутних життєвих обставинах.

У випадках альтруїзму, коли людина готова на самопожертву заради близької людини навіть, якщо для цього потрібно відати життя, соціальна робота дуже обмежена у засобах. Тут скоріше потрібні зусилля соціальних служб, щоб у об'єктів такої жертовної любові не створювалися ситуації, що потребують занадто великих жертв для забезпечення життєдіяльності цієї людини.

Самосвідомість людини визначається суспільством, до якого вона належить. Дисбаланс між суспільним і особистісним у структурі психіки призводить до відхилень у її поведінці, зокрема, до суїциду. Чим більш гармонійно узгоджено суспільне й особистісне в людині, тим краще вона адаптована до життя.

Дубовик В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – викладач Арабаджин М. В.

ОСОБЛИВОСТІ БОРОТЬБИ З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

Торгі́вля людьми́ означає здійснення з метою експлуатації вербування, перевезення, передачі, приховування або одержання людей шляхом погрози силою, її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою, вразливістю положення або шляхом підкупу у вигляді платежів або вигод, для отримання згоди особи, що контролює іншу особу. (Протокол про попередження та припинення торгівлі людьми, особливо жінками й дітьми, і покарання за неї, котрий доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності.)

З приведених вище визначень випливає, що торгівля людьми – це сукупність таких ознак: вербування, перевезення, передача, продаж, усиновлення (удочеріння) у комерційних цілях, використання в порнобізнесі, використання у військових конфліктах, залучення до злочинної діяльності, трансплантація чи насильницьке донорство, примус до заняття проституцією, рабство і ситуації, подібні до рабства, примусова праця, залучення в боргову кабалу, використання шантажу, погроз, насильства.

Проблема торгівлі людьми – одного з найнегативніших явищ сучасного суспільства – уперше була піднята правозахисниками на початку XX століття. У той час особлива увага приділялася жінкам з Великобританії, яких змушували до проституції в країнах континентальної Європи. Так з'явився термін "біле рабство", який пізніше поширився на загальне поняття торгівлі людьми.

З тих пір феномен торгівлі людьми піддається постійному аналізу і є предметом багатьох суперечок і дискусій. Однак якщо подивитися на більшість документів, публікацій, виступів з проблеми, то стане очевидно, що часто поняття "торгівля людьми" обмежується "торгівлею жінками". При цьому в більшості випадків мова йде про торгівлю жінками з метою використання в проституції, порнобізнесі, сексуальній сфері тощо.

Як свідчить історія, проблема торгівлі людьми має глибоке коріння і суспільство на різних етапах свого розвитку по різному ставилось до неї. Але лише на початку XX століття розпочинається міждержавна робота, в рамках якої, світове співтовариство розглядає торгівлю людьми як проблему боротьби із злочинністю.

У 1999 році створено Координаційну Раду по боротьбі з торгівлею жінками та дітьми при Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини.

У 2000 році в структурі Департаменту карного розшуку МВС України та в обласних управліннях внутрішніх справ створено спеціалізовані підрозділи по боротьбі зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми.

Указом Президента України від 18.02.2002 року № 143 "Про заходи щодо подальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян" визначено, що боротьба з торгівлею людьми є одним із пріоритетних напрямків діяльності правоохоронних органів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 7 березня 2007 року № 410 затверджено Державну програму протидії торгівлі людьми на період до 2010 р.

З метою ефективного попередження торгівлі людьми в Україні успішно діють ряд міжнародних організацій та мережа громадських об'єднань.

Зокрема, було завершено роботу над договорами з Лівією про правові відносини і взаємну правову допомогу в цивільних і кримінальних справах; з Таїландом про правову допомогу у кримінальних справах; з Російською Федерацією, Білорусією, Туркменистаном і Бразилією про передачу засуджених осіб; з Єгиптом та Індією про правові відносини і правову допомогу в цивільних справах.

Желєзняк М. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. н., доцент Мосаєв Ю. В.

ПОШИРЕННЯ ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ СЕРЕД ДІВЧАТ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

На сьогоднішній день алкоголізм прийнято розглядати як складне захворювання, що характеризується медико-біологічними, психологічними та соціальними складовими. Фактори, що ведуть до розвитку алкогольної залежності, можна умовно розділити на дві основні групи: 1. Причини, що криються в аномаліях особистості та особливості організму індивіда (спадкові, конституціональні, обмінні, психологічні та інші); 2. Причини, закладені в житті суспільства (соціальні, економічні та соціально-психологічні).

Говорячи про соціальну підоснову алкоголізму, слід враховувати, що існують ще й мікросоціальні фактори, які відіграють важливу роль у формуванні алкогольної залежності. Соціальний аспект проблеми полягає в тому, щоб зрозуміти всю складність взаємин між дівчиною, що вживає алкоголь, і різними рівнями її оточення.

Якщо ж говорити конкретно про Україну, то ситуація стосовно алкогольної залежності у дівчат в нашій державі є вкрай напруженою. Згідно статистики Запорізького обласного наркологічного диспансера 20,1% дівчат п'ють алкогольні напої щодня або через день. А дослідження зображають, що від 80% до 94% дівчат віком 16–18 років приймають алкогольні напої, що значно більше в співвідношенні з кількістю хлопців того ж віку.

Алкоголізація у дівчат-підлітків майже завжди поєднується з тютюнопалінням (89%); зазвичай початок тютюнопаління на 1–1,5 року передує першому алкогольному ексцесу. Більше половини (54%) мають досвід вживання або продовжують епізодично вживати (не більше 1–4 разів на місяць) наркотичні речовини. Цікаво, що вживання наркотиків починалося на тлі регулярного вживання переважно легких спиртних напоїв (в 87% випадків).

Соціальні наслідки алкоголізму можуть формуватися вже на його ранніх етапах. Проблеми, пов'язані зі зловживанням алкоголем, зачіпають не тільки самих питущих дівчат, але і їх сім'ї, оточуючих, все суспільство. Складну проблему алкоголізму слід розчленувати по таким аспектам: 1) медичний: алкоголь призводить до погіршення здоров'я, а іноді, навіть, до смерті. 2) соціальний: алкоголізм призводить до зниження показників здоров'я населення в цілому, підвищення травматизму; 3) соціально-економічний: зниження працездатності в результаті дії зловживання алкоголю на здоров'я призводить до матеріально-економічного збитку для суспільства, зниження виробництва.

В останні 5 років відзначається зростання числа хворих алкоголізмом дівчат, які звернулися до медичних установ. Найважливішим наслідком алкоголізму є вплив на потомство – зокрема, розвиток "алкогольного синдрому плода", при якому головною мішенню алкоголю є центральна нервова система. У третини всіх дітей, народжених матерями, що страждають на алкоголізм, виявляється залежність від алкоголю з самого народження, олігофренія, а значна частина дітей, взагалі, гине в перші два роки життя.

Наслідки жіночого алкоголізму наступають набагато раніше, ніж у чоловіків, так як жіночий організм більше уразливий для алкоголю. При вживанні алкогольних напоїв у жінок з'являються проблеми з нервовою та статевою системами, змінюється особистість, трапляються часті психічні розлади. Жінки, які страждають алкоголізмом, набагато частіше потрапляють в психіатричні клініки. Це призводить до збільшення відсотку злочинності, зростання смертності, а внаслідок цього змінюється демографія держави.

Профілактика, діагноз і лікування алкоголізму серед молодих дівчат на ранніх стадіях мають величезне значення. Саме тому спеціалісти, в тому ж числі і соціальні працівники, займаються профілактикою алкоголізму. Але, все ж таки, головною залишається інформованість дівчат про згубний вплив алкоголю на їх життя, що потягне за собою низку негативних наслідків, таких як проблеми зі здоров'ям, деградація особистості, безпліддя та інше.

Жильцов Р. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. с. н., професор Катаєв С. Л.

ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНО-МЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ПСИХІЧНО ХВОРИМИ ОСОБАМИ

Здоров'я людини, як відомо, залежить цілком від характеру взаємодії його біологічного початку, який сформувався в процесі тривалої еволюції під впливом чинників навколишнього середовища, і численних соціальних впливів. Ці дві складові здоров'я людини – біологічне і соціальне – перебувають у діалектичній єдності та тісному взаємозв'язку.

Вирішуючи подібні проблеми, спрямовані на поліпшення добробуту суспільства і конкретного індивіду, медицина і соціальна робота використовують різні методологічні підходи.

Однак профілактична діяльність, здійснювана медичним персоналом, часто недостатньо ефективна, оскільки не охоплює цілий комплекс соціальних проблем або вирішує їх частково. При цьому недостатньо вивчається вплив окремих соціальних факторів на здоров'я людини, практично не вивчається економічний стан суспільства та сім'ї, зокрема забезпеченість людей самим необхідним для життя: житлом, роботою, транспортом, продуктами харчування, не проводяться дослідження демографічних показників: захворюваність, народжуваність, смертність, відтворення населення і т. д.

Необхідність організації спеціалізованої соціально-медичної служби обумовлена тим, що обслуговування хворих з психічними порушеннями має свої особливості. Це пов'язано в першу чергу з тим, що даний контингент хворих часто є соціально небезпечним і вимагає застосування примусових заходів при госпіталізації, так як у них нерідко відзначається анозогнозія (не усвідомлення своєї хвороби) або свідомий опір лікування їх у лікарні. Важливе значення має той фактор, що соціально-медичну допомогу надають на підставі клінічного обстеження без об'єктивних інструментальних методів, а це вимагає відповідної підготовки медичного персоналу.

Особи, які надають соціально-медичну допомогу повинні систематично проходити спеціалізацію з питань психіатрії, токсикології, невропатології та ін. Найбільш актуального вирішення потребує проблема догляду за невиліковними психічними хворими. Слід використовувати тільки персонал, який підготовлений психологічно до такої роботи. Дуже важливі особисті якості: вміння співчувати, доброта, невичерпне терпіння і тактовність.

Ефективність проведених соціально-реабілітаційних заходів багато в чому залежить від професіоналізму фахівців, які їх здійснюють. Особливе значення має рівень правової підготовки. Пошук ресурсів для розвитку соціальної роботи в психіатрії сучасної України є досить складним завданням. На жаль, є труднощі бюджетного фінансування, недостатнє число кваліфікованих кадрів, слабка наукова база. Але проблеми відступають, коли на перший план виходить забезпечення доступу осіб з психічними розладами до гарантованих законодавством соціальних ресурсів нарівні з "іншими".

Позитивні зміни в діяльності психіатричних служб обов'язково відбуваються, коли при плануванні роботи та наданні допомоги особам з психічними захворюваннями враховуються їх права та інтереси.

Таким чином, незадовільним залишається рівень реабілітаційної та соціальної допомоги психічно хворим, що в першу чергу зумовлено недостатньою кількістю та підготовленістю соціальних працівників у психіатрії. Значною мірою це пов'язано з низьким рівнем фінансування соціальної роботи і невизначеністю правового статусу таких спеціалістів в медицині.

Карпюк О. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. н., доцент Серга Т. О.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ ТА ІНВАЛІДАМИ В ПСИХОНЕВРОЛОГІЧНОМУ ІНТЕРНАТІ

Проблема перебування інвалідів та людей похилого віку у психоневрологічних інтернатах досить складна і потребує значної уваги зі сторони суспільства. Практика підтверджує актуальність установки ООН на те, щоб дозволити жити старіючим людям у власних сім'ях, адже в психоневрологічних інтернатах людина старшого віку потрапляє в складну ситуацію: з однієї сторони, різка зміна оточуючої обстановки, з іншої – перехід до колективного життя, необхідність підкорятися встановленому порядку, страх втрати незалежності. Це посилює нестійкість нервово-психічного стану, служить причиною пригніченого настрою, невпевненості в собі, своїх діях, негативно позначається на стані здоров'я, тому соціальна робота в психоневрологічному інтернаті відрізняється своєю специфікою, має свої цілі і завдання, обумовлені особливостями психічних захворювань громадян, які проживають в установі.

Можна виділити такі основні цілі соціальної роботи в психоневрологічному інтернаті:

- Сприятливого соціально-психологічного клімату (терапевтичного середовища);
- Організація життєдіяльності інвалідів;
- Соціальна адаптація та трудова реабілітація інвалідів, підтримка і продовження психічної активності осіб з обмеженими можливостями здоров'я.

Відповідно з основними цілями, соціальна робота відзначається своєю специфікою і повинна бути спрямована на надання допомоги громадянам, які проживають в установі, на подолання індивідуальних проблем, пов'язаних з розумовими і фізичними вадами; орієнтована на індивідуальні потреби осіб з обмеженими можливостями здоров'я, їх вікові, життєві та соціальні запити.

Застосування технологій соціальної адаптації громадянина з обмеженими можливостями здоров'я дозволяє йому відчувати себе вільно в малій групі і включатися в різні види діяльності. Це дозволяє інваліду збагачувати свій внутрішній світ за допомогою нових цінностей і соціальних норм, використовувати соціальний досвід при організації діяльності в малій групі.

Соціальна адаптація інвалідів може реалізовуватися і за допомогою таких форм, як гра, соціальний тренінг, екскурсія, бесіда.

З метою соціальної адаптації і трудової реабілітації людей похилого віку створюються різноманітні гуртки за інтересами, лікувально-виробничі майстерні, підсобні господарства.

Адекватне та своєчасне задоволення індивідуальних потреб інвалідів покликане забезпечити компенсацію наявних у них обмежень життєдіяльності і вимагає пошуку найбільш ефективних шляхів і засобів вирішення проблем в умовах проживання психоневрологічного інтернату.

Ось чому держава, забезпечуючи соціальну захищеність таких інвалідів, покликана створювати їм необхідні умови для індивідуального розвитку, розвитку творчих і виробничих можливостей і здібностей.

Всі складові соціальної роботи повинні гармонічно доповнювати одна одну. Але на жаль, деякі з них реалізувати немає можливості, оскільки в умовах психоневрологічного інтернату пацієнти розміщені за одностатевим принципом.

Ця проблема, за нашими спостереженнями, тісно пов'язана з питаннями дозвілля та соціалізації. Слід зауважити, що це аж ніяк не сприяє саморозвитку, інтеграції та вдоволенню потреби у спілкуванні з іншою статтю в установах такого типу. Адже саме взаємодія з людиною іншої статі пробуджує у хворих почуття турботи, уваги, любові, заспокоює та викликає необхідність піклуватися про іншого, враховувати та передбачати поведінку людини, а отже – соціалізуватися.

Таким чином, розглянувши коротко аспекти соціальної роботи з підопічними психоневрологічних інтернатів, нам зрозуміло, що вона займає пріоритетне місце в системі соціального захисту населення, але разом з тим, потребує постійного вдосконалення.

Лук'янова О. І.
Запорізький національний технічний університет
старший викладач

ОБ'ЄКТИВНІ І СУБ'ЄКТИВНІ ПРИЧИНИ УСПІХУ МАНІПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУЧАСНОМУ СОЦІАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ

Явище маніпуляції доволі розповсюджений тип соціальних відносин в нашому суспільстві. Маніпулятивні стосунки настільки "в'їлись" в усі сфери нашого життя, що досвідне сприйняття підштовхує класифікувати їх саме за сферами життя: маніпуляції особистісні, торгівельні, розважальні, політичні, виробничі тощо. До тотального розповсюдження маніпулятивних стосунків додається переважно успішне вирішення проблем з їх використанням. Оскільки явище має широке розповсюдження і певний ефективний потенціал, то необхідно дослідити причини такого становища справ.

Психологом В. М. Сагатовським [2, с. 84–86] була запропонована шкала людських стосунків, діапазон яких автор визначив в фарватері "Інший як засіб – Інший як цінність". Шкала утворена чотирма типами стосунків: стосунки домінування, маніпуляції, партнерства і співробітництва. Помітимо, що маніпулятивні стосунки, за цією шкалою, не є найгіршими.

Вочевидь, поширеність того чи іншого виду стосунків обумовлена соціально-політичним устроєм, що існує в державі. Найпевніше, стосунки домінування (явного утиску однієї людини чи спільноти іншою) будуть провідними в тоталітарних суспільствах. Демократичні соціально-політичні устрої в якості провідних соціальних стосунків демонструють партнерство і співробітництво. Пануючий в нашій державі соціально-політичний устрій є об'єктивною причиною тотального розповсюдження маніпулятивних стосунків. Таким чином, щільність маніпулятивних стосунків в сучасному українському суспільстві, обумовлена перехідним етапом соціально-політичного розвитку України від тоталітарного до демократичного суспільства.

З другої половини XX століття науковці (психологи, соціологи, філософи) почали активно виявляти інтерес до явища маніпуляції. З'явилось чимало монографій, статей, наукових праць з дослідження цього феномену. Але незважаючи на це, для переважної кількості пересічних українців природа маніпуляції так і залишається "білою плямою". Інакше як пояснити успішне, тобто таке, що дозволяє виконати завдання, використання маніпулятивних технологій в нашому суспільстві? Отже, необізнаність пересічних громадян в причинах, механізмах, видах і наслідках маніпулятивних дій постає суб'єктиввним фактором тотального розповсюдження маніпулятивних технологій в нашому суспільстві.

Останнє треба оцінювати як дорікання українській системі освіти, а саме її відставанню від життя. Феномен маніпуляції скоріш частково, випадково і опосередковано дотичний до навчальних програм гуманітарних дисциплін, хоча з огляду на масштаби руйнівних наслідків маніпулятивних впливів мав би зайняти поважне місце в тематичних планах багатьох соціо-гуманітарних дисциплін.

Отже, тотальне розповсюдження маніпуляцій в нашому соціальному просторі обумовлено перехідним періодом в якому знаходиться наше суспільство на шляху від тоталітарного до демократичного. Вирішення цієї соціальної проблеми знаходиться в особистісній площині і пов'язане з духовним зростанням людини [1].

Література

1. Лукьянова О..І. Сучасний стан індивідуальних і суспільних механізмів гуманітаризації українського суспільства: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конф.["Напрями удосконалення гуманітарного розвитку в Україні: соціоантропологічні, соціокультурні та соціосвітоглядні виміри"] (Запоріжжя 22–23 лист. 2013 р. / Запорізька держ. інженерна академія, 2013. – 286 с. – С. 136–140.

2. Сагатовский В. Н. Социальное проектирование (к основам теории) / В. Н. Сагатовский // Прикладная этика и управление нравственным воспитанием. – Томск: Изд-во Томского ун-та,1980. – С. 83–89.

Магулій В. В.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – викладач Дроздова Т. В.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Критичнее мислення – спосіб мислення, при якому людина ставить під сумнів інформацію, що надходить, та навіть власні переконання, приймає рішення чому довіряти і що робити. Критичне мислення необхідний фактор не тільки для розвитку особистості, але й для розвитку суспільства, для початку цивілізаційного розвитку цієї спільноти.

Психолог Діана Халперн вказує на той факт, що для критичного мислення характерна побудова логічних умовиводів. Завдяки цьому є необхідним: відхилити якесь судження, погодитись з ним або тимчасово відкласти його розгляд. При цьому наявна песихічна активність, яка повинна бути спрямована на вирі-

шення конкретного когнітивного завдання. Критичне мислення кожного з нас формується під впливом тих чи інших факторів. Одним з них є засоби масової інформації (ЗМІ). У сучасному світі стало значно менше обмежень для доступу до потоків інформації загалом. Проте об'єми інформації постійно збільшуються.

Засоби масової комунікації сприяють становленню самостійного, критичного мислення, сучасного світосприймання, естетичної свідомості, навичок художнього аналізу продукції медіа-мистецтва, розширюють необмежені інформаційні горизонти, роблять інформацію доступною для великого загалу користувачів.

Створюючи особливий інформаційний простір, багаточисленні медіа впливають на формування соціальних, моральних, художніх, естетичних цінностей та інтересів особистості, стають важливим фактором впливу на її свідомість, світоглядні позиції. З цієї причини засилля низьковартісної в художньому, моральному, змістовому, ціннісно-смисловому аспектах медіа-продукції, постійна репрезентація насильства, агресії, порнографії потребують реагування з боку певних державних інституцій.

Критичне мислення є дуже важливим моментом у процесі формування медіа-культури особистості, але необхідно відрізняти критичне мислення як здатність особистості до адекватного сприйняття медіа-продукції від критичного навстановлення щодо медіа-культури загалом.

Існує теорія медіа-освіти як засобу формування "критичного мислення". Її основою можна вважати теорію, у якій мас-медіа уявляються "четвертою владою", що поширює моделі поведінки і соціальні цінності серед різнорідної маси індивідуумів. Звідси випливає основна мета медіа-освіти: захистити учнівську молодь від маніпулятивного впливу медіа. У процесі навчання школярі знайомляться з особливостями впливу медіа на індивідаі суспільство за допомогою так званих "кодів" (умовностей – символів, наприклад, у телерекламі). Мета такого навчання – розвиток критичного мислення школярів стосовно медіа-текстів. Вважається, що учням треба дати орієнтири, в умовах надлишку різноманітної інформації навчити грамотно її сприймати, розуміти, аналізувати, мати уявлення про механізми й наслідки її впливу на глядачів, читачів і слухачів. Адже однобічна чи спотворена інформація потребує осмислення. Вважається корисним, щоб школярі були спроможними визначити: розбіжності між поданими і загальновідомими фактами, що потребує додаткової перевірки; надійність джерела інформації; припустимі й неприпустимі твердження; головну і другорядну інформацію; упередженість суджень; нечіткість чи двозначність аргументів; логічну несумісність у ланцюзі міркування; силу аргументації тощо.

Важливою умовою успіху у формуванні світогляду сучасної молоді та їх вихованні є вироблення у студентів критичного ставлення до масової культури, зокрема продукції телебачення, їх уміння відбирати те, що збагачує особистість, розуміти, що є дезінформацією та спотворює реальну дійсність.

Отже, в нашому дослідженні зроблена спроба узагальнення проблеми впливу засобів масової інформації на формування критичного мислення та розроблена система заходів для розвитку медіа-культури, вироблення стійкості молодої людини проти агресивних впливів ЗМІ.

Мазур А. В.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – викладач Дроздова Т. В.

ВПЛИВ СУЧАСНОЇ ІГРАШКИ НА СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Ігри дітей – зовсім не ігри, і правильніше дивитися на них як на найзначніше і глибокодумне заняття цього віку.
Мішель Монтень

Особистість – одна з семи іпостасей людини. Інші – це людина як індивід, людина як організм, людина як індивідуальність, людина як "Я", людина – роль, людина як фізичне тіло, підвладне всім законам механіки. Особистість – це цілісна сукупність соціальних властивостей людини, що формується та видозмінюється протягом усього життя у результаті складної взаємодії внутрішніх та зовнішніх чинників, розвитку активної взаємодії із соціальним середовищем.

Від народження дитина формується під різноманітними впливами. На процес формування особистості дошкільника впливають основні види його діяльності, які він виконує, розвиток мовлення та пізнавальної сфери, але найважливіше значення у цьому процесі мають розвиток самосвідомості й самооцінки, спонукальної сфери, динамічної і змістової сторін емоцій та почуттів, що забезпечують процес соціалізації. Особливу роль у розвитку особистості дитини в дошкільний період відіграють люди, що її оточують, передусім батьки.

Невід'ємним атрибутом дитинства, складовою предметно-розвивального простору групової кімнати дитячого садка та ігрової кімнати вдома є іграшка. Правильно підібрані іграшки сприяють пізнавальному, фізичному, соціально-моральному, художньо-естетичному, креативному розвитку малят. Вони – перші помічники малят в організації та розгортанні сюжетно-рольових ігор.

Іграшка – це предмет, призначений для гри та іншого призначення немає. У ній в узагальненій формі представлені типові властивості предметів, які забезпечують відтворення відповідних дій з ними.

К. Д. Ушинський одним з перших звернув увагу на те, що іграшка – це своєрідна школа виховання почуттів дитини:"Дитя щиро прив'язується до своїх іграшок, любить їх гаряче і ніжно, і любить у них не красу, а ті картини уяви, які сама ж до них прив'язала".

Іграшка виконує такі функції: навчати, розвивати, розважати і виховувати, мовою соціології – соціалізувати особистість людини. Вона сприяє формуванню особистості. Іграшка несе в собі культурну та історичну інформацію, що передає дитині в ході взаємодії. Сьогодні іграшки – частина загальнолюдської культури. Їхній асортимент налічує понад мільйон найменувань і безліч видів: пластмасові, гумові, металеві, дерев'яні, текстильні, паперові, скляні, керамічні, механічні, електронні, пневматичні, магнітні, піротехнічні, комп'ютерно – ігрові та навіть віртуальні. Кожна дитина має можливість обрати іграшку, керуючись власним смаком та ігровими потребами. Сучасний технологічний рівень надає нові можливості для розробки іграшок. Все це змінює концепцію розвиваючих іграшок.

Отже, сучасна розвиваюча іграшка має поєднувати в собі базові можливості такі як, наприклад, складання з частин, сортування, порівняння, знаходження відповідностей, знайомство з формою та кольором, важелі та кнопочки для розвитку моторики та координації, різну текстуру для сенсорного розвитку тощо. Проте, іграшка має використовувати і сучасні технологічні можливості, такі як музичні та мовні заохочення, світловий та звуковий супровід, який відповідає різним варіантам рішень поставлених задач. За рахунок цих можливостей іграшка починає змінювати свій статус зі звичайного предмету ігрових маніпуляцій на "партнера" по іграх, тобто брати на себе частково комунікативну функцію, яку раніше виконував лише дорослий або дитина.

Сучасний світ іграшок несе в собі як і користь для дитини, так і загрозу, яка проявляється у впливі на психічний розвиток дитини та може нести екологічну небезпеку.

Микало Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. н., доцент Серга Т. О.

ЧОЛОВІЧІЙ ТА ЖІНОЧИЙ АЛКОГОЛІЗМ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Прийнято вважати, що жінок з алкогольною залежністю незрівнянно менше, ніж чоловіків. Але це не зовсім так. Жінка, соромлячись цієї згубної пристрасті, часто приховує все навіть від своїх близьких. Адже в суспільстві склався стереотип, що жіночий алкоголізм – явище куди більш ганебне, ніж чоловічий. Побоюючись осуду суспільства і приховуючи свою проблему, багато жінок потрапляють до нарколога на тому етапі, коли проблема вже занадто запущена і встигла завдати істотної шкоди організму.

Вчені за останні десятиліття виявили сумну статистику – розрив між показниками алкогольної залежності у жінок і чоловіків надзвичайно зменшився. У 80-х роках XX століття на 1 жінку з алкогольною залежністю припадало 5 чоловіків. До 2002 року дослідники привели нові дані: на 10 жінок з алкоголізмом фіксується вже 25 чоловіків-алкоголіків. Скорочення цього розриву стає тенденцією. Тому перед вченими постало питання дослідження психологічних та соціальних чинників зародження залежності.

Claudia Fahlke, дослідник Факультету психології університету "Гетеборг" в Швеції, в 2012 підготувала важливу наукову статтю про алкоголізм. Разом з колегами вона виявила, що здатність алкоголю скорочувати нейротрансмісію серотоніну була телескопічною у жінок з алкоголізмом в порівнянні з чоловіками. Інакше кажучи, жіночий алкоголізм, що триває 4 роки, і чоловічий алкоголізм, триваючий 14 років, дають однакові показники зниження активності серотоніну. Зниження активності серотоніну впливає на емоційну регуляцію, на самоконтроль і розсудливість.

Жіночий алкоголізм вивчила і Карла Грін з Північно-Західного Центру Дослідження (Kaiser). Вона переконана, що жінки, які мають залежність, частіше страждають від порушень психічного здоров'я. У жінок, як показують дослідження, алкогольна залежність швидше призводить до депресивного стану.

Чоловічий алкоголізм – це, в першу чергу, численні ритуали. Зустрічі з друзями, купівля авто, чийсь день народження, похід в лазню або на футбол – все це часто пов'язане з обов'язковим вживанням алкоголю. Нерідко буває так, що якщо чоловік приводить будь-яку емоційну причину (неприємності на роботі), то це не більше, ніж спроба виправдати пияцтво.

У жінок же, як правило, коріння пияцтва лежать саме в емоційних негараздах: душевна невлаштованість, відсутність розуміння з боку близьких, дефіцит тепла й уваги.

Відомо, що жінки, на відміну від чоловіків, схильні до психічного травматизму більшою мірою. В якості чинників травматизму зазвичай виступають: побої, погане виховання, відсутність ласки і тепла, неповна сім'я, батьки-алкоголіки, сирітство і так далі. Вони створюють додаткові умови для зловживання алкоголем вже в ранньому дитинстві, причому для дівчаток це виражено кілька сильніше.

Ще одна відмінність жіночого алкоголізму від чоловічого, це швидкість прояву негативних наслідків. Якщо у чоловіків від першої до другої стадії може пройти багато років, то жінкам достатньо двох років, щоб уже не змогти відмовитися від спиртного. Причому, якщо раніше можна було виправдатися, то скоро причину навіть шукати не доведеться, алкоголь буде вживатися просто для підняття настрою, тобто без причини.

І останнє, що є відмінністю жіночого алкоголізму від чоловічого – це зовнішні зміни. Чоловік може досить довго приховувати, що він зловживає, у жінки ж практично відразу змінюється тембр голосу, стає грубим, та й обличчя швидко старіє. Депресію буде викликати вже її зовнішній вигляд, а не щось інше.

Таким чином, можна сказати, що алкоголізм у жінок більшою мірою розвивається через психологічні та соціальні причин, у той час як чоловічий на тлі негласних звичаїв і ритуалів, що давно склалися в суспільстві.

Пейчева Є. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. н., доцент Мосаєв Ю. В.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЛЮДЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ

Народження нечуючої дитини викликає у батьків біль, гіркоту, безвихідь, і тоді на допомогу приходять лікарі і спеціалізовані школи, які допомагають дітям подолати соціальний барєр, що видвигає глухонімота.

Глухий без мови і мовлення залишається німим. Здорові сили організму: інтелектуальні, духовні, емоційно-вольова сфера не отримують належного розвитку, що й визначає соціальний статус глухого. Нечуюча людина залишається осторонь від повноцінного життя в оточенні чуючих, знаходиться в повній ізоляції.

Подолати фізичну недугу – глухоту і її наслідок – німоту можливо лише при навчанні глухого мови слів як засобу спілкування, пізнання і мислення.

Проблема дітей із вадами слуху актуальна на даному етапі розвитку сучасного суспільства та є однією із найголовніших і складних при організації навчання та налагодження міжособистісних стосунків.

Дитина з вадами слуху оволодіває мовою не так, як діти, які чують, вона потребує спеціальної системи навчання та виховання.

Проблема багатогранна. Питання вивчаються в різних аспектах: визначення феномена порушення слуху, аналіз основних сторін впливаючих на слух.

Порушення слухової функції обмежує міжособистісні контакти, що веде до збіднення соціального досвіду спілкування, недосконалості міжособистісних стосунків; уповільненому темпу розвитку соціальної перцепції і рефлексії.

Світ звуку відрізняється великою різноманітністю. Існують такі типи звуків: технічні, природні, речові та музикальні. Особливу групу складають речові звуки, які несуть в основному комунікативну роль. Звуковий сигнал є основним носієм інформації в спілкуванні людей. Крім того, слух дає дитяті можливість чути сигнали небезпеки, орієнтуватися, спілкуватися з іншими дітьми і набувати комунікативних навиків.

Слух – це більше, ніж просто один з органів чуття; слух грає важливу роль у формуванні поведінки і характеру дитяти. Звук збагачує уявлення дитини про світ. Звук є одним із регуляторів поведінки та діяльності людини. Бінауральність слуху чи можливість сприймати звук двома вухами, робить достатньо можливою точну локалізацію предметів в просторі. Динамічні або тимчасові характеристики мають принципове значення для формування слухового образу, оскільки вираженість процесу звучання в часі є специфічною ознакою звуку.

Одним із важливих способів емоційно-естетичного розвитку звуку є музика, сприймання якої базується на слуховій основі. За допомогою музики дитині передається зміст образів, станів, почуттів.

Порушення слуху зустрічаються доволі часто, як у дорослих так і у дітей. Часто ці порушення носять тимчасовий характер, наприклад при запаленні середнього вуха-отит, простуда і т. п.. Порушення слухової функції призводить до тяжких наслідків: обмежуються міжособистісні контакти, що призводить до збіднення соціального досвіду спілкування, недосконалості міжособистісних стосунків, уповільненості темпу розвитку соціальної перцепції та рефлексії.

Крім того, у людей з вадами слуху зараз все більше соціальних проблем, а спеціалізованих соціальних служб немає. Вони вважаються звичайними інвалідами, але треба зважати, що рівень їх інвалідності не високий і це спричиняє проблему того, що вони не можуть претендувати на відносно велику соціальну допомогу від держави, а до сучасного ринку праці вони майже не адаптовані. Проблема їх працевлаштування ускладнилася після занепаду спеціалізованих підприємств для таких людей. Сьогодні в Україні тальки гіпермаркети “Ашан” мають програму з централізованого працевлаштування людей з вадами слуху.

Прохорцева Г. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. н. професор Катаєв С. Л.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ВУЛИЦЬ

Сьогодні в Україні відбувається подальше розшарування соціальних груп населення, загострюються економіко-політичні проблеми, поглиблюються несприятливі умови для виховання підростаючого покоління. Економічні та моральні катаклізми українського суспільства, збільшення кількості функціонально неспроможних сімей, згортання роботи з дітьми за місцем проживання призводять до зростання ризиків, з якими доводиться зіткнутися дітям та батькам. Все це зумовлює закріплення за певними групами неповнолітніх статусу “дітей вулиці”. Це явище соціального сирітства стало негативним відображенням сьогодення.

ЮНІСЕФ вважає, що до дітей вулиці належать діти, які мають наступні ознаки: а) живуть “на вулиці” (їх найперші потреби – виживання і житло); б) не спілкуються із власними родинами і живуть у тимчасових сховищах або взагалі не мають притулку і ночують будь-де; в) підтримують контакт із сім’єю, але через бідність, перенаселеність, різні види експлуатації та зловживань щодо них проводять більшу частину дня, а інколи й ночі, на вулиці; г) вихованці інтернатів, притулків, які з різних причин утекли з них і перебувають на вулиці. В Україні з ініціативи ЮНІСЕФ було проведено опитування “дітей вулиці”, яке довело, що більше половини з них – діти з неблагополучних сімей, близько третини – виховувались у неповних сім’ях. [1, с. 5].

Нині в теорії та практиці соціальної роботи в Україні існує низка головних технологій соціальної роботи з різними групами населення, зокрема: соціальна діагностика і профілактика; соціальний нагляд і корекція; терапія; соціальна адаптація, реабілітація і соціальне забезпечення; соціальне страхування; соціальне обслуговування; опіка і соціальна допомога; соціальне консультування і експертиза; патронаж і соціальні інновації; посередництво і подвижництво. Ці технології, з одного боку, тісно пов’язані між собою, з іншого – вони відносно автономні, специфічні за своїм цільовим призначенням і функціональним змістом [2, с. 20].

Таким чином, методами профілактики, що можуть використовуватися стосовно проблеми дітей вулиці, будуть:

1. Профілактика домашнього насильства (фізичного, психологічного, економічного, сексуального) стосовно дітей.

2. Профілактика вживання наркотиків, тютюну і алкоголю, допомога в позбавленні від цих шкідливих звичок. З цією метою можуть організовуватися: бесіди з підлітками, тренінги, лекції стосовно шкоди тютюну, алкоголю, наркотиків (у поєднанні з демонстрацією профілактичних фільмів); анонімні групи самодопомоги на кшталт програми світової спільноти анонімних алкоголіків; телефони довіри; соціальна реклама на антинаркотичні теми у місцях скопичення дітей та у міському транспорті; зустрічі неповнолітніх з наркологами.

3. Профілактика сімейного неблагополуччя (індивідуальні батьківські консультації).

4. Допомога батькам у правильному сімейному вихованні дітей витікає з попереднього заходу або супроводжує його.

5. Залучення девіантних підлітків до суспільно-корисної праці. Зміна соціально- неблагополучного оточення на сприятливе, поява соціально значущої діяльності в здоровому колективі однолітків сприяють формуванню нових життєвих цінностей та етичних орієнтирів у дітей з девіантною поведінкою.

6. Організація розвиваючого дозвілля дітей із сімей групи ризику (створення клубів, секцій для підлітків, які вони можуть відвідувати замість того, щоб бути на вулиці). З дітьми у час їх перебування в клубі

повинні працювати психологи, соціальні педагоги та соціальні працівники. Особливе значення для профілактики появи "дітей вулиці" має організація корисного дозвілля дітей у період канікул.

Література

1. Діти вулиці. Інформаційний покажчик / Л. Пескіна. – Київ : Інф. центр ім. М. Костомарова, 2005. – 16 с.
2. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи : навч. посіб. / В. М. Шахрай. – Київ : ЦУЛ, 2006. – 464 с.

Раковська А. С.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – викладач Дроздова Т. В.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Система соціальних цінностей не формується випадково. Вона завжди є, з одного боку, результатом історичного розвитку культури, досвіду історії того чи іншого народа, з другого – є результатом пошуку суспільного ідеала.

Ціннісні орієнтири, у широкому значенні цього поняття, визначають вибір людиною певних матеріальних і духовних цінностей як об'єктів, що скеровують її цілеспрямовану життєдіяльність, весь спосіб життя. Базові цінності особистості формуються в період до 18–20 років, а потім стають достатньо стабільними, суттєво змінюючись лише у кризові періоди життя людини в її соціальному середовищі. Саме в цей період особистість активно залучається до політичного процесу, громадської діяльності, у молодої людини починають формуватися політична свідомість та самосвідомість, норми поведінки. На соціалізацію особистості впливають багато політичних (держава, політичні партії та рухи) та неполітичних чинників (сім'я, школа, церква, неформальні групи, ЗМІ), які, включаючи молоду людину в систему суспільно-політичних відносин, готують її до засвоєння наявних у суспільстві норм, цінностей політичної культури і вироблення на їх основі власної політичної і громадянської позиції.

Таким чином, незважаючи на те, що дослідження у даній сфері проводяться багатьма закладами та установами, враховуючи вік наших респондентів, я вирішила провести власне дослідження з метою подальшого використання його результатів у плануванні виховної роботи коледжу.

Центральним питанням моєї анкети було визначення послідовності пріоритетів за порядком зменшення. Для визначення були запропоновані такі ціннісні одиниці: сім'я; любов; самовдосконалення; добробут в країні; друзі; релігія; гроші; слава; самореалізація; здоров'я. В опитуванні взяли участь 100 респондентів, з яких 68% на перше місце поставили сім'ю, 15% обрали своїм пріоритетом здоров'я, 5% – кохання і 4% позначили дружбу як найбільшу цінність. Інші позиції сумарно набрали менше 9%.

Спираючись на дані дослідження Рокича, можна зазначити, що студенти нашого коледжу цілком вписуються у тенденційну загальну картину. Так, за результатами досліджень Рокича, на першому місці сучасна молодь визначає здоров'я і щасливе сімейне життя (фізичне і психічне), на другому- наявність хороших і вірних друзів, на третьому – любов (кохання).

Таким чином, результати нашого дослідження цілком можна розглядати, по – перше, як тему для багатьох дискусій; по – друге – як опору при складанні виховного плану роботи коледжу; по – третє – у якості індикатора рівня моральної готовності студентів до самостійного, дорослого життя.

Серга Т. О.
Класичний приватний університет
к. соц. н., доцент

РОЛЬ ДУХОВНОСТІ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Громадянське суспільство – це сфера самовияву вільних громадян і добровільно сформованих асоціацій та організацій, незалежна від прямого втручання і довільної регламентації з боку державної влади.

Ідеальне суспільство складається з двох частин-антагоністів, що постійно борються один з одним – державою і громадянським суспільством. Обидві частини в перманентній боротьбі врівноважують нездорові апетити один одного. Українське суспільство, кероване слабкою корумпованою неправовою державою, має і таке ж слабке громадянське суспільство. Ймовірно, саме громадянське суспільство, розвиваючись, змушує розвиватися і державу; розвиватися до того ступеня, коли вона вже може обслуговувати потреби суспільства, тобто виконувати покладені на неї функції.

Сучасне українське суспільство сформувалося в непростих умовах, серед яких можна виділити найважливіші: розпад Радянського Союзу, що викликав найтяжчу кризу ідентичності серед народів, що проживали на його території; посилення глобалізаційних процесів, які для непідготовленого суспільства, яким і було українське суспільство після розпаду СРСР, виявилися швидше деструктивними, ніж конструктивними; як наслідок двох попередніх – криза духовності, коли на зміну ідеалам, що культивувалися в СРСР – "будівника комунізму", прийшли часто не зовсім адекватно поняті ідеали західного суспільства. Всі перераховані умови призвели до того, що українське суспільство – опинилося в умовах кризи ідентичності, кризи моральних цінностей, або ж якщо говорити більш загально – кризи духовності.

Свого часу радянська влада відмовилася від духовності, як носія певних, як ми зараз говоримо – "загальнолюдських" – цінностей. Однак при цьому ця влада розуміла необхідність подібних цінностей – і тому в суспільстві почали активно популяризуватися такі цінності як благородство, патріотизм, самопожертва, колективізм та інші – але вже в контексті комуністичної чи соціалістичної ідеї.

Розпад СРСР призвів до того, що подібні цінності були помилково ототожнені з самим державним устроєм, відбулося знецінення цих ідеалів і відмова від них. На зміну цим цінностям прийшли нові – цінності нового, однополярного світу, що глобалізується, причому не завжди правильно сприйняті і не переосмислені в реаліях нашого суспільства. Одним з результатів цієї кризи цінностей стало зростання руйнівних для українського суспільства явищ, серед яких можна назвати знецінення і руйнування інституту традиційної сім'ї, кос-

мополітизм найактивнішої і рушійної частини суспільства – молоді, і пов'язаний з цим її відтік з України в більш благополучні в економічному відношенні країни Заходу. І зараз, через більш ніж 20 років після здобуття незалежності, ми починаємо розуміти, що якщо процес подібної бездумної "інтеграції" не приборкати, якщо не підпорядкувати правилам, корисним саме для українців – то наслідки можуть бути катастрофічними.

Довгий час релігія сприймалася як щось протилежне громадянському суспільству, суспільству прав і свобод. Однак це був не більш ніж пропагандистський міф. Адже що ми бачимо сьогодні? Саме духовність стає одним з головних чинників відродження національної самоідентифікації – люди згадують, що вони не просто "радянські" або "європейські", а вони частина якоїсь релігійної традиції, до якої належали і їх предки. І тут релігія стає сполучним мостом між нами і нашими предками, нашими традиціями, релігія стає ґрунтом, на якому може виростати патріотизм. Одночасно з тим духовність не повинна давати можливості патріотизму стати націоналізмом, оскільки підкреслює рівність у правах і обов'язках усіх національностей перед Богом.

Звертаючи увагу на це, ми можемо почати процес оздоровлення нашого українського суспільства, яке за роки домінування виключно матеріальних цінностей, дуже сильно постраждало. Тільки об'єднавши наші зусилля на шляху добра, на шляху відродження моралі і духовності, ми можемо зберегти і вилікувати наше суспільство.

Скідін Л. О.
Класичний приватний університет
к. соц. н., доцент

ІГРОВА (ДРАМАТУРГІЧНА) ПРЕЗЕНТАЦІЯСОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасна трансформація українського суспільства, яка сприяє поширенню демонстративно-театралізованих дійств, задає новий поштовх до поширення й посилення ігрової форми соціальної взаємодії, перетворюючи ігрову взаємодію на досить поширений різновид суспільної активності та суб'єктивного взаємного позиціювання. Доцільним в цьому контексті розглядати сучасне суспільство як театр з метою його кращого бачення, сприйняття, уявлення й усвідомлення природи функціонування.

Більшість соціологічних течій можна віднести до числа тих, які розглядають соціальну взаємодію в контексті драматургічно-театрального підходу: всі вони як живий аналог драми ідей, у своїй основі досліджують драми людей у тому спрощеному пласко-вульгарному смислі, що "життя – це боротьба".

Ігровий різновид соціальної взаємодії набув статусу наукової проблеми, насамперед, у західній і частково в російській соціології. Критичний аналіз концепцій соціології дії засвідчує, що вони можуть бути достатньо адекватною методологічною базою дослідження спектаклеподібних (театралізованих, видовищних) форм колективної взаємодії. Проте деякі концепції суспільної взаємодії та праксису в європейській і північно-американській соціології занадто спрощено трактують соціальні дії як такі, які визначаються й мотивуються виключно економічними потребами людей.

Кроком уперед є власне соціологічний підхід (концепція соціальної дії М. Вебера), який виходить з того, що соціальні явища необхідно пояснювати соціальними причинами. М. Вебер закладав принципові засади соціології дії, яка в подальшій історичній перспективі набувала різних модифікацій: структурно-функціоналістська концепція соціальної дії Т. Парсонса і Р. Мертона, теорія історичної соціотворчої дії А. Турена, дуалістична концепція дії Е. Гіденса, концепція комунікативної дії Ю. Хабермаса тощо. Найбільш продуктивно реінтерпретація соціальної дії М. Вебера відбувалась у концепціях Дж. Дьюї, Ч. Кулі, Дж. Міда. Потенційні можливості методології Дж. Міда віднайшли в подальшому різні шляхи свого безпосереднього втілення (символізм, рольовий інтеракціонізм). Проте, можливості суб'єктів соціальної взаємодії суттєво звужуються жорсткими рамками колективних очікувань і приписів.

Найбільш продуктивною для розуміння ігрової форми соціальної взаємодії є методологія соціотеатрального (соціодраматургічного) підходу, І. Гофмана і В. Тернера, які визначили, що людська активність є деякою сукупністю взаємовпорядкованої рольової взаємодії і розгортається у вигляді певної соціальної вистави, де окремі агенти колективної взаємодії більш-менш вдало розгортають запозичений чи вироблений самостійно сценарій колективної поведінки, а певна сукупність послідовно пов'язаних між собою й формально взаємно регламентованих і координованих дій являє собою певну колективно зіграну виставу. Соціальна роль виступає не тільки "динамічним аспектом статусу", скільки особливою "партією" щодо автономного суб'єкта соціальної взаємодії. Подібний підхід набуває вигляду такої технології дослідження, використання якої гарантує більш надійні результати аналітичної роботи, ніж це дозволяє символічний чи рольовий акціоналізм. Завдяки такому підходу уможливлюється подання міжіндивідуальної, а особливо – міжгрупової (точніше – міжсуб'єктної) взаємодії як розгортання колективного сценарію, де мають місце сцена, актори, суфлери, публіка, посередники, коментатори тощо.

Отже, на особливу увагу заслуговує соціо-драматургічний підхід, який спеціально націлений на дослідження тих форм соціальної взаємодії, де мотиваційна структура, задум, цільова установка, розгорнута послідовність дій націлена на метафоричне, опосередковане іншими обставинами, подання задуму і мотивацій неочевидних і недоступних безпосередньому сприйняттю та спогляданню. Частково вони можуть бути незрозумілі самим учасникам, частково спеціально приховуватись, частково доводитись до відома партнерів не прямо, а опосередковано.

Проведений аналіз засвідчує, що представлення соціальної взаємодії як театралізованої взаємодії зумовлює використання як мистецькознавчого досвіду аналізу художнього театру, так і використання термінів і понять театрознавства, які при цьому використовуються (роль, сцена, гра, репертуар, аудиторія, куліси, лаштунки, враження, підтримка, заперечення і т. д.). Хоч при цьому вони набувають дещо іншого змісту, перетворюючись із засобів комунікації на інструменти науково-теоретичного аналізу й утілення (опредмечення) отриманих результатів.

Сидорова Я. Є.
Классический приватный университет
науч. рук. – старший преподаватель Игрушко А. Ю.

НАРКОМАНИЯ В УКРАИНЕ

Не для кого не секрет тот факт, что Украина занимает одно из первых мест в Европе по наркомании среди населения. Но мало кто осознаёт всё серьёзность ситуации с наркоманией. По официальным данным на территории страны насчитывается около пол миллиона наркозависимых, то есть это количество людей официально стоящих на учёте у врача нарколога. Но дело в том, что реальная цифра превышает этот показатель примерно в пять раз. а самое страшное в этом всём – это увеличение количества наркозависимых с невероятным темпом, и с каждым годом возрастной барьер всё более снижается, в наши дни наркотики появляются в жизни подростков всё раньше и раньше. 10% школьников четырнадцатилетнего возраста уже хотя бы один раз пробовали какой либо наркотик.

Проблема наркомании в нашей стране набирает всё больше оборотов. Не хотелось бы прибегать к пугающей статистике, скажу лишь, что страшные показатели динамики развития проблемы наркомании на Украине, дают понять, что если срочно не принять меры вырождение нации неизбежно. Деградация молодёжи сейчас видна как никогда. Разрушение морально-нравственных оснований общества неумолимо ведёт к коллапсу всего нашего государства. И хотя правительство и всерьёз озадачено поисками выхода из кризисного положения, проблема должна решаться на уровне каждой отдельно взятой семьи.

Наркомания, как социальная проблема, возникла в XX веке. До этого употребление наркотиков было распространено среди некоторых культур, для которых оно было традиционно. Индейцы кечуа с незапамятных времен жевали листья коки; в мусульманских странах, в первую очередь в Средней Азии, курили гашиш, а в Индокитае употребляли опий. Для этих культур наркотики так же естественны, как для аборигенов Новой Зеландии – каннибализм. Кроме этого, экспериментировали с нелегальными сегодня веществами некоторые представители высшего класса ев- ропейских обществ. В Украине, которая входит в природный ареал выращивания растений с содержанием наркотических веществ, в первую очередь мака и конопли, наркомания не имела массового распространения, если не считать странные смеси, которые курили запорожские казаки. Начало более-менее массового употребления наркотиков связывают с молодежной субкультурой – хиппи. После них наркомания стала все более широко распространяться среди молодежи. До последнего времени преоблада- ющим наркотиком была марихуана и частично “ширка”, производимая из мака. Кроме этого, долгое время имела место морфийная наркомания, связанная с махинациями в системе аптек и больниц (выписывали “липовые” рецепты). В самом начале 80-х распространилось употребление наркотиков на эфедриновой основе, которые изготовлялись из некоторых лекарств от кашля. Стоит отметить тот факт, что для большинства потребителей наркотиков сейчас очень актуальна проблема качества продукта. Мало того, что сами наркотики невиданными темпами гробят здоровье и психику наркомана, так это негативное действие еще и усугубляется их низким качеством. Что подсыпают сейчас в продаваемые наркотики, можно, наверное, узнать только на том свете. Обычно употребление наркотиков молодыми людьми списывается на изначальную развращенность молодого поколения, неопытность, глупость. На самом деле, все не так просто. Можно выделить ряд причин, по которым люди употребляют в немедицинских целях наркотики. В итоге человек либо использует недозволенные способы, либо оказывается как от доминирующих ценностей, так и от дозволенных способов.

Тельнова М. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. соц. н., доцент Зоська Я. В.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПИТАНЬ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВОЇ МІЦНОЇ РОДИНИ

Сім’я – первинний та основний осередок суспільства. В її основі лежать функції захисту і задоволення потреб людини, вона ж є первинною захисною середовищем індивіда. Проте сім’я може стати фактором депривації і життєвих криз. Так сімейні конфлікти між батьками можуть викликати у дітей специфічне реагування. Виховні можливості сучасної української сім’ї ускладнені соціально-економічною кризою. Нестійке матеріальне становище, ризики пов’язані з безробіттям, збільшення побутових навантажень впливає на ступінь задоволеності шлюбом.

В останні десятиліття світова наука зарахувала проблему здоров’я в широкому розумінні до кола глобальних проблем, вирішення яких обумовлює не тільки кількісні та якісні характеристики майбутнього розвитку людства, а й навіть сам факт його подальшого існування як біологічного виду.

Для дитини сім’я – це середовище в якій складаються умови його фізичного, психічного, емоційного інтелектуального та сексуального розвитку.

Кардинальні зміни, що відбуваються в усіх сферах життєдіяльності суспільства, вимагають нових підходів щодо виховання та соціалізації підростаючого покоління. Особливого значення набуває формування гармонійно розвиненої, суспільно активної, фізично досконалої, здорової особистості.

Несприятливий соціально-психологічний клімат позначається на відносинах між дітьми і батьками, що веде до ускладнення їх соціалізації.

Сім’я повинна показати чим відрізняється мужність від жіночності, та слід підтримувати і заохочувати чоловічі або жіночі особливості залежно від статі дитини. Тобто сім’я має продемонструвати і дати відчути правильну модель поведінки, розподіл ролей та ведення здорового способу життя для чоловіка та жінки в сім’ї.

Слід в спілкуванні сім'ї уникати непорозуміння, дистанцію, відторгнення одне одного, образу – в такому випадку розвиток особистості буде правильним і не спричинить за собою різні проблеми та гомосексуалізм.

Перед більшістю психологів та соціологів питання гомосексуалізм викликає не абиякий інтерес. "Що саме обумовлює гомосексуальність та які проблеми породжують гомосексуалізм в сучасному українському суспільстві".

На мою думку в сучасному суспільстві все більших масштабів набувають виникаючі соціальні проблеми, пов'язані з розвитком гомосексуальних відносин. Згідно з загальними статистичними даними в даний час кількість людей, що належать до гомосексуалістів, значно зросло як у цілому світі, так і в Україні.

Історично так склалося, що статева та сексуальна поведінка в Україні перебувала під впливом християнських традицій, які засуджували будь-які прояви сексуальних потягів до тотожної статі. Гомогендерна сексуальна орієнтація та гомогендерні відносини тією чи іншою мірою властива будь-якій культурі.

Сьогодення вимагає розробки індивідуальних програм оздоровлення, різноманітних освітньо-оздоровчих послуг; ефективних форм та методів сполучення та взаємодії всіх соціальних інститутів для проведення занять, тренінгів, психолого-розвивальних, корекційних, оздоровчо-реалібітаційних впливів на становлення та розвиток особистості, стан здоров'я та спосіб життя людей.

Труханська О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. н., доцент Мосаєв Ю. В.

ПРОФІЛАКТИКА НАРКОМАНІЇ СЕРЕД МОЛОДІ

Проблема наркотизації сучасної молоді настільки гостра, що вживання неповнолітніми, юнаками і дівчатами наркотичних речовин стає небезпечним соціальним явищем. 60–70 відсотків усіх правопорушень і злочинів молодь скоює у стані алкогольного сп'яніння. Проте, 70% молодих людей жалкують, скажімо, що мають пристрасть до паління, але говорять, що їм не вистачає сили волі відмовитися, 65% – вказують, що відчувають негативний вплив на своє здоров'я (поганий апетит, слабкість, нерідко нудота, часті простудні захворювання, болі в шлунку, однак потяг переважає, і вони продовжують палити).

За останні роки майже вдвічі зросла кількість осіб, які перебувають на обліку в медичних закладах із діагнозом наркоманія. Статистичні дані про рівень і динаміку наркотизації відображають лише зовнішні тенденції цього небезпечного явища. Є підстави вважати, що кількість споживачів наркотичних засобів у 10 разів більша, ніж за офіційними даними. Крім того, велику кількість осіб залучено до зберігання та розповсюдження наркотиків, причому наркоманія охоплює не тільки молодь, що викликає педагогічне занепокоєння, а і зовні благополучних підлітків.

Наркотизації суспільства активно сприяють такі негативні фактори, як різке соціальне розшарування сімей, неврівноваженість психоемоційного фону виховання підлітків, їхня соціалізація в умовах знецінення загальнолюдських принципів моралі, дегуманізація ставлення до найвразливіших соціальних груп тощо.

Безперечним є і той факт, що Україна потрапила в сферу дії міжнародного наркобізнесу, і це впливає на динаміку наркотизації суспільства. Спостерігається тенденція вживання більш небезпечних наркотичних засобів, змінюється структура наркотизації. Сучасні підлітки вже з 11–12 років починають використовувати опіатоподібні і коноплеві культури. Сучасна молодь навіть не приховує, які психотропні та наркотичні засоби вживає.

Наркотики руйнують психіку молодих людей, зумовлюють відмову від позитивних настановлень на здоровий спосіб життя, породжують мотиви прийняття хибних рішень, у деяких випадках провокуючи навіть до суїциду. Існує багато поглядів на те, чому людина звертається до наркотиків. Якими б не були ці причини – небезпека наркоманії очевидна. Нелегальний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів набуває все більш широкого розмаху, стає надзвичайно серйозним соціальним фактором, негативно впливає на стан здоров'я і добробут людей, а також розвиток суспільства в цілому.

Так, у 2009 році було виявлено за 150 фактів правил обігу отруйних та сильнодіючих лікарських засобів, які містять підконтрольні речовини; з незаконного обігу вилучено майже 20 тис. капсул трамадолу (за даними МВС). Постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.2008 № 518 отруйний лікарський засіб трамадол внесено до списку № 1 таблиці 2 переліку наркотичних засобів. З метою виконання вимог керівництва держави з питань урегулювання обігу трамадолу відповідно до антинаркотичного законодавства на території області проводяться заходи, спрямовані на встановлення каналів витоку трамадолу в незаконний обіг і осіб, причетних до цього.

Види та форми соціальної профілактики алкоголізму, наркоманії:

– наукова робота з визначення факторів, що впливають на характер процесу наркотизації, і розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо соціально-педагогічної профілактики;

– організаційно-педагогічні заходи щодо створення середовища, яке виховує, за місцем проживання дітей і молоді (робота консультаційних пунктів профілактики наркотизації з проблем освіти, виховання, організації дозвілля, працевлаштування тощо);

– педагогічне втручання в ситуацію збоченого пронаркогенним, проалкогольним фоном розвитку окремої особистості і популяційної групи;

– соціально-педагогічний моніторинг, аналіз, надання рекомендацій, проведення заходів щодо реалізації державних, регіональних, галузевих програм з профілактики наркотизації;

– залучення різних соціальних інститутів у процес соціалізації дітей і молоді, створення в мережі соціальних служб умов для виявлення соціальних ініціатив, розвитку молодіжного руху та відродження традицій національного виховання (проведення масових профілактичних свят, конкурсів, спортивних змагань, театралізованих дій);

– організація соціально-педагогічної та освітньої роботи з дітьми з сімей групи ризику (індивідуальна та групова робота з батьками й дітьми, з різними категоріями молоді);

– сприяння установам освіти, комітетам у справах неповнолітніх, спорту, культури та іншим організаціям діяльності з профілактики негативних явищ серед молоді, в організації здорового способу життя неповнолітніх і молоді.

З проблемою розповсюдження наркоманії тісно пов'язане поширення епідемії ВІЛ\СНІДу, оскільки серед загальної кількості ВІЛ-інфікованих відсоток ін'єкційних споживачів наркотиків складає близько 80%. Хвороба вражає молодь у найбільш активному репродуктивному та працездатному віці. Не менш вражаючим є факт, що офіційна кількість випадків ВІЛ\СНІД – тільки вершина айсбергу, що складає близько 10% фактичного числа. Вчасна профілактика, особливо з "групами ризику", не ведеться в достатньому обсязі. Цю проблему можна вирішити тільки комплексно, приймаючи до уваги не лише медичні, а й соціальні, психологічні та правові аспекти.

Профілактичні заходи повинні утримувати молодь від спокуси вживання наркотиків. Ефективність профілактичної роботи залежить від довіри населення, взаємодії з органами державної влади, освіти, охорони здоров'я, засобами масової інформації.

Ходос А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Ігрушко А. Ю.

ДІАГНОСТУВАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В РОДИНІ

Насильство в родині можна поділити на наступні види.

1. Фізичне насильство – всі агресивні форми поведінки, що представляють собою фізичний вплив на людину, що включає обмеження свободи пересування. Це – побиття, поштовхи, подряпини, плювки, шльопанці, ляпаси, хапання, кидання предметами, нанесення ударів руками і ногами, задушення, використання зброї, нанесення опіків і ін.

2. Емоційно-психологічне насильство – виражається в приниженні, залякуванні, примушуванні і ізолювання. Це словесні образи, постійна критика думок, почуттів, думок, переконань, дій; постійні допити, шантаж, погрози.

3. Сексуальне насильство – будь-який сексуальний акт або сексуальну поведінку, нав'язуване партнерці (-у) без її (його) згоди.

4. Економічне насильство – використання грошей для контролювання партнера. Це відмова у змісті дітей, одноосібне ухвалення фінансових рішень, створення ситуації, при якій партнер змушений випрошувати гроші і звітувати в будь-яких витратах, приховування доходів, розтрачання сімейних грошей, заборона працювати, примус працювати, вилучення зароблених грошей і т. д.

Всі перераховані форми насильства зустрічаються в сім'ї. Як показує досвід робіт кризових центрів, найчастіше спочатку проявляється психологічне насильство, яке в певний момент доповнюється різними за ступенем тяжкості фізичними діями, а потім воно може перерости у фізичне або сексуальне насильство.

Цикл насильства можна розбити на три стадії:

1. Стадія наростання напруги.

До першої стадії відноситься період, протягом якого наростає напруга в сім'ї. Насильник починає злитися з незначним причин або без причини, ставати дратівливою і шукає привід для виходу своєї агресії. Факт наростання напруги часто заперечується як постраждалої, так і винуватцем цієї напруги. Що відбувається виправдовується стресом, поганим самопочуттям, неприємностями на роботі і т. д. Ця стадія може тривати хвилини або місяці. Наростання напруги може відбуватися хвилеподібно, і у всіх учасників ситуації накопичується втома від атмосфери напруги та агресії. Часто жінка відчуває, що не в змозі контролювати що відбувається в сім'ї.

2. Стадія активного насильства.

На другій стадії накопичене напруга переростає в акт насильства будь-якої форми. Акт насильства майже завжди відбувається без сторонніх. Він може тривати від декількох хвилин до декількох годин. Насильство може бути фізичним, сексуальним або приймати різні змішані форми, майже завжди супроводжуючись образами і приниженням. 3. Стадія каяття і "кохання".

До цієї стадії відноситься період після скоєного насильства. Це період перепочинку, відносного спокою і каяття. Кривдник просить вибачення, обдаровує жертву подарунками, стає добрим і уважним, у всьому допомагає жінці і піклується про неї. Він робить все, щоб спокутувати свою провину. На цій стадії кривдник може бути щирим.

Насильство в сім'ї – це травматичний досвід, який призводить до серйозних наслідків для жінки. У жінок перенесли насильство залишаються не тільки фізичні, а й психологічні травми.

В сьогоднішніх умовах дуже важливо виробити експерс методи раннього виділення насильства в родині для ефективної соціальної реабілітації таких родин.

Чургович А. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. н., доцент Мосаєв Ю. В.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ФРАНЦІЇ

У 1996 році відбувається реформування системи соціального захисту населення. Необхідність реформування була викликана зовнішніми і внутрішніми причинами. До числа найважливіших зовнішніх причин можна віднести міжнародні зобов'язання Маастрихтських угод, а серед внутрішніх – кризові тенденції системи управління, постійні витрати на страхування на випадок хвороби. Відповідно до закону від

1996 року передбачалися такі заходи в галузі управління та охорони здоров'я: зробити перерозподіл повноважень всередині страхових кас, організувати кооперацію між страховими касами, з метою нейтралізації негативних наслідків, створити мережу медичного обслуговування, що дозволяє комплексно здійснювати лікування пацієнтів, та інші заходи.

Допомоги соціального забезпечення поділялися на: соціальне страхування на випадок хвороби, вагітності, інвалідності, смерті, страхування від виробничого травматизму, старості та сімейні допомоги. Кожен вид посібників був суворо регламентований. Наприклад, сімейні допомоги виплачувалися тільки особам, які постійно проживають у Франції. Причому посібник виплачувалося до 18 років, і могло бути продовжене до 20 років, якщо дитина був студентом, інвалідом, страждав хронічними захворюваннями і був нездатний до трудової діяльності. Розмір сімейних допомог визначався на щомісячній основі перерахунків і встановлювався декретом один-два рази на рік залежно від підвищення цін і зростання заробітної плати. Так, базові сімейні виплати в 1996 році становили – 2108,49 франків, проте в залежності від типу родини передбачалися надбавки в процентному співвідношенні, наприклад сім'я, що має 4 дітей отримувала 114% надбавки до основного посібника, діти-сироти – 30%, а надбавка за одну дитину понад 15 років-16%.

Після Другої світової війни починають розвиватися різні напрямки соціальної роботи у Франції.

Соціальні працівники трудяться в різних установах соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, у спільнотах, в судах, в службі патронату.

Існують три основні групи соціальних працівників: соціальні асистенти, які працюють з сім'ями з різних аспектів від консультування до патронату, що працюють в охороні здоров'я та в судах, які здійснюють нагляд за умовно засудженими; сімейний працівник, який здійснює підтримку дітям-інвалідам, що працює з опікунами, вирішальний проблеми з посібниками та виплатами; соціокультурний аніматор, що працює за місцем проживання, з профспілковими організаціями, асоціаціями, благодійними товариствами і т. д.

Французька система захисту дитинства фінансується Міністерством юстиції та Міністерством охорони здоров'я і вона являє собою мережу послуг та установ, орієнтованих на захист дитини. Крім цього існує спеціальна Об'єднана служба допомоги дітям (ОСПД), в якій діють чотири сектори, де соціальні працівники надають допомогу і підтримку нужденним.

Сектор "Захисту матері та дитини" спрямовує свою діяльність на перші роки життя дитини, основний напрямок – медико-соціальний захист материнства і дитинства. В основі даної діяльності лежить патронат, спостереження за розвитком дитини, вивчення життєдіяльності сім'ї. Дана робота здійснюється в тісному контакті з медичними службами.

Центр "Шкільного здоров'я". Основне завдання центру, який складається з соціальних працівників, медиків, психологів, – проблеми дитини у сфері навчання, успішна інтеграція дітей у суспільство, контроль за їх здоров'ям на етапі ранньої соціалізації. Служба допомоги "непристосованим дітям" – її стратегія спрямована на адаптацію та реабілітацію дітей, що мають затримки у психічному розвитку, з девіантною поведінкою, з психічними розладами.

Шепель Н. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. н., доцент Серга Т. О.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Кількість дітей-інвалідів рік від року тільки зростає. Цьому сприяє безліч не до кінця вивчених факторів. Найважливішими серед яких слід визнати екологічний, соціальні та економічні негаразди, невисокий рівень вітчизняної медицини, і т. д. Було б добре, якби проблема дітей-інвалідів у суспільстві стала менш актуальною. Але її злободенність тільки зростає. У нашій країні аж до початку 21-го століття проблеми інвалідів залишалися десь на периферії суспільної свідомості. Проблеми інвалідів, в тому числі і дітей, залишалися "за межами" життя здорової людини. Соціалізація, навчання і розвиток дітей-інвалідів відбувалося у спеціальних інтернатах, практично ізольовано від суспільства.

Реабілітація та адаптація дитини з органічними або психічними порушеннями стану здоров'я, які перешкоджають можливості повноцінно брати участь у соціальній та повсякденному побутовому житті, неможлива без затвердження значущості особистісно-адаптаційного потенціалу. У житті дитини-інваліда діють фактори соціального порядку, які перебувають у прямому зв'язку зі здатністю особистості жити в суспільстві і відчувати себе повноцінною людиною. Маються на увазі такі фактори, як навчання, життя в родині, спілкування з людьми, житлові умови, стереотипи ставлення до дітей-інвалідів з боку здорових дітей, стан здоров'я, система охорони здоров'я і соціального захисту в країні, можливості в ній реалізувати свої права.

Дитина-інвалід як суб'єкт соціальної адаптації, може і повинна робити посильні кроки для власної адаптації, опановувати специфічні навички, прагнути якомога повніше увійти в соціальне життя. Активна позиція у справі адаптації в суспільстві необхідна, оскільки можливість адаптації знаходиться в сильній залежності від тяжкості та стажу інвалідності. Зокрема, чим легше група інвалідності, менше її стаж і достаток сім'ї, тим вище рівень мотивації на проведення реабілітаційних заходів.

Сформована ситуація вимагає введення спеціальних заходів соціального захисту сімей з дітьми-інвалідами. Як підходів до їх розробки могли б стати пропозиції, що передбачають збереження економічної активності батьків, забезпечують їх успішну суспільно-економічну адаптацію. Ще одна істотна проблема сім'ї – це постійний стрес через те, що дитина – інвалід.

Загальнодержавної і суспільною проблемою залишається неможливість отримати необхідну освіту дітьми-інвалідами.

Найсерйознішу проблему становить категорія дітей з психічними порушеннями. Основна маса позбавлена можливості отримати освіту через серйозної затримки розумового розвитку і складнощів поведінки, вкрай ускладнюють перебування дитини в колективі.

Таким чином, єдиний вихід покращення ситуації с такими дітьми це інклюзивна освіта. З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти інклюзивні освітні заклади повинні адаптувати навчальні програми та плани, методи та форми навчання, використання існуючих ресурсів, партнерство з громадою до індивідуальних потреб дітей з особливими освітніми потребами. В умовах інклюзивної системи навчання визнаєтьсята враховується різноманітність дитячого колективу, особливі освітні потреби задовольняються у дітей з обмеженими можливостями здоровья й у дітей талановиих та обдарованих за допомогоюіндивідуальних методів навчання, адаптованих навчальних програм, спеціально розроблених та підібраних допоміжних навчальних матеріалів, додаткових посібників.

Юзик А. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. соц. н., доцент Опрятна О. С.

ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ НЕБЛАГОПОЛУЧНИМ СІМ'ЯМ

Сім'я являється однією із важливих сфер і одним із головних об'єктів соціальної роботи. Сім'я представляє собою складне соціальне, комплексне, багатофункціональне поняття, форму життєдіяльності людей, з суспільно-економічними та юридичними нормам.

Сім'я – мала соціальна група, заснована на шлюбі, кровному родстві або індивідуальних потреб людей в союзі одне з другим.

Стосовно поняття "неблагополучна сім'я" існують різні погляди. Використовуються для опису її неблагополуччя терміни "функціонально-неспроможна", "сім'я у кризовій ситуації", "аморальна сім'я", "сім'я з насильством щодо членів родини", "сім'я, де є серйозні помилки і прорахунки у вихованні дітей", "конфліктна сім'я", сім'ї алкоголіків і нарко¬манів, сім'ї, де є засуджені чи ув'язнені. Аналіз чинного в Україні законодавства приводить до висновку, що неблагополучні сім'ї – це ті сім'ї в яких порушуються права їх членів, права людини, порушуються юридичні норми суспільства. Причинами цього можуть бути алкоголізм і наркоманія членів сімї, психолого–педагогічна і правова неграмотність, економічні фактори суспільства, хвороби, політична ситуація, насильство щодо членів сім'ї тощо. Україна за розлученнями посідає третє місце у світі. Поняття "неблагополучна сім'я" досить широке. Зазвичай до неблагополучних відносяться сім'ї, які повністю або частково втратили свої виховні можливості через ті чи інші причини. У результаті цього в таких сім'ях об'єктивно чи суб'єктивно складаються несприятливі умови для виховання дітей. Ці сім ї характеризуються певними негативними проявами:

– батьки зловживають спиртними напоями, наркомани, ведуть аморальний спосіб життя, вступають у конфлікт із морально-правовими нормами суспільства, тобто припускають різні види правопорушень;
– низьким морально-культурним рівнем батьків;
– неповні сім'ї;
– постійними конфліктами дітей і батьків;
– зовні благополучна сім'я, в якій допускають серйозні помилки, прорахунки в системі родинного виховання внаслідок низької педагогічної культури та неосвіченості. Причому такі помилки та прорахунки мають не ситуативний, а стійкий характер. Це означає, що в таких сім'ях постійно порушуються педагогічні вимоги.

В Україні створено розгалужену нормативно-правову базу з питань державної підтримки сім'ї, починаючи з Конституції України та закінчуючи різними підзаконними нормативно-правовими актами. В усіх базових документах основними засадами є утвердження сім'ї як головного соціального інституту, як основної цінності суспільства і всі заходи спрямовані на вихід сім'ї із кризового стану, поліпшення її життєдіяльності та створення умов для забезпечення виконання своїх функцій.

Нормативно-правове забезпечення з питань сім'ї має ряд проблем, які заважають ефективному формуванню та впровадженню державної політики щодо підтримки сім'ї. Нормативно-правові документи в більшості випадків містять не структуровані заходи з точки зору повноти функцій сім'ї. У роботі із сім'ями відсутній індивідуальний підхід до певних категорій сімей, які потребують підтримки держави, в деяких документах є посилення на багатодітні сім'ї, в деяких – на молоді, хоча специфіку даних сімей у повному обсязі не визначено. Взагалі відсутня державна підтримка неповних сімей. Державна допомога сім'ї зведена до переліку видів державних допомог, умов їх отримання та свідчить про різні умови утримання дитини в різних типах сімей, відсутність обґрунтування розмірів державних допомог, що заважає сім'ї подолати бідність.

Якубович О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – Зоська Я. В. д. соц. наук, доцент

СІМ'Я ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Сучасний період української дійсності характеризується радикальними перетвореннями всіх сфер суспільного життя, який зачепив і українську сім'ю. Сутність його виявляється в перенесенні центру тяжіння в системі взаємодій "соціум – сім'я – індивід" з суспільства на індивіда. Така переорієнтація веде до змін в масовій свідомості і поведінці, коли на перший план виходять розвиток і задоволення індивідуальних потреб окремих представників сім'ї. У своєму сучасному вигляді сім'я починає існувати як заради себе самої, так і заради кожного зі своїх членів. Впродовж всієї своєї історії сім'я служила більшою мірою суспільству, ніж індивіду. І лише в наші дні сім'я як мала група стає чинником, життєво необхідним для окремої особи і особливо для дітей. Це дозволяє їй узяти на себе відповідальність за те, що відбувається, зокрема за формування ціннісних орієнтацій підростаючого покоління.

Актуальність сімейної проблематики обумовлена також тим, що в результаті трансформації системи освіти, яка традиційно в радянському суспільстві займалася формуванням ціннісних орієнтацій підростаючого покоління, втратила виховну функцію. Це привело до зростання ролі сім'ї як того соціокультурного середовища, в якому концентруються функції виховання і соціалізації.

Сім'я відіграє значну роль у відтворені і соціалізації молодого покоління. Саме тут передається досвід. Традиції. Звичаї, молоде покоління отримує уявлення про світ, вбирає загальні цінності і починає орієнтуватися на загальноприйнятні стандарти.

Людина і сім'я утворюють соціокультурне середовище, яке формується під впливом культури, прийнятих норм і стандартів поведінки в даній соціокультурній реальності. Соціальна і культурна життєдіяльності суспільства є особливим типом – соціокультурною реальністю.

Соціальна і культурні сфери як становлячи елементи соціокультурного середовища є особливим типом реальності, кожна з яких має відповідну структуру і параметри. Сім'ю як частину соціокультурної реальності частіше за все розглядають як соціальну систему, що має риси соціального інститут і малої соціальної групи. Як соціальний інститут сім'я характеризується сукупністю соціальних норм, санкцій і зразків поведінки, регламентуючих взаємостосунки між подружжям, батьками, дітьми й іншими родичами.

Розуміння впливу сім'ї як соціокультурного середовища на динаміку ціннісних орієнтацій і закономірностей розвитку підростаючого покоління як носія сімейних цінностей безпосередньо пов'язане з адекватним визначенням його місця в суспільстві і в сім'ї, частиною якого воно є.

Дитина залучаються до соціокультурних умов життя з перших днів появи на світ сім'ї, яка як соціокультурне утворення постійно змінюється, пристосовуючись до нових обставин. Засвоюючи цінності сімейного соціокультурного середовища, дитина тим самим стає носієм сімейних цінностей.

Значущість підростаючого покоління як носія сімейних цінностей визначається в культурі тим, що вони втілюють собою майбутнє людства. Будь-яка цінність може характеризуватися як вічна, абсолютна і загальнолюдська лише тоді, коли вона пов'язана з майбутнім, наповнена його потенціями. У ціннісних орієнтаціях молоді сучасного українського суспільства відбулися значні якісні зміни. Саме зміна ціннісних орієнтацій під впливом сім'ї і сучасних соціокультурних умов обумовлює трансформацію старих і формування нових ціннісних орієнтацій, сприяючи в досягненні молоддю своїх нових цілей.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПОРТУ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Брехова А. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Кружило Г. Г.

ВИДИ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СПОРТИВНИХ ТАНЦЯХ

Актуальність теми дослідження полягає у тому, щоб порівняти координаційні здібності танцюристок України, м Запоріжжя, а саме шоу-балет "This Rocks" та танцювальної спільноти Туреччини, м. Фетія, "Likya dance team", яка представлена у вигляді танцюристок з різних куточків світу. Виявити відмінності між танцюристками, їх координаційну підготовленість, та конкурентоздатність запорізьких танцівників з танцювальною спільнотою Туреччини.

Слово "координація" означає "узгодження". Коли говорять про координацію рухів, мають на увазі узгодженість у роботі різних груп м'язів, спрямовану на досягнення певного рухового ефекту, конкретної мети. Насамперед, це точність, відповідність, здатність правильно дозувати силу, спрямованість, швидкість, відстань рухів. Всі ці параметри спрямовані на вдосконалення технічної підготовки тих, хто займається (у нашому випадку) спортивними танцями.

Проаналізувавши спеціальну літературу, в дослідженні було встановлено, що у авторів немає єдності думок щодо класифікації видів координаційних здібностей. У більшості спеціалістів сфери фізичного виховання багато видів збігаються, однак є й суттєві відмінності в підходах до узагальнення й класифікації різних видів координаційних здібностей.

Так, В. І. Лях у своїй фундаментальній роботі "Координаційні здібності: діагностика та розвиток" визначає види координаційних здібностей таким чином:

- здатність точно відтворювати та диференціювати просторові, часові й силові параметри рухів;
- рівновага;
- здатність до ритму;
- здатність до розслаблення;
- статокінетична стійкість;
- здатність до орієнтування в просторі.

В свою чергу відомі фахівці В. М. Платонов та М. М. Булатова, проаналізувавши велику кількість літератури, зупиняються на наступних видах координаційних здібностей:

- здатність оцінювати й регулювати динамічні та просторово-часові параметри рухів;
- здатність зберегти стійку позу (рівновагу);
- відчуття ритму;
- орієнтування в просторі;
- здатність координувати рухи.

Однак для оцінки координаційних здібностей танцюристок ми підібрали свій, найбільш прийнятний варіант, який ураховує специфічну сферу спортивних танців:

- здатність оцінювати й регулювати динамічні та просторово-часові параметри рухів;
- здатність зберігати стійку позу (статична рівновага);
- відчуття ритму;
- здатність до динамічної рівноваги;
- здатність координувати рухи.

Таким чином, порівнявши показники координаційних здібностей за останньою класифікацією двох танцювальних шоу-балетів, ми зможемо виявити рівень наших танцюристок, їх координаційну підготовку й їх місце на світовому рівні.

Красота, емоційність, видовищність у спортивних танцях багатою мірою залежать від свободи володіння технікою танцювальних елементів та від ступеня розвитку координаційних здібностей.

Волканов І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Ляхова І. М.

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЧОЛОВІКІВ 28–33 РОКІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ПАУЕРЛІФТИНГУ

Пауерліфтинг – новий вид силового спорту, який з'явився за кордоном лише в кінці 40-х на початку 50-х років XX століття. Сьогодні продовжується його динамічний розвиток в усьому світі, в тому числі й на Україні. Разом із тим, на цей час існує ще багато невирішених аспектів, пов'язаних з технологіями та методами навчання у пауерліфтингу, що і обумовило вибір теми дослідження – "Динаміка розвитку силових здібностей чоловіків 28–33 років на заняттях із пауерліфтингу".

У процесі проведення дослідницької роботи нами здійснено аналіз принципів фізичного виховання і спорту чоловіків першого зрілого віку, визначено їх вплив на навчально-тренувальний процес з пауерліфтингу, з'ясовано фізіологічні зміни, що відбуваються в організмі чоловіків 28–33 років при заняттях силовою підготовкою й особливості виховання і формування загальної і спеціальної фізичної підготовки в цьому віці. Вибір такого вікового періоду був обумовлений тим, що різке обмеження рухової активності в останні десятиліття привело до зниження функціональних можливостей людей середнього віку. Результатом аналізу й систематизації засобів і методів впливу пауерліфтингу на розвиток силових показників чоловіків 28–33 років, стало створення комплексу послідовно виконуваних вправ з застосуванням спеціальних технічних засобів, для перевірки якого нами був використаний педагогічний експеримент тривалістю один рік.

Після проведення констатувального етапу експерименту до вибірки увійшли 9 чоловіків приблизно однакового рівня тренованості й з досвідом силового тренування не менше 2 років. Всі пауерліфтери були поділені на 2 групи: контрольну (4 чоловіка) й експериментальну (5 чоловіків). Контрольна група (КГ) займалися за традиційною методикою, експериментальна (ЕГ) – за авторською. У результаті проведеного дослідження ми виявили середньоарифметичний приріст абсолютної суми Уілкса у КГ на 7,23%, ЕГ –16,20%. Результати чоловіків обох груп пройшли перевірку на достовірність за допомогою критерію Стьюдента, і якщо на початку проведення дослідження результативність груп у силовому трибірстві була однаково ($t_{розр}$=0,026<$t_{табл}$=1,9), то наприкінці експерименту ЕГ показала значне відхилення щодо поліпшення результатів силових здібностей чоловіків ЕГ у порівнянні з КГ ($t_{розр}$=2,73<$t_{табл}$=1,9), що свідчить про ефективність запропонованої нами методики тренування з пауерліфтингу для відповідного віку чоловіків.

Аналізуючи результати нашого дослідження можна зробити такі висновки та рекомендації: не встановлено переваг трьох разових занять з пауерліфтингу в тиждень перед чотири разовими чи навпаки; великий об'єм тренувального навантаження при малій інтенсивності уповільнює зріст силових показників чоловіків 28–33 років; сучасна тенденція відходу від штанг і переходу на тренажери при виконанні навіть базових вправ (присіди, жими, тяги) веде до погіршення техніки виконання змагальних вправ, а отже до зменшеня силових показників чоловіків; необхідно виключати переважну більшість допоміжних вправ у змагальному періоді, у підготовчому періоді звести кількість допоміжних вправ до мінімуму; застосування спеціальних засобів (ланцюгів, гумових амортизаторів, плинтів та т. ін.) є ефективним, про що засвідчує прогрес у вправі жим лежачи в експериментальній групі; необхідно ставити перед чоловіками чітку ціль тренуваннь, та мотивувати їх до покращення результатів розвитку силових здібностей і виступу на замаганнях, навіть якщо вони займаються "для себе".

Необхідно зауважити, що для більш глибокого вивчення переваг та недоліків запропонованої нами системи занятть бажано провести масовий педагогічний експеримент, і розробити підвид програми з 3-ма учбово-тренувальними заняттями в тиждень, при цьому зберегти об'єм і інтенсивність загального фізичного навантаження.

Годулян В. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Захаріна Є. А.

РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ХЛОПЦІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ФУТБОЛУ

Одним із головних завдань, яке стоїть перед українським суспільством є зміцнення і збереження здоров'я нації, в першу чергу дітей, учнівської та студентської молоді – майбутнього держави. На сьогоднішній день наявна система фізичного виховання перебуває в кризовому стані та не може задовольнити потреби населення. Фізичне виховання молоді у вищих навчальних закладах – невід'ємна частина системи освіти, складова гуманітарного виховання, умова оптимізації фізичного та психічного стану, фізичного розвитку особистості, підготовка до умов життєдіяльності.

Органи влади надають програмного значення питанням розвитку фізичного виховання і спорту, розглядаючи їх як найбільш економічно вигідний та ефективний засіб профілактики захворюваності, зміцнення генофонду та розв'язання інших соціальних проблем.

Для вирішення основних завдань дослідження нами було проведено педагогічній експеримент в якому взяли участь 20 хлопців старшого шкільного віку. Вік досліджуваних 15–16 років.

Контрольна група займалася за загальноприйнятою державною програмою з фізичного виховання. Експериментальна група проводила навчання за шкільною програмою у поєднанні з розробленою нами методикою розвитку фізичних якостей засобами футболу. У ході навчальних заняття здійснювалась робота відразу за кількома видами підготовки. Заняття включало обов'язково загальну фізичну підготовку, так само як і спеціальну фізичну підготовку. На заняттях здійснювалась робота з технічної, тактичної та морально-вольової підготовки.

Різнобічна фізична підготовка проводилась протягом всього навчально-тренувального процесу. Всі вправи поділялись на загально-розвиваючі, підготовчі, підвідні та основні. Загально-розвиваючі та підготовчі вправи були спрямовані переважно на розвиток функціональних особливостей організму, а підвідні та основні – на формування технічних навичок і тактичних умінь.

У процесі навчання технічним прийомам використовувався метод цілісного розучування і розучування по частинах. Спочатку технічні прийоми вивчались у цілому, потім переходили до складових частин і на закінчення знову повертались до виконання дії в цілому. У процесі вдосконалення техніки відбувалось формування тактичних умінь.

Розподіл часу на всі розділи роботи здійснювався відповідно до завдань кожного навчального заняття, відповідно з цим відбувався розподіл навчального часу за видами підготовки при розробці поточного планування.

З метою об'єктивного визначення рівня підготовки хлопців старшого шкільного року і своєчасного виявлення прогалин у їх підготовці доцільно регулярно проводилось комплексне тестування. Два рази на

рік (грудень і травень) у навчальних групах проводились контрольні випробування із загальної та спеціальної фізичної та технічної підготовки.

Одним з методів контролю ефективності занять є участь учнів у навчальних, контрольних та календарних іграх. Контрольні ігри проводились регулярно в навчальних цілях. Календарні ігри застосовувались з метою використання в змагальних умовах вивчених технічних прийомів і тактичних дій. Календарні ігри проводились згідно з планом ігор районного та міського рівня.

Для визначення рівня фізичної підготовленості дітей, що займаються футболом враховувались результати випробувань на стрибучість, швидкість переміщення, дальність метання набивних м'ячів і точність попадань тенісним м'ячем, а також підтягування з вису. Для визначення рівня технічної підготовленості використовувались вправи на точність попадання м'ячем при передачах, подачах, нападників ударів.

Всі отримані в ході дослідження дані були оброблені за допомогою стандартних методів математичної статистики.

Гришко Ю. А.
Запорізький національний університет

ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Соціально-технологічний прогрес, політичні потрясіння, екологічні негаразди, низький рівень охорони здоров'я спричиняють зростання негативного впливу на особистість різних чинників; збільшення повсякденних фізичних і психологічних навантажень; загострення почуття тривоги й невпевненості. Усе це негативно позначається на здоров'ї людини. Саме тому виникає потреба в пошуку способів збереження здоров'я людини з урахуванням різних аспектів покращення цього процесу – соціально-економічного, медичного та освітнього. Для цілісного дослідження цієї проблеми необхідно звернутись до її основи, першоджерела, а саме – до проблем фізичного виховання ще на першому етапі творення української держави і нації загалом.

Розвиток фізичної культури і спорту в Україні, як і в кожній країні світу, обумовлений потребами суспільства, рівнем соціально-економічного розвитку, станом освіти, науки, культури, традицій та ін. Формування основ державної програми розвитку фізичної культури в Україні відбувалося з урахуванням радянської системи фізичного виховання і спорту, яка постійно реформувалася, та традицій українського народу. [2]

Упродовж вікової історії на території сучасної України, залежно від природних умов виникали, розвивались і припиняли своє існування різні спільноти людей. В добу палеоліту виник рід як форма колективного співжиття людей, сформувались основи релігійних вірувань, первісного мистецтва тощо. Важливу роль тут відігравало фізичне виховання. В часи формування Київської Русі наші предки зберегли багато самобутніх традицій національного фізичного виховання. З дитинства молоді прищеплювались потрібні у праці та військовій справі вміння, навички і якості. В часи козацької доби побут українців був насичений різноманітними рухливими іграми, змагальними фізичними вправами, що поширювались серед усіх без винятку верств населення.

Отож фізичне виховання в Україні, що має тисячолітню історію, розвивалося нерівномірно й залежало від багатьох політичних, економічних і географічних умов. Творче використання цієї народної скарбниці в сучасних умовах має велике виховне, освітнє та оздоровче значення.

Якщо характеризувати більш пізні роки, беручи до уваги становлення та розвиток України як самостійної держави, то можна підсумувати, що перше десятиріччя розвитку фізичної культури і спорту в сучасній Україні характеризується значними проблемами, пов'язаними з умовами існування суспільства: глибокою економічною кризою, обумовленою переходом на нові форми економічного господарювання (з державної форми власності на приватну); стрімким спадом виробництва у промисловості та аграрному секторі; суттєвим зниженням державного фінансування сфери фізичної культури і спорту; значним зниженням рівня життя населення; порушенням екологічної рівноваги; різким погіршенням фізичного розвитку людей і рівня їх здоров'я, скороченням тривалості життя.

Значні проблеми розвитку галузі фізичної культури й зумовлені ними негативні наслідки вимагають відповідного осмислення в суспільстві та впровадження адекватних заходів для їх подолання. Такими є, зокрема, заходи з організації та реалізації фізичного виховання на заняттях із фізкультури й поза ними. Безперечно, діяльність, спрямована на збереження здоров'я дітей, повинна поєднувати різноманітні форми та види роботи: корекцію порушень здоров'я з використанням комплексу оздоровчих заходів без відриву від навчального процесу; форми організації навчально-виховного процесу з урахуванням їх психологічного й фізіологічного впливу на учнів; розробку та реалізацію навчальних програм із формування в учнів навичок дотримання здорового способу життя й профілактики шкідливих звичок; організацію заходів, що сприяють збереженню та зміцненню здоров'я вчителів й учнів, створенню умов для їх гармонійного розвитку тощо [3].

Звісно, фізичне виховання потребує вдосконалення в сучасну епоху, коли увага часто приділяється формуванню лише таких якостей людей, як уміння набувати знання, психічна та фізична рівновага, витривалість. Не йдеться про бездоганне здоров'я. Такий погляд на здоров'я людини є антигуманістичним. У наш час актуалізується формування всебічно розвиненої особистості, у тому числі засобами фізичного виховання.

Література

1. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399 с.
2. Цьось А. В. Витоки фізичного виховання в Україні / Анатолій Васильович Цьось // Фізичне виховання в школі. – 1997. – № 3. – С. 52–54.
3. Ашиток Н. Проблеми фізичного виховання в Україні та способи їх соціально-педагогічного розв'язання / Надія Ашиток // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць. – 2012. – № 2 (18).
4. Електронний ресурс: http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1808/1/anot1.pdf.

Доровських М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Захаріна Є. А.

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З ДЗЮДО НА ОРГАНІЗМ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Виражене погіршення здоров'я студентів вимагає пошуку нових, дієвих засобів і методів для вирішення проблеми зміцнення фізичного і духовного здоров'я молоді, формування здорового способу життя. У зв'язку з цим перед системою фізичного виховання ставиться завдання обґрунтування змісту, засобів і методів, сприяючих ефективному формуванню готовності студентів до здоров'язберігаючої фізкультурної діяльності, і підвищення рухової активності як провідних факторів фізичного виховання оздоровчої спрямованості. В даний час наголошується підвищення інтересу молоді до різних видів спортивного єдиноборства, зокрема, дзюдо, що отримав розвиток в наший країні порівняно недавно і достатнього програмно-методичного забезпечення, що до цих пір не був, що не дозволяє всім охочим займатися цим мужнім видом спорту і тому вимагає окремого вивчення.

Процес навчання та спортивного тренування в дзюдо відбувається протягом багатьох років і передбачає взаємозв'язок засобів, методів, форм і умов спортивної підготовки.

Ефективність методів, спрямованих на засвоєння спортивної техніки, у вирішальній мірі залежить від кількості, складності та особливостей поєднання застосовуваних вправ. Основними методичними прийомами навчання і вдосконалення техніки з дзюдо є фронтальний, груповий та індивідуальний методи:

– фронтальне вивчення або засвоєння прийому (без партнера) під команду тренера в строю з однієї або декількох шеренг. Метод зазвичай використовується на першому етапі навчання, коли створюються найбільш сприятливі умови для зосередження уваги на координаційних особливостях виконуваного руху;

– групове засвоєння прийому (з партнером із спеціальним спорядженням або без). Наприклад, під команду тренера в строю з двох шеренг. Зазвичай застосовують, коли треба ознайомити спортсменів з видами бойових дистанцій і навчити їх зберігати дистанцію в умовах пересування, а також наносити удар у нападі та захищатися від нього. При цьому одна з шеренг виконує роль тих, хто атакують, а інша – тих, хто захищаються. Або ж одна з шеренг тримає "ракетку", а інша під команду тренера виконує той чи інший прийом. Виконання завдань під команду тренера виключає елемент раптовості і дозволяє концентрувати увагу на правильності його виконання;

– умовний бій з обмеженим конкретним завданням використовується для вдосконалення тактико-технічних схем. Необхідно, щоб спортсмени постійно зосереджували увагу на якому-небудь конкретному технічному прийомі, не відволікаючись на інші дії і створюючи умови для використання саме цього прийому. При цьому дії в атаці одного з них обмежуються певним завданням, а дії іншого – певним завданням захисту від даної дії і контрударом, з'єднаним з цим видом захисту;

– умовний бій з широкими тактико-технічними завданнями є одним з основних прийомів, спрямованих на вдосконалення спарингової майстерності дзюдоїста. У такому поєдинку обидва супротивники, залишаючись відносно обмеженими у завданні (використовуючи не всю опановану техніку), отримують широку можливість виконувати різні поєднання прийомів в атаці та контратаці (серії та комбінації ударів), а також застосовувати певні види захистів;

– вільний тренувальний поєдинок (бій без обмеження дій супротивників) проводиться з виконанням вимог офіційних правил ведення поєдинку. Метою такого бою завжди повинно бути майстерне обігравання противника за очками за рахунок використання гнучкої тактики. Це основна вправа, за допомогою якої дзюдоїст виробляє власну манеру і стиль.

Кісельов В. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Ляхова І. М.

РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ 13–14 РОКІВ

Світові сучасні досягнення у футболі сьогодні настільки великі, що без систематичної підготовки з юних років не можна розраховувати на високу результативність спортсмена в зрілому віці. Питання підготовки юних футболістів в даний час є одними з найбільш актуальних у побудові спортивного тренування. І від того наскільки раціонально будуть вирішені питання тренування у молодому віці, процес початкового становлення технічної майстерності, рівня розвитку спеціальних фізичних якостей багато в чому залежить подальше зростання спортивно-технічних результатів.

Разом з тим основні закономірності розвитку спеціальної витривалості у юних футболістів недостатньо добре вивчені, оскільки в процесі підготовки доводиться застосовувати не тільки різні засоби, але і методи спортивного тренування, кожен з яких по-різному впливає на розвиток фізичних якостей.

Для розуміння особливостей розвитку спеціальної витривалості юних футболістів 13-14 років та виявлення ефективності змісту занять для розвитку спеціальної витривалості методом повторного і інтервального тренування нами було проведено відповідне дослідження і експеримент, а також оцінювання його результатів, слідкуючи за тренувальним процесом футболістів.

Дослідження тривало 2 місяці, було утворено дві групи: контрольну та експериментальну, по 15 чоловік у кожній. Розроблений комплекс тренувань, спрямований на розвиток спеціальної витривалості юних футболістів 13-14 років, було включено до тренувального процесу підготовчого періоду, який нараховував 8 мікроциклів.

По закінченню єксперимента було виявлено ефективність експериментальної програми з розвитку спеціальної витривалості у футболістів 13-14 років. Через 1 місяць показники в обох групах зросли в порівнянні з вихідними показниками в контрольній групі по тесту 1 (човниковий біг 7х50 м) – на 1 с (2%);

тесту 2 (біг 400 м) – на 1 с (2%); тесту 3 (6-хвилинний біг) – на 45 м (3%). В експериментальній групі по тесту 1 – на 3 с (3%); тесту 2 – на 4 с (6%); тесту 3 – на 120 м (7,5%).

Після закінчення 2 місяців показники в обох групах у порівнянні з вихідними показниками зросли ще більше. У контрольній групі по тесту 1 (човниковий біг 7х50 м) – на 2 с (4%); тесту 2 (біг 400 м) – на 2 с (4%); тесту 3 (6-хвилинний біг) – на 120 м (4,5%). В експериментальній групі по тесту 1 – на 5 с (7,5%); тесту 2 – на 7 с (10%); тесту 3 – на 220 м (14%). У контрольній групі зменшився відсоток втрат м'яча. Відсоток використання інших техніко-тактичних дій не має достовірних відмінностей. У порівнянні з експериментальною групою в контрольній групі менший приріст показників техніко-тактичних дій у грі. В цілому експериментальна методика показала хороші результати, але є й мінуси. Так, відсоток відбору м'яча і обведення збільшився не значно як в контрольній, так і в експериментальній групі.

Отже, результати дослідження дозволяють зробити такі висновки: серйозна спеціальна робота з розвитку витривалості у юних футболістів повинна починатися лише після закінчення полового дозрівання, але фундамент її можна закладати вже в підлітковому віці. При вихованні витривалості фізичні навантаження слід ретельно і чітко дозувати, регулюючи їх інтенсивність, тривалість, кількість повторень, характер і тривалість відпочинку. Контролюючи процес розвитку витривалості у юних футболістів необхідно враховувати ступінь впливу різного роду факторів на функціональну та спортивну підготовку юних спортсменів, щоб не призвести до перетренованості і перевтоми дитячого організму, не завдати шкоди здоров'ю. Таким чином, використання повторного і інтервального методу тренування дозволяє підвищити рівень розвитку спеціальної витривалості футболістів 13-14 років.

Левченко А. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Кружило Г. Г.

КООРДИНАЦІЙНІ ЗДІБНОСТІ ЮНИХ БАСКЕТБОЛІСТОК 9–11 РОКІВ

Координаційні здібності (КЗ) важливі для технічної підготовки у всіх видах спорту. Однак в баскетболі їм не надають певної уваги. У зв'язку з цим стало необхідно підвищення показників юних баскетболісток. У процесі дослідження були визначені інформативні тести для оцінки рівня розвитку, окремих видів координаційних здібностей дівчат 9–11 років, що займаються баскетболом. Розроблено методику розвитку координаційних здібностей юних баскетболісток. Досліджено ефективність впливу вправ, спрямованих на розвиток координаційних здібностей баскетболісток 9–11 років. Отримані результати допоможуть дитячим тренерам визначити комплекс методів і засобів, необхідних для більш ефективної підготовки баскетболісток до змагальної діяльності.

Метою даної роботи було вдосконалення методики розвитку координаційних здібностей у баскетболісток 9–11років у тренувальному процесі для підвищення результатів їх змагальної діяльності.

Виходячи з мети, в дослідженні вирішувалися завдання: 1. Визначити найбільш інформативні тести для оцінки координаційних здібностей юних баскетболісток; 2. Розробити методику розвитку координаційних здібностей; 3. Дослідити ефективність впливу вправ, спрямованих на розвиток координаційних здібностей юних баскетболісток.

Основним завданням педагогічного експерименту стала розробка методики розвитку координаційних здібностей юних баскетболісток. Спеціальні комплекси тренування координаційних здібностей тривалістю 15 хвилин включалися в кожне тренувальне заняття експериментальної групи. Усі комплекси тренування координаційних здібностей включали в себе вправи, спрямовані на розвиток усіх відносно самостійних видів координаційних здібностей:

- оцінка і регуляція динамічних і просторово-часових параметрів рухів;
- збереження стійкості;
- відчуття ритму;
- орієнтування в просторі;
- довільний розслаблення м'язів;
- координування рухів.

Крім цього в кінці заключної частини кожного тренувального заняття спортсменки виконували стрибки на скакалці, які розвивають більшість видів координаційних здібностей. Ці вправи неспецифічні для технічної підготовки в баскетболі. Однак вони цінні з точки зору розвитку координування рухів у юних баскетболісток. Адже це вправи з предметом іншої конфігурації та ваги, ніж бакетбольний м'яч. На протязі тренувального заняття всі вправи, спрямовані на вдосконалення ведення м'яча, виконувалися у спеціально виготовлених "козирках" для обмеження поля зору та вдосконалення орієнтування в просторі й просторово-часових параметрів рухів.

На початку й наприкінці педагогічного експерименту у баскетболісток 9–11 років експериментальної й контрольної групп вимірювалися показники контрольних вправ, спрямованих на визначення розвитку окремих видів координаційних здібностей.

Лихонін О. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Ляхова І. М.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ІНТЕРВАЛЬНИХ ТРЕНУВАНЬ

Інтервальні тренування полягають в застосуванні двох різнобічних видів навантажень. Перший вид – це активна стадія, головна ціль котрої є втрата м'язової енергії. Другий вид – це стадія відновлення, під час якої застосована системами організму енергія відновлюється за рахунок компіляції вуглеводів і ліпідів. Ди-

ференціюючи навантаження, спочатку ми займаємося з високою інтенсивністю, потім на деякий час уповільнюємо темп, а потім знову підвищуємо.

Інтервальні тренування більш оптимізовані у витрачання та відновленні енергії, ніж, приміром, біг підтюбцем, але й мають позитивний вплив на стан серцево-судинної системи і дозволяють комплексно опрацьовувати всі основні групи м'язів Наповнення кожної фази інтервального тренування може бути різним і залежить тільки від конкретних переслідуваних вами цілей і особистих спортивних уподобань. До прикладу, під час активної фази можна: бігати, стрибати на місці, стрибати зі скакалкою, займатися на степе, їхати на велотренажері, енергійно танцювати, бігати по дну басейну (у випадку з интервальной аквааеробікою) і так далі. У той час як для відновлення розтрачених сил можна: робити випади, віджиматися, присідати просто або з боді-баром, робити вправи з гантелями, скручувати прес і так далі. Після чого слід мінімальний легкий відпочинок і все починається заново.

Перевага інтервальних тренувань, крім їх високої ефективності, полягає також у тому, що вони не дають організму звикнути до конкретного виду вправ, а значить, забезпечують повноцінні навантаження на все тіло цілком. Крім того, це вносить певну різноманітність у тренувальний процес, робить людину більш витривалою і дозволяє спалити більшу кількість калорій.

За одне інтервальне тренування звичайній людині, а не професійному спортсмену, за яким стежить його особистий тренер, бажано виконати 5–10 інтервалів кожного виду навантаження. В залежності від рівня фізичної підготовки тривалість кожного інтервалу можна міняти, але головне, щоб на початковому етапі інтенсивна фаза була коротшою, ніж відновна, під час якої м'язи насичуються киснем, серцевий ритм входить в норму, а молочна кислота, що утворюється в м'язах, руйнується. У подальшому можна буде поступово перейти до більш довгим періодами активної фази і коротким періодам відновлення, що в цілому дозволить виконувати роботу з більшою інтенсивністю.

Інтервальні тренування оптимальні для тих, хто в стислі терміни бажає досягти максимуму ефекту: скинути вагу або підтягти фізичну форму. Однак вони не придатні до постійного заняття ними, оптимальним вважається чергування чотирьох тижнів інтервальних занять з такою ж кількістю звичайних спортивних тренувань.

Михальченко О. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. фіз. вих., доцент Сергата Н. С.

РОЗВИТОК КОРДИНАЦІЇНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЮНАКІВ 9–11 РОКІВ, ЯКІ ЗАМАЮТЬСЯ ГРЕКО-РИМСЬКОЮ БОРОТЬБОЮ

На сучасному етапі розвитку боротьби значно збільшився об'єм рухової діяльності, здійснюваної в імовірних і несподівано виникаючих ситуаціях, яка вимагає прояву винахідливості, швидкості реакції, здібності до концентрації і перемикання уваги, просторово-часової точності рухів і їх біомеханічної раціональності зв'язують з поняттям координаційних здібностей. Найуспішніше в діяльності змагання виступають спортсмени, що мають високий рівень сенсорно-перцептивних можливостей, що проявляється у вдосконаленні таких спеціалізованих сприйнять, як "почуття дистанції", "почуття килима", "почуття суперника", "почуття рівноваги", "почуття ритму", "почуття темпу" і так далі.

Наявність хорошої координації є необхідною умовою для успішного оволодіння і вдосконалення техніки і тактики боротьби, а також підвищення рівня спортивної майстерності в цілому. Борці, що мають хорошу координацію, як правило, проявляють велику винахідливість, уміють миттєво перемикатися з однієї дії на іншу, легко виходять з небезпечних положень і рідко потрапляють в них, діють рішуче, сміливо і упевнено. Такі борці мають упевненість, сміливо йдуть на загострення боротьби і ризик, оскільки, маючи перевагу в координації, випереджають своїми діями дії супротивника. Чим вище рівень розвитку координації у борця, тим більше у нього можливостей для усебічного розвитку техніки і тактики, тим небезпечніше він для супротивника.[6]

Є усі підстави вважати, що методика підготовки юних борців спрямована, передусім на ретельний відробіток певних технічних навичок і тактичних умінь, концентрований розвиток спеціальних фізичних здібностей, в той же час не створює потрібних умов для вдосконалення психомоторних здібностей, що лежать в основі формування координаційних здібностей в специфічній руховій діяльності.

Процес вдосконалення координаційних здібностей у борців органічно пов'язаний з рішенням завдань технико-тактической підготовки, з розвитком швидкісних і швидкісно-силових здібностей, витривалості в умовах тренувальної і змагання діяльності

У сучасній теорії спортивного тренування методика розвитку координаційних здібностей залишається найменш розробленою. Відсутнє чітке розуміння природи координаційних здібностей, суперечні дані про їх структуру і вікові особливості проявів, не розроблені критерії оцінки рівнів розвитку координаційних здібностей, не виявлені особливості технологій розвитку цієї фізичної якості стосовно боротьби.

Суперечність і невирішеність багатьох питань розвитку координаційних здібностей у юних борців обумовлюють актуальність цієї роботи і вимагають подальших наукових досліджень. Наше завдання з'ясувати, яку роль грає координаційні здібності в тренувальному процесі борців. Проблема полягає в створенні сучасних педагогічних технологій, що дозволяють здійснювати паралельне вдосконалення координаційних здібностей і психічних функцій у борців на етапі початкової спортивної підготовки.[7]

Більшість тренерів по різних видах єдиноборств відмічають, що для якісного процесу підготовки спорцменів високого класу необхідно розглянути підхід до розвитку координаційних здібностей і їх рухових якостей. Високий рівень координаційних здібностей дозволяє спортсменові швидко опанувати нові рухові навички, раціонально використати наявний запас навичок і рухових якостей – спритність, стійкість і рівновага, опорность, силу, швидкість, гнучкість, точність та ін., а також проявляти необхідну варіативність рухів відповідно до конкретних ситуацій тренувальної і змагальної діяльності. Учені одностайно вважають, що координаційне тренування є однією з найважливіших і невід'ємних частин комплексного трену-

вального процесу, оскільки дозволяє розвинути координаційні здібності і її рухові якості, перелічені вище. Але в той же час залишається досі одним з найменш розроблених розділів спортивної підготовки. Тому ми вибрали цю тему для своєї дослідницької роботи, для того, щоб знайти, розробити найбільш ефективні методи і засоби розвитку координаційних здібностей в греко-римській боротьбі.

Оріщук Р. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Ляхова І. М.

РОЗВИТОК РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Проблема розвитку рухових здібностей школярів на сьогодні є однією з найбільш значущих в фізичному вихованні, спорті та здоров'ї людини. Її вирішення стає важливим для теорії та практики цієї галузі в контексті потреб суспільства у всебічно розвиненої особистості, яка поєднує в собі моральну чистоту, духовне багатство та фізичну досконалість.

Розвиток рухових здібностей учнівської молоді тісно пов'язаний з комплексом проблем, а саме: підготовкою старшокласників до життя, суспільно-корисної праці та захисту Вітчизни, вибором професії у відповідності до схильностей і здібностей, орієнтацією та відбором для занять певним видом спорту, залученням школярів до ведення здорового способу життя.

Виходячи із представленого вище, метою нашої статті було теоретичне обґрунтування ролі фізичної культури у житті старшокласників та визначення рівня розвитку їхніх рухових здібностей.

Варто зазначити, що в наш час спостерігається недооцінка ролі занять фізичною культурою як переважною частиною населення нашої держави, так і Міністерством освіти і науки України. Це призводить до практичного виключення потреби формування у населення необхідності занять фізичною культурою та спортом, а як результат цього, зниження реальної фізичної й соціальної активності, підвищення тенденції до погіршення стану їхнього здоров'я, зменшення тривалості життя тощо. Проте, усвідомлення ролі фізичної культури у житті людини загалом і підростаючого покоління зокрема повинно зростати з кожним роком. Відтак, фізичне виховання повинно займати одне з провідних місць у системі дошкільної, середньої та вищої освіти. Значна роль у фізичному вихованні підростаючого покоління належить середнім навчальним закладам: загальноосвітнім школам, гімназіям, ліцеям. На думку фахівців у галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини, фізична культура – одна з найважливіших дисциплін у навчанні та вихованні школярів.

Для визначення рівня розвитку рухових здібностей (сили, швидкості, швидкісно-силових здібностей) хлопців віком 15–16 років нами було проведено відповідне тестування та оцінювання його результатів щодо Програми для загальноосвітніх навчальних закладів учнів10–11 класів з дисципліни "Фізична культура".

З метою визначення силових показників старшокласників їм було запропоновано виконати тест "Підтягування на високій перекладині". За результатами тестування було встановлено такі рівні розвитку сили хлопців 10-го класу: початковий рівень – 73,2%, середній і достатній рівні – по 6,7%, високий рівень – 13,4%; 11-го класу: початковий рівень (ПР)– 41,5%, середній рівень (СР) – не було визначено, достатній рівень (ДР) – 24, 9%, високий рівень (ВР) – 33, 6%. Для визначення швидкісних показників старшокласників їм було запропоновано виконати тест "Біг 100 м". За результатами тестування засвідчено рівні розвитку швидкості хлопців 10-го класу: ПР – 46,4%, СР – 26,8%, ДР і ВР – по 13,4%; 11-го класу: ПР – 25,1%, СР – 8,3%, ДР – 25,1%, ВР – 41,5%. Для визначення швидкісно-силових показників старшокласників їм було запропоновано виконати тест "Стрибок у довжину з місця". За результатами тестування констатовано такі рівні розвитку швидкісно-силових здібностей хлопців 10-го класу: ПР – 13,4%, СР – 6,7%, ДР – 33,5%, ВР – 46,4%; 11-го класу: ПР – 33,6%, СР – не було зафіксовано, ДР – 8,3%, ВР – 58,1%.

Отже, результати дослідження дозволяють зробити такі висновки: 1) на сьогодні існує нагальна потреба в підтримці державою фізичної культури як частини загальної культури суспільства; 2) переважна більшість старшокласників потребує поліпшення рівня розвитку рухових здібностей, що забезпечують їм підготовку до життя, суспільно-корисної праці та захисту Вітчизни.

Пархоменко М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Захаріна Є. А.

РОЗВИТОК ШВИДКІСНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СПОРТСМЕНІВ13–14 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ БАСКЕТБОЛОМ

Одним з найважливіших специфічних завдань фізичної культури є гармонійний розвиток властивих кожній людині фізичних якостей і пов'язаних з ними здібностей і на цій основі забезпечення плідної трудової діяльності і довголіття.

Провідна роль у ряді фізичних або рухових здібностей людини належить швидкості рухів, останнім часом зважаючи на специфічність окремих її проявів частіше званою "швидкісними здібностями". Багатьма дослідниками наголошується, що в розвитку швидкісних здібностей є сенситивні періоди, в які приріст досліджуваної якості є найвищим, і, як вважається, педагогічну дію надає найбільший вплив. В той же час, єдності у визначенні термінів сенситивних періодів немає, що зв'язане, очевидно, з різними темпами статевого дозрівання дітей в різних регіонах, їх індивідуальними особливостями. Також деякі автори застерігають від спрощеного розуміння сенситивних періодів і припинення розвитку фізичних здібностей в "несенситивні" періоди, що може привести до їх зниження.

Тим часом в практиці фізичного виховання в загальноосвітній школі вихованню різних форм прояву швидкості приділяється недостатньо уваги, що буває неможливо заповнити в пізнішому віці, теоретичні і методичні (у тому числі і нормативні) положення цього процесу є слабо розробленими. Сказане дозволяє

вважати актуальним вирішення завдань ефективного виховання різних форм прояву швидкості учнів загальноосвітніх шкіл різного віку. При цьому, в середньому шкільному віці, поки не визначений вид майбутньої професійної діяльності учнів, виховання швидкості повинне носити усесторонній характер і бути напрямлено як на формування елементарних різновидів швидкості, так і на вдосконалення здатності реалізовувати високі швидкісні здібності в швидкості цілісних рухових дій.

Об'єкт дослідження – навчально-тренувальний процес спортсменів 13–14 років, які займаються баскетболом.

Предмет дослідження – швидкісна підготовка спортсменів 13–14 років, які займаються баскетболом.

Мета дослідження – визначення показників прояву швидкісних здібностей у спортсменів 13–14 років, які займаються баскетболом.

Відповідно до завдань дослідження нами було проведено, як в контрольній так і в експериментальній групах аналіз показників фізичного здоров'я. На початку дослідження в контрольній групі та експериментальній групі оцінювались такі показники серцево-судинної системи та дихальної системи: частоти серцево-судинних скорочень, систолічного артеріального тиску та діастолічного артеріального тиску; проба Штанге, проба Генчі. Також проводилися дослідження фізичної працездатності за індексом Руф'є. Відповідно до завдань дослідження в експериментальній та контрольній групах визначався ваго-ростовий індекс Кєтлє.

Показники швидкісних здібностей оцінювали за чотирма педагогічними тестами: біг 60 м зі старту, метання малого м'яча, човниковий біг 4×9, стрибок у довжину з місця.

Після впровадження в експериментальну групу розроблену нами програму фізичного виховання, спрямовану на розвиток швидкісних здібностей, спостерігається поліпшення результатів у всіх тестах. У контрольній групі також спостерігається позитивна динаміка змін результатів. Це свідчить про те, що застосування розробленої нами програми фізичного виховання підлітків 13–14 років дозволяє досягти позитивних змін показників швидкості. Темпи приросту результатів в експериментальній групі вище, ніж в контрольній групі. Найбільш високі значення спостерігаються в тестах, що відображають частоту рухів.

Степаненко А. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. фіз. вих., доцент Глущенко Н. В.

ТРЕНУВАННЯ БОКСЕРІВ У ВОДІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ БОКСУ В АКВАФІТНЕСІ

Все більше спортсменів різних видів спорту проводять свої тренування у воді. Такі заняття збільшують віддачу й знижують ризик одержання травми. Не є виключенням й боксери, котрі доволі активно проводять тренування та корекцію фізичного стану у водному середовищі, а саме славетні Рокки Марчіано, Рой Джонс, Мухаммед Аллі, Володимир Кличко та ін.. Так, один із найкращих американських боксерів- важковаговиків Рокки Марчиано розумів, що його невисокий щодо своєї ваги ріст (180 див при 86 кг) не допоможе йому в боксі, тому акцентував увагу на ближньому бої і, відповідно, вигострював короткі удари, які згодом придбали славу вбивчих. Цікаво, що для відпрацьовування цих ударів тренування Рокки Марчіано першим серед боксерів проводив у воді, щодня по дві години невтомно тренуючи короткі удари. Нагадаємо, що для ударів у близькій дистанції характерна мінімальна амплітуда рухів, але більша чистота. Елементи близького бою повинні наполегливо доводити до автоматизму в спеціальних тренувальних боях. Особливе значення на близькій дистанції здобуває розслабленість плечового пояса.

Українець Василь Ломаченко готувався до захисту пояса світового чемпіона WBO проти тайского боксера Чочлантара Пирияпинто, використовуючи ходу під водою. Варто відзначити, що такі ж тренування проводив легендарний боксер Мухаммед Аллі. І на решті спаринг бої у воді дуже полюбляє наш славетний український боксер Володимир Кличко.

Серед вправ у воді можна відокремити наступні: а) розробка м'язів плечового поясу: вибивання м'яча з рук партнера; розтяжка м'язів і відпрацьовування ударів за допомогою еспандера або джгута; виконання серій ударів з максимальною швидкістю на водяній груші; робота з партнером на прискорення кожного виду удару; змінне виконання ударів з водними гантелями і без них, зі зміною ваги; згинання й розгинання рук (у сторони або в кругових рухах), виконання махів руками (вертикально й горизонтально), виконувати вправи потрібно максимально швидко, у положенні стоячи або в комплексі з ходьбою або легким бігом і т. д. б). Розробка м'язів корпуса: змінні нахили вперед та назад, повороти вправо й наліво; кругові рухи корпусом зі зміною напрямку по сигналу; вправи з обручем, поворот корпуса в стрибку, стрибки на скакалці; біг з форсованим прискоренням або зміною напрямку по сигналу; відпрацьовування захисних і атакуючих рухів з важелями й без них; в). Розробка м'язів ніг: хода зі змінною швидкістю; біг у різних напрямках; біг приставними кроками боком; човниковий біг у воді.

Отже, заняття у воді з часом не тільки не втрачають лідуючих позицій, а й набувають все більшу популярність серед різних груп населення та спортсменів різних видів спорту.

Суховій Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. фіз. вих., доцент Сергата Н. С.

ВПЛИВ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕХНІЧНУ ПІДГОТОВКУ ФУТБОЛІСТІВ 10–15 РОКІВ З МІНІ-ФУТБОЛУ

Сучасний футбол багато в чому змінив функції гравців, а відповідно і вимоги до спортсменів та їх рівню підготовленості. Як відомо, індивідуальна майстерність висококваліфікованого футболіста складається з таких основних компонентів, як фізична, технічна, теоретична і вольова підготовленість що, у свою чергу, немислимо без підвищення ефективності навчально-тренувального процесу юних футболістів.

Основою спортивної майстерності футболістів по праву є технічна підготовленість, рівень якої багато в чому визначає результативність і видовищність гри. З іншого боку, фахівці футболу відзначають певне відставання українських спортсменів від кращих закордонних у техніці володіння м'ячем. До теперішнього часу це була проблема команд майстрів, але сьогодні це відноситься і до юних футболістів.

В якості окремих компонентів відставання зазначається, зокрема, здатність ефективно виконувати дії, пов'язані з обробкою м'яча і контролем над ним в ускладнених умовах.

У чому ж основні причини триваючого довгі роки помітного відставання? У першу чергу – це недостатньо високий рівень процесу навчання і тренування в спортивних школах, прорахунки в методиці технічної підготовки, відсутність у певної частини тренерів творчого ставлення до роботи з дітьми та юнаками.

Обмежені можливості виконавців у вітчизняному футболі – результат багаторічного пріоритету атлетизму при підготовці резерву. На сучасному етапі розвитку футболу зростає інтенсивність гри, що вимагає від гравця, насамперед, вміння швидко і ефективно виконувати техніко – тактичні прийоми в умовах несподівано мінливих діях, ліміту часу і простору.

Сучасні дослідження в області дитячого юнацького спорту характеризуються концентрацією уваги вчених на проблемах вдосконалення змісту основних розділів програмно-методичних документів.

Відмічуване фахівцями відставання в техніці володіння м'ячем вітчизняних футболістів від кращих закордонних на сучасному етапі вимагає впровадження в практику нових, науково – обґрунтованих підходів до побудови тренування гравців, починаючи з початкових етапів багаторічної підготовки.

Підготовка юних футболістів – тривалий і багатогранний процес, який базується на даних наукових досліджень і передовому досвіді вітчизняних і зарубіжних фахівців. Однак до теперішнього часу проблема вікових особливостей змагальної діяльності юних футболістів залишається практично невивченою.

Подібне положення, що знайшло, на жаль, відображення в діючих навчальних програмах для ДЮСШ та СДЮШОР, не сприяє розширенню шляхів пошуку подальших можливостей в плані підвищення ефективності технічної підготовки футболістів.

Відсутність наукових даних про вікову динаміку структури змагальної діяльності юних футболістів особливо позначається на етапі початкового навчання техніці володіння м'ячем. Внаслідок цього, в методиці початкового навчання продовжує залишатися відкритим цілий ряд питань, зокрема – про послідовність вивчення окремих елементів техніки гри, не вивченість яких може стати надалі чинником, лімітуючи, певною мірою, рівень технічної майстерності в цілому.

Виявлення вікових закономірностей структури змагальної діяльності юних футболістів дозволить розробити новий методичний підхід до навчання, який підвищить ефективність технічної підготовки, особливо на початковому етапі.

Встановлені параметри техніко-тактичних дій юних футболістів 9–14 років дозволять тренерам коригувати зміст техніко-тактичної підготовки спортсменів шляхом підбору відповідних спеціалізованих засобів тренувань. У віковому аспекті визначені компоненти змагальної діяльності, від яких, з позиції технічної підготовленості футболістів, залежить результативність гри.

Тимощук І. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. фіз. вих., доцент Артеменко Т. Г.

ПРОЯВЛЕННЯ ТИПІВ МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ГРИ У БАСКЕТБОЛ

На різних етапах багаторічної підготовки для вдосконалення фізичної підготовленості спортсменів фахівці рекомендують враховувати їх психологічні особливості. Проте, подібні дослідження носять розрізнений характер, в них немає фундаментальної системності.

Для досягнення поставленої мети використовувалися наступні методи досліджень: теоретичний аналіз даних спеціальної літератури і досвіду передової практики; психологічні методи діагностування рівня інтелектуального розвитку (тест IQ), типу мислення (образного, вербально-логічного), показників уваги (Т – точність концентрації при роботі, яка потребує уваги; Е – ефективність роботи, яка потребує уваги; Y – швидкість переносу інформації у зорово-руховій системі), педагогічне тестування (фізична підготовленість); метод статистики (кореляційний аналіз).

Організація дослідження полягала у наступному: на протязі двох років у групах баскетболістів, кількістю від 36 до 40 хлопчиків, у віці з 10 років до досягненні ними 12 років, проводились дослідження їх успішності фізичної підготовленості та діагностуванням у них показників рівня інтелектуального розвитку, типу мислення і характеристик уваги. Відповідно до кожного віку (10, 11, 12 років) проводилися статистичні розрахунки коефіцієнтів кореляції між показниками що ми спостерігали у спортсменів на протязі нашого дослідження.

Результати дослідження. У зв'язку з тим, що мислення спортсменів, на думку фахівців в області спортивних ігор, виконує виняткову роль для досягнення успіху в спорті, достатній рівень його розвитку вкрай необхідний і вимагає вивчення при первинному відборі. Тому доцільно визначати прояви мислення у взаємозв'язку з показниками фізичної підготовленості, т.к. вони є значимими як для відбору на етапі початкової підготовки баскетболістів, такі для навчання в цей період основним дій. Виходячи з цього, спостерігали прояв мислення за такими типами: мислення вербально-логічне спеціальна (МВЛС), мислення вербально-логічне загальне (МВЛЗ) і мислення образне (МО).

Відповідно до даних таблиці 1 в групі початкової підготовки, човниковий біг проявляє взаємозв'язок з МВЛО в 10, 11 і 12 років (відповідног=0,35, $p<0,05$; $r=0,32$, $p<0,05$; $r=0,38$, $p<0,05$).

Показник фізичної підготовленості також взаємозалежний з МВЛС на всьому етапі початкової підготовки в 10, 11 і 12 років (відповідно $r = 0,35$, $p <0,05$; $r = 0,32$, $p <0,05$; $r = 0,32$, $p <0,05$).

Виконання човникового бігу пов'язане зі складно-координаційними рухами, які вимагають прояви мислення, пов'язаного з контролем відстані до точки зміни напрямку бігу і контролем своєчасності зміни

швидкості переміщення. Тому на етапі початкової підготовки відзначена взаємозв'язок прояви мислення вербальна – логічного загального, як і спеціального, з даними показником фізичної підготовленості.

Необхідно відзначити взаємозв'язок МВЛО в 10 років (r = 0,30, p <0,05) і в 12 років з бігом 20 м (r = 0,37, p <0,05), стрибком у висоту з місця (r = 0,46, p <0,01), стрибком у довжину з місця (r = 0,37, p <0,05). Перераховані показники фізичної підготовленості характеризують швидкісно-силові якості баскетболістів 10–12 років і є базовими рухами, на основі яких формуються спеціальні технічні вміння і навички в ігрових видах спорту. Це свідчить про те, що виконання рухів, пов'язаних зі швидкісно-силовими проявами у баскетболістів з перших років навчання вимагає відповідного рівня розвитку вербально-логічного мислення.

Висновки. На етапі первинного відбору у віці10–12 років характеристики мислення баскетболістів мають високі показники взаємозв'язку; найвищих значень (r =0,38, p <0,01) вони досягають тільки у віці 12років, після проходження дворічного курсу навчання грі в баскетбол на етапі початкової підготовки.

Тронін Д. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. фіз. вих., доцент Сергата Н. С.

ШВИДКІСНО-СИЛОВА ПІДГОТОВКА ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ 15–17 РОКІВ

Досягнення високих спортивних результатів в сучасному футболі неможливо без якісної підготовки юного резерву. Успіхи будь-якої футбольної команди, в тому числі і юнацької, визначаються в основному трьома факторами: технікою гравців, тактикою і загальним станом кожного гравця (фізичним, морально-вольовим, психологічним і т. д.). Високотехнічний і тактично грамотний гравець ніколи не зможе повною мірою продемонструвати свою майстерність, якщо через погану фізичної підготовленості він рідко опановує м'ячем, повільно пересувається по футбольному полю, слабо б'є по м'ячу. Прояв м'язової сили і швидкості в грі сприяють повній реалізації технічної та тактичної арсеналу футболіста.

Вивчення літературних джерел та узагальнення досвіду спортивного тренування юних футболістів у віці 15–17 років, свідчить про невирішених питаннях управління їх швидкісно-силової підготовкою. У сучасній методичній та науковій літературі більш детально розроблена методика розвитку швидкісно-силових якостей у дорослих футболістів. При цьому, наявні результати наукових досліджень та методичні рекомендації носять загальний характер, без урахування відмінностей юнацького та дорослого організмів. Тим часом, юні футболісти слабкіше дорослих і розвиток швидкісно-силових якостей у них має свої особливості. На думку багатьох досвідчених фахівців футболу, вік 15–17 років є найбільш оптимальним для розвитку швидкісно-силових здібностей у футболістів. Тому рішення задачі по якісному розвитку швидкісно-силових якостей у юних гравців цього віку набуває першочергового значення.

Дослідження, проведені в останні роки передовими вітчизняними та зарубіжними фахівцями у сфері підготовки футболістів, показують, що вміло застосовувані вправи в системі швидкісно-силової підготовки юних гравців у віці 15–17 років, значно знижують вірогідність отримання травм і сприяють зростанню спортивних результатів у майбутньому. В даний час існує дві позиції щодо використання засобів у швидкісно-силовій підготовки юних футболістів. Одні спеціалісти вважають, що швидкісно-силова підготовка юних футболістів повинна включати тільки вправи з м'ячем, інші вважають, що частина роботи повинна проводитися без м'яча.

На даний момент, нам не вдалося виявити роботи, які б розкривали сутність, особливості та технологію управління швидкісно-силової підготовкою юних футболістів у віці 15–17 років з урахуванням раціонального співвідношення вправ з м'ячем і без м'яча але результати проведеного дослідження дозволили визначити педагогічні умови, необхідні для ефективного управління швидкісно-силової підготовкою юних футболістів. До них відносяться: ретельний відбір дітей і збереження їх протягом усього терміну навчання футболу; наявність якісної матеріально-технічної бази для юних футболістів; диференціація та індивідуалізація в процесі швидкісно-силової підготовки юних футболістів; проведення заходів для зростання методичної майстерності тренерів з проведення швидкісно-силової підготовки з юними футболістами; раціональне використання часу, який виділяється на швидкісно-силову підготовку; оптимальне співвідношення засобів швидкісно-силової підготовки юних футболістів; підбір найбільш ефективних засобів швидкісно силової підготовки для юних футболістів; підтримання здорового морально-психологічного клімату у футбольній команді; методичне забезпечення швидкісно-силової підготовки; наявність тренажерів, гир, гантелей, штанги та інших засобів для розвитку швидкісно-силових якостей юних футболістів.

Чуєв А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Захаріна Є. А.

РОЗВИТОК ВИТРИВАЛОСТІ ДЗЮДОЇСТІВ 17–18 РОКІВ

Стратегічною метою фізичного виховання дітей і молоді є формування у них фізичного, морального і психічного здоров'я, усвідомленої потреби у фізичному вдосконаленні, розвитку інтересу і звички до самостійних занять фізкультурою та спортом, набуття знань і вмінь здорового способу життя. Ряд питань теорії та методики юнацького спорту, достатньо добре вивчений і представлений в багатьох роботах: В. П. Філіна, В. К. Бальсевича, Н. Ж. Булгакової, А. А. Гужаловського, В. П. Губи, П. С. Тімакової.

Нами перед початком експерименту нами було проведено контрольне тестування дзюдоїстів 17–18 років з метою отримання попередньої інформації про оцінку рівня соматичного здоров'я двох груп контрольної та експериментальної.

У цілому, можна констатувати, що на початку експерименту в двох групах спортсменів спостерігалася відсутність статистично достовірних міжгрупових відмінностей у ставленні рівня фізичного здоров'я. Після 4-х місяців навчально-тренувального процесу було проведено повторне тестування, яке виявило на-

ступні результати. Для спортсменів експериментальної групи були характерні статистично достовірно більш високі, в порівнянні з їх одногрупниками з контрольної групи, результати по тесту оцінка рівня соматичного здоров'я за Г. Л. Апанасенко (значення співвідносилися як і 7,7 ± 2,8 6,6 ± 1,8).

Оцінка рівня соматичного здоров'я контрольної (n = 10), та експериментальної групи (n = 10) в результаті дослідження

В цілому можна констатувати, що на початок експерименту у двох групах практично не спостерігалися відмінності в рівнях фізичного здоров'я. Так у контрольній групі рівень здоров'я в середньому складає 6,1 балів, в експериментальній групі 6,3 балів, що відповідає рівню – нижче середнього.

Після впровадження методичних рекомендацій ми бачимо, що показники фізичного здоров'я в експериментальній групі підвищилося до 7,7 балів, що відповідає середньому рівню здоров'я, а в контрольній групі суттєво не змінилося – 6,6 балів, що відповідає рівню нижче середнього. Після проведення експерименту співвідношення спортсменів за рівнями змінилося наступним чином. Експериментальна група: до низького рівня було віднесено 20%, стало – 10% спортсменів, рівень нижче середнього не змінився – 20%, середній рівень із 40% збільшився до 60% та рівень вище середнього трохи знизився – з 20% до 10%. В контрольній групі явних змін не відбулося. Так, до експерименту на низькому рівні було 10%; після – респондентів з таким рівнем не зафіксовано. Нижче середнього залишився на попередньому рівні 50% і 50% та вище середнього збільшився на 10%. (

Як ми бачимо середній рівень фізичного здоров'я в експериментальній групі підвищився на 20%. А в контрольній групі показники змінилися не суттєво.

У тесті "комплексна-силова вправа" показники були на початок експерименту в експериментальної і контрольної групі 44,2 ± 8,1 с і 42,6 ± 9,4 с, а наприкінці дослідження 47,2 ± 6,8 с і 43,8 ± 10,2 с.

Подібний аналіз дає можливість оцінити загальний характер впливу фізичних вправ на організм спортсменів 17–18 років та виділити їх основні особливості, що має важливе значення як для підвищення ефективності навчально-тренувального процесу, так і для збереження на належному рівні стану здоров'я дзюдоїстів в цілому.

Шатравка К. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Кружило Г. Г.

ВПЛИВ ОЗДОРОВЧИХ ЗАНЯТЬ З ПІЛАТЕСУ НА ОРГАНІЗМ ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ

Нами було проведено анкетування жінок 25–35 років, які займаються оздоровчим фітнесом. В анкетуванні прийняли 17 жінок. Відповідно до результатів анкетування, 74% опитаних мають вищу освіту, 14% – середньоспеціальну, 12% – повну середню. Більшість жінок працюють на сидячій роботі (наприклад, бухгалтера, економісти, дизайнери, секретарі-референти, оператори ПК, інженери) – 71%; на легкій фізичній роботі (касири, лаборанти) – 20%; не працюють, займаються домашнім господарством – 9%.

Займаються оздоровчим фітнесом менш 1 місяця – 11,5%; від 1 місяця до 0,5 року – 9%; від 0,5 року до 1 року – 11,5%; більшість – від 1 року до 5 років – 37%; від 5 до 10 років – 17%; понад 10 років – 14% жінок. Регулярно відвідують тренувальні заняття 69% жінок; епізодично – 31%.

Серед причин, що заважають займатися оздоровчим фітнесом, жінки виділили наступні: робота й домашні справи не залишають часу на заняття фітнесом (25%); почуття провини перед родиною за те, що залишають її без уваги (25%); у визначений момент тренування перестають приносити помітні результати (15%); інтерес до фітнесу дуже швидко слабшає (10%); далеко не завжди за допомогою тренувань удається зняти стрес (25%).

При визначенні частоти відвідувань спортклубу було виявлено, що більшість респонденток (71,5%) вважають оптимальними для себе триразові заняття; менш трьох разів у тиждень готові займатися 17% відвідувачок; бажання займатися більш трьох разів у тиждень нижче в порівнянні з іншими і складає – 11,5%.

На питання "Результат, якого Ви хочете досягти?" 49% досліджуваних відповіли, що хочуть мати гарну фігуру, підтягнуті м'язи; 17% мають бажання скинути зайву вагу; 17% утруднилися відповісти, що говорить про відсутність орієнтування на який-небудь результат і, цілком ймовірно, указує на потребу в спілкуванні; 14% хочуть мати високий рівень здоров'я, емоційного стану; 3% ставлять метою підвищення координаційних здібностей і гнучкості. Дані фактори є мотивами до занять оздоровчим фітнесом.

За результатами дослідження, жінки у віці 25–35 років при відповіді на питання "Я займаюся фітнесом, тому що..." на перше місце поставили відповідь: хочу мати гарну фігуру (89%); на друге – не хочу хворіти – (57%); на третє – недостатньо руху в житті (51%); на четверте – інші фактори (наприклад, для корекції хребта, підвищення самооцінки, гарного настрою) – (9%); на п'яте – модно – (6%).

Самостійно займаються вдома 37% жінок; іноді – 9%; зовсім не займаються, обмежуючись тренуваннями в спортивному клубі 54%. Ходять, гуляють увечері після робочого дня 49% тих, що займаються; іноді – 14%; не мають часу на даний вид рухової активності – 37%. Виїжджають на природу у вихідні дні 34%; іноді –26%; не мають такої можливості 40%.

Аналізуючи отримані дані і з огляду на те, що більшість жінок займаються оздоровчим фітнесом регулярно 3 рази на тиждень, можна вважати, що вони повною мірою задовольняють свої потреби в руховій активності на тренувальних заняттях. Спонтанної рухової активності дістається значно менша частка часу, що, можливо, пояснюється відсутністю вільного часу, або обмеженими матеріальним можливостями.

Відповідно до результатів опитування, 94% жінок подобаються заняття оздоровчим фітнесом, 6% оцінюють їх у залежності від пропонованої фітнес-програми. Випробують відмінне, бадьоре самопочуття після занять 69% тих, що займаються, легку утому – 14%. Все це свідчить про оптимальний вибір інтенсивності й обсягу фізичних навантажень і їхній відповідності рівневі підготовленості групи. Однак 17% тих, що займаються після занять випробують значну утому (можливо, є малопідготовленими і мають потребу в індивідуалізації даної фітнес-програми).

Белаш А. Р.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Статьев С. І.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЖІНОК 25–30 РОКІВ З БРОНХІАЛЬНОЮ АСТМОЮ В УМОВАХ САНАТОРІЮ

Бронхіальна астма – важке широко поширене захворювання, що приводить до непрацездатності людини в найбільш активному віці. У сучасному уявленні бронхіальна астма – самостійне, хронічне, рецидивуюче, алергічне захворювання, етіологічно пов'язане з дією різних алергенів інфекційної і неінфекційної природи.

Напади задухи виникають у зв'язку з підвищенням збудливості парасимпатичної нервової системи, яка викликає спазм бронхіальної мускулатури й гіперсекрецію бронхіальних слизистих залоз. Під час нападу часто буває сухий кашель, тахікардія.

Сумним фактом є те, що, незважаючи на наукові досягнення в області етіології й наявність нових лікарських засобів, захворюваність і смертність від бронхіальної астми постійно зростають

Аналіз науково–методичної літератури по досліджуваній проблемі показав, що бронхіальна астма – це хронічне захворювання легенів, що вражає людей всіх вікових груп. Спадкоємна схильність у дітей, які народилися у родинах, де є астматики, дозволяє скласти невтішний прогноз на майбутнє.

Реабілітаційні заходи при бронхіальній астмі спрямовані на підтримку ремісії хвороби, відновлення функціональної активності й адаптаційних можливостей дихального апарата й інших органів і систем, що забезпечують наступний нормальний розвиток життєзабезпечення організму. Фізична культура є потужним чинником оздоровчого впливу на організм хворого бронхіальною астмою. Заняття дихальною гімнастикою сприяють адаптації організму хворого, його органів дихання до фізичних навантажень, підвищують його імунологічну реактивність у відношенні вірусної та бактеріальної інфекції.

Під час підбору методів фізичної реабілітації, які враховували б функціональні розлади хворих на бронхіальну астму, виявилось, що оптимальні методи будуть при поєднанні стандартних реабілітаційних заходів: медикаментозної терапії та дихальної гімнастики.

Оцінка ефективності застосованих методик реабілітації при БА у жінок показала, що реабілітаційний комплекс, що складається з лікувальних дихальних вправ, індивідуальних занять дихальною гімнастикою, в значній мірі підвищують ефективність процесу реабілітації.

Порівняльний статистичний аналіз проведений за допомогою критерію Ст'юдента показав, що отримані результати деяких показників суттєво не відрізняється. Але тенденція їх зростання у пацієнтів першої групи вище ніж у пацієнтів другої групи.

Спірографічні показники в більшості випадків демонстрували позитивну динаміку. Так, у хворих першої групи до початку фізичної реабілітації в середньому ФЖЄЛ становила 2,689 і МВЛ 117,359, а після курсу фізичної реабілітації 3,362 і 119,595. У хворих другої групи до початку фізичної реабілітації в середньому ФЖЄЛ становила 2,557 і МВЛ 117,642, а після курсу фізичної реабілітації 2,654 і 117,841.

Ці зміни об'єктивно відображає показник ФЖЄЛ. У хворих першої групи він вірогідно вищий і збільшився порівняно з другою групою середньому на 25%.

Аналізуючи результати проведеного нами дослідження, можна зробити висновок, що реабілітація хворих першої групи з використанням комплексу дихальні гімнастики О. М. Стрельнікової виявилась більш ефективною у зрівнянні з комплексом дихальної гімнастики К. П. Бутейко.

Брук І. К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Гулбані Р. Ш.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ВЕГЕТО-СУДИННІЙ ДИСТОНІЇ ЗА ГІПОТОНІЧНИМ ТИПОМ

Вегетативно-судинну дистонію можна розглядати як самостійне поліетіологічное, але монопатогенетічное захворювання з конституціональної схильністю і як синдром, що входить в структуру окремих нозологічних форм (неврози, органічні ураження ЦНС, первинне ураження внутрішніх органів, залоз внутрішньої секреції та ін.).

Зміни, зумовлені збоями в управлінні тонусом симпатичної і парасимпатичної систем з боку вищих вегетативних центрів, можуть призвести до розвитку так званої вегетативної дистонії. Найчастіше вона проявляється розладом серцево-судинної діяльності з розвитком судинної дистонії. ВСД в більшості випадків являє собою симптоматично полиморфное стан, який носить вторинний характер як один з синдромів різних захворювань.

Алгоритми фізичної реабілітації дітей з ВСД визначаються особливостями вегетативної регуляції, насамперед вегетативним тонусом. У дітей з ВСД доцільне застосування комплексу реабілітації, що включає один ведучий бальнеочинників, один фактор апаратної фізіотерапії, один фактор з арсеналу аеротерапії (спелеотерапії), а також лікувальну фізкультуру і масаж.

Під наглядом перебувало 11 дітей віком 9–11 років, які надійшли до нашого інтернату для проведення реабілітаційних заходів. У всіх дітей були виявлені ті чи інші порушення з боку вегетативної нервової системи. У більшості дітей спостерігалися такі скарги: неспокійний сон, дратівливість, зниження працездатності; відмічено зниження толерантності до фізичних і розумових навантажень. Всі ці прояви посилювалися при нервово-емоційних напругах, а також у нічний час.

Скарги на болі в області серця локалізувалися, в основному, в області його верхівки і зустрічалися у половини обстежуваних. Болі носили короткочасний колючий характер, рідше відчувалося відчуття тяжкості і тиску. Після дозованого фізичного навантаження у 4 дітей виникало відчуття нестачі повітря, дихання ставало поверхневим. Нестійкість пульсу, артеріального тиску, схильність до тахікардії зустрічалися у 5 дітей. При цьому виражені нервово-вегетативні порушення (акроціаноз, пітливість, зміна дермографизма, температурна асиметрія) спостерігалися тільки у 3 обстежуваних.

Санаторно-курортна реабілітація дітей проводилася з урахуванням етіології ВСД, після ретельного аналізу анамнестичних даних і вимагала. Після всебічного і детального обстеження призначалися загальнооздоровчі заходи, загартовування організму.

За свідченнями, проводилася санація хронічних вогнищ інфекції, відновлювався нормальний руховий режим, призначалися ЛФК, хвойні і вуглекислі ванни, підводний душ, масаж, душ Шарко. Медикаментозне лікування носило, в основному, загальнозміцнюючий характер. Призначалися вітамін С і комплекс вітамінів групи В, а також стимулюючі засоби (китайський лимонник і екстракт елеутерококу. Хороші результати були відзначені при призначенні дихальної гімнастики у дітей з гіпервентіляціоним синдромом. Стабільне відновлення вегетативних порушень мало місце у дітей, яким призначалися електросон і аутогенне тренування.

Таким чином, при проведенні реабілітаційних заходів у дітей з ВСД на тлі нормалізації емоційної сфери були усунені і психотравмуючи фактори.

Бугаєвський К. А.
Запорізький державний медичний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПІСЛЯ ОВАРІОЕКТОМІЇ

Серед великої кількості різноманітних гінекологічних захворювань видалення яєчників займає особливе місце. Згідно аналізу доступних джерел інформації, оваріоектомія зустрічається в 12–15% випадків всіх гінекологічних оперативних втручань [1,2]. Доведено, що видалення хоча б частки одного з яєчників негативно впливає на ендокринний фон, обмін речовин, оваріально-менструальний цикл, значно погіршує стан репродуктивного здоров'я жінки, аж до розвитку у неї вторинного безпліддя [1,2]. Найчастіше видалення одного чи обох яєчників відбувається в гінекології (апоплексія яєчника, різноманітні кісти, рак яєчника) [1,2]. Це призводить до розвитку постоваріоектомічного синдрому (ПОЕС) в 60–80%, розвитку раннього клімаксу і потребує адекватної медикаментозної корекції та замісної гормональної терапії (ЗГТ) [1,3]. Внаслідок видалення яєчника, або якоїсь з його частин, відбуваються також зміни в провідних системах організму, серцево-судинній, дихальній, ендокринній [1,3]. Якщо збережено хоча б один яєчник, є достатньо великою вірогідність, що він компенсаторно візьме на себе достатнє продукування комплексу жіночих статевих гормонів та яйцеклітин. Це дає жінці великий шанс виконати свою генеративну функцію та підтримувати достатній рівень свого соматичного та репродуктивного здоров'я [1,3]. Використання засобів фізичної реабілітації тільки тоді має сенс, якщо збережена, хоч і часткового функція цього важливого жіночого органу.

В досліджені прийняли участь 12 жінок віком 23–34 роки, після лапароскопічного видалення одного (n=7) та частини одного з яєчників (клиноподібна резекція) (n=5). Нами, в якості альтернативного методу поліпшення загального стану здоров'я та його репродуктивної складової, запропонований комплекс засобів фізичної реабілітації та нетрадиційних методів, які включають в себе ЛФК, масаж, голкорефлексотерапію [2,4]. Запропонований комплекс фізичної реабілітації виконувався протягом 3 місяців після оперативного втручання, як в ранньому (з 2-ї доби після операції), так і в пізньому післяопераційному періоді (до 3-х місяців). Ефективність застосування запропонованого нами методу оцінювалася шляхом визначення рівня яєчникових гормонів (прогестерон, естрогени (естрадіол-Е2), проведенням контрольного УЗД, вимірюванням рівня базальної температури (БТ).

В результаті практичного застосування запропонованого нами комплексу методів фізичної реабілітації було встановлено, що рівень яєчникових гормонів відповідає середнім фізіологічним значенням. Згідно з результатами проведеного анкетування нами було встановлено, що психоемоційний стан поліпшився у 10 жінок (83,3%), сексуальне життя нормалізувалося у 9 жінок (75%), вегетативні прояви значно зменшилися у 8 пацієнток (66,7%). Вважаємо, що використаний нами комплекс методів ФР може бути запропонований до практичного використання фахівцями з ЛФК та відновлювальної медицини у пацієнток після видалення одного з яєчників чи при частковій оваріоектомії.

Бібліографія

1. Меркулова А. Ю. Качество жизни женщины после овариоектомии : автореф. дис. ... канд. мед. н. Москва, 2004. – 21 с.

2. Гончарук Н. В. Физическая реабилитация женщин после овариоэктомии / Н. В. Гончарук // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – № 23. – 2003. – С. 245–254.

3. Глебова Н. Н., Додонов А. Н. Оценка психоэмоционального статуса у женщин, перенёсших двустороннюю овариоєктомию и разработка реабилитационніх мероприятий / Н. Н. Глебова, А. Н. Додонов // Актуальные вопросы акушерства и гинекологии. – 2002. – Т. 1. – С. 31–35.

4. Шнейдерман М. Г. Акушерско-гинекологический массаж: руководство / М. Г. Шнейдерман. – Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2014. – 81 с.

Гаврилов В. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., професор Волкова С. С.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЧОЛОВІКІВ З ВИВИХОМ ПЛЕЧОВОГО СУГЛОБУ

Аналіз спеціальних літературних джерел показав, що спостерігається тенденція до збільшення числа захворювань опорно-рухового апарату. Інвалідність внаслідок ортопедичних порушень досягає 50% загальної інвалідності.

Травми верхньої кінцівки в структурі травм опорно-рухового апарата становлять 4,5–6,6% (В. О. Бабоша, С. Н. Кривенко; Н. А. Корж).

Вивихи плеча складають 50–60% усіх вивихів, виникають частіше при непрямій травмі – падінні на відведену і витягнуту руку.

Комплексне використання сучасних технологій фізичної реабілітації знижує строки відновлення людини після захворювань і пошкоджень плечового суглоба.

Незважаючи на використання в практиці травматології різних відновних методів і програм фізичної реабілітації при травмах ОРА, ще недостатньо досліджено особливості застосування методів фізичної реабілітації для ефективного відновлення після пошкоджень плечового суглобу.

Розробка ефективних програм фізичної реабілітації хворих із вивихом плечового суглоба є актуальною та набуває великого не тільки медичного, але і соціального значення.

Отримані нами результати реабілітаційного обстеження дозволили розробити обґрунтовану програму фізичної реабілітації чоловіків 35–45 років з урахуванням основних принципів фізичної реабілітації, періоду захворювання, віку, функціонального стану деяких показників опорно-рухового апарату пацієнтів. Програма передбачала такі засоби: ЛФК, вправи на тренажерах, масаж, фізіотерапію, теплові процедури (парафінові аплікації), які мали протибольовий, протизапальний та тонізуючий впливи на організм пацієнтів. Для експериментальної групи було додатково запропоновано:; комплекс вправ на розтягування м’язів ушкодженої кінцівки; спеціальні вправи гідрокінезотерапії для розвантаження хребта і укріплення плечового поясу, спини та преса, плавання з повною координацією (кролем на спині з роботою двома руками одночасно, а також брасом).

Реалізація програми дозволила отримати позитивні зміни у функціональному стані опорно-рухового апарату, а саме плечового суглобу. Результати досліджуваних показників експериментальної групи (ЕГ) значно відрізнялися від результатів контрольної групи (КГ). В ЕК і КГ амплітуда руху плечового суглобу збільшилася на 18,0 та 10,5% відповідно, розгинання − на 17,1 та 8,2% відповідно, ($p<0,05$). Достовірні зміни відбулися у силі та тонусі м’язів плечового суглобу. В ЕГ і КГ сила згиначів збільшилася на 20,9 та 12,0% відповідно, розгиначів − на 22,1 та 11,0%, згиначів − на 25,9 та 9,6% відповідно.

Комплексне застосування лікувальної фізичної культури, вправ на тренажерах, масажу, фізіотерапії, теплових процедур, спеціальних вправ на розтягування м’язів ушкодженої кінцівки; спеціальних вправ гідрокінезотерапії, які входили у програму фізичної реабілітації чоловіків другого зрілого віку з вивихом плечового суглобу на поліклінічному етапі, привело до істотного покращення результатів обстеження функціонального стану плечового суглобу та больових відчуттів у пацієнтів експериментальної групи, ніж у пацієнтів контрольної групи, у якій застосовували традиційну програму, що теж сприяла позитивній динаміці досліджуваних показників. Наявність тривалої стійкої ремісії свідчить про ефективність розробленої програми фізичної реабілітації.

Ганяк В. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. фіз. вих., доцент Баришок Т. В.

РОЗВИТОК НАВИЧОК САМООБСЛУГОВУВАННЯ У ДОШКІЛЬНЯТ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ КЛІНІКИ ВІДНОВНОГО ЛІКУВАННЯ

На сьогодні дітей хворих на церебральний параліч нараховується 3 на 1000 новонароджених, а останні роки це число постійно зростає. У дітей хворих на церебральний параліч – страждає як психологічній розвиток, так і фізичний. Основні порушення дітей з ЦП називають нездатність до точного виконання цілеспрямованого руху при відсутності паралічу. Найважливішу роль в лікуванні цього стану у дітей відіграє фізична реабілітація. Відновлення побудовано на вправах та іграх, що мотивують дитину повною мірою використовувати свої фізичні можливості. Такі тренування становлять основу різнобічної роботи з дитиною, при необхідності, включають допомогу з боку батьків, педагогів та медпрацівників.

Предмет дослідження – методика реабілітації Козявкіна В. І., як засіб відновлення навичок самообслуговування та функцій кисті дошкільнят з ЦП.

Мета дослідження – запропонувати та оцінити ефективність застосування методики фізичної реабілітації Козявкіна В. І. для розвитку навичок самообслуговування дітей з ЦП віком 4–6 років.

Досягнення поставленої мети здійснювалось наступними завданнями: оцінити рівень розвитку навичок самообслуговування та моторики кисті дітей з ЦП віком 4–6 років; оцінити ефективність застосування методики фізичної реабілітації Козявкіна В. І. для розвитку навичок самообслуговування дітей з ЦП віком 4–6 років;

Методи дослідження. Для оцінки ефективності методики фізичної реабілітації Козявкіна В. І. для реабілітації хворих на ЦП, використовувалися такі методи дослідження як: аналіз літературних джерел; метод педагогічного експерименту; методико-біологічні методи (MACS, Шкала розвитку дітей RCDI – 2000, самообслуговування за шкалою Штрасмайєра); метод фізичної реабілітації; метод математичної статистики.

Дослідження проводилось на базі Міжнародної клініки відновного лікування, на протязі періоду вересень 2014 р. – березень 2015 р. У дослідженні брали участь 20 дітей із ЦП спастичних форм середнього ступеню важкості віком від 4 до 6 років, поділених на контрольну та основну групи. Протягом 2 тижнів у

основній групі був впроваджений варіант комплексної програми фізичної реабілітації за методикою Козявкіна В. І. Контрольна група займалася за стандартною програмою, до якої входили спеціальні вправи лікувальної гімнастики та масаж.

На початку дослідження нами було проведено первинне оцінювання. Середнім результатом оцінюванням розвитку самообслуговування за Штрасмайєром в обох групах було від 7,75 балів до 8,13 балів, при нормі 20 балів. Результат оцінки самообслуговування за шкалою RCDI-2000 до реабілітації складав 1,61±0,08 балів в основній групі та 1,52±0,09 балів в контрольній, рівень класифікації за шкалою MACS на початку експерименту складав 3,80±0,14 балів в обох групах. Таким чином ми можемо констатувати низький рівень розвитку навичок самообслуговування та функції руки у дітей з ЦП 4–6 років.

Аналізуючи зміни стану дітей з ЦП, ми можемо зробити висновок, що більш ефективніше процес реабілітації пройшов саме в основній групі. В середньому результат за шкалою RCDI-2000 в КГ знизився на 0,2 бали, а в ОГ цей показники знизився на 0,6 бали. Показник самообслуговування за шкалою RCDI-2000 після реабілітації в основній групі склав 2,10±0,06 балів, а в контрольній – 1,76±0,08 балів. Також в основній групі приріст здатності до самообслуговування виріс на 25–38%. Все це свідчить про вищу ефективність для відновлення навичок самообслуговування у дітей з ЦП 4–6 років на відміну від традиційних методик відновлення.

Горянік О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., професор Волкова С. С.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ КРИВОШИЇ У НОВОНАРОДЖЕНИХ ДІТЕЙ

Актуальність. Захворювання опорно-рухового апарату мають місце у 5–10% дітей. В загальній структурі вади розвитку кістково-м'язової системи складають близько 30%. У дітей першого року життя найчастіше зустрічаються природжені вади розвитку (кривошия, клишоногість, дисплазія кульшового суглобу та інші деформації кистей). З віком зростає питома вага деформацій хребта та грудної клітини.

Вроджена м'язова кривошия – одне з найбільш часто зустрічаємих ортопедичних захворювань у дітей. За даними більшості авторів, м'язова кривошия за частотою складає третє місце після вродженого звиха стегна та клишоногості складає близько 25%

Вроджена м'язова кривошия (ВМК) зустрічається переважно у дівчаток і частіше буває правостороннєю. Затримка і недостатність лікування ВМК викликає неврологічні і соматичні ускладнення: високий внутрішньочерепний тиск, гіпоксичне ураження центральної нервової системи, ранній остеохондроз хребта, сколіози, мігрені; косметичні дефекти: асиметрію черепа тощо.

Більшість хвороб простіше попереджувати ніж лікувати, особливо в пізній термін. Профілактика природжених деформацій опорно-рухового апарату поки ще має складнощі. Но якщо їх своєчасно розпізнавати то вони можуть бути вилікувані як в дитячому, так і дорослому віці. Тільки лікування розпочате на ранніх етапах дає можливість запобігти інвалідності. Питанню впровадження заходів фізичної реабілітації у лікувально-відновний процес дітей першого року життя з уродженою м'язовою кривошиєю приділяється недостатньо уваги, що і визначає актуальність даного дослідження.

Дослідження проводилося на базі лікарні № 3, м. Маріуполя Донецької області. Для визначення ефективності розробленої методики проведено педагогічний експеримент тривалістю 3-х місяців. Діти контрольної групи отримували масаж і ЛФК, курсом 30 сеансів розділених по 10 занять, проводяться з перервою на 2 тижні. Діти експериментальної групи, крім традиційних способів лікування кривошиї, займалися за запропонованою програмою в домашніх умовах. Програма додатково включала лікувальний масаж за методикою А. І. Шадриної і прийоми шіацу. Заняття проводилися по 10–15 хвилин 3–4 рази на день. Особливу увагу було приділено навчання правилам поз під час годування і носіння дитини. Фізична реабілітація вродженої м'язової кривошиї передбачала обов'язкове застосовування всіх прийомів лікувального масажу, який потрібно проводити в положенні дитини лежачи як на животі, так і на спині.

До і після реабілітації у всіх дітей була проведена оцінка ступеня ураження хворих при кривошиї, дані фіксувалися після закінчення занять з дітьми в поліклініці в експериментальній і контрольній групах.

Методики діагностики включали зовнішній огляд, пальпацію, мануально-м'язове тестування, сантиметрію, гоніометрію. Встановлено раціональность використання сантиметрії та гоніометрії в порівнянні з загальноприйнятою діагностикою. Для оцінки ефективності проведеного комплексу реабілітації недостатньо результатів зовнішнього огляду, пальпації, ММТ – методики, які традиційно використовуються в поліклініках. Результати змін по цих методиках непоказові.

Найбільш цінними в практичній діяльності виявилися методики сантиметрії та гоніометрії. Дані, отримані в результаті цих замірів практично у всіх випадках показали статистично достовірні результати.

Результативність й ефективність експериментальної роботи підтверджено динамікою показників оцінки пальпації і мануально-м'язового тестування: сумарно на початку експерименту в обох групах було по 4,47 балів; після реабілітації в експериментальній групі 0,76, а в контрольній 1,28, що на 12% вище, значить в експериментальній групі поліпшення помітніше.

Дані порівняльних вимірювань нахилу голови в градусах після проведеної фізичної реабілітації у 8 дітей при $p<0,05$ статистично достовірні, що підтверджує доцільність цього виміру і ефективність реабілітаційної програми. Результати сантиметрії і ротації в сторону кривошиї у 8 дітей при $P<0,05$ статистично достовірні, що підтверджує доцільність цього виміру і ефективність реабілітаційної програми.

Гулбані-Басова А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Гулбані Р. Ш.

КОРЕКЦІЯ АСИМЕТРИЧНОЇ ПОСТАВИ В ЮНИХ ГІМНАСТОК-ХУДОЖНИЦЬ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Всі руху, скоєних людиною, пов'язані з діяльністю його опорно-рухового апарату (ОРА), який, будучи єдиною функціональною системою, включає в себе відносно самостійні кісткову і м'язову системи. Активною частиною ОДА є м'язова система, так як м'язи змінюють свої властивості майже миттєво і в дуже широкому діапазоні.

Загальновідомо, що особливості ОДА визначені генетично, до них відносяться: кістково-м'язові біомеханічні характеристики і композиційний склад м'язового волокна (Бурмістров Д. А., Степанов В. С.).

В результаті тривалого пошукового дослідження, заснованого на вивченні, аналізі та застосуванні різних методик, нами була розроблена і апробована програма збільшення м'язової маси на тлі корекції порушень ОДА та відновленні суглобово-зв'язкового апарату хребетного стовпа: попередньо виконувалася розігріває програма, за обсягом участі в ній суглобів, її можна назвати суглобової розминкою; вправи, витягує характеру, із застосуванням різних вісов, упорів і різноманітних вихідних положень, з домінуючою роботою верхніх або нижніх кінцівок, а так само комплексне витягування хребта; на початковому етапі використовувалися вправи силового характеру без обтяжень, виключно за рахунок маси власного тіла, але у всіх випадках силовий вплив додавалося до симетрично розташованому в початковому положенні тіла; кількість повторень кожного окремого вправи не менше 20-ти в одному підході, з поступовим збільшенням амплітуди руху; мінімальна кількість підходів-сетів два, між ними відпочинок не більше 45–60 с.

Застосування на практиці вищевказаної методики дозволив досягти позитивних результатів буквально на третьому тижні тренувань. Коли у випробуваного припинилися болі в спині, викликані сколеотичним порушеннями хребта, ми тріумфували перемогу фізичної реабілітації над фармтерапіей. Могутній приклад В. Дікуля, який у своєму оздоровчому центрі лікує різні травми ОДА силовими вправами, в нашому дослідженні знайшов підтвердження.

У випробуваного спостерігався більш яскраво виражений пластичний ефект, який проявився не тільки в збільшенні амплітуди рухів, але і в істотному збільшенні обсягу грудної клітини. Значно збільшилася рухливість в хребетному стовпі, грудино-реберних, реберно-хребетних, плечових суглобах і суглобах плечового пояса. Помітно підвищився рівень загальної тренованості за рахунок вдосконалення функції апарату зовнішнього дихання і м'язової маси.

Запропонована програма корекції хребта та збільшення м'язової маси складалася з двох комплексів, які включають в себе базові та ізолюючі атлетичні вправи, що виконуються з затримкою дихання в стані повного вдиху. Другий комплекс був складений з вправ з обтяженнями, з єдиним, але істотним, для нашого випадку обмеженням – всі вправи виконувалися в положенні сидячи на лаві з похилою спинкою або лежачи, тобто так, щоб максимально виключити вертикальний тиск на хребет.

Як зазначалося раніше, тренувальний процес в будь-якому силовому виді спорту передбачає розвиток усього ОДА, а не тільки м'язової системи. Величезна кількість методичних програм, спрямованих на збільшення м'язовий маси, часто стає причиною неуважного ставлення до вдосконалення скелета. А це призводить до однобокості і, отже, меншою результативності тренувального процесу. Зростання мускулатури повинен відбуватися на тлі поліпшення загальних пропорцій тіла.

Досягти цього можна лише при сукупному впливі на м'язи і скелет.

Гуменюк Ю. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Гулбані Р. Ш.

КОРЕКЦІЯ ВЕРХНЬОГО ГРУДНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Постава – це звична поза, невимушено стоїть людини. Особливості постави визначаються положенням голови і пояса верхніх кінцівок, вигинами хребта, формою грудної клітки і живота, нахилом тазу і положенні нижніх кінцівок. Найбільший вплив на поставу надають фізичне виховання, заняття спортом та особливості побутової діяльності (робочі пози, гіподинамія та ін.). Людське тіло, як би накопичує втома від постійного опору гравітації, нормальна вертикаль тіла поступово змінюється не в кращий бік і незалежно від віку, навіть до 18 років, найчастіше збільшується грудний кіфоз і посилюється сутулуватість.

У людей з вираженою сутулуватість або круглої спиною, кілька зменшена екскурсія грудної клітки, так як хороший вдих можливий лише при нормальному положенні хребта. Одночасно утруднюється екскурсія діафрагми, знижується життєва ємність легенів. Все це, несприятливо впливає на діяльність внутрішніх органів: серцево-судинної та дихальної системи, а так само шлунково-кишкового тракту та інших органів черевної порожнини.

При слабкості м'язів пояса верхніх кінцівок лопатки крилоподібної відстають. Відзначається помірна асиметрія у розвитку правої і лівої половин грудної клітки і незначна нерівномірність трикутників талії. Має також місце низьке положення одного з плечей.

Асиметрична постава не є сколіозом, коригувати її легше і як засіб корекції ми вибрали динамічні вправи.

Основна мета роботи – корекція верхньо грудного відділу хребта, при порушеннях постави (сутулуватість, плечова асиметрія, шийний лордоз), вправами динамічного характеру.

Предмет дослідження – засоби і методи фізичної реабілітації дозволяють виконати корекцію шийного та грудного відділів хребта.

Об'єкт дослідження – процес фізичної реабілітації при асиметрії плечового пояса і грудному гипер кіфозі.

Результати попередньої оцінки постави показали. Що інтерес до її стану вельми актуальне, причому в порівнянні з даними літературного огляду, наші результати виглядають дещо гірше. Приблизно на 20% більше різних порушень постави було виявлено нами.

Застосування фізичних вправ з лікувальною метою при дефектах постави повинно забезпечити одночасно морфологічну корекцію, формування навички правильної постави, нормалізацію функцій серцево-судинної та дихальної систем і шлунково-кишкового тракту на тлі загально оздоровлюючого впливу.

Результати, які ми отримали через два місяці, однозначно говорять про ефективність підібраних нами вправ, хоча, протягом експерименту кількість випробовуваних скоротилося на 62%. 21 людина продовжували виконувати завдання, мабуть вони визнали їх для себе необхідними. Решта не змогли виконати нашу вимогу до занять, адже короткий термін дослідження не дозволяв влаштовувати в заняттях тривалі перерви. Принцип систематичності, в нашому випадку, дозволяв досягти позитивних результатів у нетривалі терміни.

Зовні, постава помітно покращилася, але звичка в розслабленому стані сутулитися ще не змінилася, хоча індекс сутулуватості змістився в позитивну сторону на два пункти. Мабуть, для силової корекції два місяці більш результативний термін, ніж для корекції постави, на яку потрібно більше часу.

Древай К. І.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – старший викладач Пінжакова Г. М.

"ХАРЧОВІ ДОБАВКИ – ЦЕ КОРИСТЬ ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ?"

Харчування є однією з найголовніших потреб людини. Якісна їжа є постачальником енергії для розвитку та життєдіяльності організму, сприяє підтриманню здоров'я в належному стані, підвищує працездатність людини та її самопочуття й допомагає адаптуватися до несприятливих умов довкілля.

Але наявність у харчових продуктах сторонніх та токсичних речовин, які не мають основних фізіологічних властивостей, є однією з найбільш істотних причин, які загрожують здоров'ю й життю людини: призводять до харчової інтоксикації, спричиняють канцерогенні, мутагенні, тератогенні й ембріотоксичні явища.

Найбільш велику групу небезпечних речовин складають саме харчові добавки. Деякі з них є традиційними і використовуються людством здавна (сіль, оцет, перець, мед, гірчиця, кориця, різні спеції). З плином часу людству виявилося мало такого смакового розмаїття і з'явилися штучні харчові добавки з незрозумілою назвою "Е". Їх отримують шляхом хімічного синтезу. І хоча за

їх чистотою та складом здійснюється постійний контроль, усе ж вони являють суттєву небезпеку для здоров'я людини. Значна їх частина є сторонніми (чужорідними), а віддалені наслідки їхнього впливу на організм людини невідомі.

Попри безліч неприємностей здоров'ю, які обіцяють харчові добавки, відмовитися від них сьогодні не просто складно, але й неможливо. Адже вони, зрештою, створили асортимент харчових продуктів таким, яким ми знаємо його нині. Харчові добавки – це різні речовини, що додаються в продукти з метою поліпшення їх смаку, кольору, якості продуктів, додання їм особливої текстури, прискорення процесів виготовлення та збільшення терміну зберігання. Якщо одним, вольовим рішенням сьогодні прибрати всі, харчові добавки то вже завтра (а ще вірніше – післязавтра) людству, цілком імовірно, просто нічого буде їсти.

Насправді альтернативи широкому використанню харчових добавок не існує. Неможливо, скажімо, виготовити якісний зефір без пектину, напої тривалого зберігання – без консервантів, шоколадні цукерки – без емульгаторів, а варену ковбасу – без кольорокоригуючих речовин.

В останні десятиліття хімічна промисловість розвивається семимильними кроками і на продуктах, які ми купуємо ми бачимо все нові і нові не завжди зрозумілі нам назви: загусники, підсолоджувачі, барвники, ароматизатори, консерванти і так далі. Ведуться суперечки на предмет їх необхідності та нешкідливості. Нам усім необхідно знати, що ж означають ці написи на упаковках.

Надзвичайно шкідливим кодом Е102 (штучний жовтий барвник тартразин), який провокує виникнення екзем шкіри, напади астми, мігрень, свербіння, погіршення зору. Діти від нього можуть ставати дратівливими, неспокійними.

Е128 – (штучний червоний барвник 2G), який додає м'ясу, ковбасі, сардельками чи сосискам) "рожевого" ефекту і разом з тим вважається канцерогенною речовиною, що призводить до розвитку деяких видів пухлин.

Е250 та Е251 – сумнозвісні нітрити та нітрати калію, які за численними дослідженнями медиків викликають алергічні та запальні реакції, головний біль, печінкові болі та роздратованість. Незважаючи на численні перестороги та рекомендації про заборону використання цієї харчової добавки, вона досі маячить на кожній другій упаковці.

Підсумовуючи зазначимо, що найважливішою умовою безпеки харчових продуктів є дотримання допустимої норми добового споживання харчових добавок. Варто чи ні постійно вживати продукти, напхані різноманітними добавками, знаючи, що вони безпосередньо впливають на стан нашого здоров'я, нехай кожен для себе вирішить сам.

Дюрдар Г. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Гулбані Р. Ш.

ПРОФІЛАКТИКА СКОЛІОТИЧНОЇ ПОСТАВИ У ЖІНОК 25–35 РОКІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ

В основі розвитку ранніх, проявів дистрофічних змін тканин опорно-рухового апарату та розгорнутої картини дорсопатиї, одного з локальних проявів системного обмінно-дистрофічного захворювання дегенеративного генезу – остеоартрозу, лежать порушення крово- і лімфообігу.

Найбільш частими причинами раннього розвитку вертеброгенного больового синдрому є перевантаження м'язової-зв'язкового апарату хребта, патологічні зміни в міжхребцевих суглобах і периартикулярні м'яких тканинах, а на пізніх етапах – пролапс та грижі міжхребцевих дисків, що задню поздовжню зв'язку і оболонки спинного мозку.

Порушення кровотоку полягає в значних змінах венозного відтоку (морфологічного і динамічного характеру), а також виявляється підвищенням кров'яного всередині кісткового тиску, що підсилює ішемічні порушення.

Клінічно такі процеси проявляються больовим синдромом і обмеженням функції. В результаті мікротравми, перевантаження локомоторного апарату та інших несприятливих факторів у периартикулярні, мускульної, хрящовій і кістковій тканинах відбуваються процеси "перевтоми". Це до подальшого зміни фізико-хімічних і структурно-динамічних властивостей тканин, які призводять до повільного руйнування хряща, кісткових балок і міофібрил, прогресуючого ускладнення місцевого кровообігу і розвитку розгорнутих клініко-морфологічних проявів патологічного процесу.

За даними різних авторів, від 50 до 80% населення соціально активного віку (ЗО – 60 років) періодично страждають пароксизмами дискогенних ніжньопоперековіх хворів з тимчасовою втратою працездатності. За кількістю втрачених за рік робочих днів поперекові болі, в 90% спостережень пов'язані з патологією ніжньопоперековіх міжхребцевих дисків. Людина, через дискогенні патології хребта щорічно втрачається 13,2 млн. Робочих днів. З кожним роком кількість хворих збільшується, а рентгенологічно і клінічно ознаки знаходять навіть у дітей 12–15 років, тобто остеохондроз "молодіє".

Оптимальне поєднання різних дій було успішно реалізовано в персональному низькочастотному комбінованому тепловому стимуляторі Nuga Best NM-5000, який включає різні методи відновної медицини: мануальну терапію з елементами поздовжньої ортотракції, паравертебральні роликовий термомасаж, фототерапію довгохвильовим інфрачервоним монохроматическим випромінюванням, низкочастотную імпульсну міостимуляцию. У персональному низькочастотному комбінованому тепловому стимуляторе використаний ряд фізичних – інфрачервоне випромінювання, енергія, механічні дії у вигляді глибокого роликового паравертебрального масажу поздовжньої ортотракцією, імпульсні струми низької частоти.

Після проведеного курсу лікування, що свідчить з лікувальної практики, поліпшується самопочуття, ефективність лікування за критеріями "покращення" і "значне поліпшення" становить 85%, нормалізується тонус м'язів шийного та верхньо-грудного відділу. У хворих поліпшується венозний відтік в вертебробазилярной системі, зникають спастичні судинні реакції, зменшується дефіцит кровообігу в басейнах сонних і хребетних артерій, розвивається колатеральний кровообіг.

Єльнікова М. В.
Класичний приватний університет
старший викладач

ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ У ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ МЕТАБОЛІЧНОМУ СИНДРОМІ

За статистикою Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) захворювання системи кровообігу (ЗСК), етіологією яких є атеросклеротичне ураження судин, посідають перше місце серед причин летальності дорослого населення від неінфекційних хвороб. Тому на сьогодні експертними комітетами ВООЗ пріоритетною визнана діяльність, спрямована на ідентифікацію та стратифікацію факторів ризику ЗСК. З огляду на це метаболічний синдром (МС), що являє симптомокомплекс одразу декількох факторів високого кардіоваскулярного ризику, набув гострої актуальності як медико-соціальна проблема. Поєднання в одного хворого вісцерального ожиріння (ВО), артеріальної гіпертензії (АГ), порушень вуглеводного та ліпідного обмінів, ендотеліальної дисфункції, уражень гепатобіліарної системи значно прискорює атеросклероз магістральних і периферичних судин, збільшуючи вірогідність виникнення інфаркту міокарда та ішемічного інсульту в декілька разів.

Результати рандомізованих досліджень свідчать про можливість позитивних зрушень у клінічному перебігу та оптимізації прогнозу при МС за умов систематичного застосування дозованих аеробних тренувань. Отже фізична реабілітація є невід'ємною складовою комплексного лікування МС. Робота з пацієнтами, які страждають на МС, потребує від реабілітолога вирішення низки непростих завдань, що пов'язані з поліморбідністю означеної донозологічної форми. Для МС притаманним є комбінація порушень одночасно в декількох фізіологічних системах. Причому характер патологічних змін та ступінь їх вираженості, як правило, відрізняються в кожному клінічному випадку. Максимальне врахування особливостей маніфестації компонентів МС та реальних потреб конкретного пацієнта сприяє доречному й раціональному плануванню реабілітаційного втручання з його подальшим ефективним впровадженням.

При плануванні програми фізичної реабілітації для осіб з МС попереднє реабілітаційне обстеження має включати антропометричні виміри; визначення профілю дисліпідемії; диференціювання інсулінорезистентності та/або гіперінсулінемії; дослідження функціонального стану серцево-судинної системи: толерантність до фізичного навантаження, адаптований рівень артеріального тиску, наявність чи відсутність безбольової ішемії, анамнез щодо судинних подій та проведення процедури стентування коронарних судин; діагностику вегетативного дисбалансу. Оскільки застосування фізичних вправ аеробної спрямованості (за принципом кардіотренувань) для осіб з МС має бути пожиттєвим, відповідно, що на результативність реабілітаційної програми значно впливає й мотиваційна сфера хворих. Реабілітологу слід враховувати та, за необхідності, піддавати педагогічному впливу прихильність хворих до рекомендованих настанов, розуміння важкості стану, готовність співпрацювати заради власного здоров'я, а також стимулювати зацікавленість й підтримку з боку родин протягом всього процесу реабілітації.

Таким чином ефективність реабілітаційних заходів при МС залежить від повноти та успішності реалізації індивідуального підходу, як одного із основних принципів фізичної реабілітації. Особливість індиві-

дуального підходу при роботі з досліджуваним контингентом полягає в необхідності своєчасно враховувати та ефективно впливати на чинники об'єктивного та суб'єктивного змісту, від яких залежатиме результат відновного лікування при МС. Як поліморбідність самого патологічного стану, так і особистісні переживання й сподівання пацієнтів, зумовлюють потребу у динамічній індивідуалізованій взаємодії реабілітолога та реабілітанта.

Єфременко Є. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. мед. н., професор Григор'єва О. А.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА КЛІНІЧНИЙ ПЕРЕБІГ ЛЕГЕНЕВОГО ТУБЕРКУЛЬОЗУ У ЧОЛОВІКІВ ЗРІЛОГО ВІКУ

Ситуація щодо туберкульозу в Україні досить складна. Туберкульоз не є тільки медичною проблемою. Це – проблема соціальна, яка віддзеркалює соціально-економічний стан країни, культурно-освітній рівень та благополуччя населення, ступінь розвитку охорони здоров'я. І ця недуга останнім часом викликає велике занепокоєння в Україні. Ситуація з туберкульозу в Україні загострилася починаючи з 1990–1999 рр. і вийшла за рамки медичної проблеми на рівень державний. Тому ми аналізуватимемо ситуацію з туберкульозу за ці роки. В Україні на разі зареєстровано більше 600 000 хворих на легеневий туберкульоз. Нині туберкульоз в Україні є найпоширенішою інфекційною хворобою, займаючи перше місце в структурі смертності людей від інфекційної патології. На цьому тлі через щорічне поглиблення соціально-економічної кризи в країні й охороні здоров'я погіршилося функціонування протитуберкульозної служби і знизилися об'єми і якість протитуберкульозних заходів. Туберкульоз в Україні значно помолодшав. Так, захворюваність туберкульозом дітей збільшилася в 2,1 рази (з 4,7 до 8,8 на 100 тисяч населення), що є несприятливою прогностичною ознакою. Крім того, 67,4% вперше захворілих на туберкульоз складають особи найбільш працездатного і репродуктивного віку – від 20 до 50 років, однак зріст захворюваності туберкульозом спостерігається в усіх вікових групах.

Основними медичними причинами погіршення епідемічної ситуації з туберкульозу є: пізнє виявлення хворих на туберкульоз із поширеним, деструктивним процесом, масивним бактеріовиділенням; погана забезпеченість антимікобактеріальними препаратами для проведення лікування, профілактики та протирецидивної антимікобактеріальної терапії, що спостерігалася до 2000 р.

В Україні можна виділити декілька основних проблем, що стосуються ситуації з туберкульозу в Україні й втрати контролю над цією хворобою: зростаюче погіршення ефективності лікування хворих на туберкульоз; проблема хіміорезистентного туберкульозу; проблема позалегеневого туберкульозу; проблема скринінгової діагностики туберкульозу; проблема мікробіологічної діагностики туберкульозу; проблема туберкульозу у медичних працівників; туберкульоз серед ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД; проблема туберкульозу в пенітенціарній системі; погіршення матеріально-технічної бази та скорочення кадрового потенціалу протитуберкульозної служби.

Застосування засобів фізичної реабілітації в системі комплексного лікування туберкульозу сприяє нормалізації показників функції зовнішнього дихання, відновленню порушених функцій дихальної та серцево-судинної систем, підвищенню ефективності медикаментозної терапії, зменшенню розвитку ускладнень, підвищенню загального рівня фізичного здоров'я. З огляду на вищесказане доречно вести мову про необхідність розробок та практичного впровадження програм фізичної реабілітації для хворих на легеневий туберкульоз закритої форми з метою оптимізації відновного процесу.

Жеронкін О. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Гулбані Р. Ш.

КОРЕКЦІЯ ЗОВНІШНІХ ФОРМ ЗАСОБАМИ АТЛЕТИЧНОЇ ГІМНАСТИКИ І МАСАЖЕМ

Загальновідомо, що особливості опорно-рухового апарату (ОРА), визначені генетично, до них відносяться: кістково-м'язові, біомеханічні характеристики і композиційний склад м'язового волокна (Бурмістров Д. А., Степанов В. С.). Активною частиною ОДА є м'язова система, так як м'язи, під час руху, змінюють свої властивості майже миттєво і в дуже широкому діапазоні.

Тренувальний процес у будь-якому силовому виді спорту передбачає розвиток усього ОДА, а не тільки м'язової системи. Величезна кількість методичних програм, спрямованих на збільшення м'язової маси, часто стає причиною неуважного ставлення до вдосконалення скелета. А це нерідко призводить до надмірного навантаження на хребет і, отже, меншою результативності тренувального процесу.

Формування красивої фігури – найбільш значимий стимул для оздоровчих занять. Грамотно побудована тренування повинна ефективно змінювати склад тіла "в кращу сторону", для швидкого і з користю для здоров'я зниження жирових запасів необхідно дотримуватися таких вимог:

– нормалізувати роботу всіх органів і систем, від котрих залежать обмінні процеси в організмі;

– збільшувати силу, витривалість і еластичність м'язів для забезпечення більшої рухливості та активності чоловіка в повсякденній діяльності, поліпшення самопочуття і. як наслідок, самооцінки;

– активізувати нейрогуморальні механізми, сприяють викиду мобілізуючих жирові депо ліпотропних гормонів і нейромедіаторів (вид біологічно активних речовин) під час тренування. А також, збереження їх високої концентрації після тренування, для звільнення і спалювання жиру з підшкірних жирових депо і, звичайно, підвищення основного обміну після занять протягом одного – двох днів;

– тренування не повинна бути енергоємної. Це пояснюється тим, що великий енерго витрата значно знижує вуглеводні запаси організму, а це призводить до підвищенню апетиту після занять. Крім того, збільшене "спалювання" калорій під час тренування – практично марне заняття, якщо ставиться завдання

стабільного і довгострокового зниження жирових запасів, жир “спалюється” після тренування, коли підвищується основний обмін і використовується низькокалорійна дієта.

Всі ці вимоги відмінно підкріплюються масажем. Згадка про масаж простежується в працях Гіппократа (4–5век до н. Е.), А слова, застосовані в тексті, як ніби перенеслися через 25 століть, значить актуальні і дієві донині: “У багатьох речах лікар повинен бути досвідченим, і Проте в масажі, бо масаж може зв’язати суглоб занадто розслаблений і розм’якшити суглоб дуже тугий. Розтирання викликає стягання або розслаблення тканин, веде до повноти або схудненню, м’яке, ніжне і помірне розтирання збільшує обсяг тканини, а сухе і часте розтирання стягує їх”.

Нами була апробована програма зміни м’язової маси на тлі корекції асиметрії ОДА та відновленні суглобово-зв’язкового апарату хребетного стовпа. Попередньо виконувався масаж, потім розминка, за обсягом участі в ній суглобів, її можна назвати суглобової розминкою; вправи, витягує характеру, із застосуванням різних вісов, упорів і різноманітних вихідних положень, з домінуючою роботою верхніх або нижніх кінцівок, а так само комплексне витягування хребта. Силове навантаження будувалася за принципом кругового впливу на робочу частину тіла, тобто з включенням методичного прийому “позитивної” і “негативної” роботи. З обов’язковим включенням м’язів антагоніст і синергист. З поступовим збільшенням амплітуди руху і ваги обтяжень. Обов’язковими паузами відпочинку в режимі стретчинг-релаксації.

Кахай О. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Гулбані Р. Ш.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИК РЕЛАКСАЦІЇ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ ПСИХОСОМАТИЧНОЇ БРОНХІАЛЬНОЇ АСТМИ

Останнім часом в молодих спортсменів-акробатів через ряд фізичних та психологічних обставин спостерігається поступове поширення психосоматичної бронхіальної астми, що стає причиною професійних обмежень, інвалідності, та, в одиничних випадках, прямо чи опосередковано, може стати причиною смерті. В нелетальних ж бо випадках психосоматична бронхіальна астма негативно впливає не тільки на саму дихальну систему, але й на нервову, психічну та статеву.

Одними з найважливіших засобів фізичної реабілітації хворих на психосоматичну бронхіальну астму є гімнастичні вправи (методики релаксації) та психологічне консультування. Такі комплекси дозволяють покращити функції всіх органів та систем через зняття спазмів в шийному та грудному відділах, збільшуючи, таким чином, рухливість грудної клітини, діафрагми та хребта, зміцнюють дихальну мускулатуру та вдосконалюють механізм дихання.

Для проведення дослідницької роботи було відібрано групу з 10 молодих спортсменів-“астматиків” з числа гімнастів й акробатів, які попередньо отримували стандартну терапевтично-реабілітаційну допомогу в закладах охорони здоров’я, але не отримали бажаних результатів.

Для виявлення першопричини психосоматичної бронхіальної астми в учасників експерименту було проведено ряд психологічних бесід і консультувань, тестувань й анкетувань. Для отримання повнішої картини соматичної симптоматики, варто скористатись Гісенським опитувальником соматичних скарг, Тест BVNK-300 та спеціально розроблені анкети. Пізніше ці першопричини пророблялись під час індивідуальних і колективних психологічних бесід, а також виконувались маніпуляції на їхнє подолання. Індивідуальні психологічні бесіди допомагають шляхом монологу хворого поступово знайти першопричину захворювання та/чи факторів, які на підсвідомому та/чи свідомому рівнях його викликали.

В ході повного соматоскопічного огляду було виявлено штучний грудний та шийний гіперкіфози. Це зумовлено як фізичними чинниками (гіперспазми м’язів грудей та фронтальної частини шиї), так і психологічними (підсвідоме “втягування” та понурення голови, виведення наперед плечей зі “зжатістю” тулубу, як реакція на підсвідомі та свідомі страхи та негативні емоції). Протягом експерименту та наприкінці його ці прямі показники якісно покращились, що вказує на правильність підібраного комплексу фізичних вправ у поєднанні з емоційними та психологічними складовими.

До експериментального комплексу заходів з методик релаксації для фізичної реабілітації психосоматичної бронхіальної астми увійшли вправи з дихальної гімнастики (бхастріка, Бойко, Стрельникової, Хаду), стертчингу, лікувальне плавання, комплекс вправ з йоги на релаксацію та постізометрична релаксація м’язів шиї, грудей та грудної клітини. В процесі експерименту знімали гіпертонус м’язів шиї (грудинно-ключично-сосцеподібні, драбинчасті) та грудей (великі та малі грудні), розтягувались міжреберні м’язи, зміцнювались м’язи спини та шиї. Це, в свою чергу, призвело до поступового збільшення екскурсії грудної клітини, нормалізації частоти дихання, частоти серцевих скорочень й артеріального тиску, а також – збільшення життєвої ємності легень від 20 до 25%.

Загальна картина результатів показує позитивний вплив на організм цих юнаків та може рекомендуватись для використання широкою громадськістю.

Кінаш А. Т.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. фіз. вих., доцент Баришок Т. В.

ВІДНОВЛЕННЯ МОТОРНИХ ФУНКЦІЙ У ДІТЕЙ З ЦП В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ КЛІНІКИ ВІДНОВНОГО ЛІКУВАННЯ

Допомога дітям раннього віку з особливими потребами і їх сім’ям у всьому світі стала однією з проблем з боку системи здоров’я, освіти і соціального захисту. Медична статистика України показує, що внутрішньоутробні і родові ураження нервової системи новонароджених зросли, а саме ця патологія формує великий прошарок соціально і біологічно дезадаптованих дітей–інвалідів. А рухові порушення травми, що є “луною”,

обмежують, або роблять неможливим активні рухи, які відбиваються на загальному здоров'ї дитини, знижують опір організму до застудніх і інфекційних захворювань, несприятливо впливають на розвиток всіх систем організму дитини (серцево-судинної, дихальної, травної) і нервово-психічної діяльності. Дитина з такою патологією, не тільки не може виконувати рухи у неї вони зовсім не закладені як програма в головному мозку.

Предмет дослідження – методика реабілітації Козявкіна В. І., як засіб відновлення великих моторних функцій дітей з ЦП, віком 6–9 років.

Мета дослідження – запропонувати та оцінити ефективність застосування методики фізичної реабілітації Козявкіна В. І. у відновленні моторних функцій дітей з ЦП віком 6–9 років в умовах спеціальної клініки відновного лікування.

Завдання дослідження: Оцінити рівень розвитку моторних функцій дітей з ЦП віком 6–9 років; Визначити ефективність застосування методики фізичної реабілітації Козявкіна В. І. для відновлення моторних функцій дітей з ЦП віком 6–9 років.

Для об'єктивної оцінки ефективності застосованого методу фізичної реабілітації, використовувалися наступні методи дослідження: аналіз літературних джерел; тестування великих моторних функцій, сили м'язів та амплітуди рухів у суглобах; педагогічний експеримент; методи математичноі статистики.

Дослідження проводилось на базі Міжнародної клініки відновного лікування, на протязі періоду вересень 2014 р. – березень 2015 р.

У дослідженні брали участь 20 дітей із ЦП спастичних форм середнього ступеню важкості віком від 6 до 9 років, поділених на контрольну та основну групи. Протягом 2 тижнів був впроваджений варіант комплексної програми фізичної реабілітації за методикою Козявкіна В. І. для дітей основноъ групи. Контрольна група займалася за стандартною програмою, до якої входили спеціальні вправи лікувальної гімнастики та масаж.

На початку дослідження було проведено ряд тестувань, як контрольної так і основної груп. За досліджуваними показниками групи були однорідні та однотипні. Середні результати оцінки великих моторних функцій на початку дослідження складали 13,75–14,25 балів при нормі 33 бали, оцінка сили коливалася на рівні 2–3 балів при нормі 5 балів, амплітуда всіх досліджених рухів у суглобах також була знижена.

Застосована програма фізичної реабілітації для дітей з ЦП, у значній мірі покращила фізичний стан дітей. В середньому у основній групі великі моторні функції зросли на 8 балів, сила м'язів у середньому збільшилась до 3 балів, а амплітуда у суглобах у середньому зросла на 15 градусів. Зміни показників були достовірними. Завдяки цьому можна сказати, що фізичний стан дітей став краще: вони начали активніше пересуватися та частково себе самообслуговувати. У дітей контрольної групи достовірних змін у досліджуваних показниках не відбулося, хоча ми також можемо констатувати позитивну динаміку прирісту результатів. В цілому заняття за методикою Козявкіна В. І. виявилися ефективнішими.

Книрік Є. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Статьев С. І.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЧОЛОВІКІВ 30–40 РОКІВ З ПЕРЕЛОМОМ ПРОКСИМАЛЬНОГО КІНЦЯ ПЛЕЧОВОЇ КІСТКИ

Травма – це пошкодження з порушенням (або без порушення) цілісності тканини, спричинене якою–небудь зовнішньою дією: механічним, фізичним, хімічним та інше.

Розрізняють виробничий, побутовий, вуличний, транспортний, військовий та спортивний види травматизму. Травми, що виникають одразу після одномоментної дії називаються гострими, а від багатократних дій малої сили – хронічними. Найчастіше зустрічаються механічні травми; в залежності від того, чи пошкоджені шкіряні покриви чи то слизові оболонки, розрізняють закриті травми (удари, розтягнення, розриви, вивихи, переломи кісток) та відкриті травми (рани).

Травми кісток і суглобів є одними з найбільш серйозних пошкоджень опорно-рухового апарату. Труднощі лікування цієї патології є суперечливі вимоги; з одного боку, необхідно забезпечити спокій травмованій кістки і суглобу з метою зростання кісткових фрагментів, загоюванню травмованих мяких тканин, з іншого боку, відновлення функції суглобу і м'язів плеча є зайво тривалої імобілізації це шкідливо, оскільки вона часто призводить до розвитку незворотніх змін у кісток і хрящів і навколо суглобових тканин.

Переломи плечової кісті складають в середньому 7% по відношенню до всіх переломів, причому 65% переломів плечової кісті – це переломи її проксимального кінця, зокрема внутрішньосуглобові переломи. Травми суглобів належать до найбільш важких пошкоджень опорно–рухового апарату і частота інвалідності при них складає близько 9%.

До пошкоджень плечової кістки і суглобу відносяться переломи голівки, анатомічної шийки плеча, ізольовані переломи великого і малого горбків, переломи хірургічної шийки плеча, які бувають вбитими абдукційними і аддукцінними, а також вивихи плеча.

Лікування переломів і вивихів плеча проводиться в спеціалізованій лікувальній установі і включає комплекс відповідного рухового режиму, медикаментозну симптоматичну терапію, лікувальну фізичну культуру, масаж, фізіотерапію, працетерапію. При лікуванні внутрішньосуглобових переломів і вивихів плеча використовуються наступні методи: консервативний, оперативний і функціональний. Рання і комплексна реабілітація – найбільш перспективний метод відновлення функції пошкодженої кінцівки, лікувальну фізкультуру призначають з 2–3 дня після травми. У комплексному відновному лікуванні широко використовуються засоби фізичної реабілітації – ЛГ, масаж, постізометрична для релаксація, бальнео– і фізіотерапевтичні процедури, що є її обов'язковим компонентом. Фізична реабілітація включає три періоди: у першому періоді (2 тижні) спеціальні вправи виконуються при хорошому розслабленні м'язів, що оточують плечовий суглоб; у другому періоді тривалістю 4 тижні в заняття включаються вправи, сприяючі підніманню кінцівки до горизонтального рівня; у третьому періоді, який починається тоді, коли хворий виконує вільно активні рухи пошкодженою рукою і утримує її на вазі, виконуються спеціальні вправи з предметами і різні види праце терапії.

Представлена програма фізичної реабілітації робить позитивний вплив на відновлення функції верхньої кінцівки, сприяє поліпшенню загального стану, хворих з переломами плеча і суглоба дозволяє збільшити амплітуду руху в суглобі, нормалізувати тонус і силу м'язів, зменшити больові прояви і поліпшити якість життя тематичних хворих. В основній групі, зниження болю було значніше до 0 балів, а в контрольній групі до 4,3±0,9. Руховий тест на пасивну гнучкість плечового суглоба оперованої кінцівки –"захват пальцями кистей за спиною" хворі основної групи виконали в середньому через 4,8 місяця після операції, а контрольної – через 5,9 місяця.

Константінов Р.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Статьев С. І.

КОРЕКЦІЯ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ

Зір є одним з найголовніших аналізаторів організму, що забезпечують одержання найбільш повної динамічної інформації (колір, форма, віддаленість) про навколишній світ. У процесі тривалої еволюції зір віддиференціювали як "складний багатоступінчастий процес, що включає отримання зображення в оці, виділення найбільш важливої інформації з нього, передачу цієї інформації в мозок, інтерпретацію зображення; виділення важливих ділянок об'єкта, наведення ока за допомогою моторних систем на ці ділянки та отримання різкого їх зображення, поєднання зображень двох очей в єдиний зоровий образ, пізнання образу шляхом зіставлення з запасом, що є в пам'яті, локалізація об'єкта та його деталей у просторі".

Захворювання очей, що приводять до розладу зору, можуть бути вродженими та придбаними. До вродженої патології органа зору можуть призвести негативні впливи на плід у період вагітності ряду факторів, серед яких хронічні захворювання, вірусні інфекції, хвороби обміну, зловживання алкоголем, гормональними і снодійними препаратами, резус–несумісність матері і плоду, гіповітаміноз, іонізуюча радіація.

Огляд та аналіз літературних джерел, по фізичній реабілітації дітей 3–6 років хворих на міопію дозволяють стверджувати, що сьогодні в навчально–виховному процесі роботи недостатньо використовуються можливості корекційної роботи з фізичного виховання з урахуванням зорових патологій дітей. Порушення зору у дітей цього віку веде до відставання фізичного розвитку, рухової активності, обмежують орієнтування у просторі. Порівнюючи вікові зміни почуття ритму людей з вадами зору та дітей без патології зору, автори показують, що діти з порушенням зору відстають від норми в кожному віковому періоді.

Специфічні особливості фізичного розвитку були відзначені і в різних порушеннях опорно–рухового апарату і постави. Порушення постави і ступінь їх вираженості обумовлені станом зору у дітей. Частота випадків порушень постави у дітей з порушенням зору складає 60–65%. Поряд з порушенням постави у дітей з вадами зору були деформації нижніх кінцівок, що виражаються в викривлення стоп. Ці порушення зустрічалися на 60–70% частіше, ніж у дітей з нормальним зором. Крім того, порушення постави у деяких дітей є наслідком залишкових явищ родової травми, різних парезів м'язів, ослаблення м'язової системи від частого тривалого сидіння в неправильній позі: з нахиленим тулубом, опущеною головою. При виконанні швидкісно–силових вправ у дітей з міопією спостерігається збільшення частоти пульсу, частоти дихання, виявляються зовнішні ознаки втоми: зміна забарвлення обличчя, підвищення потовиділення, така реакція свідчить про необхідність використання індивідуально–дозованих фізичних навантажень з метою вироблення витривалості до доступних навантажень і тренування серцево–судинної та дихальної систем. Подальше виконання навантаження недоцільно, тому що супроводжується несприятливими зрушеннями з боку периферичного зору, а також більш частим погіршенням глибинного зору.

Нами було розроблено програму зорової гімнастики та масажу для очей і запропоновано для занять дітей ЕГ. Після цих занять ми оцінювали ефективність запропонованої методики і дійшли до висновку, що порівняння результатів тепінг–тесту до та після експерименту категорій дітей 3–6 років з міопією засвідчили, що приріст результатів дітей ЕГ є достовірним за показниками цього тесту на рівні значущості $\delta = 0{,}05$ (t табл.$< t$ розр.). В середньому приріст результатів за цим тестом склав 27%. Порівняльні результати за тестами М. М. Кольцової дітей 3–6 років з міопією ЕГ до та після експерименту засвідчили, що приріст результатів є достовірним за показниками цього тесту на рівні значущості $\delta = 0{,}05$ (t табл.$< t$ розр.). В середньому приріст результатів за цими тестами склав 17%, що доводить ефективність запропонованої нами методики занять зоровою гімнастикою, іграми для покращення зорового аналізатора та масажем для очей.

Крохмаль Н. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. мед. н., професор Григор'єва О. А.

ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ПРОФІЛАКТИЦІ ЗАСТУДНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку є однією з найбільш актуальних в загальній системі забезпечення фізичного розвитку населення. Саме у дитячому віці вирішальну роль фізичного становлення грає індивідуальний підхід, який забезпечується перш за все батьками. Особливості режиму дня, живлення, водних процедур, засобів загартовування, фізичних вправ, періоду і тривалості сну виступають основними засобами формування здорового організму дитини. Серед фізичних вправ основними засобами є ходьба, біг, використання різних варіантів дихальних вправ і засобу гартування. Низька ефективність використовуваних засобів гартування приводить до того, що в дошкільних установах спостерігається високий рівень проявів гострих респіраторних захворювань (ГРЗ).

ЛФК покращує роботу дихальних м'язів, бронхів і легенів. В результаті цього відновлюється їх функціональний стан, порушений хворобою.

Гімнастичні вправи роблять дихання глибшим і ритмічнішим, укріплюють дихальні м'язи, покращують дренажну функцію бронхів. Підвищується вентиляція легенів, значно збільшується газообмін, і кров краще збагачується киснем. Тканина легенів стає еластичнішою, легеневий кровообіг посилюється, полегшується робота серця. Потік крові в судинах прискорюється, зростає кількість крові, циркулюючої в організмі, і весь організм краще забезпечується живильними речовинами. У крові дитини збільшується зміст червоних кров'яних кульок (еритроцитів). ЛФК активізує вироблення біологічно активних речовин, значно збільшує опірність організму до вірусів і бактерій. Крім того, фізичні вправи підсилюють діяльність надниркових, що виробляють протизапальні гормони, які значно зменшують чутливість організму до дії різних алергенів. Таким чином, правильне і регулярне застосування ЛФК в лікуванні хворої дитини значно прискорює процес його одужання і попереджає повторні рецидиви захворювання. Основними засобами профілактики фізичної реабілітації є фізичні вправи, масаж, дихальна гімнастика, загартовування.

В результаті проведених заходів на свіжому повітрі в сполученні з обтиранням ніг після прогулянок вплинуло на зниження захворювання серед дітей експериментальної групи. Захворювання серед дітей контрольної групи знизились від 8 днів до 3, а експериментальної груп від 12 днів до 3 за період експерименту (5 місяців). В контрольній та експериментальній групах антропометричні данні є недостовірними, але є тенденція к поліпшенню. В контрольній групі діти набрали вагу від 1 кг до 1кг 400 г, а діти – втратили вагу від -0,6 до – 2 кілограм. Артеріальний тиск, як систолічний, так і діастолічний, в обох групах дітей, які приймали участь у дослідженні, статистично не відрізняється і на час обстеження відповідає середнім фізіологічним нормам. У дітей ЕГ у середньому САТ – 105,0 ± 1,1 мм рт. ст., у дітей КГ– 103,6 ± 1,2 мм рт. ст., ДАТ відповідно 63,3 ± 0,8 мм рт. ст. і 65,0 ± 0,9 мм. рт. ст.. Але пульсовий тиск виявився вірогідно вищій у дітей експериментальної групи, у яких він 41,6 ± 1,1 мм рт. ст., в той час як у дітей контрольної групи пульсовий тиск 38,6 ± 1,0 мм рт. ст. ($\rho < 0,05$). Показники індексу Робінсона також виявилися вірогідно кращими у дітей експериментальної групи, у яких він у середньому дорівнює 77,8 ± 1,1 у. о., а у дітей контрольної групи – 81,9 ±1,0 у. о. ($\rho < 0,01$).

Проведення профілактичних заходів значно вплинуло серед дітей, особливо в експериментальній групі. Однак істотних змін в антропометричних данних не відмічено. Хоча серед окремих дітей є достатні зміни. Можна пояснити даний факт недостатньою тривалістю експерименту.

Кудінова С. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., професор Волкова С. С.

ФОРМУВАННЯ ПОБУТОВИХ НАВИЧОК ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ДІТЕЙ 3–4 РОКІВ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

У зв'язку з погіршенням екологічної ситуації, незадовільним станом охорони материнства, а також високим рівнем дитячої захворюваності і травматизму, кількість дітей з різноманітними обмеженнями життєдіяльності має тенденцію до зростання. Значну частину серед них займають діти з затримкою психічного розвитку. Тому питання, пов'язані з корекцією відхилень фізичного і психічного розвитку у дітей даної категорії, відносяться до актуальних не тільки для медицини, а і для фізичної реабілітації.

Поняття затримки психічного розвитку (ЗПР) вживається по відношенню до дітей зі слабко вираженою органічною недостатністю центральної нервової системи. У більшості з них спостерігається незрілість складних форм поведінки, цілеспрямованої діяльності на тлі швидкого виснаження, порушеною працездатності. Дослідники відзначають, що у дітей із затримкою психічного розвитку спостерігається загальне відставання в моториці, особливо рухових актів. Порушена довільна регуляція рухів, недостатня координованість і чіткість мимовільних рухів, труднощі перемикання й автоматизації.

Особливості дошкільної освіти дітей із затримкою психічного розвитку зумовлені специфікою структури дефекту, яка характерна для зазначеної аномалії розвитку – зниження інтелекту, недостатність пізнавальних процесів, незрілість емоційно – вольової сфери, фізичної сфери. Тому формування у дітей з затримкою психічного розвитку побутових навичок розглядається як важлива складова їх соціальної адаптації та інтеграції в сучасне суспільство.

Е. М. Мастюкова, даючі характеристику дітей із затримкою психічного розвитку, говорить про те, що для багатьох дітей характерна моторна незручність, слабке формування тонких диференційованих рухів пальців рук.

Внаслідок чого дошкільнята насилу оволодівають навичками самообслуговування: довго не можуть застебнути блискавку, гудзики, гачки, зашнурувати черевик.

Придбання побутової самостійності є одним із альтернативних шляхів розвитку діяльності дитини і здійснюється протягом тривалого часу, потребує особливих зусиль, терпіння і наполегливості з боку як самих дітей так і людей, які надають їм допомогу і підтримку.

Ми припускаємо, що підвищення рівня дрібної моторики у дітей з затримкою психічного розвитку сприятливо вплине на рівень самообслуговування і виконання важливих рухів. Тому, це спонукало нас розробити комплексну реабілітаційну програму, яка застосовувалась в умовах будинка дитини " Сонечко". В дослідженні брали участь діти 3–4 років, яким запропонували комплекс фізичної реабілітації.

До експериментальної групи увійшло 8 дітей, яким була запропонована корекційно- розвивальна програма засобами фізичної реабілітації. Контрольна група – 8 дітей, продовжували займатися за звичайною програмою.

Корекційно- розвивальна програма включала в себе:

1. Ранкову гігієнічну гімнастику. Проводилась щоранку після нічного сну (ЗРВ, формування правильної постави, профілактика плоскостопості).

2. Кінезологічна корекція на заняттях:

– пальчикова гімнастика (ігри з пальчиками, пальчикові ігри з кольоровими паличками, пальчикові ігри із скоромовками і віршами) – використовувалась в цілях розвитку дрібної моторики;

– спеціальні вправи (вправи з малими м'ячами різні за розміром, матеріалом)- спрямовані на розвиток взаємозв'язку між півкулями головного мозку;

– дихальні вправи, доповнювали артикуляційну і пальчикову гімнастику по 3–10 раз кожну вправу ("Заморозимо підборіддя"," Заморозимо долоньки", "Погріємо долоньки" та інші) – використовувалась для розвитку дихальної функції, артикуляційного апарату;

– самомасаж кісті і пальців рук з використанням дрібних предметів, застосовувався перед початком і в кінці індивідуальних занять з дітьми, як розминка кісті рук.

3. Предметна діяльність: застібання і розстібання гудзиків на іграшках- тренажерах, всілякі шнурівки, нанизування кілець на тасьму; ігри з мозаїкой, ігри з конструктором.

4. Ігри дидактичної спрямованості("Намиста для ялинки"," Одягни Катю на прогулянку"," Зроби цілу іграшку" та інші)- використовуються з метою розвитку пізнавальної сфери (уваги, пам'яті, мислення), рухових якостей, емоційного стану, здатності до співпраці з дорослими і дітьми.

5. Використання графічних вправ:"Обведи малюнок", "Штрихування", "З'єднай по крапках", "Намалюй фігуру".

6. Заняття з арт- терапії 1 раз на тиждень ("Пузырь, Соломинка и Лапоть", "Репка"," Смоляний бичок" та інші).

Кушнір В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. фіз. вих., доцент Бандуріна К. В.

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ

Церебральний параліч − термін, що поєднує групу захворювань головного мозку, які виникли внаслідок недорозвинення або ушкодження структур мозку під час вагітності, пологів або в ранньому дитячому віці. Незважаючи на великий прогрес сучасної теоретичної й практичної медицини, це захворювання залишається невиліковним, залишкові явища й наслідки ЦП стійкі і є причиною інвалідності хворого. Церебральний параліч за останні роки став одним з найпоширеніших захворювань нервової системи в дитячому віці у всіх країнах світу. Частота ЦП у промислово розвинених країнах становить від 1,7 до 5,9 на 1000 народжених. В Україні налічується понад 30 тис. хворих на ЦП, щорічно реєструється близько 3 тис. діагнозів ЦП.

Це захворювання важко інвалідизує дитину, не тільки вражаючи рухову систему, але й викликаючи порушення мови й інтелекту. Факторами, що ушкоджують мозок внутрішньоутробно є інфекції (грип, краснуха, токсоплазмоз), соматичні й ендогенні захворювання матері уроджені пороки серця, хронічне захворювання легенів, цукровий діабет, гіпо – і гіпертиреоз, імунологічні несумісності крові матері й плода (за резус-фактором), професійні шкідливості, алкоголізм. Іноді ЦП виникає у віці до року в результаті інфекційних хвороб, що ускладнюються енцефалітом, а також після тяжких ударів голови.

Характерними рисами ЦП є порушення м'язової напруги, дизкоординація руху, виникнення в результаті цього неправильних поз і рухів, порушення психомоторного розвитку, обмеження спонтанної рухливості, іноді майже повне її гальмування. Супутніми проявами можуть бути розлади артикуляційного апарата, що ведуть до дефектів розвитку мови й функції прийому їжі; порушення мови, що виникають внаслідок ушкодження її центра, порушення слуху (туговухість або глухота), зору (косоокість), дефект відчуття власного тіла у просторі, вегетативні порушення.

Інтелект може зберігатись на високому рівні навіть при значних відхиленнях в інших сферах, але він може бути й зниженим. Емоційна сфера й поводження дитини легко піддаються негативним відхиленням в умовах різноманітних життєвих складностей.

Як супутнє захворювання в різному віці в дитини може виявитися епілепсія. Вона не є протипоказанням до вправ під лікарським контролем.

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що в останні роки спостерігається різке збільшення кількості дітей, котрі страждають на церебральній параліч. Частота хвороби: 1–2 випадки на 1000 новонароджених. Але реабілітація цих хворих в Україні знаходиться на достатньо низькому рівні. В реабілітації таких дітей важливим є саме комплексний підхід.

Тому в сучасних умовах нашого суспільства, коли держава не має можливості надавати кожній дитині постійну реабілітаційну допомогу, зростає роль спеціалізованих центрів у процесі відновлення дитини з ДЦП, а зростання числа дітей з церебральним паралічем в останні роки диктує необхідність комплексного підходу до фізичної реабілітації.

Лось І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., професор Волкова С. С.

КОРЕКЦІЯ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ 6–7 РОКІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

В даний час в Україні серйозну заклопотаність державних органів і суспільства викликає зростання кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у яких спостерігається погіршення фізичного і психічного здоров'я. Велике число дітей, що виховуються в інтернатних установах, має сенсорне недорозвинення, затримку в розвитку і інтелектуальну недостатність, що виражається в цілому ряду специфічних чинників, найбільш виражених в особливостях емоційно-особової сфери.

Порушенням психіки, спадковими захворюваннями серед вихованців сягає 85%, тому багато дослідників вважають, що основну частину дітей-сиріт становлять діти групи ризику. Більше половини вихованців дитячих будинків – це діти з дисгармонійним і різко дисгармонійним розвитком, обумовленим зниженням показників довжини і маси тіла.

Адаптивне фізичне виховання та оздоровлення орієнтує фахівців на оптимальне поєднання педагогічних і медичних аспектів фізичного розвитку, яке реалізується у єдності фізичного виховання і лікувальної фізкультури.

Своєчасна організація корекційного впливу є основним чинником, що зумовлює соціальну адаптацію і реабілітацію проблемної дитини. Велику увагу приділяють розвитку дрібної моторики.

Рівень розвитку дрібної моторики – один з показників готовності дитини до шкільного навчання, адже рівень розвитку мовлення прямо залежить від ступеня сформованості тонких рухів пальців рук. Результати досліджень учених, практичний досвід дефектологів, логопедів свідчать, що, зросла кількість дітей із затримкою мовленнєвого та психічного розвитку.

Тому, нами було проведено дослідження на базі Спеціалізованого будинку дитини "Сонечко" м. Запоріжжя для дітей-сиріт. У експерименті взяли участь 20 дітей у віці від 6–7років. При первинному обстеженні виявлено, що діти відстають у психомоторному розвитку на 60%-40%.

До експериментальної групи увійшло 10 дітей, яким була запропонована корекційно – розвивальна програма засобами фізичної реабілітації. До контрольної групи-10дітей, які продовжували займатися за звичайною програмою.

Корекційно – розвивальна програма включала в себе:

1. Ранкову гігієнічну гімнастику.

Яка включала: стройові вправи, ОРВ, спеціальні, вправи на формування правильної постави, профілактики плоскостопості та дихальні.

2. Метод кінезологічної корекції на заняттях.

Використовування кінезологічних вправ, які включали: пальчикову гімнастику; спеціальні вправи, спрямовані на розвиток взаємозв'язка між півкулями головного мозку; дихальні вправи; масаж та самомасаж кистей.

3. Проведення занять з пісочної терапії 2 разі на тиждень.

4. Заняття з арт-терапії 1 раз на тиждень.

5. Ліплення глини, малювання, орігамі для дітей.

6. Використання графічних вправ: "Штрихування". "Обведи малюнок", "З єднай по точках", "Намалюй фігури", "Графічний диктант" для тренування руки до письма.

Повторне обстеження проводили через 4 місяці обох груп. Після корекційно-розвивальної програми, діти мали кращі результати, що складало 40%-20%відхилення від норми, проти 60%-40%.

Таким чином, розроблена нами корекційно-розвивальна програма позитивно впливає на психомоторний розвиток дітей з ЗПР 6–7 років в умовах будинка дитини.

Нікуліна-Тараненко Н. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., професор Волкова С. С.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ 6–7 РОКІВ З ПОРУШЕННЯМ ПОСТАВИ ЗАСОБАМИ РЕКРЕАЦІЇ

Статистичні дослідження України свідчать, що в дітей 6–7 років хвороби кістково-м'язової системи займають перше місце (порушення постави, сколіози, плоскостопість).

Високі навчальні навантаження, додаткові заняття, захоплення телевізором, комп'ютером, неправильне харчування, пасивний відпочинок, обмежені можливості для занять фізичною культурою й спортом і недостатнє перебування на свіжому повітрі, деформація режиму дня – все це призводить до збільшення розвитку функціональних розладів і захворювань.

Тому, це спонукало нас розробити програму рекреаційних заходів для застосування їх в умовах гімназії № 6 м. Запоріжжя, завдяки якій можна об'єктивно передбачити ефективність зміцнення здоров'я дітей 6–7 років.

Нами була розроблена і обґрунтована програма рекреаційно-оздоровчих заходів для молодших школярів в умовах навчального процесу з використанням комплексу немедикаментозних дій.

Нами було обстежено 30 учнів гімназії № 6 віком 6–7 років.

При первинному обстеженні виявлено, що 47% дітей мають плоскостопість, 20% – сколіотичну поставу, 8% – відхилення з боку зорової системи. Усі обстежені діти були розподілені на основну та контрольну групи.

До основної групи увійшло 15 учнів, яким було запропоновано рекреаційну програму, а до контрольної – 15 учнів, які продовжували займатися за звичайною поточною програмою.

Рекреаційна програма включала в себе:

Ранкову гігієнічну гімнастику.

Діти робили її в домашніх умовах.

2. Вступну гімнастику.

Проводилася щодня до занять, мета – підготувати організм до посидючості, підвищити рівень функціонування всіх систем, скоротити період входження в ритм занять у школі; вона включає 5–7 вправ; тривалість виконання вправ від 5 до 10 хв.

3. Фізкультурні паузи.

Форма короткочасного активного відпочинку для підвищення розумової працездатності, поліпшення кровообігу, активізації роботи серця і легенів. Після кожного уроку влаштовувалися короткі – на 5–10 хв. – перерви, які ми використовували для виконання фізичних вправ. Фізкультурні паузи складались з 5–8 вправ, повторюваних 6–8 разів у середньому темпі. Проводилися щодня на великій перерві, а також на прогулянці після уроків.

4. Фізкультурні хвилинки.

Проводилися для зняття локального стомлення і складались з вправ для різних груп м'язів з урахуванням їх напруження в процесі діяльності. Комплекси профілактичних вправ розроблені фахівцями в об-

ласті вікової гігієни та фізіології і рекомендовані для використання в загальноосвітній школі. Вправи фізкультурної хвилинки виконувались приблизно в середині кожного уроку.

Повторне обстеження дітей обох груп проводили через 4 місяці. Його показники істотно не змінилася, але прогрес все ж таки мали. Після систематичного використання рекреаційної програми, діти які мали плоскостопість залишилися на тому ж рівні, сколіотичну поставу покращили показники на 1%, з відхиленнями з боку зорової системи покращили показники на 0,5%.

Таким чином, розроблена нами рекреаційно-оздоровча програма позитивно впливає на стан здоров'я дітей 6–7 років в умовах навчального процесу.

Озерін В. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Гулбані Р. Ш.

КОРЕКЦІЯ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ЄДИНОБОРЦІВ МЕТОДИКОЮ СТРЕТЧИНГ

Тренувальний процес у будь-якому силовому виді спорту передбачає розвиток всього опорно-рухового апарату, а не тільки м'язової системи. Найбільш різнобічні вимоги до його розвитку пред'являє боротьба і атлетична гімнастика, елементи якої ми використовували в реабілітаційній програмі.

Одна з найнебезпечніших травм в єдиноборствах і в самбо зокрема – це здавлювання шиї внаслідок застосування задушливих прийомів. При больових прийомах "на руку", так само, найчастіше страждають плече і ліктьовий суглоб, оскільки допускається форсований перегин кінцівки. Характерні пошкодження сумково-зв'язкового апарату і м'язів, вивихи, спазмується болю, по біомеханічної ланцюга, наприклад такі як, від руки в шийний відділ. Вони постійно провокуються специфічними діями спортсменів.

Мета дослідження: скласти та обґрунтувати програму реабілітаційних та профілактичних заходів для шийного відділу спортсменів єдиноборців, засобами фізичної реабілітації.

Гіпотеза і мета дослідження полягають у наступному.

У всіх видах боротьби одним з найважливіших факторів профілактики травм є засвоєння спортсменом прийомів самострахування і вміння правильно падати. Для цього важливим фактором стає зміцнення м'язового корсету і одночасно стимулювання еластичності м'язів шийного відділу.

Як стверджують дослідники спортивних дисциплін, тільки одночасний вплив на м'язи і скелет гарантує найкращий результат в процесі реабілітації і відновлення суглобово-м'язового апарату, в нашому випадку – шийного відділу хребта.

Чергування силових і вправ, що розтягують є оптимальним варіантом для підвищення міцності суглобового апарату, так як відбувається зміцнення суглоба у поєднанні з одночасним збільшенням його рухливості. Суміщене розвиток сили і гнучкості в більшій мірі ефективно для вдосконалення міжм'язової координації в працюючих ланках. Якщо виконувати тільки вправи на розвиток сили, то здібність м'язи до розтягування зменшується. Поступово зменшується черевце м'язів і подовжується їх сухожильна частина, що зменшує потенціал зростання м'язи.

Розтягуючі вправи – виконуються під час тренування, допомагають підвищити її ефективність, так як прекрасно розслаблюють м'язи, сприяють переносу кисню, гормонів і поживних речовин до працюючих м'язів, а також виводу метаболічних продуктів розпаду, стимулюють анаболічни реакції: поліпшується перенесення глюкози, збільшується синтез внутрішньоклітинного білка. В результаті м'язи швидше відновлюються як в процесі тренування; так і після неї.

Стретчинг завоював безперечну популярність, як у спортивних колах, так і в медичних. Він став невід'ємною частиною силових тренувань. Щоб уникнути травм перерастягнення, треба неодмінно включити в тренувальну програму будь-якого спортсмена, що займається силовими видами спорту, які підходять вправи на розтягування. У свою чергу, пластичність є найважливішою умовою страховки м'язово-зв'язкового апарату від непередбачених ситуацій в борцівських поєдинках.

Стретчинг зменшує ризик отримання травм, так як попередньо розтягнута м'яз може витримати великі навантаження; нормалізується м'язову напругу; збільшується амплітуда рухів; сприяє зниженню внутрішнього напруження м'язів і їх релаксації і відпочинку.

Остряниця О. М.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – Петриченко Н. Л.

ВПЛИВ РОСЛИН НА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ

Дослідження "енергетичного живлення" людини від природного середовища є актуальним тому, що залишається багато ще не з´ясованих питань. Крім того, дослідження енергетичного впливу природних об'єктів, що оточують людину представляє значний інтерес з точки зору з'ясування фізіологічної ролі цього фактору середовища. Раніш було показано, що домінування позитивного раціонального інтелекту людини, що межує з прагматизмом призвела до катастрофічного зростання енергетичного планетарно-біосферного дисбалансу.

Враховуючи існуюче припущення про роль живих об'єктів зовнішнього середовища на фізіологічні процеси людського організму зясовували вплив біоенергетики дерев на стан фізичного здоров´я і працездатності суб'єктів навчального процесу..

Мета роботи – скласти рекомендації щодо озеленення навчальних закладів.

Для досягнення поставленої мети вирішували наступні завдання:

1. Визначити поняття "біоенергетика" людини;
2. визначити поняття "біоенергетика" дерев;
3. визначити які дерева є енергетичними донорами;

4. визначити які дерева є енергетичними вампірами;
5. визначити чи може енергетика дерев здійснювати вплив на енергетику людини.

Аналіз науково – методичної літератури дає підставу для наступних висновків:

1. Людський організм – складно організована біоенергетична динамічна система, що перебуває у повній рівновазі з зовнішнім світом. Людині, як і кожному живому організмові, властива наявність власного біоенергетичного поля – біополя.
2. Кожна рослина має властиве тільки їй біополе – складне енергетичне психофізичне поле, що існує довкола живих організмів і всередині них.
3. Рослина-донор здатна віддавати позитивну енергію. Після спілкування с такою рослиною людина відчуває прилив сил і бодрості, покрашується самопочуття.
4. Рослини-вампіри висмоктують з людини енергію. Після спілкування с такою рослиною людина відчуває себе виснаженою, розумова і фізична працездатність різко знижується.
5. При складанні планів озеленення приміщень та пришкільних дільниць. необхідно враховувати як рослини впливатимуть на працездатність суб'єктів навчально-виховного процесу і підбирати рослини, що створюють оптимальний енергетичний мікроклімат.

Пантелеєва Д. Д.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к/. пед. н., доцент Статьев С. І.

КОРЕКЦІЯ СТАНУ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ ДІТЕЙ ХВОРИХ НА ЦЕРЕБРАЛЬНИЙ ПАРАЛІЧ ЗАСОБАМИ ЛІКУВАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ

Дитячий церебральний параліч спричиняється порушенням розвитку мозку або пошкодженням однієї чи декількох його частин, які контролюють м'язовий тонус та моторну активність (рухи). Перші прояви ураження нервової системи можуть бути очевидними вже після народження, а ознаки формування ЦП можуть виявлятися ще в грудному віці. Діти з церебральними паралічами переважно відстають у своєму моторному розвитку і пізніше досягають таких вад моторного розвитку як перевертання, сидіння, повзання та хода.

Незважаючи на десятиріччя вивчення проблеми ЦП, фахівці не мають єдиної думки ні про причини хвороби, ні про її клінічні ознаки, ні про зміст поняття "церебральний параліч", ні про єдину класифікацію цього захворювання, визначення його форм. Ми зупинимося на понятті В. І. Козявкіна "церебральні паралічі є обширною групою непрогресуючих захворювань центральної нервової системи, які клінічно проявляються різноманітними руховими, мовними та психічними розладами. Їх основою є спотворений розвиток чи порушення різних структур головного мозку, які виникають у дитини в ранньому онтогенезі під впливом деяких негативних чинників: генетичних, травматичних, інтоксикаційних, інфекційних"

Проведений аналіз сучасних літературних джерел з проблеми використання вправ ЛФК у реабілітації хворих ЦП дозволив зробити висновок, що в наукових дослідженнях продовжує залишатися актуальним завдання розробки програм фізичної реабілітації для хворих дітей з ЦП.

Порушення м'язевого тонусу по типу спастичності та ригідності відмічалось у 82%. Майже у всіх цих хворих спостерігались різного ступеню вираженості контрактури м'язів з обмеженням активних та пасивних рухів в суглобах. За рівнем інтелектуального розвитку діти розподілялися наступним чином: інтелектуальний розвиток в межах норми у 22% хворих, затримка психічного розвитку була діагностована у 39% дітей, олігофренія в стадії дебільності у 22%, в стадії імбецильності – в 10% і в стадії ідіотії у 7% дітей. Мовні порушення, різні як за характером, так і за ступенем вираженості були у більшості дітей. Судомний синдром – у 26% пацієнтів.

Оцінка підвищення амплітуди рухів у суглобах також показала більш вагомі позитивні зміни експериментальної групи. Так, якщо в контрольній групі наприкінці дослідження амплітуда рухів в основних суглобах становила 64–81°, то в експериментальній – 100–117°, що в середньому на 30–50% більше за контрольну групу.

Під дією вправ в першій групі прослідковувалась чітка динаміка підвищення тонусу та появі самостійних активних рухів. Різниця балів до початку експерименту та після в першій групі групі вказувала на статистично достовірний отриманий результат (p□0,1) з високим рівнем коефіцієнту кореляції. В другій групі під дією загального лікування теж відбувалося помірне підвищення тонусу, але отриманий результат ($p<0,001$) був набагато нижчим. Комплексне використання взаємопотенціюючих методів лікування та індивідуального рухового режиму підвищує ефективність реабілітації дітей з тяжкою неврологічною патологією.

Пегушин Б. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., професор Волкова С. С.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ТРАВМАХ (РОЗТЯГНЕННЯХ) ГОМІЛКОВОСТОПНОГО СУГЛОБА

Травми гомілковостопного суглоба (ТГС) – є найбільш частими серед всіх травм кінцівок. Травми ТГС можливо отримати будь де, будь коли і будь с ким. Абсолютна більшість людей по всій планеті, так чи інакше, отримувала травми ТГС.

Розтягнення або дисторсія зв'язкового апарату – є найбільш частими, близько 75%, з усіх можливих травм ТГС. Залежно від механізму травми ушкоджуються різні зв'язкові компоненти гомілковостопного суглоба. В багатьох випадках, цією травмую нехтують, як пацієнти, так і лікарі, але навіть розтягнення першого ступеня, при неодноразовому пошкодженні можуть призвести до нестабільності суглобу.

Дисторсія – закрите пошкодження капсульно-зв'язкового апарату суглобів без порушення його анатомічної безперервності. Відбувається внаслідок раптового і різкого руху в збільшеному обсязі і незвичному для суглоба напрямку (наприклад, підгортання стопи в гомілковостопному суглобі).

Пошкодження найчастіше піддаються зовнішні зв'язки гомілковостопного суглоба. Це відбувається при незручному русі, при ходьбі по нерівній поверхні чи неправильних приземлень після стрибків з високих місць, наприклад коли стопа підвертається всередину (супінація) і згинається в напрямку підошви. У цьому випадку може пошкоджуватися зв'язка між таранної і малогомілкової кістками або зв'язка між п'яткової і малогомілкової кістками.

Пошкодження при супінації складають до 85% всіх розтягнень зв'язок гомілковостопного суглоба. Існує певна послідовність пошкодження структур залежно від наростання діючої сили. При супінації першою страждає передня таранно-малогомілкова зв'язка, потім відбувається, пошкодження або розрив, п'яткової-малогомілкової зв'язки і, нарешті, ушкодження задньої таранно-малогомілкової зв'язки.

Основні засоби допомоги та реабілітації – на ранньому етапі, в період іммобілізації, з перших часів, це метод СЛТП (спокій, лід, тиск, підняття), після періоду іммобілізації спеціальні комплекси ЛФК та кинезотерапії, поєднані з масажем, що відновлюють ушкоджені функції, розробляють ТГС та укріплюють його зв'язковий апарат.

СЛТП зменшує біль, усуває запалення і набряк, що дає можливість скоротити час недієздатності, на 50–70%, вчасно розпочате виконання СЛТП, зменшує ймовірність появи посттравматичних ускладнень.

Комплекс повинен проводитися систематично і щодня 2–3 рази на добу по 30 хвилин, бажано у один і той самий час, це дозволяє у найкоротші терміни відновити функціональну працездатність суглобу, його силові якості та гнучкість.

За умови правильно наданої медичної допомоги, регулярності проведення самостійних занять та дотримання лікарських порад, ризик появи посттравматичних ускладнень мінімальний, прогнозується повне відновлення дієздатності.

Показники якості лікування: зникнення проявів основних клінічних симптомів, відновлення функцій гомілковостопного суглобу, нормалізація постави та ходи, відсутність посттравматичних ускладнень.

Пономаренко Г. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. фіз. вих., доцент Бандуріна К. В.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ДЕГЕНЕРАТИВНО-ДИСТРОФІЧНОМУ УРАЖЕННІ ХРЕБТА

Згідно зі статистичними даними біль у спині, зумовлений дегенеративно-дистрофічними змінами різних відділів хребта, посідає одне з провідних місць у структурі захворювань з тимчасовою втратою працездатності, поступаючись тільки ішемічній хворобі серця. Майже половина осіб працездатного віку протягом життя переносить епізоди болю в спині, що не пов'язані із запальними, системними, онкологічними та метаболічними розладами. Ця проблема носить міждисциплінарний характер, має велике соціально-економічне значення, оскільки призводить до значних фінансових утрат суспільства та пацієнтів, що пов'язані з частими загостреннями і тривалою тимчасовою непрацездатністю.

Дегенеративно-дистрофічні захворювання хребта супроводжуються розмаїттям неврологічних проявів, що залежать від того, які нервові структури втягнуті у патологічний процес. Розрізняють рефлекторні та компресійні синдроми. Рефлекторні виникають у результаті подразнення рецепторів хребта, закінчень спинномозкового нерва з дією аферентної імпульсації на мотонейрони передніх рогів з подальшим підвищенням тонусу і зміною трофіки відповідних м'язів. У разі розвитку компресійних синдромів відбувається натягування, стиснення і деформація корінців (корінцеві синдроми), судин (корінцево-судинні синдроми), що призводить до розвитку відповідно радикулопатії або радикулоішемії. Патоморфологічно у стисненому корінці виникає набряк, венозний застій, а в подальшому й асептичне запалення.

Одним з основних клінічних проявів вертеброгенного ураження корінців поряд з випадінням їх чутливої та рухової функції є нестерпний стріляючий біль. Хворі з вертеброгенними радикулопатіями потребують комплексної, тривалої, безперервної терапії, яка має поєднувати найбільш ефективні та безпечні методи. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, проведених у багатьох країнах світу, проблема розробки оптимальних методів лікування вказаної патології залишається актуальною.

Остеохондроз хребта – це дегенеративно-дистрофічне захворювання міжхребцевих дисків з наступним розвитком реактивних змін в тілах суміжних хребців, міжхребцевих суглобах та зв'язковому апараті. Саме остеохондроз хребта, на який хворіють 20% населення земної кулі, за своєю поширеністю займає перше місце в групі захворювань опорно-рухового апарату, вражаючи найбільш працездатну частину населення – людей молодого та середнього віку. Крім цього, остеохондроз займає третє місце щодо трудовтрат у загальній структурі захворюваності серед осіб цього віку. Частка клінічних неврологічних проявів остеохондрозу серед захворювань периферичної нервової системи становить 67–95%. Захворювання веде не тільки до погіршення якості життя, а часто і до втрати професійної працездатності та інвалідизації – 4 чол. на 10 тис. населення. Повністю втрачають працездатність 2/3 цих хворих. Це свідчить про недостатню ефективність засобів і методів лікування та фізичної реабілітації осіб з остеохондрозом хребта та потребує виявлення нових шляхів вирішення цієї проблеми.

Попов О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. фіз. вих., доцент Баришок Т. В.

ЗНАЧЕННЯ ГІДРОКІНЕЗОТЕРАПІЇ У ВІДНОВЛЕННІ МОТОРНИХ ФУНКЦІЙ ДІТЕЙ ХВОРИХ НА ЦЕРЕБРАЛЬНИЙ ПАРАЛІЧ

Дитячий церебральний параліч (ДЦП) – найбільш поширена причина дитячої інвалідності. Даний патологічний стан характеризується порушенням статики та моторики опорно-рухового апарату, яке викликане ураженням різних ділянок головного мозку дитини на ранніх етапах її життя.

Серед причин, що викликають розвиток ДЦП, науковці визначають: порушення внутрішньоутробного розвитку, внутрішньоутробну гіпоксію, родову травму, ядерну жовтяницю, інфекційні захворювання матері в перші тижні вагітності.

Клінічні прояви захворювання виражаються в зменшенні сили і амплітуди довільних рухів. Підвищуються сухожильні і надкістні рефлекси, іноді спостерігається ригідність мускулатури і торсіонна дистонія. Тому обов'язковим компонентом успішного лікування має бути застосування засобів фізичної реабілітації. На даний момент в реабілітації дітей з ЦП одним з найбільш ефективних методів доведено вважається гідрокінезотерапія. Заняття гідрокінезотерапії сприяють активному відновленню, правильному формуванню опорно-рухових функцій, узгодженості рухів кінцівок, розвивають відчуття ритмічності та здійснюють кардіотренуючий ефект. "Правильна" температура води дозволяє нормалізувати тонус м'язів та зменшити по'вязані з цим больові відчуття. Окремою перевагою гідрокінезотерапії є позитивне емоційне забарвлення зайняття, що є важливим при роботі з дітьми. Вода для дітей – це завжди радість, яка здатна приносити неймовірну користь. Водне середовище – є унікальним для проведення тренувань з дітьми, які страждають ЦП. Вона дозволяє зняти навантаження з хребта, значно зменшити напругу в суглобах і м'язах, кожен рух дитини у воді стає для нього тільки в радість – зміцнення міофасціального апарату робить рухи більш ритмічними і легкими. Відчуття невагомості, що виникає при знаходженні у воді, сприяє формуванню навичок правильної ходьби у дітей з порушеннями рухових функцій нижніх кінцівок. У більшості дітей, які страждають на ЦП, завдяки гідрокінезотерапії констатується більш полегшений процес оволодіння навичкою ходьби.

Таким чином набуває актуальності питання розробки програм комплексної фізичної реабілітації для дітей з ЦП на засадах активного впровадження гідрокінезотерапії. Завдяки чому збільшуватимуться результати корекції порушень рухової сфери, а терміни відновного процесу скорочуватимуться.

Решетнікова К. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., професор Волкова С. С.

ОЗДОРОВЧИЙ ВПЛИВ МАСАЖУ НА ЖІНОК У ВІЦІ 40–50 РОКІВ

В житті кожної жінки наступає перехідний період, коли припиняється нормальна діяльність яєчників. У більшості жінок він настає у 40–50 років.

Несприятливі умови життя, праці, неправильне харчування прискорюють старіння організму. Велика перебудова відбувається і в залозах внутрішньої секреції, особливо в гіпофізі, надниркових і щитовидної залозі.

Змінюється також форма фігури і зовнішність жінки. У деяких же у зв'язку з цим періодом виникають або дуже помітні порушення життєдіяльності організму, або ускладнення, які можна розглядати як тяжкий хворобливий стан. Ці зміни, раніше чи пізніше, торкаються всіх жінок.

В залежності від індивідуальних особливостей організму і стану нервової системи в цей період у деяких жінок можуть бути нервово-психічні розлади (безсоння, яке не має особливих причин або викликається нападами припливу крові, потовиділенням і т. д.).

У першу чергу, зовнішн зміни стосуються шкіри як эстрогенозалежного органу. У процесс старіння залучені всі її структури і епідерміс, дерма, та підшкірно-жирова клітковина, причому швидкість, з якою відбуваються зміни, прямо пропорційна зниження кількості естрогенів. Тому жінка стоїть на роздоріжжі: сповільнити процеси старіння за допомогою замісної гормональної терапії або спробувати обійтися натуропатичними методами. Кожна повинна прийняти рішення за сукупністю ризиків і визначити для себе, як діяти в зміненій гормональної ситуації.

Застосування профілактично гомасажу, дозволило дати фізіологічну характеристику його впливу на функціональний стан нервово – м'язової і серцево-судинної систем жінок у віці 40–50 років. Під впливом массажу досягнута нормалізація функцій організму, що виражається головним чином у регуляції динаміки нервових процесів в корі великих півкуль головного мозку.

Аналіз і фізіологічна оцінка результатів дослідження дозволили виявити специфічні внутрішньо системні та залежні зв'язки станів нервово – м'язової і серцево-судинної системи, вікові особливості даних зв'язків і характер їх динаміки в постмасажний період. Кількісно доведено оптимізуюча роль масажних сеансів на функції вище вказаних фізіологічних систем ужінок у віці 40–50 років.

Масаж, крім того, є методом тренування адаптаційного гомеостазу за рахунок використання факторів малої інтенсивності. Вплив слабких подразників призводить до формування стереотипної відповіді, як при стресі, але без пошкодження органів і систем. Стан "м'язової радості" дозволяє жінці відчувати себе молодою, відчувати межі власного тіла, що надає їй впевненості і сил у боротьбі з поганим настроєм.

Результати досліджень склали істотну частину системи цілеспрямованої превентивної профілактики перименопаузального періоду. Доведено, що масаж-це нетільки крок до краси, але і до збільшення тривалості життя і здоров'я в старості. Ідеальний варіант застосування масажу для жінок у віці 40–50 років: раз в тиждень і назавжди. Щотижнева допомога у вигляді массажу допоможе частково компенсувати "осад" від накопичених проблем і вистояти в життєвих бурях.

Сакало О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Гулбані Р. Ш.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ КОКСАРТРОЗІ У ЖІНОК 40–45 РОКІВ

Захворювання кульшового суглоба у осіб середнього віку становлять велику проблему в травматології та ортопедії у зв'язку з високою частотою і тяжкістю інвалідності. Артроз по праву вважається хворобою цивілізації, а його частота не має тенденції до зниження. Їм страждає не менше 25% хворих з даною

патологією великих суглобів. З 2% всіх пацієнтів ортопедичного профілю (В. Б. Сергієні), кожен одинадцятий втрачає працездатність.

В даний час застосовуються методи реабілітації хворих артрозом кульшового суглоба, що включають призначення медикаментозних засобів, ортопедичної корекції, режимно-дієтичних заходів, кінезітерапію, фізіотерапії та лікувальної фізкультури, недостатньо ефективні (А. С. Зарайський, О. Е. Лоскутов, Е. Л. Ліфаренко). Таким чином, виникла необхідність більш глибокого вивчення, уточнення, систематизації та удосконалення фізичної реабілітації хворих з артрозом кульшового суглоба, особливо у людей працездатного віку.

Вивчення та аналіз літературних джерел свідчать, що на сьогодні велика увага приділяється вивченню питань патогенезу остеоартрозу, змін тканин суглоба при дегенеративно-дистрофічних процесах, медикаментозному лікуванню хворих. Традиційні підходи до лікування та реабілітації хворих на коксартроз передбачають застосування протизапальної та знеболювальної терапії, місцевого застосування гелевих форм нестероїдних протизапальних засобів, ортопедичного лікування, курсів лікувальної фізкультури та фізіотерапевтичних процедур, санаторно-курортне лікування.

Концепція дослідження – фізична реабілітація з використанням сучасних засобів для проведення реабілітації хворих на коксартроз. Для успішної реалізації реабілітації хворих на коксартроз, було розроблено та запропоновано програму реабілітації, яка передбачає модифікують методи лікувальної фізичної культури, спеціально підібрану фізіотерапію, самомасаж, механотерапію, освітні програми.

При розробці програм фізичної реабілітації враховували локальні проблеми хворих на коксартроз та можливі шляхи їх подолання. Основним завданням є зменшення (усунення) клінічних проявів захворювання, поліпшення стану здоров'я та якості життя. Хворим експериментальної групи додатково була запропонована комплексна програма реабілітації, яка базувалася на розробленій концепції, заснованої на засобах фізичної реабілітації: модифікована лікувальна фізична культура; механотерапія; самомасаж; фізіотерапія, включно з низько інтенсивним лазерним опромінюванням (Ніло), дієтотерапія, освітні програми, психологічна підтримка (з хворими безпосередньо проводили заняття у вигляді лекцій, бесід, надання друкованої інформації).

В результаті реалізації програми фізичної реабілітації хворих на коксартроз досягнуто значного поліпшення фізичного, психологічного стану хворих та їх функціональної здатності, якості життя. У хворих експериментальної групи зменшилися клінічні симптоми коксартрозу, збільшилася сила м'язів, амплітуда рухів у суглобах, покращилося самопочуття, стан здоров'я та якість життя в цілому. Відзначено збільшення у них фізичної та соціальної активності, налаштування бажання виконувати фізичні вправи, змінити спосіб життєдіяльності. У хворих контрольної групи, психосоматичні показники теж виросли, але зміни відбулися невеликі. Це свідчить про високу ефективність запропонованої програми реабілітації.

Самсика К. В.
КВНЗ "Запорізький педагогічний коледж" Запорізької обласної ради
наук. кер. – викладач вищої категорії Петриченко Н. Л.

ВПЛИВ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА СТАН ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У системі цінностей, якими дорожить будь-яка цивілізована нація, особливе місце відводиться здоров'ю людей. Здоров'я нації визначається насамперед станом здоров'я її дітей. Дані численних досліджень показують, що джерело виникнення відмінностей у здоров'ї дорослих треба шукати в їхньому дитинстві. Здоров'я дітей є інтегральним показником загального благополуччя суспільства, а також тонким індикатором усіх соціальних та екологічних негараздів.

У зв'язку з реформуванням системи освіти, що включає ускладнення навчальних програм, появу нових освітніх закладів та педагогічних технологій, особливої значущості набуває збереження здоров'я школярів. Обсяг інформації, що безперервно зростає, підвищення розумового навантаження, недостатня фізична активність, недоліки в організації харчування, порушення режиму відпочинку, сну та інших аспектів умов життя приводять до відхилень у стані здоров'я дітей і зменшення функціональних можливостей організму.

Тому метою даної роботи є дослідження стану здоров'я дітей в Україні, залежність його від навчальних навантажень та від організації навчального процесу, пошук способів збереження та підтримки здоров´я молодших школярів, розробка рекомендацій щодо збереження здоров'я дітей у період навчання в початковій школі.

Статистичні данні свідчать. що у 70% дітей, які готуються до школи, вже є порушення стану здоров'я, у 30% – хронічні захворювання; розумова та фізична працездатність 50% дітей не відповідає їхньому фізичному та психічному навантаженню в школі. При цьому протягом 5 років навчання у школі в 1,5 раза зростає частота порушень зору, у 3–4 рази – патології органів травлення, у 2–3 рази – порушень опорно-рухового апарату, в 1,5 рази – нервово-психічних розладів. Погіршення здоров'я школярів пов'язане з дезадаптацією їх до умов створених навчальним закладом. Проблеми дезадаптації, які не були своєчасно вирішеними у молодшому шкільному віці, стають основою для усіляких відхилень психосоціального розвитку на наступних етапах онтогенезу.

Практично єдиним (після сім'ї) органом, який спроможний впливати на стан здоров'я дітей та підлітків, є навчальний заклад.

Комплексний підхід до оцінки стану здоров'я дітей, впровадження нових оздоровчих технологій дадуть змогу попередити зростання функціональних порушень та органічної патології у школярів.

Дослідженнями доведено, що найбільш ефективним способом збереження здоров'я учнів є впровадження здоров'язберігаючого навчального процесу, формування в них активної позиції щодо зміцнення і збереження власного здоров'я. Аналіз здоров'язберігаючої діяльності загальноосвітніх закладів України дозволив виділити складові моделі цієї діяльності. Вона має поєднувати такі форми і види роботи:

• корекцію порушень соматичного здоров'я з використанням комплексу оздоровчих та медичних заходів без відриву від навчального процесу;

• різноманітні форми організації навчально-виховного процесу з урахуванням їх психологічного та фізіологічного впливу на учнів;

• контроль за виконанням санітарно-гігієнічних норм організації навчально-виховного процесу; нормування навчального навантаження та профілактику перевтоми учнів;

• розробку та реалізацію навчальних програм із формування в учнів навичок ведення здорового способу життя та профілактики шкідливих звичок;

• організацію та контроль за дотриманням збалансованого харчування всіх учнів школи;

• заходи, що сприяють збереженню та зміцненню здоров'я вчителів та учнів, створення умов для їх гармонійного розвитку.

Світловська Г. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Статьев С. І.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІВЧАТ 12–16 РОКІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ ЗАСОБАМИ АЕРОБІКИ

Серед хвороб, на які страждають сучасні люди найбільш небезпечною є захворювання серцево-судинної системи. Серцево-судинна система забезпечує кровообіг організму, а значить живлення і дихання всіх органів. Ось чому захворювання серцево-судинної системи відображається на пониженні функціональної діяльності всього організму.

Захворювання серцево-судинної системи обумовлені багатьма факторами: вродженими дефектами; інтоксикацією; запальними процесами; порушеннями обміну речовин; малорухомим способом життя тощо.

На сьогоднішній день вади серця є одним з головних факторів ризику розвитку, ускладнень і смертності від серцево-судинних захворювань серед дітей та осіб молодого віку. У лікуванні вад серцево-судинної системи досягнуті успіхи за рахунок широкого застосування сучасних лікарських засобів. Серед хвороб, на які страждають сучасні люди найбільш небезпечною є захворювання серцево-судинної системи. Серцево-судинна система забезпечує кровообіг організму, а значить живлення і дихання всіх органів. Ось чому захворювання серцево-судинної системи відображається на пониженні функціональної діяльності всього організму.

Захворювання серцево-судинної системи обумовлені багатьма факторами: вродженими дефектами; інтоксикацією; запальними процесами; порушеннями обміну речовин; малорухомим способом життя тощо. У студентів головним фактором ризику є малорухомий спосіб життя.

У методиці занять лікувальною гімнастикою з хворими на серцево-судинні захворювання особливо важливого значення набувають правильний добір вправ у комплексах та їх дозування. При цьому протягом усього курсу лікувальної гімнастики важливу роль приділяють дихальним вправам.

Аеробіка – це система фізичних вправ аеробного характеру ("аеробний" – кисневий). Аеробне тренування широко використовується як ефективний засіб зміцнення здоров'я, підвищення працездатності. Аеробіка приваблює структурою та змістом вправ, оригінальністю, емоційністю, красою рухів, доступністю, ефективністю оздоровчого впливу на фізичний стан. Аеробні вправи – це такі вправи, які вимагають більшої кількості кисню протягом тривалого часу і змушують організм удосконалювати свої системи, які відповідають за транспорт кисню, тобто вправи, які виконує організм в так званому стійкому стані. Аеробні вправи, як правило, пов'язані з подоланням довгих дистанцій у повільному темпі, а не з виконанням швидкісних ривків. Програми з аеробіки значно впливають на серцево-судинну систему і, отже, на здоров'я.

Після дослідження у дівчат основної групи ЧСС становила на 2,1 уд/хв менше ніж в контрольній, АТд також сягав на 3,8 мм. рт. ст. – менше, АТс – на 2,4 мм. рт. ст. Треба зазначити, що основні показники стану ССС дівчат обох груп після дослідження становили в межах норми, і тільки ЧСС в контрольні групі була вищою на 3,3% верхньої межі норми (80 уд/хв), а в основній групі – лише на 0,75%. В контрольній групі після експерименту значення індексу Руф'є знизилося на 5,38% та становило 9,67, а в основній групі зниження оцінки відбулося на 17,13% та сягало 8,56, що є добрим значенням. Дівчата покращили результати по тесту Купера – на 41,23 м, стрибок у довжину з місця – на 8,3 см, згинання та розгинання рук в упорі лежачи – на 1,2 рази, стрибки зі скакалкою – на 10 разів, вис на перекладені – 3,56 с.

Показники фізичної підготовленості дівчат контрольної групи за досліджуваний період майже не змінилися їх приріст в середньому за тестами сягав 5,6%. Тест Купера дівчата виконали більше на 13,22 м, стрибок в довжину з місця – на 5,8 см, згинання та розгинання рук в упорі лежачи – на 0,6 разів, стрибки зі скакалкою лише на 1,78 разів, вис на перекладені – на 1,22 с.

Отримані дані дослідження підтверджують той факт, що заняття оздоровчою аеробікою являються ефективними не лише для покращення медико-біологічних показників стану ССС, але й поліпшують стан фізичної підготовленості досліджуваних.

Середа О. П.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Статьев С. І.

ІПОТЕРАПІЯ, ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ 7–8 РОКІВ ХВОРИХ НА ЦП

Збільшення кількості хворих з церебральним паралічем є однією з найважливіших сучасних проблем в медицині та реабілітації. Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, інваліди становлять 10% світового населення. Перше місце серед дітей-інвалідів посідають хворі з органічним ураженням нервової системи (47.9%), а серед нозологічних форм переважає церебральний параліч (за даними Міністерства охорони здоров'я України) саме тому проблема реабілітації хворих на ДЦП є актуальною та соціально значущою, напрямом й розв'язанням є поліпшення якості життя та максимальна соціальна адаптація

інвалідів у суспільстві. Проте проблема дитячого церебрального паралічу (ДЦП) має не тільки медичне, педагогічне, соціальне, але й загальнолюдське значення.

Комплексне поєднання методів фізичної реабілітації у відновному лікуванні дітей з церебральним паралічем дає набагато вищі результати, ніж використання окремих методів реабілітації. Проте на сьогодні не знайдено оптимальної комбінації методів фізичної реабілітації для дітей з церебральним паралічем.

Одним з провідних компонентів комплексної реабілітації хворих з дитячим церебральним паралічем є іпотерапія, або лікувальна верхова їзда. Користь застосування цього методу фізичної реабілітації в комплексі з іншими заходами вже неодноразово довели зарубіжні вчені і практики. Застосування іпотерапії дозволяє значно покращити не тільки фізичний, алей й психологічний статус пацієнтів.

Іпотерапія є визнаним засобом реабілітації дітей хворих на ЦП, соматичними, психічними захворюваннями, реконвалесцентів після травм.

Суттєвою рисою ЛВЇ є висока ефективність і унікальність реабілітаційного-абілітаційногного впливу ЛВЇ на фізичні можливості і психіку дитини.

Основний механізм впливу іпотерапії на організм людини (хворого), той же, що у будь-якої іншої форми ЛФК, тобто він заснований на концепції лікувально-профілактичного впливу фізичних вправ. Сучасна фізіологія розглядає будь-яку діяльність організму людини, як єдиного цілого, сукупність фізичних, психічних властивостей і соціальних взаємовідносин з навколишнім середовищем. Іпотерапія спирається на лікувально-профілактичний характер впливу верхової їзди на організм людини, що здійснюється через нервово-гуморальний механізм і підкоряється законам адаптації до фізичних навантажень і формування рухових навичок. Температура тіла коня вище людської на 1,5 градуса. Рухи м'язів спини коня розігрівають і масажують спастичні м'язи ніг вершника, посилюючи кровообіг у кінцівках. Поліпшення кровообігу в цілому поліпшує кровопостачання мозку. Крім того, для нерухомого хворого дуже важливою є імітація рухів людини, що йде нормальним кроком, тому що тіло має свої компенсаторні механізми запам'ятовування отриманого досвіду. А тазостегнова область та нижні кінцівки при їзді на коні, що йде кроком, імітують ці складні тривимірні рухи.

При верховій їзді у вершника задіяні практично усі групи м'язів. Людині, що сидить верхи на коні, який рухається, доводиться постійно контролювати рівновагу, а це змушує синхронізувати роботу м'язів спини, тулуба і всіх інших м'язів, то розслабляючи, то напружуючи їх. В результаті в роботу включаються ті м'язи, які навіть не є ураженими. В процесі адаптації організму до фізичних навантажень, крім ЦНС велику участь беруть симпато- адреналової і гіпоталямо- гіпофізарна системи, здійснюється ще й гуморальна регуляція. Також під дією фізичних вправ відбувається активація вісцеральних органів і систем, а механізм активації полягає в підвищенні функції симпатичної нервової системи і ретикулярної формації під регулюючим управлінням кори головного мозку.

Таким чином, в процесі реабілітації відбувається послідовний перенесення придбаних фізичних, комунікативних та інших навичок із ситуацій верхової їзди в повсякденне соціально дуже важке життя.

Сорока М. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Гулбані Р. Ш.

КОРЕКЦІЯ "М'ЯЗОВИЙ КОРСЕТ" ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ТОРСІЇ ХРЕБТА

Приватні методики лікувальної фізкультури для лікування сколіозів поперекового відділу і торсією, будують залежно від характеру деформацій і ступеня скручування хребта. У всіх випадках головним завданням лікувальної гімнастики є створення навколо хребта надійного "м'язового корсету", здатного утримувати хребет у правильному положенні і протидіяти несприятливим, особливо статичним, факторам зовнішнього впливу.

Як стверджують корифеї лікувальної фізкультури, лікування повинно бути наполегливим і тривалим (не менше 6–8 місяців) і проводиться 3 рази на тиждень в кабінети лікувальної фізкультури і щодня будинку шляхом самостійних занять.

У нашому дослідженні ми застосовували фізичні вправи "розкручують" торсом, з використанням профілактора Євмінова. Це спеціальний ортопедичний пристрій, забезпечує легке тракционное (розвантажувальне) зусилля і ковзання. Крім того, профілактор володіє необхідною амортизацією, що є обов'язковою умовою для природного м'якого і плавного відновлення хребта в правильному анатомічному положенні. На тлі розвантаження (витягнення) хребта, відповідно до проблемою хворого, виконуються спеціальні вправи. За певний час м'язи "заповнюють" простір вздовж хребта, що утворилася в результаті тракції. Внаслідок чого частина навантаження, що йде на хребетний стовп, беруть на себе новоутворені м'язи і зміцнені зв'язки. Природно навантаження на диск істотно зменшиться, і відновлення диска буде проходити набагато інтенсивніше.

Зниженню больових відчуттів значно сприяє "пасивне" розтягнення хребта. Прогресивна м'язова релаксація знижує м'язовий тонус і призводить до зменшення, а нерідко і до зникнення больового синдрому Спрямований тренінг глибоких м'язів хребта призводить до збільшення міжклітинної рідини, яка покращує дифузне живлення диска і пульпозного ядра.

Корекція м'язового тонусу в профілактиці попереково-кресцовом болів включає тренування і зміцнення м'язів живота, спини, сідниць і довгих розгиначів стегна. Найбільша складність в реабілітації – це підбір відповідних пацієнтові вправ, їх кількість, амплітуда, визначення виду м'язових зусиль – статичних або динамічних, швидкості виконання вправ. Тому при лікуванні таких патології необхідно дотримуватися чітке співвідношення величин навантажень як м'язових, так і тракційних. Крім того, слід брати до уваги вихідне положення при виконанні того чи іншого вправи, патологію, вік, функціональний стан і вага пацієнта.

Отриманий під час дослідження досвід навчив нас наступного: проблемної попереку потрібно трохи більше, ніж іншим частинам тіла, тепла, комфорту та догляду. Перед корекцією, і взагалі перед будь фізичним навантаженням, бажано змастити поперек розігріваючої маззю. Вона розширить судини в уразливому місці, а фізичне навантаження на профілакторі посилить загальний кровоток (вижене з резерву 35–40%

крові), і в результаті в “хвору” поперек або іншу частину хребта потрапить більше поживних речовин – в ній покращаться обмінні процеси, і загострення не буде.

Таким чином позитивний ефект від занять, починає відчуватися хворими, буквально після третьої-четвертої процедури, а після двох серій корекції значно змінюється стан хворих в кращу сторону. Причому торсия, нерідко, стає непомітною і пасивна корекція, підібрана індивідуально для кожного хворого, дозволяє зберегти цей лікувальний результат.

Стельман Т. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Гулбані Р. Ш.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ТА ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ХВОРОБІ ПАРКІНСОНА

Проблема розповсюдження хвороби Паркінсона в популяції становить від 60 до 160 на 100 000 населення. Захворюваність та розповсюдженість хвороби Паркінсона збільшується з віком, захворюваність досягає 55 на 100 000 населення у 70-літніх людей і 220 на 100 000 людей у віці більше 85 років. Збільшення тривалості життя у розвинених країнах світу за останнє десятиліття обумовлено розповсюдженістю хвороби Паркінсона. За даними ВООЗ, у 1990-ті роки у світі більше 4 мільйонів людей страждало на хворобу Паркинсона. Хвороба Паркинсона спостерігається у всіх етнічних групах, її частота трохи вище серед чоловіків. Причини хвороби Паркінсона не встановленні. Передбачає участь генетичних факторів, вплив зовнішнього середовища (в тому числі з можливим впливом різних токсинів), процесів старіння []. У 5–10% хворих захворювання має спадковий характер та передається у сім’ях по аутосомно-домінантному типу, але в більшості випадків хвороба Паркінсон е мультифакторіальним стражданням, у механізмах розвитку якого велике значення надається спадкової схильність.

Ключовим процесом, що призводить до загибелі нейронів при хворобі Паркінсона, е накопичення в них білка альфа-сінуклеіна, який в нормі присутній в пресинаптичних закінченнях нейронів головного мозку, руйнівне дія яких призводить до порушення в гуморальній нервовій системі.

Важливу патогенетичну роль у процесі дегенерації відіграє порушення функціонування мітохондрій та надмірне утворення активних форм кисню (окиснювальний стрес), збільшення внутріклітинної концентрації кальцію внаслідок впливу надмірної кількості збуджуючих амінокислот (феномен єксайтотоксичності). Загибель клітин імовірно відбувається внаслідок активації генетично запрограмованого механізму.

Об’єкт дослідження – методи та засоби фізичної реабілітації при хворобі Паркінсон. Предмет дослідження – вплив методів та засобів фізичної реабілітації на негативний прояв симптомів хвороби Паркінсон.

Численні спостереження за хворими на паркінсонізм показали, що надлишкова допомогу для них шкідлива і сприяє більш швидкій інвалідизації. У цьому зв’язку справедливо положення про те, що діяльність уповільнює, а бездіяльність – прискорює розвиток хвороби. І тому, застосування фізичних вправ у хворих паркінсонізмом патогенетично обґрунтовано.

Реабілітаційні заходи при хворобі Паркінсона включають раціональний режим, дієтхарчування, комплекс ЛФК, фізичні методи лікування, раціональну психотерапію та аутогенне тренування.

При побудові методики ЛФК у хворих паркінсонізмом необхідно враховувати, що в процесі старіння знижуються функції рецепторних апаратів зору, слуху, нюху. Це обумовлює наростаюче виснаження аферентації в свою чергу, є однією з причин зниження функціонального потенціалу ретикулярної формації і падіння тонусу кори головного мозку. Також необхідно враховувати пристосувальні реакції організму до навантажень, диференційовано підходити до кожної людини.

У зв’язку з цим ми розробили реабілітаційні заходи, як для контрольної так і для експериментальної групи.

У контрольної групи була виконана така реабілітаційна програма: раціональний режим дня, дихальна гімнастика, лікувальна фізкультура, дієтхарчування і аутогенне тренування.

В експериментальній групі програма складалася з комплексів вправ для: поліпшення постави і зменшення м’язової ригідності; для корекції ходи; вправи для зменшення скутості і тремтіння кистей, для дрібної моторики пальців рук; для активації м’язів обличчя і, звичайно танцювальні вправи

Степаненко Г. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Статьев С. І.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЖІНОК 45–55 РОКІВ З АРТРИТОМ ЛІКТЬОВОГО СУГЛОБУ

Артрит – запальне захворювання суглоба. Для артриту характерні болі в суглобі, особливо при рухах, нерідко є обмеження його рухливості, припухлість, зміна форми і обрисів (деформація суглоба). У деяких випадках в порожнині суглоба виявляється серйозна гнійна або кровянистая рідина; шкіра над суглобом червоніє. Артрит може початися відразу і супроводжуватися високою температурою і сильними болями в суглобі (гострий артрит) або розвиватися поступово (хронічний артрит). Артрит може стати причиною інвалідності, що є серйозною проблемою вимагає залучення до ведення хворого декількох фахівців: ревматолога, артролога та фізіотерапевта. Етіологія артриту залишається остаточно не вивченою по цей день, і тому настільки ж проблематичним є і лікування. Скутість й біль у суглобах не дає людині можливості плідно працювати, спокійно спати по ночах і просто з легкістю рухатися, тобто жити повноцінним життям. Найчастіше це захворювання призводить до інвалідності.

За сучасними уявленнями, поряд з медикаментозною терапією, в системі відновлення здоров’я хворих на артрит важлива роль належить фізичної реабілітації. Ретельно підібрані фізичні вправи, фізіотерапевтичні процедури та інші засоби реабілітації сприяють призупинення подальшого прогресування захворювання, відновлення функцій уражених суглобів, покращення фізичного і психічного стану хворого.

Після аналізу результатів обстеження стану ліктьового суглобу хворих другого періоду зрілого віку нами було встановлено, що середній показник згинання верхньої кінцівки в ліктьовому суглобі в експериментальній групі на перший день реабілітації становив 90,4°, на 10 день – 105° і на 30 день – 132° при нормі 150°. Показник амплітуди згинання в ліктьовому суглобі цієї самої групи на перший день становив 60,3%, на 10 день – 70% і на 30 день – 88% щодо норми. Оцінюючи динаміку показників ММТ згинання в ліктьовому суглобі, виявили, що середній показник ММТ верхньої кінцівки в ліктьовому суглобі в групі порівняння на перший день реабілітації становив 3,0 бала, на 10 день – 3,3 бала і на 30 день – 3,8 бала при нормі, яка дорівнює 5 балам.

Водночас, як свідчить результати дослідження, в основній групі середній показник ММТ згинання верхньої кінцівки в ліктьовому суглобі на перший день реабілітації становив 3,1 бала (62%), на 10 день – 4 бали (80%) і на 30 день – 4,6 бала (92%) при нормі, яка дорівнює 5 балам.

При порівнянні показників амплітуди розгинання в ліктьовому суглобі в ЕГ та КГ до і після реабілітації встановлено, що на тридцятий день проведення реабілітаційних заходів середній показник діапазону руху розгинання в ліктьовому суглобі в середньому дорівнював – 7,7° у групі порівняння, що на 25,3° більше від вихідних показників, і – 3,5° в основній групі, що на 29° більше від вихідних даних. Тобто різниця у збільшенні амплітуди розгинання в ліктьовому суглобі між двома групами становить 3,7°.

Щодо показника амплітуди згинання в ліктьовому суглобі в КГ та ЕГ ми встановили, що на 30 день дослідження цей показник у середньому дорівнював 83,9% у групі порівняння, що на 23% більше від вихідних даних, і 88% в основній групі, що на 27,7% більше від вихідних показників. Різниця між показниками груп становила 4,1%. При порівнянні показників ми бачимо, що більший відсоток змін становить в ЕГ. Це значить, що пацієнти цієї групи більше піддавались впливу фізичної реабілітації ніж КГ. Тобто, програма фізичної реабілітації була більш ефективною в ЕГ ніж в КГ.

Таким чином, у результаті проведених досліджень встановлено, що для швидшого повноцінного відновлення функцій верхньої кінцівки важливе значення відіграє фізична реабілітація з урахуванням індивідуального підходу до пацієнтів залежно від перебігу артриту ліктьового суглобу.

Тайницька О. О.
Запорізький колегіум “Мала гуманітарна академія”
наук. кер. – Забігайло І. І.

ВИСОКІ ПІДБОРИ З ТОЧКИ ЗОРУ ФІЗИКИ

Практично усі жінки носять взуття на підборах. Туфельки на шпильці виглядають дуже красиво, ноги здаються довше, хода стає більше жіночною. Проте не все так добре. Ученими давно встановлено, що від високих каблуків жіночий організм непоправно страждає. Тому варто з’ясувати: яка шкода від високих каблуків?

Мета дослідження: виявлення факторів, які небезпечно впливають на здоров’я жінки, внаслідок тривалого носіння взуття на високих підборах, з точки зору фізики.

Предметом досліджень є високі підбори.

Методи дослідження: Теоретичний, експерементальний (вимірювання, спостереження, порівняння), аналіз, узагальнення.

Дослідницькі завдання: проаналізувати матеріал, встановити залежність тиску на стопу від наявності підбора, визначити ідеальну висоту підбора, порівняти динаміку і статику стопи (горизонтальна поверхня, високі підбори), пояснити з точки зору фізики виникнення захворювань через тривале носіння підборів, надати рекомендації, щодо застосування високих підборів.

Одягаючи пару туфель на високих підборах, жінка приводить у дію десятки м’язів. Пояснимо їх роботу з точки зору законів фізики і математичних формул, починаючи з теореми Піфагора (де висота каблука стає меншим катетом) і, закінчуючи застосуванням правила моменту і знанням про види деформацій.

В ході проведеної мною роботи вивчено шкоду, заподіяну взуттям на високих підборах для здоров’я людини, особливо в підлітковому віці; проаналізована залежність тиску на стопу від наявності підбора; практично перевірено як визначити ідеальну висоту підбора. Дослідження спирається на зв’язок законів фізики з біологією і медициною. Основним приводом дослідної роботи є те, що замолоду дівчата більше стежать за модою, а не за здоров’ям ніг, а це загрожує різними захворюваннями.

Проте, говорячи про високі підбори не можна забувати і про те, що повна їх відсутність на взутті може принести не меншу шкоду, ніж висока шпилька. Головне – це необхідно знати міру в тривалості носіння високого каблука і не зловживати цим. На якусь знаменну і важливу в житті подію можна надіти взуття на шпильці, а ось на кожен день не варто цього робити. Для повсякденного взуття підійде модель із стійким, товстим каблуком середньої довжини, 5–6 см В таких туфлях зручно ходити цілий день, та і особливої напруги на стопи, як від шпильки вони давати не будуть.

Пам’ятайте: здоров’я – найцінніший скарб у світі.

Устенко Д. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., професор Волкова С. С.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ОСІБ ХВОРИХ НА ХРОНІЧНИЙ ГЕМАТОГЕННО-ДИСЕМІНОВАНИЙ ТУБЕРКУЛЬОЗ ЛЕГЕНЬ

Туберкульоз на сьогодні є актуальною медико-соціальною проблемою не тільки в Україні, а й в усьому світі. Згідно світової статистики щорік в усьому світі від туберкульозу гине 2 млн людей. За оцінками ВООЗ у період між 2000 і 2020 роками, майже один мільярд людей буде інфіковано, 200 мільйонів захворіє та 35 мільйонів загине від туберкульозу, якщо контроль за епідемією не буде посилено. Ситуація з туберкульозом в Україні дуже складна – починаючи з 1995 р. зареєстрована епідемія туберкульозу, вона не-

впинно прогресує та набуває загрозливих масштабів. За даними 31.12.2005 р. в Україні на диспансерному обліку знаходилося 138628 хворих на активні форми туберкульозу. З 1990 р. по 2005 захворюваність за всіма формами туберкульозу збільшилась в 2,6 раза або з 32,0 до 84,1 на 100 тис. населення. Щороку помирає від цієї хвороби 10–11 тис. хворих на туберкульоз, що становить більше 30 чоловік у день.

Туберкульоз – це інфекційне захворювання, що викликається збудником мікобактеріями туберкульозу (Mycobacterium tuberculosis), яке характеризується утворенням специфічних гранульом в різних органах і тканинах (специфічне туберкульозне запалення) у поєднанні з неспецифічними реакціями та поліморфною клінічною картиною, що залежить від форми, стадії, локалізації та поширеності патологічного процесу.

Найбільш поширеною формою туберкульозу є туберкульоз легень, для якого характерний бронхолегеневий синдром – кашель сухий чи з харкотинням, біль у грудній клітині, пов'язаний з диханням, кровохаркання, легенева кровотеча.

Лікування туберкульозу проводиться в спеціалізованих протитуберкульозних закладах складається з 2 етапів – основний курс хіміотерапії та последущая реабілітація.

Реабілітація у хворих на туберкульоз це процес застосування організаційних, медичних, психологічних, професійних та соціальних заходів, які направлені на досягнення одужування чи поліпшення стану здоров'я, відновлення та підвищення загальної і професійної працездатності, поліпшення та збереження попередніх соціальних відносин пацієнта із суспільством, які порушені через захворювання..

Фізична реабілітація спрямована на відновлення або поліпшення функцій організму і в першу чергу зовнішнього дихання та серцево-судинної системи, які порушуються в результаті захворювання на туберкульоз або після оперативного втручання. Перебіг туберкульозу легень дуже рідко буває без функціональних порушень. Формування легеневої та легенево-серцевої недостатності – процес тривалий. Спочатку більш суттєва роль належить порушенням вентиляції, а пізніше – анатомічній редукції судинного русла.

Проте на сучасному етапі в Україні недостатньо комплексних досліджень та відповідних програм, присвячених фізичній реабілітації хворих на туберкульоз легенів, немає чітких методичних вказівок щодо реабілітаційного обстеження та до відповідних засобів і методів, які дадуть змогу стандартизувати обсяг призначуваних лікувально-реабілітаційних заходів при складанні довгострокових індивідуальних програм відновлення здоров'я в умовах стаціонару.

Хоменко О. О.
Класичний приватний університет (м. Запоріжжя)
Наук. керівник: кандидат. пед. н., доцент Статьев С. І.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЧОЛОВІКІВ 20–30 РОКІВ ПІСЛЯ МЕНІСКЕКТОМІЇ

Пошкодження менісків колінного суглоба – один з найбільш часто зустрічаються видів патології опорно– рухового апарату спортсменів. Так, за даними В. Ф. Башкірова, пошкодження менісків складають 21,4% всієї патології опорно– рухового апарату. Найчастіше цей вид ушкоджень зустрічається у спортсменів ігрових (33,11%), складнокоординаційних видів спорту (18,36%) і єдиноборств (від 20,1 до 55,6%).

Меніски відіграють велику роль у функції колінного суглоба, особливо в процесі інтенсивних фізичних навантажень, забезпечують рівномірний розподіл навантаження по всій суглобової поверхні, будучи внутрішньосуглобових буфером. При розривах меніска порушується біомеханіка колінного суглоба.

Застосування комплексу лікувально-відновлювальних засобів, взаємнодоповнюючих і підсилюють один одного; індивідуальна дозування фізичних вправ при її суворому контролі і корекції, починаючи з раннього післяопераційного періоду і до початкового етапу спортивного тренування. Використання різних фізичних вправ, реабілітаційних спортивних тренажерів, а на заключному етапі – імітаційних, спеціально підготовчих і спеціальних вправ відповідно до спортивної спеціалізацією.

Виявлено наступні закономірності відновлення функціональних порушень після меніскектомії:

1) швидше (всього до 10–12-го дня) відбувається відновлення розгинання колінного суглоба;

2) згинання в колінному суглобі відновлюється пізніше – до 16–18-му або 27–28-му дня після операції;

3) скорочувальна здатність чотириголового м'яза стегна, що визначається міотонометрічні, майже повністю відновлюється за 1,5 місяця;

4) сила чотириголового м'яза стегна, що визначається динамометричні, за 1,5 місяці після операції повністю не відновлюється;

5) строки виконання всіх рухових тестів складають від 1,5 до 2 місяців після операції.

6) використання різних фізичних вправ, реабілітаційних спортивних тренажерів, вправ в басейні.

Розроблена і застосована в основній групі спортсменів система поетапної комплексної фізичної реабілітації забезпечила відновлення спортивної працездатності і можливість приступити до тренування в строки від 1,5 до 2 місяців після операції.

Безпосередні спостереження за спортсменами в період їх фізичної реабілітації, а також в окремому періоді (до 1,5–2 років після операції) показали відсутність ускладнень і безпеку для здоров'я застосованої системи фізичної реабілітації.

Весь процес фізичної реабілітації спортсменів після артроскопічних операцій при поєднаних пошкодженнях меніска повинні здійснюватися за трьома періодами:

1) Ранній післяопераційний період

2) Період відновлення функції;

3) Тренувальний період.

Завданнями реабілітації в ранньому післяопераційному періоді є: купірування післяопераційного запалення, нормалізація трофіки суглоба і усунення його контрактури, стимуляція скорочувальної здатності м'язів стегна, підтримку загальної працездатності спортсменів.

Завданнями реабілітації у відновному періоді були: повна ліквідація контрактури КС; тренування силової витривалості м'язів стегна, сідниць, гомілки, відновлення загальної працездатності спортсмена; від-

новлення нормальної ходи і адаптація спортсмена до тривалої і швидкої ходьби; адаптація спортсменів до повільного бігу при хондромаляція І– ІІ ст.; психологічна реадаптація спортсменів.

Завданнями реабілітації в тренувальному періоді були: відновлення максимальної сили і швидкісно–силових можливостей спортсмена, а також пасивної гнучкості, адаптація спортсменів до бігу, відновлення загальної та частково спеціальної тренованості, а в кінці періоду адаптація до початкового етапу спортивного тренування.

Шапран С. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Гулбані Р. Ш.

КОРЕКЦІЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ДИХАЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ПРИ ПОРУШЕННЯХ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Спина, хребет, постава, як часто доводиться чути про проблеми, пов'язані з ними.

Постава – це звична поза, невимушено стоячої людини із зімкнутими п'ятами і розведеними носками. Особливості постави визначаються положенням голови і пояса верхніх кінцівок, вигинами хребта, формою грудної клітки і живота, нахилом тазу і положенням нижніх кінцівок. Найбільший вплив на поставу надають фізичне виховання, заняття спортом та особливості побутової діяльності (робочі пози, гіподинамія та ін.). Людське тіло, як би накопичує втома від постійного опору гравітації, нормальна вертикаль тіла поступово змінюється не в кращий бік і незалежно від віку, навіть до 16–18 років, найчастіше збільшується грудний кіфоз і посилюється сутулуватістю (Біла Н. А., Дубровський В. І.).

У людей з вираженою сутулуватість або круглої спиною, кілька зменшена екскурсія грудної клітки, так як хороший вдих можливий лише при достатньому розгинанні хребта. Одночасно утруднюється екскурсія діафрагми, знижується життєва ємність легенів. Все це, несприятливо впливає на діяльність внутрішніх органів: серцево-судинної і дихальної системи, шлунково-кишкового тракту та ін. (Іванов С. М.).

Виходячи з твердження, що ослаблений м'язовий корсет і дихальні функції знаходяться в прямій залежності, ми припустили, що корекція фізичними вправами, дозволить паралельно змінити в кращу сторону ці недоліки.

З метою корекції сутулуватості та обсягу грудної клітини, а так само супутніх цьому процесу функціональних можливостей, нами були проведені експериментальні дослідження, на базі КПУ, студентах 1–2 курсу, заочного відділення ІЗСТ, кафедра фізичної реабілітації.

Попередні контрольні заміри складалися з наступних показників: ростовий показник, оцінка сутулуватості і визначення індексу сутулості; визначення екскурсії грудної клітки; дихальні проби Штанги і Генчи; кистьова динамометрія.

Аналіз попередніх результатів показав, що, чим більше був індекс сутулуватості (6,5±0,7), тим менше показник екскурсії легень (5,2 с). Пряма залежність виявилася й між показниками дихальної проби Штанги, час дихальної паузи на вдиху (42,3±1,4) та індексом сутулуватості, чим більше сутулість, тим нижче показник дихальної проби. Сила правої кисті на 20,3% була вищою сили лівої.

Протягом трьох місяців, нашим випробуваним належить самостійна і по можливості щоденна робота. В експеримент були запрошені тільки добровольці. Контрольні проби ми проведемо в кінці березня, коли у них почнеться сесія. Підібрані нами вправи нерідко використовується в корекції грудного кіфозу і шийного лордозу, а так само для зміцнення пояса верхніх кінцівок, грудних м'язів і м'язів шиї. Виконувати їх бажано після попередньої розминки суглобів, що беруть участь в роботі. Всього в програму було включено чотири вправи: два коректували плечовий пояс, одне – силового характеру, віджимання в упорі ззаду і заключне – "корекція становищем". На виконання програми ішло не більше 6–7 хвилин, тільки "корекція становищем", сама по собі тривала вправа, виконується від 1 до 5 хвилин.

Шевченко Р. П.
Одесский национальный морской университет

ФОРМИРОВАНИЕ САМООТНОШЕНИЯ У ВОЕННОСЛУЖАЩИХ С НЕВРОТИЧЕСКИМИ И ПСИХОСОМАТИЧЕСКИМИ РАССТРОЙСТВАМИ

Реформирование большинства сфер жизни общества ведут к появлению ряда особенностей в психологическом статусе личности современного человека. Представления человека о себе, механизмы формирования самоотношения давно интересуют исследователей Л.С. Выготский (1934), С. JI. Рубинштейн (1958; А. Н.), Леонтьев (1974) и др. [1]. Этапы формирования личности и как производной – самоотношения отражены в трудах И. С. Кона (1984); В. В. Столина (1989), А. М. Колышко (2004) и др. [2].

Структурные элементы самоотношения у военнослужащих отражены в работах Н. А. Марута (2000), А. Г. Маклакова (2001), А. Г. Караяни (2006), О. П. Михайлик (2010) и др. [3, 4]. Авторы подчеркнули тенденцию увеличения в данной среде количества девиаций, что приводит к снижению возможностей адаптации представителей данной категории.

Проведенное исследование было организовано на клинической базе 411 Центрального военного клинического госпиталя. Для определения модели структуры самоотношения у военнослужащих с невротическими и психосоматическими расстройствами была использована методика ОСО – тест-опросник самоотношения, разработанный В. В. Столиным.

Полученные результаты свидетельствуют о том, что больные невротическими расстройствами отличаются высоким уровнем самопринятия, самоодобрения, в отличии от них больные психосоматическими расстройствами показали более низкий уровень одобрения себя в целом, ниже уровень доверия к собственным поступкам, правильности совершенных жизненных выборов. Больные психосоматическими расстройствами выявили большую готовность к самообвинению, как следствие – более низкую самооценку.

Результаты исследования характеризуют больных с психосоматичекими расстройствами как ожидающих внимательного, заинтереованного отношения к себе со стороны окружающих. Они в большей степени, чем больные с невротическими расстройствами ожидают со стороны окружающих одобрительного отношения, участия.

Больные психосоматическими расстройствами показали более высокие результаты в уровне самоуважения. Вместе с тем часто более низко оценивали свои возможности, отмечали более низкий уровень энергичности, слабую готовность к тому, чтобы справляться с серьезными жизненными проблемами.

Необходимо отметить, что выявленные негативные психоэмоциональные характеристики, обнаруженные в большей степени у больных с психосоматическими расстройствами, чем у больных с невротическими расстройствами, отражают слабые возможности у субъектов данного типа. Вопрос нуждается в дополнительном исследовании так как наличие обнаруженных особенностей самоотношения формируют затруднения в возможностях рационально реагировать на предъявляемые социальные требования, что в свою очередь затрудняет адаптацию данного контингента.

Список использованной литературы

1. Выготский Л. С. Развитие личности и мировоззрение ребенка / Л. С. Выготский // Психология личности (под редакцией Ю. Б. Гиппенрейтер). – Москва, 1982.

2. Колышко А. М. Психология самоотношения / А. М. Колышко. – Гродно : ГрГУ, 2004. – 102 с.

3. Марута Н. А. Эмоциональные нарушения при невротических расстройствах : монография / Н. А. Марута. – Харьков : Арсис, 2000.

4. Михайлик О. П. Психотерапевтична корекція патології психосоматичного походження внаслідок порушення процесу адаптації до навчання у військових формуваннях / О. П. Михайлик // Медична психологія. – 2010. – Т. 5. – № 3 (19). – С. 26–29.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Астраханцев А. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Яцук Н. В.

ЩОДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНОЮ ГАЛУЗЗЮ УКРАЇНИ

У сучасних умовах розвитку суспільства туризм виступає важливою галуззю світової економіки. Згідно з даними Всесвітньої туристичної організації частка туризму в світовому ВВП становить близько 9%, близько 30% в світовому експорті послуг та 6% від обсягів світової торгівлі. Кожний 11 працівник в світі працює в галузі туризму. В 2014 році послугами туристичної галузі скористалося близько 1 138 млн міжнародних туристів. Це і пояснює рівень уваги до туризму в різних країнах світу, але досі проблема розвитку туризму в Україні і, зокрема, проблема державного регулювання галузі є відкритою для досліджень.

В Гаазькій декларації Міжпарламентської конференції по туризму, прийнятій у квітні 1989 року, сказано: “Туризм повинен плануватися державною владою, а також владою і туристською індустрією на комплексній і послідовній основі з урахуванням усіх аспектів цього феномена. Зважаючи на те, що туризм має в національному житті щонайменше таке ж промислове значення, як і інші види економічної і соціальної діяльності, і оскільки роль туризму буде зростати в міру наукового і технічного прогресу і збільшення вільного часу, представляється необхідним розширювати у всіх країнах права та обов’язки національних туристських адміністрацій, прирівнюючи їх до того ж рівня, який мають адміністрації, що відповідають за інші найбільші економічні сектори”.

Туристична індустрія являє собою міжгалузевий господарський комплекс, функціонування якого забезпечують галузі сільського господарства і харчової промисловості, будівництва, транспорту і зв’язку, охорони здоров’я. Також до галузевого складу входить освітня сфера, оскільки забезпечує фахівців від лікарів та інструкторів з фізичної культури, туризму і альпінізму, екскурсоводів до економістів. Структура туристичного міжгалузевого комплексу буде не повною без системи спеціалізованих проектно-конструкторських інститутів, бюро та науково дослідних закладів й спеціалізованих органів управління. Останні приймають рішення щодо функціонування і подальшого розвитку туристичної галузі на регіональному та державному рівнях, яке полягає у координації дій усіх учасників туристичного господарства. Але останні 23 роки відповідна функція неодноразово передавалась різним міністерствам і відомствам. Тільки за 2014 рік дана функція була передана від Міністерства культури до Міністерства інфраструктури і наразі до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Наслідком таких дій є відсутність чіткої системи управління політикою у сфері туризму на регіональному рівні, що у свою чергу призводить до нераціонального використання значної кількості рекреаційних ресурсів, тай не сприяє тому, щоб туристична індустрія України стала не тільки прибутковою, а сферою яка створює робочі місця. Тому пошук оптимальної моделі управління туристичною сферою становить одну із нагальних проблем сьогодення.

У світовій практиці використовуються чотири моделі розвитку туристичної галузі: перша – передбачає відсутність центрального державного органу, всі питання вирішуються віршуються місцевими органами управління на основі принципів ринкової “самоорганізації”; друга – передбачає наявність окремого міністерства, що контролює діяльність всієї галузі; третя – полягає в тому, що питання розвитку туристської діяльності країни вирішуються на рівні багатогалузевого міністерства (найчастіше з економічною спрямованістю); четверта – передбачає створення міністерства, яке окрім туризму, охоплює суміжні або взаємодоповнюючі напрями соціально-економічної політики.

Отже, пошук оптимальної моделі управління туристичною галуззю на рівні регіонів та держави потребує вирішення на науковому рівні. Але й це складає проблему через відсутність спеціалізованих вчених рад з правом приймати до розгляду та проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (філософії) наук зі спеціальності туризмознавство. І туризм розглядається в межах інших наук.

Василенко М. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н. Трофімук К. В.

ВИЗНАЧЕННЯ МАЛИХ ГОТЕЛІВ ЯК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

З огляду на тенденцію, що позначується на вітчизняному та зарубіжних ринках готельних послуг, є підстави для сегментування загального масиву засобів розміщення малої місткості на дві групи: “малі готелі” та “міні-готелі”. Це обумовлено необхідністю розділити малі засоби розміщення за номерним фондом та за суб’єктом, що здійснює провадження готельної діяльності (юридична особа, фізична особа – підприємець, фізична особа).

На нашу думку, доцільно ввести у нормативно-правову базу України термін “малий готель” як колективний засіб розміщення, який має номерний фонд до 50 номерів та надає готельні послуги з обов’язковим обслуговуванням.

Обґрунтування даного терміну полягає у наступному:

– по-перше, застосування поняття “колективний засіб розміщення” замість “підприємства” дасть змогу включати до групи малих готелів як юридичних осіб, так і фізичних осіб-підприємців;

– по-друге, відсутність обмеження мінімальної кількості номерів для малих готелів зроблено цілеспрямовано, адже колективні засоби розміщення вимагають мати більше 30 місць для розміщення;

– по-третє, встановлення максимальної кількості номерів на рівні 50-ти дозволить законодавчій базі України по засобах розміщення кореспондувати з європейською, поступово наближаючись до неї;

– по-четверте, умовно можна виділити декілька класів малих готелів – “економ”, “середній”, “високий” та “люкс”, які доцільно використовувати для цілей категорування малих готелів по “зірках” чи по альтернативних системах класифікації.

Що стосується поняття “міні-готель”, то згідно з чинним українським законодавством, зокрема, з Постановою № 297, його можна представити тільки як індивідуальний засіб розміщення, який має менше 30 місць, згрупованих у номери, та надає послуги з тимчасового розміщення. Обґрунтування даного терміну полягає у наступному:

– індивідуальний засіб розміщення надає змогу функціонувати фізичним особам без реєстрації їх у якості суб’єктів підприємницької діяльності, що при вдосконалюванні податкового законодавства допоможе останнім легалізувати свою діяльність;

– в Україні існують засоби розміщення, які мають менше, ніж 6 номерів (обмеження для визначення поняття “готель”), однак задовольняють усім вимогам, що пред’являються саме до готелів, надаючи атмосферу домашнього затишку і персоніфікований підхід до кожного клієнта;

– надання послуг з тимчасового розміщення замість готельних послуг є необхідним мінімумом для врахування засобу розміщення в якості міні-готелю при відповідності його усім іншим умовам і застосовано саме для індивідуальних засобів розміщення;

– враховуючи досвід інших держав, доцільно встановити окрему категорію “міні-готель” для даних засобів розміщення, максимальна ємкість номерного фонду яких має бути на рівні 15, та внести доповнення у національний стандарт України з класифікації готелів.

Таким чином, якщо Україна прагне обмежувати державне регулювання господарської діяльності (у даному випадку – шляхом підвищення нормативу віднесення засобів розміщення до групи індивідуальних), то на законодавчому рівні потрібно створити сприятливі умови для всіх суб’єктів господарювання щодо організації провадження їх діяльності.

Васіна Н. С.
Класичний приватний університет

ЛОГІСТИКА – СКЛАДОВА МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ТУРИЗМІ

Взаємовідносини суб’єктів туристичної діяльності України з постачальниками, посередниками, споживачами належать до сфери туристичної логістики. Термін ”логістика” в економіці почав використовуватися з 60-х рр. XX ст. і означає нині науковий маркетинговий напрям з організації та управління товарно-інформаційно–фінансовими потоками сфер виробництва, розподілу та збуту турпродукту підприємства, територіально-виробничого комплексу, регіону, країни. Логістика має дуже високу ефективність, оскільки забезпечує економію витрат за рахунок оптимізації логістичних потоків. Економічний ефект логістики визначається, насамперед, такими двома чинниками: зменшення запасів туристичного продукту на всьому шляху руху логістичного потоку і скорочення часу проходження туристичного продукту логістичними комунікаціями. Логістичні підходи нині дуже активно використовують в туризмі, оскільки туристична галузь – це сукупність суб’єктів туристичної діяльності, що забезпечують прийом, обслуговування, перевезення туристів та інше. Логістика допомогає перетворити цю сукупність на оптимально організований комплекс.

Туристична логістика – це маркетинговий науковий напрям про планування, контроль та організацію управління операціями, що здійснюються в процесі формування туристичного продукта, доведення його до споживача згідно з його інтересами. Туристична агенція розглядає логістику як ефективний підхід до організації управління логістичними потоками в туристичному комплексі з метою зниження витрат на виробництво туристичного продукту. Як складова економічної стратегії, логістика використовується як знаряддя у конкурентній боротьбі та розглядається як організаційна логіка до розподілу, управління, контролю матеріальних, фінансових і людських ресурсів туристичної агенції. Такий підхід сприяє тісній координації логістики, забезпечення ринку збуту та виробничої стратегії туристичної агенції. Результатом логістичної оптимізації туристичної діяльності є необхідний обсяг туристичного продукту, що пропонується на конкретному ринку збуту, де вони будуть реалізовані у певний час з сінхронізацією ринкових замовлень. До функціональних областей логістики туризму відносять: інформаційна, включає: планування турів, обробку замовлень, прогнозування попиту; транспортна, включає: вибір виду транспорту, визначення компанії перевізника, складання логістичної (скоординованої) схеми перевезень туристів по всьому маршруту; сервісна, складається з обслуговування формування туру; кадрова, відноситься до процівників туристичної агенції.

До елементів логістичної системи в туризмі належить: кількість філій турагенцій; інфраструктура; зв’язок; транспортна модель. Принципами організації управління логістичною системою в туризмі є: системний; ринковий; фаховий; інтегрований. Учасниками логістичних рішень в туризмі можуть бути: а) постачальники туристичного продукту; б) транспортні фірми; в) споживачі; г) туристична агенція, яка має обрати оптимальну логістичну стратегію з метою задовольнити насамперед споживачів. Проведений аналіз сучасних тенденцій розвитку туризму в Україні свідчить про необхідність та актуальність використання принципів логістики, для управління маркетинговою діяльністю в туризмі. Однак створення ефективної логістичної системи вимогає не тільки визначення всіма її участниками необхідності партнерства, а й певної організуючої сили. Такою силою має стати логістичний відділ у маркетинговій службі турагенції, який повинен організовувати та управляти туристичним продуктом. Маючи вичерпну інформацію про ринок збуту, служба логістики повинна брати участь у формуванні стратегічних та тактичних планів турагенції. Для досягнення максимальної рентабельності треба мати тісні контакти як між відділом логістики так і іншими відділами маркетингової служби турагенції.

Галуза Ю. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Захарова С. Г.

НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ГРОМАДСЬКОМУ ХАРЧУВАННІ: МОЛЕКУЛЯРНА КУЛІНАРІЯ

Хімія і фізика в останні десятиліття особливо щільно пов'язані з кулінарією, але основи всіх сучасних знань у цій області були закладені багато століть тому і вже стали універсальним знанням.

Основоположником молекулярної гастрономії та кулінарії були французький вчений Херв Тис і Микола Курті, професор фізики з Оксфорда. У 1999 році Хестон Блюменталь, шеф-кухар знаменитого англійського ресторану "Fat Duck", приготував першу молекулярну страву – мус з ікри і білого шоколаду.

Науковий підхід до кулінарії ускладнюється тим, що страви повинні бути не тільки незвичайними і смачними, але і красивими. Необхідність продавати досягнення молекулярної кулінарії дещо гальмує прогрес цій галузі науки, але в якійсь мірі допомагає вивчати зв'язки між почуттями людини.

Ще навіть рік тому працювати в Україні у цій сфері було просто нереально, тому що не можна було знайти інгредієнти. Зараз вже трохи краще. Зовсім нещодавно з'явилися перші інтернет-магазини, де можна замовити усе необхідне і тобі усе доставлять.

Здається, все, які можна, вже приготовлено і перевірено, але кулінарія продовжує розвиватися. На зміну стилю ф'южн в "високої кулінарії" приходить молекулярна кулінарія, яка зраджує консистенцію і форму продуктів невпізнанно. Яйце з білком усередині та жовтком зовні, вспінене м'ясо з гарніром рожевої картоплі, желе з маринованих огірків та редису, сироп з крабів, тонкі платівки свіжого молока, морозиво з тютюновим ароматом існують над фантастичних романах.

Кухар використовує безліч інструментів і приладів, які розігрівають, охолоджують, змішують, подрібнюють, вимірюють масу, температуру і кислотно-лужний баланс, фільтрують, створюють вакуум і нагнітають тиск. Стандартні прийоми, використовувані в молекулярній кулінарії: карбонізація або збагачення вуглекислотою (газування), емульсіфікація (змішання нерозчинних речовин), Сферізація (створення рідких сфер), вакуумна дистиляція (відділення спирту).

Емульсіфікація – прийом, який використовують для поліпшення якостей соусів, шоколаду і т. д. Для отримання емульсії використовують натуральний продукт – соєвий лецитин. Він давно застосовується в харчовій промисловості для поліпшення якості хліба, шоколаду і т. д.

Найвеличніший кухар – новатор Хестон Блюментаь так відгукується про низькотемпературному способі обробки м'яса: "В мене часто запитують, який з кухонних інструментів для мене найулюбленіший? Це досить складне питання, тому що у мене їх багато – і всі вони важливі. Я називаю і термометр, і точні ваги і тертку-мандоліну... є в списку і Кокотницу, вироблена фірмою Staub, яка, так само як і посуд Le Creuset, в наш час недооцінюється і вважається немодною, але насправді дозволяє приготувати масу смачних страв.

В Україні чимало ресторанів і кафе, які радують відвідувачів не лише гарною кухнею, а й цікавими інтер'єрами. Але безумовним лідером за кількістю та, мабуть, і за якістю концептуальних закладів ресторанного господарства є Львів.

Молекулярною кухнею – називають модну тенденцію в кулінарії, що позначає приготування різних блюд з незвичайними властивостями.

Герман Ю. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Захарова С. Г.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ ПРОЦЕДУРАМИ СЕРТИФІКАЦІЇ

Сьогодні у світі налічується більше 300 тис. готелів. Усі вони надають клієнтові послуги розміщення, проте якість цих послуг сильно розрізняється. Вирушаючи в подорож, турист, безумовно, хоче бути упевнений, що рівень сервісу в заброньованому для нього готелі відповідає його очікуванням. Найвищим рівнем такого визнання стає сертифікація, яка гарантує, що послуга, що надається, відповідає ряду вимог певної якості.

Досвід інших країн, свідчить про те, що цей метод державного контролю є досить ефективним, адже вже під час підготовки до сертифікації послуг керівництво й персонал підприємства докладають максимальних зусиль до вдосконалення показників якості обслуговування, ставлячи за мету отримання сертифікату вищого рівня.

Сертифікація – це сукупність дій і процедур, проведених з метою підтвердження того, що продукт або послуга відповідають певним стандартам або технічним умовам, саме сертифікація гарантує, що послуга (продукт) відповідає певним вимогам і має відповідну якість.

Сертифікація готельних послуг здійснюється з метою:

– не допустити реалізацію послуг, товарів, окремих видів робіт, небезпечних для життя, здоров'я споживачів, їхнього майна і навколишнього середовища;

– сприяти споживачам у свідомому виборі послуг, товарів та видів робіт;

– забезпечення дотримання обов'язкових норм, правил, вимог з охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки;

– гармонізації стандартів, норм і правил з міжнародними стандартами, рекомендаціями, нормами і правилами, що стосуються вимог до об'єктів розміщення і туристичних послуг.

На території України діє обов'язкова і добровільна сертифікації.

Обов'язкову сертифікацію готельних послуг в Україні мають право проводити підприємства (організації, установи) державної форми власності, акредитовані як органи сертифікації готельних послуг в системі УкрСЕПРО.

Ці органи детально проінформовані про порядок проведення сертифікації на основі довідника УкрСЕПРО, виданого Держкомстандартом України.

Об'єктами обов'язкової сертифікації є готельні послуги, що надаються суб'єктами туристичної діяльності − засоби розміщення (готелі, мотелі, туристичні бази, гірські притулки, кемпінги, заклади здоров'я, заклади відпочинку та інші), а також процес надання послуг.

На відміну від обов'язкової сертифікації добровільна сертифікація, як правило, проводиться за ініціативою заявників з метою підтвердження відповідності продукції вимогам технічних умов, рецептур та інших галузевих або державних стандартів.

Добровільна сертифікація можлива тоді, коли суворе дотримання вимог існуючих стандартів або інших нормативно – технічних документів на продукцію не передбачено, тобто в них не закладені вимоги безпеки і вони носять добровільний характер для виробників.

При добровільної сертифікації товарів і послуг необхідно надати ті ж документи, що і для обов'язкової сертифікації, але при цьому замовник сам визначає за якими параметрами випробувати продукцію.

Гура І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Захарова С. Г.

ГОТЕЛЬНІ ЛАНЦЮГИ В УКРАЇНІ – ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ

В наш час вимоги туристів до засобів розміщення зросли, вже не лише житло і харчування потрібно забезпечувати туристам, але й також деякі екстра послуги. Палітра готельних послуг дуже розширилась і динамічно продовжує рости разом з потребами туристів. В сучасному розумінні, готель – це не лише заклад, який надає послуги житла, це повний обслуговуючо-розважальний комплекс.

Туристи люблять, коли є можливість вибору, вони хочуть почувати себе затишно, мати можливість в сприятливих умовах ознайомлюватися з місцевими звичаями і культурою. Ці потреби і багато інших є рушійною силою, яка заставляє змінювати готельну індустрію і відповідно адаптовувати її до все нових і нових потреб туристів. Тому створюються готельні ланцюги, групи, які відповідають міжнародним потребам і стандартам.

Готельні ланцюги – це сукупність стандартизованих готелів, які діють зі спільною експлуатацією і напрямком, під спільним керівництвом. Вони відрізняються від готельних груп, тим, що готелі відповідають одним і тим самим стандартам, в одній категорії і діють як міжнародні сітки готелів.

В наш час готелі ведуть важкі конкурентні війни на ринку пропозиції. Оскільки вся індустрія прямує в сторону глобалізації, кожна марка намагається зайняти сильнішу позицію на ринку і створити свій імідж.

Так, групове співробітництво дає можливість створити "бренд", як конкурентно спроможну марку готелів. Хоча створення марки готелю є довгим процесом, який потребує великих затрат, але успішне ім'я марки впевненіше веде до прибутків і дає можливість займати більшу ринкову частку в майбутньому.

В готельній індустрії поява готельних ланцюгів спричинила утворення цілком нової стратегії маркетингу, тому що це сукупність стандартних готелів під спільним керівництвом. У порівнянні з приватними готелями, готельні ланцюги показали значну перевагу в розвитку фінансів, маркетингу, централізації та технічної сторони. Крім цього на ринку появляються готельні групи та холдінги, з єдиною відмінність від готельних груп – готелі, які відносяться до готельної групи не стандартизовані, різних класів та типів.

Утворилися добре відомі готельні марки, які намагалися дотримуватися високого рівня обслуговування, відповідати усім потребам клієнтів. Готелі під спільним керівництвом отримали велику перевагу над приватними готелями, щоб попасти на ринок. Завдяки цьому, готельні ланцюги забезпечили собі сильну перехідну ринкову конкурентоспроможну програму порівняно з іншими готелями.

Готельний бізнес України сприятиме презентаціям регіональних інвестиційних ідей та проектів, пропозиціям готелів, ресторанів для потенційних інвесторів, розвитку франчайзинг-мереж, інвестуванню в рекреаційний і санаторно-курортний сектор, формуванню маркетингових систем, рекламно-інформаційному забезпеченню. Бенчмаркінг дозволяє зрозуміти як працюють передові компанії та допомагає добитися, в деяких випадках, значно вищих результатів, а саме дозволяє зменшити витрати виробництва, підвищити прибутковість, оптимізувати структуру витрат та вибір стратегії діяльності підприємства, що особливо важливо для розвитку економіки України. Крім того використання бенчмаркінгу дозволяє значно знизити витрати на маркетингові дослідження, тобто за допомогою бенчмаркінгового підходу можна вдосконалити маркетингову систему управління підприємством

Привабливою стає Україна для іноземних інвесторів та господарів відомих готельних ланцюгів – Хайятт, Редісон, Шератон, Ріксос та інших. Для подальшого розвитку таких мереж в Україні необхідно створення умов, а саме нормативно – законодавчої бази, позитивного інвестиційного клімату, стабільної економічної ситуації в країні.

В Україні є великий потенціал для розвитку готельної індустрії, багато відомих світових брендів виявляють цікавість до завоювання українського готельного ринку.

Дебелая А. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Віндюк А. В.

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Подієвий туризм – це неперевершена атмосфера свята, індивідуальні умови відпочинку та незабутні враження; вид туризму, при якому люди стають живими свідками найбільших подій в світі спорту, культури і мистецтва, де основною мотивацією поїздки є відвідання певної події. Головна особливість подієвого туризму – безліч яскравих неповторних моментів. Це перспективний і динамічно розвивається вид туризму.

Одним з нових і динамічно розвиваються напрямків, за оцінками Всесвітньої туристичної організації, є подієвий (event) туризм, який займає друге місце по популярності в Європі в силу сформованих традицій і культурно-історичної спадщини. Проведення в Україні таких масових заходів, як Євробачення-2005, чемпіонат з футболу "Євро-2012", різних фестивалів, карнавалів та виставок свідчать про актуальність розгляду ринку подієвого туризму та особливостей його функціонування в нашій країні.

Однак, слід зазначити, що питання внутрішнього механізму функціонування ринку подієвого туризму, організація і регулювання його розвитку як на державному, так і на регіональному рівні в умовах ринкової економіки практично не представлені в науковій літературі. Недостатній ступінь вивченості ринку поряд зі зростанням інтересу до подієвого туризму в світі і в Україні визначають актуальність даної роботи.

В Україні ринок подієвого туризму почав формуватися з 90-х років XX століття. У самостійну сферу "event"туризм виділився тільки за останні 20 років. Зростання ринку був викликаний поліпшенням добробуту населення, збільшенням потреби людей отримувати нові враження, стати частиною подій, впливати на них і піти з радісним почуттям причетності до чогось більшого. Розвиток подієвого туризму в Україні відбувається повільно. Тільки з 2002 року туристичні підприємства почали пропонувати послуги з організації подієвих поїздок. Збільшення в'їзного туризму в зв'язку зі спеціальними подіями не є систематичним, носить непостійний характер – наприклад, Євробачення та проведення чемпіонату з футболу Євро-2012. Більшість подій регіонального і локального значення не приваблюють достатньої кількості іноземних туристів, щоб говорити про їх вплив на розвиток ринку в'їзного туризму.

З кожним роком в Україні все більше з'являються нові фестивалі, наприклад: Stare Misto Festival, Prosto Rock, Alfa Jazz Fest, Park Live Kiev, "АртПоле", "Країна мрій", Бандерштат та інші. Розглянемо фестиваль "Бандерштат". Всеукраїнський фестиваль української альтернативної музики "Бандерштат" – упершее проведений 2007 року й відтоді став щорічним. Проходить на Волині, у місті Луцьку.

На фестивалі "Бандештат" відбуваються виступи багатьох українських гуртів та проведення майстер класів різного спрямування, котрі пропагуватимуть проукраїнський стиль мислення, українську мову, культуру, життєву активність тощо. Фестиваль ставить за мету: піднесення української національної ідеї серед молоді та творчих колективів; пропагування серед молоді життєвої активності та здорового способу життя; увіковічення образу Степана Бандери як національного символу; допомога обдарованій молоді; утвердження бережливого ставлення до навколишнього середовища та екологічного виховання; пропаганда української мови, культури, цінностей та рідної музики.

В Україні існують всі передумови для активного розвитку ринку подієвого туризму, однак ряд факторів перешкоджає його успішного формування. До їх числа відносяться: нерозвинена інфраструктура для прийому та розміщення гостей, недостатня інформованість населення про заходи та неналежний рівень їх організації.

Дзюба О. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Захарова С. Г.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕРЕЖІ АПАРТ-ГОТЕЛІВ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день, коли конкуренція на ринку готельних послуг постійно зростає, багато підприємців шукають нові шляхи розвитку для свого бізнесу. Зокрема, одним з найбільш перспективних напрямів готельної індустрії вважаються саме апарт-готелі.

Апартамент-готель (апарт-готель) − готель, у якому номерний фонд представлений житловими кімнатами, у складі яких є кухня або функціональна зона з умовами для самостійного готування їжі, гість може користуватись усіма послугами готелю: обслуговуванням у номері, можливістю снідати в ресторані готелю, користуватись фітнес-центром та SPA.

Апарт-готелі на даний момент є модною тенденцією в готельному бізнесі. Виходячи з назви, апарт-готелі схожі за своїм принципам з апартаментами. Апарт-готелі являють собою з'єднання традиційного готелю і приватної квартири.

Апарт-готелі стали невід'ємною частиною готельного ринку за кордоном, зокрема у США та Західній Європі. Цей вид послуг успішно розвивається, і вже встиг сформувати свою власну цільову аудиторію. В апарт-готелях клієнти знаходили для себе ряд переваг. Адже постояльці знімали не звичайний номер зі стандартними варіантами для проживання, а, по суті, справжню квартиру, в якій комфортно може розміститися вся сім'я.

Головна перевага апарт-готелів полягає в дотриманні балансу між особистою свободою гостей і забезпечення їх комфортного перебування, рівнем сервісу і безпеки. Деякі постояльці апарт-готелів живуть в них навіть роками.

У наш час проживанню у апарт-готелі віддають перевагу не лише зірки шоу-бізнесу, але й корпоративні клієнти, які приїжджають до міста на тривалий термін; бізнесмени; туристи, які подорожують з дітьми або друзями; молодята, чиє прагнення до усамітнення такий формат їх задовольняє.

Проблема дослідження полягає у тому, що в Україні цей тип готелів ще не набув поширеного розвитку. Ринок апарт-готелів може стати перспективним напрямком в Україні. Апартаменти можуть пропонуватися як у короткострокову, так і довгострокову оренду, а також продаватися. У світовій практиці придбання у приватну власність окремої резиденції в готелі вже давно стало нормою, але в Україні аналогічні проекти в більшості своїй поки знаходяться на стадії реалізації. На даний момент в Києві можна нарахувати 5–7 об'єктів, які в тій чи іншій мірі відносяться до категорії апарт-готелів. При цьому до числа якісних професійних об'єктів можна віднести лише один – апартаменти "Senator Apartments".

Основною проблемою розвитку українських апарт-готелів є одноманітність послуг, що надаються, недостатньо високий рівень сервісу, і як наслідок менша популярність даного сегменту готельної індустрії серед споживачів, ніж класичних готелів.

В зв'язку з цим стає актуальним створення достатніх умов для розвитку, прагнення удосконалити рівень сервісу для досягнення популярності такого виду готельної індустрії в Україні, як апарт-готелі серед споживачів готельних послуг.

Мережі апарт-готелів в Україні є інноваційною діяльністю, так, як у нашій державі такий вид готельного бізнесу ще не набув популярності. Багато споживачів готельних послуг навіть і не знали про такий вид готелів. Для того, щоб готелі такого типу стали більш привабливими, потрібно брати приклад з за кордону, наслідувати їхньому прикладу і удосконалювати.

Дромашко В. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Бабешко М. С.

КОМПЛЕКС ПОСЛУГ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Заклади ресторанного господарства надають споживачам комплекс різноманітних послуг, які за своїм характером можна поділити на

– послуги з харчування;
– послуги з виготовлення кулінарної продукції та кондитерських виробів;
– послуги з реалізації продукції, послуги з організації обслуговування споживачів (реалізація продукції та організація її споживання);
– послуги з організації дозвілля;
– інформаційно-консультативні послуги, інші послуги.

Послуги харчування – це послуги з виготовлення кулінарної продукції, її реалізації та організації споживання відповідно до типу і класу закладу: ресторан, бар, кафе, закусочна, їдальня тощо.

Послуги з виготовлення кулінарної продукції і кондитерських виробів у закладах ресторанного господарства включають виготовлення кулінарної продукції та кондитерських виробів на замовлення споживачів, у тому числі в складному виконанні та з додатковим оформленням; виготовлення страв із сировини замовника; послуги кухаря, кондитера з виготовлення страв, кулінарних і кондитерських виробів удома.

До інших послуг належить: прокат столової білизни, посуду, наборів, інвентарю; продаж фірмових значків, квітів, сувенірів; надання парфумерії, засобів для чищення взуття; дрібний ремонт та чищення одягу; пакування страв та виробів після обслуговування споживачів або куплених на підприємстві; надання споживачам телефонного та факсимільного зв'язку; гарантування збереження особистих речей і цінностей споживача; виклик таксі на замовлення; паркування особистого транспорту споживачів на організованій стоянці тощо.

У процесі обслуговування, як правило, заклади ресторанного господарства надають споживачам комплекс послуг, перелік яких залежить від типу і класу закладу. Послуги повинні мати соціальну адресність, тобто відповідати вимогам певного контингенту споживачів.

При їх наданні слід враховувати вимоги ергономічності, що характеризується відповідністю умов обслуговування гігієнічним, антропометричним та фізіологічним можливостям споживання. Дотримання вимог ергономічності сприяє забезпеченню комфортності обслуговування, збереженню здоров'я і працездатності споживача.

Послуги закладів ресторанного господарства та умови їх надання мають бути безпечні для життя і здоров'я споживачів, забезпечувати збереження їхнього майна і охорону навколишнього середовища. Умови надання послуг повинні відповідати вимогам діючої нормативної інформації за рівнем шуму, вібрації, освітлення, стану мікроклімату, санітарним нормам і правилам, архітектурно-планувальним і конструктивним рішенням, вимогам електро-, пожежо- та вибухобезпечності.

Екологічна безпека має забезпечуватися дотриманням встановлених вимог охорони навколишнього середовища до території, технічного стану та утримання приміщень, вентиляції, водозабезпечення, каналізації тощо, а також положень державних стандартів системи безпеки праці.

Виробничий та обслуговуючий персонал повинен мати відповідну спеціальну підготовку щодо дотримання санітарних вимог і правил особистої гігієни на виробництві, при зберіганні, реалізації та організації споживання кулінарної продукції.

Зубкова Ю. К.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н. Трофімук К. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ АНІМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В ТУРЕЦЬКОМУ ГОТЕЛІ "SHERWOOD BREEZES RESORT"

З метою можливостей впровадження у практику вітчизняних туристичних підприємств, зокрема готельного бізнесу, анімаційних заходів і програм наведемо в даній статті власні спостереження досвіду одного із готелів Туреччини.

Готель "Sherwood Breezes resort", побудований в 2005 році загальною площею 196000 квадратних м. Готель ладається з трьох ічотириповерхових будинків, з'єднаних між собою. В готелі 379 стандартних номерів, з них 5 двокімнатних сімейних номерів, 2 двокімнатних люкси, 4 спеціально обладнаних номерів для інвалідів.

Готель розташований в 70 км. від аеропорту м. Анталія. Протягом дня для туристів пропонується розважальна програма, яку проводить анімаційна команда. Команда аніматорів складається з 35 осіб, до складу якої входять: генеральний менеджер анімації, шеф анімації, помічників шефа, хореограф, аніматори, декоратор і його помічники, дизайнери по костюмах для аніматорів. Надамо коротку характеристику їх функцій.

Генеральний менеджер контролює анімаційну діяльність і затверджує анімаційні програми. Анімаційний шеф стежить за виконанням обов'язків аніматорів, здійснює постановку шоу-програм і бере участь у

них. Помічник шефа допомагає йому в організації денних заходів і вечірнього шоу. Він заміщує шефа під час його відсутність бере безпосередню участь у програмах. Хореограф створює постановки протягом усього сезону, навчає танцям свою команду, ставить шоу й бере участь у них.

"Sherwood Breezes resort" – це готель клубного типу і тому більшість гостей – родини з дітьми. Для них існує безліч розваг. Дітей завжди можна залишити у міні-клубі, де за ними догляне анімаційна команда, що проведе з ними безліч спортивно-розважальних заходів протягом дня. Це такий затишний дитячий куточок. У ньому працюють 10 аніматорів з України а також з Туреччини. Кожний аніматор проводить спортивні денні заходи, які починаються о 10.30 ранку й закінчуються о 18.30 вечора. Тобто, туристи протягом дня можуть спробувати себе у волейболі футболі водному поло, стрільби з лука й інших видах спорту.

Наведемо приклад програми розважальних заходів у міні-клубі на тиждень: Пн: 11:00 – малювання; 15:00 – вироблення масок з гіпсу; розмальовування масок. ВТ: 11:00 – колаж, аплікація; 15:00 – сімейний макіяж. СР: 11:00 – пікнік на галявині; 15:00 – спортивні олімпіади. ЧТ: 11:00 – морська подорож на Банані; 15:00- водний боулінг. ПТ: 11:00 – техніка виробів з біссеру; 15:00 – розфарбовування обличчя; СБ: 11:00 – водна гімнастика; 15:00 – катання на водних лижах. НД: 11:00 – виготовлення з ниток різних казкових персонажів; 15:00 – похід до коней. Двічі на день професійний хореограф проводить водну й степ-аеробіку.

Дуже насиченою виглядає програма аніматорів у вечірній час. О 21.00 для дітей аніматори з міні-клубу проводять міні-диско, де діти разом з батьками можуть потанцювати, а потім ще проспівати або станцювати сольно.

Після міні-диско аніматори запрошують туристів на вечірнє шоу-програму. У програмі беруть участь професійні групи танцівників, циркачів, фокусників, акробатів. Тричі на тиждень аніматори представляють свою гумористичну програму.

Отже, перелік анімаційних заходів і програм даного готельного підприємства можна було б продовжити, але вже наведені приклади свідчать про високий рівень організації анімаційної діяльності.

Ігнатова О. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Захарова С. Г.

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ QR–КОДІВ У СИСТЕМУ БРОНЮВАННЯ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Сучасні підприємства індустрії гостинності знаходяться на стадії впровадження інноваційних технологій, і це має позитивні тенденції і зрушення, але існують не тільки позитивні моменти, але і перешкоди.

Бум використання комп'ютерних технологій останнім часом все більше захоплює український готельний ринок. Доказ тому – стрімке зростання підключень нових агентств до глобальних комп'ютерних систем бронювання Amadeus, Galileo, Sabre, Worldspan, Fidelio. Багато в чому, завдяки зростаючій популярності Інтернет.

У збільшенні конкурентоспроможності готелю допоможе новий унікальний інноваційний продукт Quick Response code. QR–код це 2D штрихкод (двомірний штрих–код) розроблений і представлений компанією Denso (денс) в 1994 році. На відміну від старого штрихкоду, який сканують тонким променем, QR–код визначається сенсором або камерою смартфона як двовимірне зображення.

Маркетингові стратегії зарубіжного бізнесу і реклама провідних світових брендів вже не мислимі без використання QR – рішень. Не дивно, що попит на інноваційні маркетингові стратегії незмінно високий.

QR–коди можуть стати відмінним способом для просування товарів або послуг малого бізнесу, особливо якщо знати, де і як можна ефективно їх використовувати. При удосконаленні даного продукту, можна застосувати його в сфері гостинності, при мінімальних витратах.

У системі бронювання номерів у готелі використання QR–кодів має багато переваг у системі бронювання перед пластиковими картками або штрих–кодами. Це лише пробний проект, який дасть розробникам уявлення про те, чи цікавий користувачам такий підхід.

Вдалим експериментом стало рішення власників французького готелю використовувати замість звичайних замків на дверях кімнат нових електронних пристроїв з ключем–перепусткою у вигляді QR–коду.

Французька компанія Sesame Technology представила революційну новинку, яка кардинальним чином змінить принцип перебування гостя в готелі. Експеримент, в рамках якого в одному з готелів Парижа скасували процес реєстрації гостей, пройшов вдало.

Операція із застосуванням кодів викликала справжній бум у сфері готельного обслуговування. Процес істотно спростився, коли клієнти готелю при бронюванні місця в готелі отримували на свій смартфон повідомлення з кодом.

Унікальний електронний сігніфікатор використовувався при заїзді в готель: код зображення моментально передавав в ПК на ресепшені всі відомості про клієнта. Цей же код служив електронним ключем від номера, причому термін дії його автоматично закінчувався через певний час. Ці умови також були запрограмовані в програмному забезпеченні.

Розробники вважають, що технологія незабаром буде доведена до досконалості і дозволить замінити двері готелів зі звичайними замками на інноваційні з електронними запірними механізмами.

Крім зчитування віртуального ключа у нового замка будуть і інші функції. Зокрема, гість зможе вибрати відповідний його поточної діяльності статус ("не турбувати", "будь ласка, зробіть прибирання" і т. Д.), А також залишати повідомлення персоналу.

Професіональний підхід до використання цієї системи може вивести готель на новий рівень обслуговування гостей. Ризики у використанні інновацій завжди є, але ця система вже використовується у готелях, і як показала практика – дуже вдало.

Кошель М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Захарова С. Г.

РОЗВИТОК МАЛИХ ГОТЕЛІВ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день, світовий досвід та українська підприємницька практика довели, що маленький готель- самий дохідний формат готельного бізнесу. Як вважають фахівці з готельної справи, міні-готелі, являють собою самий незаповнений сегмент ринку. Малі готелі помітно конкурують з великим готельним бізнесом, успішно компенсують дефіцит номерного фонду, насамперед в економічному ціновому сегменті.

Малі готелі в готельному бізнесі не лише міцно зайняли свою нішу, але і стали одним з ключових елементів готельної індустрії. У затишних готелях, кожна з яких неповторювана і унікальна, за помірну плату постоялець, безумовно, отримає куди більше задоволення, ніж оселившись у бездушному мережевому готелі, де клієнт відчуває себе швидше деталлю, що рухається по конвеєру, чим бажаним гостем. Перевага міні-готелів в можливості вибору, що надається клієнтові.

Головна особливість готельного бізнесу малого формату – можливість створити індивідуальну атмосферу затишку і комфорту, клієнт почуває себе як вдома, а таке відчуття у великому готелі іноді важко отримати, навіть за дуже великі гроші. Малі готелі дозволяють оптимізувати об'єм послуг, що надаються, оперативно контролювати їх якість і кількість, а також вибирати найбільш ефективне співвідношення числа співробітників і відвідувачів. Усе це дозволяє малим формам готельного бізнесу активно розвиватися і бути конкурентоздатними.

В Україні з кожним роком кількість міні-готелів стрімко збільшується, роблячи їх серйозною альтернативою великим готелям. Однак суттєвою проблемою є відсутність чітких даних про кількість малих готельних підприємств, в результаті чого неможливо порахувати рівень їх доходів, що призводить до недоотримання значних сум податкових платежів у бюджет країни.

Для вирішення проблеми функціонування малих готелів, надання їм певного статусу з метою активізації їх діяльності в якості структурних елементів національної економіки, необхідно прийняти ряд поправок в нормативно-правові акти чинного законодавства України по готельному бізнесу.

В зв'язку з цим стає актуальним прийняття пакету документів, спрямованих на регулювання діяльності малих готелів.

Ще однією не менш важливою проблемою є грамотний підбір і навчання персоналу, так як в Україні надзвичайно гостро стоїть питання плинності кадрів у готелях. У більшості випадків, причиною даного явища стають не низька заробітна платня та важкі умови праці, а некоректне ставлення керівництва до персоналу, відсутність необхідного рівня професіоналізму менеджерів готельних підприємств.

Тому питання підбору та навчання персоналу надзвичайно актуальним для малих готелів, так як у даних закладах повинна бути особлива атмосфера домашнього комфорту і затишку та, безумовно, можливість індивідуального підходу до кожного гостя, що є безпосереднім обов'язком персоналу.

Таким чином, можна зробити висновок, що, на даному етапі розвитку, готельний ринок України, не зважаючи на великий потенціал, дуже відстає від інших сегментів ринку гостинності та потребує значних інвестицій. Розвиток готельного сектора на Україні знаходиться все ще на досить низькому рівні. На жаль, з боку уряду практично немає ніякої уваги до розвитку цієї галузі. Але незважаючи на всі проблеми, що існують у розвитку міні-готелів, як одного з сегментів індустрії гостинності, цей сектор є дуже перспективним і прибутковим.

Кривега Н. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н. Трофімук К. В.

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В КИТАЇ

Сталий (збалансований) туризм Китаю на сьогодні має низку проблем. Серед них: відсутність чітких стандартів його розвитку і розуміння критеріїв екологічності туризму. Крім того, в країні досі не існує визначених настанов і планів діяльності щодо впровадження збалансованого туризму і подорожей в окремих регіонах держави. Вирішенням цих проблем зайнявся Міжнародний Фонд охорони навколишнього середовища, який у листопаді 2007 року розпочав у Китаї інноваційний проект, що полягав у створенні локальних шкіл екологічного туризму за участі місцевих жителів і представників бізнесу.

Щоб допомогти вирішити дане питання і сприяти розвитку збалансованого туризму, Фонд охорони навколишнього середовища в Китаї займається створенням Академії екологічного туризму, яка забезпечить навчання 200 студентів щороку для виконання функцій управлінців у галузі туризму. Курси викладатимуться для груп у складі до 30 осіб, тож ці програми будуть якісними та відносно індивідуалізованими. Викладачами Академії будуть професори різних галузей знань, включаючи експертів з туризму, промисловості та сільського господарства, які протягом декількох років працювали в успішно реалізованих проектах сталого туризму. Діяльність Академії фінансуватиметься Фондом Торнтона та Колумбійським університетом. Крім того, буде запроваджена стипендіальна програма для місцевого населення. Також представництво Фонду охорони навколишнього середовища регулярно організовує для місцевих громад відкриті семінари з екологічного туризму. Національна Туристична Адміністрація Китаю також бере активну участь в проектах збалансованого розвитку. Зокрема, спільно з ЮНВТО вони нещодавно відкрили третю Обсерваторію сталого туризму для спостереження за екологічними та соціально-економічними наслідками туристичного потоку. Обсерваторія Чжанцзяцзе розташована в провінції Хунань і є частиною мережі аналогічних установ, що забезпечують виконання політики сталого розвитку туризму в країні. Обсерваторія розташована в Національному Парку Чжанцзяцзе, що був першим природоохоронним об'єктом Китаю, занесеним до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Завдяки цьому природному резервату в регіоні почав розвиватися туристичний рух, що сприяло загальному економічному зростанню регіону, створенню нових робочих місць

та підвищенню рівня життя місцевого населення. На сьогодні у високий сезон Парк Чжанцзяцзе відвідують понад 40 тисяч туристів щодня.

Адміністрація Національного Парку добре розуміє значення туризму для місцевої економіки і наголошує на необхідності управління галуззю на принципах збалансованості. Обсерваторія є інструментом дотримання індикаторів сталого туризму ЮНВТО у межах даного об'єкту, а також інформативною базою для місцевих туристичних організацій що впровадження моделі стійкого розвитку. Обсерваторія в Чжанцзяцзе є частиною глобальної мережі дослідницьких установ сталого туризму, що створюється з ініціативи ЮНВТО для підтримки розвитку в напрямку збалансованого туризму. Дві інші китайські обсерваторії знаходяться в місті Янгшо, що відоме своїми карстовими горами, а також у заповіднику Хуаншань – ще одному об'єкті ЮНЕСКО. Роботою усіх трьох установ завідує головний центр моніторингу, що працює на базі Університету Сун Ят-Сен, розташованому в провінції Гуанчжоу. Отже, розглянуті приклади дають право говорити про активне впровадження принципів збалансованого розвитку на території Китаю. Зокрема, цими питаннями опікуються такі організації, як ЮНЕСКО, Всесвітній фонд дикої природи, Фонд охорони природи, Міжнародний Фонд охорони навколишнього середовища, ЮНВТО тощо. Основний акцент вони роблять на таких напрямках діяльності, як підготовка кваліфікованих кадрів для роботи в проектах сталого розвитку, інформування, фінансова підтримка і перекваліфікація місцевого населення, моніторинг стану основних природоохоронних об'єктів країни тощо.

Куковинець О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Захарова С. Г.

КОРПОРАТИВНІ СТАНДАРТИ ЯКОСТІ В ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Готельне господарство динамічно розвивається та інвестується як важлива галузь індустрії туризму, яка здатна приносити високий прибуток та активно сприяти економічному розвитку суспільства. У час зростання чисельності туристів та посилення конкурентної боротьби на ринку туристичних послуг з проблемою якості послуг зіткнулись усі вітчизняні виробники готельних послуг.

Підвищення якості послуг має важливе значення для готельного підприємства, споживача та національної економіки в цілому. Надання якісних послуг відвідувачам сприяє збільшенню обсягу їх реалізації, рентабельності підприємства, зростанню престижу готелю. Споживання послуг поліпшеної якості та більшої споживчої вартості зменшує поточні витрати споживачів та забезпечує більш повне задоволення їх вимог. Звідси випливає необхідність постійної, цілеспрямованої, копіткої роботи готельних підприємств щодо поліпшення якості послуг.

Для того, щоб якість обслуговування була на вищому рівні в готелі, кожен готель а також мережі готелів повинні мати свій корпоративний стандарт, який обумовлює якість послуг.

Корпоративні стандарти – це модель поведінки компанії. За допомогою переліку правил організація досягає ефективної та злагодженої взаємодії між своїми службовцями. Від цього ж залежить її імідж – який постане перед клієнтом, а також її конкурентоспроможність на ринку.

Під корпоративними стандартами мається на увазі не тільки правильна технологія обслуговування гостей, а й ставлення персоналу до своєї роботи, тобто до відвідувачів. Найчастіше причина свідомо невдалого обслуговування криється не у відсутності якого-небудь дорогого устаткування і недостатньому лиску інтер'єру, а в "ненав'язливому" сервісі, тому кожен готель повинен мати свій власний кодекс нормативів, які можна представити у вигляді 2 груп, що стосуються:

1. загальних стандартів обслуговування;
2. стандарти роботи служб і підрозділів.

Стандарти, обов'язкові до виконання всіма працівниками готелю, це:

зовнішній вигляд; поведінка персоналу; обслуговування гостей; поведінки в конфліктних та надзвичайних ситуаціях; знання технологічного процесу знання іноземної мови в рамках професії; знання концепції готелю та її структури.

Корпоративні стандарти якості в готельних підприємствах, є важливим фактором тому, що саме активне і раціональне застосування у своїй діяльності міжнародних стандартів обслуговування економічно дуже доцільно для українських підприємств у сфері готельної індустрії. Це дозволяє забезпечити необхідну якість послуг, організувати налагоджений і безперервний технологічний процес і в кінцевому рахунку призводить до міжнародного рівня обслуговування в готельних комплексах, розширенню співпраці із закордонними партнерами, встановлення більш високого рівня цін на готельні послуги і в цілому підвищення рівня конкурентоспроможності українських підприємств на світовому ринку готельних послуг.

Купа І. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Бабешко М. С.

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗИ ВІДПОЧИНКУ ДЛЯ ВІДВІДУВАЧІВ З ТВАРИНАМИ У СМТ КИРИЛІВКА

Домашні тварини займають значне місце у житті людини. На сучасному етапі життя суспільства вони є рівноправними членами родини. Тому це викликає потребу утримання тварин у період відпусток їх володарів. На прикладі смт Кирилівка, де є близько 200 баз відпочинку, лише 2 з них згодні офіційно приймати відвідувачів з тваринами. Ця інформація підтверджена інтернет ресурсами та адміністраторами баз відпочинку. Щодо всіх інших – випадок індивідуальний. Не кожна база відпочинку може прийняти відвідувача з домашньою твариною, а деякі бази висувають свої вимоги щодо порід, розмірів тварини та інших критеріїв. Проте навіть дотримання цих критеріїв не дає гарантії заселення. Отже, аби не обтяжувати свою родину, володарі домашніх тварин повинні шукати вихід із ситуацій на випадок тривалого відпочинку за межами

дому. Так як літній відпочинок – це саме відпочинок на морі, треба організувати роботу засобів розміщення таким чином, щоб кожен відпочиваючий міг поселитись з будь-якою своєю твариною. Дана проблема не була розкрита чи досліджена жодним науковцем.

Згідно витягу з ДСТУ 4527:2006 "Послуги туристичні. Заклади розміщення. Терміни і визначення" база відпочинку – це аналогічний готелю засіб розміщення з мінімальними зручностями, зазвичай сезонного функціонування, розташований у рекреаційній зоні, який забезпечує умови для відпочинку. Щодо спеціалізованих баз відпочинку, треба зазначити, що у смт Кирилівка станом на 2014 рік не існує бази відпочинку, пристосованої для життя з тваринами. Зазвичай база відпочинку, яка дає згоду на поселення з твариною, пропонує житло, аналогічне з тим, в якому поселяються люди без тварин. В такому випадку для кішки або собаки не надаватиметься в номері спеціально обладнаних місць для сну, не буде іграшок та інших пристосувань. Так як людина їде на відпочинок, брати всі необхідні речі для тварини з собою не є зручним. Тим паче, якщо людина їде на відпочинок не власною машиною, а, наприклад, громадським транспортом.

Ці факти викликають необхідність розгляду питання про створення спеціалізованої бази відпочинку, яка прийматиме відвідувачів з тваринами. Так як у звичайній базі відпочинку наповненість збільшується у зв'язку з дозволом на проживання з твариною, створення спеціалізованої бази є перспективним рішенням з малим терміном окупаємості та наповненістю мінімум на 70% у сезон. Існуючі бізнес плани створення звичайних баз відпочинку свідчать про те, що вартість такого будівництва без урахування інфляції становитиме приблизно мільйон гривень. Якщо додати до цієї суми вартість всього необхідного для укомплектування життя з тваринами, сума становитиме приблизно півтора мільйона гривень. Термін окупаємості – 3–4 роки. Рентабельність підприємства становитиме мінімум 30%.

Ліхолат С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Захарова С. Г.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУТІК-ГОТЕЛІВ В УКРАЇНІ

За даними Всесвітньої Туристичної Організації сьогодні в світі налічуєтьсяпонад 100 міжнародних готельних корпорацій, діють 16 млн готелів, причому 20%з них відноситься до готельних мереж (станом на 01.01.2013).

Все більшою популярністю користуються готелі з національним колоритом, оскільки люди хочуть відчувати дух того місця, де знаходяться. Туристи всечастіше стали звертати увагу на невеликі ексклюзивні бутік-готелі.

Бутік-готель – це відносно нове поняття, що виникло близько 30 років томупісля тріумфального відкриття двох незвичайних міні-готелів: лондонського "TheBlakesHotel", створеного готельєром і дизайнером АннушкоюХемпель (AnouskaHempel) та готелю "Bedford" в Сан-Франциско. У 1984 р. свій перший бутік-готель"Morgans" в Нью-Йорку відкрив знаменитий готельєр і сучасна ікона ринку бутік-готелів Ян Шрегер (IanSchrager). Минуло більше двох десятиліть, відтоді як ЯнШрегер вперше сформулював концепцію дизайнерського готелю, і тепер вже готелі"boutique" є в основних найбільших ділових центрах світу, таких як Нью-Йорк, Лондон, Париж, Сідней, Лос-Анджелес. Тенденція розвитку бутік-готелів– цесвоєрідний відгук готельної індустрії на потреби клієнтів в отриманні не тількикомфортного проживання та високого рівня послуг, але і незабутніх відчуттів, нових емоційних вражень.

Бутік-готель – дизайнерський, модний, стильний готель. Для нього характерніиндивідуально-авторський проект будівлі, неповторність інтер'єру, твори мистецтва, свій власний стиль обслуговування. Бутіки зазвичай дорогі готелі, зі стилізованимабо відповідним певній тематиці інтер'єром. Іноді кожен номер буває виконаний усвоєму унікальному стилі.

Бутік-готелі найчастіше невеликі – до 120 номерів. Розташовані здебільшого вділовій частині міста і недалеко від магазинів. Проживання в бутік-готелях всередньому в 4–5 разів дорожче від проживання в найвелітніших мережевих готеляхкатегорії "п'ять зірок". Вартість одномісного номера може доходити до 2 тисяч євроза ніч. Але навіть настільки неймовірні суми не відлякують клієнтів.

За офіційними даними, на відкриття бутік-готелю знадобиться мінімум 500тисяч доларів. Рентабельність бізнесу – 20%. Вкладені кошти окупляться через 7 років. У готельному бізнесі багато залежить від менеджменту та маркетингу. При добрих умовах заповнюваність номерів сягає 70%, що є хорошим показником длябутік-готелю. Такі заклади масово не рекламуються. Найкраща реклама для них –Інтернет і рекомендації своїх постояльців. Останні в основному постійні.

Перші готелі такого типу з'явились в Україні близько 10 років тому. Зараз вКиєві нараховується 8 бутік-готелів. Попит на сервіс такого класу на українськомуринку вже сформований, але поки не задоволений. Безумовно, немає необхідності втаких об'єктах в кожному місті, але в Києві, Харькові, Львові, Одесі та курортних містахспостерігається явна нестача готелів бутік-формату.

На думку експертів, в найближчі десять років число готелів "boutique"збільшиться втричі – прямо пропорційно їх популярності в світі. Тому одним знайперших і найголовніших кроків у розвитку бутік-готелів є включення їх до"Класифікації готелів України".

Мамко К. Ю.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Бабешко М. С.

ЗВ'ЯЗОК НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ ГОТЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ІЗ ЗАТРЕБУВАНІСТЮ НА РИНКУ ПРАЦІ

Готельно-ресторанний бізнес – сфера, де при бажанні можна досить швидко зробити успішну кар'єру. Але, не дивлячись на велику кількість ВНЗ, українські готелі і ресторани страждають від дефіциту кваліфікованих кадрів. Студентам не вистачає теоритических і практичних навичок, та й працювати вони

хочуть відразу на керівних посадах. Індустрія гостинності в Україні зараз відкриває величезні перспективи для сучасної молоді. До таких висновків прийшли спікери прес-конференції, організованій Міжнародним кадровим порталом hh.ua спільно з готелем “InterContinental Kyiv”.

За даними Дослідницького центру HeadHunter, кількість тих, хто шукає роботу в готельно-ресторанній сфері набагато більше, ніж кількість пропозицій на ринку. Особливо видно цю диспропорцію на рівні вакансій для вищого керівництва. Роботодавці значно частіше шукають кухарів, офіціантів, персонал для кухні, молодих фахівців і аніматорів, в той час як більшість резюме розміщено в управлінських категоріях. На 1 пропозиції роботи на керівну посаду доводиться іноді по 7 претендентів, а середній показник – 3 бажаючих на 1 вакансію.

Володимир Федорченко, ректор Київського університету туризму, економіки і права, в минулому – директор “Інтуриста”, нарікав на освітню систему: “В Україні – понад 100 ВНЗ, які готують фахівців готельно-ресторанної сфери. Більшість з них – IV і V рівня акредитації, навчанням технічних фахівців не займається практично ніхто. Існуючим ВУЗам не вистачає викладачів-практиків і сучасних технологій. Студенти просто не уявляють собі, що працювати в готелі та ресторані – важка праця, в тому числі, фізична ”. За твердженням експерта, навчальним закладам просто не вистачає фінансів, щоб забезпечити студентам гідну практику.

Влаштуватися в готель чи ресторан без досвіду – можна. За даними hh.ua, за останній рік вимоги до досвіду шукачів по всьому ринку праці значно знизилися. Готелі та ресторани охоче наймають студентів і людей абсолютно без досвіду. Ще більше вакансій для тих, хто пропрацював 1–3 роки. Правда, для керуючої посади, тим більше в солідному готелі, необхідний досвід 3–4 роки на аналогічній посаді. Найбільша кількість дуже досвідчених фахівців серед шеф-кухарів – 58%, а початківців найбільше серед керуючих готелями. Більше про вимоги до фахівців вищого сектора готельно-ресторанної сфери можна прочитати в новому дослідженні hh.ua.

Генеральний менеджер готелю “InterContinental Kyiv” Жан Батист Пижон стверджує, що основним завданням міжнародного мережевого готелю в даний момент є розвиток лояльності співробітників до бренду готелю і їх залучення. Адже без мотивованої щасливої команди неможливо створити атмосферу п’ятизіркового готелю і надавати сервіс світового рівня. Що стосується навчання, то академічна структура багатьох країн не підтримує комерційну інфраструктуру, тому готелі самі розробляють програми навчання співробітників, у тому числі, через інтернет, співпрацюючи з всесвітньо відомими університетами такими як Гарвардський і Корнельський. Ми всі розуміємо, що сучасну індустрію гостинності в Україні довелося будувати з нуля.

Неймовірні успіхи були досягнуті, але в даний час спостерігається постійний попит на професіоналів високого рівня. Я був би радий бачити більше молодих українців, які готові прийняти виклик. Будувати кар’єру в сфері обслуговування сьогодні – це ціле мистецтво об’єднувати міжособистісні навички, знання і високоякісна освіта, якщо ви хочете перетворити свою роботу в професію. У найближчі роки міжнародна корпорації InterContinental Hotels Group планує відкрити багато готелів в регіоні СНД, тому в даний час існує реальна можливість для молодих людей, які хочуть будувати кар’єру з реальною перспективою росту і міжнародними можливостями.

Мельничук Є. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Віндюк А. В.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ

Подорож з релігійними цілями – найдавніший вид туризму, що має глибокі історичні корені. Одними з перших туристів безсумнівно були середньовічні прочани. У силу релігійних переконань або цікавості щодо своєї або чужої віри, люди у всьому світі подорожують, щоб відвідати Святу Землю, Ватикан, Мекку, монастирі та інші святі місця. Цілей паломництва майже стільки ж, скільки самих паломників. Паломництва відбувалися і відбуваються, щоб позбутися від хвороби, уникнути нещастя, спокутувати гріх. Паломники з Англії в XIV–XV століттях здійснювали свої подорожі в основному в Рим, Єрусалим. Найчастіше їх подорожі були пов’язані з серйозними труднощами. Починаючи з 1388 року англійські пілігрими, за наказом короля Річарда II, зобов’язані були отримати і мати при собі спеціальні дозволи, прообраз сьогоднішнього паспорта. Одні паломники подорожували з міркувань віри, багато інших відправлялися просто з любові до подорожей або рухомі мирськими мотивами, очікуючи знайти спілкування з веселими супутниками, розваги в придорожніх харчевнях та інші задоволення. Паломництво має місце і зараз. Багато віруючих їдуть до Єрусалиму вклонитися Гробу Господньому. Прихильники ісламу їдуть у хадж до Мекки. У Україні православні прагнуть відвідати Валаам, монастир на острові Коненець.

На міжнародному ринку туризму паломництво починає розвиватися все швидше. Значний інтерес представляє релігійний (паломницький) туризм. При правильній організації його ресурсний потенціал є необмеженим. Деякі економісти України вважають, що саме цей туристичний напрям надалі стане однією з найбільш перспективних і дохідних галузей економіки України. А в майбутньому зможе забезпечувати солідні надходження до бюджету.

Релігійний туризм відіграє велику роль в системі міжнародного і внутрішнього туризму. Люди відправляються в паломницькі та екскурсійні поїздки по святих місцях і релігійним центрам. Вони прагнуть взяти участь у релігійних церемоніях, помолитися, зробити жертвопринесення. Релігійний туризм є складовою частиною сучасної індустрії туризму.

У XX ст. бурхливо розвивалася індустрія туризму, вдосконалення засоби транспорту і зв’язку. У людей з’явилося більше можливостей відвідувати святі місця своєї релігії. Одночасно виникло бажання долучитися до духовних досягнень народів інших країн, зрозуміти суть їхньої релігії. Паломників цікавить безпосередню участь у релігійних культах. Релігійні туристи і в першу чергу прочани пускаються в подорож, коли в них виникає потреба зробити щось більше, ніж звичайні культові дії в умовах звичайного середовища їх проживання. Люди відправляються в поїздки по святим місцям з різними мотивами: помолитися, вирішити особисті проблеми, знайти собі відповідну релігію, духовну школу і систем. Об’єктами залучення релігійних

туристів є святі місця та центри релігій. На українському ринку туризму вже сформувались фірми, що займаються практичною організацією паломницьких поїздок і екскурсантів і спеціалізуються на наданні послуг в області релігійного туризму.

В Україні здавна приймали паломників в її святих місцях. І українські паломники відвідували святі місця в далеких від неї землях. Це не був туризм у сучасному розумінні цього поліфункціонального явища. Але в ньому вже були закладені комунікативні, інформативні, інтегративні, соціальні та інші функції туризму. На українській землі, як засвідчують давні літописи і хроніки, побувало багато подорожуючих зі Сходу і Заходу. Їх приваблювала краса української природи, шляхетність душі українського народу, духовна величність Києво-Печерської і Почаївської лавр, Київської Софії, культурних і сакральних пам'яток інших регіонів України.

Отже, подорожі з релігійною метою тобто паломництва сягають значної давнини. Паломництво зростало з поширенням християнства, розвиваючись із зростанням релігійності населення.

Миндзя В. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Бабешко М. С.

ЧОРНОБИЛЬ ЯК СКЛАДОВА ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Екстрема́льний тури́зм – різновид туризму, який пов'язаний із певним ступенем ризику, або з позамежними фізичними або психічними навантаженнями в надважких умовах.

Різноманіття видів екстремального туризму в наш час просто захоплює. Кожний вигадує щось особливо нове, аби лиш привабити туристів та просто любителів гострого відчуття. Турист вже змагається з природою: переборює гірські річки, гостює в небезпечних печерах, підкорює води океанів та морів, дізнається про небо за допомогою різноманітних пристроїв, і може злітати на декілька днів у космос.

Цей вид туризму відкриває найпрекрасніші куточки світу, пропонує неймовірні можливості, але завжди пов'язаний з небезпекою, тому вимагає хорошої фізичної та психологічної підготовки.

Найпопулярніші види екстрім-туризму: спелеотуризм, рафтинг, альпінізм і скелелазіння.

Головне в екстремальному туризмі – наявність природних умов для обраного виду відпочинку і досвідчених організаторів. Усі маршрути екстремального туризму мають різні категорії складності. Більшість не вимагають багаторічного досвіду і ретельних підготовок, і, як правило, вони під силу будь-якій здоровій активній людині.

Невід'ємний атрибут екстремального туризму – спорядження, спецодяг та належне взуття, які роблять екстремальний туризм дорогим. Від них значною мірою залежить життя туриста, і економити на безпеці не можна.

Найвідоміші зони екстремального туризму – це Канада, США, Таїланд, Непал, Китай, Індія, Бутан, Росія.

Значні площі відчужених територій, які вже біля чверті століття знаходяться в ізоляції від спустошливої людської діяльності, перетворились на унікальний, та багато в чому привабливий світ. Чорнобильська зона відчуження постійно перетворюється на один з найцікавіших природних комплексів України та поступово стає визначним туристичним об'єктом у нашій країні. Інтерес громадськості до відчужених територій посилюється наявністю великою кількістю якісних ресурсів про Чорнобиль в Інтернеті та появою успішних комп'ютерних ігор з добре візуалізованою сюжетною лінією та гармонійно поєднаному придуманому світі зі світом реальної зони відчуження. Підвищенню інтересу у пересічного громадянина до чорнобильської зони сприяє й спрощення контрольно-пропускного режиму чорнобильської зони.

Чорнобиль – найвідоміше у світі місце України. Низка подій, що послідували після вибуху 4-го реактора Чорнобильської АЕС, змінила хід розвитку земної цивілізації, перекроїла карту планети і життя мільярдів людей, перевернула їх уявлення про світ. Все це можна відчути в загадковій і дивовижній Чорнобильській зоні – покинутій людьми, але багатій своєю історією, технічними пам'ятниками і буйною, незвичайною природою.

На прикладі "Чорнобиль-ТУР" можна побачити, що туристичні агентства України все частіше займаються організацією турів до цього місця. Успіх їх поїздок пояснюється тим, що в них використовується практичний досвід чорнобильських радіаційних розвідників, найсучасніші наукові знання, і саме сучасне технічне забезпечення. Ці поїздки – це радість від подолання свого страху, від розуміння того, що раніше здавалось абсолютно недоступним.

Ніколенко В. Л.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Віндюк А. В.

РОЗВИТОК КЕМПІНГІВ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Використання в туризмі індивідуальних транспортних засобів – автомобілів, мотоциклів, катерів, човнів – вплинуло на розвиток кемпінгового туризму в Європі. Перші кемпінги з'явилися в 30-х роках двадцятого століття як сезонні установи (англ. camping від camp – розташовуватися табором). Наприкінці 50-х років в Європі функціонувало вже 60 тис. автотуриських установ. Одноповерхові житлові павільйони розміщувалися по периметру території, утворюючи внутрішній дворик-сад з дитячим майданчиком і плавальним басейном.

В кінці 60-х років в Великобританії, Франції для проведення літнього відпочинку стали використовувати пересувні кабіни-вагони – трейлери (анг. trailer від trail – тягнути). Були розроблені різні види трейлерів – від простого вагона-причепа до добре обладнаної квартири. Наприклад, трейлер "Пентхауз" має п'ять спальних місць, обладнаний санвузлом, плитою, вбудованими меблями. Потреба в таких спорудах з'явилася у зв'язку з масового літнього відпочинку. Так на виставці в Цюріху в 1968 р. був представлений маленький збірно-розбірний будиночок для туристів. Вперше такий будинок був побудований в 1966 р. в Валлісі (Швейцарія). Він представляє собою призму трикутного перерізу "Тригон", одна з площин якої може

підніматися і опускатися, перетворюючись на терасу перед скляною стіною будинку. Будинок складається з житлової кімнати на 6 спальних місць, кухні-ніші, санвузли, комори.

Мобільні споруди у вигляді пересувного збірно-розбірного літнього будинку, що транспортується за допомогою спеціальних засобів на підготовлений майданчик, отримали розвиток в 70-х роках Великобританії, Швеції, Німеччини, Франції в різних конструктивних рішеннях і видах матеріалів. Наприклад, у Франції розробили осередки, що складаються з двох основних елементів: один утворює підлогу, стелю і опорний пілон, інший – фасадний, з віконними прорізами або дверним або суцільний без отворів. Пересувний будинок для заміського відпочинку у Великобританії з відкидними і обертовими площинами обладнаний усіма інженерно-технічними пристроями.

В 70-х роках у зарубіжній практиці будівництва сезонних споруд стали застосовувати клеєну фанеру і матеріали на паперовій основі. Конструкції каркасних літніх будинків для відпочинку у Франції виконані з пакувального картону, з'єднаного нейлоновими нитками; зовнішні стіни являють собою картонні трикутні панелі з заповнювачем; покриття – просяклий картон та пластмасова плівка, вікна і двері – з прозорої пластмаси з застібкою на блискавці.

У 80-х роках в конструкціях пересувних сезонних установ відпочинку з'явилися нові об'ємно-просторові рішення – мобільні об'ємні блоки. Це споруди контейнерного типу повного заводського виготовлення, обладнані вбудованими меблями та санітарно-технічними пристроями. Будівництво рекреаційних будівель з мобільних об'ємних блоків отримало розвиток у Канаді, США, Франції, Японії, Німеччини, Великобританії. Проводилися експерименти з виготовлення мобільних блоків в Росії, Польщі, Румунії.

Сучасні кемпінги – це улюблене місце проведення часу туристів, як європейців, так гостей з інших континентів. Кемпінги – це і практично безпечний вид відпочинку, і відмінно розвинена інфраструктура, і відпочинок на свіжому повітрі далеко від міста. Саме кемпінговий відпочинок дає повну свободу переміщення за європейськими просторами, так як в будь-який момент легко можна переїхати в інший кемпінг. Мабуть цим і пояснюється така їх кількість в Європі.

Осовцов М. В.
Класичний приватний університет

СУЧАСНІ АВТОМАТИЗОВАНІ ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ РОЗРАХУНКІВ З КЛІЄНТАМИ У РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ

Успішний ресторан – це налагоджений механізм, який пропонує своїм клієнтам найвищий рівень сервісу і оперативну роботу персоналу. Однак домогтися такої ефективної роботи зовсім не просто. Адже встежити за кожним замовленням, рівнем обслуговування, роботою офіціантів і кухарів не представляється можливим. А коли контроль над персоналом втрачено, коли облік руху грошових коштів ведеться не самим ретельним чином, ресторан терпить збитки. В галузі спостерігається досить жорстка конкуренція, і виживання підприємства залежить від його популярності і відвідуваності клієнтами. Клієнта мало залучити, його треба утримати. Для цього можуть використовуватися різні програми лояльності.

В цілому, програми лояльності – інструмент маркетингу, спрямований на створення довгострокових відносин з клієнтом, який включає цілий ряд компонентів – дисконтні програми, розіграші призів серед осіб, які зробили певні покупки в певний період часу, накопичувальні дисконтні програми, бонусні програми, подарункові сертифікати у вигляді пластикової карти та ін.

Установка системи автоматизації підприємства ресторанного бізнесу повинна вирішувати, крім проблем ефективного використання робочого часу персоналу, контролю роботи співробітників ресторану, спрощення ведення управлінського, бухгалтерського і податкового обліків, також проблеми підтримки певних програм лояльності клієнтів. Найчастіше ці кошти вписуються в блок розрахунку з клієнтами.

"Я-Кеерег" -програмні продукти фірми TIC8 засновані на БО8 технології. Пропонується кілька способів організації розрахунків з клієнтами:

- Організація депозиту кожного клієнта, тобто прийом від клієнта деякої суми грошей, в межах якої клієнт надалі отримує послуги та оплачує товари.
- Кредитування клієнта з установкою деякого ліміту, перевищення якого тягне за собою припинення обслуговування клієнта до моменту погашення цієї суми, після чого відкривається новий кредит з тим же лімітом. Для проведення диференціації приходять гостей надається технологія призначення різних лімітів різним групам браслетів або карт.
- Самостійне поповнення рахунків гостями з допомогою пристроїв-кіосків з купюроприймачами, розташованих на території підприємства.
- Остаточний розрахунок включає в себе ідентифікацію гостя, перевірку стану рахунку на контрольно-касовому модулі та прийом оплати з видачею фіскального чека, який містить весь перелік товарів і послуг, отриманих за весь час перебування гостя на підприємстві.

"1С – Рарус: РЕСТАРТ" – універсальна фронт-офісна система для підприємств харчування. Можлива продаж "за вільною ціною", дисконтна система.

"ЕКСПЕРТ: Лайт" містить підсистему оплат, що дозволяє враховувати різні види валют і платежів, знімати звіти по кожному з них і всім разом, а також розмежувати функції прийому платежів по співробітникам. Основні напрямки даного пакету: налаштовувана система платежів {у тому числі готівкові, безготівкові, представницькі платежі), підтримка роботи з декількома валютами (в тому числі автоматичний перерахунок у базову), можливість внесення передоплати на рахунок, облік готівки в касі.

Аналіз програмних засобів для підприємств ресторанного бізнесу показав, що цілий ряд програмних комплексів включили в свій склад певну різноманітність засобів розрахунку з клієнтами, які дозволяють підтримувати програми лояльності клієнтів. Однак постійний розвиток бізнесу вимагає більш гнучкого інструменту в цій області, що настроюється на різні заходи.

Перепелка В. С.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Віндюк А. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ МОТОПОДОРОЖІ ЗА МАРШРУТОМ КИТАЙ-ГОРОД – ЗАПОРІЖЖЯ

Багата на історію українська земля. Особливе місце займає історія Запорізького козацького краю. Землі Війська Запорізького – колиска української державності. Запорізьке козацтво, що виникло за часів Байди Вішневецкого незабаром переросло з пограничних сил, що стримували татарські орди, у впливову політичну організацію, що стала при Богдані Хмельницькому основою держави, яка об'єднала українські землі, вперше з часів Древньої Русі.

Розроблено тур, який пропонується мототуристам влітку під час подорожі з західних, центральних, північних регіонів України на Азовське море або навпаки. Головною метою цього туру буде Запорізька Січ та інші козацькі атракції на легендарному острові Хортиця. По дорозі туристи відвідають Дніпропетровськ, побачать самий грандіозний дерев'яний храм України і побувають в гостях у німецьких колоністів.

Розглянемо тур на мотоциклі більш детально. Тур проходить за маршрутом Китайгород (Дніпропетровська обл.) – Петриківка – Гречаноє – Новомосковськ – Дніпропетровськ – Микільське-на-Дніпрі – Ручаївка – Запоріжжя. Дороги впродовж всього маршруту хороші. Загальна протяжність маршруту складає 276 км.

Термін туру – 4 дні, 3 ночі. Ночівлі передбачені у Новомосковську, Дніпропетровську, Запоріжжі. Тривалість екскурсії по Дніпропетровську – 5 годин.

У Дніпропетровську передбачена екскурсія за маршрутом: Історичний музей – Преображенський собор – будинок-музей Яворніцкого – Палац Потемкина – Монастирський острів – Дніпропетровська набережна – Дніпропетровський цирк – Европейская площа – Проспект Маркса – Будинок Хреннікова (Грандготель Україна) – Троїцький собор.

У Запоріжжі пропонується досить цікаві екскурсії по о. Хортиця, а саме: Музей історії запорізького козацтва, Запорізька Січ, Язичеські святилища, Скіфський стан, Кінний театр, Чайка (Музей судноплавства).

Проходження маршруту може бути на мотоциклах різного класу. Розглянемо найбільш популярні, недорогі моделі. Мотоцикл моделі Honda CB-1 має досить нескладну конструкцію, через що він надійний і невибагливий. Мотоцикл Honda CB-1 має добру ходову частину: спереду знаходиться телескопічна вилка, позаду встановлена маятникова підвіска. Для зупинки цього байка призначені гідравлічні дискові гальма, які розташовані на обох колесах.

Витрата палива мотоциклу Honda CB 400 від 3 до 6 літрів бензину на 100 кілометрів. На зазначений маршрут витрати палива складатимуть приблизно 15 літрів палива марки А 95.

Отже, розглянуто особливості подорожі на мотоциклі за маршрутом Китай-город – Запоріжжя, розроблено тур, який пропонується мототуристам влітку під час подорожі з західних, центральних, північних регіонів України на Азовське море або навпаки. Метою цього туру відвідування Запорізької Січі на острові Хортиця, Дніпропетровська, Новомосковська, селища німецьких колоністів тощо.

Петренко Я. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Дашевська І. М.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНДУСТРІАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ В ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Наприкінці XX ст. в індустріально розвинених країнах Європи, північної Америки почалися процеси деіндустріалізації промислових підприємств, цілих промислових регіонів. Виникли ідеї активного залучення об'єктів матеріальної та духовної спадщини індустріальної епохи як агента соціальних змін. Ця соціальна інновація швидко і широко набула форм реновації та ревіталізації (надання нового життя, нового змісту) індустріальних територій, промислових комплексів, виробничих об'єктів і створення на їх основі нової індустрії, яка кардинально відмінна від ресурсо- та коштозатратного, екологічно небезпечного виробництва на максимально сприятливе і необхідне суспільству – сферу туристсько-рекреаційних, дозвіллєвих послуг.

Першими європейськими країнами, які почали активне перетворення промислових підприємств і регіонів на об'єкти індустріальної спадщини, були Англія (Манчестер), Німеччина (Рур).

Найперший європейський проект їх залучення в рекреаційну діяльність був вдало реалізований у Німеччині в місті Оберхаузені в федеральній землі Північний Рейн-Вестфалія в західній частині Рурського регіону (Німеччина). З 90-х років XX ст. металургійні, вугледобувні, машинобудівні, хімічні підприємства міста припинили свою діяльність. Мешканці Оберхаузена, члени муніципальної ради та ландтага землі Північний Рейн-Вестфалія прийняли рішення перетворити, відновити, перепрофілювати найцікавіші з них на пам'ятки індустріальної культури.

Сьогодні колишня промислова зона Оберхаузена – це цілий комплекс соціально-культурних, туристсько-рекреаційних об'єктів. Найвідоміший індустріальний об'єкт (символ міста) – Газометр є пам'ятником індустріальної архітектури, який використовується як виставкова зала сучасного мистецтва.

В Оберхаузені діє Музей індустріальної культури Рейнської області з філіалом, який представляє собою музеєфіковані виробничі комплекси колишнього Металургійного заводу Святого Антонія.

До регіонального комплексу індустріальної спадщини Оберхаузена входить також деіндустріалізована і озеленена територія кам'яновугільної шахти Остерфельд. На пам'ятки індустріальної культури перетворилися транспортерна естакада та клітьовий підйомник колишньої шахти.

На одній з колишніх промислових територій Оберхаузена створили модель залізниці всього Рурського регіону.

На місцях колишніх шахт і заводів були створені парки, найвідоміший OLGA-park, а також збудовані численні торгово-розважальні комплекси. На схилах і плато терикона Ганіль створений ландшафтний парк, на ве-

ршині його – амфітеатр на 800 місць, названий “Горна арена”, де відбуваються культурні заходи і театральні та оперні вистави, наприклад опери “Сон в літню ніч”, “Тригрошова опера”, “Кабаре”, “Аїда”. Як і Газометр терикон є тематичним пунктом регіонального проекту “Шлях індустріальної культури Рурського регіону”.

Подібні регіональні тематичні маршрути європейських країн використовуються як опорні для численних туристичних маршрутів, які об’єднані сьогодні у Європейський тематичний маршрут індустріальної спадщини.

Плисюк А. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Яцук Н. В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Ринок споживача турпродукту структурується за багатьма ознаками, серед яких на першому місці слід розглядати мету подорожування. Мета є конкретною реалізацією мотивації до туристичної подорожі, в якій відбивається потреба туриста. Наразі М.П. Кляп та Ф.Ф. Шандор дослідили наявність майже 90 самостійних видів туризму, які у свою чергу поділяються на підвиди. В цьому переліку займає одну із ведучих позицій – це пивний туризм, що має на меті дегустацію, споживання, купівлю пива безпосередньо на місці у виробника.

Беручи до уваги, що попит на такий вид туристичного продукту ґрунтується на тому, що пиво є одним з кращих атрибутів спілкування, яке допомагає людям більш розслаблено проводити час разом з друзями і близькими людьми, асоціюється із задоволенням, сердечною розмовою і приємним проведенням часу – по-перше. А по-друге пивоваріння має давню історію, оскільки пиво почали варити раніше, ніж пекти хліб: 6000-8000 років тому і за старовинністю походження серед алкогольних напоїв йому може скласти конкуренцію лише мед – таке сполучення може скласти цікаве відвідування промислових об’єктів, що мають цікаву історію й смачний продукт, який можливо продегустувати.

Експертами пивного туризму було визначено найкращі його напрями. Це терапевтичний ефект від ознайомлення культури пивоваріння в Чехії. Так туристові пропонується відвідати містечко Мнішек-під-Брди, в якому функціонує театр з пивним рестораном, відвідати пивні курорти в містах Пісек-у-Яблункова, Ходовий Плані, Гаррахові. Де пропонуються пивні ванни, що розслаблюють м’язи, прогрівають суглоби, мають оздоровчу дію на шкіру і волосся, а також омолоджуючий ефект. А місто Жатец збирає в кінці літа чеських пивоварів на щорічне святкування закінчення збору хмелю, які привозять з собою всі сорти чеського пива.

Це особлива святкова культура пива в Німеччині – Октоберфест у Мюнхені, пивне свято з традиційними ковбасками та тушкованою капустою під склепіннями величезного намету. Які для Європейців стали основою пропозиції так званих пивних турів. Крім знайомства з виробництвом, пивними обрядами і традиційним пивним меню, туристи мають ще й можливість безкоштовно дегустувати різні сорти пива. Деякі з цих сортів варять у невеликих містечках і в таких маленьких кількостях, що спробувати їх можна тільки на місці. А таких пивоварень у Німеччині 1,5 тисячі. Тут же для туристів проводяться пивні тури: ви випиваєте в кожній пивоварні по пиву, відповідаєте на питання і отримуєте диплом пивного бакалавра.

Специфічна культура пивоваріння. Це пивні тури до Ірландії щоб наживо побачити, як виглядають справжні ірландські паби, Бельгію де відзначають пивне свято на головній площі, яке пов’язано з днем народження Манекена Піса, всім відомого пісяючого бронзового хлопчика та Нідерланди а саме Амстердам що є одним із головних пивних міст світу.

Стати цікавою, як для іноземного туриста, так і для вітчизняного не тільки як країна смачного пива, а й як цікава історія становлення держави про яку може розказати історія пивоваріння. Так, лідер гурту “Гайдамаки” здійснив подорож Україною і позначив на карті броварні, де виробляють непастеризований продукт “пивну” карту України, оминувши розкручені “брендові” осередки (рис.).

Рис. Карта броварень, де виробляють непастеризований продукт

Так, за картою видно, що відповідні традиції та культура споживання цього напою впродовж кількох століть від середньовіччя до суворої радянської доби розвивалися переважно на теренах, де, зокрема, були зосереджені католицькі та православні монастирі. На сході тоді простягався степ, а пізніше з'явилися райони важкої промисловості, де більше йшла горілка. Отже, пивний туризм на теренах України може стати стимулом для широкого загалу пізнання історії культури та традицій й пошуку інвесторів.

Посьмашна А. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н., доцент Коллегаєв М. Ю.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АРХЕОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Римляни говорили: хто знає минуле – може зрозуміти сьогодення і передбачати майбутнє. Відоме висловлювання повинно було навчити нащадків шанобливо ставиться до своєї історії і намагатися дізнатися про неї якомога більше. Вивчення та підтвердження тих чи інших історичних фактів на підставі археологічних досліджень – найважливіша і найбільш точна частина пізнань про культуру наших предків, їх прагненнях і віруваннях.

Археологічний туризм – це різновид туризму, метою якого є відвідування місцевості, пов'язаної з археологією і археологічними розкопками. Під час таких поїздок туристи не тільки можуть прослухати лекцію професійного археолога, а й доторкнутися до предметів старовини, навіть взяти участь у розкопках. Історія пам'ятає славетні подвиги лицарів, королів, полководців, геніальних вчених. Засобами археологічного туризму кожна людина сьогодні може внести свій невеликий особистий внесок в історію.

Для цього треба поїхати на археологічні розкопки. Треба взяти участь у такій важливій справі, попрацювати "в полі" або лабораторії поруч з професіоналами, торкнутися цієї ж історії своїми руками, а не просто споглядати крізь скло вітрини, залишити тепло своїх рук на скарбах світової історії. А ще може і пощастить зробити якесь відкриття.

Археологічний туризм тільки почав розвиватися в Україні. На відміну від екскурсійного, археологічний туризм – це не пасивне споглядання збоку пам'яток історії та таблички "Руками не чіпати", а якраз навпаки: дивитися треба вглиб земної породи, шукати, розчищати, мити, фотографувати або замальовувати, заносити дані. На туристичних маршрутах увагу туристів все більше приваблюють пам'ятники найдавнішої історії людства, первісної археології. Вони є нерухомими (місця первісних стоянок, кургани, поховання) і рухливі (знаряддя праці, предмети побуту, прикраси, тощо), виявлені підчас розкопок. Як правило, останні ми бачимо в музеях, а скільки лежить у сховищах і ми не бачимо їх у музейних експозиціях! Археологічний туризм, при правильному розвитку в Україні, має всі шанси стати популярним, адже місць, куди можна поїхати на розкопки у нас чимало. Окремим відгалуженням археологічного туризму є підводний археологічний туризм, який дає можливість учасникам експедиції подорожувати крізь століття, цивілізації, культури, поєднуючи це приємне і корисне заняття з іншим видом активного відпочинку – дайвінгом.

Поряд з підживленням в широких масах інтересу до історії свого народу, необхідно прищеплювати культуру поводження з пам'ятками археології та доносити до людей необхідність їх захисту для майбутніх поколінь. Державні чи наукові інститути не в змозі захистити спадщину минулого від насувається урбанізації без зацікавленого, правильно вихованого суспільства. Тому доля археологічного туризму залежить не лише від держави, а й від громадських організацій і наукових співтовариств, представників бізнесу та просто небайдужих людей, які готові надати посильну допомогу в розвитку інноваційних видів туризму.

Відкрита наукова полеміка в ході пошукових робіт – є важливим аспектом пізнання своєї історії. У суперечках народжується істина, тому кожен, кому є що сказати або показати, щоб зробити погляд на події минулого більш уважним, а головне точним – може зробити це на розкопках.

У цій роботі чимала роль відведена і педагогічій складовій. Закладка правильних життєвих принципів в підростаюче покоління – теж важливе завдання, яке багато в чому здійсненне засобами археологічного туризму. Захоплююча пошукова робота і постійне спілкування в колі обізнаних історію людей формує у дітей широкий світогляд поряд з повагою до історії своєї країни і народності.

Потеряхін О. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Яцук Н. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДПОЧИНКУ ЗАСОБАМИ ТУРИЗМУ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ

Широко відомо, що вчительська професія вимагає особливого напруження емоційних і фізичних сил. Постійна концентрація уваги, нервова напруга, необхідність говорити протягом кількох годин щодня зумовлює появу таких професійних захворювань вчителів, як захворювання горла і гортані та астенічно-невротичні розлади.

За даними ВООЗ, до 70% відхилень у здоров'ї людини, а вчителів особливо, є психосоматичними. Неврози різного характеру, гіпертонія, остеохондроз, варикозне розширення судин, що поступово може перейти у тромбофлебіт, – це професійні захворювання вчителів, причиною яких поряд із стресами є гіподинамія. При постійному виникненні стресових ситуацій формується синдром розумово-емоційного (нервового) перенапруження, який має тенденцію перейти в хворобу.

У структурі захворюваності педагогів переважають хвороби:

1. інфекційні захворювання (11,9%).
2. нервової системи та органів чуття (12,1%);
3. органів травлення (15,3%);
4. органів кровообігу (17,9%);
5. Органів дихання (26,1%);

Порушення в нервово- психічному здоров'ї мають:
після 10 -ти років роботи більше 35% педагогів;
після 15 -ти років стажу – 40% педагогів;
після 20 -ти років – більше 50% педагогів.

Але путівки в санаторії, пансіонати, лікарні не по кишені. Рідко хто з вчителів може скористатися послугами численних туристичних фірм. Кількість безкоштовних путівок для працівників освітньої сфери зменшується з кожним роком. Але безкоштовну путівку в санаторій і зараз отримати можна. При захворюваннях: операції при виразковій хворобі шлунка, дванадцятипалої кишки, панкреатиті; операції ортопедичні, травматологічні при дефектах і вадах розвитку хребта, пластиці суглобів, пролікований цукровий діабет. Вчителі мають можливість отримати путівку в профільний санаторій за наявності необхідних документів і сплатити лише 50 відсотків її вартості. Влітку надається путівка, за яку профспілка сплачує 50 відсотків за проживання. Вилікувати в санаторії захворювання складно але є можливість профілактики захворювань та відновлення фізичного та емоційного стану вчителя.

Тому варто звернути увагу на туристичну організацію відтворювального лікування, яке забезпечують санаторно-курортні заклади, як на один з варіантів профілактики цих захворювань. Для лікування та профілактики органів дихання, органів травлення та органів кровообігу можна запропонувати користуватися послугами реабілітаційного туризму. Для лікування нервової системи можна запропонувати користуватися послугами сільського зеленого туризму або агротуризму. З метою оздоровлення можна скористатися послугами апітуризму. Для оздоровчих цілей можуть використовуватись не лише продукти бджільництва або бджолина отрута, а й цілюща енергетика бджолиної сім'ї.

Широку пропозицію мають і міські дослідження – напрям урбанізованого туризму такий як: психогеографія, тощо. І тому варто дослідити види туризму які сприяли б не тільки оздоровленню працівників освітньої сфери, а й організація яких була б їм по кишені.

Привалов Д. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., доцент Віндюк А. В.

БЕРДЯНСЬК – ОДИН З КУРОРТІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бердянськ – популярний кліматичний курорт в Запорізької області, на побережжі Азовського моря. Бердянські пляжі – особливі. Переконається в цьому можна, побувши влітку на березі Азовського моря. Яким був бердянський пляж тоді, на зорі 20 століття? Відповіді знаходимо в публікаціях того часу. "Бердянский курорт представляет редкое соединение условий для морского и лечебного отдыха. Южное солнце, обильное светом и теплой, представляются благоприятными факторами. (Н. Лауданский. Очерк "Бердянск" ("Нива" № 16, в 1901 г.). Купание в Бердянске хорошее. Лучшее время – август, сентябрь. Жизнь сравнительна не дорога" (издательство в 1914 г., стр.352–355). Морской пляж Бердянска – лучший на Азовском море. Блогодаря постепенному углублению морского берега и мелкозернистому песку, который покрывал дно. Бердянские пляжи особенно хорошие для купания детей". ("Бердянский Курорт" (издательство в 1928 г., авт. Л. Гоц.). Це думка людей, що побували на бердянських пляжах і залишили в своїх серцях любов до благодатного оазису здоров'я.

Ногайці, що жили на побережжі Азовського моря донесли до наших днів свої легенди, що пояснюють причину того, що пляжі Бердянська найкращі. Одна з легенд свідчить, що давно жадібний хан, в поспіху покидаючи берег Меотійського озера, навантажив на свій корабель багато золота і інших нечуваних багатств. Судно не витримало і затонуло. А море, через століття, повертає на берег скарби хана у вигляді золотистого оксамитового, легкого і приємного піску.

Думка ж учених інша. Профессор В. П. Зенковіч називає Азовське море молюсковим через величезну кількість крадиума і синдеспии. З їх раковин в Азовському морі утворилися береги і коси. Та і місце, де нині розкинувся Бердянськ коли те було морським дном.

Довжина Бердянської коси складає від підстави і до самій крайній верхівці коси 23 кілометри, яка постійно обдувається морським вітром, збагачуючи її мешканців коштовними і корисними речовинами озоном, бромом, йодом і хлоридами, різними солями і мікроелементами.

Таке розташування коси, служить своєрідним фільтром для своєї мікрозони. З цієї причини епідеміологічні служби жодного разу не закрили косу по антисанітарних причинах. Не багато хто знає, що в повітрі Приазов'я в 1,5 разу більше кисню, чим біля берегів Чорного моря. Відпочинок і лікування в Бердянську з його м'яким кліматом проходить, порівняно дешевше, чим на інших курортах.

Відпочинок в Бердянську має свою різноманітність, на відміну від інших курортних містах Азовського моря. І це не дивно, зараз на озброєнні туризму і відпочинку, працюють такі об'єкти як, аквапарк "Мис доброї надії", зоопарк "Сафарі", дельфінарій "Немо", Луна-парк, залучаючи туристів, не лише з України, але і з ближнього зарубіжжя.

Місто Бердянськ відоме в Україні як город-курорт, але не настільки, як деякі курортні міста Криму, або, скажімо, як місто Львів, хоча по своїх ресурсах

Бердянський район Запорізької області володіє реальними передумовами розвитку туристсько–рекреаційного сектора економіки, до яких можна віднести:

– високу концентрацію запасів туристсько–рекреаційних ресурсів (мінеральних вод, грязей, піщаних пляжів і ін.);
– сприятливі для відпочинку і туризму кліматичні і фізико-географічні умови;
– наявність матеріально–технічної бази, необхідної для рекреаційної діяльності.

Рошкович Ю. А.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Яцук Н. В.

АВСТРАЛІЯ ТА ОКЕАНІЯ НА СУЧАСНОМУ ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ

В останні роки до одного з перспективних секторів економіки Австралії та Океанії можна віднести туризм. Щороку Австралію відвідує близько 3 млн іноземних туристів. Цьому сприяє туристична база Австралії, яка включає природні і історико-культурні об'єкти, такі як: Музей Австралії, Національний морський музей, Королівський ботанічний сад і національний гербарій, собор Св. Патріка. Серед природних найбільшу популярність мають національні парки "Великий Бар'єрний риф" і "Улуру". Сучасні комплекси культурних закладів у столицях штатів відповідають найвищим світовим стандартам. Жителі країни дружні, дуже привітні до іноземців.

Щодо відпочинку самих австралійців, більшість подорожуючих мешканців Австралії воліють відпочивати на пляжах поза меж свого материка. Основні країни, громадяни яких обирають Австралію та Океанію в якості місця свого відпочинку: Нова Зеландія, Японія, Великобританія, США, Китай, Малайзія і Німеччина.

Туристів, які відвідують Австралію та Океанію, а також і самих австралійців не залишає байдужими їх історичне минуле, бо території таких країн, як США, Канада, Південна Африка, Індія, Малайзія, Нова Зеландія, Австралія та частково Індонезія у XVI–XIX ст. були британськими колоніями. Подорожуючі прагнуть спілкуватися з рідними, які живуть за кордоном, а також віднайти свої родинні зв'язки. Частково подорожі пов'язані з територіальною близькістю. Та й схожість мов є важливою для подорожування. Тому туристів приваблює те, що в країнах, які вони обирають для відпочинку, переважає англійська мова, в більшій мірі, через те, що англійська була мовою Британської імперії.

Окрім цих чинників важливими є також і культурно – історичні пам'ятки та місця – тематичні парки, такі як "Світ Кіно", "Світ Мрій", "Світ Моря", унікальні туристичні природні об'єкти, наприклад, Великий Бар'єрний риф. Багатьох туристів приваблює незвичайний відпочинок: серфінг в джунглях, регата на кораблях з пивних пляшок.

За свідченнями веб – сторінки "Моя Австралія" і news.com.au щодо відвідування країн під час відпочинку, найбільша кількість подорожуючих мешканців Австралії та Океанії обирають для відпочинку Нову Зеландію, Індонезію, США, Філіппіни і Таїланд. Це є найбільш популярними маршрутами для австралійських відпочиваючих. В'єтнам, Індія і Франція також привертали увагу австралійських туристів. Малайзія теж не залишаються без уваги туристів з Австралії. Порівняно з цими країнами Японію, Південну Африку і Канаду почали відвідувати менше.

Аналіз туристичних потоків демонструє наявний зв'язок, в більшості випадків, між одними і тими самими країнами. Це можна підтвердити теорією СКС Ніколаєнко. Так, мешканці країн Західної СКС (Австрія, Андорра, Бельгія, Ватикан, Великобританія, Гібралтар, Греція, Данія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Ліхтенштейн, Люксембург, Кіпр, Мальта, Монако, Голландія, Норвегія, Португалія, Сан-Марино, Фінляндія. Франція, ФРН, Швейцарія, Швеція, Канада, США, Австралія, Нова Зеландія, О-ва Святої Єлени, Сен-П'єр і Мікелон), подорожують в межах власної соціокультурної системи, оскільки не виникає складності з візовим режимом, а такі фактори, як історичне минуле, схожість мов, родові зв'язки або їх пошук та територіальна близькість цьому сприяють.

Щодо України, то це інша СКС, але якщо врахувати такий соціокультурний простір як анклав (анклав – це простір історично тимчасового домінування однієї з СКС в рамках іншого соціокультурного утворення) і наявність української діаспори в Австралії, то Україна може розраховувати на туристичний потік жителів Австралії, оскільки Україна і Австралія дуже пов'язані родовими зв'язками.

Сердюк Т. Ф.
Классический приватный университет
науч. рук. – к. пед. н., доцент Трофимук К. В.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ГОСТИНИЧНОЙ ИНДУСТРИИ НА УКРАИНЕ

Отечественная гостиничная сфера Украины становится неотъемлемой частью мирового гостиничного хозяйства. В условиях развития страны гостиничный бизнес становится действенным средством с одной стороны, формирование рыночного механизма хозяйствования, поступления значительных средств в бюджет, создание высокооплачиваемых рабочих мест, а с другой стороны – улучшение качества жизни украинских граждан. Современная индустрия туризма является одной из прибыльных и динамичных отраслей мирового хозяйства. Согласно исследованиям Всемирной Туристической Организации (UNWTO) международные туристические потоки достигли 924 миллионов в 2014 году, и составили прирост в 2% по сравнению с 2012 годом (снижение спроса на туризм во второй половине 2008 года, связано с ухудшением международных экономических обстоятельств). По данным Всемирного совета путешествий и туризма (WTTC) доля индустрии туризма составляет 9,9% глобального ВВП, 10,9% мирового экспорта, и 9,4% мировых инвестиций. За 9 месяцев 2014 года в Украину приехало 16 млн иностранцев. Это на 1% больше, чем за аналогичный период 2013 года. В 2013. в Украине насчитывалось 1254 гостиничных предприятий на 104,1 тыс. мест. Среди них по данным официальной статистики: пятизвездочный (Премьер – Дворец – 1, четырехзвездочных (Салют, Киевский, Днепр, Украина и др. – 18 Однако большинство из них все еще не соответствуют международным стандартам, качество предоставляемых ими услуг чаще оставляет желать лучшего.

Структурируя гостиницы Украины по категориям, следует отметить, что меньше всего в стране 5-звездочных и 4-звездочных отелей – на них приходится соответственно 0,5% и 2,7% от общего числа гостиниц, третье место занимают 3-звездные гостиницы – 7%, на 2-звездные и 1-звездочные приходится 4% и 3,9% соответственно. 82% отелей Украины вообще не имеют категории. Элитный сегмент гостиничного рынка Украины представлен пятью 5-звездочными отелями и 29 – 4-звездочными. Стоимость размещения в них

250–700 долл. в сутки, что превышает даже европейские мерки, причем загруженность гостиниц составляет 72–92%. 2 пятизвездочные гостиницы находятся в Днепропетровске, по одной – в Киеве и в Одессе. Девять четырехзвездочных гостиниц работают в Одесской области, шесть – в Киеве, по четыре – в Днепропетровской и Львовской областях, по одной – в Донецкой, Закарпатской и Полтавской областях. Вообще, количество гостиниц в Украине по сравнению с признанными туристическими странами мира – незначительна. Такие формы гостиничного хозяйства, как мотели, кемпинги, молодежные базы в Украине вообще практически отсутствуют. Хотя, как свидетельствует международный опыт, именно такие предприятия могли бы дать значительный толчок развитию сферы гостеприимства и созданию дополнительного количества рабочих мест. В Украине углубляется специализация предприятий гостеприимства, что связано с такой важной тенденцией, как создание международных сетей, которые имеют большое значение для страны в разработке и внедрении высоких стандартов обслуживания. В конце 2005 года в стране уже функционировал один отель, входящий в состав международной гостиничной сети – это отель Radisson SAS Hotel Kyiv категории 4 звезды. Национальные гостиничные сети в Украине представлены сетью отелей Premier Hotels, в состав которой входят 6 гостиниц: “Премьер Палас”, “Ореанда” (Львов), “Днистер” (Львов), “Стар” (Мукачево), “Лондонская”, (Одесса), “Cosmopolit” (Харьков), а другие отели объединены в ассоциации. В заключении необходимо отметить, что проблемы гостиничной индустрии Украины остаются неизменными – дефицит гостиниц всех классов и неблагоприятный инвестиционный климат в стране обусловлен непрозрачностью украинского законодательства и сложностью процедур получения земельных участков.

Солодов Я. Е.
Класичний приватний університет
наук. кер. – доцент Прочан А. О.

НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РЕСТОРАННІЙ ІНДУСТРІЇ

В даний час ресторанний бізнес є одним з найперспективніших в Україні. Цей напрямок діяльності вимагає серйозного осмислення світового досвіду і пильної уваги до перспектив його використання на українському ринку. У зв’язку з цим надзвичайно важливим стає визначення ролі і значення даного виду бізнесу в сучасній економіці, визначення динаміки його розвитку в нашій країні, порівняння тенденцій становлення цього бізнесу в областях України з метою внесення корисного в специфіку розвитку інновацій ринку ресторанних послуг.

Ресторанні послуги грають особливу роль в сучасному українському суспільстві. Ресторанний бізнес одна з сучасних галузей індустрії гостинності, що перспективно розвивається. Люди приходять в ресторан не тільки скуштувати вишукані страви, а й відпочити, отримати естетичне задоволення і просто поспілкуватися один з одним.

Інновації – один з основних двигунів ресторанного бізнесу. Інновації бувають різні: одні корисні, оскільки вносять революційні або, на худий кінець, еволюційні зміни; інші марні для споживача, але міняють сприйняття продукту; треті не припускають ніякої користі і не впливають на сприйняття, але принципово здешевлюють продукт, упаковку або метод його просування без втрати якості. У найзагальнішому вигляді інновація – це процес використання знання та інформації для створення та впровадження чогось нового і корисного. Інновація, як основа стратегії розвитку підприємства, включає не тільки технічні чи технологічні розробки, а й пошук і використання нових форм бізнесу, нових методів роботи на ринку, нових товарів і послуг, нових фінансових інструментів. Вони, внаслідок цього, повинні характеризуватися більш високим технологічним рівнем, більш високими споживчими якостями товару або послуг порівняно з попереднім продуктом.

Специфіка ресторанного бізнесу, як галузі сфери послуг, припускає під інноваціями не тільки поліпшення якості життя людей (задоволення потреби в якісній (екологічний аспект), красиво і смачно приготовленої їжі (естетична насолода), але й грамотно вибудувані стосунки з клієнтами, грамотну маркетингову політику і PR-стратегію, а також облік необхідності комерціалізації інноваційних розробок (отримання патентів, реєстрація фірмових знаків). В цілому, інноваційний проект такого роду являє собою складну систему взаємообумовлених і взаємопов’язаних за ресурсами, термінами і виконавцям заходів, спрямованих на досягнення конкретних цілей на пріоритетних напрямкях розвитку науки і техніки.

У сфері послуг під інноваційним проектом пропонується розуміти створення нових видів послуг, нових технологій і устаткування, що підвищує якість і ефективність виробництва послуг, нових підприємств і об’єднань сфери послуг, що забезпечують, з одного боку, незадоволені потреби населення в певними видами послуг, або володіння зазначеними новими видами послуг, технологіями та обладнанням. З іншого боку, це створення нових робочих місць. Це, насамперед, впровадження у виробництво результатів досліджень у галузі створення нового обладнання, технологій і матеріалів, застосування яких дозволяє поліпшити якість і скоротити терміни виробництва послуг.

Одним з перспективних видається напрямок розробки та реалізації системи відбору, підбору, адаптації та навчання персоналу, оскільки інновації в цій сфері, як у жодній іншій, мають різноспрямований ефект: економічний, управлінський, соціальний. За підсумками всебічного аналізу тенденцій розвитку ресторанної галузі і підприємства можна запропонувати дослідити можливості впровадження інноваційних методів роботи з персоналом ресторану.

Стрюк Ю. Г.
Класичний приватний університет
наук. кер. – д. пед. н., професор Віндюк А. В.

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ТЕМНОГО ТУРИЗМУ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ

Людство сьогодні все менше бажає подорожувати і відпочивати пасивно, в результаті чого виробники туристичного продукту пропонують активний відпочинок, який супроводжується багатьма атракціями з

наявними гострими відчуттями. Одним з таких є “темний” туризм. Відповідно, розробка теоретичних науково-практичних основ “темного” туризму має важливу перспективу для української науки і споживача.

Останнім часом відбувся надзвичайно потужній вибух у попиті українських туристів на даний вид подорожей, особливо після вибуху літаків на руйнуванні Всесвітнього торгівельного центру в Нью-Йорку.

“Темний” туризм – це вид пізнавального туризму, що передбачає відвідування місць, які пов’язані зі смертю та стражданнями людей.

До складових “темного” туризму слідвіднести:

– туризм катастроф (відвідання місць, які постраждали від стихійних лих, “токсичні тури” по місцях екологічних катастроф);
– містичний туризм (подорожі по місцях з паранормальною активністю);
– туризм по кладовищах;
– туризм “смерті”

Зацікавленість у об’єктах “темного” туризму пояснюється такими причинами:

– отримання нових вражень та емоцій;
– бажання уславити пам’ять загиблих;
– дослідити нові горизонти власної держави;
– дізнатися про нові об’єкти “темного” туризму;
– почуття патріотизму.

“Чорний туризм” або відвідування так званих “темних” – загадкових і трагічних місць стає все популярнішим не тільки за кордоном, але і в Україні.

Частка даного сегмента українського туристичного ринку вже сьогодні становить до 10% ринку залежно від сезону. Разом з тим, в наші дні “чорні маршрути” вибирає все більше людей. І що дивитися на світові показники даної тенденції, якщо у нас в Україні, де сама культура туризму ще тільки починає приживатися, вже чітко сформувався контингент туристів-“чернушників”, як їх називають гіди. Більше того, з’явився попит на “пізнавальні” поїздки в Донецький регіон по місцях “трагічних” шахт. Причому туристи, які прагнуть нових емоційних вражень, так і формують своє бажання: відвідати місця, де в даній місцевості загинули сотні людей. Наприклад, на шахту імені Засядька. У Львові побродити по Скнилові виявляють бажання кілька сотень туристів протягом року. Чорнобиль в літній сезон відвідують понад 1000 “туристів” і приблизно стільки ж у міжсезоння. Антонієві печери Троїцько-Іллінського монастиря в Чернігові вважаються чи не найбільш таємничим місцем в Україні. До цих пір в печери приїжджають лікуватися. Легенди свідчать, що підземний хід з’єднує печери з Києво-Печерською лаврою. Головна проблема темного туризму полягає в питанні, наскільки етично відвідувати такі місця в туристичних цілях. Тому найголовніше, що можуть сьогодні зробити “темні” туристи й тур фірми, кількість яких постійно росте,– це проявляти повагу до потерпілих.

Отже, завдяки необмеженому впливу на навколишнє середовище та специфіки життя людей даний вид туризму має всі перспективи на існування та подальше глибоке та наукове вивчення.

Сурма М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. пед. н. Трофімук К. В.

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ВЇЗНОГО ТУРИЗМУ НА УКРАЇНІ

З огляду на місце і роль туризму в світовій економіці, Кабінет Міністрів України затвердив Державну програму розвитку туризму до 2020 року, у якій надано пріоритет розвиткові в’їзного і внутрішнього туризму. На основі державної програми розроблені і виконуються регіональні програми та програми окремих туристичних центрів. Розвиток туризму в них узгоджено з такими секторами економіки, як транспорт, торгівля, зв’язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку і туристичного призначення. Туризм розглядається як один з найбільш перспективних напрямів структурної перебудови економіки.

Особливо слід вказати на активізацію внутрішнього туризму. Так, приріст кількості внутрішніх туристів порівняно з попереднім роком у 2012р. становив 4,1%, у 2013 р. – 5,3, а в 2044 р. – 7,7%.

Говорячи про матеріальну базу України для прийняття туристів, слід сказати про наявність майже 5 тис. закладів для їхнього розміщення. На постійній основі в туристичній сфері діяльності в Україні працює понад 200 тис. осіб і майже 1 млн сезонних працівників. Загальний обсяг туристичного споживання збільшився в нашій країні у 2014 р. на 65,8% порівняно з 2011 р. Туристичний сезон 2014 р. характеризується продовженням загальних позитивних тенденцій розвитку туризму, які спостерігалися, починаючи з 2011 р. За даними Держприкордонслужби України, темпи приросту кількості в’їзних туристів перевищили в 2014 р. темпи приросту кількості виїзних туристів на 8%.

Реалізація державної політики розвитку туризму здійснюється шляхом: визначення пріоритетних напрямів туристичної діяльності; відновлення та охорони туристичних ресурсів; залучення громадян до раціонального використання вільного часу (змістовний відпочинок, ознайомлення з історико-культурною спадщиною, організація рекреації, оздоровлення і т. п.); удосконалення нормативно-правової та податкової бази туризму, адаптації її до світових стандартів і контролю за дотриманням законодавства; упровадження пільгових умов для малозабезпечених верств населення; стимулювання інвестицій у туризм і розвиток туристичних ресурсів; гарантії безпеки туристів, захисту їхніх прав, інтересів і майна; організації й розвитку системи наукового забезпечення туризму, підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для сфери туризму; ліцензування туристичної діяльності, стандартизації та сертифікації туристичних послуг, визначення кваліфікаційних вимог до посад фахівців туристичного супроводу тощо.

До основних пріоритетних напрямів державної політики розвитку туризму відносяться:

– удосконалення правових засад регулювання туристичних відносин
– становлення туристичного бізнесу як високорентабельної галузі економіки;

– заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму та створення нових робочих місць;

– сприяння розвитку в'їзного та внутрішнього туризму, сільського та екологічного (зеленого) туризму;

– розширення міжнародного співробітництва у сфері туристичної діяльності та утвердження України на світовому туристичному ринку;

– гармонізація законодавства України про туризм до світових вимог, створення нормативної бази функціонування систем стандартизації та сертифікації робіт і послуг в туристичному бізнесі тощо.

Одже можно підсумувати, що розвиток туристичного бізнесу в Україні відбувається на ринкових засадах, але не знаходиться у "вільному плаванні", бо регулюється державою на основі законодавства, національної політики та індикативного планування всіх видів туризму.

Тихоненко А. Е.
Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Бабешко М. С.

ПРОЕКТУВАННЯ ДИТЯЧОЇ РОЗВАЖАЛЬНОЇ КІМНАТИ ПРИ ГОТЕЛЬНОМУ КОМПЛЕКСІ

На сьогоднішній момент подорож і відпочинок всією сім'єю набуває все більшу актуальність. Адже сімейний відпочинок – це завжди можливість відчути єдність родини, краще пізнати свою дитину, показати їй світ і навчити чому-небудь дуже важливому і потрібному. Однак, відпочиваючи з маленькою дитиною, часто виникають такі проблеми як відсутність спеціалізованих дитячих розважальних центрів або ігрових кімнат. Адже на сьогоднішній день така індустрія розваг в Україні перебуває на початковому етапі свого розвитку. Необхідність в організації відпочинку для дітей почала виникати тоді, коли старі ігрові майданчики в кінці дев'яностих років прийшли в непридатність, а в людей з'явилася можливість більше платити за відпочинок своїх дітей. Розвиток даного бізнесу в основному відбувається в столиці і великих містах, а в регіонах же спостерігається лише незначний приріст даних розважальних закладів. Фахівці стверджують, що в найближчі 2–3 роки зростання дитячих розважальних майданчиків збільшиться не менш ніж у 5–7 разів. Зростання, за словами фахівців, буде забезпечуватися як за рахунок існуючих мереж, так і за рахунок появи нових гравців. Поява нових операторів сфери дитячих розваг очікується, перш за все, зі складу великих гравців грального бізнесу, операторів залів ігрових автоматів та сфери розваг для дорослих і підлітків: кінотеатрів, боулінг-центрів.

Гра – це невід'ємна частина життя дитини, вона виявляє величезний вплив на розвиток дитини, допомагає пізнати світ, сформувати навички спілкування та інші здібності. Психологи стверджують, що ігрова діяльність є природним і потрібним способом адаптації до дійсності. Тому необхідно щоб час, проведений за цим заняттям, доставив як можна більше задоволення дітям, а ігрові елементи були цікавими і барвистими. Виходячи з цього, уникнення конфліктів батьків з дітьми, та надання їм відпочинку від сімейних проблем, пропонуємо передбачити у готелях проектування дитячої ігрової кімнати, в якій дитина буде себе відмінно відчувати, знаходячись під наглядом висококваліфікованих нянь. Дана кімната буде великим плюсом не тільки для готелю, але і для проживаючих з дітьми. Це головним чином сприятиме залученню все нових і нових клієнтів, збільшуючи при цьому приплив прибутку і збільшення конкурентоспроможності даного підприємства. Однак необхідно врахувати, що для безпосередньої реалізації даного проекту керівництво комплексу має мати в наявності і виділити чималі кошти для придбання дорогого спеціалізованого обладнання. Організувати найм монтажників та іншого робочого персоналу, виділити час для проведення всіх робіт, протягом якого може наноситися шкода основній діяльності готелю у вигляді шуму та інших незручностей, проведення рекламних заходів.

Розміщення розваг на території готельного комплексу планується залучення до 40% відвідувачів. Чим цікавіший проект дитячої кімнати, тим швидше готель стане якорем для відвідувачів з дітьми. Адже тільки якісні розваги формують досить великі і, головне, постійні потоки відвідувачів, які, безумовно, вигідні для будь-якого готелю. Самим окупним на сьогоднішній день елементом ігрової кімнати є ігровий лабіринт, придбання якого в готелі просто необхідне.

Ігрові комплекси, та ігрові лабіринти – найпопулярніше в світі обладнання для залучення відвідувачів, дозвілля, і відпочинку дітей. Ще б пак, адже ігровий лабіринт використовує не тільки площу, але і об'єм приміщення. В ігровому лабіринті вистачає місця для вільного руху, і діти не будуть відчувати себе обмежено. У лабіринті є сухий басейн, гірка, м'які модулі, мати, груші, перешкоди, і багато чого іншого – можна і побити грушу, і пострибати на батуті. Скрізь, де є навіть мінімальна загроза безпеки, встановлена захисна сітка, що витримує вагу навіть дорослої людини. Тільки чітко спланована і правильно організоване проектування ігрової кімнати може принести очікуваний результат.

Харченко К. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Яцук Н. В.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК НАГАЛЬНА ПОТРЕБА СУЧАСНОСТІ ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ

Психологічний або емоційний стрес – це комплексна реакція людини на особливості взаємодії між особистістю і навколишнім світом. В Україні помирає майже 460 тисяч осіб через хвороби серця і судин. Частота інсультів перевищує аналогічний показник у розвинених країнах. Захворювання в країні вийшло за суто медичні межі і на сьогодні є соціальною проблемою, яка впливає на здоров'я громадян і тривалість їхнього життя. Тому необхідно набувати елементарної початкової стресостійкості чому і вчить психологічний туризм.

Психологічний туризм ще має назву як комфортний туризм – це різновид туризму, в основі якого отримання психічного задоволення від процесу відпочинку. На сьогоднішній день проблема психологічного туризму являє собою спеціально розроблену технологію для відновлення і підтримки психічного здоров'я

людини в сучасних умовах. Добре відомо, що нервову систему людини і її організм у цілому переутомляють не скільки фізична і розумова праця, а скільки емоції, які він отримує на протязі своєї діяльності. Поганий стан духу, страх, гнів і ряд інших негативних емоцій, які своєю дією позбавляють людину бадьорості, призводять до втрати рівноваги, занепаду сил, втрати душевної рівноваги і депресії [3].

К. Судаков зазначав, що "на основі емоційних стресів формуються психосоматичні захворювання: неврози, порушення серцевої діяльності, артеріальна гіпертензія, виразкові ураження шлунково-кишкового тракту, імунодефіцити, ендокринопатії і навіть пухлинні захворювання". За оцінками деяких західних експертів, до 70% захворювань пов'язані з емоційним стресом. Для того щоб звільниться від такого стану, необхідно перезавантажиться, змінити обстановку, повністю розслабитися, набратися нових емоцій і поставити своє життя на нові рейки. Поєднання цікавого відпочинку з придбанням нових корисних психологічних навичок і умінь, якраз буде тим, чим є психологічний туризм. За час такої відпустки людина зможе відпочити, а також навчитися ефективним комунікаціям, управлінням часом, швидкої релаксації. В ідеальному варіанті психологічний туризм це – об'єднання подорожей і відпочинку в нових цікавих місцях з пізнанням світу душі, знайомство з прихованими силами, які ховаються в середині кожного з нас. В таких турах групу туристів супроводжує кваліфікований фахівець, який складає спеціальну програму тренінгів і медитацій, і які будуть сприяти досягненню стану гармонії, допомагають повністю розслабитися і позбутися від негативних впливів. Серед безлічі форм психологічного туризму головними будуть такі види: подорож в гори з провідником і психологом; поїздки на різні курорти, де відпочинок супроводжується тренінгом; екотуризм, де у людина буде можливість зануритися в чарівний світ природи. Під час таких програм туристи проживають у наметах і виключно чистих природних умовах, цивілізований туризм, він проводиться в сучасних містах за спеціальними програмами, які супроводжуються навчанням. Це – ідеальний психологічний тур.

В комплекс психологічного туризму входять відпочинок, навчання, психологічні розвантаження, розкриття свого внутрішнього потенціалу і розвитку. За досить короткий термін людина повинна добре відпочити, а також навчиться прийомів медитації, комунікабельності, енергетичному диханню по новому сприймати життя, відновити енергетичні ресурси організму. Після правильно підібраного курсу, людина повернувшись додому повинна відчувати прилив сил і енергії. Вона повинна мати свіжі ідеї і готовність творити і досягати нових рубежів. Оскільки негативні стратегії поведінки у ході туру будуть скориговані. Тому вбачаємо за необхідне розробку алгоритму формування продукту психологічного туризму та його просування на ринок.

Список використаних джерел

1. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму : навч. посіб. / М. П. Кляп, Ф. Ф. Шандор. – Київ : Знання, 2011. – 334 с.

Хівренко Д. І.
Класичний приватний університет
наук. кер. – професор Віндюк А. В.

ФЕСТИВАЛІ КУЛЬТУРИ, ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ТА САМОРОЗВИТКУ ЯК СКЛАДОВА ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ

Одним із перспективних напрямів за оцінками Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) є подієвий або ж івент (event) туризм. Слово Event (подія, захід) в англійській мові має дуже багато значень, як соціально – культурне, так і технічне і навіть філософське, або ж запланована соціально-суспільна подія / захід, яка відбувається в певний час і з певною метою, і має певний резонанс для суспільства. До видів івенту (event) можна віднести: фестивалі, карнавали, паради; конференції; освітні заходи; спортивні змагання, концерти, покази фільму, театральні постановки; ділові події і т. д.

Одним з найцікавіших подій є фестивалі культури та саморозвитку людини. В умовах сучасного суспільства посилюється інтерес до внутрішніх цілей розвитку особистості, вибудовування свого життя, професійної діяльності, соціальної взаємодії в цілому.

Метою даної статті є розгляд фестивалів, тематика яких безпосередньо пов'язана з саморозвитком людини, її духовним зростанням, здоровим способом життя.

Саморозвиток – це свідома діяльність людини, спрямована на якомога більш повну реалізацію себе як особистості; це форма життєтворчості людини, культивування власної унікальності шляхом розширення власних можливостей.

На території України проходить більш ніж десяткок фестивалів, спрямованих на розвиток людини, її внутрішнього світу і фізичного тіла.

Суть цих фестивалів полягає в тому, що людина може спробувати себе абсолютно у всіх напрямках, будь то йога, цигун, дихальні практики, ходіння по вугіллю і склу, або просто прослухати лекцію від майстра, який вже знайшов свій шлях і ділиться ним з усіма бажаючими, а також поспілкуватись з кращими психологами та психотерапевтами і отримати допомогу.

Найвідомішими представниками данного напрямку фестивалів є:

– Тавале (проводиться з 2000 року, м. Харьків,)
– Казковемісто (проводиться з 2007 року, міста Киев, Крим, Одеса)
– Життя як диво (проводиться з 2010 року.).
– "Полет Бабочки" (м. Запоріжжя, Великий луг)

Більш детально ми зупинимося на фестивалі "Казкове Місто"

"Казковемісто" є синтезом конференції та традиційного фестивалю, розвиваючих програм і культурно-масових заходів. Розвиваюча програма представлена у вигляді практичних майстер-класів та тренінгів, що проводяться відомими майстрами.

Фестиваль є унікальною можливістю для людей, незалежно від віку, досвіду і підготовки знайти себе у творчості, спілкуванні, здоровому та позитивному способі життя.

“Казкове місто” – це об’єднання фізичного, соціального і духовного розвитку людини. Унікальне поєднання програм дозволяє розвивати творчі здібності в атмосфері довіри і взаєморозуміння, в гармонії з природою і суспільством.

Близько 250 тренерів і ведучих, приїдуть поділитися досвідом, знаннями, навичками, вміннями з різних сфер життя. Тематика представлених на фестивалі майстер-класів та программ охопить шість основних напрямків: практична психологія, духовні практики, бізнес, фізичний розвиток, етнічні традиції різних народів світу, виступи музичних та творчих колективів.

Отже, фестивалі культури, духовного розвитку та саморозвитку дають можливість всім бажаючим, в атмосфері довіри і взаєморозуміння, проявити себе у творчості, розширити кругозір, отримати новий досвід, знайти свій унікальний шлях розвитку і гармонійною самореалізації в соціальному середовищі.

Шевель О. О.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцент Яцук Н. В.

ТУРИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ БАТЬКІВСТВА

Стосунки сучасних батьків і дітей далекі від гармонійних оскільки суспільство можна подати як різнорідний суспільний ландшафт що різнитиметься за своїм культурним та освітнім рівнем, житловими умовами. взаєминами між членами родини. Соціальний колапс спровокований згубним конвентом Інтернет сайтів та екранами телевізорів що пропагують розпусту, алкоголь та тютюн, спокусу наркотиками є щоденним оточенням підлітка будь-якої родини. Адже середовище родини перестало бути середовищем його дозвілля, а батьки – необхідним авторитетом, через брак часу необхідного для виховання дитини. Натомість український психолог М. Боришевський, досліджуючи проблему впливу сім’ї на становлення особистості зазначав, що виховання дитини є важка та найбільш трудомістка сфера людської діяльності успіх якої зумовлюється безліччю чинників найрізноманітнішого походження.

Разом з тим більшість вчених сходяться на думці про те, що, як дитина, так і підліток мають схильність наслідувати поведінку дорослих, батьків будь-якого віку. Тобто позитивний приклад батьків є особливою умовою їх успішного розвитку. Що може сформувати умови для батьків стати авторитетом для дітей, а дітям у свою чергу розкрити і продемонструвати свої вміння та таланти? На нашу думку плацдармом для налагодження конструктивного діалогу може стати туризм.

Туризм є самим інтенсивним видом рекреаційних занять, оскільки в одиницю часу здатен задовольнити максимум рекреаційних потреб людини (харчування, сон, рух, пізнання, спілкування, оздоровлення). А такі функції туризму як освітня, оздоровча, спортивна, а особливо виховна формує відчуття колективізму, моральних та етичних цінностей. У ході подорожей, активних видів туризму створюється більше можливостей для спілкування та зближення батьків і дітей, роблять їх більш уважними один до одного.. Адже батьки, як правило, поглинені роботою, навчанням, безліччю повсякденних турбот. З’являються спільні інтереси, потреба поділитися враженнями, обмінятися думками. До того ж, у поході батьки подають хлопцям наочний приклад того, як треба долати труднощі, любити і берегти природу.

У сімейному туризмі формується ядро □□маленької спільноти, об’єднаної однією метою. Діти відчувають свою причетність до спільної справи, бачать, яку користь вони приносять. Сімейний туризм тим і чудовий, що в першу чергу враховує інтереси дітей.

Таким чином, туризм здатен об’єднати дітей та батьків спільним захопленням, яке не тільки згуртовує, а й формує зовсім інший світ взаємин між ними, створити батьківську адекватність самооцінки, критичність у поглядах на власне виховання, допомагає уникнути проблем підліткового віку. Зазначимо ще й на соціальній доцільності родинного туризму. А саме: оздоровленні школярів та залученні їх до здорового способу життя; мотивації підлітків до усвідомленого ставлення до особистої безпеки та безпеки оточуючих, до активної життєвої позиції; патріотичного виховання та духовно-морального оздоровлення; самоствердження та становлення й соціалізації підлітків. Наголосимо на можливості сімейного туризму в наш час здійснити корекцію дитячо-батьківських відносин, сприяти згуртованості сім’ї, формуванні та збереженні сімейних традицій, цінностей, справжньому взаєморозумінню і встановлення відносин співробітництва між батьками і дітьми.

Та постає питання у виборі форм організації сімейного туризму в розробці механізмів їх впровадження. Одним із шляхів вбачаємо співпрацю освітніх закладів, які готують фахівців для туристичної галузі та шкільних закладів.

Шиян І. М.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к. держ. упр., доцентЯцук Н. В.

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ РОЗВИТКУ ВИННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Такий напрямок, як винний туризм, зародився ще на початку минулого століття, але в останні роки спостерігається справжній бум на винні тури по Італії, Іспанії, Франції, Португалії, Болгарії та Німеччини. Винний туризм набуває особливої актуальності в світлі останніх прогнозів, згідно з якими час, який люди виділяють на свій відпочинок, буде скорочуватися, тому туристи будуть шукати туристський продукт, який дає максимум вражень у мінімальний відрізок часу.

Винний туризм – різновид туризму, що має на меті дегустацію різних видів вин, споживання, купівлю вина безпосередньо на місці у виробника. Відвідування виноробства, виноградників, фестивалів та інших різноманітних заходів.

У винного туризму є кілька дуже простих принципів. Один і найголовніший з них – куштувати вина лише в місцях його виробництва. У будь-якому місці найбільшою цінністю у винного туризму користуються

місцеві сорти винограду, а особливо – ті, які унікальні для цієї місцевості. Серед поціновувачів вина існує принцип, що вино, яке чим дальше виїхало від місця, де воно виросло і дозріло, тим гірше його смак. Сильніше всього псується при подорожі молоде вино, яке іноді навіть перевозять в цистернах, що погано впливає на смак. Звідси висновок – справжнє французьке вино можна спробувати тільки у Франції, тому для гурманів, які займаються винним туризмом, не існує далеких відстаней (наприклад, велика кількість туристів планують свій гастрономічний тур за 5–6 місяців). І так з кожним сортом.

Важливим в розвитку винного туризму є те, що і великі і малі виноробні підприємства можуть ефективно використовувати винні тури для підвищення лояльності до своєї торгової марки, підвищення ефективності маркетингового комплексу, просування продукції власного виробництва на вітчизняному та міжнародному ринках, збільшення обсягів реалізації вина.

Але винний туризм – це не тільки застілля і дегустація, а й ціла наука, яка стане темою для цікавих і пізнавальних екскурсій. Паралельно з цим можуть бути організовані екскурсії по виноробним господарствам, замкам, погребам. Для українців існує можливість відвідати недорогі винні тури по виноробних регіонах країни Закарпатській, Одеській і Херсонській областях, оскільки немає необхідності у відкритті візи та далеких дорогих трансферах.

Важливою проблемою у цьому напрямку туризму є якість виробленого продукту. При сьогоднішній наявності замінників важко не піддаватися на спокуси їх використання (це різноманітні домішки, концентрати, порошки тощо), які, як відомо, псують смакові якості вина. Але багато виноробів, в тому числі вітчизняних, заради нагромадження грошового капіталу, користуються саме цим методом, який є дешевшим, а технологія виробництва вина стає простішою.

Ідеї винного туризму швидко набирають оберти в Україні у виноробних регіонах країни Закарпатській, Одеській і Херсонській областях, формуються спеціалізовані винні маршрути, відкриваються дегустаційні зали та екскурсійні маршрути з відвідуванням виноробних виробництв. Особливо актуальні ідеї винного туризму для невеликих винних заводів, яким фактично недоступні інші способи реалізації своєї продукції. Це дає новий поштовх для розвитку туризму в цих районах загалом.

Ященко Ю. О.
Класичний приватний університет

ВПЛИВ ШФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ОБСЛУГОВУВАННЯ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Велика конкуренція в галузі ресторанного господарства призводить до того, що необхідною стає боротьба практично за кожного клієнта. Тому важливе місце у торговельно-виробничій діяльності підприємства ресторанного господарства посідає організація процесу обслуговування. Орієнтація на споживача передбачає створення максимально комфортних умов перебування гостей у закладі харчування та всебічне їх інформування про заклад, можливості обслуговування, перелік послуг та ін. Особливо актуальним на сьогодні постає питання визначення інформаційного забезпечення процесу обслуговування у закладах ресторанного господарства. Хибним і недостатнім є вузькоспрямоване сприйняття інформаційного забезпечення тільки як формування бази даних, комп'ютерного забезпечення та ін. Для прийняття обґрунтованих рішень в сфері управління діяльністю підприємства ресторанного господарства необхідно спиратись на сучасні концепції розвитку підприємств сфери обслуговування на засадах гостинності. Інформаційне забезпечення процесу обслуговування (ІЗПО) – це задоволення потреб споживачів ресторанних підприємств в інформації на всіх етапах організації ресторанного обслуговування. Можна виокремити наступні складові ІЗПО.

Початковим етапом процесу обслуговування є формування у клієнтів потреби у послугах закладу ресторанного господарства ще до початку процесу обслуговування за допомогою реклами в ЗМІ, розповсюдженню брошур, флаєрів, вивіски та екстер'єру ресторану. Правильне формування інформаційного забезпечення та подача інформації до потенційного споживача дасть можливість сформув али цільовий контингент та відповідно задовольняти його потреби у послугах ресторанних закладів. Одним з найважливіших етапів діяльності закладу ресторанного господарств а є підготовчий, на якому за допомогою правильно спланованого внутрішнього простору, його інформаційного забезпечення можливою стає більша візуалізація та матеріалізація послуг, що надаються в закладах ресторанного господарства. Інформаційне забезпечення на етапі безпосереднього обслуговування клієнтів у закладах ресторанного господарств а значною мірою залежить від вдало реалізованих комунікацій між обслуговуючим персоналом та відвідувачами. Обслуговування в ресторані складається з таких елементів: зустріч і розміщення відвідувачів, прийом і оформлення замовлень, передача замовлень на виробництво, одержання і подача буфетної продукції, замовлених закусок, страв, напоїв, розрахунок з клієнтами. Чільне місце в системі інформаційного забезпечення процесу обслуговування відводиться меню. Меню є основним носієм інформації про продукцію (страви), що пропонується закладом ресторанного господарства та його візитною карткою. На завершальному етапі процесу обслуговування важливо правильно здійснити розрахунок з клієнтами, визначити їх позитивне ставлення та можливість повторного звернення до послуг закладу ресторанного господарства.

Таким чином ми бачимо, що процес обслуговування є складним, трудомістким і займає основоположне місце у торговельно-виробничій діяльності підприємств а ресторанного господарства. При цьому саме від правильно сформованої та реалізованої системи інформаційного забезпечення залежатиме успіх та конкурентоспроможність підприємств на ринку. Доцільним було б включити ІЗПО в загальну стратегію розвитку підприємства ресторанного господарства.

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО
ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Бельбаша Т. В.
АКТУАЛЬНІСТЬ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ 3

Брусова І. М.
ВДОСКОНАЛЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ 3

Гоз К. О.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ (В ОРГАНІЗАЦІЇ)
В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН 4

Гончар Є. В.
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА..... 5

Гончаров Г. М.
ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА..... 5

Євченко О. О.
МЕТОДИ ОПТИМАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ В ВИРОБНИЧИХ СИСТЕМАХ..... 6

Єлькін А. В.
ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ 7

Живкович Н.
ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МЕХАНІЗМІВ МОТИВАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ 7

Закаблук Г. О.
ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА
НА ЗАСАДАХ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ..... 8

Кабанов О. В.
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ..... 9

Кірішун І. М.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ..... 9

Книрік О. Д.
РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ 10

Кондратенко Д. В.
ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ДО УМОВ РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА 10

Косаревська Л. В.
ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ТА РЕЗЕРВІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ..... 11

Котюк В. С.
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА..... 12

Кочев О. І.
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
ЗА РАХУНОК РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ 12

Максіменко В. С.
ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ 13

Мариненко А. А.
ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ 13

Овсяннікова А. О.
ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
ЯК ІНСТРУМЕНТУ КОНТРОЛЮ ЗА ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЮ 14

Перепадченко Г. В.
ВПЛИВ ФАКТОРІВ СЕРЕДОВИЩА НА СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ 15

Петрикова Ю. В.
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА..... 15

Петровский А. А.
УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА 16

Семенова Г. А.
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ
ШЛЯХОМ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ..... 16

Сіряк О. О.
ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ..... 17

Складанна К. І.
РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ 18
Смолякова А. В.
ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 18
Соловйов С. І.
ПЛАНУВАННЯ ПОТРЕБИ ПІДПРИЄМСТВА В ОБОРОТНОМУ КАПІТАЛІ 19
Струк У. М.
ПОНЯТТЯ ТА ФОРМИ КОМЕРЦІЙНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 20
Ушаков Д. О.
УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА 21
Фоміна О. П.
ОЦІНЮВАННЯ, ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА..... 21
Хижняк О. С.
ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ЭЛЕКТРОННИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАЙДАНЧИКІВ
ПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ 22
Цибулько А. І.
РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... 23
Шарій О. О.
ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ 23
Шкуренко Є. В.
РОЗРОБКА ШЛЯХІВ СТАБІЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 24
Шуст Л. І.
ВНУТРІШНІЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ
ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ 25
Юсипчук Л. А.
РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ..... 25
Ярошевська О. О.
МОДЕЛЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА 26

МАТЕМАТИКО-СТАТИСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
В УМОВАХ КРИЗИ

Бабенко Л. В.
СТАТИСТИЧНИЙ МОНІТОРИНГ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПОСЛУГ 28
Батурін О. Ф.
ІНФОРМАЦІЙНО-СТАТИСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ..... 28
Боровик Д. В.
АКТУАЛЬНІСТЬ МОДЕЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА..... 29
Борчевський Д. В.
КОГНІТИВНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНОГО РИНКУ 30
Власенко М. М.
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВ
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ..... 31
Геда О. В.
СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ 31
Гелдаш І. В.
СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ 32
Дворнік М. О.
МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА..... 33
Єлізарова К. Ю.
КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ФАКТОР ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ 33
Зубов Д. С.
МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ІМІДЖУ РЕГІОНУ
ЯК СКЛАДОВОЇ ЙОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ 34
Колесникова А. Т.
ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 35
Куліков В. Г.
МОДЕЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА..... 35
Кущ О. Я.
СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ БЕЗРОБІТТЯ 36
Міхеєв В. В.
ІНДЕКСНИЙ МЕТОД АНАЛІЗУ ПОДАТКОВОЇ КОРУПЦІЇ..... 36

Россєйкіна І. О.
ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА 37
Сироїд Д. М.
КОГНІТИВНА МОДЕЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВИХ РЕФОРМ 38
Швець Г. В.
ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА 39

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ

Аксьонова А. В.
ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ 40
Алексеев М.
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ВАЛЮТНЫЙ РЫНОК 40
Балагура М. М.
ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ 41
Бойко Д. І.
ФАКТОРИ, ЩО ЗУМОВЛЮЮТЬ РОЗВИТОК ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 42
Бургман Я. О.
НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ 42
Дерев'янко О. В.
КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ БАНКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 43
Дощенко А. В.
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТИМУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ
У СФЕРІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА 44
Заславец С. С.
ОСНОВНЫЕ ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКИ 45
Зерняк О. О.
ПРОБЛЕМИ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ 45
Ковальов К. О.
ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ 46
Ковальова М. В.
СУЧАСНИЙ СТАН ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ 47
Коломицький С. С.
ОСОБЛИВОСТІ ЗМІНИ ТА ПОЛІПШЕННЯ АСОРТИМЕНТУ ПРОДУКЦІЇ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ 47
Корнієнко Г.
СТРУКТУРНЕ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ 48
Кузьменко М. Л.
ВПРОВАДЖЕННЯ ДОДАТКОВИХ МЕТОДІВ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 48
Лопушинська К. О.
ПРОГНОЗУВАННЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ 49
Лось Н. П.
ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ЗДІЙСНЕННЯ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ 50
Лупинін А. М.
ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ЯК МЕХАНІЗМ ПОЄДНАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ 50
Мамедов С. В.
СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ 51
Новиков М.
ІНСТИТУЦІЙНІ ДЕФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 52
Номеровченко С. В.
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА "УКРПОШТА" 52
Озерін В. Ю.
ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ СУСПІЛЬСТВА 53
Павловський М. О.
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК
З ЕКОНОМІЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА 54
Павлюк М.
УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ 54
Педаш О. О.
ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 55
Петрикова А.
СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ КРИЗ 56

Пивоваров М. Г.
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
І РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ 56

Поплавський І. М.
ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ..... 57

Сердюк О. О.
ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЗНИЖЕННЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ..... 58

Сиволап Т. Г.
НАПРЯМИ ФІНАНСОВОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ 58

Складанна К. І.
РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
У МОДЕЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ 59

Сорока М. Ю.
ЗАХОДИ ЩОДО СТАБІЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ..... 60

Тернова В. В.
ПРОБЛЕМИ РИНКУ НЕРУХОМОСТІ В УКРАЇНІ 60

Турків Ю. Г.
УМОВИ АНТИКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ 61

Уманський О. О.
УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ 61

Федорець І. І.
ТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ..... 62

Федорко А. І.
СТРУКТУРНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІКИ..... 63

Филиппов П. П.
ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ 63

Цацура А. В.
ФЕНОМЕН ДИВЕРСИФИКАЦИИ 64

Чумаченко Б. В.
МЕТОДЫ СТАТИСТИЧЕСКОГО ИЗУЧЕНИЯ РЫНКОВ..... 65

Чупікова О.
ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ..... 65

Шаригін Є.
ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ 66

Шушко С. М.
ПРОГНОЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
З МИТНОГО ПРОХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ 67

Яхяєва К. О.
РИНКОВА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА..... 67

НОВА ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Гандюкова А. В.
ЗМІНИ ГЛОБАЛЬНОЇ ВИРОБНИЧОЇ СТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНИХ І МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ..... 69

Ганцовский А. А.
ДЕМОГРАФИЧЕСКИЕ И СОЦИАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ
МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ 69

Кокоріна В. І.
ФАКТОРИ Й УМОВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ ЯК ФОРМИ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ 70

Мавроді О. Ф.
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ..... 71

Пархоменко І. В.
НАДНАЦІОНАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЇ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ 71

Терзієва А. М.
ФАКТОРИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН 72

РОЗВИТОК МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
В УМОВАХ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ

Клименко М. М.
СПЕЦИФІКА РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ КОМПАНІЙ..... 73

Ковацька А. В.
ВДОСКОНАЛЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ 73

Лук'яненко Н. С.
ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСУ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ РИНКУ 74

Прокопенко Д. Ю.
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 75

Сорока В. М.
РОЗВИТОК КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ 75

Тарасова Т. В.
МАРКЕТИНГОВА ТОВАРНА ПОЛІТИКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ 76

Товстокор П. О.
МАРКЕТИНГОВІ МАНІПУЛЯЦІЇ 76

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Авдюніна Т. Г.
ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ 78

Гашутіна О. О.
ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ 78

Голомб В. В.
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ КРЕДИТНИХ РЕЙТИНГІВ УКРАЇНИ 79

Горбач А. В.
СИСТЕМАІ ЗАХОДІВ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА 80

Горова С. Г.
ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ 80

Горюк В. В.
РОЗГЛЯД СТРУКТУРИ ІНДЕКСУ СПОЖИВЧИХ
У РОРІЗІ ВИЗНАЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ ОРІЄНТИРІВ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ 81

Даншина Т. В.
ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ
ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ЙОГО СТРУКТУРИ 82

Домолега Г. В.
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ
ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ 82

Ейсмонт А. В.
МЕХАНІЗММ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 83

Жужевич Н. М.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 83

Зіньковська Т. С.
ВПЛИВ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА 84

Колесник Н. В.
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ 84

Летуча В. І.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКОГО МІКРОКРЕДИТУВАННЯ
МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА 85

Ляшенко Ю. С.
ПРИНЦИПИ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇХ ДОТРИМАННЯ ПРИ ВИКОННАНІ ФУНКЦІЙ НБУ 86

Марченко Н. Ю.
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ 86

Нестеренко Ю. В.
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТОРІВ
НА ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ 87

Олійник М. С.
ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ 88

Оніщенко А. С.
НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА 88

Піліпейко Л. В.
УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ 89

Симанюк П. А.
РИНОК ПРАЦІ. ПЕРСПЕКТИВИ НА ЗАВТРА 89

Синявська Л. М.
НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 90

Танковська Я. С.
АКТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ 90

Яндола Я. С.
СИСТЕМАИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ В КОНТЕКСТІ КОНТЕКОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИРОБНИКА 91

ПОДАТКОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОСТІ

Комаров І. С.
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ 92

Корева І. В.
СУЧАСНІ АСПЕКТИ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ 92

Кравець О. В.
СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ ОБГРУНТУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА 93

Мирошник Ю. В.
ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ НА РОЗВИТОК ГАЛУЗІ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНИ 94

РОЗВИТОК МЕТОДІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Алексеєвець А. І.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДЧИКАМИ 95

Базилевська М. М.
ОБЛІК І АУДИТ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ 95

Безверхня Ю. В.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ 96

Білецька Ю. В.
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ 96

Бойко Н. В.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ 97

Бруй І. Г.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ 98

Зубачова О. М.
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ 99

Ілляшенко К. В.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ 99

Козлова В. С.
ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ 100

Коломієць К. Ю.
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ 101

Кузіна О. В.
АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ МЕТОДІВ КАЛЬКУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ 101

Купець Д. М.
ВИКОРИСТАННЯ ТОВАРНОГО ЗВІТУ МАТЕРІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОЮ ОСОБИ В ОПЕРАТИВНОМУ ОБЛІКУ 102

Назаренко О. С.
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ 103

Полякова О. О.
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ КОМПЛЕКСНОЇ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 104

Рящикова С. М.
РОЗВИТОК МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ 105

Сірик Л. Г.
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ 105

Солоха О. В.
МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДОХОДІВ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ 106

Тверденко Н. М.
АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ 107
Титарюк І. О.
НЕОБХІДНІСТЬ ВІДОБРАЖЕННЯ ТА ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПОРЯДКУ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ
У НАКАЗІ ПРО ОБЛІКОВУ ПОЛІТИКУ ПІДПРИЄМСТВА 107
Харченко О. Д.
ОРГАНІЗАЦЯ ОБЛІКУ ПРАЦІ ТА ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ..... 108
Хрипко А. І.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ РОБОТИ МАШИННО-ТРАКТОРНОГО ПАРКУ
В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 109
Хрипко В. І.
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА
З НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ..... 109
Швець Л. Є.
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ ПОВЯЗАНИХ З УЧАСТЮ У ВИСТАВЦІ ЧИ ЯРМАРКУ 110

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОЗНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Андрійчук І. В.
МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА СЕРЕД ІНШИХ ФОРМ ЗАХИСТУ ПРАВ,
СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН..... 112
Білий С. С.
ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ
ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ 112
Білоус Д. С.
АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ..... 113
Бущак А. В.
ОБ'ЄКТ ПОДАТКОВОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ..... 114
Вачарія Є. Р.
ФІНАНСОВІ САНКЦІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ..... 114
Вощан Н. С.
НОРМИ РИМСЬКОГО ПРАВА (КВАЗІДЕЛІКТИ),
ЯКІ СТАЛИ ОСНОВОЮ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА 115
Глоба Н. П.
ФІНАНСОВЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК ВИД ПРАВОПОРУШЕННЯ 115
Єгян А. П.
АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА 116
Клімашкіна А. П.
СУДОВА ВЛАДА В США 117
Кривицька К. С.
ОФІЦІЙНИЙ СПОСТЕРІГАЧ – ОДИН З ГОЛОВНИХ СУБ'ЄКТІВ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ..... 117
Кузькіна К. Є.
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ..... 118
Павлуненко К. О.
ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ІМПІЧМЕНТУ 118
Поворознюк І. О.
РОЛЬ ПРЕЗИДЕНТА У ЗМІШАНІЙ ФОРМІ ПРАВЛІННЯ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ..... 119
Процюк С. С.
СКЛАД ТА ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ В УКРАЇНІ..... 120
Скорік О. С.
АДМІНІСТРАТИВНЕ ВИДВОРЕННЯ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА ЯК ВИД
АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ 120
Скрипак К. А.
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ 121
Скрябіна Д. С.
АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ... 121
Шевченко Н. Л.
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ..... 122

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ГОСПОДАРСЬКОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА

Арделян І. І.
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В УКРАЇНІ 123

Василенко Н. Д.
ПРАВО НА ЖИТТЯ 123

Відмич К. О.
МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ 124

Гамбург І. А.
ЗАПОЗИЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ДИТИНСТВА В УКРАЇНІ 125

Гетьман Ю. А., Дімітрова В. С.
ПРАВО НА ІМ'Я, ПРАВО КОРИСТУВАННЯ ІМЕНЕМ ПІСЛЯ СМЕРТІ ОСОБИ 125

Іщенко А. О.
"ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦЕРКОВНОГО ШЛЮБУ" 126

Козаченко Н. М.
ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ РОДЮЧОСТІ ГРУНТІВ 127

Корнієнко Г. А.
ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ 128

Коц І. С.
ПРОБЛЕМА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ В ЕЛЕКТРОННИХ ПРАВОЧИНАХ 129

Кулініч К. О.
ПРОБЛЕМИ ПЛАГІАТУ 129

Купа І. В.
ДО ПРОБЛЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРОЖИВАННЯ ТВАРИН У ГОТЕЛЯХ УКРАЇНИ 130

Огарко М. О.
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЧАЙОВИХ В УКРАЇНІ 130

Решетняк В. К.
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ ДОГОВОРУ КОМЕРЦІЙНОЇ КОНЦЕСІЇ 131

Руденко А. С.
ПРАВО ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ 132

Рудь Д. О.
МЕЖІ МЕДИЧНОГО ВТРУЧАННЯ 132

Селіванова К.
КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІАТУ 133

Степанова А. В.
РОЛЬ МОРАЛЬНО-ПРАВОВИХ ПРИНЦИПІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ 133

Ткачук Т. А.
БРЕНД КАК ПРАВОВОЕ КОНКУРЕНТНОЕ ПРЕИМУЩЕСТВО 134

Шевчук С. М.
ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗБЕКИ ОСОБИСТОГО ЖИТТЯ 135

Шека В. А.
АВТОРСЬКЕ ПРАВО У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ 136

Шикун О. Ф.
ПРАВОВА ОСНОВА НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ 137

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Баранова Т. В.
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ 138

Безименко В. А.
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ У XIX СТ. 138

Блохін Г. І.
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДСОТКІВ ЗА КРЕДИТАМИ У КИЇВСЬКІЙ РУСІ 139

Бодарі А. К.
ПРИНЦИПИ ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВОВИХ НОРМ 140

Бойко С. К.
ПРИНЦИПИ ДЕМОКРАТІЇ 141

Дегтярьова О. П.
"ПРАВА, ЗА ЯКИМИ СУДИТЬСЯ МАЛОРОСІЙСЬКИЙ НАРОД": ІСТОРІЯ, ПОХОДЖЕННЯ НАЗВИ, ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА 141

Денисенко О. В.
ПЕНІТЕНЦІАРНА ТЕОРІЯ ДЖОНА ГОВАРДА 142

Доценко Ю. Ю.
ПРИНЦИП ПОДІЛУ ВЛАДИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ 143

Желязков М. В.
РОЗВИТОК МАГДЕБУРЗЬКОГО ПРАВА НА ЗЕМЛЯХ УКРАЇНИ 143

Забава О. Г.
ЗМІНА ПОГЛЯДІВ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО НА УСТРІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В РЕЗУЛЬТАТІ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ 144

Калиновська А. Ю.
ОПОДАТКУВАННЯ ЗА ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСІ 145

Капуста А. М.
РУСЬКА ПРАВДА ЯК ПАМ'ЯТНИК ДАВНЬОРУСЬКОГО ПРАВА 146

Крат А. С.
ПРАВО ТА ДЕРЖАВА: ЇХ ЄДНІСТЬ, ВІДМІННОСТІ ТА ВЗАЄМОДІЯ 146

Кривозуб Є. І.
ПРАВО В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ НОРМ 147

Кузнєцов Є. Є.
КЛАСИФІКАЦІЯ СУЧАСНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ СВІТУ ЗА РІВНЕМ НОРМАНТИВНОСТІ ПРАВОВОГО ВПЛИВУ 148

Ломачинська О. В.
ОСНОВНА ІСТОРИКО-ПРАВОВА ТЕМАТИКА У РАДЯНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ 1953–1991 РР. 148

Мартинова Л. О.
ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ОСОБИ ТА ДЕРЖАВИ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ 149

Моісеєнко Д. М.
ЕТАПИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМИ ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ 150

Неумивакіна В. С.
М. Ф. ВЛАДИМИРСЬКИЙ-БУДАНОВ: ЛЮДИНА ТА НАУКОВЕЦЬ 150

Олійник А. В.
ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ 151

Пірожкова К. О.
НАЙБІЛЬШИЙ ЗДОБУТОК У ПРОЦЕСІ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ПРАВА У ВЕЛИКОМУ КНЯЗІВСТВІ ЛИТОВСЬКОМУ 152

Плисенко А. С.
"ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВИ" В ПОНЯТІЙНОМУ АПАРАТІ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА 152

Попов Д. О.
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТОТАЛІТАРНИХ РЕЖИМІВ (НА ПРИКЛАДІ НАЦИСТСЬКОЇ НІМЕЧЧИНИ ТА СРСР) 153

Приходько С. С.
ФОРМА ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ 154

Славова Ю. С.
ВЕЛИКИЙ КОДИФІКАТОР М. М. СПЕРАНСЬКИЙ 154

Тищенко Р. В.
СОЦІАЛЬНИЙ, ЕКОНОМІЧНИЙ, ПРАВОВИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІРИ СУТНОСТІ ДЕРЖАВИ 155

Швакова А. А.
ЗАПОРІЗЬКА СІЧ – "КОЛИСКА" НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ 156

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНОЛОГІЇ, КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

Алієва Е. Р.
ЗАХОДИ З ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ 157

Арабаджийська О. С.
КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ 157

Бирс О. А.
ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ВІД ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ 159

Босак К. С.
ЗАПОБІЖНА РОЛЬ ЗВИЧАЇВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ НЕФОРМАЛЬНОГО СОЦІАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ 159

Бублік О. О.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПРАЦІ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ..... 160
Булейко А. О.
ОКРЕМІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА..... 161
Бульба О. М.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ САМОПРАВСТВУ..... 162
Буц О. О.
ВИЗНАННЯ ПОТЕРПІЛИМИ БЛИЗЬКИХ РОДИЧІВ..... 162
Вайцеховська А. О.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СУДУ ПРИСЯЖНИХ В США..... 163
Гудима В. В.
ГРУПОВА ЗЛОЧИННІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ..... 163
Доробалюк О. П.
ФАКТОРИ ЗЛОЧИННОСТІ КОЛИШНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ 164
Єремєєва Г. М.
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЗЛОЧИННОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ 165
Івлєв М. М.
ЗМІНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ РЕГУЛЮВАННЯ ПОКАРАННЯ У СФЕРІ НАСИЛЬСТВА У ЗБРОЄНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ..... 165
Кирилова А. О.
ВПЛИВ НЕФОРМАЛЬНИХ МОЛОДІЖНИХ ОБ'ЄДНАНЬ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ..... 166
Клименко О. В.
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ..... 167
Кобзєва К. О.
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ, ПЕЧАТОК, ШТАМПІВ, БЛАНКІВ, ЗБУТ ЧИ ВИКОРИСТАННЯ ПІДРОБЛЕНИХ ДОКУМЕНТІВ, ПЕЧАТОК, ШТАМПІВ..... 167
Колібаба Н. В.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИЗНАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛА ПРАВА В УКРАЇНІ 168
Костів Д. В.
ПОКАЗАННЯ З ЧУЖИХ СЛІВ НОВЕЛА НОВОГО КПК УКРАЇНИ..... 169
Кулик С. Г.
КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ: ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА..... 169
Кучерява О. В.
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА 170
Лавренко М. А.
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРИХОВУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ЗА КК РРФСР 1922 Р. 171
Лемешко А. В.
ОСНОВНІ СИТУАЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК..... 171
Лосєва С. Г.
СХЕМИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КОШТІВ ТА ШЛЯИ ЇХ ВИКРИТТЯ..... 172
Матвійчук Т. В.
ПОНЯТТЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ 173
Мірошник О. О.
ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ 174
Могільовський В. В.
СИСТЕМА КЛАСИФІКАЦІЇ СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ..... 174
Мул А. А.
СЛІДЧІ ПОМИЛКИ ПРИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ, ЇХ ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ УСУНЕННЯ..... 175
Навоєва А. М.
ЛАТЕНТНА ЗЛОЧИННІСТЬ ТА ПРАВОВА СТАТИСТИКА 176
Напиральська В. І.
ПУБЛІЧНА НАРУГА НАД ДЕРЖАВНИМИ СИМВОЛАМИ УКРАЇНИ 176
Наумов О. О.
ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ІСПИТОВОГО СТРОКУ ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ ЖІНОК ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ НА ПІДСТАВІ СТ. 79 КК УКРАЇНИ..... 177
Наумова І. Й.
ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ РЕГЛАМЕНТАЦІЮ ЗВІЛЬНЕННЯ ЖІНОК ВІД ПОКАРАННЯ НА ПІДСТАВІ СТ. 83 КК УКРАЇНИ..... 178

Никанорова Ю. О.
ГЕНЕЗИС АМНІСТІЇ І ПОМИЛУВАННЯ ЯК ЗАСОБІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ НА ЗЛОЧИННІСТЬ 179

Павлов В. Г.
ВПЛИВ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ НА ПРОЦЕС ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ 179

Плецький С. Ю.
ДО ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ФІНАНСУВАННЯ ДІЙ, ВЧИНЕНИХ З МЕТОЮ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ЗМІНИ ЧИ ПОВАЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ АБО ЗАХОПЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ЗМІНИ МЕЖ ТЕРИТОРІЇ АБО ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ 180

Потіха М. С.
КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ПРОТИДІЇ 181

Рябчинський Д. А.
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ В УКРАЇНІ 181

Савенков Д. О.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ХАРАКТЕРИСТИКИ УМИСНИХ ВБИВСТВ 182

Саламатова М. В.
МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТИПИ ОСОБИСТОСТІ НОТАРІУСІВ, ЯКІ ЗЛОВЖИВАЮТЬ СВОЇМИ ПОВНОВАЖЕННЯМИ 183

Сеньків І. М.
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ 184

Склярова М. А.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ МОРАЛІ 184

Скочко І. О.
ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ТАКТИЧНОГО РІШЕННЯ 185

Сокол О. О.
НАСЛІДКИ УХИЛЕНЬ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДІТЕЙ ТА КОШТІВ НА УТРИМАННЯ НЕПРАЦЕЗДАТНИХ БАТЬКІВ 186

Сопіна Д. І.
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАКТИКИ БОРОТЬБИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ З ШАХРАЙСТВОМ 186

Тєстоєдова Н. С.
ПРОБЛЕМАТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ 187

Тивоненко Д. Р.
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ 188

Торбєєв М. О.
ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ 188

Усс Л. О.
ОСОБЛИВОСТІ ДІЙ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО СУДОУСТРІЙ І СТАТУС СУДДІВ” В УМОВАХ ВОЄННОГО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ АБО У РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ 189

Шмарін І. О.
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ’ЄКТА НЕПОВАГИ ДО СУДУ 190

Щегольська А. С.
НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ В МЕЖАХ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 12.00.08 190

Юхно М. В.
ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ СЕРІЙНИХ ВБИВСТВ 191

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОЗНАВСТВА

Агасієва Ф. М.
ОСНОВНІ РИСИ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ СВ. ПРЕСТОЛУ 192

Березовська А. Р.
ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОСОЮЗУ 192

Грабчак М. С.
ПРИНЦИП КОМПЛЕМЕНТАРНОСТІ У РИМСЬКОМУ СТАТУТІ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ 193

Карпенко О. В.
ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ У СУЧАСНОМУ СВІТІ 194

Коломієць К. С.
САНКЦІЇ ТА КОНТРЗАХОДИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ 194

Максимчук С. В.
ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ДЖЕРЕЛ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА 195
Ржанська С. В.
КРИТЕРІЇ ТИПОЛОГІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ 196
Рихлівська К. С.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА 196
Фуклєва І. Ф.
ФЕДЕРАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО США ПРО ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА 197

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ І БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Анісімов Я. Г.
ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ 198
Бабкіна О. Ю.
ВПЛИВ СТИЛЮ УПРАВЛІННЯ КЕРІВНИКА
НА СОЦІАЛЬНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ПЕРСОНАЛУ ТОВ "УКРПРОМВЕНТИЛЯЦІЯ"..... 198
Божко О. Г.
ОБҐРУНТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА 199
Вавілов В. А.
ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ..... 200
Васильева К. П.
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА..... 200
Годунова Ю. І.
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ В КОЛЕКТИВІ І ШЛЯХИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ 201
Головко Я. В.
МЕХАНІЗМИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТОВ ТВП "ДОБРОБУТ" 202
Гонтарев О. О.
НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 202
Гришин В. С.
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КАР'ЄРОЮ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ..... 203
Єжова А. І.
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ РОБІТНИКІВ 204
Журавель В. А.
РОЗРОБКА І ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА 204
Зайцев Я. Л.
АНАЛІЗ МОТИВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ТОВАРИСТВА..... 205
Захаров В. В.
ЗМІСТ ТА РОЛЬ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА
В СУЧАСНИХ УМОВАХ 205
Кірчев І. В.
ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ..... 206
Клімова О. С.
КОНКУРЕНТНИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ 207
Коваленко А. В.
УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМИНАМИ ЗІ СПОЖИВАЧАМИ –
ЯК ОСНОВА УСПІШНОЇ СТРАТЕГІЇ СЕРВІСНОГО ПІДПРИЄМСТВА 207
Коваленко Т. В.
ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... 208
Ковальов К. О.
АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КАДРОВОЇ СЛУЖБИ В СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ "ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ".... 209
Ковальова О. В.
ОРГАНІЗАЦІЯ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ..... 209
Ковальчук І. Ю.
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ КОМУНАЛЬНОГО ЛІКУВАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 210
Колода А. В.
СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ..... 211
Крикун Є. В.
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ АДАПТАЦІЇ МОЛОДИХ СПІВРОБІТНИКІВ 211

Кузьменко. Б. О.
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ У МЕНЕДЖМЕНТІ ПІДПРИЄМСТВА 212
Лекаркін О. Ю.
ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ
У ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ "ПРИДНІПРОВСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ" 212
Лукамець С. С.
УПРАВЛІННЯ ПРОДУКТИВНІСТЮ ПРАЦІ РОБІТНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА 213
Лютий Є. Ю.
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА 214
Люцканов Ю. Д.
СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ АТЕСТАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ 214
Мазніченко І. А.
СТИЛІ КЕРІВНИЦТВА ТА ЛІДЕРСТВА У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА..... 215
Мартинюк В. В.
СКЛАДОВІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ..... 215
Матвеев А. А.
ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ 216
Мелашенко Ю. О.
ФУНКЦІЇ ТА ЗНАЧЕННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА..... 217
Мороз О. В.
ДІАГНОСТИКА ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА 217
Нікіфорова М. Є.
ПРОБЛЕМИ В УПРАВЛІННІ БАНКІВСЬКИМ ПЕРСОНАЛОМ
В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ..... 218
Ніколаєв О. О.
ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ 218
Новіков С. О.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИМ ПЕРСОНАЛОМ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА 219
Пархоменко Т. А.
СКЛАДОВІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 219
Перепадченко Г. В.
СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СИТУАЦІЙНИХ КОНЦЕПЦІЇ ЛІДЕРСТВА 220
Піскоха В. В.
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КП "ПРОФДЕЗІНСПЕКЦІЯ" КАМ'ЯНСЬКО-ДНІПРОВСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ... 221
Плотнікова О. В.
ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКІВ ПП "ЕФА" 221
Приймак Т. С.
ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ В ТОВ "НЕЛЬМА" 222
Рачок Є. Ю.
ШЛЯХИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ 223
Рачок К. Ю.
ВДОСОКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ..... 224
Сардак В. В.
ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ 224
Сіденко Д. П.
АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ У СФЕРІ НАДАННЯ КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ 225
Хижняк Л. В.
ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ РОБОТИ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 226
Шатравка В. В.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ
В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ 226
Школовий І. В.
ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ – ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА 227
Шовкопляс В. М.
УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ОСНОВІ МАРКЕТИНГУ 228
Штатський О. П.
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... 229

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Азарова Т. В.
ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ 230
Біліменко С. Ю.
ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА 230
Гур'янова А. В.
ОСНОВНІ ЕТАПИ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІДПРИЄМСТВА 231
Івченко Т. О.
СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ..... 232
Невтріленко К. В.
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ
ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА..... 232
Самойленко В. М.
ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ..... 233
Снадчук Є. Г.
СУТНІСТЬ ТА ФАКТОРИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... 234
Степанов О. Д.
ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ 234
Уфімцева Є. В.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ 235
Цивірко О. К.
ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ..... 236
Яровий М. С.
СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИЗИКУ 236

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ
(ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ)

Антоненко Е. П.
ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА..... 238
Байдукова О. М.
ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕФЕКТИВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ 238
Богуславський В. В.
МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ 239
Веретенніков В. С.
УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА 240
Гончарова Х. Р.
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ "КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА" 240
Дуплій Т. В.
ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА 241
Колода А. В.
СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ..... 242
Кошліченко Б. С.
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ТА ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ 243
Ласіченко І.
ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ..... 243
Литвин О. О.
МЕХАНІЗМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА..... 244
Луценко О. М.
КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ..... 245
Маковська О. Л.
МЕХАНІЗМИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ТОРГОВО-ТЕХНОЛОГИЧНИМ ПРОЦЕСОМ ЕКОНОМІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ..... 246
Мамотенко В.
МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ США ТА ЯПОНІЇ 249
Метелькова С. А.
МЕХАНІЗМИ ЗНИЖЕННЯ ЦІН НА ПРОДУКЦІЮ ТА ТОВАРИ 249
Нагінський О. В.
ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... 250

Новак Н. В.
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ 251
Омельчак М. О.
TOTAL QUALITY MANAGEMENT ЯК СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ 252
Онищенко А. О.
СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ 252
Осадча Л. В.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 253
Політун А. О.
СУТНІСТЬ Й ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ 254
Полянська С. Г.
ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ 254
Семенюк В. Ю.
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА 255
Стукалова Ю. О.
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗЕВОГО РИНКУ УКРАЇНИ 256
Сухоруков Д. М.
МЕХАНІЗМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 257
Титаренко Ю. М.
ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 257
Цяпа А. І.
МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 258
Чирва А. М.
МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ 259
Чистикова А. С.
ПОНЯТИЕ И ВИДЫ КАРТЕЛЯ 260
Шепотеннік В. А.
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ “ЛІЗИНГ” ТА ЙОГО ОСНОВНІ ВИДИ 260
Шинкаренко Е. С.
ОРГАНІЗАЦІЯ ВІДДІЛУ МАРКЕТИНГУ НА ТОРГОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ 261
Явор О. Г.
ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ 262
Яковенко С. В.
ЗАХОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ
НА КЗ “ПК “ХОРТИЦЬКИЙ” 263

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНІЙ, ДУХОВНІЙ ТА ПЕДАГОГІЧНІЙ СФЕРАХ

ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА: МИНУЛЕ ТА СУЧАСНЕ

Авдєєв К. І.
АГРЕСИВНА ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЯК ВИКЛИК
ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВАТОВАРИСТВА 264
Аксьонова А. В.
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ДИСКУРСІВ 264
Безгудова О. Д.
ПОЛІТИКА І ОЛІГАРХІЯ В УКРАЇНІ 265
Біла І. А.
ПОНЯТТЯ “МОДЕРНА ПОЛІТИЧНА НАЦІЯ” 266
Вінниченко В. В.
ПСИХОЛОГІЯ МАС І ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ МАСОВОЇ СВІДОМОСТІ 266
Гізенко О. Д.
ДІЯЛЬНІСТЬ САМУСЯ – ДОСВІД МИНУЛОГО, ЩО ТАК ПОТРЕБУЄ НАШЕ МАЙБУТНЄ! 267
Груздов Д. С.
ГРАФІКА МИКОЛИ КОМПАНЦЯ 268
Дегтярьова О. П.
ЗАПОРІЖЖЯ – УКРАЇНСЬКЕ МІСТО 268
Зерняк О. О.
ВІЙНА ТА ЖУРНАЛІСТИКА В УКРАЇНІ 269

Кішмар Г. О.
НАКАЗНИЙ ГЕТЬМАН ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ САМІЙЛО ІВАНОВИЧ –
БОРЕЦЬ ЗА ЄДНІСТЬ ДЕРЖАВИ 270

Ліберман А. Г.
РОЛЬ ІСТОРІЇ У БОРОТЬБІ З РАДЯНСЬКИМИ ФАНТОМАМИ 270

Михайленко Д. І.
РОЛЬ ЗМІ У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА 271

Наливайко В. А.
ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО СВІТУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ КРИЗИ СУСПІЛЬСТВА 272

Новицька А. В.
ГРАФІКА ЯКОВА ГНІЗДОВСЬКОГО 272

Овчаренко Ю. О.
ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ПОЧАТОК ВІДРОДЖЕННЯ ЛЮДЯНОСТІ 273

Рошкович Ю. А.
ПАТРІОТИЗМ ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ 274

Сошин А. О.
ТОРГІВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕШКАНЦІВ НОВОСЛОБІДСЬКОГО КОЗАЦЬКОГО ПОЛКУ 274

Степанова А. С.
ФИЛОСОФИЯ ДЛЯ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ 275

Стрюк У. О.
РОЛЬ ЗМІ В ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМАХ (НА ПРИКЛАДАХ КРАЇН СВІТУ) 276

Турків Ю. А.
ОЛЕКСАНДР МУРАШКО 276

Фарахян І. Г.
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ШЛЯХ: “ЗА” І “ПРОТИ” 277

Федорець І. І.
СТЕПАН БАНДЕРА У МИНУЛОМУ І СЬОГОДНІ 278

Чупікова О. А.
ПОСТМОДЕРНІЗМ В АРХІТЕКТУРІ УКРАЇНИ 278

РОЛЬ СПІВПРАЦІ ЦЕРКВИ, ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА
В МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ЛЮДИНИ

Беляев С. В.
РОЛЬ СОТРУДНИЧЕСТВА ЦЕРКВИ, ГОСУДАРСТВА И ОБЩЕСТВА
В МОРАЛЬНОМ ВОСПИТАНИИ ЧЕЛОВЕКА 280

Борхович С. М.
ІНТЕГРАЦІЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС СУЧАСНОЇ ШКОЛИ.. 281

Бутовская Я. О.
КНЯЗЬЯ-МУЧЕНИКИ В ИСТОРИИ КИЕВСКОЙ РУСИ 282

Власенко Р. В.
ФІЛОСОФІЯ СЕРЦЯ ПАМФІЛА ЮРКЕВИЧА 282

Еремин А. С.
КРАТКИЙ ОБЗОР ИСТОРИИ КИЕВСКИХ ДУХОВНЫХ ШКОЛ 283

Загребельный С. И.
РОЛЬ КНЯЗЯ ВЛАДИМИРА В РАЗВИТИИ ДРЕВНЕРУССКОЙ КУЛЬТУРЫ 284

Климова Е. П.
ХРИСТИАНСКИЙ ПОДВИГ БОРИСА И ГЛЕБА 285

Колесавин С. Л.
КНЯЗЬ ВЛАДИМИР КАК ПРИМЕР ДЛЯ ПОДРАЖАНИЯ 287

Кошлан Н. О.
РОЛЬ ВИБОРУ ВЕЛИКИМ КНЯЗЕМ РІВНОАПОСТОЛЬНИМ ВОЛОДИМИРОМ РЕЛІГІЇ
ТА ТИПУ ВЗАЄМОЗВ’ЯЗКУ ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ В МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ НАРОДУ 287

Левченко Н. В.
ИСТОРИЯ НАЧАЛА СТАНОВЛЕНИЯ КИЕВСКИХ ДУХОВНЫХ ШКОЛ 288

Лойко Р. В.
КИЕВСКИЕ ДУХОВНЫЕ ШКОЛЫ: ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ 289

Никитюк В. А.
ПОДВИГ КРОТОСТИ И СМИРЕНИЯ 291

Попов Я. Е.
ВЫПУСКНИКИ КИЕВСКИХ ДУХОВНЫХ ШКОЛ И ИХ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ 292

Толаболіна В. П.
ФІЛОСОФІЯ СЛОВА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ 293
Шаповалов В. А.
ЖИЗНЬ И СМЕРТЬ БОРИСА И ГЛЕБА КАК ХРИСТИАНСКИЙ ПОДВИГ 294

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМИ ПРОЦЕСАМИ
У ВИЩІЙ ТА СЕРЕДНІЙ ШКОЛАХ

Авраменко С. С.
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 296
Артеменко О. В.
ДОСЯГНЕННЯ НАУКОВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ МАЙБУТНІМИ ПЕДАГОГАМИ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ 296
Барко О. І.
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЮ РОБОТОЮ СУЧАСНИХ ВНЗ
І–ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ 297
Бенедек-Сані А. І.
РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНОГО ТВОРЧОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ 298
Боднар І. Д.
АКТУАЛЬНІСТЬ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ 298
Бондаревич І. М.
МЕТОДИКА ОНОВЛЕННЯ ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУ ГУМАНІТАРНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 299
Вайновська М. К.
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ 300
Вишняк Н. В.
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВНУТРІШКІЛЬНОГО КОНТРОЛЮ
В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 300
Волік А. О.
ДО ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ 301
Ганзуленко В. П.
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯМ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ВИКЛАДАЧІВ ІСТОРІЇ 301
Гнідіна Х. С.
ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ МАЛОКОМПЛЕКТНИМИ ДНЗ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ 302
Горбань О. М., Тягушева О. Г.
МОЖЛИВОСТІ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО КОМПЛЕКСУ НА ШЛЯХУ
ДО УСПІХУ ВИПУСКНИКІВ КЛАСИЧНОГО ПРИВАТНОГО УНІВЕРСИТЕТУ 303
Горохова Ю. С.
ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВНЗ
ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ (НА МАТЕРІАЛІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ) 304
Гребінець А. А.
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ СПРАВИ 304
Давидова С. В.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОЛОРИСТИЧНОГО БАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ
В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ "ЖИВОПИС" 305
Демченко Ю. О.
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ
ЗАКЛАДІ 305
Демчук І. І.
НЕДІЛЬНА ШКОЛА – ВИХОВНИЙ ПРОСТІР ДЛЯ ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ
ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ 306
Дєєва Т. В.
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КУЛЬТУРА КЕРІВНИКА ЯК ЧИННИК МЕТОДИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 307
Дроздова Т. В.
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ 307
Дружиніна А. В.
РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО АСПЕКТУ В АРХІТЕКТУРІ З УКРАЇНСЬКИМИ НАЦІОНАЛЬНИМИ ОЗНАКАМИ 308
Дурнєва Т. В.
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ "УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ" 309

Жара Н. М.
УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ 310
Каравайко В. В.
ОСОБЛИВОСТІ КОНТИНГЕНТУ СТУДЕНТІВ-ЗАОЧНИКІВ ЮРИДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ 311
Кахадзе І. К.
ПЕРСПЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ 311
Кіщук В. М.
ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ І КУЛЬТУРИ СУЧАСНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРОФІЛЮ 312
Коломоєць А. В.
РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ 313
Кондрашова О. В.
КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ “ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ” 313
Кучерова С. С.
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ОРГВНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ 314
Ліуш А. М.
СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ПТНЗ 315
Львов В. М.
МОДЕЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ 315
Лятуринська С. Е.
СТАНОВЛЕННЯ ЕЛЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ США 316
Маляренко А. М.
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ 317
Мартьянова М. Є.
ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ 318
Матяш І. В.
ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ 318
Микитів О. М.
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ 319
Миц В. Ф.
НАУКОВІ ЗАСАДИ МОНІТОРИНГУ РОЗВИТКУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ І–ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ 320
Мовчан Д. О.
ПОВЕДІНКОВІ ПОКАЗНИКИ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МИТНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ... 320
Надтока О. О.
ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИХОВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ ДЮСШ 321
Нєчаєва Н. К.
СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ ТВОРЧИМ РОЗВИТКОМ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ 322
Оласюк Ю. В.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ОЗДОРОВЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ 322
Попович І. Ф.
ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 323
ПрядкаА. С.
ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ 324
Решетник С. В.
УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ 324
Рижкова М. В.
РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ 325
Романій Е. П.
ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ В УКРАЇНІ 326

Сакальський В. С.
ІНТЕГРАЦІЙНІ НАВЧАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ 326

Салієва І. А.
ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ 327

Самсонова О. О.
ПРОФЕСІЙНЕ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВИХОВАТЕЛІВ ДНЗ У ПІСЛЯДИПЛОМНИЙ ПЕРІОД
ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА 328

Сємібратова А. Д.
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНИЙ ФАКТОР
ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДІ 328

Сиваш С. В.
ДО ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІННОВАТИКИ 329

Симоненко І. А.
РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
СТУДЕНТАМ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ 330

Смоляк В. М.
ТЕОРІЇ МОТИВАЦІЇ СТИМУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЯВЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 330

Соболь А. В.
ПРОБЛЕМА ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА
В АСПЕКТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ 331

Старостіна О. В.
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ
У СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА 332

Сухомлинова О. В.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА 332

Сущенко Р. В.
УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ –
ПІДҐРУНТЯ ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ 333

Табінська С. О.
МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІ ФІЗВИХОВАННЯ:
СУПЕРЕЧНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ 334

Терьохіна О. Л.
ЗАСТОСУВАННЯ АЛГОРИТМІЧНИХ ПРИПИСІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ
ІНЖЕНЕРНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-МАШИНОБУДІВНИКІВ 335

Тирон В. О.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЮ РОБОТОЮ
У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ 336

Тригуб С. Є.
ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ 336

Фролов Д. С.
СТАН ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ
В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ 337

Халілова Н.
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ 338

Хоменко Т. Ю.
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМ
ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ 338

Царенко К. В.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ ДЮСШ У ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ 339

Чечура Ю. А.
АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ КЕРІНИКІВ
ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ 339

Шаповалова І. В.
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА 340

Шевченко С. В.
НАУКОВІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ МАЙБУТНІХ БУХГАЛТЕРІВ 341

Шимянова М. В.
“КАЗКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА” 342

Шинкаренко Д. В.
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 342

АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ ТА СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Бахрушин О. В.
РОЗРОБКА ЗАСОБІВ БІБЛІОТЕКИ ДОСТУПУ ДО ВЕБ-СЕРВІСІВ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ MOODLE ДЛЯ РОБОТИ З ЗАВДАННЯМИ 344

Галич А. С.
ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ SQL-ЗАПИТІВ НА ПРИКЛАДІ СУБД ORACLE 344

Горбенко А. В.
ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ CANVAS API У WEB-ОРІЄНТОВАНИХ ІГРОВИХ ДОДАТКАХ 344

Купаєв О. В.
ПРОГРАМНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІМІТАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗНО 345

Никоненко С. В.
РОЗРОБКА ЗАСОБІВ БІБЛІОТЕКИ ДОСТУПУ ДО ВЕБ-СЕРВІСІВ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ MOODLE ДЛЯ РОБОТИ З КОРИСТУВАЧАМИ 345

Панченко В. В.
ПРЕКТУВАННЯ ТА ПРОГРАМНА РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПОНЕНТ CHAT-РОБОТУ 346

Пипка Н. А.
АВТОМАТИЗОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ 346

Покмєстов Е. А.
АНАЛІЗ ХМАРНИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ДОДАТКІВ 347

Часник В. С.
ОСНОВНІ ЗАДАЧІ ТА ПРОБЛЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ ЕКГ-СИГНАЛІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ПЕОМ 348

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Бейнарович А. О.
ОПТИМІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 349

Бритова Г. В.
ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНИ 349

Вініченко М. М.
ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПЛАНУВАННЯ БІЗНЕСУ В ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ СПОРТУ УКРАЇНИ 350

Гінгерська В. П.
ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЇХ ПОДОЛАННЯ 351

Грона Д. С.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНОГО НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ 351

Євграфов М. О.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ПРИНЦИПІВ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 352

Жердій О. М.
ФІНАНСОВО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СИСТЕМІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ, ЇЇ ОЗНАКИ 353

Жила А. Д.
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВОЮ ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПОСТРАЖДАЛИХ У ЗОНІ АТО 354

Коваленко Є. О.
ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ 355

Коваленко Т. П.
ВПРОВАДЖЕННЯ В ПРАКТИКУ РОБОТИ АПАРАТІВ СУДІВ ПРОГРАМ ОРІЄНТАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ НОВОПРИЗНАЧЕНИХ ПРАЦІВНИКІВ 356

Козарь Т. П.
ПРОФЕСІОНАЛІЗМ УПРАВЛІНЦІВ ОСВІТНЬОЮ ГАЛУЗЗЮ –
СТРАТЕГІЧНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ 357

Концур В. О.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ 357

Корякіна Г. Ю.
МОТИВАЦІЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ:
ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ 358

Кривонос Л. В.
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ПРОЦЕСАМИ
ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ,
ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ 359

Купа І. В.
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ЯК ДРУГИЙ ЕТАП КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ УКРАЇНИ 360

Кучерява О. В.
ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В УКРАЇНІ 360

Кучин Б. С.
ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ 361

Лавроненко-Жорник В. О.
УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ПРОЕКТАМИ 362

Лінтур І. В.
ОСОБЛИВОСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ 363

Ляшенко В. В.
ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РАКЕТНО-КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ
ЯК ВАЖЛИВА ЗАДАЧА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 363

Малярчук М. М.
ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ 364

Манзя М. В.
ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В УКРАЇНІ З ОГЛЯДУ НА ДОСВІД САМОВРЯДУВАННЯ В ПОЛЬЩІ 365

Неживой Р. Ю.
ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ І СПЛАТИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ 365

Радченко А. В.
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ 366

Роменська В. Л.
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ І РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ 367

Рябцева О. М.
ГРОМАДСЬКО-ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ 367

Сердюк М. Ю.
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ 368

Ситніков А. А.
ОСНОВНІ НАПРЯМИ, МЕХАНІЗМИ І ПРИНЦИПИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 369

Соколов О. О.
МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 370

Сорочишина Н. А.
ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК МЕХАНІЗМ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ
В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 371

Тахтаджиєва Н. І.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ
ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ 372

Тимощук І. О., Тильчик О. В.
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ 372

Тихоненко А. Е.
ДЕРЖАВНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВГОІНТЕГРАЦІЇ 373

Флоренко О. О.
ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЙ ПОСАД В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 374

Фурсін О. О.
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 375

Халіна О. О.
МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ОСОБАМ ПОХИЛОГО ВІКУ 376

Циганкова І. В.
ФІНАНСОВО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: САМОСТІЙНИЙ ІНСТИТУТ ЧИ НІ? 376

Чумаченко О. Ю.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 377

Шарков В. В.
"ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕТЕНІЗАЦІЇ ВІДНОСИН У СФЕРІ ОБОРОТУ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ" 378

Щуренко Ю. С.
ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВІВ АКТІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО ТЕРОРИЗМУ 379

ДЕРЖАВНА ЗЕМЕЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ:
СТАН І СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

Головачова Ю. М.
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ 381

Захарчук О. О.
АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В МІСТАХ (СЕЛАХ, СЕЛИЩАХ, РАЙОНАХ, ОБЛАСТЯХ) НА ПРИКЛАДІ США 381

Ігнатенко О. В.
ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ 382

Кабанець О. О.
РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ 383

Коваленко О. Я.
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН 383

Корсун Д. В.
ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ҐРУНТІВ ТА ЇХ ЗАХИСТ 384

Кузьмінова М. О.
СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ПЛАТНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ 385

Лєкаркін О. О.
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ОРЕНДНИХ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН 385

Лісаченко А. О.
СТАН ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ 386

Максименко Ю. О.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНО-ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ 386

Маринюк Ю. В.
МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНО-ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН 387

Міняйло А. І.
ПРІОРИТЕТИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ УКРАЇНИ 388

Пироговська О. Ю.
ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ 388

Приходько І. В.
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ 389

Пудак В. В.
ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА РИНКУ ЗЕМЕЛЬ 390

Хоменко С. О.
СУТНІСТЬ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ ТА ЇЇ ПРАВОВІ ОСНОВИ 390

Череп Г. О.
ЗАСТОСУВАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ДЛЯ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ 391

Чижмак В. П.
ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ 392

Яблуновська Н. Л.
РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У РИНКОВИХ УМОВАХ 393

Яблуновський А. Р.
УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ЯК ОБ'ЄКТОМ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ 393

ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА У XXI СТ.: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ,
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Буцька Ю. В.
СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИХ СЛІВ 395

Глушко О. О.
СКЛАДЕНІ СЛОВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ 395

Гончарова О. А.
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ 396

Гусєва А. Г.
ОБРАЗНІ ПОРІВНЯННЯ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ 397

Калашникова М. Ю., Гончар М. М.
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ МЕДИЧНОЇ СФЕРИ 397

Ковальова О. М.
НОМІНАТИВНІСТЬ МОВИ ТОМАСА МАННА 398

Коломієць Ю. О.
СУБТИТРИ ЯК РІЗНОВИД АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ 399

Комаров І. С.
ТРАНСПОНУВАННЯ СМИСЛУ В ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ ПРОСТОРІ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТІВ 399

Лобода А. Л.
ВІДТВОРЕННЯ БІБЛЕЇЗМІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ 400

Мечева О. В.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ 401

Назаревич О. О.
ПРОБЛЕМИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ 401

Нудьга В. М.
ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ШЕКСПІРІВСЬКИХ АНТРОПОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ 402

Попова В. Ю.
ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ЗОКРЕМА ВІДЕОКУРСІВ)
В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ 402

Суханова К. Ю.
АНГЛІЙСЬКІ СОЦІОЛЕКТИ У ФОКУСІ НАУКОВОЇ ПОЛЕМІКИ 403

Тарасенко К. В.
ПОНЯТТЯ “ПЕРЕКЛАДАЦЬКА СТРАТЕГІЯ” В СВІТЛІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ 404

Тищенко К. О.
МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ МЕРІ ХОВІТТ 404

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ

Бильченко А. А.
МИФОПОЭТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОЦИАЛЬНОЙ ИЕРАРХИИ В ЛИТЕРАТУРНЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЯХ
О ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЕ (НА ПРИМЕРЕ РОМАНОВ Ю. СЕМЕНОВА) 406

Білоцерковець А. Ю.
ЖІНКА У РЕНЕСАНСНІЙ ЄВРОПІ: СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС ТА СФЕРИ ВПЛИВУ 406

Василина Р. С.
ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИКИ КОМЕДІЇ “АЛХІМІК” Б. ДЖОНСОНА 407

Дощенко О. Г.
СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНВЕНЦІЙ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ
У РОМАНІ Л. ФІДЛЕР “ПОБАЧЕННЯ З ГАМЛЕТОМ” 408

Кондрашова Н. Ю.
ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ МОТИВИ В РОМАНІ ДЖОНА ФАУЛЗА “КОЛЕКЦІОНЕР” 408

Корнелюк Б. В.
“РІЧАРД III” В. ШЕКСПІРА В ПОСТАНОВЦІ Ю. БУТУСОВА: CONTRARIA SUNT COMPLEMENTA 409

Лящова Ю. Л.
ІСТОРІОГРАФІЧНА МЕТАЛІТЕРАТУРА У ФОКУСІ СУЧАСНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТА 410

Приходько О. Ю.
ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО ДІАЛОГУ ОСКАРА ВАЙЛДА З ВІЛЬЯМОМ ШЕКСПІРОМ 411

Семенова У.
ФЕНТЕЗІЙНО-ГРОТЕСКНИЙ СВІТ ТРИЛОГІЇ ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА “ВОЛОДАР ПЕРСНІВ” 411

Сопіна О. М.
МЕХАНІЗМ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТВОРЧОСТІ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ 412

Степанченко Д. С.
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАРАТИВНОГО ПРОСТОРУ В РОМАНІ З. ФІЦДЖЕРАЛД "ВРЯТУЙ МЕНЕ, ВАЛЬС" (1932 Р.) 412

Яценко Н. Г.
ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ. ХУДОЖНЄ СЛОВО ПИСЬМЕННИКІВ РІДНОЇ ЧЕРНІГІВКИ 413

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК МОВА СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Аліфьорова І. О.
ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕТЕРМІНАТИВІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ 414

Волкова І. В.
СТАНОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ДИНАСТІЙ, ЇХНЯ РОЛЬ У РОЗВИТКУ КРАЇНИ ТА МОВИ 414

Гречко О. В.
ФОМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА СЕРЕДНЬОМУ СТУПЕНІ НАВЧАННЯ 415

Гусакова Н. О.
РОЛЬ І ВЖИВАННЯ СЛЕНГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ 416

Калмикова Д. С.
ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ АНГЛОМОВНОГО ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ 417

Капуста Ю. А.
ОСОБЛИВСТІ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (НА РІЗНИХ ЕТАПАХ) 417

Козій В. В.
ІНТЕГРАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЗОБРАЖУВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ТА ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 418

Краснова М. Є.
МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРОГРАМИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 418

Крилова Д. Д.
ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ КІНОФІЛЬМІВ 419

Кузнєцова А. С.
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАНЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 420

Кузнєцова Д. В.
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ РОЛЬОВИХ ІГОР НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 420

Овчиннікова М. О.
ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ КОМПОНЕНТ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 421

Одай А. В.
НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ СЕМАНТИКИ СЛОВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ДОСЛІДЖЕННЯ 422

Павлуненко К. А.
ГЕНЕРАЛЬНЫЙ АТТОРНЕЙ АНГЛИИ И УЭЛЬСА 422

Панченко О. А.
НЕОЛОГІЗМИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ 423

Пономарьова О. В.
ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНИХ ЕКВІВАЛЕНТНИХ СЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ 423

Рабоча М. Е.
ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ І ПИСЬМА У ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 424

Риндач В. О.
РОЛЬ І ВИКОРИСТАННЯ МОВНОГО ЕТИКЕТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ 425

Скафенко А. В.
ВІРШОВАНІ ТВОРИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ 426

Сунка В. О.
МИСТЕЦТВО КОМПЛІМЕНТУ У СФЕРІ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ 427

Чертенко В. А.
СТВОРЕННЯ ВІРШОВАНИХ ТВОРІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 428

Шилик М. А.
PHYSICAL THERAPY 428

Шинкаренко Н. О.
НІМЕЦЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ 429

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ
В СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Аксьонов А. С.
ГРОМАДЯНСЬКЕ МОВЛЕННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 431

Базака Р. В.
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОМЕРЦІЙНОЇ ПРЕСИ ЄЛИСАВЕТГРАДА 431

Балагура М. М.
ТЕМА ДНІПРОГЕСУ НА ШПАЛЬТАХ ЗАПОРІЗЬКОЇ ПРЕСИ 432

Безземельна А. Д.
ВПЛИВ СТЕРЕОТИПІВ НА ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ЖІНКИ У ГЕНДЕРНО МАРКОВАНИХ ЗМІ 432

Бенькалович Л. А.
ВИСВІТЛЕННЯ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АВАРІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРЕСІ 1986 Р. 433

Бордюг М. Е.
ТЕХНІКА МОВЛЕННЯ ЖУРНАЛІСТА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АПСПЕКТ 434

Буравльова І. С.
ПОДОРОЖНІЙ НАРИС УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ МІЖ БЕЛЕТРИСТИКОЮ І ЖУРНАЛІСТИКОЮ 434

Герман А. О.
РУБРИКИ ТА ЗАГОЛОВКИ В ГАЗЕТІ “МОЛОДЬ УКРАЇНИ” КІНЦЯ XX – ПОЧАТКУ XXI СТ. 435

Гиріна Т. С.
МОВНЕ ОФОРМЛЕННЯ ДІАЛОГІЧНИХ РАДІОПРОГРАМ ДЛЯ МОЛОДШИХ СЛУХАЧІВ 436

Голубенко В. А.
ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ КОНВЕРГЕНТНОГО НЬЮЗРУМУ
В РЕГІОНАЛЬНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ УКРАЇНИ 437

Григоренко Н.
ТВОРЧА ІНДИВІДУАЬНІСТЬ ЖУРНАЛІСТА В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 437

Даутов Р. І.
ІНТЕРНЕТ-ЖУРНАЛ ЯК РІЗНОВИД СУЧАСНИХ ЗМІ 438

Долгов М. О.
ПУБЛІЦИСТИКА ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА: СТИЛЬОВІ ДОМІНАНТИ 439

Єрмолов А. О.
СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ СУЧАСНОГО ЖУРНАЛІСТА 439

Жидкова Е. С.
ПРОБЛЕМАТИКА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ В ІНТЕРНЕТ-ВИДАННІ “GAZETA.UA” 440

Кандибей А. О.
ОСОБЛИВОСТІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЖУРНАЛУ “УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ” 441

Карпій М.
ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СОЮЗУ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ 441

Кирпа Д. В.
ФЛУД ЯК ФЕНОМЕН ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ 442

Кондик Т. О.
ЕФЕКТИВНІ ЗАСОБИ ПРОСУВАННЯ ART-PR НА МЕДІАРИНКУ УКРАЇНИ:
ПРОБЛЕМАТИКА, ІНСТРУМЕНТАРІЙ, ШЛЯХИ ПРЕЗЕНТАЦІЇ 443

Коноваленко А. О.
РЕПОРТАЖНА ФОТОГРАФІЯ, ЯК ЗАСІБ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ВИСВІТЛЕННЯ ПОДІЙ 443

Краско І. М.
ІНТЕРНЕТ-ЖУРНАЛИ В УКРАЇНСЬКОМУ СЕГМЕНТІ ГЛОБАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ:
ТИПОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА 444

Кривохатько У. П.
ВІЗІЯ УКРАЇНИ В ПРАЦІ ПОЛЬСЬКОГО ПУБЛІЦИСТА ЛЕОНА ВАСИЛЕВСЬКОГО
“УКРАЇНА ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ” 445

Крилова Д. Д.
ДИКЦІЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ ЖУРНАЛІСТА 445
Лебеденко Д. О.
ІНТЕРНЕТИЗАЦІЯ СУЧАСНОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ 446
Литвинчук М. О.
СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ОБРАЗНО-ЕЛОКУТИВНИХ ЗАСОБІВ
В РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТЕМАТИКИ У ЗМІ 447
Малачинський М. М.
ВИСВІТЛЕННЯ ПОДІЙ МАЙДАНУ У РЕГІОНАЛЬНИХ МЕДІА 447
Оболенська К. В.
ВІЙСЬКОВА ЖУРНАЛІСТИКА У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ 448
Овес К. Д.
ПОЛІТИЧНА ПОРТРЕТИСТИКА В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ 449
Петрова В. Ю.
КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЖУРНАЛІСТА 449
Підгребельна М. Т.
ВИПАДКИ “МОВНИХ ЛЯПІВ” У РОБОТІ ТЕЛЕЖУРНАЛІСТІВ 450
Пламм А. О.
ОРФОЕПІЧНІ НОРМИ В КОНТЕКСТІ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ ЖУРНАЛІСТА 451
Роднова М. В.
СПЕЦИФІКА ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ У ЖОРСТКОМУ ТА М’ЯКОМУ ФОРМАТАХ
НА ТЕЛЕКАНАЛАХ УКРАЇНИ 451
Сеник Ю. С.
ДО ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “ЕСЕ” 452
Соколовський А. І.
ТЕМАТИКА ГАЗЕТНИХ ПУБЛІКАЦІЙ
В ГАЗЕТІ “ИНДУСТРИАЛЬНОЕ ЗАПОРОЖЬЕ” ПЕРІОДУ “ЗАСТОЮ” 453
Сульженко В.
ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОМУ ВИДАННІ
“ДЗЕРКАЛО ТИЖНЯ. UA” 453
Тютюнник А. О.
МОВА ВОРОЖНЕЧІ У ЗМІ: ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ 454
Харітонова Н. М.
“ВЕЛИКІ ДАНІ” – ГЛОБАЛЬНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ДАТА-ЖУРНАЛІСТИКИ 455
Штепенко А. Ю.
ЗОБРАЖАЛЬНА СКЛАДОВА ЯК КОНТЕНТНА ПЕРЕВАГА МЕРЕЖЕВИХ ВИДАНЬ 455
Янчевська К. С.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКОЗНАВЧОЇ ДУМКИ
ТА ЇЇ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ 456
Ярко І. Г.
УКРАЇНСЬКІ ВОЄННІ ЖУРНАЛІСТИ В ЗОНІ АТО: СПОСОБИ ВИСВІТЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ХРОНІКИ 456

СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ:
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Абрамов О. О.
АРХЕТИП ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕКЛАМНОГО ВПЛИВУ 458
Глущенко Г. В.
РЕКЛАМНА КАМПАНІЯ ВНЗ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖА 458
Долинна О. А.
САТИРИЧНО-ГУМОРИСТИЧНА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ РЕКЛАМИ 459
Кардаш С. М.
ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНТИ- ТА КОНТРПРОПАГАНДИ 459
Лебідь Д. В.
ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ІМІДЖУ 460
Мілежик Л.
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДИСКУСІЯ У ЗМІ ЯК СПОСІБ ПОШУКУ КОНСОЛІДУЮЧОЇ МОДЕЛІ
УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСКОЇ “ІСТОРИЧНОЇ ПАМ’ЯТІ” 460
Назаренко С. В.
МІФОЛОГІЗАЦІЯ МАСОВОЇ СВІДОМОСТІ
ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ РЕКЛАМНОЇ КОМУНІКАЦІЇ 461

Одинець Г. А.
ЗНАЧЕННЯ МАНІПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЦЕСАМИ 462

Павлюк О.
ГРОМАДСЬКЕ МОВЛЕННЯ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ:
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ 462

Пейрік Д. М.
ТЕНДЕНЦІЇ СТЕРЕОТИПІЗАЦІЇ В РЕКЛАМНІЙ КОМУНІКАЦІЇ 463

Позігун Т. О.
СУЧАСНИЙ МУЛЬТФІЛЬМ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 464

П'ятиволова К. О.
ОПТИМІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОЛЯ В ТУРИЗМІ 464

Рагуліна Р. П.
ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗАПОРІЖЖЯ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ 465

Студеннікова К. І.
НЕФОРМАЛЬНА ПОЛІТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЯ КАНДИДАТІВ
У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ: ОСМИСЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕРЕДВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ 465

Тимошук В. М.
ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ТА ЖАНРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕКЛАМИ
НА УКРАЇНСЬКОМУ ТЕЛЕВІЗІЙНОМУ РИНКУ 466

Трегуб А. М.
КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПЕРТНОЇ ФУНКЦІЇ ТЕЛЕБАЧЕННЯ 467

Федоровська А. В.
КІНОМЕРЧАНДАЙЗИНГ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ 467

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ДИЗАЙНУ СЕРЕДОВИЩА

Беспалова Ю. О.
ДИЗАЙН 469

Березовська А. Д.
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ 3D-ДРУКУ У СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ 469

Бидуха А. О.
КОНСТРУКТИВНЫЕ ДИЗАЙНЕРСКИЕ ОШИБКИ: ПРИМЕРЫ И МЕТОДЫ ИХ РЕШЕНИЯ 470

Велічко О. В.
ДИЗАЙН МОЛОДІЖНИХ ХОСТЕЛІВ-ЛОФТІВ 470

Дружиніна А. В.
АРХІТЕКТУРА З УКРАЇНСЬКИМИ НАЦІОНАЛЬНИМИ ОЗНАКАМИ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ 471

Зименко М. В.
ДИЗАЙН ІНТЕР'ЄРІВ ЗАМІСЬКИХ БУДИНКІВ 472

Коваль Ю. О.
ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ДИЗАЙНІ 473

Мартинюк Л. В.
ХВОЙНІ КОМПОЗИЦІЇ В ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ 474

Овсяннікова І. С.
У СВІТІ СУЧАСНОГО ДИЗАЙНУ 474

Петкова М. В.
ЭКО-СТИЛЬ В ИНТЕРЬЕРЕ 475

Полешко А. О.
ОСОБЕННОСТИ ЭКО ДИЗАЙНА 476

Рутовицька Г. В.
ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ТУРИСТИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ 476

Самородова О. В.
ОСОБЕННОСТИ ФУТУРИСТИЧЕСКОГО ДИЗАЙНА 477

Синявская Ю. О.
СПЕЦИФИКА ДИЗАЙНА ИНТЕРЬЕРНОГО ПРОСТРАНСТВА САЛОНА КРАСОТЫ 477

Соболь М. В.
ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ РЕСТОРАНІВ 478

Сорокина Е. А.
ОСОБЕННОСТИ ВИЛЛЫ, ЕЁ ОТЛИЧИЯ ОТ ОСОБНЯКА 479

Стаднік К. О.
ДИЗАЙН ІНТЕР'ЄРІВ КОТЕДЖУ У ЛІСНОМУ МАСИВІ 479

Яценко К. А.
ОСОБЕННОСТИ СТИЛЯ ЛОФТ 480

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Артеменко О. О.
РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЖІНОК-КЕРІВНИКІВ 481
Бекіньова Л. Б.
ОСОБЛИВОСТІ КРИЗОВОГО СТАНУ ЖІНОК В СИТУАЦІЇ РОЗПАДУ МОЛОДОЇ СІМ'Ї 481
Богуш В. В.
СУЧАСНО-НАУКОВИЙ ПОГЛЯД НА ФЕНОМЕН ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ 482
Бойко Д. А.
РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕНЬ У СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ 482
Борисенко В. М.
ЕМОЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ 483
Браницька О. П.
ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТА ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ НА ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ
В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ 483
Ващук М. В.
ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У ВНЗ 484
Величко А. О.
СТРАХ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН 485
Верижнікова К. М.
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ КЕРІВНИКІВ ЗІ ШКІЛЬНИМИ ПСИХОЛОГАМИ 485
Галицька С. В.
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ САМОКОНТРОЛЮ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 486
Глушкова В. В.
ХУДОЖНЯ ТВОРЧІСТЬ ЯК ПРОЕКЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО СТАНУ МИТЦЯ 487
Горбань М. О.
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГА
З ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ 487
Дєгтяр О. А.
ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ 488
Довбня Б. Є.
ІІНДИВІДУАЛЬНО-ОСОБИСТІСНІ ФАКТОРИ ТА ПРОЯВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ
В ПЕРІОД НАВЧАННЯ У ВУЗІ 489
Дороженко А. Ю.
ОСНОВНІ ПІДХОДИ У ВИВЧЕННІ ПСИХОЛОГІЇ РОДИННИХ СТОСУНКІВ 489
Дудка О. В.
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МЕНЕДЖЕРІВ-НОВАЧКІВ 490
Железнякова Ю. В.
НЕОБХІДНІСТЬ КОРЕКЦІЇ ПОЧУТТЯ САМОТНОСТІ 491
Залановська Л. І.
КОМПОНЕНТИ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ 491
Іпатенков К. Ю.
СУЧАСНО-НАУКОВИЙ ПОГЛЯД НА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦІВНИКІВ МНС 492
Киричок М. В.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТА-ПСИХОЛОГА 492
Кирухіна-Іпатенкова Я. А.
СУЧАСНО-НАУКОВИЙ ПОГЛЯД НА ІНСТИТУТ ШЛЮБУ 493
Колдовська К. В.
ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ГІПЕРАКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
ТА КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З НИМИ 493
Кузнецова О. В.
ПСИХОКОРЕКЦІЯ НЕАДЕКВАТНОЇ САМООЦІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
З НЕПОВНИХ СІМЕЙ 494
Максимик М. П.
РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ: ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ КОЛИШНЬОГО ПОДРУЖЖЯ 495
Мінашкіна Є. В.
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ФРУСТРАЦІЇ У ЖІНОК СЕРЕДНЬОГО ВІКУ
ЯКІ ВТРАТИЛИ РОБОТУ 495
Пацаль Н. К.
ОСОБЛИВОСТІ ЛІДЕРСЬКОЇ ОБДАРОВАНОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ 496

Петрова К. С.
ЗМІСТ І ТРАНСФОРМАЦІЯ МОТИВІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІВ 497
Підгайна Г. О.
ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО СТАВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ ДО РОЗЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ 497
Полозок В. В.
ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ У ДИСКОНДАРТНИХ СІМЕЙНИХ ПОДРУЖЖЯХ 498
Потапенко І. І.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КРИЗИ ЧОЛОВІКІВ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ 498
Пранкевич В. Д.
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙНО-РОЛЬОВИХ ОЧІКУВАНЬ МОЛОДІ 499
Саная Д. М.
РОЗВИТОК САМОСВІДОМОСТІ СТАРШОКЛАСНИКА
НА ШЛЯХУ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ 500
Сердюченко О. Є.
ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ БОЙОВОГО СТРЕСУ НА РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТРАВМИ
УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ 500
Синявіна Л. Д.
ФЕНОМЕН “СТРАХУ УСПІХУ” У ЖІНОК СЕРЕДНЬОГО ВІКУ 501
Спицька Л. В.
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГІЧННИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ 502
Татаринова С. О.
ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ 502
Трохименко К. І.
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ КОНФЛІКТНОСТІ У ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ
ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ 503
Туманова В. А.
ОСОБИСТІСНІ УТВОРЕННЯ ПЕДАГОГА НА РІЗНИХ ЭТАПАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 504
Хачко Ю. В.
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 504
Хорошевська А. В.
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОЯВУ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ 505

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ: ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ

Гедікова В.
СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ 506
Зоріна Ю. В.
ДО ПРОБЛЕМИ ЗАПОЗИЧЕНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ 506
Кремова Л. О.
УКЛАДАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ СЛОВНИКІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ І ЗАРУБІЖНІЙ ЛЕКСИКОГРАФІЇ 507
Макаренко М. С.
СТАНОВЛЕННЯ ПИСЕМНОСТІ В УКРАЇНІ 508
Рошкович Ю. А.
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНТОНІМІВ У ТУРИСТИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ 508
Сердюк Т. Ф.
ВЛАСНІ НАЗВИ В ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ ЛІНИ КОСТЕНКО 509

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ

Андронік В. М.
СТАТИСТИКА ПОМИЛОК У ВИДАВНИЧИХ ОРИГІНАЛАХ 510
Березіна О. В.
СУЧАСНИЙ СТАН ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ У США 511
Біляк Н. М.
ДОСЛІДЖЕННЯ Й УДОСКОНАЛЕННЯ ГАЛУЗЕВИХ НОРМ РЕДАГУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ 511
Боярко О. А.
ЗАСТОСУВАННЯ МОДАЛЬНИХ ЛОГІК ПІД ЧАС РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТІВ 512
Волошина Ю. В.
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ВИДАВНИЦТВ 513
Григоренко В. О.
ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМ ФІРМИ ADOBE В СУЧАСНИХ ДРУКАРНЯХ 514

Жданов А. А.
ПРОСУВАННЯ КНИЖКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ В ЖУРНАЛІ “VIP CLUB” 514
Жучков М. М.
ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 515
Кандибка Н. В.
РЕДАГУВАННЯ РУКОПИСІВ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ 516
Колягіна М. О.
ІНСТРУМЕНТИ ПРОСУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ВИДАВНИЦТВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ 517
Курносова Т. С.
КАЛЕНДАР, ЙОГО ВИДИ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ 517
Літвін А. К.
СВІТОВІ НАГОРОДИ В ГАЛУЗІ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ 518
Мудрік А. О.
ФОРМУВАННЯ ВИДАВНИЧОЇ ПОЛІТИКИ ЗМІ 519
Нерез А. С.
ПРЕМІЇ В ГАЛУЗІ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ 520
Перетягіна І. І.
САМООСВІТНІ ВИДАННЯ ТА ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ 521
Пічугіна І. М.
ВПЛИВ ЕКРАНІЗАЦІЇ КНИГИ НА ЇЇ ПОПУЛЯРНІСТЬ 522
Рагуліна Р. П.
ВИДАВНИЧІ МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ГЛЯНЦЕВИХ ЖУРНАЛІВ 522
Таран Г. О.
ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ЧИТАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 524
Тимченко І. М.
МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИДАВНИЦТВ ПРИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
НА ПРИКЛАДІ OXFORD UNIVERSITY PRESS 524
Удовенко О. М.
КНИЖКОВІ РЕЙТИНГИ 525
Червона Я. В.
ПРОЕКТИ РОСКЕТВООК З ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЧИТАННЯ 525
Шевченко Ю. Ю.
КНИЖКОВА ТЕМАТИКА НА УКРАЇНСЬКОМУ РАДІО 526

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Гурська А. А.
НАПРЯМКИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ СУЇЦИДУ 527
Дубовик В. В.
ОСОБЛИВОСТІ БОРОТЬБИ З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ 527
Желєзняк М. С.
ПОШИРЕННЯ ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ СЕРЕД ДІВЧАТ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА 528
Жильцов Р. В.
ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНО-МЕДИЧНОЇ РОБОТИ
З ПСИХІЧНО ХВОРИМИ ОСОБАМИ 528
Карпюк О. М.
СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ ТА ІНВАЛІДАМИ
В ПСИХОНЕВРОЛОГІЧНОМУ ІНТЕРНАТІ 529
Лук’янова О. І.
ОБ’ЄКТИВНІ І СУБ’ЄКТИВНІ ПРИЧИНИ УСПІХУ МАНІПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В СУЧАСНОМУ СОЦІАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ 530
Магулій В. В.
ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ 530
Мазур А. В.
ВПЛИВ СУЧАСНОЇ ІГРАШКИ НА СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ 531
Микало Т. В.
ЧОЛОВІЧІЙ ТА ЖІНОЧИЙ АЛКОГОЛІЗМ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ 532
Пейчева Є. С.
ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЛЮДЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ 532
Прохорцева Г. О.
ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ВУЛИЦЬ 533

Раковська А. С.
ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ 534
Серга Т. О.
РОЛЬ ДУХОВНОСТІ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ 534
Скідін Л. О.
ІГРОВА (ДРАМАТУРГІЧНА) ПРЕЗЕНТАЦІЯСОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ 535
Сидорова Я. Є.
НАРКОМАНИЯ В УКРАИНЕ 536
Тельнова М. Д.
СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПИТАНЬ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ
ТА ЗДОРОВОЇ МІЦНОЇ РОДИНИ 536
Труханська О. О.
ПРОФІЛАКТИКА НАРКОМАНІЇ СЕРЕД МОЛОДІ 537
Ходос А. О.
ДІАГНОСТУВАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В РОДИНІ 538
Чургович А. Ю.
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ФРАНЦІЇ 538
Шепель Н. В.
СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ 539
Юзик А. М.
ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ НЕБЛАГОПОЛУЧНИМ СІМ'ЯМ 540
Якубович О. В.
СІМ'Я ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДІТЕЙ
ТА МОЛОДІ 540

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПОРТУ
ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Брехова А. Г.
ВИДИ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СПОРТИВНИХ ТАНЦЯХ 542
Волканов І. В.
ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЧОЛОВІКІВ 28–33 РОКІВ НА ЗАНЯТТЯХ
ІЗ ПАУЕРЛІФТИНГУ 542
Годулян В. І.
РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ХЛОПЦІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ
ЗАСОБАМИ ФУТБОЛУ 543
Гришко Ю. А.
ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ 544
Доровських М. В.
ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З ДЗЮДО НА ОРГАНІЗМ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ 545
Кісельов В. М.
РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ 13–14 РОКІВ 545
Левченко А. С.
КООРДИНАЦІЙНІ ЗДІБНОСТІ ЮНИХ БАСКЕТБОЛІСТОК 9–11 РОКІВ 546
Лихонін О. С.
ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ІНТЕРВАЛЬНИХ ТРЕНУВАНЬ 546
Михальченко О. С.
РОЗВИТОК КОРДИНАЦІЇНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЮНАКІВ 9–11 РОКІВ,
ЯКІ ЗАМАЮТЬСЯ ГРЕКО-РИМСЬКОЮ БОРОТЬБОЮ 547
Оріщук Р. О.
РОЗВИТОК РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ
НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ 548
Пархоменко М. В.
РОЗВИТОК ШВИДКІСНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СПОРТСМЕНІВ13–14 РОКІВ,
ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ БАСКЕТБОЛОМ 548
Степаненко А. О.
ТРЕНУВАННЯ БОКСЕРІВ У ВОДІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ БОКСУ В АКВАФІТНЕСІ 549

Суховій Ю. В.
ВПЛИВ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕХНІЧНУ ПІДГОТОВКУ ФУТБОЛІСТІВ 10–15 РОКІВ З МІНІ-ФУТБОЛУ 549

Тимощук І. С.
ПРОЯВЛЕННЯ ТИПІВ МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ГРИ У БАСКЕТБОЛ 550

Тронін Д. А.
ШВИДКІСНО-СИЛОВА ПІДГОТОВКА ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ 15–17 РОКІВ 551

Чуєв А. А.
РОЗВИТОК ВИТРИВАЛОСТІ ДЗЮДОЇСТІВ 17–18 РОКІВ 551

Шатравка К. А.
ВПЛИВ ОЗДОРОВЧИХ ЗАНЯТЬ З ПІЛАТЕСУ НА ОРГАНІЗМ ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ 552

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Белаш А. Р.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЖІНОК 25–30 РОКІВ З БРОНХІАЛЬНОЮ АСТМОЮ В УМОВАХ САНАТОРІЮ 553

Брук І. К.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ВЕГЕТО-СУДИННІЙ ДИСТОНІЇ ЗА ГІПОТОНІЧНИМ ТИПОМ 553

Бугаєвський К. А.
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПІСЛЯ ОВАРІОЕКТОМІЇ 554

Гаврилов В. С.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЧОЛОВІКІВ З ВИВИХОМ ПЛЕЧОВОГО СУГЛОБУ 555

Ганяк В. І.
РОЗВИТОК НАВИЧОК САМООБСЛУГОВУВАННЯ У ДОШКІЛЬНЯТ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ КЛІНІКИ ВІДНОВНОГО ЛІКУВАННЯ 555

Горянік О. О.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ КРИВОШИЇ У НОВОНАРОДЖЕНИХ ДІТЕЙ 556

Гулбані-Басова А. В.
КОРЕКЦІЯ АСИМЕТРИЧНОЇ ПОСТАВИ В ЮНИХ ГІМНАСТОК-ХУДОЖНИЦЬ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ 557

Гуменюк Ю. В.
КОРЕКЦІЯ ВЕРХНЬОГО ГРУДНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ 557

Древай К. І.
"ХАРЧОВІ ДОБАВКИ – ЦЕ КОРИСТЬ ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ?" 558

Дюрдар Г. С.
ПРОФІЛАКТИКА СКОЛІОТИЧНОЇ ПОСТАВИ У ЖІНОК 25–35 РОКІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ 558

Єльнікова М. В.
ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ У ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ МЕТАБОЛІЧНОМУ СИНДРОМІ 559

Єфременко Є. М.
ВПЛИВ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА КЛІНІЧНИЙ ПЕРЕБІГ ЛЕГЕНЕВОГО ТУБЕРКУЛЬОЗУ У ЧОЛОВІКІВ ЗРІЛОГО ВІКУ 560

Жеронкін О. С.
КОРЕКЦІЯ ЗОВНІШНІХ ФОРМ ЗАСОБАМИ АТЛЕТИЧНОЇ ГІМНАСТИКИ І МАСАЖЕМ 560

Кахай О. Л.
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИК РЕЛАКСАЦІЇ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ ПСИХОСОМАТИЧНОЇ БРОНХІАЛЬНОЇ АСТМИ 561

Кінаш А. Т.
ВІДНОВЛЕННЯ МОТОРНИХ ФУНКЦІЙ У ДІТЕЙ З ЦП В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ КЛІНІКИ ВІДНОВНОГО ЛІКУВАННЯ 561

Книрік Є. О.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЧОЛОВІКІВ 30–40 РОКІВ З ПЕРЕЛОМОМ ПРОКСИМАЛЬНОГО КІНЦЯ ПЛЕЧОВОЇ КІСТКИ 562

Константінов Р.
КОРЕКЦІЯ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ 563

Крохмаль Н. І.
ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ПРОФІЛАКТИЦІ ЗАСТУДНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ 563

Кудінова С. В.
ФОРМУВАННЯ ПОБУТОВИХ НАВИЧОК ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ДІТЕЙ 3–4 РОКІВ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ 564

Кушнір В. В.
КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ 565

Лось І. В.
КОРЕКЦІЯ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ 6–7 РОКІВ
ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ 565

Нікуліна-Тараненко Н. М.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ 6–7 РОКІВ З ПОРУШЕННЯМ ПОСТАВИ ЗАСОБАМИ РЕКРЕАЦІЇ 566

Озерін В. Ю.
КОРЕКЦІЯ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ЄДИНОБОРЦІВ МЕТОДИКОЮ СТРЕТЧИНГ 567

Остряниця О. М.
ВПЛИВ РОСЛИН НА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ 567

Пантелеєва Д. Д.
КОРЕКЦІЯ СТАНУ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ ДІТЕЙ ХВОРИХ
НА ЦЕРЕБРАЛЬНИЙ ПАРАЛІЧ ЗАСОБАМИ ЛІКУВАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ 568

Пегушин Б. І.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ТРАВМАХ (РОЗТЯГНЕННЯХ) ГОМІЛКОВОСТОПНОГО СУГЛОБА 568

Пономаренко Г. О.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ДЕГЕНЕРАТИВНО-ДИСТРОФІЧНОМУ УРАЖЕННІ ХРЕБТА 569

Попов О. В.
ЗНАЧЕННЯ ГІДРОКІНЕЗОТЕРАПІЇ У ВІДНОВЛЕННІ МОТОРНИХ ФУНКЦІЙ ДІТЕЙ ХВОРИХ
НА ЦЕРЕБРАЛЬНИЙ ПАРАЛІЧ 569

Решетнікова К. М.
ОЗДОРОВЧИЙ ВПЛИВ МАСАЖУ НА ЖІНОК У ВІЦІ 40–50 РОКІВ 570

Сакало О. О.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ КОКСАРТРОЗІ У ЖІНОК 40–45 РОКІВ 570

Самсика К. В.
ВПЛИВ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА СТАН ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ 571

Світловська Г. Ю.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІВЧАТ 12–16 РОКІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ
ЗАСОБАМИ АЕРОБІКИ 572

Середа О. П.
ІПОТЕРАПІЯ, ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ 7–8 РОКІВ ХВОРИХ НА ЦП 572

Сорока М. Ю.
КОРЕКЦІЯ "М'ЯЗОВИЙ КОРСЕТ" ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ТОРСІЇ ХРЕБТА 573

Стельман Т. В.
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ТА ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ХВОРОБІ ПАРКІНСОНА 574

Степаненко Г. Л.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЖІНОК 45–55 РОКІВ З АРТРИТОМ ЛІКТЬОВОГО СУГЛОБУ 574

Тайницька О. О.
ВИСОКІ ПІДБОРИ З ТОЧКИ ЗОРУ ФІЗИКИ 575

Устенко Д. В.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ОСІБ ХВОРИХ НА ХРОНІЧНИЙ ГЕМАТОГЕННО-ДИСЕМІНОВАНИЙ
ТУБЕРКУЛЬОЗ ЛЕГЕНЬ 575

Хоменко О. О.
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЧОЛОВІКІВ 20–30 РОКІВ ПІСЛЯ МЕНІСКЕКТОМІЇ 576

Шапран С. О.
КОРЕКЦІЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ДИХАЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ПРИ ПОРУШЕННЯХ
ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ 577

Шевченко Р. П.
ФОРМИРОВАНИЕ САМООТНОШЕНИЯ У ВОЕННОСЛУЖАЩИХ С НЕВРОТИЧЕСКИМИ
И ПСИХОСОМАТИЧЕСКИМИ РАССТРОЙСТВАМИ 577

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ
ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Астраханцев А. В.
ЩОДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ТУРИСТИЧНОЮ ГАЛУЗЗЮ УКРАЇНИ 579

Василенко М. Ю.
ВИЗНАЧЕННЯ МАЛИХ ГОТЕЛІВ ЯК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ 579

Васіна Н. С.
ЛОГІСТИКА – СКЛАДОВА МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ТУРИЗМІ 580

Галуза Ю. С.
НОВІ ТЕНДЕНЦІІ У ГРОМАДСЬКОМУ ХАРЧУВАННІ: МОЛЕКУЛЯРНА КУЛІНАРІЯ 581
Герман Ю. А.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ ПРОЦЕДУРАМИ СЕРТИФІКАЦІЇ 581
Гура І. В.
ГОТЕЛЬНІ ЛАНЦЮГИ В УКРАЇНІ – ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ 582
Дебелая А. С.
СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 582
Дзюба О. Г.
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕРЕЖІ АПАРТ-ГОТЕЛІВ В УКРАЇНІ 583
Дромашко В. І.
КОМПЛЕКС ПОСЛУГ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА 584
Зубкова Ю. К.
ОРГАНІЗАЦІЯ АНІМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В ТУРЕЦЬКОМУ ГОТЕЛІ
“SHERWOOD BREEZES RESORT” 584
Ігнатова О. В.
ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ QR–КОДІВ У СИСТЕМУ БРОНЮВАННЯ
ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ 585
Кошель М. В.
РОЗВИТОК МАЛИХ ГОТЕЛІВ В УКРАЇНІ 586
Кривега Н. О.
РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В КИТАЇ 586
Куковинець О. О.
КОРПОРАТИВНІ СТАНДАРТИ ЯКОСТІ В ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 587
Купа І. В.
ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗИ ВІДПОЧИНКУ ДЛЯ ВІДВІДУВАЧІВ З ТВАРИНАМИ
У СМТ КИРИЛІВКА 587
Ліхолат С.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУТІК-ГОТЕЛІВ В УКРАЇНІ 588
Мамко К. Ю.
ЗВ’ЯЗОК НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ ГОТЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ІЗ ЗАТРЕБУВАНІСТЮ
НА РИНКУ ПРАЦІ 588
Мельничук Є. О.
ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ 589
Миндзя В. В.
ЧОРНОБИЛЬ ЯК СКЛАДОВА ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ 590
Ніколенко В. Л.
РОЗВИТОК КЕМПІНІВ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ 590
Осовцов М. В.
СУЧАСНІ АВТОМАТИЗОВАНІ ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ РОЗРАХУНКІВ З КЛІЄНТАМИ
У РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ 591
Перепелка В. С.
ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ МОТОПОДОРОЖІ ЗА МАРШРУТОМ КИТАЙ-ГОРОД – ЗАПОРІЖЖЯ 592
Петренко Я. О.
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ОБ’ЄКТІВ ІНДУСТРІАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ
В ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНІЙ СФЕРІ 592
Плисюк А. І.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 593
Посьмашна А. А.
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АРХЕОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 594
Потеряхін О. М.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДПОЧИНКУ ЗАСОБАМИ ТУРИЗМУ ПРАЦІВНИКІВ
ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ 594
Привалов Д. Г.
БЕРДЯНСЬК – ОДИН З КУРОРТІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ 595
Рошкович Ю. А.
АВСТРАЛІЯ ТА ОКЕАНІЯ НА СУЧАСНОМУ ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ 596
Сердюк Т. Ф.
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ГОСТИНИЧНОЙ ИНДУСТРИИ НА УКРАИНЕ 596
Солодов Я. Е.
НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РЕСТОРАННІЙ ІНДУСТРІЇ 597

Стрюк Ю. Г.
СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ТЕМНОГО ТУРИЗМУ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ 597
Сурма М. В.
ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ВЇЗНОГО ТУРИЗМУ НА УКРАЇНІ 598
Тихоненко А. Е.
ПРОЕКТУВАННЯ ДИТЯЧОЇ РОЗВАЖАЛЬНОЇ КІМНАТИ ПРИ ГОТЕЛЬНОМУ КОМПЛЕКСІ 599
Харченко К. О.
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК НАГАЛЬНА ПОТРЕБА СУЧАСНОСТІ ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ 599
Хівренко Д. І.
ФЕСТИВАЛІ КУЛЬТУРИ, ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ТА САМОРОЗВИТКУ
ЯК СКЛАДОВА ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ 600
Шевель О. О.
ТУРИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ БАТЬКІВСТВА 601
Шиян І. М.
ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ РОЗВИТКУ ВИННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 601
Ященко Ю. О.
ВПЛИВ ШФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ОБСЛУГОВУВАННЯ НА
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА 602

НАУКА
І ВИЩА ОСВІТА

Тези доповідей
XXIII Міжнародної наукової конференції
студентів і молодих учених

Матеріали подано в авторській редакції

Технічний редактор Н. А. Ананьїна

Підписано до друку 19.04.2015.
Формат 60×84/8. Папір офсетний. Друк різографний. Гарнітура Arial.
Умовн.-друк. арк. 74,16. Обл.-вид. арк. 83,64. Тираж 300 пр. Зам. № 10-15к.

Видавництво
Класичного приватного університету
Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення
та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3321 від 25.11.2008 р.

Виготовлено на поліграфічній базі Класичного приватного університету
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б